KÖNIG Róbert

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Grafikai műtermek '91

ÚGY KÖZELEDIK új tárlathoz az érdeklődő néző, ahogyan *Árkossy* István szép akvarelljén az *Idegen* közeledik egy fényes ablakú ház felé – nem tudhatja, mi várja ott, mi hívogatja, és megfordítva: a háziak sem sejthetik, mit hoz magával az Idegen: hulló falevelek bánatát-e, vagy talán vidám zeneszót?

A kiállítást a képzőművészek szövetsége Grafikai Szakosztályának körlevele előzte meg, és negyvenhat művész jelezte részvételi szándékát a Képcsarnok Vállalat Vörösmarty téri elegáns termében. Ahhoz, hogy ezt a nyári tárlatot országos keresztmetszetnek tekintsük, a létszám és a művek száma is kevés, ám ahhoz, hogy sokoldalúságában megmutatkozhassék a jelenkori magyar grafika, s kedvet csináljon a hozzá közeledőnek a grafikai műtermek közelebbi megismerésére, felkeresésére, ahhoz jó kezdet.

NÉVSOROLVASÁST tartani nem szeretnék, sem a hiányzók nevét felvésni egy fekete táblára. Örvendetesnek tartottam, hogy egy festő is "feliratkozott" a listára: *Kádár* J. Miklós *Don Quijotéja* még fekete-fehérben is elárulja, hogy ecsethez szokott kéz lendülete vitte. Ugyanakkor – ha már a műfaji közeledésekről esik szó – festőibb lett az egyik legrajzosabb grafikus: *König* Róbert, akinek főleg fekete-fehérben alkotott, sűrű rajzai oly jellegzetesek, hogy akik egyet-kettőt láttunk közülük, tévedhetetlenül felismerjük: most tágasabb egek alatt, a háttér fekete foltjának nagyobb teret szánva, nagyobb szerepet szabva, játszatja le zsugorított előtérben régi kedves témái közül például a *Hastingsi csatát*.

Ámde kezdjük mégis az elején ezt a „tárlatvezetést", ott, ahol belép az ajtón az Idegen, hiszen az első impresszió igen fontos. Jól tudja ezt *B. Supka* Magdolna művészettörténész, a kiállítás rendezője – és a zajos térről a csend világába vezet be. *Molnár* Péter leheletfinom drappos *Csönd* nyomata, illetőleg *Klossy* Irén hajszálvékony vonalainak fátyolos szövedéke *(A múlt emléke)* alkalmas arra, hogy az érkezőt a még kintről magával hozott tempó lelassítására bírja. Azután majd fokról fokra fel fog hangosodni e terem falainak felénk vetülő hangja, mind harsányabb színek szólítanak meg, miközben a tárlatrendező olyan közbülső ötletek megvalósítására is módot talál, mint annak bemutatása, hogy ugyanazt a témát miként fogalmazza meg a végtelenül sok színes vonal "szalmakazlaival" egyéni kifejezési módot teremtő *Kovács* Péter Balázs, és kafkai szomorúságú rovaremberével a Jugoszláviából mintegy tíz éve áttelepült *Benes* József, akinek "magával kötve, mint a kéve"-zsákfigurái a maguk eredetiségében és változatosságában ismerős részvevői a hazai képzőművészeti kiállításoknak (*Vízparton*, illetőleg *Parton*).

A POLITIKAI VÁLTOZÁSOK jeleit nem „illendő" ma már műkritikának észrevennie sem – visszahatása ez az egykori túlpolitizáltságnak –, mégis, miután a grafika gyors műfaj (s a plakáttal, a karikaturával határos), megpróbáltam e régi rossz „szempont" alapján is nézelődni a tárlaton. *Ábrahám* Ráfael egész sorozatot szentel a *Csillaghullás* élményének, a tőle megszokott magas szakmai színvonalon, meditálva a jelenségek fölött, a mélyebb filozófiai összefüggéseket látva, láttatva. *Zala* Tibor, ellenkezőleg, azzal „politizál", hogy nem politizál, hanem megannyi korhoz kötött mű után a régi énjét keresi (*Régi rajz*). A Kolozsvárt született, Romániából nemrég áttelepült *Nagy* Stoica Georgeta új hangot hoz a szorongásos álmok rögzítésében: a hasonló élményeket másként megfogalmazó motivumzuhatagot (*Emlékhatár, Határeset*). A marosvásárhelyi születésű, ugyancsak áttelepült *Borgó* (*György* Csaba) szintén nyeresége a hazai képzőművészeti kultúrának – furcsa, mirói játékosságú, titokzatos rajzaival. *Butak* András, aki épp tíz éve érkezett, az egyetlen a tárlaton, aki átlép műfaji kötöttségeken és meghatározatlan tárgyú, valamiképp rossz emlékeket ébresztő grafikák mellett (mit ábrázolnak vajon? felrobbantott bunkert? használhatatlanná tett krematóriumot? *A hely emléke* a címük) tárgyat is kiállít, egy *Doboz*-sorozat részeit, a doboz ódon könyvre hasonlít inkább, s ha kinyitjuk, talán csontváz van benne, ama riasztó angol megfigyelést illusztrálva, hogy minden család őriz csontvázat a szekrényében? (Lehetséges, hogy a teremben ez a legdirektebben politizáló mű?)

S ha a már Magyarországon alkotó új művészek néhányszavas bemutatásának – nem puszta udvariasságból – nagyobb teret szenteltünk, köszöntsük még ezeken a hasábokon a Franciaországból a szó szoros értelmében hazaszaladt *Csorba* Simont, aki saját meghatározása szerint "futóművész", s ugyanakkor tehetséges festő, a gesztusfestészet művelője. Néhány munkáját évekkel ezelőtt Párizsban láthattam, most meghatottan álltam aprólékosan míves festményfirkája" előtt, melyen a hazafelé araszolgatás (1735 km-es futás 28 nap alatt) egyhangúságát festette meg – s a hosszútávfutó magányosságát.

NEM SZÁMOLHATTAM BE minden műről, jóllehet van itt régies hangulatú táj, vízeséssel (*Csurgói* Máté Lajos) és a még mindig modernnek számító média, a film hatásáról – a filmszalag pergésének „csodájáról" – tanuskodó sorozat (*Hegedüs* 2. László), hogy a két végletet említsem. E kettő között helyezkednek el a dekorativitástól az absztrakció küszöbére elérkezett *Kopasz* Márta és a barokk első mesteréhez „visszahátráló" *Kéri* Imre, aki *Caravaggio* műveit elemzi triptichonjain. Az elvonatkoztatás határán jár *Rátkai* György, meglehet, a régészet iránti érdeklődése finomítja-tágítja látásmódját. Térhatású gyöngéd absztrakcióival tűnik ki *Parádi* Tamás.

„Milyen izgalmas festő lett *Stefanovits* Péter!" (Rajzolóként is érdekes volt) – gondoltam magamban, jóllehet nem értem *Ősi szeizmográf* című sozatát, s közben rájöttem, hogy izgalom, vagyis új kísérletek nincsenek ezen a tárlaton. Még az anyaggal való próbálkozások is elmaradnak, talán egyedül *Kunt* Ernő *Soproni udvara* az, amelyen a téma nyugalma ellen hat a nyugtalanító cinkmaratás.

Marad a megbízható minőség. *Maracskó* Gabriella szálkás tusrajzai, *Almásy* Aladár lírai látomásai (*Sámson és egy filiszteus!*), *Engel Tevan* István groteszk illusztrációi E.T.A. *Hoffmann* novelláihoz, *Olajos* György őskori fosszíliákat áhítatosan „feltámasztó" rézkarcai, *Sulyok* Gabriellának ősanyánk willendorfi idomait költészettel körüludvarló rajzai, *Sáros* András Miklós dús és gyönyörű trópusi fái...

Ember Mária

(A Grafikai Műtermek '91 kiállítás a Csontváry Teremben július 20-ig tekinthető meg.)

SCHILLER
OPEL GM
MÁRKAKERESKEDÉS
DRÁVA AUTÓ KFT
JÚLIUS 12-ÉN, 13-ÁN, 14-ÉN, PÉNTEKTŐL VASÁRNAPIG A HASZNÁLT AUTÓT VÁSÁRLÓ ÜGYFELEKET 5%-OS ENGEDMÉNNYEL VÁRJA
A XIII. DRÁVA UTCA 17. ÉS A XIII. VÁCI ÚT 113.

König Róbert, grafikus

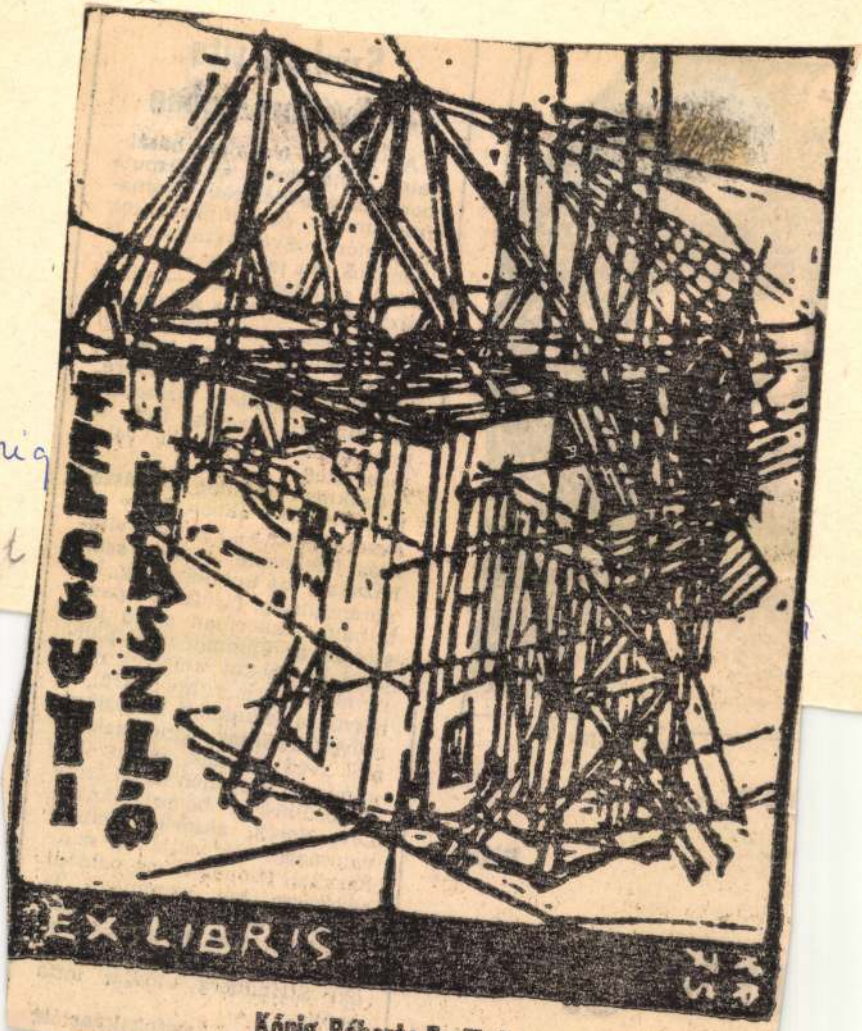

König Róbert: Ex libris

König

Etet

11

XXVII/49

Lacza Mária '71

rajza

Film

rtobágyon

artóan ismételgetni a kacifántos
nagyar szavakat. És éjt nappallá

szottak az újonnan írott politikus darabokat, amelyek mára eltűntek a színpadokról, s helyükre leginkább klasszikus művek kerültek. Nincsenek jó mai svéd drámák, panaszolja mindenki. Egyetlen hazai szerző örülhet a bemutatóknak: *Lars Norén*, akinek darabjai valósággal elárasztják a színházakat. (Göteborgban például egyszerre két színművét is műsorra tűzték.) Norén valóban tehetséges, harminckilenc éves író, a vita során akadt, aki Strindberg utódját látta benne.

Többen megfogalmazták,

König Róbert, grafikus

KÖNIG RÓBERT: HEGESZTŐ

...et: Hegesztő 8.

...ADSÁG, Bp. 1976. jan. 1.

rés támogatás megszüntetése
án, március 23-án a kurdok le-

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JAN 1

NÉPSZABADSÁG

König Róbert

1021

BOR AMBRUS
fordítása

KÖNIG RÓBERT: HEGESZTŐ

SAJTÓFIGYELŐ

A kurd lázadók hadseregének meneteléséről készült utolsó felvételek egyike. Az iraki—iráni határvitát lezáró megállapodás és a kurdoknak nyújtott iráni fegyveres támogatás megszüntetése után, március 23-án a kurdok le-

König Róbert, grafikus

KÖNIG RÓBERT: ÉPÍTKEZÉS.

König

9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 23.

König Róbert, grafikus

M.N.

AG, Bp. 1975. jún. 8.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Népszabadság

1975 JUN 8

König Róbert
1021

KŐNIG RÓBERT METSZETE

Folyt. köv.

A sorozatok hozzá tartoznak a televízióhoz. Az állandóságot, a ritmust képviselik a szüntelen változásban. Keretet és szerkezetet adhatnak egy-egy műsornapnak, vagy — s ez sem kevésbé fontos — a folyamatos érdeklődés fönntartására szolgálhatnak.

A fő figyelem a fő műsoridőben sugárzott tévéfilmsorozatok felé fordul. Mindazokat a dicséreteket, amiket egyikmásik visszatérő ismeretterjesztő műsorról vagy akár játékról elmondhatnánk, ezek a folytatásos filmek, epizódokból építkező szórakoztató játékok csak kivételes esetekben hívják elő. A mostani hét is két új sorozattal szomo-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 ÁPR
Világosság

König Rálett 1.

Világosság

1021

A TARTALOMBÓL

Köpeczi Béla:
Világnézet, magatartás, életmód

—

Lukács József:
Valláskritikánk harminc esztendeje

—

Lukács György:
Az ifjú Hegel (részlet)

—

Zoltai Dénes:
Adorno vagy Lukács?

—

Csőregh Éva:
A nőkérdés–társadalmi alapkérdés

—

Rádi Péter:
Magyar Élektra

—

Murányi Mihály:
A társadalmi tudat köznapi megnyilvánulásai

—

Ancsel Éva:
Az erdők: Tolsztojtól Semprunig

4

TIZENHATODIK ÉVFOLYAM • 1975 • ÁPRILIS

Világosság

Materialista világnézeti folyóirat
Megjelenik havonként

•

A szerkesztő bizottság elnöke:
Mátrai László

•

Főszerkesztő:
Lukács József

•

Szerkesztőség:
1361 *Budapest*
V., Münnich Ferenc utca 26.
Telefon: 110-800, 117-201*

•

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat
1959 *Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.*
Telefon: 343-100, 142-220

Felelős kiadó: Csollány Ferenc

•

Terjeszti a Magyar Posta

•

Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben, és a Posta Központi Hírlap Irodájánál Budapest V., József nádor tér 1. sz. (postacím: **1900** *Budapest) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra*

•

Előfizetési díj fél évre 24,— Ft
egész évre 48,— Ft

75.0497 Athenaeum Nyomda, Budapest
Íves magasnyomás
Felelős vezető: Soproni Béla vezérigazgató

•

INDEX: 25871

Címlapunkon: *Kőnig Róbert* grafikája

A hátsó borítón: *Lóránd Zsuzsa* plasztikája

TARTALOM

193 Világnézet, [illegible]

201 Harminc esztendő a magyar valláskritika történetében
Lukács József

Örökségünk

210 *Lukács György:* Hegel „teológiai" korszakának reakciós legendája

219 Adorno vagy Lukács? • *Zoltai Dénes*

Emberi szó

227 *Füst Milán:* Emlékezés a felszabadulásra

Életünk

230 A nőkérdés – társadalmi alapkérdés • *Csőregh Éva*

Tükör

236 Magyar Élektra • *Rádi Péter*

Tudomány és világnézet

241 A társadalmi tudat köznapi megnyilvánulásai
Murányi Mihály

Meditáció

249 Az erdők: Tolsztojtól Semprunig • *Ancsel Éva*

Könyvekről

254 A tudatformák és a művészi kifejezés fejlődése
Biernaczky Szilárd
Dömötör Tekla: A népszokások költészete

Versek

200 *Illyés Gyula:* Amikor a Szabadság-hídra a középső részt fölszerelték

229 *Simor András:* Kiáltás

A 228., 229. és a 256. oldalon az újpalotai „Lila iskola" tanulóinak munkái

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-038, 337-748, 340-726

1975
BORSODI SZEMLE
1

König Róbert
1021

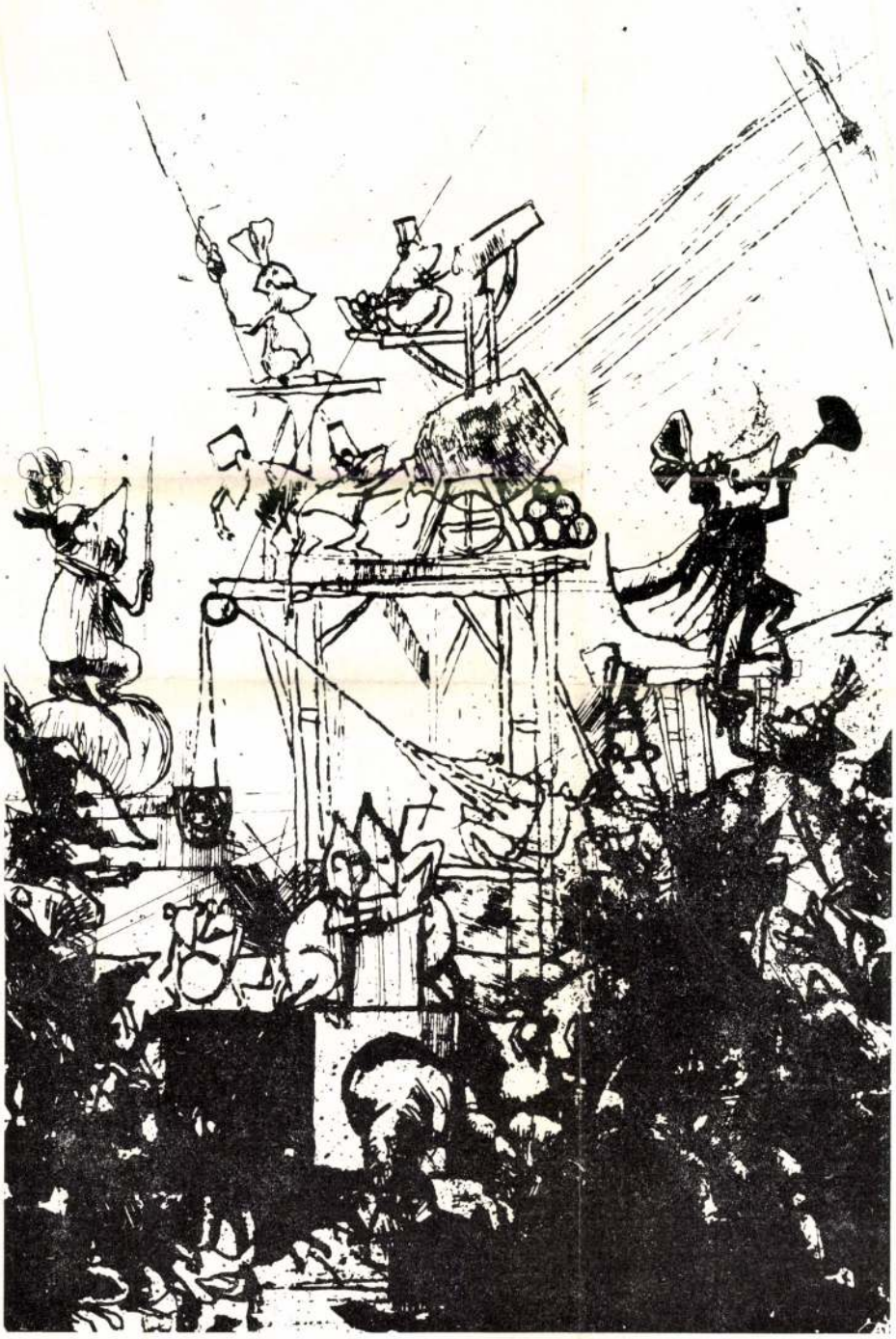

König Róbert grafikája

bármennyire is pontos, szigorú, tárgyilagos és
funkcionális stílus, számol a nyelv kifejező erej
szorítópofa, kötélbilincs, befogófej, pipakulcs, fú
korona, gyémántkorona, karácsonyfa, bokorfú
valóságos frazeológiai terminus, technicusok szerfölött életerősek napjainkban is. (A felsorolt példákat a KGST Állandó Geológiai Bizottsága által összeállított és 1970-ben Varsóban kiadott többnyelvű szótárból válogattam.) Gyakran találkozunk a tudományos-műszaki funkcionális sítlusban a megszemélyesítéssel s a szóképekkel is. Ezért olvashatunk pl. az elektronok pusztulásáról (haláláról) az injektoron stb.

Természetesen a szakszövegekben a műfajtól függően fordulhatnak elő kisebb vagy nagyobb arányban különböző stilisztikai kifejezőeszközök. Így például tudományos instrukciókban, referáló szaklapokban a stilisztikai kifejező eszközök használata a minimálisra csökkentendő: Vitacikkekben azonban a kifejezőeszközök egész arzenálja felhasználható a bizonyítás vagy cáfolás, érvelés, meggyőzés stb. érdekében a szerző egyéniségétől és irodalmi adottságaitól függően.

Egy terminológiai és lingvisztikai kérdésekkel foglalkozó kitűnő szovjet tanulmány is rámutatott arra, hogy néhányan, főleg a szakemberek körében aggódnak amiatt, hogy ha kaput nyitunk a stilisztikai kifejezőeszközöknek a tudományos-műszaki stíluson belül, akkor félő, hogy a professzionizmusok is elárasztják majd tudományos-műszaki irodalmunkat. Nem szabad ebben a kérdésben túl szigorúan ítélkezni. Más országokban végzett vizsgálatok azt mutatják (ezt kiemelik szovjet szerzők is), hogy a dialektusokkal összehasonlítva a professzionalizmusok behatolása a köznyelvbe viszonylag csekély. Ennek ellenére úgy vélem, hogy hazánkban is erőteljesebben kellene foglalkozni a professzionalizmusokkal (mesterségszavakkal), mivel a tudományos-műszaki funkcionális stílusban is, az intellektualitás fokától függetlenül, szinte törvényszerűen megjelennek a mesterségszavak, nyelvi szubkultúrák. Egyes szerzők ennek az okát abban látják, hogy a csoportnyelv rendszerint közvetlenebb, intimebb, s minthogy az emberek gondolkodása nagyon bonyolult folyamat, s nagyon sok szubjektív sajátsággal is rendelkezik, ezt a gondolkodást megjelenítő nyelvhasználatot nem mindig, és távolról sem mindenben rendelhetjük alá a logika szigorának, elveinek. Ennek a kutatása viszont már a szociolingvisztika feladata.

Rövid tanulmányomban a terminológia-tudományon belül többek között a szakember és a nyelvész együttműködésének néhány kérdését érintettem, korántsem a teljesség igényével. Tapasztalatok bizonyítják, hogy a szaknyelvek művelésében a legjobb eredményt elsősorban a jó szakmai képzettséggel, s alapos nyelvi felkészültséggel rendelkező szakemberek érik el. Talán fölösleges is kihangsúlyozni, hogy maguk a nyelvészek a terminológiai problémákat semmiképpen sem tudják megoldani, mivel a problémák jelentős hányada a tudományos-műszaki fogalmi rendszerek kutatása, amelyek nem is képezhetik a lingvisztika tárgyát.

Az igaz, hogy az adott tudományos-műszaki vagy egyéb szakterületeken a terminológiai részrendszerek kidolgozása, a tartalmi, fogalmi elv következetes érvényesítése, a forgalomban levő szakszók ésszerű szelekciója, a szakszók használatának irányításába való mesterséges beavatkozás (ajánlott, nem ajánlott szakszók) továbbra is a szaktudományokat és szakmákat képviselő szakemberek feladata marad, azonban, ha a szakemberek és a nyelvészek megosztják gondjaikat, tervszerűen, szervezetten és folyamatosan segítenek egymásnak, akkor szaknyelveink nem lesznek mostohagyermekek, hanem gondos, értő kezek fogják ápolni őket egész társadalmunk érdekében.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974. JUN -2
König Róbert
Népszabadság

sággal...

— Az csak falun belül számít, hogy ki mit hoz — nyugtatta az örömanya.

amíg meg nem jön az eszünk. Utána aztán maga a jóisten se tudná belénk beszélni, hogy ez a mennyország.

KŐNIG RÓBERT LINÓLEUMMETSZETE

lyett a volt osztály-hovatartozás szerin különböztetnénk meg a parasztokat, ak kor szembeállítanánk egymással a ter melőszövetkezetek tagjait, felszítanán a korábbi osztálykülönbségekből fakad régi ellentéteiket. Most — éppen a le nini tanításoknak megfelelően — a ko rábbi ellentétek maradványainak telje megszüntetését tekintjük a fő kérdés nek..."

Itt is: a kötet teljes összefüggésében látjuk igazán az akkori megállapítások előremutató elméleti jelentőségét.

Nagyon érdekes a kötetet az új gazdasági mechanizmus vonatkozásában tanulmányozni. Elfelejtettük, hogy Kádár János már az 1957. júniusi pártkonferencián — szinte „elejtve" — a következőket mondotta: „*...a központi irányítást olyan mértékben és olyan értelemben kell csökkentenünk, hogy erősödjön a helyi kezdeményezés és maga a központi irányítás is. Erre meg is van a lehetőség. Ha az üzemek irányításában például 900 kérdésben akarjuk megvalósítani a központi irányítást, az csak bürokráciát eredményez. De ha a kérdések számát értelmesen redukáljuk, akkor azok szűkebb körén belül a központi irányítás is hatékonyabb és erősebb lesz a korábbinál. Azt hiszem, ilyen módon kell meghatározni, kidolgozni és realizálni a gazdaságirányítás módszereit.*"

A probléma a hatvanas évek második felétől máig ismételten napirendre

összhangban szolgálhatjuk... A szocialista országok erejét meghatványozza a szocialista világrendszer léte, a szocialista országok egysége, együttműködése. Ez az egység a Szovjetunió nélkül — különösképpen pedig ellene — elképzelhetetlen." (Népszabadság, 1967. szeptember 19.)

A párt első számú funkcionáriusának megnyilatkozásai nem tekinthetők a szokásos értelemben személyes alkotásnak: mindegyik végül is hivatalos jellegű, kisebb-nagyobb grémiumban tárgyalt, ha úgy tetszik: kollektív állásfoglalás. Mégis személyes bennük mindenképpen a stílus. A stílus, amely jellemezhet ugyan egy kollektívát is, a stílus, amely — mint módszer — jelentheti a pártot is egy adott történelmi időszakban, de amely végső soron mégis csak nagyon szorosan és tettenérhetően az emberé, aki beszél és ír. (Értve itt a „stílust" a legtágabb értelemben. Ami nem kevés! A módszertől a karakterig sok mindenhez köze van, amitől „a stílus: az ember". Mellékesen: a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 OKT 20

Népszabadság

König Róbert

KÖNIG RÓBERT LINÓLEUMMETSZETE

mögött változatlanul ott van ifjúkori hitvallása, visszavonhatatlanul: a szocializmus út az emberiség korlátlan szolidaritásához, az emberi testvériséghez.

Utaltam már rá, hogy igazán csak a mélység vonzza. Filozofikus alkat, utóbbi műveinek sajátos értéke a csapongó, ágról ágra szálló, nem lineáris, mégis önálló szellemi világot, szintézist teremtő gondolatiság. Irodalomtörténészek dolga lesz majd, ebből a vitathatatlanul egyéni, egyszeri gondolatiságból kifejteni a kafkai, prousti, Thomas Mann-i hatások vékony fonalait. Ami marad: teljes eredetiség és eredeti teljesség... De a gondolatiság nemcsak tartalom nála, kompozíciós alapelv is. A történés, a színhely, a felszíni ütközések és izgalomforrások hidegen hagyják. Társadalmi mondandóját is mindenekfölött a köztudat, a közgondolkodás változásaiban, emberi mondandóját is mindenekfölött az emberi gondolkodás változásaiban keresi s találja meg. Ebben alig utolérhető.

Az ember egymagában. Az ember a természetben. Az ember és egy másik ember. Micsoda Déry-témák, az ön- és emberismeret kimeríthetetlen belső fordulataival, kíváncsi találékonyságával megírva! Az ember és a társadalom. Az ember és a világ, az ember és a kötelesség, az ember és a boldogtalanság, vagy olykor egy szemernyi boldogság. Az ember társkereső sugárzására válaszoló visszasugárzás... A reflexek, a felébresztett, felriasztott gondolatok, a renyhe elégedettség vagy a feleselő indulat, a mélyről felbukó részvét vagy a gúnyos megalázás, és még mi mindent hordoz az ember! Igen, tágasabb kitekintést, társadalmi problémákat, a létezés leckéit és dilemmáit is. De Déry-módra. Hiszen a közösség megírásában is ott remekel igazán, ahol a kézfogásra nyújtott kéz, a viszonzásra kínált rokonszenv, a társat, partnert kereső ember nosztalgikus vagy suta gesztusának elfogadását vagy elhárítását ábrázolja bravúros sokoldalúsággal, ritkán elágyulva, inkább aggódva és álcázott reménnyel.

Ítél-e vajon? Mert mintha beérné a megélt, látott, hallott, olvasott világ tudomásulvételével. Számomra bizonyosság, hogy ítél. S én épp az Ítélet nincs című, de megrendítően ítélő művét tartom pályája csúcsának. Kor-, kör- és kórkép. Tabló és portrésorozat. Egy szemünk láttára újra átalakuló társadalom helyzeti, gondolati, erkölcsi inventárja, de nem tételes felsorolásban, hanem szövevényes összefüggésben, az összekuszált gyökerekig leásva. Ez az a könyve, ahol egyetlen irányban sem áll meg félúton, ahol a végére jár mindennek. Nem illeszti szájára ujját egy-egy botránkoztatóbb, kínosabb mondat előtt. De mindig, minden helyzetben magát adja ki leginkább. Ő a legvédtelenebb, egy nemzeti gyónásnak beillő, felzaklató vallomásban.

Voltaire szerint a legvakmerőbb szekta a kvékereké. Az egész kereszténységet elképesztették vele, hogy keresztények módjára viselkedtek. Déry valami effélét cselekedett: egy nyíltságot hirdető környezetben komolyan vette a nyíltságot.

Talán ezért olyan nagy írás az Ítélet nincs? Déry nem „szerénykedő" ember. Ismeri saját értékét. (Épp ezért nem dicsekszik soha.) Ha mégis szükségesnek, vagy hadd mondjam így, helyesnek tartotta úgy megírni művét, ahogy megír-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 OKT. 6
Népszabadság

König Róbert

1021 KŐNIG RÓBERT: MUZSIKÁLÓK

NÉPSZABADSÁG ✦ VASÁRNAPI MELLÉKLET

...ket a sors és a beiskolázási politika. Meglehet, sokan közülük jó szakmunkásokká válnának, esetleg kedvet kapnának a továbbtanuláshoz is — evés közben jön meg az étvágy... Igaz, embere válogatja.

Mire vittem? Van szép házam, jó feleségem, két „agykombájn" lányom — Évike harmadikban is kitűnő volt, Tündike elsőben az. Persze, nekik már gyerekszobájuk van...

Művezető vagyok, már négy éve. Harminchét ember tartozik a kezem alá — azt végeztetem velük, amit valamikor magam is csináltam. Nehéz emberekkel bánni. Most megint tanulásra adtam fejemet, nem, nem öntudatból, önzésből, hogy többet tudjak azokról, akikkel együtt dolgozom. Marxista esti egyetemre járok. Túl sok a kötelező olvasmány, még több az ajánlott. Vakációban pedig mi mást csinálhatnék? Maszekolok. Háromezer-hatszáz a keresetem, kevés negyedmagamra, feleségem htb. Jól megvagyunk, azt hiszem, jól.

...GŐS FERENC RAJZA

Ebben a gyű... kal kapott hel... életi megnyilati... *vas József* besz... *helyzetéről* cím... Szövetsége 19... vényes gondola... ellenforradalom... tarista politika... irodalom felad...

Kinyitva a ... már az első la... életi viták sű... *Benjámin Lás...* írásában (1972-ben jelent meg a *Népszabadságban*) a munkás olvasók újrameghódításának szükségességéről beszél; *Illyés Gyula* a magyar irodalom világirodalmi helyéről-helyzetéről; *Juhász Ferenc* egy interjúban *(Domokos Mátyással)* a költészet költő által átélt tartalmáról... S következnek *Garai Gábor, Illés Endre, Komlós Aladár, Lengyel József, Lukács György, Németh László, Simon István, Sőtér István, Szabó Lőrinc, Váci Mihály* írásai, műhelyvallomásai.

Egyes passzusaikban, részletkérdésekben olykor egymásnak is ellentmondó, egymással is vitázó nézetek, felfogások, megközelítési módok. Az ifjú olvasó megtanulhatja belőlük — összevetvén mindezt, természetesen, olvasmány-élményeivel is —, hogy az irodalom nem szeráfi kórus, itt nem a minden kérdésben való „nézetazonosság" az elérendő cél, hanem a világ igazabb, hívebb, sokszínűbb bemutatása-ábrázolása. A művészi szó erejéről, az értékes tradíciók tiszteletéről, a viták szükségességéről, a művészi igény emeléséről, írónemzedékek neveléséről — s mindezen túl, sőt mindenek *előtt:* az irodalomról-művészetről, mint az egész társadalom számára fontos tevékenységről.

Komoly, szép és hasznos olvasmány a diák olvasóknak.

T. I.

NÉPSZABADSÁG ✦ VASÁRNAPI MELLÉKLET

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 SEP 22
Népszabadság

König Robert

1021

KÖNIG ROBERT METSZETE

NÉPSZABADSÁG • VASÁRN

ségét a szereplők kiválóságát, próbáljuk átmenteni hirüket a mába. Egy-két valódi alkotástól eltekintve azonban ezek a szalagok a múzeum fényes tárlókból hamarosan a pinceraktárba kerülnek.

Igy múlik el a világ dicsősége. Új korában örökbecsűnek vélték azt, amit már csak a kegyelet éltet ideig-óráig. Nézzük a filmeket, amelyek rövid lejáratú kölcsönt kaptak a hallhatatlanságra.

JOVÁNOVICS MIKLOS

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
König Róbert
NÉPSZABADSÁG
1974 NOV 101

mák karmolásztak a kapufélfákat, s no[illegible]

1021 KŐNIG RÓBERT LINÓLEUMMETSZETE

Író-e az író?

Eddig legföljebb a felelős n
gondolkodót és a teljes kultúr
értelmiségit mutattam be. És
József mindkét minőségében
— a haladó gondolkodásúak é
xisták, a proletárkultúra és a
mes kultúra, a románok és a
között. Mondanom sem kell, ho
nyire fontos és mennyire hoz
hídszerep.

Érdekesen példázza ezt *Beke*
kitűnő interjúkötete, a *Tolmács nélkül*,
amelyben a riporter 56 íróval váltott
szót a román—magyar irodalmi kapcsolatokról. Kíváncsiságból megnéztem a
névmutatót: a megszólaltatottak gyakorta hivatkoztak Méliuszra, s az arányok nagyon is jellemzőek. Természetesen az irodalompolitikus hídépítő áll
az előtérben. Őt követi a műfordító,
majd a publicista és a költő. A regényíró Méliusz mindössze egyszer kerül
szóba, pedig egyre több jel utal arra,
hogy igazi műfaja a regény.

Már első világháborús regénye, a monarchiás illúziókkal leszámoló *Város a ködben* is árulkodott erről, s ezt sejteti a második világégésről tudósító *Sors és jelkép* is. Igen, csupán sejteti. A regényes elmélkedés ugyanis burjánzó képzelgések halmaza, szerencsére pontosan megszerkesztett halmaza. Ezt a prózaversszerű monológot, ezt az esszészerű útirajzot mégis nyugodtan nevezhetjük regénynek, szerzőjét pedig vérbeli írónak. Már csak azért is, mert mára a regény keretei ugyancsak föllazultak, arról nem is szólva, amiről egy önkommentár így számol be: *„Író talán azért lettem, mert nagyobb kalandhoz, mint a képzelgéshez, ritkán volt merszem."*

Úgy látszik, a képzelgés nemzetiségi önismeretté is nemesedhet, s a korlátok felismerése is lehet értékjelző. Mindenesetre a *Sors és jelkép* olyan értékteremtőt minősít, akinek minden egyes rezdülésére és megnyilatkozására érdemes figyelni.

ZÖLDI LÁSZLÓ

... emberek sok mindent tudnak. Kifejteni, átalakítani és használhatóvá tenni az anyagot. Házakat és hidakat építeni. Járni a vízen, immár a levegőben, sőt a levegőn túl is. Állatokat idomítani és embereket gyógyítani. Bonyolult összefüggéseket feltárni, bonyolult feltételeket rendezni, bonyolult erőket megszervezni. Felsorolhatatlanul sokat tudnak. Tudtak már régtől fogva. És még többet fognak tudni a jövőben.

Mit tud a költő? Azt:

hogy fehér a hó,
piros a vér és piros a pipacs.
És a pipacs szösszöske szára zöld.

Vagyis szinte semmit. Végtelenül egyszerű és csaknem magától értetődő dolgokat. Mégis pótolhatatlanokat. Olyanokat, amelyek öröktől fogva tudottak, de amelyeket sokféle egyéb tudásunk (és ugyanannyi tudatlanságunk) újra meg újra eltakar és összezavar bennünk. Olyanokat, amelyek nélkül összes többi tudásunk újra meg újra értelmetlenné válna és használhatatlan maradna. A költő dolga megőrizni és szünet nélkül megújítani ezt a pótolhatatlan emberi tudást: a költészetet.

A költők sokszor tévedhetnek. A költészet soha nem téved. Ez a természete.

A költők legfőbb feladata, hogy a költészet e tévedhetetlenségére törekedjenek. Sikerük, nagyságuk, az emberek számára való fontosságuk attól függ, mennyire és meddig képesek ezt megközelíteni.

A legnagyobbak és legfelejthetetlenebbek azok lesznek, akik életük minden fordulatában, a megpróbáltatás vagy a siker, a szenvedés vagy a bol-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

König Róbert

1974 ÁPR 14
Népszabadság

1021 KŐNIG RÓBERT LINÓLEUMMETSZETE

a lengyel drama. Ha egy-egy [illegible] filmben megjelenik az a bizonyos fehér ló, úgy véljük, értjük a szimbólumot, mert a fehér ló magyar mondájára asszociálunk, a mi fehér lovunk szelíd és szenvedő. A lengyel fehér ló azonban a miénknek pontosan az ellentéte: gonosz, ártó szellem, pokolbéli fajzat ez a „bialy rumak", amint ezt Slowacki feltalálta, mások pedig átvették tőle. A félreértés érthető: Slowacki drámái közül csak a *Mazepa* jelent meg magyarul, igazán izgalmas drámáiról, a *Kordianról* és a *Fantazyról* nem hallhattunk. Pedig a *Mazepát* 1847-ben már bemutatták Pesten. Akkor — úgy látszik — gyorsabban reagáltunk a lengyel irodalom eseményeire. Fredrótól eltekintve, aki a lengyel romantika legszélén és meglehetősen igénytelenül tevékenykedett, azóta csak egy jelentős romantikus drámát játszottak Magyarországon, Krasinski *Istentelen Komédiáját*, de ezt a kétféleképpen értelmezhető művet a harmincas években Németh Antal forradalomellenesre rendezte, úgyhogy ezt a tényt sem ünnepelhetjük lelkiismeretfurdalás nélkül. Az átlagos műveltségű magyar olvasó teljes egészében [illegible] párizsi színéből áll — ez az *Istentelen Komédia*. Képzeljük el a *Bánk bánt*, csak éppen a döntő tett előtt a főhős őrüljön meg, árulja el gyengeségét, felkészületlenségét — ez a *Kordian*. Képzeljük el Kuncz Aladár *Fekete kolostorát* drámában — részben ez az *Ősök*. Képzeljük el, milyen drámákat írt volna Csontváry — és megközelítő képet kaphatunk Wyspianskiról.

FEHÉR FOLTJAINK azért sem tűnnek el olyan gyorsan, mert minden igyekezetünk ellenére is egyes mai jelenségeket is csak lomhán követünk. Gyakran elzárkózunk a kelet-európai irodalmakban feltűnő fiatal alkotók fordításától, inkább megvárjuk, amíg

König Róbert

— **Kőnig Róbert** grafikusművész kiállítása nyílt meg csütörtökön Miskolcon a József Attila Könyvtár kiállítótermében. A SZOT ösztöndíjas művésznek 60 grafikáját, többségében linó-, fa- és papírmetszetét április 13-ig láthatja a közönség.

Népszava 1985. 11. 27

König Róbert

— **König Róbert** SZOT-ösztöndíjas grafikusművész kiállítása március 6—29. között tekinthető meg az Építők Műszaki Klubjában (Budapest, V., Petőfi Sándor utca 5. I. emelet), szombat—vasárnap kivételével.

Népszava 1985. 11. 28

König Róbert grafikus

KÖNIG RÓBERT grafikusművész kiállítása nyílt meg csütörtökön Miskolcon a József Attila Könyvtárban. A SZOT-ösztöndíja

Népszabadság, 1985. 11. 22

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 ÁPR 24

NÉPSZABADSÁG

König Róbert

jogosult.

1021

KÖNIG RÓBERT METSZETE

palepecsételés, bírói i
n belőle.

Furcsa iskoláztat

Ez azonban nem vette e
és 17 éves korában
kások és évvesztés után
ttségivel" *befejezte kö*
tanulmányait, de akk
gjelent első szakcikke és befe-
tette első találmányát szaba-
lmazásra. Első könyve 17 éves
rában jelent meg és ez (Rádió-
rójelek könyve) tartalmazta a
ichswehr és a rendőrség szigo-
an titkos adóit is, ami megint
gy izgalmat keltett az Alexan-
r-platzon. De a von Ardenne
v ezúttal is segített.

A fiatalember beiratkozott a
rlini egyetemre és *négy féléven*
alaposan és elmélyülten tanult
atematikát, fizikát és kémiát —
től fogva azonban a — mint ő
vezi — „permanens speciális ta-
ulás" útját járta: mindig az előt-
álló problémákhoz kapcsolódva
pezte magát. Így hát diploma
ilkül indult neki pályájának —
ma már nemcsak a tiszteletbeli
ktor, hanem a tiszteletbeli pro-

Az „A" és a „G" intézet

Különrepülőgépen vitték Moszk
vába, *Szavenyagin* tábornok, ké
sőbbi miniszterelnök-helyettesse
történt megbeszélés után: annak
részleteit kellett megbeszélni, hog
felépít és irányít egy nagy techni
kai-fizikai kutatóintézetet a Szov
jetunióban. Ennek az intézetnek
helyét is ő választhatta ki. Így
került sor a Szuhumi (Grúzia) kö
zelében levő *szinopi* Inturiszt
gyógyüdülő átépítésére, ahol létre
jött az „A" (Ardenne) intéze
majd a közelében a „G" intéze
amelyet *Gustav Hertz* Nobel-díj
német fizikus irányított.

Csaknem tíz évig dolgozott v
Ardenne a Szovjetunióban. Után
szállították a lichterfeldei intézet
nek teljes berendezését, követt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
König Róbert
FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
grafikusművész
1977 APR 8
1021

„Munkát ábrázolni...”

Székesfehérváron jó néhány képzőművész él és alkot: a város igyekszik megfelelő légkört teremteni a tehetségeknek.

Kőnig Róbert fiatal grafikusművész nem itt él, de innen indult, s gondolkodásvilágában ott van vonzódása a kibocsátó közeghez. Annak idején M. Tóth István festőművész, általános iskolai rajztanára igazgatta kezdő lépéseit. Később a Teleki Blanka Gimnázium következett, majd pedig a Képzőművészeti Főiskola.

Mondhatjuk, hogy egyenesen fölfelé ívelő művészpályája a legszebb reményekre jogosít. 1975-ben befejezte főiskolai tanulmányait, s azóta ott, a magyar művészképzés egyik vezető intézményének tanársegédje, a sokszorosító grafikai műhely irányítója. Mestere Raszler Károly Kossuth-díjas grafikusművész volt.

„Ami viszont már nem raszleri ezeken a lapokon, azt adta a közelebbi szülőföld, Székesfehérvár, azt csiholta ki a fiatal művészből becsvágya, s a világ jelenségeivel való egyéni ütközése.” Ezek a sorok első önálló kiállításának katalógusából valók erre a bemutatkozásra Hatvanban, az ottani Galériában került sor nemrégiben. Ezt megelőzően persze több csoportos kiállításon vett már részt; megjelentek lapokban grafikái, rajzai, metszetei.

— Még főiskolás koromban szakkört vezettem a pesterzsébeti Csili Művelődési Házban. 1976-ban megkaptam a Derkovits-ösztöndíjat, ami tudvalevően nagy segítség a fiataloknak — mondja kérdésemre Kőnig Róbert. — Erkölcsileg és anyagilag is biztosabb így a kezdő ember helyzete. Főiskolai munkám is nyugodt alkotói légkört tesz lehetővé. A pedagógiai tevékenység nem gátol, sőt segít, hiszen eleven műhelyszellemben lehet részem. Mindezeket összevetve most is azt tartom a legfontosabb feladatomnak, hogy a valóságot minél behatóbban megismerjem.

Eddigi eredményei, munkái bizonyítják törekvéseinek sikerét. Nemcsak az önmagával szemben támasztott igényesség foglalkoztatja, hanem az utóbbi időben egyre inkább a munka ábrázolása is. Hatvani kiállítási anyagának számottevő részét adják a munkát, építkezést ábrázoló művei: 37-ből 20.

— Eddig még eléggé ki nem használt lehetőségeket látok ezen a területen, és ez egy életre szóló feladat — teszi hozzá a művész.

Persze Kőnig Róbertet sok más jelenség is foglalkoztatja. Természetelmény, alkotómunka, illusztráció — csak néhány csomópont. Egyik legutóbbi sikere például az illusztrációhoz fűződik: a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának Ady-pályázatán a KISZ KB díját ő kapta meg. De korábban is részt vett több pályázaton.

Reméljük, hogy a fehérvári közönség is találkozik majd alkotásainak világával.

B. Kovács István

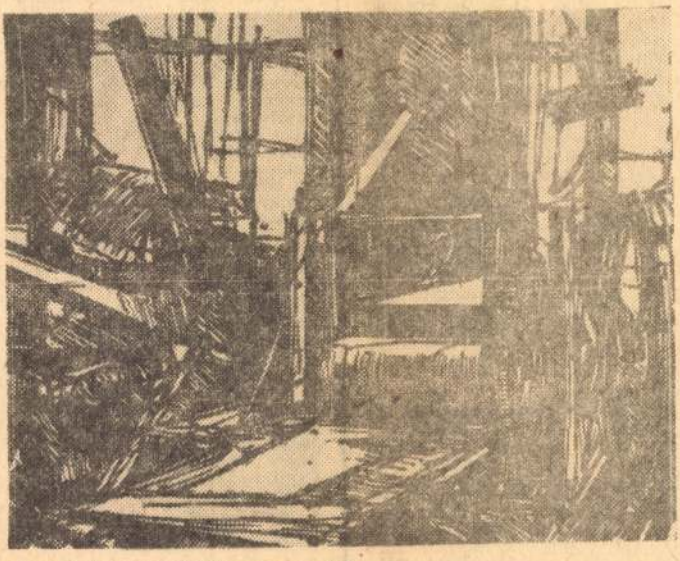

Kőnig Róbert: Műterem-részlet

Rádió- és te

1977. április 11.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ

6.05: Kellemes ünnepet! 8.31: A hét zeneműve. 9.06: A csodálatos nyúlcipő. Mesejáték. 10.03: Leonyid Kogan hegedül. 10.23: A papám meg a csillagok. 10.42: Arturo Toscanin vezényel. 12.05: Tánczenei koktél. 12.50: Énekszóval, muzsikával. 13.47: Wieslaw Ochman énekel. 14.05: Édes anyanyelvünk. 14.10: Takarékos társadalom? 15.13: Művészlemezek. 16.00: Találkozásaim. 17.10: Muzeális felvételeinkből. 17.29: Zenés irodalmi műsor. 18.45: Beethoven műveltségi verseny. 20.15: A Rádiószínház bemutatója. 20.54: Verbunkos muzsika. 21.11: Zenekari muzsika. 22.15: Hangképek a Beethoven műveltségi verseny díjátadó ünnepségéről. 22.35: Maria Laforet és Enrico Macias énekel. 23.25: Schubert: B-dúr trió. 0.10: Bálint János cimbalmozik.

PETŐFI RÁDIÓ

7.00: Szimfonikus zene. 8.05: Osváth Júlia énekel. 8.33: Tavaszi hangok — könnyűzene. 9.12: A rádió dalszínháza. 10.33: Háromszög. 11.33: Jó ebédhez szól a nóta. 12.25: Kis magyar néprajz. 12.33: Miért nyúl a nyúl? 12.50: Gotlieb: Négy darab orosz és ukrán népdalokra. 13.03: Nemzetközi rádiójátékfesztivál gyerekeknek. 14.00: Kettőtől—ötig. 17.00: Évüzedek a magyar táncdalok világából. 17.33: Donizetti: Rita. Vígopera. 18.31: Az Apostol és az M 7-es együttes hangversenye. 19.33: Az Állami N pi Együttes felvételeiből. 20.30: Zenei szerkesztők és rendezők műhelyében. 21.30: Barangolás régi hanglemezek között. 21.47: János vitéz. Részletek a daljátékból. 22.33: Raszkolcsikov. Jelenetek Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés című regényéből. 23.28: A Ray Coniff együttes felvételeiből.

III. MŰSOR

8.08: Szabó Csilla zongorahangversenye. 9.26: Szimfonikus zene. 10.40: Örökzöld dzsesszmelódiák. 11.40: Vulcanus műhelyében. 12.05: Dietrich Fischer-Dieskau összes Wolf-dalfelvételei. V. rész. 12.50: Századunk kórusműveiből. 13.04: Mozart-művek. 15.08: A hét zeneműve. 15.38: Szépkenyerűszentmártoni népdalok. 15.46: A tankötelezettség és kérdőjelei.

1977. április 12.

KEDD

KOSSUTH RÁDIÓ

8.27: Divat a hongfoglalás korában. 8.57: Cornelius: A bagdadi borbély. Vígopera. 11.16: Nicanor Zabaleta hárfázik. 11.40: A költészet hete. 12.35: Melódiakoktél. 13.53: Százszorszép Színház. 14.50: Éneklő ifjúság. 15.10: Az élő népdal. 15.20: Mozart: B-dúr szimfónia. 15.44: Magyarán szólva. 16.05: Harsan a kürtszó! 16.35: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusának uj felvétele. 17.07: Fiatalok stúdiója. 17.32: Basszusáriák. 18.00: A Szabócsalád. 19.15: Mindenki zeneiskolája. 20.03: A tervgazdálkodás 30 éve. 20.33: Kozák Gábor József és Lakatos Sándor vezetésével. 21.05: Húszas stúdió. 22.20: Hydn-duettek, tercettek, kvartettek énekhangra és zongorára. 23.20: Zenekari muzsika. 0.10: Maria Lataretu román népdalokat énekel.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Tijardovics operettjeiből. 8.33: Nótacsokor. 9.25: Orvosok a mikrofon előtt. 9.33: Derüre is derü. 10.01: A zene hullámhosszán. 12.00: Magyar fúvószene.12.33: Arcképek az orosz irodalomból. 12.50: Vaclav Talich vezényel. 13.33: Hidas Frigyes—Gál Zsuzsa: Az emberiségért — kantáta. 14.00: Kettőtől—hatig. 18.00: Fiatal magyar táncdalénekesek és együttesek felvételeiből. 18.33: Népdalcsokor. 19.15: Michelangelo, az anatómus. 19.30: Csak fiataloknak! 20.33: Raszkolnyikov. Jelenetek Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés című regényéből. 21.28: Filmdalok. 21.37: A rádió dalszínháza. 22.43: Az operettközvetítés folytatása.

III. MŰSOR

14.05: Morley-madrigálok. 14.20: Weber-hangverseny. 16.03: Költők szerelmes versei. 16.23: Operafinálék. 17.30: Harminc perc alatt a Föld körül. 18.05: Hangverseny Bach műveiből. 19.06: Magyar zeneszerzők. 19.33: A Budapesti Filharmóniai Társaság zenekarának Csajkovszkij-hangversenye. Kb. 21.30: A hagyomány szerepéről. a fiatal magyar irában. Kb. 22.04: Operakettősök. 22.30: Dzsesszfelvételekből.

BUDAPEST I

8.59: Tv-torna. (Ism.) 9.05:

1977. április 13.

SZERDA

KOSSUTH RÁDIÓ

8.27: Schumann-lemezekből. 9.29: Válaszolunk hallgatóinknak. 9.44: Játékpolc. 10.05: Diáktörténetek a Bányászati és Erdészeti Egyetem életéből. 10.30: Szimfonikus zene. 12.35: Tánczenei koktél. 13.20: Könyvszemle. 13.30: Csermák-verbunkosok, Serly-nóták. 14.00: Ezeregy délután. 14.30: Az Ifjú Zenebarátok Klubjának Központi énekkara énekel. 14.40: Boccherini: a-moll vonósötös. 15.10: Messziről — messzire. 15.50: Petrovics Emil: Cassazione — Balassi Bálint emlékezete. 16.10: Orfeusz. Operarészletek. 17.07: Az egészségügy frontjain. 17.32: Hangverseny a Mindenki Zeneiskolája hallgatóinak. 17.58: Operettfelvételekből. 18.15: Bemutatjuk új felvételünket. 19.15: Louis Prima énekel. 19.30: Kis magyar néprajz. 19.35: A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának hangversenye. Kb. 21.10: Ökrös Oszkár cimbalmozik. 21.25: Színészek énekelnek. 22.20: Tíz perc külpolitika. 22.30: Uj felvételeinkből. 23.03: Gondolatok filmekről. 23.18: Két Bach-partita zongorára. 0.10: Máté Péter táncdalaiból.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Az élő népdal. 8.15: Fúvószene táncritmusban. 8.33: Legénybúcsú. Operettrészletek. 9.33: Szimfonikus könnyűzene. 10.0: A zene hullámhosszán. 11.33: A Szabó-család. 12.00: Tolnai dalok és táncok. 12.33: A sevillai borbély. Operarészletek. 13.33: A Gyermekrádió uj zenei felvételeiből. 14.00: Kettőtől—ötig. 17.00: Ötödik sebesség. 17.55: Közvetítés a Magyarország—Lengyelország válogatott labdarúgó-mérkőzésről. (I. félidő). 19.50: Egy kis figyelmet kérek! 20.05: Népdalok 20.33: Diákkönyvtár hangszalagon. 21.30: Klavgyija Kudrjasova és Kurt Böhm énekel. 22.00: Harminc perc rock. 22.33: Operettmuzsika. 23.30: Nóták.

III. MŰSOR

14.05: Undine. Részletek Lortzing operájából. 14.48: Mindenki iskolája. 15.10: Szimfonikus zene. 16.03: Húszas stúdió. 16.57: Haydn-duettek, tercettek, kvartettek énekhangra és zongorára. 18.02: Bruckner:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-066, 387-748, 340-726

1976 FEB 7

DÉLI HÍRLAP
(MISKOLC)

König Róbert grafikus
1021

Ifjú szívekben...

Illusztrációk Adyhoz

A vállalkozás szép, a feladat izgalmas, a megvalósítás közepes. Így lehetne tömören értékelni egy fiatal grafikus-kollektíva tegnap nyílt kiállítását.

Ady Endre születése 100. évfordulójának előestéjén *Bozsik István, König Róbert, Máger Ágnes, Pető János, Püspöki István* és *Szemethy Imre* Adyt értelmezett. Mi született a találkozásból? Néhány olyan lap, amely nemcsak illusztrációként, hanem Ady nélkül is — önálló képként — komoly mondandót hordoz és sok olyan illusztráció, amely — bár az élmény oldaláról közelíti meg a művet — nem értelmez, csupán a versekben található képet próbálja visszaadni több-kevesebb sikerrel. Tulajdonképpen úgy is lehetne fogalmazni, hogy csak Bozsik Istvánnak és Máger Ágnesnek sikerült az új magyar líra megteremtőjével „alkotótársi" viszonyba kerülni. Pedig a mottóul választott versor — *Ifjú szívekben élek* — többet ígért. Az ifjú grafikusok szívében biztosan megvan a nagy szeretet és a tisztelet Ady iránt. Lehet, hogy valami effajta megilletődöttségnek is betudható, ha most — végül — ismét csak a vállalkozásnak tudunk maradéktalanul örülni.

★ *König Róbertet nem Ady Endre, a költő, hanem Ady, a jeles publicista ihlette meg*

Az Ady-illusztrációk kiállítását tegnap délután 6 órakor a József Attila Klubkönyvtárban *László Gyula* egyetemi tanár nyitotta meg. A tárlat február 29-ig várja az érdeklődőket.

(ordás)

...gházakban lehet kóstolgatni... ...tészetben. (Kerényi felv.)

Tippe

A cél: több

(Folytatás az 1. oldalról)

Drótos László, a városi pártbizottság első titkára, már a felszólalások ismeretében nyíltnak, őszintének és kritikusnak ítélte az LKM pártbizottságának tegnapi, kibővített ülését.

— Ami itt történik, a gyáron belül, annak híre van odakint is. A kohászok sikerében osztoznak a város lakói. Büszkék rá, s erre a megbecsülésre méltó is ennek a 18,5 ezres kollektívának minden tagja, aki becsülettel teljesítette feladatát.

Túlórák és munkafegyelem

Dr. Zambó Pál műszaki igazgató az eredménynövelés meglevő, s föltétlenül kihasználandó tartalékait vette számba.

— A kohókban még legalább 8—10 százalék „benne van". (*Vincze Gyula*, a nagyolvasztó vezetője, aki korábban a terven felüli teljesítés anyagellátásának gondjait vetette fel, mosolygott, majd hangosan igent mondott.) Óriási a tartalék a hengerműben is. A régi elavult acélműtől többet várni nemigen lehet, de az új acélmű felépítése már eldöntött tény.

— A cél: több acél. — *Gácsi Ferenc* szb-titkár mondta ezt, felszólalásában ismertetve azokat az erőfeszítéseket, amelyek a túlórák mérséklését vannak hivatva szolgálni. Az idei elképzelések kereken félmillió órányi „túlmunkát" irányoztak elő. Ez húsz százalékkal kevesebb a tavalvinál, s csaknem fele a két évvel ezelőttinek.

Sok az indokolatlan túlóra? Bizony, sok. Ezt — más-más megközelítésben — több hozzászóló kifogásolta ellenezte. *B. Nagy László* főművezető a munkafegyelem oldaláról közelítette meg a kérdést, *Hütter Istvánné* a hamis illúziókkal való leszámolást sürgette, *Csépányi Sándor* vezérigazgató a január elejétől bevezetett éjszakai ellenőrzések fontosságát, irányát méltatta, mondván, hogy a diósgyőri nagyüzem dolgozóinak döntő többsége dolgozni jár a gyár-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 DEC

NÉPSZABADSÁG

König Róbert

...ászhárt, a háromhetvenes baba-

1021

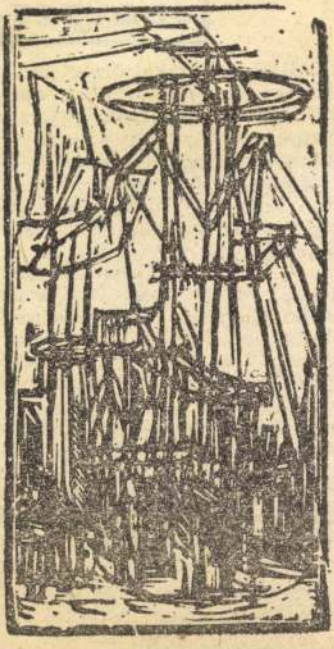

KÖNIG RÓBERT: ÉPÍTKEZÉS.

utalva. Innen a szó: „Koreagate”.
A Watergate-ügyben fontos tényező volt a politikai korrupció. Washington legújabb skandalumában honatyák — legalább húszan — kerültek az egyelőre képzeletbeli vádlottak padjára. A törvényhozás szóban forgó, anyagiakra szerfelett fogékony tagjai, kenőpénzt fogadtak el dél-koreai ügynököktől, összességében több mint egymillió dollárt.

Elmélyült szociológiai elemzés kellene ahhoz, hogy tisztán előttünk álljon, milyen mélységig befolyásolják a lobbyk — specializálódott érdektömörülések — az amerikai politika döntési mechanizmusát. Annyi azonban a felszínen is kiválóan megfigyelhető, hogy a washingtoni politikai erőtér mozgástörvényeit — igaz, áttételesen, nehezen kitapinthatóan

Kőnig Róbert, grafikus

A IV. balatoni kisgrafikai biennálé

Kiállítás a keszthelyi múzeumban

JÓT TETT a keszthelyi biennálénak a minapi megfrissítés: változatos, mozgalmas tárlatot látunk a *Balatoni Múzeumban*. Nem történtek csodák ugyan két esztendő alatt sem a „hagyományos" műfaj, a „klasszikus" ex libris környékén; ez a bélyeg módra gyűjthető, csereberélhető, megrendelhető és barátságból készített grafikai termék törvényszerűen ott található ízlésben, eredetiségben, ahol az elmúlt évtizedekben mindig is volt, valahol a filatélián innen és a műgyűjtésen túl. De a kiállítás számtalan társrendezője számtalan műfaji, tematikai és technikai lehetőséget kínált és honorált ahhoz, hogy jó művészek jó kedvvel állítsanak ki a Balatonon.

És az ex libris rutintechnikája, rutinesztétikája sem törvényszerű. Túl sok bezzeg-példát ugyan nehéz volna találni Keszthelyen az idén, de például a fiatal és termékenyen nyugtalan *Kőnig Róbert* fametszete bizonyíték arra, miként lehet ezt a hétköznapi Gyula-pápai mecénástudatot kínáló műfajt a hétköznapi átlagnál igényesebben művelni. Mecénása válogatja. És a biennálé közületi mecénásai (tizenegyen vannak) díjjal honorálták Kőnig szálkás stílusú és szálkás mondandójú, technikai teljesítménynek sem akármilyen grafikáit. Igaz, díjjal honorálták (tizenegyen vannak) a háziasra szelídített áltürelmetlenséget, a banális grafikai magyarnótát és a nehéz illatú „kedélyt", de nem kevésbé díjat kapott *Tulipán László*, *Szemethy Imre* és *Banga Ferenc*.

NAPI GYAKORLATUNKAT ismerve, nem rossz arány. A fiatal és még ifjabb korában tollrajzaival fontossá vált Banga például a cinkkarcban ismét megtalálta tépett-groteszk grafikájának a technikai, Weöres Sándor verseiben pedig a tematikai anyagát: *W. S. illusztráció* címet viselő ciklusa gyerekmód tud játékos és gyerekmód tud gonosz lenni, azaz nagyon felnőtt módra mond bonyolult és kétélű ítéleteket a bonyolult és kétélű világról. Természetesen: grafikai eszközeiben is nagyon felnőtt módra, fölényesen mester módra; pályázatra küldött „Balaton-témájú" és linóleumtechnikájú lapjai is érettek, csapongóan kuszák és teljesek. Ezen a kiállításon ugyan ismét olyan művek szabnak szakmai nívót, mint a grafikus-mester *Csurgói Máté Lajos* nyomatai, a Rembrandtig eredeztethető rézkarctechnikában *László Gyula* míves lapjai és jó néhány, szakmai felkészülésben le nem becsülhető régi „kisgrafikus" megbízható darabjai — de a legifjabb korosztály, a harminc körüliek állják a mesterségbeli összehasonlítást. Sőt. Tulipán László dús, szinte tapintani való, erős és plasztikus művészete nemcsak titokzatos drámaiságával, drámai komiszságával, hanem régi grafikai gyűjtők nagyítóján nézhető rézkarcolói alázatával is egyik főszereplője ennek a kamaraműfajnak, és Szemethy Imre színhasználata, felületi finomsága meg finom érdessége is legalább olyan eredeti, mint nyüzsgő tárgyvilága; *Somogyi Győző* pedig olyan fanyar színfoltokat produkál fanyar szitanyomatain, amilyeneket még alig-alig láthattunk ebben a ma oly szívesen használt grafikai eljárásban.

Egyébként korántsem kedvesek, egyáltalán nem hízelgők ezek a fiatal és érett grafikusok. De nem is a nagy világfájdalmakra hangolódtak: a közvetlenül előttük járó generációnál groteszkebben, ironikusabban, az idősebbeknél meg kétkedőbben néznek a világra. Az utóbbiak mintha keresték volna a mindenáron harmóniát, és mintha csak azt keresték volna, az előbb említettek meg többnyire csak tragédiákat találtak, vigasztalhatatlanul. A mai harminckörüliek mintha fanyarabbul, bölcsebben, megbocsátóbban és tárgyilagosabban látnák az életet. Amelyet egyébként feltétlenül ismernek — legalábbis Keszthelyen ismét ez látszik. Somogyi Győző ismét az elnehezült lét súlyát és az elnehezülés megrendítően groteszk kettősségét képes összefoglalni egy paraszt öregasszonyt és egy gerendás mennyezetnél nem többet mutató nagyarasznyi szitanyomatban, s emberi teljességű, emberi-ádáz *Vízimadara* önmagában elég bizonyíték a realisztikus *stílus* és a realista *művészi teljesség* új egymásra találására. Szemethy éppen ellenkezően, nagyon is kitalált — elragadó fantáziával kitalált — lényeket és tárgyakat mozgat nagyon is nem kitalált, mai lírát és drámát sűrítő „Tízforintos lapjain", a megérdemelten többször emlegetett Kőnig pedig úgy képes elszikkadást és erőt, törékenységet és szívósságot, naturát és grafikai elvontságot összefogni sokérzelmű *Szőlő* című művén, hogy az száldúcmetszetnek is, vallomásnak is rendkívüli.

A FIATALOK fanyar-okos grafikai világához ezúttal csak *Csohány Kálmán* kapcsolódik az előttük járó korosztályból, de ez a fanyar-okos kisgrafika a sok átlagos munka ellenére is meghatározza az idei keszthelyi látnivalót. Jó dolog ez. A kiállítást meglepően sok fürdővendég nézi. Soha ennél unalmasabb és igénytelenebb tárlatot ne nézzenek a Balatonnál.

R. Gy.

7.

1967. 13.

százalékát. 1976-tól a központi
ányelveknek megfelelően alakí-
ttuk ki a kedvezményezettek
örét. A három- és többgyerme-
es családokat az igény benyúj-
sától számított két esztendőn
elül juttatjuk lakáshoz. Ezenkí-
il támogatjuk a gyermekeseket,
ifjú házasokat, a fiatal értel-
iségieket. Az 1963-ban hozott
rosi pb-határozatot, ezer szak-
nber idetelepítéséről 1970-re
egvalósítottuk. *De mérnökre, gazdászra, pedagógusra to-*

zárt, fiaim elköltöztek. A forgácsi házak a salgótarjáni IKV tulajdonába kerültek; A telep lebontását már elhatározták, *várjuk a bulldózereket...*

Felmegyek a dombtetőre. Innen a város óriás és törpe házainak teteje szinte egy vonalban látható. A völgyben álló nagyok kihúzzák magukat, a kicsik restelkedve a domb oldalához simulnak.

Horváth Kálmán

29 objektumot (hidakat, viakat), és 450 kilométernyi hetve országos utat öntött el. ő becslések alapján az okoár *hétmilliárd zloty.*

ZLEMÉNYEK

Z AJÁNDÉKTÚRA. Ajándéklátja vendégül az alapításának rdulóját ünneplő IBUSZ, azokat turistákat, akik az iroda megisának évében, 1902-ben született több mint tíz éve tagjai az Orlágjárók Baráti Körének.

tragikus karambolja

A Miskolc és Szerencs közötti útszakaszon *Francics Hajós* 46 éves román állampolgár személygépkocsijával áttért az úttest bal oldalára és összeütközött egy pótkocsis tehergépkocsival. A baleset következtében a személygépkocsi vezetője és utasai, *Hajós Anna* 45 éves, valamint *Hajós Anikó* 8 éves román állampolgár a helyszínen meghaltak.

A vizsgálat eddigi adatai szerint Francics Hajós személygépkocsijával szabálytalanul előzött, s ez okozta a családi tragédiát.

kis HELYEN ELFÉR,
nagy TELJESÍTMÉNYŰ,
nagyon OLCSÓ
az IMPORTÁLT centrifuga.
ÁRA: 1150 Ft, OTP-hitel.
CSAK a KERAVILLNÁL kapható.
KERAVILL
VIDÉKRE UTÁNVÉTTEL SZÁLLÍT:
1053 Bp. V., Kossuth Lajos u. 2.

König Róbert, grafikus

KÖNIG RÓBERT METSZETE

König R 9.

Népsz . 24.

König Róbert, grafikus

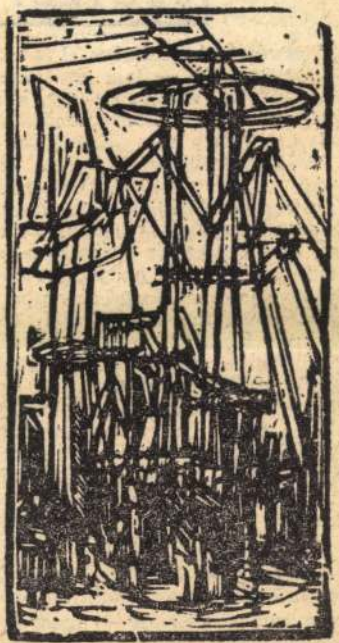

KÖNIG RÓBERT: ÉPÍTKEZÉS

König Róbert: Építkezés

Népszabadság, B.p. 19

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-718, 340-726
19 77 NOV 27

NÉPSZABADSÁG

König Róbert

kikergetik az Édenből, 1977. szeptember.

1021

KÖNIG RÓBERT: ÉPÍTKEZÉS.

— *Mi volt a*
— *most, utóla*
határ- vagy le
nek tart?

— Bár megye
rábban már
seim, igazán bo
amikor 1957-be
ság leközölte
Fuvarosokat. E
tem 1962-ben j
napfényben cím
ra ért meg a
ként is jelen
életben.

— *Azóta hány könyve jelent meg?*

— Tizenkét könyv, három film, s nemrégiben az első drámám, a *Fürdőigazgató*, amit *Szakonyi Károly* barátom biztatására írtam. Miskolcon és Egerben mutatták be. Természetesen közben mással is foglalkozom.

— *Melyik a legkedvesebb könyve, és melyik aratta a legnagyobb közönségsikert?*

— A kettő gyakran nem esik egybe. Novelláimat szeretem a legjobban, közülük is az *Elveszejtett bakák tánca* című, amely csaknem észrevétlenül élte az életét. Legnagyobb siker a *Kenguru* című regényemet övezte, amelyből filmet csináltak.

— *Apropó, film. Az író gyakran kerül konfliktusba a filme-*

zat lesz. Esténként, amikor
közelebbi írótársaimmal ö
jöttünk beszélgetni, elkez
jegyezgetni, mert úgy érez
hogy kár lenne, ha ezek a
mények-hangulatok elveszné
Azután tágítottam az írók k
mert kíváncsi ember vagyo
kíváncsi mások, az olvasók n
ben is. Érdekes munka; ku
adhat életművek megközelít
hez.

— *Befejezésül: min dolgozi*
lenleg?

— Egy diákkori emlékeket
idéző történeten az 1946—19
évekből. A jövő év elején h
kezdek egy régebben érlelőd
gényhez, amelyben az eddi
mélyebben, szélesebb tab
igyekszem ábrázolni a hazán
végbement társadalmi válto
kat.

Havas Er

König Róbert, operatőr

KÖNIG RÓBERT: ÉPÍTKEZÉS.

-König Rób

Népszab

14.

L.

vakák tánca című, amely
nem észrevétlenül élte az éle-
Legnagyobb siker a *Kenguru*
ű regényemet övezte, amely-
filmet csináltak.
Apropó, film. Az író gyak-

kezdek egy régebben érlelődő r
gényhez, amelyben az eddigin
mélyebben, szélesebb tablóv
igyekszem ábrázolni a hazánkb
végbement társadalmi változás
kat.

König Róbert, [ ] [

Mészáros Géza: Munkás;
König Róbert: Külszíni fejtés;
Szabó M. László: Elemvariációs lehetőségek;
Gilányi Armand: Alumíniumkohász;
Szkok Iván: Kemencénél;
Babos László: Bányagép;
Sáfár Pál Gábor: Alumíniumolvasztó;
Somogyi Győző: Várpalota ostroma;
Borzavári–Bánahelyi–Palotás: Várpalotai játszókert terve

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója az elmúlt években számos kiállítást rendezett vidéki városok kiállítótermeiben. Ezek közül néhány a Stúdió archív gyűjteményéből került ki, többet pedig különböző pályázatok anyagából állítottak össze. E kiállítások között azonban mindössze egy volt, amelynek az otthont adó városhoz konkrét köze volt: a Stúdió Kísérleti Műhelye salgótarjáni pályázatának bemutatója. A többi vidéki stúdiókiállítás csak egyedi művek seregszemléje volt.

1977 tavaszán Várpalota tanácsának munkatársai kértek kiállítást a Stúdió vezetőségétől. Felmerült – talán a „kiállításdömping" hatására –, hogy olyan pályázatot és tárlatot kellene rendezni, amely Várpalotáról, a város történelméről, életéről, lakóiról, jelenéről és jövőjéről igyekezzen képet adni, a várpalotaiakról szóljon a várpalotaiaknak.

A város vezetői lehetőséget teremtettek a pályázaton részt venni kívánó fiatal művészeknek, hogy maradéktalanul megismerkedjenek a város életével, iparával és mezőgazdaságával, a fejlesztési tervekkel, a műemlékekkel. Szerveztek számukra üzemlátogatást az erőműben, az alumíniumkohóban, a Nitrogénművekben, leszállhattak a szénbányába, megismerkedhettek a város és a környék nevezetességeivel.

A pályázaton – kötött jellege miatt – mindössze huszonnégyen vettek részt. A beküldött munkák igen színvonalasak voltak; a legfontosabb, újszerű eredménye az volt, hogy nemcsak képzőművészeti alkotásokat küldtek be a résztvevők, hanem három művész (illetve egy team) a városrendezési tervhez konkrétan kapcsolódó játszóteret is készített. A festmények, grafikák, szobrok alkotóik várpalotai élményeiből születtek. Félreértés ne essék: nem „tájjellegű", rosszul értelmezett lokálpatrióta képzőművészet létrehozását célozta és segítette a pályázat. A művészeknek lehetőségük nyílt egy kisebb tájegység és az ott élő emberek életének megismerésére.

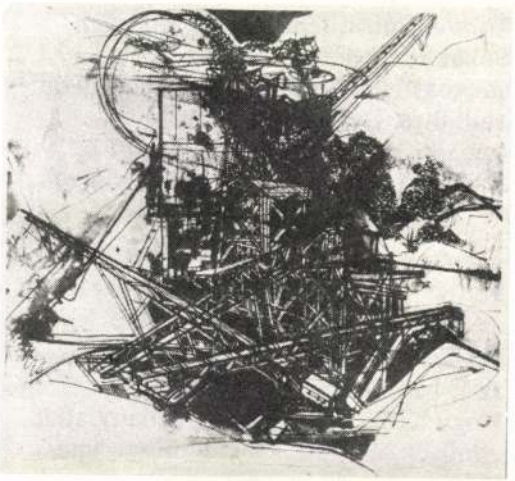

A munkákból arra következtethetünk, hogy ez az erős élményanyag inspiráló hatással volt az alkotókra.

Pogány Gábor

sajnálnám, ha nem lenne semmi nyom.
Ez is ilyen, hogy „Eszter nem ereszt el";
csak ennyi, s mégis: miért nem lehet?
(Végül is „eleresztett". Nem komoly.)
Jó lecke volt! Nem tudom eleget
újra átvenni. Ez a „Ne bomolj"
korszak most, lehet, ezt is kinövöm.
Sokakat meglepek – hát ez is én
vagyok. Nem tudom. Másoknak övön
aluli ütés. De? és? ez is én
vagyok. S az is, ki ideírja, hogy:
JÖN! S túlleszünk azon is. Én vagyok.

9

Fel-felütöm a lexikonokat
az F betűnél: nevem keresem.
Hogy hátha *bent* vagyok, néhány adat
– művek, életrajz – s kiderülne: nem
tudtam még *én* sem ezt, „mélyrétegekben"
persze ott volt, s most újra ráakad.
Saját egymás-szavunkba vágunk, „Ez nem
lehet..." dadogjuk; s a nagy pillanat:
jön a fergeteges egyesülés.
Ó csak egy alteregó lenne, hogy
legalább valaki... S a felsülés:
hogy még az F betűnél sem vagyok.
Majd egyszer! Nem lehet *ott* senki más:
lesz még egyszer (ha volt!) (?) „identitás".

Ha úgy adódna – s adódik! (mi nem?).
sok-minden már arrafelé mutat,
igen, foglalkozott vele igen
sokat ő *is* mindig, igen sokat,
állandóan, mondom, a gondolat
ott „fészkel"-t (kerengett) „boglyas"
fejében
mint egy ölyv. Olvasott egy könyvet *Agy
és tudat* alcímmel. És félt, felé nem
néz valaki, s aztán jött (nem-) egy „éppen",
de meg se rebbent az a . Egy lemez,
– Zamfir et Cellier – a temetésen,
ha lesz, játsszák végig, „kérése ez".
(Flute de pan et orgue.) S egy vég-felirat:
Önmagának volt a legfontosabb.

27

Volt egy nagy lehetőség életemben:
amikor Márta néni fuvolázni
akart tanítani. Akkor lehettem
8-10 éves, s volna valaki más; ki
tudja: beváltam-e. Végül családi
alapon egy másik rokongyerek
tanult nála. Pedig Zelinka bácsi
is – igaz, zongorázni – szeretett
volna taníttatni. Költségesebb.
S akkor egy fuvola is drága volt
nekünk. Ma viszont – a blockflőte megy,
hallás után. Van egy szoprán s egy alt;
kiélem magam. Így a fuvola
elmaradt; s lettem, mi (mögött a „ha").

König Róbert [ ] 2

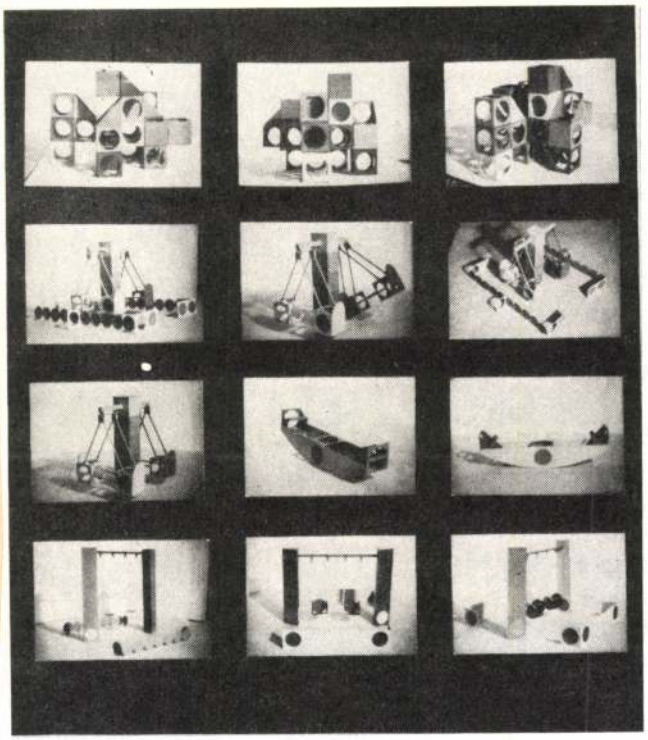

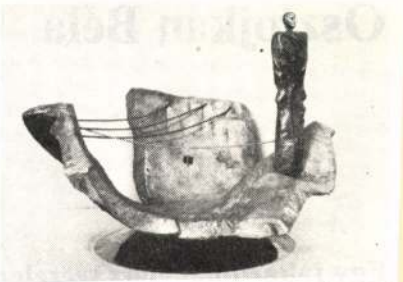

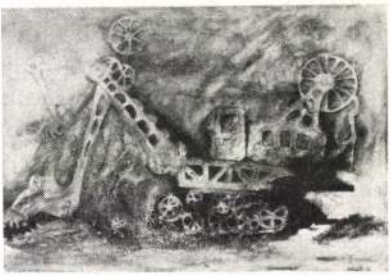

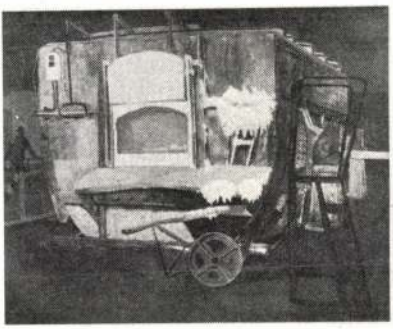

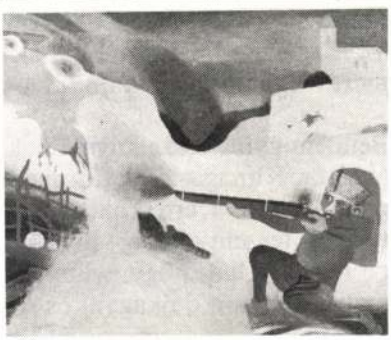

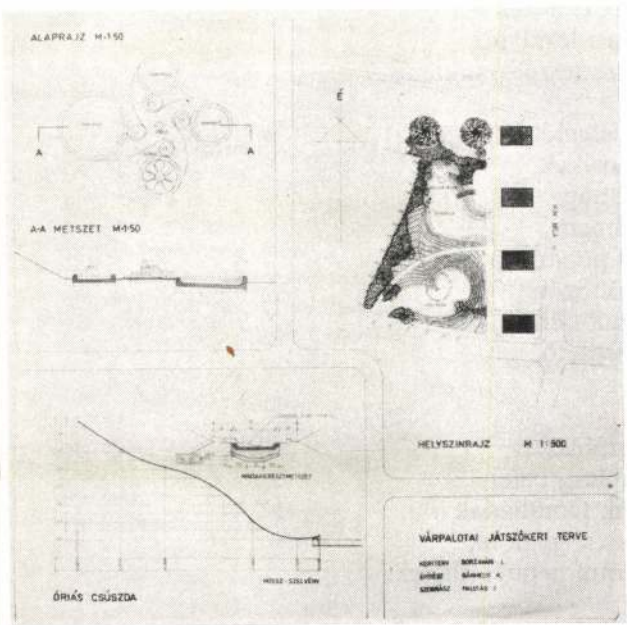

játszani, akarsz-e itt, akarsz-e most, most,
hol szikkadt felmosórongyokat emészt és
délibábok helyett léhűtők rémképeit,
nagyon is valódi galand-gruppjait adja és
vetíti mielébünk hűtlen barátunk, a mélység
lakóinak egyetlen lehetséges támasza: Héliosz,
akarsz-e, akarsz-e vélem partvis-jogarú királynő,
akarsz-e egy egészen kicsike csillag-szerteszét-pukkanást?

Viszem én a nehezebbjét: A mindig jelenlévő
messziség erősít engem. Köntösöm acélkék,
s gyönyörű ingem izzik alatta; bíbor nap-
selyem feszül íme rajtam, mert szerelmem
a hajnalodás, örök újrafelkelés: zöld pohárban
kedves kármin-tinta, s míg én, néki öltözöm, ő,
nem önmagáért, teérted, énértem tündököl.
Muzsikája megremegtető.

Nesze:
Báránya hazának. Nesze, nyisd föl birkaszép-
szemed. Fogd a zsebkendőt, és trombitálj belé.
Omlások gyönyörűségét akarom látni. Omoljanak
a büszkeszép falak, omoljanak náthás angyalom,
mert meghalok, meghalok, ha kedvemre nem építhetek.

Bennem gyűlt össze szemednek minden
alázata. Kimagasló életformák iránti
gyűlöletem is teérted alacsonyít, de
teszem, teszem a sárig; miénk a kert,
ne hagyjuk hát, hogy gyümölcseinket
magába szíja a dajkagyilkos éjszaka.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert

NÉPSZABADSÁG
1978 MÁJ 28

1021

s nemi elégtételeiként könyvelné el, ha akkor, a mentés zűrzavarában egy-két gyöngyhalász is odavész.

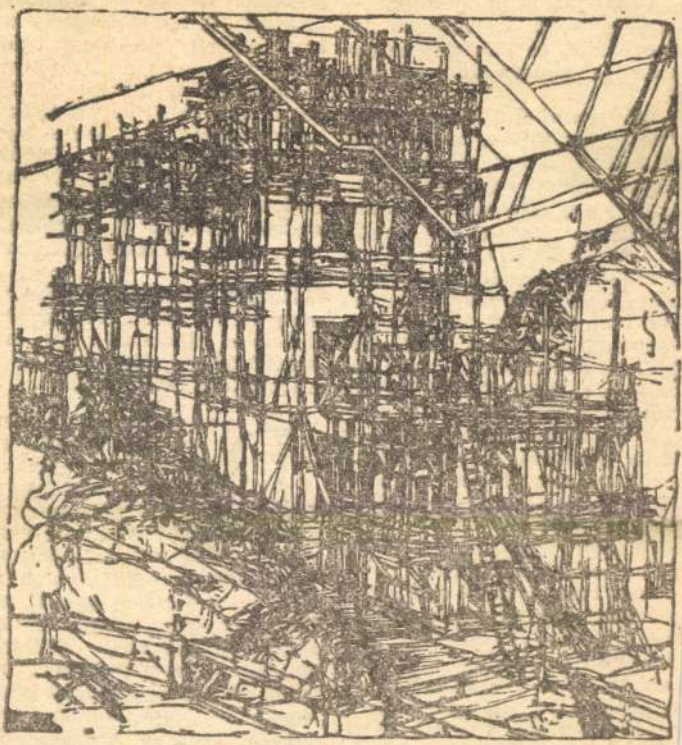

KÖNIG RÓBERT: ÉPÍTKEZÉS.

— És velem? Velem is az le
— Veled? Mit veled? Ho
led? Miért? Magam sem
m, hogy veled...
— Próbálj meg pajkoskod
ondta a férfi kedveskedő
eszkedéssel, és kabátját le
a fűre, az almafa alá. — Tu
á?
A nő aprót füttyentett, a
evetésre rándultak, zseblá
ival a férfi mellére világítot
edig a lámpával együtt leny
kezét, s egy pillanatra a n
énysugárban megláttam lenge-
ező szoknyáját, térdeit, amint is-
hét lábujjhegyre állt és ajkával
datapadt a férfi szájához — és
kkor csaknem elsírtam magam,
ulladoztam a szomorú féltékeny-
égtől, a szerelemtől, hangjától,
acajától, a földre hulló fénysu-
ártól, mely megcsillantotta a fü-
et, a zakót, a fehér szoknyát és
fehér pantallót (ez modernnek
számított a harmincas években);
zután ismét felhallatszottak a
ttogó női szavak:
— Akarod, hogy a feleséged le-
vek itt, az almafa alatt?
— Azt hiszed, hogy egy drága
ándékot, egy ékszert feleségül
het venni? Bársonydoboz kell,
ni megőriz téged. Hogyan sze-
ssen valaki egy ékszert?
A nő zseblámpájával élesen az
cába világított. A másik fölne-
tett, fogait csillogtatta.
— Furcsa — mondta a nő egy

előttt zseblámpát forgatva, határozatlanul mosolygott és hallgatott.

Reggel elutaztak és soha többé nem láttam őket. Amikor visszatértem a háborúból, egy családi ismerősünk közölte, hogy az a nő meghalt az evakuációban.

De máig emlékszem az igaztalan sértettség, keserű reménytelenség érzésére, mintha az a fiatal, szilaj nő, aki azon a reggelen a napfény tisztaságával sugározta be nyaralónkat, helyrehozhatatlanul becsapott volna különös, szent titkával, nem is sejtve, hogy nem az a másik, az öntelt, szőke, cinikus férfi, hanem én tudtam volna őt szeretni mindenkinél jobban a világon és sajnálni, védelmezni, megóvni őt az élet gorombaságaitól. A szerelem megoszthatatlanságának ez a mezteler

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 JUN 11

NÉPSZABADSÁG

König Róbert

1921

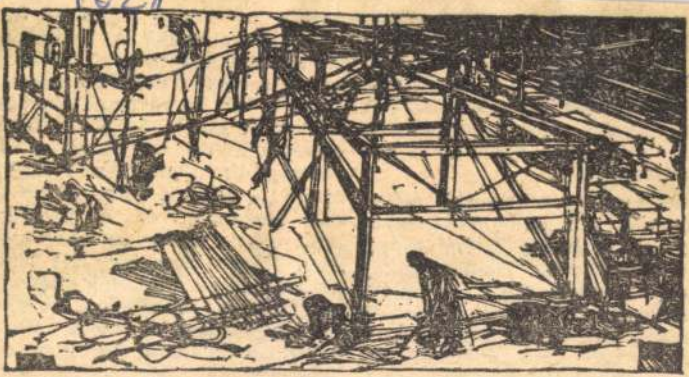

KÖNIG RÓBERT LINÓLEUMMETSZETE.

e az ő élete,
y őséé, még
beóvakodta
e az országl
dussá tették
guk-uralt r
daembereke
nciólesőkké.
lem vigaszta
üvegtől, tűz
, halálos harag. Utána
tét agitátornak. Nemigen tud-
mit is akar tőlük — adják
sza a nyilatkozatot, az életet,
sanak haza a városba, a gyá-
ba, a gépeikhez, adjanak szá-
t a tettekről, még egy szót,
megváltó, hatalmas szót. A

tani. Ember semmire.
nek, ahová parancsolták őket, végzik kiadott munkájukat, és senki nem kérdi őket, nem akarnának-e valami mást tenni. Ha ugyan emlékeznek még, hogy valaha akarhattak...

König Róbert, grafikus

KÖNIG RÓBERT LINÓLEUMMETSZETE.

11.

König Róbert: Metszet

Népszabadság Bp. 1978. jún. 11.

König Róbert, grafikus

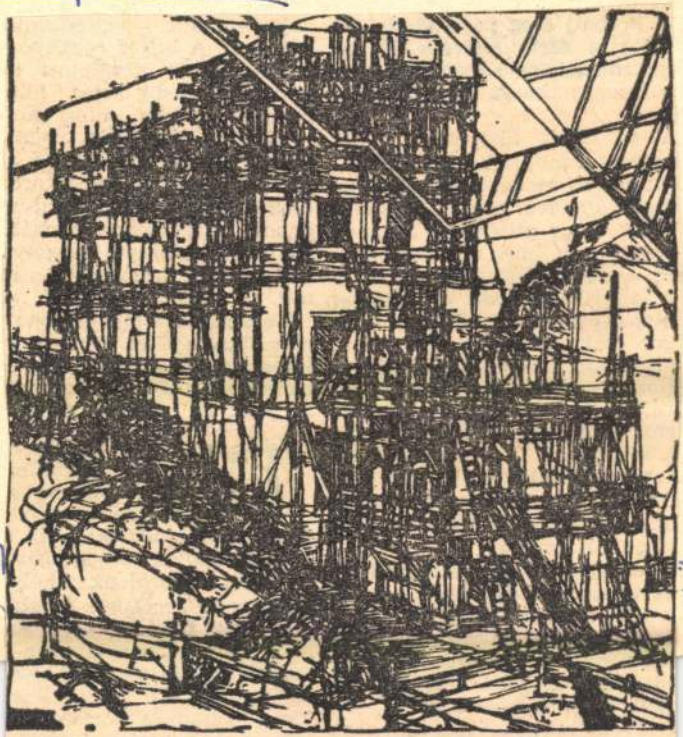

KÖNIG RÓBERT: ÉPÍTKEZÉS

König

Nér

11

náj 28

let venni? Bársonydoboz kell,
hi megőriz téged. Hogyan sze-
ssen valaki egy ékszert?
A nő zseblámpájával élesen az
cába világított. A másik fölne-

szőke, cinikus férfi, hane
tudtam volna őt szeretni mi
kinél jobban a világon és saj
védelmezni, megóvni őt a

König Róbert emlékkiá

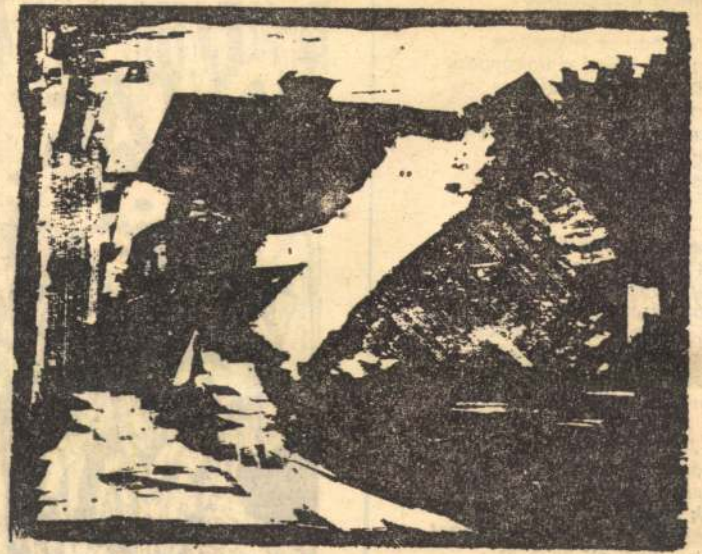

KÖNIG RÓBERT: UTCA.

König Róbe

Népsza

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 340-748, 340-726
1978 JAN 1
NÉPSZABADSÁG
König Róbert
1021

vörösvirágú kaktusz-dzsungel
elsüllyedt titkolt szavak vágyak —
föltárni rejtett Afrikádat?

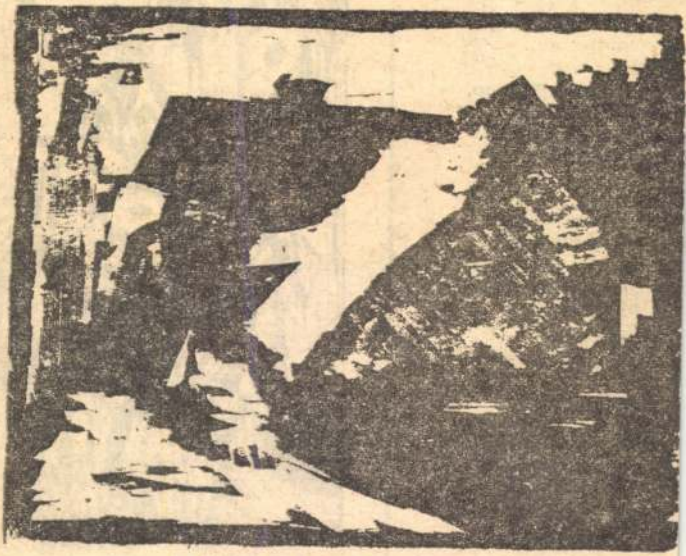

KÖNIG RÓBERT: UTCA.

iporják a földbe,
d a temetőbe'.

ember e korban
et bújni a bokorban.
s meglapulna,
bb előhúzza;
ózan, s égbe vágyna
im földi mása,
nyugvó biborában,
színű borába.

zért égnek:
a szenvedésnek,
nyanakvás igazát,
szépnek és igaznak.
nak, mocsarat csapolnak,
g a bocskornak.
vedésbe, sárba,
t, sáros lesz a lába.

s napján, éjjel,
nyugodjék békével;
l, másnak okulásul,
ztesség-adásul.
is, ki örökre hallgat,
ajnali harmat,
em-múló myrtus,
nyvét, hyacinthus.)

NÉMETH ANDRÁS METSZETEI

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1031 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-548, 340-726

König Róbert,
grafikusművész

NÉPSZABADSÁG

1980 MÁJ - 1

1021

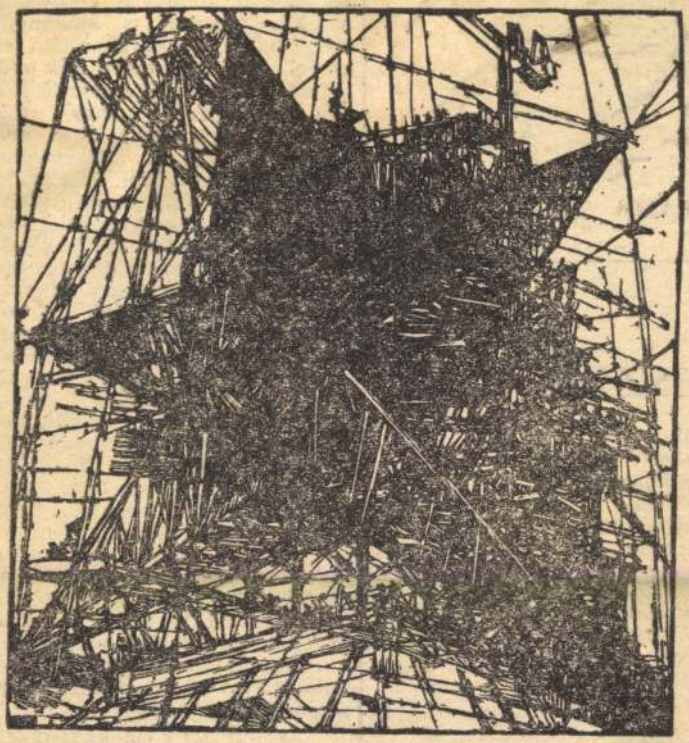

KÖNIG RÓBERT METSZETE

S RAJZA

LESZEK

szok
embert,
s csikorgó
nyelvén,
stemben mázsás
l aknamezőin
ukoló —
y és imbolygó
nehezednek
a, mögöttem
jüket
bújik kabátomba,
lakó leszek,
vek
goznak.

tudom. Nyilván több összetevőre kell gondolnunk. Ezek közt ott lehet a szabad vers „csábítása" is. Kötött és kötetlen vers közt persze nincs föltétlen értékkülönbség, de a kötetlenség sokszor biztat írásra olyanokat is, akik a ritmus és rím „nyűgeitől" visszariadnak. A verseket kedvelő — olvasó vagy hallgató — közönség aligha különbözteti el világosabban „hazai költészetünk folyamatait". De általában érzékeli, tudja, hogy a dallamos, világos költészet mellett nagy lendülettel jelentkezik egy olyan talányosabb poézis, amely a vers hagyományos dallamvilágát már nem érzi a magáénak, s az „értelem" és „tartalom" korábbi fogalmait is jócskán átformálta. S tudja ez a közönség azt is, hogy a nyíltan közéleti fogantatású versek száma az utóbbi negyedszázadban valamelyest megcsappant a megelőző évekhez képest.

—Lépést tart-e műfordítás-irodalmunk az európai és a világirodalom feltűnésével? Tükrözi-e legfontosabb

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 JUN 8
NÉPSZABADSÁG
König Róbert
grafikusművész

1021

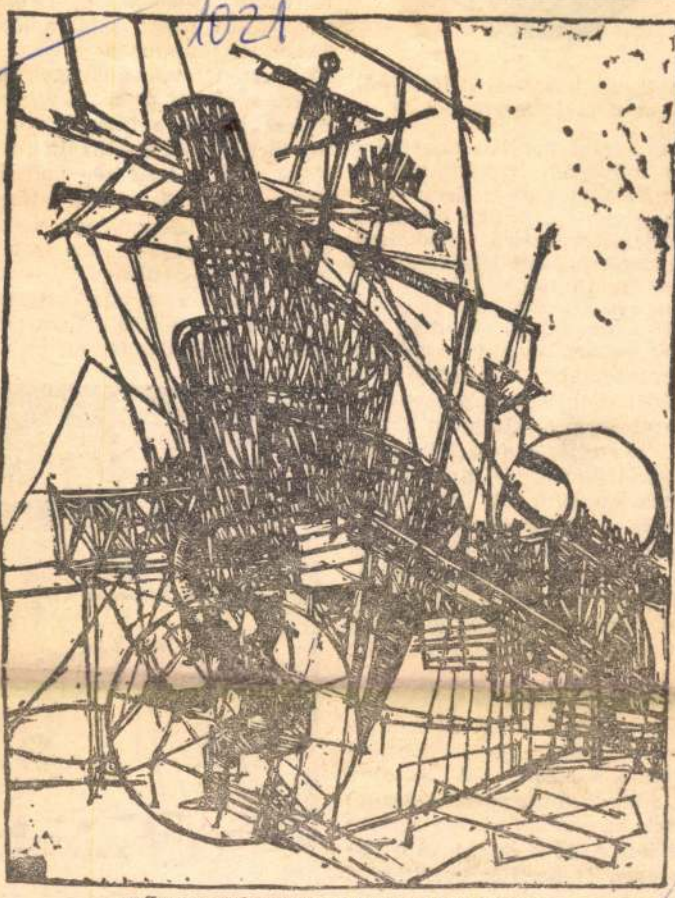

KÖNIG ROBERT: TATLIN TORNYA

Aranykorsó anató
az i. e. II. é

Hammurápi kor
kevés művészeti
ránk. Az anyagi é
gia nagyobb része
birodalomszervezé
a szomszédos Mari [illegible] és
elpusztítására használódott el. A
régészet paradoxonaként az ellen-
fél, Zimrilim felgyújtott mari pa-
lotáját jobban ismerjük, mint a
Hammurápi-kor művészetének
emlékeit. Van egy szép szoborfej
a Louvre-ban, amely talán a nagy
király portréja — de a lelet iráni
területről került elő, ahová csak
hódítók hurcolhatták magukkal.
Ugyanis a bibliai kor előtti mo-
narchiákra is állt a „ki kardot
ránt..." bibliai igazsága: az ó-
babilóniai birodalom viszonylag
rövid fennállás után áldozatul
esett erősebb, frissebb, mohóbb
népeknek.

Az egyik ilyen nép a hettiták
volt. I. e. 1595-ben feldúlták a bi-
rodalom központját, Babilont, és
megölték a királyt. A „hatalmi
űrt" a kassu (más néven kasszita)
törzsek használták ki, egyik sejk-
jükké lett a trón, és csaknem fél-
ezer éven át belőlük kerültek ki
Babilonnak, az Isten kapujáról
elnevezett városnak az irányítói.

kapu ma helyreállítva áll — Be
linben. Falait zománccal feste
téglával borították. Oroszlánc
sárkányok lépdelnek rajtuk eg

Hettita szikladombormű: az
ten pártfogásba veszi az ura
dót

König Róbert, grafikus

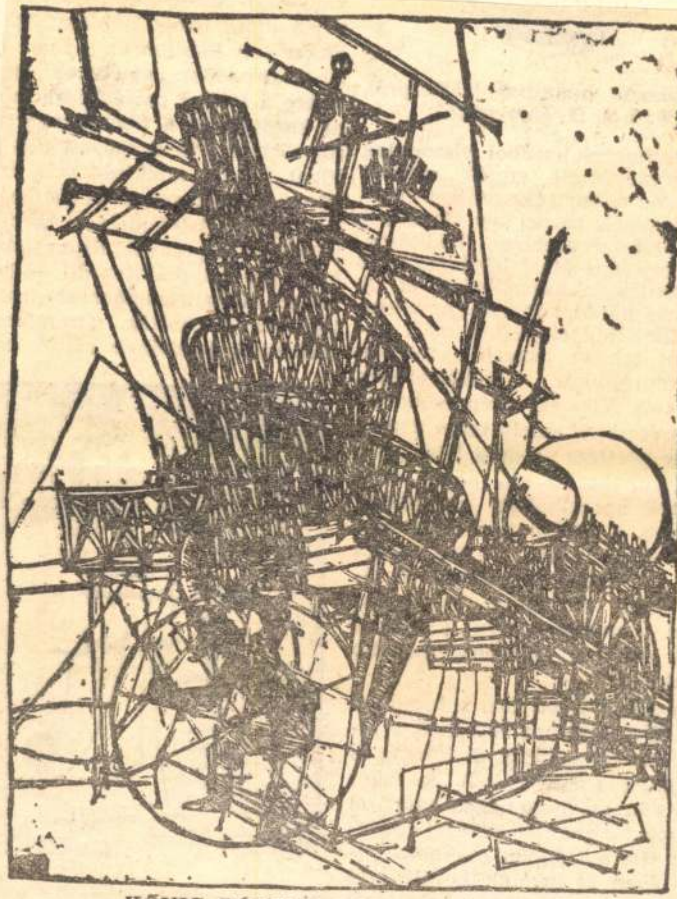

KÖNIG RÓBERT: TATLIN TORNYA

Az egyik ilyen nép a hettiták
olt. i. e. 1595-ben feldúlták a bi-
odalom központját, Babilont, és
egölték a királyt. A „hatalmi
rt" a kassu (más néven kasszita)
rzsek használták ki, egyik sejk-
ké lett a trón, és csaknem fél-
er éven át belőlük kerültek ki
abilonnak, az Isten kapujáról

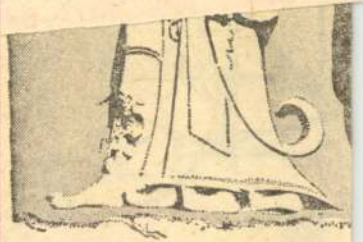

Hettita szikladombormű: az

König Róbert, grafikus

König Róbert: 1-2.

Népszaba

König Róbert, grafikus

König Róbert: 1.2.

Nép. szaba

KÖNIG RÓBERT: LOVAS.

ármazó) Csehov-szakállú orosz
a borotvált arcú, eredetileg is
ki amerikai utálkozva, idegen-
ive beszélt óhazájáról. Mint
knek semmi közük egymáshoz
n; az, hogy az egyik „szörnye-
" szolgálatában a másik „ször-
eteg" ellen tevékenykednek —
ba vetve minden szürkeagysejt-
et —, cseppet sem zavarta őket
ökéletes pártatlanság szerepé-
.

Versengés? — kaptam fel a fe-
— a versengés csak most
dődött volna? Ők ne tudnák,
k alighanem jobban ismerik
nin műveit, mint sok marxis-
-leninista oktatónk, hogy a két
sadalmi *rendszer* versenyét a
nialistáktól a komprádorrétegek
át a nacionalista-soviniszta rez
mekig, mi meg a másik oldal me
lett állunk, amely le akarja rá
a múlt béklyóit? Nemcsak társ
dalmi rendszereik, de a két old
barátai is mások. Talán elj
het egyszer egy korszak, amelyb
a harmadik világbeli konfliktus
önmagukban megoldódnak. Csa
hogy nem addig, amíg nem ism
rik fel, illetve nem ismerik el, ho
erről van szó, hogy nemzeti
osztályküzdelmekről van szó,
függetlenség, a társadalmi ref
mok eszméiről és egyre ink
arról is, hogy a szabadságukat
vívott népek melyik társada

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1968 JÚL 16

NÉPSZABADSÁG

König Robert

1921

KÖNIG RÓBERT: OKTÓBER.

egyen a mai podiumon.

A „PODEBRÁDYAK" közül név zerint is megemlítem *Miroslav Casteket*, a prágai Viola Színpad művészét. Már csak azért is, mert ezt a kitűnő kollégát, aki már tíz

ÉTER: FEJEK.

König Róbert, grafikus

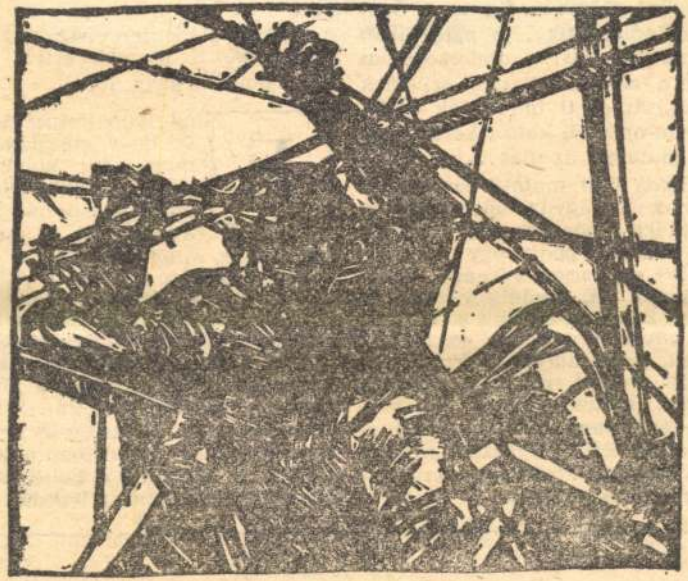

KÖNIG RÓBERT: KARASZKODÓ

König Róbert
Népszava

11.

König Róbert, grafikus

KÖNIG RÓBERT METSZETE

König Róbert: Metszet

Népszabadság, Bp. 1980. jún. 15

10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 JAN 20

NÉPSZABADSÁG

König Róbert
grafikusművész

1021

KÖNIG RÓBERT METSZETE

boven.
ket rés
tan a
vet c
vábby

Bu
más
öre
ra
kez
zá.

yázati úton
mogatást is nyújt.) Vag
várjunk arra, hogy befejeződjek
a veszprémi kísérlet; annak si-
kere előre biztosított. A kísérle-
ezés szorítkozzék a megvalósítás
orán szerzett legjobb tapaszta-
atok mielőbbi elterjesztésére,
közkinccsé tételére.

Tripolszky László

König Róbert, grafikus

König Ró 15.

Népszab 9.

KÖNIG RÓBERT: LOVAS

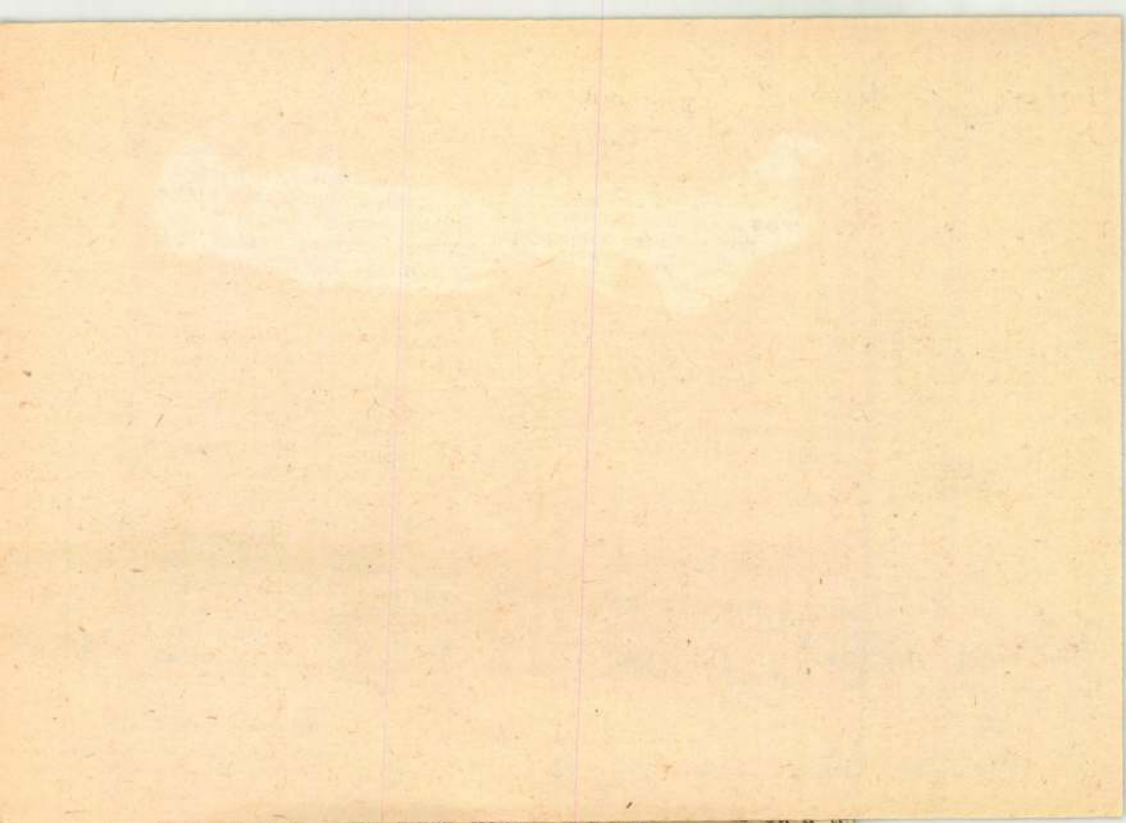

König Róbert

Bányásztragédia

Menyhárt László: Grafikai művésztelep - kérdőjelekkel.
MŰVÉSZET, 1980. november - 12. lap

KR 60

Kőnig Róbert grafikái a Bolgár Kultúrában

Kőnig Róbert fiatal művész, de máris komoly sikerek és eredmények állnak mögötte. 1975-ben végzett Raszler Károly és Rozanits Tibor növendékeként a sokszorosító-grafikai szakon. Egy évre rá elnyerte a Derkovits-ösztöndíjat, 1978-ban pedig ösztöndíjasként Olaszországban járt, ami jelentősen gazdagította élményvilágát, tágította szemléletét.

Az idei nyáron a bolgár tengerpartra látogatott el, a mostani kiállítás nagyobb részében ennek az útnak az élményeiből, mozaikjaiból mutat be szemelvényeket.

Kőnig Róbert az a típusú művész, akit *minden érdekel;* a legapróbb dolgok is megragadják figyelmét; fáradhatatlanul jegyez és rajzol, hogy meghódíthassa, saját tulajdonává, sőt közkincscsé tehesse mindazt, amit arra érdemesnek ítél. A reneszánszkor művészei voltak ilyen sokoldalúak, s ezért találó az a megjegyzés, amely szerint Kőnig Róbert *„e kivesző-ben levő művészfajtához tartozik"*. Művein élményszerűn, kiemelt hangsúlyokkal jelenik meg a mások által alig észrevett részlet, egy göcsörtös fa, egy mesterien megmunkált oszlopfő, egy félig lombok takarta grádics, egy kúpcserepekkel fedett öreg háztető. Úgy tetszik, ezek a részletek egy-egy nagyobb kompozíció szintézisében jutnak jelentékenyebb szerephez, de külön-külön is a kész alkotás önállóságával állnak helyt saját művészi világában.

Nemcsak részletgazdag, de *dinamikus* rajzoló is. Különösen megmutatkozik ez az itáliai élmények szülte alkotásokban, ahol az idegen táj és társadalmi környezet adottságai, buja színei, látványi gazdagsága igen sokrétűen jelentkeznek lapjain. Ez a dinamika a statikusabb jellegű bolgár tematikájú rajzokban is jelen van, noha ezek ritmusszerkezete — a jellegzetes bolgár néplélek, a nemzeti mentalitás, a történelmi múlt mély megértése okán— szinte balladisztikusan zárt. Kőnig Róbert *érzékletes vizuális jelentéseket* közöl a színes, karakteres bolgár világról, amelyben a nagy hagyományok mellett nagy energiák is sűrűsödnek a múlt, a jelen és a jövő intenzív találkozásaképpen. A tárlatot december közepéig tekinthetik meg az érdeklődők.

Király Zoltán

Népszava 1979 dec. 7

HORIZONT

— **Új magyar zenei sorozat** kezdődik a rádióban januárban. 1975-től napjainkig született új hazai zenealkotásokat mutatnak be.

— **Nyugatnémet filmhét** lesz Budapesten 1980. januárjában. A többi között Fassbinder, Petersen, Weidenmann új filmjeit mutatják be az ismert rendezők művei közül.

— **A Kórusok Országos Tanácsának** ügyvezető elnöksége és választmánya ma tanácskozik a testület tíz évi munkájáról, az amatőr énekkari és zenekari mozgalom helyzetéről és feladatairól.

— **A Horizont moziban,** Budapesten, sorozatban vetítik a Balázs Béla Stúdió korábbi és újabb filmjeit. A vetítéssorozat vetítése megkezdődött és változatos filmekkel január 17-ig tart.

— **A riportfotó** egyik legjelentősebb képviselője, a múlt század második fele és századelő dokumentátora, Louis Held fotótörténeti jelentőségű munkáiból nyílt tárlat csütörtökön a KKI kiállítótermében.

kedvezményes vásárt! aranyvasárnapig bezárólag 30 százalék árengedménnyel kínálják egyebek között a *Szmena 8 M* fényképezőgépet, az *Aspektár* diavetítőt és egyéb cikkeket. A csütörtökön tartott sajtótájékoztatón *Szilágyi János* vezérigazgató elmondta, hogy a lakosságnak az idén 15 százalékkal több árut adnak el, mint tavaly, ugyanakkor a közületek vásárlásai számottevően mérséklődtek. (Ez utóbbi nyilván a takarékossági intézkedések hatása.) Az Ofotért idei forgalmának értéke megközelíti a hárommilliárd forintot.

Az év első felében kevés *színes film* volt forgalomban, most ebből nincs hiány, de a *kidolgozásuk még mindig sokáig tart.* Meggyorsult vi-

pontján rendelt szemüveget nyolc naptári napon — tehát nem is munkanapon — belül szállítják. Kivételt csak azok a lencsék képeznek, amelyeket a MOM egyedileg gyárt le, ezek azonban az összes szemüvegrendelésnek alig két százalékát alkotják.

Az Ofotért áruinak mintegy kéthármada külföldről származik. A jövő évre szükséges cikkek importjához rendelkezésünkre áll a deviza, de a *tárgyalások még folynak* a szállítókkal. A vállalat arra törekszik, hogy több, *eddig csak importált terméket maga gyártson, vagy itthon, más vállalatokkal, szövetkezetekkel készíttessen.* Ennek érdekében rendeztek hiánycikk-kiállítást, amelynek

tért, részben más hazai gyártó állítja elő, s ezt csak kiegészíti az NDK-import.

Más áruk hiányát is hasonló módon fogják enyhíteni, illetve igyekeznek devizát megtakarítani. Egy japán cégtől *megvették a vaku gyártási technológiáját és az alkatrészeket*; az összeszerelés itthon történik. Így *egy vaku áráért háromhoz elegendő alkatrészt tudnak vásárolni.* Ugyancsak japán kooperációban készítenek *filmfelvevőt*, csehszlovákiai partnerekkel pedig *gyermekdiavetítők* közös gyártásáról tárgyalnak.

A sajtótájékoztatón megtudtuk még, hogy az Ofotért nem szándékozik jelentősen növelni saját boltjainak számát, hanem inkább arra törekszik, hogy a kiskereskedelmi vállalatokkal nyisson közös üzleteket. Ilyen *közös bolt nyílt már Balatonfüreden, és a következő tervidőszakban 20—30 létesítésére lehet számítani.* A szemüvegkészítést viszont *vidéki műhelyek* felállításával tovább javítják, és *raktárakat is építenek* az ország különböző részein, hogy ezzel is rövidítsék az áru útját, fokozzák a vállalati munka hatékonyságát.

G. Zs.

---

ságtevésének emlékei, a helyi szájhagyományokban élő mondák is.

Türelmetlenség tehát, amikor valaki tizenévesektől hézagmentes nemzetközi ismereteket vár. A magam igazolására: amikor az enyhülés fölé borongós felhők sodródnak, jobban rádöbben az ember, *mit kell félteni*, mit kell világosan látni és láttatni. És felmerül az aggály: jól neveljük-e békére gyermekeinket? A békére nevelés gondolata immár évek óta nemzetközi fórumokon az emberiségért aggódók jelmondata, valójában

felfegyverzés problémáit firtatni? De hiszen gyerekekről van szó, és oda kell hogy vezessen a gondolat: a gondok, bajok nem vesztenek komolyságukból, ha akár ilyen játék keretében beszélünk róluk. Sőt *beszélni kell.* Várpalotán játszott a zsüri, a tanulók, és, ismétlem: jó volt a hangulat. A zsüri tagjaiban legfeljebb két okból keletkezhetett elégedetlenség: több magyarázó szót kellett volna fűzni nemzetközi kérdésekben a vetélkedő hézagos válaszaihoz, mentségül szolgáljon, hogy kü-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert,

NÉPSZABADSÁG

grafikusművész

1980 JUN 15

mutató közül én a legtanulságosabbaknak, leghasznosabbaknak a *vendégrendezéseket* éreztem. Ezek fontosságát még az a fonák eredmény is bizonyítja, hogy pl

KÖNIG RÓBERT METSZETE

ZŐBEN

k
igtartók között
i szoritja a lábát
inkel. haját lapitja
alap, se sapka, mind a kettő

. legyint
kmerevitőt
magát. ledől. feláll
ztalan fizimiska
legörbülő száj.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 DEC 17

Népszabadság

König Róbert

kerti földben, Késmárki tekintete bár már beszéltem önnek, arról

1021

KÖNIG RÓBERT: LOVAS.

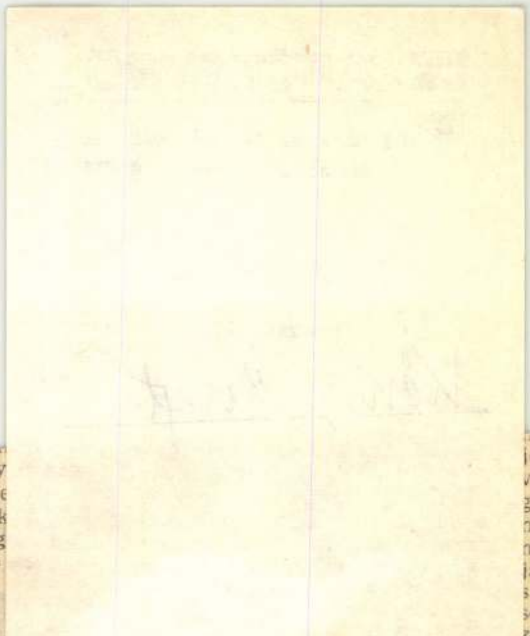

30 milliárd dollárt m
tna a következő négy
Egyik legelső beszélge
ratégiai Tanulmányok
n került sor, Washing
SA egyik legnevesebb
ben, két rendkívül
nberrel. D. S., még
lna — nem akarta!
dhatta volna, hogy et
te szerint orosz, anny
tes volt az akcentusa.
obnak, ősi amerikai
k hangzott a kollégája, H. W.
gol kiejtése. De nézeteikben
migen különböztek. Előadták,
gy a jelen helyzet kulcsa: a
ovjetunió csak a legutóbbi idő-
akban vált „szuperhatalommá",
y mondták: *newcomer*, azaz új
vevény a szuperhatalom-kategó-
iban. Az Egyesült Államok már
góta az, ezért érdekelt a fenn-
ló helyzet megőrzésében, szem-
n a Szovjetunióval, amely most
nemzetközi viszonyok megváltoz-
tására törekszik; napjainkban —
ondták — megkezdődött a szu-
rhatalmak versengésének kor-
aka.

Szuperhatalmak
agy rendszerek versengése?

Mulatságos volt, ahogy mind a
ttő, a Szovjetunióból disszidált
agy onnan emigrált szülőktől
irmazó) Csehov-szakállú orosz
a borotvált arcú, eredetileg is
nki amerikai utálkozva, idegen-
dve beszélt óhazájáról. Mint
iknek semmi közük egyikhez
n; az, hogy az egyik „szörnye-
g" szolgálatában a másik „ször-
eteg" ellen tevékenykednek —
ba vetve minden szürkeagysejt-
ket —, cseppet sem zavarta őket
tökéletes pártatlanság szerepé-
n.

Versengés? — kaptam fel a fe-
m —, a versengés csak most
zdődött volna? Ők ne tudnák,
ik alighanem jobban ismerik
nin műveit, mint sok marxis-
—leninista oktatónk, hogy a két
rsadalmi *rendszer* versenyét a
lsevikok nyomban 1917 után
eghirdették? Nem a *hatalmak*
lehet megérteni, ha ezt kihagyjuk a számításból. Igenis, társadalmi rendszerek, eszmék és eszmények harca folyik. Angola, meg Etiópia összefügg Vietnammal, de nem az említett „ki-be"-alapon. A vietnamiak győztek az imperializmussal szemben — ebben is megvolt a Szovjetunió, a szocialista országok segítségének a szerepe —, a vietnamiak példája bátorította az angolai és az etióp forradalmi erőket, azok is győztek, majd segítséget kértek Kubától meg a Szovjetuniótól, mert intervenció indult ellenük. Mi köze van mindennek az állítólagos szovjet „szuperhatalmi" aspirációkhoz?

És hogyan lehetnek egyenlőek a szabályok, amíg önök mindenáron a fennálló helyzetet védik, a status quó-t őrző reakciót támogatják, az ősgyarmatosítóktól és a neokolonialistáktól a komprádorrétegeken át a nacionalista-soviniszta rezsimekig, mi meg a másik oldal mellett állunk, amely le akarja rázni a múlt béklyóit? Nemcsak társadalmi rendszereik, de a két oldal barátai is mások. Talán eljöhet egyszer egy korszak, amelyben a harmadik világbeli konfliktusok önmagukban megoldódnak. Csakhogy nem addig, amíg nem ismerik fel, illetve nem ismerik el, hogy erről van szó, hogy nemzeti és osztályküzdelmekről van szó, a függetlenség, a társadalmi reformok eszméiről és egyre inkább arról is, hogy a szabadságukat kivívott népek melyik társadalmi rendszert választják, ehelyett minden konfliktust a Szovjetunió „szuperhatalmi" törekvéseinek a cipő-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1979 FEB 18

König Róbert
grafikusművész

1921

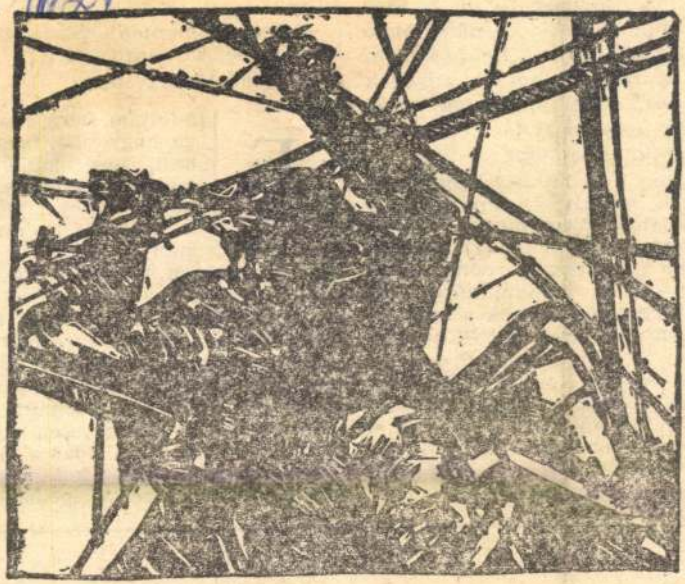

KÖNIG RÓBERT: KAPASZKODÓ.

szlót. hel ezüst szöget ver
elébe: Gömbös Gyuláné.
y Pál. Gömbös Gyula. a
di Honleányok ... a páter
ozdulatot tett: — Belecsók
be a zászlóba hazám szív
bogását. és ti induljatok r
herre apostoli kettős keresz
el mutatom az utat

Milyen utat mutat? Szolnoknál
ólnak az ágyúk. Stromfeld. a
dovika parancsnoka odaállt
okhoz. mi pedig úgy teszünk.
ntha parancsra várnánk. de ki
rancsol itt. meddig várunk és
re? Feszesen álltunk a feldíszí-
t udvaron. sastollak és antant-
jak. a parancsnok. Prónay. a
szló mellett. oldalt a hölgyek
réja széles. virágos kalapok.
-egy ünnepi civil. légy szállt el
orrom előtt. vigyázzban álltam.
k szemmel követtem. zárva volt
alagsor vasablaka.

Emint egy kölyköt, mégis megkönnyebbülve, hiszen minden tisztázódott, mert úgy látszik. ahol az erő, ott az igazság ebben a felfordult világban. és jobb a regattán cigányozni. mint felpüffedt hullaként forogni az áradó vízben Egyértelmű, világos, határozott parancsot kaptam, megvan az út, amely a jövő, az én jövőm felé vezet. kár itt tovább okoskodni. Készségesen lépegettem a júliusi éjszakában a Madách utca felé. ahol a kollégiumi ágyon porcukorfehér a lepedő.

R TI" EMBER

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JÚN 17

König Róbert

NÉPSZABADSÁG

grafikusművész

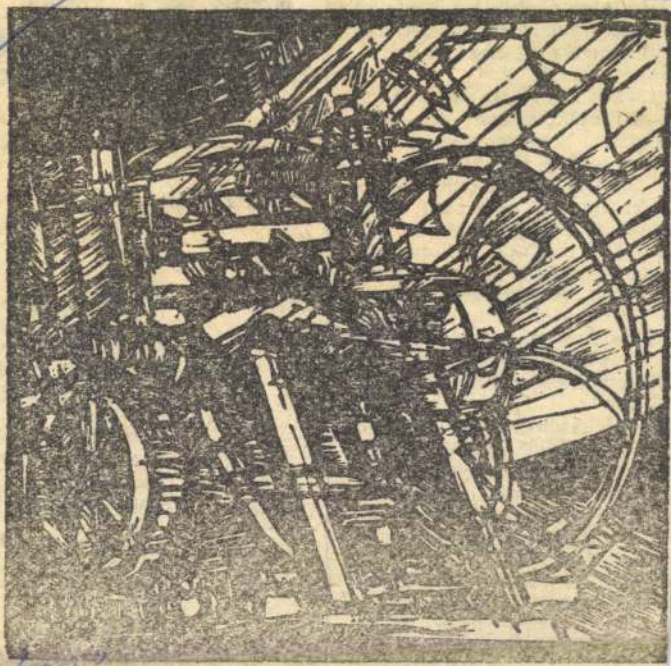

KÖNIG RÓBERT METSZETE.

ol fölfelé? S mi
n megtanul ma
vünk nehéz, de
tlan.
itt van egy jel
ő, aki néhány é
kesztői közn
hatja a KIF (K
a) jelvényt. Mi
z is, aki egy sz
eiből. Költőnk
ai-frást publiká
ondáros stílusa
idővel, vesződs
b fölfogható. Amikor ezt a
datát olvasom, mégis fölszisz-
ek: „Amíg adósságaink van-
egy költőnek, könnyebben kö-
netjük."
y emlékszem, hogy Petőfitől
aiakig minden valamirevaló
var költő szép, tiszta prózát
Példára serkentő, nyelvvédő
át. Nem hiszek a költőnek se,
rózája hányaveti, lompos-lon-
gondatlan.
gyarul akarok tanulni, gyor-
hogy lépést tarthassak bizo-
folyóiratközlésekkel. Vagy
kom az olvasásról.
tán az új stílus képviselőit
e beíratni egy intenzív ma-

Nem csak a méret,
kezes beton az acsa
lábra kelt dombok,
a Nagy Kalandra é

vagy vatta-párát m
a Kárpátok látvány
mondatják másfél
hogy otthonomból

Hanem a kinti MU
mitől a MŰ méltó
mitől: pucoltak viss

És az a fészek, a te
hol úgy él, alkot, k
a benn-lakó, mint

Kinig Róbert

Magyar Hirlap 19

Wagner: Tengerpar

nig Róbert formanyelvében
ívesen fordul a kontraszt-
hatáshoz. A fehér papírlapon ele-
ve markáns nyomot hagy a szé-
piabarna avagy a fekete tusvonal.
Ám gyakran ezt is fokozza azzal,
hogy tollrajzain két ellentétes és
egymást kiegészítő szín — pél-
dául a vörös és a krómzöld, vagy
a narancs és türkiz — akkordjait
harmonizálja. A részletgazdag
rajzok átértékelt — és az eredeti
vázlatnál is árnyaltabb —, művé-
szi vetületei pedig a sokszorosí-
tott grafikai ciklusokba rende-
ződő, fekete-fehér linók és fa-
metszetek.

(wagner)

Kőnig Robert 2

Kőnig Róbert olaszországi tanulmányútjának élményeit dolgozta fel linóin, amelyek — érzésem szerint — kiválóan hasznosítják sajátos képzőművészeti vízióikban a világhírű olasz filmrendezők látomásos világát. Ez ad szinte prófétikus erőt, monumentalitást a *Beszéd* és a *Tüntetés* című lapoknak. (Ezeket a közelmúltban Budapesten is láthatta a közönség egyéni tárlatán és magunk is beszámoltunk róla olvasóinknak.)

Magyar Hirlap 1980.3.16.8

Wagner: Intergrafik 80, Berlin

Kőnig Róbert 1

„*Kiveszőfélben levő művészfaj-ta*" — állapította meg egyik volt főiskolai szaktanára a pár éve végzett grafikusról. Mi még azt is hozzátehetjük: manapság való-ban elég ritka, hogy egy fiatal alkotó ilyen érezhető örömmel és ilyen kitartó ragaszkodással rögzítse papírra a környező va-lóság megannyi apró részletét.

Kőnig Róbert a nyáron bejár-ta a bolgár tengerpartot, főleg Szozopolt és környékét. Fáradha-tatlanul vázlatozott, ennek kö-

Magyar Hirlap 19[illegible]

Wagner: Tengerparti emlék

Kőnig Róbert 2

szönhető, hogy kiállításnyi anyaga állhatott össze, részben közvetlen élményekből, a helyszínen rajzolt „útijegyzetekből", másrészt — ezek alapján —, sokszorosított grafikai eljárásokkal, a már itthon készült levonatokból. Többek között ezeket tárja most az érdeklődők elé, a *Bolgár Kulturális Központ* kiállítótermében.

Mivel ez eleve a grafika jellege, bizonyára ezért is választja az ellentétek megragadását. De ez nála inkább mozgalmassághoz vezet, semmint valamiféle föloldhatatlan ellentmondás megfogalma-

Magyar Hirlap 19

Wagner: Tengerpar

König Róbert J

zásához. Mert az ő esetében a végletek egyazon egység különböző és egymást kiegészítő oldalai. Így bukkan fel mindegyre — a tárlatot járva — a kopár sziklaszirt és a buja mediterrán növényzet mindent beburjánzó kontrasztja. A zord hegyoldalra fecskefészekként tapad az emberi hajlék. Terméskőből, szálfából rótt paraszti házikó kúpcseréppel borított tetején tévéantenna ágál. Göcsörtös, öreg törzsön fiatal rügy pattan, a hullámverés ereje kőgátakon törik meg. Hajnalban pedig a kelő nap osztja ketté — vagy egyesíti — a látóhatáron az eget és a tengert...

Magyar Hirlap

Wagner: Tenger

König Róbert 4

Olykor főszereplőként örökít meg ősi, kultikus jelképpé vált növényeket, mint amilyen például a fügefa, vagy a szőlőinda. Máskor görög oszlopfők, római fürdők, török mecsetek maradványainak egymásra rétegeződését érzékelteti korunk embere számára. De korántsem fordul kizárólag a múltba, mert rajzlapjain a bolgár tengerpart modern architektúrája is helyet kap. És nem utolsósorban a mai emberek: a szerzővel azonos korú, farmernadrágos fiatalok csoportja, valamiféle reneszánsz emberszeretettel és klasszicizáló szépséggel megörökítve.

Magyar Hirlap 19

Wagner: Tengerparti emlék

König Róbert, grafikus

KÖNIG ROBERT METSZETE

König Róbert: Metszet

14.

Népszabadság, Bp. 1980. jan. 20.

König Róbert

Megyar Hirla

Wagner: Tongo

König Róbert, grafikus

□ KÖNIG RÓBERT grafikusművész tárlata november 26-án, este 6 órakor nyílik a Bolgár Kulturális Központban (VI., Népköztársaság útja 14.).

—: □ König Róbert.

2.

Esti Hírlap, Bp. 1979. nov. 23

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert grafikus-művész

NÉPSZABADSÁG

1981 MÁR 29

1021

Minden más esetleges
s egyre esetlegesebb

KÖNIG RÓBERT: LOVAS

a bevallani: szemét a félig le-
t pillák alatt magasba emelte,
emleges pontra, mivel senkivel
tanácsos szembenézni, az ilyes-
még dacnak, konokságnak vél-
, de közben — a behúzott nyak,
v fejtartás árulkodott erről —
mögé is figyelt, hiszen hátul-
s jöhet valami veszély, esetleg
hátba támadhatják, ki tudja?
ogy beszélt! Saját összecsücsö-
e, mintha cukrot szopogatna
fütyölni akarna. Nyelve hegyé-
apogatta a szavakat, dadogott,
folyékonyan hadarni kezdett.
ig hadart, hogy amíg közbe nem
ak, vagy egyáltalán engedélye
a beszédre, még elmondhassa a
lókáját. A közbeszólást egyképp
lehetett az illetékestől, aki előtt-
lt, s az illetéktelentől is, aki a
mögé lopódzott.
y tűnik fel, mintha Kabos Gyu-
iszereplőként is mindig mellék-
pet játszott volna. Egy önmagá-
megérlelt, nagy epizódszerep kü-
ző változatait. Kabos a maga-
sával jelezte, hogy hősei csak
részek egy nagy társadalmi-em-
gépezetben. Akármilyen magas
lióba kerültek, valakitől mindig
nük kell, ha az illető láthatatlan
zek a fölöttes személyek, a szö-
önyv szerint, talán nem élnek
a hatalommal, de bármikor

[illegible]! „ezt csinald!", „ezt dobd el!",
a többi már jön magától, aztán a fő-
próbától a darabtemetésig minden a
helyén marad, nem változik, nem ve-
szít a hőfokából semmit...

Egyik rendezője szerint lélektani
tanulmányt lehetett volna írni arról
amiről Kiss Manyinak fogalma sem
volt.

Úgy játszott, ahogy a madarak tud-
nak röpülni.

Somlay Artúr

Csortos Gyula temetésén ezt mond
ta: „A magyar színészek éppúgy van
nak beléfoglalva a mi ezer éve sa
nyargatott, maradék országunk törté
netébe, mint kő az aranyba."

Amikor egyik kritikus bölcsnek ne
vezte, ceruzájával ezt kaszálta a la
peremére: „Nem vagyok bölcs! Mé
tevékeny, cselekvő ember vagyok!"

De hiszen ismertük is őt, a tev
keny, cselekvő embert: ismertü
nagyra termett alakját és szüntele
[illegible]

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 FEB 2 61
NÉPSZABADSÁG
König Róbert, grafikus

1021

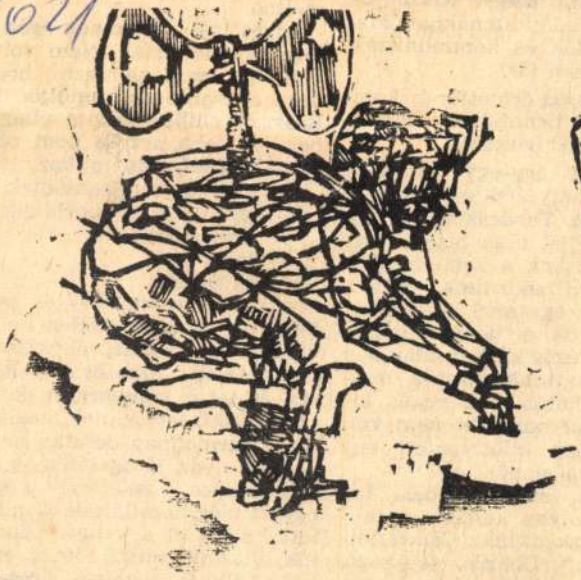

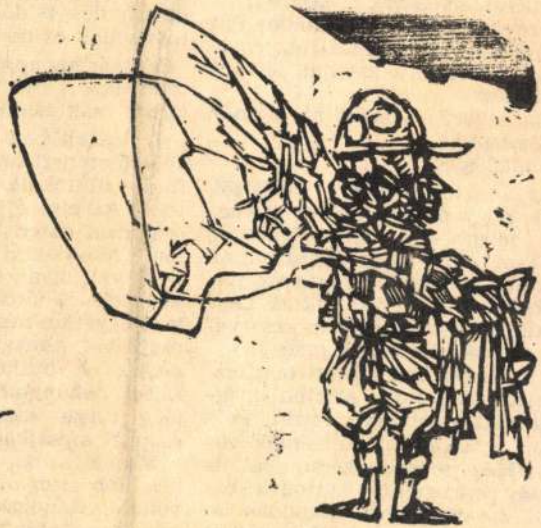

KÖNIG RÓBERT METSZETE

— Mi az, hogy „nem, kérlek"? Te rohadt, hát te még tegezni is mersz?
— Na majd elvesszük a kedved!

Már repül is le a csákó Nádor Pál hadapród fejéről. Hárman-négyen is pofozzák. Elveszik a kardját, letépik a rangjelzést.

— Hol laksz? — ordít rá Molnár Tibor hadapród.

— Budapesten.

— Azonnal hazamégy, átöltözöl. Délután négy órakor nálam személyesen jelentkezz. Zsidó örüljön, hogy élhet, amíg lehet. Majd adunk mi nektek kardot az oldalatokra. Lapátot, csákányt. Az kell nektek. Legalább tudjátok meg, milyen keservesen él a szegény magyar ember!

Kint az udvarban ezalatt megkezdődött az összeírás. Mintha megvesztek volna, mindenki ordít. Persze csak a tisztesek. Mi némák vagyunk. Még a szomszédunkkal is csak úgy szájszélből, suttogva beszélünk. Az ordításból állandóan ismétlődik egy szó: musz. Én csak itt hallottam először. De jól megtanultam. Ha a magyar nyelvnek nincs

röskereszt javára megy. a fronton szenvedő katon guk büdös zsidók és ko maguknak ez nem jár.

Molnár hadapród őrmes munistázott le bennünk Eddig csak zsidók voltun

A barakkban egy-egy szobában 10—15 embert helyeztek el; a puszta földre ültünk le. Tanácskoztunk: mi lesz? Az első éjjel után bizony összetörten ébredtünk a kemény padlón. Mosakodni akartunk menni. Nem volt olyan egyszerű. Kettesével kísértek az őrök a tábor közepén levő egyetlen húzós kúthoz, ahonnan csajkával hozhattunk vizet a mosdáshoz. A puskatus, bot, rúgás kikijárt néhányunknak, aki nem volt elég fürge vagy kilöttyentett egy csöppet a csajka vízből.

Mosdás után szalmahordás. Így legalább nem olyan kemény a fekvőhely. Rendezkedtünk. Csinosítottuk a szobánkat. Délután sorakozó. Parancshirdetés. Muray alezredes úr tartja.

ceruza végét, mint akkor.

Harmadnap megkezdődtek a katonai fegyelmező gyakorlatok.

— Jobbra át!

— Balra át!

— Hátra arc!

— Kettős rendek! — és egyéb feltétlen és elengedhetetlen kellékei a útépítésnek, lövészárokásásnak, hullatemetésnek, száz és száz kilométeren át tartó vánszorgásnak.

Az utolsó leveleknek meglett a hatása. Harmadnap délután nem levél hanem olyan látogatótömeg érkezett Tápiósülyre, amennyi népet ot együtt még nem láttak. A tábor mellett haladt el a vonat. Lépcsők, tetők, ütközők mind tömve emberek kel. Súlyból azonban üresen men tovább a vonat.

MK SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Robert, grafikus

NÉPSZABADSÁG

1983 MÁR. 5

1021

KÖNIG RÓBERT GRAFIKÁJA

ALÉRIA FOTÓTÁRÁNAK FELVÉTELEI

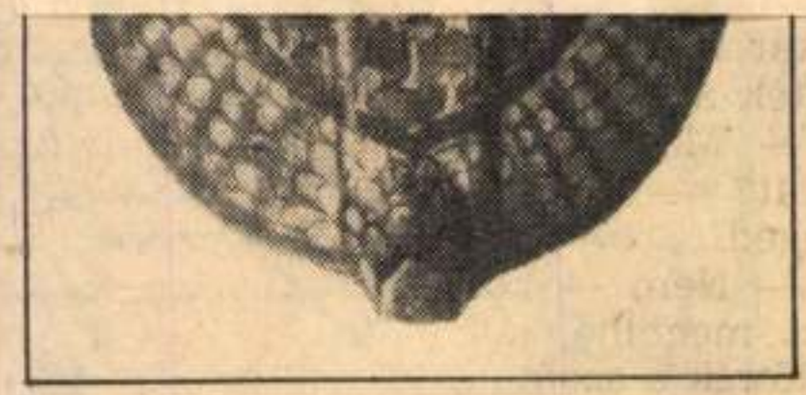

Pajzs Mátyás király koronás „M" monogrammjával. MNM.

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 257-748, 340-726

König Róbert
grafikusművész

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1983 SEP 29

1021

(ásvány)

Metszetek, kerámiák

Visszatérés a szülővárosba

Harmincegynéhány itt élő képző- és iparművész jelzi Fejér megye művészeti életét. Azonban kitágul és változatosabbá válik a kép, ha azokat is hozzászámítjuk, akik itt születtek, innen indultak, pályairányulásukat ez a környék határozta meg. A képzőművészeti világhét alkalmából két művész is visszatért, hogy számot adjon tevékenységéről szülővárosának. Mindketten székesfehérváriak, s az ötvenes évek elején születtek.

Kőnig Róbert

Az ARÉV József Attila utcai munkásszállójának két termében láthatók Kőnig Róbert grafikai művei. Gyufacímke nagyságú ex librisektől a négyzetméternyi nagyságig minden léptékben igényes, a technikát tökéletesen birtokló, gondolat- és látványgazdag képalkotó. Egyenes folytatója a 60-as évek magyar grafikáját világhírnévre vivő művészi vonulatnak, méltó tanítványa mestereinek Raszler Károlynak, Rozanits Tibornak, de már tökéletesen önálló formanyelven szólal meg, s mint a Képzőművészeti Főiskola oktatója maga is az új nemzedékek nevelője.

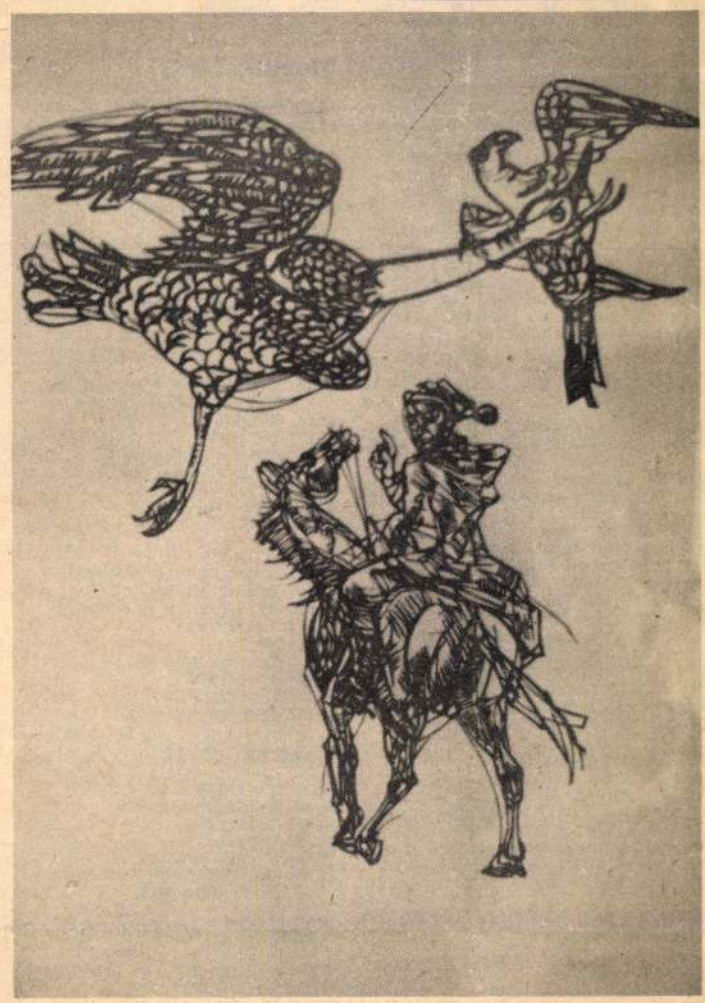

Vadászjelenet. Kőnig Róbert metszete

A fekete-fehér grafika tiszta, manipulálatlan formája jelenik meg Kőnig fehérvári kiállításán, a fa-, a linoleum s a papírmetszet műfaját használva föl kifejezőeszközként. Nincs üres folt lapjain, a felület minden egyes négyzetmilliméterét funkcióval látja el. Kivált kisméretű kompozícióin szembetűnő, mennyire tömörítően, gazdaságosan szerkeszt, kemény fegyelmet kényszerít vonalaira, melyek alkotójuk vérmérséklete szerint talán vadul száguldanának, ám harmonikus megbékéléssel viselik a gondolathordozó, rendszerező művészi akarat irányító erejét.

Kedves motívuma a ló, sajátos összetettségben, mint természeti lény, s mint az ember társa, eszköze, voltaképp az emberi szabadságvágy s az ezt korlátozó erők szimbolikus kifejezése. Sok változatban jelenik meg, minden esetben mentesen az ismétlődés unalmától, eredeti, új felfogást kutatva s többnyire szerencsésen

x Agárdi Mezőgazdasági Kombinát Takarmánygyára — Zichyújfalu — felvételre keres 3 műszakra, 5—8000 Ft közötti kereseti lehetőséggel, a teljesítménytől függően: villanyszerelőket és férfi segédmunkásokat. Autóbuszjárat Pusztaszabolcsról, Agárdról, Kápolnásnyékről, Velencéről, Seregélyesről, Szabadegyházáról. Jelentkezés: Zichyújfalu, Takarmánygyár, termelési osztály. 9999

— Azonnali belépéssel felveszünk kocsikísérőt, férfi-női raktári dolgozókat, áruösszeállítói munkakörbe, valamint szerződéssel gépírni tudó adminisztrátort. Piért Székesfehérvár, Ady Endre u. 9. sz. 202506

x A Velencei Általános Iskola gazdasági vezetői munkakör betöltésére közgazdasági szakközépiskolai és mérlegképes könyvelői végzettséggel, vagy pénzügyi főiskolai képesítéssel rendelkező dolgozót keres. Fizetés: megegyezés szerint. Jelentkezni lehet: az általános iskola igazgatójánál Velence, Gárdonyi u. 19. 9908

x A székesfehérvári AGROKER Vállalat felvesz reklám, propaganda munkában jártas felsőfokú végzettségű munkavállalót vezetői beosztásba, áruforgalmi előadókat gépipari és közgazdasági szakközépiskolával, valamint rakodó munkásokat. Jelentkezés a személyzeti vezetőnél. 10 031

x Fürdőkádat vennék. Fürst S. u. 66. 10 043

x 2 tonna (1 családi házra elegendő) sárga nemesvakolat eladó. Szfv., Kassai u. 112.

x Kitűnő állapotú, német betűs táska villanyírógép eladó. „Tabulátoros — 10 063" jeligére a kiadóba. 10 63

x 37-es, piros korcsolyacipő eladó. Melencei u. 54. 10 064

x 126-os Fiatra ponyva eladó. László. Velinszky u. 15. IX/2.

x Megnyitottam autófényező műhelyemet. Vállalok: személy- és kistehergépkocsi fényezését. Cím: Szfv., Kisteleki u. 83. Kolek.

x Eladó gáztűzhely palackkal. Szfv., Fiskális u. 44. 10 069

x Heti egy-két alkalommal takarítást vállalok délután. „Tisztaság — 10 071" jeligére a kiadóba. 10 071

x Eladó egy 45-ös méretű női, barna színű félbőrkabát. Szfv., Vörös Hadsereg út 73. 10 072

x GYES-en levő kis-

Rádió- és tv-műsor

Kossuth rádió

8.27: Bárdos Lajos kórusműveiből. 8.43: Örökzöld dallamok. 9.44: Minden zsákban hét macska táncolt. 10.05: Diákfélóra. 10.35: Donizetti: Rita. 11.39: Irodalmunk a felszabadulás után. 12.45: Csathó Kálmán: Három regény. 12.55: Híres előadóművészek triófelvételeiből. 13.56: Operettkettősök. 14.27: Boldog boldogultak. 15.05: Kórusainknak ajánljuk. 15.33: Zenekari muzsika. 16.00: Rádiónapló. 19.15: Irodalmunk a felszabadulás után. 20.39: Új operalemezeinkből. 21.26: Nótamuzsika. 22.30: Lemezmúzeum. 22.53: Kockáztattam. 23.03: Népzenekedvelőknek. 23.29: Zenekari muzsika. 00.10: Filmzene.

Petőfi rádió

8.05: Lukács István cimbalomfelvételeiből. 8.35: Napközben. 10.00: Zenedélelőtt. 12.30: Mezők, falvak éneke. 13.00: Kapcsoljuk a szolnoki stúdiót. 13.20: Éneklő Ifjúság. 13.38: Népek dalai. 14.00: Katonazenekarok Fesztiválja. 14.35: Kapcsoljuk a 22-es stúdiót. 14.50: A hanglemezbolt könnyűzenei újdonságai. 15.10: Richard Tauber Lehár-felvételeiből. 15.30: Fiatalok a seregben. 16.00: Moszkvából érkezett. 16.35: Idősebbek hullámhosszán. 17.30: Tanakodó. 18.35: Hétvégi panoráma. 19.55: Slágerlista. 20.35: Krimikedvelőknek! 21.22: Történetek az arany venyigéről. 22.00: Ritmus! 22.30: Arcok a tegnapból. 23.20: A mai dzsessz.

III. műsor

9.00: Vokális zene. 10.30: A Stúdió 11 felvételeiből. 11.05: Magyar művek ütőhangszerekre. 11.36: Zenekari muzsika. 13.07: Az újhullám kedvelőinek. 13.56: Az Amadeus vonósnégyes felvételeiből. 15.21: Dzsesszfelvételeinkből. 15.35: Párosító dalok. 16.00: Zenei Lexikon. 16.20: Hi-Figyelő. 17.00: Pophullám. 18.00: Külpolitikai klub. 18.30: Rádióhangversenyekről. 19.05: Chopin: g-moll szonáta. 19.30: Kapcsoljuk a poznani „Adam Mickiewicz" Egyetem dísztermét. Kb. 21.35: Operakettősök. 22.00: Irodalmunk a felszabadulás után. 23.00: Donna Curry énekel.

Győri rádió

17.00: Hírek. 17.05: Új felvételeinkből. 17.15: Szolgálatban. A fegyveres erők köszöntése. 17.15: Ritmuskoktél. 18.00—18.30: Nyugat-dunántúli krónika — Esti muzsika — Időjárásjelentés.

Budapest tv I

8.10: Tv-torna. (Ism. Sz)
8.15: Iskola-tv
9.30: Titanic keringő. Román film

nak... Észre kell azonban vennie, hogy megszaporodtak körülötte az értelmes élet ellen ható erők...

Budapest tv II

18.50: Ecranul nostru — a mi képernyőnk. Román nyelvű nemzetiségi műsor.
19.05: Nas ekran — a mi képernyőnk. Szerb-horvát nyelvű nemzetiségi műsor
19.30: Tv-híradó. (Sz)
20.00: Telesport. Labdarúgó kupanap. Szabadfogású birkózó VB. (Sz)
21.30: Tv-híradó 2. (Sz)
21.50: Reklám
21.55: Szóljatok
22.25: Képújság

Moszkva tv I

(Moszkvai idő szerint!)

10.00: Csináld velünk, csináld, mint mi, csináld jobban, mint mi (közvetítés az NDK-ból)
11.00: Koncert
14.50: Dokumentumfilmek
15.30: Koncert
16.05: V. Molodcov, a Szovjetunió Hőse
16.35: Alkotó ifjúság
18.45: Ma a világban
19.00: Az ember és a törvény
19.30: Labdarúgó BEK. Grasshoppers—Dinamo Minszk
21.15: Labdarúgó UEFA Kupa. Laval—Dinamo Kijev
21.00: Híradó
21.35: Költészet
22.55: Ma a világban
23.10: Birkózó VB

Osztrák tv I

10.30: A kalóz. Amerikai filmmusical
12.10: Idősek klubja
17.55: Jó éjszakát, gyerekek!
18.00: Tv-konyha
18.30: Mi
19.00: Osztrák képek
19.30: Tv-híradó
20.15: Riportműsor
22.10: Esti sportműsor

Osztrák tv II

18.00: Tv-galéria
18.30: Ifjúsági magazin
19.30: Tv-híradó
20.15: Riportműsor
21.15: Divatbemutató
22.20: Nagy Sándor, Amerikai, történelmi film

Jugoszláv tv I

17.00: Magyar nyelvű Tv-napló
17.10: Természetvédelem
17.40: Hírek

MAHIR
Sajtófigyelő
König Robert
grafikusművész
NÉPSZABADSÁG
1983 OKT 9.

ŐSZ

KÖNIG ROBERT METSZETE

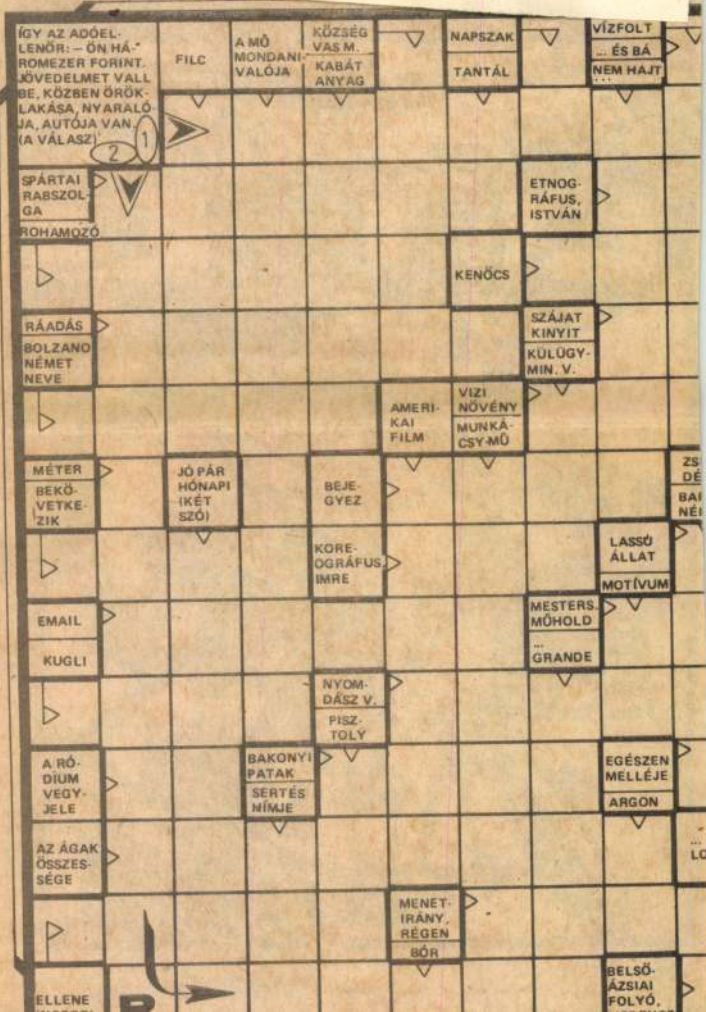
ÍGY AZ ADÓELENŐR: – ÖN HÁROMEZER FORINT JÖVEDELMET VALL BE, KÖZBEN ÖRÖKLAKÁSA, NYARALÓJA, AUTÓJA VAN. (A VÁLASZ)
FILC
A MŰ MONDANIVALÓJA
KÖZSÉG VAS M.
KABÁT ANYAG
NAPSZAK
TANTÁL
VÍZFOLT
... ÉS BÁ
NEM HAJT
SPÁRTAI RABSZOLGA
ROHAMOZÓ
ETNOGRÁFUS, ISTVÁN
KENŐCS
RÁADÁS
BOLZANO NÉMET NEVE
SZÁJÁT KINYIT
KÜLÜGYMIN. V.
AMERIKAI FILM
VIZI NÖVÉNY
MUNKÁCSY-MŰ
MÉTER
BEKÖVETKEZIK
JÓ PÁR HÓNAPI (KÉT SZÓ)
BEJEGYEZ
KOREOGRÁFUS, IMRE
LASSÚ ÁLLAT
MOTÍVUM
EMAIL
KUGLI
MESTERS. MŰHOLD
... GRANDE
NYOMDÁSZ V.
PISZTOLY
A RÓDIUM VEGYJELE
BAKONYI PATAK
SERTÉS NÍMJE
EGÉSZEN MELLÉJE
ARGON
AZ ÁGAK ÖSSZESSÉGE
MENETIRÁNY, RÉGEN
BŐR
ELLENE
BELSŐÁZSIAI FOLYÓ,

VIGADÓ GALÉRIA
BUDAPEST, V. VIGADÓ TÉR 2.

Nexus Kiadó

König Róbert

Közreműködik: Kiss Zoltán, a Színház, és Filmművészeti Főiskola növendéke

A megnyitásban részt vevő vendégeink:

Aperianov Zakariás
galoppidomár
Babochay György
agrármérnök
Bakonyi István
irodalomtörténész
Barta Gábor
történész
Dr. Szőnyi István
a Képzőművészeti Főisk. főtitkára
Dr. Feledy Balázs
szakosztály-igazgató (Művészeti Alap)
Madeleine Say
nyelvtanár (Nagy-Britannia)
Szabó Tibor
filozófus
Maczkó János
galoppidomár

A házigazda Ottó Klára, a Galéria igazgatója
A beszélgetést vezeti és a kiállítást rendezte: Lelkes Mária

A Vigadó Galéria szeretettel meghívja Önt és hozzátartozóit

KÖNIG RÓBERT

grafikus
kiállításának megnyitására
1990. november 16-án, pénteken, 17 órakor

A kiállításmegnyitó egyben koktéllal egybekötött összejövetel

Nyitva: november 16-tól december 5-ig (hétfő szünnap)
Budapest V., Vigadó tér 2.

Vörös Róbert

grafikusmüvén

Repro: Bányásztragédia (35×25 cm)
Kérült a III. Nemzetközi Grafikai
Müvénteleyen. (Salgótarján)

Müvének
Bp 1980. nov.

4

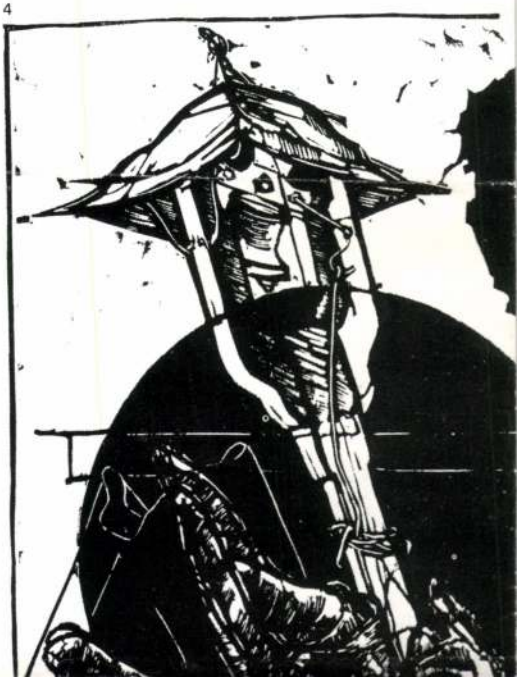

König Róbert

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

NÉPSZABADSÁG

1984 OKT 2-01

élni akar majd. 1021

KÖNIGH RÓBERT
LINÓLEUMMETSZETEI

a halottak, az ismeretlen Enge
azok, akikről főként csak mi k
a kettőst a világban egyedül k
Ezzel az egész estével, mely ut
cipőnek újra be kellett mutatk
annyira kimentek a formájukb
Az eseményen túlestünk, rutin
Miért nyugtalanít mégis a Lán
közti ily távtevés? Miért próbá
időben, cél nélkül már, majdne
meg többé egyetlen részhajrá b
tej, néhány féldeci; miért nem
kifordított érzéssel váltotta val
a rendkívüli pillanat; azóta is

(K) König Róbert

MK SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 NOV 1 3

NÉPSZAVA

1921

Kőnig Róbert

ÉPÍTKEZŐ

Vacsora: Vegyes meleg szendvicsek, tea, citron

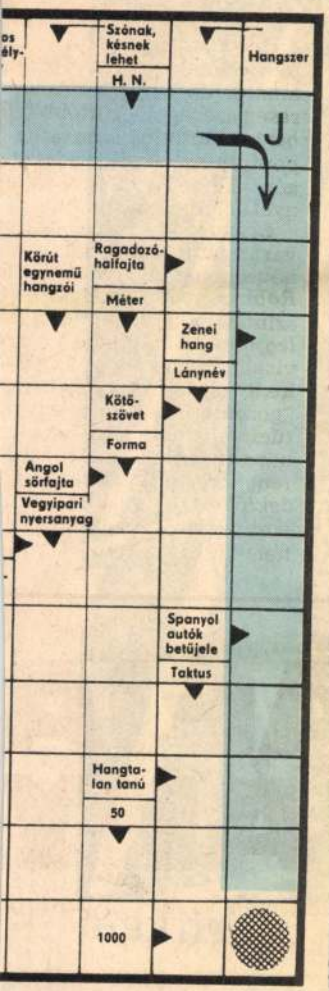

Melyik r

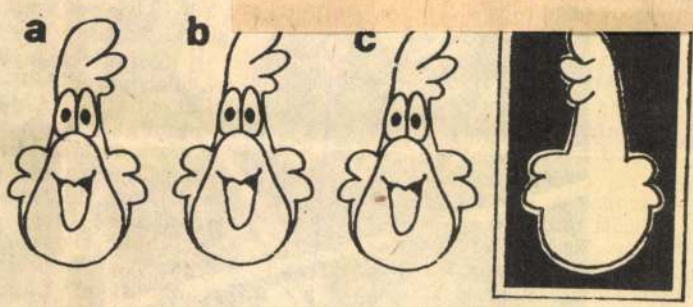

Fura osztozkodás...

A 21 hordó legyen a 3 fiamé — mondta az öreg kocsmáros. Hét teli, hét félig és hét üresen áll. Ne öntögessék ki belőle a bort, de azért igazságosan osztozkodjanak. HOGYAN?

*

Beküldendő: Melyik rajzra illik a jobb szélre rajzolt negatív ábra, és a Fura osztozkodás megfejtése. Beküldési határidő: november 22.

MEGFEJTÉS, NYERTESEK

Az október 30-i gyermekrejtvény helyes megfejtése:

Betűszámtan

416—187=229
16+ 98=114
26+ 89=115

Utolsók és másodikok

II. Apafi Mihály
II. Miklós

A rejtvényre összesen hét helyes megfejtés érkezett. A következők részére küldjük el a 30 Ft-os könyvutalványt:

Bordács Ágnes Tata, Csóvári Andrea Vác, Kazár Mátyás Békéscsaba, Sallai Ákos Vecsés, Sándor András és Gergő, ifj. Udvardy György, Zempléni Rita és Nóra budapestiek.

KÖNIGRóbert

Tiszatáj XLII. évf. 3. sz. 1988

MŰVÉSZET

Tiszatáj-galéria

König Róbert

Eredményes esztendőt hagyott maga mögött König Róbert, fiatal grafikusművészünk. 1987-ben elnyerte a tihanyi Kisgrafikai Biennálé nagydíját és megkapta a Csongrád Megyei KISZ-Bizottság díját a vásárhelyi Őszi Tárlaton. Nevét e környéken egyébként is ismerik, hiszen — mint a Kisgrafikai Barátok Körének művészeti vezetője — igen jó kapcsolatot tart fenn a dél-alföldi grafikusokkal, művészekkel, sokszor járt a mártélyi és a vásárhelyi művésztelepen.

A Képzőművészeti Főiskolán Raszler Károly és Rozanits Tibor tanítványaként végzett, majd 1975-ben a Grafikai Tanszék munkatársa lett, jelenleg is itt adjunktus. A klasszikus grafikai műfajokkal: a rézkarccal, a fametszettel és a litográfiával foglalkozik elsősorban, ezeket a technikákat oktatja. Meghatározó élmény volt számára 1978-as olaszországi tanulmányútja. Az olasz milió olyan mély nyomot hagyott benne, hogy az itáliai motívumok később is rendszeresen visszatértek, szerepeltek alkotásain. 1985-ös angliai tanulmányútja talán nem ilyen elementáris erővel befolyásolta művészetét, de az ott készített vázlatai alapján az elmúlt években igen sok kis- és nagylapot készített, amelyek az emberiség egyetemes problémáit, múlt és jelen kérdéseit ábrázolják.

Igaz, König Róbert ízig-vérig mégiscsak hazai grafikus, akinek stílusát alapvetően befolyásolta a magyar képzőművészet olyan kiváló mestere, mint Kondor Béla. Az őt ért hatások alatt viszonylag hamar kialakította egyéni felfogását, sajátos látásmódját. Stílusának lényege a szerkesztettség, az építkező jelleg. Alkotásain gyakran megfigyelhető a képet keresztül-kasul átszelő, ívelt, határozott rajzú, a témáknak feszültséget kölcsönző vonalrendszer, amely így kisebb-nagyobb síkokra, felületekre bontja a képet. Ez talán a világ feldaraboltságának a látszatát kelthetné a befogadóban, ha König nem tudná ezeket a síkokat erőteljes vonalaival mégis egységben tartani.

König Róbert társadalmi orientációjú grafikus. Ez a társadalmi érzékenység figyelhető meg nála az 1970-es évek végén készült római sorozatában. Ez tükröződik az egyszerű emberek életét ábrázoló alkotásain. A munka világát mutatja be a különféle mesterségekről, például az üvegfújókról készített sorozatában. S miközben ábrázol, egyúttal utal azokra az évezredes hiedelmekre, mítoszokra (Prometheusz-sorozat), melyek a témával kapcsolatosak. Állandó törekvése, hogy ne csupán ábrázoljon, hanem mélyebbre kíván hatolni s általános jelentéseket, értelmet és értékeket keres. Természetábrázolásai is tartalmaznak olykor szimbolikus tartalmakat.

Munkáiban dialektikus hatásokra törekszik: megfigyeli és képileg egybekomponálja az egymással szembenálló tendenciákat, jelenségeket. Nem fél például a rút, vagy a groteszk bemutatásától sem. Gyakran ábrázol csúnya dolgokat: összegyűrt papírgalacsint, vagy a brit főváros divatos-csúnya punk-figuráját, de ezeket mindig olyan esztétikai rendszerbe építi, amely kiutat akar mutatni. Gyakran rajzol zsokékat, bohócfigurákat, skótdudás különcöket, groteszk állatokat, felmutatva így a való világ sokféleségét, tarkaságát. Igen előszeretettel ötvözi egybe a hazai életből táplálkozó élményeit és külföldi útjain szerzett tapasztalatait. E vonatkozásban különösen érdekes a balatonfelvidéki kőkereszt olyan jellegű ábrázolása, amely az angliai Stonehenge kőoszlopaira emlékeztet. S valóban, két olyan kultikus emlékről van szó, amely átfogja egész történelmünket, múltat, jelent. Közben pedig összekapcsolódik egymással a társadalmi-vallási és a természeti szimbolika: a mindent átfogó és átölelő szőlőinda áthatolhatatlan szövevénye. Néha az az ember benyomása: igazi grafikai epigrammák ezek.

SZABÓ TIBOR

16. George Steiner: Id. mű. 261.
17. Hegel: *Esztétikai előadások.* Akadémiai Kiadó. 1980. III. 401.
18. Marx: *Bevezető A hegeli jogfilozófia kritikájához.* Marx—Engels művei. Kossuth 1971. II. 381.
19. Lukács György. Id. mű. 35.
20. Lukács György: Id. mű. 56.
21. Lukács György: Id. mű 62.
22. Almási Miklós: *Tragikus tragédiaelmélet.* Utószó George Steiner: A tragédia halála c. könyvéhez Id. mű. 323.
23. Hegel: *Esztétikai előadások.* Id. mű. III. 409.
24. George Steiner: Id. mű. 9.
25. A klasszikus görög dráma virágkorára vonatkozó nézeteimet részletesebben *A klasszikus görög dráma a múlt és jelen ütközésében* c. könyvemben fejtettem ki. [Akadémiai Kiadó. 1987.]

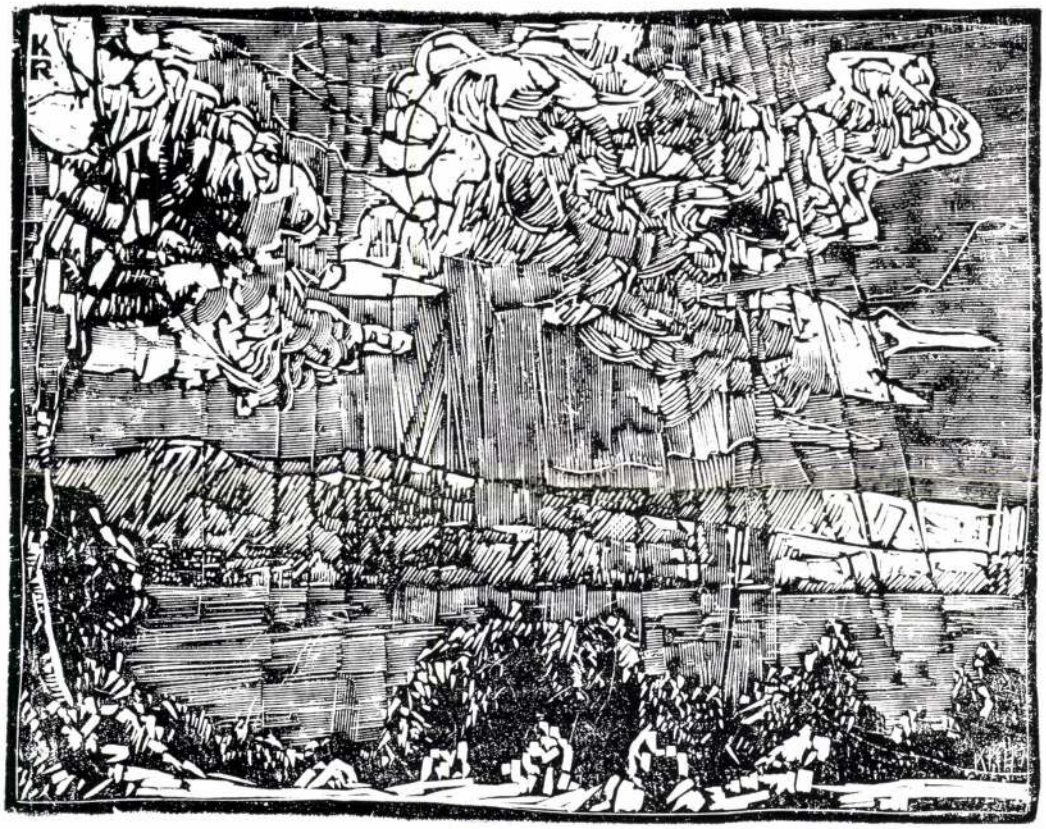
KR

Nincs, aki egyetlen halállal... Elég ereje ugyan kinek van, hogy egy lánggal csonkig égjen...
Összetörném, de nem tudok kívülkerülni. Szétfeszíteném, de benne sem vagyok. Kilépnék, de épp kintről menekülök befelé. A résekbe szorultam. Agyag vagyok, vastagfalú, mállodozó cserép.
Lépj ki, lépj ki, engedj be! — Riadtan figyelem a testemen futó repedések útját, pusztulásomat, az élet hajszálgyökereit.

*

A titok élete, hogy szólít. Hogy pecsétje föltörhető. Hogy meríthetek a forrásból. Ezután lesz elmondhatóvá, de csak úgy, mint ahogy a tenger zúgása sem maga a tenger. A szó a kimondhatatlannak a kelyhe.
Mindenki csak a maga számára meríthet. S aki ivott, az él, az jel. A forrásra mutat.
Csak az általam birtokolt dolog átadható. A titok nem ilyen. Ha az enyém, már nem a titok. Csak az az enyém, amit kimerítettem. A titok kimeríthetetlen — ebben rejlik titok-volta. Ami elmondható, átadható, az nem a titok. Titkot csak tartani lehet. Mert a titok tart fogva szerves részemként, engem. Csak elérni lehet, érinteni s tőle érintettnek lenni. Titoktartás: kapcsolattartás a titokkal. Ami átadható, ami jel: a titok által való fogvatartottságom.

MEGHÍVÁS *Isztray Botondnak*

Már nem sodródom, de magam is igyekszem az egyelőre még láthatatlan jelenség felé. Kemény, kimért dobbantásokat köt össze cirádázott ívekkel a hegedű hangja s a sípok futamai.

A toborzó-táncosok kört formálnak, arccal annak középpontja felé. Erre rakódik rá, közegéül szolgálva s tágítva is egyben, a vonzódó közönség.

Méltóságteljes és tüzes tempójú versek váltakoznak. Feszes, lassú lépéseket friss, hegyes bokázás követ. Egyszerre toppannak a lábak, csattannak a csizmák, zörrennek kardok és sarkantyúk. Libbenő-lóduló tarsolyok díszítik látványosan a lépések vonalát.

A kör közepén, a kerület kavargásához képest szinte mozdulatlan a verbunkos-káplár alakja. Ő ennek a pompázó, forgó keréknek láthatatlan tengelye. Nem járja, hanem vezeti a táncot. Hatalma mindig egyforma erővel s minden irányba sugárzó. Ismeri táncosait s azoknak szeme rajta függ. Vonásai bennük kelnek életre, mozdulataikat ő uralja. Mozgat és mérsékel: mert akkor közép, ha mértéket ad, mert ő maga mérték.

A táncosok szemközti párjukra figyelnek. A tekintetek metszéspontjában pedig ott kell álljon az, aki egy pontba von, befogad s kibocsát minden sugarat, különben darabokra hullik a kerék.

Szemben

Megtér, majd magához tér. Útnak ered, visszafordul. Iszik a vízre hajolva, s fölemeli fejét.

SZEMBEN

Némán álltak az asszonyok, vállukon az üres korsókkal. A homok bordáin lüktetett a hőség, rekedt nyüszítéssé marjult a szó.

„Oroszlán fejében szendergett, az oroszlán térdeplő tevében lapult. Alázatos mert erős, mert erős megszüli önmagát a gyermek, kinek kezében a szálak összefutnak, ki betölti a törvényt örökre, hogy túlcsordulhasson."

Álltak, vállukon üres korsókkal, látták szétszóródott fogait s a teteméről kelletlenül elhúzódó sakálok csapatát.

UGYANAZ

Mi vagyunk a sziklák, rajtunk szakad szét a tenger csendje. Belénk ütközve följajdul az Isten.

*

Jégen izzik talpam. A gondolatok könnyű hártyája recsegve nyílik meg alattam. Menekülök: csak inni akartam, szomjam oltani, s már életem sem enyém.

mint az ősz-tél-tavasz, hogy nyáron más az emberek viselkedése, öltözködése, kulturális igénye, hajlandósága. Tehát amely szabadtéri tartalmi és formai szempontból mást tud nyújtani annál, amilyet az időtartamában sokkal hosszabb kőszínházi évad kínál. (Nem értékcsökkentett tehát, hanem azonos minőségben — mást.) Jelenthet ez műsorpolitikát, szereposztást, szcenikát, nézőtéri elhelyezést, közönségcsalogatást, kiszolgálást; mindent, amit egy játék kíván. A szabadtéri vállalkozásoknak ez a mássága lehet az ügy *esztétikája és propagandája.* Amiben eltérhetnek a kőszínháztól. Mert amit lényegében ugyanúgy megkaphat a néző az esztendő tíz hónapjában, nem valószínű, hogy pont a nyári másfél hónapban fogja keresni. Jelen pillanatban, sajnos, azt kell mondanunk, csak bizonyos elemeiben tudnak különbözni a nyári játszóhelyek a főévadiaktól, nem alakult-alakulhatott ki a szabadtérik sajátos esztétikája, eszközvilága, vagyis hát — tisztelet a kivételnek —: nincsenek igazából kitalálva. Éppen ezért külön és megkülönböztetett figyelemre érdemesek azok a kísérletek, melyek ebben az irányban igyekeznek hatni, melyek az adott nyári játékhelyek *specifikumára* építenek rendezői látásmódban, kivitelben, szcenikában. Mert ma még inkább az a szemlélet érvényesül — elismerem, főként gazdasági kényszer okán —, hogy a tervezés kőszínházi produkciókat igyekszik szabadtériesíteni, ami elsősorban mennyiségi és csupán másodsorban minőségi problémákat vet föl, eleve úgy tájékozódik, miként lehetne a nyári produktumokat legpraktikusabban tovább éltetni kőszínházakban vagy megfordítva, s ha a mennyiségi transzplantáció új minőség ígéretével is kacérkodni képes, már elégedettek vagyunk, a mór megtette kötelességét...

Azt nem teszem hozzá, hogy a mór már mehet is, hiszen inkább téli figyelőállásba vonul. S éberen fürkészi tovább, mit pécézhet ki magának a kőszínházakból — nyári vérátömlesztésre.

NIKOLÉNYI ISTVÁN

gitszigeti *Aidától*, gyulai *Álomkommandótól* vagy szegedi *Cyranótól* ugyanazt várják el, mintha az Operaházban, a Vígszínházban vagy a Madáchban celebrálnák (arról nem is beszélve, hogy véleményem szerint — s erről az állami támogatások helyileg realizálódó képességei egyértelműen meggyőznek — Gyula színvonalát inkább Békéscsabához, a szegedi szabadtérit a szegedi színházhoz szabadna mérni; más kérdés persze ennek a szemléletnek öntorzítása, hiszen általa provinciális beszűkülésre serkentenénk egymást).

Meggyőződésem ugyanis, a jelentékenyebb hazai szabadtéri játékhelyek legalább akkora, vagy *nagyobb hatékonysággal* dolgoznak, mint a kőszínházak. S erre a következő — meglehet önkényes, mégis valamiképpen orientáló — statisztikát hoznám példának. Az 1986. naptári évben a budapesti szabadtéri színpadok állami támogatása közel 28 millió forint volt, jegybevétele 9,6 millió, a százalékos arány tehát 74:26. A budapesti Nemzeti Színház két játékhelyének állami támogatása 54 millió, jegybevétele 14 millió volt, itt az arány 80:20; az Állami Operaház szintén két épületére az állami támogatás 180,4 millió, a jegybevétel 44,3 millió, tehát az arány hasonlóan 80:20 százalékos. Csak közbevetőleg említeném, hogy a kis nézőterű, de tradícióival, művészetpolitikai megfontolásokból jelentős gyulai Várszínház állami dotációja 6,2 millió forint volt 1986-ban, jegyforgalma csak 0,66 millió, így az arány 90:10 — ámbátor a szomszédos békéscsabai Jókai Színház statisztikája sem sokkal kedvezőbb, ahol a támogatás 29,5 milliójával szemben a jegybevétel 4,2 millió, vagyis az arány 86:14 százalék; de önmagában hadd tegyem mellé „elrettentő" példának a viszonylag fiatalabb pécsi nyári színházat, ahol csupán 1,6 milliós dotációval produkáltak 0,64 milliós jegyforgalmat, tehát tetszetős hatékonysággal dolgoztak, hiszen 71:29 százalékkal. Szigorúan a 86-os adatok alapján a hagyományaival és méreteiben legnagyobb Szegedi Szabadtéri Játékokon az állami támogatás 13,6 milliójára 8,2 milliós jegybevétel rímelt, ami ugyebár 62:38 százalékos arány, szemben a Szegedi Nemzeti Színház közel 43 milliós dotációjára „érkezett" 7,5 milliós jegyforgalommal, ami viszont 85:15-ös arány. Speciel a szegedi szabadtéri esetében nem szeretnék az elfogulatlanság jogos céltáblájának állni, ugyanakkor el sem hallgatni az időjárási és egyéb körülmények szerencsés alakulását, de meg kell jegyeznem, hogy 1987-ben az állami támogatás biztosította programlehetőségeinknek több mint a kétszeresére vállalkozván a bevételünk úgy alakult, hogy 56:44 a hatékonysági arány. Tehát majdnem annyit sikerült hozni a konyhára, mint amennyiért nyújtottuk markunkat a szegedi tanácsnak. Ami felette bíztató lenne, ha mondjuk a magyar népgazdaságban nem 1987-et írnánk! (Szegednél maradva tanulságos csak a Dóm térnek, tehát az ország legnagyobb szabadtéri játékhelyének egyes produkcióinál összevetni a deficit nagyságát, ami a kiadások és jegybevételek differenciájából adódik. A Cyrano de Bergerac-ra 4.188.380 forintot, a Boszorkányok, varászlatokra 1.250.470 forintot, a Rigolettóra 4.198.430 forintot, a Nyomorultakra 2.424.690 forintot, Webber Requiemjére és a Tolcsvay testvérek Magyar miséjére 8.930 forintot fizettünk rá. Ehhez még annyi úgynevezett hatékonysági mutatót, hogy a három Cyranót 65.959, a két néptáncgálát 12.406, a három Rigolettót 12.207, a nyolc Nyomorultakat 41.852 és a két misét 9.390 fizető néző látta!)

Visszakanyarodva tehát a hevenyészett, szükségképpen önkényes — mert a determináló körülmények árnyalatait nagyvonalúan mellőző, leegyszerűsítéseivel azonban valamiféle fogódzókat mégiscsak kínáló — országos összehasonlításainkhoz, szabadjon még szóbahozni: e fent idézett szabadtéri játékhelyek szezonálisan bár, de mennyiségben tartanak annyi előadást, hogy ezt a viszonyítást a kőszínházakhoz ne nevezhessük méltánytalanságnak.

És engedtessék meg — immáron levetve a mostani tanácskozásra kreált munmegosztás rám szabott kényszerzubbonyát — valamit mondanom közvetlenül a tartalmi, művészeti kérdésekről is. Kell-e nekünk szabadtéri színjáték? — kérdezi *Békés András*, s hadd állítsak rögvest hőfokszabályozóján: milyen szabadtéri kell nekünk? Olyan szabadtéri, ami *lényegéből fakadóan kifejezi, hogy a nyár más,*

a politika, a jogi szabályozás és a társadalom összefüggéseiről), amelyek továbbgondolása hasznosítható adalékot nyújthat a modernizációs elképzelések kimunkálásához.

Ez a könyv is világossá teszi, hogy a modernizáció gyors és átgondolt végrehajtása nélkül nem lehetséges a kibontakozás. De nyilvánvalóvá teszi azt is — a fönti reflexiók is mutatják —, hogy még több olyan, mindeddig megválaszolatlan probléma merül föl, amelyeket egy valóban akart mélyreható reformfolyamat, vagy ha szükséges, radikális átalakítás esetén nem lehet megkerülni. *(Magvető.)*

MAROSVÁRI ATTILA

HÍREINK

1987. december 2. és 4. között Kaposi Márton, lapunk főszerkesztője Prágában tartózkodott, és a cseh irodalmi élettel ismerkedett. December 3-án előadást tartott a Tiszatáj 40 éves múltja, jelenlegi helyzete és helye a magyar kulturális életben címmel a Magyar Kulturális Központban a Csehszlovák Írószövetség, és a Szövetségi Tájékoztatási Hivatal szervezte találkozón. Az eseményről riportot közölt a Kmen című irodalmi lap, valamint a prágai rádió munkatársa interjút készített a főszerkesztővel.

*

Megjelent a *Lélegzet* antológiasorozat 2. kötete, a szerzők magánkiadásában. — Az ELTE BTK Bölcsész Index „kiadójának" rövid időn belül három antológiája jelent meg: a *Hasbeszélő a gondolában* a kommunikáció, a hallgatás, a csönd témaköreit; a *Mauzóleum* (Halálirodalom) pedig a halállal való foglalkozás témáját járja körül. A Tartóshullám csoport *Hamvas Béla* 33, eddig csak folyóiratokban megjelent esszéjét gyűjtötte össze. (A fenti kiadványok az MTA—Soros Alapítvány támogatásával jelentek meg.)

*

Szellem és egzisztencia címmel a pécsi Pannónia Könyvek és *Silentium — Titkos jegyzőkönyv — Unicornis* címmel a Vigilia Könyvek sorozatában jelentek meg *Hamvas Béla* kötetben eddig nem publikált írásai.

*

Négy újabb darabbal gyarapodott a békéscsabai Új Auróra Füzetek sorozata: *Laczkó András:* Vonások Bródy Sándor arcképéhez (tanulmányok); *Béládi Miklós:* Arckévázlatok (hátrahagyott írások); *Pomogáts Béla:* Költészet és népiesség (tanulmányok); *Néhány szó a szavakról* (válogatás A mai szlovák irodalom 1970—1985 című konferencia anyagából).

KÖNIG Rőbert

ÉS
IRODALOM

ZELEI MIKLÓS:

macbeth és a múltunk ismerete

akárhányszor elolvasom
mindannyiszor megöli
nem tanul belőlem

egy halott csapását
lehetetlen kikerülni

a falak is olyan várakozóak
hűlnek
salétromot izzadnak a szorongástól
belőlük jön az éjszaka
kint a nap
mindig a hajnali

a szemek titokban
a hazugság terhétől duzzadó hasára tapadnak
elszánt anya
nehézkes léptekkel igyekszik a szeméttelepre
szatyrában zsineg és nejlonzacskó

a pillanat folyton tágul
a lehetőség fénye
mindent sötétbe temet

a medália

azért indultam érte
hogy gyilkosaihoz vigyem

de egyszerre értem oda a tömeggel
amely a nevét harsogta és éljenezte

így lettem szabadítója

így lett a tengerentúl áruházam
honszerető unokáim clevelandben

SOLYMOSI BÁLINT:

Októberi rögtönzés

(Jánossy Lajosnak)

Elengedtek. Nem, nem engedtek el, de nem tartanak, semmi sem tart már, csak kapaszkodok, itt állok, és kapaszkodok a levegőégbe, semmi fény, semmmi mozgás, és mégis, fogódzkodni kell, egy mondat, mintha volna mibe, hová, mintha volna egy léghurok fölöttem, *magyarvándor*, nekem legyen mondva, legyen hát, és lehet is majd lógni rajta, az ég függvénye, később...; dehát most is lógok, olyan épp', mintha villamoson utaznék, s szorítanám erőst a bőrfogantyút mind a két kezemmel, mind a két karommal a magasságosnak feszülök, nem, mindkettőt a végső lendület előtti pillanatban a magasba tartom, nem, egész egyszerűen fölfelé nyújtózva állok, mikor már nincs se fönt, se lent, akkor tehát „Mondd, hogy *fel*!" — efelé nyújtózva..., miközben imagörcsben ujjaim. Álljál pl. a „kettes" villamos végállomásánál, a Margit hídnál, mondom magamban, ott lehetsz, még ez látszik a legvalószínűbbnek. Arisztotelész szellemében szólva. Nem olvasom Arisztotelész *Hermeneutikáját*, nem gyújtok rá egy cigarettára, s nem ér semmiféle nesz, ill., érthetetlen számomra akármi hang. A saját hallgatagságom által a hallgatagságot vélem érteni, eléggé borzadályos üvöltéshez, rémítő ordításhoz hasonlít. Sehol egy hang tehát. És/Vagy mégis...? Egy utolsó (vagy első?); álmában felsíró madár panasza lehet.

Nem vizsgálom, nem veszem szemügyre a tért, pont az ötlik eszembe, hogy veszett rókák ólálkodnak Pesthidegkút, Ófalu és Budaliget utcáin, soha nem jártam arra, ha arra járnék, akkor sem mernék megszólítani egy veszett rókát, gondolom, de nem is kell, itt meg, ahol vagyok, a túloldalon (Pest), nincs kit...

A naptáramat nézem, mondja valaki, hogy hol, mondja azt is, hogy írok, írom, a naptáramat nézem, egy képet, *október van, Phillip Glass* ül kicsit fázósan egy padon, a bal lábát keresztbe fektette a jobbon, és meglepő mód', egy súlyosabb szövetű, sötét, háromnegyedes télikabát van rajta, s a mély zsebekbe süllyeszti kezeit, úgy, mintha valamit keresne, meg akarná mutatni, mi van nála. A nyakában világos sál, lazán hull alá. Ott ül, körülötte a park fáinak, bokrainak őszcsupálta ágai, s hosszú árnyak valami finom, fehér párában szállva, hogy még a szív is hűvösebb, kimértebb, épp' elviselhető a sejtelem... És eközben a nap, a hold és villanyfény nélküli árnyak hol elsatírozódnak, hol újra támadnak, „fekete sillhuták", úgy, hogy véletlen se moccanna, inogna meg egy se közülük (*New York City, 1987*) Én akkor... ott... Hol? Ez most nem tartozik ide.

Előttem köd, köd utánam, olyan, mintha sehol se lennék, sehol se lenni az *nem emberi*, mondom, az eléggé embertelen, ez, végre, ami nem azonmód idegen tőlem, az emberinek nincs rokona a „fekete hold" teremtményei között, se rokona, se ismerőse *így* nem vagyok én se senkinek..., de ezek nagy szavak, én meg csak a test küzdelmét akarom figyelni, nem tehetek már mást, a test égtelen szorításában beszélek vagy hallgatok, a test megteszi hát a magáét, és kijuttat innen, gondolom, előbb vagy utóbb rátalál a kiútra, ha a szellemem nem, a testem, amely fáradt s nyugtalan, a beszédtől, a hallgatástól, annak a nyomorúságától, hogy egy életen át áhítozott, hogy ne áhítozzon tovább... Ne várja terének gyönyörteli határait lefüggönyözött szobákban fekve, vagy esős lépcsőkön le s föl rohangálva.

1978. A Budapestről Szeged felé ádáz szikrázással és erőszakos nyugalommal haladó postavonat egyik füstös vagonjában ülök, a félegyházi pusztaságot elhagyván teljesen egyedül, úgy hajnali három körül járhat az idő, az alvást tettetem, ne marja a szemem a semmi, és e semmiből előkerül egy szó, „*Stoff*", mondogatom is magamban, s odáig jutok vele, hogy *ez az út egy stoff nélkül való világ*, és magamon összébb húzom kabátomat. Arra ébredek, azaz, arra figyelek föl, mintha csak egy éjjeli lepke bársonyos szárnya csapná meg arcomat, hogy valakinek a suttogó hangját hallom, közvetlen közelről; egy fiatalember ül velem szemben, nyugodt tekintet, barna jersey nadrág, műszálas, szürke, kötött mellény, szürke zakó, mikor szállhatott föl, kérdem magamban. Arról kérdezősködik, miközben megborzong minden tagom attól az elképzeléstől, hogy nemsokára kedvesem karjaiból bontakozom majd ki, a stelázsi felé, s a stelázsipapír mögül előveszem a tearumot, meghúzom, gyötrelmes bűvölet, arról kérdezősködik, hogy honnét jövök és hová tartanék, szakadatlan bátorsággal és gyanútlan válaszolgatok emberemnek, kire örömest találtam, úgy vélem, nem fogom bágyadt mormolással eltölteni legalább azt az időt, mely még hátra van érkeztemig... Émelyítő közönnyel és tizennyolcéves koromra olyannyira jellemző szűkölő nárcizmussal hunyorgok, csak hagyni, hagyni szépen, mondom magamban, hogy a vagonnak mennyezetvilágítása elgyöngülve matasson a mocskos padlón, hogy kintről bátorítsa valamely pályaudvar neonfényének hullámzása, Arisztotelész, nem gondolok, különös, rá. *Elsőbb* a ténylegesség, mint a lehetőség stb. Mindjárt itt van Szeged, mondja a fiatalember, és mintha a csillagokra mutatna, melyek nem látszanak, a fejem fölött himbálózó táska felé int, hogy hoznám magammal, mi-ért?, kérdezem, azért mert a tiéd, mondja egyszerre állatias élénkséggel és tompa gyűlölettel, ez valami félt ellenség lesz, így én magamban, mondanom sem kell, a késői felismerés hiábavalóságának higgadtságával. Az állomás épületében lévő rendőrségi szoba mindjárt a hátsó lépcső alján; egy lepattogzott festékű fehér ajtó szinte észrevétlen nyitódik előttem és csukódik be mögöttem, reszketeg lábakkal állok, két marokkal szorítom még és már a „nyakamba akasztott táskát", amit avval a parancsoló mondattal, hogy ne tagadjak, semmi értelme, *ők*, s hogy kik ők, rögvest megtudom, jól ismernek, kénytelen voltam az őrszobára hozni, és kénytelen voltam már csak merő megszokásból is azt állítani, hogy nem az enyém, nincstelen vagyok tényleg, mondom, aligha tévedhetek. Amikor kiüríttetik velem a zsebeimet, és annak a műbőr szatyornak a tartalmát is az asztalra pakoltatják velem s a *mik ezek, mik ezek?* mesterséges dühvel és kárörvendéssel föltett kérdések elhangzanak, akkor a helyes válasszal adós maradok, marad minden misztikum és titok, azon túl, hogy tárgyszerűen felsorolom, kb. húsz bébiétel üvegcsében, kb. húsz bébiétel pléhdobozban és kb. félkiló szafaládé. *Szamizdat és bébiétel*. Ezek az én bűneim, mondják, egyik táplálékféleséghez sem legális úton jutok, s hogy ezek az eledelek nem nekem valók, lássam be...! Az asztalilámpa rémséges fényét bámulom száraz szemekkel. Aztán bele próbálom élni magamat abba a föltevésbe, hogy mindez csupán hallucináció, káprázat. (Arisztotelész. Ha valaminek a lehetetlenségét tagadjuk, ebből még korántsem következik, hogy az illető dolog szükségszerű.) A vizsgálótiszt, már a Moszkvai körút rendőrpalotájában, a számára kielégítő feleletek híján a szívébe rejt, megtört, határozatlan és mazochista ember, gondolom, és anyámról kérdez és cigarettával kínál és olvasmányaimról kérdez és cigarettával kínál, Arisztotelész Hermeneutikáját, válaszolom, azt olvasom épp'... Reggel engednek ki. Nem tudok eligazodni!

Olyan, mintha egy filmben volnék, dehát miféle *én*, miféle filmben, hagyjuk, nevetséges, messzire vezetne, s én most épp' a legközelebbit akarnám, a legközelebbi pillanatot, a legközelebbi helyet, mit kitöltök, és mondja valaki, hogy hol mondja azt is, hogy írok, írom, *itt vagyok, eljutottam idáig*, az „októberi rögtönzés" esetéhez, mely azok közül az *esetek* közül való, mikor az életem csak egy hajszálon függ; minden rendkívül távoli, minden rendkívül frigid, és következésképp' minden megtörtént és meg nem történt ugyanúgy valószerűnek látszik; minden oly régen volt, mintha igaz se lett volna, így én magamban. Nem volt gyerekkor, nem volt ifjúkor, egyáltalán nem volt. Hogy tehát nemcsak nem emlékszem, „hogyan is voltak a dolgok azelőtt", olvasom *Beckett*nél, „az előttön azt értem, hogy máshol, az idő térré változott, és nem lesz többé idő, míg ki nem jutok innét...", hanem itt állva a Margit hídnál, ha ez az, arra hajlok, hogy el sem hiszem, volt gyerekkor és volt ifjúkor stb. A test még emlékszik, de a test már felejt is, minden testnek úzusa ez, nyomorúsága közepett néhány perc öröm, előbb vagy utóbb meglesz, nincs benne köszönet, annyit mondhatok; de akkor most már ne kelljen mozdulni, „előttem köd, köd utánam...", ha sehol sem vagyok, hadd maradhassak, ki tudja mivégre, maradni, lehet ez a kiút..., és amikor ezt leírom, most, már nem vagyok ott, eltűntem a szemem elől tényleg.

1978. Állok a szegedi Szent István téren, a víztoronynak támasztott háttal, és mint ki álmából rebben föl, irritáló élességgel hallom a forgalmat, az őszi fák, füvek zizegő hangjait, látom, ahogy a szél kicsit megtáncoltatja a leszálló köd „lidérceit", és látom, ahogy megrezzen a túloldalt a sápadt levegő, a vak zongorista érkezik botjával tapogatózva a tér egyik saroképületében lévő, és nemes egyszerűséggel „Búzának" keresztelt kocsmába, ahonnét, máris úgy tetszik, mintha valami utálatos, vontatott hörgés, rikoltás, elhaló lárma hallatszanék, de nem, egyelőre csönd van, habár ugyanolyan undorító s ugyanolyan gyorsan elkapkodja az egyre hűvösebb szél ezt is...

Azt is szeretném leszögezni, írom, mondja valaki, hogy ő, akarom mondani, én, már nem követel beszédet a néma anyagtól, a *stoff* legyen „Stoff", nem követel beszédet senkitől, legyen az ő, vagy legyen az *én*..., nem követelek, csak innét jussak ki, olyan élmény volna az, mint egy ablakot kinyitni, hagyni a sejtelmeket és kételyeket, nem volna se több, se kevesebb, ahogy az imént a test úzusán is csak annyit értettem, hogy meghitt dolgok vennék körbe és meghitt hangok, nem túl közeliek és nem túl távoliak, mondjuk úgy, mint egy bécsi koncertzongora... Nahát, mégiscsak volnának ilyen transzcendens elképzeléseim? És ha vannak, honnét? A gyermekkori éjszakák, az ifjúkori hosszú őszi esték? Apátlan, anyátlan, egyedül egy házban...? Szamizdat és bébiétel? Nem. Abbahagyni, „Egy istent a házba!", kiálthattam volna föl, de nem, az istenekből legyen elég, már elég, mondom.

Ne legyél egyedül, menjél azonnal a *Búza* kocsmába, akárha egy isten, akárha egy istenverte faszjankó a tömegből, a térről, mondom magamban, s anélkül hogy kedvesem látnám, és őt és a mindent megillető magasztos szellem nélkül már bent ülök az egyik asztalnál, és dupla tearumot iszom, egyetlen vágy marad ébren —, „az ég felé!"... Már éjfél felé járhat, még egyszer, azaz utoljára játsszák a „Székely himnuszt", ez a záróra, a vak harmonikás, a vak klarinétos és a vak zongorista, aki kb. a huszadik konyakját itta meg az előbb, merő lucsok a pianínó, hátrahanyatlik, vége. Olcsó gúny volna ezt leírni, írom most. Indulni készülök, azonban rókázhatnékom támad, és a „mosdók" felé szaporázom a lépteimet, valami labirint' szerű folyosón át a konyha mögött és a raktár mellett van, végtelennek tűnő, csempézett rémlátás az egész. És rémhallás... a raktár felől; bemegyek, a nyers falécekkel keretezett ajtó áthatolhatatlanul sűrű homályú nyiladékában maradok, innét is jól kivehető, az életlenség csak fokozza a látvány őrületességét; egy szerencsétlen leány van a söröskeszek tetején, szoknyáját széttárt combjairól az arcára vonja, a fogaival tépi, szaggatja, nyög, vinnyog, a négy vagy öt bőrruhás gyerek közül az egyik megszabadítja harisnyájától, majd durván föntebb taszítja jobb lábát a lánynak, s kezében egy gumibottal behatol, ki és be... Elfordulok, elokádom magam. Például. Megszabadulni, az emberit hagyni végre. (Arisztotelész. Ha valaminek a szükségszerűségét tagadjuk, ebből még korántsem következik, hogy az illető dolog lehetetlen.)

Valószínűleg a Margit hídnál, a „kettes" villamos végállomásánál vagy, a veszett rókák a másik oldalon, mondom magamban, semmit sem látni, nem látok, semmit sem hallani, nem hallok, csak kapaszkodok, a levegőégbe, a semmibe, nem tudok fölfedezni egyebet — *semmi*; nem volt, nem lesz semmi. És most ha van valami, mondja valaki, hol, mondja azt is, hogy írok, írom, már az sem tart sokáig. Akkor mondd, „Tovább!" Már nem tart sokáig, nem tart tovább. Akkor *mond tovább*! Nem tart tovább... Stb.

„A fa fehér ember." Gyökerei az égben. Áll, fordítva, az élettelen hangok áradatában. Érkezik segítség...? Miféle segítség? Függeni nem kell.

TAR SÁNDOR:

Szürke galamb (14)

Éjszaka csak a kötelezős taxisok állnak a droszton és néhány műkedvelő, de olyan is van, aki nappal dolgozik valahol, és csak ilyenkor van ideje, mások határozottan szeretik az éjszakai fuvarokat, kevesebb ugyan a rendelés, de azok általában felelőtlenebbül költekeznek, és többé-kevésbé be vannak rúgva, ki így, ki úgy. Ha nincs hívás, ácsorgás közben beülnek valamelyik autóba beszélgetni, jobban telik az idő, és ott is hallanak mindent a rádióból. Nyitrai akkor vette észre, hogy eltűnt a kocsija a helyéről, amikor Balogh a német csajokról mesélt, azt hitte, valamelyik társa bohóckodik, előfordult már, hogy hasonlóképpen megviccelték egymást: szabadon hagyott kocsijával elölről a sor végére álltak, de most ott sem találta a piros Audiját, fiúk, jött vissza sápadtan, ellopták a kocsimat. Balogh azt mondta, az lehetetlen, hiszen itt ülnek mind, és kettővel előttük állt a kocsi, ilyen nincs, mindenképpen észrevették volna, ha valaki idegen beszáll. Később megállapították, hogy a kocsi valóban nincs sehol, Balogh pedig beszólt a központba, hogy mostantól szünet, menjen mindenki a konkurenciához, mert ellopták Nyitrai kocsiját, megyünk keresni.

A piros Audi eközben már a Paradicsom bár előtt állt, a volánnál egy megtermett, menyétképű, hirtelenszőke emberrel, aki most éppen azon fáradozott, hogy betolasson a kapu alá az udvarra, ahogy kérték, az utasnak így nem kellett a hidegben kimenni az utcáig, ahogy kilépett a bár ajtaján zakóban, nadrágban, könnyű papucscipőjében, egyből szállhatott is be a jó meleg taxiba, amely a szállodába viszi majd, és ott is egészen az ajtóig. Az utasnak volt télikabátja, de nem volt rá szüksége, általában hozták-vitték, ha nem, akkor taxival közlekedett, de ha tehette, el sem hagyta a szállodai szobáját az alatt a néhány nap alatt, míg a helyszínen tartózkodott. Most el kellett ide jönnie, mert fontos közlendője volt azok számára, akiket nem hívhatott magához, egyrészt mert többen voltak, így jobbnak látta valami nyilvános helyen létrehozni a találkozót, másrészt mert undorodott tőlük. Kis gengszterek voltak, tolvajok, rablók, piszkosak is, modortalanok, és most féltek. Nem is értette pontosan, hogy mitől, bár jól beszélt magyarul, azt nem tartotta nagy dolognak, hogy a rendőrség néha megvadul, nekik is ki kell engedni egyszer-egyszer a gőzt az agyukból, ilyenkor le kell állni, és megvárni, míg megnyugszanak, nem tart sokáig. Valami járványt is emlegettek, de az meg annyira gyermekded felvetés volt, hogy szóra sem méltatta, és kereken megtagadott mindenféle segítséget, együttműködést. Úgy látszott, lassan megértik, ő a helyi dolgokkal nem foglalkozik, hiba lenne, felejtsék el.

Az utast hárman kísérték ki, egyikük előresietett, hogy a kocsi ajtaját kinyissa, de a sofőr megelőzte, kilökte belülről a mellette lévő ülésre nyíló ajtót, parancsoljon, mondta, és mosolygott. Az utast Tarasz néven anyakönyvezték valahol Ukrajnában, ezelőtt vagy negyven évvel, és mostanában azzal foglalkozott, hogy bizonyos szerelvények, szállítmányok útvonalát kísérte, biztosította. Ehhez nem kevés diplomáciai érzék, tárgyaló-, megvesztegetési készség szükségeltetett, nemritkán fenyegetés, erőszak. Ismerős volt neki a piros Audi, de a sofőrt, úgy tűnt, most látja először. Nem kell az óra, mondta neki, mikor beszállt, és becsapta az ajtót. A sofőr bólintott, hátul épp az ajtót nyitották volna a kísérők, de az nem nyílt, a sofőr pedig repülőrajttal indított. Mi az, kérdezte az utas értetlenül és hátrafordult, akkor tekeredett a nyakára a biztonsági öv, egy pillanatig azt hitte, ő gabalyodott bele, de az egyre szorult a torkán, mintha kikötötték volna induláskor, kimeredő szemmel nézte a szemberohanó lámpákat, majd egy ütést érzett valahol a fején, de már arra sem volt eszmélete, hogy eldöntse, mi is történt tulajdonképpen.

❊

A város kelet-nyugati kiterjedésű, síkvidéki jellege folytán kiszolgáltatott az utóbbi évtizedekben uralkodóvá vált észak-dél irányú szeleknek, az ebben az irányban létesült utcákat olykor tisztára söpri a Kárpátokból lezúduló légáramlat, télen kerítésnyire tornyozva fel a havat a kisebb, külvárosi házak mellett. De bent, a tömbházak, sorházak környékén is felerősödtek a különböző irányból felporzó huzatos, jeges fuvallatok, az itteni emberek szerint ez az a város, ahol mindig és mindenütt szembe fúj a szél. Estére általában elcsendül kissé, néha kitisztul az ég is, reggelre reccsenő fagy, dér és jégcsapok. Éjszakára kihalnak az utcák, csak a hideg fehérség világít, taxik és elvétve néhány magánautó csőkorlátok portalanok, és mindig ragyog minden, akármi történhet. A szótlan öregúr barátságosan segített kisebb hibáknál is, zárat reparált, eldugult vécéket hozott rendbe, biztosítékokat cserélt, de nem fogadott el pénzt, ha kínálták, megivott egy kupicával, többet soha. Egyébként észre sem lehetett venni. A legfelső szinten lakott egy másfél szobás lakásban, úgy tudta mindenki, egyedül, vendégeket sem nagyon láttak hozzá igyekezni, őt sem nagyon hívták sehová az épületben, ha mégis, kevés idő múltával észrevétlenül távozott, vagy el sem ment. Szikár, fehérre őszült férfi volt, szinte szép, egyenes tartású, értelmes. A tizennyolcadikról Murányiné sokáig feleséget akart neki kommendálni, amin az öregúr csak nevetgélt, aztán megunták vagy elfelejtették az egészet.

A házmesternek nem is volt szüksége senkire, ott, a legfelül lévő szélső lakásban két irányba tudott kis állványos, amatőr csillagász távcsövével nézegetni, kényelmesen elterpeszkedve egy régi fotelben, melette egy kis asztalon tea és kenyér, valamint egy nagyalakú spirálfüzet, ceruzák, tollak. Néha feljegyezte az érdekesebb dolgokat, hogy el ne felejtse, ilyenkor, télen a szobából nézegette a várost, aztán, ha megunta, aludt egyet, ráért. A lakásban is rend volt, tisztaság, kevés bútor, a falon egyetlen kép, egy kislányról készült fényképfelvétel, bekeretezve, ha kérdeznék, azt válaszolná, hogy az unokája, holott a ruházat, hajviselet régebbi időket idéz, a gyerek az övé volt egykor, míg élt.

Az ebédet a közeli étteremből hordta egy alumínium edényben, és bármit főztek, megette az utolsó cseppig. Reggelit, vacsorát maga főzött a parányi konyhában, ha főtt ételre éhezett, máskor elrágott valami szalámi- vagy kolbászfélét, vagy csak egyszerűen megzsírozott egy szelet kenyeret, a fontos csak a tea volt, azt literszámra főzte, itta napközben is, cukor és citrom nélkül, általában kerülte a fűszereket, a vegyi anyagokat, különösen az utóbbit, szappannal mosott és mosakodásra is azt használta, sőt, ha borotválkozott, azzal kente, pamacsolta be az arcát. Ha kérdeznék, hogy talán valami mérgezéstől tart-e, csak nevetné, ki bántaná már őt? És minek?

Persze, ha tudnák, hogy volt egy gyermeke, aki mérgezés által halt meg, akkor más lenne a helyzet, de akkor nem is lenne ebben a házban, hanem valahol messze, máshol, talán a világ másik végén ábrándozna régen dédelgetett tervén: bebizonyítani, hogy bizonyos különleges helyzetben bárki akár gyilkossá is válhat, és nincs erő, ami ebben megakadályozná. Aprólékos kísérletei, megfigyelései folytán arra is rájött, hogy ehhez nincs is mindig szükség különleges helyzetekre, elég például egy hangulat, esetleg egy vágy vagy annak hiánya. A házmester jó emberismerő volt, megtanulta az emberek természetét és megtanulta, hogyan viselkedjen velük, tizenöt évet töltött különböző börtönökben, az ország más-más pontján. Szerencséje volt, fel is akaszthatták volna, annak idején még halállal büntették azt, aki a gyermekét megölte, enyhítő körülmény nemigen akadt. Ő nem is keresett, alig védekezett a per során, egyszer elmondta a magáét és kész. Felkészült akkor is mindenre, ami elrendeltetett, mert tudta, hogy egy felsőbb hatalom, erő ellenében nem tehet semmit.

❊

König Róbert metszete

KÖNIG Róbert

ÉS 1992. okt. 16

kada nije bila naročito čvrsta. Tako ov-
e i danas egzistiraju minijaturne kata-
alne općine koje su formirane prema
arim turskim džematima. Svako selo
a svoju »planinu«. Zna se da su i u XV
jeku ovdje bila posebna sela, odnosno
itoriji (sela: Dragovići, Mijakovići, Ku-
vci, te posebni teritorij grada Bobovca).
lanine« Dragovića i Mijakovića (sa ne-
dašnjim Kućevcima) su tačno razgrani-
ne, iako čine prirodnu cjelinu i među-
ono i sa poljanskim Poljicima. Značaj-
je još da je čitav obradivi areal ovih
a relativno malen, strmenit i nepodesan
stanovanje većeg broja ljudi; usprkos
ne, u njemu se kroz historijski razvoj

rijeke. Ostatak i agrarno jezgro te seoske općine su današnji Poljani. Možda je i njezino ime očuvano u imenu Poljana, ali je moguće da je ona, po općeraširenom običaju, nosila i naziv Bukovica. U vrijeme prve ekspanzije feudalizma, iz općinske zemlje izdvojeni su veći kompleksi šumskog zemljišta i planinskih pašnjaka i dodijeljeni rodovima Dragovića i Mijakovića (a možda i Kućevaca?); oni su krčenjem proširili obradive površine, a prirodnim priraštajem prerasli u rodovsko selo. S vremenom, ovo je selo, zbog istovjetne ekonomske organizacije i tehnologije, primilo sve karakteristike staroga sela—općine — u manjem obimu.

[2] Planinske livade Poljana, Mijakovića i Dragića nalaze se na Poljicima, istočno i sjeverno od stalnih naselja; čitavo područje danas je ograđeno u privatne posjede i sve do kosidbe ne može se napasati stoka. Stoga su sva ova sela upućena da do kosidbe — u julu i augustu — koriste slobodne ispaše koriste udaljene predjele planinskog vrha Igrišća, iznad Borovice.

[3] Ova »planina« se većim dijelom kosi; samo neki krševiti i šumoviti predjeli, kakva je i neposredna okolina Bobovca, koriste se i za ispašu. Vidjeti i kod M. S. Filipovića, Visočka nahija, str. 585.

[4] M. S. Filipović, op. cit., str. 588.

[5] Op. cit., str. 585.

[6] Sva toponomastika prikupljena je kod M. S. Filipovića, Visočka nahija, str. 585—589.

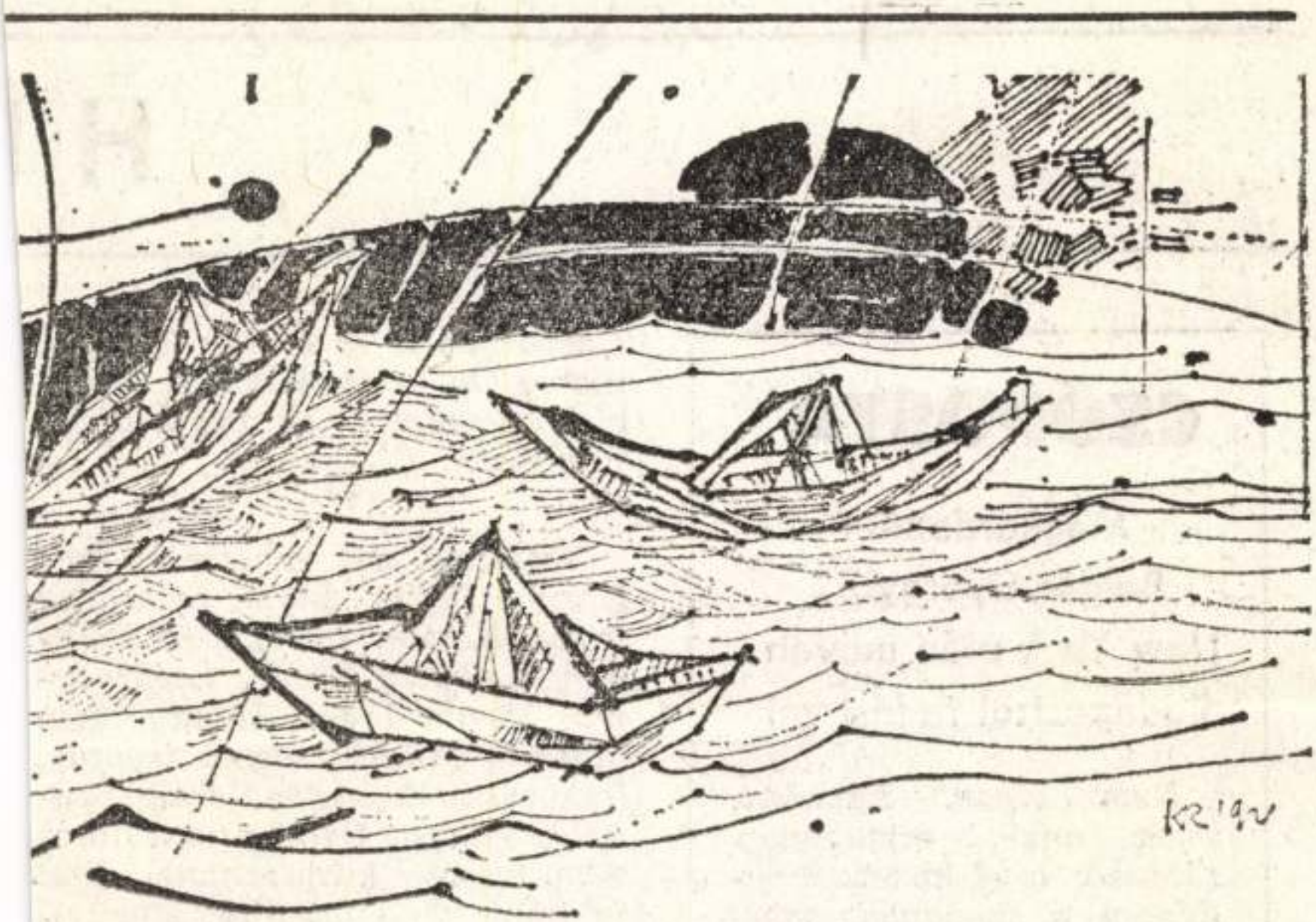

König Róbert rajza

CSŐPOSTA

Megkérdeztük Bolgár Györgyöt, New York után milyen Budapestről tudósítani

Nem olyan. Egyrészt, mert onnét mindennap többször is el kellett mondanom a magamét, másrészt egyetlen New York-i tudósítóként csak én

Gáspár költő és *Mezey Katalin*, illetve *Oláh János* költők (utóbbiak megosztva) kapták a pénzjutalmat.

★

Vasárnap este vehette át *Bari Károly, Bodor Ádám, Esterházy Péter, Kertész Imre, Kornis Mihály, Lakatos István, Lázár Ervin, Marno János, Mándy Iván, Mészöly Miklós, Petri György, Rakovszky Zsuzsa* és *Várady Szabolcs* a Soros György és a Soros Alapítvány kuratóriuma által felajánlott életműdíjat, amellyel az alapítvány az anyagi függetlenség lehetőségét szeretné meg-

z egykori Maszada helyén,
ahol 73-ban a római légiók
z ellenálló zsidók a végső
leges öngyilkosságot követ-
gy a legvégsőkig egyedül a
az erőd egyik parancsnoká-
énus" volt, és Jadin feltárt
yt is, amelyek egyikét hatá-
snek lehet tartani, mivel a
zabályaival foglalkozik. Eb-
i, hogy az esszénusok, akik
ltak, a nagy felkelés kitöré-
k fenyegetően közeledtek, a
tekercseknek nevezett szent
barlangokban, maguk pedig
ztak a zelótákhoz, de maguk-
amely között található a Ne-

bi alkalommal, az Ismeretlen
egyik rendes évi közgyűlésén
atkoztatásszerűen beszélt a
ről, tartalmáról. A könyv kez-
ég kezdetével, az első ember
az Istentől kapta. A könyv az
számba, betűkkel, s akkor fe-
ó ember is megszületik.
etűk függőleges sorokban áll-
ldalon tizenkét oszlopban. Az
nyiben ismernénk az oldalak
oldal maradt még üresen, ak-
ó betűk mennyiségéből kiszá-
bernek kell még megszületnie
gítélet beteljesedjék. Így egész

hogy hogyan végzik a megfigyeléseket, senki se

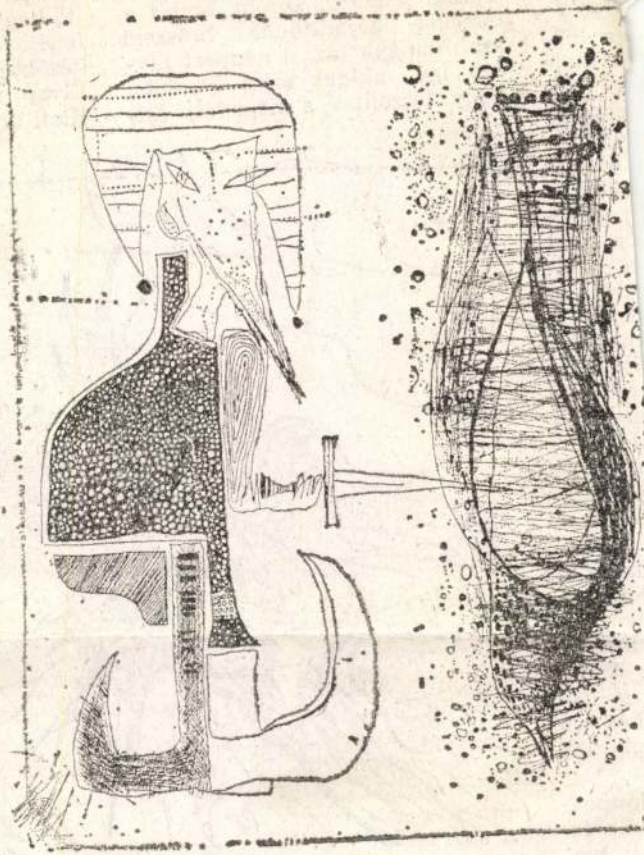

Püspöky István rajza

s úgy bámul bennünket, mint valami jelenést. Látom, amint a csarnok bejáratánál hesszelő arab hangya (azt a neppert hívják így, akinek az a feladata, hogy leszólítsa a népeket) ész-

bukba". A kívülálló azt gondolja, hogy ebből hirig lesz, de egy fenét. Üvegfoci kezdődik, ami később célba dobálásba vált át. Elvan a skinhead, ha játszik. Ricsi unja meg először a dolgot,

König Róbert rajza

KÖNIG Róbert

ÉS 1992. okt. 9

Helyreigazítás

Múlt heti számunkban König Róbert grafikusművész két rajza sajnálatos módon fordítva jelent meg. Ezúton kérünk elnézést a művésztől és olvasóinktól.

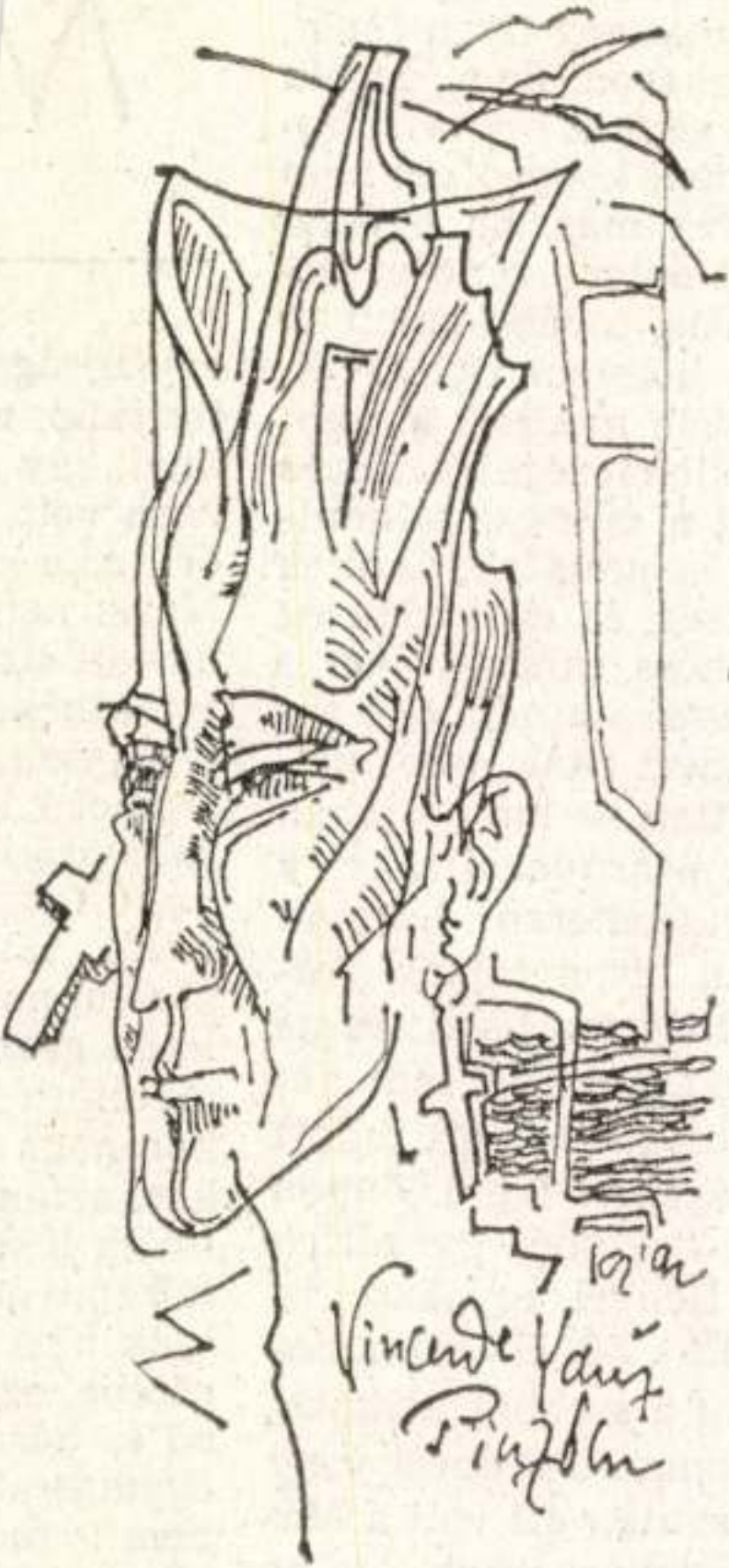

König Róbert rajza

ból, mi az, hogy reggel
gy az egy ilyen fánál,
akarod, de a Másik
lygott az olaszrizling-
nmel, hogy ő ezt nem
ogva más, ha egyszer
a dolgok rendje; Bé-
gatta, tovább ecsetelte
a kocsmai DOLGOK,
nféle módjai: a cso-
vállonveregetés, kevés
nt a csocsesz szinoni-
n hangulatok, színek
ltság és egykedvűség
s nem utolsósorban a
örösek, mindenféle tu-
indezt itták, mint pél-
ketten — hm — jóban
eg beárnyékolta az a
vetkezetesen Lacinak
sul bizonytalanul, ez-
ő mégsem Laci); és ne
aposlányról?) sem, aki
nőségben is ott tudott
ságában (egy), önnön
a, kevésbé gyűrötten
t Bényei agyában is,
MÉLYTELEN nő, amo-
ént a szebbik nemnek,
domború szobrai vagy
, azután ott volt a Má-
, számára csupán mint
mint egy gömbvillám,

N

egy újságo
fénykép, m
kinő, egy e
kora volt,
őrületbe ke
Másik nem
nyitott sze
ját tüneke
solygások,
szomorú la
fullasztó és
hulló forgá
tokra láth
alakja, ami
lesen geszt
méretét és
koronába a
kat; aztán
tován lépd
felröppenn
csak nézi
eszébe, az
ző és háro
egymással
nem is tud
tán azt hi
üdébb és

Miután meggyőződött róla, hogy a „papíráru" mellé nem kerül semmi érdemleges, megnyugodva visszasétált.

— *Ideje volna elkezdened* — böktem meg óvatosan a Szerzőt (az udvaron ácsorgók, befelé igyekvők épp csak egy pillantást vetettek a kocsira) —, *mert ezek az emberek szerintem azt hiszik, mi most szórólapokat terjesztünk. Olyan vékony ez a könyv, hogy nem is könyvnek néz ki. Nem ártana egy cédulát sem kitűznöd a szélvédőre, hogy 165 forint helyett most csak 130 forintba kerül!*

Nem sokkal azután, hogy a Szerző eleget tett az instrukciónak, négy keleti gyártmányú autó — két Trabant, egy Zastava és egy Dacia — gördült be a szomszédos parkolóba. Sötét öltönyös férfiak, kosztümös nők lódultak a bejárat felé, s szinte pontosan egy időben azzal, hogy a Szerző, megkönnyebbülvén a tor-

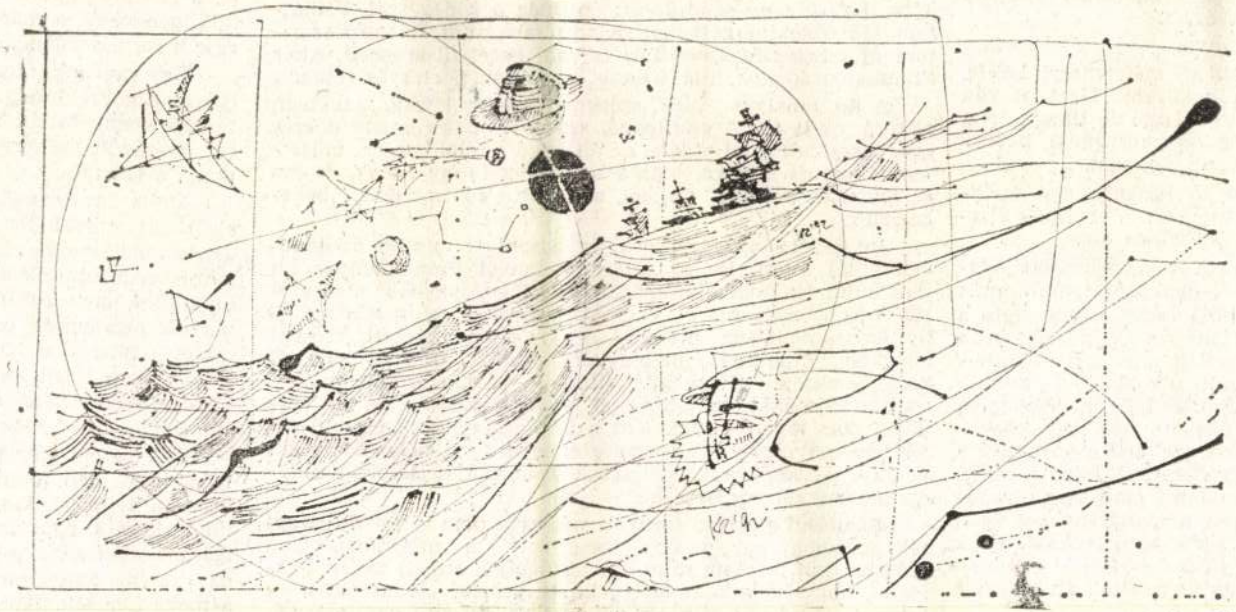

König Róbert rajza

szerre, és nem kérnek vissza. A Szerző egyfolytában körmöl, bankót számlál, s idő múltán (miért nincs a férfiaknál soha pénztárca?) úgy dagad a zsebe a sok százastól, mint egy vásáros lókupecé.

Aztán, miként a zápor, gyorsan elül ez is. Elpöfögnek a Trabantok, elsurrognak a kerékpárok, csak egy kunkori farkú, barátságos kutya sündörög körülöttünk.

Már pakolunk a csomagtartóba, amikor a diadalmámorban úszó (mégis érdemes volt várni, hiszen 48 darab könyv elfogyott!), ám kissé telhetetlen Szerző leszólít egy megkésve hazatérő fiatalasszonyt...

Lámpafénynél megszemlélve a címlapot, a nő csalódottan nyomja vissza kezébe a papírkötésű, puha fedeles könyvet.

— Én a legújabbat keresem: Azt, ami a pancser-puccsról szól...

még Tiahuanaco állott; ahol az ezer éveket már ide-oda dobják; akár Pisaqban a turistapiac árait.

Szóval hadd dadogom el a látványt:

Uralkodik a Kék, az istenek hideg, mélytengeri kékje. Az égboltról származik. De leszáll ide közénk. Mert itt van Léthé vize, körül. Mozdulatlan tükör: a Lago de Umayo. S a tó eget tükröző mélytengerkék színén éles körvonalú, derengő ezüstlapocskák alusszák mozdulatlan álmukat.

S mozdulatlan alussza álmát a tó közepén egy mélybarna dombsziget. S állnak rajta komorszürke chullpák éppoly mozdulatlan, s hozzátartozón a Teremtés óta.

Ahol pedig mi állunk — az autót s kormányosát odahagyva az út végiben —, amolyan földnyelv. De mint amit tövig kiöltöttek valamely szörnyeteg szájüregből; bele a tóba, a Léthé vizébe. Szűk bejáró van rá, aztán szélesedik ki. Ezt nevezik Sillustani félszigetnek. Csupa dimb-domb s kőragyavert. És kopott foltjai teraszain a zöldnek. És köztük a mély álmukat aluvó tornyok, csonkák és félig-meddig épek, kiklopszi faragott kövekből rakva. Másutt meg csak közönséges kőboglyák csoportja, ismeretlen malterféle anyaggal a kő egyberagasztva. Valami fehér habneművel. Mint a mész. Olyan, mintha nem is ember, de valami darázsfajta rakta volna fészkét s nyáladzotta volna rá a malteranyagot. Teli is van ez a habosnak tetsző anyag sűrű, apró lyukkal. Ezek a kőboglyák, „kőkunyhók" kicsik, kézzel is feléri egyiket-másikat az ember. Kicsiny ajtónyílás van rajtuk alul, s még

kom: Lajost nem számítom): én meg a hideg szél. Fölhajtom téli dzsekim gallérját. Kötött sapkámat fülemre szorítom új szerzeményemmel: a tajvani baseballsapkával. Akár az inkamaradékok, kik kalapot nyomnak a chullós fejükre.

A kő, amelyen ülök, szépen faragott kocka, csaknem akkora, mint én. A chullpából szakadt ki, tán annak is ezer éve; kiszakadt a fél oldala, de áll tovább féloldalasan, mögöttem, gyomrát kitárva, már a spanyolok is így látták, de tán az inkák is, amikor Collaót, a Szent Tó mellékét bekebelezték.

Jut eszébe az embernek ily hasonlat: mintha őrködnének a táj felett. De az őrtorony-elmélet fontolgatására mi sem indít. Hajánál előráncigált dolog. Őrtornyokat nem szokás csoportosan rakni vagy egymással meghitt párban. S ily hajszálpontosan illesztett, gyönyörűen faragott, csiszolt kövekből impozáns építményként emelni. Őrtoronynak túl nagy befektetés. Ily megtiszteltetés — láttuk az inkáknál — csak a palotákat, templomokat, szentélyeket illette. Az erődöket már távolról sem. (Ott a formátlan kövek összeillesztésében művészkedtek.) Stratégiailag is nevetséges dolog lett volna e félreeső, csak isteneknek jó holdtájat ekkora torony-építményekkel védelmezni.

Ráadásul e furcsa tornyok még csak nem is voltak üregesek. Azazhogy egy piciny üreg volt a mélyükön, olyan csúcsba futó formán, mint egy ágyúgolyó, erősen rakott falazattal, hogy bírja a rengeteg követ, amivel teletöltötték a tornyot. Mindenki láthatja a felnyílott gyomrú chullpák kőbelét, ki a szemét látásra használja. A piciny nyílást is a legalsó kősorban, mely túl kicsiny annak, ki ily tornyot evi-

ez a síremlék épült. [illegible] a holtat az „asztallal", gondolom, a már felhúzott kamrába, aztán építették köréje a formás kőburkot. A „magházat". Valahogy így.

Úgy vagyunk, mint a legény, kit a holdvilágos erdőben üldöz a Gömbfejű (egykori baráti körömnek játékos alapító történetében). Mikor már azt hiszi, megmenekült, s felkap egy országúti szekérre, kiderül, a bakon nem más ül, mint maga a Gömbfejű.

Mi is úgy menekítjük ki megborzongó lelkünk a Léthé elsötétült vizével körbevett holtak birodalmából, a bolyongó árnyak elől, midőn ránk zuhan a szürkület, s hirtelen szorongatni kezdi torkunk a hely kietlensége és elhagyatottsága. De hasztalan menekülünk a fehér házikóba, az árnyak már ott várnak bennünket. A chullpák lakói üveg alatt. Ahogy térdüket felhúzva üldögélnek. Nem tudni, kit honnan lakoltattak ki: a fejedelmi tornyokból, avagy csak a szerényebb kőboglyákból? Soha nem szöknek szárba már e kiszáradt „magok".

Azt hiszem mégis, a tornyok lakói már nem lehetnek itt. Közelebbre kell tenni az időt, amikor ezek itt az életnek örültek. Némely, körülöttük talált cserépmaradványról az inkák korára. Ami arra mutat, Sillustani temetője Collao leigázása után se vesztette el szentségét. S gyanítom, mutat ez bizonyos autonómiára is. Az alávetett Collao megtarthatta a maga főnökeit, tán korlátozott országlásban. Utolsó útjukra pedig a régi fejedelmek ősi temetőjébe kísérhette. Istenei lakhelyére. A régieknél szerényebb sírkunyhókba.

• Amerika felfedezésének ötszázadik évfordulója tiszteletére

— *Ismerned kell a szabályt* — jelentette ki a poharával írott, met Áron bácsira szögezve, közben azért lopott alkalmat

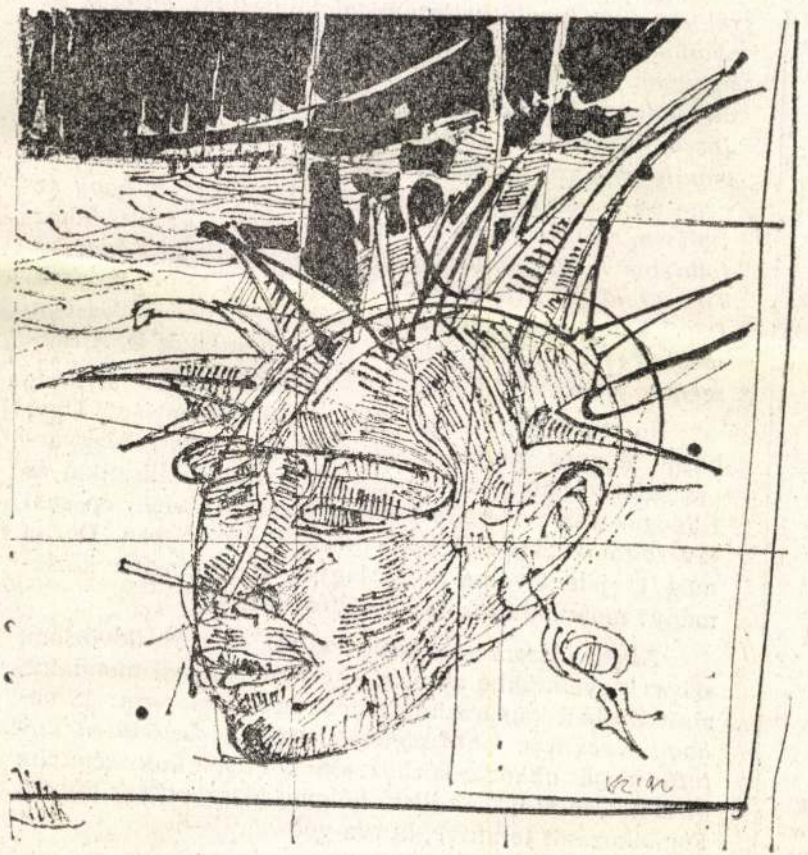

König Róbert rajza

[illegible] rovatszerkesztő úr a következő írásos választ nyújtotta át nekem:

Mivel nem maradt magnószalag arról a párbeszédről, amelyet kiváló kollégámmal folytattam, én csak az alábbiakat tudom közölni: Írását közreadjuk, ha nemcsak Popper elhirtelenkedett konklúzióját cáfolja, de megnézi, hogy az ominózus 1923-as kiadás Gárdonyi József által változtatott szövegének miféle magyarázata van, hogy a szerző életében megjelent utolsó kiadás szövege mint viszonylik a változtatott szöveghez, hogy az 1967-es szövegnek mi a valódi története. Ez utóbbihoz fölhívom kiváló kollégám figyelmét Z. Szalai Sándor—Tóth Gyula Egy félreértett életmű című tanulmányára. De el kell olvasni föltétlenül Gárdonyi József 1934-ben megjelent az Élő Gárdonyi című munkáját is. A kétszerzős tanulmány lelőhelye: Új Írás 1963, p. 719—724.

No most, hogy kerül ide a sajtószabadság? Úgy, hogy Magyar Bertalan bealcímezte a Heti Magyarországba. Lehet, én is megtettem volna stilisztikai és filológiai észrevételeimet cikke olvastán, lehet, én sem javasoltam volna dolgozata közlését az ÉS-ben. De ha meg is jelent volna itt a Magyar Bertalan-féle közlemény: mondhatnánk: *az a* sajtószabadság?

Alexa főszerkesztő urat, kedves szerzőit üdvözlöm, szíves figyelmükbe ajánlok egy múlt századi mondatot, amit ÉS-béli kartársaimmal már beértelmeztem: *„S nehogy elveszítse fontosságának tudatát, ösztönösen tartotta magát ahhoz a körhöz, amely éppen úgy szemlélte az életet, mint ő."* Az illető hölgyet Maszlovának hívták. Foglalkozását tekintve, kurva volt.

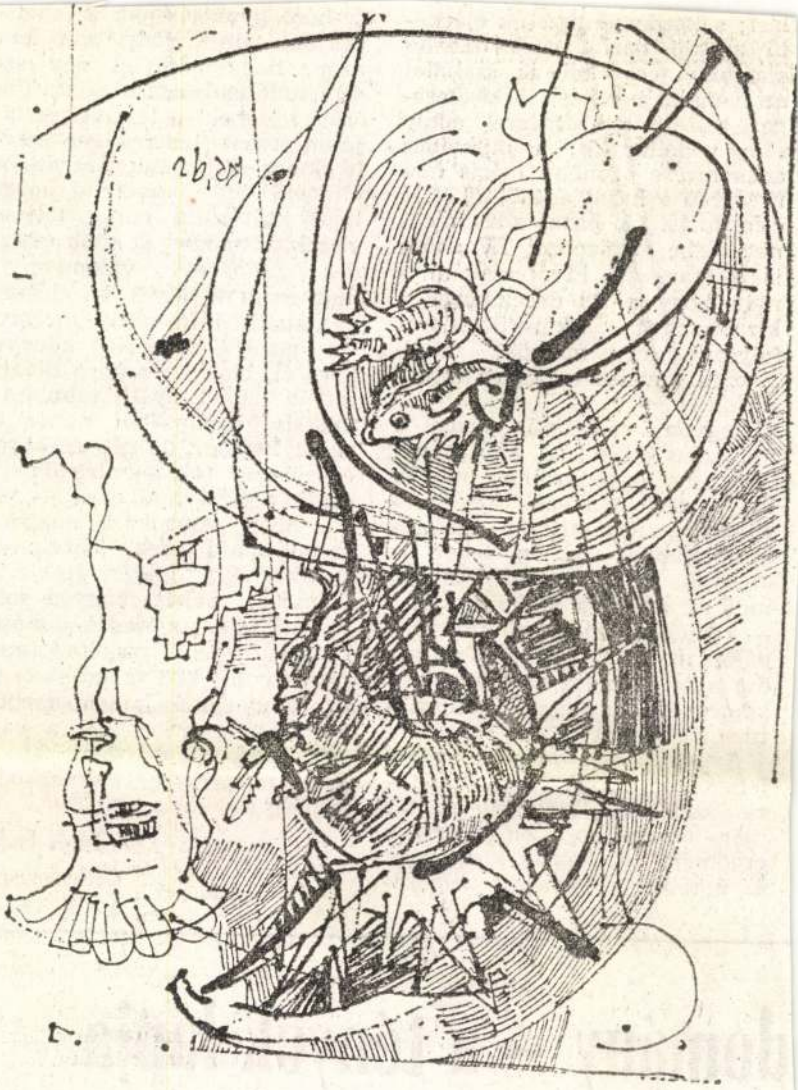

König Róbert rajza

lást; a kezdeményezések elérhető anyagi bázisa csak nagyon alacsony technikai és szakmai színvonalat képvisel. A közönséget túlzott lelkesedéssel eddig sem vádolhattuk; a műholdas adás hírére azonban máris észrevehető a hazai adásoktól való elfordulás. (A hazai adás megnevezésbe a központi TV adása is beletartozik. Erről csak annyit, hogy a '89 decemberében kirobbantott közérdeklődést folyamatosan mélyülő hitelvesztés követte — és ez állandósult.)

Nagyon valószínű, hogy a műholdas adás (AZ ADÁS) néhány évi egyeduralma után a helyi kezdeményezők kísérletező kedve újra megjön, ám esélyük akkor is csak úgy lehet, ha képesek lesznek profi szinten indulni. Ehhez a műholdas adás — remélhetőleg — mintát szolgáltat majd; az anyagi bázis pedig a talán majd mégiscsak elképzelhető gazdasági konjunktúra függvénye.

A várakozási időszak másik jellemzője a befogadói struktúra kiépítése, kipróbálása. Ez már önmagában is elég mutatós eredmény. A székely kisvárosok és újabban a falvak is „elparatv-néző gyakorlatnak a lehetséges hatásairól; gúnyolódni lehet azon, hogy németül egy szót sem tudó emberek naponta több órát töltenek a számukra teljesen érthetetlen nyelven beszélő doboz előtt; magyarázatként, ellenérvként elmondható, hogy a képi kultúrától eddig teljesen elszakított tömegek több évtizedes „képéhét" valamennyire még ez is kielégíti, és elősegíti a vízuális információ megértését; pozitív hatásként könyvelhető el, hogy mennyire divatba jött a német nyelv tanulása a Székelyföldön. Nem nehéz érveket keresni, de pró és kontra érvelésen túl: embertömegek ülnek a képernyő előtt — várva, hogy nemsokára magyarul szólal majd meg. Türelmesen várakoznak, felkészültek AZ ADÁS-ra. Sokat, nagyon sokat várnak tőle. Az esedékes műsorpolitika felelős szakembereinek nagyon el kell gondolkozniuk azon, hogyan is kellene megtervezni, megszerkeszteni a várva várt műsorokat, hogy az oly nagy reményekkel várakozó közönség ne csalódjon.

Túrós Endre
Csíkszereda

domány – a tények lapja

1992. OKTÓBER 9.

König Róbert rajza

Minden héten
két kulturális oldal
a
Vasárnapi Hírekben

Hírek, kritikák
a legújabb
színházi bemutatókról,
képzőművészeti
kiállításról, zenéről,
filmekről, könyvekről.
Művészportrék,
írójegyzetek, tárcák.

Ez lehetővé teszi, hogy megis[illegible] tanúságtevő hang finom változását, mígnem a háború után — amelynek sárga csillagos megpróbáltatásairól csak ritkán beszél, gondolom, illetéktelennek érezte rá a „kispanasz"-attitűdöt — egyszer fölszakad a nyers fájdalom is: a clown eldobja álarcát, és megszólal az átmeneti korszakok minden polgárának közös félelme, az arcpirító lecsúszottság zokszava: „azt álmodtam, hogy erre a koromra alapítványokat teszek majd, olyan szegény diákok istápolására, amilyen szegény koplaló diák magam is voltam. Az lett belőle, hogy megint csak az irgalom falatját harapom. Az lett belőle, hogy eledelt, szövetet, bakancsot kapok, most, mikor öregúr kezdek lenni, mintha ma is koldus diák volnék. Istenem, pedig én adni szerettem, adni." Mielőtt elérzékenyülne a Tisztelt Olvasó, hadd mondjam meg, hogy ugyan mivel vigasztalja magát az *érdes* költő? Egy afgán közmondással: „Éhes vagy? Nyalj sót: szomjas leszel." *(Gondolat—Nyilvánosság Klub—Századvég. 1992. 392 old., 260 Ft.)*

Márkus György: Kultúra és modernitás

Lesz olyan idő is, amikor semmiféle szenzációt nem jelent, ha magyar tudós művét magyarul — esetleg, ahogy most is, a szerző „auktorizálása" mellett — fordítók szólaltatják meg. Lesz: mert optimista vagyok. Most azonban még csak „hazatért" műről van szó. A „budapesti iskolának" nevezett filozófiai kör Magyarországról elüldözött tagjának, Márkus Györgynek, a nyolcvanas évek második felében született írásai jelentek meg magyarul. S a megjelenés tényén túl (bár ez sem csekély súlyú esemény) a „hermeneutikai kísérletek" felcímmel napvilágot látott kötetnek nincs semmi politikai jelentősége. Természetesen: közvetlen vonatkozásában. Szigorúan szaktudományos műről van szó, amit a kolofónban az a hivalkodó (?) régi-új információ is jelez, hogy a kötet 1000 példányban jelent meg „a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával". De ezzel máris a dolgok közepében vagyunk. A kötet egyik legjelentékenyebb írása, a *Miért nincs hermeneutikája a természet-*[illegible] könyve írásához hozzálátott: az ész érvei előtt meghajlik minden előítélet. Ugyanakkor mélységes aggodalommal foghatott könyve írásához az SZDSZ alapító (volt) elnöke: az Alkotmánybíróság az abortusz ügyében határidőt szabott a parlamentnek; ha 1993. január elsejéig nem születik meg az új törvény, a bíróságoknak minden terhességmegszakítást gyilkosságnak kell tekinteniük. A szoros határidő, mint minden esetben, fokozza a teendők miatti szorongást; és mennyire még inkább, amikor az egyik tábornak kész, a vallás tekintélyével támogatott véleménye van, ami ráadásul az etikai fensőbbség mázát is könnyen felveheti. Másfelől ott van az a populista (és minden diktatúra — lett légyen a Mussolini Itáliája vagy Rákosi Magyarországa — által vallott és támogatott) hiedelem: „sokaságban az erő", amely *világi* magyarázatot ad a terhességmegszakítás tilalmára. S mindezzel szemben áll a gyakorlat, amely a nő számára ma még mérlegelési lehetőséget ad. Ezt megszüntetni egyrészt azzal járna, hogy sérülne az önrendelkezés szabadsága, másrészt mivel hogy a szigorítás következményeiről Magyarországnak van már rossz tapasztalata, engedni a vallási fundamentalisták követelésének, politikailag nem lenne praktikus döntés.

Kis János lépésről lépésre cáfolja a magukat magzatvédőknek nevezők nézeteit. Mintegy helyettük is felteszi a legfogósabb kérdéseket, hogy széles körű, erkölcsi és jogi esetek részletes elemzésével mutassa ki: a „magzat nem részese a társadalmi viszonyoknak", és ezért a „magzat feltétel nélküli jogképességének elismerése" szükségessé tenné a jogképesség fokozatainak meghatározását, vagyis egy olyan jogi forradalmat, amelyet aligha indokol a mai magyar társadalom állapota.

A könyv, a filozófiai excursus, bevallottan egy liberális szellemű törvény elvi megalapozását szolgálja. Nem fogható rá, hogy „könnyű" olvasmány lenne, hiszen kerüli a témában oly gyakori érzelmi hehezeteket (ráadásul az olvasást a desk top publishing rendszer csődje is nehezíti: nincs oldal, melyen ne lenne elválasz-

A „tündéri
Szepesi Attilát
mű ciklusa *jol*

M
dán
Cím
(utc
(irán
Az
kézl
az c

SZAKOLCZAY LAJOS:

Krisztusvivő bűvöletében

Nem kell Kolumbusz útinaplóját ismernünk ahhoz, hogy ráérezzünk *König Róbert* nagy műgonddal megalkotott grafikai lapjainak igazságára. Pontosabban, a vázlatrajzok, festmények és papírmetszetek által *egyénivé* tett fölfedező útra. Bár a félezer év előtti nagy kaland, szinte historikus bőségben, ott van a képeken, a grafikus számára csupán kiindulópont. Hát persze hogy érdekli az *elindulás* és *megérkezés* eufóriája, s e két kinagyított pillanat között mindaz, ami hétköznapi gyötrődés, szenvedés; az sem meglepő, hogy valamennyit áldoz az egzotikumnak és valóságnak egyként fontos földrajzi helyek (Caniba, Teknősbéka-sziget stb.) bemutatására. Ám mindez csak próba; kísérlet arra, mennyit bír el a *Christoferens-maszk*, s mögé bújva fölfedezhető-e egy újabb tartomány.

Ennek koordinátái természetesen nem írhatók le a térképészetből ismert hosszúsági és szélességi fokokkal, nincs kiterjedése és éghajlata, flórája és faunája. Ez a vándorlás — önmagának és a körülötte lévő világnak az újra felfedezése — csöndes meditáció. Hogy helyreállítódjék a lélek békéje? Hogy Kolumbusz Kristóf ürügyén ama zajos, véres, a csillogás bilincsével meghódított-leigázott világ ellenpontjaként megszülethessék az igazi tartomány? Amely a Baross utcai műteremlakás ékszerteknőceit, pintyeit, növényritkaságait és a szinte emberként lélegző szerszámokat és tárgyakat éppúgy magában foglalja, mint egy-egy — olaszországi vagy angliai — utazás, Balaton-felvidéki kutakodás „földtörténeti" korokra is visszautaló hangulatát, élményét, az ősiség rusztikus egyszerűsége mellett a reneszánsz csillogását sem megvetve. Jelekké csupaszítva, kopáritva minden élőt és élettelent, hogy most már a saját maga teremtette világ törvényei szerint működjék.

König Róbert nem mondja azt, mint a nagy felfedező naplóját fordító Szerb Antal, vagyis hogy „Kolumbusz első útjával a történelem egyik legdicsőségesebb és leggyalázatosabb fejezete kezdődik, a spanyol conquistadorok kora", csupán annyit közöl történelmi és magánjellegű, a krónikaíró hűségét őrző, ám a képzeletet mint ihletadó forrást sem megvető panoptikumában, hogy hódítás ide vagy oda, a *corpus*, a megfeszített test szentsége mindenek fölött való; hogy a *rács* (a börtönt fölidéző hajókötélrács) mögé bújtatott indiánarc a felhőtlen örömöt és a kiszolgáltatott riadtságát tükrözve emberiség-jelkép; hogy az egyetemes szenvedés nem válogat jó és rossz között, és a századokkal ezelőtti meggyaláztatás éppúgy fáj, mint a mai.

A grafikus az igazság érdekében (hiszen más a történelem igazsága, mint a képszerkezeté vagy a vonalhálóé) egy kicsit torzítani is kénytelen. Ezekkel a megbocsátható csalásokkal, melyekkel az egyetemes művészet halhatatlanjai mindig is éltek, Kolumbusz kapcsán saját dolgairól is szól. Méghozzá úgy, hogy grafikai lapjainak értéktartományát erősíti. Rajtuk ha nem is központi, de hangsúlyos helyet kap a ló, úgyis mint szabadság- és tisztaságjelkép, a száguldás szimbóluma, s nem kevésbé természetes egyszerűségével. És az a hajdani Teknősbéka-sziget is, a valóság illúzióját keltve, ám mindvégig lebegve, azért olyan pompás, mert *páncélzatát* nemcsak a mese, a középkori hiedelemvilág színei erősítik, hanem azok is, amelyeket nap nap után lát az alkotó, kedvenc „háziállatait" gondozva, dédelgetve.

König Róbert Kolumbusz-őrületének kiállításnyi anyag a tanúja. Természetesen a nagy egészen belül is vannak fokozatok, vagyis a virtuóz kézzel rajzolt, de mégiscsak vázlat bármily bravúros, nem mutathatja azt a drámai mélységet, mint például a nagy alakú, vászonra nyomtatott papírmetszet. Ám így is, ebben az „előkészítő" fázisban is látni, hogy a grafikus nincs híján a teremtő képzeletnek, skiccei is többek, mint vázlatok.

Tudjuk, hogy Kolumbusz keresztnevének görög-latin variánsa: *Christoferens*, azaz Krisztusvivő. Bűvöletében alkotni nem kis teher, de mindennél jobban kárpótol az a fölszabadultság-érzés, amely azokat keríti hatalmába, akik a tisztánlátás reményében bátrak voltak tragikus korok poklában is megmerülni. König Róbert föltétlen közéjük tartozik.

1992. OKTÓBER 9.

ÉS 13.p

világos, a szarvasi rendszerváltozás egykori két MDF-es harcosának az útja szétvált; ezt Deme a helyi lapban szóvá is tette.

Attól tartok, kevesen értik majd Szarvason a lelkész úrnak a szétváló utakról szóló fejtegetését, horribile dictu még az is lehet, félreértik majd, hiszen ebben a szép kis békési városban a legnagyobb gondot épp a földutak okozzák. Másfél éve, ottjártamkor a polgármester arról beszélt, nem vetettek ki helyi adót, inkább fölajánlottak hárommillió forintot, pályázzanak rá utcaközösségek. Amelyik több lakossági tőkét tud felmutatni, az többet is kap a hárommillióból. Kiderült, a helyi adó lehetséges összegének kétszeresét adták össze a szarvasiak, és egy év alatt annyi betonút épült, mint előtte negyven alatt. A méltán büszke polgármester, Demeter László ma már biztosan hozzátenné: azokon az utakon mindenki járhat.

Pikó András

Lelet

Volt egy időszak az életemben, amikor régész szerettem volna lenni. Egy délutáni kétkapus edzés és az esti matematikakorrepetálás között képzeltem magam *Sir Max Mallowan* helyébe Gizába, amint parafakalapban, trópusi ancúgban (sort, térdzokni, bakancs) megvetem a lábam egy Kheopsz korabeli kövön, térdemre könyökölve pipázom, szemem az ásatáson — a pillanatot várva, hogy föltűnjön az ötödik temetési hajó hatalmas kabinjának teteje, a kapitális méretű evezők —, hogy aztán, mókusszőr ecsettel a kézben gödörbe

Azóta [illegible] gészkedni, pe[illegible]ig most a lehetőségek új haz[illegible]ja vagyunk. Lehet itt régészkedni éjjel-nappal, járni Pannóniát osztrák engedéllyel, nagyteljesítményű fémkeresőkkel. Gazdag a föld mélye. Római bronzérme, őskori sarló, kalapács, balta kerül elő. Legutóbb két sógor lépte át a határt, de mindjárt Rábafüzesnél letértek a törvényes (8-as számú) útról. Járták Tolnát, Baranyát, a fémkeresővel. A sötétség leple alatt dolgoztak, társtettességben elkövetett lopás bűntettének kimerítése volt a munkájuk.

Ha az ilyen archeológus le nem bukik, jól megfizetik a fáradozását. Egy ritka bronz pekúnia idehaza egy ezrest ér, Svájcban ugyanennyit, de már frankban (hiába, a cserearányokkal mindig bajban voltunk), egy előkelő londoni árverésen pedig ennek az ötszörösét megadják. Római kori szobrocskákról nem is beszélve.

Újra kedvet kaptam az ásatásokhoz. A régészeti lelet megismételhetetlen. Az ember lesétál a pallón, a feltárt szobor mellé térdel, gonddal és szeretettel simogatja a homokot a kerekedő formákról. Előtűnik a klasszikus római arcél, a száj, a vállak után a mellek, a csípő következik, a régész keze finoman dolgozik, ahogy az én kezem dolgozott a matematikakorrepetálás női alanyán. Aki kedvéért nem lettem archeológus.

— pálffy —

Felelős szerkesztő: Simkó János.
Az összeállítás Sándor Katalin, Tislér Erzsébet és Zsoldos László rádióriportjai alapján készült.

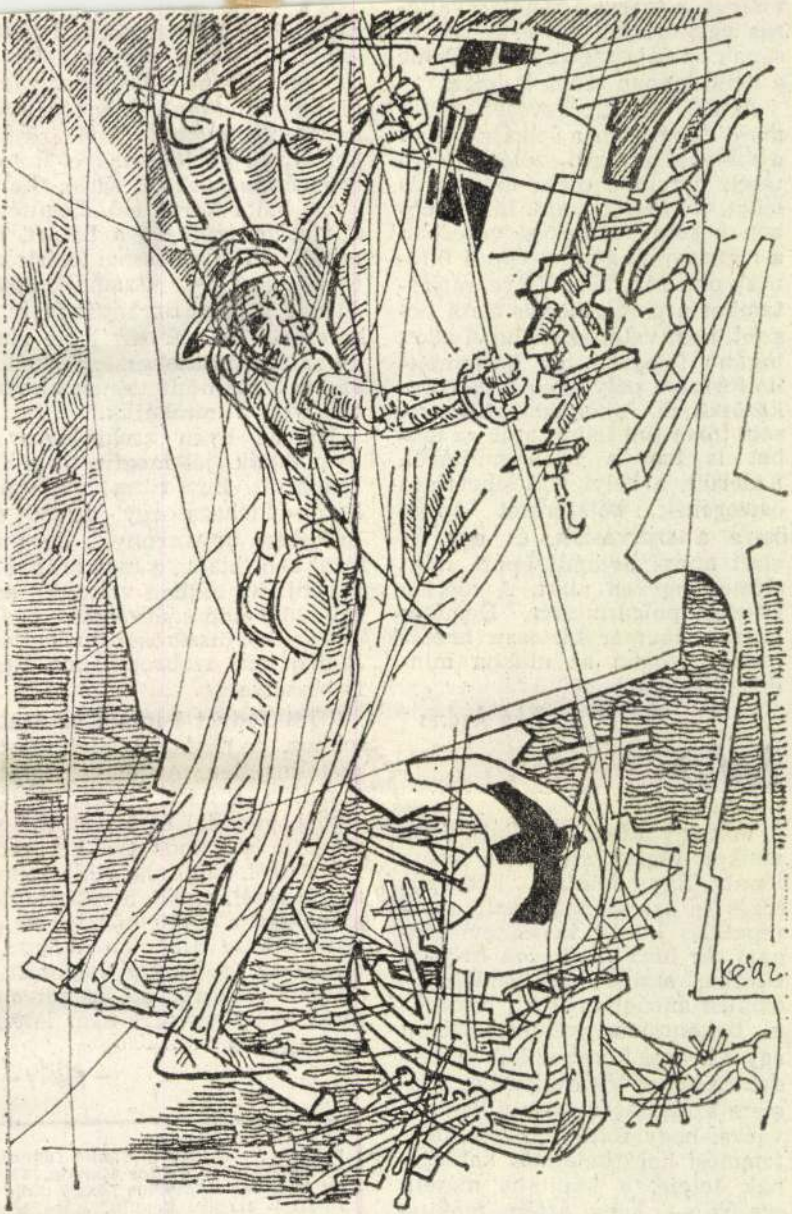

König Róbert rajza

König Rábat

BERTHA BULCSU:

A magunk kutyái lettünk

Keserves dolog munkanélkülinek lenni. De vannak fokozatok. Rabnak, betegnek, beteg hadifogolynak még keservesebb az élete. Nem mindegy, hogy az ember a saját konyhaablakán kipillantva kesereg, vagy egy idegen ország lágerében, a barakk falának dőlve figyeli, hogy a vizelete hogyan fagy meg a levegőben. Csörömpöl a földön. Haza lehet ilyen helyekről kerülni? Soványan, betegen, érzelmileg leépülve, pénztelenül, újra lehet kezdeni az életet? A doni katasztrófa krónikáját nézve, csodálkozva látjuk, hogy akik lefagyott lábaikon hazavánszorogtak, mindent újra kezdtek valahogyan. A szenvedéseikről beszélő öreg bakák, tizedesek mögött a verandák csipkefüggönyén át az udvarra látunk. Süt a nap, a körtefák alatt libák gágognak, kakasok kukorékolnak, hogy a doni borzalmakat valahogyan ellenpontozzák. — Most, csak egy nagyot zökkent a régi szekér, a fáradt kerekek összerogytak, s a féloldalra billent országos járműből sokan kipotyogtunk. A régi kocsis, ostorát ledobva elballagott a legközelebbi kocsmába. Az új nem tud még bánni a szekérrel. Az ostort felkapta, de bizonytalankodik, hogy a szekérdeszkára üljön vagy ballagjon esetleg a marhák előtt. Döcög az összeeszkábált szekér, mégis, nagyon sokan úgy érzik, folytathatatlan az élet. Ilyen kishitű lenne czen a tájon az ember? Az első zökkenésre, zavartan elhagyják magukat, s szitkozódva néznek a továbbdöcögő szekér után?

Nézem a képernyőn a sivatagi rókát. A kibírhatatlan nappali forróságban meghúzódik valahol és nagy fülén át sajátságosan hűti magát. (Ilyen a Föld, ahol elszaporodtunk. Egyik helyen megfagy az ember, vagyis a róka, a másikon megsül. Piszok helyzet...) A sivatagi róka éjszaka dolgozik. Vadászgat. Nagy fülével, amivel nappal hűtötte magát, éjszaka minden kis pircenést meghall. Rovarokat, a hőségben kiszáradt férgeket kap el, és elégedetten ropogtatja a zsákmányt. Én bizony, ha róka lennék, elordítanám magamat: „A rohadt anyjába ennek a sivatagnak!" — De a sivatagi róka nem káromkodik, nem lázad, nem kéri számon a magasabb erőkön, hogy miféle sivatag ez? — „Ilyen ócska kaján, nem lehet rendes rókaéletet élni" — mondhatná. De nem szól semmit. Vadászgat. Ahogy rágja a száraz, ízetlen férgeket, elégedettnek látszik. Ha tudná, hogy pár száz, vagy ezer kilométerrel odább, az erdők tele vannak ízletes egerekkel, nyulakkal, s az ottani rókák kövérre hízva dőzsölnek a fák árnyékában, vajon akkor is ilyen béketűrő lenne?

A tömegkommunikáció áldásait élvezve hetente értesülünk róla, hogy mennyivel emelkedett a hazai munkanélküliek száma, hol, milyen bált rendeznek maguknak a vállalkozók, s akik éppen nem báloznak, milyen hazai, jól bevált áruházláncot óhajtanak megvenni és „talpraállítani". Gondolom, mint Hegelt Marxék. Vagy fordítva? Megtudjuk, hol nincs hó, hány embert öltek meg, kit hány lövéssel. A rendőrség a forró nyomon tapogatózik. S közben a riportokban parasztok, cigányok, kidobott munkások panaszkodnak, bizakodnak, dicsekednek, szitkozódnak. A létminimum alatt élők társasága aláírást gyűjtöget, a demokratikusan választott parlament feloszlatását sürgetve.

Megtudjuk, hogy az új farmer és felesége (korábban mindketten agronómusok), 240 hektáron gazdálkodnak. A férfi reggel hatkor felül a hitelbe vásárolt John Deer-re, és este hat óráig szánt. Egy hektárnak szerinte, öt-tízezer forint hasznot kell hozni. A másik riportból kiderül, hogy Z-faluban mindenki munkanélküli. A téesz befulladt, várnak valamire. — „Ha lejár a munkanélküli, majd lopunk" — mondja egy helyi ember. — „És miért nem művelik meg a falu körül a földet? Magánál is, itt áll a traktor az udvarán..." — kérdi a riporter. — „Nem olyan egyszerű az" — érkezik a válasz. — Alföldi cigányvezető nyilatkozik: „Földet kérünk azoknak a cigányoknak, akik hajlandók dolgozni. Azoknak, akik a kertjüket sem ássák fel, azoknak nem kérünk." Az újságíró kételkedik: „Ilyen kis földdarabokból meg lehet élni?"

Közgazdászok, tudós mezőgazdák hetente elmagyarázzák az ország népének, hogy hány hektár föld képes eltartani egy embert. Négytagú család megélhetéséhez mennyi kell... Ezek tudományos, piacgazdasági számítások. A világpiac tőzsdei áraiból indulnak ki, s a gyárból, közszolgálatból kikopott munkanélküli segédmunkás életére alkalmazzák. Így nem csoda, ha olyan emberek is a pesti kukákban kotorásznak, s a pályaudvarok betonján alszanak, akiknek otthon a faluban háza van, de legalább egy ágya a szülői, rokoni épületben. A kertet, ahonnan eljött, gaz veri fel, a kutya gazdátlanul elkódorog, megveszik, éhendöglik. A falusi emberek életének kevés köze van a világpiachoz, tőzsdéhez, valószínűségi mutatókhoz, előrejelzésekhez. A vidéki kisember vagy hajlandó dolgozni, tenni valamit saját magáért, vagy nem. A tevékenyek bevágnak két malacot az ólba, s házi moslékon, kerti gizgazon, kevés tápon, kukoricán felnevelik, meghizlalják a jószágot. Egyikből egész évre van húsuk, zsírjuk, a másikat eladják a környéken. Tyúkot, kacsát tartanak, így friss hús és tojás is van a háznál. Mindehhez egy átlagos udvar kell, ha mögötte egy nagyobb kert is van, akkor egész évre képesek megtermelni maguknak a zöldséget. Még piacozni is tudnak. Ha azonban valaki kiszámítja, hogy mennyi munkát igényel mindez, s minden kacsa árába beleszámítja az ólak árát, mint beruházást, akkor siralmas összeg jön ki. Bebizonyítható, hogy az egész nem éri meg. De ha mellőzzük a tudományoskodást, ezek az emberek évekig jól megélnek így, s közben elgondolkodhatnak az életükön, megtanulhatnak valamit, belekezdhetnek valamilyen helyi vállalkozásba.

Az én generációm még emlékszik a szilvalekváros kenyérre, snidlinges (metélőhagyma) zsíros kenyérre, az aszalt gyümölcsből főzött levesekre, a kamra polcain sorakozó paradicsomos üvegekre, a tüllzsákban illatozó szárított gombára, az aszalt szilva mennyei ízére, a kukoricaprószára, és a hagymás zsírral leöntött kukoricakására, az enyhén sós, házitésztával dúsított tejlevesekre. Mindez a kertből vagy a közeli erdőből került az asztalra. De kellett hozzá egy asszonyember, segédkező gyermekekkel, aki befőzte a szilvalekvárt és más lekvárokat is, aki felszeletelte az almát, körtét, és fehér vászonra terítve megszárította, hasonlóképpen a gombát is. Asszonyember, anya, vagy nagymama alakjában, aki akkor főzte be egész évre a paradicsomot, amikor a legolcsóbb volt, a hársfatea alapanyagát virágzáskor, a csipkebogyóteáét viszont késő ősszel tette el, amikor már megcsípte a dér. S ha a gyerekek szedni is segítettek, akkor néhány üveg pikáns ízű hecsedlilekvár is a polcokra került. A régi háztartásokat a korábbi évtizedekben nem elsejétől harmincadikáig, fizetéstől fizetésig vezették, hanem egyik tavasztól a másik tavaszig. De mindehhez, a kevés pénz beosztásához is érteni kell. Nálunk még pár évvel ezelőtt is röhögtek a népiskolákon, gazdaasszonyképző intézeteken. A szomszédos Ausztriában, Németországban, s feljebb Finnországban, a leglendületesebb kapitalista fejlődés közepette is működtek a gazdaasszonyképző iskolák. Mert ezekben az országokban komolyan vették a családot és a háztartást, mint üzemet. Tudták, hogy a gazdálkodást, háztartási szinten is meg kell tanítani az embereknek. Az emberi lények többnyire jóra való hajlandósággal, képességekkel születnek, de tudatlanok. Ösztönösen gyárat, farmot, de háztartást sem lehet vezetni. A magyar asszonyok nagy része, naponta vásárol, kis tételekben, többnyire rögtönözve. A megélhetést bolti készáruban, parizerben, kaszinótojásban, rántott húsban, fagyasztott főzelékben méri. Ha huszonötödikén a kosztpénzből már nem telik parizerre, akkor kijelenti, hogy nem lehet megélni. Megélni, szerényen, szegényesen, fele pénzből is lehetne, de ahhoz már gazdálkodni kell a háztartásban. — Akinek sok pénze van, azt csinál, amit akar. Akinek nincs, az viszont vagy gazdálkodik, vagy jajgat és szitkozódik. Mi itthon Magyarországon a szitkozódásnál tartunk.

Olyan falvakban, ahol a vasútállomásra megérkező szenet a férfiak nem hajlandók kirakni, inkább a kocsmában féldeciznek, a munkanélküli segélyből, ahol a kerteket nem ássák fel, ahol a ház előtti hajdani virágoskerteket gaz borítja, az ólak üresek, mert arra is lusták, hogy a tyúkokat reggel kiengedjék és este bezárják, vagy a malacnak egy kis parajt szedjenek a kukoricások szélén, ott pofátlanság nyomorról, nélkülözésről, szegénységről beszélni.

A nagyvárosi ember kiszolgáltatottabb. Ha egy hetedik emeleten lakó, alkalmazott matematikával foglalkozó értelmiségi az utcára kerül, még átmenetileg sem enyhít a gondjain a kert, mert a lodzsát nem lehet felásni, bevetni. De okosan gazdálkodni a városi háztartásokban is lehet, lehetne.

A munkanélküliség, a gazdasági pangás nem nagy öröm, mi több, elkeserítő. De olyan kapitalizmust még nem találtak fel, amelyik munkanélküliség nélkül működne. Lehet dühöngeni, szitkozódni, aláírást gyűjteni a demokratikusan megválasztott parlament ellen, de a piacgazdaságban soha nem lesz teljes foglalkoztatás. Remérhetőleg csökken majd a munkanélküliek száma, de akik éppen kenyér nélkül maradnak, azokat ez nem vigasztalja. Valamilyen ijedt bénultság, tehetetlen gyűlölködés lett úrrá nálunk az embereken. Önálló cselekvésre kevesen szánják el magukat. Várnak az emberek. Valaki fent, majd intézkedik. Talán a parlament vagy az ellenzéki pártok. Esetleg mégis a kormány. Várnak és szitkozódnak.

Miért nem szitkozódik a sivatagi róka? Miért fogadja el a sivatagi állapotokat, s hitvány kosztot, a szárazságot?

A sivatagi róka nem szervezett maga köré rókatársadalmat, sivatagi rókaállamot. Így ha nem fog magának éjszakánként valamilyen kiszáradófélben ledöző férget, éhen marad. Magára van utalva. Nem szidhatja a sivatagi rókaállamot. Viszont adót sem kell fizetnie, nem kényszerül eltartani a sivatagi rókaállam tehetetlen rókarendőrségét, és korrupt, hazudozó rókahivatalnokait. A sivatagi róka megőrizte önállóságát, független, a saját maga gazdája. A rókaszerelemhez, a délutáni szunyókáláshoz, nincs szüksége államra.

Mi emberek viszont, társadalmi fejlődésünk alkalmas pillanatában nemzeti államokat alapítottunk. Hosszú ideig szerettük az államot, de amikor az állam elhatalmasodott rajtunk, s minden kis vicik-vacak ügyünkbe beleszólt, befizetett adónkat elpazarolta, kezdtünk morgolódni. Mikojan, úgy félig oldalvást, az utálat és a gyanakvás keverékével a kövér, kopasz vezetőre nézett: „Na, mi van maguknál Rákosi?" — „Mikojan elvtárs, a kezemből esznek..." — „Nem a Nagy Imre kezéből?" — „Otthon azonnal összehívom a KV-t." — „Idefigyeljen Rákosi, ha valami zűrt csinál nekünk, letépetem a redves tökeit! Megértette?" — Amikor leégett az ország, s csak az állam erőszakszervei maradtak meg, elkezdődött az akasztás. Aki segített akasztani, az jutalmat kapott az államtól. Később, amikor az állam elhatározta, hogy szeretetre méltó lesz, megsimogatta a nép fejét, s eldörmögte magát: „Na, irgumburgum..." — Nagy kezével búzaszemeket szórt a nép közé, s a magyar galambraj, ijedten körültekintgetve csipegetni kezdett. Később panellakást is kaptak a galambielkűek az üzemen, vagy a tanács végrehajtó bizottságán át. A kicsi, de biztos kenyérke után Trabantot hintettek a nép közé, és pici telkeket, víkendházakkal. A nép dorombolva, farkcsóválva (ki-ki mentalitása szerint) az állam lábához dörzsölködött.

Észre sem vettük talán, de teljesen domesztikálódtunk. Ha az állam a mi csúcsintézményünk, akkor a saját magunk háziállatává váltunk. Leegyszerűsítve az állam kutyái lettünk. Ha az állam nem simogatja buksi fejünket, megsértődünk. Reménykedve tekintgetünk fel az állam asztalára, talán dob nekünk egy kis csontot. Hiszen szokott lecobni. A gazdánk szeretete, gondoskodása nélkül már élni sem tudunk. Búskomorságba esünk, ha államgazdánk megfelejtkezik rólunk. Ilyen a kutyaélet. — Gorbacsov rosszul ébredt, talán a csúz vagy a reuma... A birodalmi fősámán a keleti népbetegségre gondolt. — „Elegem volt belőlük... Mondják meg annak a Kádárnak, meg a többinek, hogy vége, hazamegyünk!" — „Na de kedves Mihail, az internacionalizmus, és a Brezsnyev-doktrína..." — „Menjen a fenébe az internacionalizmussal és a Brezsnyevvel! Hol tart maga? Kész, vége..." — „Na de tovaris Mihail, akkor itt kapitalizmus lesz..." — „Na és mi van akkor? Menjen innen a fenébe, nem érti, hogy vége?!" — Nem értette. János ment, Jóska jött.

Egy reggel benyitott a főminiszter a miniszterelnökségre: „Te Jóska, lent a téren gyülekezik a nép." — „Mit akarnak?" — „Valamilyen Trabantot emlegetnek." — „Nix Trabant, a Demszky kitiltotta már a városból... Opel és Suzuki..." — „Szoktak nekik egy kis búzát, meg telkecskéket szórni." — „Kommunista marhaság. Mondd meg nekik, hogy búza nix, tej nix. Trabant nix. Vállalkozzanak."

Vállalkozni, itt? Mi az? Hogyan kell? Nem lesz belőle baj? Amikor a lekvárgyár udvaráról az a pasas elhozta a meggymagokat, becsukták. Igaz, később a háztájiban termelt uborkát és gyesznót, a téeszen át, el lehetett adni. Még később, amikor a debreceni párttitkárnak volt már a természetvédelmi nemzeti parkban libafarmja, másoknak is megengedték. De mi lesz, ha mégsem szabad mindenkinek libát tartani?

Negyven év alatt leszoktatták az embereket az önállóságról, a gondolkodásról, életük megtervezéséről. És valljuk be, sokan lezüllöttek, önerejükben már nem bíznak. Milliók szokták meg, hogy helyettük valahol fent, mások gondolkodnak, és elintézik ügyeiket. Most, látva az állam új, szokatlan viselkedését, elcsüggedtek, és szitkozódnak.

Tegyük fel, hogy Valencsik Ferencnek népszavazással sikerül kisöpörni a demokratikusan megválasztott parlamentet, aztán az új választás után, beülteti a házba a saját képviselőit. Mit csinálnak az új képviselők? Visszaállítanák a piac nélkül maradt gyárakat? Tovább termelnék, a foglalkoztatás érdekében az elavult, eladhatatlan iparcikkeket? Az új parlamenti képviselők kimennének a falvakba, és felásnák a kerteket, befőznék a szilvalekvárt a presszóban cigarettázó asszonyok helyett?

A sivatagi rókaság és az állami mindenhatóság, atyai gondoskodás között, a normálisabb európai országokban van azért valamilyen állapotot. Ezt kódszerű rövidséggel, humán civilizációnak szokták nevezni.

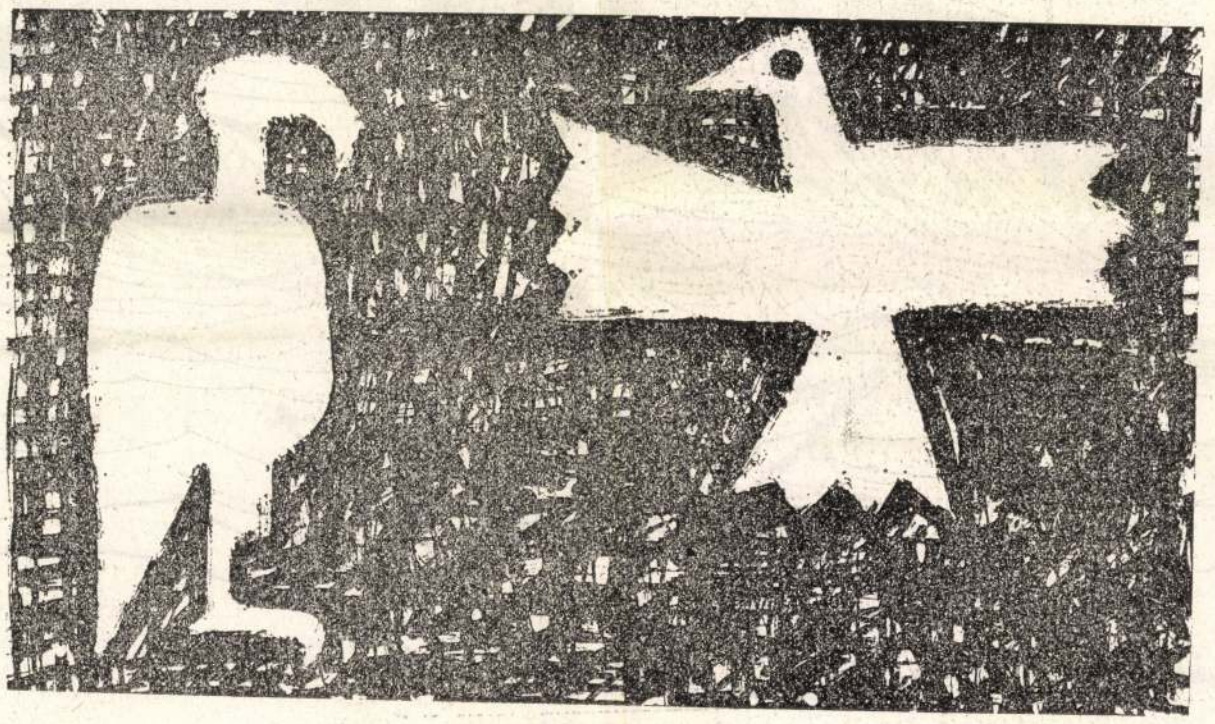

Kiss Mihály rajza

Magyarországról jövök

Felelős szerkesztő: Simkó János.
Az összeállítás Horváth Zoltán, Korpás Éva, Tislér Erzsébet, Tornyi Ferenc és Zsoldos László riportjai alapján készült.

Gáva

A 158 hektár föld árverésére huszonkét dühös ember várakozott. Az iroda előtti sártengerre valaki kályhasalakot szórt, emberek téblábóltak odakint köcében, mellényben, föltolták a sapkájukat. Engedett a fagy, lábuk alatt gyűltek az erős, hazai csikkek.

Az *Új Erő Tsz* a licit előtti utolsó pillanatban meglevelezte, hogy 400 ezer forinttal többe kerül az a pár parcella. *Ki nem fejezett értéknövekedés* — így fejezte ki magát az elnök —, zöld leltár. Előbbiből a mezőgazdász, utóbbiból a parasztember ért. A szövetkezet megírta: műtrágyáztak, tárcsáztak, drágább lett a 0128-as helyrajzi számú tábla.

A gávaiaknak összesen nem volt 800 ezer forint értékű kárpótlási jegy a kezükben. Licitáló tárcsákkal hadonásztak: — Iskolázott embereknek jobban kellene betűzniük a törvényt, mint nekünk. Ismerem a táblát, ott járok a végibe, nagyon sötét szemüveget tegyen fel az, aki eztet el tudja hitetni, hogy meg se ismerjem.

Forró volt a levegő Gáván. Az emberek bizottságot szerveztek, nem mondták, hogy *ad-hoc*, kimentek a táblára egy hivatalos irodistával. Megnézték a határt, műtrágyát nem találtak, tárcsát tavaly látott a föld. Olvadt, a burgonya árulkodott. A hivatalos ember még a mezőőrt is kikérdezte, ő sem mondott mást, nem járt arra csak a nyúl meg a róka.

Az Új Erő Tsz gyengélkedik. A hivatalos ember úgy mondta: padlón van, aztán így próbáltak egy kis pénzhez jutni, de az időjárás nem nekik kedvezett. Ez most nem jött be. Aztán a szövetkezettől futár jött. Átépített Wartburgból szállt ki, sietve, nem nézett a lába elé, utcai cipője eltűnt a sárban. Úgy olvasta fel a friss levelet: a mezei leltár intézője valószínűleg tévedett.

A zöld-ügyes már nincs a tsznél, így a licit zöld utat kapott.

Pálfy István

Tiszadob

Mennyit ér egy nap? Úgy 450 forintot. Napi négyszázötven forintért érdemes-e ülni a szegedi Csillagban?

A tiszadobi történet 1983 karácsonyán egy halált okozó verekedéssel kezdődött, hamis tanúvallomásokkal, fenyegetésekkel és hanyag rendőri, nyomozói munkával folytatódott, majd Szegeden, a Csillagban öt év és három hónapos börtönbüntetéssel fejeződött be, hogy aztán újabb négy évig újabb tanúvallomásokkal, perújrafelvétellel, felmentő és kártalanító ítélettel folytatódjék. 1993 tele: Budai Kálmán nem nyugszik bele, hogy az igazságtalanul rámért „öt mázsáért" mindössze nyolcszázhatvannyolcezer forintot kapjon kártérítésként. A számítást megérti persze, egy év alatt egy segédmunkás 1984-ben ennyit, '85—'86-ban annyit, '89-ben meg amannyit keresett. Ezt össze kell adni. Jár még valami az elmaradt házépítés miatt is, meg a perköltség-visszatérítés címén is. Ami jár, az jár. Budai Kálmán azonban elégedetlen. Mert az öt évet nem lehet visszafizetni. — Apa nélkül, egyedül neveltem öt gyereket, ezt sem lehet megfizetni — ezt a feleség mondja, azt meg a nagylány, hogy harmadikos voltam, amikor aput elvitték, és nyolcadikos, amikor kiengedték. És most sokan irigykednek, hogy sok pénzt kapunk.

— Mire lesz elég a pénz, és ha nincs megelégedve, akkor miért fogadta el? — kérdeztem. Budai kapásból válaszol, meglepően választéskosan beszél — kitanult a börtönben —, mondják róla.

— Meg kell vennem azt a házat, ahol eddig albérletben laktam, mert kiraknak, ha nem fizetek. A lakást be kell bútorozni, nincs elég ágy sem, aztán, ha a gyerekeket meg immár az egy szem unokát is felruházzuk tisztességesen, akkor nem marad semmire sem. Ötszázezer a ház. Ráadásul az ügyvéd most az összeg tíz százalékát követeli. Márciusban lejár a munkanélküli-segélyem, a feleségemnek pedig a gyed. A négyezer forint szociális segély és a családi pótlék pont arra elég, hogy megvegyük naponta a szegénységet, kenyeret, tejet, vajat, olcsó szalonnát, aztán majd lopunk fát, tüzelünk, melegedünk mellette.

— Feladta? — kérdem. — Nem, az ENSZ-nek van emberjogi bizottsága — válaszolja — Genfben vagy hol székel. Majd írok nekik. Én megszorult, kényszerhelyzetben lévő cigányember vagyok. Én ártatlanul ültem.

Pécs

A jövőbelátás lassan hétköznapi üggyé válik hazánkban. Tanúja voltam olyan szeánsznak, ahol gyakorlott szellemidézők segítségével egymással először az asztal mellett találkozó vállalkozók üzleti tanácsokat kaptak a földöntúli szférákból.

— Kössem meg a biztosítóval azt a bizonyos üzletet? Ha igen, kérlek kedves szellem, koppants egyet, ha nem, akkor kettőt.

S az asztal egyik oldala megemelkedett, majd koppanva visszaesett.

Ennél is egyszerűbb a pécsi fiatalember vállalkozása.

— Tizezer forint volt ez a kristálygömb. Van olcsóbb, abban is lehet látni a jövő képeit, csak kicsiben. Persze, figyelmesen kell nézni legalább két percig, s akkor az érdekelt is látja, nemcsak a szakértő; csak csendben kell maradni. Sajnos, felhígult a jósok közössége, mert jó pénz van ebben az iparban. Nagykanizsán, Szolnokon már rendeztek jóstalálkozót, szakmai kérdéseket vitattunk meg. Szerencsére, ma már jósbizonyítvánnyal kell rendelkeznie a szakma művelőinek is, amihez nem könnyű hozzájutni. Magam kétéves hercehurca után kaptam meg az engedélyemet a Belügyminisztériumtól, egyéni elbírálás alapján. És még ez is csak arról szól, hogy nyithatok egy szolgáltató-információs irodát. Persze, ha én önnek beszámolok a jövőjéről, az biztos, hogy szolgáltatás és információ. Miért, nem az?

R—G

Győr

„Keresem azt az embert, aki egy beteg gyógyulását kétszázezer forinttal segíteni tudná. Gyors segítség jelige, telefonszám." Intenzív nyelvtanfolyamot, görögországi utazást, talpmasszászt ajánlók között jelent meg a fenti hirdetés a Kisalföldben. Akiért a harang szól: egy súlyos beteg ember, túl a hetvenen. Ő maga már beletörődött a megváltoztathatatlanba, a hátralévő napok fájdalmaiba. Nem sok ideje van, gyorsan éli fel hetvenvalahány év akaratban, csakazértisben összegyűjtött tartalékait. Az orvosok nem biztatnak semmi jóval. A sokadik, új reményt keltő specialista megemlíti, hogy egy németországi különleges műtét talán segíthetne.

A család számol, s miután az egykori nászajándékokat és a nyolcéves Wartburgot is eladták már gondolatban, még mindig hiányzik kétszázezer forint. Ennyi nincs. Hangtalan legyintés, szürke tekintetek.

Kata, az unoka, huszonöt éves, nem nyugszik. A szülők tudta nélkül adta fel a hirdetést. Már ő is dolgozik, egy-két év alatt, túlmunkával vissza tudná fizetni a kölcsönt. Ezen nem múlhat a papa élete, még ha az néhány év, hónap is. Az nem lehet, hogy ennyi alapítvány, adományozó között ne akadna egy, akinek elegendő a cél és az ő szava.

Egy hét után kapja az első telefont: mennyi uzsorakamatot fizet a kölcsön után? (A telefonáló hálapénzt mond.) Még aznap a második telefon, a kölcsönző személyes találkozást kér, majd tisztességtelen ajánlatot tesz. Három nap múlva újabb hívás: — Kétszázezer? Ugyan, kedves. Egy nagypapáért? Ötvenezer fél évre, harminc százalék kamat. Megegyeztünk?

S. J.

Kübekháza

A történet lényege: a sír, amelynek hűlt helye sincs.

A történet műfaja: adminisztrációs horror.

A plébános: — Negyvenegy esztendeje itt élek és dolgozom, de ilyen esetre nem emlékszem. December végén meghalt Bodó bácsi. A fia, ahogy mondta, elintézett mindent a szegedi *Pietas* temetkezési vállalattal a január 4-i temetéssel kapcsolatban. Aznap aztán 1 óra előtt néhány perccel jön az unoka és a legnagyobb meghökkenésemre rémülten szótagolja: nincs kiásva a sír. Kéri azonban, hogy kezdjük és végezzük el a szertartást, a nagy hidegben már vagy ötvenen összegyűltek a végső búcsúra. Kimentünk hát a sír helyéhez és beszenteltük.

A fiú: — 4 órára került végső nyughelyére apám. Nincs énnekem ebben a gyászban kártérítési igényem, se kedvem fölösleges nyomozgatásba kezdeni, csak az emberek, a rokonok tudják meg, hogy nem a család hanyagsága tette ilyen zaklatottá az utolsó utat.

A Pietas képviselője: — Mi közöltük a megrendelővel, hogy a kübekházi köztemetőben a *Rekviem* vállalkozás kizárólagos joggal teljesít temetési szolgáltatást. A megrendelést persze felvettük, továbbítottuk ennek az illetékes vállalkozásnak, egyeztettük az időpontokat, s január 4-én teljesítettük a megállapodás ránk eső részét, kiszállítottuk a halottat, a virágokat. Láttuk ugyan, hogy a sír nincs kiásva, de Kiss Sanyi tudott a dologról.

A Rekviem vezetője: — Az elmúlt év végén sok halott volt, az ügymenet hajszoltá vált. A tavalyi naptárból ezt a temetést nem vezették át az új esztendeibe, új munkatársunk hibázott. Nagyon sajnálnám, ha az újrakezdési hitelből felépített sikeres vállalkozás hírét egy ilyen sajnálatos eset most tönkretenné.

R. G.

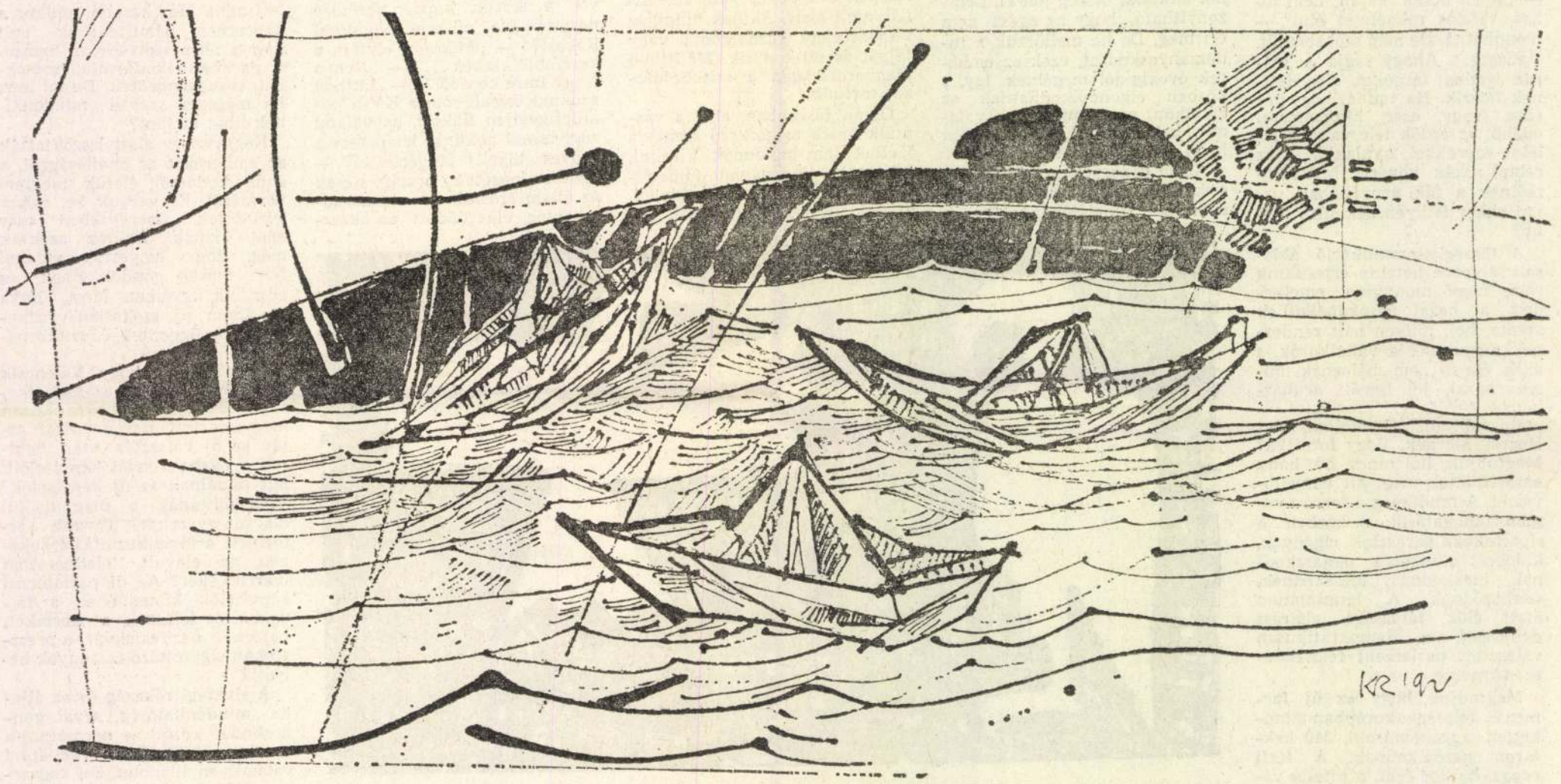

König Róbert metszete

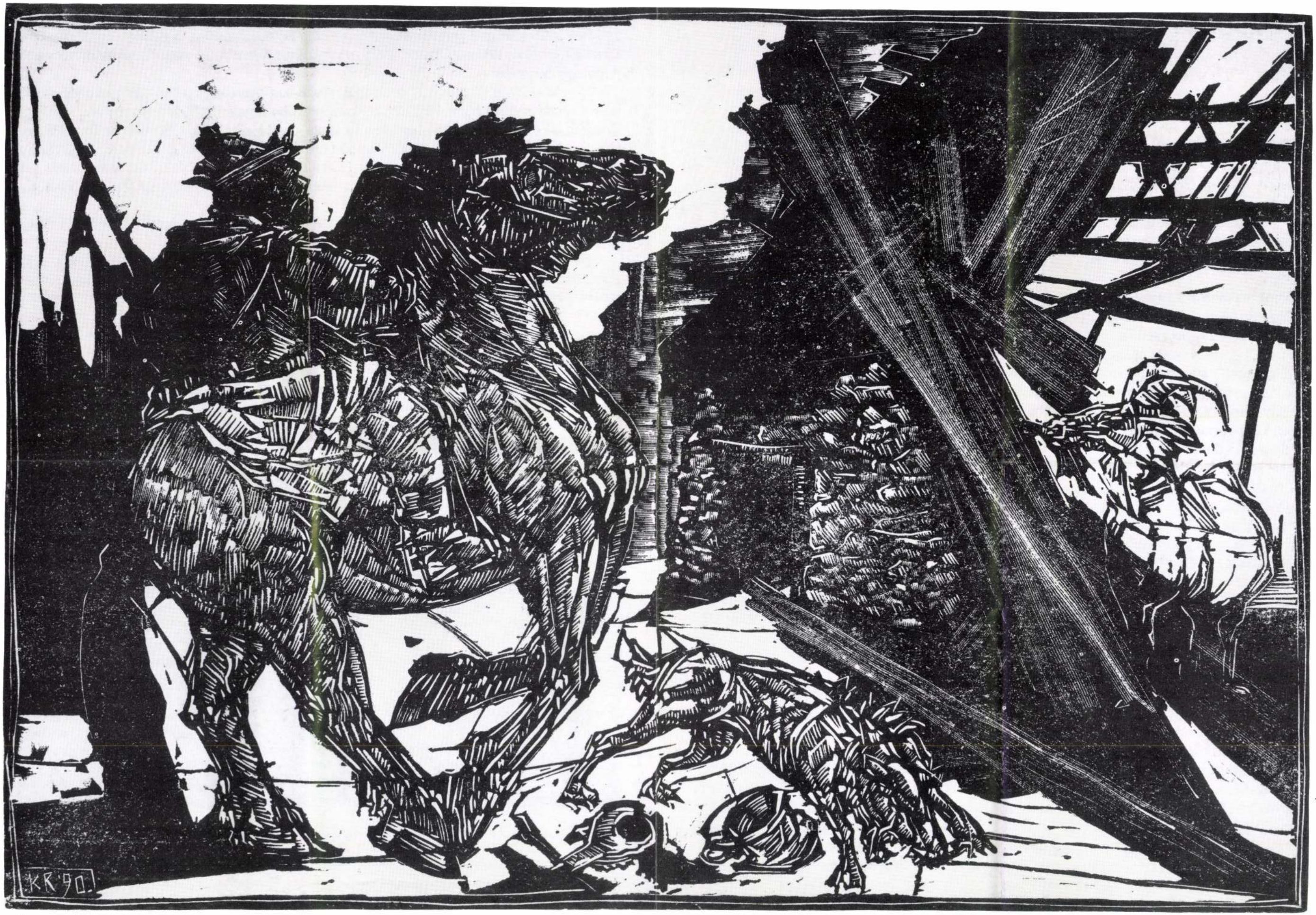

KÖNIG RÓBERT METSZETE

KŐVÁGÓÖRS

Pozsonyi Betlehem

König Róbert útirajzai valódi útirajzok. Az ő följegyzései nem szavakból születnek, de vonalból, foltból, fényből és árnyékból. Lehet tenyérnyi a papír, vagy rajztáblányi, a képek vele utaznak, vele jönnek haza. Skóciából, Olaszországból, Norvégiából éppúgy, mint Pozsonyból. És van, amikor a képek visszatérnek...

Előbb azonban a vázlatokból érett rajz lesz. Majd tisztul, egyszerűsödik, dúcra kerül az ellentettjére fordított rajzolat. S a fából, a linóleumból gondos kezek metszik, faragják ki a ,,fölösleget''. Újjászületik, más nyelven szólal meg a grafika, dúsul metszetvonalakkal, késnyomokkal... Ugyanakkor súlyosabbá válik a képi gondolat, amikor a nyomaton már helyére fordul a világ.

De az is megtörténhet, hogy König Róbert kőre rajzol, rézlemezre, tűre kap, s akkor a karc hálója, a zsíros ceruza nyoma fogja, viszi a fekete festéket a hófehér papírig. Épít fekete-fehér, mégis festői képet. S akkor még a rézmetszés férfiasabb feladatairól nem is beszéltünk, pedig beszélnek róla évszázadok óta. Mert a fotográfia föltalálásáig a fametszet, a kőnyomat, a rézkarcolás és metszés volt a könyvnyomtatásban az egyetlen képhordozó.

A hagyományos technikához ma is mindenki igyekszik hozzátenni a magáét. Sajátos mondanivalóját, egyéniségét. König Róbertnek ez úgy sikerült, hogy maximálisan tiszteletben tartotta a grafika természetét. Nem színezte, nem vitt bele idegen elmeket. Drámaiságát és mívességét erősítve mégis egy hatalmas kísérletbe vágott bele. Az eredendően tenyérnyi műfajt kívánta nagyra, textilre, falra vinni. Murális grafika? Ez maga az abszurd! És mégis sikerült...

Segítséget a méretnöveléshez a textil és a papír adott. A papírmetszet dúcai a dekoratív formákat hordozzák, míg a nagy méretben kezelhetetlen papírt a textil pótolta. S a grafikák úgy nőttek nagyra, hogy semmit sem veszítettek részletgazdagságukból, szépségükből.

Pozsonyi kiállítására éppen ezekből a művekből tudott kevesebbet hozni az alkotó. Egyrészt mert a magyar művelődés szlovákiai végvárának terme ezt kívánta, másrészt mert azokat az élményeket igyekezett ,,visszahozni'', melyek eredője a Duna-parti város koronázó székesegyházához kötődik. Azt az élményt, amely egy karácsony környéki, adventi kirándulás emlékét őrzi: a gótikus katedrális falai között, az égig nyúló pillérek között gyermeki ártatlansággal elrendezett betlehemi életkép indította akkor a ceruzát, s a metszőkést később... De eljöttek König Róbert lovai is. Az ember egyrangú társai. A tragédiában, a pusztulásban a gyászban is osztozó lovak. Az örömben, a szerelemben, a játékban fölnyerítő, röhögő mének, szép csődörök, König Róbert titkos modelljei.

De a modern grafika alkotója abban is rendhagyó, hogy düreri értelemben mítoszteremtő és mítoszhordozó. Nyúljon bármely történelmi vagy jelenkori látnivalóhoz. Fölemeli alakjait, költészetté teszi őket, elesettségükben is velük van, s a csipetnyi irónia, amely a karaktereket átrajzolja éppen ahhoz elég, hogy egyetemessé váljanak. Túljussanak a puszta ábrázolandón...

König Róbert munkái ím, visszatértek Pozsonyba. S ahogyan ez a város (legalább) három kultúra, nyelv hordozója, úgy ötvöződik König művészetében is az erdélyi szász, a cseh-morva, a magyar s az egyetemes művészet számtalan öröksége senkivel össze nem keverhető teljességgé.

Antall István

König Róbert 1951 novemberében született Székesfehérváron. Itt végezte középiskoláit is. 1971 és 1975 között a Magyar Képzőművészeti Főiskola grafika tanszékén tanul. Mesterei Raszler Károly és Rozanits Tibor. 1975 óta a Magyar Képzőművészeti Főiskola munkatársa, jelenleg adjunktus.

1976-tól 1979-ig Derkovits-ösztöndíjas. 1978-ban olaszországi ösztöndíj részese. Rendszeres résztvevője a hazai kiállításoknak és pályázatoknak. 1978-ban Rómában, 1979-ben Vossban (Norvégiában), 1984-ben Hamburgban, majd Miskolcon, 1988-ban Baján, 1989-ben Hódmezővásárhelyen, 1990-ben a Vigadó Galériában Budapesten, 1991-ben a Püski könyvesbolt galériájában, a székesfehérvári Pelikán Udvarban, a Csepel Galériában, 1992-ben az Operaház Vörös Szalonjában, 1993-ban Bábolnán és Tatabányán, míg 1994-ben Pozsonyban nyílt jelentősebb önálló kiállítása.

A Hágai Királyi Akadémia vendégtanára 1993-ban. A Szakszervezetek Művészeti Díjának tulajdonosa.

A kisgrafikák mellett monumentális és murális munkákat is készít. Textilre nyomott óriás papírmetszetei kitágítják a műfaj határait, új grafikai nyelvet teremtenek. Nyomatai mellett táblaképei és plasztikái is ismertek.

König Róbert és iparművész felesége, Lelkes Mária

A Magyar Napló első posztermelléklete
a Magyarok Világszövetségének támogatásával készült.

Keleti Napló

12

5. ÉVFOLYAM
KASSA - KOŠICE
1994
DECEMBER
2 korona

FÜGGETLEN TÁRSADALMI ÉS KULTURÁLIS LAP

VERES JÁNOS

Az összegezés ideje

Lefűrészelt cseresznyefaágak,
fenyvesek, hegyormok,
szanatóriumi ágyak
szobám falai közt megtalálnak,
s figyelmeztetnek:
vége a fontolgatásnak,
az önmarcangolásnak,
eljött az összegezés ideje.

Löködnék iszamos hínárba,
de pipacsos gabonatáblák
(gyermek-csínjeim tanúi)
utamat állják —
erkélyre kiakasztott
sárga paplanok, párnák
újuló szavamat várják,
némán kiabálják:
eljött az összegezés ideje.

Belülről üszkös házak,
hideglelések,
pokoli ideglázak,
két nehéz év lidércei
bírálmmá válnak,
azt hajtogatják:
nem lehet kriptám a négy fal!
sürget a szekrény, az asztal,
eljött az összegezés ideje.

Víz csobogása: serkentő szózat,
megfizettem a sarcot;
észbontó csípők, egykori harcok
súgják: keresd meg régi arcod,
csúnya kékfoltok, forradások,
elől-órlások,
csontvelőmbe-szorult versek,
elszalasztott szerelmek
jövőmért pereinek:
eljött az összegezés ideje.

A cigarettahamu a tálcán
tétovázásom láttán
megszólal, így szól:

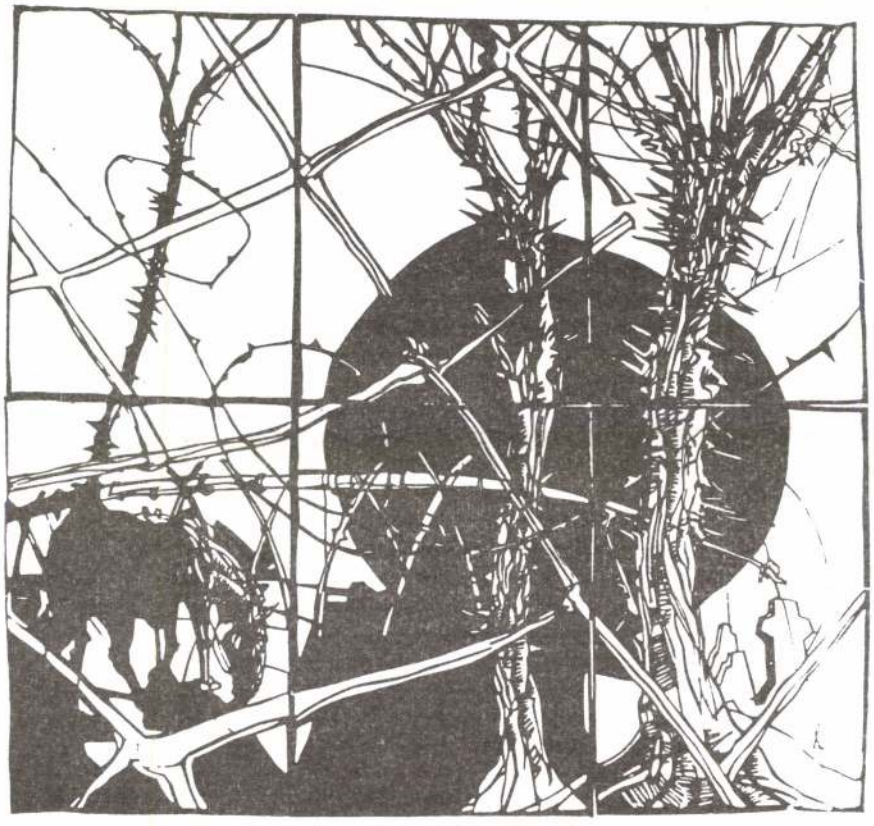

kelj fel poraidból,
ne gondolj a halálra,
csalfa esküre, árulásra!
mi lesz a stafétabottal,
ha szíved gyümölcstelen hetek,
hónapok
kalózhadának tömlöcében koplal?
Eljött az összegezés ideje.

Záptojással meggyalázott
habszegfűk
nógatnak s nyomorék hitek:
markolj port,
kend be vele sebeidet,
ásd ki a földből eltemetett vágyaid,
mint Rózsa Vitéz a bátyjait,
ragaszd össze szétdarabolt
testüket.
Akit az ég egyszer kiszemel,
annak inszakadásig,
csalánban, tűzben állig
mennie, gyürkőznie kell.
Eljött az összegezés ideje.

Eljött az összegezés ideje.
A kapanyelek is arról beszélnek:
árnyán a bánat ereszének
ernyedten heverni vétek.
Küszködjön fényes fővel
mindenki, aki lélegzik, él,
vérfű s vasfű álmát vigyázva,
lábát térdig lejárva
akkor is, ha messze még a cél.

Számunkat
KÖNIG RÓBERT (Magyarország)
alkotásaival illusztráltuk.
A szerzőről Antall István írása
a 3. oldalon olvasható.

König Róbert

KÉT KÖNYV KAPCSÁN

A felvidéki magyar kisebbség életében reményt keltő fellélegzést a hatvanas évek jelentették. Szerény intézményrendszerünk is ekkor alakult ki, azóta inkább zsugorodott. Legnagyobb intézményhálózatunkra, a magyar iskolákra vonatkoztatva ez mindenképpen igaz, hiszen a hatvanas évek derekán járt magyar iskolába a legtöbb magyar gyerek, és olyan helyen is volt magyar iskola, ahol ma nemcsak hogy nincs, de még az emlékezetből is kiveszett.

A magyar pedagógus-utánpótlás is megoldottnak látszott a Nyitrai Pedagógiai Főiskola magyar tagozata keretében. A főiskola nappali és levelező tagozatán évente százak szereztek tanári képesítést. Rövid időn belül a Zobor alatti város lett az itteni magyarok dinamikusan gyarapodó kulturális központja; Pozsonytól Nagykaposig fiatal tanárok kerültek az egyes tanszékekre, tudományos életünk nagyot lendült előre.

Amikor pedig kész tényként forgott közszájon, hogy az ottani mezőgazdasági főiskola mellett magyar részleg is alakul (jó lenne tudni, vajon hol akadt el?), akkor bizakodással vallottuk: Nyitra lesz a szellemi központ — a műhely.

Aztán következett a Varsói Szerződés „internacionalista segítsége", majd a reményeinket hervasztó konszolidációs hetvenes évek. Az azóta eltelt negyedszázad bebizonyította — s ebben nem volt rendszerváltás! —, hogy a magyar iskolák elsorvasztásának politikáját ugyanolyan következetességgel valósította és valósítja meg a magát kommunistának, kereszténynek, nemzetinek — vagy éppen koalíciósnak nevező hatalom! S ezzel párhuzamosan akár diktatórikusan, máskor alantas fondorlatokkal mindent elkövet a magyar pedagógusképzés, s ezen belül a nyitrai pedagógusképzés felszámolására.

Nem kis időt és terjedelmet igényelne a nyitrai magyar tanárképzés felszámolására tett vesszőfutás egyes stációinak a számbavétele. Persze: elintézhetnénk az egészet egy kézlegyintéssel, és azzal, hogy a váltakozó, de számunkra egyaránt ellenséges hatalom juttatta Nyitrát oda, ahol van. Ez nyilvánvaló, de ez sem menti fel a valamikori és mostani felelősöket — de a nyitraiakat sem! — a kisebb-nagyobb megalkuvások alól, születtek bár jóhiszeműen, pozícióféltésből vagy nyílt kollaborálásból. Mindezek együttesen járultak hozzá, hogy mára Nyitra perspektíva nélküli lett — zsákutca!

Ami még megmaradt műhelyjellegéből, azt az alábbi két könyv illusztrálja.

Révész Bertalan: Czuczor Gergely költői pályája, 1830-ig.

Révész Bertalan tanári, irodalomtörténészi és közéleti tevékenysége az elmúlt harminc esztendőben sok szállal kötődik az itteni magyar közösség életéhez. Hosszú vajúdás után megjelent könyve bizonyíték arra, miként kapcsolható össze az irodalomtörténeti és tudományos kutatás a szülőföld hagyományainak a tudományos feldolgozásával.

Az idén jubiláló és a Csemadok érsekújvári alapszervezete által szevezett és rendezett Czuczor Gergely Irodalmi és Kulturális Napok állandó résztvevője, előadója Révész Bertalan. Az előadásokban feldolgozott életmű fokozatosan állt össze kandidátusi munkává, majd monográfiává.

A szerző bemutatja a Czuczor-életművel foglalkozó több mint száz évre visszatekintő szakirodalmat, rámutatva a kor szellemében fogant értékítéletekre, amelyek hol túlértékelést, hol meg elhallgatást eredményeztek.

A monográfia — híven a címéhez — fejlődésrajz, Czuczor Gergely költői fejlődését vázolja fel 1830-ig, részletesen elemezve a szülőhely — Andód— indíttatását, majd a pozsonyi, pannonhalmi, győri és pesti tartózkodásait és azok kihatását költői fejlődésére.

Külön fejezetekben tárgyalja Czuczornak mint a romantikus nemzeti epika úttörőjének a pályáját és két eposzát: az *Augsburgi ütközet*et (1824) és az *Aradi gyűlés*t (1828).

A kötetet — a szerző elemzéseit bizonyítandó — kiegészítik Czuczor balladái, népies elbeszélő költeményei, népdalai, helyzetdalai, paprikás versei és lírai költeményei. A közzétett képanyag jól illusztrálja a könyv mondanivalóját, közöttük Czuczor Gergely legismertebb versének, a *Riadó*nak szövegét korabeli másolatban.

A könyv dicséretes összefogás eredménye, melynek megjelenését két „odaáti" alapítvány mellett Érsekújvár, Párkány, Andód, Köbölkút, Tardoskedd és Udvard önkormányzata is támogatta.

Most már csak abban bizakodunk, hogy a teljes Czuczor-monográfiára nem kell olyan sokáig várni, mint erre a kötetre. (Gran Tours Kiadó, Esztergom, 1993).

Laczkóné Erdélyi Margit: A groteszk vizsgálata

Laczkóné Erdélyi Margit vállalkozása a maga nemében egyedülálló az egész magyar nyelvterületen, hiszen a legújabb drámai irányzatokkal foglalkozik irodalomelméleti és didaktikai szempontból.

A groteszk és az abszurd kiváltképpen a 20. század műfaja. Nem csoda, mondhatnánk enyhe malíciával, hiszen maga a huszadik század — de napjaink politikája és társadalmi élete lépten-nyomon — abszurd és groteszk helyzeteket produkál, sokszor felülmúlva a legfantáziadúsabb alkotók képzeletét.

Laczkóné Erdélyi Margit munkájának elvitathatatlan érdeme, hogy kevésbé körüljárt problémakör feldolgozására vállalkozik, jól érvényesítve impozáns tájékozottságát és biztos anyagkezelését drámaelméleti, színházesztétikai és drámapedagógiai fejtegetései közben. A könyv amolyan kis drámaelméleti enciklopédia is egyben, amely hasznos kézikönyvként szolgálhat nemcsak főiskolásoknak, egyetemistáknak, hanem másoknak is, akik a drámát olvasmányként, illetve színházi produkcióként kedvelik.

A kötet külön erőssége az örkényi groteszk sajátosságainak a számbavétele, illetve összevetése Ionescu, Beckett, Mrožek, Havel és mások műveivel.

Részletesebben szól az *Egyperces novellák*ról, aztán a már klasszikus Örkény-dráma, a *Tóték* interpretációjáról. Tárgyalja a mű Thália Színház-beli Kazimír—Örkény-féle értelmezését, valamint Latinovits Zoltán filmbeli őrnagyának a sokszólamúságát.

A szerző a könyv bevezetőjének első mondatában az irodalompedagógia fontosságáról szól. Ez a jó értelemben vett didakticizmus érvényesül az anyag szerkezeti elrendezésében, gördülékeny stílusában és az olvasót partnerként kezelő szakmai meghittségben.

(Nap Kiadó, Dunaszerdahely, 1994).

MÁTÉ LÁSZLÓ

A GRAFIKA CSÁSZÁRA

König Róbert nyelvújítása

König Róbert fordít. Fordít a világon. Fordít, mert a sokszorosított grafika természete ilyen. Fordítva néz ember és ló. Fordítva fúj a szél és fordítva hajlanak az ágak, rezegnek a levelek. Arabosan visszafelé kanyarodnak a betűk, visszafelé bandukolnak a szavak. Lett légyen ez azóta így, mióta az első nyomat elkészült az első tudatosan alakított, karcolt, metszett felületről.

Amikor a nyomtatás **nyomtatássá** vált, s lassacskán fölragyogtak a Gutenberg-galaxis csillagai.
Csakhogy König Róbert ezen túlmenően is fordít ezen a fordított világon. A könyvnyomtatás, illusztrálás nyűgétől szabadult sokszorosított grafika világának határait hajszálpontosan kitűzték a belső arányok s a technika szabta lehetőségek. A metszőkés nyoma, a metszetvonalak ritmusa, a fekete-fehér pulzálása. Bármely zsenialitás is működött ebben a műfajban, egy korlátja mindenképp akadt: a méret. König Róbertnek itt sikerült a lehetetlen. A monumentalitás és a kisgrafika **korántsem egyszerűsítéssel** történő közös nevezőre hozása. S itt, ebben a műfaj nyelvét megújító kísérletben jelentett nélkülözhetetlen segítséget az a hallhatatlan gazdag technikai tudás, amely König Róbert eddigi munkásságára jellemző. Mert mindazt a részletgazdagságot, amelyet a fa- vagy éppen a linometszés kínál, sikerült „átvinnie", átmentenie egy rendkívül puritán technikára, a papírmetszet műfajára. Csak az eszköz változott, s az anyagok alakultak. A beretvaéles papírvágó kés alakítja a kartont, s a kész dúcok a könnyebb kezelhetőség miatt több darabból állnak össze. S a nyomat sem papírra kerül, de kézenfekvő módon textilre. A monumentalitás így akár a díszletek méreteit is elérheti, s a grafika tömör dekorativitása mellett sem válik primitívvé az ábrázolás. A több dúcból épített egyetlen „lap" szinte új rendszert kap a különálló nyomatok szélein jelentkező vonalhálóval. S lássunk csodát: ez sem teszi merevvé, mozaikszerűen zárttá a kompozíciót.
König Róbert mindemellett az újítókedv mellett meg tudta őrizni a kézmívesség kitartó munkaszeretetét, azt a pontosságot, amely nem öli meg az invenciót. Azt a fajta mesterségbeli tudást, amely nem pányvázza, nem rángatja a földre a költészetet. S teszi mindezt abban a fegyelmezett grafikai világban, amely nem kapkod a színek után. Nem illegeti magát festészetnek. Talán ez az egyik titka drámaiságának. Pedig — talán kevesen tudják — König Róbert fest is. S festészete egyenrangú grafikáival, s gyanítom, ha a szobrászathoz fordulna, a plasztika kínálta lehetőségeket próbálná, ott éppoly érvényes lenne minden gesztusa, szava. (S ez nem puszta szóforgatás, fantáziálás: a metszetek dúcainak plasztícitása sokat elárul egy alkotói magatartás szerteágazó útjairól, ösvényeiről...) Tudjuk, csak a művek élnek túl bennünket. Ha azok meg is maradnak, az alkotó vonásai, mozdulatai, szavai tűnnek el az idővel. Mégis, valahogy a művekhez kötődik az alkotó személyisége is. Az alkotás része a magatartás maga. König Róbert esetében ez a tudás harmóniája. A teljes póztalanság. S ez nem is véletlen, mert itt a dráma a képeken zajlik. A katarzis ott jön létre — ahol korántsem kiszámítottan —, de szükségszerűen meg kell születnie. Mű és befogadó szerencsés találkozásakor. S ezért a találkozásért König Róbert **mindent** megtesz.

ANTALL ISTVÁN

PERBEN A TÖRTÉNELEMMEL

Valóban a múlt század méhében fogant meg Európában a modern nemzetté válás gondolata, mely a francia forradalmat követően indult diadalmas útjára. Dicstelen útról én nem beszélnék, hiszen mindez Isten terveiben az emberiséggel bennefoglaltatott. Dicstelenségekről ennek ellenére volt bőven példa, de ezekért egyedül maga az ember a felelős. Akár a természet, az élővilág megvédéséért és pusztításáért vagy a hazaszeretet ápolásáért vagy túltengéséért.
Így lesz ez mindörökre, és ne gondoljuk, hogy eleget tanultunk a történelemből, ha Škultéty Edét oly ferde megvilágításba helyezzük, mint azt Balassa Zoltán teszi a Keleti Napló nyolcadik számában.

Az olvasóhoz

A következő, 1995-ös évben a Keleti Napló immár a hatodik évfolyamába lép. Az alapítás percétől az volt a szándékom, hogy színvonalas, ugyanakkor olcsó, mindenki számára hozzáférhető lapot szerkesszek. A gazdasági változások, a nyomda, a papír, a disztribúció stb. drasztikus áremelései azonban a Keleti Naplót sem kerülték el, s a lap árának módosítására kényszerítenek.
Tisztában vagyok az áremelés kockázatával, de ha a Keleti Napló megmaradása-megtartása csak így érhető el, akkor azt a kockázatot vállalnom, vállalnunk kell. Ehhez a közös vállaláshoz kérem olvasóink megértő támogatását és áldozatvállalását.
Gál Sándor

Bocsássa meg a szerző, de a Škultéty — vagy ahogy ő írja: Scultéty — család sohasem szakadt ketté a történelem folyamán. August Horislav Škultéty evangélikus pap nem volt „a szlovákság elfogult és magyarellenes védelmezője". Úgyszintén testvére, Škultéty Ede (Eduard) kassai evangélikus pap esetében sincs szó arról, hogy keményen kitartott magyarsága mellett. Aki nem született magyarnak, és nem azonosult soha a magyar nemzettel, a magyar nemzeti gondolattal, ott nincs szó magyarságról.
A maga nemében Škultéty Ede fohásza az országos alkotmány szent ügyéért azonban ritka szép dokumentum a hungarus tudat virágzásának egy nemes szívben a múlt század közepén itt Kassán. Akkor, hogy ez megtörténjen, nem kellett valakinek nyelv—nemzeti álláspontra helyezkedni, hiszen az évszázados hungarus tudat varázsa éppen abban volt, hogy tudomásul vette az etnikai másságot. Elfogadta és testvérként tisztelte a németet, a szlovákot, a magyart, a zsidót, a rutént, a románt, a szerbet, a horvátot, és néhol még az ügyefogyott cigányokat is. Hiszen közös feudális hazaszeretetről van szó.
1861. augusztus 20-án, Szent István napján, magyarul prédikálni nem volt nemzetárulás. Humánus gondolatai, érző szíve, lángoló hazaszeretete, békevágya; rang, hitkülönbség, osztályra és származásra való tekintet nélküli bölcs álláspontja, mely egyaránt éljenzi a szabadság, testvériség és egyenjogúság kívánt szentségét, ez mind benne van, benne dobog és él Škultéty Ede fohászában.
Ezekkel a gondolatokkal azonban Škultéty Ede egyáltalán nem volt fehér holló. Így beszélt akkortájt minden becsületes, megfontolt szlovák hazafi. Ezért tudni kell, hogy a hungarus tudatból fakadó hungarus hazafiság egyáltalán nem zárta ki a csírázó szlovák hazafiságot, és jó ideig mind a kettő szépen megfért egymás mellett.
Hogy ezt a cikket papírra kellett vetni, annak okozói az itteni és a magyarországi egyaránt rossz történelemtankönyvek, a fogalmak és a tények tisztázatlansága, néha a fennhéjázás és egyéb gyarló emberi bűnök a műveltség, a tolerancia és történelemismeret ellen.
Aki jól különböztet — mondja a latin szólás — , az jól tanít. Műveljük tehát előszeretettel a szlovák—magyar történelmi kapcsolatokat, hiszen nem létezik a történelemtudományban szebb fejezet, mint a nemzetek közötti kapcsolatok feltárása és az ellentétek kibogozása.
Ebből ma mindenki tanulhat, gazdagodhat, nemesedhet. Közben szívünkbe észrevétlenül bevonul a béke.

ŠTEFAN ELIÁŠ

Pomogáts Béla hídjai

A híd metafora egyszerre romantikus és realista hangulatú tájainkon, a Kárpát-medencében. Kifejezi a népek, nemzetek egymáskeresését az irodalomban, a művelődésben és jó esetben a politikában is. Különösen mi, magyarok élünk szívesen ezzel a szóképpel. Pomogáts Béla is sűrűn használja, amikor a magyar szellem közép-európai kapcsolódásait vizsgálja vagy éppen serkenti. **Negyedik Európa** című kötetében egyik fejezetnek az **Épülő hidak** címet adta 1982-ben. Ebben a magyar—román irodalmi, kulturális kapcsolatok közelmúltját pásztázza, abból az időszakaszból is a reménységet ébresztő 1945 és 1948 közötti éveket. Nyilván, érintenie kellett az egy évtizeddel előbbi kísérletet, amelyik **Váradi hídverés** néven vonult be a kapcsolatépítés történetébe. Egy román irodalomtörténész, Nicolae Balota, aki igen jól ismeri életünket, nyelvünket, egyenes **híd-embereknek** nevezte el a magyar műfordítókat, illetve a kapcsolatok búvárlóit. **Híd-ember** volt ő maga is, 1981-ben a bukaresti Kriterion gondozásában, román nyelven jól dokumentált, az erdélyi magyar irodalom alkotási kérdéseibe, tájékozódásába is „beleszóló" kötetet adott ki az 1920 és 1980 közötti évtizedek legjelentősebb romániai magyar költőiről, íróiról, illetve irodalomtörténészeiről. Pomogáts Béla egyik régebbi tanulmányában elismerő rokonszenvvel írt erről a Balota-kötetről, besorozva a magyar önismeret alapozó művei közé.

Ez a híd hasonlat a váradi kezdeményezéssel, magyar és román írók (végül is meghiúsult) találkozásával nagyjából egy időben versben is feltűnik, a népi írók folyóiratában, amelyről — kitérőképpen bár — engedtessék elmondanom, hogy szerkesztői között ott volt az indító Gulyás Pál mellett Németh László és Sárközi György, bizonyítékaként annak, hogy a népi irodalom egyáltalán nem zárta ki az urbánus szellem képviselőit. Ebben a folyóiratban, a **Válasz**ban, az egyik első számban a költő egy dunai hidat emleget, amelyen nincs közlekedés. „Pedig a hidak azért épülnek, hogy járjanak rajtuk" — mondotta volt Illyés Gyula, a **Tolmács nélkül** című kötetem számára készített interjúban 1972-ben. Mindkét irányban járható hidak nélkül nem létezik kölcsönös megismerés a népek között, végső soron nincs életképes szellemi Európa.

De ezeket a szellemi hidakat nemcsak a szomszédos országok és nemzetek között kell felépíteni, hanem még előbb a nemzet kényszerűen szétválasztott részei között. A trianoni békeparancs nemcsak a Kárpát-medence földrajzi egységét osztotta meg, hanem a magyarság történelmi, lelki, szellemi kohézióját is végsőképp meggyengítette. Míg a két háború közötti időkben még eléggé rendszeres volt a kapcsolat a trianoni határokon át, a szétvágott szellemi ütőerek helyén támadt újabb vércsatornákon — gondolok például az **Erdélyi Helikon** íróinak felolvasó estjeire az anyaországban —, addig 1945 után, a szomszédságainkban mind jobban felerősödő nacionalizmusok, a szocializmus és internacionalizmus álorcáját öltve, a hajszálereket is el akarták tépni az uralmuk alá hajtott magyar népcsoportok szellemi élete, a hétszáz esztendős magyar irodalom, s még inkább az anyaország élő irodalma között. Azt a kapcsolattartást is megtagadták az erdélyi magyar íróktól, amelyet a román anyaország és Erdély írói magától értetődő módon gyakoroltak 1918 előtt, mikor is az erdélyi Cosbuc, Slavici vagy Liviu Rebreanu az akkori Románia szellemi életének alakító tényezője volt.

Fellebbezni csak magához a történelemhez lehetett volna és csak az anyaországból. De a hivatalos Magyarország négy évtizeden át jobban vigyázott a jogsértő nacionalizmusok érzékenységére, mint a magyar iskolákra, intézményekre, alkotókra és alkotásokra.

A cinikus és cinkos hallgatást a fiatal magyarországi értelmiségi nemzedék törte meg, újonnan jelentkező írók, irodalomtörténészek, kritikusok vállalták az egyszemélyes, sokszor eleve reménytelen küzdelmet a nemzetromlás feltartóztatásáért. Az a fiatal magyar értelmiségi nemzedék mondta ki a magyar nemzeti, kulturális, nyelvi pusztulás veszélyét, amelyik már 1945 után lépett porondra, nem érhette a sovinizmus vádja, amelyet a rendszer a magáénak tekinthetett volna, ha ezek a fiatalok is megérzik a nemzeti felelősség vállalását a politika részéről.

Pomogáts Béla elsők között állt a nemzeten belüli szellemi hidak építői közé, úgy mondanám, hogy az első pilléreket verte le. Irodalomkritikusi és irodalomtörténészi pályája eleve a felismert felelősség jegyében indult. Pedig ezzel kétszeresen is megkísértette saját sorsát, lévén egyetemi hallgatóként az 1956-os forradalom egyik résztvevője, majd a megtorlás áldozata, akit bármikor el lehetett némítani, miként történtek is erre sanda kísérletek. Nem tartozott ama pártelithez, amelynek időnként egy kis kitekintést is emgedélyeztek az anyaországot körülvevő magyar szellemtájak felé. Magányos harcosok voltak a kisebbségi magyar közösségek sorskérdéseit felmutató, hiteles kritikusok, irodalomtörténészek, akik áradásban állták a vihar rombolásait. Eme újrafelfedezők sorsa fölött egy szikla-ember, Illyés Gyula vállalta a védnökséget, noha nemegyszer őt magát is kispadra parancsolták.

Fellépésétől kezdve Pomogáts Béla egész munkásságán, amely immár több tucat kötetet tesz ki, végigvonul a kisebbségi sors irodalmi és közéleti számontartása, a híradás és a „lázítás", csendes, de meggyőző szavakkal, a távlatok keresése, a magyar történelem folytonosságában, az új világhelyzet kényszerű körülményei között. Elsőnek mutatta be kötetben a két háború közötti idők egyik erdélyi irodalomalapítóját, az immár klasszikusnak tekintett Kuncz Aladárt. Ez a monográfia, 1968-ban, megelőzte a kisebbségi magyar irodalmak kettős kötődéséről tartott budapesti irodalomkritikusi vitát, amely először hirdette nyíltan, 1945 után, a magyar irodalmak egységét a trianoni országhatárok fölött, a szellemi határok jogán. Pomogáts Béla nevét Kuncz Aladárról kiadott monográfiája tette először ismertté Erdélyben, noha azelőtt is sorra jelentek meg kritikái erdélyi magyar regényekről, versekről magyarországi folyóiratokban. A Kuncz Aladár-kötet óta a magányos harcos Pomogáts Bélát az erdélyi magyar irodalmi közvélemény szeretettel befogadta, szavára nagyon figyelt és figyel azóta is, mindvégig. Magányos harcos néha, de soha nem Don Quijote, álmodozó lovag. Pomogáts Béla szemlélete, ítéletei, munkássága alkotó módon befolyásolta, alakította az erdélyi magyar irodalom önszemléletét. Két külön kötetet adott ki, összefoglaló műveket az erdélyi magyar irodalomról: **Jelenidő az erdélyi magyar irodalomban** címmel 1987-ben és **A romániai magyar irodalom** történetét 1918-tól, az összeomlástól napjainkig, 1992-ben. Ebben a műben a legfontosabb alkotók életrajzi jellemzésén túl, megtaláljuk az erdélyi magyar irodalom eszmetörténeti hátterét, a szellemi mozgató erőket. Tíz évvel ezelőtt külön monográfiában foglalkozott az egyik legfontosabb és újabban türelmetlenül vitatott eszmei irányzattal, a transzszilvanizmussal. Az indulatok mostani háborgatása közepette biztos eligazító lehet Pomogáts kiérlelt véleménye Kós Károlyék művészeti és politikai törekvéseiről.

A

CSEPEL GALÉRIA

szeretettel meghívja

KŐNIG RÓBERT
grafikusművész
kiállításának ünnepélyes megnyitójára
1991. november 21-én (csütörtök) 18 órára

A kiállítást megnyitja:
Dr. Feledy Balázs
a Művészeti Alap Képzőművészeti Szakosztályának igazgatója

A kiállítást rendezte, a katalógust tervezte:
Molnár József tanár

A kiállítás helye:
XXI., Csepel, Szent Imre tér 3.
Telefon: 276-7343

Megtekinthető:
1991. november 21-től december 15-ig
keddtől vasárnapig 10–18 óráig
hétfőn zárva

Megközelíthető:
A Boráros téri gyorsvasúton két megálló a Szent Imre térig.
Utazási idő a Boráros tértől 10 perc.

F.k.: Becsei Dénes o.v.

KŐNIG RÓBERT

grafikusművész

Kőnig Robert negyven éves. Tekintsük hát jubileumnak ezt a csepeli kiállítását! S immár több, mint tizenöt éve van a pályán! A Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafika szakán 1975-ben szerzett oklevelet. A Főiskolával kapcsolata azóta is töretlen, ugyanis először szakoktatóként, majd tanársegédként, jelenleg pedig adjunktusként, a tanszék munkatársa. 1976-tól Derkovits-ösztöndíjas volt, s több tanulmányi úton járt külföldön. Folyamatos oktató munkája mellett állandó részese a grafikai közéletnek. Jelenleg is fontos szervezője, vezetője a Kisgrafikai Barátok Köre grafikagyűjtő és művelődésügyi egyesületnek. Az évek során több hazai és külföldi pályázaton vett részt, sikerrel; rendszeres kiállító, több díjat nyert.

Kőnig Róbert elsősorban – az igen sokszínű és változatos képgrafikusi technikai lehetőségek közül – a klasszikus grafikai műfajokat műveli. E kiállításán is elsősorban linó- és fametszetei láthatóak, amely ágazatoknak mestere. Mind a kisebb méretekben (pl. ex libris), mind a nagyobb dimenziójú metszetekben otthonosan mozog. Jellemző tematika foglalkoztatja, amely műveit nagyon személyessé varázsolják. Így jelenik meg munkáin a ló, amely tematika nemcsak mint gyakorló lovast foglalkoztatja, hanem számára lehetőséget ad arra, hogy a lovon keresztül a világról mondja el a véleményét. Szerelmese a bukolikus Balaton-felvidéknek, rendszeres utazója Brittaniának, s a nagy érzékenységgel befogadott élmények szinte expresszív lapokon jelennek meg metszetein.

Kőnig Róbert őrzi a grafikai hagyományokat, ám munkáiban nagyon is mai gondjaink vannak jelen. Magas fokú technikai felkészültsége, leleményei olyan művek létrehozását teszik lehetővé, amelyek mellett nem mehetünk el közönyösen. Lapjai megfognak és felkavarnak, a nézőt alapos, elmélyült tanulmányozásra késztetik. Ezért is fontos a csepeli bemutatkozás.

Dr. Feledy Balázs

Tárgy: König Róbert kiállítása a Magyar Írószövetég klubjában - 2008.02.25.
Feladó: szif@frugo.docca.hu
Dátum: Fri, 22 Feb 2008 07:51:46 +0100
Címzett: <szif@frugo.docca.hu>

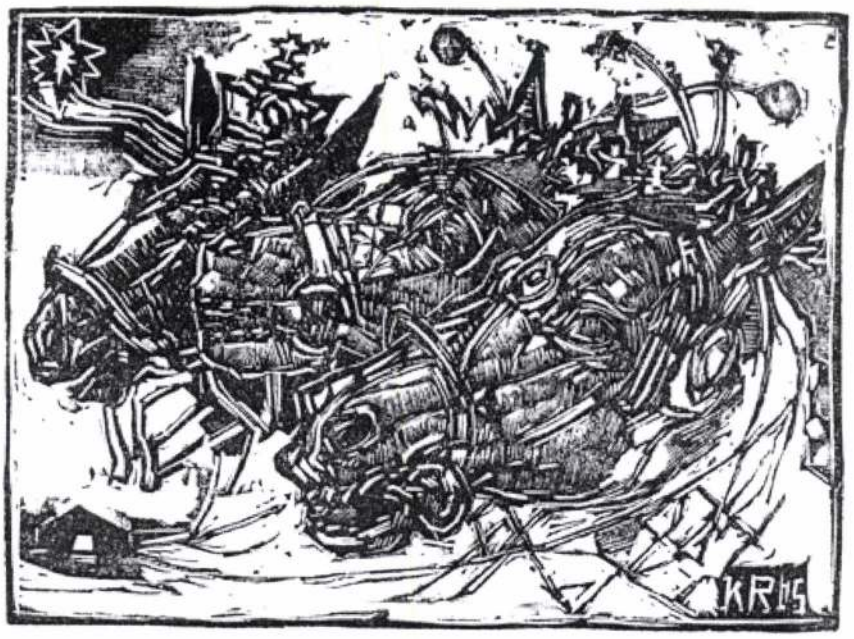

A Magyar Írószövetség meghívja Önt

KÖNIG RÓBERT
grafikus

HIPPOMÁNIA – HIPPOGRÁFIA – HIPPOMÁGIA
című kiállításának megnyitójára

2008. február 25. 17 óra

Bevezetőt mond:
ÁCS MARGIT író

Az esten a grafikus bemutatja saját képeivel illusztrált, vetítettképes előadását.
Témája: EQUUS ET MUNDUS

Záróeseményként a művész **SZÁRAZ GYÖRGY** lósport-szakíróval beszélget mindarról, amit „A LOVAKRUL" tudni érdemes

Cím: Magyar Írószövetség (1062 Budapest, VI., Bajza u. 18. I. emelet)

Megtekinthető: 2008. március 18-ig

Szif mailing list
Szif@frugo.docca.hu
http://212.40.96.88/mailman/listinfo/szif

1.2. rész	**Content-Type:**	text/plain
	Content-Encoding:	quoted-printable

König Robert

A Vigadó Galéria
tisztelettel meghívja Önt

KÖNIG RÓBERT

kiállításának megnyitójára

2001. október 17-én, szerdán 17 órára
(Budapest V. Vigadó tér 2.)

Megnyitót mond
a Veszprémi Egyetem
két munkatársa:

DR. GARACZI IMRE
és
DR. KALMÁR ZOLTÁN

A kiállítást rendezte:
LELKES MÁRIA

VIGADÓ GALÉRIA

Megtekinthető: 2001. november 4-ig
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

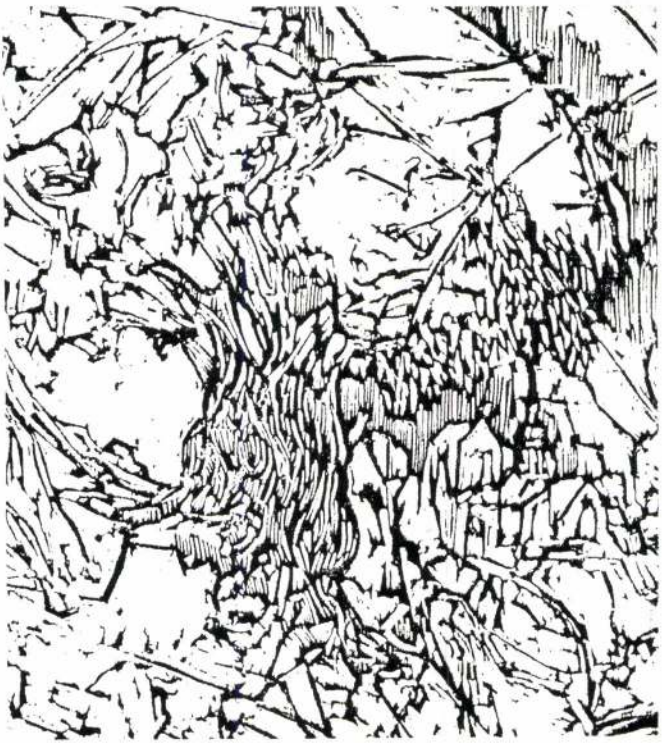

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Nemzeti Kulturális Alapprogram
VUdAK
Törökszentmiklósi Agrár Rt.
Szenttamás - Imremajor

ÉS ● IRODALOM

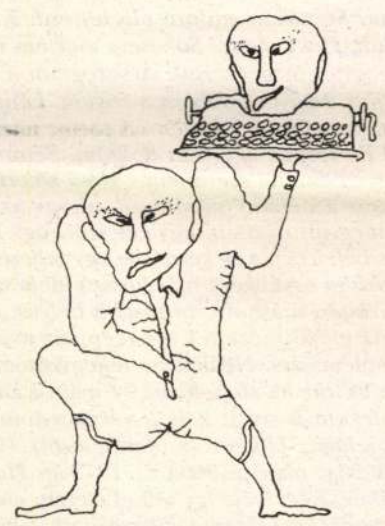

RESTÁR SÁNDOR:

pusztába kiáltott szóvirág

(Birtalan Ferencnek)

olvasom az „Álláskeresőben”
hogy állást keresek
„hálás lehetek”
/ idáig jó
– ezt beírjuk ide – zárójelbe' /
hadd nőjenek a sorok
a sordíjak
– tekergő szívem kergetem
tekerőlanton
– ez egy pusztába kiáltott szóvirág
:
mert mihez is értek én
e tébolyult féltekén
költő-ember
ki csak ül a fél tökén
és örül
ha naponta ürül
intézi dupla-nullás *ügyeit*
:
megkopott hírem kergetem
és hírverésem
ám csak bértollnok lehetnék
a hídverésen
– így hát csak ülök
és várom az ihletet
ám ingerszegény a környezet
szavaim fejest ugrálnak
a kiáltó-toronyból
– versem adósság
:
átütemezem hát
mikor hatalmába kerít az undor
elernyed bennem
a szivatás-tudat
– kibillent a mobilitásból
: hová lettem?
én almozottan hátrányos helyzetű
lefelé araszolok
a vino-grádicson
– ráiszom
/ van rá ok – van rá alkalom /
a kisértés kastélyában
bezsonganak a darazsak
– szüntelen a szünet
agy-alapmiririgyi fedezet
és mégis
születőben a szintézis
: hetedhét-szarban vagyok
felragyognak a csillagok

1994. szeptember 9.

PARTI NAGY LAJOS:

(fikarc)

A szerencse csapása

Aki ezt megnyeri, annak csurom egy pokol lesz a boldogsága.

Úgyhogy ő a maga részéről inkább lemond a szerencséről, mondja Tituszné, s hogy erről éppen írhatok, a négyszáznegyven millióról a lottón. Szép pénz, kilóra is prímán el tudja képzelni, bőröndje van, de köszöni, nem. Végiggondolta.

Például azért sem, mert neki megállna a szíve abban a szentséges pillanatban, rúgna egy nagyot, és meg, de ha mondjuk nem, ha mondjuk megúszná *azt* a megrázkódtatást egy ájulással, akkor is mi van?

Mert jól van, tegyük föl, hogy feleszmél a konyhában, zúg a feje, kék folt az egész oldala, és szorongatja a cédulát a markában. Gyűrött. Épp hogy nem dőlt rá a Sport-kávé. Sír, nevet, remeg a lába, sállal kell összekötöznie, úgy tud elmászni az andaxinért, de utána is mi van? A hideg verejték. Meg hogy leellenőrzi, összenézi a káprázó szemével, hátha nem is azok a számok. De azok. Se kaparás, se javítás. Aztán csipkedi magát egy darabig, mégsincs hová fölébredni, pedig jobb lenne. És csak ül bezárkózva, legyek őszinte, hát mit csináljon, ezek után az utcára kiléphet ő, mint egy halandó? Nem léphet, az fix. Se a szelvénnyel, se nélküle.

Akkor meg?

De, mondjuk, eldugja. Beteszi egy bérlettokba és eldugja. Csupaszon ehhez a drága... okmányhoz, vagy hogy nevezze, nem is mer hozzányúlni. Ebben telik el egy nap, kettő. Mert aludni nem alszik, egy ilyen eseménnyel élő ember nem alszik, viszi egyik helyről a másikra, mélyhűtő, vécétartály, keble fölött, linóleum alatt, semmi se jó. Csak az agya jár, mint a migrén. Boltba le nem megy, ajtót ki nem nyit, azaz, előbb-utóbb mégis kénytelen, számításból, nehogy például rátörjék. Hiszen ha rátörik egy hét után, ő meg áll ott a baltával kiéhezve, kiidegelve, az minimum Lipótmező.

Az inkognitó meg oda.

Mindenhogyan oda, néz rám Tituszné.

Úgyhogy értem már? Mert a legfontosabb az lenne, hogy titokban. Pont a lehetetlen lenne a legfontosabb, többek között az életveszélye miatt. Igaz, ami igaz, fölfogadhatna valakit, annyi félre van neki téve, hogy a bankig és haza fölfogadjon. Csak éppen kiket? És mit mond nekik? Hogy megy a ketteséért? Temetés-pénzből?! Na ugye, kiabál Szép Róza, na ugye, hogy ez szociálisan igazságtalan! Milliók egy miatt?

És hol van még az, hogy bank! Mert előbb a lottózó van. Nem? Ha ő ilyen őrző-védő személyekkel a sarkában beáll ott a sorba, az egymágában is tiszta lebukás. De rendben, végigállja a sort. És? Mit mond az ablaknál annak az asszonynak, aki ha őt meglátja, már készíti is a kétszáhetven forintot? Ha megszólal, ha nem, már lebukás.

Akkor viszont mire az a tenger összeg, ha inkognitó? Apránként azt nem lehet elkölteni, a kamatját se, a morzsáját se feltűnés nélkül, a Bahamázás meg, teszi azt, még az őrzés-védésnél is nagyobb feltűnés.

Vagy egy casino. Több rúd téliszalámi. Nem sorolja, mert erre ő ott a konyhában gondolni se tudna, jóra nem tudna, csak a rettegésre. Az ilyen ember egy őzött vad a köbön, minél fifikásabb, annál őzöttebb.

Szóval nincs megoldás, higgyem el, elsősorban ezt gondolná ő egy ilyen szerencse-csapás után a bezárt lakásban, míg oda jutna, hogy az a legfeltűnőbb, ha *ennyire* nem kelt feltűnést. Ettől kapná az igazi pánikot, s végül az lenne, ajtórátörés, balta, és elmeosztály. A szelvény meg fene tudja, hol. Addigra el is felejtené, hogy még mindig a spájzban, vagy már... Meg nem is hinnének neki.

Ezt ő nem kitalálja, hallott ilyen esetet, igaz, arról a szelvényről kiderült, hogy érvénytelen, de sajnos a megzavarodás az érvényes maradt, meg olyant is hallott, hogy addig dugdosták a családtagok, amíg végleg elveszett az a kis nyertes papír, hiába keresték, úgyhogy összeverekedtek az oltári rendetlenség fölött, de uerháig menően, így odalett nekik az inkognitó. Ez, megjegyzi, többszörös tragédia volt, évek múlva vallotta be egyikük, hogy lenyelte. Igen, jól értettem, könnyek között, de megette a szelvényt a fürdőszobában, az egészet, mert ott volt neki a tárcájában a beküldendő is, szóval elfelejtette bedobni, viszont az igazsághoz nem volt szíve, megzavarni a családi örömöt nem volt, ezért találta ki jobb híján az elveszést, szegény, sírt, gyűjtötte a nyálát a tükör előtt, persze, mire mindez kiderült, már válás is volt, öngyilkosság is, nem osztott, nem szorzott tehát az igazság.

Vagyis ő nyomatékosan köszöni szépen, de nem kér az ilyen szerencséből, nem a levegőbe beszél, előbbieket minden szombaton végiggondolja a sorsolás után, és nincs oka, hogy változtasson az álláspontján, és ne jöjjek azzal, mondja Szép Róza, ne jöjjek, hogy el se találná, noha, megengedi, ez is része az igazságnak.

König Róbert metszete

GYÖRE BALÁZS:

Ha már ő sem él, kérem olvasatlanul elégetni

„... ez semmi esetre sem regény vagy kitalált történet, se nem műalkotás: csupán a nyers valóság. Afféle dokumentumgyűjtemény..."

(Ottlik Géza)

„A város utcái úgy világítsanak az embernek, mint az égi ösvények". Ezt a mondatot egy könyvben olvastam, megtetszett, és kiírtam a jegyzetfüzetembe.

Székesfehérvár utcái egyáltalán nem világítottak nekem, kezdetben csak botorkáltam, tapogatóztam, óvatosan. Székesfehérvár volt ugyanis az első *vidéki* város, amelyhez közöm lett. Laktam benne, dolgoztam ott, fiatalon.

Esős időben vágtam át a téren. Nagy tér volt, fákkal, pocsolyákkal, sokáig tartott átmenni rajta, senkiföldje volt, nem tartozott már a belvároshoz, ugyanakkor még nem nyelte el a bíróság, a rendőrség és a pártbizottság sem. Ezek a nagyhatalmú szervezetek határolták a teret, de a tér közepén még szabad voltam, lelassíthattam a lépteimet, ábrándozhattam, belenézhettem egy tócsába. A szerkesztőségbe mentem. Újságíró-gyakornok voltam a Fejér megyei Hírlap-nál. Senkivel sem találkoztam. Nem tudtak rólam. Nem tudták, ki vagyok. Nem számítottam. Amikor beléptem valamelyik épület kapuján, már fogoly voltam. Föl kellett mutatnom az őrnek az igazolványom. Mehettem, például a bíróságra, kérdezősködni. Ez volt a munkám (részben). Tizenkilenc éves voltam. Ragaszkodtam a Dózsa György térhez. Az enyém volt, magaménak éreztem, itt szálltam le arról az autóbuszról, amelyik a vasútállomásról a városba hozott. Ezt a teret láttam legelőször Székesfehérvárból.

Sok hó esett 1969 telén. Nem tudtam, hogy a város alapításának ezer esztendős évfordulójára készül. En vajon mire készültem? A város meghódítására biztosan nem. Letelepedni? Budapestről jöttem, fél éve érettségiztem, és volt már munkahelyem. Az Országos Műszaki Könyvtár és dokumentációs Központ fotolaboratóriumában „kisegítő II." besorolásban dolgoztam augusztus 1-től, mint úgynevezett mikrózó. December 15-én helyeztek át, Fehérvárra, a megyei laphoz.

Székesfehérvárnak István király adott szabadságjogot. Nekem a tér adta a szabadságot. Az a Dózsa György tér, ami biztonyos szempontból a város középpontja volt, hisz a pártbizottságtól indultak az utak, és ide tértek vissza, sok-sok kacskaringó után. Jó volt átmenni a téren. De csak átmenni, ismétlem. Vissza lehetett emlékezni az újpesti Séta (Április 4.) térre, például. Én nem szabadságjogot kaptam bölcs királyunktól, hanem csak egy kis haladékot (átmehettem a téren), meg látnivalót: a Romkertet, kőkoporsót, vagy az *Országalmát* a körbefutó felirattal a Március 15. utcában, a püspöki palota előtt.

Valaki megfordította a mondatot, amit már idéztem: *„Az égi ösvények úgy világítsanak az embernek, mint a város utcái."* *Égi ösvények* nem világítottak nekem, mikor először mentem át a téren. Téli homály uralkodott mindenen. Mercedes elhalványult.

Kezdetben naponta utaztam le Fehérvárra Budapestről. Több vonat indult reggelente 8 óra tájban. He lekéstem az egyiket, öt perc múlva indult a másik. Egy óra alatt leértem. Az elsők között érkeztem a szerkesztőségbe 1/2 10-10 körül. A vonatjegy olcsó volt: huszonvalahány forintba került. A vonaton fáztam. A kocsikat nem fűtötték. Nem vehettem le a kabátom. Dideregtem. Általában egyedül utaztam. Reggelenként alig volt utas. A vonatút is haladék volt. A Velencei-tónál már készülődni kellett a leszálláshoz. Az egyik reggel nem indultak el a vonatok a nagy hó miatt a Déli pályudvarról. Esténként jöttem vissza Fehérvárról. Korán sötétedett. Az esti vonaton már meleg volt, sok utas, jövés-menés. Többször előfordult, hogy nem volt kedvem leülni, ácsorogtam a peronon. Zötykölődtünk.

„Egyre nehezebb gondolkodni, nehezebb írni, fogalmazni, nem siklik úgy a toll a papíron, mint korábban. Romlik a látás. Nő a homály. Soha nem volt semmi tervem. Nem voltak céljaim. Ami megadatott, kegyelem volt. Köszönet érte. Semmit sem kértem. Nem rágtam a ceruzám végét, nem voltak görcsös akarásaim. Érzéseim voltak, de semmit sem tudtam kezdeni velük. Nem segítettek rajtam, és nem tudtam megmutatni (kifejezni?) őket senkinek."

Téblábóltam a szerkesztőségben.

Az első kolléga, akivel megismerkedtem, Csató Károly volt. A belpolitikai rovat egyik szobájában ült az írógép mögött, és írt valamit. Ugyanazon a napon vettek fel bennünket az újsághoz, engem 1100, őt 1400 Ft-os havi fizetéssel. Csató Károly két évvel volt idősebb nálam (mindig kettővel, könnyű megjegyezni). Őt is *áthelyezték*. Ugyanahhoz a rovathoz kerültünk. Kezet fogtunk. Csató felállt egy pillanatra. „Mit írsz?" — kérdeztem. „Az életrajzomat" — felelte. „Ez még hiányzik a beadandó iratok közül." Egymással szemben ültünk hónapokon át. Beleszívott a cigarettájába, aztán pötyögtetett tovább. Abbahagyta. Kinézett az ablakon, a térre. Azonnal jóbarátok lettünk. Nagyon megszerettem. Visszagondolva, vele hosszú ideig megvalósultak a barátságról, az igazi barátságról vallott elképzeléseim. Lehet, hogy csak azért beszélek a fehérvári időszakról, hogy elmondhassam ennek a barátságnak a történetét (természetesen nagyon töredékesen). Már csak emiatt bíznék az irodalomban?:

Első megszakítás:

Végül is szükségem lett volna arra a papírra, amit tegnap dobtam ki a szemétládába, mondván, annyi a felhalmozódott, fölösleges régi jegyzet az asztalomon, soha nem hajítok ki semmit, nosza, takarítsunk, összegyűrtem néhány papírlapot és kidobtam őket. Ma szükségem lett volna váratlanul az egyikre, de hiába kotorásztam a szemétben, a takarítónő már reggel kiürítette a szeméttartót.

Egy 1994 nyarán készült feljegyzés hátoldalára írom fel azt, ami az eszembe jut Szigligeten. A 94-es nagyon rövid felirat Csobánkán készült. Most tél van, a naptár szerint, de az idő olyan enyhe, mintha késő tavasz lenne.

A kidobott papíron olyasmi volt olvasható, hogy 43 éves koromra. Itt elakadok. Azért lett volna szükségem arra a fecnire, hogy pontosan tudjam idézni.

Egyre több a papír körülöttem, kicsik, nagyok, teleírva, golyóstollal, töltőtollal, szétszakadt mondatok, áthúzások, számok, idézetek, megkezdett történetek, nevek, dátumok, de nem akarnak összeállni (valamilyen egésszé), nem engedelmeskednek, makacsok, kegyetlenek, nem simulnak a kezem alá. Róluk, ezekről a megkezdett mondatokról, töredékekről beszélek, pedig nem az ő történetüket, nem az ő keletkezéstörténetüket szeretném elmesélni, hanem a magamét, barátaimét, szerelmeimét. Beleszőni kedvenc könyveket, megemlíteni fontos írókat. Mindig erre vágytam: vissza a saját történetemhez! Vissza a múltba! (Nem hangzanak jól ezek a mondatok, bár a szándékuk igaz.) A feladat nehéz. Hogyan lehet visszatérni? Hogyan lehet megtudni, kik voltunk gyerekkorunkban, ifjúságunkban? Ezeket a kérdőmondatokat egy mellettem lévő kis cetliről másoltam át ide. (Ezek is furcsán visszhangzanak a fülemben.)

Az előbb volt egy negyedórányi idő, amikor minden világos és egyszerű volt, meglódult a tollam, nem kellett puskázni a cédulákról. Most már visszasüllyedtem a homályba. Bár a cédulákra többnyire fontos dolgokat igyekszem feljegyezni, mégis a cetlik többsége merev, halott — nehéz életet lehelni beléjük. A rögeszméimmel is nehezen boldogulok.

Visszatérni igazi önmagunkhoz** — de szépen hangzik! **Kinyitni a szívet! Meghalni a saját halálunkkal.

*Nem csak a szívet, de új bekezdést is kell nyitnom a jelentőségteljes mondatok után — máshogy nem megy. Érzések, emlékek, képek. Érzések emlékei a gyerekkorból. Ismét másolok: „Ahogy Magdi végigtolta a kapualjon a biciklijét. Ahogy fölszállt rá a házunk előtt, meglibbent a szoknyája. Megigazította. Sohasem tudom elfelejteni, Kép és érzés: együtt. Elindult. Hova megy? Sohasem mertem megkérdezni tőle. Vagy ahogyan megérkezett. Ácsorogtam a kapuban, és hirtelen megjött. Nagyot dobbant a szívem. Leugrott a biciklijéről. Betolta az udvarra. Néztem. **A szememmel ettem, faltam, rágtam. Ez volt az egyetlen dolgom. Semmi mást nem csináltam: a** szememmel szerettem." Nem sikerült ugyanúgy lemásolnom ezt a néhány mondatot, ahogy akartam, mert írás közben megváltoztattam egy-két szót, egy mondatrészt kihagytam, és beleírtam a bekezdésbe egy teljesen új mondatot. Ez a kis részlet egyébként már hosszú ideje várakozott arra, hogy átkerüljön máshova, biztosabb helyre, esetleg megmentődjék. Az előző idézettel voltaképpen már áttértem a várakozás problémájára. Nemcsak a feljegyzéseimnek kellett-kell várakozniuk (az előző például 94 májusa óta várt sorsára), hanem nekem is sokat kellett várakoznom életemben. Évszámokkal jelölve: először (születésemtől) 1961-ig, aztán (1961-től) 1968-ig, majd (1968-tól) 1973-ig. Hosszú időszakok voltak: 10 év, 7 év, 5 év. Így telt el életem első huszonkét éve. Mire vártam? Arra, hogy találkozzam valakivel. Amilyen egyszerű most a válasz az előző kérdésre, olyan nehéz volt maga a várakozás. Áthuzigáltam az előző évszámokat egy régóta készülő írásom 15. oldalának a tetején, ahova hirtelenében tavaly novemberében felírtam őket, mert más papíros nem volt kéznél.*

*A fentebbi kiemelt mondatokból (talán) rá lehetett jönni, hogy segít nekem Szerb Antal **Utas és holdvilág** című regénye, mint ahogy segített a 70-es években is, amikor engedte, hogy beleszőjem a verseimbe a könyv szavait, félmondatait. Ismét puskáznom kell egy félretett céduláról: „A regény a halottaimat jelenti most, a barátságot (barátkozást), ami megszűnt (elmúlt) számomra a 70-es években, az ifjúkor végén. Ugyanaz a problémám, mint Mihálynak: hogyan lehetne visszatérni az Ulpius-házhoz?" Nem idézek többet erről a megőrzött piszkozatról, mer már így is az okoskodás vagy szépelgés határterületére értem, vállalom inkább a megakadás kockázatát. Ha már a 70-es évekre utaltam az előbb, megemlítem, hogy van ennek a papírlapnak (amire most írok) a túl-*

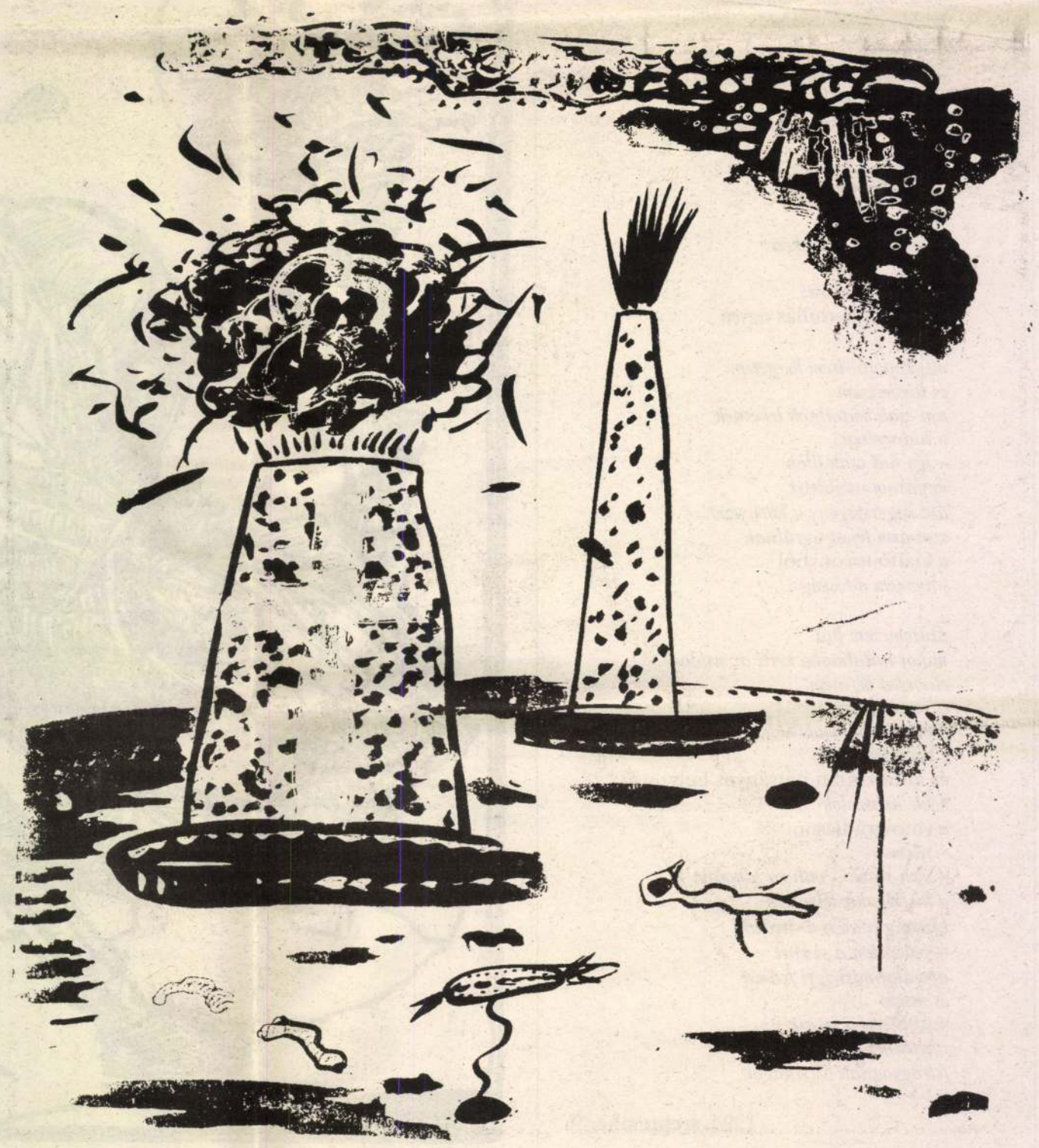

Makó Judit rajza

** Györe Balázsnak, a Liget kiadónál megjelenő kisregényéből közlünk mostani, és következő két számunkban részleteket.*

KÖNIGH RÓBERT GRAFIKUS ápr. 11

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM •

Grafikák – csak lovakról

König Róbert kiállítása a Csepel Galériában

Egy csepeli tárlaton jártam, ahol lovakról készült grafikákat állítottak ki. Az élmény hatására számvetést kell készítenem. Láttam vonalakból képpé változott lovakat, elbeszélgettem a tettessel, azaz *König Róbert* grafikussal, s meghallgattam egy fiatal költőt is, *Oravecz Pétert,* aki hosszú sorokon keresztül mondta ki összbenyomását a grafikákról.

A lovak képei nem éppen „lóportrék" vagy „lócsendéletek", az biztos. A művek, melyeket láttam, inkább vonalak rajzásainak tűntek, amelyek ebben a fenséges élőlényben öltenek formát.

A Képzőművészeti Egyetem tanára, König Róbert harminc éve él lóközelben. Szülei eleinte tiltották a paripáktól: gyerekkorában a lovaglás szónak amolyan polgári-pejoratív csengése volt, a tevékenységet pedig úri szórakozásnak tekintették. De aztán megnyílt az első kiskapu, tizenkilenc évesen bekerülhetett egy méntelepre, ahol lovagolhatott. Kapcsolata a lovakkal azóta is folyamatos, ma kijár az ügetőre hajtani, még ha csak amatőr versenyeken is, van két saját angol telivérje is egy ménesben.

Azt mondta a művész: az ember, ha évtizedek óta ismerkedik a lóval, megérti a ritmikáját, lényét. S ami a legfontosabb, ez a lény képes őt visszavezetni a természethez.

– Csepel a feltételezések szerint Árpád fejedelem Sepel nevű főlovászáról kapta nevét. A tiszta vízben és friss legelőkben bővelkedő terület később az Árpád-házi királyok méneseinek kedvenc tartózkodási helyévé vált – meséli a grafikus-tanár. – A felfokozott iramú ezredforduló kérdése: élő marad-e az ember kapcsolata továbbra is a természettel? A túlélés szempontjából egyetlen válasz lehetséges.

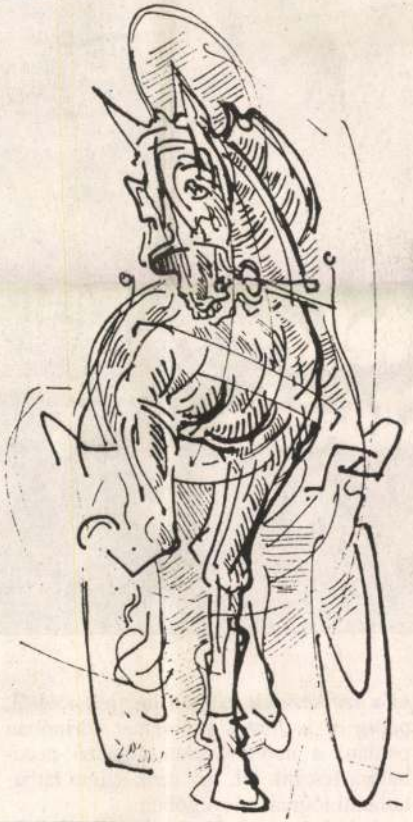

Mert egy költőnek már csak hivatalból is illik megfogalmaznia, mi az, ami felbolygatja az emberi szívet, na és mert König Róbert is arra intett, hogy ha annyira vágyom a látottak avatott értelmezésére, várjam meg a kiállítást megnyitó poétát, Oravecz Pétert.

– Széplelkű irodalmárok állítása szerint a lovak a szabadság, a büszkeség, az erő megtestesítői – mondta a költő. – Én inkább a mozgást, a végsőkig csudált tökéletességet látom bennük – jó párszor megfigyeltem már, miként veszik a teret birtokukba. A lónyak íve valóságos kérdőjel, meddő válaszok ihletője. Mert a megfejtés a lónak nevezett jelenség maga. Nagybetűs költészet, ezért nincs szüksége irodalomra, s ezért a kisbetűs költészet semmit sem ér nélküle. Elmozdulások, levegőt szabdaló ívek: fölsejlik a teremtés első napja – a felvázolás. A szabadság relatív, a büszkeség marhaság, az erő felfoghatatlan. A ló pedig továbbra is ló marad: megülhető, megörökíthető – megfejthetetlen mégis.

Bár a látottak és hallottak számbavétele megtörtént, a kiállítás kiváltotta nyugtalanság azóta sem csitult bennem. Viszont eszembe ötlött König Róbert egy mondata. A Gulliver szemével című képe előtt állva emlékeztetett rá: Swift regényében az emberben fellelhető jó tulajdonságok lovakban öltöttek testet.

(A tárlat április harmincadikáig látható a Csepel Galériában – XXI., Szent Imre tér 3. –, hétfő kivételével naponta tíztől tizennyolc óráig.)

Mohos Nádor Tamás

Te vagy a fény...

Fél évszázada sem volt kevesebb világító reklámtábla a fővárosban

Lehetne szellemesebb

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Ellenzői Tokiót emlegetnek, támogatói Mucsát, senki nem tudja azonban megjósolni, valójában mi lenne Budapestből fényreklámokkal vagy azok nélkül. A szigorodó szabályozások dacára jelenleg körülbelül nyolcvan neonépítmény gyullad fel estéről estére a főváros különböző pontjain. A világító reklámok sorsát övező bizonytalanságban egy biztos csupán: egyelőre még ők a fények az éjszakában.

Az alkohol feltehetően a századelőn is ni a szerkezetek nappali megjelenéséről, pedig ez is fontos probléma: Torinóban például a neoncsöveket áttetsző neccshálóra feszítik fel, így azok szinte láthatatlanul lógnak a levegőben.

A „cipőt a cipőboltból" államszocialista időszakában építészekből és képzőművészekből álló szakmai zsűri döntött a fényreklámok elhelyezéséről. A kilencvenes évek elején megszűnt ez a testület, melynek egykori feladatát ma többen látják el. A közterületeken elhelyezni kívánt némileg egyszerűbbé téve a hatóság munkáját.

– Mióta kiderült, hogy ha akarunk, sem adhatnánk reklámokra engedélyt, nem ostromolják kérelmekkel a kerületet – mondja *Ghyczy Emil,* a Belváros főépítésze. – A helyzet persze így is elég bonyolult, hisz a hetvenes évektől kezdve számtalan olyan szerződés született, mely nem határozta meg, pontosan meddig hirdetheti magát a reklámozó a házak tetején.

DARVASI LÁSZLÓ:

Haldoklás

(magyar novella)

Szabó bácsi a Somonyai és a Türr utcák kereszteződésénél járt, amikor megbotlott a járdaszegélyben. Játszi, afféle éppenhogycsak botlás volt, szóra sem érdemes. Csakhogy Szabó bácsinak a következő pillanatban elzsibbadt a fél oldala, s úgy érezte, hogy a testében megreped valami. Nem esett el. Éppen ellenkezőleg. Hirtelen meglátta magát, ahogy ott áll a benzingőzös kereszteződésben, sápadtan és verejtékezve, zavart félmosollyal az arcán. Ott lebegett maga fölött, és közben különös pontossággal két benyomását tudta megkülönböztetni. Egyfelől azt gondolta, hogy a látvány, márhogy így látja magát, ismerős, ez már valamikor megtörtént, és talán nem is egyszer történt meg. Déjá vu, mondta volna Szabó bácsi, ha közepesen művelt ember lett volna, de Szabó bácsi egyáltalán nem volt művelt ember. Szabó bácsi másik érzése jóval egyszerűbb volt, és különösebb magyarázatot nem igényelt. Úgy érezte, hogy mindjárt meghal.

A kórházban tért magához.

Szőke, rövid hajú, gyerekarcú nővérke tett-vett körülötte. Úgy repdesett fehér, törékeny csuklója, mint valami kismadár. Szabó bácsi körülbelül húsz évesnek saccolta, ennyi idős volt a lánya, amikor felült egy repülőgépre, és elment Amerikába egy fogtechnikussal. A nővérke végre ránézett.

— Szívrohama volt, bácsi — mondta a nővérke.

— Meghalok? — kérdezte Szabó bácsi, és elcsodálkozott. A lány nem válaszolt. Megkocogtatott valami infúziós üveget Szabó bácsi feje fölött, gyors mozdulattal igazított az öregember takaróján, aztán kilibbent a kórteremből. Szabó bácsi körbenézett, de mert a fejét nem mozdíthatta, éppen annyit látott, van még egy ágy a kórteremben, és azon is fekszik valaki. De csak a betakart testet, s a kezét látta az illetőnek, egy nagy, szőrös kézfejet, a tömpe ujjakat, és a holdfényes körmöket. A mozdulatlan, szőrös kéz gazdája nyilván aludt. Vagy nem volt magánál. Gépek zümmögtek körülöttük. Úgy késő délután felé azonban megrebbent a szőrös kéz.

— Jó napot — mondta a szőrös kéz gazdája. Erős és mély hangja volt. Éppen mint egy operaénekesnek.

— Jó napot — mondta Szabó bácsi is.

Hallgattak egy kicsit.

— Maga is haldoklik? — kérdezte akkor a másik.

— Hát nem is tudom — tűnődött Szabó bácsi. — Énnekem csak szívrohamom volt.

— És ide hozták?

— Láthatja — mondta Szabó bácsi.

— Akkor haldoklik — mondta a másik.

Szabó bácsi elgondolkozott ezen. Még sohasem haldoklott. Halált mostanában a filmekben látott, és az újságokban olvasott róla, meg néha el kellett temetni egy rokont. De már régen nem volt senkije, akit eltemethetett volna.

— Magára is kötöttek gépet? — kérdezte.

— Eleinte kötöttek. Aztán leoldották.

— Maga például haldoklik? — kérdezte Szabó bácsi.

— Haldoklom — mondta a másik.

— És milyen? — és ha Szabó bácsi most látja az arcát, hát láthatta volna, hogy állig pirul, mint valami tapintatlan megjegyzés után, de az operaénekes nem sértődött meg.

— Nem rossz — mondta. — Régóta csinálom, megszoktam.

— Nem hiszem, hogy meg lehet szokni! — dohogott Szabó bácsi.

— Hozzáállás kérdése — intett a szőrös kéz.

Szabó bácsi hirtelen fellázadt. Düh fogta el, szégyen és keserűség. Mint amikor az ember önhibáján kívül bepiszkolódik, s lázas türelmetlenséggel akar megszabadulni a mocsoktól.

— Idefigyeljen, uram — zihálta —, én akkor sem haldoklom.

A operaénekes megingathatatlan volt.

— Törődjön csak bele, bácsi. Maga nem szenved, magának nincsenek fájdalmai és görcsei, áldja a sorsát, hogy csak így haldoklik. Elvégre üvölthetne is a fájdalomtól.

Szabó bácsi megsértődött. Úgy döntött, többé nem szól ehhez... ehhez az operaénekeshez. Ezek a művészek nagyképű és gőgös alakok. Igaz, sokáig nem is kellett beszélgetni, a másik se nagyon forszírozta. Csöndben voltak, az operaénekes nyilván el volt foglalva a saját haldoklásával. Tűnődött, gondolkodott Szabó bácsi, és egyszerre meghallotta a szíve dobogását. Szabó bácsi bizonytalan lett. Mert mi van, ha az operaénekesnek van igaza? Ha ő is haldoklik, és már csak néhány napja, egy-két órája van hátra. Csövek lógnak ki belőle, valami vizet csöpögtetnek a karjába, mozdulni se tud. De azért ez még nem jelenthet a véget. Talán nem.

Valamikor kikapcsolták a villanyokat is, és Szabó bácsi véletlenül látta. Egyszer csak megnyílt az ajtó, de éppenhogycsak résnyire, s a résen benyúlt egy kéz, nyilván a nővér keze, és lekapcsolta a villanyt. Ennyi volt. Még csak köszönés se. Szabó bácsi arra gondolt, mégiscsak jó lenne tudni, haldoklik-e vagy sem. Na de mit segít, ha megtudja, hogy haldoklik. Ez az operaénekes is régóta hadoklik, szinte megszokásból csinálja. Ilyenekre gondolt Szabó bácsi, és egyre nyomasztóbb lett az éjszaka. Szinte megváltás volt, amikor megszólalt a másik.

— Figyeljen, bácsi! Akar versenyezni?

— Micsoda? — kérdezte Szabó bácsi.

— Aki hamarabb meghal, az nyer — mondta az operaénekes.

A kórterembe bevilágított az udvari lámpa gyenge fénye. A nyitott ablakon át esti langymeleg, hársfaillat és távoli kutyaugatás szállt a kórterembe.

— Én nem akarok sietni — mondta Szabó bácsi.

— Nem is ezen múlik — mondta az operaénekes.

— Hát akkor min múlik? — kérdezte dühösen Szabó bácsi.

De a másik nem válaszolt. Csönd lett a kórteremben, hársfaillatú és nehéz. Aztán a folyosóról néha fojtott beszéd szűrődött be, meg valami zene.

Hajnalfelé az operaénekes meghalt.

Szabó bácsi nem tudta, álmodta-e, vagy valóban megtörtént. Halála előtt, mintha megemelkedett volna a szomszédos ágy. Mintha mondott volna valamit az operaénekes. Egyetlen szót, nem többet.

— Örkény — mintha ezt mondta volna az operaénekes.

A tetemet hajnalban találták meg, a nővérke ideges volt.

— Miért nem szólt, bácsi?

— Nem tudtam, hogy ez így megy — motyogta Szabó bácsi.

Odébbgörgették az ágyat, szótlanul pakolásztak, friss ágyneműt húztak. Az operaénekesnek nagy volt a feje, sárga a bőre, és az orrán szemölcs barnállt. Szabó bácsi nem ilyennek képzelte. Már egyáltalán nem nézett ki operaénekesnek. Lehet, hogy ellenőr volt, vagy hivatalnok. Esetleg tanár. Aztán azt gondolta Szabó bácsi, hogy egyáltalán nem néz ki semmilyennek. Az ott csak egy halott. Minden halott egyforma! Az operaénekest elvitték, de a holmiját nem pakolhatták el, mert a kórteremhez ért a vizit. A vizitet a professzor tartotta, volt vele egy adjunktus, egy tanársegéd, és a főnővér.

A professzor meghökkenve nézett Szabó bácsira.

— Örkény?

— Igen — bólintott Szabó bácsi —, mi az, doktor úr, hogy Örkény?

A professzor, híres szívsebész, körbepillantott a társaságon, mint aki nem akar hinni a fülének.

— Örkény az egy falu, professzor úr — hajolt előre a tanársegéd. Szép, kellemes arca volt. Szimpatikus volt Szabó bácsinak. A professzor eltűnődött, tenyerébe ejtette, masszírozta komoly, okos arcát, aztán felpillantott.

— Ott volt az a kettős gyilkosság, nem? Az a családi dráma.

— Az Marcaliban volt, professzor úr — mondta az adjunktus. Ő már nem volt fiatal. Duzzadt volt az arca. Szabó bácsi azt gondolta, hogy iszik. Egy doktor, és mégis iszik.

— Akkor mi volt Örkényben? — kérdezte a professzor.

— Örkényben nem volt semmi, professzor úr — mondta a főnővér.

A vizit után egy nagydarab ember összepakolta az operaénekes holmiját. Ő volt a beteghordó.

— János vagyok — mondta Szabó bácsinak.

Az operaénekes után maradt néhány szem narancs, egy gerezd banán, dobozos keksz, egy zsebtükör és egy könyv. Nem volt vastag könyv, de keményfedeles volt.

— Az egy könyv? — kérdezte Szabó bácsi.

János, a beteghordó megforgatta a könyvet, a földre hullott a könyvjelző. Valahonnan a közepéről hullott ki, nem olvasták végig. Itt, a kórházban legalábbis nem.

— Kéri? — kérdezte János.

— Kérem — mondta Szabó bácsi.

Ebéd idő után lekapcsolták Szabó bácsiról az egyik gépet. Meg tudott végre mozdulni. Éppencsak oda tudott nyúlni a szekrényhez. És a délutáni viziten a professzor úr azt látta, hogy Szabó bácsi egyperces novellákat olvas.

ZSÁGOT ANDRÁS:

Budapest közlekedési helyzetéről

A Karinthy Frigyes úton egy személygépkocsi gyalogost gázolt. A helyszínelés még tart, az erre közlekedők torlódásra számíthatnak.

A Közraktár utca és az Izabella utca kereszteződésénél sárgán villognak a jelzőlámpák. Aki teheti, kerülje el az említett csomópontot.

A Szilágyi Erzsébet fasoron aszfaltozást végeznek, az Erzsébet királyné útján eltörött egy víznyomócső. Mindkét helyen lezárták félszélességben az utat, az erre haladókat a szembejövők oldalára terelik át.

Azért írom ezt a tudósítást, mert álmomban megjelent előttem egy kistermetű aggastyán, és azt mondta, írjak tudósítást a közutak állapotáról.

A napok óta tartó esőzések miatt a bevezető utak csúszósak, lassú az előrejutás, a balesetek elkerülése végett, kérem, az útviszonyoknak megfelelően vezessenek.

A Csörsz utcában telefonkábelt fektetnek. A Hegedűs Gyula utcában gázvezetéket javítanak.

A Dalszínház utcában útburkolati jeleket festenek, így itt fenn-akadások várhatók, a forgalmat jelzőőrök irányítják.

A kistermetű aggastyántól, aki álmomban megjelent, megkérdeztem álmomban, miért épp a közutak állapotáról kell tudósítást írnom, de ő nem válaszolt.

Az Ajtósi Dürer sor Buda felé vezető oldalán közműépítési munkálatok folynak, ezért az utat egyirányúsították.

A Moszkva tér környékén két koccanásos baleset is történt a reggeli órákban. Kérem, óvatosan közlekedjenek.

Egyébként, a kistermetű aggastyán nemcsak álmomban jelent meg, hanem, miközben írok, most is folyamatosan megjelenik a gondolataimban, és az írásra ösztökél.

A Belgrád rakparton nagy a forgalom mindkét irányban, és a Petőfi híd budai hídfőjénél is gyakran csak lépésben lehet előrejutni.

A Lumumba utcánál árokba borult egy málnát szállító teherautó.

A Rumbach Sebestyén utca és a Dob utca kereszteződésénél két személygépkocsi ütközött.

Mivel a kistermetű aggastyán, miközben írok, aközben is megjelenik gondolataimban, újra megkérdeztem tőle, miért kell tudósítást írnom a közutak állapotáról, de ő még mindig nem felelt.

Az Istenhegyi úton és a Hauszmann Alajos utcában szakaszosan zártak le egy-egy sávot, az erre közlekedőket a szembejövők oldalára terelik át.

A Dandár utcát mától augusztus 8-ig lezárják, kerülőútnak javaslom a Róbert Károly körút — Németvölgyi út — Alpári Gyula utca vonalat.

Mossák az Erzsébet hidat. A 18-as villamos helyett villamospótló autóbuszok járnak a vonal teljes hosszán.

De nem hagyott nyugodni, miért kell nekem tudósítást írnom a közutak állapotáról, így a kistermetű aggastyánt újra megkértem, indokolja meg, miért kell tudósítást írnom a közutak állapotáról.

Villamosfelsővezeték-építési munkálatok miatt a Kerepesi utat, a munkálatok befejezéséig, előreláthatóan szeptember 1-jéig lezárják.

A kistermetű aggastyán végre azt mondta, elmondja, miért kell tudósítást írnom a közutak állapotáról, csak várjak egy kicsit. Én elkezdtem várni, vártam-vártam elég hosszú időt, és a várakozás után a kistermetű aggastyán valóban elmondta, miért kell tudósítást írnom a közutak állapotáról.

Kőnig Róbert metszete

KINCS JENŐ:

Proletárok

Már tizennegyedszer ültek be A Fekete Kalóz című kalandfilm délelőtti előadására. Mint mindig, most is az erkély alatti tűzoltószékeken foglaltak helyet; a grófnő könnyedén, szellősen belékarolt Giovanni Csermanekbe, aztán összemarkolt, gumikesztyűs kezeit elégedetten az ölébe ejtette. Javíthatatlan, gondolta magában bosszúsan, mindazonáltal szeretetteljesen Giovanni Csermanek, s könyökével finoman megböködte a grófnő melletájékát.

— Mi az? — kiáltott hatalmasul a megriadt grófnő.

— A gumikesztyű... — suttogta Csermanek. — Már megint el tetszett feledkezni a gumikesztyűről. Még valaki félre találja érteni a helyzetet.

— Ó a teremtésit — mondta némileg halkabban, de megfelelő mérgességgel a grófnő. — Úgy látszik, már teljesen szenilis vagyok.

Azzal a nyolcvan esztendős, félig süket öregasszony dühödten tépdesni kezdte magáról a tapadós védőfelszerelést, s bizony jó negyedórányi feneketlen csattogásba is beletelt, mire előbukkantak idejétmúlt, gyűrött indigópapírosra emlékeztető kezecskéi. Még fészkelődött egy kicsit, aztán úgy belemerült a vásznon hősködő Kabir Bedi történetébe, mintha először látná a filmalkotást.

Giovanni Csermanek is megnyugodva dőlt hátra, bár továbbra is résen volt, jól tudta, hogy a grófnő hamarosan dicsérő megjegyzést tesz Kabir Bedire. Így is történt. Amikor a festett pillájú sztár egyetlen metszéssel felhasította a reá rontó tigris hasát, s kérkedve a közönségre tekintett, a grófnő így szólt:

— Fess ember, ugye?

— Mi az hogy. Igazi férfi — mondta meggyőződéssel Csermanek.

— Úgy is van — bólintott a grófnő s továbbra is érdeklődéssel követte nyomon a fordulatos históriát. Cseppet még az álla is leesett nagy izgalmában; remekbe szabott hamis fogsora olykor esztétikusan villant meg a vetítőgép ugrabugráló fénycsóvájában.

Giovanni Csermanek fél éve mondhatta magát a grófnő munkatársának, akkor nyert felvételt a Puskin költőről elnevezett filmszínház takarítóbrigádjába. Igaz, Seregi igazgatónő eleinte bizalmatlanul méregette az állás iránt érdeklődő Csermaneket — kétkötetes, befőttesgumival átkötött munkakönyvét például úgy ragadta meg, mintha az használt vécépapír volna —. de aztán erőt vett magán, nem küldte el azonnal a szerencsétlen embert. Ellekezőleg. Tüzetesen átböngészte Giovanni bejegyzésektől hemzsegő, veres csillagos okmányát, s darab idő múlva így szólt:

— Hát, az biztos, hogy magának nem volt eseménytelen az élete.

— Nem, asszonyom — mondta Csermanek.

— Nem veszik fel sehova, ugye? Látom, háromszor változtatott munkahelyet egy évben.

— Így van, asszonyom. Mindemellett kitűnő munkaerőnek érzem magam.

— Értem. — Mondta az igazgatónő. — Hanem takarítani tud-e?

— Hogyne, asszonyom. Versenyszerűen takarítottam a Csepelben, de korán abbahagytam — mondta illő komolysággal Csermanek.

— Hát, ha így állunk — mosolyintotta el magát az igazgatónő —, akkor alkalmazom magát takarítónak, három hónap próbaidővel. Ezerötszáz forintot tudok fizetni, a munkaidő reggel négytől nyolcig tart. Maga Emma grófnővel fog dolgozni, a földszinti helyiségekért felelnek. Az emeleti részt pedig a Kutyánszky házaspár takarítja.

— Emma grófnő? — kérdezte ámultan Csermanek. — Egy igazi grófnő lesz a párom?

— Igen. Egyébként Emma grófnő hányatott sorsú idős hölgy, még nyugdíjat sem kap. Abból él, amit itt megkeres. Gyengécske már szegény, úgyhogy jobbára csak vécésnéniként foglalkoztatom. A munka java részét magának kell elvégeznie.

— Meglesz — mondta Csermanek.

S Giovanni másnap reggel négy órakor bemutatkozott leendő kollégáinak. A grófnő barátságosan mosolygott rá, hosszan rázogatta a kezét, a tenyeres-talpas Kutyánszkyné, s az aprócska, kopasz Kutyánszky azonban éppencsak morogtak valamit bajuszkájuk alatt, s már igyekeztek is vissza az emeletre.

— Gonoszok ezek, mindenkit utálnak. Engem is — mondta felvilágosítólag Emma.

Giovanni Csermanek a grófnő útmutatásai alapján hamar belejött a szakmába, néhány nap elteltével egymaga vágta rendbe a Puskin mozi földszintjét, sokszor már hét óra előtt bevégezte a munkát. A grófnőnek még a felmosófa nyelét sem engedte megfogni, Emma kizárólag a vécé körüli teendőkkel foglalatoskodhatott.

Szép az élet, gondolta Csermanek. S az is volt, sőt egyre szebb lett: Giovanni lassan-lassan igazán összebarátkozott a grófnővel. Együtt reggeliztek a bádogszekrényes öltözőben — kefírt két kiflivel —, aztán kart karba öltve minden kilencórai előadást megtekintettek a tűzoltószékekbe telepedve. Ebédelni is eljárogattak később a közeli Centrálba, s bizony néha nagy lakomát csaptak. Ilyenkor hasábburgonyát falatoztak bőséges pörköltszafttal. Hébe-hóba elsétáltak a Múzeum-parkba, s olyan jókat beszélgettek, hogy csak nagy nehezen találtak vissza a moziba.

Szépen, boldogságosan teltek a két barát napjai, mígnem valamely hajnali órán Kutyánszky bácsi odalépett az előtérben szöszmötölő Csermanekhez.

— Látom, hogy maga igencsak ráhajt a grófnőre. Megdugta már? — kérdezte vigyorogva Kutyánszky bácsi.

— Maga megőrült, Kutyánszky — mondta Csermanek. — Nem tudja, mit beszél.

— Már hogyne tudnám. Szerintem maga kitartatja magát a grófnővel. Csak nehogy szóljak a Seregi igazgatónőnek.

— Elmegy maga a picsába, Kutyánszky — hörrent fel Csermanek. — Ha még egyszer a mocskos szájra meri venni a grófnő nevét, kitaposom a belét. Érti?

Kutyánszky akkor eloldalgott, de hamar megbátorodott, rájött, hogy nincs mitől tartania, s folyamatosan obszcén kifejezésekkel illette a grófnő s Giovanni kapcsolatát. S Csermaneknek fogalma sem volt, mihez kezdjen az elvetemült Kutyánszky bácsival.

— Hát, elment a kalóz — mondta a film végeztével a grófnő. — De nem baj, holnap Klein urat adják, az Alain Delonnal.

— Megnézzük — bólintott Csermanek, s elindultak az öltöző felé.

— De el ne felejtsen ám eljönni az esti díszelőadásra — figyelmeztette a grófnő Csermaneket.

— Dehogyis felejtek el eljönni — mondta Csermanek. — Hiszen eszünk-iszunk, nem?

— De bizony — mondta a grófnő.

S a takarítók este nyolc órakor — a híres magyar dokumentumfilm ünnepélyes bemutatója után — megjelentek a svédasztalokkal telizsúfolt előtérben. A grófnő elegáns, fekete ruhában, Giovanni pedig rövidke érettségiző öltönyében. S felszabadultan vacsorálgattak, iddogáltak a televízióból jól ismert notabilitások körében, önfeledten fecserésztek, csacsogtak, igazán jól érezték magukat. Egyszer csak feltűnt mellettük Kutyánszky, kezében kaviáros szendvicset szorongatott.

— Egészen jól néz ki a csajod — szólt oda csámcsogva Csermaneknek. — Remélem, ma megkúrelod.

— Tűnj el, Kutyánszky — morant rá Csermanek. — Be vagy rúgva.

— Most mit izélsz? Csak szurkolok neked — modta a disznószemű, kapatos Kutyánszky.

— Mit mond? — kérdezte a grófnő.

— Semmit, nem érdekes — legyintett Csermanek, s villámgyorsan, úgy, hogy talán senki sem látta, lefejelte Kutyánszky bácsit. S a bácsi halkan, puhán, mint elhullajtott papírzsebkendő heveredett le a piros szőnyegre. Giovanni azonnal lehajolt hozzá, felráncigálta, s elindult vele az öltöző felé.

— Semmi baj — mondta az érdeklődő notabilitásoknak. — Csak rosszul lett kicsit.

Az öltözőben aztán súlyosan megragadta Kutyánszky grabancát, s így rivallt rá:

— Most pedig hazatakarodsz. Ha visszajössz, meghalsz.

Giovanni aztán újra felkereste a mulatozókat, s az este további részében olyan urasan elszórakoztatta a grófnőt, mint még soha.

Másnap délelőtt tíz órakor Seregi igazgatónő irodájába kérette Giovanni Csermaneket.

— A maga verziójára akkor sem vagyok kíváncsi, ha netán az volna igaz — mondta az igazgatónő. — Azonnali hatállyal el kell bocsátanom. Ugye, megérti?

— Természetesen — mondta Giovanni Csermanek.

Szabó Tamás rajza

TÁRCATÁR

TO/IV.

SZÓVICC

A várhegy oldalának bokrai közt régi fal nyúlik le egészen az útig, a tetején lépcsősor, bent a falban sötét termek és folyosók, melyeket csak egy-egy lőrésen át ér a fény. Régen ágyúk álltak a folyosón, innen lehetett egy kartáccsal lesöpörni a várat ostromló ellenséget, még megvannak a falba erősített, nagy vaskarikák, azokhoz kötözték a lövegeket, hogy elsütéskor visszaugorva ne törjék össze a tüzérek csontjait.

Csavargók és hajléktalanok élnek most a termekben, nappal messze járnak, piacok környékén keresgélnek a vastartályokban, gyerekzsivajban, nagykabátban napoznak a játszótereken, titokzatos útjaikat járják csónak cipőikben, de éjszakai tábortüzeik gyarapodó hamujából tudni lehet, hogy sötétedés után visszatérnek.

Kőfalba vágott, keskeny ajtón lehet bejutni, mindenütt falfirkák, kő csigalépcső csavarodik le egy ázott rongy szagú, földalatti helyiségbe. Amint a szem megszokja a félhomályt, egy terem körvonalai derengenek. Oldalról, egy folyosóról fénypont jön imbolyogva, ismeretlen férfi közeledik, visszhangzó koppanások, megáll, feljebb emeli a kormozva lobogó, bádog petróleum lámpát, körbenéz. A hűvös terem sarkában, magzati pózban összegubózott emberalak fekszik vizeletszagú, koszladt rongyokból a sarokban összekotort vackán, a feje helyén hatalmas könyv, a lámpás ember lapozni kezd:

OLVASNAK A GONDOLATAIBAN.

A lámpás most lassan megfordul, továbbmegy egy másik folyosóra, az lejt, lépcsősorok nyúlnak a mélybe, egyik oldalon pihenőkkel megszakítva, a másik oldalon pihenők nélkül. Az első sík részen egy hosszú, vaniliarúdszerű, kócos alak fekszik a földön, egy másik fölötte áll és a nyakát markolva rázza, az egész egy végtelenül vontatott, hintázásszerű jelenet:

LEGYŰRI FÉLELMÉT.

Lejjebb, a második pihenőn egy rongyos, vézna alak térdel, felfelé néz a semmibe, a másik meg egy hatalmas köszörűt forgat a térdelő alak torka alatt, két mozdulatlan arc és egy forgó kerék árnyéka a falon:

KÖSZÖRÜLI A TORKÁT.

A harmadik pihenőn a két férfi lassan fel-alá járkál, várnak valamire, - mennek hazafelé, a hatvan felé - körbe-körbe sétálnak a félhomályban, egyik a másik nyomában, kavics és törmelék recseg a talpuk alatt, végül a hátsó kezében felemelt kés csillan, a másik hátába vág:

BELÉHASIT A FELISMERÉS.

Lejjebb az egyik alak látszik, egy a plafon kőboltozatára felfüggesztett, összekötözött rongycsomag alatt áll, a hatalmas rongylabda, piszkos felhő, egy madzagon függ a feje fölött, a férfi kócos, csapzott haja majdnem súrolja:

RONGY ÉLETE HAJSZÁLON FÜGG.

Most magas, vézna, overallos alak látható, szálegyenesen áll, árnyéka hajlott dzsin a nyirkos barlang folyosó plafonján, hosszan előrenyúlik le, a mélybe. Háttal áll, egyszerre valami botot emel föl a mellkasa előtt, a feje mögül nyúlik ki a rúd, lassan emeli, s az egy pillanatban legyezővé tárul, lécekből szögelt falegyező nyílik szét, s a férfi ott áll, mint valami pálma :

ELFÁSULT.

Áll a fával, megjelenik a másik, mögéje lopózik, csendben megáll a háta mögött, felnyúl és egyenként durván letördeli a legyező szárait, a fa leveleit nagy reccsenésekkel:

LELOMBOZÓDOTT.

A következő pihenőn először senki nem látható, aztán mintha csak a falból léptek volna elő, három-négy kopott alak tűnik fel, és a beton szélére leülnek sorban, egymás mellé, csak görnyedt hátuk látszik:

KÖNNYEK ÜLNEK A SZEMÉTBEN.

A magasabbik ember áll a lejtő legalján, a pihenőn, nekünk háttal, egyszerre megmozdul, lassan forogni kezd egyhelyben, elnyűtt zakója szárnyal, a haja lobog, egyre gyorsabban forog, meg-megtántorodik, felénk néz, sírva pörög:

BECSAVARODOTT.

Leérnek, a lépcső alján penészes, nedvességtől puhult téglákon lépdelnek, vizes vasakat kerülgetnek, megint egy csigalépcső indul, ezúttal fölfelé, sötétben mennek, libasorban, friss, hideg szél csapja meg arcukat, megtörik a lenti tompa csönd, autók dudálnak valahol messze, kiérnek a felszínre, a fal tetején állnak, fehér kőlépcső a szabad ég alatt, éjszaka van, előttük a Duna, a túlparton a kivilágított város lámpalánccai, a fehér lépcsőn ijedt, fekete agár kölyök szalad a gazdájához, fiatal éjjeliőr a télire bezárt, avarral lepett kertvendéglő üres épületében - Du ju szpik inglis ? Sprehen zi dajcs ? Kik maguk ? Mit akarnak itt ? Értenek ? Sprehen zi dajcs ? Kicsodák ?

Lábass Endre

A ház az építészetről szól

Külvárosi kis utcák között mutogatja erejét

Korunk építészetében megfigyelhető, hogy a tervezők gyakran fordulnak történeti stílusokhoz, régi épületformákhoz. Van, aki a feladattól függetlenül templomszerű házakat épít, van, aki archaikus motívumok elemi erejű idézeteivel él. Mások a barokk indulatosságából csempésznek egy keveset az irodaházak gránitburkolatai alá. Első megközelítésben szerencsés helyzet ez. A lehetőségek sokszerűsége teret enged annak, hogy a hűvösen intellektuális, humortalan tervező másféle házat csináljon, mint ostoba, ám buja társa. (A más országokban nemzetközi stílusnak is nevezett funkcionalizmus logikus, tiszta fehér kockái Argentinától Ausztráliáig sok száz országban képviselték a Bauhausból eredő ízlést, de aligha sejthető, hogy az egyes változatok mögött milyen tulajdonságú ember húzódott meg.)

Természetesen a személyes jegyek megmutatásának igénye egy épületen nem elsődleges szempont. E mostani irányzatnak azonban mégiscsak fontos eleme a tervezői individualizmus, a vélemény megjelenése.

Beleérző képesség, ízlés, alázat — RÉDEI FERENC FELVÉTELEI

Különösen érdekes megfigyelme az alkotói hozzáállás efféle megnyilvánulásait itt, Magyarországon, ahol a jogi védettséget nélkülözni kénytelen tervezővel bármit megtehet alkalmi kenyéradó gazdája. Ilyen helyzetben pedig nyilván igen nehéz meggyőzni a megrendelőt, hogy a tervező egyéni stílusának kibontakozása érdekében oldjon még egy keveset pénzeszacskója száján. Nem is ez történik. Rendszerint nagyratörő terv születik, amit aztán a megrendelő úgy nyirbál körbe, hogy a végső változat mindinkább közelít egy sima felületű kockához, amely teljesen kitölti a felhasználható légköbmétereket.

Nos, jellegzetes és egyéni építészetet csinálni manapság kétféleképp szokás. Az évről évre gyarapodó technikai lehetőségek figyelemmel követésével, szorgos alkalmazásával, azok bűvöletében, az aznapi formavilág követésével, illetve a mások által már kitalált megoldások, történeti előképek újrarendezésével. Mindkettő érvényes, mindkettőnek számos képviselője van a döbbenetesen eredeti gondolkozásútól a plagizátorig, s mindkét megközelítési mód egyedi viszonyban áll azzal a feladattal, amelynek kedvéért alkalmaztatik.

Az elmúlt hetekben Újpesten új irodaházat avattak. Terveit Kőnig Tamás és Wagner Péter készítette el. Tiszta, racionális térszervezésű épület. Mészhomok téglával burkolt felülete világos tónusú, falai átriumos belsőt rejtenek. Számos apró megoldás igényessége, a részletekből okszerűen összeálló egész átgondoltsága a tudás magabiztosságáról árulkodik. Mégsem értem, mit keres itt ezen a külvárosi kispolgári vidéken. Az antik eredetű, örökkévalóságot ígérő pilonok formái és az olaszos sarokbástyák függélyei közé feszülő, szigorú ház miért e fákkal árnyékolt, egyemeletes házakkal kísért kis utcák között mutogatja erejét? A homlokzati nyílások felfelé kisebbedő uralmi rendje, a bástyák közötti tetőablaksorban, mint lőrések közeiben fölbukkanó ég távoli mélysége, a második emeleti ablaksor koronázó párkányhoz hasonló optikai súlya, a ház átriumos rendszere meg a homlokzat világos mészkő színe a ma már Újpesttől elválaszthatatlan Állami Áruház jellegzetességeivel rokonítják.

Rákos Pál szocreál szellemben fogant ötvenes évekbeli épülete mára megszépült, kongó visszhangja most egy sosemvolt klasszikus stílusnak, de így, ideológiától terhelt mutáns mivoltában mégis csak valami egyszeri minőség megjelenítője. Kőnig és Wagner háza vajon ezt követné? Még ez sem kizárt. A két jónevű építész legtöbb munkája építészeti rekonstrukció. Többnyire mintákat idéznek tehát. Nagy beleérző készséget, jó ízlést és alázatot követelő műemléki munka ez, amelyet magas szinten űznek. A belvárosi Bástya utcában álló új banképületük már évekkel korábban fölvetette számukra az egységes és öntörvényű formavilágból fejlődő egyéni stílus kérdését. Az a helyszín színes és irodalmias megoldást eredményezett, ez a mostani egyszerűt, fegyelmezettet.

Mindkét esetben, mintha szólni akarnának a házak, megragadni a járókelőt és közölni vele valamit. Talán a ház használójáról, talán a tervezőkről magukról. De mégsem. Ezek a házak az építészetről szólnak. Kőnig és Wagner aktuális értelmezéseiről. Itt Újpesten, az Erzsébet utca 50.-ben például arról, hogy miként alkalmazhatók ma is örök érvényű építészeti formák. Az irodaházi funkció követelménye ürügy tehát. Alkalom arra, hogy a tervezők esztétikai problémákkal bajlódjanak.

A közeli Állami Áruház városképileg hangsúlyos elhelyezése mégis csak alkalmasabbnak tűnik arra, hogy a voluntarista stílus akarása érvényes eredményt hozzon. Az árnyas mellékutca azonban szétreped a mai kísérlet súlya alatt. Túl sok nem ide való kiváló építészi gondolat feszíti. A programépítészetnek hely kell, tér és rálátás, hogy a szemlélő is merenghessen rajta, és hosszú idő, ami alatt a környezet idomulhat a mai új ház felvetéseihez. Azért is, hogy végül ne nekem legyen igazam.

Bojár Iván András

Hivatásuk és szenvedélyük a játék

Arra a kérdésre, hogy szerintem mi a leginkább klasszikusnak tekinthető, legegyszerűbb és mégis legnépszerűbb játék, egy pillanatra habozni kezdek. Eszembe jut a gyerekkori ugróiskola, meg a csirizés (tudják, amikor két lány összefogódzik és addig pörög, amíg egyiküket el nem szédül), esetleg a bújócska, amit a jeles családi ünnepek alkalmával az asztal alatt meg a kályha mögött játszottunk. Aztán azt felelem, hogy a labda. *Szentiványi Tibor,* a Magyar Játék Társaság elnöke bólint, ezzel jelzi, hogy eltaláltam.

Gondolták volna, hogy egy olyan egyszerű terméknek, mint a fehérpettyes, piros gumilabdának kifejezetten nehéz sora lehet? Pedig így van. Annak ellenére, hogy már a piacgazdaság beköszönte előtt százezerszámra gyártották idehaza, sosem lehetett kapni. A labda ugyanis nagy helyet foglal és nem lehet érte elég sok pénzt kérni. Vagy itt van például a lego. Kreativitásra nevel, felhőtlenül játszik vele gyerek és (némely) felnőtt, csak éppen – mondja Szentiványi Tibor – nem tölti be a jó játékok egyik igen jellemző szerepét, ugyanis nem kíséri el a gyereket felnőtt korába, ahogy ezt megteszi egy baba, medve vagy akár egy villanyvasút is.

Az elmúlt évtizedekben egyébként is megváltoztak a játékokkal kapcsolatos szokásaink. A városi léttel együtt jár például az a kényszer, hogy a felépített babakonyhát, az indiánsátrat vagy a legegyszerűbb autópályát lefekvés előtt el kell pakolni. Egy természetközelibb, például falusi lakóhelyen az egész környék volt a játszótér, s ami még fontosabb, akkoriban még a szülők is együtt tudtak játszani a gyerekekkel: a férfiak faragtak, az asszonyok varrás közben bábukat, babaruhákat is készítettek. Ma viszont a játékvásárlásnál az az elsődleges szempont, hogy a gyerek majd jól elfoglalja magát vele – s ehhez lehetőleg ne kelljen szülői segédlet. A mai játékszerek többsége eleget is tesz ennek az igénynek, igaz, a szülők nyugalmának meg is kérik az árát: a similabda és az önjáró barbi közötti skálán az átlagosnak tekinthető ár 1500 forint. S hogy a szülőkben megvan a jóakarat, mutatja az a tény, hogy miközben folyamatosan csökken a családok életszínvonala, egy gyerek még mindig átlagosan három és fél ezer forint értékű játékot kap egy évben.

Mindez úgy derül ki, hogy alapjában véve a Kiss Áron Magyar Játék Társaságról kezdünk el beszélgetni Szentiványi Tiborral. Megtudom tőle, hogy a társaság még 1987-ben jött létre, azzal a céllal, hogy megőrizze és fejlessze a hazai játék- és játszáskultúrát. Bár a kezdet Kecskeméthez, a Szórakaténusz Játékmúzeumhoz kötötte az alapítókat, a társaság tevékenységének terepe később egyre inkább Budapest lett. Az ország minden részéből ideutazó tagok havonta egyszer-kétszer a tanítóképző főiskolán tartják előadásaikat, amelyeket az utóbbi években a hallgatók önálló kurzusként is felvehetnek a tanrendjükbe. A négy szakosztályban és két munkacsoportban tevékenykedő tanárok, óvónők, szociológusok és a játék iránt érdeklődő egyéb polgárok gyakorlatilag mindennel foglalkoznak, ami játékkal kapcsolatos. Játékpedagógiával, a játékok történetével, játszóterekkel, sérült gyermekeknek szánt készségfejlesztő játékokkal, sőt gyakorta hivatalosan is részt vesznek a játékszabványok kidolgozásában, az új eszközök minősítésében. S bár a kiadványok közreadására, a játékpályázatok finanszírozására ma már egyre nehezebben telik, a társaság mintegy hétszáz tagját – élükön a gondolkodásfejlesztő játékok gyűjtőjeként is közismert elnökkel – örömmel tölti el az a tény, hogy a világon legismertebb magyarnak manapság már nem Gábor Zsazsa vagy Puskás Öcsi számít, hanem a játékkonstruktőr Rubik Ernő.

N. Kósa Judit

Lefekvés előtt elpakolandók — VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

Szegények a fővárosi múzeumok

Néhol már fénymásolásra sem telik

Talán semmi nem írja le pontosabban egy ország kulturális romlását, mint az, hogy a sajtóban jórészt csak akkor emlegetik a múzeumokat, amikor anyagi nehézségeikről esik szó. Márpedig ez különösképp igaz a fővárosi múzeumokra: a legnagyobb közgyűjtemények millecentenáriumi felújításán vagy az Iparművészeti Múzeum tetejének megjavításán kívül az elmúlt hónapokban alig érkezett jó hír a gyűjtemények háza tájáról.

Márpedig a fővárosi múzeumok zöme mindennapi gondokkal küzd. Az aquincumi romterületen például a kíváncsi látogató rábukkanhat egy körlevélre, amely arról tájékoztatja a munkatársakat, hogy a fénymásolóból nem véletlenül tűnt el a papír, hanem kényszerből, az ez évben másolásra szánt összeg ugyanis elfogyott. Hasonló a helyzet más közgyűjteményekben is, gyakorta a napi munkát nehezíti a legalapvetőbb eszközök, a papír, a film, a láda hiánya, és akkor még nem beszéltünk az egyre emelkedő közműterhekről és a mind gyérebben csordogáló állami-önkormányzati támogatásról.

Hogy a fenntartó, azaz az állam is látja a helyzet súlyosságát, mutatja az a tény, hogy nemrégiben kiderült: a Művelődési és Közoktatási Minisztérium rendelettervezetet készít elő az ingyenes látogatási nap megszüntetéséről és a kedvezmények csökkentéséről. Ez a kezdeményezés azt mutatja, hogy a minisztérium jelentős tartalékokat lát a látogatók pénztárcájában, s úgy véli, a múzeumok fenntartásához ezek a bevételek komolyan hozzájárulhatnának.

A legnagyobb budapesti közgyűjtemények gazdasági vezetői szerint azonban az ingyenes látogatási nap megszüntetése nem sokat lendítene az intézmények helyzetén. Általános vélekedés, hogy e lehetőség nélkül a kispénzű nyugdíjasok, fiatalok aligha járhatnának múzeumba, a látogatottság meg manapság egyébként sem olyan nagy, hogy a belépődíj könyörtelen beszedésével jelentős többletbevételhez juthatnának. Gondot csak a turistacsoportok okoznak, a találékony szervezők ugyanis az ingyenes napokon viszik múzeumba a külföldieket – s nemritkán zsebre teszik az előre beszedett díjakat. A Nemzeti Múzeumban viszont már erre is kidolgozták a megoldást: folyamatosan változtatják az ingyenes nap idejét.

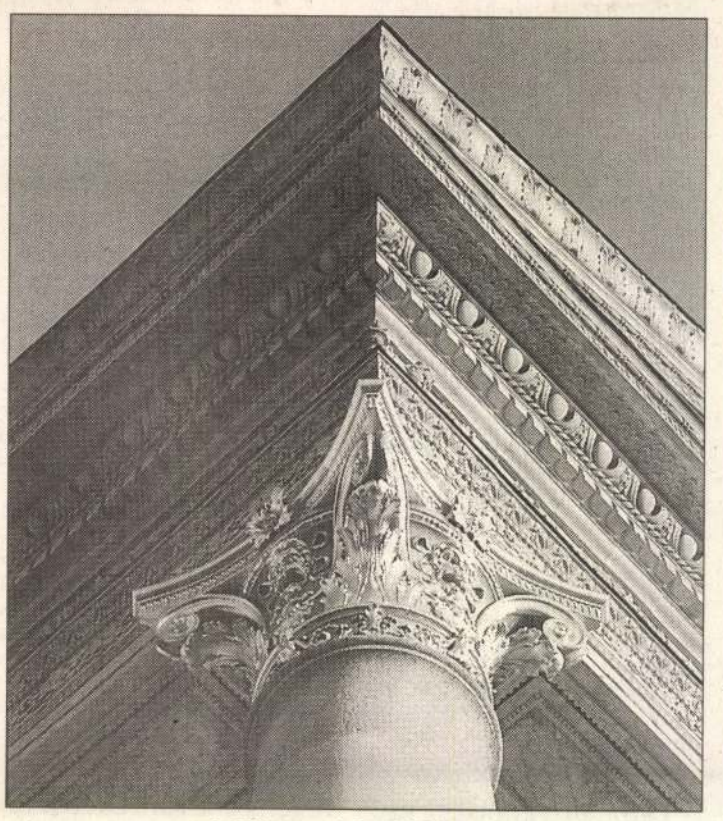

A Műcsarnok legalább szép

Ami a belépődíjakat illeti, az elmúlt években meglehetősen nagy különbségek alakultak ki a fővárosban. A leglátogatottabb gyűjtemények közül a Magyar Nemzeti Galériába mehetünk be a legolcsóbban – 50 forintért –, a Mezőgazdasági Múzeumban, a Petőfi Irodalmi Múzeumban és a Közlekedési Múzeumban 60 forintot kérnek. Az átlagárnak tekinthető 100 forintos belépő érvényes a Budapesti Történeti, a Hadtörténeti, a Kiscelli, és a Ludwig Múzeumban, míg a pálmát a Szépművészeti viszi el a maga 200 forintos jegyével. A nyugdíjasok és a diákok rendszerint feleannyit fizetnek, mint a felnőttek, az ingyenes nap, ha van ilyen, általában szerdára vagy szombatra esik.

Bár az elmúlt negyven évben megszokott pár forintos belépődíjakhoz képest ezek az árak borsosnak számítanak, való igaz, hogy nyomába sem értünk még az Európában megszokott összegeknek. A reális jegyár egyes vélemények szerint jószerével három nullával végződne, ez azonban – lássuk be – a mai körülmények között inkább derültséget váltana ki a honi múzeumlátogatókból: a közgyűjtemények vezetői ezért inkább nem gondolnak a jegyárak felemelésére. Mit tesznek ehelyett? Akinek módjában áll, az bálok, divatbemutatók, összejövetelek céljára adja bérbe a múzeum épületét. Filmet forgattat benne, esetleg pénzt is hozó termékbemutatókat tart. És vár sorsa jobbra fordulására.

N. K. J.

KÖNIG Tamás epitet

HANGVERSENY

KISCELLI MÚZEUM (III., Kiscelli u. 108.) 13-án 19 órakor a Budapest Ragtime Band hangversenye.

PESTI MEGYEHÁZA UDVARA (V., Városház u. 7.) 13-án, 14-én és 15-én 19.45 órakor a Budapesti Fesztiválzenekar hangversenye a Barokk Zenei Fesztivál '95. (L'amour Malade: A francia arisztokrácia zenéje) keretében.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 11-én 20 órakor Hajdók Judit orgonaestje. Műsoron Bach: A-dúr prelúdium és fúga, BWV. 536. Haydn: Zenélő óra darabok, Hob. XIX. C. Franck: E-dúr korálfantázia. Alain: Intermezzo. Messiaen: Pünkösdi mise.

MTA ZENETUDOMÁNYI INTÉZET ERDŐDY-PALOTA UDVARA (I., Táncsics M. u. 7.) 14-én 20 órakor Új Haydn Vonósnégyes hangversenye: Horváth János, Sárosi Péter, Pozsolt György, Magyar Gábor. Közreműködik: Varga István (klarinét). Műsoron Haydn: d-moll vonósnégyes, Op. 42. Csajkovszkij: D-dúr vonósnégyes, Op. 11. Brahms: h-moll klarinétötös, Op. 115.

TÁRLATOLGATÓ

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4–6.) Ady Endre otthona.

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában.

ART-X GALÉRIA (II., Pasaréti út 55.) Hermann Zoltán festőművész női aktokat ábrázoló képeinek kiállítása.

AQUINCUMI MÚZEUM ÉS ROMKERT (III., Szentendrei út 139.) Istenek, katonák, polgárok Aquincumban.

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) Zvolszky Zita festőművész és Sárkány Péter képzőművész kiállítása.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) A világ postabélyegei. Az 1945–1946-os magyar infláció türelmi időszakai.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Odd művészcsoport kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban. Gyarmathy Tihamér kiállítása. Utak Európába – Aquileia – római kori borostyánkövek kiállítása. Mérföldkövek a cseh állam történetében.

CONTRA AQUINCUM (V., Március 15. tér) A Pannonia limes védelmére épített Aquincum ellenerődje a Duna ősi átkelőhelye mellett.

CSILI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XX., Nagy Győri István u. 4–6.) Mai orosz festők alkotásai.

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA (V., Váci u. 25.) Ajtai Tamás és Székács Zoltán pasztelljeinek bemutatója.

CSONTVÁRY GALÉRIA (V., Vörösmarty tér 1.) Válogatás mai kortárs képzőművészek alkotásaiból.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Tarjáni Simkovits Jenő festő és grafikus 100. születésnapjára rendezett kiállítás.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Búza – A rózsa a lélek kenyere. Balla András retrospektív kiállítása. Egyed László kiállítása.

ÉRI GALÉRIA (V., Ferenciek tere 5.) Magyar és külföldi kortárs művek.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

FEDERICO KÁVÉHÁZ – MŰVÉSZ MOZI (VI., Teréz krt. 30.) Arctérképek – Szebeni András fotógalériája.

FERIHEGYI GALÉRIA (Ferihegy, I. terminál) Elekfy Jenő festőművész centenáriumi kiállítása.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI., Andrássy út 112.) Baji Miklós Zoltán kiállítása.

FORGÁCS MŰVÉSZETI ANTIKVÁRIUM (V., Stollár Béla u. 12/C) Bánhegyi László Vesta című kiállítása.

FORTUNA 11 GALÉRIA (I., Fortuna u. 11.) Képzőművészeti alkotások, a herendi majolika bemutatása.

FÜRDŐMÚZEUM (III., Flórián téri aluljáró) Előzetes bejelentés alapján látogatható (telefon: 180-4650).

GAÁL IMRE GALÉRIA (XX., Kossuth L. u. 39.) Az érzelmek üzenete című kiállítás.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézifegyverek története. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. Magyar Aero Múzeum, Oshawa, Ontario, Kanada. A Magyar Királyi Honvédség, 1922–1945. Katonák, várak, fegyverek (vármakett, XV. század). A hadak története Magyarországon, 896–1686. Díszudvar: a XII–XIII. századi városfal maradványai. Híretek együtt él velünk – emlékkiállítás a Magyar Királyi Honvédség 125., a Hadilevéltár és a Hadimúzeum alapításának 75. évfordulójára. ...És Magyarország hadszíntér (1944–1945). Buda vára a miénk – emlékkiállítás Budavár 1849. május 21-i visszavételére. A hazáért mindhalálig – a Magyar Királyi Honvéd Ludovika története (1808–1944). Vegyi harc, vegyi védelem. Szabadságharc és forradalom képekben – a Magyar Honvédség napja alkalmából gyermekpályázatok alkotásaiból rendezett kiállítás. Kiállítás a magyar űrhajózás 15. évfordulója alkalmából.

HARIS GALÉRIA (XII., Városmajor u. 48/B) Változatok a rendre című kiállítás.

HERCULES-VILLA (III., Meggyfa u. 19–21.) Előzetes bejelentés alapján látogatható (telefon: 180-4650).

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM (VI., Andrássy út 103.) A kínai buddhizmus művészete (X–XIX. század).

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. Paradoxon – Üveg – Művészet.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.) Jókai Mór-emlékszoba.

JÓZSEF ATTILA-EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) Ted Bos festőművész kiállítása.

KAROLINA GALÉRIA (XI., Karolina út 17.) Balog Anita keramikus és Árvay László festőművész kiállítása.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága, 1919–1967. Ország Lili kollázsai (1953–1972).

KERENGŐ (Jáki kápolna, XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A galériához tartozó képzőművészek alkotásai.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. században. Új szerzemények a Fővárosi Képtárban.

KISPESTI VIGADÓ (XIX., Fő u. 22.) Szabó Árpád festőművész kiállítása.

KNOLL GALÉRIA (VI., Liszt F. tér 10.) Ingeborg Strobl (Ausztria) kiállítása.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KORINTHOSZI TEREM (Műjégpálya, XIV., Olof Palme sétány 5.) Kagyló-, csiga- és korallkiállítás.

KOSZTOLÁNYI KULTURÁLIS KÖZPONT (IX., Török P. u. 3.) Koszta Zsófia iparművész Magyar tarot kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) Eredeti járművek. A közúti közlekedés története. A városi közlekedés fejlődése. Vasúttörténeti kiállítás. Repüléstörténeti és űrhajózási kiállítás (Petőfi Csarnok). 100 éves a magyar állami hajózás. Vásárhelyi Pál és a reformkori mérnökgeneráció. 25 éves a budapesti metró.

KRESZ GÉZA MENTŐMÚZEUM (V., Markó u. 22.) A magyar mentésügy 100 éve. A világ legnagyobb mentőszervezetei 1244-től napjainkig. Titanic-emléksarok.

LAKÁSMÚZEUM (III., Fő tér 4.) Kun Zsigmond néprajzi gyűjteményéből rendezett kiállítás.

LENGYEL INTÉZET (VI., Nagymező u. 15.) Ötvenhét hónap – a lengyel társadalom a második világháború alatt.

LISZT FERENC EMLÉKMÚZEUM ÉS KUTATÓKÖZPONT (VI., Vörösmarty u. 35.) Liszt Ferenc egykori berendezett lakása a Zeneakadémián. Liszt Ferenc és korának magyar irodalma.

LORD MAJOR GALÉRIA (Városmajori Szabadtéri Színpad) Ezüst György festőművész kiállítása.

LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület). Nemzetközi kortárs művészet.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedüs Gyula u. 24.) Vasarely-grafikák.

MAGYAR ÁLLAMI FÖLDTANI INTÉZET TUDOMÁNYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE (XIV., Stefánia út 14.) Kőzetek, ásványok, geológiai ritkaságok.

MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI MÚZEUM (VII., Kazinczy u. 21.) Az erősáramú elektrotechnika története.

MAGYAR ÉPÍTÉSZEK KAMARÁJA ÉS SZÖVETSÉGE SZÉKHÁZA (VIII., Ötpacsirta u. 12.) Dámosy Géza grafikusművész (Bonn) Útrajzok című kiállítása.

MAGYAR NEMZETI BANK BANKJEGY- ÉS ÉRMEGYŰJTEMÉNYE (V., Szabadság tér 8.) A pénzkibocsátás Magyarországon.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (I., Dísz tér 17.) Középkori és reneszánsz kőtár. Gótikus faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. Késő reneszánsz és barokk művészet. XIX. századi festészet, szobrászat. XX. századi festészet, szobrászat és éremművészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Mai argentin művészek. Aranyérmek, ezüstkoszorúk – Műpártolás és művészkultusz a XIX. században.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) A magyar koronázási jelvények.

MALOMIPARI MÚZEUM (IX., Soroksári út 24.) A malomipar története.

MARTON GALÉRIA (I., Tigris u. 55.) Marton László szobrászművész kiállítása. A tárlat előzetes telefonbejelentésre látogatható (telefon: 175-0985).

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A magyar mezőgazdaság és állattenyésztés története. Fénykép a változó paraszti társadalomban – Egy falusi fotográfus képei (1936–1970). Földosztás, 1945. Természetvédelem és vadgazdálkodás – Nemzetközi gyermekrajz-kiállítás.

MHB IMMO ART GALÉRIA (V., Deák F. u. 15.) Papp Oszkár festőművész kiállítása.

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon. Bartók műhelyében. Körösényi Tamás Tájhangok című kiállítása.

MŰCSARNOK (XIV., Hősök tere) Mai magyar szobrászat.

NEMÉNYI LILI–HORVÁTH ÁRPÁD-EMLÉKSZOBA (Pesterzsébeti Múzeum, XX., Baross u. 53.) Emlékkiállítás.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Santiago de Compostela-i zarándokút és A katedrális átalakulása című kiállítása. A jó kalászok dicsérete – szlovén tokmányok.

NO. 5 GALÉRIA (V., Apáczai Csere János u. 5.) Állandó kiállítás a galéria művészeinek munkáiból. Szőnyi György Drops című kiállítása.

ÓBUDAI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (III., Fő tér 1.) Kispolgári szecessziós enteriőr a Kőszegi-hagyatékból. Játéktörténeti „raktárkiállítás" kicsiknek és nagyoknak.

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA (III., Fő tér 1.) Kováts Borbála Xorox munkái.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kiskorona u. 7.) Szabics Ágnes szobrászművész kiállítása.

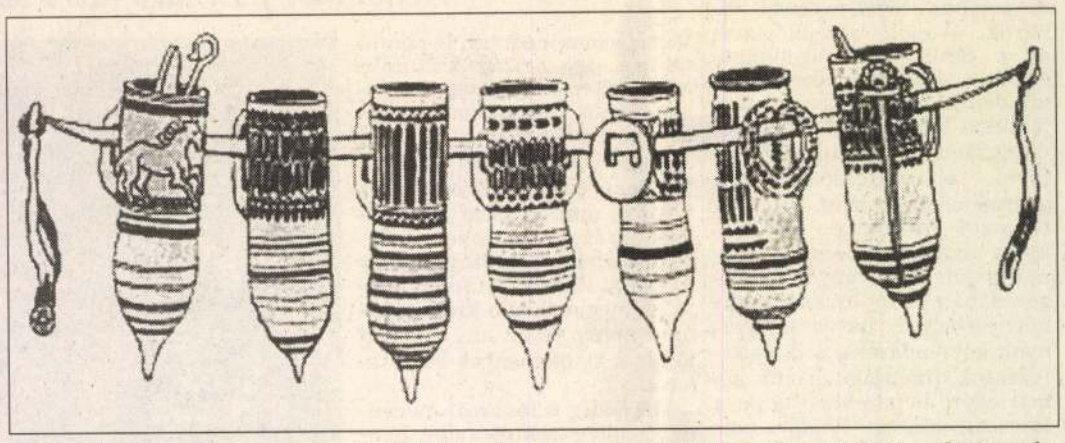

A Szlovén Néprajzi Múzeum vendégkiállítása A jó kaszások dicsérete – szlovén tokmányok címmel a Néprajzi Múzeumban (V., Kossuth tér 12.) látható.

ORSZÁGOS FÖLDTANI MÚZEUM (XIV., Stefánia út 14.) Magyarország ásványai, kőzetei, ősmaradványai. Ősállatok lábnyomai. A hazai földtan története. Lechner-emlékkiállítás.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics Mihály u. 1.) Mendele Ferenc életműve. Torockó műemlékei.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÖNTÖDEI MÚZEUMA (II., Bem J. u. 20.) A magyarországi öntészet 1000 éves története.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári palota, E épület) De profundis – Halász Gábor-emlékkiállítás.

ŐRMEZEI KÖZÖSSÉGI HÁZ (XI., Cirmos u. 8.) Rózsa Zsuzsa textilképei.

PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 7–14.) A századforduló iskolája – iskolatörténeti kiállítás. Középkori ribillió – N. Kiszely Melinda baba- és jelmeztervező művész kiállítása.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Baross u. 53.) Pesterzsébet és Soroksár történeti emlékei.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi u. 16.) Petőfi és kora. A Hetedik (József Attila). Irodalmi évfordulók 1995: Nagy László-emlékkiállítás. Moser Zoltán irodalmi fotói.

POSTAMÚZEUM (VI., Andrássy út 3.) Postatörténeti állandó kiállítás.

RÁDIÓ- ÉS TELEVÍZIÓMÚZEUM (Diósd, Rádióállomás, Kőbányai u.) A magyar rádiózás története.

RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor 12.) Kína művészete. Japán művészete. Koreai írószoba a XIX. század végén.

REICH KÁROLY-EMLÉKSZOBA (XII., Tusnádi u. 31.) Az emlékszoba telefonbejelentésre látogatható (156-1726).

RÉT GALÉRIA (XI., Törökugrató u. 9.) Ujhelyi Jenő Fények című kiállítása.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából.

STÚDIÓ GALÉRIA (V., Képíró u. 6.) Sárkány Sándor kiállítása.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafikák, szobrok. A műterem előzetes telefonbejelentésre látogatható [185-8297, (06-88) 381-648].

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Egyiptomi kiállítás. Régi képtár. Barokk szoborgyűjtemény. XIX. századi gyűjtemény. XX. századi gyűjtemény. Román opalka. Bernard Schultze Nagy formátum című kiállítása.

SZOBORPARKMÚZEUM (XXII., Balatoni út–Szabadkai utca sarok) A többtonnás szocializmus.

TAM TAM GALÉRIA (XIII., Csanády u. 19.) Napnővér – Holdfivér – Szeivolt Kata és Tóth Árpád kiállítása.

TECHNIKATÖRTÉNETI MTV-GYŰJTEMÉNY (IX., Lenhossék u. 35.) A televízió négy évtizede képekben és gépekben.

TELEFÓNIAMÚZEUM (I., Úri u. 49.) Távközlés-történeti állandó kiállítás.

TM GALÉRIA (V., Fehér hajó u. 10.) Kortárs művészeti alkotások kiállítása.

TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12.) A tűzvédelem fejlődése az őskortól napjainkig.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUBGALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) Szécsi Katalin Zs. festőművész és Marosán László képzőművész kiállítása.

ÚJPEST GALÉRIA (IV., Árpád u. 66.) Dorosz Károly Kincs cserépedényben című festménykiállítása és Pallagi Tünde népi iparművész kerámiakiállítása.

XI. KERÜLETI HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS (Petzval J. u. 42.) A kerület régészeti, építészeti és repüléstörténeti emlékei.

VÁR GALÉRIA (I., Táncsics M. u. 17.) XX. századi magyar és külföldi, valamint kortárs festmények, grafikák, szobrok.

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Imets László fametsző művész kiállítása.

VASARELY MÚZEUM – KAMARATEREM (III., Szentlélek tér 6.) Czitrom Béla (Finnország) kiállítása.

VÉGÁLLOMÁS GALÉRIA (II., Hűvösvölgy, 56-os villamos végállomása) Forster Jakab festőművész kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Kovács László festőművész kiállítása.

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. e. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel [118-3880, (06-20) 347-160].

ZSIDÓ MÚZEUM (VII., Dohány u. 2.) A zsidó vallás kegytárgyai. A második világháború magyar zsidótörténete. Áldozatok és gyilkosok – Gedő Ilka gettórajzai és Román György portréi a háborús bűnösök népbírósági tárgyalásáról.

OTP BANK GALÉRIA
Budapest V., Nádor u. 15.
Nyitva: naponta 10–18 óráig.
Augusztus 10.–augusztus 24.
Dus László festőművész kiállítása
100784 KJ

BARANGOLÓ

Ha kaktusszal a lábán ébred az ember, ne várjon túl sokat a soron következő naptól. Történt ugyanis, hogy a galériámon lévő tárgyak átrendezésekor matracom széléhez helyeztem mexikói származású növényemet. Reggelre persze elfeledtem, előző nap mit tettem, és kinyújtóztam. Alig tudtunk megszabadulni egymástól. Mármint én meg a kaktuszom. És ehhez a nyitóélményhez hasonlatosan telt el a nap hátralévő része is.

A csillebérci gyermekvasút újrafelfedezésére barátnőmmel és három szülőttével indultam el. Úgy gondoltuk, hogy a Normafánál szállunk fel az úttörőből gyermekre keresztelődött járműre. Némi vacillálás után fogas helyett autóval közelítettük meg a normafai siházat, majd onnan gyalog folytattuk utunkat. A sarki vendéglős becslése szerint háromszáz méternyit tettünk meg, mire elértük a vasúti átjárót. Ezalatt sikeresen lebeszéltük a gyerekeket a jégkrémről, az üdítőről, a csokirudakról és arról, hogy a tizenöt centiméter széles járdán varázstáncot lejtsenek. Ötször éledtünk újra azután, hogy a KFKI busza elviharzott mellettünk, majd meghallgattuk a középső gyermek műsorát Anyu mérges címmel, végül elértünk a megállóhoz vezető kavicsos útra. A kifüggesztett tájékoztatóból ugyan azt olvastuk ki, hogy mi a csillebérci megállóban vagyunk, de ez már nem változtatott a dolgokon. Jegyet váltottunk és vártunk fél órát a következő szerelvényre. Addig megszemléltük a bakterház oromzatát díszítő vidám úttörőket, az ivókútban hancúrozó gyermeket és hallgattuk a környéken gitározó magánszámát. Azután befutott a vonat, fapados volt és lehúzható ablakú. Majdnem olyan, mint tíz éve. Gyerek, szülő viszont alig. Miénk volt a tér. Mi, felnőttek megpihentünk egy kicsit. Nagyokat szívtunk a meleg levegőből, elbeszélgettünk az általános iskoláról, a természetről, Péter bá' táborszervezési gyakorlatáról és a gyermeklélektan fogas kérdéseiről. A három gyermek először megilletődötten ücsörgött, azután nézelődött, később rohangászott fel és alá. Majd megkérdezték: kell-e sétálni, ha leszállunk és megyünk-é mindezek után „megdöncizni". Felnőtt-történeteink felénél vasutat váltottunk. Kicsit izgultunk, hogy túlmegyünk az átjárón, de sikeresen megismertük. A háromszáz méter legalább hatszáznak tetszett visszafelé, még nehezebb volt a gyermekmeggyőzés jégkrémügyben, majd fáradtan lecsorogtunk az Istenhegyin. Végezetül csak egyet mondanék: hétfőn ne akarj vasutazni, de libegőzni se. Pihend ki inkább a vasárnapot!

Sz. A. A.

(Az első vonat nyolc órakor indul a Hűvösvölgyből, az utolsó 17.45-kor, s negyvenpercenként közlekedik. A teljes menetidő is ekörül van, tehát 45-50 perc. A jegy ára gyermekeknek egy útra 30 forint, oda-vissza 50, felnőtteknek 60 forint oda, míg a menettérti 100 forint. Gyereknek csoportban még olcsóbb: 15, illetve 25 forint.)

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 11-én 18 órakor „Nem a zsidóság tartotta meg a szombatot, hanem a Szombat tartotta meg a zsidóságot" – hagyományos Sábát fogadás magyarázatokkal, tanítással. 13-án 18 órakor Rományi Rotá cigány népzenei együttes koncertje és cigány táncház.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 13-án 19 órakor Goldoni: Kávéház – a Komédi Franc Ez? társulatának előadása.

BULI VAN

E-KLUB (X., Népliget) 11-én kisterem: Tramps-koncert, nagyterem: disco. 12-én kis- és nagyterem: disco & rockcirkusz.

KIRÁLYI PALOTAKERT 11-én és 12-én disco, soul, funky, rock and roll.

KÖZGÁZ D. C. (IX., Fővám tér 8.) 11-én Dániel Annah és együttese, mozifilmek: Tank Girl, A préda.

MADE INN MUSIC CLUB (VI., Andrássy út 112.) 11-én Géniusz, 12-én SNF-party.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy M. út 14.) 13-án Sirtos – görög táncház.

RINCON LATINO – LATIN KOCSMA (VIII., Kiss József u. 12.) Mindennap latin-amerikai ízek, koktélok, zene. Szerdán, pénteken és szombaton 21 órától tánczene.

A monumentális grafika

König Róbert klasszikus kísérletei

Tér és idő, (no és a Baross utca) fölött lebeg a műterem. A száz négyzetméterből egy íróasztallapnyit hasít ki a fény. Csakhogy itt a képíróeszköz még a Gutenberg-galaxis időszámítása előttről való. Neves és névtelen fa- és rézmetszők, rajzolók, litográfusok és karcolók ugyanazzal a mozdulattal hajoltak a dúc fölé századok óta, ahogyan azt König Róbert is teszi. Van valami vonzó anakronizmus abban, ahogyan életét, s legszűkebb környezetét a maga képére formálja.

Csak egyetlen hely van, ahol nincs helye az anakronizmusnak: s ez a néhány négyzetcentiméter a dúc, s a nyomat papírja. König Róbert munkái ugyanis ízig-vérig huszadik századi, mi több: századvégi produktumok. No nem stiláris jeleikkel, védjegyként kitűzve a múló modernség címkéit; inkább izgató, sokszor fölkavaró drámai helyzeteikkel, jeleneteikkel, gesztusaikkal. Vélhetnénk ezek után, hogy afféle irodalmias, elmesélő grafikákat terem ez a műhely. Ilyen értelemben is jóleső a csalódás. A finom rajzoktól, jegyzetektől a karcolt, metszett, vésett dúcokig minden jel a képi költészet magasába emel. A felhajtó erő az irónia, a groteszk, a képbe dermedt dráma, amit a puritán grafikai eszközök, a technikai bravúrokat tudatosan visszafogó szándék még csak fölerősít.

Nem kell az embernek különösebben tájékozottnak lenni a művészettörténetben, hogy eszünkbe jusson — a hitünk szerint — a Gyula melletti Ajtós községből származó Dürer mester. A hasonlat akkor sem sántít, ha König Róbert esetében az európai vándorlás útvonala kuszább és talán fordított.

A metszőasztalon Conrad Messinger apokrif portréja is ezt a sejtést igazolja.

— Az érett férfikor küszöbén az ember már nem csak hanghordozásában, kézmozdulatában, de gesztusaiban is fölismeri közelebbi és távolabbi őseit. Ráadásul a te műfajod, a grafika évszázados hagyományokra tekinthet vissza, hiszen jóval megelőzi a könyvnyomtatást is. Kiket tarthat így számon elődeiként az ember, ha alkotó?

— Kétségtelen, hogy a származásom egyre inkább beleszól, megjelenik mostani munkáimban. Az őseim, ha csak a nagyszüleimig megyek vissza, tipikusan közép-európai, vagy közép-kelet-európai családot mutatnak. Igazi „keveréknek" számítok, mert a Königek Máramarosszigetről jöttek: ott voltak fegyverkovácsok és puskamívesek. Valószínűleg ők még egy régi, 1700 körüli frank telepítéssel kerültek oda. König nagyanyámék pedig Bécsből jöttek át, de igazából morvák voltak. Mert itt még az ükszülők származását is tudom: hogy Meerisch Budweis, valamint Moravska Ostrava környékéről származtak. A frank ág az anyai részről is ismétlődik, bár ma egyezményesen svábnak nevezünk minden magyarországi németajkút; de nagyon jól tudjuk, hogy a török hódítás utáni telepítés nagyon vegyes volt: ebben az időben legkevésbé a sváb területekről jöttek, inkább bajor és frank német népcsoportok érkeztek. Amíg a nyelv szinte itt alakult ki (illetve át) Magyarországon, addig a népviselet sok esetben még a vándorlás útvonalát is mutatja. De, hogy teljesebb legyen a kép, a dél-baranyai anyai nagyanyámnak Erdélyből került székely élete párja. Ha nagyon keresgélném a képesség eredetét, akkor szóba kerülhetnek a kézműves ősök, s nincs okom tagadni, hogy ez a vonzalmam talán tőlük eredeztethető. Apám néhány rajzát a mai napig is őrzöm. Őmaga egyébként a zenéhez kötődött, ezt művelte és tanította. Előtte nem tudok senkiről, aki rajzolt volna, de amikor a késeimet élesítem, gyakran eszembe jut nagyapám, akitől — ha tíz évvel korábban születek — nagyon sok mindent tanulhattam volna.

— A rajzolás, a rendszeres stúdium már egyfajta kötelességtudatot feltételez. Gyerekkorában mindenki rajzol, mégis kevesekből lesz elmélyült ábrázolásra, a látvány elemzésére képes ember, s akkor hol vagyunk még a művészettől...

— Talán meglepő, de mióta az eszemet tudom én mindig az akartam lenni, ami most vagyok. Jóllehet talán pontosan meg sem tudtam határozni, hogy mit jelent az, hogy grafikus. Hároméves korom óta rajzolok rendszeresen, ezt tudom, apám szinte minden rajzomat megőrizte. Ez nekem olyan természetes, mint az, hogy levegőt veszek. Különösebb ösztökélés éppen ezért

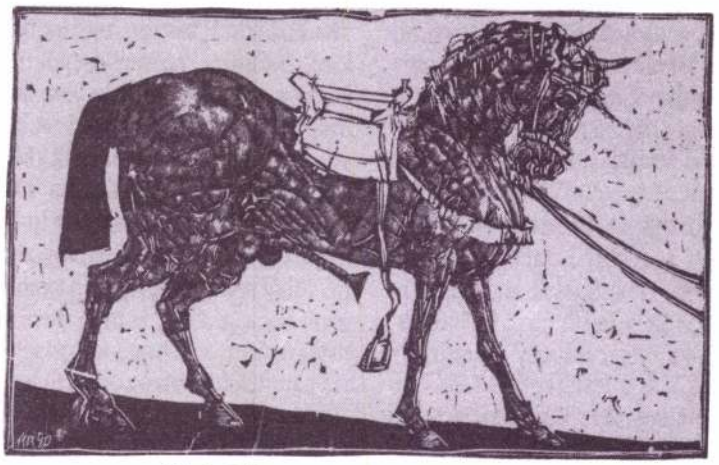

König Róbert: Hódító Vilmos harci ménje

soha nem kellett. Szüleim a legtöbbet azzal segítettek, hogy hagytak engem és az öcsémet dolgozni, rajzolni. Jó könyvekhez jutottunk hozzá, legfeljebb azon mérgelődtek, hogy karácsony másnapján pasztellel összekentük a parkettát. De amellett, hogy rajzoltam, számtalan egyéb dolog is érdekelt, s érdekel ma is. Többek között bensőséges a kapcsolatom a zenével. Egészen addig szívesen tanultam hegedülni, amíg bonyolultabb fekvéseket nem kellett gyakorolni. Annyi kényszert azért beképzeltem magamnak, hogy egy ilyen zenész családban muszáj valamilyen hangszeren játszani, ezért akkor az oboa mellett döntöttem. Erre szerencsére várni kellett, hogy a tüdőm fejlettebb legyen, de ezzel is úgy jártam, mint a hegedűvel a második kottafüzet után. Maradtak hát a népdalok, de ezek meg nem valók a legnehezebb fúvós hangszerre, az oboára, így aztán igazán magamtól tanultam meg végül furulyázni. Később a hódmezővásárhelyi művésztelepen, Mártélyon hozzájutottam egy citerához. Ezt a magam kedvére tudom csinálni. De van egy bőrdudám is. Ez nagyon régi vágyam volt, mert az én szerény zenei képességeimhez elég, de mégis feladatot jelent egy-egy dalt citerára vagy dudára igazítani. Tehát a hangszerek itt a műteremben nem dekorációt jelentenek.

— A főiskola — és elsősorban a művészeti főiskolák — nem csak vonzani tudnak, de el is tudnak lökni maguktól. Sokakat akár egy életre is...

— Engem másodszorra vettek fel a főiskolára. Székesfehérváron jók voltak a rajztanáraim, és én igazán ritkán vetődtem föl Budapestre. M. Tóth Istvánt mindenképpen meg kell említenem, mert kedvet tudott csinálni ehhez a pályához már az általános iskola alatt is. Nem sokat tudtam a felvételiről, mielőtt idekerültem, csupán fél évet jártam a Dési Huber szakkörbe rajzolni, ott is csak egy kis műhelyszagot vettem. Amikor én bekerültem a főiskolára, a grafika még csak egy megtűrt jelenség volt a festészet és a szobrászat mellett. Az volt akkor a rendszer, hogy előbb két évig festő osztályba kellett járni (akkor is, ha én grafikusnak jelentkeztem a főiskolára), s csak utána szakosodhattam. S tudomásom szerint az én évfolyamomban egyedül én voltam az, aki grafikus szeretett volna lenni. Szinte rendhagyó dolog volt, hogy én már első év után átkerülhettem első mesterem, Sarkantyú Simon keze alól a grafikai tanszékre. Itt nagyon jól éreztem magam, mert együtt dolgozhattam Raszler Károllyal és Rozanits Tiborral, akikkel a mai napig is remekül tudunk együttműködni. Én tőlük tanultam a szakmát, a művészi magatartást, a képi gondolkozást.

— Botorság lenne azt képzelni, hogy a grafikusoknak nincs közük a színekhez. A fekete-fehér drámája mellett itt, a te műtermedben is nyoma van annak, hogy szelídebb hangon, szinte líraian helyet kérnek a színek. Lemondás volt valaha az a választás, hogy a grafika látszólag keskenyebb ösvényén indulj el?

— Úgy gondolom, hogy akkor is éltek bennem a színek, amikor egy szikárabb képi nyelvet választottam. Mindig is volt igényem arra, hogy fessek. Sőt, kiforrott festői program is lebegett a szemem előtt — de különösen eleinte engem a grafikai tevékenységem sokkal inkább meghatározott. Nagyon ritkán tudok (és csak lépésről-lépésre) a festészetnek egy kis időt teremteni. Végül is úgy gondolom, hogy azért lassan a munkásságomban erőteljesebb hangsúlyt kaphat a „színesebb világ". Mások is észrevették, hogy amíg a grafikáim erős szerkezetűek, szinte robosztusak, addig a festői hajlamaim jobban kötődnek a lírához. Ezt persze a nézők joga megítélni, lehet, hogy én ezzel néha vitatkoznék... Inkább úgy gondolom, hogy a személyiségemnek nagyon sok olyan oldala van, amit még nem mutathattam meg. A művek közötti azonosság is csak akkor mutatkozik meg igazán, ha több festményt, esetleg plasztikát tudok majd a grafikák mellé felsorakoztatni. Tehát semmiféleképpen nem lemondás a grafika, s még kevésbé mondhatom azt, hogy kötöttségeivel gátolna, inkább úgy érzem, segít abban, hogy összefogottabbak legyenek a dolgaim. Az egy adottság, hogy én viszonylag könnyedén és gyorsan dolgozom. Ennek veszélyeivel számolok is. De egy hagyományos, vagy inkább klasszikus műfaj keretei között keresem a megújulást.

— Még mindig csak a kézbéli dolgokról beszéltünk. Mi az a szellemiség, ami téged izgat?

— Talán furcsa, hogy ezt mondom, de én először is mindenütt nyitott szemmel járok. Rengeteget rajzolok, rengeteg nyersanyagot gyűjtök. Azonnal leteszem a gondolataimat, akár külföldre utazom világot látni, akár egy napra kelek útra a legközelebbi környezetet megtapasztalni. A látvány alapján megélt valóságról gyűjtök anyagot. Szekrények vannak tele a vázlataimmal, s ez nem véletlen, mert borzasztóan izgat a látható valóság. Ez az alap. Ha csak Swiftnek a „Gulliver utazásai a Nyihahák országában" című regényére gondolok, akkor egyszerre jelenik meg bennem a napi kapcsolatom a lovakkal, a lovak környezete, az a világ, amely körülveszi a hajtókat és lovasokat, s az a közeg, amelyben élünk. Az a borzasztóan éles társadalmi szatíra legalább annyira izgat, mint a lovak köznapi és mégis rendkívüli szépsége. De ugyanígy velem van az a magyarországi német kultúra, amelyet töredékes gyermekkori élményeim után újból fölfedeztem. De ezekről „mint témákról" szinte fölösleges is beszélni, mert ezek képi valóságukban hitelesek. Ezeknek én azt az egyetemes tartalmát keresem, és próbálom meg kifejezni, ami túlmutat e zárt világ egyszerű ábrázolásán.

— Az egyik legfontosabb — ha nem a legfontosabb — kérdése a művészetnek az eredetiség. Az, hogy úgy szólaljon meg az ember, hogy azösszetéveszthetetlen legyen.

— Én úgy érzem, nagyon természetesen találtam magamra. Ha megnézem a régi munkáimat, akkor magam is tapasztalom, hogy engem is értek hatások. Azt hiszem ezen mindenki túlesik. Amikor rézkarcolni kezdtem, elmélyülten tanulmányoztam Rembrandt munkásságát és viszonyát a világhoz. A főiskola utáni munkáimon még a mestereim hatása is érződik. Valahogy megmaradt bennem Áron Nagy Lajosnak a szava, aki a székesfehérvári

szakkörében azt mondta valamelyikünknek, hogy „a stílus majd megjön magától, elsősorban dolgozni kell". A kínos keresgélést emígyen elkerültem.

— *Hogyan tanítasz?*

— Nálunk a grafikai tanszéken adva van a műhely. Ez a tanítást is bizonyos mértékig meghatározza, megkönnyíti, mert bizonyos technikákat meg kell tanulni, el kell sajátítani. A tanítható része, csak így tanítható ennek a művészetnek. Valamennyi növendéknél arra törekszünk, hogy egy alapos rajzi és technikai képzés után személyre szabott programot csináljon végig. Ebből következik, hogy segítjük a személyiséget kibontakozni. Ezt egyáltalán nem hinném rosszízű akadémizmusnak. A tanítás azért is nagyon jó dolog, mert állandóan frissen tart. És nem csak azért, mert húsz év a korkülönbség a növendékek és köztem, hanem, mert a szemléletük is hat rám.

— *A műfaj hagyományai a viszonylag kisebb méretek felé orientálnak. Sok ilyen munkád van, de ezeket a munkákat messze meghaladja a hatalmas méretű, textilre nyomott grafikák sora. S itt nem egyszerűen méretnövelésről van szó. Inkább egy új monumentális műfaj születéséről.*

— Sokat foglalkoztam azzal, hogy hogyan lehetne növelni a grafikai kompozíciók méretét, hogy alkalmas-e a műfaj murális feladatok megoldására is. Így jutottam el a nagyméretű papírmetszethez. Ez a látszólag igénytelen műfaj ugyanúgy képes technikai finomságokat hordozni, mint a fametszet, vagy a linó. Ehhez már csak a nyomtatáshoz alkalmas textilt, vásznakat kellett megtalálni. Ez a technika is szinte önmagától adódott. Ez a magatartás persze nem azt jelenti, hogy az embernek nincsenek kétségei, de feleségem Lelkes Mária, aki szintén alkotó ember, az iskola, a tanítás, a barátságok, néhány művészeti társaság, a lovaglás és a hajtás mindig átsegít a nehézségeken. Én úgy érzem, harmónikusan élek. Szinte szégyelem kijelenteni, de harmónikusan. Lehet, hogy ez ma szinte gyanús, de így van.

Antall István

A mesterség dicsérete

Orbán Ottó: A költészet hatalma

A költő, ha valóban az, nem szólhat másról, mint a mesterségről. Élete a szakmája, szakmája az élete. Számára minden tény, adat, eset és esemény, érzés vagy benyomás mesterségbeli kérdés. Minden addig és annyiban érdekes, amíg és ahogyan művészi formába önthető. A költészet tétje: az élet, az életben maradás: maga a költészet.

Mű leginkább egy másik, korábbi vagy kortársi mű vagy alkotó, többnyire alig érzékelhető és észrevehető hatása alatt, közvetett-közvetlen inspirációjaként születik. Ezt kevesen ismerik el (be), sőt a leggyakrabban, még maguk előtt is, titkolják. Pedig semmit nem von le a mű eredetiségéből vagy jelentőségéből eredetének milyensége. Igaz, nem is tesz hozzá semmit. Művet önmagában létrejöttének körülményei nem minősítenek, nem minősíthetnek. Minden újonnan elkészült műben ugyanakkor, búvópatakként, ott csordogálnak más művek hajszálerei. „Ha a búvópatak szeszélyét nem, a lényeget nem értjük" (*Sírkő és káprázat; a Belvárosi Kávéházban*).

Weöres Sándor mondja ki bátran és büszkén a vers születéséről készített egyetemi értekezésében, az olvasói kiábrándulás veszélyét is vállalva, hogy csaknem minden versét „több-kevesebb irodalmi hatás érlelte". Az irodalmi hatás azonban, nagyon fontos szempont, költői gyakorlatában nem utánérzést vagy valamely minta szolgai másolását jelenti, sokkal inkább az irodalom organikus folytonosságának egyszerű és bölcs tudomásulvételét: „egy-egy költő-oeuvre nem magában álló sziget, hanem inkább az erdei szálfához hasonlítható: az elődök lombjából növekszik, virágzáskor a többi fával hímport cserél, és az utódok táplálkoznak belőle."

Orbán Ottó, nyilván lelki többletének biztos tudatában, ilyen értelemben sohasem féltette eredetiségét. Saját írói műhelygondjai megoldása érdekében, több mint három évtizede, szinte kihívó eltökéltséggel számára kedves költőkhöz és művekhez fordul; merészen, ha tetszik, elorozza a náluk meglelt, használható eszközöket. El is érte, annak rendje és módja szerint, a kritikusi számonkérést. A vád az, amit történetesen Weöres Sándor-díja átvételekor adott nyilatkozatában, az élettől kapott jókora pofonnak nevez, hogy nem is tekinthető igazi költőnek, mert úgymond csak Weörest utánozza. A Psyché szerzőjét, Orbán ezt egy percig sem tagadta, pályakezdésétől fogva csodálattal szemlélte. Kivételes tehetségnek, a teremtés mozarti csodája megtestesítőjének tartotta. Művét utánozhatatlan, párja nincs remekműnek nevezte, és többek között amerikai egyetemi előadásain is lelkesen népszerűsítette. Az ő példája — Keresztury Dezső, Nemes Nagy Ágnes és Vas István példájával kiegészülten — tanította „a szakmai erkölcsre..., hogy az élet egy nagy vérzivatar, de attól még adatnak, évszámnak utána kell nézni, az észrevételnek ülnie, a hasonlatnak működnie kell, és épp a legőrültebb szövegnek kell legjobban bírnia a tüzetes szövegkritikát. Más szavakkal azt, hogy lélek ide, sugallat oda: a vers a tehetség bankügylete — minden azon múlik, hogy van-e szavainknak aranyfedezete... A többiek, a legcsodálatosabbak is, csak költők voltak, kollégák, mondom szemtelenül, kifoszthatók s kifosztandók." Ennek a több évtizedes „nagy fosztogatásnak", a világ lírájával való szenvedélyes és elmélyült viszonynak a termését nyújtja *A költészet hatalma* címmel megjelentetett, gyűjteményes kötet.

Már a borítón a szerző nevének betűit, találó és szemléletes módon, Poe, Arany, Babits, Mándy, Nagy László, Goethe, Yeats, Catullus és József Attila nevének betűi keresz-

König Robert

tezik. Előre jelzi ez a megoldás az *Utószó*ban azután meg is indokolt alkotói szándékot, miszerint az itt sorakozó versek és versprózák a legkevésbé az elődök vagy a kortársak előtti fennkölt és semmitmondó tisztelgés célzatával készültek. Emberi-művészi példáik segítségül hívásával egy, a kora és szakmája ellentmondásaival, eredményeivel és eredménytelenségeivel kérlelhetetlenül szembenéző, ezredvégi költő személyes önarcképe formálódik. Hatásuk egy öntörvényű, szuverén gondolkodó és művész személyiségében oldódik fel, s az összességében kirajzolódó arcképet ,,megfestve a szerző épp biztos stílusérzékével tanúsítja leginkább egy majdnem minden tájékozódási pontjától megfosztott korszak mélységes, benső bizonytalanságát". Az egyetlen maradék bizonyosságot maguk a művek jelentik. A művek elkészülte, az irodalom megszakíthatatlan folytonossága. A névsor már önmagában is árulkodó. Betűrendben Ady Endrétől, Ágh Istvántól, Apollinaire-tól Whitmanig, Yeatsig, Zelk Zoltánig, időrendben az ógörög és latin költőnagyságoktól, Homérosztól, Pindaroszról, Vergiliustól, Horatiustól napjaink magyar irodalmáig, Petri Györgyig, Esterházy Péterig, Kukorelly Endréig és Petőcz Andrásig terjed. A kötetbe beválogatott legrégebben íródott darab az 1959-es, természetesen Weöres Sándorhoz szóló *Hódolat*, az egy évvel későbbi József Attila-stanza és a Radnóti alakját megidéző *Szobor az abdai tisztásra*, a legfrissebb pedig A kozmosz éneke egy sorára, a Magyar Napló felkérésére készített, 1994-es szonett és a vers megszólalhatóságának esélyét taglaló *Viszonyunk a poszt-premodernhez*.

Mindeközben költői bravúr költői bravúrt követ. Kétséget, elkeseredést, dühöt szemkápráztató formagazdagság, lenyűgöző formabiztonság ellensúlyoz. A villoni balladaforma a költői hagyomány és a (poszt)modernség ellentmondásainak kérdéseit sorakoztatja. A Balassi-strófával a betegséggel küzdő ember tart, háza erkélyéről, modern seregszemlét. A *Vanitatum vanitas* és *A holló* mai szimultán 8/7-es váltakozása is egy századvégi nyelvöltés a vers haldoklását örökkön ismételgetők felé. Arany János alakja tökéletesen kimunkált felező 12-esekben és ütemhangsúlyos, illetőleg időmértékes mértéksejtelmeket egyaránt tartalmazó, lazított sortagoló szimultán szabadversben is feltűnik. Az Ilona játékos hármas ütemeit a ,,sztoikus / mester és / link alak / *K. Dezső*" foglalja el. Kassák Lajos és Füst Milán, illően, hosszú, mondatsoros szabadversekben lépnek elénk; az Új Írás megszüntetésekor írott *Tordal* pedig a hajdani főszerkesztő, Juhász Ferenc egyik versének mértékét kölcsönzi. A leggyakoribb és legjellemzőbb forma azonban az Orbán által költészetünkben meghonosított nagy lelemény, a talán minimál-szonettnek nevezhető, különleges és egyéni strófaszerkezet. Csak a 14 sor ténye emlékeztet a líratörténet legnépszerűbb és legelterjedtebb versformájára. A klasszikus szonett petrarcai és shakespeare-i belső strófaelrendezését már csupán az egyes szövegtömbök 3—4—8 soros egységenkénti gondolat- és mondatritmusa, sorzáró írásjelei őrzik. De még őrzik, s ez a feltétlen lényeg! A mű, ha ily nehézségek árán is, a költészet évezredes hagyományának segítségével, ha töredezett, megbicsakló formában is, de megírható. Még és egyedül, több-kevesebb biztonsággal létrehozható és vállalható.

Ebben a klasszikus elődökre utaló, ám összetéveszthetetlenül mai és egyéni formában szól Orbán *Catullus*hoz és *Tóth Árpád*hoz, s ezt használja a Füst Milán-i *Madárjósok, próféták, kandidátusok*ban is. Ennek kéttételes, megduplázott változatát valósítja meg a Szabó Lőrincnek szánt *Ember és művé*ben, a *Radnóti-emlékérem*ben és a ginsbergi *Vendégelőadók*ban. S természetes módon ez a kötött-kötetlen, a formához az utolsó pillanatig ragaszkodó mérték kínálkozik a nagy óriásokat elsiratók egyedül méltó műformájául (például a József Attila-i *A föltámadás receptje*, a Vas István halálára írt *Azután — a kilencvenes évek*, *A beteg Pilinszky* és a *Weöres Sándor halálára*). S végezetül, ennek négytételnyire bővített sorozata idézi meg a legendás Belvárosi Kávéház ,,szépreményű ifjait", a fiatal Hernádi Gyulát, Csoóri Sándort, Konrád Györgyöt, Tornai Józsefet, Jancsó Miklóst, Körösi Józsefet. A korábban már idézett, a kötet egyik kulcsversének tekinthető *Sírkő és kápráza*t... 14 sorosaiban egy nagy terveket szövögető, nagy feladatokra készülő nemzedék tagjai ma már csüggedten, gyanakvással telien szemlélik a napi politikától megfertőződött világot, irodalmat, egymást és a gátlástalan magabiztossággal feltörekvő ,,süketek új nemzedékét, mely nem hallja ki saját hangjából az elődeiét".

Befejezésül így marad az egyedüli esély (remény?): a mesterség hite és vállalása. A költői mesterség könyvének záró sora egy már-már jajkiáltásként ható, bizonytalan kérdés lehet csupán. Az utolsó vers sem szólhat azonban másról (mi másról is szólhatna?) —, mint a mesterségről. (*Kortárs Könyvkiadó, 1994*)

Vilcsek Béla

König Róbert: Gawain lovag

KÖNIG RÓBERT

Szent Gellért élete

A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI Almásy-kastély kápolnatermében ma délelőtt 11-kor avatják fel König Róbert páros faliképét, amelynek címe: Szent Imre-legenda, illetve Szent Gellért élete. Avatóbeszédet mond Nemeskürty István író, kormánybiztos. (SI)

MAGYAR NEMZET, 2000. NOV. 4. 19. o.

MI A HOSSZÚ ÉLET TITKA ?

avagy

ÉLELMISZER ADALÉKOK káros hatásai

a düsseldorfi egyetem gyermekrák - kutató klinikájának közlése szerint

1. / állítólag / ÁRTALMATLAN ADALÉKOK : E 100 , 101 , 103 , 104 , 105 , 111 , 121 , 122 , 126 , 130 , 132 , 140 , 151 , 152 , 160 , 161 , 162 , 163 , 170 , 174 , 175 , 180 , 181 , 201 , 202 , 203 , 236 , 237 , 238 , 260 , 261 , 262 , 263 , 270 , 280 , 281 , 282 , 290 , 300 , 301 , 303 , 305 , 306 , 307 , 308 , 309 , 322 , 325 , 326 , 327 , 331 , 332 , 333 , 334 , 336 , 382 , 400 , 401 , 402 , 403 , 404 , 405 , 406 , 408 , 410 , 411 , 413 , 414 , 420 , 421 , 422 , 440 , 471 , 472 , 473 , 475 , 480 .

2. GYANÚS ADALÉKOK : E 125 , 141 , 150 , 153 , 171 , 172 , 173 , 240 , 241 , 477 .

3. VESZÉLYES ADALÉKOK : E 102 , 110 , 120 , 124 .

4. EGÉSZSÉGKÁROSÍTÓ ADALÉKOK :

- Bélpanaszok : E 220 , 221 , 222 , 223 , 224 .
- Emésztési zavarok : E 338 , 339 , 340 , 341 , 450 , 461 , 463 , 465 , 466 .
  Jégkrém : E 407 .
- Bőrbetegségek : E 230 , 231 , 232 , 233 .
- B - 12 vitamin károsítása : E 200 .
- Koleszterin károsítása : E 320 , 321 .
- Idegérzékenység : E 311 , 312 .
- Szájpenész , szájgyulladás : E 330 , [illegible]

KÖNIG RÓBERT

Szent Imre legendáját megörökítő seccók

(MTI) Szent Imre legendáját és a herceget nevelő Szent Gellért püspök életét bemutató seccókat avattak szombaton a Törökszentmiklós melletti Szenttamás-Imremajorban, a volt Almásy-kastély kápolnatermében. A száraz vakolatra festett színes képeket Nemeskürty István millenniumi kormánybiztos avatta fel, aki avatóbeszédében hangsúlyozta: sohasem fogjuk megtudni, pontosan miként következett be István király tragikus sorsú fiának halála, mert az egykori német feljegyzésre a középkori krónikák többszörös fátylat borítottak. Az akkori történelmi szereplők közül kiemelte Szent László királyt, aki a megvakított Vazul unokájaként felül tudott emelkedni családja sérelmén, és elsősorban neki köszönhető, hogy 1083-ban szentté avatták Istvánt, Imrét és Gellért püspököt. A kápolnaterem két boltívén és a falakon található seccókat König Róbert festőművész alkotta.

MAGYAR HÍRLAP, 2000. NOV. 6. 6.o.

POVAROSI SZABo ERVIN
KONYVTAR
AdaSZ: 10490768-2-42
VIII.TRACSIRTA U.4.
0024

24/-5 '01 2198

PERLaS 1022E
KASZP 1022

[illegible] [illegible]
AP [illegible]

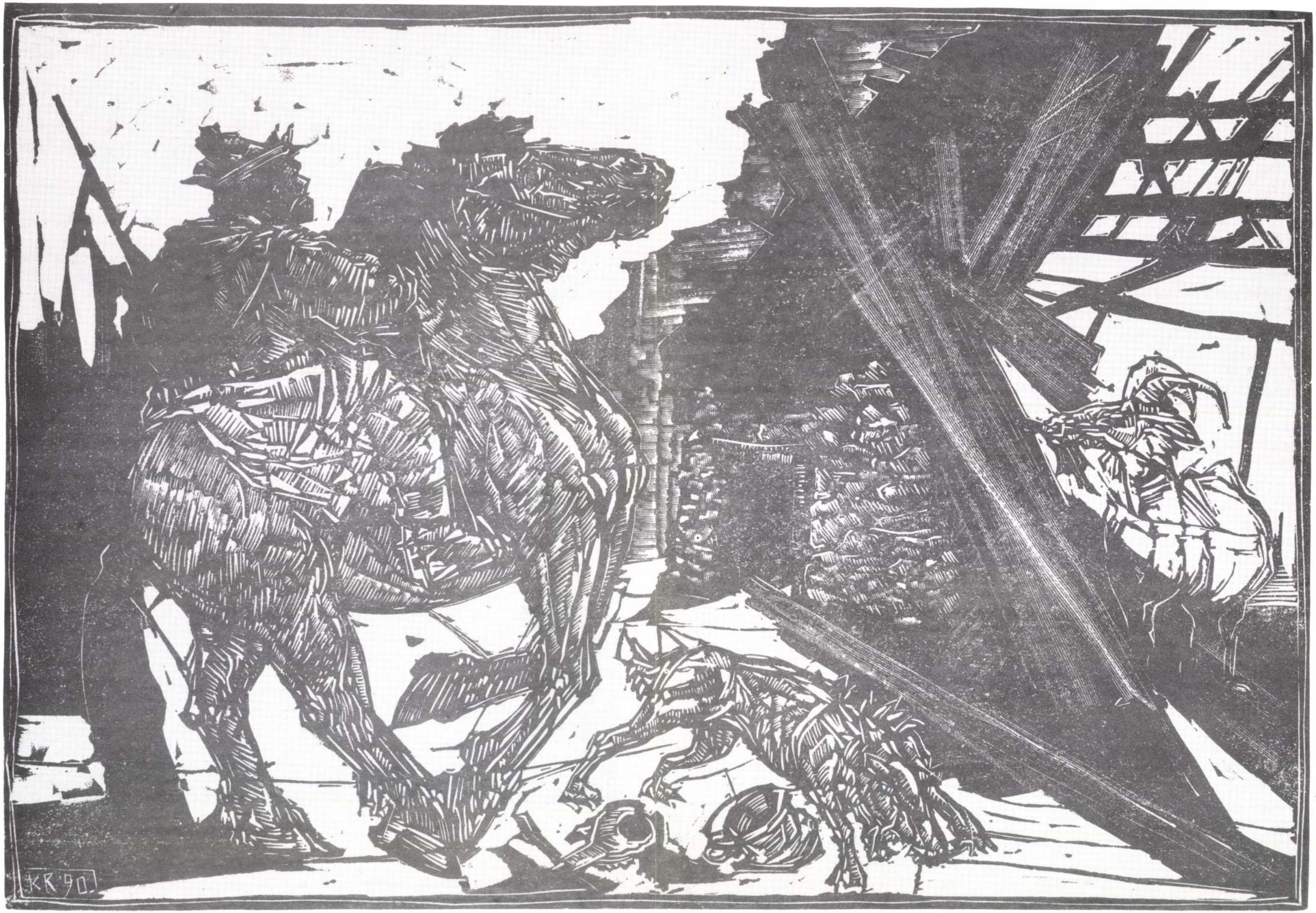

KÖNIG RÓBERT METSZETE

KŐVÁGÓÖRS

MAGYAR NAPLÓ

Pozsonyi Betlehem

König Róbert útirajzai valódi útirajzok. Az ő följegyzései nem szavakból születnek, de vonalból, foltból, fényből és árnyékból. Lehet tenyérnyi a papír, vagy rajztáblányi, a képek vele utaznak, vele jönnek haza. Skóciából, Olaszországból, Norvégiából éppúgy, mint Pozsonyból. És van, amikor a képek visszatérnek...

Előbb azonban a vázlatokból érett rajz lesz. Majd tisztul, egyszerűsödik, dúcra kerül az ellentettjére fordított rajzolat. S a fából, a linóleumból gondos kezek metszik, faragják ki a ,,fölösleget''. Újjászületik, más nyelven szólal meg a grafika, dúsul metszetvonalakkal, késnyomokkal... Ugyanakkor súlyosabbá válik a képi gondolat, amikor a nyomaton már helyére fordul a világ.

De az is megtörténhet, hogy König Róbert kőre rajzol, rézlemezre, tűre kap, s akkor a karc hálója, a zsíros ceruza nyoma fogja, viszi a fekete festéket a hófehér papírig. Épít fekete-fehér, mégis festői képet. S akkor még a rézmetszés férfiasabb feladatairól nem is beszéltünk, pedig beszélnek róla évszázadok óta. Mert a fotográfia föltalálásáig a fametszet, a kőnyomat, a rézkarcolás és metszés volt a könyvnyomtatásban az egyetlen képhordozó.

A hagyományos technikához ma is mindenki igyekszik hozzátenni a magáét. Sajátos mondanivalóját, egyéniségét. König Róbertnek ez úgy sikerült, hogy maximálisan tiszteletben tartotta a grafika természetét. Nem színezte, nem vitt bele idegen elmeket. Drámaiságát és mívességét erősítve mégis egy hatalmas kísérletbe vágott bele. Az eredendően tenyérnyi műfajt kívánta nagyra, textilre, falra vinni. Murális grafika? Ez maga az abszurd! És mégis sikerült...

Segítséget a méretnöveléshez a textil és a papír adott. A papírmetszet dúcai a dekoratív formákat hordozzák, míg a nagy méretben kezelhetetlen papírt a textil pótolta. S a grafikák úgy nőttek nagyra, hogy semmit sem veszítettek részletgazdagságukból, szépségükből.

Pozsonyi kiállítására éppen ezekből a művekből tudott kevesebbet hozni az alkotó. Egyrészt mert a magyar művelődés szlovákiai végvárának terme ezt kívánta, másrészt mert azokat az élményeket igyekezett ,,visszahozni'', melyek eredője a Duna-parti város koronázó székesegyházához kötődik. Azt az élményt, amely egy karácsony környéki, adventi kirándulás emlékét őrzi: a gótikus katedrális falai között, az égig nyúló pillérek között gyermeki ártatlansággal elrendezett betlehemi életkép indította akkor a ceruzát, s a metszőkést később... De eljöttek König Róbert lovai is. Az ember egyrangú társai. A tragédiában, a pusztulásban a gyászban is osztozó lovak. Az örömben, a szerelemben, a játékban fölnyerítő, röhögő mének, szép csődörök, König Róbert titkos modelljei.

De a modern grafika alkotója abban is rendhagyó, hogy düreri értelemben mítoszteremtő és mítoszhordozó. Nyúljon bármely történelmi vagy jelenkori látnivalóhoz. Fölemeli alakjait, költészetté teszi őket, elesettségükben is velük van, s a csipetnyi irónia, amely a karaktereket átrajzolja éppen ahhoz elég, hogy egyetemessé váljanak. Túljussanak a puszta ábrázolandón...

König Róbert munkái ím, visszatértek Pozsonyba. S ahogyan ez a város (legalább) három kultúra, nyelv hordozója, úgy ötvöződik König művészetében is az erdélyi szász, a cseh-morva, a magyar s az egyetemes művészet számtalan öröksége senkivel össze nem keverhető teljességgé.

Antall István

König Róbert 1951 novemberében született Székesfehérváron. Itt végezte középiskoláit is. 1971 és 1975 között a Magyar Képzőművészeti Főiskola grafika tanszékén tanul. Mesterei Raszler Károly és Rozanits Tibor. 1975 óta a Magyar Képzőművészeti Főiskola munkatársa, jelenleg adjunktus.

1976-tól 1979-ig Derkovits-ösztöndíjas. 1978-ban olaszországi ösztöndíj részese. Rendszeres résztvevője a hazai kiállításoknak és pályázatoknak. 1978-ban Rómában, 1979-ben Vossban (Norvégiában), 1984-ben Hamburgban, majd Miskolcon, 1988-ban Baján, 1989-ben Hódmezővásárhelyen, 1990-ben a Vigadó Galériában Budapesten, 1991-ben a Püski könyvesbolt galériájában, a székesfehérvári Pelikán Udvarban, a Csepel Galériában, 1992-ben az Operaház Vörös Szalonjában, 1993-ban Bábolnán és Tatabányán, míg 1994-ben Pozsonyban nyílt jelentősebb önálló kiállítása.

A Hágai Királyi Akadémia vendégtanára 1993-ban. A Szakszervezetek Művészeti Díjának tulajdonosa.

A kisgrafikák mellett monumentális és murális munkákat is készít. Textilre nyomott óriás papírmetszetei kitágítják a műfaj határait, új grafikai nyelvet teremtenek. Nyomatai mellett táblaképei és plasztikái is ismertek.

König Róbert és iparművész felesége, Lelkes Mária

A Magyar Napló első posztermelléklete
a Magyarok Világszövetségének támogatásával készült.

König Robert

Kőnig Róbert: Balatonfelvidék I.

Pevsi Szenle, 1587 dec.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
FILOZÓFIAI ÉS TÖRTÉNETTUDOMÁNYOK
OSZTÁLYA

Bodné Bobrovszky Ida elvtár
a Müvészettörténeti Bizottsá
titkára

Budapest

Kedves Titkár Elvtárs!

Miután a Magyar Tudomán
rozta, hogy az 1980-85 közöt
1980-as állapotot tükröző Al
beállott változások figyelem
tet ad ki, kérem szivesked jé
megküldeni a Bizottság telje
a lista az időközi változáso
tudományos fokozat, munkahel

Kőnig Róbert: Kővágóörs

abad 1983. augusztus 19-ben

ársi üdvözlettel

/Stier Miklós/
tudományos titkár

KÖNIG Róbert grafikus

KÖNIG RÓBERT GRAFIKÁJA

Népszabadság 1983. III. 5.

König Róbert grafikái

József Attila Könyvtár kiállítóterme, Miskolc 1985. II. 21.–IV. 13.

Grafikai alkotásokkal jelentkezni Miskolcon – a grafikai biennálék színhelyén – mindig megméretést is jelent. *König Róbert* esetében sincs ez másként. Kiállított művei a fiatal alkotó 1978 utáni munkásságának egyfajta keresztmetszetét adják, és bizonyítják kiváló rajzbeli technikáját, a sokszorosított grafikai eljárások terén szerzett jártasságát.

König Róbert a Képzőművészeti Főiskolán *Raszler Károly* és *Rozanits Tibor* tanítványaként végzett, majd 1975-ben a Grafikai Tanszék munkatársa lett, azóta is ott dolgozik. Derkovits-ösztöndíjas volt, nemrég pedig SZOT-ösztöndíjat kapott. Meghatározó volt számára 1978-as olaszországi tanulmányútja, amelynek élményei ezen a kiállításon is tükröződnek, gyakran áttételes vagy éppen szimbolikus formában.

König linó-, fa- és papírmetszetei mutatják: stílusa – fiatal kora ellenére – igen kiérlelt. A klasszikus tanulmányok (például Dürer) mellett a kortársi rajzművészet mesterei – Kondor Béla – bizonyos áttételekkel hatottak rá, de ezeket sikerült sajátos egységbe ötvöznie. Ennek a stílusnak a lényege a szerkezetesség, az építkező jelleg. A miskolci tárlaton bemutatott mintegy hatvan alkotásán is megfigyelhető a képeket keresztül-kasul átszelő, ívelt, a témáknak feszültséget kölcsönző vonalrendszer, amely kisebb-nagyobb síkokra, felületekre osztja a képet. Így egy-egy síkban alkalma van egy adott eseményt, tárgyat, figurát ábrázolnia: a grafika egészén áthúzódó vonalak pedig nemcsak elválasztják, hanem egyúttal össze is kötik, egy nagyobb egészbe integrálják a résztémákat. Jó példa erre Madách Az ember tragédiájához készült illusztrációsorozata, amelyből kiemelkedik a londoni szín grafikai megoldása. A kép bal

König Róbert: A Római sorozatból, linómetszet, 45x32 cm, 1984 (fotó Pintér J.)

oldalán a sziklás tengerparti részt, jobb oldalán a modern nagyvárosi tájat függőleges vonal választja el a tulajdonképpeni fő témától, amely a polgári társadalom, a gépi nagyipar embert próbáló és nem kímélő, embert elidegenítő hatását mutatja be.

König Róbert főként társadalmi orientációjú grafikákat készít. Ez a társadalmi érzékenység figyelhető meg Római sorozatában is, ahol az ókori római világ emlékei és a modern Róma házai, emberei, a levegőben repülő gépcsodák jól megférnek egymással. Érdekli az egyszerű emberek élete *(Campo de' Fiori)*, a munka világa. A kiállításon ezt a témát most az *Üvegfúvók* című sorozata képviseli. Nem elégszik meg persze e munka bemutatásával, hanem *Prométheusz tisztelete* című kompozíciójában utal is az e munkához kapcsolódó évezredes mitológiai hagyományra.

König munkáin jelen van a *természet* is, a hagyományos tájmotívumok: a tenger *(Bolgár tengerpart)*, a sziklás táj *(Vízpart)*, a növényvilág *(Virág)*. Kedvelt témája továbbá a ló. Több sorozatot is készített e témából. E tárlaton bemutatja a *Xenophón méneséből* című nagyméretű papírmetszeteit és *In memoriam Circus Maximus* című linómetszeteit, melyeken a ló életének szinte minden pillanatát megörökíti: a vágtató, a pihenő, a megriadt, az ágaskodó, a nyerítő lovat. Ezeken a nyomatokon a líraiság és dinamizmus keveredik egymással.

Igen gyakori, talán a legjobban sikerült, szintetikus jellegű megoldásai azok, ahol a képi elemek rendje egyfajta szimbolikus értelmet nyer. Ezeken a munkáin bizonyos motívumok – mint például a helikopter, a repülőgépek, a jelzésszerűen felvázolt egymásra zsúfolt házak – a társadalmiság jelképei, más motívumai – mint például a különféle növényzet, virágok, a ló – a természet szimbólumai. A természeti és társadalmi szimbólumok kompozíciós egységbe való foglalása jellemző *Szimbólumok a változásban* című színes papírmetszeteire. Ezek a rajzilag, technikailag és tematikailag is igen kiérlelt alkotások König Róbert grafikusi pályájának fontos állomását jelzik, egyben megmutatják egy következetes alkotói magatartás eredményeit, továbblépési lehetőségeit.

Szabó Tibor

sá válását. Természetesen mindegy, hogy a Tekintetes Stúdió, a Nagyságos Alap, a Méltóságos Szövetség vagy a Kegyelmes Ítész Urak mennyire tekintik e megnyilvánulásokat elfogadhatónak vagy művészeten kívülinek. Jelenséggel van dolgunk. Sinkó István is a furcsábbnál furcsább megnyilvánulások embere. Eddigi tárlatain éppúgy láthattunk saját fényképére applikált, festett, lapozható celluloidlapokat, mint hangszerré előléptetett és vízcsöppekkel megszólaltatott, kifeszített műanyag fóliákat, különös összhangzatot keltő, végtelenített szalagokat forgató magnókat, vagy festékspray-vel fújt fóliákat és kórházi géztekercseket. Utóbbiak egyikéről Sinkó portréja nézett a szemlélő-

az első volt, ami nemcsak a kórházról szólt" – mondja Sinkó.

A motívumegyüttes, mely a kiállításon önálló térplasztikaként is szerepel, egy arányaiban és méreteiben eltorzított szék-szerű alkotmányból s mellette egy alig – emberszerű, múmiaformán befáslizott figurából áll. Hozzájuk rajzolt és festett újabb „lábjegyzeteket" Sinkó, mint ahogy kiállításának címe is *Jegyzetek*. Valóban jegyzetekről van szó: ötletekről, impresszziókról, játékról, asszociációkról. Az alapmotívumhoz járuló kiegészítések újhullámos, néha nyersen brutális, sőt artikulálatlanul, kamaszosan antiművészi világa nem mondható éppen derűsnek. Az élet színeiben – maszkjában – mindenütt a halál érzete bukkan fel. A sűrűn előforduló szexuális utalások is a halál előképei: a bontott csirke pornográf feltárulkozása, a pihenő szerszámok konyult nemi szervei éppúgy, mint a fallikus, bombaszerű *Nautilus*. Talán ezt a benyomást kissé enyhítik a gyerekrajzok játékosságával készült munkák: *Az eszkimóknál esik* és a *Helyi háborúcska*, de ezekből sem hiányzik az a hidegen szorongató érzés, mely talán leginkább jellemzője Sinkó világának. Ennek a mélyről jövő érzésnek a szuggesztivitása az, ami miatt számomra Sinkó munkái nem csupán arról beszélnek, hogy milyen nehéz dolog manapság (fiatal?) képzőművésznek lenni.

Szemadám György

Szenes Zsuzsa kiállítása
Műcsarnok, 1985. május–június

Szenes Zsuzsa művészetére éppúgy jellemző egyfajta romantika, mint az, hogy a máról szól munkáiban. Úgy is mondhatnám, romantikus realista telítve konceptuális, de mindvégig érzékletes jellemzőkkel.

Sokakkal rokon, sokakkal barát, mi több, *bababarát*, amint azt egyik kedves munkája is igazolja, a *Baba-Barátaim*. Barátaink, tudjuk, lehetnek, de hogy bababarátaink is, azt őelőtte nem is gondoltuk. Milyen finom, ugyanakkor szemléletes megragadása ez a lehetetlennek. Milyen, ha tetszik, rafinált párosítása a különféle időknek, az alig megfeleltethetőnek, s éppen a *fénykép mint költészet* által. Egyben a készen vett, azaz ready made személyek egymás mellé sorolásuk által új művészi teret is képeznek. A romantikus realitáson túl feltűnik némi új hangzású szürrealizmus és Dada (ez utóbbi talán nem is véletlenül, mert hát a babáknak dadáik is lehetnek, bár az itt egymáshoz társított kicsinyeknek aligha voltak). Azért említem mindenekelőtt a Baba-Barátaim című munkát, mert ebben találkozik leginkább érzelmes, tűnődő szemlélete és

Szenes Zsuzsa: Huzat, 150x150x150 cm, 1976 (fotó Lelkes L.)

gondolkodásmódja az előadásmód anyagtalanító szándékával. Ha akarom, ő olvad fel tárgyában, vagy ha éppen úgy kívánjuk látni, munkája tárgya oldódik fel őbenne.

A metamorfózisnak, a régi újbaformálásának rá jellemző módozatai más munkáiban is feltűnnek. A hímzett gázálarcban például, vagy a melegítőbe bújtatott téglatárgyakban, de éppígy az őrbódéban meg a sorompóban is. Ezek mind olyan „új realista" vagy talán mondhatnánk korszerűbben: „posztrealista" objektek, amikor is eredetijükkel szinte semmi sem történik, de a viszony, amibe a művész által kerülnek, döntő hatással van sorsuk további alakulására, azaz új valóság nyílik meg számukra. A gázálarc szürkéjére szinte valami eddig nem tudott, új evolúciót sejtetően települ rá a hímzés hagyatéka. Ez az idilli kifejezésmód úgy fonja be a kemény és vastag vegyálló gumit, mintha mindez eleve természetes volna. Pedig a tű még árral és fogóval – azaz suszter módra is csak nehezen haladhat át ezen a hadianyagon. Furcsának tűnhet, de ez az álarc jobban állja a savas gázok, a kén és a klór marását, mint a hímző kéz akaratát. Ő az a tárgy, amit nem kezdhet ki a pusztítás, de kikezdhet a művészet. Íme egy példa a művészet romboló erejére.

A rossz elrongálásának gondolata másutt is fellelhető Szenes Zsuzsa tevékenységében. A sorompó, az őrbódé mind a változtatnivalót sugallja. Minek az őrbódé? Minek a sorompó? És ha már vannak, legalább rontsuk meg, tegyük puhábbá, s végül majdan szükségtelenné őket. A szükségtelenné tétel érzékisége avatja Szenes Zsuzsa ezen munkáit már-már emléktárgyakká. Én legalábbis úgy nevezem őket, mint a hajdani tusnádfürdői

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert

NÉPSZABADSÁG
1984 JAN 7

1021

KÖNIG RÓBERT METSZETE

zázhetvenkilenc május tizedikén
olt, a házasság előtt. Akkor én erre
ezdtem el az építkezést. Egymillió
étszázezer forintra van szerződés
ogy abból a kőműves felhúzza a há
at meg a hizlaldát. Most már a Ko
ács Imre jövedelme elmarad, me
nég helyette napszámost is kell fo
adni. Ez havonta legalább hateze
orint veszteség. Felőlem Kovács Im
e kóborolhat, amerre akar, nem tar
om vissza. De követelem, hogy amíg
z építkezés tart, minden hónapra
áromezer forintot térítsen. Mert
ngemet ebbe az építkezésbe az ő
gérete vitt bele. A gyerektartás, az
nás, az a volt feleséget illeti.

Sőrés Bálint mindent igazolt. Nyug
ákkal, szerződésekkel, számlákkal, a
astag füzet bejegyzéseivel. Felmu
atta azt a megállapodást is, ame
yikben Imrus vállalta, hogy a jöve
elmét az utolsó fillérig hazaadja.

Szegény jó fiú, lám, ezt a rabszolgaságot is magára vette, annyira szerette Esztit. Mint a mesében. Ott azonban a szeretet s az önfeláldozás elnyeri jutalmát. És itt?

Imrusnak nem volt ügyvédje. Nyil ván bízott az igazában. Nem tehetett nást, azzal védekezett, amivel tá nadták, a jövedelmével meg az ott oni munkával. Számolt ő is. Négy ív alatt kétszázharmincezer forintot

Nyolc[illegible] ember. Ő okosíthatta ki Imrust, hogy úgy vissza tudott vágni Sőrés Bálintnak.

Mert vagdalkoztak, minden szavukkal.

Nem kiabáltak, nem veszekedtek, de még rosszabb volt, ahogy mindent kiteregettek, és ahogy igyekeztek sarokba szorítani egymást.

Biztosan így folytatták délután is.

Borzasztó ez! Sőrés Bálint, Imrus, Eszti és az a két ártatlan gyerek nemrég egy családba tartoztak, boldogak lehettek volna egész életükben, és tessék, hova jutottak. Gyűlölködő, szerencsétlen, csalódott emberek lettek. Nem volt elég megértés és szeretet bennük, ez volt az ok.

Hibás vagyok én is. Tanítottam Sőrés Bálintot és a feleségét, tanítottam Esztit és a húgát, csakhogy igazában eredménytelenül. Képtelen voltam a lelkükben felnevelni a megértést és a szeretetet. Ha fáidalmat szereztek

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-048; 340-726

König Róbert,
grafikusművész

NÉPSZABADSÁG
1984 JUN 1 6

1021

KÖNIG RÓBERT METSZETE

Ernő sorra visszautasítja írásait, azok a *Népszavában* s továbbra is a *Huszadik Században* jelennek meg.

Lengyel Menyhérttel társulva, aki ugyancsak sikeresen kitört már Európába, „merész" témájú színdarabot ír *(A szűz)* — be is mutatják a pesti *Magyar Színházban*, meg is bukik vele, a *Nyugat* sem kíméli.

A Fogarason raboskodó Babits Mihálynak állást szerez Újpesten.

Pesten osztogatja a pénzét, de ekkoriban igazibb otthona már München és Berlin. Paul Cassirer, a sikeres német könyvkiadó és műkereskedő a barátja. A század első évtizedeinek híres színésznője, Tilla Durieux játssza Münchenben, a Művész Színházban második darabjának, *Die Berühmten*, főszerepét. A színdarab utóbb magyarul is megjelenik — *A híresek*. Életstílusáról jellemző részletet közöl Tilla Durieux egyik levelében: „Cassirer, akinek küldtem Berlinbe egy sürgönyt technikai akadályokról, már másnap megjelent barátjával, Hattiszteli a felhivatalos volegényt már-már búcsúzna is a koboldtól, de az még ragaszkodik hozzá: illedelmes, magázódó cédulaleveleiben váratlanul vad tegezésbe csap át: „A telefonom nagyon zúg, de a központ nem jelentkezik. Egész este és ma reggel akartalak hívni, hasztalan. Mégis d. e. fel foglak hívni, most megyek fürdeni. Szeretlek — a Tied — megállj, nem írok neket!"

Napilapjában harcos rovatot ír az egyre szorítóbb napokban, a *Közbeszólást*. Lázakban és reményekben közeledik a forradalom. Ő is ott áll azon az októberi estén Károlyi Mihályékkal az *Astoria* erkélyén. Egy gyorsan és józanul megírt könyvben üdvözli Októbert, a forradalmat. *Egy hónap története* a kötet. („Károlyi Mihálynak — írja ajánlásában —, az őszinte szavak barátjának ajánlom, közösen átélt, viharos napok emlékéül.")

Az *Astoria* erkélyén még nem tudja: eljövendő élete két nagy emigrációt tartogat a számára: hamarosan Ausztriát, majd másfél évtized múlva Angliát. Közbül a börtönt.

Az előfüggöny — ifjúsága — felgördül.

Közjáték

A tíz év hontalanság és honvágy. Bécsben még a férfiévek tüzében ég. Írhat, élhet, s nagy keserűségek törnek rá. Éppen hontalanságát és honvágyát sértik meg az otthonmara

König Róbert

König Róbert **GAZDA**

Nyíregyháza 1986. V. 17.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert grafikus-művész

NÉPSZABADSÁG
1984 AUG 25

1021

KÖNIG RÓBERT FAMETSZETE

meg rövidesen — mintegy
adásaként — az Augusztusi
se néven ismertté vált tar
t. A legszélesebb konszen
kítása céljából a mozgalor
n színárnyalatát meghívta
A prágai zászlóbontás nél
ely nem az *egyesülésre*, ha
ülönülésre épített —, nem
na sor sem az orosz munk
om világháború előtti fell
e, sem 1917 októberére. A
ok további funkciói is m
lyen kiváló erőket dobott ekkor
színre a hazai mozgalom: Leonyid
erebjakov a húszas években egy
ig a központi bizottság titkára
lt, Dogadov a szovjetorosz szakta-
cs egyik vezetője, Voronszkij az
ság állami életét irányító Össz-
sz Központi Végrehajtó Bizottság
ja, Oszip Pjatnyickij pedig a
mintern illegális apparátusának
nyítója. A hazai delegátusok kö-
azonban csupán a grúziai felcser,

szerű alakja, a
életrajzát, majd könyv alakban te
gye közzé Gogollal kapcsolatos ku
tatásait. Voronszkij mindkét felada
nak eleget tett, további könyvei kö
readását azonban keresztülhúzta
történelem. Ma már kutatják író
szervezői tevékenységét, publikáljá
levelezését. Jó lenne, ha egyszer t
nulságos politikai életrajza is
könyvesboltokba kerülhetne.

Kun Miklós

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert

NÉPSZABADSÁG

1983 DEC. 3

1021

KÖNIG RÓBERT METSZETE

A néni előtt ez se maradt rejtve.

— Te, Spitzer, nézd ezt a gyereket, ez megint sír, megint szeretne a mamájánál lenni, hogy szopjon kicsit...

Bandi a piszkos bársonyruhájában, Róbert a kenőcsös fejével, hangosan vihogott, a nővérem dühösen nézett reám.

Sietve megtöröltem a szememet, inni kezdtem a kesernyés kávét.

A bácsi kavargatta az övét. Felvette, a szája elé vitte a csészét, de újra letette.

A spórherd felé nézett, ahol Eszti állt...

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 DEC 9

1021

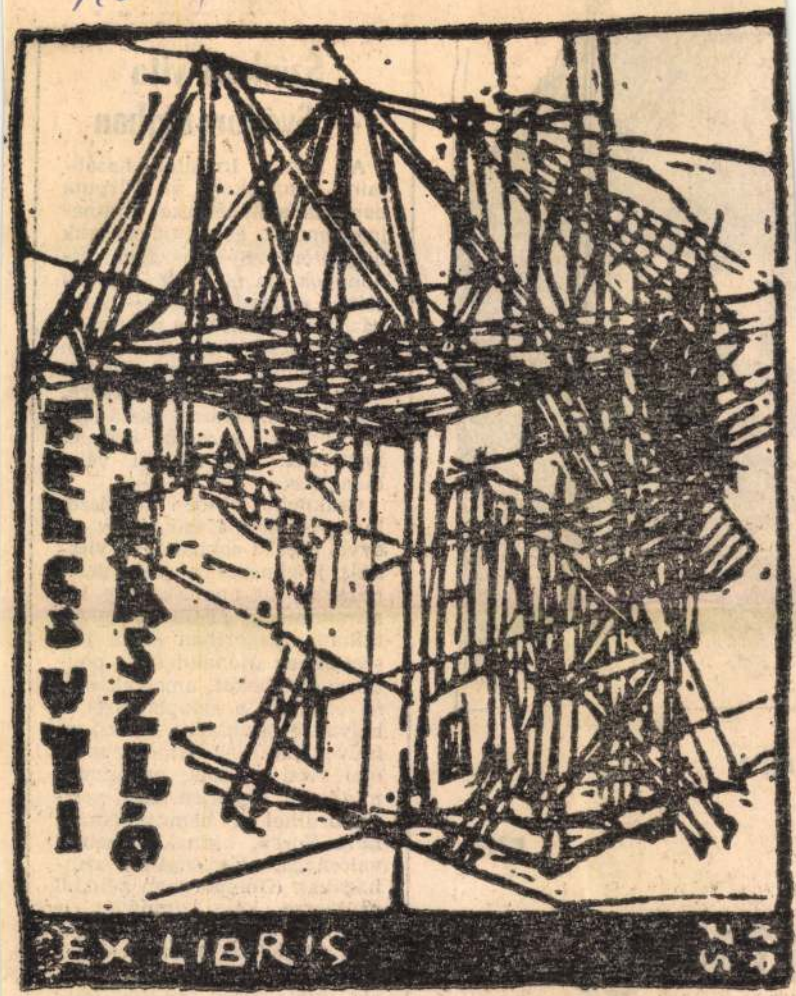

König Róbert: Ex libris

Lacza Tamás '81

ta rajza

Film

ortobágyon

tartóan ismételgetni a kacifántos magyar szavakat. És éjt nappallá

helyzetéről. Svédországban is hónapok óta tart egy — a hazainál szélesebb körű — színházi vita, amelybe a napilapok is bekapcsolódtak. Elsősorban a stockholmi *Dagens Nyheter* vette ki részét az eszmecseréből; a cikkekben színészek és színházi vezetők, írók és kritikusok fejtették ki véleményüket.

Csaknem minden hozzászóló egyetértett abban, hogy tíz évvel ezelőtt sokkal több vitalitás jellemezte a svéd színházakat; ma apolitikusság, kiábrándultság, fásultság tapasztalható. Akkoriban sorra játszották az újonnan írott politikus darabokat, amelyek mára eltűntek a színpadokról, s helyükre leginkább klasszikus művek kerültek. Nincsenek jó mai svéd drámák, panaszolja mindenki. Egyetlen hazai szerző örülhet a bemutatóknak: *Lars Norén*, akinek darabjai valósággal elárasztják a színházakat. (Göteborgban például egyszerre két színművét is műsorra tűzték.) Norén valóban tehetséges, harminckilenc éves író, a vita során akadt, aki Strindberg utódját látta benne.

Többen megfogalmazták, hogy a színházak manapság

egyetem (egyik) alkotó szelleme: demiurgosza, a kereszténység pedig arról, hogy a Rossz (és a bűn) maga is misztérium, amelynek titka az emberi ész erejével fel nem oldható.

Baudelaire ismerte ezt a Rosszat, de Babits, aki mindent az értelem szerves rendjének rendelt alá, és Tóth Árpád, akinek egyéniségében volt valami „angyali", nem tudhatott róla mindent, talán Szabó Lőrinc volt a *Les fleurs du Mal* tolmácsolói közül az egyetlen, akit megérintett a metafizikai Rossz képzete. Ezért is fordították a kötet címét egy kissé a századforduló dekadenciájára emlékeztetően így: *A romlás virágai*. Tornai József most nem „romlásról", hanem „rosszról" beszél, ő ugyanis már egy olyan korszakból nyúl vissza a francia mester műveihez, amely tapasztalatból tudja, hogy mit jelentenek ezek a szavak: Hiroshima, Auschwitz, a GULÁG. Tornai tolmácsolása ezért fogalmibb és maibb, ő valóban azt a költőt kívánja szóra bírni, aki valamiféle metafizikai ősgonosszal küzdött, s arról a Rosszról beszélt, amely ott bujkál a teremtés csodái mögött. (*Tevan Kiadó*)

Pomogáts Béla

Colombo vitorlái

Kőnig Róbert tárlata az Operában

Érdekes világra nyílik az ajtó, melyen belépek. Hajókötélzeten fölfelé kapaszkodó alakok sziluettjei, indiánarcok, sisakos katonák, pálmafák. Mozdulatlanságuk hasonlatos a régi, elszürkült fényképek hiteles időtlenségéhez. Valaki megtréfált bennünket, kérem, ott volt ötszáz évvel ezelőtt az Indiába induló hajók egyikének fedélzetén, maga gyártotta fotómasinájával, s felvételeket készített. Képeket, amelyekről már leporlott minden, ami csak lényegtelen körítés, cicoma, melyeken megmaradt minden feszülő akarat, maradandó szerkezeti elem.

Kőnig Róbert grafikusművészszel, az alkotóval nézegetjük a képeket. (Itt a megfogalmazásnál kicsit zavarban vagyok, mivel még vakkeretre sincs fölfüggesztve a legtöbb munka. Mint szélcsendes időben a vitorlák.)

Másnap már vitorlákat – illetve vásznakat – bontottak, a kiállítási anyag „behajózott" az Operaház Vörös szalonjába, s a Cristoforo balett világpremierjén nyílt meg.

– Mintegy kiegészítve a dinamikus mozgás látványát a statikus látvány dinamizmusával?

– Természetesen nem konkurálni akarok a balettel, inkább egyfajta más művészeti ágból származó segítséget szeretnék nyújtani. A balett próbáin sokat beszélgettünk Kóródy Ildikóval, a szövegkönyv írójával. De minél többet ismertem meg az elképzeléseikből, annál inkább erősödött bennem az elhatározás, hogy valami mást csináljak. Szinte ürügy is volt a Cristoforo arra, hogy elmondhassam, formába önthessem víz, növények, emberek, történelem egymáshoz fűződő viszonylatait.

Részlet a műből... Fotó: Nagy Béla

– Az évfordulók nem rejtenek néha csapdákat? Nem csábítanak a konvencionálisabb megoldások felé?

– Igen, sok mindent el lehet mondani ilyen alkalmakkor, ami éppen a kényszerű ismétlések által kezd közhelyszerűen csengeni. Amerika fölfedezése viszont szimbólummá, új kor határkövévé vált. Ez az évforduló elgondolkodásra, belső számadásra is készteti az embereket. Tényleg vannak párhuzamok, mert ma is hirtelen gyorsultak föl a történelmi folyamatok. Lehet, hogy mi is olyan ponthoz értünk, ahonnan még nem tudjuk: Indiába vagy Amerika felé tartunk...

Megyeri Dávid

KÖNIG Róbert

Új Mo. 1992. nov. 30. 11

megtételéhez szükséges információkat a „Pályázati tájékoztató" tartalmazza.
keretei között szabadon hasznosíthatók, elsődleges hasznosítási célt az eladó nem jelöl meg.

A pályázat tartalmi követelménye:

ánlattevő neve, székhelye, pontos címe, ha cég, cégadatai (cégkivonat)
2. Ajánlattétel a téglagyár egészben történő megvásárlására
összegének megjelölése (forintban megjelölve), a fizetés módja, határideje
fizetési garanciák csatolása (bankgarancia, készpénz letét igazolása, hiteligérvény, kárpótlási jegy)
5. Az iparteleppel kapcsolatos hasznosítási elképzelések
én és címén kívül azon adatok, amelyek nyilvánosságra hozatalához nem járul hozzá.
7. A pályázati tájékoztató megvásárlásának igazolása

A pályázatok elbírálása:

el szakértők bevonásával. Az egyfordulós pályázatot a legmagasabb vételárat és a legjobb fizetési feltételeket ajánló követelményeinek megfelel. A pályázat elbírálásánál – egyenértékű feltételek vállalása esetén – előnyben részesül az az 1 évig történő foglalkoztatását. A pályázat kiírója az adásvételi szerződést a hatályos magyar jogszabályok szerint köti ázat kiírása nem keletkezhet szerződéskötési kötelezettséget a kiíró számára.

in 11 óra. A pályázatot kizárólag személyesen, vagy meghatalmazott útján lehet benyújtani, magyar nyelven, zárt lőprivatizációs Programigazgatóságán (Budapest, V. Vigadó u. 6. 303-as szoba Mohosné dr. Lontai Mária).
t pályázatot nem fogadunk el. **A borítékra kérjük ráírni: „Pályázat-téglagyár".**
elbontása közjegyző jelenlétében történik 1992. május hó 28. napján 12 órakor.
az Állami Vagyonügynökség 1992. május hó 28. napját követően a sajtóban közzé teszi.
ó az Alföldi Téglapipari Vállalatnál, cím: Mezőtúr, Beloiannisz u. 6. Varga Zoltán privatizációs osztályvezetőnél, Tóth pipari Vállalatnál Budapest, XI. Bánk Bán u. 17. dr. Pollák Mihály ov. jogtanácsosnál. Az Alföldi Téglaipari Vállalatnál z értékesítésre kerülő vagyontárgyak személyes megtekintése, bemutatása, további felvilágosítás céljából.
dvezményes (egzisztencia) hitel nem vehető igénybe és kárpótlási jegy nem használható fel.

Állami Vagyonügynökség

HÍRLAPKIADÓ // VÁLLALAT

Tárlatajánló

Kisgrafika 2004

Az Újpest Galéria nem először ad otthont nemzetközi kisgrafika-kiállításnak. Több mint húsz évvel ezelőtt, Tihanyban indult a kezdeményezés, amely közös bemutatkozási lehetőséget kínált a műfaj kortárs képviselői számára. 1992-től került át a helyszín Újpestre, ahol immár a hetedik alkalommal rendeznek tárlatot a legfrissebb anyagból. A műfajról és a bemutatásra kerülő munkákról *P. Szabó Ernő* művészeti író, a kiállítás megnyitója tájékoztatta lapunkat.

Újpest Önkormányzatának egyik díjazottja: Kántor Jenő grafikusművész

(Fotó: Zalka István)

A tárlat megnyitóján Újpest Önkormányzatának nevében (képünkön balról jobbra) dr. Chikány Gábor, a közművelődési, oktatási bizottság elnöke, a grafikusszakma képviseletében P. Szabó Ernő művészeti író és Butak András grafikusművész köszöntötte a kiállítás alkotóit

A szakember szerint a kisgrafika napjainkban az egyik legnépszerűbb képzőművészeti műfaj, hiszen a sokszorosított képek könnyebben eljuthatnak a gyűjtőkhöz, mint az egyedi alkotások. Számos érdeklődő nem rendelkezik jelentősebb pénzösszeggel, de szereti a szép műveket. Alkalmanként közülük kerülnek ki azok, akik megengedhetik maguknak, hogy kiválasszanak és megvásároljanak egy-egy munkát. A kisgrafika néhány évtizede még a sokszorosított grafika szerves része volt, mára azonban önálló műfajként tartják számon. Formai kötöttsége, hogy mérete nem haladhatja meg a húszszor húsz centimétert. Idetartoznak a nyomtatványok, a könyvillusztrációk, az ex librisek, illetve az egyéb alkalmazott grafikák. E képek nem toll- vagy ceruzarajzok, hanem sokszorosító eljárással készült alkotások. *P. Szabó Ernő* beszámolt arról, hogy a legutóbbi kiállításra nyomtatóval előállított komputernyomatok is érkeztek, ám azóta a számítógépes grafika hívei önálló egyesületet hoztak létre, és önállóan állítanak ki. Újpesten ezúttal a műfaj klasszikus technológiával készített műalkotásai láthatók. Ilyen a magasnyomás - elsősorban a fametszet -, amelyet a középkor óta előszeretettel alkalmaznak a művészek, valamint a kevésbé erős kontúrokat mutató linóleummetszet. Ugyancsak hagyományos módszer a mélynyomás, amely elsősorban a rézkarcot, illetve a foltmaratást rejti magában. A síknyomással készült litográfiák, azaz kőnyomatok is megjelennek a tárlaton, és ott vannak az 1960-as évektől népszerű szitanyomatok is. A kisgrafikai biennále nem titkolt célja, hogy életben tartsa ezeket a nemes eljárásokat, és egyben bátor kísérletre biztasson. Az újpesti kiállítást követően az anyagot számos művészeti középiskolában is bemutatják, ahol a diákok közelről is tanulmányozhatják a különféle technikákat.

Az Újpest Galéria kiváló adottságaival méltó helyszíne a kiállításnak - vallja a szakember. A belvárosi „divatgalériákkal" szemben itt számos törekvés helyet kap, valódi műhelyről beszélhetünk. Számos újpesti kötődésű művész munkája kapott helyet a tárlaton. Annak idején *Butak András*, a Magyar Grafikusművészek Szövetségének elnöke, a Magyar Grafikáért Alapítvány elnöke kezdeményezte, hogy a biennále ebben a városrészben találjon otthonra. Szinte természetes, hogy a Munkácsy-díjas grafikusművész - gipszmetszeteivel - maga is a kiállítók között van.

A bemutatásra kerülő munkák között száznál is több a magyar alkotás. A külföldi művészek számára évek óta igen vonzó a biennále, a művek mintegy harmada a határon túlról érkezett. P. Szabó Ernő művészettörténész megjegyezte, hogy a külföldi képek feltűnően merészebbek, színesebbek, mint a hazai kisgrafikák, több bennük a humor. A hagyományok szerint díjazásban azonban csak a magyar művészek részesülnek. Az idei tárlat anyaga alapján a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának díját *König Róbert* és *Szőnyi Krisztina* megosztva kapta. A Magyar Grafikusművészek Szövetsége *Nagy Gábor Györgyöt*, a Magyar Grafikai Alapítvány *Varga Zsófiát*, a Magyar Alkotóművészek Egyesülete *Borgó György Csabát* tüntette ki. Újpest Önkormányzatának díját *Kántor Jenő* és *Szirányi István* vette át.

A neves művészeti író végül arról számolt be, hogy a kiállított anyag - a művészek felajánlása nyomán - a Magyar Grafikáért Alapítvány tulajdonába kerül, amely immár több mint 1200 grafika birtokosaként alkalmi kiállításokat, hazai és nemzetközi bemutatókat tart.

A Kisgrafika 2004 című kiállítás október 10-ig látható az Újpest Galériában (Árpád út 66.).

R. A.

König Róbert

Szőnyi Krisztina: Szék-levél

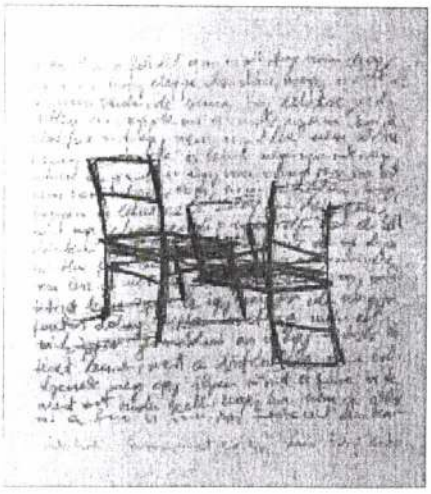

Olvasóink írják...

Időbank

Gyakran, egyre többünkkel fordul elő, hogy meg kellene javíttatni valamit, de nincs pénzünk szerelőt hívni... Nyugdíjasok, kismamák és mások között több helyen terjed az időbank, mely szerint én megjavítom egy kismamának a vízcsapját, villanyt szerelek, ő pedig kimossa a ruhámat...

Időmilliomos rokkantnyugdíjas vagyok, Újpesten és környékén vállalnám, hogy koordinálom a felajánlásokat és az igényeket, az érdekelteket összehoznám egymással. A fentieket kiegészíteném olyan lehetőséggel, hogy aki nem tud munkát felajánlani mondjuk egészségügyi okok miatt, de van egy feleslegessé vált műszaki cikke, egyéb tárgya, azzal is „fizethet" annak, akivel megegyezik. Kedvcsináló felajánlás: Megbízható férfi napi- és nagybevásárlást vállal rendszeresen, szüksége lenne egy szobakerékpárra. Talán van olyan intézmény, vállalkozó, aki segítene, pl. ingyenes hirdetési lehetőséggel, weboldalkészítéssel stb. A telefonszámon: 06-30-443-6835.

Helfrich Zoltán

1997/11

A kalüdóni vadkan a Bakonyban

Beszélgetés König Róberttel

A vadkan mint mitológiai lény, mint szimbólum szerteágazó történeteket vonz maga köré. A görög mitológiában nem is a kalüdóni a híresebb, hanem az erümanthoszi, talán mert azt ismertebb hős, maga Héraklész győzte le. A kalüdóni vadászatra messze földről gyűltek össze a görög hősök, félistenek, a vadkan első megsebzője mégis egy nő lett, Atalanté, akivel a többiek nem is akartak együtt vadászni, a kegyelemdöfést pedig Atalanté szerelmese, a szerencsétlen Meleagrosz mérte rá. Végül a vadkanvadászaton kirobbant viszálykodás áldozata lett ő is. Mindkét vadkan a dúlás, a pusztítás jelképe, a földművesek kirablója, némelyek egyenesen a békés földműveseket fosztogató rablóbandák szimbólumát látják bennük. A vadkan ugyanakkor — különösen a vadkanvadászat — a leszámolás szimbóluma is, az akartat a véletlen képébe bújtató gyilkosság jelképe. A valóság és a jelképiség elemei kibogozhatatlanul keverednek össze benne. Ez a valóságot mítosszá oldó jelképiség egészen a magyar történelemig vetíti árnyékát Zrínyi Miklós rejtélyes halálának adva kettős magyarázatot. König Róbert legújabb fametszet sorozata ezt a titokzatos vadkant idézi meg.

— Három éve a főiskola cserekapcsolatai révén rendszeresen járunk Delphoiba. Ott, az ásatások mellett, a helyszínen olvasgattam a görög mítoszokról, és annak ellenére, hogy a mai görög élet, amely ott zajlott körülöttünk, ízig-vérig európai, és nem idézi ezt a rusztikus, titokzatos világot, valahogyan a hely szelleme, na meg a múzeumok és az ásatások, rányitották a szememet a múltra.

Megláttam az állatban a vadkant, azt, amit otthon a Bakonyban, jobban mondva a Balatonfelvidéken, ahol személyes találkozásaim is estek vele, nem láttam meg. Bár kezdettől éreztem, hogy titokzatos állat. Rendkívül ravasz, céltudatos, önálló egyéniség. Ahogy mondják, a hold állata, talán mert az agyara hasonlít a félholdhoz, tehát kapcsolatban van az égitestekkel is.

A téma megformálásában nem hasonultam a klasszikus görög mintákhoz, hanem inkább a bakonyi élmények, a magyar pásztorfaragások stílusjegyeit érvényesítem ezeken a munkákon.

— A pásztorfaragásokat idéző másik sorozat, amely az elmúlt évben készült egy pályázatra, mintha nemcsak stílusában, hanem a megidézett világ szellemében is valamiféle rokonságot jelezne a görög mítoszok és a magyar pásztorélet között.

— Igen, a magyar bakonyi pásztorvilágnak, és a görög mítoszoknak, amelyeknek egy pásztorkultúra a hátterük, úgy érzem vannak közös mozzanatai.

Készült például a vadkansorozatnak rézkarc változata is, de azt hiszem a fa, a pásztorfaragások metszetté fordítása jobban megidézi a téma komorságát, és a hideg fényeket, a Hold jelenlétét is jobban sugallja.

Ennek a két világnak a találkozása, egymásra felelése, feleltetése nem spekuláció eredménye, talán engem is váratlanul ért, de örömmel fedeztem fel, és próbáltam megjeleníteni ezeken a fametszeteken.

Oláh János

Az atonalitás harmóniája

Szabó Magda: A lepke logikája Argumentum, 1996

Szabó Magda könyve, *A lepke logikája*, nem az, amit az olvasó az érdekes, furcsa cím alapján gondol. Semmiképpen nem fikció, nem regény, holott lehetne regény is. Története van, de nem képzelt története. (Vagy isten tudja? De minek feszítsem a húrt?) Szabó Magda könyve nem más, mint egy nagyszabású, döbbenetes életrajz. Vörösmarty Mihály életrajza.

Regényes életrajz? Dehogyis! Ahogy mondják: okadatolt és mélyen elemző. Pontos. Csakhogy eleve különbözik attól, amit az ismerők, a filológusok, az irodalomtudósok Vörösmartyról eddig elképzeltek.

„Az atonalitás harmóniája Vörösmarty költészetében", Szabó Magda könyvének ez a kezdő fejezet címe. S így már-már olyan ez a fejezetcím, mintha a mai irodalomtudomány hozta volna létre, mely többnyire idegen fogalmakkal, nyelvelméleti vagy filozófiai képzetek szövevényével bonyolítja a természetes köznapi megértést. Szerencsére Szabó Magda szövegében erről szó sincs. Sőt szuggesztíven világos, tudományos újság van benne, amely teljességgel átalakítja a szokványos Vörösmarty képet, szinte villámfény erejével tárja újként elénk.

Mindig is sejteni lehetett korunkban, hogy Vörösmarty különleges óriás, hogy azzal „az ember fáj a földnek" meggyőződésével, azzal „Az ember sárkányfogvetemény"-képzettel (méghozzá a reformkor teljében, 1846-ban) van benne valami hozzánk közel álló; a magyar irodalom nemzeti jellegét túlhangsúlyozó másságnál több, valami világirodalmilag is egyértelműen érvényes. Egy nagyszabású kettőség, kétarcúság. Egyfelől a korai nemzeti igényt, tematikát felfejtő (lásd a *Zalán futását*), másfelől a tragikus emberit előremutatón kimondó. Szabó Magda kivételesen éleselméjű, világító stílusában, konstrukciójában ezt deríti fel.

Gondolatmenetét, elemzéseinek felépítését megpróbálom az alábbiakban jelezni. Vörösmarty műve jó részében, legfőként érzelmi dolgaiban — ismerteti az újság erejével Szabó Magda — szerepjátszásból írt. Alanyi, lírai dolgaiban szerepjátszó volt. Nem azt írta többnyire, amit közvetlenül, természetesen kifejtett, hanem azt, amit kényszerhelyzete alakoskodva diktált, vagy amit vérmérséklete átformált. Korántsem volt, a legkevésbé sem, az „ami a szívemen a számon" költő, mint Petőfi, sem úgy divatosan, egyféleképpen szerepjátszó, stílusutánzó, mint mondjuk a német romantika alapján Bajza József. Vörösmarty szerencsétlen élethelyzetét (és csaknem általános félszegségét) kénytelenek vagyunk hát elmondani, annak ellenére, hogy a ma divatos irodalomtudomány nem akceptálja az életrajzi adatokat. De hogyan elemezze bárki a mű puszta szövegét, ha az az életrajz következtében eleve átalakított? A Perczel Etelka ügyről, az évekig tartott és nem viszonzott szerelemről lesz szó. Arról, hogy a nagyhatalmú, gazdag Perczel nemzetség lányához dehogyis közeledhetett a Perczel gyerekek szegény, alkalmazott nevelője. Vörösmarty nyíltan nem is vallhatott a különben teljesen közömbös, soha vonzódásáról célzást nem tevő lánynak. Mellesleg, amit Vörösmarty külsejéről tudunk, az sem lehetett a lánynak érdeklődést keltő. Eredmény: rejtett, alakoskodó belső élet, mely tele van csúsztatásokkal, leplezésekkel, átalakított történetek sorával.

De nézzük a dolgot részletesebben! Ott van Vörösmarty, mondjuk így: balladája, *A haldokló leány* története. Álmodott szerepcsere — írja Szabó Magda. A számtalan alakban, versek sorában feltűnő sárgahajú lány, aki miatt Vörösmarty úgy érzi, belepusztul a szerelmi kudarcba, ebben a szerepcserében ő, a költő nőként haldokol, és természetesen Perczel Etelka a büszke vitéz, aki „szálongva virágról virágra" él, s aki „hűlt idegen", s akivel azért valami történhetett közöttük, legalább annyi, hogy Etelka ismerhette az epekedő verseket, hiszen a költő azt mondja ebben a szerepcserés versben, hogy a „vitéz" „nem gondol az eskü szaváról", s míg a költő meghal a szerelemtől, ő, a vitéz, boldogan ellovagol.

De nézzük tovább a bizarr tényeket, úgy, ahogy Szabó Magda felfedte őket, s ahogy Gyulai Pál jegyzeteiben sorra következnek, e jegyzetekből megtudva azt is, hogy a versek eredetileg álnéven jelentek meg. Csaba, Pata és más álneveken. A Perczel Etelka iránti vonzódás valószínűleg már akkor kezdődött, amikor Vörösmarty a lányt megpillantotta. A lány tizennégy éves. A Perczel gyerekeket tanító költő se lehet több huszonegynéhánynál. Ám Vörösmarty viszonzatlan, rejtett vonzalma hosszú-hosszú éveken át tart. A *Földi menny* című vers például, mely „eget hoz tiszta kék szemében" 1825-ben keletkezett, *A szemek* című, mely fájón kérdezi: „Mit zavarnám bánatimmal / Kék szemed szelid egét?" 1828-ban íródott s ugyan abban az évben kelt *A szerelmes* című, mely ilyen egyértelműen végződik: „Ah nem tudlak elkerülni. / Mert szívemben vagy: / S szép, mint hajnal szép világa, / De — kegyetlen vagy."

A hű szerető, mely Szabó Magda szerint „képzeletbeli büntetésként" íródott, már 1830-ban keletkezett. Itt megint arról van szó, teljes szerepcserében, hogy a lány, a hű szerető meghal, míg a vitéz, döbbenten látva haldokló kedvesét, „féket ránt" „és félre száguld, félre elrobog", mikor azt halva látja.

Igen, de további három esztendő után, mire jutunk a híres verssel, a *Szép Ilonkával*, amely Szabó Magda szerint megintcsak Perczel Etelkáról szól? Szíve joga Szabó Magdának, hogy úgy higgye. Annyi keserves kín után, annyi rejtett vágy után Ilonka—Etelka megváltozott. Átformálta az idő, hiszen már 1833-ban vagyunk. Nem véletlen, hogy Vörösmartynak ez a két sor jutott eszébe, amikor a vers gondolata megfogant benne: „Hervadása liliomhullás volt / Ártatlanság képe s bánaté". (Lásd Gyulai Pál jegyzetét.) És csak ezután az elképesztően szép sor után alakult ki a történet egésze, és benne a befejezés: „A király jön s áll a puszta házban". De ki a király? Szabó Magda trouvaille-a szerint Vörösmarty a király, a már mindenki által becsült, tisztelt nemzeti költő. Megfordult a sors. És Szabó Magda fantasztikus koncepciójának lehet reális igaza. Lehet kép-

König Róbert

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1983 NOV 12

1021

KÖNIG RÓBERT METSZETE

zerző Major Tamásnak a
őt számára írta, így a szín
zereplő (Boguslawski) és Ma
ár úr" legendái újra meg
ünnek egymásba. Mint egy i
alomjátékban. De hát a szí
ésben is a nagy öreg, a l
Mester jutalomjátékát láth

A vilnai színházba csöppenünk te
át, az ő kis világukat látjuk elöl
ől és hátulról, azaz a függöny mo
ötti eseményeket, a próbákat, a szí
észek civódásait, a Mester és a ren
ező vitáit, és persze az előadást is,
hogyan ez a *Tartuffe*-bemutató kéz
ül. Spiró persze csak úgy mellékes
en játszik el az atelier-darab kellé
eivel, mintegy csalogatóként hasz
nálja ezt a fogást: tudja, hogy min
dig él bennünk némi kíváncsiság,
ogy mi is történik a kulisszák mö
ött. De azt is tudja, hogy ez a fo
ás, ha csak ennyi marad — hamar
imerül. Ezért a maga ironikus
angján azt akarja inkább érzékel
etni, milyen nehéz volt egykor
mindig, ma is) színházat csinálni, a
ninőségért meg kell küzdeni a szí
nészekkel, akik bevált manírjaikat
zeretnék csillogtatni; a művész Bo
guslawski érzékenységének meg kell
ütköznie a mesterember-üzletember
Kazynski igazgatóval, a botfülűvel;
el kell találni azt a hangot, amit a
közönség *még* elfogad és kedvel, de
nem is engedni a színvonalból, a mű
észi mélységből. És persze, mivel a

Udvaros Dorottya és Major Tamás.

lekményszinten is zűrös marad a befejezés, alig tudjuk követni, mi is történt. A sztorit nyilván nem lehet szájbarágni, de talán az összefüggéseket nyilvánvalóbbá lehetett volna tenni. A játék egészét illetően Zsámbéki jól veszi az akadályokat, csak vonalvezetésének tisztasága és dinamikája marad el emlékezetes produkciói mögött.

Az igazi élvezetet a nagyszerű csapatmunka kínálja. *Major Tamás* minden jelenetben talányos, az ő Boguslawskija sohasem érhető tetten, mikor „játszik" és mikor „igazi". Hol lerobbant öregember, hol cinikus, hol megszállott művészpedagógus — de még ez utóbbi jelenetben sem tudjuk, vajon nem azért magyaráz-e olyan zseniálisan, mert valójában nem tudja a szerepét, és csak időt akar nyerni... Aztán belelendül, a szerelmi jelenet szövegét már lángoló tisztasággal mondja, varázsos pillanat, aztán kihuny a fény, csak sejtjük, valami trükk jár a fe-

König Róbert grafikus

TÚRA Vas Népe '97. dec. 11.

Vibráló vonalak

König Róbert grafikus tárlata a 7 Arts Galériában

● **Simon E.**

König Róbert grafikusművész (a Képzőművészeti Főiskola adjunktusa) rajzain a vonalak sűrűjéből a mozgalmasság nyugtalanító, vibráló feszültsége csap ki. Nem csak akkor, amikor a megszállott lovas — amatőr hajtó a budapesti Ügetőn — kedvenc paripáit örökíti meg fölényes mesterségbeli tudással, és a kép tárgya előtti mély alázattal. Hűséges bogozója egy-egy témának, legyen az a hazai német kultúra, az angliai utazás élményeinek feldolgozása, vagy a görög mitológiai történetek képi boncolgatása. A különös találkozások reliefekben, rézés linómetszetekben, legtöbbször grafikákban, vörös és zöld színeket, óarany tónust elegyítő festményekben testesülnek meg. Időt és figyelmet kell áldoznia König Róbertre annak, aki a művészetét a magáévá akarja tenni. Mint ahogy tette ezt *Nagy Gáspár* József Attila-díjas költő, aki a művész szombathelyi tárlatának megnyitóján (a 7 Arts Galériában) is hajlandó volt az alkotóval — és az arra fogékony látogatóval — együtt a szellemi vándorlásra. Hiszen mindketten sokat merítettek a másik művészetéből: vers született a kép alapján, s látvánnyá ötvöződtek a betűsorok. *(A tárlat december 13-áig tart nyitva.)*

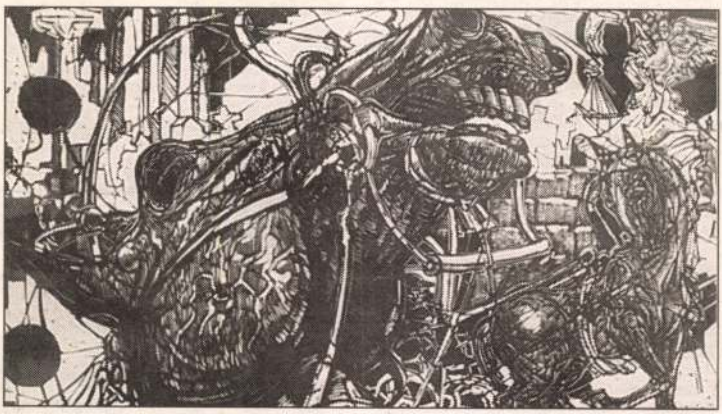

Fotó: Horváth Csaba

Felvételre keresünk
2 fő karbantartó villanyszerelőt,
napi 6 órás elfoglaltsággal.
Elsősorban nyugdíjas munkavállalók jelentkezését várjuk a 94/311-360-as telefonszámon az üzemeltetésvezetőnél.
(276390/1K)

30 000 Ft alap + jutalékkal kérdezőbiztosokat keresünk: 06/1/210-0150/157, 158, 159, 161-es mellék. (278787/1H)

Rendkívül agilis, családszerető hölgyek jelentkezését várja Magyarországon egyedülálló adatbázist kezelő és kiadó cég területi képviseletének ellátására vállalkozóként, esetleg főállásban. Minimum középiskolai végzettséggel rendkívül jó kapcsolatteremtő készséggel. Bármilyen üzletkötői múlt előny. Fizetés: nettó 80 000 Ft + jutalék. 06/1/215-2271/209, 210, 06/1/217-5331/109-es mellék.

ÁLLÁST KERES

Szakképzett ápolónő gondozást, gyermekmegőrzést és házvezetőnői állást vállal. Tel.: 94/324-974. (276194/1K)

30 éves fiatalember ács-állványozó, és motorfűrészes végzettséggel munkát keres. Érd.: 95/371-220, 17 óra után.

Bejárónői munkát vállalnék háznál, Lukácsháza-Kőszeg környékén. Tel.: 94/368-750. (276234/1K)

CSALÁDI HÁZ/NYARALÓ

Vámoscsaládon, Büktől 15 km-re, 86-os úton, 3600 m² területen régi parasztház eladó. Alku nélkül ára 1 millió Ft. Tel.: 06/30/298-563. (274282/4K)

Szombathelyen, belvárosban 130 m²-es hasznos alapterületű családi ház, mérsékelt áron eladó - vállalkozásnak is. Érdeklődni: 94/327-145 este, vagy 06/20/449-341-es telefonon nappal. (274792)

Családi házat vásárolnék Vépen. Tel.: munkanapokon 9-17-ig. 06/1/301-2647.

Sében 800 m² telken, 150 m²-es ház eladó. 94/352-048. (276189/1T)

Eladó családi ház Táplánszentkereszten. Irányár: 1,7 millió Ft. Szoc.pol. megoldható. Érd.: 94/377-996. (276254/1K)

Kőszegen, többhelyiséges, udvaros, stílusos, családi ház eladó. Telefon: 94/364-066.

DR. HAVASI TIBOR ÜGYVÉD

A *MEZŐ*
Szombathelyi Teri
értékesíti a tula
830 nm alapteri
belterületi
Az ingatlan irányára
(hitel igényl
Érdeklődni a 94/316-83
vagy a 06/20/653-92

Szentgotthárd központjában, 3 szobás lakás sürgősen eladó. Érdeklődni: 13 órától, 06/30/475-210-en. (276154/2K)

Fő téri 3 szobás, összkomfortos lakás eladó. Irányár: 5.800.000 Ft. Tel.: 94/341-118, 17 óra után. (276248/1K)

Sugár úton 62 m²-es, III. emeleti lakás garázzsal eladó. Érdeklődni: 94/322-852 telefonon 18 óra után. (276253/1K)

Kőszegen, belvárosi, egyszobás, földszinti, igényes lakás eladó. Telefon: 06/30/659-252. (276325/1K)

ALBÉRLET

Körmenden vagy környékén üres lakást vagy házat bérelnénk hosszabb távra. Érdeklődni: 83/346-101 telefonon 18 órától. (275997/1T)

Sárváron 1 + 2 fél szobás összkomfortos lakás kiadó. Érdeklődni: 06/95/323-720. Sárvár, Alkotmány u. 55. II/7. (276228/1K)

Belváros közeli 3 és félszobás családi ház üresen kiadó. Érdeklődni: délután 94/316-016 telefonon. (276218/1K)

Minigarzont vagy 2 szobás lakást keresek hosszabb távra sürgősen. Tel.: 06/20/536-285. (276382/1K)

Haszon az e
3 év

KÖNIG RÓBERT

Új Művészet
Csikovits Péter
részére

Pallas Páholy
1054 Budapest Alkotmány u. 15.
T/F: 331 03 83, 311 80 27

A Szépművészeti Alapítvány és a Pallas Páholy
szeretettel meghívja Önt

1998 november 25-én 17 órára
a Pallas Páholyba (1054 Budapest Alkotmány u. 15.)
(Alkotmány u. és Hold utca sarok)

König Róbert: Iskolateremtő mesterek képgrafikai sorozatának ősbemutatójára

A kiállítást megnyitja:
Dr. Kajdi József, a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója és
Dr. Szőnyi István a Szépművészeti Múzeum főigazgatóhelyettese

A kiállítás megtekinthető 1998 november 25-től december 11-ig

A kiállítás megnyitójára tisztelettel meghívjuk,
részvételére feltétlenül számítunk.

Budapest, 1998 október

PALLAS PÁHOLY

KÖNIG Röbat

A Könyvtáros galériája

Könyvtáros 91/8

König Róbert

König Róbert 1951-ben született Székesfehérváron. A Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafikai tanszékén 1971-ben kezdte meg a tanulmányait, mesterei *Raszler Károly* és *Rozanits Tibor* voltak. 1975-ben szerzett diplomát, azóta a tanszék munkatársa, jelenleg adjunktus. Derkovits- és SZOT-ösztöndíjas.

*

Önálló művészeti világának megteremtéséhez jelentősen hozzájárultak olaszországi és angliai tanulmányútjai. Kiegyensúlyozott, folyamatos, ám mindig megújuló alkotómunka jellemző rá.

Az elmúlt másfél évtizedben grafikáit szinte minden jelentősebb kiállításon láthattuk. Több díjat nyert (Vásárhelyi Őszi Tárlat, Szolnoki Triennálé, Balatoni Kisgrafikai Biennálé stb.), egyéni tárlatainak száma meghaladja a tízet (ebből három külföldi), legutóbbi kiállítása 1990 novemberében a Vigadó Galériában volt. 1988-ban meghívást kapott *A könyv a képzőművészetben* című, Recklinghausenben rendezett reprezentatív nemzetközi kiállításra, ahol metszetei szép sikert arattak.

Művészetére (elsősorban a klasszikus grafikai műfajokat kedveli) a rendkívül gazdag technikai és tematikai változatosság, valamint a gondolati egység, összhang a jellemző. Ez utóbbi a természetet is kisajátító emberi civilizáció fenyegetettségeit, rejtelmeit, az ember, mint gondolkodó és természeti lény viselkedését ábrázoló grafikáin látható leginkább. Éppen ezért közelinek érezhetjük magunkhoz, akár a régmúlt történéseit vagy tárgyiasult emlékeit, akár napjaink eseményeit vagy sajátos jelenségeit jeleníti meg. Ezt az egységet, egyetemes világlátást kísérhetjük nyomon hazai és külföldi fogantatású képein. Erre utal a balatonfelvidéki és egyes angliai tájak képi „összecsengése", még pontosabban a *Balatoni kőkereszt* és a *Cornwalli keresztmágia* című, a konkrét témában is kísértetiesen megegyező metszetek.

Kimeríthetetlen König Róbert alkotói fantáziája, világ- és lényeglátása a tekintetben is, hogy ugyanabban a témában mindig újabb és újabb felfedezésekre képes. Ennek eredménye sohasem egyetlen, befejezett mű, hanem kompozíciós megoldásaiban, kifejezésmódjában változó, több egyenrangú, egymást szervesen kiegészítő grafika. Ezek a néhány lapos sorozatok erős érzelmi hatást keltenek, nyomatékosabbá teszik mondandójának lényegét, alkotói szándékának érvényesülését. Az emberhez talán a legközvetlenebbül tartozó élőlények ábrázolása kifogyhatatlan lehetőséget kínál számára, hogy magáról az emberről is szóljon. Szárnyalásainkról és gúzsba kötöttségünkről; békességünkről és mindennapi meghökkenéseinkről, lázadásainkról; diadalmaskodásainkról és elesettségünkről, bátorságainkról és gyávaságainkról. Olyan biztató, őszinte világot idéz fel, ahol a szépség és szeretet, az együvé tartozás harmóniája oldja fel ezeket az ellentmondásokat.

Lino- és fametszeteinek többsége mozgalmasságot, erőt sugároz, képein a fekete-fehér foltok és vonalak ellentétes lüktetése különös drámai, meghitt vagy olykor groteszk hatást kelt.

*

König Róbert azon kevesek közé tartozik, akik grafikusi adottságaikat szívesen kamatoztatják a könyv szeretetétől, megbecsülésétől elválaszthatatlan exlibris-művészet terén is.

Arató Antal

Az

Az Akadémiai Könyv
viszonyok közt sem szün
kenységét. Az *MTA Kö*
nyei című sorozatban m
24. számmal jelzett köte
Közülük az első, „A Ho
az Akadémia könyvkiad
tória műve. A szerző
Magyarország sokáig le
dájának történetét, az al
ányában, elég röviden,
ismerteti. Pedig nyomd
történetünk rendkívül h
kintettel örültünk volna
tatásnak. Ráadásul a tö
szakad, amikor a közk
vénytársasággá alakult
dött. Kárpótlásul részle
punk a cég és az akadé
csolatáról, valamint arr
amelyet *Hornyánszky*
miai kiadványok terjes
A kötet terjedelme

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert,
grafikus

NÉPSZABADSÁG

1984 JAN 14

1021

HOMMAGE A RÁTH MÁTYÁS

KÖNIG RÓBERT GRAFIKÁJA

teakonyhával, a kazánházból már
ncs mit leválasztani, mert abból
t a nyelvi labor.
Varga Edit meghökkent: odafönt
sten még arról volt szó, hogy egye-
l fog lakni az öltözőből leválasz-
tt szoba-teakonyhában; most még
ajd az is kiderül, hogy többedma-
val kell az izzadságszagú öltöző-
n laknia, a tornaszőnyegen alusz-
k, a bordásfalra rakják a ruhájú-
t, holmi selejtes svédszekrényben
rtják a holmijukat...
Az igazgató becsukta vendégei
án az ajtót, nagy szusszanással állt
ébük.
— Tudom, Sanyikám, ne mondj
mmit! — intette le a színész gye-
ket. — Már reggel hallottam. De
irj egy kicsit, itt van az új kar-
rsnőnk, Varga Erzsike, előbb vele
ell beszélnem.
— Igazgató úr! — csapott le rá
árika. — Előbb szíveskedjék fölhív-
Bányaréviné kartársnőt, valami
akfelügyeleti dologról van szó, sür-
ős!
— Látja, Erzsike, így megy ez! Bo-
sánat! — szólt Varga Edithez, az-
n tárcsázott.
— Halló! Bányaréviné kar...
incs? Házon kívül van? Értem...
sak holnapután. Jó, jó, fölhívom.

irodába, és leült előbbi helyére. Szemüveget most nem tett föl, úgyis csak olvasáshoz írta az orvos a krómnikkelt.

Nagyon bánta már ezt a kellékesdit. Mit akar ő itt magából megmutatni? Ahol a neve is percenként cserélődik; ahol valami Major Vali osztálytársának nézik vagy éppenséggel könyvesbolti eladónak? Senki sem nézi annak, aminek szánta magát azzal az idétlen átöltözéssel a vonat mosdójában.

Letette maga mellé a táskát. Sárika rámeredt.

— A művelődési házból jött, kedvesem? A bábszakkör ügyében?

— Nem. Én változatlanul Varga Edit tanárjelölt vagyok.

— Aha! Iszik egy kávét?

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert, grafikus

NÉPSZABADSÁG

1004 APR 14

KÖNIG RÓBERT METSZETE

Persze az igazoló bizottsághoz másfajta levelek is érkeztek, olyanok, amelyek Püski ügyében a népbíróság illetékességét emlegették, de akkor már a Debrecenben megjelenő *Tiszántúli Népszavából* széles körben volt ismert Benjámin László állásfoglalása is: szerinte Püskinek semmiféle meggyőződése nem volt, ő jó szimatú üzletember csupán.

Ez eddig érvek és ellenérvek összeütközésének is felfogható, a manipuláció ezután következett. Éspedig úgy, hogy a kisgazdapárt hirte

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

König Róbert

NÉPSZABADSÁG

1984 JAN 21

grafikus

1021

KÖNIGH RÓBERT

így kezdené a bíró:
„Az előítélet nevében...”?!

Vallomás

„Tükörbe nézni azért nehéz,
mert visszanéz!”

Elismerem!

H. pimaszságának van valami
furcsa bája! Nem tud soha
egy ügy mögé állni úgy,
hogy elé ne állna!

Háry János

ismeretlen kalandja: „Egyszer,
amikor szemben álltam a fénnyel,
egyik huszárom, akit megbíztam
vele: árnyékomat a földre festette
le, én pedig visszafele lépegetve
megcselekedtem a lehetetlent
— és átléptem!”
...mödörte a bajszát szerényen.

elefántcsonttorony!”

Felvilágosítottam

egy heves, indulatos fiút:
„Ott, ahol az ajtót nagy zajj
bevágta maga mögött —
ott van a visszavezető kiút!”

Az öreg mester

így dicséri tanítványait:
„Gyerekek!
Amit itt mi közszemlére
kiteszünk,
a remekbe készült kereket, azt
nem
tudja egykönnyen senki sem
utánunk
csinálni! Azt viszont kár lenne
letagadnunk, hogy — nem
nekünk kellett feltalálni!

BORBÉLY TIBOR

a magyar néptánc, a népzenei és a kóruskultúra fejlesztése, magas színvonalú bemutatása, a népi hagyományok folyamatos gyűjtése, ápolása. A legfontosabbnak ezért a hazai kulturális életben való jelenlétet tekintjük, de nem kis jelentőséget tulajdonítunk a nemzetközi megmérettetésnek, szereplésnek sem. A napi munkából csupán egyetlen momentumot kívánok kiemelni: folytatjuk az egyes szakrészlegek megerősítését. Szeretnénk elérni, hogy mind a négy tagozatunk — a nagy- és a kiszenekar, a kórus és a tánckar — képes legyen önálló produkciókra és a nagy közös produkciókban is a mind magasabb színvonalú részvételre.

MK SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

König Robert
grafikus ny

NÉPSZABADSÁG

1983 DEC 31

1021

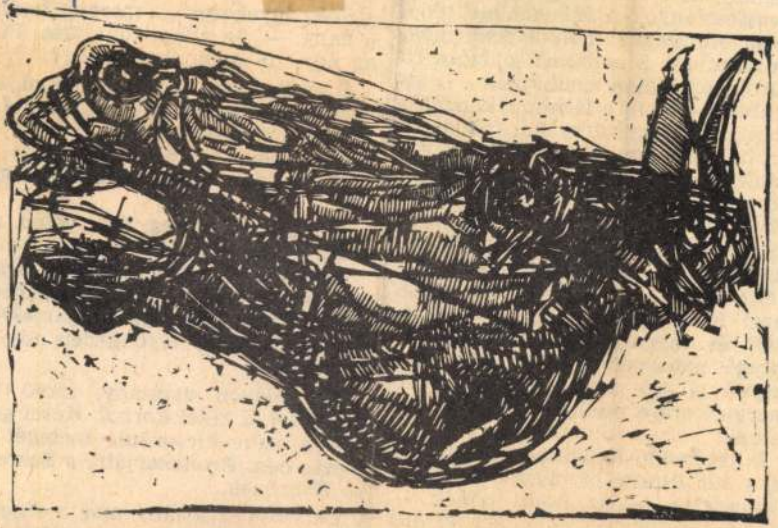

KÖNIG RÓBERT METSZETE

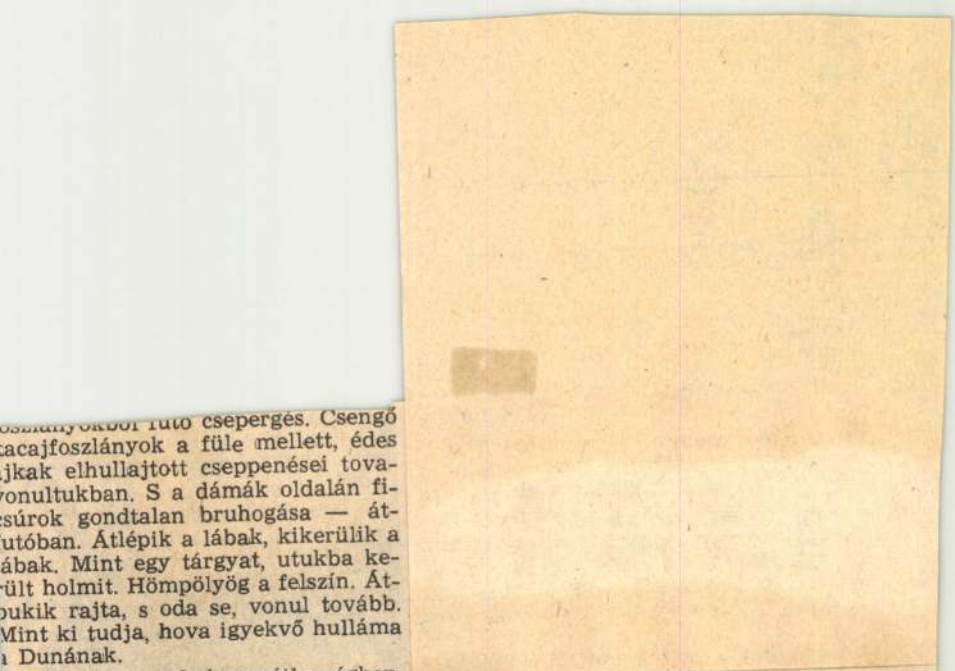

oszlányokból futó csepergés. Csengő
acajfoszlányok a füle mellett, édes
jkak elhullajtott cseppenései tova-
vonultukban. S a dámák oldalán fi-
csúrok gondtalan bruhogása — át-
utóban. Átlépik a lábak, kikerülik a
ábak. Mint egy tárgyat, utukba ke-
ült holmit. Hömpölyög a felszín. Át-
bukik rajta, s oda se, vonul tovább.
Mint ki tudja, hova igyekvő hulláma
a Dunának.

S ő ott marad észrevétlenségben.
Gondolata súlyának rabláncán.

Ott marad . . . s egyszer csak sugá-
rozni kezd, besugározza e táj mé-
yeit és magasait. Be a tovahöm-
pölygő, nyüzsgedelmes felszínt. Hűlt
helyén a kő örök-sugárzó anyag,
energiaforrása szellemünk moccaná-
sainak.

A képimádó Emlékezet kevesellet-
e, s oda ültette őt magát. Szoborba
dermesztve — az örök időnek —,
égtömbbe fagyasztva tengernyi ele-
ven hitet és kétségbeesett gyötrel-
met. És iszonytató magányt és sze-

látod.

Egy diáklány helyezte oda. A sor-
ból, a rendezésből, a forgatókönyv-
ből kilógva. Csak úgy, magamagától.
Gondolva egyet. Gyöngéden oda he-
lyezte.

Egy eleven diáklány, forró vér-
körökkel, a kései korból. Kései gesz-
tus: a szíve kicsorduló melegét he-
lyezte oda. Bronzkarjába a Szeretet-
re Éhezőnek.

Látszott ez a lány már a sínekről
is? S a messzi kor elégtétele? Ki
tudja.

König Róbert
grafikusművész.

„Xenophon ménesdből."

Országos képzőművészeti
kiállítás '84 –
Műcsarnok

1/r

Népművelés, 1984. máj.

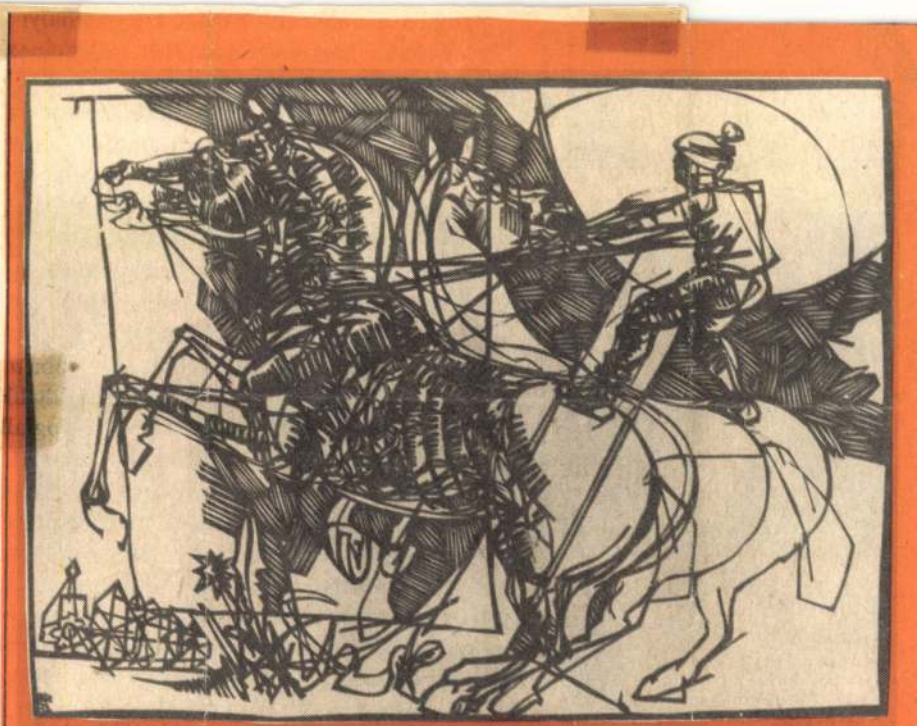

SCHOLA HUNGARIC
LÁSZLÓ DOBSZAY • JANKA

G·R·I·
F. MOLL SZONAT
LIRAI DARABOK OP
K·O·C·S·I·S Z·

CZIFFR
A tánc

KÖNIG Róbert

Gázvezeték Tát-Újtelepen

Tát-Újtelepen elkészült a középnyomású gázvezeték. A munkálatokat az ott lakók kezdeményezték, szervezték és fizették. A gáztársulás intéző bizottságának tagjai, a lebonyolítást koordináló MUSIK-LAND Kulturális Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. a féléves munkát anyagi ellenszolgáltatás nélkül végezte. *Rózsavölgyi Károly*, a kft. ügyvezetője nem feledkezett meg a segítőkről.

– Sajnos *Kátai Ferenc* polgármester úr négyéves programjában más, nagy horderejű munkák – ivóvíz, csatorna, Szent György Szeretetotthon – miatt a település gázellátása nem szerepelt, ezért ezt a lakossági kezdeményezést nem helyeselte. Annál több támogatást adtak mások. *Dr. Laczó Sándor*, az ÉGÁZ Rt. megyei üzemegységének vezetője megkeresésünkre rögtön támogatta, segítette ezt az önálló lakossági kezdeményezést. A kivitelezést a *Jámbor Gábor* által vezetett ÉGÁZ Rt. dorogi kirendeltsége dolgozói határidő előtt végrehajtották. Az Esztergom és Vidéke Takarékszövetkezet vezetői, illetve a *Flórián Lászlóné* által irányított helyi kirendeltség dolgozó átérezték az itt lakók nehéz anyagi helyzetét, ugyanakkor jogos törekvését a korszerű, környezetbarát tüzelési mód kialakítására.

A 236 bekötési pontú beruházás része az a gerincvezeték, mely lehetőséget adott arra, hogy Tát további településrészei is kiépíthessék a maguk gázhálózatát.

Nem fenntartás, susztermunka

Megszűnik a kisbéri mellékvonal?

Kormányzati szinten ugyan váltig állítják: egyetlen kilométernyi mellékvonal felszámolását sem tervezik, ám azt már senki nem teszi hozzá, hogy a mintegy 1500 kilométernyi „csontig" lepusztult pálya forgalmát milyen pénzekből akarják fenntartani, amikor a fővonalakra is alig jut keret. Megyénk óriási szerencsének örvend, az esetleges „végítélet" egyetlen, a környe – kisbéri vicinálist érintené.

E 29 kilométer hosszúságú szakaszról elég annyit tudni, hogy „eredetije" 1902-ben épült, kis teherbírású sínekkel. Ezt az úgynevezett kis „i"-rendszerű felépítményt 1937-ben erősebb, „c"-rendszerűre cserélték. 1956-ban Környe és a bokodi erőmű között 48 kg/folyóméter súlyú sínekkel erősítették meg a pályát. Ezzel ki is fulladt a rekonstrukciós kedv, a vonatok ma is az 1937-ben telepített vágányokon zötykölődnek Bokodtól Kisbérig. Zötykölődnek, de meddig? Hogy az idő nem szaladt el nyomtalanul, azt a számtalan lassújel is bizonyítja.

– Környe és Kisbér között már hosszú ideje csak toldozásra foldozásra futja, a fenntartás nem más, mint susztermunka – rögzíti a szomorú tényeket *Németh István* főpályamester. – Ehhez a felépítményi típushoz már nem gyártanak alkatrészeket, kapcsolószereket, bontásból tudunk szerezni, hol Pécsről, hol Szegedről. Nagyobb baj, hogy manapság már a normális fenntartás is veszélybe került. Szákszend és Ete után Császáron is megszüntették a szolgálatot, mi több,

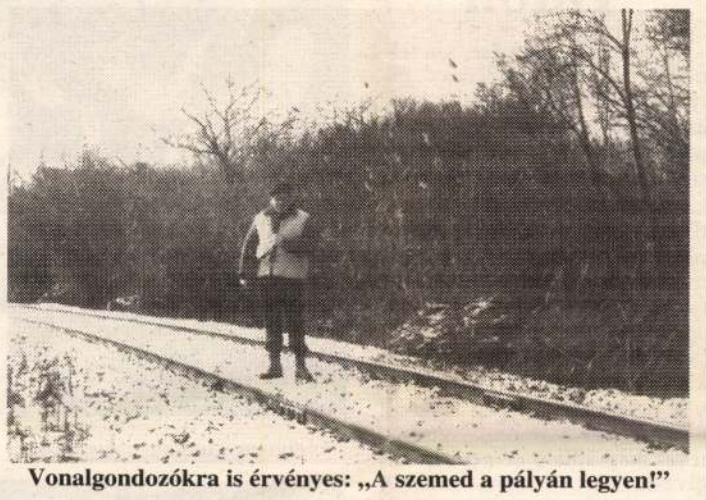

Vonalgondozókra is érvényes: „A szemed a pályán legyen!"

Dad visszaminősítése is szerepel a rövidtávú tervekben. Ezzel a Környe és Kisbér közötti vonal egésze nyílt vonali szerepet kap. Az utasítás pedig azt írja elő, hogy eme nyílt vonalon egyszerre csak egy vonat tartózkodhat, beleértve a pályafenntartási meneteket is. A személyvonatok eloszlása a két állomás viszonylatában olyan, hogy a ki- és bevonulással együtt naponta legfeljebb két órát dolgozhatnánk a pályán. Ez pedig nagyon kevés. És itt nem úgy van, mint a fővonalakon, hogy a pálya mellett ott húzódik a közút, legfeljebb kimegyünk autóbusszal, teherautóval. E szakasz munkahelyeit csak tehervágány-gépkocsival lehet megközelíteni. A fenntartás ilyen körülmények között teljességgel lehetetlenné válik.

– Miként érintené a péeftét egy esetleges vonalmegszüntetés?

– Nem csupán ez az egyetlen vonalunk van, a miénk a kisbér – komáromi és a tatabánya – oroszlányi szakasz is, munka tehát akad. Mindenesetre furcsán festene, ha mondjuk Oroszlányra vagy Környére Komáromon át kellene kivonulni. Az biztos, hogy a forgalom össze sem hasonlítható az elmúlt évekével. A teherszállítás gyakorlatilag megszűnt, a megyeszékhely iparának elsorvadása következtében tizedére csökkent a személyforgalom. Vége azoknak az időknek, amikor Császáron megtelt, visszafelé Császáron kiürült a vonat. A „profit" mindebből legfeljebb annyi, hogy a forgalom nagyarányú csökkenése óta lelassult a pálya rohamos leromlása. Így is sok helyen kellett 20 kilométeres sebességkorlátozást elrendelni. Összefoglalva: talán mégsem szűnik meg a kisbéri vonal, különben miért áldoznának fénysorompókra az eddig csak „kereszttel" védett útátjárókban?

Thorday Zoltán

Jegyzet

Végkielégítés

Van az országban hat olyan ember, aki az Állami Vagyonkezelő Részvénytársaság „jóvoltából", az adófizetők pénzén rövid úton többszörös milliomos lett. Ami önmagában persze nem biztos, hogy elítélendő, de ha valakik rosszul végzett munkájuk „jutalmaként" kapják a milliókat talán elgondolkoztató.

Miről is van szó? Biztosan sokan emlékeznek még, hogy néhány hete az ÁV Rt. elnök-vezérigazgatója azonnali hatállyal felmondott hat magas beosztású munkatársának, s számukra különböző jogcímeken – felmondási idő, végkielégítés – mintegy 60 millió forintot fizetett ki. Amikor az ügy nyilvánosságra került, elhangzott, hogy a 60 millió ugyan igaz, de ez bruttó összeg, s ebből az érintettek „csak" 24 milliót kaptak kézhez, vagyis fejenként átlagosan 4 milliót.

Mindez csak azért jutott most eszembe, mert egyik napilapunk az elmúlt szombaton részletes táblázatot közölt az ominózus kifizetésekről, s mellékelte az ÁV Rt. elnök-vezérigazgatójának magyarázatát is az ügyhöz.

Nos, a magyarázat rendkívül tanulságos. Az elnök-vezérigazgató ugyanis azzal érvelt, hogy a fejcserékre azért volt szükség, mert a felmentett hat vezető nem jól végezte munkáját. A kifizetések pedig azért ilyen magasak – most tessék figyelni! – mert ezek a vezetők felmentésük előtt néhány nappal nagyösszegű prémiumban részesültek az első félévi teljesítményük alapján, aránytalanul megnövelve ezzel a felmentés előtti időszakban havi átlagbérüket, ami pedig a végkielégítés összegének alapjául szolgált. Mellékesen jegyzem meg, hogy a hivatalos táblázat alapján utánaszámoltam a dolognak, s feketén fehéren kiderült, hogy a szóban forgó hat ÁV Rt. vezető átlagos havi NETTO jövedelme 240 ezer 795 forint volt 1993-ban a felmentésük napjáig.

S mint már az előzőekben is írtam, ehhez kaptak még „kárpótlásul" átlagosan és személyenként NETTO 4 millió forint „fájdalomdíjat", hogy megváltak tőlük. Gyorsan leszögezem, hogy mindez teljesen törvényesen történt, a vonatkozó törvények és szabályok betartásával.

Ami mégsem hagy nyugodni, s amit szívesen megkérdeznék az arra illetékesektől a következő: ha a hat vezető beosztású munkatársat azért kellett felmenteni (kevésbé elegánsan fogalmazva kirúgni), mert nem jól végezték munkájukat, akkor milyen alapon utaltak ki nekik, a felmentésük előtti napokban – mintegy jutalmazva és elismerve addigi tevékenységükért – ilyen magas összegű prémiumot? *Sz. I.*

Cukrosoknak

A november 22-étől 28-áig terjedő héten a Telefondoktor a cukorbetegségek formáiról, valamint ezek kezelésének lehetőségeiről tájékoztatja az érdeklelteket.

Százmilliós bírság

Százmillió forint bírság megfizetésére és a tisztességtelen piaci tevékenység azonnali megszüntetésére kötelezte a Versenyhivatal Verseny Tanácsa a személygépkocsi forgalmazással foglalkozó Unique Transtrade Kereskedelmi és Szoltáltató Kft.–t.

Az 1991 novemberében bejegyzett vállalkozás ellen több állampolgár kérelmezte az eljárást, mert a cég az általa ígért személygépkocsikat 50 százalékos foglaló mellett késve, vagy egyáltalán nem szállította.

A tanács a nagy számú állampolgári bejelentés alapján a cég piaci tevékenységét vizsgálta. Megállapította, hogy a cég a szerződésben rögzített határidőkre kötelezettségének nem tett eleget, és ezt a tényt új vevői előtt is elhallgatta. 1991 szeptemberétől 1993. október 1-jéig a 761 élő megrendelésből határidőben átadtak 116-ot, különböző késésekkel 198-at, és nem adták még át 447 vevőjüknek a személygépkocsit.

Vigyáznak az éjszakai nyugalomra

Tizenkét fővel megalakult Mocsán a polgárőrség. Még szeptember közepén valóra vált az elképzelés, elnökké választották *Treier Imrét*. Most már tizenöten vannak, s jó érzéssel mondják, hogy megszűntek az éjszakai tolvajlások, kisebb-nagyobb betörések.

– Éjszakánként kettesével rójuk az utcákat, a szőlőhegyet, már nem egy tolvajlást zavartunk meg – mondja Treier Imre. – Bejegyzés előtt állunk, de a dolgunkat már tesszük, mert nem lehet eltűrni, hogy a faluban, ahol valamikor a kapukat se zárták az öregjeink, most mindenféle galádság történjen. A rendezvényeken segítünk, igyekszünk megelőzni a bűncselekményeket. Az önkormányzat egyetértett velünk, kaptunk is 30 ezer forint támogatást. Van közbiztonsági alapítványunk, amit a vállalkozók fizetnek be. Ebből működünk, s

vásároltuk meg az eszközeinket. Összetartó a társaság, mindenféle foglalkozású megtalálható a csapatunkban. Szimpatizánsok is vállalkoznak egy-egy járőrözésre. A két puszta és a zártkertek sok elfajzott embert csábítanak lopásra, garázdaságra. Azóta nincs baj, a bűnözők is belátták, nincs értelme velünk ujjat húzni. **– ádám –**

DISZKONT KINCSTÁRJEGY-AUKCIÓ MÓDOSÍTOTT ÜZLETI FELTÉTELEKKEL!

Az MNB minden héten
szerda délelőtt 10 órai kezdettel
30 napos lejáratú
és minden páros héten
kedd délelőtt 10 órai kezdettel
90 napos lejáratú

diszkont kincstárjegy-aukciót tart.

Az aukción bármely jogi személy írásban ajánlatot tehet a vásárolni kívánt 500 000 Ft-os névértékű értékpapírok mennyiségére és vételárára.

A kincstárjegy a rövid lejáratú befektetések piacán kockázatmentes hozamot biztosít.

Az aukció
1993. július 5-től
módosított üzleti feltételei
és az ajánlati nyomtatványok
az MNB pénz- és tőkepiaci önálló osztályán
(Budapest V., Szabadság tér 8. IV. 441.)
és az MNB Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóságának közgazdasági osztályán
(Tatabánya V., Fő tér 32.)
szerezhetők be.

Telefon: 34/310-611

1594

Jártamban, keltemben

A szerencse se jár (mindig) egyedül

Még a tél végén, a bakancsosbálon újságolta Horváth Zoltán barátom, hogy keresztrejtvények megfejtésével egy tizenhat napos floridai utazást, üdülést nyert. No, nem úgy, hogy a Fülesből vagy innen-onnan beadott egy rejtvénymegfejtést, hanem hosszú sorozat, valóban fogas kérdések megoldása után jutott el ide, ami még a családi kasszát is meghúzta kissé.

De hát a szerencse bevágott és Horváthék – Zoli, a felesége és már az ő büdzséjükből egyik fiúk – útra keltek Miamiba, ahol a szállodai lakás mellé még egy kölcsön extrakocsit is kaptak, hogy kedvük szerint közlekedhessenek. (Hogy miért volt ez ottlétük alapkövetelménye, arról talán egy együttes „Horváth-mozaikkal" még szólok.)

Még egy floridai út is letelik egyszer, Zoliék megjöttek, megrakva élménnyel. (Amiről annak idején lapunk is beszámolt.) A rejtvénykedés persze nem maradt abba, sőt, gondoltak egyet és egy nagyobb tétellel a szokottnál, kábé kétezer forintért összevásároltak egy csomó különleges feladványt.

És mit tesz Isten (vagy inkább Fortuna): újból megnyertek egy tizenhat napos floridai utazást. A dolog azért is kapóra jött (naná), mert másik fiúk úgyis kimaradt az előző útból, részben azért, mert udvarolt és nősülni készült.

Gyorsan összekombinálták hát a kettőt: augusztus 26-án volt ifj. Horváth Zoltán esküvője és két nap múlva az ifjú hitvessel nászútra indulhatott Miamiba. Ahol ugyanúgy kaptak használatra egy gépkocsit, ugyanúgy bejárhatták Floridát. Már amennyi idejük jutott rá.

Ez volt hát a Horváth család rendkívüli szerencséje. Zoli, amikor egy lényegesen rövidebb közös útunkon erről beszélgettünk, szabódott:

- Talán nem kellene megírni. Hisz már az első út után sokan irigykedtek.

– Miért? – vágtam vissza. – *Vegyenek mások is feladvány-köteget és fejtsenek meg mindent.*

Különben a Szerencsekerékben vagy más tévéadásokban zsenge válaszokkal is jutnak ekkora tétek csaknem érdemtelen gazdákhoz. Meg aztán miért ne példázzam, hogy néha vagy inkább fényévenként Fortuna istenasszony is rendkívüli kegyeket oszt. Hogy a bajok között, ami annyira gyakori, a szerencse, ami egyszerű halandót érhet, nem mindig jár egyedül.

Bár Horváthék esete kétségtelenül rendkívüli.

Havasházi László

Nehéz idők

Jegyzetfüzet

Az én szigetem

Hiszem, holmi egyszerű földi halandó az életben nem fogja megtudni, mi folyik a Magyar Televízióban és a Magyar Rádióban. De talán még a bentlevőknek sem lehet könnyű a kiigazodás, hátha még saját bőrükön is érzik a hercehurcát. Bennünket, tévénézőket és rádióhallgatókat csupán az érdekel, hogy mit láthatunk, hallhatunk, miből válogathatunk.

Mint ahogy a vásárlót sem érdekli, hogyan dolgozik mondjuk a pék, a lényeg, hogy finom kenyeret vásárolhassunk. Vagy belső ügy, a vezetés felelőssége, mennyit dolgoznak a buszsöfőrök, lényeg, hogy pontosan jöjjön a busz. Mint ahogy az sem nagyon érdekelheti az olvasót, hogy milyen gondokkal küzd egy szerkesztőség. A produktum a lényeg, az izgalmas, jó újság. Egyáltalán nem nagyon divat vagy csak elfelejtettünk a dolgozóval, annak élet- és munkakörülményeivel törődni, hiszen manapság a legtöbbet idézett „jelmondat": „ha nem tetszik el lehet menni..." Ennek durvább változata történik mostanában a két közszolgálati médiumban, hiszen fel sem teszik a kérdést „tetszik-e", egyszerűen leváltják a dolgozót. Most aztán igazán érvényes a mondás: a fejétől bűzlik a hal.

Még az a szerencse, hogy azért ilyen vagy olyan megfontolásból az ember, ha már munkahelye van, igyekszik ott tisztességesen helytállni, ha különböző okok miatt nem is olyan könnyű.

Hiszen manapság senkinek sem – egy ügyesen vagy okosan vagy szerencsésen meggazdagodott rétegen kívül – túl rózsás a helyzete.

Kicsit elkalandoztam, de mit is akarok mondani? A Magyar Televízióról. Tulajdonképpen még az a szerencse, hogy ebben a mamutintézményben is vannak békés szigetek, komoly alkotóműhelyek, amelyeket ez idáig még nem kezdett ki a „magas alelnök elnöki politika vasfoga". S miután még mindig minden olyan zavaros, az ember, ha teheti kihasználja a lehetőséget és kedvenc műsorait figyelemmel kíséri. Ízléseken lehet vitatkozni, szeretem, nem szeretem véleményeket meghallgatni, elutasítani, elfogadni. Én már elég régóta nagyon jó barátságban vagyok a tévémmel, hiszen nem kell műszaki zseninek sem lennem ahhoz, hogy ki tudjam kapcsolni. Ez mindenkinek megadatik. Amiért érdemes nekem megtartani ezt a hírládát (Bocs', éppen a hírekkel van a hiba), az többek között a sport. A sportközvetítések, a sporthírek. Az utóbbi a Híradót követi, ha közben nem lenne az a sok időre kiszámíthatatlan, bugyuta, lehetetlen reklám, az én televízióm a sporthírekre már automatikusan bekapcsolna.

Szeretem a sportközvetítéseket, mert azokban rendszerint az történik, amit látok: ki rúgja a gólt, ki ugrik a legmagasabbra, ki dobja a legtöbb hétméterest, ki fut a leggyorsabban, hány kosarat dobnak, hogyan bodicsekelnek a hokizók, s még sorolhatnám...

A TeleSport amolyan csendes kis sziget – nekem nézőnek legalábbis – mindenki tehetsége szerint végzi a dolgát, közvetít, kommentál, kérdez, véleményez.

Hogy könnyű nekik, mert mi köze a sportnak a politikához? Semmi, azaz remélem a (sport)politikához nagyon sok. Csak sportszerűen legyen! Szerencsére a TeleSport gárdájának van tartása, a különböző egyéniségek jól kiegészítik egymást. Azt csinálhatják, amihez értenek, (műsor)korlátaikban is szabadon, a sportot értő és nem értő nézőt figyelmesen kalauzolva. Kiszolgálnak bennünket, értünk vannak, másságuk, a sportolótól vagy sportvezetőtől eltérő véleményüknek féltésből, a jobbítás szándékával vezérelve (lásd foci) adnak hangot. Úgy beszélnek, érvelnek, mint mi sportbarátok, szurkolók. S ha mégsem – mert ugyebár ez olyan téma, amihez mindenki ért – nem nézik hülyének a nézőt, TISZTELETBEN tartják véleményét. Hiszen a különböző „meggyőződésű" szurkolók között soha sincs „béke". De aljas, hátulról támadó háború sem. A szurkoló képes világgá ordítani kedvencei teljesítményét, utolsó csepp véréig kiáll igaza mellett, de előre megfontolt szándékkal mindig azt kívánja, hogy az ő csapata, úszója, hokisa, lovasa, autóversenyzője... legyen a legjobb. S az ő legjobbjából lehet az ország, a világ legeslegjobbja.

A TeleSport sziget a Magyar Televízióban. Kollégák, főnökök mehetnének oda tanulni – toleranciát, szakértelmet. Tanulni menjenek, ne belekontárkodni, nem kell, hogy ezt a szigetet elöntse a nagy Úr, a békétlen, kiszámíthatatlan tenger. Hagyják meg ezt a szigetet a Vitraynak, Knézynek, Gulyásnak, Dávidnak, Dobornak, Gundel-Takácsnak, Faragónak, Fülöpnek, Kaplár F.-nek, Kopeczkynak..., meg nekünk, a sportbarátoknak. **Tóth Ilona**

Német énekkarok Táton

A gyerekek örömére, s a felnőttek utazási gondjaira „fülyülve" hirtelen téliesre fordult az időjárás. Mégis vállalták az utazás nehézségeit, és ha kis késéssel is, de eljutottak az énekkarok Tátra, ahol a művelődési házban kilenc kórus, dalkör részvételével rendezték meg a megyei nemzetiségi énekkarok találkozóját, baráti beszélgetéssel összekötve.

A kultúrház igazgatójának köszöntő szavai után a résztvevők nemcsak a szépen hangzó, és általában harmónika kíséretével megszólaló német dalokat élvezhették, hanem szemet gyönyörködtető látvány volt a sok szép népviselet is.

Eljöttek Tátra a tatabánya-felsőgallai, a várgesztesi, az agostyáni, a leányvári, a nyergesújfalui, a tatabánya-alsógallai, a vértessomlói, a környei dalkörök, illetve énekkarok.

A műsor végén a házigazda – a Táti Nemzetiségi Asszonykórus – lépett föl, és megmutatta, hogy nemcsak a vendéglátásban, de az éneklésben is megállja a helyét.

A közös éneklés, az ízletes vacsora és a remek talpalávaló csak fokozta az egész délutánra jellemző jó hangulatot.

A „Ti is gyertek el mihozzánk", illetve „Jövőre újra ugyanitt" búcsúszavai után a házigazdák méltán érezhették elégedettnek magukat. **m. zs.**

A vértessomlói kórus

A táti nemzetiségi énekkar

Lovas grafikák Bábolnán

Kőnig Róbert grafikusművész több műfajt felsorakoztató kiállítása nyílt meg a közelmúltban Bábolnán. A művész által szignált meghívó szerint: „Ez a tárlat kiinduló és referencia anyag a ló és a világ kapcsolatának megjelenítésére."

A kiállítást a rendezvénynek helyet biztosító Bábolna Részvénytársaság nevében *dr. Papócsi László* vezérigazgató, a Magyar Lovas Szövetség elnöke nyitotta meg, és méltatta meleg és hozzáértő szavakkal Kőnig Róbert lovakat megjelenítő grafikáit. Megköszönte a művésznek, hogy elhozta Bábolnára alkotásait, azoknak az embereknek, akik valóban együtt élnek a lóval.

A kiállítás – úgy is mondhatnánk – családi összefogás eredményeként jött létre. A tervek, az installáció és rendezés a feleség, *Lelkes Mária* belsőépítész műve. Olyan bemutatót kívánt megvalósítani, amely férje tizenöt évi munkásságának mintegy esszenciája, másrészt maximálisan figyelembe veszi a helyi adottságokat.

A bemutató központi gondolata a ló és az ember időtlen kapcsolata. A versenypálya makettjét Mária egy négyezer évvel ezelőtt élt lóidomár tiszteletére készítette. Egy agyagtáblán találták meg feljegyzéseit, utasításait, amelyek mind a mai napig érvényesek. A versenypálya pedig a ló és az ember kapcsolatának fontos része.

Ló minden méretben a kisgrafikától a hatalmas falfelületet betöltő képig, finom aprólékos rajztól a néhány vonalból álló papírmetszetig. Ágaskodó vad büszke mén és utolsókat rúgó, szánandó pára. Pici papíron és hatalmas vásznakra nyomva, amelyeknek egészen újszerű, különleges hatásuk van.

A kiállítás arra a sokakat érdeklő kérdésre is választ ad, hogyan készülnek a metszetek, ugyanis néhány nyomóformát is bemutatnak. (*A kiállítás november 30-ig tekinthető meg a bábolnai Kaszinóban.*) *Sz. I.*

Papócsi László a megnyitón. Kőnig Róbert jobbról a második

Béralku...

Munkaügyi államtitkárok eszmecseréje

Rendkívül érdekes rendezvénynek ad otthont november 25-én, 14 órától a budapesti Kossuth Klub. Volt és jelenlegi munkaügyi államtitkárok beszélgetnek majd szakterületük problémáiról, így a munkanélküliség kezeléséről, a béralakulásról és kereseti arányokról, a munkaügyi kapcsolatok új fejleményeiről, a munkajogi szabályozás gyakorlati tapasztalatairól és sok más, sokakat érintő aktuális kérdésről.

Bizonyára sok mindent másként látnak egy sor fontos közügyben, és éppen ez teszi érdekessé és hasznossá a találkozót, amelynek a tervek szerint lesz folytatása is a közeljövőben. A beszélgetés résztvevői: Halmos Csaba, Lőrincz György, Pulay Gyula, Rácz Albert és Rolek Ferenc.

Könyvmentő akció Tökölön

Bizonytalan annak a hozzávetőleg 7 millió könyvnek a sorsa, amelyet a megszűnt Könyvterjesztő Vállalattól a zúzdába küldés elől vett át az Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság és jelenleg a tököli repülőtér hangárjaiban tárol. A díjmentes raktározási lehetőség azonban december 31-én megszűnik. A társaság szándékai szerint a könyveket tanyai iskoláknak, falusi könyvtáraknak, erdélyi, ukrajnai, észt, litván és más országbeli magyar kulturális társaságoknak adnák át térítésmentesen. Az Országgyűlés e célra már megajánlott 6 és félmillió forintot. Az 1480 tonnányi könyv szétválogatására 140 embert alkalmaznak.

Horoszkóp * Horoszkóp * Horoszkóp * Horoszkóp

1993. november 22 – 28-ig

Kos (III.21.-IV.20)
Szerelem: Szeretetlensége ezúttal kedvező hatással lehet magánéletére. Olyan társa van – vagy olyanra talál –, aki elfogadja az ön szeszélyeit, sőt, talán éppen ebbe szeret bele.
Hivatás: Mindaz, amit biztosnak hitt, most igencsak bizonytalanná válik, elképzelése mások érdekeivel ütközik, és ezért nem valósítható meg.

Bika (IV.21.-V.20.)
Szerelem: Vonzereje megnő ezekben a napokban. Képes az ujja köré csavarni mindenkit. Lehet, hogy most ön nem új partnerre vágyik, hanem régi kedvesét szeretné magához kötni. Erre is van mód, de csak ha nem gyötri állandó féltékenységével. *Hivatás:* Ha munkahelyváltoztatáson töri a fejét, most nézzen körül!

Ikrek (V.21.-VI.21.)
Szerelem: Rengeteg meghívásnak kell eleget tennie, és minden társaságban hamar megtalálja azt, akivel nagyszerűen meg tudja értetni magát. Élvezi, hogy sokan rajongják körül, de nem árt, ha tudja: nem mindenki mondja ki őszintén, amit gondol.
Hivatás: Hosszú távú terveibe bátran belekezdhet.

Rák (VI.22.-VII.22.)
Szerelem: Kicsit lazább kapcsolatra vágyik; s ha házasságban él, most elhanyagolja kötelezettségét, saját érdekét a családé elé helyezi, amit a párja elég értetlenül fogad.
Hivatás: Bár eddig meghúzódott a háttérben, most azonban elismerésre, rivaldafényre vágyik. Mindent elkövet, hogy észrevegyék.

Oroszlán (VII.23.-VIII.23.)
Szerelem: Talán kicsit csalódik valakiben, de ez nemhogy elvenné a kedvét, inkább arra ösztönzi, hogy mindenképpen bebizonyítsa: igenis érdemes az illető az ön szeretetére és figyelmére. *Hivatás:* Legyen nagyon pontos, tartsa be a határidőket, mert egy későn leadott munka visszavetheti karrierjét. Vigyázzon!

Szűz (VIII.24.-IX.23.)
Szerelem: Itt az ideje, hogy önmagával foglalkozzon, kifejezésre juttassa érzelmeit, s tettekkel is bizonyítsa partnerének, hogy ön az igazi a számára. Ha még egyedülálló, fontolgatja a házasság lehetőségét. De ne kapkodjon!
Hivatás: Ne hanyagolja el a rutinfeladatokat, mert most azokra tolódik a hangsúly!

Mérleg (IX.24.-X.23.)
Szerelem: Érzelmi életét feldúlja egy váratlan esemény, ami anyagi jellegű. A hétköznapok gondja megkeseríti hangulatát, és haragját partnerére zúdítja.
Hivatás: A hét elején úgy érzi: túl sokat követelnek öntől. Ez az érzés a hét végére szertefoszlik, vidám lesz még akkor is, ha dolgoznia kell. Munkája örömmel tölti el.

Skorpió (X.24.-XI.22.)
Szerelem: Az utóbbi időben túl sokat foglalkozott a munkával és keveset szeretteivel. A héten ezen próbál változtatni, s ha nem is az egész hetet, de néhány napot partnerének szentel.
Hivatás: Érdemes új területen is próbára tennie magát, az eredmény nemcsak a feletteseit, de még önt is elkápráztatja. Anyagi helyzete megszilárdul.

Nyilas (XI.23.-XII.21.)
Szerelem: Aki tüzes szerelmet vár öntől, annak csalódnia kell. Ezekben a napokban az álmodozás, a szép szavak, a szerelmes versek világa köti le, érzékiség és erotika elriasztja.
Hivatás: A hétköznapok rutinja megviseli, szárnyalni szeretne, tele van tervvel, de elképzelései, gondolatai még nem időszerűek.

Bak (XII.22.-I.19.)
Szerelem: Ne szégyellje érzelmeit! Hozza partnere tudomására, hogy szereti! A szerelmes szavak, a forró vallomás nem „színpadi" kellék, a magánéletben is szükség van rá.
Hivatás: Most szabadjára engedheti fantáziáját, új ötletekre van szükség, és környezete az ön tanácsait várja.

Vízöntő (I.20.-II.20.)
Szerelem: Az eddigi sérelmeket végre sikerül feldolgoznia és most talán arra is rájön, hogy nem volt érdemes megsértődnie.
Hivatás: Ismét örömét leli munkájában, és mert jókedvvel végzi a teendőket, egyből gyorsabban megy minden. Mintha szárnyakat kapott volna, pedig csak lelki békéjét lelte meg.

Halak (II.21.-III.20.)
Szerelem: Ön még a közmondást is visszájára fordítja, és azt vallja: minden jóban van valami rossz. Különös érzékkel a legboldogabb pillanatban is talál valamit, amitől elkeseredhet. Így sosem lesz boldog!
Hivatás: Ha nem ül ölbe tett kézzel, most megalapozhatja a karrierjét. Ha jó társra lel, akár önállósíthatja is magát.

Te vagy a fény...

Fél évszázada sem volt kevesebb világító reklámtábla a fővárosban

Lehetne szellemesebb

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Ellenzői Tokiót emlegetnek, támogatói Mucsát, senki nem tudja azonban megjósolni, valójában mi lenne Budapestből fényreklámokkal vagy azok nélkül. A szigorodó szabályozások dacára jelenleg körülbelül nyolcvan neonépítmény gyullad fel estéről estére a főváros különböző pontjain. A világító reklámok sorsát övező bizonytalanságban egy biztos csupán: egyelőre még ők a fények az éjszakában.

Az alkohol feltehetően a századelőn is

ni a szerkezetek nappali megjelenéséről, pedig ez is fontos probléma: Torinóban például a neoncsöveket áttetsző neccshálóra feszítik fel, így azok szinte láthatatlanul lógnak a levegőben.

A „cipőt a cipőboltból" államszocialista időszakában építészekből és képzőművészekből álló szakmai zsűri döntött a fényreklámok elhelyezéséről. A kilencvenes évek elején megszűnt ez a testület, melynek egykori feladatát ma többen látják el. A közterületeken elhelyezni kívánt

némileg egyszerűbbé téve a hatóság munkáját.

– Mióta kiderült, hogy ha akarunk, sem adhatnánk reklámokra engedélyt, nem ostromolják kérelmekkel a kerületet – mondja *Ghyczy Emil*, a Belváros főépítésze. – A helyzet persze így is elég bonyolult, hisz a hetvenes évektől kezdve számtalan olyan szerződés született, mely nem határozta meg, pontosan meddig hirdetheti magát a reklámozó a házak tetején.

Grafikák – csak lovakról

König Róbert kiállítása a Csepel Galériában

KÖNIG RÓBERT

Egy csepeli tárlaton jártam, ahol lovakról készült grafikákat állítottak ki. Az élmény hatására számvetést kell készítenem. Láttam vonalakból képpé változott lovakat, elbeszélgettem a tettessel, azaz *König Róbert* grafikussal, s meghallgattam egy fiatal költőt is, *Oravecz Pétert,* aki hosszú sorokon keresztül mondta ki összbenyomását a grafikákról.

A lovak képei nem éppen „lóportrék" vagy „lócsendéletek", az biztos. A művek, melyeket láttam, inkább vonalak rajzásainak tűntek, amelyek ebben a fenséges élőlényben öltenek formát.

A Képzőművészeti Egyetem tanára, König Róbert harminc éve él lóközelben. Szülei eleinte tiltották a paripáktól: gyerekkorában a lovaglás szónak amolyan polgári-pejoratív csengése volt, a tevékenységet pedig úri szórakozásnak tekintették. De aztán megnyílt az első kiskapu, tizenkilenc évesen bekerülhetett egy méntelepre, ahol lovagolhatott. Kapcsolata a lovakkal azóta is folyamatos, ma kijár az ügetőre hajtani, még ha csak amatőr versenyeken is, van két saját angol telivérje is egy ménesben.

Azt mondta a művész: az ember, ha évtizedek óta ismerkedik a lóval, megérti a ritmikáját, lényét. S ami a legfontosabb, ez a lény képes őt visszavezetni a természethez.

– Csepel a feltételezések szerint Árpád fejedelem Sepel nevű főlovászáról kapta nevét. A tiszta vízben és friss legelőkben bővelkedő terület később az Árpád-házi királyok méneseinek kedvenc tartózkodási helyévé vált – meséli a grafikus-tanár. – A felfokozott iramú ezredforduló kérdése: élő marad-e az ember kapcsolata továbbra is a természettel? A túlélés szempontjából egyetlen válasz lehetséges.

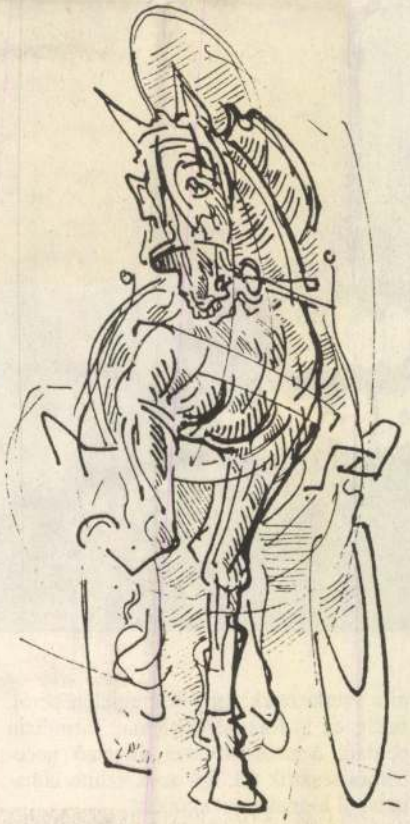

Mert egy költőnek már csak hivatalból is illik megfogalmaznia, mi az, ami felbolygatja az emberi szívet, na és mert König Róbert is arra intett, hogy ha annyira vágyom a látottak avatott értelmezésére, várjam meg a kiállítást megnyitó poétát, Oravecz Pétert.

– Széplelkű irodalmárok állítása szerint a lovak a szabadság, a büszkeség, az erő megtestesítői – mondta a költő. – Én inkább a mozgást, a végsőkig csudált tökéletességet látom bennük – jó párszor megfigyeltem már, miként veszik a teret birtokukba. A lónyak íve valóságos kérdőjel, meddő válaszok ihletője. Mert a megfejtés a lónak nevezett jelenség maga. Nagybetűs költészet, ezért nincs szüksége irodalomra, s ezért a kisbetűs költészet semmit sem ér nélküle. Elmozdulások, levegőt szabdaló ívek: fölsejlik a teremtés első napja – a felvázolás. A szabadság relatív, a büszkeség marhaság, az erő felfoghatatlan. A ló pedig továbbra is ló marad: megülhető, megörökíthető – megfejthetetlen mégis.

Bár a látottak és hallottak számbavétele megtörtént, a kiállítás kiváltotta nyugtalanság azóta sem csitult bennem. Viszont eszembe ötlött König Róbert egy mondata. A Gulliver szemével című képe előtt állva emlékeztetett rá: Swift regényében az emberben fellelhető jó tulajdonságok lovakban öltöttek testet.

(A tárlat április harmincadikáig látható a Csepel Galériában – XXI., Szent Imre tér 3. –, hétfő kivételével naponta tíztől tizennyolc óráig.)

Mohos Nádor Tamás

KÖNIG RÓBERT

Grafikák a galériában

König Róbert grafikusművész kiállítása ma nyílik a Csepel Galériában (Bp. XXI., Szent Imre tér 3.).

NÉPSZAVA 2000 ápr. 6

való rendszeres információknak.

ugysem lesz soha - erről a Sajtó-
-, a mi sajtókérdésünk megoldásá-
z alapitók hajlandók 1-2 embert
azgatótanácsba - engem mindenáron
am azzal, hogy nem leszek Pesten.
asztják. Amint látod, Bethlen
van. Erdély ügyei is sorra kerül-
yre igen nagy szükség volna. Vásár-
d részletesen értekezni az ügyről,
gy is, beszéld meg a püspök urral,
nekünk, protestánsoknak, amilyen
sz. Csak össze kéne fogni és csele-
zerint is fontosnak tartanám a dolgot,
lmondani. Majd Pesten. De addig is

1026

ÁGNÁS
atalom

vérebeit V. G. irodáira. Az alkalmazottakat kiparancsolták, és órákig fektették a hóban, minekutána Moszkvában olyan közvélekedés alakult ki, hogy Guszinszkijnak vége, hiszen karriert akkortájt Jelcin jóindulata nélkül nem lehetett csinálni.

IGAZI RIVÁLIS

Ám a forgatókönyvet másként írta meg az élet. Jött 1996, az elnökválasztás. A kampány elején a betegeskedő, gyönge Jelcin esélytelennek látszott kommunista ellenfelével, Zjuganovval szemben. Minthogy azonban az egész választás tétje leegyszerűsödött a demokrata/kommunista képletre, a Jelcin által teremtett (és őrzött), velejéig korrupt orosz „átalakulás" haszonélvezői, az oligarchák dollárok százmillióit vetették be a hivatalban levő elnök mellett. A „Hét Nagy" – ahogyan nevezték őket – ott és azzal segített, ahol s ahogy tudott. Eredményesen. Közöttük volt Vlagyimir Guszinszkij is. Amikor Jelcin nyert, a hála nem maradt el. A Média-MOSZT

egtudhassa az igazsá-
enlegi rezsim sok kép-
sajtóbirodalom zászlóshajója

tet, amint száguld fel-alá a folyosón, töpreng, szervez, kalapál, és a szívem mélyén már szurkoltam neki, hogy minden úgy sikerüljön, ahogy tervezte. És amikor félbehagyva a munkát távozott, s én végignézhettem a két történelmi sorozat motívumgazdag képeit, már le voltam véve a lábamról. Már nem voltam hajlandó arról gondolkodni, mit jelent a huszadik század végén magyar-németnek lenni, hogy lehet-e évszázados technikai hagyományt és még régebbi jelképrendszert manapság érvényesen használni, hogy mit gondolok egyébként a kereszténység jelenéről.

Tetszett és kész.

Azért a nyár végén, ha lehiggadtam, elmegyek még egyszer.

JOLSVAI ANDRÁS

168 óra
2000 jún 29

RÓBERT

R. König von Ungarn

Van abban valami titokzatos könnyedség, amikor a véletlen kezébe veszi a történet fonalát – az ember meg csak rákönyököl jókedvűen a sorsára, mint boldog utazó a lehúzott vonatablakra, és nézi, kíváncsian, mi fog vele történni.

Ilyenféleképp jártam nemrégen, amikor elvetődtem a Fő téri Zichy-kastélyba. Klasszikus vetődés volt, tényleg, a Grosics Gyula megirigyelhetné, olyan; eredetileg fallabdazoknit kerestem a Flóriánban, s ha már ott voltam, eszembe jutott, hogy mostanában nyílt meg újra a kastélymúzeum az aluljáró túloldalán, és én még nem láttam. Nosza, mondottam magamban, egy-két villanyvonat meg néger baba biztosan akad ott – mindig szokott –, az már önmagában megéri a sétát.

Nem is csalódtam, pedig amikor beléptem a múzeum előcsarnokába, már hőköltem volna vissza. Rettenetes erővel készült valami, annyi látszott csak, gondterhelt férfiak és nők jöttekmentek, kezükben kalapács, papír, ragasztó, vonalzó, effélék. Egy fütyörésző munkás kétszárnyú ajtót festett éppen, mások üres tárlókat tologattak szakszerűség látszatát keltve, ismét mások (vagy ugyanazok) világítási problémákat beszéltek meg.

Kíváncsiságom persze legyőzte tapintatomat, csak besomfordáltam magam is, megnéztem a falra közben kikerült linómetszeteket, figyeltem, ahogy a művész saját kezűleg, kipirultan igazgatja alkotásait.

Csak találtam aztán néhány helyi erőt is (meg játékkiállítást: tényleg volt néger baba meg villanyvonat), tőlük tudtam meg, hogy a másnap nyíló König Róbert-kiállítás előkészületeinek voltam akaratlan részese. Olyasmi ez, mint mikor az ember véletlenül színházi kulisszák mögé keveredik a premier előtti percekben – cinkosa, elkötelezett híve lesz az ügynek, sohasem lehet hűvös bírálója többé. Elnéztem ott König Róber-

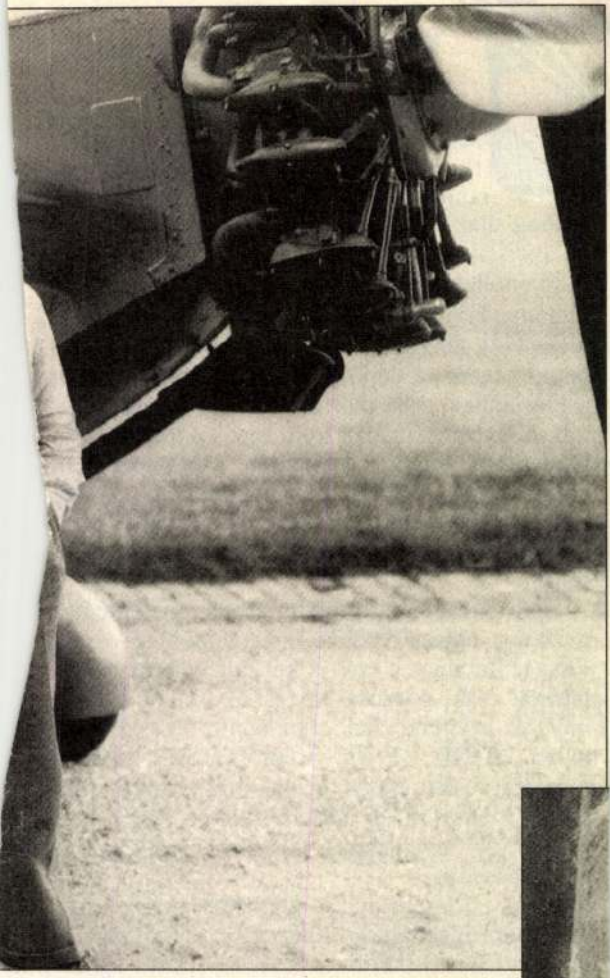

konítható Hemingwayével, Malraux-éval, Vercors-éval.

A legismertebb mű még hátravan. Tizenkét évig formálja, csiszolja, míg 1943-ban papírra veti. Távoli bolygójáról A kis herceg még időben érkezik ahhoz, hogy – kibontakozva mesei sztanioljából – emberséget hirdessen a háború embertelenségében. „Előbb minden felnőtt gyerek volt – írja –, de csak kevesen emlékeznek rá..." Nővére, Madame Agay

HANÁK PÉTER:

A németség és a zsidóság együttélése a Duna-medencében

1994. november 13-14-én Pécsett rendezett a Friedrich Ebert Alapítvány egy különleges konferenciát, amely fenti címével és témájával kitűnt a hagyományokról, a nemzetről, a rendszerváltásról és az Európáról szóló értekezletek elszürkülő tömegéből.
Amikor felkértek, hogy vállaljam el az első napi vita vezetését és összefoglalását, el kellett gondolkodnom: kihez szól a téma, kinek szól a harang?
Valószínű kétkedéseimnek és feltételezhető egyetértésemnek egy rövid bevezetőben adtam hangot.

A németek és zsidók együttélését tárgyaló konferencia rendezői, előadói és résztvevői bizonyára érzik, hogy nem szokványos, hanem nagyon is kényes témáról, mondhatjuk: tabu-témáról lesz szó. Aligha vitatható, hogy a zsidókérdés, a zsidók százezreinek deportálása, kiirtása, a hazai németek százezreinek kitelepítése nem tartozott az elmúlt évtizedek támogatott, de jószerint a tűrt témái közé sem. Ha e két kérdés bolygatása nem tartozott a favorizált témák közé, akkor nyilvánvaló, hogy a kettő összekapcsolása, egybevetése kifejezetten tabunak, sőt abszurditásnak számított. Kétségtelen bátorságra vall, hogy a Friedrich Ebert Alapítvány a témához hozzányúlt, és a szakértők széles körének bevonásával vitára tűzte.

A bátorság azonban nem tudományos, még kevésbé metodológiai kategória. Vajon a szorosan vett tényszerűség alátámasztja-e a téma időszerűségét, és a szigorú metodika megengedi-e a kapcsolatok és a sorsok párhuzamának megvonását, olyan párhuzamok kimutatását, amelyek a történeti valóságban töredékesek, elmosódottak voltak, és legfeljebb a végtelenben találkoznak? Kérdésünk ténybeli és módszerbeli szigorúsága azonban némileg megenyhül, ha nem általánosságban, a „zsidóság" és a „németség" egésze vonatkozásában, és nem tértől és időtől függetlenül tesszük fel őket.

Nézzük csak közelebbről a „németség" gyűjtőfogalmat. A német mint nemzeti megjelölés az egykori Magyarországon legalábbis az erdélyi és a szepesi szászokat, az észak- és nyugat-magyarországi városi németeket, a burgenlandiakat, aztán a bánáti, a dél-dunántúli, s a Budapest környéki svábokat takarta. E német népcsoportok különböző korokban jöttek be az országba, különbözött a társadalmi és a jogállásuk, különbözött a kultúrájuk, a szokásrendszerük, bizonyos fokig a nyelvük is. A zsidósággal kialakult viszonyukat tekintve erősen különböztek a bányavárosok német polgárai a dunántúli kereskedővárosokéitól, a svábok a szászoktól, de még a szepesi szászok magatartása is az erdélyiekétől.

Ugyancsak sokszínűvé bontja fel a német-zsidó viszony sötét tónusát az idő, a történelmi kor jellege is. Ha csupán a hosszú 19. századot tekintjük, akkor is a német polgárság politikai és érzelmi attitűdjének erős hullámzását figyelhetjük meg. A 18-19. század fordulóján, a polgárosodás kezdetén elsősorban a német jellegű városok polgársága szegült szembe a zsidók befogadásával — konfliktusteli ellentétben a magyar nemesség és a magyar városok toleranciájával. A reformkorban és a forradalom idején, a polgárosodás és a magyarosodás egybetorkolló áramlatában azonban összetalálkoztak német és zsidó értelmiségiek, vállalkozó polgárok. A haza és haladás eszméje toborozta egy zászló alá a *hungarus* patriótákat, a *liberté* volt a legerősebb motiváció — mégha 1848-ban az *égalité* és a *fraternité* eszméjét helyenként antiszemita zavargások szeplősítették is.

A német és a zsidó liberálisok között a magyar polgári identitás elfogadása és ebben egy sajátos szerep vállalása teremtett eleven közösséget: az asszimiláció sodró folyamatában a kétnyelvűség, a kettős hagyomány őrzése és a magyar kultúrával való lehetőleg harmonikus összeolvasztása. Ilyen összetalálkozás klasszikus példájaként említhetjük a Kossuth szoros elvbaráti köréhez tartozó Irányi Dánielt és Helfy Ignácot, a politikai rokonság szálaival összefűzött minisztertársakat: Gratz Gusztávot és Vázsonyi Vilmost, a kultúra birodalmából Bródy Sándort, Gárdonyi Géza és Ambrus Zoltán barátságát, vagy a Nyugat-kör magyar, német, zsidó hagyományú szerkesztőinek és szerzőinek közös ethoszát. E példák nem kiragadottak, hanem bizonyos fokig az egész magyar középosztály fejlődésére jellemzőek. A polgárosodó magyar társadalom gazdasági, politikai és szellemi elitje ugyanis három fő elemből tevődött össze: a magyar nemességből, a német és a zsidó polgárságból. A német társadalom sajátos rétegének, a *Bildungsbürgertum*-nak nálunk a *Bildungsadel* felelt meg. Hozzá csatlakozott, sokáig példás harmóniában, az asszimiláns német és a zsidó értelmiség java. A magyar polgárosodásnak e három eleme és ezek együttműködése alkotta a forrását és a fundamentumát.

Említhetjük itt, — bár nem ebbe a témakörbe tartoznak — a németek és zsidók közti munkásmozgalmi kapcsolatokat. Igaz, a mozgalomban mindkét elem tömegesen és tevékenyen vett részt, de meghatározó azonosságtudatuk sem német, sem zsidó, sem elmagyarosodó asszimiláns kötődés nem volt: mindannyiukat a munkás osztálytudat s a nemzet fölötti testvériség szelleme töltötte el. Az antiszemitizmust nem mint humánus németek vagy üldözött zsidók utasították el, hanem mint a soviniszta burzsoázia által elnyomott, megosztott proletárok.

Az utak és sorsok e közeledése azonban az első világháború után, a Horthy-korszakban megtört, a társadalmi-politikai orientációt növekvő mértékben a rasszista „völkisch" nacionalizmus kerítette hatalmába. A két háború között a német nemzettudat fokozatosan erősödött, és a fasizmus hatalomra jutása után jelentős rétegek, elsősorban a fiatalok az imponáló erejű Birodalom felé orientálódtak, a háború alatt pedig fegyverrel és hittel azonosultak vele. Ehhez azonban két érdemi megjegyzést kell fűznünk. Először azt, hogy a hazai német kisebbség nagy része — az 1941. évi népszámlálás szerint a nagyobbik része — nem adta fel az állampatrióta értelemben vett magyarságát, megőrizte az asszimiláció folyamán elfogadott identitását, mégha a rokonszenv szorosabb-lazább szálaival kötődött ide, hajdani hazájához. Másodszor, érdemes megjegyeznünk, hogy a két népelem soraiban tért hódító *disszimiláció* nem volt azonos lényegű, hanem ellentétes irányban haladt. A német és a zsidó nemzettudat erősödése éppenséggel növelte a kölcsönös gyűlöletet.

E vázlatos áttekintés után térjünk vissza a bevezetésben említett metodikai kérdéshez. Párhuzamos és összehasonlítható volt-e a zsidó sors és a német sors? A kérdésre olyasféle válasz kínálkozik, hogy bár az utolsó két évszázadban a két népelem története többnyire nem haladt egymással párhuzamosan, mégis sok hasonló vonás, összevethető párhuzam mutatkozik benne.

Első helyen a magyarsághoz való asszimilációban történő találkozást, illetve ennek egy érdekes sajátosságát említeném. Ez a párhuzamosság egyértelműbb volt a politikában és a kultúrában, mint a társadalmi érintkezésben. A nemzeti liberalizmus talaján megnyílt közélet tág teret kínált az elmagyarosodott német és az emancipált zsidó középosztály elitjének az együttműködésre. Kulturális téren a találkozást különösen megkönnyítette, hogy a zsidó értelmiségiek csaknem kivétel nélkül tudtak németül, ismerték a német kultúrát, éppúgy rajongtak a német klasszikusokért, a romantikus drámákért vagy Wagnerért, mint maguk a németek. A gazdasági élet nyelve csaknem az első világháborúig a német volt, valamirevaló zsidó bankár, gyáros a Pester Lloyddal és a Neue Freie Pressével kezdte a napját. Más volt a helyzet a társadalmi elhelyezkedésben. Az asszimilált német polgár — még a kispolgár is — a magyar úri (dzsentri) középosztályhoz, annak is a konzervatív, von Haus aus antiszemita rétegéhez idomult, és kiváltképpen a dzsentrivel való összeházasodást preferálta. A zsidó középosztály viszont inkább külsőségekben, a közéleti formák átvételében utánozta a mágnást és a dzsentrit, de a vallási hagyomány őrzését, a burzsoá ethoszt tekintve, a lelke mélyén zsidó polgár maradt, a második-harmadik generáció pedig radikális demokrata vagy szocialista lett, ami nem mondható el a német polgárság század eleji nemzedékéről.

Kétségtelenül volt némi hasonlóság a szélsőséges magyar nacionalizmussal szembeni reakcióban is, főként a 20. században, amikor az ordas eszmék diszkriminációkban, üldözésekben öltöttek testet. Csakhogy, mint említettem, a magyar faji gondolat elutasítása más tartalommal telítődött, és nem a közeledést, hanem a távolodást ösztönözte. Talán csak a második világháború után, a kollektív felelősség abszurditásai közelítették egymáshoz a hasonlóképpen érintett német, magyar és zsidó demokratákat. Akkoriban merült fel, és azóta szívósan tartja magát a közös szenvedés, a közös bűnhődés, vagyis egy *kiegyenlítő igazságtalanság* okozta *közös sors* gondolata.

Az Auschwitz — Don-kanyar — kitelepítés egyenlősítéssel jelzett megbékélés-gondolat megvesztegető lehetne, ha nem rejlenék mögötte a felelősség-áthárítás vagy az elmosás hátsó gondolata. De az ilyen megbékélés nem nyugszik az igazság fundamentumán.

1. A zsidóság millióinak nemre, korra, érdemre való tekintet nélküli deportálását egy emberi közösség puszta létezése indokolta. A zsidó lét volt bűn, amelyet nem kellett tettnek, jognak, erkölcsnek motiválnia. A zsidók millióit, fegyverteleneket, terelték vagonokba, lágerekbe, és pap nélkül küldték a máglyára. A németeket és a magyarokat sújtó ítélkezés a fasizmus és egy agresszív háború által elkövetett halmazati bűnök megtorlása volt, ha a kollektív felelősség elvének motivációs alkalmazása súlyosan sértette is az igazságot.

2. A zsidók millióinak kiirtása fegyverrel történt, a nyers erőfölény alapján, teljesen mellőzve minden törvényes jogi eljárást, kizárva a fellebbezés, a mérlegelés minden lehetőségét. A németek kitelepítését a fasizmus leverése, a háborús bűnösök bíróság elé állítása és bizonyos — bár jogilag vitatható — nemzetközi megegyezések előzték meg, amelyek elismertek kivételezéseket, ha az alapgondolat a kollektív felelősség igazságtalan tételén alapult is.

3. A zsidó deportálásoknak és a német kitelepítéseknek közös vonásuk: mindkettő célállomása Németország volt. Tegyük hozzá: vasúti célállomása. Mert a deportálások végcélja a gázkamra, az *Endlösung* volt, a kitelepítéseké pedig az újjáéledő Nyugat-Németország. Micsoda különbség! — mondanák Pesten. Talán mondják is, ha egyszer a zsidó sorsot a német sorssal elfogulatlanul összehasonlítják.

Ha konferenciánk vezérmotívuma a létező párhuzamok, hasonlóságok és a különbségek, az ellentétek szigorúan tudományos vizsgálata lesz, akkor a maga eszközeivel hozzájárulhat a Duna táján felhalmozódott sérelmek enyhítéséhez, a népek és a lelkek békéjéhez.

Utóirat: Hozzájárult. Sikerült elkerülnie a napi politika historizálását s a história napi politikai fogyasztásra való feltálalását.

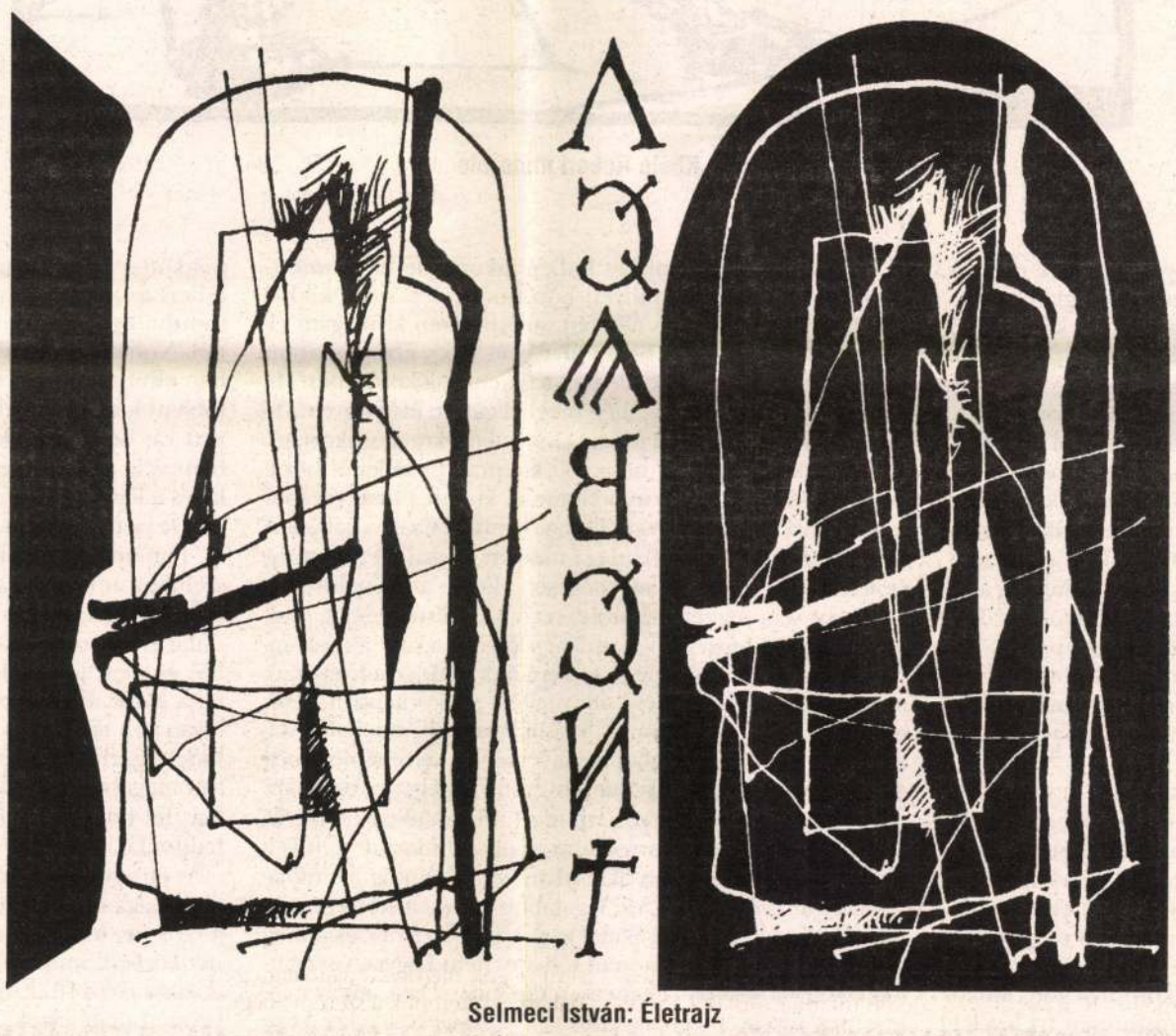

Selmeci István: Életrajz

ORAVECZ IMRE:

Anyám hosszú haldoklása

(Levél Kaliforniába)

Kedves John!

Mikor megyünk ki a világból? Akkor, amikor utolsót dobban a szívünk, és örökre megáll? Vagy jóval, évekkel, netán évtizedekkel előbb, mikor még csak betegek se vagyunk, még ép, hibátlanul működik a szervezetünknek nevezett gépezet, de egyszercsak történik bennünk, velünk valami, és megváltozunk, fokozatosan mássá válunk, esetleg éppen ellenkezőjévé annak, ami voltunk, vagy lenni szerettünk volna?

Ahogy öregszem, egyre inkább az a gyanúm, hogy az utóbbiról van szó. Nem akkor halunk meg, amikor biológiai értelemben is meghalunk, hanem korábban. Nem hibátlan, érett almaként hullunk le az élet fájáról, hanem aszottan, férgesen. Vagy meglehet, hogy akkor már alma, gyümölcs se vagyunk, hanem valami más, valami azonosíthatatlan, valami förtelmes. Talán ezért is sikeredik a művészetben olyan hamisra minden haldoklási jelenet, amely azt sugallja, hogy ott, azon az ágyon, azon a csatatéren, abban a lépcsőházban, abban a mentőautóban, azon az órán, abban a percben zajlik le minden.

Anyám példáján láttam ezt, amíg élt. Jobban mondva látom most, mert amíg köztünk volt, addig nem tudtam, hogy ezt látom, hogy ennek vagyok szem- és fültanúja Egyszerűen nem értettem, mi van vele, mi ütött belé, miért viselkedik úgy, ahogy viselkedik. Zavarba ejtett, amit művelt, mondott. Tanácstalanul, megszégyenülten álltam a jelenség előtt, és magamban nehezteltem rá. Azt hittem, hogy ő ezt akarja, hogy ez neki jó, hogy ő döntött így, és szándékosan olyan, amilyen. Vagy ha mégsem, akkor legalábbis valami gonosz hatalom tartja a kezében, az parancsol neki, annak a játékszere. Csak amikor már túl volt az utolsó stáción, amikor egészen megszűnt lenni, és nem volt többé se ilyen, se olyan, és ami belőle megmaradt, azt pedig lebocsájtottuk a földbe, apai nagyanyám fölé, tehát ugyanabba a sírba, amelyet vele együtt annyiszor álltunk körül halottaknapi gyertyákat égetve, csak akkor fogtam fel, akkor támadt világosság az elmémben, és azóta nem szabadulok a gondolattól, hogy ez az volt, lassú elsorvadás, ezt váltotta ki belőle, így őrölte fel, így vette el tőlünk őt a létért való küzdelem és az apámmal való állandó viaskodás. Azóta érzek vele együtt igazán, azóta mentem fel egészen, és bánt, hogy olyan vak, szigorú voltam, és nem tettem meg mindent, hogy enyhítsek a kínjain. Mert mintha valahogy ez is hozzátartozna, mintha mindig csak utólag döbbennénk rá, mikor már végképp elvesztettük, akit elvesztettünk, mikor már késő.

Szerettem őt, nagyon szerettem. Noha bizonyára nem annyira, amennyire megérdemelte volna, és nem mutattam ki úgy, ahogy kellett volna. De az ember már csak ilyen, nem ad eleget, és amit ad, azt is rosszul adja. Tizennégy éves koromig, amíg el nem kerültem hazulról, valósággal csüggtem rajta, és kiskoromban olyan anyás voltam, hogy mindig fogtam a szoknyáját, ha elmentünk valahova, és a világ minden kincséért el nem engedtem volna, bárhogy csúfoltak is érte. Számomra maga volt a megtestesült jóság, törődés, vidámság, gyengédség, az otthon, a biztonság. Érte kiabáltam, ha bajban voltam, vele osztottam meg, ha öröm ért, őt hívtam, ha éjjel rosszat álmodtam, az ő kedvéért tértem vissza, ha világgá mentem. Ő védett meg mindentől és mindenkitől. Még apám keze közül is ő szabadított ki, mikor ütlegelt. És ő volt kettejük közül az is, aki tudott megbocsájtani. Tőle tanultam, tőle, rajta keresztül kaptam mindent: a kitartást, az akarást, a becsületet, a kifejezőkészséget, az érzékletességre törekvést, a képzelőerőt, a beleélő képességet, a humorérzéket, a jól végzett munka örömét, az erdőt, a mezőt, a rétet, a föld, a növények és az állatok szeretetét. Még az olyan, kifejezetten férfifoglalatosságok fortélyait is tőle sajátítottam el, mint amilyen a tűzifa-hasogatás vagy a vízhúzás a kereketlen kútból.

Annál jobban fájt tehát, hogy ez a csodálatos teremtés, aki lánykorában a megmaradt fényképek tanúsága szerint ráadásul még szép is volt, olyan különös átalakuláson ment keresztül, hogy annyira megfogyatkozott benne, annyira elillant belőle, ami lényét kitöltötte, meghatározta, ami őt elvéthetetlenül ővé tette, és annyira beléhatolt, eluralkodott rajta, leigázta, ami ellentétben állt vele, ami alapvetően idegen volt tőle.

Talán azzal kezdődött, hogy kamaszkorom végén, ifjúkorom elején elhidegült tőlem. Még rendszeresen írt levelet, küldött csomagot Sz.-be, a távoli, határmenti kisvárosba, ahol a tbc hajótöröttjeként iskolaszanatóriumban tanultam, sőt, még a ballagásomra is eljött. Még törődött velem, de már nem úgy mint régen, már nem kényeztetett, mikor otthon vakációztam, és már nem faggatott ki mindenről. És később, amikor D.-be kerültem egyetemre, és hazalátogattam, visszaindulás előtt nem készített nekem úti elemózsiát, nem segített becsomagolni, és a buszhoz sem kísért el többé. Ez bántott, de úgy véltem, természetes, talán így adja tudtomra, hogy nem tekint többé gyereknek, és így akar nagyobb önállóságra is szoktatni. Azóta rájöttem, hogy nem volt annyira magától értetődő. Később, mint apa, éppen az ellenkezőjét tapasztaltam. A gyerek igyekszik egy idő után elszakadni a szülőtől és nem fordítva, és ez a szülőt, tölti el szomorúsággal.

Aztán folytatódott azzal, hogy egészen elfordult tőlem. Nem léteztem, vagy többnyire úgy tett, mintha nem léteznék többé számára. Mikor egyetemista koromban elvittem neki T.-t, leendő első feleségemet bemutatni, és mohóságunkban elkövettük azt a durva hibát, hogy ott is, a szülői házban is együtt háltunk, még fellobbant benne valami féltés-, törődésféle, és erkölcsi felháborodásában rávette apámat, hogy házasságunkat megakadályozandó leleplező levelet írjon T. anyjának, de életem további alakulását már nem kísérte igazán figyelemmel. Tudta, hogy befejeztem az egyetemet, diplomát szereztem, verseket írok, és B.-ben lakom, de hogy miért, hogy élek ott, miből, milyen körülmények között, kikkel érintkezem, miért nincs állásom, miért hívom ki magam ellen a rendszer haragját, és úgy általában, hogy érzem magam — az már nem érdekelte. Pedig még nem volt közömbös. Ha elmondtam neki valamit, még meghallgatott, még figyelt. De csak akkor, ha rövid voltam, ha csak a tényekre szorítkoztam. A részletekre már nem nem volt kíváncsi. És tétlenül nézte megpróbáltatásaimat, kínlódásaimat, kudarcaimat, további házasságaimat és egyéb melléfogásaimat. Csak a válásaim nem hagyták hidegen. A maga módján azokat illetően még szolidáris volt velem, és mélységesen elítélte az ex-menyeket. De akkor sem segített, az utolsó nagy kataklizma idején sem, sem pedig azt megelőzően, mikor először szakadt a nyakamba fiamnak, az akkor még csecsemőkorú M. gondozásának minden gondja-baja. Nem állt mellém gyakorlatiasan, nem vetette be azt a tudást, amely a kisujjában volt, amelyre anyaként szert tett. Még részben sem vette át a szerepemet, még olyan, nagymamáknak rendesen gyönyörűséget okozó napi rutinteendők végzésében sem, mint a fürdetés, pelenkázás vagy az etetés. Noha lett volna rá alkalma, hozzánk sem kellett volna utaznia, hiszen akkoriban szinte mindig a szülőfalumban tartózkodtunk, de legalábbis minden hétvégét ott töltöttünk, vele egyfedél alatt, egy udvarban, és ráadásul még szerette is M.-et. Csakhát nem tehette, nem hagyta, visszatartotta belülről valami. Feltehetően ugyanaz az erő, amely máskor meg furcsa, megmagyarázhatatlan cselekedetekre késztette, így többek közt arra, hogy érkezésünkkor, noha várt bennünket, és kitekintett az ablakon is, előbb elrejtőzzön a ház valami távoli zugában, és úgy tegyen, mintha nem volna otthon, és csak jóval később jöjjön elő üdvözlésünkre.

König Róbert metszete

És végül betetőződött azzal, hogy mind jobban zavarta, hogy meglátogatjuk, hogy napokig ott vagyunk, mígnem már alig tűrt meg bennünket a házban. Olyannyira, hogy amikor egy nyáron nem engedte, hogy dolgozószobának használjam az olyankor használaton kívüli konyhát, elhatároztam, hogy különvonulunk. És sátortetőt tettem a nyári konyhára, és M.-mel — közben dologra fogható kisfiúvá cseperedett — kicsiny lakást alakítottunk ki magunknak alatta. Illetve még ennél se állt meg a folyamat, és tovább romlott a helyzet. Szeszélyes, kiszámíthatatlan, ingerlékeny, türelmetlen, követelőző, barátságtalan, szinte ellenséges lett. Semmi sem tetszett neki, mindenben kivetnivalót talált, mindenbe belekötött, mindenért perelt. Semminek nem örült többé, még az ételnek sem, amelyet akkor már, minden tiltakozásunk ellenére, mindig külön, félrehúzódva fogyasztott el. Olykor minden ok nélkül megorrolt ránk, és napokig nem szólt hozzánk, gyakran meg magában beszélt. Ha apámmal összevesztek, jobban feldúlta mint valaha. Ilyenkor lepedőbe csavarta a holmiját, és azzal jött át hozzánk, hogy megy albérletbe lakni valahova, és olyan keservesen zokogott, hogy nem lehetett megvigasztalni, és mindig órákba tellett, míg megnyugodott valamelyest. Ez a távozási kényszer néha magától is kiváltódott. Mikor a húgomékkal együtt meglátogatott bennünket (Nyugat-Berlinben, egyszer minden előzmény nélkül ott hagyott bennünket, fogta a poggyászát, kiment a lakásból, a házból, az utca túlsó oldalán sírva letelepedett egy kerítésszegélyre, és egész nap ott ült étlen-szomjan, és alig lehetett becsalni onnan. Most már nemcsak velünk, szűkebb környezetével volt baja. Szálka lett a szemében minden, mindenki. Nehezteltelt, haragudott mindenkire, mindenre, családja tagjaira, szomszédokra, járókelőkre, ismerősökre, rokonokra, idegenekre, az időjárásra, a házra, a kertre, az udvarra, a bútorokra, a szerszámokra, az edényekre, a legyekre. Még szegény, azóta szintén jobblétre szenderült B.-re, a nagytestű és jámbor, beteg komondorra is. Nem volt többé úra akaratának. Folyvást szidta, csepülte, és botot emelt rá, valahányszor közel merészkedett hozzá, és addig űzte, szekálta, amíg a tanácstalan állatnak fel nem lázadt az igazságérzete, és egyszer meg nem harapta.

Ezek az utolsó évei voltak. Rettenetesen lesoványodott, és mindenféle vastag ruhákat szedett magára, még nyáron is téliesen öltözködött, és kitömte a derekát, hogy kövérebbnek lássék. De nem engedte, hogy szakorvoshoz vigyük, a körzeti meg nem talált nála semmi rendellenességet. Pedig, ez utólag nyilvánvalóvá vált, akkor már dolgozott benne a testét megtámadó gyilkos kór is, és a végéhez közeledett minden. Mi nem sejtettük, hogy halálos beteg, de ő alighanem ösztönösen érzett valamit, mert felhagyott mindenféle, nyugdíjkiegészítésre irányuló tevékenységgel, nyúltenyésztéssel, szerződéses uborkatermesztéssel. Reggelente szokatlanul későn kelt, nem ment többé bevásárolni, alig takarított, alig főzött, szótlanul üldögélt a konyhában, és ritkán mozdult ki a házból. És amikor váratlanul a kórházba került, és meglátogattam, régi szokásával ellentétben egyszer sem kérdezte, mi van otthon, megvannak-e még a tyúkok, a macskák vagy összepiszkolt-e már apám mindent, felfordította-e már távollétében az egész házat. Mintha már nem izgatná semmi, mintha egyszer s mindenkorra leszámolt volna mindennel. Noha ugyanakkor azt a látszatot keltette, mintha valóban elhinné, hogy csak tűdőgyulladása van, és hamarosan jobban lesz. Nem félt, nem rettegett, még csak nem is célzott rá, hogy nem kerül már ki onnan élve. Csúnyán elbánt vele a halál, de a búcsúja szép volt. P.-vel voltam nála, és a látogatás befejeztével kikísért bennünket a folyosóra. De nem jött el velünk egészen a folyosó végi csapóajtóig, hanem megállt félúton, és onnan integetett utánunk szelíden mosolyogva. De valahogy nem úgy, mint egy felnőtt, hanem inkább mint egy ártatlan kislány. Még a mozdulat is olyan volt. Nem az egész kezét mozgatta könyökből és nem jobbra-balra, hanem csak összezárt ujjait járatta le-föl. Ez megrendítő volt, de egy pillanatra ő maga olyan volt tőle, mint valaha, mint réges-régen. Talán ez lehetett igazi énjének utolsó szikrája, amelyet addig tartogatott magában. Utána még egyszer voltam nála, de nem villant fel többé. Egy héttel később, mikor véget ért hosszú haldoklása, örökre elnyelte a sötétség.

Az én agóniám is elkezdődött, hiszen én sem vagyok a régi, már magamon is érzékelem a tüneteket. De erről nem számolok be, mert aligha lennék tárgyilagos. Azonkívül így *menet közben*, amikor még minden mozgásban van, talán nem is volna célszerű. Ezt a feladatot más fogja elvégezni, ha már egészen nem leszek. Ha figyel valaki, ha sor kerül rá egyáltalán.

König Róbert

Értékmentés hittel és ecsettel

König Róbert festményei a törökszentmiklósi Almásy-kastély kápolnájában

A millenniumi események keretében került sor *König Róbert* grafikus művész „Szent Imre legenda és Szent Gellért élete" című seccóinak ünnepélyes átadására a Törökszentmiklóstól néhány kilométerre fekvő, volt Almásy kastély kápolnatermében. A november 4-én megtartott rendezvényen *Nemeskürty István* kormánybiztos mondott avató beszédet. A képeket *Laczkó Béla* c. prépost és *Lőrincz Krizosztom* bencés szerzetes, valamint *Szabó József* református tiszteletes áldotta meg és szentelte fel.

A falfestmény részlete

Nemeskürty István beszédében üdvözölte a Törökszentmiklós város polgármesteri hivatala és a helybeli mezőgazdasági Rt. azon elhatározását, hogy a millennium alkalmából megteremtik az anyagi feltételeit egy maradandó műalkotás létrehozásának.

König Róbert seccói (száraz falra festett képei) a kastély valamikori házikápolnájának falain *Szent Imre* legendájának és *Szent Gellért* életének egyes részleteit elevenítik fel, mint egy nagy látomásban foglalva össze életpéldájukat. A történelmi múlt és a fennmaradt legendák ihletett megjelenítése az alkotó szándéka szerint a jó legyőzhetetlenségét (Szent Imre kettétört, mégis példaadó élete) és a világosság, a humánum terjesztését (Szent Gellért munkássága) jelképezik.

A nagy hatású művészi élményen túl a megfestett múlt még értékmentővé is válhat, hiszen a védett képek révén a kápolna újra rendeltetése szerint működhet majd, még akkor is, ha a jelenleg állami tulajdonban lévő kastély eladásra kerül.

A gyönyörű kastélyparkra néző kápolna újjáéledése nagy örömet jelentett a törökszentmiklósi Szentháromság-templom plébánosa, *Laczkó Béla* számára is. A plébános lapunknak elmondta, hogy a Nagykunság szélén, Szolnoktól húsz kilométerre fekvő Törökszentmikóson ezeréves államiságunk fennállásának ünnepi éve alkalmából egy korábbi rendezvény alkalmával, június 18-án átadták a város Millenniumi Zászlóját is. E rendezvényt pedig egybekötötték a Szentháromság-templom százéves jubileumi ünnepségével. Ezen a napon *Seregély István* egri érsek, a püspöki kar elnöke megáldotta a templom előtti téren álló szobrokat is. A központi ünnepségre készülve az egész város összefogott. A vállalkozók segítsége, a hívők társadalmi munkája révén szépült a tér, és a Szentháromság-emlékmű, az 1700-as évekből származó Mennybe felvett Szűzanya restaurált szobra, valamint a Szent Kereszt is e munkálatok révén került jelenlegi helyére. A felújításoknak köszönhetően a tér a város ékessége lett, a templom homlokzatát pedig esténként már reflektorok világítják meg.

A törökszentmiklósi millenniumi események szép példái annak, hogy tehetséges emberek, valamint helyi közösségek összefogása révén, minisztériumi támogatásokkal kiegészülve maradandót lehet alkotni a jövő nemzedékek számára.

K. L.

A szenvedés virága

Spanyol jezsuita szerzetesek révén került Dél-Amerikából Európába a golgotavirág néven is emlegetett flos passionis, azaz a szenvedés virága. A különleges, bonyolult virágszerkezetben Jézus keresztre feszítésének szimbólumát látták.

A szerző felvétele

A golgotavirágfélék (Passifloraceae) felfedezésének története a 16. századba nyúlik vissza, amikor spanyol hittérítők járták a trópusi Amerika indiánok lakta őserdeit, hogy keresztény hitre térítsék az őslakosságot. A golgotavirág sugarasan kiterülő pártáiban a töviskoszorúra, a porzókban Krisztus öt sebére, a csésze- és sziromlevelekben a keresztre feszítésnél jelen lévő tíz apostolra, a háromágú bibében pedig a szögekre ismertek rá.

A százhúsz fajt és több, mint négyszáz fajtát magába foglaló növénycsaládból mintegy húszat ízletes gyümölcséért termesztenek. Fajtától függően kemény páncél vagy puha héj alatt rejlik a zselés állagú, illatos gyümölcshús, amelyben könnyen csírázó magok találhatók. A legelterjedtebb a *maracuja* néven kínált P. edulis.

Szaporítása még a kezdő kertészkedőnek sem okoz gondot, hiszen friss magja igen jó arányban, átlagosan 50 nap alatt csírázik. Ezen időszak alatt melegre és párára van szüksége, ezért célszerű radiátor felett elhelyezni a vetőládát. A régebbi, száraz magokat áztassuk egy napig kézmeleg vízben, hogy a maghéj felpuhuljon. Ezután általános virágföldbe vethető, 3-5 mm mélyre. A vetéssel érdemes megvárni a tél végét, amikor már több fény éri a csírázó növényeket.

Amint a magoncnak már két-három levele kifejlődött, át kell ültetni tápanyagban gazdag, laza földbe. Tűzzünk a földbe karót vagy rácsot, mert kapaszkodó, kúszó növény lévén szüksége van támasztékra. A májusi fagyok elteltével a golgotavirág kitehető a kert vagy a terasz napos részébe, ahol – ha kellően nagy cseréptbe van ültetve – hamarosan méteres indákat fejleszt. Kedvező körülmények között már a vetés évében virágzik, és terméssel is megörvendeztethet. Nyáron vágott hajtását is meg lehet gyökereztetni.

A zord hónapokban teleltessük világos, öt fok feletti hőmérsékleten, például fűtött verandán, lépcsőházban vagy hűvösebb szobában.

Lovas Katalin

Bújdosók

A Térszínház Vörösmarty-ősbemutatójáról

A jubileumi Szentév és a magyar millennium éve a Szózat költője születésének 200. évfordulója is. A millen- -Vörösmarty-év- sen taglaló gondolatiság máig megrendítő önvizsgálatra kés-

KÖZLEMÉNYEK

Balassagyarmaton a főplébánia templomban nov. 26-án a 18 órai szentmise után Tamás József tiszaföldvári plébános tart előadást a torinói halotti lepelről. A lepel egyetlen magyarországi művészi másolata a homoki templomban található, melyet a plébános bemutat. Kérik az előadáson résztvevőket, hogy – tehetségükhöz mérten – adományaikkal járuljanak hozzá a marttűi Szent Tamás templom új orgonája építéséhez, közreműködik Albert Tamás operaénekes.

Kárpátaljáról jelenleg 60 gyerek és 4 kísérő tanár tartózkodik itt, ez a 153. csoport. Pápán, Esztergomban, Drégelypalánkon és Sopronhorpácson fogadták őket. A nagypaládi zeneiskola szeretett volna egy magyarországi kapcsolatot, s most a Budapesti Énekes Iskola vezetői Bubnó Tamás és Mezei János vállalták ezt az ügyet. Reményeink szerint Budapesten a Rezső téri Magyarok Nagyasszonya plébánia templomban szeretnék megszervezni a gyerekek karácsonyi fogadását (plébános: Vargha M. Péter), melyre a nagypaládi zeneiskolából jönnek a gyermekek. Nagyon készülnek a gyerekek Kárpátalja-szerte a dec. 19-i beregszászi szavalóversenyre. Aki jutalomkönyvet tud küldeni, az Bacskó Albert 4804 Vásárosnamény III. Pöltenberg u. 47. címre juttassa el. Akik a karácsonykor érkező csoportokat tudnák fogadni, kérem jelezzék címemen. További tájékoztatás kapható **e-mail címen: atanyailaszlo @freemail.hu. Honlap: www.extra.hu/atanyi. Támogatóink a Szent Adalbert Misszió Alapítvány számlájára küldhetik el adományukat: ABN AMRO Bank 10201006-50015676. Cím: Átányi László 1119 Budapest, Etele út 23. Tel.: 203-3201.**

Az ötéves Signum együttes jubileumi koncertet tart nov. 26-án 18 órai kezdettel Budapesten, a Szent Margit Gimnázium színháztermében (XI. Villányi út 5-7.) Jegyek 1,– Ft-os áron elővételben válthatók a Szent István Társulatnál (Bp. V. Kossuth L. u. 1.) Vagy a **318-6957**-es telefonon.

A tiszaföldvári római katolikus egyházközség területén lévő Homok község Jézus Szíve templomában őrizzük a torinói halotti lepel egyetlen, magyarországi művészi másolatát. A 438 cm hosszú, 110 cm széles lenvászonra Dinnyés László festőművész készítette el méretarányosan az eredeti lepel minden lenyomatát. Mivel a művészi másolat szállítható, több helyre tudtam már eljuttatni – legutóbb svédországi magyarokhoz, nyolc svéd városba – s előadás keretében bemutatni. Az első előadást mintegy tizenöt éve Víz László, a lepel szakértője tartotta a másolat bemutatásával a homoki templomban, ahol az előzetes bejelentkezés után bármikor megtekinthető. **Cím: Tamási József plébános, 5430 Tiszaföldvár, Kossuth L. u. 121. Tel.: 06-56-470-073.**

A **Pax Hungarica Diákszövetség** értesíti az egyházi gimnáziumok öregdiák szervezeteit és tagjait, hogy a requiemet az elhunyt szerzetes tanárainkért és diáktársainkért 2000-ben, a szerzetesrendek 50 éve történt feloszlatásának évében, **november 18-án (szombaton) 17 órakor** tartják **a Margit körúti ferences plébániatemplomban.**

KET évzáró a lőrinci Park-uszodában **dec. 1-jén, 21-04 óráig.** Úszás, szauna, tánc. **Tel.: 267-6336, e-mail: ketellat@hcbc.hu.**

KET Gyertyafénybál: nov. 25-én. Hangulatos gyertyavilágítás a Magyarok Házában. KET: **267-6336, e-mail: ketellat@hcbc.hu.**

IMAÓRÁK

S.O.S. ima. Meghallgatunk és imádkozunk érted. **Tel.: 214-2125.**

Tiszaföldváron nov. 26-án 10 órakor (Krisztus király vasárnapján) és **Martfűn 15 órakor** a plébánia templomban a tizenné[illegible]

A Máriás Papi Mozgalom budapesti cönákuluma **minden szombaton 17 órakor** kezdődik a Szent Család templomban. (Bp. VI. Szondi u. 67.) Ugyanitt **minden hó 13-án 12 órakor** Rosa Mystica szentmise.

A Sziklatemplomban (Szent Gellért tér) **minden hónap 13-án 10 órakor** engesztelő rózsafüzért imádkoznak. A **11 órakor** kezdődő szentmisét a Szűzanya Szeplőtelen Szíve tiszteletére ajánlják föl. Csütörtökönként **18,30 ó.** P. Aczél László Zsongor pálos „A szemlélődő ima útjai" címmel imaórát tart.

Márianosztrán minden hónap 13-án engesztelő virrasztást tartanak a pálosok. 19,15 ó. keresztút, 20 ó. szentmise, majd rózsafüzér és litánia.

Mándokon minden hónap 12-ről 13-ra virradó éjszaka szentségimádást tartanak. 18 órakor koncelebrációs szentmise. A helyi karitász minden alkalommal szerényen megvendégeli a híveket.

Szigetcsépen minden hónap 13-án 17 órakor fatimai ünnepséget tartanak. Rózsafüzér, körmenet, majd szentmise szentbeszéddel. Szeretettel várnak minden engesztelni akaró és Szűzanya-tisztelő hívet.

Mátraszentimre-Fallóskúton nov. 12-én a szokásos fatimai engesztelés este (**20 óra**) kezdődik. Az engesztelési szertartást Ágfay Antal dorogházi plébános végzi.

Mátraverebélyen a falu műemlék templomában nov. 13-án 10,30 órakor cönákulumot tartanak papok és hívek részvételével.

Martfűn, a Szent Tamás templomban a „Jézus Szívét engesztelő imacsaládok" országos vezetője **Miklós Dezső atya** tart szentmisét és szentségimádást **nov. 19-én 15 órai** kezdettel. Szeretettel várnak minden engesztelni kívánó hívet.

Az Örökimádás templom – a szentévben teljes búcsú elnyerésére kijelölt templom – jubileumi programja. Minden este a 18 órakor kezdődő szentmise után a Boldogasszony Közössége jubileumi imaórája. Egy-egy közösség imádkozik előre egyeztetett beosztás szerint. Papok közös imaórája **minden hó utolsó keddjén 20 órakor. Minden kedden** 18,30 órától katekézis a jubileum fő témáiról: az Eucharisztia mint szentség; a Szenthároméság misztériuma. **Minden hónap első csütörtökén 17 ó.** közös imádság a főpásztorral papi és szerzetesi hivatásokért. 18. ó. a bíboros úr szentmisét mutat be hivatásokért. **Minden hónap első péntékén** bűnbánati nap. 16 órától gyónási lehetőség. 18,30-tól katekézis a szentgyónásról; hódolat a kereszt előtt és virrasztás 23 óráig. **Minden első szombaton** rózsafüzér imádság gyermekek vezetésével. 8,30 ó. örvendetes; 11 ó. fájdalmas; 16 ó. dicsőséges. 17 ó. Puskely Mária Kordia nővér előadás-sorozata a magyar szentekről. **Minden hónap harmadik vasárnapján 18 ó.** ifjúsági ének- és zenekarok bemutatkozása.

Közös tanúságtétel Jézusról az ezredfordulón november 15-18. 19 órakor a Szent Margit Gimnázium dísztermében Kinek vagy fontos? (Takaró Tamás ref. esperes); nov. 6. (csütörtök) – Ki fontos neked? (Kovács Géza baptista lelkész); nov. 7. (péntek) – Fontosak vagyunk egymásnak? (Bíró László püspök); nov. 8. (szombat) – Kinek fontos az egyház? – (Ittzés István evangélikus lelkész). Szeretettel várnak mindenkit.

BÚCSÚ

Vizafogói Szent Márton plébánia (Bp. XIII. Váci út 91/b., a metró Forgács utcai megállója) **nov. 10-ről 11-re**, (péntekről szombatra virradóan este 7-től reggel 5-ig virrasztást tart a templomlbúcsú alkalmából. Engesztelésünket hazánkért ajánljuk fel. Szeretettel várnak minden kedves hívet.

A KÉSZ Budapesti klubja szervezésében **nov. 25-én** (szombat) **16,30 órai** kezdettel „Krisztus, ki nap vagy és világ, a magyar lélek kibontása" címmel Osztie Zoltán a KÉSZ elnökének jubileumi műsora hangzik el a Vagantes trió közreműködésével. Helyszín: Szent Margit Gimnázium dísztermében (Bp. XI. Villányi út 5-7.) Belépő: 300,- Ft.

A KÉSZ Erzsébetvárosi csoportja rendezésében szenvedélybetegségek elleni előadás hangzik el „Eszközeim, lehetőségeim, határaim a szenvedélybetegségek kezelésében" címmel. **nov. 20-án** (hétfőn) **19 órakor** a VII. Dohány u. 88. sz. alatt. Előadók: Kály-Kullai Károly és Frankó András.

A Veszprémi Főegyházmegyében Cecília-napi előadásokat és szentmisét tartanak **nov. 11-én 10 órakor** az Érseki Hittudományi Főiskola nagytermében. (Veszprém, Jutasi út 16/2.) Előadók: Koloss István, Tardy László és Bohus Péter. 15 órakor esti dicsérettel, szentmisével fejeződik be a rendezvény. A részvétel díjtalan, ebéd 400,- Ft-ért helyben igényelhető. Cím: Róm. Kat. Plébánia Hivatal 8248 Nemesvámos, pf. 4; **fax: 06-88-265-104.**

A KÉSZ budapesti klubja november 19-i programja: Szent Korona megtekintése a Parlamentben. A klub célja, hogy lehetőséget adjon 35-50 éves keresztény értelmiségiek számára, akik szabadidejüket tartalmasan szeretnék eltölteni. Jelentkezni lehet hétfőnként november 13-ig, 17-18 óra között a Szent Imre Házban. (Bp. XI. Himfy u. 9.)

A Farkasréti Ökumenikus Esték keretében **nov. 13-án 18,30 órakor** a Bp. XI. Németvölgyi út 138. sz. alatti templomban Sulyok Elemér bencés teológiai tanár tart előadást „Emlékezet és kiengesztelődés" címmel.

TALÁLKOZÓ

Centralista találkozó a Központi Papnevelő Intézetben november 16-án. Szeretettel várják mindazokat, akik 1971-1985 között itt végeztek. A találkozó 10 órakor kezdődik és 15 órakor koncelebrációs szentmisével ér véget. Kérjük a főtisztelendő atyákat, hogy albát hozzanak magukkal. Kérjük továbbá, hogy részvételi szándékukat előre jelezzék a következő telefonszámon: 06-1-318-0555.

KIÁLLÍTÁS

A Molnár C. Pál Baráti Kör művésztagjainak közös kiállítása nyílt **nov. 10-én 17 órakor a Csörsz u. 16. sz.** alatti XII. kerületi Művelődési Házban. A kiállítás megtekinthető november 23-ig naponta 10-18 óra között.

ELŐADÁS

A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesülete nov. 13-án, hétfőn este 18 órakor tartja soron következő ülését, oxyológia témakörében. Az összejövetel helye: **Bp. XI., Himfy u. 9.** (Szent Imre Ház).

A Faludi Ferenc Akadémia – a magyar jezsuiták ifjúság- és felnőttképzési programja – szervezésében folytatók a magyar jezsuiták „Kérdések és feladatok a 3. évezred küszöbén" című előadássorozata. A harmadik előadást **Somfai Béla SJ** tartja: Etikai problémák a genetikában címmel. Az előadás helye és ideje: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jogi Kara **(Bp., Szentkirályi u. 28-30.) november 21., 19 óra. Jelentkezés és információ: 392-5287 vagy 392-5290.**

A KÉSZ Budapesti Klubja nov. 19-i programja: látogatás a Parlamentbe, a Szent Korona megtekintése. Jelentkezés: **nov. 13-ig.** A Klub célja, hogy lehetőséget adjon 35-50 éves keresztény értelmiségiek számára, akik szabadidejüket tartalmasan szeretnék eltölteni. Jelentkezni lehet **hétfőnként, 17-18 óra között A Szent Imre Házban (XI. ker., Himfy u. 9.)**

Az Életvédő Központ Alapítvány „A családi életre nevelésben közreműködők célirányos [illegible] címmel kétnapos inté[illegible] gyakorlat. Fiatalkori szexualitás. **Előadók:** Szarka Miklós, a Református Egyház Házasság- és Családsegítő Szolgálatának vezetője, Jelenits István piarista tanár, Kály Kullai Károly addiktológus, dr. Szinnyai Attila szülész-nőgyógyász szakorvos. **A képzés ideje: nov. 23-24. Helye: Regnum Marianum Közösségi Ház, Bp., XVI. ker. Zoborhegy tér 18.** Az Alapítvány gondoskodik ebédről, szállás megoldható. A programot a Szociális- és Családügyi Minisztérium támogatja. A résztvevők hozzájárulási költsége: 4000 Ft. Rászorultság esetén egyénileg kedvezmény kérhető. Jelentkezést kérünk **nov. 17-ig: Gáspár Magdi, 1161 Bp., Sas u. 11. Tel/fax: 405-4431.**

ALAPÍTVÁNYOK

A Központi Ház Alapítvány (1118 Budapest, Ménesi út 27.) hálásan köszöni mindazok támogatását, akik személyi jövedelemadójuk 1%-át alapítványunk javára utalták át. A kapott 100.702 Ft-ot az alapító okiratban rögzített célra, a központi ház főbejáratának külső kőfarago felújítási munkáira használtuk fel. **Köszönjük a támogatást: a kuratórium vezetősége.**

A Prohászka Ottokár Alapítvány az adózók által 1998. évben befizetett SZJA 1%-át, azaz 1.906.447 Ft-ot utalt át 1999-ben a Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium számlájára. A fenti összeget az Iskola az alábbiak szerint használta fel: számítógép beszerzése: 1.233.000.-, épülethomlokzat-javítási munkák: 304.500.-, kaputelefon: 125.000.-, térképek: 22.000.-, iskolai tábla: 40.000.-, sportszerek: 47.500.-, ping-pong asztal: 32.500.-, kerti padok: 104.000.-. A Prohászka Ottokár Alapítványnak nyújtott támogatásért ezúton is köszönetünket fejezzük ki. **A kuratórium.**

A (Felső-Krisztinavárosi) Keresztelő Szent János Plébánia Zenei Alapítványa (adószáma: 18079090, számlaszáma: 11712004-20199243) köszöni a személyi jövedelemadójuk 1%-át felajánlóknak a támogatást. A 90.316 Ft-ot a Scola énekkar nyári felkészítő-táborának támogatására fordítottuk. Köszönjük! **A kuratórium.**

A **Miasszonyunk Diákszövetség Alapítványa** köszöni tagjainak a felajánlott SZJA 1%-ot, melynek összege: 104.733 Ft volt. A teljes összeget az Alapítvány diákok és öregdiákok szociális támogatására fordította.

A Miasszonyunk Diákszövetség ezúton köszöni meg tagjainak a felajánlott SZJA 1%-ot. Az ily módon befolyt 222.287 Ft-ot működésünk körüli[illegible]nek javítására (telefon, fax) és kulturális rendezvényeinkre fordítottuk.

A Piarista Alapítvány (Adószám: 19013598-1-42) kuratóriuma köszönetet mond mindazoknak, akik az 1998. évi adójuk 1%-ával támogatták alapítványunk céljait. A befolyt 1.646.810 Ft-ot, a Magyar Piarista Diákszövetség részére felajánlott 1.198 Ft felhasználásával a Kuratórium a Piarista Iskolák (1.072 E Ft) az ott tanuló diákok támogatására (541 E Ft) és szociális célokra (35E Ft) fordította.

A Szent Benedek Kulturális Alapítvány (Bp., I., Fő u. 30.) kuratóriuma hálás köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik 1999. évi jövedelemadójuk 1%-ának közérdekű kedvezményezettjeként Alapítványunkat jelölték meg, egyben tudatjuk, hogy a befolyt összeg 2.345.557 Ft volt. Az Alapítvány ezt az összeget az általa támogatott Szent Benedek Általános Iskola és Gimnázium (Bp., I., Fő u. 30.) javára fordította. Nevezett összeggel hozzájárultunk a Bem rkp-i új épület tervdokumentációjának tervezési (KÖZTI részére: 1.500.000, ill. 1.000.000 Ft került kifizetésre) költségeihez.

A Rákospalota MÁV-telepi Jézus Szíve Alapítvány (1155 Budapest, Rákos u. 100. Tel.: 307-6634) köszöni mindazok támogatását, akik személyi jövedelemadójuk 1%-át alapítványunk javára utalták át. A kapott 334.502 Ft-ot programjainknak helyet adó Közösségi Házunk felújításához szükséges építőanyagok vásárlására fordítottuk.

senye. Trombitán közreműködik Michel Morisset.

Szent István bazilika 10 ó. Halmos: Nap-mise; Lassus: Super flumina Babylonis. 19 **ó.** játékonysági hangverseny a marttűi Szt. Tamás templomban épülő orgona javára. Közreműködik Király Csaba, Dinnyés Soma (orgona) Csavlek Etelka, Kováts Kolos, (ének) Sávay László (oboa). Aki nem tud részt venni a hangversenyen, de szívesen támogatná az orgona építését az alábbi OTP számlaszámra megteheti: **11745176-20006170** vagy csekket kérhet a **06-56-470-073-as** telefonszámon.

Budafok-Belvárosi templom **11 ó.** Lassus: Missa secundi toni.

Ciszterci Szt. Imre templom (Bp. XI. Villányi út) **nov. 4.** (szombat) **18 ó.** Mozart: d-moll mise. Előadja: Károly Edit, Lax Éva, Oszlay András, Koncz András, valamint a templom ének- és zenekara, vezényel Csányi Tamás.

Káposztásmegyeri Szenthároműság templom **nov. 18-án** (szombat) **19 ó.** koncertet adnak Sillye Jenő és barátai **„Krisztus a jövőnk"** címmel. (Bp. IV. Nádasdy u. 2-4.)

Pesti ferencesek templomában (Ferenciek tere) **nov. 11-én 19 ó.** Bach: Klavier-Übung 3. rész. Orgonán előadja David Titterington professzor (London), közreműködik a Schola Hungarica kórus. Vezényel Dobszay László. Ugyanitt minden kedden **18,30 órakor** gregorián szentmisét tartanak. Közreműködik a Schola Gregoriana Budapestinensis Béres György vezényletével.

Szent Mihály templom (Bp. XIII. Babér u. a metró Gyöngyösi úti megállója) **nov. 11-én 17 ó.** Mozart: Requiem – Bánkuti Gábor karnagy emlékére.

Országúti ferences templom (Bp. II., Margit krt. 23.) **16,30 ó.** a Budapesti Vonósok hangversenye. Műsoron Bach, Albinoni és Mozart művei. Közreműködik Gyöngyösy Zoltán fuvolán. A belépés díjtalan.

Budapest-külső Ferencvárosi Szent Kereszt plébánia templom **11 ó.** Az ELTE szláv tanszékének Szent István kórusa négyszólamú pravoszláv liturgikus énekeket ad elő. **Nov. 18. 18 ó.** A szentmisén a kőbányai Szent László főplébánia templom énekkara romantikus szerzők válogatott műveit szólaltatja meg. Műsoron: Gounod: Szent Cecília-mise; Brückner: Locus iste; Kersch: Dextera Domini. Vezényel: Varsányi István.

Deák téri evangélikus templom **11 ó.** Bach: Aus tiefer Not schrei ich zu dir – 38. Kantáta. Közreműködik: Zádori Mária, Németh Judit, Marosvári Péter, Moldvay József, Trajtler Gábor. A Lutheránia ének- és zenekart Kamp Salamon vezényli.

Balassagyarmat főplébánia **11 ó.** Népénekek. Lehotka: Magyar ordinárium, kórus- és orgonaművei. Előadja a Szent Felicián kórus, vezényel Varga János.

A Cecília Egyesület november 14-én (kedden) az Egyetemi templom 18 órakor kezdődő szentmiséjéhez kapcsolódóan egyházzenei hangversenyt rendez Bojtár László (1926-1995) műveiből. Közreműködik Ament Lukács orgonaművész, Balogh Eszter énekművész, Bojtár Imre oboaművész, a győri székesegyház Palestrina kórusa Katona Tibor vezényletével, orgonán kísér Cziglényi László orgonaművész. Szeretettel vár minden tagot és érdeklődőt az OMCE.

Az OMCE szeretettel hívja tagjait és az érdeklődőket **nov. 22-én reggel 8 órára** a Szent István bazilika Szent Cecília oltáránál bemutatandó szentmisére; ugyancsak a Szent István bazilikában **nov. 25-én 10 órakor** kezdődő egyházzenei bemutatóra és a **15 órakor** tartandó közös énekléssel egybekötött főpapi szentmisére; valamint az OMCE ez évi közgyűlésére, melyre közös éneklés után kb 17 órakor kerül sor a Központi Papnevelő Intézet dísztermében. (Bp. V. Papnövelde u. 7. I. em.)

A nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem ökumenikus vegyes kara **nov. 11-én** (szombat) **16 ó.** Berkesi Sándor karnagy vezényelésével élő [illegible] Barték rádióban. **18 ó.** szentmise

A **Csörögi (Sződ) templomban** urnahely vásárolható. Tel.: 27/388-134.

Gyertyaláng. Temetkezési biztosítás köthető: **06/20/931-7404, 267-4954 (este),** Waliczky Krisztina.

El nem évülő urnahelyek válthatók a budapesti **Szent Mihály** (Angolkisasszonyok) **templom** alatt lévő kriptában **(Bp., Váci u. 47/b.)** Érdeklődni a **337-8116**-os telefonon vagy személyesen a sekrestyében lehet.

A Kispest Wekerle-telepi Munkás Szent József templom urnatemetőjében el nem évülő urnahelyek köthetők le. Érdeklődni lehet a kegyeleti irodán **hétfőtől péntekig 9-13 óra** között. **(1192 Budapest, Bercsényi u. 37. Tel.: 282-7922).** Ugyanitt teljes körű temetkezési ügyintézés Budapest összes temetőjébe.

A Szent István bazilika altemplomában el nem évülő urnafülkék válthatók. Érdeklődni lehet a kegyeleti irodában. Bejárat a Bajcsy-Zs. út felől. **Keddtől péntekig 10-14-ig, szombaton 10-12 között. Tel.: 332-0873.**

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA

Új Ember

KATOLIKUS HETILAP

http://www.ujember.katolikus.hu
E-mail: ujember@drotposta.hu

Szerkesztőbizottság:
elnöke: Bíró László püspök
tagjai: Andrásfalvy Bertalan, Kindler József, Kopp Mária, Korzenszky Richárd, Lábady Tamás, Zelnik József
Főszerkesztő és felelős kiadó: Tarjányi Zoltán
Főszerkesztő-helyettes: Kipke Tamás
Főmunkatársak: Szerdahelyi Csongor, Szikora József
Szerkesztőség: Bókay László, Cser István, Elmer István, Szeghalmi Elemér, Szigeti László, Tóth Sándor
Tördelés: Bukovszki Antal

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1053 Budapest, Kossuth L. u. 1., I. 1.
Postacím: 1364 Budapest, Pf. 111.

Telefon:
előfizetés, terjesztés: 317-3933/113
hirdetésfelvétel: 317-3933/125
könyvesbolt: 317-3933/123
szerkesztőség: 317-3933/120
fax: 317-3471

Csekkszámla:
OTP VII. 11707024-20168207 sz.
Templomi árusítás és előfizetés az Új Ember Kiadóhivatal útján.

Előfizetési díjak:
1 példányos előfizetés esetén:
negyedévre – 875 Ft + 500 Ft postaköltség
fél évre – 1.750 Ft + 1.000 Ft postaköltség
egy év – 3.500 Ft + 2.000 Ft postaköltség
Többpéldányos megrendelés esetén postaköltséget nem számolunk fel.
Az előfizetés így: negyedévre – 875 Ft, fél évre – 1.750 Ft, egy évre – 3.500 Ft.
Előfizethető külföldről is átutalással az Inter-Európa Bank RT-nél (H-1053 Budapest, Szabadság tér 15.) vezetett 11100104-1971940704 sz. számlán.
Éves előfizetési díj külföldről, átutalással:
európai országok esetén 70 USD,
tengeren túli országokból 90 USD
vagy annak megfelelő más pénznem.
Terjeszti a Magyar Posta Rt.,

König Róbat

„A kapitalizmus eredendően anti-intellektuális" — Csepeli Györggyel és Örkény Antallal beszélget Mihancsik Zsófia

*

Cséve Anna: Levelek és szépirodalom (esszé)

*

Szabad Kikötő: összeállítás Milosevits Péterről

*

És Irodalom: Darvasi László, Kállai Géza, Kertész Ákos, Marno János és Szathmári István prózája, Gerevich András, Pálinkás György és Vörös István verse

*

Riport a MÁV-kalauzok szabályzatszerű viselkedéséről

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XXXIX. ÉVFOLYAM, 30. SZÁM ÁRA: 82 FT 1995. JÚLIUS 28.

König Róbert metszete

KOVÁCS ZOLTÁN:

Júliusi hajnal

Van úgy néha, hogy az ember egyedül marad valamelyik étermi asztalnál. Ez a hajnal csaknem biztosra vehető jele.

A fölismerés rendszerint hirtelen és meglepetésszerű, ilyenkor általában olyan, többrendbelileg hiányos mondatok rakódnak össze, hogy „*...hát 'isz ezek...*", esetleg „*...dehát az előbb még...*", — minek is folytatni?

Ebben a helyzetben az ember iszik még valamit. Hogy erőt kapjon, hogy kitartson hazáig, de különben meg ezek az italok már amúgy is a kijózanodás jegyében ivódnak föl — tisztul minden. A konyhai olajszag meg a füst, ami jól beette már magát a hajba és a bőrbe — az ember ujjai közt összetör még néhány fogpiszkálót, aztán kilép az utcára.

Amikor az ember hajnalban lép ki kocsmából az utcára, mindenki szembejön vele. A Népszínház utcaiak, az egész nyolcadik kerület, Magyarország, de még valószínűbb, hogy a földgolyó teljes lakossága jön vele szembe, mind a hat egész két tized milliárd ember. Mennek fölvenni a műszakot. Sietősek, futnak a kigördülő villamos után, aktatáskák mozdulnak, nyakkendők lendülnek, cipők koppannak. Túl energikus minden, éppen ezért az ember máris lefordul egy mellékutcára, hogy valamiképp az Auróra utca felől közelítse meg a Körutat, ahova igyekszik. A mellékutca, az más. A mellékutca csak büdös és hál'istennek ott nem akarja fölvenni senki a műszakot, a Bacsó Béla utcában inkább épp akkortájt tették le, s most a nyitott ablakon át is hallani, amint a jól végzett, eredményes munka után szusszannak egyet. Az utcán nincsen senki, így hát legmegfelelőbb a pillanat arra vonatkozólag, hogy az embernek eszébe jusson valami a magyar költészetből, mert mikor máskor jusson.

„*Szürkül a város renyhe piszka*" — nézünk szembe immáron a Vásárcsarnok eklektikus homlokzatával, ilyenkor hajnaltájt sikerül legjobban az impresszionizmus realisztikus befogadása. A rezdülések expresszív megélésére kínálkozhat-e megfelelőbb alkalom? Nem kínálkozhat, ezért folytatjuk a szavalást, s mire odáig jutunk, hogy a „*hajnal, a nagy impresszionista*", szívünk kemény lesz, lelkünk erős, így folytathatjuk utunkat.

Az a helyzet, hogy így van ez már vagy húsz éve. Húsz éve, hogy *szürkül a város renyhe piszka*, nagy hajnali átvágások a tereken, mellékutcák, homlokzatok, nyolcadik kerület. Ámde ez a hajnal, ma, mégiscsak más. Amint kifordulunk a kocsisorról s lábunk már ráállt az eltéveszthetetlen útra a Bérkocsis irányába, hirtelen fekvő emberek tűnnek föl, amint szép, rendezett sorban, elvágólag nyugodnak a kövezeten. Kempingágyon, csergén, takarón fekszenek, tekintetük nyugodt, szemükkel alighanem a Kisgöncölt keresik folyamatosan. Fekvésük súlyos, indulattalan, elszánt fekvés: kisbefektetők energikus fekvése. Ez a fekvés a jövő záloga. *Most minden fekvésre szükségünk van!* — gondolom hirtelen, de hát hajnalban minden hirtelen történik.

„*Az éjjel hazafelé mentem, éreztem, bársony nesz inog, a szellőzködő lágy melegben tapsikolnak a jázminok*" — szakadok el hirtelen a szürkülő renyhe piszoktól s telitődöm meg valami rettenetes erővel és fölismeréssel: „*nagy, álmos dzsungel volt a lelkem s háltak az uccán*".

Mert valóban háltak az utcán — költészet és valóság meghökkentő szimbiózisa, így hajnaltájt, de hát mikor máskor?

Nálunk különben is, valakik mindig hálnak az utcán. Pedig nem volnánk mi forró égövi nép, mi európai nemzet vagyunk, és ugye, mégis, időről időre lefekszünk a porba. Mert nincs más, nem lehet másként. Huszonkilencben mert kilakoltattak. Ötvenegyben a hatósági húskimérés előtt, ha egy jó fasírtot akartunk enni. Nyolcvankettőben a kölcsönző előtt, mert kevés volt a szörf, most, kilencvenötben meg mert csak két napig van kötvényjegyzés. Most éppen kárpótoltak dőltek a porba, fekszenek a jövőért.

Az ember ilyenkor persze megáll. Nézi a fekvést, amely fekvésnek persze több rétege is van, mindenek előtt az, hogy ez a fekvés célorientált. A fekvés célja: a kötvényjegyzés. Csak két nap. Két éjszaka. Holnap már mindenki odébb fekszik eggyel. Ma a balettcipős előtt, holnap már ki tudja, eljut tán a mézeskalácsosig, és akkor harmadnap talán már feküdni sem kell. Így volt ez mindig a magyar történelemben, jöhetett itt bármi, előbb-utóbb fekvés volt. Legföljebb a fekvő testhelyzet volt más. Huszonkilencben elkeseredett, apatikus fekvés, ötvenegyben vigyázzállásban történő fekvés, nyolcvankettőben kempingágy — az első pepsi-fekvés! —, ma meg már nem is tudni. Csak fekvés, ami mögül réges-rég elmozdultak már az időkoordináták, így aztán egy olyan megállapításnak, mint hogy „*hálnak az utcán*", nem is létezik olyan meghatározottsága, mint mondjuk annak, hogy „*befordultam a konyhára, rágyújtottam a pipára*". A pipára gyújtás mindig ugyanaz; ugyanaz á tartalma, meghatározható a funkciója. Időtlen mozdulatsor, eredménye jól bemérhető: a sikeres dohányzás.

A hazai fekvésnek ezzel szemben nincsen egyszer s mindenkorra meghatározó helyiértéke. Csak a mozdulatsor változatlan: fogom a csergét és ledobom a porba, aztán puff! ráfekszem — dehát ahány fekvés, annyi cél, ok, tartalom.

Most kisbefektetők hálnak az utcán, és alapjában véve nincsen is ebben semmi különös.

A tanító, az orvos, a pap meg a pártitkár

Hajtsunk fejet az Élet és Irodalom hősi vállalkozása előtt, hogy hasábjain (a 16–28. lapszámokban) vitát indított tudományról, információról, *értelmiségről.* Hősi vállalkozás — mondom, mert a vita oly időszakban zajlott hétről hétre, rendületlenül, amikor a hazai értelmiséggel a kutya sem törődik, amikor a tudomány és kultúra művelője ujjal mutogatott bohóca a vállalkozóba átgazdagodott szomszédnak, ismerősnek, amikor a gyermekét egyetemre szorgalmazó szülő már végleg nem tud a kamasz ellenérveire válaszolni; hogy tulajdonképpen miért?! ... hogy tényleg: mi a fenének a diploma?

Az értelmiségnek — vitathatatlan; feladatai vannak a társadalomban. Úgy működik, mint testben az agy; a legdifferenciáltabb szerv, a tudatos és tudat alatti irányítás teljes birtokában, ezredmásodperces reflexekkel, azonnali válaszokkal a test (a társadalom) védelmében, mozgás- és gondolkodáskoordinációjában. Miként bárkire könnyen rásütik: valami „nem stimmel odafönn", azaz meghibbant szegény, úgy vádolják az értelmiséget a tásadalom bajaiban és bajaiért cselekvőképtelenséggel, a felelősségvállalás elmulasztásával és mostanában folytonosan: *hallgatással;* az értelmiségnek szava sincs, pedig jó volna, ha tanácsaival, nemzetformáló erejével...

A kifejezés eleve hibádzik különben, az értelmiség nem hallgat; *kushad.* Szomorú, ha csak akkor hallatja nyomatékosan a szavát, ha semmibevétele tébéjárulékos csizmák rugdosásában nyilvánul, ha már alig kap levegőt mocsársüllyedésében. Persze, hibásak vagyunk, be kell látnom, mi tanárok, mérnökök, orvosok (és sokan mások), hogy nem alakítunk kórust, több szólamú éneklésre, szép dallamokra (lehet, csak üvöltenénk). Lám, ilyenek vagyunk, képesek vagyunk csöndben maradni, meredt tekintettel magunk elé bámulni dekadens depresszióban és némán tűrni a burzsoá vállveregetést.

Értelmiség — közhely — sokféle van, nemcsak hivatás szerint. A homogenitás föltételezése helytelen.

Mindjárt az első csapat — ők vádolhatók a legkevésbé visszafogottsággal — a *politikussá* fejlődött diplomásoké, igaz ők (tisztesség ne essék...) már nem közibénk valók; újólag csak akkor kérnek helyt soraink-ban, ha lezuhannak a pozicionális posztamensről, vagy ha lemondanak, ha nem tűrik tovább a politika harsányságát, a pártos kiáltozást, az egyedül helyes út kijelölését. Odafönn, pártok apparátusában az értelmiségi specifikumát veszti, tanár éppúgy lehet demagóg, mint a jogász, mérnök és matematikus: történelmi elemző. Ők tehát nem hallgatnak. Akkor kik? A *sajtó* értelmisége? Pletykalapok soraiban, reklámmal szponzorált magazinokban hangos (és lényegtelen) a közlendő; a kutyát harapó postás elvén alapuló szenzációlocsogás. A megszólalók gyakran perbefogott, nagy példányszámos és fő műsoridős sztárok és sztárocskák. A valódi érték a többségé, a becsületes hírközlőké és vélemény-nyilvánítóké, a politikában, gazdaságban jártas tapasztalt mérték- és hangadóké. Újságok hasábjain ugyancsak; számos nem hivatásos tollforgató, jobbára ők (is) visszhangtalanul. A címzettek újságolvasása — *szemmel láthatóan* — napirend alatti unaloműzés, önarckép keresés; válasz írásban soha nincs, szóban jobbára lenézéssel: Ki ez? Mit akar ez?

Kis csoport, szíves szóló a *politológusoké,* köztük sok fogadatlan prókátor és önkényes provokátor. Miniszterelnöki halál másnapján csontig elemző és mindig a pártatlan tudományosság szkafanderébe búvó. A többség tagadhatatlaul a józan ész, a tiszta elme elkötelezettségével szól, csak ritkán harsogó, mértéke- és fékevesztett a hang, jobbára tisztességes értelmiségi beszéd, vállalt nézet és felelősség.

A *bank- és pénzvilágba* csúszott értelmiségiek a politikai elit pénztárnokai; közgazdászok és kilábolási programalkotók, brókerek, bankárok, forintleértékelők és az azt előre letagadók, az adóztatást, az ön(vég)kielégítés szakértői, a *dzsidipi* bűvkörében keregők. Az adósságfizetés halasztásának hívei és az ellentábor, hangos világban. Nincs nap, hogy szavuk ne hallatszanék; gondterhelt tekintetek, *tutitippek.*

Még bandukolnak néhányan, két kéz ujjain számolható létszám; kiútkereső *filoszok,* a történelem irodalom és más *fölös* tudományok művelői, csaknem hivatásszerű megszólalással, esszé és publicisztika maradi eszközeivel. Időnként aranylemez díjakor megszólaltatott kócos öreg rokkerek (diploma a tarisznyában, rejteken), a polgárpukkasztás szakadt jelmezeiben, az ifjú nemzedék szlengszólásával; néha egy-két színművész, szerepformálás ürügyén; alkotóművészek kiállításkor, sporadikusan. Említést érdemelnek aztán a sugárzott sajtóban jeles időpontokban szóhoz jutó *egyháziak,* naprakész ökumeniában, a vizipók-csudapók előtt szólva, sajnálatosan ügyetlenül (a képernyő nyilvánossága nem azonos a temploméval), a szerkesztőtől magára hagyottan. Hogy miféle a szószék tévés üzenetének hiábavalósága, már tíz perc múlva mutatkozik az átokszóró utcazajban, lökdösődésben. Nehéz megállapítanunk, hányan vannak azok az értelmiségiek, akiket joggal érhet bírálat; nem töltik be azt a feladatot, amelyet a társadalom íratlan szabályai rájuk rónak. Lehet, hogy a fölsoroltak nincsenek is oly sokan, mint első látásra föltételezhető? Csupán gyakran és országos nyilvánosságban szólalnak meg, tömeges jelenlétük optikai csalódás?

A fontos kérdés valójában úgy hangzik: van-e még szava kis és nagy településekközösségeiben, tehát az emberek közt valóban, a klasszikus értelmiségi alakulatnak (mint etalonnak): a tanító, az orvos és a pap triumvirátusának? (A foglalkozások tágan értelmezendők). Nem akkor kezdődött-e hallgatásuk, amikor egykor, mondjuk egy *májusegyvigyoros* délután a *párttitkár* is leült kártyázni velük?

Tévedés-e azt állítanunk, hogy vannak, akikben tényleg elakadt a szó? Akik nem kezdeményezői civil mozgalmaknak, polgári egyesüléseknek, mert érzik, hogy valójában nem kellenek senkinek? Hogy csupán szikár szaktudásuk fontos. Vagy az sem? A szaktudást e hazában csak bankelnöki és pénzügyminiszteri szinten illő megfizetni. (Másutt — ismeretes — csupa kontár dolgozik). Mit tegyen a tudós, ha egyesek a kutatást jobb időkre halasztható bogaras passziónak tekintik? Merthogy pénz, az nincsen. Mit szóljon a könyvtáros és mit akkor a *művház* kultúrosa? És mit mindazok, akik „kiábrándultak a politikából"?

A rendszerváltás előtt — lásd a kártyaasztalt!— száz ok volt erre. Tudtuk, a munkásosztály egyedül elhivatott. A vezető erő. Az értelmiség alkalmatlan. Az csak egy réteg. A szükséges rossz; ha különc: absztrakt, ha ellenség: szamizdatos. Szalonképes csak az apuka szochazás ordómankójával az egyetemre betámogatott értelmiségi volt, mindvégig. Aztán jöttek a szabad választások. Sokan a diplomások közül azt gondolták, itt az idő, cselekedni kell. Tévedés volt. A „létező szocializmusban" hazudott sánta polgárszerepét az értelmiségi épp a választások napján, végleg elvesztette. Isten tudja honnan, előbújtak az új rendszer erszényes oroszlánjai, teli bukszával, sokhelyt leplezetlenül, másutt politikai köntösbe öltözve. Csak néhány diplomás hagyta el az övéit; beállt nagytőkésnek. Attól fogva persze nem értelmiségi már. Mások az értékrendjei.

A klasszikus értelemben vett értelmiségi *alkalmazott maradt,* a magángazdaságban tisztes, közalkalmazottként szégyenteljes fizetéssel. A diplomás, mint gyalogos a díszszemle verítékes vigyázzmenetében egy a százezrek közt, csupán rubrikatöltelék a bértáblázatban. Az értelmiség az újproletariátus, a minimálbér szorzatának láncaiba verve. Míg egymás közt vannak, nincs baj. Szabadon vitatkozgathatnak, üzengethetnek, írogathatnak tanulmányokat. A véleménynyilvánítás zavartalan, de csak szakmai kérdésekben.

Néha mégis távolabb merészkednek.

Ám mint amatőrök a profik világában, még a szorító közepére sem érnek, még föl sem veszik az alapállást, már zúdul a *jobb-,* vagy *bal*egyenes. A kötelek közt mindenre politikai árnyék vetül, a megszólalást szekértáborba sorolás és pocskondiázás követi. De tessék mondani, ha *Csurka* és *Kiss értelmiségiként* politizálna, nem ülhetnének-e mégis egy asztalhoz, ha csupán abban egyeznek is, hogy mindketten három és félpercesre szeretik a lágytojást? Hátha volna mondandójuk, míg elfogyasztják?!

A valódi értelmiségi lényegénél fogva *középutas.* Minden tudomány és művészet alapeleme a tisztes kétkedés, mozgástere a kísérlet, a kritikai szellem és az ellenőrzött bizonyítás. A társadalom vagy a természet törvényszerűségein nevelkedett ember a vita erejében hisz, a meggyőzésben és meggyőzhetőségben, érvek és ellenérvek tiszta fényében. Tudnivaló: ha a kisvárosi énektanár számára világossá válik, hogy az aszszony-kórus szervezésében politikai folyamatot lát az önkormányzat, nem lesz dalolás. Végül is nem tudhatjuk, hányan vannak, akik hallgatásba burkolóztak. Köztük természetesen megannyi lavírozó, langyvíz kedvelő, *ne-szólj-szám-nem-fáj-fejem.* És hányan az igazi hokisok, akik testi épségükre és családjukra gondolva lejöttek a pályáról, mert ott nem jégkorongozás folyik, hanem verekedés?

A vérbeli játékos korizni szeret, gólörömben ujjongani, szépen passzolni és tisztességgel veszíteni. Néha egy-két bodicsek. Szabályosan, természetesen.

Szenczi Tóth Károly

Három főhajtás a száz éve született Robert Graves előtt

Ezt az emlékező jegyzetet huszonöt magyar költő nevében írom; a huszonhatodik Graves-díjas nevét csak július 26-án, Robert Graves születésének századik évfordulóján fogjuk megtudni. *Megtudni* és nem megismerni, természetesen, mert minden bizonnyal ismert vagy ígéretesnek ismert költő lesz az idei díjazott is, az alapító szándéka szerint, ahogy azt 1968. május 8-án papírra vetette:

A Vers Követelményei

„Tömör, magyar, büszke, önálló.
Csak önmagával szembeszálló.
Nem kapzsi, nem.
Könnyen tud szállni fenn."

Ezt a négysoros rögtönzést Kálnoky László *rögtönözte* magyarra, s most látom, hogy túlságosan magabiztos lendülettel kezdtem ezt az írást; a huszonötből már négyen semmiképp sem adhatnák beleegyezésüket, hogy a nevükben beszéljek. Kálnoky László, Zelk Zoltán, Simon István, Palasovszky Ödön. De boldoggá tesz, hogy a nevüket leírhatom: és ezért az első főhajtás a száz éve születettnek.

S a második? A nagylelkű ítéletéért. Nem, nem a díjalapításra gondolok, hanem az indoklásra. Haladjunk időrendben! Vajda Miklós írja le, aki ötletadója és Devecseri Gáborral megszervezője is volt a Graves-díjnak, s aki a kezdetektől máig egyik kurátora — tehát Vajda írja le azt az anekdotába illő történetet, hogy a figyelmetlenül aláírt szerződés nyomán Graves nem tudott mit kezdeni a magyarországi jogdíjaival. A honoráriumokat ugyanis magyar forintban rögzítették, és a görög mitológiában, a római császárok történetében vagy Jézus életében oly igen jártas angol író nem tudta, hogy ezt a pénznemet a világnak csak 93 ezer négyzetkilométerén lehet elkölteni. Így két választása maradt: vagy ideköltözik és háromévenként hetven dollárokra váltja, vagy elfogadja Vajda Miklós javaslatát. „Ez az! — mondta Graves — költőknek kell adni azt a pénzt! A világon már csak három országban becsülik igazán a költészetet: Walesben, Írországban és Magyarországon." — Hát, nem tudom, hogy hogy van ez azóta Walesben és Írországban, de Magyarországra már aligha áll. Hanem azóta is összejön a Bajza utca 18-ban huszonöt-harminc költő nyaranta, hogy együtt köszöntsék az új díjazottat. Legalább egyszer egy évben. Hála Robert Gravesnek!

Végül a magam főhajtása egy kései felismerésemért. Személyesen 1970 tavaszán ismertem meg Füreden, a II. Nemzetközi Költőtalálkozón. Kétségtelenül Graves volt a fesztivál sztárja: hórihorgas szikár alakját, lobogó ősz haját, lidérces fekete malaclopóját, hosszú piros sálját, muris fejfedőit, ráncos indián-viking-stb.-arcát versengve örökítették meg a fotósok.

Egyik beszélgetéskor azt mondta, hogy ugyan ne nevezzék őt írónak, amikor csakis költőnek tartja magát. De mert nem lehet megélni a költészetből, hát csupán alantas pénzkeresésül írja mindenféle — amúgy több tucat nyelven olvasható — történelmi regényeit. Azok csak afféle versenyagarak, amelyeket azért futtat, hogy kedvenc macskáját, a költészetet eltarthassa. Döbbenten hallgattam. Hát hogyan, „odaát" nem bírnak eltartani egy világhírű költőt?!

Most, negyedszázaddal később, már nem is megértéssel, de erős nosztalgiával idézem Graves szavait. Mert hiszen futtatnánk már mi is mindenféle agarakat! Csak hát egyre gyakrabban halljuk újgazdag pályatulajdonosoktól, bugris versenyszervezőktől, bennfenteskedő bukmékerektől, hogy: Hátrább az agarakkal!

Sumonyi Zoltán

Honorfizetés

A szerkesztőség VIII. kerület Rezső tér 15. szám alatti helyiségében vehető fel a szerzői tiszteletdíj augusztus 1-jén és 2-án — kedden és szerdán, 10 és 15 óra között (bejárat a Rezső utca felől). Valamennyi — beleértve e számunkat is — eddig megjelent írás után esedékes honorárium átvehető.

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
Irodalom Kft:
ÉS Alapítvány
Journal Art Alapítvány

Megjelenik minden pénteken

Főszerkesztő:
KOVÁCS ZOLTÁN

Főszerkesztő-helyettes:
TARNÓI GIZELLA
VÁNCSA ISTVÁN

Szerkesztők és fogadóórák:

Műbírálat:
MEGYESI GUSZTÁV
hétfő, csütörtök 10—13

Széppróza:
DÉRCZY PÉTER
csütörtök 10—13

Tárlat, grafika:
SZIKSZAI KÁROLY
hétfő 11—13

Interjú:
MIHANCSIK ZSÓFIA
csütörtök 12-13

Könyvek:
BODOR BÉLA
hétfő 12—16

Irodalomtörténet:
BATA IMRE
hétfő 10—13

Vers:
TÓTH ERZSÉBET
szerda 10—14

Munkatársak:
DARVASI LÁSZLÓ
KARDOS G. GYÖRGY
KERTÉSZ ÁKOS
MOLNÁR ERZSÉBET
ORAVECZ IMRE

Index: 25-44
HU-ISSN 0424-8848
Szerkesztőség:
1089 Budapest,
Rezső tér 15.
(Bejárat a Rezső utca felől)
Budapest 1437. Pf. 274
Telefon: 269-9211
Telefax: 269-9241
Kiadja: Irodalom Kft.
Felelős kiadó:
a Kft. ügyvezető igazgatója
Telefon: 269-9211
Hirdetésfelvétel:
Rezső tér 15.
Levilágítás: Mester Nyomda

Lapterjesztés: Baranyi és TSA Kft.
Budapest, Bajza utca 68. 1062
Telefon: 153-2755
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt.
és alternatív terjesztők
Előfizethető bármely postahivatalnál,
a hírlapkézbesítőknél,
a Posta hírlapüzleteiben
és a Hírlap-előfizetési
és Lapellátási Irodánál
(HELIR) Budapest,
Lehel u. 10/A, 1900, közvetlenül
vagy postautalványon, valamint
átutalással a HELIR 219-986336
Postabank Rt. 021-02799
pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj:
egy évre 4050 Ft,
fél évre 2028 Ft,
negyed évre 1014 Ft.
Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető: Fekete István igazgató

A lap
a Soros Alapítvány és az Inertia Kft
támogatásával készül.
További támogatóink:
Állami Fejlesztési Intézet Rt.,
Bábolna Rt.,
Central-European International Bank Ltd.,
CHEMO-CAOLA Kft.,
EGIS Rt.,
Építésügyi Minőségellenőrző Intézet,
Graphisoft Kft.,
Inter-Európa Bank Rt.,
Medicor Rt.,
MHB Magyar Sajtóalapítvány,
Nemzeti Kultúrális Alap,
Pannonplast Műanyagipari Rt.,
Taurus Rt.,
Westel Rádiótelefon Kft.

Meg nem rendelt kéziratokat
lehetőségeink szerint gondozunk,
de csak felbélyegzett, válaszborítékos
levelekre áll módunkban válaszolni.

König Róbert

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikusművész

NÉPSZABADSÁG

93 NOV 19
1021

KÖNIG RÓBERT FAMETSZETE

Bocskai. Plakett 1980-ból.

Földnek népei. 1977.

végezte a tálalást. Jóindulatát egyetlen mozdulattal sem túlozta el, s amikor a főszerkesztő egy kis üveg egri bikavért rendelt a kacsasült mellé, korát meghazudtoló gyorsasággal térült-fordult a palackkal, és először az aszott kis ember poharába töltött.

Az ebéd egy teljes órát vett igénybe. A főszerkesztő meghatva nézte a kacsasült körültekintő, aprólékosan gondos fogyasztását. Remélte, hogy ezzel az ebéddel, amit Propper bácsi sajttal és gyümölccsel tovább gazdagított, sikerül a pengeárust élete-sorsa elmondására ösztökélnie. Propper bácsit azonban a szentimentális helyzet nem befolyásolta. Hallgatott. Illetve részletes beszámolóba kezdett a háború előtti futamok híres botrányairól, gondolva, hogy érdekes irodalmi anyaggal viszonozza jótevője kedvességét. Ezzel hozta tudomására, hogy csak borotvapengékkel és amerikai cigarettákkal kereskedik, a szenvedéseivel nem.

A főszerkesző többé nem látta Propper bácsit. Eleinte hiányolta, de

Egy osztályra való tanár tanítványa van

Helytörténész földrajztanár

Az Apáczai Csere János díjas dr. Szőke Sándor

Apáczai Csere János díjat kapott dr. Szőke Sándor, a dombóvári Illyés Gyula Gimnázium tanára a pedagógus pályán kifejtett munkásságáért. Ez alkalomból beszélgettünk a kiváló tanárral, Dombóvár város díszpolgárával.

— Az ország másik részéből, Békés megyéből, a diplomaosztást követően, 1956-ban került Tolnába feleségével együtt, aki szintén pedagógus. Tudatos volt a választás?

— Nem, Dombóvárra úgy helyeztek ide bennünket, a Dunántúlnak ezt a részét addig nem ismertem.

— A beilleszkedésük tökéletes, hiszen azóta is az első munkahelyén tanít.

— Kitűnő iskolába, jó közösségbe kerültünk, könnyen alkalmazkodtunk. Sokat köszönhetek a kollegáimnak, akik mindig segítettek.

— Ebben a gimnáziumban kezdte földtan szakos tanárként a pályáját és most, mint földrajz-kémia szakos tanár készül nyugdíjba.

— A kémia szakot kiegészítésképpen végeztem el a hatvanas években, azóta oktatom mindkét tantárgyat.

— És hogy nem akárhogyan, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az Ön tanítványai sorra nyerték és nyerik az országos tanulmányi versenyeket és számosan választották maguknak ezt a hivatást, azaz földrajz-kémia szakos tanárok lettek.

— Ami igaz, igaz, majd negyven tanítványomból lett földrajz tanár, egy osztályt meg lehetne tölteni velük. Egyébként pedig mindig szerettem a gyerekeket, szerettem versenyekre felkészíteni őket, főleg földrajzból. Talán ezen a területen értem el a legtöbb eredményt, tanítványaim közül 35 jutott földrajzból országos döntőbe, közülük 12 az első tízbe bekerült. Nemrégiben rendeztek egy földrajz versenyt a város iskolái között, amire engem is meghívtak. Ott derült ki, hogy a tanárok majd mindegyike a tanítványom volt.

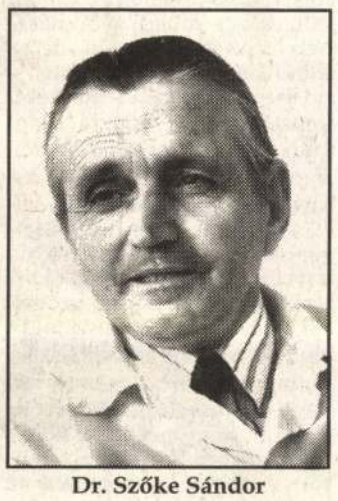

Dr. Szőke Sándor

— A földrajz mellett a történelemmel is igen sokat foglalkozik, több könyve jelent meg Dombóvár történetéről.

— A történelem a szenvedélyem. A hatvanas években a doktori disszertációmat Dombóvár gazdaság-földrajzából írtam, amihez néhány oldal történelmi részt is csatoltam a város múltjáról. Akik olvasták ezt, azok javasolták, praktikus lenne külön kiadni a történelmi részt, legalább tanulhatnának a gyerekek belőle. Így készült el az első könyvem a város felszabadulásának 20. évfordulójára, 1964-ben. A bővített kiadás pedig, amelyik 1945-ig tartalmazza Dombóvár történetét, 1971-ben került kiadásra. Ezenkívül minikönyvek is megjelentek a város történetéről 1964, 1971, 1980-ban.

— Mikor fog megjelenni a város utóbbi 50 évének története?

— Idő kell, történeti távlat, míg az elmúlt évtizedek történeti eseményei megírhatók lesznek. Egyébként pedig Dombóvár Krónikáját, mely a városházán található, 1969. óta folyamatosan írom. A fontosabb események rögzítve vannak. Más településekkel ellentétben az itteni vezetők már akkor nagy gondot fordítottak erre.

— Alapítója és elnöke az 1984-ben alakult helyi Városszépítő Egyesületnek. Mivel foglalkoznak az egyesületen belül?

— „Anno Dombóvár" címmel régi, a településről készült képeslapokból összeállított sorozatot jelentettünk meg, aminek igen nagy sikere volt. 1989-ben megjelentettük Új-Dombóvár történetét, melyet Mészárosné Fodor Klára írt. Nagy munkája volt az egyesületnek a II. világháborúban elesettek adatainak összegyűjtése. A több száz név összegyűjtését egy 15-20 fős csoport végezte és a feleségem írt, illetve szerkesztett egy könyvet belőle.

— Ha jól tudom, foglalkoznak az utcanevek megváltoztatásával, illetve különböző emléktáblák elhelyezésével is.

— Szívfájdalmam, hogy Saguly Károly vasúti főmérnökről, akinek Új-Dombóvár köszönheti a kialakulását, és Hegedűs Alajos plébánosról, aki oly sokat tett a múltban a városért, mind a mai napig nem sikerült utcát elnevezni. Hiába tettünk rá javaslatot, a képviselő-testület nem fogadta el, ezért most egy emléktábla elhelyezésén gondolkodunk. Jelenleg a gimnázium régi, eredeti címerének helyreállításával foglalkozunk.

— Harmichét évi tanítás után most nyugdíjba készül.

— Sajnos olyanok a jelenlegi pénzügyi szabályozók, hogy ha tetszik, ha nem kénytelen vagyok nyugállományba vonulni. Az érettségiző osztályommal együtt én is elballagok. Mindent azért nem adok fel, a város érdekében, amit tenni tudok, továbbra is megteszem, amíg győzöm.

F. Kováts Éva
Fotó: Ótós Réka

Írás közben

(Emlék) Gyerekkorom riasztó élménye, néha még ma is kísért. Második gimnazista lehettem, s hittantanárunk fölényes nyugalommal magyarázta, hogy az egyetlen üdvözítő hit birtokában vagyunk, választottak, s akik más úton közelednek az egy igaz Istenhez, elkárhoznak. Dermedten hallgattam szavait, s óra után bátortalanul bevallottam neki, megszégyenítve és mentegetőzve, hogy vegyes házasságból származom, édesanyám református, mi lesz vele? Tudós férfiú volt, a teológia doktora, bíztam irgalmában. Felemelte ápolt kezét, s ma is előttem van húsos arca, amint szánakozva néz rám, sajnos, kisfiam, mondta, el fog kárhozni. Megdermedve álltam előtte, sápadtan, kezem reszketett. Azt hiszem, megsajnált. Megsimogatta fejemet s azt mondta, nem tehetünk semmit. Valamit dadogtam, a falnak dőltem, háttal a többieknek, hogy ne lássák könnyeimet. Ez is iszonyatos volt és jóvátehetetlen: egy kisfiú áll a győri gimnázium folyosóján és sír. Nem mondtam el azóta sem senkinek, szégyelltem kiválasztottságomat.

Az egyház később megengesztelődött, ma már több út vezet az üdvösséghez, de az emlék nem halványodott el, s ha eszembe jut, most is látom a régi kisfiút, áll a gimnázium folyosóján, elrejtette arcát, mert nem akarja látni, amint szörnyű ördögök, bűzösen és láncot csörgetve hurcolják édesanyját a kárhozatba.

A gyerekkori látomást a valóság folyamatosan táplálta, az ártatlanok tehetetlenül vergődtek a hatalom szorításában, s az is ellenük szólt, amit mentségükre mondhattak. Mindenki felett a démon suhogtatta kardját, mert maga a lét volt bűn, az élet nem Isten ajándékát jelentette, hanem a kiszolgáltatottságot, az eleve elrendelt bűnösséget, amit nem lehetett megfellebbezni.

A középkori ember kínos pontossággal vallotta meg bűneit. Volt mit megvallani, mert két gyónás között gondtalanul vétkezett, csalt, paráználkodott, háromélű tőrt döfött szomszédjába, de Istennel meghitt viszonyban volt, a franciskánus barát pedig, aki titkon látogatta feleségét, megnyugtatta, hogy esendők vagyunk. Az égi mérleg egyensúlyban volt, csak arra kellett ügyelni, hogy az utolsó szó ne az ördögé legyen, mert örökkön ott settenkedett az ember nyomában, agyafúrt volt és kitartó, az őrangyal pedig zavartan elfordította fejét, amikor kockajátékra buzdította vagy a fürdőslányokat juttatta eszébe.

Nietzsche izgatottan írta, hogy Isten meghalt, de bárhogyan történt is, a régi egység megbomlott, a világháború őrjöngésében már nem volt jelentősége a test esendőségének, mindenki léte okán volt bűnös, tetteitől függetlenül. Erről később írtam, Heidegger ürügyén saját gondjaimat is megfogalmazva, s valamennyiünkét, akik részt veszünk ebben a társasutazásban, melynek úticélja senki előtt nem világos.

Milyen is az a világ, amelyben élnünk adatott? Lehetne jobb is, de végtére ki tudnánk egyezni vele. Vannak, akik azt mondják, túl sokan vagyunk, de a Földön van hely mindenkinek, jutna élelem és lábbeli is, de az emberiség történelme során eddig még nem tudta megoldani az elosztást, az egyik fölösen halmozza gazdagságát, de hiába mondják, hogy Isten őket is saját képmására teremtette, a gazdagok finnyásan elfordulnak. A forradalom legtöbbször nem old meg semmit, az ár elvonul, s kezdődik minden elölről, az ellentétek pedig csak növekednek. A szegényről közben kompromittáló adatok derülnek ki, például az, hogy másvallású. Bizony, a szeme sem áll jól, mondják fejcsóválva a törzs bölcsei, s most már nemcsak az igazság, hanem a méltányosság szálai is összekuszálódnak.

Gyerekkorom kisvárosában népes zsidó hitközség működött, mégsem ők voltak a „másvallásúak", mert a keresztények nem fértek meg egymással. A katolikusok eretneknek nevezték a reformátusokat, amazok viszont mindenre elszánt pápistáknak hívták a katolikusokat, s kölcsönösen őrizkedtek attól, hogy rokonságba kerüljenek. Végtére mindenki gyanús volt, ám az igaznak vallott hit valami előkelőséggel párosult, ezt érezte velem a tanár úr is az iskola folyosóján.

Nagyon régen volt, de ma is érzem a szégyent, mert nem akartam kiválasztott lenni. Később sem, amikor születési bizonyítványokért loholtunk különböző hivatalokba, már nem is tudom hányadiziglen bizonyítandó árjaságunkat. Azután azt kellett igazolnunk, hogy eleink között nem volt osztályidegen, zsebünkben pedig mindig volt néhány önéletrajz, mert bármikor szükség lehetett rá.

Villanásokra most is kísért a dicstelen múlt. Politikai programba került a kereszténység és nemzeti eszme, csak éppenséggel nem tudni, hogy mit jelent a magasztos jelző. Én például – gondolom mások is így vannak ezzel – soha nem szoktam dicsekedni azzal, hogy magyar vagyok. Anyanyelvem, kultúrám ide köt, igaz, nem én választottam, de elfogadtam s külföldön a szállodai bejelentő lapon épp olyan adatnak tekintem, mint a többit. Egyébként zsidóként, erdélyi szombatosként is magyarnak mondanám magam, mert nem tehetek mást. Ahogy Grün bácsit is magyar emberként vitték a haláltáborba, közös szégyenünkre, s utolsó pillanatáig csodálkozhatott, hogy a hazának gondolt állam miért szolgáltatta ki egy idegen hatalomnak. Harcolt az első világháborúban, öregapja a szabadságharcban honvéd volt, távoli őse pedig a Vereckei hágón át érkezett a honfoglaló magyarokkal, ugyanis meggyőző adatok vannak arra, hogy a Volga mentén zsidó tömegek is csatlakoztak hozzájuk, akikkel addig is jó barátságban éltek.

Szóval így állunk. A nemzeti dölyf, a vallási felsőbbrendűség rossz tanácsadó. A két háború között gyakran emlegették a magyar „kultúrfölényt", de legföljebb félművelt kispolgárok kérkedtek ezzel, Babits, Kosztolányi, a Nobel-díjas Szentgyörgyi Albert ilyent nem mondott volna. De őseivel se dicsekedett egyik se. Mert ugyan mi részünk lehetne abban, hogy eleink derék emberek voltak, ha úgy adódott, a csatatéren is megállták helyüket? Igaz, ha valakinek Haynau, Szálasi, Rákosi van ősei között, jobb, ha elhallgatja, pedig igazán nem tehet róla.

Az a kisfiú a győri gimnáziumban a félelemtől vacogva vallotta be, hogy édesanyja eretnek. Ma is látom, a falnak dől, tehetetlen, csorognak a könnyei. De azt is tudja, hogy el kell rejtenie fájdalmát, mert mi lesz, ha igazhitű társai megtudják, hogy édesanyjára lánccsörgetve várnak a bűzös ördögök?

Csányi László

Katona Tamás bízik a levéltárak megnyitásában

1848 még ismeretlen dokumentumait Moszkvában őrzik?

Apáink életében 1945 jelentette a reményt, nagyapáink őszirózsával a sapkájukon meneteltek, dédapáink Deákot hallgatták, ükapáink talán Petőfivel borozgattak a Pilvax-ban. Milyen változást hozott a magyar történelemben a csaknem másfél évszázaddal ezelőtti március? Vajon ennyi idő elteltével tudunk-e mindent az akkori eseményekről? – kérdeztük dr. Katona Tamás történészt, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkárát.

— 1848-ban született meg az európai, a korszerű, a polgári Magyarország. A honfoglalás, a kereszténység felvétele óta ekkora változás nem ment végbe a magyar társadalomban, mint akkor. Egyik napról a másikra egy feudális országból a kontinens legdemokratikusabb országává lettünk. A fiatalok forradalma volt 1848, azoké a fiataloké, akik mindenre gondoltak, s nemcsak az események szellemi vezetéséhez értettek, hanem ha kellett, beálltak harcolni vagy ágyút önteni. Az a sokat idézett 12 pont annyira összefoglalta a kor (és sok szempontból a mi korunknak is) legfontosabb kérdéseit, hogy ma sem kellene újrafogalmazni. Mást ne mondjak, azóta, ha a sajtószabadságot megsérti valaki, a nemzet önkéntelenül az első pontra gondol: „kívánjuk a sajtó szabadságát, a cenzúra eltörlését".

— Hogy látja a történész a forradalom vezetőinek személyét, szerepét? Kossuthét, Petőfiét, Széchenyiét, Görgeyét, Deákét?

— Jellegzetesen magyar előítélet, és történelmietlen nézőpont, hogy valakit csak mások rovására tudunk szeretni. Azt gondoljuk, hogy Kossuth nagyobb lesz attól – (nagyon alacsony ember volt az életben), ha Görgeyt megpróbáljuk beletaposni a földbe, vagy hogy Kossuth lebecsülésével Görgey hadvezéri zsenialitását növeljük. Olyan személyek voltak mindannyian, akiket nyugodtan lehet egyszerre szeretni és példaképnek is tekinteni. Egyetemi oktató koromban megtanultam: nem hatásvadászat, nem valamiféle tudománytalan felületesség, ha a történelmet nem a számok és tények csontvázává silányítva tanítjuk. A fontos és látszólag lényegtelen dolgok együtt teszik a történelmet érdekessé.

— Vajon eleget tudunk-e a szabadságharc eseményeiről? Nemrégiben vetették a történészek szemére: a bécsi levéltárakban olyan 48-as dokumentumok is vannak, amelyekhez még hozzá sem nyúltak.

— Szépen hangzik, de természetesen nem igaz. Moszkvában viszont annál több, számunkra fontos irat van. Most talán az ottani levéltárak is megnyílnak a hadtörténész kutatók előtt. 1848 szeptemberétől a szabadságharc háború volt, ahol a katonák játszották a főszerepet és nem a politikusok. A haditörténelem biztosan nem olyan izgalmas, mint az ideológiatörténet, ugyanakkor valamire megtanítja művelőit: csak akkor tudnak helyesen ítélni, ha mind a két fél véleményét ismerik. Ha tudják, hogy az egyiknek és a másiknak milyen szándékai voltak. Egyelőre nagyon kevés olyan nyomtatott forrás, visszaemlékezés van, amiből az oroszok 1848-as magyarországi szerepét meg lehetne ítélni. Hallatlanul izgalmas téma, miként látták az orosz generálisok, vagy éppen a fiatal hadnagyok azt az országot, ahová vezényelték őket. Úgy érzem, a moszkvai levéltárak anyagának megismerésével, izgalmas és fontos tényeket tudunk hozzátenni a szabadságharc katonai történetéhez.

— Mikorra válhat teljessé mindaz, amit 1848-49-ről tudnunk kell?

— Hála Istennek soha! Borzasztó lenne az élet, ha egy-egy történelmi korszakot ki lehetne pipálni, mondván, erről már mindent tudunk.

Szabó Margit
Ferenczy-Europress

Tamási jegyzet

Versek a galériában

A száműzött költő hagyatéka

Talán minden azzal indult, hogy Könnyű László képzőművészeti gyűjteményt adományozott Tamási városnak. Ezzel megteremtette egy állandó kiállítás, galéria alapjait. Erről annak idején részletes tudósítást adtunk. Arról is beszámoltunk, hogy a galéria új helyre költözött. Az egykori MSZMP székház új funkciói között jó otthont találtak az állandóan megtekinthető gyűjteménynek és mellette az időszaki bemutatóknak is. Tavaly decemberben Könyv István János grafikáit, január-februárban Stekly Zsuzsa tűzzománcait láthatták, március 28-ig Fusz György kerámiáit tekinthetik meg.

A galéria rendezvényeiért felelősek természetesen sorolják tovább ez év végéig a tárlatokat. Így május-júniusban Kádár János Miklós festőművész, június-júliusban a Diósgyőri Képzőművész Stúdió, július-augusztusban Szatmári Tamás fazekas mutatkozik be a tamási közönségnek. September-október hónapban Kiszely Melinda babakiállítása látható majd, október-novemberben Gyeney Judit szobrai és december közepéig Kun Éva kerámiái.

A galéria bejárata melletti asztalon füzet vastagságú könyv hívja magára a figyelmet: Könnyű László, „Útszéli fák" című verseskötete. Dr. Könnyű László 1914-ben született Tamásiban. Tanári végzettséggel 1944-ben hadi munkára sorolták, majd családjával Ausztriába telepítették. Rövid életrajzát olvashatják a kötet borítóján. Belül viszont azokat a gondolatokat, melyeket a költői hang fogalmazott Könnyű Lászlóban.

Olcsó szójáték a megjegyzés, hogy „könnyű versek". Inkább azt célozza, hogy könnyen befogadhatók. Egyszerű szerkezetűek. Tartalmuk a földi valóságban gyökerezve szól tájról, hazáról, szerelemről. Apró csodákról, amivel minden ember találkozik a hétköznapokban, csak kevesen fordítanak időt, hogy ezeket a perceket meg is szólítsák, amint azt Könnyű László tette. Eltévedt vad magányához hasonlítva a száműzött költő sorsát.

Messziről jött ember azt mond amit akar. Tartja a mondás. Nagyon sokan térnek úgy vissza szülővárosukba kisebb-nagyobb távolságokból, hogy hosszú és lélekemelő történeteket meséljenek hűségükről és a hazai föld megtartó erejéről.

E soroknak nem célja a költői értékelés, méltatás. Annyi csupán, hogy újra figyelmet keltsen egy képzőművészeti gyűjtemény, immár hagyaték, – tavaly hunyt el Könnyű László – örökség részének kézzel fogható értékeire. E gyűjtemény a közeljövőben gyarapodni fog neves magyar képzőművészek alkotásaival. Az sem elképzelhetetlen, hogy a külföldi magyar emigráció költőjének a már említett „Útszéli fák" kötete mellett a „Szerelmes ének az almafáról" és a „Költöznek a cselédek" című könyveket is lapozhatja majd Tamási város líraibb szavakra is vágyó, azt művészi látvánnyal párosítani akaró lakossága.

–decsi–

Kis

Generáció

Ifjúsági oldal

Törd a fejed!

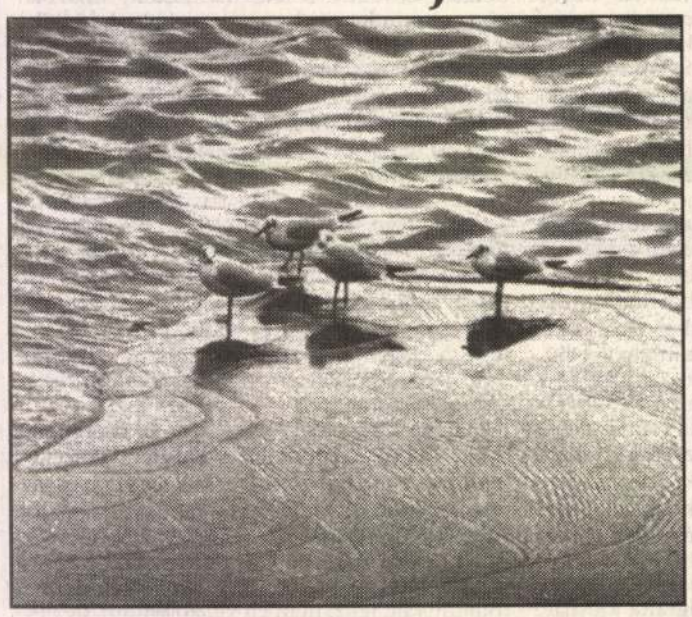

Két héttel ezelőtti rejtvényünkben azt a kérdést tettük fel, vajon milyen állatot szimbolizálnak a Gottvald Károly felvételén látható farönkök. Nos, bár a beérkezett megfejtések az állatvilág egyedeinek széles skáláját vonultatták fel, csak egy megoldást fogadhattunk el, mégpedig azon kedves megfejtőinkét, akik csigára tippeltek.

Nos, közülük Tvaruskó Tímea mórágyi olvasónknak kedvezett a szerencse, övé a megérdemelt jutalom.

E heti rejtvényünk Ritzel Zoltán felvétele. A kép nem mindennapi eseményt ábrázol, s azt kell kitalálni, vajon min utaznak olyan megelégedetten ezek a madarak?

Aki beküldi a választ, a két hét múlva megjelenő Kis Generáció oldalból megtudhatja, hogy helyesen tippelt-e.

Filmekről

Sigourney Weavert a Végső megoldás a Halál című film után egy új szerepben láthatjuk. Az 1492 Colombus című filmben Izabella spanyol királynőt játssza.

Hamarosan a hazai mozikban is látható lesz Arnold Schwarzenegger új alkotása, a The Last Action Hero című film.

Könyörtelenül. Ez a címe Clint Eastwood legújabb westernfilmjének, melyben nemcsak a főszerepet játssza, hanem rendezője is a produkciónak. Clint Eastwoodnak ez a harminchatodik filmfőszerepe.

Christian Slater saját forgatókönyvet írt, melyet most megfilmesítenek. A produkció címe: True Romance, a főszerepet természetesen maga Christina játssza el.

Arany Zsolt

Vicces!

Móricka szülei házitanítót fogadnak, mivel fiúk kissé nehézfejűnek bizonyul.

Egyik nap Móricka apja meghallja, hogy a másik szobában a fiának éppen a halott apáért szóló imát oktatja a házitanító.

— De kérem, én még nem haltam meg! – ront be felháborodottan az atya.

— Na ja, kedves uram, de mire ezt az imát a maga fia megtanulja. . .

Önéletrajz XV.

Vámpír pírral tündöklő orcával – régebben ezt csak mocskos pofának mondtuk volna – tanított bennünket, hiszen szerelme lassanként viszonzásra talált Csámpás Juci részéről, aki addigi életében legjobban a tizenötödik születésnapjára kapott hintalónak örült, mivel titkon mindig huszárfőhadnagy szeretett volna lenni. Igaz, ez nem sikerült neki, mert az első szexológiai vizsgán – ez is majdnem csodaszámba menő esemény volt – nőnek, így huszárnak alkalmatlannak nyilvánították. Juci néni így a sorozást követő húsz esztendőben nem sok örömöt talált, ha csak azt nem, hogy minden nyáron három napra ellátogatott Budapestre, ahol az elmeintézetben tengődő nagypapájával diskurált naphosszat. Nem csoda hát, ha – hála a mi, s elsősorban az én ténykedésemnek – ő maga is odakerült néhány hónapra. Szóval Vámpír tutira szerelmes volt, s Csámpás Juci az iránta való hódolatot maximálisan viszonozta. Történt ugyanis a heves udvarlás hetedeik hetében, hogy Csámpás Juci bebóklászott a terembe, s az írásóra kellős közepén a maga gyöngybetűivel felfirkantotta a táblára, hogy Szeretlek Váhm Pál! Mi meg lelkes nebulók – mivel feladatunk a táblai szöveg másolása volt – mindannyian beírtuk ezt a megható szöveget füzetünkbe. Mivel Vámpír éppen az ablakon át figyelte a szerelmes galambok turbékolását, szárnyverdeséseit, az egészről semmit nem tudott, s csak a füzetek javításánál lett figyelmes e figyelmességre. Igaz, hogy ő ebben a mondatban szerelme megcsúfolását vélte felfedezni és dühében mindenkinek egyest adott, de két nap múlva, mint az osztály szóvivője osztályfőnöki órán jeleztem neki, hogy erősen sérelmezzük az eljárást, s felvázoltam neki azt is, hogy a Csámpás Juci volt az egész dolog megindítója. Erre Vámpír nagyon megindult, s kijelentette, hogy az egész osztály dicséretben és három gombóc fagyiban részesül, amiért Juci néni mondatát oly híven másoltuk füzetünkbe.

A fagylaltozás viszont csak előjáték volt, hiszen nem telt bele még két hónap, s Vámpír megkérte Juci néni kezét, aki nem is utasította vissza kérését. Szóval az esküvőre egy szép április végi napon került sor. Az anyakönyvvezető már két napja bírta antialkoholista fogadalmát, nehogy valami hülyeséget mondjon a násznép és az ifjú pár előtt, de ez mind kevés volt, mivel Isten – no meg én magam – másképp képzeltük el a világra szóló lakodalom forgatókönyvét, mint a rokonság. Így az esküvő napjának délelőttjén felkerestem Zül Lőrincet, Metropolice anyakönyvvezetőjét, s megkértem, adja elő gyakorlásképpen esküvői beszédét. Ez hibás lépés volt, hiszen Lőrinc fél órán keresztül beszélt, s ami igen furcsa, nem is túl nagy hülyeségeket. Ekkor már tudtam, hogy nem lesz könnyű dolgom, ha komoly botrányt akarok kirobbantani az esküvőn, de nem adtam fel a reményt. Hosszas vita árán sikerült meggyőznöm Zül Lőrincet arról, hogy két pohár pálinka még nem a világ, attól még tud értelmesen és szépen beszélni, sőt, ha megissza, akkor lesz csak igazán szép a hangja, hiszen a pálinka időlegesen elűzi hangszálairól a hangzásrontó baktériumokat. A megbeszélt két pohár helyett sikerült hármat belédiktálnom, s ebben nem kis örömömet leltem, hiszen kezdett úgy kinézni a Lőrinc bá, mint aki benéz. Köszönhető volt ez annak is, hogy az első kisüsti után már vad pálinkát adtam neki kis denaturált szesszel hígítva. A harmadik pohárban már egy csepp pálinka nem volt, csak tisztán a szesz, s dicső anyakönyvvezetőnk panaszkodni kezdett a látására. Mondtam neki, hogy most van azon a határon, amikor pusztulni kezdenek a baktériumok, s ez időszakos látáskárosodást idéz elő mindaddig, amíg meg nem issza a negyedik pohárral, hiszen a bacik méreganyagait, amik halódásukkal jelentkeznek a negyedik pohár semlegesíteni fogja. Igazam lett, mert ezután már nem panaszkodott az öreg semmit a látására, sőt sorolni kezdte a fehér egerektől az ördögökig, hogy mi mindent lát. Erről, valamint az esküvő és a lagzi lefolyásáról azonban majd legközelebb.

Okoska

(Folytatjuk.)

Heti cáfolat

Nem igaz, hogy a szokatlanul hűvös március elejei időjárás miatt nőnapon hóvirág helyett csak jégvirágot kaptak a hölgyek, amit aztán az ajándékozó kívánsága szerint forró csókkal jutalmaztak.

Slágerlista a tengeren túlról

1. Whitney Houston	I Will Always, Love You
2. P. Bryson & R. Belle	A Whole New World
3. Duran Duran	Ordinary World
4. Whitney Houston	I'm Every Woman
5. Shanice	Saving Forever For You
6. Arrested Developmen	Mr. Wendal
7. Shai	If I Ever Fall, In Love
8. Prince & New Power Generation	„7"
9. Boyz Il Men	In The Still Of The Nite
10. Naughty By Nature	Hip Hop Hooray

Az én slágerlistám

1. Bon Jovi	Bed Of Roses
2. Manhattan	Féltve őrzött emlék
3. Dr. Alban	Sing Hallelujah
4. Manhattan	Ne sírjál
5. 2 Unlimited	No Limit
6. Manhattan	Nem is igaz
7. Delhusa Gjon	Túl vakmerő
8. Manhattan	Hello
9. Edda	Büszke sas
10. Manhattan	Volt egy igazi nyár

Sümegi Zita
Decs

Hogyan emlékezünk?

1848. március 15. piros betűvel vésődött be a naptárba. Mit is mond ez az évszám nekünk, most 1993-ban? Hogyan vélekednek erről a napról az emberek, kinek mi jut eszébe március 15-ről, erről kérdeztünk néhány ismerőst-ismeretlent.

Mindenki birtokolni akarja

— Hogy mi jut eszembe március 15-ről – vallja egy ismeretlen –, arról a klasszikus napról? Fiatalember voltam, amikor forradalmi láncként emlegették a tavasz három nagy eseményét (március 15, március 21, április 4). Szerény véleményem, hogy akkor a március 15-e a legmagyarabb ünnepet jelentette.

Ez a nap jelentős fordulat volt a magyar nép életében, amikor minden külső erő nyomása nélkül kezdett valamibe az ország. Nem voltak más erők, amelyek kívülről szították az országot. A helyzet megérett a változtatásra, és a bécsi forradalom híre elég volt, hogy itt is kipattanjon. Szomorú vagyok, mert minden rendszer kisajátítja, minden hatalom megmagyarázza, hogy ez a nap úgy jó, ahogy van. Mindenki birtokolni akarja, ami azt mutatja, hogy valójában sokkal jelentősebb lehet a március 15. mint hiszszük. Ez volt az első egységes forradalom, ami „nem falta föl" saját gyermekeit.

Félek, hogy a történelem rossz irányba megy el, és egy intelligens demokrácia kell, ami megvédi ez ellen az országot.

Szimbólum

Dányi Dórának – aki érettségi előtt álló fiatal lány – erről a napról Petőfi, a Nemzeti dal jut eszébe. — Nemzeti ünnepünk, a legnagyobb ünnepünk, de igazán nem érződik rajta. Programok, amelyek feleelevenítik az akkori eseményeket, ma már elcsépeltek. Elnyomják a fogalmat azzal, ahogy ünneplik. Talán a legszebb verse Petőfinek a Nemzeti dal, ami valójában az ünnep szimbóluma is.

Ünnep és Petőfi

Somos Jánosné irodavezető március 15-ikét a legmagyarabb ünnepnek vallja. — Mindig meghatódom, amikor kitűzöm a nemzeti színű kokárdát. Az ünneprőll Petőfi jut eszembe, aki a kedvenc költőm. Mint minden fiatal, én is írtam verseket, és ezek az akkori tanárom szerint Petőfi-stílusban íródtak.

Ha rossz hangulatom van, Petőfi-verset olvasok. És nagyon szomorú vagyok, hogy nagy költőnk nevét az utóbbi években bepiszkították.

A nép szószólói

Kovács Kriszti: — Bennem a harci jeleneteket ábrázoló képek, festmények jelennek meg e napnak kapcsán. Úgy vélem, ez a nap a nemzet ünnepe még akkor is, hogy nem mindig volt piros betűs ünnep. Ez az akkori társadalom eseménye volt, és nem rétegeket érintett. A nép igényének a tolmácsolását a „márciusi ifjak" vállalták magukra. Egységes háttérrel mögöttük úgy érzem könnyebben megtehették, még kockázattal is, mint esetleg a mai ifjúság tehetné. Ezen a napon valójában mindenki ünnepel, a saját maga belátása szerint, egyénien.

Nem politika

Molnár Sarolta: — Úgy érzem, politikai eseményt csinálnak belőle. Pedig a történelmet politikai színben feltüntetni nem szabad. Március 15. mind a gyerekeknek, mind a felnőtteknek mást és mást mond. Egy huszonéves fiatalba nehéz felébreszteni a szellemet, mert hiszen eddig sem kapott erről semmit.

Úgy kellene nevelni a gyerekeket, érezzék, hogy a nemzet nagyjai akartak tenni valamit, nem felületesen, hanem meggyőződéssel, hittel, ami a mai ünnepekből hiányzik.

–p. teri–

A csendesnapon születtek

Beszámoltunk a református fiataloknak rendezett nagydorogi csendesnapról. Szó esett arról, hogy ott egyik játékos feladatban megadott szavakból kellett gondolatokat fogalmazni. Az így született írásokat – korábbi ígéretünk szerint – közreadjuk. Talán érdekli olvasóinkat az is, melyek voltak a gondolatokat irányító szavak! Íme: holdsugár, sirály, félelem, élelem, csillagom, meghagyom, lelkem, testem, karom, akarom, álom, vágyom, ölelés, ébredés.

Aki elsőként a helyszínen is felolvasta dolgozatát, a 13 éves, Nagydorogon élő Komáromi Lilla volt.

✶

„Holdsugaras éjszakában a vízparti sirályok csengő éneke mellett néztük a csillagokat. Emlékszel? Mintha egy álom lett volna, ahogy testem a testedhez, karom a karodhoz ért. Átöleltük egymást, s vágytam a szerelmedre. A parton ültünk egymásba font karral, ültünk s néztük a csillagokat." (Komáromi Lilla)

✶

Ezt a feladatot csoportosan, vagy ketten-hárman összehajolva is megoldhatták a leányok és fiúk. Erre itt következik két példa:

Egyik: „Szemed mint a holdsugár. Úgy megyek utánad, mint a sirály az élelem után. Meghagyom testem, lelkemet az álomnak. Karommal ölellek át tégedet, veled ébredek és veled fekszem." A szerzők: Kerényi Tímea, Töttösi Katalin, Balogh Eszter, Hacskó István.

A másik csoportban 14 évesek formáltak mondatokat: „A holdsugár, mint a sirály, úgy szárnyalt az éjszakában. A félelem testemen, lelkemen keresztül vágott. Álmomban ölelésed éreztem, de ébredés már nem a karodban talált engem." Goda Gabriella, Pető Zita, Töttösi Erika.

✶

Az azonos hangzókat egymáshoz illesztő formát választotta a „Szaniszló" jeligével ellátott feladatlap írója:

„Egy éjjeli holdsugár/ alakod üde és sudár./ A tengerparton repül egy sirály/ az égen ő most a király./ Akarlak csillagom,/ de ruhádat meghagyom,/ testedre, lelkedre vágyom./ Olyan ez mint egy édes álom./ Forró csók, meleg ölelés./ Rossz lesz majd a reggeli ébredés."

✶

Hasonlóan a rímeket kereste Marlok Károly is:

„Mint a nappali holdsugár/ Ahogy napba száll a sirály/ Kerget a mély félelem/ Kellesz, mint az élelem./ Te vagy egyetlen csillagom,/ Szívemben helyedet meghagyom/, Utánad vágy a lelkem,/ Ölelni kíván testem,/ Feléd tárul remegő karom,/ Kezed elengedni nem akarom,/ Számomra csak te vagy a álom,/ Bőröd érinteni csak erre vágyom,/ Imádom az átható ölelést,/ S öröm veled az ébredés."

✶

Mester Péter sorokat Jezáró szavaival, ugyancsak a verselés hagyományos értelmezésének példáját adta:

„Mikor virrad az éjféli holdsugár,/ S honját nem lelő, riadt sirály/ Kíben feltámad a félelem,/ Mert éhes és nincs élelem,/ Lelkem így reszket csillagom/ Szerelmem zálogát szívedben meghagyom./ Tied lelkem/ Tied testem/ Alél feléd kitárt karom,/ Repülj ide! Azt akarom,/ Éjjel kísért az álom/ Teljesülne, erre vágyom,/ Ringat karod, lágy ölelés,/ De zordan kelt az ébredés."

✶

Kötetlenebb formákat választottak azok a lányok, akiknek alkotásaival zárom e rövid válogatást:

Dobrádi Aranka így fogalmazott: „Álmomban oly helyen jártam, hol holdsugár világított. Félelem járta át testemet, mert éreztem messze vagy. Minden vágyam egy ölelés volt, de tudtam hiába akarom, hisz te távol vagy s én itt vagyok. Majd egy sirályt láttam. Szomorú volt. Magányosan szálldosott, s ez lelkem mélységéig hatott. Vihar támadt. A madár eltűnt. Megrémültem, hogy teljesen magam vagyok. Felébredtem, s megnyugvással láttam, mellettem vagy Csillagom!"

✶

Hőninger Judit: „Nem akarom az álmom, mert félem az ébredést. S néha még nappal is álmodom. Ilyenkor gyűlölöm a testem, lelkem, mindenem. S őt mégis szeretem".

✶

Nem „költővé avatás" volt a célja a fenti írások közreadásának, csupán illusztráció, miként lehet a magyar nyelvvel játszani akkor is, ha adott helyen, időben valakik, Valaki nevében összegyűlnek! Nyilván nem kerülte el az olvasók figyelmét, hogy valamennyi írás tartalma, témája a szerelemmel kapcsolatos. Ez nem véletlen, bár nem volt kötelező választás! A beszélgetés adta, mely a szépségről szólt. A jelenlevő korosztályának megfelelő, sajátos érzés is helyet kapott ebben. Ezúton is köszönet azoknak a lelkészeknek, akik a fiatalok nevelését tűzték életük zászlajára legfontosabb feladatul. Így Nagydorogon is folytatódhatott, az egykori konferenciákat idéző találkozássorozat az azonos vallásban hívők és élők között.

Decsi Kiss János

König Miksa ifj

Körmöci ércmvéső

l.

Num. Körl

1942. 56. l.

57 l.

76. König Miksa 7/

Vésnök

l.

Huszár Emlékerém

7. l. 8. l.

9 von Paumbshausen

König János

műve Kolozsvárott Szent Péter temploma előtt áll.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E.A.

Seemann Verlag I. 1968. ₹751 459 l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

arcképével, 1885. évszámmal. Bemélyitett jegy : Körmöcz-
e, braune Glasur, mit dem Reliefporträt des Kronprinzen
rke

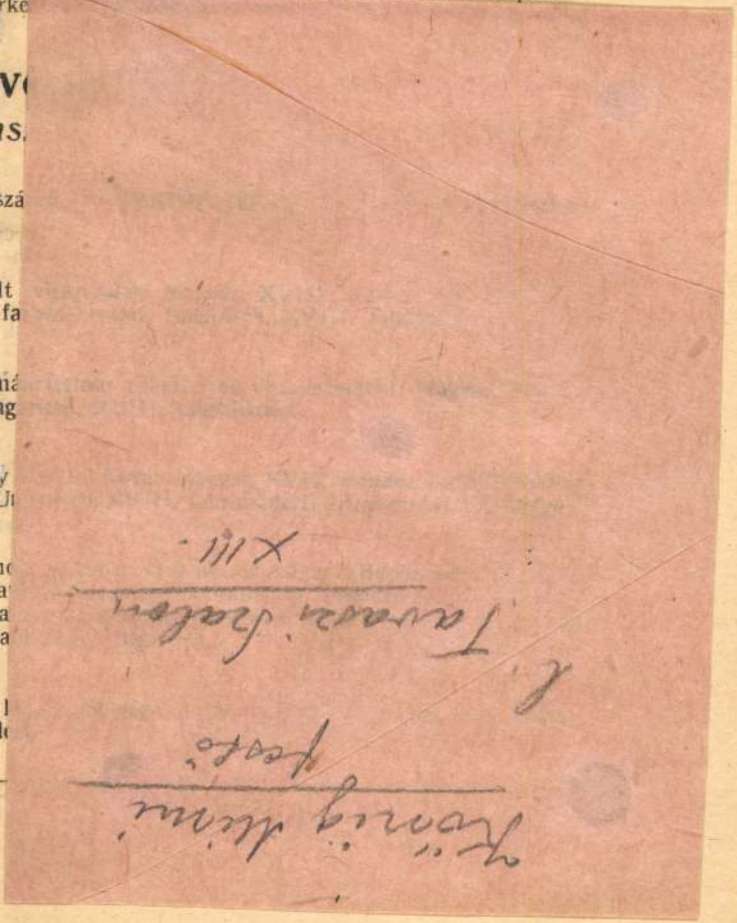

köszörült, festett címkével. XIX. század eleje
XIX. Jahrhundert.

1117. **Virágedény,**
malachitüveg. Bükszád, XIX. század. — VASE,

1118. **Levélnehezék,**
üveg, Kossuth Lajos képével. XIX. század. — BR

1119. **Mécses,**
üveg, baluszteres száron nyugvó gömbös testtel. –

1120. **Talpas pohár,**
köszörült díszítéssel, rajta vörös mezőkben látképe
Fuss, geschliffen, mit Ansichten und Aufschriften.

1121. **Palack,**
üveg, bognár céh jelvényével és 1824-es évszámmal.

1122. **Diszedény,**
réteges üveg, irizáló zöld alapon kék iriszekkel. S
blauen Blumen.

1123. **Talpas pohár,**
üveg, köszörült díszítéssel: Táncoló magyar férfi é
geschnittenem figuralem Dekor. Mitte XIX. Jahr

1124. **Butykos,**
tejüveg, zománcfestésü stilizált díszítéssel. XVIII.
siertem Dekor in Emailmalerei. Ende XVIII. Jahr

1125. **Butykos,**
tejüveg, zománcfestésü stilizált díszítéssel és felirás
mit stilisiertem Dekor und Aufschrift in Emailmal

KÖNIG RÓBERT

GRAFIKUSMŰVÉSZ

ÓBUDAI MŰZEUM (III., Fő tér 1.) Játék kaleidoszkóp 2000 – Karlócai Mariann magángyűjteményéből rendezett kiállítás. Kőbe zárt múlt – Lapidárium a Zichy-kastélyban. Költészet versben és grafikában – König Róbert grafikusművész kiállítása.

NÉPSZABADSÁG 2000. VI. 13

MDK.

König Róbert

Szereplése gyermekrajzkiállitáson

Fejérmegyei Hirlap 1965 juni.2o.lap -

König Róbert

A Velencei Nyár keretében három Fejér megyei képzőművész állitott ki augusztus 15én a velencei Klubkönyvárban: Fehér László grafikus, König Róbert és König Frigyes festő.

Magyar Hirlap 1973/225/8

Kőnig Róbert

A ráckevei Ady Galériában látható Fegyó Béla több olajfestménye, Csik István alkotása, melyet a Képzőművészeti Alap adományozott, Szőnyi rézkarca, Pleidell János, Kőnig Róbert tusrajza, Váczi Zsuzsa alkotása.

Rajztanitás 1975-3-31
Losonczi: Ráckevei Ady Galéria

König Róbert grafikus

Csokonai születésének 200. évfordulója tiszteletére Csurgón fiatal képzőművésnek grafikai kiállítása nyílt meg, hódolva Csokonai szellemének. Szerepel a művész grafikája is.

H.B.: Csokonai – kiállítás Csurgón. Somogyi Néplap, 1945. okt. 30.

König Róbert grafikus

Csaßonai Vitéz Mihály születésének 200. évfordulójára készült grafikákból nyílt kiállítás ~~nyílt meg~~ Csurgón, melyen munkái szerepelnek.

Magyar Nemzet, 1975. okt. 17.

König Róbert
Grafikus
Kiállítás Szekesfehérvárott

Magyar Hirlap 1973 X 285

König Róbert grafikus

Gokonai 200. születési évfordulója kereté-
ben öt grafikus készített illusztrációit előbb
Miskolcon, most Bpesten a XX. ker.-ben, a Kisdu-
na Galeriában láthatjuk. Ő művészt a
Békacgérharc apró nyüzsgését elemzi-találó
megoldásokkal. (emlitve)

Losonci Miklós: Zene, irodalom, képzőművészet
barátsága.
Pestmegyei Hírlap, 1975. márc. 15.

König Róbert, grafikus

L.: Almási Aladár

– :□ Csokonai . . . . 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. okt. 18.

Kőnig Róbert (grafikus)

1975. jan.-ban a miskolci képtárban Csokonai-illusztrációk c.-mel kiállítása nyílt, melyen a művész is részt vett.

Népszava, 1975. jan. 23. 103.ef.19n. 4p.

König Róbert, grafikus

Rajz: Kepe

König Róbert: Muzsikálók

M. 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 6.

König Róbert, grafikus

Képek: Repr.

König Róbert: linóleummetszete M.b.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. okt. 20.

König Róbert, grafikus

Metnet: Repr

König Róbert: metnete

M. 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 szept. 22

König Róbert, grafikus

Metszet: Repr.

König Róbert: linóleummetszete

M. S.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 14.

Kőnig Róbert

"Vázlat" c. képe a földön kavargó állati szörnyeket ábrázolja, magasan fölöttük, a a felhőkben kuporgó két emberrel.
Repr.

"Békaegérharc" c. rajz /részlet/
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. jan. 11.
XIX. évf. 2. sz. 6. lap.
9. "

König Robert

A Miskolci Képtár több fiatal művész kezdeményezésére – melyek között a művész is szerepett, – „Csakonai a képzőművészetben" c. tárlatnak megrendezését tervezi.

Benedek Miklós: Kohász-galéria és egyéb tervek a Miskolci Képtárban.

Északmagyarország, 1974. aug. 30.

König Róbert, grafikus

Mehnet: Kép.

König Róbert: linóleum metszete

14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 19.

König Róbert, grafikus.

Metszet:

Repr.

König Róbert: linóleummetszete

M. 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 10.

König Róbert festő

Ziállítása nyílt a „Velencei nyár" alkalmából a velencei Ulb-Zöngvtárban

Magyar Nemzet 1973 augustus 16
4. old.

König Róbert, grafikus

Metszet:

Kép.

König Róbert: linóleummetszete M. 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 2.

König Róbert

SZOT öntördig 1984/85

Nepszava 1985. X.25.

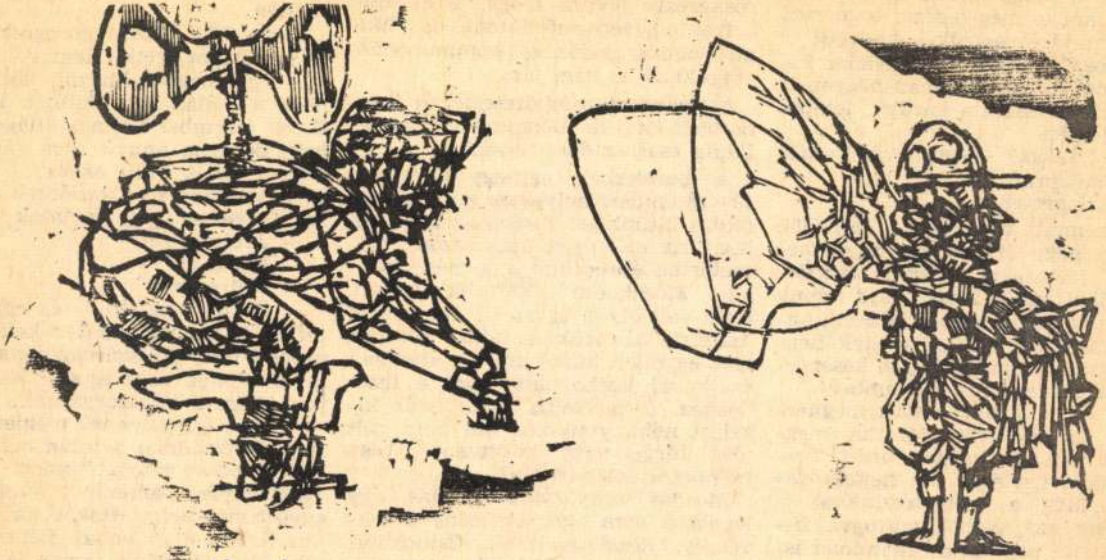

KÖNIG RÓBERT METSZETE

KÖNIG Róbert

Népszabadság 1983. II. 26.

— Nem, kérlek.

— Mi az, hogy „nem, kérlek"? Te rohadt, hát te még tegezni is mersz? — Na majd elvesszük a kedved!

Már repül is le a csákó Nádor Pál hadapród fejéről. Hárman-négyen is pofozzák. Elveszik a kardját, letépik a rangjelzést.

— Hol laksz? — ordít rá Molnár Tibor hadapród.

— Budapesten.

— Azonnal hazamégy, átöltözöl. Délután négy órakor nálam személyesen jelentkezz. Zsidó örüljön, hogy élhet, amíg lehet. Majd adunk mi nektek kardot az oldalatokra. Lapátot, csákányt. Az kell nektek. Legalább tudjátok meg, milyen keservesen él a szegény magyar ember!

Kint az udvarban ezalatt megkezdődött az összeírás. Mintha megvesztek volna, mindenki ordít. Persze csak a tisztesek. Mi némák vagyunk. Még a szomszédunkkal is csak úgy szájszélből, suttogva beszélünk. Az ordításból állandóan ismétlődik egy szó: musz. Én csak itt hallottam először. De jól megtanultam. Ha a magyar nyelvnek nincs

Ettől a perctől kezdve nem dohanyozhatnak. Amit leadtak, az a Vöröskereszt javára megy. Kiküldjük a fronton szenvedő katonáknak. Maguk büdös zsidók és kommunisták, maguknak ez nem jár.

Molnár hadapród őrmester úr kommunistázott le bennünket először. Eddig csak zsidók voltunk.

A barakkban egy-egy szobában 10—15 embert helyeztek el; a puszta földre ültünk le. Tanácskoztunk: mi lesz? Az első éjjel után bizony összetörten ébredtünk a kemény padlón. Mosakodni akartunk menni. Nem volt olyan egyszerű. Kettesével kísértek az őrök a tábor közepén levő egyetlen húzós kúthoz, ahonnan csajkával hozhattunk vizet a mosdáshoz. A puskatus, bot, rúgás kikijárt néhányunknak, aki nem volt elég fürge vagy kilöttyentett egy csöppet a csajka vízből.

Mosdás után szalmahordás. Így legalább nem olyan kemény a fekvőhely. Rendezkedtünk. Csinosítottuk a szobánkat. Délután sorakozó. Parancshirdetés. Muray alezredes úr tartja.

akasztofán ő végezte [illegible] demelten. Nagyon-nagyon megérdemelten.

Lázas írás. Néhányan egész halom levelezőlapot írtak. Nem volt könnyű úgy megfogalmazni, hogy odahaza a család ne rémüljön halálra. Rossz íróember voltam világéletemben, de soha annyit nem rágtam a ceruza végét, mint akkor.

Harmadnap megkezdődtek a katonai fegyelmező gyakorlatok.

— Jobbra át!

— Balra át!

— Hátra arc!

— Kettős rendek! — és egyéb feltétlen és elengedhetetlen kellékei az útépítésnek, lövészárokásásnak, hullatemetésnek, száz és száz kilométeren át tartó vánszorgásnak.

Az utolsó leveleknek meglett a hatása. Harmadnap délután nem levél, hanem olyan látogatótömeg érkezett Tápiósülyre, amennyi népet ott együtt még nem láttak. A tábor mellett haladt el a vonat. Lépcsők, tetők, ütközők mind tömve emberekkel. Sülyből azonban üresen ment tovább a vonat.

Nepszabadság 1983. V. 21.

KÖNIG Róbert

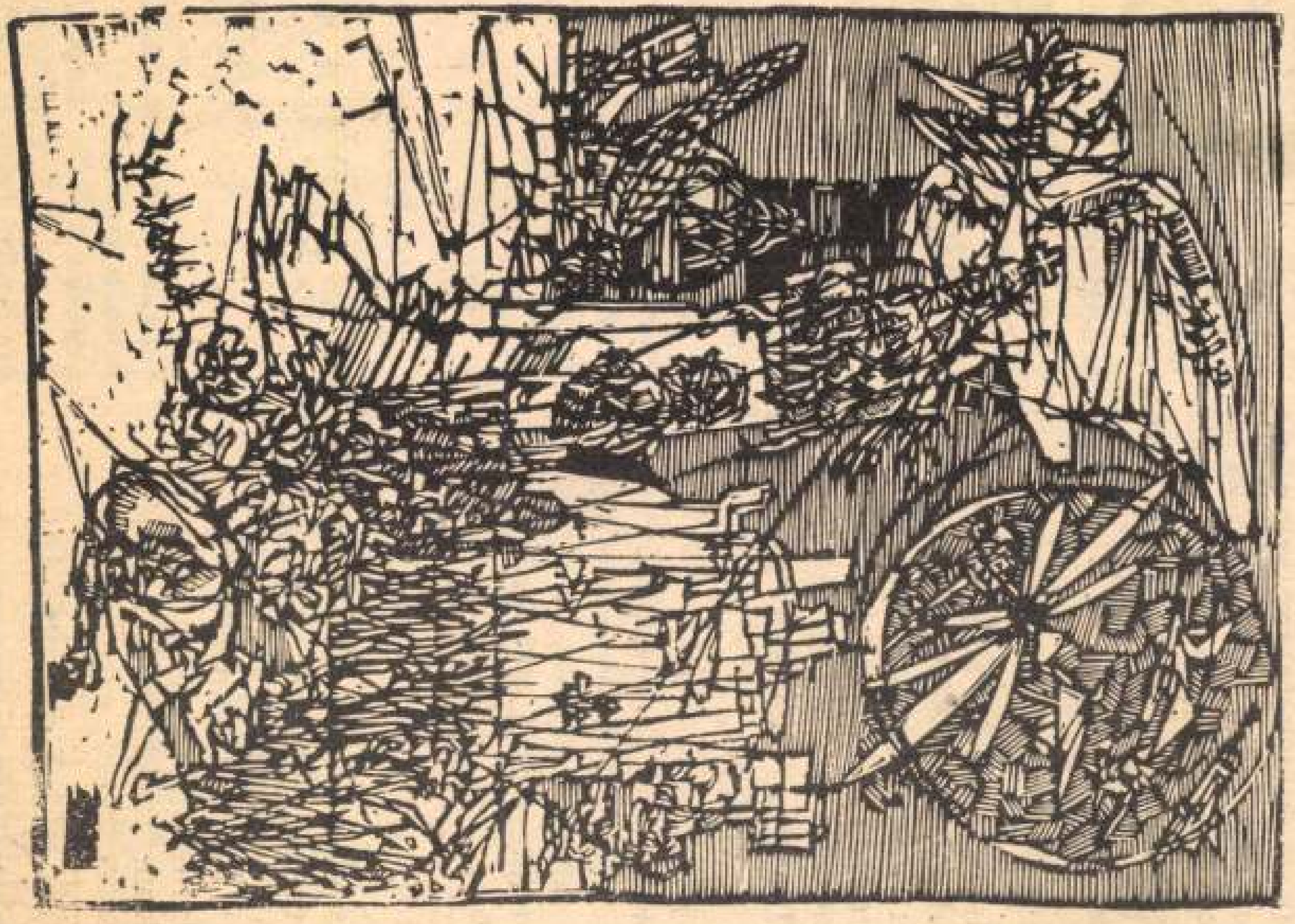

KÖNIG ROBERT METSZETE

tiszteld, mint gyógyító pólyát. A XII. kerületi kilencszintes panelház előtt garazsírozott a féltett jószág, télen-nyáron megfelelően óva az időjárás szeszélyei ellen. Bármilyen sietve igyekezett valahova, csókot intett az autónak, néha cica-, néha kutyusnévvel illetve őkorallságát.

Húsvét előtt, nagyszombaton meglátogatták Malcsi székesfehérvári ny. árvaszéki elnök nagybátyját. Ünnep után, hazaérve, nájlonba bebugyolálták a kocsit. Kedden Malcsi, karján a saját készítésű szatyor, indul az ABC-be... Úristen, a Wartburgnak se híre, se hamva! Rohan vissza, lóhalálában a hetedik emeletre — a lift két hete nem működik —, lerogy a sezlonra, sírva, sikoltozva sorolja fel az autó valamennyi, eltitkolt nevét, sé tetteti a részegséget. Mer- zanodik — és káromkodik amint látja, az ura az előszob hallban égve felejtette a vi

— Hülye, nekem kell minden lenőrizni?

— Te nagyokos, ezen jár az esz Odanézz, minden a hegyén-hátán felforgatva... a fiókok kihúzva

— Úristen... legalább a má karátos gyűrűmet vettem volna a színházba...

A zongorán — a filé terítő elt róla — markáns írású levél:

„Bocsánatot kérünk, hogy engec meskedtünk a tulajdonképpeni ké szerítő körülménynek. Vigasz ler számunkra, ha tudnánk, jól mul tak."

Törő István:

KOPTASSUK CSAK!

Látod? eljöttem megint,
hosszú szalagjával
szundít a falu, megállok,
fény sugarai csilingelnek
bőrömön, friss levegőt iszom
végtelenség nagy gömbjéből,
[illegible]

LEGYEN

de rám úgy add, mint patyolat
pólyát, puhát,
naponta tiszta, vadonat
jóság-ruhát.

Nem tudom, neked mennyit ér,
hogy viselem,
hogy illik rám s hogy megdicsér
az idegen.

Kőnig Róbert grafikus

„Építkezés III." litografia, 33x13cm

szerepelt a Studió 1978-as kiállitásán
-katalógus a könyvtárban-

König Róbert, grafikus

rajz: repr.

[n. Stefanovits Péter, 14 kap.]

König Róbert: Október 13

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 16.

König Róbert

Illusztráció

Simon Emil: A mérlegkiállítás hava.
Tükör, 1977. augusztus 28 – 9. lap.

König Róbert, grafikusművész.

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára rendezett képzőművészeti kiállításon szerepelnek a művész művei. A művész második díjat kapott.

Wagner István: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban

Magyar Hírek, 1977. nov. 19

König Róbert, grafikus

A Magy Október Szocialista Forradalom tisztelete rendezett képzőművészeti kiállításon szerepelnek a művész alkotásai. Grafikai már a stílust idézik, Tatlin térszerkezeteinek a világát. (említve)

Malnár Ysolt: Magyar Művészek Társlata a Műcsarnokban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 13.

König Róbert, grafikus

a Műcsarnokban rendezték meg az Októbert köszöntő tárlatot, melyen szerepelnek a művész művei

Tasnádi Attila: Ünnepi tárlat – tanulságakkal.
Népszava, 1977. nov. 20.

König Róbert, [ ]

L.:Főth Ernő

/h.m./Kilátás a ROSZTA ablakából 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 nov. 5.

Kőnig Róbert

"Épitkezés" c. rajzát bemutatja a lap. Repr.

Fenti képet lásd: Vadas József: "Textilbörze" c. cikkének hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni. 25. XXI. évf. 26. sz. 11. lap.

Kőnig Róbert

A Nagy Oktoberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóján pályadijat nyert, második dijat.

Magyar Hirlap 1977-272-6

König Róbert

A salgótarjáni művésztelep kiállításán részt vett a művész.

Menyhárt László: Grafikai művésztelep - kérdőjelekkel.
Művészet, 1980. november - 12 lap.

König Róbert, grafikus

1 rajz : repr

König Róbert : Metszet 14

Népszabadság, Bp. 1980. máj. 1.

König Róbert

Mûve szerepel a Magyar Grafika 1978.

c.kiállitáson

Magyar Nemzeti Galéria,1979.február

-katalógus a könyvtárban-

Kőnig Robert 1

A müvész részt vett az Intergrafik

8o tárlaton Berlinben.

Magyar Hirlap 198o.3.16.8

Wagner: Intergrafik 8o,Berlin

König Róbert, grafikus

L: Horváth Anna

Balla L: Egy ukrajnai magyar éremművész 14.

Népszabadság, Bp. 1979. jún. 17

König Róbert

A Mezőgazdasági Múzeumban szept. 21-ig sokoldalú, színes tárlat látható. — Még mindig a főszereplő a ló. Kaubek Péter mintázta lófej szép alakzat. König Róbert megabronzsozott lova szenvedő forma, és különös, hogy Bánkuti István „Hempergő csikója" maga az idill, pedig a látvány első pillanatra drámai.

[említve].

Losonci Miklós: Márványból faragva, bronzba öntve.
Pest Megyei Hírlap, 1980. szept. 7.

König Róbert, grafikus

A Hatvani Galéria immár egy évtizede különös figyelmet szentel a feltörekvő művészgenerációnak. Évenként rendezi meg egy-egy pályakezdő festő, grafikus első önálló tárlatát, itt mutatkozott be Stefanovits Péter, König Róbert és sokan mások.

(-y-): Portrék a Hatvani Galériában.
Magyar Ifjúság, 1982. jan. 15.

Vrőnig Róbert

grafikumüvén

jól 15- ang 15 között műtedött Salgótarjánban
a III. Nemzetközi Grafikai Művénteleg

Lóska Lajos
ÜNC

Művénet
Rp. 1980 nov.

KÖNIG Róbert

soroksári kiállitásáról, 1992. Fery Antallal
Soroksári Botanikus Kert

ism. G.D. Könyvesház, 1992.I. 32.p.

portot. Innen minden (jogos) érzékenység és belterjesség. Azóta, hogy a Rákosi titkárságáról érkezett piros pecsétes levél végképp értésükre adta, hogy nemkívánatosak és fölöslegesek, nem volt, aki megkövesse őket életük és művészetük befagyasztásáért, föld alá kényszerítéséért. Legtöbbjük a három T korszakában is csak a megtűrtségig vihette. 1945 és 1948/49 közötti műveik összessége egy torzóban maradt, szabad, cenzúramentes Magyarország legpontosabb: torzóban maradt művészi emlékműve, vizuális lenyomata.

Ezt nem szabad elfelejteni, ugyanakkor ez nem lehet művészi értékelésük tényezője. Ami történt, *jóvátehetetlen*. Sem jelenlétüket, sem annak lehetséges hatásait, sem a magyar képzőművészet legalább 1945-től számított folyamatosságát nem lehet visszahozni. Ugyanakkor a történésznek, hogy Petrit idézzem pontatlanul, szárazon kell tartania a szemét, mert nézni akar vele.

*

A szerzők az Európai Iskola sorsának tragédiája ellenére tárgyszerűek tudnak maradni, anélkül hogy ez hideg professzionalizmussá tevékenységük sajtóvisszhangjára, majd röviden elméleteikre, programjaikra, közép-európai (elsősorban cseh) kapcsolataikra, francia barátaikra, és számos mű megidézésével bemutatják művészetüket. Végül az ELVESZETT NEMZEDÉK című fejezetben a csoport kényszerű visszavonulásáról és széthullásáról számolnak be. A szikárrá faragott történetírás után dokumentumanyag következik, amely kommentár nélkül tudósít a korszak művészeti életének hétköznapjairól. Kiállításmegnyitók szövegei, mindeddig ismeretlen levelek, katalóguselőszó-részletek és tanulmánytöredékek adnak képet stílusukról, a korszak atmoszférájáról és egyes eseményekről. A szerzők a korabeli sajtóból is közreadnak egy válogatást, majd kiállításjegyzékkel és bibliográfiával kísért életrajzok következnek, az Európai Iskola fiataljainak névsora és a képanyag.

*

Az Európai Iskola történetének megírása nagyon régóta esedékes volt. Elsősorban azért, amit ez a kötet teljesít: hogy egyáltalán hozzáférhető legyen a története és programja. Ez a történet azonban nagyon sok olyan kér-

KÖNIG Róbert

A Képcsarnok és a
Magyar Grafikusművészek Szövetsége
meghívja Önt és családját
a Csók István Galéria
Grafikai Kabinetjébe (Bp. V. Váci u. 25.)
KÖNIG RÓBERT
grafikusművész bemutatójára
1992. október 20-án 17 órára.

Megnyitót mond: Tarbay Ede író.

A kiállítás megtekinthető tíz napig,
hétfőtől péntekig 10-18, szombaton 10-14
óra között.

KÖNIG Róbert

FELEDY Balázs: Kőnig Róbert kiállitása elé. =
Kisgrafika, 14, 1985, 1. 11 - 13.

Bp., Épitők Műszaki Klubja, 198

Tanulmányom végére érve nem kívánok értékelő összefoglalást adni. Úgy érzem, hogy az ismertetett tények és számok mindenkit meggyőznek arról, hogy a magyarországi középkori templomok titulusainak és patrocíniumainak kiválasztásában mind az egyetemes egyház gyakorlatát, mind a magyar sajátosságokat fel lehet ismerni.

IRODALOM

BÁLINT Sándor
1938. Népünk ünnepei. Az egyházi év néprajza. Bp.
1977. Ünnepi kalendárium. I–II. Bp.
DERCSÉNYI Dezső szerk.
1958. Pest megye műemlékei I–II. Bp.
GUZSIK Tamás
1979. Veszprém megye középkori templomépítésének kutatási kérdései. Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 14. Veszprém.
GYÖRFFY György
1963., 1983. Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I–III. Bp.
HUDÁK Ján
1984. Patrocínia na Slovensku (Súpis a historicky vývin). Bratislava.
KOPPÁNY Tibor
1967–1972. Középkori templomok és egyházas helyek Veszprém megyében I., II. Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 6., 11. Veszprém.

Béla Kovács

Mittelalterliche Patrozinien in Ungarn

KÖNIG Róbert

ARATÓ Antal: König Róbert. = Könyvtáros, 41.évf. 8.sz. 1991 496. p. ill.

um parvae estis, scribere et legere
re. Sed non solum labores domesticos
[illegible]: musicam et philoso-

ut matri similis essem.! Feminae cul-
ficiunt.
ites, filia mea!
que cano ...

lum gerebant. Sabini dolum struxerunt,
fecti ~~xxbxix~~ arcis Romanae forte extra
ae aquam petenti milites dixerunt:
piter Optimus Maximus tibi praemium
os in arcem immisero, dabitis mihi,
eritis. - Tarpeia enim armillas aure-
ebant. Sabini annuerunt, ut puella eos
am scutis quae in bracchiis sinis
praemium meritum puella pessima ac-
quam libertas patriae.

KÖNIG Róbert

Mezei Dávid: Colombo vitorlái : König Róbert tárlata az Operában [interjú vele]. = Új Mo. II. évf. 76. sz. 1992 márc. 30. 11. p. ill

Bp. Opera, 1992

KŐNIG Róbert

SZAKOLCZAY Lajos: Krisztusvivő büvöletében. =
ÉS 1992. okt.9. 13. ill.

beo sloj gara. Iznad toga je dolazio sloj ruševina (građevinskog kamenja sa krečnim malterom), koji je bio na površini grubo zaravnat. U najmlađem sloju, koji se miješao sa humusom i bio različite debljine, zapaženi su ostaci manjih objekata, građenih u kombinaciji drveta i suhozida. Ovi objekti potiču iz turskog perioda.

Donja ili velika palača kraljevskog dvora ima u tlocrtu oblik nepravilnog pravokutnika prosječnih dimenzija 25×10 m. Nepravilnost u planu dolazi usljed toga što je južni zid palače postavljen na prirodni kraški greben, dok sjeverni zid u cjelini sačinjava okomita kamena litica.

Sudeći po visini djelomično sačuvanog jugoistočnog kuta zgrade i po ležištima za naslon drvene konstrukcije u sjevernom zidu — litici, ova palača je imala najmanje 4 etaže. Prilagođavajući se strmom terenu, koji se ovdje spušta od zapada prema istoku, donje dvije etaže stajale su ni-

König Rigfert

P. Süres Julianna: Körösen festett Rép
: A König-Rörkép az ktván Kvinch Muzeumban,
= Népszab, 50. évf. 65. sz. 1992. März 17. 9. p.

Gellér D. ktván → Szekszfehér 1992. Zirkl
Károlyi Zsigmond
König Fr.
Lengyel Andrei
Talvay Erni

König Robert

Magyar iparművészet a
ezredforduló 2003
125-1.

König Robert.

festőművén

a hatvani kiállításon szerepelt a műnek műve.

Heresi Gemle

„Irodalom Művészet"

1981. 1. 6-old. Cifka Péter: A negyedik hatvani tájképbiennáléról.

KÖNIG Róbert

König Róbert: Templomrom

MAGYAR NAPLÓ

A MAGYAR ÍRÓSZÖVETSÉG FOLYÓIRATA

A megrendelő neve:

.....

Kézbesítési cím: □□□□ .....

.....

Telefonszám: .....

☐ Előfizetem a Magyar Naplót ..... év ..... hónaptól számonként 80 Ft-os kedvezményes áron:

☐ félévre 480 Ft, szomszédos országba 930 Ft, egyéb külföldi országba 19,5 USD

☐ egy évre 960 Ft, szomszédos országba 1860 Ft, egyéb külföldi országba 39 USD

Az előfizetéshez ☐ csekket, ☐ számlát kérek.

Kérjük, a megfelelő ☐-be szíveskedjék x-jelet tenni.

.....
az előfizető aláírása

VÁLASZ-LEVELEZŐLAP

Belföldre bérmentesítés nélkül feladható. Az esedékes díjat a címzett fizeti.

MAGYAR NAPLÓ
Budapest
Pf. 15

1406

BUDAPEST, X., SZENT LÁSZLÓ TÉR 7-14.

FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR KŐBÁNYAI KÖNYVTÁRA

szeretettel meghívja Önt és családját

KÖNIG Róbert

grafikusművész
kiállításának megnyitójára

1998. november 12-én 17 órára

A kiállítást megnyitja
PANKASZI István
restaurátor

Megtekinthető: **december 8-ig**
a könyvtár nyitvatartási idejében:
H., K., Cs., P.: 10-20, Szo.: 9-14 óráig.

Meghívó

őiskolánkon:

- felvételi vizsga nincs,
- a felvétel előfeltétele középfokú végzettség,
- Budapesten nappali és távoktatási, az ország 45 városában távoktatási tagozaton történik az oktatás,
- a képzés költsége tartalmazza az oktatócsomag árát is.

kkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés keretében informatikai statisztikus és gazdasági tervező szak is indul a 2000/2001-es tanévben.

További információt 203-0283, 203-0304/8900, 203-0304/8061, 8062-es telefonszámokon, valamint a www.gdf.hu Internet címen nyújtunk.

KÖNIG Robert

MAGYAR NEMZET KISKERETES ÉS APRÓHIRDETÉS TARIFÁI

Érvényes: 1999. november 6-tól

t	formátum (mm)	hirdetési oldal
	47x50	21 000 Ft
	47x45	18 900 Ft
	47x40	16 800 Ft
	47x35	14 700 Ft
	47x30	12 600 Ft
	47x25	10 500 Ft
	47x20	8 400 Ft

otthon van. Igazi showman, bárhol lép fel
érte. Budapestre főként örökzöld slágerekke
Tom Jones-számokat úgy énekel, hogy az
az első koncertje után sztárrá kiáltották.
A bál szakmai érdekessége, hogy az első
weboldala van az interneten ujsagirobal.m
Ezen a szervezők beszámolnak az előkészü
vendégekről, a bál alatti fotók tömegét ké
kinccsé, természetesen az alkalomhoz illő
Újra megjelenik a Tollasbál a Népszabadsá
bált követő hétfői napon. Aki érdeklődik a
ket körülvevő, vidám történetek iránt, az a k
felsorakoztató alkalmi szerkesztőségtől mi
A Mammut is készül a bálra. Első alkalo
ajándékaival a vendégsereget. A tombola fő
re szóló tunéziai út, és lesz a nyeremények
től a hifitornyon keresztül az elektromos ko
még exluzív ágytakaró is.
Az újsonságok mellett vannak már jól bevá
például az, hogy a Borsodi Sörgyár Stella A
jel díjmentesen lehet inni. A Délhús Rt. Pé
ális franfurti virslijét, a Marriott Hotel séfj
az idei menüket biztosan emlékezetükben
Akiknek pedig nem kedvezett a szerencse
próbálkozhatnak a Las Vegas Casino rulett
gyon sok ajándékot lehet nyerni, ha ügyese

kát *en bloc*
zni. Ennek
pek közt az
endszervál-
ozama ko-
hogy a leg-
lképzelték.
kony társa-
rs meggaz-
sokkal na-
ad lesüllye-
hogy piac-
ását, kiépí-
sérik botrá-
korrupció-
ábbá gyak-
lt törvény-
onkormány-
elenül meg-
mi azonban
nél roncso-
állóháború-
i nem aka-
örekvő, ki-
tűnik, és a
inkább ott
en érdekli:
félnek van
xiója: nem

EU-csatlakozástól egyébként fanyalgó MIÉP is elismeri. Ilyen a minden oldalról hibásnak nyilvánított *médiatörvény* némely cikkelyének módosítása, különös tekintettel az MTV kuratóriumának összetételére. (Az a tény,

NÉRSZABADSÁG 2000 II. 3.

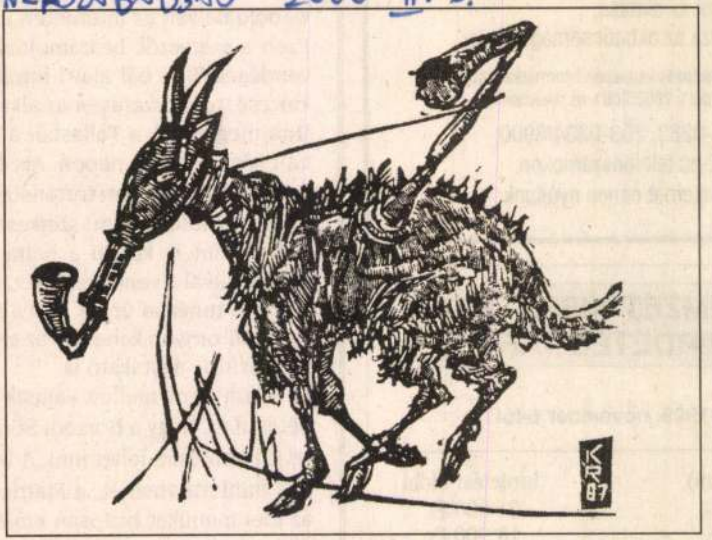

KÖNIG RÓBERT RAJZA

pártok, amelyek alig leplezik ellenük táplált averzióikat. Tény, hogy kisebb-nagyobb mértékben minden kormány orra alá borsot törtek. Nem, ne tessék tiltakozni: a Horn–Kuncze kormány sem volt kivétel, gondoljunk csak

zord rendszabálynak. A m
bér még EU-tagságunk ide
alacsonyabb lesz a nyugatir
annyival semmiképpen
mint manapság. És a munk
nak még akkor is kifizetőd
ha az ausztriainak – mondj
negyedét fogja fizetni.

Az, hogy a mai szaksze
tiség széttöredezett, helye
megkapaszkodni sem képe
csak a versenyszférán kív
mutatni, némely leszerepelt
tánjaitól meg magam is vi
gok, a trend szempontjáb
dektelen. Minden kezdet -
kezdés – nehéz, de a tend
mindig a határaik felé tö
nek, a szerves társadalmi
matok pedig rendre kiterm
maguk új vezéregyéniségei

Lehet akár azt is mond
hogy a vasutasok éppen be
nék az átlagnál magasabb
delmükkel, de csekélys
mozgolódásukban éppen a
szerű szakszervezetiség ös
zőjét, katalizátorát üdvöz
média egy része konok „ok

König Frigyes

Kiállítás bélesfehérítőre, az István

Kivály Mérémban

Nepszava 1985. 1. 29.

König Frigyes

Menyhárt László. Kilóg a lóláb
Rajzbiennálé Salgótarjánban

Palócföld, 1985/2

KÖNIG RÓBERT

Szépművészeti Alapítvány, 1062 Budapest, Andrássy út 69-71.Tel:342-17-38, Fax:342-1563
Pallas Páholy, 1054 Budapest, Alkotmány u. 15. Tel.:331-0383, Fax:311-8027

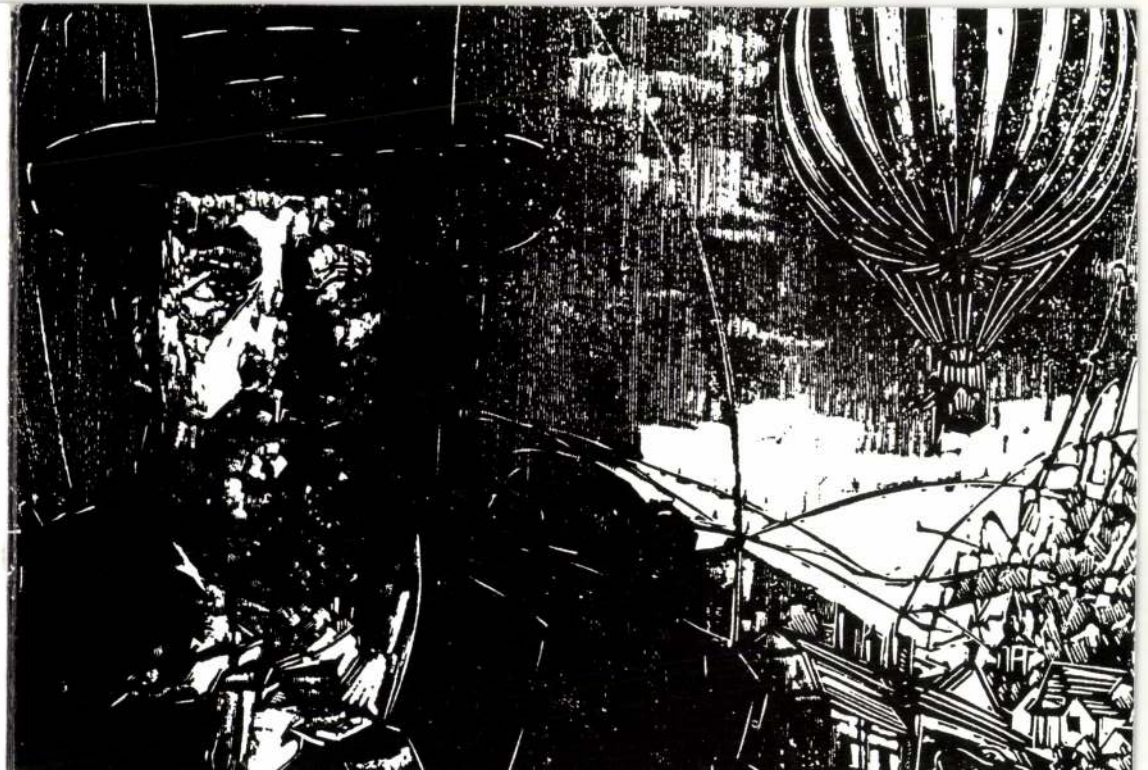

Székely Bertalan, Benczúr Gyula,
Szinyei Merse Pál, Stróbl Alajos,
Vaszary János, Lyka Károly,
Réti István, Rudnay Gyula,
Szőnyi István, Bernáth Aurél,
Varga Nándor Lajos, Barcsay Jenő,
Domanovszky Endre, Somogyi József

A Szépművészeti Alapítvány és a Pallas Páholy szeretettel meghívja Önt és kedves családját

1998. november 25-én 17 órára a Pallas Páholyba
(1054 Budapest, Alkotmány u. 15., Alkotmány-Hold utca sarok)

König Róbert: Iskolateremtő mesterek képgrafikai sorozatának ősbemutatójára.

A kiállítást megnyitja:
Dr. Kajdi József, a Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatója és
Dr. Szőnyi István, A Szépművészeti Múzeum főigazgatóhelyettese

A kiállítás megtekinthető 1998. november 25-től december 11-ig
Látogatható: hétfőtől péntekig: 9-15 óra között

A grafikai művek a helyszínen megvásárolhatók.

König von Paumbshausen

Maximilian

1750–1774

laid

Hu Pr magyerem,

43. l. 49 l. 72. l.

Életrajz, 2 műve

König von Paumbshausen (der Jüngere), Maximilian

Münzeisenschneider beim Münzamte Kremnitz, Vetter des Matthaeus Donner, geboren zu Wien 1727, gestorben in Wien 30 Okt 1782.

1747. Münzeisenschneider Scholar

1750. K. wird nach Kremnitz entsendet, um den dort erkrankten Münzeisenschneider Franz Ignatz Wurschbauer abzulösen.

1751. K. wird zweiter Münzeisenschneider in Kremnitz mit 600 fl. Gehalt.

1764. K. wird erster Münzeisenschneider mit 800 fl. Gehalt.

1764. empfängt für das Obrist Cammer Grafen Amt verfertigte Denkmünz Prägstöcke (Ankunft K. Josef II. in den Ungarischen Bergstädten) 87 fl 24 kr.

1774 24. juni: K. wird mit seinem vollen Gehalt à 800 fl pensionirt.

Kat. Münzen IV. 285. 1.

Kujavitz l. Kojanitz

König v. Paumbshausen d. J.
Max

Körmöcbányai 1750–1774
ród
— Huprmagyérem. 72. l.

kül. 1727, ~~[illegible]~~ mostoha fia volt Donner Rafaelnek. 1750 ben Körmöcbányára küldték, hol 1752 főpecsétmetszi volt. 1774 ben nyugalomba vonult. s 1782 Becsben halt meg.

II. József és Lipot fhgnek a magyarországi bányaművekben történt látogatása emlékére kézült ezen 1764.

1764. Auswurfspfennig auf dieselbe Veranlassung. Több nincs.

König von Paumbshausen, Anton

Eisenschneider der Münzstätten Wien u. Günzburg, nachher Obergraveur zu Kremnitz, Sohn des Tósef Christoph König, geboren 1736, gestorben zu Kremnitz 2. Novemb 1778.

1752. Müntz-Graveur-Kunst Scholar.

1759. 21. Mai. K. wird alß würklicher Kayl. Königl. Müntz-Graveur nachher Karlsburg in Siebenbürgen mit dem dieser Stelle anhängigen Gehalt Jährlich 500 fl transferirt. K. trat an die Stelle des Feckersberger.

1762. 27. April. K. wird zum Münzeisenschneider mit seinem bisherigen Gehalt ernannt.

1763. Bécsben. Meg ez évben a megbitegedett vésnökök helyettesítésére Körmöczbánya és vinza Bécsbe.

1764. Günzburgban 1774 -ig.

1774. 24. Juni. K wird zum Obergraveur der Münzstätte Kremnitz mit 800 fl Gehalt ernannt.

1778. nov. 2 meghalt Körmöczbányen

Katmünzen IV. 1284. l.

Kojanitz, Frantz V. 129.

KÖNIG Rábat

Szij 1990 134 p. ill

gy. Remélhetőleg
létrejön a szak-
a hányatott éle-
es sorsa. Akkor
s merül fel: mi
Petőfié a csont-
elhető a sokszor
ha nagy köl-
expedíció?

M. N. B.

UJ Magyarország
XI.26.

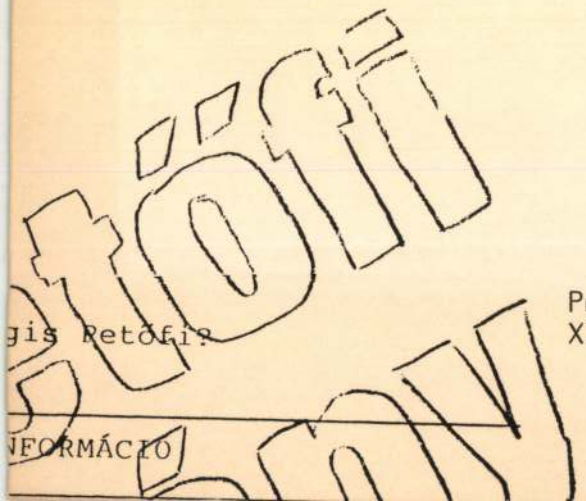

gis Petőfi?

Pesti Hirlap
XII.3.

NFORMÁCIÓ

KÖNIG Róbert

91 10. 61

Új Művészet

A Vigadó Galéria
tisztelettel meghívja Önt

KÖNIG RÓBERT

kiállításának megnyitójára

2001. október 17-én, szerdán 17 órára
(Budapest V. Vigadó tér 2.)

Megnyitót mond
a Veszprémi Egyetem
két munkatársa:

DR. GARACZI IMRE
és
DR. KALMÁR ZOLTÁN

A kiállítást rendezte:
LELKES MÁRIA

VIGADÓ GALÉRIA

Megtekinthető: 2001. november 4-ig
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Nemzeti Kulturális Alapprogram
VUdAK
Törökszentmiklósi Agrár Rt.
Szenttamás - Imremajor

KÖNIG, Michael, pozsonyi pallér

M. K., Maurerpolier, 3 éves fia meghalt. (1800, 1091 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

M.D.K.

König Mihály, kőmives

1800-ban gyermeke hal meg Pozsonyban.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőmüvészek és iparmüvészek 1750-1850 között.

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf. 1. sz. 26. old.

A vendéglő tulajdonosa
PUSOMA DEZSŐ ÚR
a tárlat megnyitása után fogadást ad
a megjelent látogatók tiszteletére.

A helyszín megközelíthető a csepeli Szent Imre tértől a 71-es autóbusszal,
a csepeli Rév-átkelői megálló közelében.

A kiállítás 1994. november 8-tól, november 27-ig tart nyitva.

A CSEPELI VENDÉGLŐ GALÉRIA
Tisztelettel meghívja Önt és hozzátartozóit
1994. november 8-án 18.00 órára

KÖNIG RÓBERT

grafikus kiállításának megnyitójára,
amelynek témája:
A LOVAK ÉS AZ ÜGETŐVERSENYZÉS VILÁGA

A tárlatot megnyitja:
NAGYVÁRY ANDREA
a TURF Kft. ügyvezető igazgatója

Közreműködik:
KASZÁS GERGŐ
a Katona József Színház művésze

Cím: 1213 Budapest, Hollandi út 141. Tel.: 277-1079

KÖNIG Róbert

König Róbert grafikusművész kiállítása,
Miskolc, J. A. Könyvtár, 1985. febr. 27 - április 13.
Kat. szerk. Fejér Ernő. Miskolc: JA Kat. 1985
[12] p. ill

Krajewski Henryk

KÖNIG Róbert

kiáll. Miskolc, József Attila Kvt.Kiállitóterme, 1985.II. 21-IV.13.

ism. SZABÓ Tibor: König Róbert grafikái. = Művészet, 26, 1985. 11-12. 101. ill.

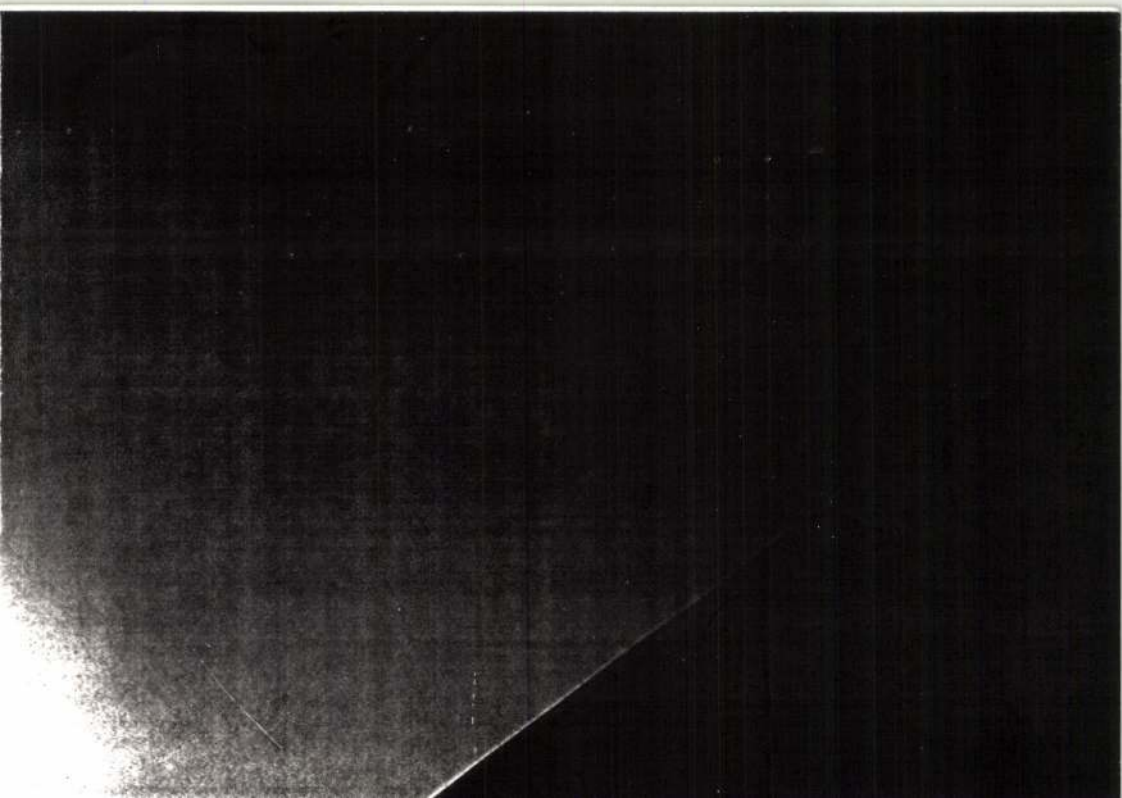

»Hilf Gott Maria pe
várkápolnában volt
Csesznek közelé
a Cuha-patak sz
csesznéki vasúti állo
Helyenkint meredek,
érdekessé a tájat. A
kább szűkülő Cuha
talmas sziklatuskók
A patak melletti
ról-balról egyre me
mészfalak húzódnak
ben a mészflorát jel
a fehérvirágú szikl
virág. A vérvörös g
sárga és fehér virá
ronymagas fenyők,
sok-sok bokor, vad
vörösgyűrű, kecske
szeder és iszalag.
Alagút alagútat
piramis bámul a Cu
bámulnia, mert itt

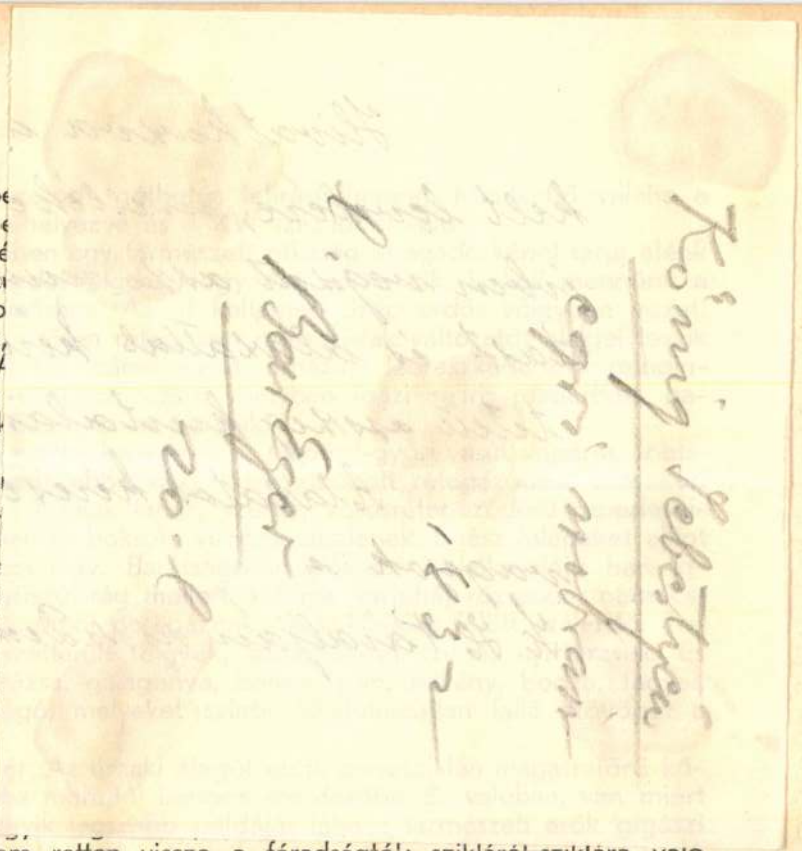

rítve és ebbe a szőnyegbe a Mester díszként varrta be a Balaton föl-föl-csillanó sávját. A sáv előtt és mögött sok-sok kisebb nagyobb fehér pont tarkálik. Valójában mindegyik egy-egy községet vagy várost jelöl.

A Balatonon túl, Somogy dombhátságán pihen meg a szem. Meddig terjed itt a távcsővel megnagyobbított látás határa? Nem tudjuk. Hiszen itt nincsenek a többi közül erőteljesebben kimagasló csúcsok, a térszínt összeszabdaló mélyebb és szélesebb völgyek, így hát innen a távolból nincs egyetlen határozott jelünk, mely a távolság becslésénél támpontul szolgálhatna

Nyugat felé, a Marcal és Rába közötti Kemenesalja virányain túl, a határszéli Soproni, Rozália és Kőszegi hegyek csipkéi ülnek a látóhatáron. Északnyugatnak, majd északnak fordulva, a Rábaköz és a Mosoni lapály mély síkja tárul ki előttünk. Ritka alkalom innen figyelhetni meg, miként törpülnek el a Bakony északi nyúlványai, a Soproni és Lajtamelléki hegyek miként formálnak tálszerű peremet a Kisalföld déli és nyugati részeinek; a Sokoróaljai dombhátság miként símul a Szigetköz és Csalóköz deszkasímaságú táblájába, melybe ezüstszalagokat kacskaringóz a Duna. A Kisalföld tábláján túl a Kiskárpáti és Nyitrai hegyek sávját vesszük észre. Nem is hegyeknek látszanak már ezek, hanem a látóhatár peremén pihenő vékony felhőcsíkoknak.

Kelet felé ismét a Bakony s tőle a Móri horpadással elválasztott Vértes vidéke mutogatja szépségeit. Azontúl a Duna medencéjét szegő Nagyalföldet, melynek síkja, mintha titáni erő hajlítgatta volna ívbe, erősen hajlik a látóhatár alá.

König Tamás

DDB NEEDHAM

Vidámra hangolva!
Volkswagen Golf New Orleans

Vidám, dinamikus, tele van élettel. Akár a dzsessz. Nem véletlenül New Orleans a neve. 1,4 literes, 60 lóerős, katalizátoros motorja metronóm-pontossággal dolgozik, akár egy jó dobos. A sportos, állítható magasságú négyküllős kormánykerék, az ugyancsak állítható magasságú vezetőülés és a kizárólag ehhez a típushoz készülő dzsesszes „Rainbow" üléshuzat finoman felépített zongoraszóló harmóniáit idézi. A fordulatszámmérő nem csak 33-as, vagy 45-ös fordulatszámot mér. Az osztottan dönthető hátsó üléstámlának köszönhetően a csomagtérben akár egy nagybőgő is kényelmesen elfér. Kívülről a Golf New Orleans csillog, akár Louis Armstrong trombitája. Az élénk metálszínek, a zöld hővédő üvegezés, a 14 collos acél keréktárcsák a dzsessz lendületét öntik formába.

Dőljön hátra a vezetőülésben, hangolja vidámra magát, és élvezze a négy hangszóróból áradó zenét. Megteheti, hiszen a Golf New Orleansban a Beta rádiós magnó szériatartozék.

Golf New Orleans. Ára: 1.331.000 Ft.*
Valamennyi márkakereskedőnél.

* 59 Ft/DEM árfolyamon számolva

Volkswagen
Biztos lehet benne.

A Tarka Színpad ma is tarka

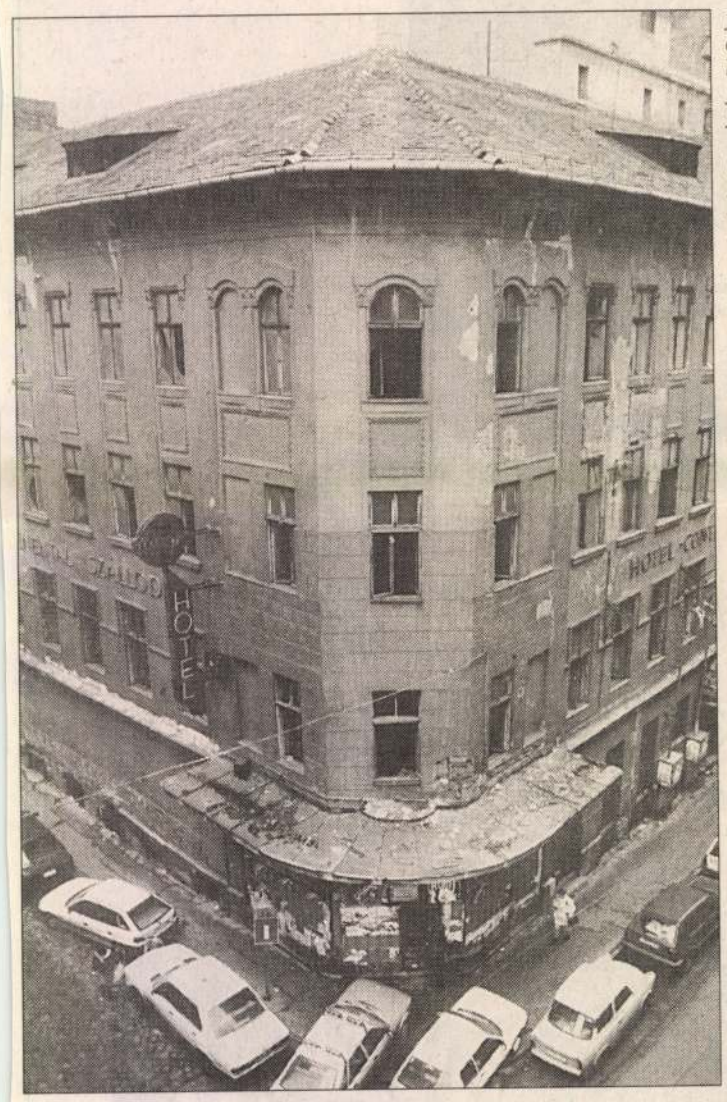

„Hotel Untercontinental"

Az ember akár évekig mászkálhat a Dohány utca környékén anélkül, hogy egyszer jól megnézné a Continental Szálló bombatámadást idéző homlokzatát. Ráfordul a Nyár utcára, aztán újabb jobb kanyarral beveszi a Dohány utcát, elhalad a volt Hungária fürdő még ma is tetszetős bejárata előtt, aztán megy tovább, telibe kapja a New York-palotát.

Egyszer mégiscsak megáll. Lecövekel az átelleni sarkon, és meglepetten leltároz: óriási háztömb, rajta két utcára nézve sorakoznak a szétmálló, kitört ablakok. A sarok fölött a hatvanas éveket idéző neonreklám roncsa lóg, a stilizált glóbuszban még olvashatók a drótból formált betűk – CONTINENT... A bejáratokat – már amelyik nincs befalazva – narancssárga rácsok óvják.

„Na igen" – mondja fotós kollégám, és egy ujjal belöki az egyik ajtót: a hegesztést ugyanis felvágták régen. Odabent már fordulnánk is vissza. Gyanakodva nézzük a szeméttel borított padlót, úgy tipegünk az azonosítható törmelékek és az elemezhetetlen kupacok között, mint a balett-táncosok. Automatikusan a fény felé vesszük az irányt: átvágunk a hajdani foyer töredezett üvegkupolája alatt, aztán – miközben téglákon, üvegeken, félig égett fadarabokon gázolunk át – hökkenten engedjük le a zseblámpát.

Előttünk színpad, kétoldalt oszlopsor – néhol még látszik a mozaikdíszítés –, a karzaton félkörben intim páholyok. A fejünk fölött üvegből rakott sátortető: nincs egyetlen ép kocka sem odafönt, a töredezett szélek közül fűtőtestek, gerendák, virágládák, mosdókagylók kandikálnak ki.

1897-ben, amikor a Ringer család megvette a Gamperl-féle fürdőt, soha nem látott fejlődésnek lett tanúja a VII. kerület: a kádfürdő mellé négy gőzfürdőt építettek, a Klauzál utcai fronton megnyílt a Népfürdő, 1908-ban pedig elkészült a Dohány utcai hatalmas uszoda. Ekkortájt már ezer ember fürödhetett itt egyszerre, a három védett termálkút 30 ezer hektoliter vizet adott naponta.

1920-ban aztán az Ingatlanbank újabb reformokat vezetett be. A sarkon felépült a 170 szobás Continental Szálló, az uszoda helyén pedig megnyílt a Kamara-mozgó. Ez utóbbit alakították át az ötvenes években színházzá: itt működött a Bányász, a Honvéd Színház, a Fővárosi Nagy Varieté, s végül, 1963-ig a Tarka Színpad.

A színházterem mellett eldugott macskalépcsőn jutunk tovább. Először rábukkanunk a hajdani büfé szemfájdítóan rózsaszín helyiségére, aztán mászunk tovább, egyre följebb. Lassan megszokjuk a szagot, a szemetet, nem világítunk be kényszeresen minden sarokba. Mindenhol recseg a padló: igaz, a parkettát felszedték, eltüzelték régen, ám a legtöbb szobát vastagon borítja az üvegcserép. A folyosó végi vécékben, mosdókban ripityára tört fajansz, a szobákban leszaggatott fűtőtestek, no és szemét, hihetetlen mennyiségű szemét. 1986-os Népszabadság, Práter utcai házak pauszra rajzolt kiviteli tervei, óriási halom orvosi gumikesztyű, kibelezett matrac, üvegek. A falon firkák, üzenetek – akad 1963-as is.

A fürdőt – mondja Meskó Csaba, a fürdőigazgatóság osztályvezetője – 1955-ben zárták be néhány hónapra. '58-ban még készült beruházási terv a felújítására, a Fővárosi Tanács azonban elvetette, s elő se hozta többet. Annyi pénz ugyanis nem volt, amennyivel a már akkor évszázados Hungáriát korszerűvé lehetett volna varázsolni. Az épület egy darabig sűrűn váltott tulajdonost, aztán végleg lemondtak róla. A szálló húzta még egy darabig: 1970-ben zárták be.

A hajdani Continental háromszintes épületébe a tetőről keveredünk valahogy. Odafönt-ről látni a Gellért-hegyet, a Várat, a Bazilika kupolája ott van karnyújtásnyira. Így valahogy még rosszabb visszabújni a kongó, lakatlan kísértettanyára. Nézelődni sincs már kedvünk: körbejárjuk a liftaknát („Az ajtó önműködően nyílik"), megszemléljük a Dohány utcai fronton megmaradt kazettás álmennyezetet. A másik felét – látni a földön – szisztematikusan feldolgozták tábortűznek.

Az illetéktelen behatolók (azaz a csövesek, hajléktalanok) évtizedek óta lakják a hatalmas tömböt. Szép lassan elfogy minden, ami használható, éghető. A kerületi önkormányzat – tekintve, hogy nem tulajdonos – nem tehet sokat. Figyelemmel kíséri a folyamatos állagromlást, s ha a homlokzat életveszélyessé válik, elvégzi a szükséges javítást. Bízva abban – mondja *Demeter Lajosné*, – hogy egyszer elkel a ház, s lesz, aki megfizeti a költségeket.

Kétszázmillióért nem kellett senkinek. Pontosabban kellett volna, csak hát kinek vannak manapság súlyos milliárdjai a felújításra, rendbehozatalra. Pedig az egykori vásárló, a tönkrement vegyes vállalat tulajdonát értékesítő Ad-Valorem Kft. nemcsak a szállót kínálja: a Continentállal és a Hungáriával együtt árulják a századelőn még a fürdőhöz tartozó Klauzál utca 6-ot is. *Szöllősy Attila*, a felszámoló cég képviselője most abban bízik: ha néhány héten belül új pályázatot írnak ki, ezúttal 150 millióra, talán akad komoly érdeklődő.

Hiszen a *hely* vagyont ér.

N. Kósa Judit

A kontinens közepe

Bentről sem más

SZANDELSZKY BÉLA FELVÉTELEI

A strázsamester tüzes lehelete

Agrobank székház

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

Az építészeti szakirodalmat régóta foglalkoztatja, vajon van-e olyan általánosan dekódolható jelrendszer, építészeti nyelv, amely örökérvényű formákra támaszkodik. Ez a kérdés különösen érvényessé válik az utóbbi évek hazai épületkialakításai ismeretében, ahol a posztmodern nemzetközi gyakorlatának hatására régen elfelejtett tagolási és díszítési megoldások születnek újjá.

A belváros kisebb forgalmú sűrűjében, a Bástya utcában húzódik meg az Agrobank székháza, amely külsejével és belsőépítészeti elgondolásával kiválóan példázza a posztmodern stílusteremtési szándékának itthoni önellentmondásait. A foghíjtelket körülvevő házak zárópárkány-magassága és a telek csekély mérete erősen korlátozta a vállalkozás volumenét. Noha a ház egy pénzintézet székhelyéül szolgál, sem a külső adottságok, sem a beruházásra szánt összeg nem engedte meg, hogy a tervezők, *König Tamás* és *Wagner Péter*, a hasonló épületeknél kialakult reprezentációs elemeket alkalmazzák. Elmaradt az itthon szinte kötelező, drágaságot és igényességet sugalló gránitburkolat, amely a legtöbbször a pincétől a padlásig csillogva csomagolja be a házakat, s helyébe a pesti tradícióba illeszkedő vakolatarchitektúra került. *Fülep Lajos*, aki a századelő historicista építészetének legkövetkezetesebb kritikusa volt, bizonyára rosszul lenne a gondolattól, hogy az általa szapult gipsz- és habarcsépítészet bevett és vállalt hagyománnyá nemesedett néhány emberöltő alatt. A Bástya utcai ház minden kisszerűsége mellett, intelligensen ötvözi a jelenkor formavilágát, a fővárost meghatározó építészeti jelleget és az építészet önmagával szemben megfogalmazott jelenkori követelményeit. Szépnek ugyan nem nevezném, mégis a ház homlokzatán föltűnő középrizalit, amelynek szélein barnásvörös féloszlop fut a zárópárkányig, valamint a szintenként különféleképpen megoldott ablakok záróköves szemöldökmotívuma, falfestés a különböző zöld tónusaival idézőjelbe tett szigorú formák, sokkal otthonosabb jelenséggé állnak össze e kies mellékutcában, mint holmi puccos márványpaloták. A bordó zakós, nyakkendőtűs mai Mágnás Mihályok nyilván nem élhetnek egy kis hűvös gránit nélkül, úgyhogy a portál kialakításában itt is szerephez jutott a nemes kő. Finoman profilozott fekete hasábok keretezik a bejárati nyílásokat, az oszlopfejezetek helyét pedig gagyiaranyból készült gömbök helyettesítik. Meseszerű az egész épület, méltóságoskodó formái láttán nem válik el a vicc a komolytól, az ironikus idézet az alázatos kópiától.

Ugyanez a sokszerűség érvényesül a belső terekben is. A valódi, a talmi és a talányos bizarr keveredése azonban nem hat felszabadítóan, hiányzik belőlük a gondolat nagyvonalúsága. Ha a tervezők eredeti szándékában jutott is szerep a ház stílusa és funkciója kapcsán némi ironikus oda-visszacsatolásnak, a kivitelezés hanyagsága az eltűnőben lévő áporodott, hazai snassz felé tolta el ezt a szellemet. Egy épület ugyebár nem halott mű, élete és sorsa van, terei pedig nem csupán a rajzasztalon megálmodott szándék szerinti reprezentációs üzeneteket, térpszichológiai benyomásokat sugallják. Hiába hát a belső játékos, zöldekkel színezett, megbicsakló krómcsövekkel kialakított posztmodernitása, ha az összképet szocreál elemekkel módosítja a bank strázsamesterének tüzes lehelete. Olyan levegő ez, amelyet még az ötvenes években szívott be, és csak most fújt ki.

Bojár Iván András

MARGÓ

Eva Ionesco Budapesten

Eva Ionesco, a francia mozi új felfedezettje Budapestre érkezik a Fiatal Francia Filmesek Fesztiválja alkalmából: március 1. és 8. között ugyanis három filmjét is vetítik. Március 2-án *Hervé Le Roux* Nagy boldogság című alkotását, március 8-án *Pascale Bailly* Hogyan csinálják az emberek és *Jacques Doillon* A szerelmes című művét láthatják az érdeklődők.

A fiatal színésznőt már a 70-es évek óta ismeri Franciaország: román származású divatfotós édesanyjának köszönhetően ő volt a legtöbbet fényképezett gyermekmodell. Tizenkét éves volt, amikor elköltözött anyjától, és önállósította magát. Hamarosan Polanskyval forgatott, tizenhét évesen pedig bekerült az ország legnevesebb színiakadémiájára. A szerelmes című Doillon-filmben nyújtott alakítása hozta meg számára az országos elismerést.

Színház épül Újpesten

Az újpesti képviselő-testület az 1994. évi költségvetésen belül 25 millió forintot szavazott meg az Árpád út 66. százéves tömbjében épülő új színház befejezésére. A teátrum mellett itt működik az Újpest Galéria és a helyi egyesületeknek, civil szervezeteknek helyet adó „polgárcentrum" is.

KÓNIG Tamás írása

Mozi és filmestalálkozóhely

Tarkovszkij, Szomjas, Gyöngyössy, Enyedi és Corneau műveivel nyitja meg kapuit októberben a Puskin

A Puskin mozi több mint három hónapja elkezdett korszerűsítése lassan a célegyenesbe érkezik. Igaz, az eredeti, szeptember 17-i átadási határidőt nem tudják tartani (a tervezett éjszakai és hét végi munkálatokat ugyanis a környék lakóinak nyugalma érdekében le kellett állítani), ám október elejétől a moziszerető közönség birtokba veheti a megújult filmszínházat. A Puskin a főváros egyik legrégibb és legszebb mozija. Utoljára 1986-ban, eredeti állapotának megfelelően újították fel. A mostani korszerűsítés – amelynek a belsőépítészeti terveit ugyanaz az építészcsapat készítette, mint a tizenhárom évvel ezelőttit – teljes költsége százhúszmillió forint, ebből az építészeti munkák nyolcvanöt-, a kinotechnikai átalakítások pedig harmincötmillió forintba kerültek.

Az utóbbi években, a mozipiac átalakulásával, a multiplexek magyarországi terjedésével jó néhány filmszínház látogatottsága drámaian csökkent. Így történt ez a Puskin esetében is (míg 1990-ben még több mint háromszázharmincezren tértek be ide évenként, addig 1997-ben mindössze százötvenötezer látogatója volt), hiszen az igazi profilját jelentő magyar és külföldi filmek száma egyre kevesebb lett. Az időközben kialakult budapesti forgalmazói és a mozipiac egyéb szereplői figyelmen kívül hagyták a Puskin hagyományait: a korábban itt bemutatott filmek nagy részét az Uránia, a Horizont, a Bástya, a Broadway vagy a Kossuth mozi mutatta be – a gyorsabb megtérülés érdekében. Majd a multiplexek megjelenésével a tíz éve műszakilag még korszerűnek számító mozi technikai hátrányai is nyilvánvalóvá váltak. Kis vetítővászna, rossz akusztikája, kényelmetlen székei és a légkondicionálás hiánya mind kevésbé vonzotta falai közé a nézőket.

A Budapest Film tavalyi javaslata alapján az idén kezdődtek meg a korszerűsítési munkálatok. A fővárosi döntés értelmében a Puskin moziként üzemel továbbra is – hiszen „Budapest kulturális életéhez és építészeti arculatához szervesen hozzátartozik" –, éppen csak megváltozott profillal és technikával. A profilváltáshoz hozzátartozik, hogy a jövőben az átalakult Puskin bekapcsolódik az Art-mozihálózatba, mivel – úgy tűnik – jelentős igény van a fővárosban a multiplexek alternatívájára, a „művészmozikra". (1997-es piacelemzési tapasztalatok alapján ugyanis az Art-mozik – Művész, Szindbád és Tabán – az óriás mozik megjelenése ellenére is növelni tudták látogatottságukat.) A Puskin jövőjét a Budapest Film illetékesei abban látják, ha a Művész mozi mellett mint a budapesti Art-mozihálózat vezető filmszínháza működik.

Elsődleges szempont volt a felújítás során, mondja *Port* Ferenc, a Budapest Film Rt. elnöke, hogy megtartsák a belterületi épület eredeti mozihangulatát, ugyanakkor a modern igényeknek is megfeleljenek. Az építészeti átalakításnak egyetlen kötött eleme a homlokzat volt, amelyen városképi védettsége okán nem változtattak. Ezenkívül – bár sem helyi, sem pedig műemléki védettséget nem élvez az épület – minimális változtatások történtek csupán az előcsarnokban is: a formája megmaradt, a műanyag burkolat helyére kőlapok kerültek, és a lejtős padlózatot vízszintessé alakították át. Az előtér feletti díszes galériát szintén megtaláljuk ezután is, ugyanígy a nagyterem teljes tetőboltozatát, amely – mondja Port Ferenc – az épület belső építészetileg legértékesebb eleme, és a műmárvány oszlopokat sem mozdították el.

A nagyterem tetőboltozatának díszei és a műmárvány oszlopok őrzik a régi Puskin hangulatát NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

Kisebb lesz viszont a színpad (amelynek 1923-ban még valóban volt funkciója, ma már azonban nincs) a nagyteremben, mivel a megfelelő képméret, a hangminőség és a rálátás érdekében előbbre kellett hozni a vetítővásznat. A hetven centiméteres távolságban elhelyezett faszékek helyére több mint egyméteres sortávolságban fotelek kerülnek, így a korábbi négyszázötven helyett ezután kétszázötvenen ülhetnek be egyszerre a mozi nagytermébe. Lebontották a páholysorokat, ezzel a Corvin nagytermével hasonló, amfiteátrum jellegű nézőtér alakult ki, amelynek minden foteljéből tökéletesen élvezhetővé válik a kép és a hang.

Két kamarateremmel is bővül, vagyis összesen háromtermes mozivá változik át a Puskin. A két, kétszer hetven férőhelyes kisterem részben a volt színpad, részben a korábbi kamaraterem és a feleslegessé vált tecnikai kiszolgálóhelyiségek felszabadult terében kapott helyet. A még néhány hónappal ezelőtti hátsó kijárati rész területén százhúsz férőhelyes kávézó várja a nem csak filmekre szomjazókat. A kávéházban felállítanak egy kisebb pódiumszerű színpadot, lehetőséget teremtve különféle filmesösszejövetelekre, vitaestekre. A galéria szintjén nyílik meg a főváros negyedik Odeon Art videokölcsönzője.

Elsősorban a környék középiskolásai és egyetemistái jelentik a megcélzott közönséget, a multiplexeket nem kedvelő, ám a „jó filmeket" szerető, igényes mozilátogatók, akik beszélgetésekre is alkalmas filmestalálkahelyet és mozit kapnak egyszerre. A bemutatott filmek skálája is ennek megfelelően alakul: művészileg igényes, egyben szélesebb közönség érdeklődésére számot tartó műveket vetítenek majd a Puskinban. Az első premierek között olyan filmeket találunk, mint a *Gyöngyössy* Bence Cigánytörvénye, Alain *Corneau* A rokon című filmje, *Szomjas* György Gengszterfilmje vagy *Enyedi* Ildikó még készülő munkája. De rendeznek retrospektív vetítést *Tarkovszkij*-filmekből, thai és orosz filmhetet, valamint zenés némafilm-bemutatót is még az idén. Friss megegyezés eredményeként a Puskin mozi ad otthont a jövőben a Sundance filmfesztiválnak és a NAT részeként bevezetendő mozgóképprogram oktatóbázisaként szervezett vetítéseknek. Az átlagos jegyár négyszáz forint lesz, vagyis a Corvin és a Művész mozi közötti helyárakat garantálnak. És nem árulnak majd pattogatott kukoricát, ahogy a többi Art-moziban sem, vehetünk viszont – állítólag – „igazi" perecet, mint a régi szép időkben.

Építészetileg, gazdaságilag, filmszakmailag és jogilag megalapozott és korrekt a Puskin mozi korszerűsítésének és kivitelezésének módja, mondják a Budapest Filmnél. De vannak, akik szerint ez kevés. Akik szerint szomorú állapot, hogy csak arra vigyáz valaki, ami hivatalosan védett. *Ráday* Mihály egyike azoknak, akik szerint a Puskin korszerűsítése rombolás is egyben, mert átalakításával elveszítjük a némafilmkorszak utolsó budapesti moziját. Azt mondja, a Budapest Filmnek sikerült megkerülnie az 1998. január 1-jén hatályba lépett műemlékvédelmi rendeletet, amelynek alapján a Puskin ideiglenes védettséget kaphatott volna. A vita folyik, az ügyet jelenleg a főváros által felkért szakmai felügyelőbizottság vizsgálja.

Vida Barbara

Százharminc éve halt meg Szendrey Júlia

„Csókolom a lelketeket…"

„… és szíveteket miljomszor számtalanszor!" Ezzel a fokozhatatlanul rajongó kiáltással zárja élete utolsó levelét egy költő, nálunk, Magyarországon maga a Költő, két nappal halála-eltűnése előtt, szeretteinek, egy asszonynak és egy még magatudatlan kisfiúnak (ha ugyan egy féléves gyermeknek nincs mélyebb tudása, mint bármelyik felnőttnek…), annak a kisfiúnak, aki azon a napon fogant, amikor apja a magyar történelem legszebb napjának lehetett a főszereplője. (Anyjáról ezt olvassuk a költő jegyzeteiben az ezt megelőző napról: „Az éj nagy részét ébren töltöttem feleségemmel együtt, bátor, lelkesítő, imádott kis feleségemmel, ki mindig buzdítólag áll gondolataim, terveim előtt, mint a hadsereg előtt a magasra emelt zászló.")

Hogy ki volt ez az asszony és anya, aki tizenkilenc esztendő múlva, 1868. szeptember 6-án – 130 éve – alig negyvenévesen meg fog halni (fog meghalni), arról sokan és sokféleképpen vélekedtek? A kortársak kíméletet nem kereső szeretettel és megértést mímelőhárító gyűlölettel, az utókor szánakozva és a kortársi véleményeket tagadva-erősítgetve, fejet rázva és bólogatva, álszent módon kutakodva és regényes képzelgéssel. Egyvalami vitathatatlan, az a kijelölés és állítás, az a megnevezés és ítélet, amit az egyetlen illetékes fogalmazott meg: ő – ő volt – „a feleségek felesége". Ez a naiv retorikájú kép, amely valószínűleg egyetlen nyelv szellemétől sem idegen, az önmagába zárt abszolútum, ahol birtok és birtokos ugyanaz a tárgy, személy vagy fogalom, virág virága, bölcsek bölcse, királyok királya…

Ezen még maga *Petőfi* sem volt képes feljebb és túllépni, az a költő, aki soha nem akart vagy tudott takarékoskodni a felsőfokkal. „Ez időtől számítom életemet, a világ lételét… azelőtt nem voltam én, nem volt a világ." Nem kevesebbet állít, mint azt, hogy ő maga egyenlő, sőt azonos a világmindenséggel. S honnan, mitől, mióta? „Amott a fogadóval átellenben a kert és benne a fák, melyek alatt először láttam meg őt, tavaly szeptember 8-án, délután 6 és 7 óra között…" Tavaly – 1846. A Feleségek felesége… kezdetű-című oly könnyed, bájos, becéző, mámoros biedermeier-népies dal 1848 januárjában íródik, s mi mindent takar el és nyilvánít ki arról a másfél éves regényről, amely az első találkozástól zajlik és eltelt! S mily drámaian ellenpontozza azt a másfél esztendőt, amely még megadatik s bekövetkezendő…

Szinte mindent tudunk erről a három évről, hiszen Petőfi mindenről mindenkit tudósít folyamatosan, hol versben, hol levélben, újságban és magánposta útján. Arról, hogy egy „barna lyányka" miként emelkedik oly magaslatokra, hogy a költészet istennői is szerénykedve kell meghúzzák mellette magukat. Ám tudunk azokról a játékokról, mórikálásról, negédes, ildom igényelte kedvcsapongásokról, cívódásokról, és őszinte bánatokról is, arról a szüntelenül szerepeket váltó magamutogatásról, közeledésről-távolodásról, amely ennek a szerelmi téren sok tapasztalattal éppen nem bíró huszonhárom éves fiúnak és tizennyolc éves leánynak a beavatási szertartása – egymásba és végérvényesen. Mindent tudunk, csak a legfontosabbat nem. Nem ismerjük egyiküket sem igazán. Júlia viselkedésében mennyi a szerepjáték, olvasmányélmények utánélése, póz, milyen a súlyuk gesztusaiban a korkívánalmaknak, hogyan tudja egyeztetni emancipált pózait és valós érzelmeit? Múzsa és úrilány, írogató kékharisnya, szenvedő, de bátor ember, kicsit hisztérikus és nagyon bájosan kedves. És a költő? A Júliához című vers (meg a többi efféle) után – „Én szeretlek, és szerelmem, / E végetlen áradat, / Mint a földet az özönvíz, / Eltemette múltamat… Mit határzasz?… Már látásod / Megépíté mennyemet, / Oh leányka, ezt a mennyet / Nem szabad ledöntened." – értesülünk a kortársi pletykákból *Pila* Anikóról, a ragyogó szemű cigánylányról (aki majd évtizedek múltán meggörnyedten, csapzott ősz hajjal el-elkóborol Koltóról a Segesvár melletti mezőkre…), hallani bizonyos Jankáról és Rózáról, egy torockói kisasszonyról és persze a drámai szendéről, *Prielle* Kornéliáról, akinek a keze is megkéretik.

Korabeli metszet Petőfi hitveséről

Mindent tudunk, csak a megtudhatatlant nem: miként lángolt fel az a szerelem, amely már akkor is megérdemelné a „halhatatlan" jelzőt, ha csak ezt a sort köszönhetné neki a magyar vers – a legszebb verssort *Kosztolányi* szerint: „Elhull a virág, eliramlik az élet." Nem kizárható, hogy Júlia akkor lobbant lángra, amikor erről a színésznéafférről értesült („ha nem ismerném magamat jobban, azt hinném, hogy sz – s vagyok…"), s az ő leányos, de romantikus hősnőhöz illően bátor üzenete (a híres, a barátnője által a költőnek írt levélbe biggyesztett, „1000-szer Júlia" – mint válasz a Reszket a bokor… végsoraira: „Hogyha már nem szeretsz, / Az isten áldjon meg, / De ha még szeretsz, úgy / Ezerszer áldjon meg.") S innen már nincs visszaút, fontolgatás, fájni fog, de nem tarthat vissza a szülői ellenkezés, semmi. A szemérmetes „sz – s" betűjelzésből ez a levélbeli mondatsor lesz (amit a címzett nem mulaszt el közölni barátjával, a szalontai jegyzővel): „Rabszolgád vagyok, mert szeretlek, királynéd vagyok, mert szeretsz. Úgy hódolok neked, így felölellek magamhoz. Mind a két helyzet boldogítóbb, mint világok felett uralkodni, mint istennek lehetni."

S az a három mámoros év a találkozástól a végleges elválásig a magyar költészetnek valami felülmúlhatatlanul szép, gátlástalanul nyílt szakasza, olyan táj, ahol minden együtt áll a boldogság jegyében: a haza, a haza tájai, a magyarság, a közszabadság, a költői hivatás, a világforradalom, Isten és az erkölcs. Majd a keserűség jegyében – hiszen tudjuk a költő sorsát ama szabadságot és gyermeket nemző nap után… a kudarcok sorát, képviselőjelöltként és katonaként, az önmagába fulladozó dac hónapjait, az ámokfutást emberek és tájak, átkok és látomások között, a kivülrekedést mindenen, ami fontos és ami nélküle, úgy lehet, meg sem valósult volna, legalább is nem így, ilyen mámoros színekkel … Nincs nyomasztóbb, lélekgyilkosabb csapda, mint a győzelem. S 1849 nyarának közepén már a test is elpusztíttatik. Ha ugyan – nem kell-e hinnünk a nemzet bűnbánatból fakadó és önbizalomért sóvárgó legendáinak.

És Júlia sorsa egyéves csend után megint közügy, akkortól, hogy elkezdi írni jelentését: „Az egyház kívánságára, részéről terhelő felelősség elhárítása végett kijelentem, hogy legszorgalmasabb fürkészéseim és bizonyságot adó adataim meggyőzének a felől, hogy Petőfi Sándor az erdélyi csatákban elesett." S innen az új házasság, majd a betegség és a végleges magány. Egy londoni spionjelentés még 1853-ban is így ír: „A népszerű népköltő Pethőfy, akit halottnak tartanak, Pest vármegyében rejtőzködik, felesége, hogy nyomát elmossa, beleegyezésével házasságra lépett…" Pedig már három évvel elébb a Hölgyfutár című divatrevü és pletykalap beintett a kórusnak, máig kitartván a hamis és galád hangzatot: „Egy barátunk szép özvegye nemrég második házasságra lépvén egy élő barátunkkal, azon tanakodtunk, hogy a mennyasszonyt tartsuk-é boldogabbnak vagy a vőlegényt. E habozás közt végre azon határzathoz jutánk, hogy alkalmasint legboldogabbnak tarthatjuk barátunkat, ámde nem az élőt, hanem az elhunytat."

Három újabb gyermek, s ott van Zoltán, aki mind züllöttebb a menthetetlenségig, irodalmi tervek, kis sikerek s nem nagy kudarcok, a jelentéktelenségbe süppedés évei, a házasság titkai, amit majd egy megrendítő hangú gyónás fog kivallani, az eleje az apjának íródik tintával kezdve és ceruzával végezve, az öreg Szendreynek, aki majdnem száz évig él, a vége már diktálás a férjnek egy utcabeli fiatalember keze alá, akihez halálos ágyán vércsatakosan a ráktól mintha feleségül akarna menni. S a szomszédban ott a nagy tekitélyű sógor, aki szintén túléli a nyolcvanat (valaha szerelmes volt a fiatal özvegybe, hogy aztán annak húgát vegye feleségül), s még megéri, hogy az elhalt sírját negyven év múlva megbontsák, mindenre fényt derítő dokumentumok után kutatva.

Ki volt Szendrey Júlia? A „halhatatlanság kis strébere", ahogy egy Gyulai-tanítvány mondja, a Nyugat derék és frusztrált mecénása, aki egész életében rögeszmésen kutatta Petőfi (és persze Júlia) emlékeit? „A legromlottabb nő, akit valaha ismertem" – ezzel a mondattal legyinti el valahai háziasszonya a Zerge utcában egy új lakásbérlő érdeklődését, aki *Krúdy* Gyula néven tölti ki a bejelentőkönyvet. Ez az író- és ujdondászjelölt úgy viselkedik, ahogy az helyes és férfiasan méltányos: meghallgat mindent és mindenkit – Ki volt Szendrey Júlia? –, de csak a szívének hisz, meg annak, aki a legfontosabbal és számára a legfontosabbal, a verssel és a költészetébe rajzolta bele ezt a valós és kitalált leányalakot.

Alexa Károly

Útközben

„Öregúr, végállomás, le kell szállni!" – mondta a fiú az öregnek, aki a busz oldalának dőlve bóbiskolt. Az öreg kinyitotta a szemét, és felnézett a fiúra. „Hol vagyunk?" – kérdezte, de a fiú már leszállt, nem kapott választ. Lekászálódott a buszról, és elindult toronyiránt.

Elveszve

Magas házak között mendegélt, aztán a nagy házak elfogytak, és kis vityillók közt baktatott tovább. Ez a vidék a szülőfalujára emlékeztette. Az udvarokon tyúkok kapirgáltak, egy kutya rávakkantott, aztán abbahagyta. A nyári nap melegétől izzott a levegő. Elfáradt. Leült az árokszélre. Nézte a felhőket, és nem gondolt semmire. Aztán elaludt. Arra ébredt, hogy egy magas férfi áll előtte. A férfi nézte az öreget, és azt mondta: „Ideje lenne már hazamenni, nemsokára este lesz." Az öreg csak nézte a férfit, nem válaszolt. „Hol lakik, öregúr?" – faggatta a férfi. De az öreg hallgatott. Végül magára maradt. Már sötétedett, amikor a magas férfi visszajött. Egy rendőr volt vele. Igazoltatni akarta az öreget, de nem sikerült. Semmiféle irat nem volt nála. „Hogy hívják?" – kérdezte a rendőr. „Nem tudom" – felelte az öreg. „Ne cirkuszoljon itt velem, nem tudja, hogy hívják, tán azt sem, hol lakik?" – fortyant fel a rendőr. „Nem tudom" – ismételte az öreg. Aztán a magas férfi meg a rendőr közrefogta, és elindultak vele a kis házak között.

Emlékeztető

Most, hogy a Magyar Nemzet születésének hatvanadik évfordulóját ünnepeltük, eszembe jut egy kis emlék. 1987 tavaszát írtuk. Este volt. Már lapzárta közeledett, amikor belépett az olvasószerkesztői szobába a főszerkesztő. Mondtam neki, régóta bosszant az a tény, hogy a lap évfolyamjelölése hamis. Ugyanis nem 1938-tól datálták a születését, csak 1945-től. Hozzuk helyre a hibát, tanácsoltam. A főszerkesztő rábólintott. Én rögvest átírtam az évfolyamjelölést. Megjegyezve, hogy a kutya sem fogja észrevenni a változást, mert az emberek csak a lap dátumát nézik. A sajtótörténészek törhetik majd a fejüket, hogyan lett a Magyar Nemzet egyik napról a másikra hat évvel idősebb. Tény, hogy a lap reggel már a helyes évfolyamjelöléssel került az olvasókhoz. Ennek értelmében ünnepelhettük meg aztán az ötvenedik évfordulót, most meg a hatvanadikat. Az igazságnak megfelelően.

Volt

Lassan eltávozik az a nemzedék, amelyik még átélte a főváros ostromának borzalmas napjait, és tanúja volt az ocsúdó város életének. De emlékeznek, emlékeztetnek a falak, a helyszínek. Szeptember bágyadt napsugarai beragyogják a Corvin Áruházat. A járókelők megmegállnak a kirakatok előtt, és bámulják az ezernyi holmit. De én láttam ezekben a kirakatokban, a betört üveg mögött 1945 januárjában mást is. Holtakat. Úgy feküdtek egymáson, dermedten, mint a fahasábok. A gettó halottai voltak. A kirakatravatalból vitték őket villamos húzta platókocsikon a keresztúri temetőbe. Valahányszor elmegyek a sarokkirakat előtt, felrémlik előttem annak a borzalomnak a képe. Nem lehet elfelejteni.

És a József körúti fa ott, nem messze a mozitól. Egy hirtelen ácsolt fakereszt volt a földbe szúrva, és rajta az írás ákombákjai: „Szabó Dezső". Díszsírhely helyett ez a sebtében ásott halom jutott neki. 1945 kegyetlen januárjában éhen halt az ostrom verte városban. Amikor arra vetődve megláttam a kis fakeresztet, sokáig álltam előtte szótlanul. Mert ifjúságom egyik felfedezettje volt Szabó Dezső. Talányos életű ember volt, életművének sok alkotása vitatható, de hatása, publicisztikájának ereje alól senki sem vonhatta ki magát. Emlékszem, amikor fiatalon korai regényét, a Karácsony Kolozsvárt címűt olvastam, elérzékenyültem a könyv mottóján: „Ez a regény nem regény, csak regényke. / Aki írta, nem legény, csak legényke. / Jaj, ne legyen kritikátok keményke, / mert belehal az írója, szegényke."

Akarat

A kisfiú, lehet vagy hároméves, már negyedszer próbál felkapaszkodni a játszótéri gúlára. Mindig visszaesik, de újra és újra nekirugaszkodik. Verejtékezik, már a térdét is felhorzsolta, de nem hagyja abba. Végül sikerül. Diadal. Följutott a csúcsra. Senki sem segítette, egymaga vívta ki a győzelmet. Mosolyog. Körülnéz, hogy látta-e valaki. Igen, a mama a padról integet feléje. Az első siker. Még nem tudja megfogalmazni, de már érzi, mit tesz az akarat.

Csatár Imre

Ahol Márai Sándort még oly nagy öröm érte

Búcsú egy tengerentúli könyvesbolttól

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, New Yorkban, a 82. utca és az 1-es Avenue (később a 2-es Avenue) sarkán volt egy könyvesbolt, amely közel negyed századon át a magyar kultúra és szabadságeszmény szigetét jelentette az ott lakók és az átutazók számára. S aki erre a szigetre lépett, sohasem távozott üres kézzel. Te is, ő is, én is – a sorsnak köszönhetően – többször jártunk ebben a könyvesboltban. *Püskiéknél.*

Egy könyvre nagyon emlékszem. *Méray* Tibor könyvére, amelyet *Nagy* Imréről, a mártír miniszterelnökről írt. Újságpapírba csomagolva, belső címlapját zsilettpengével kivágva menekítettem haza a hetvenes évek végén. Püskiéktől.

A „szigetre" 1974-től kezdve lehetett belépni. De az első vendégek – *Ignácz* Rózsa, *Jancsó* Adrienne, *Béres* Ferenc, *Kecskés* András, majd *Csoóri* Sándor – még Püskiék lakásán gyülekeztek, hogy körbehordozzák őket az államokban és Kanadában, s így szerezzenek törzsvásárlókat a boltjukban.

Nehéz volt a kezdet. Csoóriék után hat erdélyi író érkezett, s a teremben, ahol író-olvasó találkozót rendeztek, heten ültek a nézőtéren… „Odamentem az ajtóhoz, hogy senki közülük ki ne mehessen" – emlékezik ma *Püski* Sándorné – Ilus néni. „*Sütő* András megkérdezte: »Ilus, nem gondolod, hogy a beszélgetést el kellene halasztani? Kár volt ide jönni!« Megnyugtattam őket, s az élet engem igazolt: a körút végén már, két és fél hónap múltával, s ettől kezdve mindig, zsúfolva volt a terem. Az egyik felszólaló kijelentette, hogy mi azért mentünk ki, mert *Kádár* megfizetett minket. Azt állította, hogy bizonyítékai vannak. »Boldog lennék – feleltem –, ha Kádár spárgán pénzt eresztett volna le az ablakba nekünk.« Visszakérdeztem: »És melyik bankban vehetem fel a pénzt?« A kérdező végül bevallotta, hogy ő kapott pénzt a provokációért…"

New Yorkban, a 82. utcában a magyar kultúra szigete volt

Emlékek. 1978 táján, amikor *Márai* Sándorék egy évtized után Salernóból San Diegóba költöztek (1952 és 1967 között New Yorkban éltek), az író – egyedül – úgy utazott el új otthonukba, hogy előzőleg New Yorkban felkereste a Püski-könyvesboltot. Ilus néni így emlékezik vissza utolsó személyes találkozásukra (mert telefonon később még sokszor beszéltek).

„Márain fekete szemüveg volt… Vittem ki éppen a kávét, s a szokásos gesztussal megkérdeztem tőle, hogy segíthetek-e valamiben. – Márai-könyveket keresek – mondta. – Régieket vagy újakat? – kérdeztem. – Régieket és újakat – felelte. – Mind a kettőből van – mondtam. – Maga Püski Sándorné? – Igen. – Mi ismerjük egymást… – Hát, lehetséges… – Nem ismer meg? – kérdezte. – Ismerős… – feleltem. S akkor bemutatkozott: – Márai Sándor vagyok. – Két és fél órát töltött a boltunkban, s az összes könyve elfogyott. – Ilus, nem gondoltam volna – mondta könnyes szemmel –, hogy életemben még olyan öröm ér, hogy a könyveimet dedikálhatom."

Nem él olyan magyar az államokban, aki Püskiéket ne ismerné. Harmincnyolcezer címre postázták rendszeresen ajánlataikat: a magyarság könyveit Szerbiából, Romániából, a Felvidékről, az anyaországból. S az emberek hálásak voltak az olvasmányért, köztük a napilapokért. Utóbbiakból még az egyetemekre, a tévé- és rádióállomásokra, a nagykövetségekre, a politikusok íróasztalára is jutott. A bolt pedig mindig nyitva volt. Kétszer zártak be egy évben: karácsony első napján és húsvét vasárnap. A legforgalmasabb nap a vasárnap volt, ilyenkor három–négyezer dollár értékű könyv is elfogyott. Jártak a boltba a pártállam hívei is, és talán nagyobb izgalommal vásároltak, mint azok, akik számára némelyik könyv a true relationt, az igazi beszámolót jelentette. „Egyszer megkértem az egyik nagynevű kommunistát – emlékezik Ilus néni –, vigyen haza néhány könyvet valakinek, és legnagyobb meglepetésemre elvállalta. Otthon aztán postán adta fel a megadott címre, de becsületére legyen mondva, hogy a saját nevével. »Apja« mindig azt mondta: »Nem merték neked azt mondani, hogy nem viszik haza.«"

Püski Sándor 1989-ben hazajött, majd utána 1991-ben a felesége is, és a rendszerváltozást követően megnyitották könyvesboltjukat Budapesten, a Krisztina körúton. Utána István fiuk vezette a New York-i üzletet – egészen ez év szeptember 1-jéig. A megváltozott körülmények is közrejátszottak abban, hogy havonta ezer–ezerötszáz dollár ráfizetéssel tudták csak a New York-i boltot fenntartani, ezért döntöttek a bezárás mellett. Hogy a köldökzsinórt mégse vágják el teljesen, a New Yorkban élő *Püski* Csaba – István fia – az Internet segítségével változatlanul rendeléseket vesz fel kint élő magyaroktól, s ezeket a könyveket hajópostával szállítják Budapestről a megadott címekre.

Búcsút intünk hát egy könyvesboltnak, amelynek megálmodói, kitalálói ma szeretettel emlékeznek arra a küldetésre, ami negyed századon át nekik jutott. A költő szavaival: „igen: Akkor és Mostan / Igen: Mostan és Akkor".

Kő András

Verona – a végállomás?

Nemzetközi énekverseny az Operaházban

Negyedik alkalommal rendezik meg a budapesti nemzetközi énekversenyt a Magyar Állami Operaházban szeptember 11-ig. A versenyt az UNESCO februárban hivatalos rendezvényévé nyilvánította. Az 1993-ban az Operart Alapítvány kezdeményezésére életre hívott, a világon szinte egyedülálló verseny célja a fiatal tehetségek támogatása, nem utolsósorban a magyar operaélet bekapcsolása a nemzetközi vérkeringésbe – mondta *Szinetár* Miklós a pénteken megtartott sajtótájékoztatón.

Mint eddig minden esztendőben, az idén is egy opera, *Puccini* Bohéméletének főbb szerepeire lehetett pályázni. Hatvanhat versenyző került be a budapesti (zártkörű) elődöntőbe a világ tizenhat országából, köztük tizenöt magyar énekes. A középdöntő és a döntő már nyilvánosan zajlik az Operaház színpadán. A zsűri elnöke az idén Christa *Ludwig*, a munkában részt vesz még – mások mellett – Victoria *Vergara*, *Csengery* Adrienne és Gianfranco *de Bosio*. A győztesek és a döntőbe jutottak szeptember 13. és 30. között részt vehetnek a budapesti nemzetközi akadémia kurzusán, amelyet Szinetár Miklós Fabio *Pironával* közösen irányít. Az akadémia célja, hogy megfelelő próba és felkészülési lehetőséget biztosítson az egyes szerepekben bemutatkozó fiataloknak, akik azután fellépési lehetőséget kaphatnak az Operaházban október 1–4-ig, a Festival di Primavera 1999 rendezvényen a veronai Arena Teatro Filarmonicóban négy-négy alkalommal, illetve kétszer a Kultursommerfestival 1999-en, a ludwigshafeni Operaházban. Mindezeken túl a Stuttgarti Rádió is felajánl egy, esetleg több díjnyertes versenyzőnek egy fellépési lehetőséget a műsorában.

A sajtótájékozatón jelentették be azt is, hogy ismét megalakul az Operaház nemzetközi operastúdiója – Csengery Adrienne és *Fülöp* Attila művészeti irányításával. **(vida)**

Oklevélátadás Magyarországon

Europa Nostra-díjas műemlékeink

Magyarország három kitüntetést nyert el az idén az európai építészeti és természeti örökség megmentésével foglalkozó, brüsszeli székhelyű, Europa Nostra nevű nem kormányzati szervezet pályázatán. Andrea H. *Schuler*, az 1987-ben alapított díj független szakértőkből álló, tizenkét tagú zsűrijének – ennek az idén először magyar tagja is volt *Winkler* Gábor személyében – elnöke pénteken, az Új Színházban adta át, ma pedig Szamosújlakon adja át az Europa Nostra-díj odaítéléséről szóló okleveleket.

Fődíjat kapott, amint arról lapunk idei, január 24-i és 29-i számában már hírt adtunk róla (Europa Nostra, avagy mit hagyunk gyermekeinkre – A fény hordozói) a mintaszerű átépítésért a volt Arany János, ma Új Színház, a hajdani Parisiana mulató. A terveket *Dávid* Ferenc művészettörténész, *König* Tamás és *Wagner* Péter építész készítette. Oklevéllel jutalmazták a mintaszerűen helyreállított városligeti szecessziós körhintát (az építészeti terveket a Szántó és Mikó Kft. munkatársai: *Szántó* Tibor, *Nagy* Attila építész és *Mikó* Balázs statikus készítették) és a százötven ember lakta Szamosújlak református templomát, amely már harmadszor támadt fel hamvaiból. A templomot a *Varga* Árpád lelkipásztor által vezetett helyi gyülekezet tevékeny közreműködésével *Szekér* György építész-művészettörténész forráskutatása, majd tervei alapján állították helyre.

A brüsszeli szakemberek egyik prominens tagja: Daniel Cardon de *Lichtbuer*, az Europa Nostra ügyvezető elnöke, a Banque Bruxelles Lambert tiszteletbeli elnöke nagy elismeréssel nyilatkozott lapunknak a magyar szakemberek munkájáról, és arra hívta fel a figyelmet, hogy az épített világörökségnek több mint a fele Európában van, ami óriási felelősséget ró ennek a térségnek a lakóira és kormányaira. **(f. m.)**

CD-n a Biblia, a Pallas Nagylexikon és a Verstár '98

Az Arcanum újdonságai

Az Arcanum Adatbázis Kft. jóvoltából CD-n is olvasható a Pallas Nagylexikon teljes szövege. Amint azt *Biszak* Sándor, a vállalkozás tulajdonosa elmondta, szöveges adatbázisok készítésével és kiadásával foglalkoznak. Ennek keretében jelent meg a Verstár' 98 című válogatás, amely ötven magyar költő összes versét és versfordítását tartalmazza, több mint tízezer verset, ötórányi hanganyaggal kiegészítve. A Biblia CD-n öt nyelven (magyarul, angolul, németül, latinul, héberül és görögül) nyolcféle szövegváltozat található. E fontos kulturális szövegek adatbázissá alakításának következő állomása a Pallas megjelentetése. Azért döntöttek e régi klasszikus nagylexikon mellett, mert a Révai már megtalálható CD-n, igaz, elég gyenge feldolgozásban. E kettőn kívül viszont jelenleg nincsen más teljes ismerettárunk.

A Pallast CD formában egészen új szempontok szerint használhatjuk. A hatalmas vállalkozás – százmillió karaktert tartalmaz a mű – lehetővé teszi a teljes körű szövegkeresést. Biszak Sándor úgy vélekedett, még szerzőinek sem lehetett meg az az áttekintésük az anyagról, amely a CD segítségével elérhetővé válik. A lexikon digitalizált változatának ára tizenötezer forint körüli lesz.

Az Arcanum törekszik arra, hogy folytassa a klasszikus szövegkiadások sorát. Jelenleg *Mikszáth* összes művének feldolgozása folyik. A kiadó ajánlatai között találjuk a Parlamenti naplót, amely tartalmazza az 1990 és 1998 közötti két parlamenti ciklus plenáris üléseinek teljes szövegű jegyzőkönyveit. CD-re került a Pannon Enciklopédia is, mely elektronikus változatban, képekkel illusztrálva mutatja be a magyarság földrajzát, növény- és állatvilágát, történelmét, irodalmát, tudomány- és technikatörténetét. **(h. k.)**

Évadkezdés a szekszárdi német színházban

Szemléletváltás ígéretével kezdi munkáját a szekszárdi német színház. A Deutsche Bühne új igazgatója, *Dávid* Zsuzsa pénteki tájékoztatójában azt hangsúlyozta, hogy a teátrum új vezetősége feladatának, sőt kötelességének tekinti, hogy közelítsen a gyerekekhez, a németajkú falvak lakosságához, ezért elsősorban tájszínházként működik majd, állandó társulat nélkül, egy-egy darabhoz szerződtetett, lehetőleg németországi származású színészekkel, rendezőkkel. Műsorán tartja azonban az előző évad Goethe-darabját, a Bűnrészeseket (Die Mitschuldigen) Claudia *Nowotny* rendezésében, és feltehetően *Kreisler* monodrámáját, a *Galgóczy* Judit rendezte Lola Blaut is. A szekszárdi Holló együttes közreműködésével felújítják *Kozáry* Ferenc utazó gyerekdarabját: a Pittiplatsch elsődleges célja a nyelvtanulás segítése. Színre kerül *Csukás* István darabja, a Süsü, a sárkány, valamint *Szirmai* operettje, a Mágnás Miska – a darab keletkezési időpontjához igen közeli fordításban – tudatta az MTI.

*

Néptáncgálával kezdődött meg a magyarországi német kulturális hét pénteken Sopronban. Bemutatkoznak az egész Dunántúl nemzetiségi együttesei: tánccsoportok, kórusok, zenekarok. Fellépésükkel bizonyítják, hogy a nemzetiségi kultúra ápolása jelentősen segíti az önazonosság megőrzését. Vendégjátékával fellép Sopronban a Temesvári Állami Német Színház is.

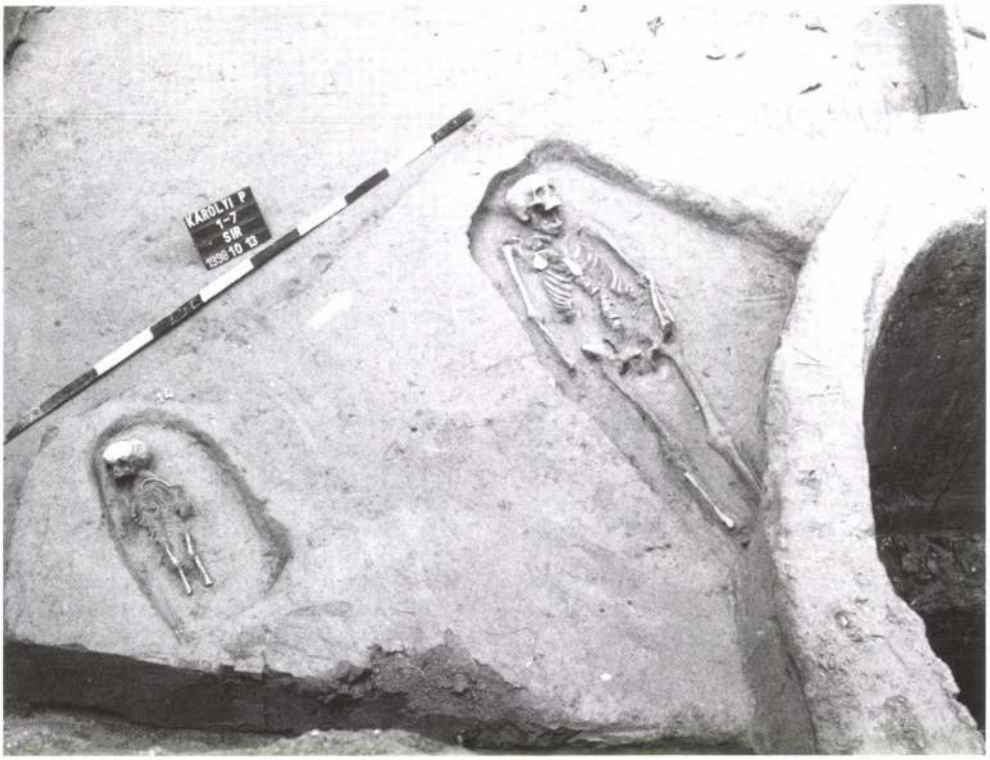

A temető részlete (Hegyi Ferenc felvételei)

A temető rendkívül leletszegény. Mellékletként csupán két „S"végű hajkarika – egyik bronz, másik ezüst – került elő. Ezért megállapíthatjuk, hogy kutatási területünkön egy XI-XII. századi szegény köznépi temető 23 sírját tárhattuk fel. Teljes temetőleírást és értékelést csak a csontvázak – jelenleg is folyó – antropológiai vizsgálata után adhatunk.

A Károlyi-palota udvarán végzett feltárás eredményei új és érdekes adatokkal gazdagították Pest középkori történetét.

JEGYZETEK

1. *Kubinyi A.–Gerevich L.–Fekete L.–Nagy L.*: Budapest története a későbbi középkorban és a török hódoltság idején. Budapest, 1975. 359.
2. *Nagy T.–Györffy Gy.–Gerevich L.*: Budapest története az őskortól az Árpád-kor végéig. Budapest, 1973. 310.
3. *Baranyainé Bónis Éva*: Leletek a Fővárosi Képtár kertjéből. Budapest Régiségei 15. Budapest, 1950. 389-399.

Kőnig Tamás – Wágner Péter

A KÁROLYI-PALOTA FELÚJÍTÁSA

MV 2002

1996 nyarán kaptunk felkérést arra, hogy vizsgáljuk meg, milyen lehetőségek vannak a Károlyi-palota fizikai és funkcionális rekonstrukciójára. A barokk falak megőrzésével a múlt század harmincas-negyvenes éveiben kialakult klasszicista architektúrát mutató épületben a Petőfi Irodalmi Múzeum és néhány kisebb – elsősorban irodalmi és más gyűjteményekből kiszorult múzeumi – szervezet működött egymás mellett nagy összevisszaságban és gyér látogatottsággal. Az épületszárnyakkal U alakban határolt udvar az itt dolgozók parkolójaként funkcionált, a ház igen lepusztult állapotban és éppen egy tető- és homlokzatfelújítás megkezdése előtt volt.

A palota és a kert zárt sorú tömbök közé beékelődve szinte kiáltott a közönségforgalom után. A Kiskörút és az üzletutcák között itt úgy lehet gyalogoskapcsolatot teremteni, hogy szinte alig van úttestkeresztezés, a terület zöld szigetet alkot a belvárosi autóforgalomban. Természetes ötletként adódott az udvar és a kert újbóli összekapcsolása. Mivel az utóbbi eltérő tulajdonban van, ez csak a kettő közötti kapu újranyitásával, illetve a nyitvatartási idő összehangolásával lehetséges. Azt kívántuk elérni, hogy az itt sétálók és pihenők szinte észrevétlenül kerüljenek a kiállítások és rendezvények vonzáskörébe. Ennek érdekében erre a gyalogosvonalra az alapfunkcióhoz kapcsolódó, de önálló kereskedelmi egységeket (könyvesbolt és irodalmi kávéház) telepítettünk. Az egykori kocsiáthajtó a szabadon használható terület részévé vált, innen nyílik a tulajdonképpeni házbejárat. A három oldalról zárt udvart hangversenyek és egyéb rendezvények megtartá-

A Károlyi-palota udvara

sára alkalmasan próbáltuk kialakítani (ez költségokok miatt csak részben sikerült).

A kiinduló elképzelések szerint a palotában a múzeumon kívül irodalmi szervezetek sora (többek között az Írószövetség) kapott volna helyet. Az intézmény neve Petőfi Irodalmi Múzeumról Magyar Irodalom Házára változott. Az alapterület-igények elemzése után volt kialakítható az épülettömeghez mindenben alkalmazkodó elrendezés. A Henszlmann utcai (múzeumi) szárnyban egymás fölött – az újonnan létesített függőleges közlekedőmaggal összekapcsolva – a raktárak, az állandó kiállítások területe és a kutatószobák helyezkednek el. A Károlyi utcai szárny érkezési szintjén a közönségforgalmi fogadóhelyek (pénztár, ruhatár) és a könyvesbolt található, az emelet a közösségi helyiségeké. A Ferenczy utcai szárnyban vannak a középső szinten az irodalmi szervezetek, irodák, alájuk a kávéház, föléjük az irodalmi jövés-menést elősegítő vendégszobák kerültek (volna). A főszinten, az első emeleten a többcélú termek az időszaki kiállítások területén keresztül az állandó kiállításhoz, a másik irányban az írószervezetek tereihez kapcsolódnak, de a meglévő két lépcsőház egyidejű eltérő használatot is lehetővé tesz.

A leírt elrendezés a közönségforgalmi és üzemi terek szétválasztását és a szükséges helyeken a flexibilis használatot is lehetővé teszi. A múzeumi funkció elmélyültséget, zártságot, csendet igénylő és látogatható területei jól szeparálhatók, de ugyanakkor a szükséges kapcsolatok rövid úton megteremthetők.

Egy irodalmi múzeum eszmeiségében a kutatók és a látogatók számára is talán legfontosabb terület a könyvtár. A hajdani Károlyi-könyvtár maradt ennek az olvasóterme – így fizikailag is a ház központjában maradt, az udvar alatt viszont vadonatúj tömör raktárt terveztünk hozzá. Ezzel persze lehetetlenné tettük, hogy ugyanitt föld alatti parkoló készüljön, de ha valahol, itt igazán van létjogosultsága a parkolóhely megváltásának.

Mivel rögtön a munka elején láttuk, hogy a szükséges alapterület-bővítés miatt tetőtér-beépítésre lesz szükség, megpróbáltuk legalább az átütemezést elérni az éppen akkor kezdődő tetőfelújítási munkáknál, de ez nem sikerült. Ennek megfelelően később a tetőtér-beépítéshez szükséges új padlásfödém és a héjalás átalakítása a vadonatúj te-

A lépcsőház a földszintről nézve

Az első emeleti teremsor

A Károlyi-palota könyvtára

A lépcsőház

A tükrös terem

Károly-Lajos

~~[illegible]~~ (fhg:

Köninger

Egész alak, jobbra fordult lovon ülve s parancsokat osztogatva. Fején tollas kalap van, parókája kissé göndör s sem bajusza, sem szakála nincs. Kinyujtott jobb kezében egyenes kardját s baljában lovának kantárját fogja. Nyakravalója fekete, ingének mellfodra látható, kabátja lehajtott gallérú, derekát öv szorítja, nadrágja szük s sarkantyus csizmája magas szárú. Oldalán kardlig s lovának s pisztolyának takaróján „F1" monogramm van koronával. A balra lévő lovas csapat élén álló parancsnokok a feléjök visszanéző főhercseg parancsait figyelemmel hallgatják s a háttérben jobbra lovas csata dúl. Feliratai alól balra: „gezeichnet von Köninger"
s jobbra: „gestochen von F. V. Durmer."

Punktirozva, méretei a vonalkeretnek 33.5 : 42.7 s a rézlapnak 42 : 48.6

Ltsza 7695

55/93 N° 1850.

2482

Könyöki József

Henszlmann Imre:
Évi jelentés a magyarországi műemlékek id-
bizottságának működéséről
1878-ban. Arch.-Ért.
1879. 2. l.

Könyöky József, kültag és a pozsonyi főreáltanoda tanára, megküldi az alistáli, bősi, bári, békei, csötörtöki, egyházgellyei, gombai, guthori, illésházai, kürthi, sz.-mihályi, nagy-magyari, nagy-pécskai, püspöki, pruki, somorjai, süli, szarvai, szemeti, szerdahelyi, sz.-erzsébeti, várkonyi, vajkai, mária-völgyi templomoknak és a vöröskői vár téglapadozatának leírását 52 darab jeles rajzzal és öt darab fényképpel.

Ismételve beküldi a pozsonyi káptalan és koronázási templomnak leirását 28 igen jeles rajztáblával és egy e templom szentélyének, restauratiója után, uj felszentelése alkalmával általa kiadott nyomtatványt.

PÉHEIM SÁNDOR JÓZSEF
hírlapelosztó irodája
RÁKOSCSABA,
Kossuth Lajos utca 72. szám.

1942 DEC. 1

Európa út

Budapest

V Visegrádi u. 36

Dr. H
187
XIII. Kö
Ezen folyói
ban,
Előfizetni le
Évi j
b

Könyöki József

másolta a vizlendvai (Vas vm) gótikus templom falképmaradványait 1884.

MOB-nál

Gerecrefalképek

540-h.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

II 18

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban ~~vagy~~
~~Postán~~ *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Rejtv. Ujság	Sztár			
köznap	vasárnap								
3	5	12		4	2	2	✓		

Kelt Nagyatád 942 II. 14

Gracsolyi János
aláírás.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Pozsony 1822

töndíjas. Kiküldetésének célja nemzetközi jogi tanulmányok végzése, közelebbről az állami szuverénitás nemzetközi jogi fogalmával összefüggő kérdések vizsgálata. Jogi és jogbölcseleti ismereteinek kibővítése céljából hallgatta A. Verdross és A. Hold-Ferneck professzorok előadásait és résztvett szemináriumi órákon. Hold-Ferneck professzornál benyujtott két szemináriumi munkát „Semleges konzulok kiűzetése Belgiumból a világháború alatt" és „A Fryatt-eset" címen. Ugyanott előadást tartott „Danzig nemzetközi jogi helyzetéről". Dolgozata megjelent a M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Intézetének kiadványai között. Átkutatta a bécsi könyvtáraknak az állami szuverénitás nemzetközi jogi fogalmára vonatkozó német-, francia-, angol-, olasz-, spanyol-, holland- és latinnyelvű irodalmát. Összegyüjtött anyagát a következő évben odahaza szándékozik feldolgozni. Mint a Bécsi Magyar Akadémikusok Egyesületének belügyi alelnöke vezette az egyesület kulturális ügyeit, rendezett 20 tudományos tárgyú előadást, sajátmaga is tartott négy jogi előadást. Az Egyesületnek a magyar követség dísztermében tartott március 15-i ünnepélyén az ünnepi beszédet mondotta.

Dr. Szilágyi János (1907, Debrecen, gör. kath.), bölcsészdoktor, latin-történet szakos okleveles középiskolai tanár, Debrecenből (Alföldi András professzor). Az első félévben volt ösztöndíjas, kutatásainak befejezése céljából azonban engedélyt nyert a tanulmányi év végéig

Könyök József

irodalmához.

Heusinger Imre. Évi jelentés. Arch

Ét. 1877. XI. 2. l.

Könyöki József

ir. odalmához.

Schulek Frigyes. A hazai műemlékek rajzaiból rendezett első ezüstvarios kiállítás ról. Arch. Ért. 1880. XIV. 237 l.

Henszlmann?. Évi jelentés. u.o. I. l.

BUDAPEST
908 AUG. 31 E 12

szó s egy-egy futó felhőt a békés családi élet egén segített eloszlatni a bölcs hatóság beavatkozása is. Erre szolgált a házasélet helyreállításának kényszer útján való elrendelése a családi fészket hűtlenül elhagyóval szemben.

De azért ez sem vezetett mindig a kivánt eredményre. Hires fiskus, gazdag ember volt az 1740-es években *Bobics* János pesti szenátor uram, a ki a pozsonyi táblán is megfordult, mint pestvárosi követ, hanem mikor szép asszony feleségének hitvesi becsületét meggyanusította s ez faképnél hagyta, hiába jött a rendelet az esztergomi szentszéktől, hogy három nap alatt térjen vissza férjéhez. Bobicsné hevesen kifakadt a város szolgái előtt: «Inkább az akasztófára megyek, mint férjemhez, a ki hunczut, gazember, míg be nem bizonyítja, hogy én valami állítólagos legénynyel éj idején sétáltam s vele társalogtam. És ha pazarló és rosz gazdasszony vagyok, mint Pozsonyban állította, mért kiván vissza mégis?»

Voltak tehát, mint látjuk, a régi világnak is félig rejtve maradt apró botrányai, kipattant titkai, izgató, vagy sikamlós családi krónikái. Ne szellőztessük most ezeket. Nézzük inkább, milyen komoly felfogással voltak általában még a kis polgári körökben is a házasélet gyakorlatiasabb czéljai iránt.

Ha már a szivügyekkel rendbe jöttek a szerelmesek s százszor megfogadták, hogy egymáséi lesznek a sírig, akkor következett a dolog reálisabb része, az anyagi kérdés elintézése: a *móringolás*. Ünnepélyes aktus volt ez, melyet annak rendje szerint irásba foglalva, hites városi személy előtt, örök megőrzésre letettek a város levéltárába. Számtalan ily okiratot tartalmaznak Pest város levéltárának régi fasciculusai. Mint jellemzőt mutatjuk be ezek közül az alább következő, 1752-ből kelt szerződést.

«Alább megh irattak *praesentikus* bizonyságot teszünk, hogy ez mai napon becsületes Ifiu *Papp* Joseph mint veölegény egyrészről, másrészről pedig *Barbara* Tisztességes leányzó, úgy mint menyasszony között kérés képen jelenlétünkben következendő házasságnak egyessége tétetődött, a mint is

«Elsőben mind a két öszvekelendő Személyek, úgy veölegény Uram, mint az Menyasszony az Anyaszentegyháznak dicséretes Rendtartása szerint való *copulatióját* egymásnak állandó szivbeli hivségeket ajánlván, igérik és úgy

«Másodszor: Gyakran említett veölegény uram *titulo Dotalitii* kedves mátkájának oly móddal kevés Jószágotskáját, tudniillik 25 lath ezüstöt. Tisz körmöczi aranynyal készpénzben és 53 Kass méheit, hogyha történetből előbb halála következnék nékie ajánlja és kötelezi, ugy ellenben

«Harmadszor: szerelmes mátkája is *Barbara* azon száz tizenöt forintokat, némely rendbeli öltözetett és ugy ágyi eszközt, melyet *Gerlicher* (Gerliczer) János sógora férhez adván Jó akarattyából eltökéllett szándékából hasonló *conditio* alatt ajánlott, kötelezett és móringképen engedett.

«Negyedszer: valamint a többször említett Házasulandó személyek együtt létekben Istennek kegyelméből dolgok és igyekezetek után szereznek, közöttök közönséges légyen.

«Ezeknek pedig nagyobb erejére és bizonyosabb valóságára két hasonló *contrae fiscalis Exemplár* megh irattatván, elkészíttettet és adatott Pesten *die 15 Mensis Februarii* 1752. *Margalits* János úgy mint bizonyság, Pest város senatora.»

Könnyű kitalálni, hogy a fentebbi sorokban nagyon szerény sorsú emberekről van szó: valami árva leányzóról, a kit sógora házasít ki s valami becsületes, de szegény zenész emberről, a kik nehány év leforgása után mindketten meg is haltak. De gazdagabb polgári családok sem csináltak sok teketóriát a «kistaffirozásból», megelégedtek a legszükségesebbekkel. Szinte mosolyt kelt az a kelengye, a melyet 1774-ben *Kölbl* Katalin adott *Anna Rozália* nevü leányával, a ki pedig tehetős malomtulajdonoshoz, *Herzog* Ádámhoz ment nőül, tagjához annak a hármas czégnek, mely a XVIII. század közepén az *Ybl*-család egyik ősével, *Ybl* (vagy Übl) Vilmossal s a régi pesti életben szintén nagy szerepet vitt *Flór* Lipóttal, ugyanazon *Flór*-családból, melynek egy orvos tagjáról nevezték el később a Flór-intézetet, egyikét birta ebben az időben a legjövedelmezőbb malomvállalatoknak.

Városaink régi háztartási életéhez sok tekintetben érdekes adalékokat szolgáltatnak azok a följegyzések, melyek az új menyecske ruhatárára és egyéb apróságaira vonatkoznak. Elég indiskrétek leszünk a hosszú lisztából egyet-mást elárulni. Mi tagadás? ing bizony csak hét szerepel a női fehérnemüek lajstromában, a nyolczadik egy különösen finom ing, nyakfodorral. Paplant a legszorgosabb kutatás mellett is csak hármat fedezhetünk föl, egyet vörös hárászszal kivarrva, két másikat fehér csipkeszegélylyel; asztalterítőt csak kettőt, azok közül is az egyik viseltes. Toilette mindössze négy van: egy selyem moar, virágos, egy kétszinű tafota, egy kék selyem, és egy karton. De annál több a mindenféle főkötő (barchett, tafota és arany-, ezüstcsipkés), azután a fehér, fekete, kék meg piros kötény, a jó háziasszony eme symbolikus tartozékai. Ellenben az ékszeres láda összes tartalma egy hétsoros gránát nyakfüzér, jóféle apró gyöngyökkel, egy jeruzsálemi olvasó ezüstkereszttel, két ezüst czipőcsatt.

A mi a búrorzatot illeti, az sem tenne ma ki egy teljes szoba-garniturát. Egy keményfából készült rakott művű régi irószekrény, egy négyszögletes puhafa-asztal, hat sárga szövettel behúzott szék, egy sárga ablakfüggöny, nehány kisebb-nagyobb kép, úgynevezett *Benici* Fülöp és *Peregrini*-féle akkori modorban vászonra festve, vagy posztóból kivágva *(Fleckel-Arbeit)* s egy kis tükör. Viszont imakönyv és épületes olvasmány legalább egy tuczat, olyan czímekkel mint: «Geistes Unterhaltung», «Königliche Halszierde», «Innerlicher Christ», «Mitleiden der Gesellschaft Marie», «Keresztény tökéletesség», «Megváltó élete», stb.

Akármilyen csekély értéket képviseltek is mai fogalmaink szerint ezek a kelengyék, azért a tartozó kegyelet még sem engedte azokat elbitangolni s halál esetén rendesen visszakövetelték a hozzátartozók a hitvestárstól. Lehetett ebben bizonyos nyárspolgárias felfogásnak is része. A régi idők emberei nem ismertek szentimentálizmust a házasság körüli vagyoni kiadásokban. Egyáltalán nem ütköztek meg azon sem, ha eljegyzés előtt a kérő valamelyik bizalmas embere útján formális faggatás alá vette a szülőket, hogy nincs-e az eladó leánynak valami rejtett testi fogyatkozása, öröklött, vagy gyógyíthatatlan nyavalyája?

Nem kisebb embernek, mint a világhirű zeneművésznek, *Liszt* Ferencznek egyik dédszülője tapasztalhatta azt magán. *Liszt* Ferencz Xavér a XVIII. század közepén budai nyerges volt, s hirneves hazánkfia zseniálitásának átöröklésére nézve a biologusokat különösen érdeklő dokumentumot szolgáltat az a körülmény, hogy ennek a Liszt Ferencz Xavérnak *Eleonóra* nejétől származó *Anna Mária* és *Rozália* nevü leánygyermekei közül utóbbi epilepsziában szenvedett s atyja csak úgy birta férjhez adni *Jäger* Márton kerékgyártó mesteremberhez, hogy betegségét titkolva, megigérte, hogy házat vesz veje számára. A házasság létre is jött, de az igéret, úgy látszik, puszta szónál maradt, mert Liszt veje elég gyöngédtelen volt felesége testi állapotának kiméletlen szellőztetését használni fel arra, hogy megvádolja apósát, hogy őt szándékosan megcsalta. Csak éveken át tartó áldatlan családi viszályok után sikerült *Jägernek* elérnie azt, hogy apósával oly egyezségre léphetett, melynek folytán annak házát 450 forintban megtartotta magának, ellenben egy öltözet ruhát, mely anyai örökségkép felesége nővérét, *Liszt* Anna Máriát illette, annak birtokába bocsátott át.

Ha ez a kis epizód nem vonatkozna is a világ hirhedett zenésze családi leszármazására, megerősítve *Lombroso* tételét, hogy a lángelme és az idegélet némely beteges jelenségei közel fonódnak egymásba a testi életfolyamat titokzatos útjain, — akkor is tanulságos és jellemző esete volna a hozományvadászó, érdekházasságoknak, melyekről sokan azt hinnék, hogy a modern világ szomorú kiváltságai, holott már a fentebbiek is meggyőzhették arról, hogy a patriarchális idők erkölcsei sem voltak sokkal jobbak. Önzés, érdek-, pénz- és vagyonhajhászat helyettesítette akkor is igen sok esetben a szív ideálisabb érzelmeit s az úgynevezett «igazi szerelem-szőtte frigyek» csak a költők ajkain éltek.

V.

ROOSEVELT ALICE.

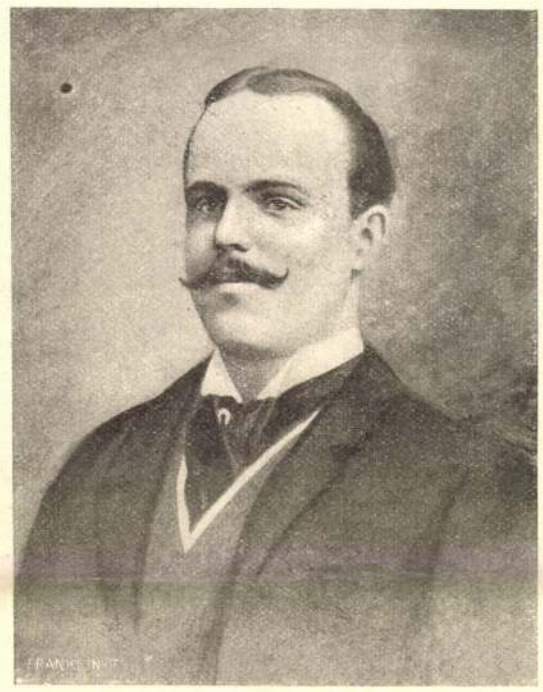

MR. LONGWORTH, ROOSEVELT ALICE VŐLEGÉNYE.

«MANON.»

A M. Kir. Opera ujdonsága 1905. deczember 22-én.

Ha Wagner Rikárd csakugyan megirta volna a Goethe «Faust»-jából tervezett operáját: ezt a művet az egész világon műsoron tartanák Gounod «Faust»-ja mellett — épen úgy, mint német szinpadokon ma Zoellner «Faust»-ját és nem egy német, olasz, amerikai stb. operaházban Boito ugyane tárgyú «Mefistofele» czímű dalművét folyton adják (és minálunk is sokáig adták). Épen így tettek mindenütt két «La Bohème» czímű olasz operával; Berlinben és Párisban mind a kettő szinen van, nálunk és Bécsben — érdemetlenül — levették a műsorról a Leoncavallo-félét, csak a Puccini-féle van a közönség és az opera-igazgatóság kegyében. Viszont azonban a nálunk tíz évvel ezelőtt bemutatott «Manon Lescaut», Puccini operája, — ugyancsak érdemetlenül — letünt (Bécsben egyáltalában elő sem adták), most ellenben ugyane tárgyú franczia dalművet kaptunk: a Bécsben tizenöt év óta rendkívül kedvelt «Manon»-t, Massenet alkotását.

Mindenesetre érdemes volt vele megismerkednünk: hiszen az élő franczia zeneszerzők közt Massenet Gyula és Saint-Saëns Kamill a legismertebb nagyságok, Massenetnek pedig épen «Manon» a mesterműve; negyven éves már elmult, mikor hozzáfogott, s akkorra már kisebb-nagyobb sikereiből eleget tanult; négy víg opera után megirta volt a «Lahore királya» és «Heródiás» czímű nagyszabású, pompázó tragikus operákat — ezek Budapesten is soká műsoron voltak, — szóval: mind a könnyed, mind pedig a szenvedélyes, pathetikus irányban teljes készséget sajátított el a zeneköltő, mikor férfikora delén, ereje teljében megkapta a Prévost abbé világhírű regényéből készült szöveget.

Az 1720 után játszó darabot Meilhac és Gille öt felvonásban, hat képben irták meg. Röviden ez a tartalma: *I. felvonás:* Számos átutazó vendég érkezik egy amiens-i fogadóba, többek közt egy szép fiatal leány, Manon, a kit kolostorba utaztatnak apáczának; unokabátyja, Lescaut, könnyelmű tiszt, őrizetlenül hagyja és kártyázni megy, ezalatt a dúsgazdag öreg adóbérlő Guillot csábítgatja Manont; czélt ugyan nem ér, de egy előkelő ifju, Des Grieux

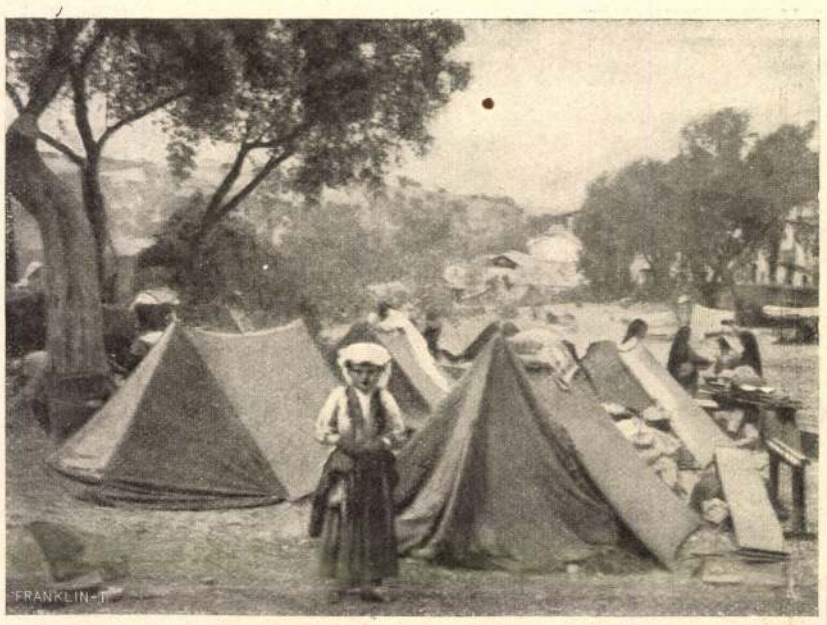

Sátrakban tanyázó lakosok Triparuiban.

Peskopio falu vége a földrengés után.

A KALÁBRIAI FÖLDRENGÉS.

lovag, első látásra beleszeret a kecses leányba, ez viszonozza a fellobbant szenvedélyt — s együtt megszöknek. *II. felvonás*: A boldog párhoz betoppan Lescaut, a fiatal De Brétignyvel; amaz tőrbe csalja az ifjut, a kit saját családja akar kedvesétől elválasztani; De Brétigny pedig rábeszéli Manont, hogy ne maradjon árván: térjen az ő karjaiba . . . *III. felvonás. Első szin:* Vásári sokaság, Manont körülrajongják, kedvében járnak, az öreg Guillot dúsan megfizeti az operai balletkart, hogy Manon gyönyörködjék a klasszikus tánczban . . . S a hála? semmi: az ünnepelt szépség oda sem figyelt, mióta meghallotta, hogy közelében van régi szerelmese: Des Grieux; hozzá is siet. — *Második szin:* Szent Sulpicius templomának sekrestyéje, az önmagával meghasonlott, életörömet többé nem találó Des Grieux épen pappá szentelése előtt áll, remek templomi szónoklatot tartott, atyja boldog, hogy az ifju csakugyan megkomolyodott; de megjelenik Manon, s hizelgő, szenvedélyes szavai ujra és olyan hatalommal felszítják Des Grieux lappangó szerelmét, hogy ujra egyesülten, ujra — szöknek. — *IV. felvonás* «Transylvania» szálló: voltakép előkelőségek kártyabarlangja. Más kereset híján, Manon rábeszéli Des Grieuxt, hogy játszszék. Emez, undorral ugyan, de mert gyönge jellem, nem bír ellentállani, kénytelen is játszani; mesésen nyer, Guillot hamis játékkal vádolja, s csak apjának közbelépésére nem őt fogják el, hanem Manont, mint bűntársát. *V. felvonás.* A gyarmatokra száműzött rosz nőket a havre-i kikötő felé szállítják, katonai fedezettel. Lescaut meg birja vesztegetni az örsöt, ilyen módon Manon ujra találkozik igaz szerelme tárgyával Des Grieux-vel — s az ő oldalán hal meg a kimerültségtől.

Mindez csak néhány kiszakított részlete a jókora regénynek, sőt részben (pl. Manon végórája) meglehetősen meg van másítva. De a tapasztalt, ügyes szövegirók ezzel nagyon alkalmas anyagot nyujtottak a zeneszerzőnek. Massenet törekedett is jellemzésre: ezért nagyrészt víg opera jellegű stilt adott zenéjének, sűrűn alkalmazva a menuet, gavotte és más ó-franczia szellemű tánczzene szertartásos jellegű, avult és mégis bájos hangjait. Legszebbek azonban áriái: Manon ábrándozása és Des Grieux megpillantása, kettősük az I. felvonás végéig; a II. felvonás idilli életének előzenéje, Manon búcsúzása a boldog fészektől, Des Grieux álmának rajongó elbeszélése; a III. sokadalmának előzenéje (menuet), a szin változása után Des Grieux monologja («Egyedül»), Manon esdeklése («Nézz a megtört bűnösre Isten») és a kaczérkodó («Ez a kicsi kéz), a IV. felvonás kártyabarlangjában Manon igérgetései («Ez a szerelmes szív») s az arany csengését utánzó tüzes részlet. Az utolsó felvonás meghat ugyan tárgyánál fogva, de zenéje jórészt csak ismétlés. — Használ Massenet két-három ugynevezett vezérdallamot, de ritkán, s rendesen kerek dallamba foglalva, tehát nem Wagner módjára. A francziák ugyan erős «wagnerizmust» hánytak szemére, — de nem igen voltak tisztában (husz évvel ezelőtt!) Wagner igazi mivoltával.

Általában a «Manon» zenéje nagyon tetszetős és változatos, de igaz érzést keveset találhatni benne. Ezért különb Puccini «Manon Lescaut»-ja: egységesebb, költőibb, csupa szenvedély, hév.

Operaigazgatóságunk azzal is növelni akarta az ujdonság ingerét és sikerét, hogy a legtöbb szerepet két művészszel tanultatta be, s így mutatta be deczember 23-ikán a művet egészen más szereplőkkel, mint előtte való napon. A czimszerepben M. *Szoyer* Ilona fényesebb, de S. *Szamosi* Elza érzőbb, igazabb volt; *Anthes* Des Grieux nagy művészete kissé sulyos volt *Arányi* könnyedebb fiatalsága mellett. *Takáts* (Lescaut) rekedtsége miatt csakis *Beck* derék alakítását láthattuk, *Várady* (Guillet) szintén váltakozás nélkül működött, *Szemere* és *Kornai* (Des Grieux atyja — a «Traviata»-beli apa mása), *Mihályi* és *Dalnoki* (De Brétigny) stb. kisebb szereplők egyaránt jók voltak. Maga *Máder* igazgató tanította be és dirigálta az ujdonságot; az érdekes történet, a szép rococo-jelmezek, a zene és a jó előadás együttvéve meglehetős sikert szereztek «Manon»-nak. *K. I.*

A «VASÁRNAPI UJSÁG»
53-ik évfolyama.

A «**Vasárnapi Ujság**» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, **évenként több mint 130 íven,** s több mint **ezer képpel,** «*Regénytár*»-ral s rendkívüli mellékletekkel is bővítve *legjelesebb hazai iróink és művészeink közreműködésével* jelen meg.

A «*Vasárnapi Ujság*» újabban **szines képmellékleteket** is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

Mikszáth Kálmán kitünő irónk mint **főmunkatárs működik a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségében s a vele kötött egyezség értelmében *kizárólag* a «Vasárnapi Ujság»-ba irja nagybecsű új szépirodalmi műveit: *regényeit, elbeszéléseit.***

A «Vasárnapi Ujság» 1906-iki előfizetői **díszes kiállítású ünnepi albumot kapnak ingyen,** becses szépirodalmi és ismeretterjesztő közleményekkel, *öt* szines képmelléklettel és számos, a szövegbe nyomott képpel gazdagon illusztrálva.

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, félévre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Berczik Árpád új könyve. A magyar közönségnek mindig nyereség egy új könyv Berczik Árpádtól, mert az ő meleg humora, egyszerü, de a magyar levegő által vonzóvá tett mesei, életfelfogásának minden nagyzástól ment, higgadt józansága fiataloknak, öregeknek egyaránt kedvessé teszik elbeszélő munkáit. Új kötetében tizennégy elbeszélését vette fel «*A figyelmes férj és egyéb elbeszélések*» czímmel; valamennyi derült hangulatú, sok közöttük szeretetreméltó szatirával csipkedő s a legtöbb a gondatlan, derült forma mögött komoly erkölcsi vagy társadalmi tanulságot rejt. Berczik egész élete a magyar irodalom igazi ideáljainak tiszteletében telt el s most is hű marad hozzájuk, a mikor munkásságának fokozódó sikere fokozottabbá tette vénájának buzogását is. Az elbeszélések között több van, melyeket szivesen látott ismerősként üdvözölhet lapunk közönsége, mert hasábjainkon láttak először napvilágot. Ezek is, a többiek is sokaknak fognak jól eltöltött, vidám órákat szerezni.

Szálló igék lexikona. *Tóth* Bélának talán legnevezetesebb munkája a magyar szálló igék terén végzett kutatásai. Nemcsak új utat nyitott velük a mindennapi s az irodalmi magyar nyelvhasználat tudatosabb ismeretére, hanem sokban hozzájárult a szálló igék használatának terjesztéséhez s ezzel a társalgási és az irott beszéd szinesebbé, fordulatosabbá tételéhez is. E tárgyban végzett rendszeres kutatásai eredményét most a legszélesebb körök számára alkalmas formába öntve adta ki újra a szálló igék betűrendes lexikonában, a mely a Tóth Bélát jellemző lelkiismeretes, aprólékos gonddal s könnyen kezelhető berendezéssel van összeállítva. Bevezetésében röviden s világosan tájékoztat a szállóigékről, aztán külön-külön nyolcz fejezetben adja a magyar, latin, görög, franczia, olasz, spanyol, angol és német szállóigéket betűrendben. Kritikai apparátus nélkül, egyszerűen az eredményeket közli, azt, a mire az átlagos mivelt olvasónak szüksége van s ezzel nagyon megkönnyíti a könyv forgatását.

A középkori várak. Középkori várakról sokat olvastunk és olvasunk, de vajjon hány mivelt ember van, a ki némely homályos fogalmakon kivül pontosabban is számot tudna magának adni, hogy épült, milyen elvek és kivánalmak szerint, hogy volt berendezve lakás, védelem stb. dolgában, — általában milyen volt a középkorban egy vár? Pedig történeti szerepük elég fontos arra, hogy a történelemre oly sokat hivatkozó mai világban érdemes legyen többet is tudni róluk a történeti tankönyvek általánosságainál. Az Akadémia most kiadott egy könyvet, melyből nagy részletességgel és pontossággal lehet minden e tárgyú dolgot megtudni. A nagy arányú munka az elhunyt *Könyöki* József, pozsonyi tanár több évtizedre terjedő fáradozásának eredménye s az ő elhunyta után kéziratát *Nagy* Géza, efféle kérdésekben egyik legkiválóbb szakértőnk rendezte sajtó alá, kellő helyesbítésekkel és pótlásokkal. A munka lexikális sorrendben tárgyalja a várak egyes részleteit, berendezési tárgyait stb. Ez megkönnyíti a dolgát azoknak, a kik az egyes részletek iránt érdeklődnek, de nem ártott volna a várakat legalább fővonásaikban egységesen leiró, általánosan tájékoztató ismertetést irni a lexikális czikkek elébe, mert így a sok részlet között a nem szakértő olvasó csak nagy nehézséggel tud magának összefoglaló képet alkotni. Természetesen a magyar várak adják a könyv tartalmának legnagyobb részét, a külföldi példák főleg mint analogiák szerepelnek. A szöveg tartalmasságát nagyon gazdagítják a nagyszámú és érdekes képek, melyek tetemesen megkönnyítik a tájékozódást a várak mindenféle részleteiben.

Mikes Kelemen törökországi leveleiből uj kiadást rendezett s bocsátott közre a «Remekirók képes könyvtára». Mennyi idő elmult a rodostói remete csöndes, magának való munkálkodása óta s mégis mily üdén, frissen, melegen hat még ma is mélabús, férfias kesergése, melancholikus humorizálása, szelid zsörtölődése! Hogy elváltozott, átalakult, gazdagodott, idegen hatásokkal keveredett a magyar nyelv ez idő alatt és Mikes stilusának ma is megvan még az eredeti zamatja, szinei nem halványodtak el egy cseppet sem, fordulatai ma is

Könyöki József

Kültag és a pozsonyi föreál tanoda tanára megküldi az alistái, bősi, bári, békei, csátörtöki, egyház-gellyei, gombai, guthori, illésházai, kürthi, sz. mihály, nagy magyari, nagy pécskai, püspöki, pruki, somorjai, sülli, ~~[illegible]~~ szarvai, szemeti, szerdahelyi, sz. erzsébeti, várkonyi, vajkai, mária-völgyi templomoknak és a vörös köi vár téglapadozatának leírását 52 drb jeles rajzzal és 5 db fényképpel. Ismételve beküldi a pozsonyi káptalan és koronázási templomnak leírását 28 igen jeles rajztáblával és egy e templom szentélyének, restaurátiója után, uj felszentelése alkalmával általa kiadott nyomtatvány.

Dr. Henszlmann Imre Évi

jelentés a magyarországi műemlékek ideigl. bizottságának működéséről 1878 ban.

Arch. Ért. 1879. 2. l

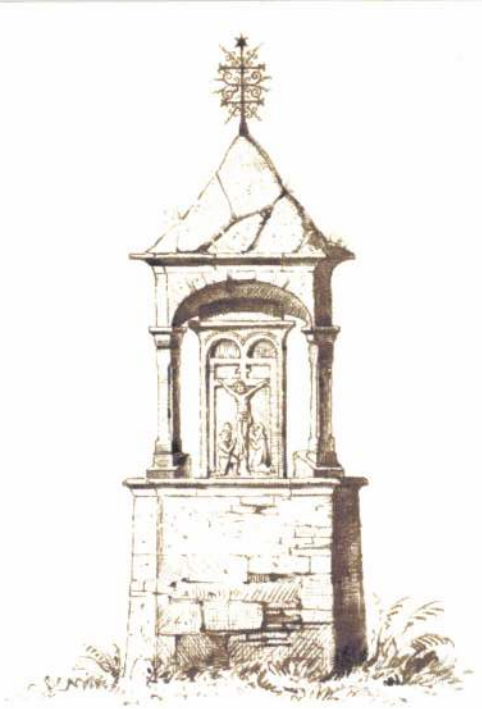

KÖNYÖKI JÓZSEF

Könyöki József

Wysnovsky Victor

inbox.com

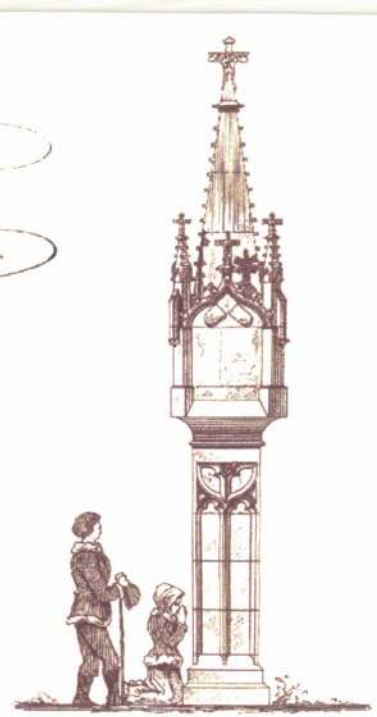

MEGHÍVÓ

A vendégeket köszönti:

Cselovszki Zoltán

az Országos Műemlékvédelmi Hivatal
elnöke

A kiállítást megnyitja:

Dr. Komárik Dénes

a Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Bizottsága
elnöke

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal tisztelettel meghívja Önt

AZ ÖRÖKSÉG HAGYOMÁNYOZÓI

Könyöki József és Myskovszky Viktor műemlékfelmérései

című kiállításának megnyitójára,
2000. szeptember 21-én délután 3 órára a Hivatal aulájába
(Budapest, I. Táncsics Mihály u. 1.)

A kiállítás megtekinthető:
naponta reggel 9 és este 6 óra
között

MÚZEUMOK. TÁRSULATOK.

AZ ORSZÁGOS RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT 1902 évi deczember hó 30-án d. u. 5 órakor a M. Tud. Akadémia heti üléstermében tartotta utolsó rendes havi ülését. Jelen voltak: dr. Forster Gyula másodelnök elnöklete alatt Huszka József, Kunvári Fülöp, Halaváts Gyula, Vásárhelyi Géza és Szumrák Pál vál. tagok, továbbá dr. Finály Gábor, Sztehló Ottó, dr. Márton Lipót, Passuth Ödön és nyolcz más hallgató. Elnök az ülést megnyitván, elsőnek *dr. Éber László* értekezett a magyar nemzeti muzeumban levő vaskorú aranyékszerekről, több nagybecsű emléket mutatva be. Utána számos rajz bemutatásával *Nagy Géza* ösmertette ugyancsak a magyar nemzeti muzeum fegyvergyüjteményét.

Végül *dr. Récsey Viktor*, IV. Béla király leányai spalatói ereklyéi és síremlékeinek ügyeivel foglalkozott, felhíván a társulatot, hogy ezeknek az ország részére leendő megszerzése iránti kezdeményező lépéseket tegye meg. *Forster Gyula* elnök köszönetet mondván előadónak e tárgyban kifejtett tevékenységéért, midőn jelzi, hogy e tárgyban már hivatalos lépések is tétettek, kijelenti, hogy az elnökség intézkedni fog e részben, s az eredményről annak idején jelentést teend.

Titkár előterjesztése folyamán *Möller István* műépitész és *Gerhardt Gusztáv* bankigazgató Budapestről a társulat rendes tagjaiul megválasztattak.

Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Szumrák Pál és Kunvári Fülöp ig. választmányi tagokat kérte föl.

Dr. Szendrei János,
titkár.

AZ ORSZÁGOS RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT január hó 27-én d. u. 5 órakor a M. Tud. Akadémia heti üléstermében tartotta meg ez évben első rendes havi ülését. Jelen voltak: dr. Forster Gyula másodelnök elnöklete alatt dr. Gerecze Péter, Halaváts Gyula, Huszka József, Kunvári Fülöp, Szumrák Pál, Vásárhelyi Géza igazgató-választmányi tagok, Lipcsey József pénztárnok és tíz más hallgató.

Elnök az ülést megnyitván, elsőnek *dr. Finály Gábor* értekezett a pannoniai római útakról, majd *dr. Szendrei János* mutatta be és ösmertette a Bács-Bodrog vármegyei muzeum avar- és honfoglaláskorabeli leleteit; felolvasván *Roediger Lajosnak*, a muzeum őrének ide vonatkozó jelentését. Mindkét értekezést folyóiratunk fogja közölni.

Titkár jelentése folyamán felhívja a választmány figyelmét azon körülményre, hogy a társulat a folyó évben tölti be fennállásának 25-ik évét. A tár-

Arch. Ért. 1903

sulat gondoskodni fog, hogy negyedszázados jubileumát a folyó évben méltóképen megülje.

Szártorisz Ferencz gymn. tanár Selmeczbányán a társulat rendes tagjául megválasztatik.

Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Gerecze Péter és Halaváts Gyula ig. választmányi tagokat kérvén föl, — az ülés véget ért.

Dr. Szendrei János,
titkár.

KALAUZ A MAGYAR NEMZETI MUZEUM ÉREM- ÉS RÉGISÉGTÁRÁBAN. Ez a 45 lapra terjedő kis utmutató tizenkettedik kiadásban jelenik meg. Új kiadás szüksége azért állott be, mert a folyó 1902. évben fontos átalakuláson ment át az osztály. A legjelentékenyebb változás érte az osztály két nagy folyosóját. A hol eddig a classikus szobrok gipszmásolatai állottak, ott most a hadtörténelmi gyűjtemény gazdag növedéke díszlik, melyet Nagy Géza szakértelemmel fölállított. A déli folyosón a muzeumi fegyvertárhoz csatlakozik a Delhæs István hagyatékából muzeumunkra szállott fegyvergyűjtemény ; idekerültek az ugyancsak őtőle a muzeumra szállott egyptomi, præhistorikus, antik középkori sorozatok, becses costümegyűjteménye és a hangszerek. Az 1901. év végén az antik kőemlékek nagy száma, mely eddig az intézet udvarán az időjárás viszontagságainak volt kitéve, az épület földszintes folyosóin nyert helyet és megindulhatott a hazai építészet és szobrászat emlékeinek megfelelőbb elhelyezése. Csekélyebb átváltozások érték az osztály termeit. Némely helyütt még lehetett érdekesebb szerzeményeknek tért szoritani, új fölállitása következtében kedvezőbb a fegyverterem képe és a VII. teremből áttétetvén az összes zászlók a folyosókra, ennek a jellege is megváltozott. A Kalauz helyszini használatra van szánva és nem tekintve a szabadon álló tárgyak számát, ezeken kívül több mint harmadfélszáz nagyobb és kisebb szekrény meg tárló tartalmáról ad rövid tájékoztatást. *x. y.*

POZSONYI MÚZEUM. I. Mióta 1900-ban a pozsonyi városi múzeum alapitója és sok éven át érdemdús vezetője, Könyöki József meghalt, a pozsonyi múzeum állapotáról sem magántudósitás nem érkezett a szerkesztőséghez, sem a múzeum hivatalos jelentéseit nem kaptuk ; sőt mikor ez évi augusztus 6-dikán a délelőtti órákban e folyóirat szerkesztője meg akarta tekinteni e múzeumot, nem birt oda bejutni. Igy keletkezett az a benyomásunk, hogy «a pozsonyi múzeum dolga Könyöki József elhunyta óta megakadt». Nem gyöngítette e föltevésünket a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének hivatalos jelentése sem, melyből a pozsonyi múzeumra vonatkozó passus igy szólt: «A pozsonyi városi múzeum 1898-tól 1901-ig régészeti czélokra 2200 k., iparművészeti osztály létesitésére 2000 k. állami segélyben részesült s ezenkívül a mult évben a régi magyar ötvösművek galvánmásolatainak egy 14 darabból álló sorozata rendeltetett meg számára. Az *állami segély azonban a két utolsó évben nem használtatott fel, a mi első sorban a vezetésben beállott változással* és az ezzel egyidejűleg megindított rendezési munkálatokkal magyarázható meg. A régészeti szak felügyelője a múzeum megtekintésekor közelebbről megjelölte

azokat (a) szempontokat, a melyek a gyűjtemény szakszerű felállításánál figyelembe veendők.»

Most készséggel adunk a *pozsonyi múzeum derék vezetőjének* elégtételt, mikor kijelentjük, hogy úgy a szerkesztőségi, mint a főfelügyelőségi híradás téves volt. A pozsonyi múzeum dolga nem akadt meg és javadalmát az utóbbi időkben is fölhasználták, egy szóval a pozsonyi múzeumban a legserényebb munkásság folyik. A téves informatiók helyreigazítását maga Helmár Ágost úr adja, kinek ezért köszönettel tartozunk. *A szerk.*

II. Tisztelt Szerkesztő Úr! Az «Archæol. Értesítő» f. é. október 15-diki számában a következő mondatot találtam: «A pozsonyi múzeum dolga a boldogult Könyöki József halálával megakadt; már két év óta fölhasználatlanúl hever az állami segély.» E közleménynyel szemben, kérem, sziveskedjék becses lapjában tért nyitni több tény felsorolásának. 1900-diki áprilistól 1901-diki deczember végéig, tehát $1^3/_4$ év alatt tökéletesen átalakítottam a pozsonyi városi múzeumot. 3700 tárgyat újra — másképen — helyeztem el; ezek közül vagy 3000-et elláttam czédulákkal és számokkal; meghatároztam és leírtam czédulakatalogusban 500 érmet, 500-at (a könnyebben meghatározhatókat) Testory úr, mostani ideigl. segédőr határozta meg; meghatároztam 100 pecsétnyomót; elhelyeztem a fiókokban heverő érmeket és pecsétnyomókat külön e czélra készített üvegszekrényekben; meghatároztam, tehetségem szerint, legalább 2000 tárgynak becsárát; írtam (beleszámítva az éremgyűjteményt) vagy 1500 katalogus-czédulát; készíttettem 13 új szekrényt, átalakíttattam 5-öt. A fent jelölt időszakon át, kivéve 2—3 nyári hónapot, naponkint 7—8 órát (néha többet is) szenteltem a múzeum rendezésének. Néha-néha, nagyon ritkán t. i. nehezebb tárgyak elhelyezésénél napszámos segített. Az összes itt felsorolt munkát minden díj nélkül, tisztán az ügy iránti lelkesedésből végeztem. Pozsony város közönsége, azaz, a városi képviselőtestület f. é. április havában az én indítványomra két évre városi tisztviselőt rendelt ki mellém segédül s ennek ezelőtti teendőinek végzésére gyakornokot fogadott és fizet. Tek. Polikeit Károly, kir. kath. főgymn. igazgató úr szívességből rendezte a prähistor. és ókori tárgyakat és iratott róluk czédula-katalogust 2—3 tanulóval. Az állami segélyt (évi 500 korona) 1900 óta félretettük, hogy nagyobbszabású vásárlásokat eszközölhessünk. Minthogy azonban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége nem engedte meg az ideiglenes tőkésítést, az 1901. év végéig kiadtunk 416 koronát, azóta pedig 407 koronát az 1900-diki és 1901-diki segélyből, azaz, 1000 koronából. A felhozott tényekből látható, hogy a pozsonyi múzeum dolga boldogult Könyöki József halálával *nem* akadt meg, s hogy az állami segély *nem* hever fölhasználatlanúl. Fogadja, tisztelt Szerkesztő Úr, szíves üdvözletemet. Pozsony, 1902 november 5. *Helmár Ágost*, ny. középisk. tanár, a pozsonyi városi múzeum őre.

III. Ugyancsak a pozsonyi múzeumban a legutóbbi években folytatott tevékenységről ad hírt dr. Ortvay Tivadar, mint a pozsonyvárosi múzeum bizottságának tagja, a «Nyugatmagyarországi Híradó»-ban. (1902. péntek, okt. 31.) Ezen «Suum cuique» czímen megjelent vezérczikkben közölt adatokat elég fontosaknak tartjuk arra, hogy azokat itt ismételjük:

«Az, hogy boldogult Könyöki József halálával a múzeum dolga megakadt volna, téves állítás. Ellenkezőleg, inkább is az áll, hogy a múzeum ügye nagyon előre haladt. Hogy én Könyökiről, a városi múzeumnak mondhatni szellemi teremtőjéről és évek hosszú során át buzgó gondozójáról csak a legnagyobb elismeréssel szólhatok, világos, de nem vélek emlékének azzal ártathatni, ha a hangoztatott váddal szemben kiemelem, hogy Könyöki halála óta városi múzeum egészen átalakult s czélszerűbben, áttekinthetőbben lett rendezve. A múzeumot újból kellett rendezni, mert a tárgyak annyira felszaporodtak volt, hogy a helyiség szűkös volta tekintetéből, a sokszoros duplikátumokat el

kellett távolítani s helyökre az újonszerzett tárgyakat hozni. A tárgyak elhelyezésére szolgáló régi szekrények átalakíttattak s azonkívül egészen új szekrények és üveges asztalok, összesen 12 db, szereztettek, mi nem csekély kiadásba került. De a tárgyak újból rendeztettek is olyképen, hogy chronologiai sorozatuk nagyjában áttekinthetők lehessen. A legszigorúbb systematikus rendezésről ugyan ma sem lehet még szó, de ezért csak a szűk helyiséget lehet okolni, melynél a kihasználási elvet kellett egyben-másban a chronologiai systema rovására alkalmazni. Ám bárki is, ki a múzeumot megtekinti, arról győződhetik meg, hogy a tárgyak mai elhelyezése rávall a tudományos rendszerre. A tárgyak továbbá nemcsak helyi elrakás tekintetében rendeztettek, hanem leltároztattak is. Ez igen nagy munka volt, melyért feltétlen dicséret illeti meg az őrt és segédeit. Ma a városi múzeumnak pontos leíró katalogusa van, a régiségi és műtárgyaknak épp úgy mint az érmeknek. A leíró katalogus minden gyűjtemény nélkülözhetetlen kelléke. E nélkül múzeumot használni és ellenőrizni lehetetlen. A végzett munka ernyedetlen szorgalom mellett is hónapokon át tartott. A leltározásnak megfelelőleg most a múzeumi összes tárgyak számozvák is. A pecsétnyomók, melyeknek szintén csak kis része volt leltározva, ma szintén megvannak számozva, tisztítva s czédula-katalogusban leírva. Lenyomatok is készültek belőlük, melyek szintén közszemlére ki vannak állítva. Ma pontosan tudjuk, hogy a múzeumi tárgyak (1901 végéig) 3733, melyekből 2777 van a szekrényekben és üveges asztalokban kiállítva, de sőt tudjuk ma mindezen tárgyaknak becsértékét is. A megbecsülés műve szintén nagy fáradozás eredménye. A megbecsült összes tárgyak értéke 1901 végén = 78.013 korona. De a múzeumi őr és bizottság még itt sem állapodott meg. Kiterjesztette figyelmét és gondját Pozsony város nevezetességeire is. Régi épületek s értékes műemlékek fényképi fölvételei eszközöltettek. A történelmi érzék fejlesztése s városunk történeti és régiségi nevezetességei iránt a közérdeklődést felébresztendő, ezek jegyzéke kinyomatott s iskolákban, vendéglőkben, vendégfogadókban, kávéházakban s egyéb nyilvános helyeken kifüggesztettek s hirlapokban is állandóan közzététetnek. Egyes műemlékek fentartása és jobb gondozása czéljából külön memorandum készült. Szóval múzeumi ügyben akkora tevékenységről szólhatni, mely nem gáncsot, de a legnagyobb elismerést érdemli. Nyilván e tevékenység kimutatásával már el van erőtlenítve a másik vád is, az: «hogy az államtól kapott segély két év óta felhasználatlanúl hever». A múzeumi bizottság inkább is arra törekszik, hogy a segély a városi múzeum érdekében minél gyümölcsözőbben felhasználtassék. Nem egy eset fordult elő, mikor múzeumunk számára igen érdekes és hézagot pótló szerzeményekre tehettünk szert, ha pénzünk lett volna. Ilyenkor fájó szívvel kellett látnunk, hogy Pozsonyt különösen érdeklő, mert történetére rávalló értékes műtárgyak másüvé vagy éppen külföldre kerültek. Hogy ilyesmi jövőre ne történjék, elhatározta a bizottság, hogy némi készpénz mindig álljon rendelkezésre, melyből kínálkozó esetekben kívánatos tárgyakat beszerezni lehessen. Ha ezt a határozatot már előbb hoztuk volna, most a Messerschmidt-féle faszobrokat birnók. E szobrászati művek, melyek múzeumunknak annyira díszére válnának, valószínüleg mindenkorra kiestek kezeinkből. Ezeket röviden felemlítve ismételem, hogy Könyöki József emléke iránt nem vagyok és nem lehetek kegyeletlen. Mi az ő buzgóságának igen sokat köszönhetünk, annál inkább, mivel díjtalanúl, önzetlenül gondozta városi múzeumunkat. De viszont megköveteli az igazság, hogy Helmár Ágoston, a jelenlegi őr, Testory Ferencz másodőr fáradhatatlan működését ne hagyjam elismerés nélkül. Polikeit Károly lelkes buzgósággal rendezte a múzeum præhistorikus tárgyait: a kő, bronz, görög és római tárgyakat s azokról czédula-katalogust is készített. De a múzeumi bizottság is gyakori ülésein mindenkor nemes és hazafias érdeklődéssel van a múzeumi ügy iránt. Mindennyi önzetlenül fáradozó férfiút alaptalan vádakkal szemben meg nem védeni lehetetlenség!

Suum cuique!»

A POZSONYI VÁROSI MÚZEUM 1902-ben. Helmár Ágost tanár és vár. muzeumi őr jelentéséből, melyet a pozsonyi vár. muzeumi bizottságnak

1903. évi január hó 26-án tartott ülésén előadott, arról értesülünk, hogy a muzeum rendezésének munkája 1902. évben is tovább folyt. 1902. évi deczember hó 31-én a leltárba be volt jegyezve 5614 tárgy, ezeknek értéke 92,419 kor. 50 fillér. (1901. évi deczember 31-én 3733 tárgy, értékük: 78,013 kor. 90 fillér.) Rendeztek 1047 db képet (olaj- és vizfestmények, réz-, aczél- és fametszetek, kőrajzok, fényképek) és készítettek ezekről leíró czédulakatalogust. Az érmek meghatározását és a rájuk vonatkozó czédulakatalogus készítését, melyet Helmár muzeumi őr Testory Ferencz úrral együtt 1900-ban megkezdett, 1902-ben Helmár őr folytatta. 1901 végén volt 590 meghatározott érem, 1902 végén pedig 1088. A kézikönyvtárt is rendezték és készítettek róla czédulakatalogust; van 154 kötet, ezeknek értéke 731 kor. 60 fillér. A közönségnek a muzeum ügye iránt való érdeklődéséről a következő adatok tesznek tanúságot. 1902-ben 17 adakozó 111 tárgyat ajándékozott a muzeumnak. Majsch Ede akad. festő úr pedig a műtermében létező, nagyrészt értékes műtárgyakat és régiségeket, melyeknek becsára körülbelül 7000 korona, szerződésileg a vár. muzeumnak ajánlotta fel avval a kikötéssel, hogy élete végeig saját műtermében őrizhesse. A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi ministerium régi magyar ötvösművek galvánoplasztikus másolatait — egészben 16 darabot — állami letétként átengedte a muzeumnak. Vétel útján szereztek 270 tárgyat. A második orsz. mezőgazdasági kiállítás ideje alatt a muzeum mindennap nyitva volt. Ez évben a látogatók száma volt szabad bemenetel mellett 8692, 20 fillér díj mellett 116, 60 fillér díj mellett 21, 1 korona díj mellett 14, egészben véve tehát 8843 személy. A pozsonyi muzeumok a legsűrűbben látogatott vidéki muzeumok. Az 1901. évi magyar statisztikai évkönyv szerint 1901-ben 7727 személy látogatta a pozsonyi városi muzeumot, a pozsonyi orvosi és természettudományi egyesület muzeumát pedig 6783; a két muzeumot együttvéve tehát 14,510 személy, míg az erdélyi muzeum összes osztályait (Kolozsvár) 2246-an látogatták, a szegedi városi muzeumot 3905-en, a szentesit 4200-an. Ezek az adatok is mutatják, hogy mennyire szükséges a pozsonyi gyűjtemények helyiségeinek nagyobbítása.

x.

A VERSECZI VÁROSI MÚZEUM, mely 1894-ben keletkezett, 1902-ben is szép gyarapodást mutat fel. Összes gyűjteményei 1110 tárgygyal szaporodtak, és pedig az érmek 284 dbbal, a régiségek 524 dbbal, az iratok, képek, tervrajzok stb. 159 dbbal és a nyomtatványok 143 dbbal. A gyűjtemények állománya 1902 végén 16,421 dbra rugott, melyek közül 5748 érem, 7364 régiség, 989 irat stb. és 2520 (többnyire apróbb verseczi) nyomtatvány volt. Sok tárgy ajándékoztatott a muzeumnak. A városi segélyből 1220 K 75 f., az államiból 511 K 56 f. fordíttatott muzeumi czélokra. Tanulmányozás és szerzés czéljából az őr 17-szer volt kiküldve vidékre. Ásatás 1 volt, Varadián, a hol az Arcidava nevű római castellum alapfalainak feltárása befejeztetett. A Verseczen megtartott ipar- és mezőgazdasági kiállítás alkalmával a muzeum a kiállítás területén külön kiállítást rendezett, mely a verseczvidéki mezőgazdaságnak és iparnak multjára vonatkozott. Maga a muzeum 1902-ben 43-szor volt nyitva a közönség számára szabad belépés mellett; a látogatók száma 1007 volt. A szak-

könyvtár gyarapodása 51 mű 72 kötetben 668 K 10 f. értékben. A mult évi szerzeményből kiemelendők, az I. osztályban, az érmeknél: 71 db szlavoniai és magyar dénár a XIII. század második és a XIV. század első feléből (verseczi gyüjtelékes lelet); 58 magyar dénár a XVI. századból a korniarévai gyüjtelékes leletből, Pongrácz Imre ajándéka; 1 aranyérem, melylyel 1845-ben a «Magyar Iparegyesület» Herzog Éva, verseczi lakos, selymét kitüntette. A II. osztályban (régiségek), őskoriak: czifrázott kőkori edénytöredékek, melyek egy Versecz határában a temesvári út mellett újonnan felfedezett őstelepről származnak; ugyanolyanok, melyeket egy eddig ismeretlen dentai őstelep szolgáltatott; egy 0·072 m. hosszú kővéső, mészkőből, a verseczi Majdandülőről, Csincsák József ajándéka; egy verseczi leletű bronztokos véső füllel, Gettmann Rezső ajándéka; bronztű, agyag- és kődolgok a dettai őstelepről; edényeket és mészbetétes töredékeket a dubováczi urnatemetőből, Solymossy Ágost, kir. tanácsos, ajándéka; bronzkarimás véső, mely az ómoldovai dunaszigeten előkerült és ugyanolyan anyagú sarló, lándzsacsúcs, ékített karperecz stb. (5 darab), egy a nyolczvanas évek végén előfordult szviniczai gyüjtelékes leletből, Doraszil Antal, temeskutasi r. k. plébánostól; bronz karperecz, gombostű és négy csüngődisz, továbbá sok kő-, csont-, szarvasagancs- és agyagtárgy Vattináról; római vas-, kő- és agyagdolgok (többnyire töredékek) Varadiáról, Vattináról, Dettáról és Izbistéről; borostyángyöngyök Nagy-Szredistyéről; végre Gemmák Orsováról (1) és Bulgáriából (4).

A középkorból származik: egy ezüst pecsétes ujjgyűrű, melynek lapján, a m. nemzeti muzeum szakférfiainak determinálása szerint, egy jobbra néző ülő sas és e felett egy csillag van. Körirata: S · IOhANNIS · F · PE ✠ I ·, azaz «Sigillum Johannis filii Petri». Betűinek jellege után ítélve a XIII. század végéről való. Találtatott Verseczen a fentemlített érmekkel együtt. Egy középnagyságú harang felső része és egy kisebb ép harang, melyeket Kis-Gájon kiszántottak; Wingert Nándor, németsztamorai lakos, a föld tulajdonosának ajándéka. A nagyobbik harangon a következő felirat vonul körül: ✠ ✠ ✠ O REX GLORI[a]E VENI DOM PA D E. A betűk XV. századbeli majuscudák. — Egy tömör ezüst ujjgyűrű, lapján stilizált liliommal; Christian József ajándéka.

Az újabb korból valók: verseczvidéki régi délszláv ékszerek, részint dr. Demetrovits Mihály, főorvos, és Christian József ajándéka, részint vétel útjáni szerzemény. Végre egy ezüst kőmíveskanál és egy kalapács, melyeket 1845-ben a verseczi iparegyesület épülete alapkövének letétele alkalmával az akkori verseczi főszolgabiró, Szabó Antal, használt; vétel.

Versecz, 1903 január 1-én.

Millekker Bódog.

Könyöki József

A pozsonyi régiségi muzeum megalapítója, s ezt oly fokra fejlesztette buzgalmával, hogy valóságos kis mintá muzeum lett.

Hampel József. A vidéki régiségi muzeumok. Szaradok 1876. 308. l. 309. l.

...ka A. és Társa

...KHÁZ R.T.

...pont: Budapest, IV., Szervita-tér 3.

...a kockát!

...iveskedjék a vonalak mentén
...az így nyert
...ckát feldobni
...atkozó ...ndelni Töröknél!

...best, a postabélyeg kelte

...a azt megfelelő idő-
...a nemsokára kezdődő
..., hogy a m. kir. osztály-
...jutottak.
...ain fényes eredményt
...a legnagyobb főnyere-
...u sorsjegyre ismét

MAGYAR KIRÁLYI OSZTÁLYSORSJÁTÉK

A legujabb **XXXIII.** m. kir. osztálysorsjáték huzásain kisorsolásra kerülő készpénznyeremények jegyzéke.

LEGNAGYOBB NYEREMÉNY SZERENCSÉS ESETBEN:

500.000 P

Könyöki József

irodalmatok.

Szilágyi Sándor. A mi tört, törs. vidéki kirándulás. Pozsony és 114 l. (és 112 l.
városaba s vármegyébe
Budapest. 1877. 95. l. és 76. l. és 93 l.)

Könyöki József rajztanár

Trencsén vár alapvázja. Felvette 1886-ban. Arch. Ért. ~~1886~~ 1887. 296 l.

Trencsén vár délről. Arch. Ért. 1887. 297 l.

Felvette a műemlékek országos bizottságának megbízásából.

Irodalmilag is működött sai általa felvett ~~rajz~~ műemlékeket nem csak rajzokban de leírásokban is ismertette. Ig: ~~Arch.~~ Trencsén vára. Arch. Ért. 1887 – 294 – 303 ll.

A műemlékek országos bizottságának 1886. évi február 11-én tartott rendes ülésében bemutattattak Könyöki József külső tag következő rajzai: a tatai, vitámi, gesztesi, csókavári, várpalotai, pusztapalotai, veszprémi, cséki, devecseri, somlyói, csesznéki, nagyvásonyi, zádori, hegyesdi, csobánczi, sümegi, sz. gróti, tátikai, rezii, szobotisti, belatinczi és berencsi várakról, valamint a nagyvásonyi, sz. gróti, szántói, alsózsidi, és hegyesi templomokról és a kossuthfalvi emlékkeresztekről 41 darab rajzon, 27 törzsiven és 21 leírás kíséretében. Ezen munkálat a bizottság gyűjteményei számára meg lett szerezve.

Arch. Ért. 1887. 83. l.

1886 folyamán a pominóczi román stylü templom restaurátióját is befejezte. u. o. 84 l.

1888-89 Könyöki József lev. tag folytatván Bars Nográd, Zolyom, és Hont megyékben a középkori várak és templomok felvételeit, öncsen 39 rajzot készített a következő műemlékekről: a divényi, mitsinyei, királyfalni, véghlesi, bozóki, csábráki, drégelyi várakról, valamint a Zolyom lipcsei, radvánvi várakról és templomokról, a beszterczebányai várról és régi kályháról, az iliai, bakabányai és börzsönyi templomokról, a körmöczbányai régi folyosó, famennyezet, ajtó és vasrácsról, végül a selmeczbányai sírkörekről. Öt teljesen elpusztult várról (Dobrono, Dreno, Hont, Zsember és Damasd) pedig a helyszínén felvett törzsikeket küldött be. E felvételeket bírálat végett Möller István építésznek adta ki a bizottság.

A műemlékek orsz. bizottságának 1888-89 évi jelentéséből.

Arch. Ért. 1889. 413 l.

Ellenbogen —

Könyöki J.

irod

Pressburger Zeitung

1867. 4–8. 4.

Pozsonyi koronázó

templom) restaurálása.

Szentéljének

(Előd, Botond, Álmos, Tuhutum, Csorsz, Szabolcs, [illegible] Attila, Zsolt, Gyula, Lehel, Taksony, Géza, Bulcsu.) — 2. Visegrád délről. Festette Ligeti Antal. Köre rajzolta Grimm Rud[illegible]. Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. műlapja, 1861. (Visegrád romjai Magyarországban címen Sandmann litográfiájában is megjelent.) Jelz.: „Nach d. Natur aufgenom. v. R.

Wolf

Könyöki József

A lefolyt évben rajzgyűjteményünk a következő fölvételekkel szaporodott.

Könyöki József lev. tag folytatván a középkori magyar várak és egyéb emlékek fölvételeit, összesen 29 rajzlapon beküldé a gácsi vár, a bujáki, kékkői, sámsonházai, salgói, szandai, nógrádi, bagolyvári, hollókői, somoskői, füleki, esegi várromok, az alsó-sápi, gácsfalui, csécsei, mátraverebélyi, selmeczbányai templomok rajzát és az elpusztult zagyvai, ozdini, kóvári, podretsáni, alsó-sztregovai, busai, pogányvári, szécsényi, óvári, kiskéri, kámori és diósjenői várak törzsiveit.

Czobor Béla dr. A Műemlékek Orsz. Bizottságának működése. Arch. Ért. 1890. 351. l.

KÖNYÖKI *József*, építész és archeológus, * Mocsa 1829, † Pozsony 1900 márc. 1. A bécsi műegyetemen és a képzőm. akadémián végezte tanulmányait, ezután az osztrák-magyar hadseregben Felső-Olaszországban szolgált. Tiszti rangjáról lemondva, régészeti tanulmányokat folytatott Olaszországban. 1855. hazajött s 1861-tól tanára volt a pozsonyi reáliskolának és harminc éven át volt igazgatója az általa alapított pozsonyi varosi múzeumnak. K. restaurálta a pozsonyi városházat és a pominóci teplomot. Behatóan tanulmányozta a magyarországi várakat, amelyekre vonatkozó kéziratát halála után Nagy Géza rendezte sajtó alá (A középkori várak, különös tekintettel Magyarországra. Budapest, 1906).

E-G. I. 591e

(Kissé jobbra fordult és

gy-galyaktól körülvett emelvényen áll,
ében csatabárd≡, kissé felemelt jobb-
országalma van. Fejét dicsfény veszi
otta van, bajusza és szakálla hosszú,
ellén fénysugarakat szóró tojásdad ke-
tjük ülő helyzetben, karján a gyermek
'MATER DEI PATRONA HVNGARIAE. Öltözete:
drág, piros palást himzett szegélylyel
lóg. A háttér aranyozott. Jelzése a-
l: ROSKOVICS és felirata az emelvény e-

7 cm.- A budai királyi palota szent
e égetett kép kartonja.- Vétetett az
tal 1600 Kán (121-904).- L. a Vasárna-
megjelent 16. számát, hol Zelesny Ká-
roducálva van.

én (454-905). Az elszámolás elfogad-
z. alatt (1035-905).

929

Könyöki József

A lefolyt évben rajzgyűjteményünk a következő fölvételekkel szaporodott.

Könyöki József lev. tag folytatván a középkori magyar várak és egyéb emlékek fölvételeit, összesen 29 rajzlapon beküldé a gácsi vár, a bujáki, kékkői, sámsonházai, salgói, szandai, nógrádi, bagolyvári, hollókői, somoskői, füleki, esegi várromok, az alsó-sápi, gácsfalui, csécsei, mátraverebélyi, selmeczbányai templomok rajzát és az elpusztult zagyvai, ozdini, kóvári, podretsáni, alsó-sztregovai, busai, pogányvári, szécsényi, óvári, kiskéri, kámori és diósjenői várak törzsiveit.

Dr. Czobor Béla. A műemlékek országos bizottságának működése. Arch. Ért. 1890. 351. l.

Könyöki József

Vas. Ujs. 1883. 329. l.

Az országban levő várromok, különösen a végvárak fentartására nézve a műemlékek országos bizottsága *Thaly* Kálmán inditványára a mult évben rendszeres munkálatokat inditott meg, nevezetesen megbizta *Könyöki* József tagját a hazai várak fölmérésével, a helyszinelési tervek elkészitésével s egyuttal korábbi határozatához képest az utjába eső nevezetesebb templomokra is felhivta figyelmét. A megbizott munkálatait az észak-nyugati vidéken kezdte meg s eddig felvette a következő várakat: strecsnói, budetini, liktavai, hricsói, ledniczei, vágbeszterczei, kassai, illavai, oroszlánykövi, jókői, kor-

VASÁRNAPI UJSÁG

látkői, berencsi, éleskői, szomolányi, óvári és szentgyörgyi várromokat, valamint a varini, teplicskai, zsolnai, halusiczi és popinóczi templomokat. A bizottság egyelőre csak a popinóczi tiszta román stylü templomka restaurálását határozta el.

HULEK JÁNOS
MŰÉPITÉSZ
pest, I., Horthy Miklós-út 36.
TELEFON: 69-2-43.

Műcml

közelebbi századok mozgalmainak tanúja vala! És ha valahol a hazában, úgy Sabariában támadhat olyan régiségi tár, mely akármely megyejeivel fog vételkedhetni! Egyelőre igérjük, hogy a Gyöngyös partjáról minden mozzanatot figyelemmel és érdekességgel kisérendjük. *Csak azután a vállalkozók, a kezdet nehézségeitől vissza ne riadjanak, és míg az egylet meg nem erösödik kitartással küzdjenek!*

(*A mitroviczi muzeum*) egy ritkább lelettel, t. i. egy 92 fontnyi *ólom koporsóval* gazdagodott, mely Frajo Katics udvarában találtatott. A sír csak 6″-nyira feküdt a találó udvarában a föld alatt; és egy téglából épített kamarában találtatott. Volt-é valami a koporsóban? nem lehetett megtudni, azonban valószinű, hogy ily ritka lelet nem volt közönséges halotté, és hogy a tartalma másutt fog napfényre kerülni.

(*Könyöki József tanár*) a pozsonyi városi régiségtár őre és buzgó gyarapítója az idei reáltanodai programmban a kőkorszak maradványairól, főleg a magyarországi leletekről értekezett, és értekezéséhez igen sikerült kőrajzot csatolt. Könyöki úr e tárgyról már eddig is tartott népszerű felolvasásokat és mint a nagyon érthetőleg összeállított munkácskája végén olvasható, úgy látszik ezen értekezés által leginkább a reáltanoda hallgatóságát arra akará buzdítani, hogy haza térvén saját környékükön a kőtárgyakra a kellő figyelmet fordítsák, és a szép gyarapodásnak örvendő Pozsony városi muzeumot leleteikkel szaporítsák. Ha eredményt akarunk, minden módot fel kell használnunk és az iskolai programm, mely ingyen osztatik szét, épen nem az utolsó eszköz a tudomány gyors és épen a legfogékonyabb körökben való terjesztésére.

(*A klagenfurti és egeri kiállitások*) megmutatták, hogy kellő értelem és buzgóság mellett mit tehetnek egyes kisebb tartományi városok is. Az első kiállítás a prágai 1868-kin kivül a legnagyobb volt, melyet eddig a bécsi cs. műipari muzeum rendezett vagy rendezni segített, de a gazdagabb monostorok és egyházak is kitárták kincseiket, valamint sok magános is átengedé ritkaságait a kiállításra. A kiállítás terjedelméről tanuskodik az 1500 szám, melyet a névsor felmutat, és ha azt veszszük tekintetbe, mennyi költséget igényeltek az e czélra készített szekrények, szállítások stb. látjuk, hogy a karinthiai

Arch. Ért. 1871. V. k. 10 sz.

műiparosok épen nem alusznak, midőn e tekintetben való haladásról van szó. Bár nálunk is ébrednének nagyobb városaink! Anyagunk elég van, azt megmutatta a természetvizsgálók gyűlése alkalmával Pozsonyban rendezett kiállítás, csak lenne elég értelem, buzgóság, egyetértés az ilyenekben, és méltán versenyezhetnénk a haladottabbakkal is. A múlt évi háboru miatt elmaradt kiállítást *Eger*-ben ez idén tartották meg a várrom alatt fekvő lövölde helyiségében. A gazdászati osztályon kivül a szövetek, üveg és porczellán tárgyak voltak képviselve; igen nagy tért foglalt el a bécsi cs. muzeum kiállítása, melyre nekünk is lehetne akármikor igényünk és reményünk, ha eszükbe jutna ilyesmit akarni. De majd ennek is megjön ideje!

Irodalom.

(*Pauer Janos* püspök úr) Székes-Fejérvár 17. számában, V. czikkjével befejezi az *éremlelet ismertetését* csinos fameczvényekkel illusztrálva a kedvvel dolgozott czikket. Bár gyakrabban találkoznánk, hasonló, komoly irányu és érmészeti munkálkodásra buzdító czikkekkel politikai és társodalmi lapjainkban. Az értekezést és fametszvényeit figyelemmel kisérve állíthatom, hogy az oly ritkának tartott 47-dik fajból a *bogudinczi* leletben sok példány volt. (l. „Arch. Értesítő“, V. köt. 65. l.). Azon kérdésre foglalkozott-é valaki ezen lelet érmeivel; bátorkodom *igen*-nel felelni és majdnem nyomtatás alá kész munkálatomra utalni, melynek közlésétől egyedűl a sok hivatalos és irodalmi más munka tartóztatott vissza. Értekezésemben fogok a mgos püspök úr némi kérdésére felelni és a muzeumi bő anyagból nagyon érdekes adatokat felhozni és táblázatokat készíteni. Minthogy táblázatunkban az egyes érmeknek számát is közöljük, hogy forgalmi arányukat és kiemeltessük, sajnáljuk, hogy ez az említett nevezetes leletben tekintetbe nem jött, mert semmiféle mellékesnek látszó adatot sem kellene mellőznünk ott, hol oly kétséges kérdésekkel foglalkozunk.

(*A Magyar Sion*)-ban Blümelhuber Ferencz tanár folytatja

(Ellenbogen) (Könyöki József

Ellenbogen József

festő.

114. Előadó benutatja. E. J. pozsonyi városi reál iskolai tanárnak az esztergomi érseki könyvtárban létező kéziratokból másolt initiabiskat, mefeket Denickenél Lipcsében kiadni szándékozik.

Kivonat a m. tud. Akad. arch. bizottm. jegyzőkönyvéből. Arch. Ért. 1868. I. 45. l.

Ellenbogen József

festő.

Az esztergomi érseki könyvtár díszesebb kéziratairól készített másolataiból 6 táblát beküldött. E hat tábla leírása.

Egyveleg. Arch. Ért. 1868. I. 63. l.

Ellenbogen József

nevét Könyökire változtatta.

1869-ben.

Könyöki József.

Érdekes adatokat Eötvöl, Auróc, lipstó, zolyom és árvamegyei utjáról, az ottani műemlékek rajzait legközelebb befogja küldeni.

A m. tud. Akad. archaeol. bizottm. 1869. dec 7 ki ülése. Arch. Ért. 1870 II. 218 l.

Könyöki József

irodalmátoz.

Muzeumok, régészeti egyletek. stb. Arch. Ért. 1871. V. 287 l.

Kisszebeni m. kir. állampénztár.
Érk. 1904 JUL. 31.
2552 szám.

24090 Községi nyomda Budapest.

Könyöki József

Pozsonyi tanár.

A székesfehérvári kiállítás keretében levő kiállítás ála a műemlékek orsz. bizottságának rapolta és kiállította a pozsonyi városház egy mérnek regiségeit.

Képzőművészeti szemle, 1879. 78 l.

A műemlékek orsz. bizottsága (A sz.-fehérvári kiállítás alkalmából) ipta K. M.

Magyarország
nyugoti határának védőrendszere a középkorban.

Könyöki József.

A magyar műemlékek országos bizottsága engem már évek előtt Magyarország nyugoti határainak felvételével bízott meg.

Mielőtt munkához fogtam volna, a bizottság boldogult Hegedüs Kandid miniszteri tanácsost, Thaly Kálmán jeles történetírónkat és Geduly Ferencz bizottsági érdemes titkár urakat bízta meg, hogy velem a felvételek módját megbeszéljék s meghatározzák.

Ez alkalommal Thaly Kálmán úr figyelmemet arra irányozta, hogy a felvételeknél nyomozzam ki, vajjon a várak, szorosok s egyéb természeti és műleges erődítmények voltak-e [illegible] között oly kapcsolatban, hogy azok egy határozott védőrendszert képeztek-e, avagy a várak csak esetlegesen lettek ide vagy oda építve.

A kellő utasításokkal ellátva, évek előtt megkezdettem működésemet, és pedig Trencsénmegye éjszaki pontjánál, Óvárnál. Innen haladva, Nyitra, Pozsony, Mosony, Sopron, Vas és Zalamegyék határait bejárván, ebbeli működésemet múlt évben Csáktornyán fejeztem be.*

T. Gyűlés ne várjon tőlem egy történelmi adatokkal indokolt előadást, mert tanári hivatásomnál fogva, mely legtöbb időmet igénybe veszi, történelmi források kutatására, levéltárakban való buvárkodásra időm nem marad; de a szó legszorosabb értelmében ez imént jelölt vonalat per pedes apostolorum bejárván, azon meggyőződést szereztem magamnak, hogy e vonal valóban rendszeres védőlánczolatot képez.

Ezen védőlánczolat bebizonyítása képezi előadásom tárgyát.

Mindenekelőtt tisztába kell jönnünk az iránt: a várak csupán azon czélból épültek-e, hogy az egyes uraknak biztos lakásul szolgáljanak, vagy fontosabb szerepük van-e a haza megvédésében.

Ezen kérdésre a történet majdnem minden lapja megadja a feleletet; mert tudjuk, mily fontossággal bírtak a várak a középkorban, de még akkor is, midőn a lőpor feltalálása által a várak jelentősége már csökkent.

* Könnyítette működésemet azon körülmény, hogy fiatal koromban mint tiszt néhány évet a közös hadseregben töltöttem s így a hadi ügyek nem voltak előttem ismeretlenek.

fentebb említők, Pozsonyban vala. Mi annál valószinűbb, mivel Óvár vára a magyarok bejövetelekor nem létezett, hanem Hédervárral együtt állitólag két német lovag által épült, t. i. Heder s Wolfger által, kik 973 tájban Sz. István atyja Gejza idejében Magyarországba jöttek 300 német leventével.[1]

Nem is akarjuk itt névszerint emliteni Pozsony-, Soprony-, Vas- és Győrmegyékben fekvő — melyek Mosonymegyével határosak — több ily ragú helyneveket (ilyenek: Pozsony, Dévény, továbbá Soprony, Berény, Gógán, Harácsony, Ládony, Pordány, Szákony, Szergény, Széchény, Veszkény, Zsidány, végre Ásvány, Bőny, Csécsény, Ikrény, Kóny, Radvány, Japlány és Tarján stb.), noha nem vitatjuk, hogy mindezeknek neve avar eredetű.

Mindezek alapján, miután bebizonyítottuk, hogy vidékünkön avarok laktak, hajlandók vagyunk hinni, hogy leleteink is avar eredetűek, sőt avar iparczikkek, mivel mint forrásaink róluk elmondják, hogy az avarok kereskedelmi czikkeiket maguk vivék Regensburgba vásárra, mi nem szorítkozhatik egyedül földmivelési terményekre és állattenyésztésükre.

Ugyancsak állítják, hogy szellemi tekintetben is fajrokonaikat jóval fölülmúlák, miről bizonyságot tesz azon körülmény is, miszerint már 626-ik év előtt hatalmuk kis Scythiától és a Fekete tengertől az Adriai tengerig, továbbá a Balkántól a Kopaszhegyig, s a Tiszától az Ens és Morva folyóig terjedett, sokajku népet uralmuk alá hajtván.

Birodalmuk állandósága egyedül azon szenvedett hajótörést, hogy nyakasan ragaszkodtak ősi vallásukhoz,[2] s a fenérintett események ingerelték a frankokat leigázásukra.

Körültekintő eszélyükről körváraik vagy Rhingjeik szerkezete is tanuságot tesz. Ily várakat Baján uralkodása után kezdettek épiteni, úgy, hogy minden kerités egy-egy hatalmas védelmet nyujtott s minden legközelebbi kerités egy-egy kürt segitségével — milyen leleteink között is látható — figyelmezteté őket a közveszélyről, úgy, hogy rövid idő alatt valamennyi várnép talpon vala. De sokkal ismertebb ezeknek szerkezete, hogysem szükségesnek tartanám ezt bővebben tárgyalni.

Még csak nemesvölgyi sirmezőnk fekvéséről akarok nehány szót ide igtatni, mely után lehetséges lesz szintén kepzelni, hogy itt is legalább egy kerítésköz lehetett — hol ha temető volt — rendes telepnek is kellett lenni.

Ugyanis délre és nyugatra az osztrák és magyar Lajtha-hegység, mely maiglan is erdők és ligetekkel van koszorúzva, keriti be sírmezőnket. A lejtő alatt van a helység csinos templomával és épületeivel, ezen túl keletnek egy domb van szőlőtermeléssel, melyen túl a kis magyar alföld beláthatlan síksága kezdődik. A domb és sírlejtő közötti völgyecske Köpcsényig egyre lelapul, melyen szántóföldek terülnek el, mig a Duna északi határát képezi.

A sírmező lejtőjén a hegyekről leomló vízmosás gödröt képezett, hol Szombati nevű juhász vevé észre először a tetemek és bögrék nyomait. Ily csekély ember figyelmeztetése vezetett eddigi ásatásainkhoz, hol mintegy 120 sír majdnem 2000 lelettárgyhoz juttatott, s ha ifjú egyletünk anyagi forrásai ki nem apadnak, ki tudja mily eredményekre lehet még kilátásunk, mi által honunk őstörténelméhez képesek leszünk adatokat szolgáltatni.

[1] Genelaog. Taschenbuch. Gótha 1884. 336. lap.
[2] Egyet. magy. Encyclop. 621. lap.

Magyarország nyugati határ-
védőrendszerének feltüntetése a
középkorban.

● Támaszpontok.

Henrik császár «der Städte-Erbauer 918—936» nem csak maga épített erős helyeket, de főurainak is engedélyt adott, hogy folyók és völgyek torkolatánál, vagy egyéb strategiai fontos pontokon várakat építsenek és őket ezen munkájukban minden kitelhető módon segítette.

A Lajtán túli tartományokban a középkorban számtalan vár épült; hazánkban a legtöbb vár ugyanez időben emelkedett.

A minő fontosak voltak a várak az ország megvédésére, oly kellemetlenekké váltak ezek a betörő ellenségnek.*

A Zrinyi által épített Szerin várát, mint útban álló védőpontot, a törökök pusztították el 1664-ben.

Ha a szentgothárdi szoroson áthaladunk Steierországba, mindjárt a határon találjuk Riegersburg várát. Annak tulajdonosa 1664-ben Gollerini bárónő volt.

A bécsi Hofkriegsrath nem találta tanácsosnak, hogy ily fontos vár (eine so wichtige Burg) nő kezében legyen s meghagyta a tulajdonosnőnek (unter Androhung einer Strafe von 2000 Gulden), hogy fogadjon a várba egy császári parancsnokot és császári katonaságot. A kardos nő óvást tett e meghagyás ellen s röviden kijelentette, hogy a parancsnok vigyázzon, hogy fejét a vár falain és szikláin össze ne zúzza. Később azonban alkudozások alapján mégis befogadta őket.

Nem egy békekötés pontjai közt találjuk még újabb időben is egyik vagy másik várnak lerombolását, vagy átadását.

Apaffy erdélyi vajda 1686-ban 12 erdélyországi várba császári hadsereget volt kénytelen befogadni, az ország pedig a várak fentartására és a katonaság élelmezésére 700,000 frtot volt kénytelen fizetni.

Karánsebes, Lugos, Lippa, Csanád, Becse és Becskerek a karloviczi béke folytán lerontatnak, Titel és Bácska pedig Leopold birtokában marad.

Még Rákóczy franczia mérnöktisztekkel tanácskozott a fölött, hogy Trencsén várai közül melyeket kellene őrséggel ellátni, hogy azok szerves összeköttetésbe hozva, annál hathatósabban ellentállásra képesek legyenek.

Ezen példákból látjuk a várak jelentőségét még az újabb korban is.

A második kérdés az: léteznek-e más határokon oly összefüggő erődítmények, melyek védő lánczolatot, azaz rendszert képeznek?

E kérdésre nézve több példával szolgálhatok, melyeket Magyarország tőszomszédságában, azaz a Lajtán túli tartományokban találunk.

Ilyen azon várlánczolat, mely Rabensburgnál, Morvaország határán kezdődik, Haimburg, Bruck, Laitaburg, Eichüchel, egész Kirchschlagig Magyarország határán elvonul.

Egy második vonal Falkensteinnál kezdődik és a Thaja mentén Morva és Csehország határán egész Felső-Ausztriáig terjed.

Ezen vonallal párhuzamban ismét egy lánczolattal találkozunk, mely Rosenburggal kezdődik és Rapottensteinnál végződik. Rosenburgtól a Dunáig ismét egy lánczolatot képeznek a várak.

Steierország határán Kirchschlagtól Krumbach, Ziegersberg, Aspang, Feistritz és Klamm képez egy lánczolatot, melylyel párhuzamosan ismét Sebensteintól Wartensteinig halad egy hasonló lánczolat.

* III. Frigyes császár Fraknó és Kabold várakat nem akarta kezéből kibocsátani, jól tudván, hogy ha e két vár birtokában van, könnyen betörhet Magyarországba. Itt tört be akkor, midőn Sopront és vidékét pusztitá.

Ily lánczolatokkal találkozunk külföldön is, például: az Elm vonal és az éjszaki Harcz vidékét szakadatlan várlánczolat védelmezte következő várakkal: Elmes, Hebesheim, Evesa, Ala, Werla, Lichtenberg, Asse, Hui, Fallstein és Bruck; ezek központját képezte a német birodalmi Goszlár és Harzburg.

E felsorolt példák második felvetett kérdésünket eléggé felvilágosítják.

A harmadik kérdés az: vajjon képesek voltak-e a várak nagyobb hatalomnak is ellentállani.

Ha a várak czélszerűek nem lettek volna, bizonyára az uralkodók a várak épitését nem támogatták volna, de erre nézve ismét a történelemre is kell utalnom, hol elég példát találunk a várak megvívása és bevételét illetőleg. S ha hosszú ostromlás után a vár ellenséges kezekbe került is, mindig csak nagy áron kelletett a diadalt kivívni; s volt elég vár, mely minden erőhatalommal daczolt.

S ha történetesen valamely vár nem is volt képes hosszabb ideig ellentállani, a hosszadalmas ostromlás mindig időnyereség volt, vagy az ellenség kénytelen volt erejét megosztani, mely körülmény ügyes intézkedések által a hadviselésnek nem ritkán egész más fordulatot adott, pl. Szigetvár, Kőszeg s számtalan a történelemből eléggé ismeretes példa. Csak a husszitákra kívánok még e helyt emlékeztetni, kik az első alkalommal a Vág-völgybe bejövén, az illavai várnál nagy vereséget szenvedtek s látván a nehézségeket, melyekkel e vonalon megküzdeni kellett, másodízben e vonalat elkerülve, a Kis-Kárpátokon túl Morvaországon keresztül Miavánál törtek be, s Vág-újhelynél léptek a Vágvölgybe.

Mielőtt a védőrendszer tagolásába bocsátkoznám, vessünk egy pillantást a nyugati határ geografiai helyzetére.

Trencsénmegyének északi határánál kezdve nyulik délnyugati irányban a Kis-Kárpátok lánczolata egész Pozsonyig. Ezen hegylánczolat már magában természetes védőfalat képez. Miavától egész Pozsony-Dévényig a Kis-Kárpátokon túl találunk egy síkságra, a Morvamezőt, melynek egy része Magyarországhoz tartozik, de a Morva folyó e síkságot két részre metszve, egyszersmind természetes határt alkot; e természetes határ nem látszott elég biztosságot nyujtani, miért itt is védő várlánczolatot találunk, melyre később ismét visszatérendek.

A Dunántúl, Dévény átalirányában a hegylánczolat ismét Bruckig terjed, de innen túl egy 2 mérföldnyi síkságot látunk, melyen a Lajta képez ugyan határt, de azt kellőleg meg nem védheti, és így a bejárat Ausztria felől nyitva és minden védelem nélkül volna, ha — mint látni fogjuk — itt is egy várlánczolat azt meg nem védi. E tágas nyilás magába foglalja Mosony- és Sopronmegyének egy részét. Szarvkőnél kezdődik az Alpok lánczolata, mely Sopron- és Zalamegye déli részéig, illetőleg Muraközig terjed. Magyarország délnyugati része a Mura és Dráva folyók által van határolva.

Hazánk ezen részének határőrző rendszeréről szól előadásom. A lánczolat északi pontján, azaz ott kezdem, hol Észak-Magyarországból Turóczmegyén át vezetett az út a Vágvölgybe.

A határszoros két vár által van megvédve és pedig úgy, hogy a szoros torkolatánál a Vág jobb partján Óvár és ennek átalirányában a bal parton Strecsnó vár emelkedik. Utóbbi különösen fontos erődítmény volt, mert a Vág folyó, valamint az említett közlekedő út közvetlen azon szikla alján kanyarodik át, melyen Strecsnó áll. Támogathatták még e szoros megvédését a közellevő varini templom, mely szintén védőfallal volt bekeritve

és a közel levő teplicskai erősített úrilak, melyek már a középkorban fönnállottak.

A Varintól észak-nyugatra huzódó völgyben vagy 15 kilométerre fekszik Budetin vár. Budetin, illetőleg Zsolnánál a kisuczai völgy határozottan északnak huzódik a határig, hol a jablunkai szorossal találkozunk. E szorost semmi erődítmény nem védi és azért az ellenség leggyakrabban erre is vette útját, s Budetinig rendesen nagyobb akadályra nem is talált. Itt azonban kemény volt az ellentállás, mert Budetin a Vág és Kisucza *l*vizei által bekerítve, szigetet képezett, úgy, hogy ezen várban mintáját ta áljuk a vízi váraknak. Mielőtt Budetint az ellenség be nem vette, lehetetlen volt a völgybe bejutni. Budetin átellenében csupán a Vágtól elválasztva egy magaslaton áll Zsolna, mely védő falakkal volt ellátva, s maga a zsolnai templom is meg volt erősítve; igy tehát Zsolna Budetin megvédését támogathatta.

Zsolnától délre a hegyek között 10 kilométernyi távolságra fekszik a nagyobb mérvű Lietava vár, mely az óvári és budetini szorosok megvédésére csak annyiban folyhatott be, hogy e két hely őrségének támpontul szolgálhatott, úgy, hogy ezek szükség esetén ide huzódhattak vissza; s ily esetben, ha előre haladhatott is az ellenség, a mögötte lévő számosabb várőrség még mindig veszedelmet hozhatott reája.

Budetintől nyugatra 8 kilométerre a Vág bal partján és közel az országúthoz fekszik Hricsó vára, melynek rendeltetése volt a Vág folyót és az országutat őrszemmel tartani.

Innen délnyugatra ismét vagy 6 kilométerre van Bicse vízivár a Vág jobb partján, mely csak a Vág folyót uralta.

A Vág itt nagy kanyarulatokat téve, de nem mindig nyugati irányt tartva, keskeny völgyet képez, mely völgyben Puchó mezővárosra akadunk a Vág jobb partján. Innen vezet a lisszai völgy Morvaországba. A határnál sánczokat találunk, melyek megvédése a középkorban székelyekre volt bízva. Hogy ezek itt hosszabb ideig tanyázhattak, kitünik abból, mert a sánczok alatt téglából épült lakóhelyek nyoma található.

Puchó átalirányában keletnek fekszik Vágbesztercze vára, a Vág jobb partján; ez Hricsóval hasonlóan csak az országút és a Vág vize áttekintése, illetőleg uralására szolgált.

A Vág völgyével Morvaországot összekötötte ez irányban a ledniczi völgy, melynek megvédésére, illetőleg az út uralására a ledniczi vár szolgált.

Mit Ledniczről mondottam, az áll az oroszlánkői völgyről is, csakhogy a vár nem a hegy lejtőjén, hanem a hegygerinczen áll.

Ezzel szemben a Vág bal partján állott Illava, mely jelenleg fegyház, de a középkorban jól megerősített vár volt, mit legjobban éreztek a betörő huszsziták, kik itt a városon keresztül akarván vonulni, megverettek.

Egy igen fontos strategiai pont volt a Vlára-szoros, mely szintén közlekedési útja volt Magyar- és Morvaországnak. Itt Szernye falunál még ma is vannak régi sánczok maradványai, s a szoros megvédése egyideig a szernyei grófra, Faturára, volt bízva. Legalább bizton tudjuk azt Fatura székely grófról.

Egy másik közlekedő út Magyar- és Morvaország között volt még a szucsai völgy. E völgy közepe táján meredek sziklán Krasznia hegyen volt Szucsa vára, mely szintén székely kézben volt. A várnak jelenleg már nyomai sem látszanak, de ismeretes, hogy az Aba családból származó Bogomir gróf Vágszékely grófnak is neveztetett és 1244. évben volt a vár ura.

A szucsai völgy átalirányában áll Trencsén, mely a határ megvédésére

közvetlen be nem folyt, de a lisszai völgytől kezdve a felemlített várak és völgyek védseregének támaszpontul szolgált.

Trencsén alul vezet ismét a drietomai völgy Morvaország felé Magyar-Bródra, hol most is látszanak még a Rákóczy által kijavított és felhasznált régi sánczok nyomai. De ezeken kívül Kikula helység mellett állott még egy vár, mely tökéletesen elpusztult, de a középkorban a völgy megvédésére szolgált.

A most következő beczkói vár a Vág bal partján és annak átalirányában egy magaslaton álló erősített román templom Haluzsiczán hivatva voltak a Vág vizét és az országutat uralni.

Beczkó alatt, a Vág jobb partján találkozunk a bosaczi völgygyel, mely szintén Morvaország felé vonul. A völgy közepe táján egy dombon állott Nemes vár, mely a bosaczi völgyet védte meg. Ma a vár nyomai sem láthatók többé, de gazdag lelhelye középkori vaseszközöknek, főleg nyilaknak. Magam is rövid idő alatt több vasnyilhegyet — XIV. századbelit — ástam ki.

Közel a bosaczi völgyhöz áll Vágújhely, mely hajdan falakkal volt kerítve és a Miavára vezető útat elzárta. A templom szintén erődítményül szolgált. Egy másik út Miava felé Csejtéről vonul a hegyeken át. Ez az út a csejtei várral, mely egy magaslaton áll az erősített csejtei templom által volt megvédve.

Innen 30 kilométerre terjedő távolságra nyugat felé a Kárpátokon átmenő út nincsen, csak a jókői várnál találkozunk ismét egy úttal, mely Miavára, illetőleg Morvaországba vezet. Első pillanatra az ember e várnak egyéb rendeltetést nem tulajdoníthat, mint egyszerű erősített úrilaknak, miután a vár a hegyek közt el van rejtve; de nagyobb fontosságot nyer e vár, ha tekintetbe vesszük, hogy a középkorban a főközlekedés Nagyszombat vidékéről Morvaország felé épen erre volt irányozva. Ez útnak nyomait azonban csak itt-ott találjuk, de a lakosság hagyományképen ismeri ez útat; csak a XIV-ik században készült a Fehérhegységen át vezető új út, melynek megvédése czéljából ugyanazon időben Szomolán vár épült, mely a Kárpátokon innen Nádas községhez közel fekszik.

Szomolán vártól délnyugatra huzódik a bikszádi völgy, mely a morva síkságot a magyar fensíkkal összekötötte. E völgyet Éleskő vár védette meg.

A Kárpátokon innen egészen Pozsonig csak Vöröskő várral találkozunk, melynek a határ megvédésére semmi befolyása nem volt, de még az országutat sem uralta.

Olyan volt Fehérkővár is Sz.-György mellett, mely szintén a határ megvédésében strategiai jelentőséggel nem bir.

Pozsonytól Szomolánig a Kis-Kárpátokon átkelni lehetetlen volt; s a bazin-perneki út, mely a pozsonyi és a hegyentúli járásokat összeköti, csak 1864-ben készült, s így a hegyentúli járás, illetőleg a Morvamező csakis a Morva határfolyó által volt megvédve, mely minden esetre csekély szélességénél fogva a vidék megvédésére elegendő nem volt. Szükséges volt tehát a hiányos gátat várakkal ellátni s valóban itt találjuk mindjárt Miava mellett a berencsi várat, mely Miavát és a Miaváról Sókő, Csejte és Vágújhely felé vonuló utakat védette meg. Berencshez alig félóra járásra fekszik Szobotist, melynek szintén vízárokkal körülvett vára volt. E vár részint Berencs támogatására, részint pedig a Szenicz felé vezető út szemmeltartása czéljára szolgált.

A másik vár, melylyel találkozunk, a Kis-Kárpátok lejtőjén a Jablonicz melletti Korlátkő vár.

Innen délfelé a morva mezővel párhuzamba huzódik a bikszádi völgy és ez, mint már említve volt, Éleskő vár által volt megvédve.

Innét ismét délnek áll egy sziklán Detrekő vár, Széleskút község mellett.

Délnyugatnak haladva Stomfa községtől vagy egy óra járásra találjuk Borostyánkő várat.

A hajdani Borostyánkő vár a mostani vártól vagy egy kilométerre beljebb esett a völgyben, ezt Ottokár pusztította el, valószínűleg előbb ott akarván jutni Pozsonyba. Csak az Ottokárral vívott harczok után épült az újabb borostyánkői vár.

Végre még a Kis-Kárpátok legdélibb csúcsán, ott, hol a Morva ömlik a Dunába, egy hatalmas sziklán, mely egyenesen kiemelkedik a Duna vizéből, őrzi a bemenetet Dévény vára, mely a Haimburgból jövő Dunát is őrszemmel tartotta.

Látjuk ebből, hogy Miavától kezdve egész Dévényig az ország határát ellenség át nem léphette, hacsak e várlánczolaton áttörni nem sikerült, mert egyetlen egy könnyen megvédhető természetes defilé maradt csak nyitva, a szabad közlekedésre, t. i. a hegyeken átvezető pozsony-stomfai országút. Fel kell még említenem, hogy a Morvamező a középkorban részben lakatlan volt, azaz a községek igen gyéren állottak, minthogy a lapály leginkább futóhomok- vagy fenyves erdőkből állott és csak a XVII. század elején szláv népek letelepítése által népesíttetett. A régi községben, u. m. Bur-Sz.-György, Széleskút, Pernek, Gajár és más községek templomai erős falakkal, sőt a gajári templom négy védőtorony által volt erősítve, mi a vidék megvédésében szintén jó szolgálatot tett.

Térjünk most át a Duna jobb partjára. A Bécs felől jövő ellenséges hadak nem választották a haimburg-pozsonyi útat, mert a jól megerősített Haimburg város és vár eleve elriasztotta őket; inkább választák tehát a Brucktól Győr felé nyuló útat, mint olyat, a mely kevesebb akadályt gördített elé, s a nyilt tér alkalmasabb is volt a hadero kifejtésére.

Mondottuk, hogy az alpesi lánczolat Brucknál kezdődve, egész a Murasikig huzódik. Az említett győri út megvédésére e hegylánczolat északi lejtőjén találjuk elsőnek Szarvkő várat. A második akadály Kis-Marton megerősített város volt. A Fertőtó északi csúcsán pedig Nezsider, kelet felé Féltorony, Boldogasszony, Szt-János megerősített városok, melyeket e lánczolatban a Hanság, Mosony, Óvár megerősített városok követtek; s végül Köpcsény vára az erődítmények lánczolatát befejezi ez úton. Mily fontosak e várak a határ megvédésében, kitünik a Könyves Kálmán király alatt átvonulást követelő Emicó gróf által vezetett 200,000-nyi keresztes hadnak megveretése. Kálmán király kénytelen volt visszavonulni a betörő és Mosonyt is lángba borító hadak elől, de Óvár várba és városba hozzá csatlakozott segédhadaival oly erővel rohant rájuk, hogy azok megfutamodva, nem Magyarországnak, hanem Steierországnak vették útjokat.

Szarvkő várától vagy 15 kilométernyi távolságra közvetlen a határt képező hegyháton fekszik Fraknó vára, mely a Bécsújhelyből erre vonuló útat uralta. Ez utolsó két vár között az alpesi láncz sehol sem szakíttatván meg, átjárat nincsen.

Előadó jelenté, hogy ft. *Lacsny* Vincze, hernád-kéresi esperes ur levelében tudósítja, miszerint *Baki* Ferencz, a sz.-istván-baksai halom tulajdonosa, a halom kövei alatt gerendázatra akadt, mely azt sejteti, hogy az eddigi ásatások épen a czölöpkamara közelében történtek, s csak most akadtak az ásatási tárgyra; — e tekintetből kéri előadó a bizottságot, nyilatkozzék, vajjon akarja-e az ásatást, a nevezett halomnál, folytattatni és az arra netán szükséges összeget felajánlani, mely esetben *Hampel* József urat véli kiküldendőnek, hogy *Lacsny* esperes, *Szilágyi* Ferencz, és *Mester* Antal mérnök, urakkal az ásatásra felügyeljen; — határoztatott, miszerint azon esetben, ha az ásatás csakugyan megkezdetnék, *Hampel* úr az akademiai bizottság részéről kiküldessék.

Pest, nov. 16. 1869.

Jegyzette
Dr. Römer Flóris.

AC II. 1870

II.

A m. tud. Akademia archaeologiai bizottságának

1869-diki decz. 7., akademiai termében, tartott XI. rendes ülése.

Elnök: *Kubinyi* Ágoston ő méltósága.

Jelenlevők: *Ipolyi* Arnold, *Henszlmann* Imre, *Römer* Flóris, *Szalay* Ágoston és *Toldy* Ferencz b. tt.

95. Elnök úr szóba hozta, hogy a magyar orvosok és természetvizsgálók Aradon tartandó nagygyülése előtt a *glogováczi* halmok közől egyik vagy másik felásassék s ez alkalommal a bizottság részéről az előadó kiküldessék; — az indítvány helyesléssel fogadtatott.

96. *Henszlmann* tagtárs beadja az „Archaeologiai Közlemények“ számára a csanádi ásatás eredményét.

97. Előadó kéri, hogy a cserépedények főalakjait külön lapra lenyomathassa és a vidékre azon czélból szétküldhesse, miszerint a különféle tájakon divatos elnevezéseket megtudhassa; — elfogadtatott.

98. Felemlité előadó, hogy valamint Verbőczy halála éve, úgy más történelmi, helyesirási hibák ellen, melyek a budai emléktáblákon előfordulnak, ismételve észrevételek s helyreigazitások tétettek, hogy ezen kellemetlen útbaigazításoknak vége vettessék,— határoztatott: hogy *Toldi* Ferencz tagtárs a helyesirási észrevételeket mielőbb közölje a bizottsággal; dr. *Arányi* pedig megkéressék, miszerint a hibák kiigazítását eszközölni szíveskedjék.

102. Előadó olvassa a mult hóban beérkezett leveleket:

1. (178.) *Sztachovits* Remig, pannonhalmi könyvtárnok, több régiség kiséretében igen érdekes ismertetést küld Pannonhalma vidéke régiségeiről.

2. (179.) *Fabó* András, agárdi ev. lelkész, egy, a plebánia körében talált régi temetőről tudósítja a bizottságot.

3. (180.) *Mester* Antal, mérnök beküldi a sz.-istván-baksai halom részletes rajzát és az ásatás szakavatott leirását.

4. (181.) *Pichler* Frigyes, gráczi egyetemi tanár, több magyarországi régészeti leletről értesíti előadót.

5. (182.) *Gyárfás* István, K.-K.-Halasról értekezést küld az „Arch. Értesítő“ számára.

6. (188.) *Lacsny* Vincze a folytatandó sz.-istván-baksai ásatás napját határozza meg.

7. (184.) *Ebenhöch* Ferencz, koronczói esperes, falujában talált kőrégiségekről tudósít.

8. (185.) *Lehoczky* Tivadar számos obsidián-régiséget, köztök szép *nyilcsucsokat* küld a m. n. muzeum számára.

9. (187.) B. *Nyáry* Jenő számos kőeszközön és állatcsonton kivül, melyeket *Magyaradon* gyűjtött s a m. n. muzeumnak ajándékozott, a *pogányvárról* készítendő értekezés beküldését igéri.

10. (189.) *Lipp* Vilmos, szombathelyi tanár, ujabb római leletekről tudósítja a bizottságot.

11. (193. 194.) *Könyöki*, tanár, Pozsonyból érdekes adatokat közöl turócz-, liptó-, zólyom- és árvamegyei utjáról; az ottani műemlékek rajzait legközelebb be fogja küldeni.

12. (198) *Vecsera* Albin, Sz.-Pétervárról, az ottani császári könyvtárban őrzött Corvin Mátyás-féle codexről tudósítja elő-

Kānyāti Jānī

Könyöki Jozef

északi muzeumokon kivül alig vannak régiségtárak, melyek a mienket e tekintetben felülmúlnák, pedig az ő szavai nyomnak valamit, minthogy ő alkotója ezen korszak szabatos történetének. Megnézték *Ráth György* kir. táblai ülnök válogatott tárgyakból álló gyűjteményét is, és azt igen magasztalták. Megtudván, hogy hazánkban szerteszét még több ilyen kitűnő gyűjtemény létezik, örömmel karolák fel azon eszmét, hogy igen jó lenne a jövő évi brüsseli congress után, 1873-ban a bécsi világkiállítás alkalmával Pest városát választani az *anthropologiai congress* helyéül. Mennyit nyerne ezáltal fővárosunk, mennyit hazai tudományosságunk, nem kell említenünk. Attól fog függni, mint nyilatkoznak e tekintetben tudományos köreink! Egy perczig sem kételkedünk, hogy ezen nemzetközi gyűlésen becsülettel megfogunk állhatni, és mintegy véka alatt tartott működésünket napfényre hozhatni. Jelenleg dr. *Montelius* Oszkár a stokholmi muzeum tisztviselője mulat termeinkben, és kiválóbb tárgyainkat rajzolja, mely munkában neje is rész vesz. Bizonyosan a taval itt mulatott *Hildebrandt János* stokholmi muzeumi őr biztathatta tisztviselő társát és így remélhetjük, főleg a tárak teljes rendezése után, hogy nemzeti muzeumunk többé nemcsak szemkápráztató kirakatképen fog csodáltatni, hanem, hogy, mint ilyen intézethez illik, a tudósok hasznos gyűlhelyévé, a tudományok aranybányajává válik; mert a tudóst nemcsak az tartóztatja, a mi ki van rakva, hanem még inkább azon temerdek töredék és sértett példány, mely a fiókokban elrejtve tüzetesb tanulmányul szolgál.

(*A szombathelyi megyei muzeum*) melyet már annyiszor hirdettünk mint létesülőt, végre, mint a „Vasmegyei Lapok“ állítják *a küszöbön* feliratu czikkben, életbe fog lépni. A lelkes tudósító ezt irja: „A miért éveken át lelkesültünk, a mi nemcsak a tudománynak leend kiváló előnyére, de büszkeségét is képezendi városunknak, megyénknek is: *egy megyei régészeti egyesület* és régiségtár eszméje a megvalósulás küszöbén áll! Kivánjuk, hogy ezen szép reményt a pártoskodás, az irigység, a kis városias feltékenység zuzmaraja el ne hervaszthassa. Egy régészeti muzeum az ős történet régi tárgyakban és érmekben beszélő lapjaival gazdagítja a vidéket, és minden egyes lelet, minden legcsekélyebb műdarab évezredek, vagy

AÉ V. 1871

közelebbi századok mozgalmainak tanúja vala! És ha valahol a hazában, úgy Sabariában támadhat olyan régiségi tár, mely akármely megyejeivel fog vételkedhetni! Egyelőre igérjük, hogy a Gyöngyös partjáról minden mozzanatot figyelemmel és érdekességgel kisérendjük. *Csak azután a vállalkozók, a kezdet nehézségeitől vissza ne riadjanak, és míg az egylet meg nem erösödik kitartással küzdjenek!*

(*A mitroviczi muzeum*) egy ritkább lelettel, t. i. egy 92 fontnyi *ólom koporsóval* gazdagodott, mely Frajo Katics udvarában találtatott. A sír csak 6″-nyira feküdt a találó udvarában a föld alatt; és egy téglából épített kamarában találtatott. Volt-é valami a koporsóban? nem lehetett megtudni, azonban valószinű, hogy ily ritka lelet nem volt közönséges halotté, és hogy a tartalma másutt fog napfényre kerülni.

(*Könyöki József tanár*) a pozsonyi városi régiségtár őre és buzgó gyarapítója az idei reáltanodai programmban a kőkorszak maradványairól, főleg a magyarországi leletekről értekezett, és értekezéséhez igen sikerült kőrajzot csatolt. Könyöki úr e tárgyról már eddig is tartott népszerű felolvasásokat és mint a nagyon érthetőleg összeállított munkácskája végén olvasható, úgy látszik ezen értekezés által leginkább a reáltanoda hallgatóságát arra akará buzdítani, hogy haza térvén saját környékükön a kőtárgyakra a kellő figyelmet fordítsák, és a szép gyarapodásnak örvendő Pozsony városi muzeumot leleteikkel szaporítsák. Ha eredményt akarunk, minden módot fel kell használnunk és az iskolai programm, mely ingyen osztatik szét, épen nem az utolsó eszköz a tudomány gyors és épen a legfogékonyabb körökben való terjesztésére.

(*A klagenfurti és egeri kiállitások*) megmutatták, hogy kellő értelem és buzgóság mellett mit tehetnek egyes kisebb tartományi városok is. Az első kiállítás a prágai 1868-kin kivül a legnagyobb volt, melyet eddig a bécsi cs. műipari muzeum rendezett vagy rendezni segített, de a gazdagabb monostorok és egyházak is kitárták kincseiket, valamint sok magános is átengedé ritkaságait a kiállításra. A kiállítás terjedelméről tanuskodik az 1500 szám, melyet a névsor felmutat, és ha azt veszszük tekintetbe, mennyi költséget igényeltek az e czélra készített szekrények, szállítások stb. látjuk, hogy a karinthiai

(Megj. az *Orvosi Hetilap* 1864. évf. 27. és 28. sz.) — *Közegészségügy a megyékben.* (Megj. az *Orvosi Hetilap* „Közegészségügy és törvényszéki orvostan" czimü mellékletben 1882. évf. 5. sz.) — Ezen eredeti értekezések mellett a magyar orvosi könyvkiadó társulat megbizásából több német művet forditott magyarra, úgymint: Niemeyer Felix tr.: *A részletes kór- és gyógytudomány tankönyvének* első kötetét 1865-ben; — Erlenmeyer Albrecht tr.: *A gyógyszerek bőrálá fecskendése* czimü művét 1867-ben; — Förster Ágoston tr.: *A kórbonczlan tankönyvét* 1869-ben; — Meyer Mór tudor: *A villamosság alkalmazása az orvosi gyakorlatban* czimü művét 1870-ben; — Gerhardt Károly tr.: *A hallgatódzás és kopogtatás tankönyvét* 1873-ban; — Schroeder Károly tr.: *A női ivarszervek betegségeinek kézikönyvét* 1876-ban. Mind-e műveket az emlitett magyar orvosi könyvkiadó társulat a maga tagjai számára adta ki.

Óvári József, a pozsonyi kir. főgymnasiumnál a classica philologia, bölcselet, német nyelv és irodalom nyilvános rendes tanára, a pozsonyi akademián a bölcselettudomány magántanára az 1874—75. tanév nyári szakában.

Könyöki (Ellenbogen) József, a pozsonyi városi főreáltanoda rendes tanára, a műemlékek bécsi központi bizottságának conservatora, a magyar országos müipari muzeum igazgató-tanácsának tagja s a pozsonyi régiségtár őre, 1875 óta a régiségtudomány akademiai magántanára.

Irodalmi munkássága: *Zur Erinnerung an die feierliche Consecration des neuerrichteten Hochaltars im restaurirten Sanctuarium des Krönungs-Domes in Pressburg.* Pressburg, 1867. — *Archaeologiai levelek* (Megj. az *Archaeologiai Értesitő* 1869. I, 209—10. u. o. 1870. II, 266—67. u. o. 1871. IV. 303—4. u. o. 1871. V, 101. u. o. 1872. VI, 75.) — *Visszapillantás a Nyitra-, Turócz- és Liptómegyékben tett régészeti kirándulásra.* (Megj. az *Arch. Közlemények* 1870—71. VIII, 84.) — *Einiges über die der Steinperiode angehörigen Funde in Ungarn.* (Separat-Abdruck aus dem Jahres-Programm der städtischen öffentl. simultanen Oberrealschule in Pressburg für das Schuljahr 1870—1.) Pressburg, 1871. — *A szinek alkalmazása a női kézimunkáknál.* Pozsony.

1875. — *A Pozsonyvárosi régiségtár rövid ismertetése.* Pozsony, 1877. — *Nagy Lajos halálozási szobája N.-Szombatban.* (Reáliskolai Ért. 1880.) — *Die Restaurirung des Pressb. Krönungs-Domes.* (Pressb. Zeitung. 1867. 4—9. sz. és 1874. 180. sz.) — *Einfluss der Handelskammern, Museen und Ausstellungen auf die Gewerbe.* (U. o. 1874. 101. sz.) — *Kunstgewerbliche Ausstellung in München.* (U. o. 1874. 231. sz.) — *Real- oder Gewerbeschule?* (U. o. 1879. 38. sz.)

Kanyaki Jânef

A vendégeket köszönti:

Cselovszki Zoltán

az Országos Műemlékvédelmi Hivatal
elnöke

A kiállítást megnyitja:

Dr. Komárik Dénes

a Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Bizottsága
elnöke

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal tisztelettel meghívja Önt

AZ ÖRÖKSÉG HAGYOMÁNYOZÓI

Könyöki József és Myskovszky Viktor műemlékfelmérései

című kiállításának megnyitójára,
2000. szeptember 21-én délután 3 órára a Hivatal aulájába
(Budapest, I. Táncsics Mihály u. 1.)

A kiállítás megtekinthető:
naponta reggel 9 és este 6 óra
között

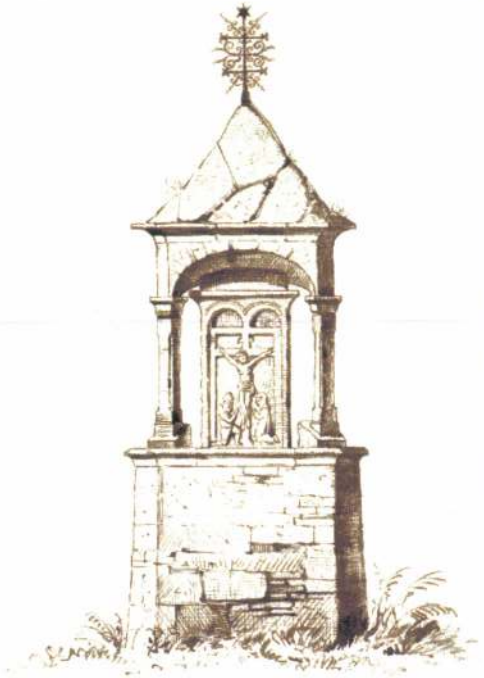

KÖNYÖKI JÓZSEF

Könyöki József

Mysnovsky Victor

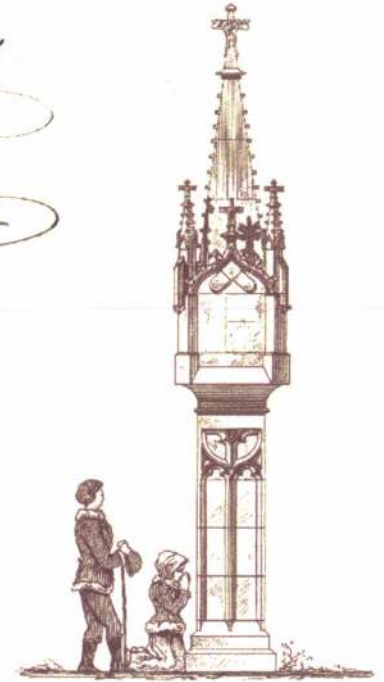

MEGHÍVÓ

fővárosi közgyülés a fővárosi múzeum végleges fölállítása és szervezésére fölkérendő, a mi legczélszerűbben úgy lesz teljesíthető, hogy ha a múzeum ügyének továbbfejlesztése a már létező aquincumi múzeumból indul ki, mely a múzeum ókori osztályát képezné és melynek mostani kezelője Dr. Kuzsinszky Bálint volna a szervezési és gyűjtési előmunkálatokkal megbizandó.

A múzeum újabb osztálya számára ideiglenes gyűjtőhelyül a bizottság a városligeti 1885. évi műcsarnokot jelölte ki, addig, míg a múzeum majd a főváros közepén újjáépítendő városházán végleges elhelyezést nyer. *a b.*

AZ ORSZ. IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM új palotájának alapkövét nagy ünnepélyességgel f. évi október 25-ikén rakták le a király ő Felsége és az érdekelt körök jelenlétében. Az új múzeumépület végleges befejezése s a gyűjtemények fölállítása csak ezután következik.

POZSONYI VÁROSI MÚZEUM. A mióta 1868-ban a város u. n. szépítő egyesületében Könyöki József tanár azt az indítványt tette, mely egyhangú helyeslésre talált, hogy a város multját föltüntető múzeum állítandó föl, az indítványozó igazgatása alatt jelentékeny gyűjtemény létesült, melynek leltári értéke hivatalos adatok szerint 50,000 forintra tehető. A múzeum állománya ez idő szerint 5612 dbból áll. Ez összegben az érmek száma 2342, a könyveké 102; régi okmány van 82, Pozsonyra vonatkozó kép 255; a város régi birtokából átvett emlékek száma 187; mint ajándék érkezett 1050, vétel utján szereztek 1231 drbot. A czéhek átadtak 54 czéhes ládát, 36 jelvényt és ugyanannyi serleget és kancsót. Szobor van a múzeumban 38 db, gróf Zichy József ajándéka áll 72 dbból és B. Röszler hagyatékából 127 dbból gyarapodott a gyűjtemény.

K. F.

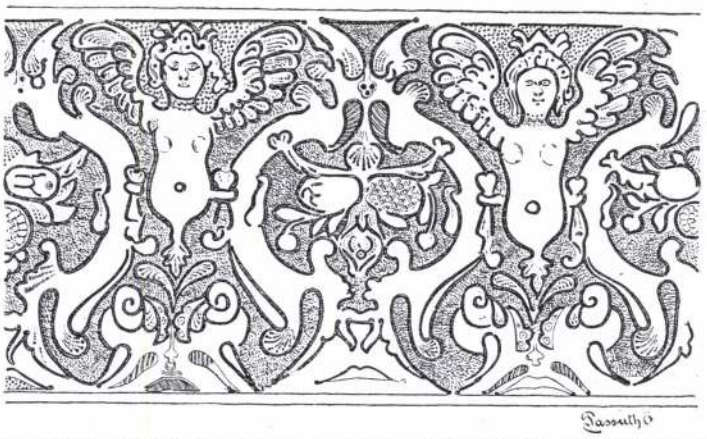

DOMBORMŰVES DISZÍTMÉNY XVII. SZÁZADI KIRÁLYFÖLDI EZÜSTKANCSÓRÓL. A N. MUZEUMBAN. $^2/_3$ n.

AÉ XVI. 1896

Kanyaki Józef

1733. Népkönyvtár.

1909-ben a Muz. és Kvtárak Orsz. Tanácsa alapitotta.
Állománya a siketnéma-intézetben van elhelyezve.
Szakkatalógusa van.
Kikölcsönzés czéljából a város lakói részére minden vasárnap d. e. 10—11-ig dijtalanul rendelkezésre áll.
1910-ben 125 olvasó 937 kötetet kölcsönzött ki.
Könyvtáros: Deschenszky Ferencz, siketnéma-intézeti igazgató.

1734. Városi Muzeum.

A pozsonyvárosi szépitő-egyesület alapitotta 1868 július 1-én és örök tulajdonul a városnak ajánlotta fel, mely az igazgatást az egyesületre bizta. A pozsonyi lövész-egylet a régi fegyveres polgárság fegyvereit, zászlóit és diszedényeit, Heiler Károly cz. püspök értékes egyházi régiségeket ajándékoztak. Ide kerültek a pozsonyi czéhek régiségei is.

A gyüjtemények a városháza régi kápolnájában és két más XVI—XVII. századi szobájában helyeztettek el, melyeket a pozsonyi I. takarékpénztár 1872-ben 14.000 koronányi költséggel átalakittatott.

A város a gyüjteményeket 1898-ban a Muzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte, mely ez időtől kezdve 1911. végéig a régiségtárt 6,500, az iparművészeti osztályt 2000, a néprajzi tárt 1200 K államsegélyben részesitette. Azonkivül 400 K-val járult a Hummel-zongora megszerzéséhez.

a) Régiségtár és iparmüvészeti gyüjtemény.

Állománya 62 drb czéh-emléktárgy, 4556 drb egyéb régiség és pedig 264 őskori, 539 középkori tárgy, 190 fegyver, 2323 ujkori emlék és 17 kegyeleti tárgy, továbbá 1100 drb érem; összesen 4421 drb. Az állam a Muz. és Kvtárak Orsz. Főfelügyelősége utján a városnak a régiségtár gyarapitására 1898-ban és 1899-ben évenként 600, 1900-ban és 1901-ben évenként 500 kor., 1903-ban 400 kor., iparmüvészeti gyüjtemény létesitésére 1900-ban és 1901-ben évenként 1000 kor., 1909-ben 500 kor. segélyt engedélyezett s ezenkivül a régi magyar ötvösmüvek galvánmásolataiból 8 drbot engedett át állami letétképen a muzeumnak. Kiválóbb nevezetessége a pozsonyi Corporis Christi-társulatnak a XIII. század végéről származó fogadalmi tárgya.

Évi javadalmazása 1909-ben 300 kor. volt a várostól és a szépitő-egyesülettől.

b) Szépmüvészeti gyüjtemény.

Állománya 96 eredeti kép és 1304 reprodukczió, 90 szobormü. Kiválóbb nevezetességei Donner R. mühelyéből való 4 ólomszobor, Messerschmidt Ferencz 5 müve s egy Fadrusz-szobrocska, melynek megszerzéséhez a Muz. és Kvtárak Orsz. Főisége 600 K-val járult.

A mult évben a város 300 kor., a Muz. és Kvtárak Országos Főfelügyelősége 400 koronával segélyezte.

c) Néprajzi gyüjtemény.

Állománya 64 tárgy, köztük egy teljes japáni vértezet.

Az *a)—c)* alatti gyüjtemények 3 teremben vannak elhelyezve, mind a három gyüjteménynek szerzeményi naplója és szakok szerint rendezett czédula-katalogusa van.

Mind a három gyüjteményt a közönség az egész éven át megtekintheti, és pedig: vasár- és ünnepnap, továbbá csütörtök d. e. 9-től 12-ig dijtalanul; kedden d. e. 9-től 12-ig 20 fillér belépő dij mellett; rendkivüli időben a belépő dij 1 korona.

d) Természetrajzi gyüjtemény.

A pozsonyi orvos- és természettudományi egyesület tulajdonát képezi. (Lásd ugyanott.)

A gyüjtemények őre: Albrecht János, áll. főreálisk. igazgató.

Rómer Flóris, A pozsonyi városi múzeum. (Arch. Értesitő IV. k.) — Könyöki József, A pozsonyi régiségtár rövid ismertetése. (Pozsony, 1877.)

POZSONYSZENTGYÖRGY. (Pozsony vm.)

1735. A kegyes tanitórend házi könyvtára.

1685-ben keletkezett.
Állománya 5223 kötet, köztük 3 ősnyomtatvány és 48 régi hazai nyomtatvány, egy szobában elhelyezve.
Helyczimtára van.
A rendház tagjai használják.
Könyvtáros: Karsay János, tanár.

Kānyāki Jōnef

I.

Jelen czikkünkben úgy, mint előbb a Királyhágón inneni Magyarországra szorítkozván »városi muzeumok« címe alatt hármat nevezhetünk meg. Értjük a pozsonyi, sopronyi és Kún-halasi muzeumot, és a mennyiben a selmeczi, lőcsei és késmárki fegyvertárak szintén városi közbirtokban állanak, idesoroljuk ezeket is.

1) Méltán első helyre tehetni a *pozsonyi* muzeumot. Nem mondunk újat, ha a pozsonyi gyűjteményt kis minta-intézetnek nevezzük, mert annak találta azt a magyarországi muzeumok nagyérdemű fő felügyelője is, a miniszteriumhoz adott múlt évi jelentésében. [1]) E muzeum a pozsonyi városház néhány teljesen arra való ódon ízlésű termében van elhelyezve. Keletkezését Römer egyik tehetséges és fáradhatlan búzgóságú tanítványának *Könyöki József* tanárnak köszöni, ki nyolcz éve Pozsony városától anyagilag igen kevéssé, erkölcsileg még kevésbé támogatva, gyűjtötte annak háromezernyi darabját. A fáradhatlan tanár buzgósága azonban nem érte be azzal, hogy a tekintélyes számra megnőtt »haszontalan lomtárgyakat«, miként a pozsonyi nyárspolgárok gyönyörű kis muzeumukat keresztelni szokták, egy halomra összegyűjtötte; azokat czélszerű szekrényekben el is rendezte, minden tárgyhoz odaillesztette annak magyarázó leírását, a muzeumi helyiséget önkezűleg stylszerűen helyreállította, és az ilykép okszerűen és csinosan berendezett tárlatot hetenkint kétszer a közönség előtt is megnyitja. A közönség eléggé érdeklődik a muzeum iránt, ami onnan is kitűnik, hogy 1873-ban 1729-en, 1874-ben 1328-an, tavaly pedig 2782-ten látogatták. A muzeum dotátiója a múlt években, évenként mindössze 150 forint volt, melyet az intézet a pozsonyi »szépítési egylettől« nyert. Sajnálattal halljuk, hogy még e csekély összeget is meg akarják tőle vonni, nem hiszszük azonban, hogy a nagymíveltségű új polgármester ezt megengedi. Nem ismertetjük ezúttal a muzeum érdekes tárgyait. Elég itt megjegyezni, hogy van benne sok érdekes emlék, mely a mindig fontossággal bírt határ-

[1]) Lásd Pesti Napló 1875. junius 27.

város közműveltségének múltjára fényt derítvén, általános érdekkel is bír. Egyébiránt van reményünk, hogy Könyöki az érdekesebb tárgyak szakavatott közzétételével nem fog késni.

2) A városi muzeumok közt a *sopronyit* kell második helyen említenünk, mely a 60-as években, egyes oda való régészetkedvelők búzgalma folytán létesült.

1869-ben már elég érdekesek voltak gyűjteményei és Römer a három szobában elhelyezett tárgyakról elismerőleg nyilatkozik. (Lsd. Arch. Ért. I. köt. 244 l.) Azóta mitsem olvastunk ez intézetről, nem tudjuk, van-e rendes őre, és ha igen, hajtott-e már az őrizetére bízott muzeum a tudománynak hasznot?

3) A *Kun-halasi* muzeum csak az utóbbi időkben keletkezett; jórészben Révész György Kún-halasi búzgó régiség-gyűjtő gyűjteménye szolgáltatta hozzá az anyagot, melyhez egyéb áldozatkész polgárok ajándékai járúltak.

A nemzeti muzeum adta hozzá a butorok egy részét, a város helyiségről gondoskodott, és Szilády Áron személyében oly lelkiismeretes és búzgó védnököt nyert az ifjú intézet, hogy bizvást szép reményekre jogosít föl jövője.

Ennyi hazánkban a szorosan vett városi muzeum és volna több is, ha a Történelmi Társulat Römernek a városi muzeumok alapítását czélzó javaslatát annak idején magáévá tette volna. [1])

A selmeczi, lőcsei, késmárki és Nagy-szebeni fegyvertárakat nem úgy említjük e helyütt, mint muzeumokat, mert ily elnevezés reájuk nem illik, de igenis azért, mert mint e városok korábbi századaiból származó történeti emlékek igen alkalmasak volnának arra, hogy e városok levéltáraiban, régi letétei közt és egyebütt találtató tárgyakkal együtt városi régiségtárlatok első kezdeményeiül szolgáljanak.

Általában úgy hiszszük, hogy hazánk régibb városaiban még sok becses emléket lehetne összegyűjteni és csak az volna kívánatos, hogy akadna minden városban oly búzgó gyűjtő, mint a pozsonyi Könyöki és fognák föl a városok polgárságai

[1]) A »Történelmi Társulat« fenállása óta mindig kész minden körébe tartozó hasznos és életre való eszmét terjeszteni: s hogy nem tette, az bizonynyal nem a társulaton múlt. *Szerk.*

Könyöki József

A vendégeket köszönti:

Cselovszki Zoltán

az Országos Műemlékvédelmi Hivatal
elnöke

A kiállítást megnyitja:

Dr. Komárik Dénes

a Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Bizottsága
elnöke

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal tisztelettel meghívja Önt

AZ ÖRÖKSÉG HAGYOMÁNYOZÓI

Könyöki József és Myskovszky Viktor műemlékfelmérései

című kiállításának megnyitójára,
2000. szeptember 21-én délután 3 órára a Hivatal aulájába
(Budapest, I. Táncsics Mihály u. 1.)

A kiállítás megtekinthető:
naponta reggel 9 és este 6 óra
között

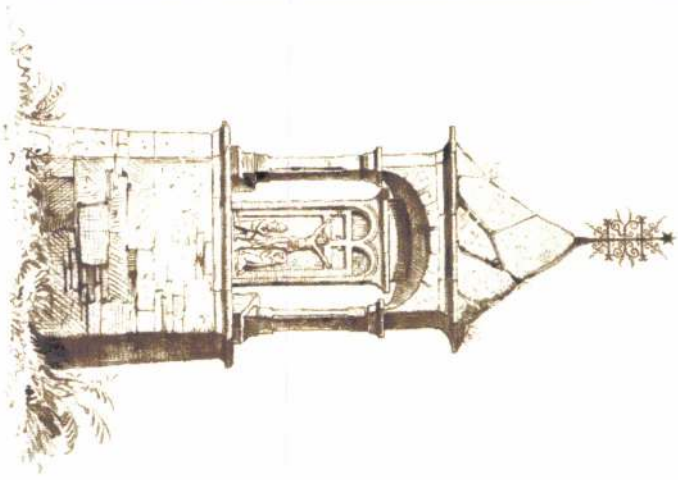

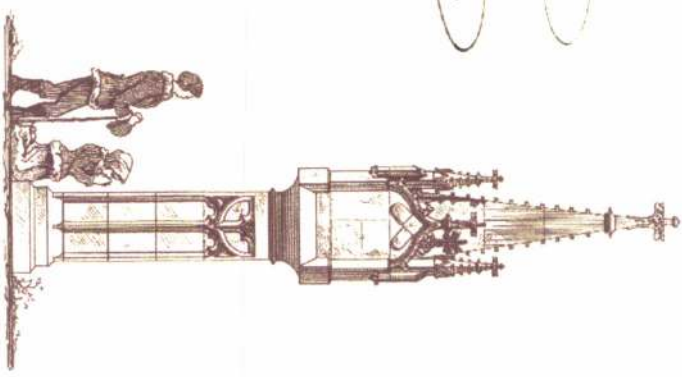

MEGHÍVÓ

Könyöki Jóel

nitván, a n. muzeumi könyvtár őre Mátray Gábor jelenti, hogy az intézetben létező kéziratokat ezen szép vállalatra másolatul szivesen átengedi.

116. Előadó jelenti, hogy az ó-budai szeszgyárnál talált római régiségeket illetőleg nov. 9-én (154/868. sz. a.) a nm. m. kir. közoktatási miniszteriumhoz folyamodott, miszerint az érintett szeszgyári részvényes társulat a régiségek megóvására kéressék fel, s a mérnöki munkálatok vezetésére oldala mellé *Zsigmondy Gusztáv* k. mérnök kiküldetése a nm. közlekedési miniszteriumnál szorgalmaztassék; ennek folytán f. évi nov. 17-én 1406/eln. sz. alatti kegyes miniszteri rendeletben tudósitja ő nagyméltósága a bizottságot, hogy a szeszgyár-társulat elnökeihez, *Balásy Antal* és *Pátz János urakhoz* az ajánlott megkeresést elküldé, valamint hogy *Zsigmondy* kiküldetését is sürgette; örvendetes tudomásul szolgált.

117. Felolvastatik a 673/k dec. 1-jén kelt akadem. titkári levél, melyben felszólittatik a bizottság, hogy *Xantus Jánosnak* a *keleti expeditióhoz* küldendő tagnak, archaeologiai tekintetben utasitást adjon; a bizottság az e czélból dec. 4 én tartandó üléshez képviselőül *Henszlmann Imre* b. t. kiküldi.

118. A *magyar történelmi társulat* választmányától nov. 5-én a bizottsághoz egy felszólitás érkezett, melyben megkerestetik, hogy a *Kolozsvárt* létező *régi tornyok* és *falak* megóvását az archaeologiai bizottság a maga részéről is szorgalmazza; a bizottság ezen czélhoz örömest hozzájárulván, a fölterjesztéssel előadóját bizta meg.

119. Közöltettek következő levelek, melyek az utolsó üléstől fogva beküldettek:

a) *Wolf* Henrik bécsi birodalmi geologé a *bodrogközi* obsidiánok ügyében;

b) *Pátz* Károlyé, melylyel az ó-budai szeszgyárnál talált régiségekről jelentést tesz;

c) *Jedlicska* Pál, csesztei segédlelkészé, ki *Roll* József ajándékát a n. muzeum számára bejelenti;

d) b. *Vécsey* József főispán levele, melyben a *Geszteréden* történt *halom-ásatásról* jelentést tesz;

e) *Koller* Ferencz, *gyürói* lelkész levele, melyben egy római kőnek a m. n. muzeumba való vitelét jelenti.

f) *Lehoczky* Tivadaré a *klacsanói* ásatásról;

g) *Margittay* Gábor, hites mérnök jelentése az *Élesden* 1868. sept. havában fölfedezett *öspogány-temetéről* és leleteiről.

h) *Ebenhöch* Ferenczé, ki előadót egy igen érdekes liptómegyei bronzkardra figyelmeztet;

i) *Leyenthal* Henrik épitészá, ki ugyanazt figyelmezteti az első ó-budai tégla-égető részvény-társulat terén talált római sírokra.

j) *Marossy* Jánosé, ez *Kis-Bérén* talált régiségeket küld.

k) *Várady* József, udv. tanácsosé *Pátyon*, némely a vidéken létező régiségekre figyelmeztet;

l) *Ellenbogen* József, pozsonyi reáltanáré, iniatialisok másolatait küldi be megtekintésül;

m) Egyházas-bükki *Dervarics* Kálmáné, *Alsó-Lendván* vidékebeli régiségeket jelent be;

n) *Horváth* Antal joghallgatóé *Pécsett*, ujabb leleteiről tudósit, és a sellyei római érmek lajstromát küldi be.

A bizottság ezen növekedő részvét fölött őszinte örömét nyilvánitván, előadót bizá meg, hogy a közlőknek köszönetet mondjon, s leveleiket a bizottság közlönyeiben felhasználja.

Pest, 1868. dec. 2-án.

Jegyzette: *Römer Flóris.*

Archaeologiai levelek.

I.

Munkács, oct. 21., 1868.

Egy alkalommal, midőn mint szolgabiró hivatalosan megjártam a *klacsanói* határt, észrevettem, hogy ott, hol a kies fekvésü *klacsanói* tölgyes erdő szőlőtőkékkel beültetett, úgynevezett *Gallis* hegygyel érintkezve, T alaku szögletet képez, a hosszas magaslat tetején több kisebb-nagyobb *halom* rendetlenül elhelyezve emelkedik, melyeket a környék orosz-ajku lakossága „*homulki*"-nak nevez, és határdomboknak tart. Én

vésünk meghiusult, és igy figyelmünket a többi leletre fordítók. Nem messze ezen sírtól, melynek egész körülete nagyon gazdag temető-helyekben, találtak a munkások egy *kis gyereket rejtö sírt*, mely LEGIIADI bélyegű cserepekből volt összeállitva. Ezen sír csak 1'-nyira volt a föld alatt. Felül-alul egy-egy kőlapot szedtek fel, fejénél lábánál egy-egy, oldalt pedig két-két cserép állott, a nélkül, hogy akármi módon össze lettek volna ragasztva.

Találtunk még itt-ott más téglákat is a II-dik LEGIO bélyegével, melyek vöröses betonnal voltak födve, de ezeket a területnek egyéb helyein szedték fel a munkások.

Fő figyelmünket érdemli még azon vizvezetés, mely délkeleti irányben a 2-dik sirtól délnek három ölnyire vonul el, és a Duna felé tartván, egy másik átmetszeten is találtatott. A csatornának talapja és két oldala födélcserepekből áll, melyeken eddig bélyeget nem tudtam fölfedezni; felül pedig lapos mészkő-lapokkal van födve. Ezek hosszukban 27', szélükben 16"-t mérnek. A csatornának belső magassága 18", szélessége 12" teszen.

November 8-án azonnal jelentést tettem ezen érdekes leletről a nmlgu m. kir. vallás- és közoktatási miniszteriumnál, kérvén, hogy a részvényes társulatnak ezen példás buzgóságáért köszönet mondatván, kutatásimnak további pártolására felszóllittassék, és *Zsigmondy Gusztáv* k. mérnök, ki eddigi tanulmányimhoz a rajzokat és térképeket készité, ezen térnek fölvételére is a nm. közlekedési miniszteriumtól kikéretvén, ezen munkálatok tartama alatt mellém rendeltessék.

El nem hallgathatom ezen alkalommal, hogy az épitést vezető *Buczi Bódog* ur felügyelői, főleg *Labócsi Lörincz* és *Schmidt Ferencz* urak előszeretettel az alkalmakat megragadják, miszerint gondoskodásuk által minden műtárgy megmentessék, és az előjövő sírok a térképre lelkiismeretesen följegyeztessenek.

(Folytatása következik.)

AÉ I 1868

Kivonat

a m. tudom. Akademia archaeologiai bizottmányának

1868-diki dec. 1-jén a n. muzeumban tartott X-dik ülésének

jegyzőkönyvéből.

Elnök: Kubinyi Ágoston ő méltósága.

Jelenlevök: Érdy János, Henszlmann Imre, Mátray Gábor, és Römer Flóris b. tt.

110. Tekintetbe vevén, hogy „Archaeologiai közleményeink“ számos példánya hever az Eggenberger-féle könyvkereskedésben, mivel a régészetkedvelők a már megjelent VII. kötetnek árát sokalják, előadó inditványozza, hogy ezen ár a „Fehérvári ásatások“ árával együtt leszállittassék; a bizottság munkálatainak minél nagyobb körbeni terjesztése czéljából határozá: hogy az „Arch. közlemények“ eddig megjelent hét igen sok táblával és számos fametszvénynyel ellátott kötete együtt véve 18 fton, a „*Fehérvári ásatások eredménye*“ 4 frton árultassanak. Azonkivül ez utóbbiból Henszlmannak 10, és előadónak is 10 példány engedtetett át, hogy azokkal az Archaeologia barátjainak, kik vállalatainkat munkálkodásuk által előmozditják, belátásuk szerint kedveskedhessenek, és a megajándékozottak neveit alkalmilag bemutassák.

112. *Mátray Gábor* kérésére egy példány „Műrégészeti kalauz“ a m.n. muzeum könyvtára számára kiadatni rendeltetett.

113. Előadó bemutatta azon rajzokat és felvételeket, melyeket *Zsigmondy Gusztáv* k. mérnök a *margitszigeti* és *ó-budai* ásatásokról felvett. Tekintetbe vevén az ilyen munkának fáradságos készittetését, mely a hely szinére való számos kirándulással vagyon egybekötve; a bizottság *Zsigmondynak* 200 o. é. forintot utalványozott.

114. Előadó bemutatja *Ellenbogen József* pozsonyi városi reál-iskolai tanárnak az *esztergomi* érseki könyvtárban létező kéziratokból másolt *kezdöit* (initialisokat), melyeket *Denickénél* Lipcsében kiadni szándékozik; — a bizottság helyeselvén szándékát, és a sikerült másolatok fölött örömét nyilvá-

Könyöly Jánf

eredetieket véli e táblákon szemlélni. Az első tábla rajzai részint egy 1078 körül irt Evangeliumról vevék, részint egy más XI-dik századbeli codexről. A kerekded jellegü kezdők lombozattal diszesitvék, mely rendesen a betü közepe felé hajul, a közek különféle szinnel kitöltvék Ez *Oláh Miklós* érseké volt. A II dik táblán levő betük zsoltárkönyvből vétettek, melyet 1279-ben irtak; a betük majd a lap feleig lenyuló, szinezett és aranyozott kacskaringokkal ékeskednek, és a VI-dik táblán állók egy reszéhez hasonlók. A III-dik táblán levő másolatok egy XI dik századbeli kézirat után készültek. A betük négyszögü keretekbe foglalvák, diszitményük lombozat és állat vegyülékeiből áll. A legnagyobb világosság fehér szin által eszközöltetik. A IV-dik T. betüi egy Evangelium és egy Gradualéból valók. A keretbe foglalt, arany háttérü betük mellett igen diszes lombozat ered, melynek kacskaringóin a sündisznót, a karvalyt, a seregélyt, a péterkét, a szénczinkét, a szúnyogot oly jelesen találjuk lefestve, hogy akarmelyik terményrajzi könyvben alkalmazhatnók. Az V-dik táblán az úgynevezett *Bakacs*-Graduale remek betüivel találkozunk. Ezen könyvóriás egyszersmind bámulatgerjesztő gazdagsága és müvészeti kivitele által is. A keretelt betük a renaissence izlésében fogalmazvák, és lombozat, virág és diszmünek kellemes vegyülékéből állanak. A szélek nagyszerü lombozati vetélkedhetnek a XV. század első rangu kéziratával. A VI-ik táblán levő betük egy codex után készültek mely hajdan a Corvina-hoz tartozott, de a király számára készült kéziratok jellegével nem bir, tehát már készen vétetett. A kiadásra Denicke Lajos vállalkozott Lipcsében. Kivánjuk, hogy e jeles mü ha zánkban is minél inkább terjedjen, és föleg egy rajztanodában se hiányozzék.

Könyvészet.

Az 1868. dec. 15-ig megjelent *régészeti müvek* jegyzéke. Közli *Aigner* és *Rautmann* könyvkereskedése Pesten (váczi utcza 17. sz. nemz. szálloda.)

Adams. W. H. D. The buried cities of the Campania; or, Pompeii and Herculanum, their history etc London, Nelson. 1 frt 40 kr.

Bock, Fr. Rheinlands Baudenkmale d. Mittelalters. Ein Führer zu den merkwürdigsten Bauwerken d. Rheines u. seiner Nebenflüsse. Mit Holzschn. (Cöln, Schwaan) Egy füzet 30 kr.

Bunz, H. die Stiftskirche zu St. Georg in Tübingen. Abbildgen. (Tübingen Osiander)

Burckhardt, Jak. Der Cicerone. Eine Anleitung zum Genusse der Kunstwerke Italiens 2. Aufl. hersg. von A v. Zahn (Leipzig Seemann)

Duemichen, I., historische Inschriften altaegyptischer Denkmäler. 2. Folge. qu. Fol. (Leipzig, Hinrichs) 9 frt.

ARCHÆOLOGIAI ÉRTESITŐ.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA ARCHÆOLOGIAI BIZOTTSÁGÁNAK

KÖZLÖNYE.

1868. *I. évfolyam.*

Szerkesztő: **Dr. Römer Flóris.**

4. szám. *Január 25-én.*

Bizományos: **Aigner és Rautmann** könyvkereskedése Pesten.

Ezen folyóirat időhöz nem kötött fél- és egész ívnyi számokban jelenik meg. — Előfizetési ára a 20 ívből álló kötetnek 3 ft; egyes számok bolti ára ivenkint 20 kr. — Előfizetni lehet Aigner és Rautmann könyvkereskedésében (váczi utcza 18. sz. nemzeti szálloda) és minden egyób honi könyvárusnál.

A legujabb ó-budai ásatások.

(Folytatás.)

November 9-én kimenvén a helyszinére két darab féloszlopot találtam, melyeknek oldalszárnyai is megvoltak, és valami apró sír-kő födeléhez hasonlitottak. A födetlen sírból, melynek hátsó része mögött igen sok terméskövet ástak ki; észak felé sorban láttuk a szabad földbe vagy téglasírokba temetettek egyes lábszárait a földből kiállani : mi igen természetes, minthogy az alap ásása alkalmával a halottak már keresztül metszetvén, egyrészt lábaik vágattak el, mig a másik oldalon testük felső része lett összetördelve.

Ezen napon az 5) számu sírból emeltük ki a csontokat, mely alkalommal észrevettük, hogy a sír iránya észak-déli irányban volt rakva. Egy ép cserép-tégla, melyet ezen sírban találtunk COH VII BR SEVER = Cohors VII Breucorum Severiana bélyeggel volt ellátva; a cserépnek hossza 20″, szélessége 15″; párkányának magassága 1¾″-nyi volt. Ide közel előfordult egy oltárkő töredék:

és faragmányai mindaddig kétesek valának, most pedig egészen eredeti minőségökben visszaállithatók; nem is emlitvén, hogy a talált Hunyadi, Szilágyi stb. czimerek igen becsesek. Továbbá sikerült *Schulcz* urnak azon elhagyott kőbányát is feltalálni a dévai várhegyen, mely a gyönyörü kinézésü, legfinomabb szemü diszitő követ szolgáltatá a várépitéshez.

Egész Vajda Hunyad örvend azon feltámasztási munkának. A fanemüek elkészitésére fürészmalom épül, mindenki ajánlja szolgálatát, mindenki sürög forog, hogy a munka kellőleg haladjon, mert alig várják, hogy a fejedelmi várpalotában a királyi családot üdvözölhessék. Arról, hogy az ország összes költségén a megyének a várban székhely emeltessék, már szivesen lemondanak, hogy városuk, illetőleg királyi váruk, annál nagyobb dicsőségben részesülhessen.

Hont megyében a báthi járásban b. *Nyáry Adolf* hivatalosan köröztette: hogyha a nép közül valaki szántás, kapálás stb. közben régiségekre akad, azok felől kiki azonnal jelentést tegyen. Követésre méltó példa! mondja a *Századok* derék szerkesztője (IX. füz. 670. l) És valóban sokszor halljuk a népet panaszkodni, hogy ők mitsem hallottak a régiségek becséről. Mint értesültünk, már is van ezen intézkedésnek kedvező eredménye. Örömmel éltetjük fivéreí körében *Adolf* bárót; valóban egy kis muzeum az, mit *Jenővel* és *Alberttel* a végenyészettől megmentettek!

Német-Csanádon a régi templom alatt találtak egy kőkoporsót, melyet jellegénél fogva a XIII-dik századba helyezhetünk. Ezen sarcophag alján vörös, rozsdaszerü foltok láthatók, és mi természetesb, mint hogy ezeket vérfoltoknak, és mivel hagyományilag Kún-László ideiglenesen a csanádi püspöki templomba temették, *Árpádi vérnek* hirdessük. A kik nem oly vérmesek, próbát kivántak, és hogy ez lehetséges, tanuljuk a párisi société d' anthropologie egyik czikkéből, melynek czime: *Globules du sang fossiles*! A mész szenenyjének vizzel kevert sósav által való felolvasztása után megnyerhetjük a csontok szitaforma maradékát, melyben gyakran az ősi állatok vérének egyes gömböcseit felismerhetjük. Schaaffhausen, ennek feltalálója a római kaponyákban, az irámszarvas, mammut, hyena, medve stb. öscsontjaiban akadt ilyen vérgolyócskákra, melyeket bizonyosan a *csanádi* sir foltjaiban is kell felismernünk, mivel ezek nem csak századokkal, hanem évezredekkel ujabbak. Valóban érdekes lenne, ha a vegytan, melyre oly gyakran szorulunk, ezen kérdést eldöntené!

Azon érdekeltség, melylyel ezen lapnak megjelenése a magyar lapok által fogadtatott, és közreműködésem elismertetett, csak uj buzditásul szolgál arra, hogy e téren a többi európai nemzetek törekvéseinek szinvonalára emelkedjünk. Egyedül azt ohajtom, hogy a nemzet részéről a kellő pártolás és közlékenység is meglegyen; — én nem fogok lankadni, sőt a mennyire csak lehet, feszültebb erővel is fogok a főczél felé sietni.

(Fiorelli, a pompeji ásatások igazgatója) Humbert koronaherczeg és neje

AÉ I. 1868

tiszteletére nagyszerü *régészeti ünnepet* szándékozik rendezni. A régi város, melynek most majd egy harmadrésze ki van deritve, a terv szerint 24 óráig a hajdani élet valóságos képét fogná a világ szeme elé állitani. Az utczák, templomok nyilvános helyek benépesittetnének és régi szokás szerint diszittetnének fel; a boltokban mint hajdan étszerek stb. árultatnának. Délben a forumon nagy sorshuzás terveztetik, s a nyeremények Fortuna templomában fognának kiosztatni; versenyfutások, pompéji játékok, stb. sem fognának elmaradni. Délután a restaurált szinkörben egy olaszra forditott görög tragoed ával lepetnek meg a nézők; s este a számos fáklyával világitott amphitheatrumban táneczmulatság terveztetik. *Fiorelli* számitása szerint az egész ünnepély mintegy 300000 frankba fog kerülni.

Megfontolva azt, hogy már egy jó régi szindarab előadása által is mennyire élénkülnek fogalmaink a régiek életéről, mindenesetre igen kivánatos, hogy a nagyszerü terv minden részleteiben valósuljon, és sikerüljön.

(Parker a *londoni „archaeological instituteban“)* előadta jelentését a Romában tett ez évbeli érdekes fölfedezésekről. A többi közt Roma III-ik századbeli alaprajzának ismét egy uj darabjára akadtak, felásták a porticus *Liviae* alapzatát s a *Comnenus féle* emporium és a Tiber közt fekvő *„marmorata“* nevü márványkiszállitási helyet, melyet a folyó áradásai miatt régente elhagytak. Megemlitendő még a *királyok falának* oly helyen való fölfedezése, hol azt ed lig nem is gyanitották; azon kivül felderiték a belső város falát is és egy nagy külső gátonyt „agger“-t, mely a város oltalmául szolgált.

(Rómában) a hajdani fényes Octavia csarnoknak mindössze nehány romjai állanak még egy szük piszkos téren — a „piazza della Peschiera“-n.

Augustus császár e portikust, mely egykor Iuno és Jupiter templomait egybeköté nővérének szentelte. Itt állott egy könyvtár és itt voltak hajdan az istenek szobrai felállitva, köztük a világhirü „medicei Venus“ is. E folyosókon sétálgatott a római finom világ. A zsidóságra nézve is annyiban emlékezetes e hely, mert Titus Jeruzsalem bukása után a Jeruzsalem vesztét ábrázoló képet itt állittatta fel. (Leipziger Ill. Ztg 324 skv. ll.)

(A Streitzigtó Neustettin közelében) nem rég néhány lábnyi mélységre lecsapoltatván, egy eddig ismeretlen czölöpépitményi térségre bukkantak, mely eddig sürü nád alatt el rejtve volt. Az eddigi fölületes vizsgálás még széndaraboknál és néhány malomkőnél egyebet nem eredményezett.

(Ellenbogen József) rajztanár a pozsonyi városi realiskolában, beküldött megismertetésül hat ivrétnyi táblát, melyek igen sikerült másolatokat tartalmaznak az *esztergomi* érseki könyvtár diszesebb keziratairól. E másolatok tanuskodnak arról, hogy vállalkozó a *kicsided festészet* titkaiba komoly tanulmányozás után csakugyan behatott annyira, hogy kiki az

Könyöki Károly építész

Hegyvidék

gyvidék

MEGJELENIK KÉTHETENTE XXIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 1999. FEBRUÁR 10.

SRÉT – FARKASVÖLGY – ISTENHEGY – JÁNOSHEGY – KISSVÁBHEGY – KRISZTINAVÁROS
METVÖLGY – ORBÁNHEGY – SASHEGY – SVÁBHEGY – SZÉCHENYIHEGY – VIRÁNYOS – ZUGLIGET

A Szent János Kórház kápolnája

A múlt év őszén több cikk is megjelent a *Hegyvidék*ben az Új Szent János Kórházban helyreállított templom újraszenteléséről. A híradások részletesen leírták az ünnepi esemény történéseit, de a templom történetéről kevés szó esett. Ezt a hiányt szeretnénk pótolni ezúttal, hiszen az épület a kerület várostörténetében is szerepet játszó, sok viszontagságot megért létesítmény, s műemlék jellege is megérdemli, hogy történetét mindannyian megismerjük.

A kápolna az Új Szent János Kórház területén az elsők között felépült épületek közé tartozott. Kivitelezését a Magyar Monier építési vállalat – *Bergman és társa* végezte el, 1898-ban. A tervezőre vonatkozóan néhány téves adat is bekerült a köztudatba. A most helyreállított templom előterében jelenleg is ki van függesztve egy 1942-ben készített felmérési rajz, amelyen prof. Hauszmann Alajos műegyetemi tanárt nevezi meg az épület tervezőjének. Sajnos ez téves információnak bizonyult. Hauszmann önéletrajzában sem említi meg, hogy bármilyen kapcsolata lett volna a János Kórház tervezésével. A Fővárosi Levéltárban fellelhető korabeli, szép színezett terveken a Székesfővárosi Mérnöki Hivatal alkalmazottjaként *Könyöki Károly* neve szerepel tervezőként. A templom a kórház felavatásakor még lényegesen kisebb alapterületű volt. A korabeli terveken látható, hogy a templomhajó közel fele olyan hosszú volt, kisebb szentély záródással, s a torony is két szinttel alacsonyabb volt.

Az eredetileg csak a betegek részére épített kápolna 1923-ban vált plébánosi jogokkal felruházott egyházközséggé. Ettől az időtől külső hívek is látogathatták. A templomépület gerendás sík mennyezetű, karzatos téglalap formájú épületként épült eklektikus neoromán stílusban. A templomhomlokzat a csatlakozó épületrészekkel együtt, sárga és vörös idomtéglákból épített nyerstégla felületű, a többi századfordulós kórházi pavilonnal tökéletes építészeti összhangban készült. A bejárat fölött hegyes sisakkal fedett torony magasodik. A torony két oldalához egy-egy szárnyépület csatlakozik, melyben a templomot és egyben a kórházi betegellátást is ellátó apácarend helyiségei voltak. Az

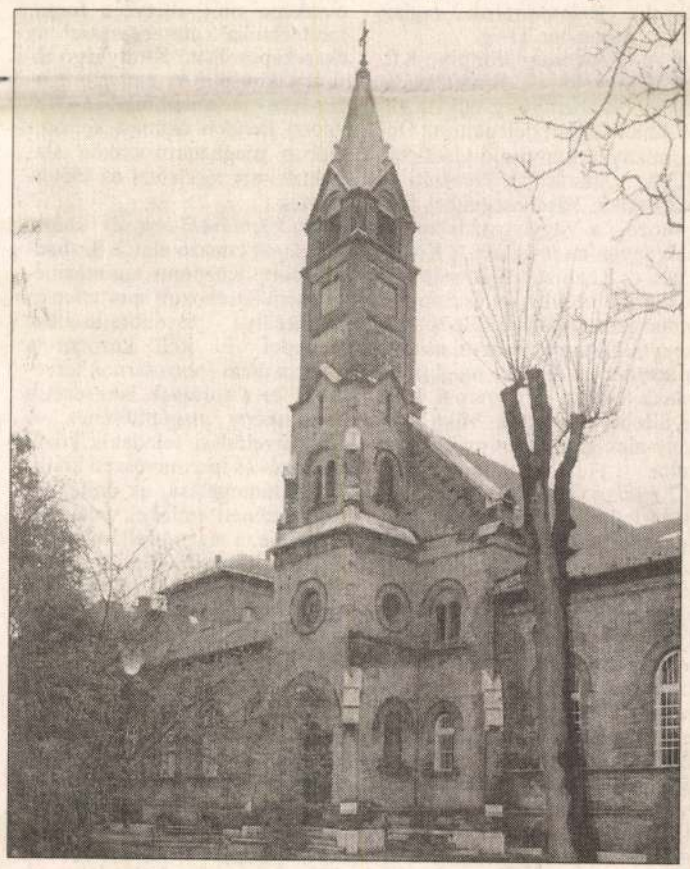

eredeti tervekben kétoldalt az apácák hálótermei helyezkedtek el. Ez az elrendezés később módosult, amikor az egyik oldalra az apácák nappali tartózkodó helyisége került, a másik oldali szárnyépületben a szálláshelyek maradtak.

Az apácarend eredetét tekintve a franciaországi anyaegyházhoz tartozott. A rendet *Páli Szent Vince* (1581-1660) alapította 1634-ben a „Szeretet Leányai társulat"-ként, a szegények és betegek gondozására – mely az Irgalmas Nővérek néven ismert szerte Európában. Az alapítótárs *Loise de Marillac* francia apáca volt (1591-1660), aki életét irgalmas cselekedeteknek szentelte és őt tekintik az Irgalmas Nővérek apácarend első főnökasszonyának.

Már 1926-ban szükségessé vált a templom bővítése, ezért új szentélyt építettek hozzá neogót stílusban, egyben megtoldva a templomhajót is. A szentély tervezője *Gattinger Oszkár* építész volt. A szentély kivitelezését *Kübl Emil* építőmester végezte el. Az egykori szentélyben állt a neoromán stílusú oltár. Az Immaculata szobor Szent Vince és Nepomuki Szent János szobra között helyezkedett el. A főoltárt Könyöki Károly tervezte, kivitelezője *Ruprich Károly* volt. A neogót bordázatú szentélyboltozat alatti falmezőkben nagymére-

(Folytatás a 4. oldalon)

Önkormányzati testületi ülés – január 21.

Az újév első képviselő-testületi ülését január 21-re hívta össze *dr. Mitnyan György* polgármester. A tanácskozás 17 órakor kezdődött 23 képviselő jelenlétében. (Zárt ülésen tárgyalták 1–5-ig)

1 Egyes szociális ellátások iránti kérelmet nyújtott be nyolc kerületi polgár, melyeket a Polgármesteri Hivatal indokok hiányában elutasított. Az elutasítások ellen fellebbezést nyújtottak be, ezeket a testület elutasította.

2 Egy helyi támogatás iránti kérelem elutasítása ellen benyújtott fellebbezést szintén elutasított a testület.

3 A testület elfogadta a HÁGO Kft. és a FABER Kft. Felügyelő Bizottságának tagjait 2002. december 31-ig.

4 A Pannónia-Olimpia Kft. Felügyelő Bizottságába 2000. október 31-ig egy tagot, Wildner Gábort delegálta az Önkormányzat képviselő-testülete.

5 Az Oktatási-, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségekkel foglalkozó-, a Vagyongazdálkodási és Vagyonhasznosítási-, a Közellátási és Közbiztonsági, valamint a Kulturális, Ifjúsági és Sportbizottság még hiányzó külsős (nem képviselő) tagjait megválasztotta a testület. A testület megbízatásának idejére a Fővárosi Közgyűlésbe küldöttnek Mikó Gergely alpolgármestert megválasztotta.

6 *Fidler Gábor*, a Kiss János Általános és Középiskola igazgatójának ügye – az érintett kérésére – nyílt ülés keretében került a képviselők elé. Mint korábbi tudósításainkból ismert, az igazgató és az iskola gazdasági vezetője ellen fegyelmi vizsgálat indult az elmúlt év decemberében. Jelen alkalommal csak egy formai döntésre került sor: 21 igen-szavazat és 2 tartózkodás mellett a testület meghosszabbította az igazgató „felfüggesztését" január 22-től, a fegyelmi eljárás időtartamára. Ezen időszak alatt munkabérének 50%-át is visszatartja a munkáltató.

7 Az 1999. évi költségvetési koncepciót vita nélkül, 22 igen és 1 tartózkodás szavazati arányban elfogadta a képviselő-testület. Az előterjesztés a későbbiekben megalkotásra kerülő költségvetési rendelet alapelveit határozza meg az Önkormányzat előtt álló feladatok tükrében. Az anyag tíz fejezetben taglalja az önkormányzati feladatokat. A *városrendezési tevékenység* keretén belül a kerületi városrendezési és építési szabályok (KVSZ) elkészítéséről szól. A jövő évben legalább három új szabályozási terv elindítása esedékes, de fontos az 1996-ban beindított műemlékvédelmi munkák befejezése, a volt Express Szálló rekonstrukciója (a végleges funkció meghatározása és ennek megfelelő átépítése), valamint a Nagyenyed utcai tömbrehabilitáció elindítása. Itt szerepelnek az út- és közműfejlesztési feladatok, melyekből kiemelésre méltó a Diós árok, valamint az Irhás árok megépítésének indítása. Hosszú távú program a kerület egészét érintő felszíni vízelvezető program indítása is, illetőleg a közműépítéssel egybekötve lehet majd megoldani számos utca szilárd burkolattal történő ellátását. Ebben a fejezetben szerepelnek a parkfejlesztési feladatok is (Diana park, Pethényi úti emlékliget, Böszörményi út egységes kertészeti összképe stb.), illetve a forgalomtechnikai átszervezéssel is összekapcsolható Királyhágó téri átalakítások. Az *oktatási ágazat* feladatai a nemrégiben elfogadott kerületi oktatási koncepcióban meghatározottakon alapulnak, ezt részletezi az előterjesztés.

A *közművelődési és sportfeladatok* címszó alatt a Szabadidősport Központ tagintézményeként létrehozott sporttelep és teniszpálya továbbfejlesztése szerepel. El kell kezdeni a Csörsz utcai sportcsarnok tervezését és a források keresését a létesítmény megépítéséhez. A közművelődési feladatok közül a képző- és iparművészeti kiállítások támogatása, az építészet, helytörténeti emlékek feltárása, kezelése, a magyar államiság és az ezredforduló, illetve a kapcsolódó további évfordulók méltó megünneplésével, pályázatok kiírásával kapcsolatos elképzelés érdemel kiemelést.

Az *egészségügyi tevékenység* területén elsődleges feladat a megalapított egészségügyi intézmény mielőbbi működőképessé tétele és a járóbeteg szakellátások János Kórháztól való átvétele szerepel. E szakterületen a jövőben nagyobb hangsúlyt kell helyezni a saját bevételekre. A *szociális feladatok* címszó alatt az elmúlt évben megváltozott gyermekvédelmi tennivalókat, továbbá az 1998-ban elkészült kerületi szociális koncepció végrehajtásából adódó feladatokat találhatjuk. A *vagyongazdálkodásról* szóló fejezet a kerületi lakás- és helyiség- és ingatlanvagyon hasznosításával foglalkozik. Alapelv az, hogy az Önkormányzat mindinkább tartós bevételekhez jusson, ebből következően a privatizáció csökkenni fog, helyét a bérbeadás veszi át. Külön fejezetek foglalkoznak továbbá a *Polgármesteri Hivatal átszervezéséből* adódó feladatokkal, a *kisebbségi önkormányzatok támogatási rendszerével*, valamint a *bevételek* előzetes feltételében hangsúlyozta, hogy a Polgármesteri Hivatal ilyetén átszervezése hatékonyabb, tagoltabb és kisebb létszámú szervezetet eredményez. Az elképzelés a jelenlegi ismeretek szerinti feladatokhoz méretezi a végrehajtó apparátust, amennyiben a feladatokban jelentős módosulás következne be, újra a testület elé kell hozni a hivatali apparátus kérdését. Az előterjesztést áttanulmányozva a változások a következőkben foglalhatók össze.

A jelenlegi Polgármesteri Törzskar és Jegyzői Törzskar egy közös Törzskart alkot a jövőben. Ide tartoznak majd azok a szervezeti egységek is, melyek feladatköre szorosan a polgármester és a jegyző munkájához kapcsolódik, de egyik osztályhoz, vagy irodához sem csatolható. • Megszűnik az Ipari és Kereskedelmi Iroda, melynek eddigi államigazgatási feladatai az Általános Igazgatási Iroda tevékenységi köréhez kerülnek. • A Gyámügyi és Gyermekvédelmi Iroda ebben a formában megszűnik, helyette Városi Gyámhivatal jön létre. E területről a jegyzői gyámügyi igazgatási feladatok az Általános Igazgatási Irodához kerülnek. • Az Általános Igazgatási Irodán belül – tekintettel az új feladatokra – a jelenlegi négy csoport helyett 5 csoport működik majd: az Anyakönyvi; a Hatósági és Népességnyilvántartási; az Ipari és Kereskedelmi; az Ügyfélszolgálati, valamint az Ügyviteli Csoport. • Az Építésigazgatási Iroda feladatainak változása miatt az irodán belül megszűnik a külön Magas és a Mélyépítési Csoport. • A Pénzügyi és Költségvetési Irodából az Adóigazgatási Csoport kiválik és önálló Adóigazgatási Iroda elnevezéssel dolgozik a jövőben. • Új iroda alakul Városgazdálkodási Iroda néven, ide tartoznak majd a megszűnő Ipari és Kereskedelmi Iroda közterületekkel foglalkozó, az Építésig[illegible] polgármester javaslatára – most visszavonta az 1997-es előterjesztést azzal, hogy megfelelő előkészítés után a későbbiekben ismét napirendre kerül majd a jelképek kérdése.

11 Ultrahang berendezés beszerzése vált szükségessé a Szent János Kórházban – tudtuk meg az előterjesztésből –, mivel a jelenlegi szűk kapacitás nem teszi lehetővé a járó- és fekvő betegek megfelelő szétválasztását és szakambuláns vizsgálatát. Hozzászólás és vita nélkül, egyhangúlag úgy döntött a testület, hogy 14 millió forinttal hozzájárul a kórház ultrahang-készülék beszerzéséhez. A gép önkormányzati tulajdonba kerül, de a kórház használja. Az árajánlatok már beérkeztek és a legkedvezőbb ajánlat mellett született döntés.

12 A *polgármesteri beszámolóból* a következő információkat tudtuk meg: • Tájékoztató jelleggel kiosztatta a testület ez évi, negyedéves bontású munkaterv-javaslatát, melyhez további javaslatokat szívesen fogad. • December 18-án felavatták az Önkormányzat által vásárolt sportsátort a Csörsz utcai sportközpontban. • December 18-án a német kisebbség karácsonyi rendezvényén képviselte az Önkormányzatot. • 19-én a Kisebbségek Karácsonyán vett részt. • Január 12-én a budai polgármesterek találkozóján fogadták *Demszky* főpolgármestert és *Atkári* főpolgármester helyettest, akikkel a forrásmegosztás és a budai beruházások kérdéseit tekintették át. • Január 13-án a budai polgármesterek *Kaltenbach Jenő* kisebbségi ombudsmannal találkoztak, egyeztették a kisebbségi finanszírozás kérdéseit és rendszerét. A közeljövőben a testület elé kerülő és ezzel a kérdéssel foglalkozó előterjesztés már az egyeztetett álláspontot fogja tükrözni. • 18-án a tizenkét fővárosi kerületet tömörítő a

A Szent János Kórház kápolnája

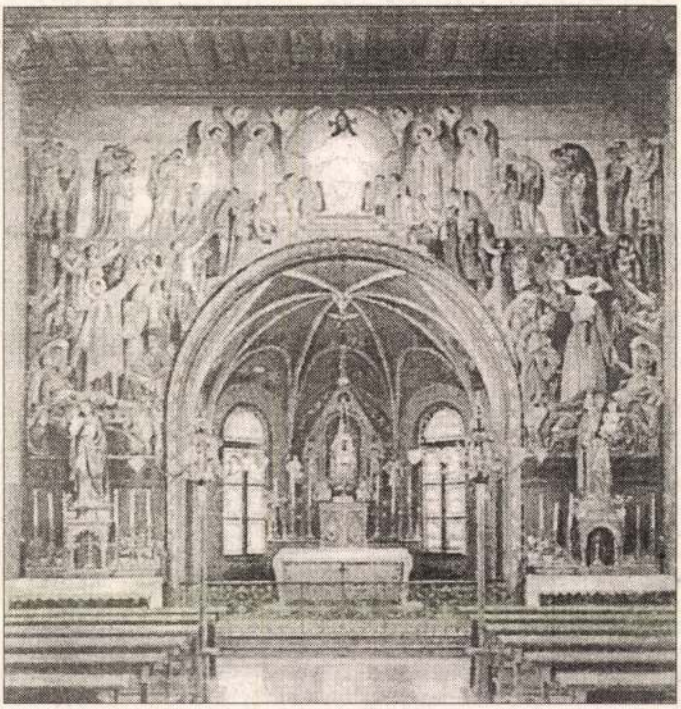

A kápolna belseje eredeti állapotában 1929-ben

(Folytatás az 1. oldalról)

tű színes üvegablakok voltak beépítve. A szentélyt díszes kovácsoltvas rács választotta el a templomtértől. A templomhajó oldalfalainak betéteit és a szemben lévő diadalíves végfal teljes felületét színes freskófelület díszítette. A freskókat *Leszkovszky György* festette 1929-ben. A mennyezetet és a többi falfelületet geometrikus virág és indamotívumokból álló díszítőfestés borította be. Az előcsarnokban a keresztelő helyiség bejárata feletti seccó *Kaciányi Aladár* és *Hranszky Ilona* munkája. A sekrestye két olajfestménye 1908-ban ajándékként került a templomba.

A templomot a II. világháborús események kisebb mértékben megrongálták, ekkor pusztultak el a színes üvegablakok. A nagyobb pusztítás azonban a háború után következett be. 1949-ben, a hatalomátvétel után feloszlatták az apácarendeket, így a kórházban működő Irgalmas Nővérek rendjét is, egyúttal felszámolva a kórház kápolnájának működését is. A templomépületet először a Gyógyáruértékesítő Vállalat kapta meg raktári használatra, majd a kórház anyagraktára lett. A templomtérben dexion-salgó polcokat állítottak fel, megrongálva a falfestményeket. Ezt követően a háború alatti megsemmisült gyógyszertárat helyezték el az épületben. Sorozatos átalakítások után a kápolna előcsarnokát gyógyszerkiadóként, a templomhajót gyógyszerraktárként hasznosították.

(Folytatás a következő számban)

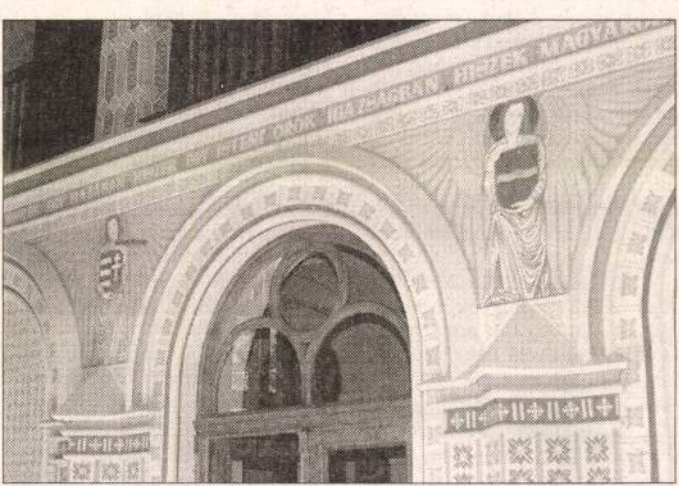

Angol nap az Aranyban

Egy tibeti mondás szerint: „Ki sokat játszik, sokat dolgozik, fiatal marad." Egy igazi jó iskolának ez lehet a célkitűzése.

December 18-án, ezen a fagyos reggelen nagyon meleg hangulat fogadott. Az Arany János Általános Iskola és Gimnázium tanárai és diákjai angolszász hangulatot varázsoltak az iskola ódon falai közé. Ezen a napon mindenki ízelítőt kaphatott a Brit Nemzetközösség, elsősorban Nagy-Britannia mindennapjaiból.

A Zenei Világnap és a Francia Nap folytatásaként, mi angol tanárok kaptuk meg a stafétát, hogy a karácsonyi készülődés közepette diákok és tanárok egyaránt egy kicsit a szigetországban érezhessék magukat. Ilyen jellegű hagyományt szeretnénk iskolánkban teremteni. Így mindegyik munkaközösség bemutatkozhatna és tanárok-diákok együtt vehetnének részt ebben a „játék"-ban. Igen, ez egy nagy „játék", mert vonzó, izgalmas és érdekes. Noha egyetlen nap történik, de nagy szervezőmunkát igényel és átfogja az egész iskolát, mint a két megelőző munkaközösségi nap is bizonyította. Az előkészületek alatt *Németh Mariann*, az angol munkaközösség vezetője állandó kapcsolatban állt *Teremy László* kollégával, akit az Igazgatónő a kulturális programok szervezésével bízott meg. A közös munkát segítik az igazgatói engedélyek és egyre hatékonyabb ez a munka, mivel az ötletek közül egyre többet sikerül megvalósítani közösen a diákokkal.

A munkaközösségi napok célja többirányú. Először is aktivizálja a diákokat. A passzív gyerekek is közreműködnek, kreativitásuk nem ismer határokat. Megvalósíthatják önmagukat, miközben különböző képességeik törnek felszínre. A jól tanuló diákoknak szintén sikerélményt jelent. Szívesen dolgoznak együtt szaktanárukkal, ami motiválja őket a tananyag elsajátításában is. A tevékenység közben javul a diákok helyesírása, mert angol híresség és helység nevét tanulják meg helyesen leírni. Ez idő alatt olyan ismereteket szereznek, amit észre sem vennének a tankönyvben. Végül, de nem utolsó sorban meg kell említenem, hogy a tanárokat is összefogja. Rengeteg új ötlet, terv valósulhat meg ebben a csapatmunkában.

Alapvetően tehát az a cél, hogy szakmai jellegűek legyenek ezek a napok, de ugyanakkor szórakoztatóak és hangulatosak.

Az Angol Nap ezt bizonyította kétségen kívül. Életközelibbé tette az angolszász kultúrát.

Mivel a karácsony előtti héten szerveztük meg, így a bejáratnál a gyerekek jobban megismerik a könyvtár anyagát, szívesebben forgatják a könyveket. A Pub ügyes, gyors felszolgálói is diákok voltak természetesen. Angol teát, saját készítésű gyümölcssalátát, illetve süteményt szolgáltak fel nagy szakértelemmel. Így egymással is kapcsolatot teremtenek, egymás előtt is megmutatják képességeiket. Közben társuk, *Kalmár Péter* Beatles slágereket zongorázott és Mr. Bean ízelítőt adott az angol humorból a képernyőn.

Az asztalokon a Brit Nemzetközösség zászlói hívták fel a figyelmet, s a falon az erről készült tablókon nyerhettünk betekintést történelmükbe és életükbe. Jelképes tűz lobogott a papír kandallókban, s a felette lógó karácsonyi zoknikat már megtömte az angol Télapó. A Pub egy másik szögletében izgalmas meccs folyt a mini-golf pályán, a kényelmes fotelekben a lelkesebb „vendégek" quiz kérdéseken törték a fejüket. A társasjátékok és a rajzverseny győztesei ajándékokkal távozhattak az órára való becsengetéskor.

Az iskola folyosóján is minden arra emlékeztetett, hogy valami rendkívüli esemény tanúi lehetünk. A diákok által rajzolt angol rendőr – Bobby – vigyázott a rendre. Szellemes graffiti feliratok borították a falakat, ami mosolyt csalt a járó-kelők arcára. A 11. b. tanulói Panoptikumot elevenítettek meg. Shakespeare hősök, Dickens alakok és keresztes lovagok lepték el a folyosókat, miközben az iskolarádión angol dallamok csendültek fel. Ráadásul, aki fényképen akarta megörökíteni magát, az integethetett a londoni emeletes busz – double decker – makettje mögül.

Délután *Spisák Andor* kollégánk saját angliai élményeiről számolt be, természetesen angolul. Egy másik helyszínen középkori lovagi játékoknak lehettünk tanúi és résztvevői.

A hangulat délután 3 óra után érte el tetőpontját, amikor kiugrálhattuk a felgyülemlett izgalmakat az ír táncházban. A „Greenfields" ír együttes zenéje nagyszerű hangulatot teremtett, a diákok és a tanárok szívesen tanulták az egyszerűnek nem mondható ír táncot. A tánc végére elkészült az angol karácsonyi sütemény. A 11. b. kis háziasszonyai szolgálták fel délutáni munkájuk eredményét.

Hát ennyi!!! Szemmel láthatóan mindenki élvezte ezt a különleges napot. A korábbi sikerek is felbátorítanak, hogy folytassuk ezeket a munkaközösségi programokat. Az igazi kihívást abban

in einer Standardform auf, Könyves breitet seine Kenntnis vergangener Stilepochen aus.

Im Jahre 1896 baut Könyves das Haus Pfeuferstr. 19, 1899 das fünfgeschoßige Eckhaus Paul Heyse-Str. 23/Landwehrstr. Ein Blick auf letztgenanntes Bauwerk soll nur noch als Bestätigung in telegraphischer Form die hier bereits ausführlicher behandelten Objekte begleiten: kennzeichnend ist der Eckturm und die asymmetrisch angebrachten Fassadenerker, die von Balkonen und Dachhäusern bekrönt werden, den bereits bekannten Baukörper überziehen Schmuckformen, welche der Renaissance entnommen wurden. Auf die Austauschbarkeit der Baukörper, auf ihre zeitbedingte Verwandtschaft braucht hier wohl nicht mehr hingewiesen werden, ebensowenig auf das jonglieren mit dem zur Verfügung stehenden Formenapparat verschiedener ornamentaler Begleitwerke. Könyves und seine Arbeiten in München (siehe auch den Anhang) zeigten uns hier in exemplarischer Weise die Hauptmerkmale der Baukunst um 1900. Es muß jedoch hinzugefügt werden, daß Könyves zu den Traditionalisten zu zählen ist: er verwendete Formen vergangener Stilepochen, der Gotik, der Renaissance, des Barocks. Um 1900 gesellte sich zu diesen Historismen aber auch eine neue, eine als Reformbewegung entstandene Architektursprache: der Jugendstil. Könyves' Schaffen bietet keine Möglichkeit der Beschäftigung mit dieser heute so populären, aber noch immer mißverstandenen Bauform — es könnte von einem glücklichen Zufall gesprochen werden angesichts der Tatsache, daß ein anderer Ungar in München ein bedeutendes Jugendstil-Haus schuf. Dies ist aber kein Zufall gewesen. Wenn wir an die Gebrüder Benczur, an Könyves, an die Vielzahl ungarischer Künstler im München des 19. Jahrhunderts denken, muß die Tatsache, daß Ferenc Nyilas — so der Name des nun zu behandelnden Architekten des Jugendstilhauses — weitere wichtige Aspekte des Bauens um 1900 in München erläutern helfen kann, fast wie eine Selbstverständlichkeit klingen. München ist im 19. und frühen 20. Jahrhundert eben jene Weltstadt gewesen, die vorbehaltlos Talente jeder Herkunft und schöpferischer Ausdrucksweise aufzunehmen verstand und ihre Entfaltung ermöglichte.

3. *Ferenc Nyilas und die Jugendstil-Architektur in München*

Nyilas, der als 32-jähriger 1896 aus Budapest nach München kommt[32], wirkte 25 Jahre lang in der bayerischen Haupt- und Residenzstadt, begann als Maurer, 1897 wird er als Architekt geführt, 1901 eröffnet er ein Baugeschäft, hinzu kommt 1903 eine Commission für Immobilien, Hypotheken und Darlehen, 1905 ein bautechnisches Bureau. Als entwerfender Architekt ist er uns nur mit einem Werk überliefert: am 8. 6. 1904 kauft er das Grundstück Franz Joseph-Str. 19 und errichtet hier zwei Miets-

[32] aus dem Polizeimeldebogen SVIIN 35 im Stadtarchiv München. F. Nyilas wurde am 29. 1. 1864 in Hajdúböszörmény geboren, seine Eltern: Franz Nyilas, Wirt, und Susanna, geb. Makai. Nyilas wirkte bis 1925 in München, dann ging er als 61-jähriger zurück nach Budapest.

KÖNYVES Imre epiten
Ung. Jb. Bd. 12. (1984)

häuser (bestehend aus einem viergeschoßigen Vordergebäude und einem dreigeschoßigen Gartengebäude) nach eigenen Entwürfen aus dem Jahre 1903. Diese zwei noch gut erhaltenen und aufwendig renovierten Gebäude gehören zu den bemerkenswertesten Leistungen der Jugendstil-Baukunst in München.

Mit dem Stichwort »Jugendstil« wurde hier bereits eine neue Sparte des Bauens um 1900 angesprochen und eine neue Seite des Wirkens ungarischer Künstler in München aufgeschlagen. Benczur und Könyves haben wir als bemerkenswerte Vertreter des Historismus kennengelernt, Nyilas wird uns als nicht minder bemerkenswerter Vertreter eines neuen, eines den Historismus überwinden wollenden Stils entgegentreten. Das Besondere an Nyilas' Arbeit ist die Tatsache, daß er als einziger die Wiener Auffassung von der Jugendstil-Architektur (gemeint ist die Wagner-Schule) in München zu verwirklichen versuchte. Um dies zu verstehen, sei hier ein kurzer Blick auf die Münchener Jugendstil-Architektur wie auch das Bauen um 1900 in der Stadt erlaubt. Die größten Bauprojekte dieser Zeit sind in München die Kirche St. Paul (1892—1906) und das neue Rathaus (1899—1908), beide im neugotischen Stil von Georg v. Hauberisser; die Kgl. Filialbank & Zentralstaatskasse (1893—1908), neubarock von A. Schmidt; das Bayerische Nationalmuseum (1894—1900), das Künstlerhaus (1896—1900), die Rupertuskirche (1901—1903), alle in historisierenden Formen von Gabriel v. Seidl; St. Maximilian (1895—1908) im neuromanischen Stil von H. v. Schmidt; das Prinzregententheater (1900—1901), ein Bauwerk des Neoklassizismus von Max Littmann; die Erlöserkirche in Schwabing (1901—02) im neuromanischen Stil von Th. Fischer; und schließlich das Müllersche Volksbad (1896—1901), die Feuerwache in der Blumenstraße (1902—04) sowie das Verkehrsministerium (1905 ff.), alle drei im neubarocken Stil von Prof. Karl Hocheder. Die Übersicht zeigt auf den ersten Blick das zähe Festhalten an den altbewährten Formen des Historismus, die sich im Laufe des 19. Jahrhunderts fest etablieren konnten, und bestimmte Bauaufgaben gleichsam im Würgegriff hielten — so sind mittelalterliche Formen unzertrennlich mit den Bauaufgaben »Kirche« und »Rathaus« verbunden worden, Neurenaissance und Neubarock beherrschten die private und kommunale Bautätigkeit. Es ist bemerkenswert zu beobachten, welche Wiedergeburt z. B. die Neugotik um 1900 erlebte, und auch auf dem Felde der Mietwohnbautätigkeit sehr oft siegreich blieb[33]. Als einzige bedeutende nicht-historisierende Arbeit könnte das Schauspielhaus (1900—01) von R. Riemerschmid genannt werden.

»In München suchte man den Problemen der Zeit auf eine gewiß sehr sympathische Weise zu entgehen, statt sich ihnen zu stellen. Durch Anschluß an die zeitlos bewährten, daher vermeintlich überzeitlich gültigen Formen heimatlicher (süd-)deutscher Bauweise suchte man Halt zu gewinnen in einer chaotisch-vielschichtigen Zeit des Umbruchs«[34]. Karl

[33] hierüber J. Fekete: Denkmalpflege und Neugotik..., a. a. O.
[34] im Katalog zu der Ausstellung »Bayern-Kunst und Kultur« (München 1972), S. 147.

P-54334/85

Könyves — der, wie gesagt, zu den mutigsten Vorkämpfern für eine neubarocke Mietshausbaukunst in München zu zählen ist — begann also sein Wirken in einer Umgebung, deren Klima von reichen Niederschlägen einheimischer Historismus-Avantgarde gesättigt wurde. Für einen jungen Ausländer bedeutete der Anschluss an die fortschrittlichsten Bewegungen vielfach die einzige Möglichkeit, um im Konkurrenzkampf mit den Einheimischen bestehen zu können. Eine andere — auch durch Gyula Benczur praktizierte — Variante ist die Ehe mit einer Einheimischen gewesen. Könyves tat dies, indem er 1892 als 27-jähriger die 6 Jahre jüngere Margaretha Thum, eine gebürtige Münchnerin, heiratete. Offensichtlich brachte diese Verbindung auch Kapital mit sich — der junge Sohn eines Zimmermannes aus dem ungarischen Tiefland besaß sicherlich keine eigenen Mittel, um sofort nach dem Studium in eigener Regie Häuser bauen zu können. Und eben dies tat Könyves: 1894 gründete er ein »architektonisches Bureau mit Bauausführung«, welches bis 1898 auf seinen Namen, ab 1899 auf den Namen seiner Kinder Irma (geb. 1894) und Martha (geb. 1893) eingetragen wurde. Im Jahre 1897 gründete er außerdem auch die »Erste Münchener Portland-Cement-Waren-Fabrik« in der Pfeuferstr. 19 (hier auch Lager und Werkstätten seiner Baufirma). Der agile Jungunternehmer machte bald auch die Bekanntschaft der Kollegen, von denen einige um die Zeit eine wichtige Rolle im baukünstlerischen Leben der Stadt spielten: genannt sei Martin Dülfer, der zum Hauptvertreter der Jugendstil-Architektur in München emporwuchs und sehr schnell zu den führenden Architekten Deutschlands aufstieg. Dülfer mietete 1900 eine Wohnung in dem von Könyves erbauten Hause Pfeuferstr. 19 und wurde gleich darauf der neue Eigentümer des ganzen Anwesens. Im Jahre 1898 wohnte in diesem Hause auch Franz Nyilas, ein Altersgenosse von Könyves und Architekt/Bauunternehmer wie dieser (von ihm wird hier noch ausführlicher die Rede sein). Außerdem errichtete Könyves 1898—1901 das Haus Lindwurmstr. 203 nach einem Entwurf des Münchener Architekten August Zeh, der zu den bedeutenderen Vertretern der Wohnbaukunst der Stadt um die Jahrhundertwende zu zählen ist — er entwarf z. B. das Haus Schwanthalerstr. 79, eine der reichsten Jugendstilfassaden Münchens[31]. Bereits bei Benczur wurde aufgezeigt, daß ungarische Künstler im 19. Jahrhundert in München sich sehr schnell etablieren konnten, und durch Einheirat fest mit dem Leben der Stadt verwurzelten. Auch dies trug sicherlich zu ihrem erfolgreichen Wirken in der Fremde bei, Könyves sei dessen Beispiel.

Das Gebäude Maistr. 22 wurde als das älteste bisher bekannte neubarocke Mietshaus Münchens bezeichnet — es entstand gleichzeitig mit dem unmittelbar benachbarten gleichartigen Hause Ringseisstr. 14, und bildet somit mit ihm eine Sachgesamtheit. Dieses stattliche Eckhaus ermöglicht stellvertretend eine exemplarische Analyse Münchener Neubarock-Tendenzen zu Beginn der 90-er Jahre des Jahrhunderts. Bezeichnend ist die Reduktion barocken Formenguts auf die Ausstattung des

[31] H. Habel, K. Merten, M. Petzet, S. v. Quast: Münchener Fassaden. Bürgerhäuser des Historismus und des Jugendstils (München 1974).

äußeren Erscheinungsbildes, und ihre Anreicherung durch Elemente anderer baukünstlerischer Epochen — hier durch Erker, die im Kern auf ihre Herkunft aus der deutschen Renaissance hindeuten: mit dem Eckturm-Erker trug Könyves der besonderen städtebaulichen Lage des Gebäudes Rechnung, der Fassadenerker an der Maistrasse sollte das Eigenleben dieses Gebäudeteils betonen. Bemerkenswert und typisch zugleich ist die Fortführung neubarocker Formen auch an den Renaissance-Baukörpern: die barocken Fensterrahmungen der unterschiedlichen Geschoßebenen finden auf den Erkern kontinuierliche Anwendung. Wie eine vereinheitlichende Haut überzieht damit die barocke Durchfensterung einen Baukörper, der dieser Schmuckformen entkleidet jeder Stilform des 19. Jahrhunderts zugeordnet werden könnte. Ich meine hiermit die bezeichnendste Eigenschaft der Baukunst insbesondere der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts aufgezeigt zu haben — die noch unbehandelten Baukörper wurden durch die Wahl einer bestimmten Ornamentierung beliebiger historischer Herkunft zeitgemäß gestaltet, oder anders gesagt: die neubarocken Wohnhäuser wurden keineswegs als Kopien konkreter Vorbilder aus dem 18. Jahrhundert durchgeführt, sondern eine klare Trennung zwischen der künstlerischen Ausstattung und den modernen Baukörpern angestrebt und durchgeführt. Der Architekt dieser Gebäude wendete einerseits seine fundierte Kenntnis aller vergangener Stilepochen und andererseits ihre Synthese mit neuen, zeitgemäßen Wohnbedürfnissen an. Die hieraus resultierenden Variationsmöglichkeiten, die Virtuosität in der Behandlung der Bauaufgabe, die Möglichkeit, ein breit gefächertes Formenrepertoire anwenden zu können, die somit entstandene unerschöpfliche Formenvielfalt — dies sind die typischen, sicherlich besonderen Qualitätsmerkmale der Baukunst am Ausgang des 19. Jahrhunderts.

Ein Blick auf weitere Bauten von Könyves wird diese Aussage erläutern und erhärten. Im Jahre 1896 baut er das viergeschoßige Wohnhaus Thalkirchnerstr. 7, unweit der Häuser Maistr. 22/Ringseisstr. 14. Anstelle der vorherigen Putzbauten wendet er nunmehr Sichtmauerwerk aus Backstein in Verbindung mit Hausteinarbeiten an und als Schmuckform die Formensprache der Spätgotik — sie beschränkt sich wiederum auf die Fensterrahmung, auf die Balkonbrüstungen, auf den Skulpturenschmuck, auf die Eingangstür. Der Baukörper weist wieder den fast obligatorisch zu nennenden Fassadenerker auf, der modernen Wohnbedürfnissen Rechnung trägt. Seiner Schmuckformen entkleidet, dürfte dieser Erker genauso an dem neubarocken Hause Anwendung finden — wie jener am Gebäude Maistr. 22, besteht auch dieser Erker aus einem auf zwei voluminösen Konsolen ruhenden, flachen, rechteckigen Baukörper, an den Schmalseiten mit Seitenfenstern versehen. Die Mehrgeschoßigkeit des Erkers an der Maistr. wurde an der Thalkirchenerstr. durch Balkone und sie rahmende Standbilder ersetzt. Ebenso verhält es sich bei der Ausschmückung der Fenster: anstelle der barocken Fensterbekrönungen treten hier Elemente aus der spätgotischen Flachschnitzerei in Erscheinung. Diese Schmuckformen sind somit austauschbar, der Baukörper tritt

rokoko-Vorreiter gezählt werden. Nach Linderhof folgte Herrenchiemsee — und dies gleichzeitig mit der Münchener Ausstellung im Glaspalast, bei der 1876 L. Gedon und andere soeben der Neuen Deutschen Renaissance zum Durchbruch verhalfen. Allerdings soll nicht verschwiegen werden, daß bei dieser Monumentalschau bereits ein Neurokoko-Raum von Radspieler ausgestellt wurde und F. Reber im »Bautechnischen Führer durch München« — der Festschrift, die anläßlich der Ausstellung erschien — sich lobend über die Münchener Architektur des 18. Jahrhunderts äußerte[29].

Es kann und muß somit gesagt werden, daß die Wiederbelebung neubarocken Formenvokabulars und die kunstwissenschaftliche Aufwertung der Leistungen des 17./18. Jahrhunderts bereits in den 60-er/70-er Jahren des 19. Jahrhunderts feste Konturen annahm — und somit de facto vor der Etablierung der Neuen Deutschen Renaissance zum festen Bestandteil der Kunst des 19. Jahrhunderts gehörte. Und es fällt wieder auf, daß München eine gewichtige Vorreiterrolle spielte. Der weitreichenden Anziehungskraft der Stadt, ihrem Ruf als Kunstmetropole ersten Ranges war es zu verdanken, daß auch Ausländer — unter ihnen Ungarn — von dieser Rolle profitierten, am Werden bemerkenswerter Erscheinungsformen der Kunst der Zeit teilnehmen konnten. Sicherlich ist es ihrer ausgeprägten Anpassungs- und Improvisationsfähigkeit zu verdanken, daß sie neue Tendenzen schnell erkannten und somit an ihrer Verwirklichung teilhatten. Dies sahen wir bei den Gebrüdern Benczur, dies soll nun auch am Beispiel Könyves' weiter fortgeführt werden.

Bisher war hier von den kunsttheoretischen Basisarbeiten, und der Einführung der Formensprache des 18. Jahrhunderts unter König Ludwig II. die Rede. Die bürgerliche Bautätigkeit nahm die neubarocke Architektur in München in den 80-er Jahren des 19. Jahrhunderts auf: als erstes uns bekanntes Beispiel taucht im Jahre 1885 die neubarocke Fassade der Heiliggeistkirche, ausgeführt nach einem Entwurf des Stadtbaumeisters Fr. Löwel, auf (über ihn siehe Anm. 22). Im Jahre 1886 folgt der Franziskaner-Keller in der Hochstr. von Gabriel v. Seidl, die sog. Kramersäle im Café Luitpold von J. v. Kramer, 1887 dann das monumentale Justizpalais von Fr. Thiersch, 1888 das Bernheimer-Haus vom demselben, das städtische Kinderasyl in der Hochstr. von H. Eggers (siehe Anm. 22), und die Bauten zur Kunstgewerbeausstellung von Emanuel v. Seidl — mit dieser »Deutsch-Nationalen Kunstgewerbe-Ausstellung« des Jahres 1888 erfolgte der endgültige Durchbruch der neubarocken Architektur

[29] Bautechnischer Führer..., a. a. O., S. 52: die Amalienburg nennt er »das unstreitbar schönste Rococowerk nicht nur Münchens, sondern Süddeutschlands«, und einen »innen genial durchgeführten Pavillon«; S. 54: das Palais Törring bezeichnet er als »hübsches Beispiel des Rococostyles«« und prangert den Umbau durch Klenze an!
Fr. Pecht hat freilich lange von Reber — im Jahre 1864 in den Recensionen und Mittheilungen über bildende Kunst (Wien), S. 125 — erkannt, daß »München heute noch im Grunde mehr treffliche Gebäude aus dem vorigen Jahrhunderte aufzuweisen« hat, »als aus dem jetzigen«, und die Theatinerkirche, den Residenztheater, das Eichthalsche Palais genannt.

in München. Auffallend ist die Parallele zur Münchener Ausstellung von 1876, als der Neuen Deutschen Renaissance der Weg geebnet wurde. Um 1895 folgten dann Bank-, Schul-, und Kommunalgebäude, ausgeführt nach Entwürfen des Stadtbaumeisters K. Hocheder, des Architekten A. Schmidt und anderer. Bemerkenswert sind zwei Tatsachen: die Rolle der Stadt als Bauherr zahlreicher neubarocker Kommunalgebäude, und das bisherige Fehlen reiner Mietshäuser, die in der neuen Formensprache errichtet wären — bekannt sind lediglich zwei private Wohnhäuser, und zwar das eigene Wohnhaus des Architekten G. v. Seidl, Bavariaring 24, errichtet im Jahre 1888 nach seinen eigenen Entwürfen, und das Palais Leopoldstr. 4, ein Werk des jungen Martin Dülfer aus dem Jahre 1895.

Im Jahre 1894 errichtet Imre Könyves die Mietshäuser Maistr. 22 und Ringseisstr. 14 und baut damit die ersten uns bisher bekannten neubarocken Gebäude dieser Gattung in München. Wie schon berichtet, kam er 1889 nach München, zu einem Zeitpunkt also, als wichtige neubarocke Bauten fertiggestellt resp. in Angriff genommen wurden. Die private Mietshaus-Bautätigkeit bevorzugte bis dahin freilich die Formen der Neurenaissance, erst die Generation, der auch Könyves angehörte, begann neubarocke Formen auch auf diesem letzten noch unerschlossenen Gebiet zu pflanzen. Die Kenntnis barocken Formenvokabulars haben diese jungen Architekten in München einer Nach-Neureutherschen Lehrergeneration an der Technischen Hochschule zu verdanken — es muß angenommen werden, daß auch Könyves von ihnen zumindest beeinflußt wurde. Der Neurenaissance-Verfechter Neureuther ging im Jahre 1882 in den Ruhestand, ihm folgte 1885 der Neugotiker R. Gottgetreu (der bereits 1883 durch Heinrich v. Schmidt als Prof. für mittelalterliche Baukunst ersetzt wurde). Im Jahre 1890 lehrten an der Münchener Technischen Hochschule[30]: H. v. Schmidt, Franz v. Reber (Dir. der Kgl. Gemälde-Galerie, Prof. für Kunstgeschichte), Albert Geul (Prof. der Baukunst), Joseph Bühlmann (Prof. des Bauzeichnens), Wilhelm Wittmann (Prof. der Baumaterialienlehre und Konstruktionen), Konrad Knoll (Plastik), Philipp Sporrer (Freihandzeichnen), Hugo Graf (Konservator des Bayer. Nationalmuseums, Prof. für Geschichte der Baukunst), Gustav v. Bezold (Geschichte der Baukunst), und — die Architekten und Brüder August und Friedr. Thiersch, die dominierenden Persönlichkeiten der Lehranstalt. Franz v. Reber haben wir hier bereits als einen dem 18. Jahrhundert gegenüber aufgeschlossen stehenden Kunsthistoriker kennengelernt, dies kann auch von seinen beiden Bauhistoriker-Kollegen gesagt werden. Friedrich v. Thiersch wird allgemein als der Begründer des Neubarock in München angesehen — sein Justizpalast und das Bernheimer-Haus gehören zumindest zu den wichtigsten Arbeiten dieser Architektur in der Stadt. Insbesondere sein Wirken als Lehrer besitz eine kaum zu überschätzende Bedeutung für die weitere Ausbreitung neubarocken Formenguts.

[30] Angaben aus: Personalstand der Kgl. Bayer. Techn. Hochschule zu München.

schen) Formensprache, sondern deutete bereits sein späteres Können an, und wies auf seine spätere Bedeutung als Professor der Kunstgewerbeschule in Budapest (ab 1885), Erbauer der Epreskert-Ateliers daselbst, Bücherillustrator, und Kunsthistoriker hin[23].

2. *Imre Könyves und die Historismen um 1900 in München*

Im Sommer des Jahres 1889 kommt der 24-jährige I. Könyves nach München, um ein »Studium im Baufach«[24] aufzunehmen, ab 1893 wird er als Architekt geführt und wirkt in der Stadt bis 1915, wobei 14 größtenteils noch gut erhaltene Bauwerke sein Wirken hier dokumentieren. Seit der Erbauung des Rietzlerschen Ateliers durch Benczur bis zur ersten Arbeit Könyves' im Jahre 1894 sind 16 Jahre vergangen, die selbstverständlich einige baukünstlerische Umwälzungen mit sich brachten. Die späten 70-er Jahre des 19. Jahrhunderts haben wir hier bereits als den Durchbruch der Neuen Deutschen Renaissance kennengelernt und auf Wilhelm Lübke als Wegbereiter dieses Phänomens hingewiesen. Symptomatisch für die in den 80-er Jahren des selben Jahrhunderts anbrechenden neuen künstlerischen Tendenzen ist die Abwehrhaltung des ein Jahrzehnt vorher so offensiven Kunsthistorikers — im Jahre 1886 schreibt er:[25] »schon scheint es vorbei zu sein mit der Bewegung zur Renaissance, die vor anderhalb Dezennien bei uns sehr verheißungsvoll anhob und uns eine neue nationale Kunst zu versprechen schien«, nunmehr macht sich eine »Ánomalie in dem gesunden Geistesleben unserer Zeit »bemerkbar, die keineswegs »nur als die Monomanie eines Einzelnen, und obendrein eines auf seltsamen Abwegen der Phantasie einberirrenden Fürsten« auftritt, sondern eine starke allgemeine Strömung sucht plötzlich wieder in der Architektur und in den decorativen Künsten an jene letzten Ausdrucksformen anzuknüpfen, in welchen die alte Gesellschaft des vorigen Jahrhunderts übermüthig ihr apres nous la deluge der heraufziehenden Revolution ins Antlitz schleuderte«. Die Kunst des 18. Jahrhunderts, Barock und Rokoko, werden nun in den 80-er Jahren des 19. Jahrhunderts rezipiert, und der »einherirrende Fürst«, König Ludvig II. von Bayern, trägt erheblich dazu bei, daß eine neubarocke Architektursprache im letzten Jahrzehnt des Jahrhunderts zum markantesten und eigenständigsten Bestandteil der Münchener Baukunst wird. Und wie schon hier in der Einleitung angesprochen: auch Ungarn, vor allem der Maler Gyula Benczur, nahmen an der neubarocken Kunst Bayerns teil.

Als Wegbereiter traten wieder einmal junge Kunsthistoriker, Kunstgewerbler, und Maler auf. Wie schon M. Zweig und A. Kiss darauf hin-

[23] Művészeti Lexikon (Budapest 1965), S. 206.
[24] so die Eintragung im Polizeimeldebogen der Stadt (PMB), hier auch weitere Angaben zum Wirken in München (Stadtarchiv, PMB: G 155). Ein Studienort läßt sich freilich nicht nachweisen.
[25] W. Lübke: König Ludwig II. und die Kunst; in: Kunstwerke und Künstler (Breslau 1886), S. 527 f.

wiesen[26], sind bereits in der 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts neubarocke resp. Neurokoko-Tendenzen im Kunstgewerbe zu beobachten: in den 20-er Jahren als wichtiger Bestandteil der Restauration in Frankreich, ein Jahrzehnt später in Wien (mit ebensolchen Aspekten verbunden). Die kunstwissenschaftliche Aufwertung der Leistungen des 18. Jahrhunderts begann allerdings erst in der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts: auch der hier bereits mehrfach genannte W. Lübke äußerte sich in seiner 1855 publizierten »Geschichte der Architektur« anerkennend über einige Aspekte der Kunst des Barock und Rokoko, indem er etwa das 17. Jahrhundert in Italien »eine kraftvolle Zeit, eine Zeit mächtiger Individuen« nennt, und von den »bedeutenden Verhältnissen«, der »schlagkräftigen Behandlungsweise, dem leidenschaftlichen Leben der Glieder, der genialen, oft tollkühnen Willkür, die den Stoff sich hier gebieterisch unterwarf«, sprach[27]. In den 60-er Jahren des 19. Jahrhunderts häuften sich dann auffallend die Aufsätze, positiven Äußerungen[28], etc., und mit dem Justizpalast in Brüssel von Polaert taucht neubarocke Formensprache in der Baukunst der Zeit auf. Die 70-er Jahre können als Durchbruch bezeichnet werden, insbesondere das Jahr 1373 brachte bemerkenswerte Äußerungen: auf der Wiener Weltausstellung stellte Frankreich neubarocke Interieurs aus, A. v. Zahn veröffentlichte in der Zeitschrift für bildende Kunst seinen Aufsatz über »Barock, Rococo und Zopf«, G. F. Seidel gab sein Mappenwerk über die Münchener Residenz mit den Arbeiten des 17. und 18. Jahrhunderts heraus, und König Ludwigs II. Schloß Linderhof in Oberbayern nahm greifbare Gestalt an.

Mit Ludwig II. sind wir in München und zugleich bei einer der phänomenalsten Erscheinungen der Kunst der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts angelangt. Wie kein anderer hat er dem Neubarock und Neurokoko zum Durchbruch verholfen zu einem Zeitpunkt, als noch die klassische Kunst der mediterranen Länder Italien und Griechenland die Baukunst Europas beherrschte, Hand in Hand mit der Gotik und Romanik auf dem sakralen Bausektor. Gleich nach seiner Thronbesteigung im Jahre 1864 gab er Umbauten in der Münchener Residenz in Auftrag, die eine zahlreiche Künstlergruppe in der Formensprache des 18. Jahrhunderts schulten — L. Gedon, der später der Neuen Deutschen Renaissance den Weg ebnete, ist ebenfalls unter diesen Künstlern gewesen. Kaum ist im Jahre 1869 die Residenz mit ihren Neurokoko-Interieurs bezugsfertig geworden, erhielt Georg Dollmann den Auftrag zum Linderhof-Neubau. Wie beim Residenz-Umbau mit den Glasfenstern, so auch bei der Innenausstattung von Schloß Linderhof trat der Ungar Gyula Benczur in Erscheinung und kann somit zum engsten Kreis der Neubarock- und Neu-

[26] Marianne Zweig: Zweites Rokoko. Innenräume und Hausrat in Wien von 1830—1860 (Wien 1924).
Ákos Kiss: A XIX. századvégi neobarokk (III. rokokó) irányzatairól; in: Műveszettörténeti Értesítő, 4/1975, S. 269 ff.
[27] W. Lübke: Geschichte der Architektur..., a. a. O., S. 368.
[28] z. B. Jakob Falke in den Recensionen und Mittheilungen über bildende Kunst (Wien), Jg. 1862, S. 81 ff.
Justi in: »Winckelmann«; Springer in: »Der Rococostil« (1867).

Radvánszky, Anton, Baron	Chateau Gaillard 30, 94 Maisons-Alfort
Révész, László Dr. jur. UProf.	Gewerbestr. 17, CH-3012 Bern
Rubner, Heinrich, UProf.	Universität Regensburg
Ruszoly, József, Dr., UProf.	Universitätsstadt, H-3515 Miskolc
Santa-Pinter, J. J. UProf.	University of Puerto Rico Cayey University College, Cayey, Puerto Rico, 00633 USA Director, Comparative Law Institute of Puerto Rico
Schaller, Irmgard, Stud. Ass.	Rilkerstr. 27, 8400 Regensburg
Sundhaussen, Holm, Dr. phil. Dr. habil. Priv. Doz.	Rümannstr. 53, 8000 München 40
Toth, Adalbert, Dr. phil.	Franz Joseph-Str. 36 a, 8400 Regensburg
Türr, Stefan, Dr. phil.	Universität Duisburg, Gerhard Hauptmannstr. 42, 4100 Duisburg 1
Wehner, Gerd, Dr. phil.	Hiltenspergerstr. 25, 8000 München 40
Weithmann, Michael, W. Dr. phil., M. A.	Pettenkoferstr. 5, 8390 Paussau-Neustift

ABHANDLUNGEN

Julius Fekete, Stuttgart

Beiträge ungarischer Architekten zur Münchener Baukunst um 1880 und 1900

Zum Thema

Bisheriger Umfang und Resultate der wissenschaftlichen Beschäftigung mit den Themen »Ungarische Künstler in München«, wie auch »Die Münchener Baukunst um 1880 und 1900« stecken — trotz wichtiger und lobenswerter Ansätze — noch in den Kinderschuhen. Und dies trotz der Tatsache, daß Ungarn im 19. Jahrhundert beachtenswerte Beiträge zur Münchener Kunst geleistet haben, und dies seit langem bekannt ist — — insbesondere auf die Münchener Akademie der Bildenden Künste als Wirkungs- und Ausbildungsstätte erstrangiger ungarischer Maler wurde bisher am häufigsten hingewiesen[1]. Doch es blieb bisher bei diesen Hinweisen, was verständlicher wird, wenn wir uns vergegenwärtigen, daß auch Ungarn mit der Aufarbeitung der Kunst des 19. Jahrhunderts erst in den Anfängen steckt. Bedauerlicherweise fehlt z. B. bis dato eine kunstwissenschaftliche Monographie zum Werk einer der herausragendsten Gestalten der ungarischen Malerei des ausgehenden 19. Jahrhunderts, zum Werk von Gyula Benczur[2] — verständlich, daß unter diesen Umständen einige seiner bedeutenden Münchener Arbeiten noch gleichsam im Dornröschenschlaf versunken auf Entdeckung warten: insbesondere seine Beiträge zur Ausstattung der Schlösser König Ludwigs II., Linderhof und Herrenchiemsee, oder die Entwürfe für die Glasgemälde, hergestellt durch die Hofglasmalerei F. X. Zettler im Auftrag König Ludwigs II. für die Fenster der Münchener Residenz[3]. Benczur ist nur ein Beispiel. Von

[1] In »Művészeti Lexikon« (Budapest 1965) findet sich bei jedem Künstler der Hinweis auf seinen Studienort. Hier die ungarischen Maler aufzuzählen, die in München die Akademie besuchten, grenzt ans Unmögliche. Zuletzt beschäftigte sich Géza Jászai mit dem Thema »München und die Kunst Ungarns 1800 ff.« (in: Ungarn-Jahrbuch, Sonderdruck 1970), vor ihm Thomas v. Bogyay (»Bayern und die Kunst Ungarns«, in: Studia Hungarica, 1, 1964), und vor allem der Augenzeuge Károly Lyka (»Magyar művészélet Münchenben, 1867—1896«, Budapest 1951).

[2] Zuletzt erschien von Katalin Telepy eine Neuauflage ihres dünnen Büchleins über den Künstler in der Reihe »A műveszet kiskönyvtára« des Corvina-Verlages im Jahre 1977 (hier auch Literaturübersicht).

[3] Die Arbeiten für die Königsschlösser erwähnt bei K. Lyka, a. a. O., näher lokalisiert in den amtlichen Führern zu den beiden Schlössern. Für Linderhof malte Benczur die Supraporten im Schlafzimmer: »Morgenempfang Ludwigs XIV. im Schlafzimmer zu Versailles« und »Vermählungsfeier des Dauphin in der Spiegelgalerie zu Versailles«, im Spiegelsaal: »Parforcejagd unter Ludwig XV.«. Für Herrenchiemsee im Paradeschlafzimmer die Supraporten »Taufe des Herzogs von Burgund«, »Empfang einer Gesandtschaft

KÖNYV ISTVÁN JÁNOS

Könyv István János, grafikus húsz éve

Pontezrek tárlata a várban

Rendhagyó módon nyílt kiállítás szeptember 13-án, szombaton délután a Simontornyai Vármúzeumban: miközben a vár udvarán a tamási fúvószenekar játszott az összegyűlt mintegy kétszáz érdeklődőnek, a múzeum igazgatója, Takács Mária annyit mondott, tekintsék meg a kiállítást.

A rend elhagyása annyiból volt helyénvaló, hogy a kiállító, Könyv István János nem szorul különösebb bemutatásra Simontornyán és környékén, sem mint grafikusművész, sem mint reklámtervező. A rend kedvéért: a vár kisgaléria Könyv István János munkásságából ad ízelítőt abból az alkalomból, hogy húsz éve kezdte grafikusművészi pályáját, bemutatva közel negyven, 1977 és 1997 között a keze alól kikerült kompozíciót. Többségük az alkotó kedves technikájával, az úgynevezett pontraszter-technikával készült többnyire az általa is vállalt groteszk, szürreális stílusban. Természetesen a kivétel erősíti a szabályt, s ez a kivétel – az eljárás megnevezésére való utalással – az Ezeregyszáz pont című, a Szent koronát ábrázoló 1997-es grafika, amellyel Könyv István János a Millecentenárium előtt tiszteleg. A művész – aki saját bevallása szerint nem idegenkedik a kalandozástól – a világ számos részén ott hagyta keze nyomát. Alkotásai megtalálhatóak a Parlamentben, közintézményekben, magángyűjteményekben. S bár nem Tolna megyei születésű – szintén az ő megfogalmazása –, szeretné munkáival szolgálni a városiasodó Simontornyát is. A húsz évre visszatekintő tárlatát október 10-ig láthatják.

(tf)

TOLNAI NÉPÚJSÁG 1997 szept 15

terhettek volna haza a szerb ellenőrzés alatt álló területekre.

A hét végére kiírt választás egyébként a vártnál nagyobb érdeklődés közepette zajlott le.

Mosztarban szombat délutánig a muzulmánok bojkottálták a választásokat, csak vasárnap járultak az urnák elé, miközben a horvátok leadták szavazataikat. A Neretva két partján elterülő városban a szavazás módja volt a vita tárgya. Ennek szombat délután 5 órakor végre kinyitották a szavazóhelyiségeket.

Jelentések szerint egyes körzetekben hiányzott a választási dokumentumok egy része, ezért lassabban haladt a voksolás. Brckóban a kezdeti nehézségek ellenére zavartalanul folyt a választás.

Az első eredményeket várhatóan szeptember 20. után teszik közzé.

Tízeres tömeg tüntetett Tel-Avivban a békéért

Harcok a Közel-Keleten

Az amerikai külügyminiszter ingázásának sikere felülmúlta a várakozásokat – így értékelte Madeleine Albright közel-keleti misszióját Hoszni Mubarak egyiptomi elnök.

Albright asszony Szíriából érkezett Alexandriába, majd továbbutazott Dzsiddába, ahol negyvenöt perces megbeszélést folytatott Fahd szaudi uralkodóval és a külügyminiszterrel.

Tel-Avivban több mint tíz-

mon Peresz volt miniszterelnök elítélően szólt a békefolyamat megakadásáról, és ezért részben *Netanjahut* tette felelőssé.

A hét végén folytatódtak az összecsapások Dél-Libanonban. Izraeli helikopterek péntek este az Irán-barát Hezbolah két állását támadták. A rajtaütésben hét libanoni katona és egy asszony az életét vesztette. Meghalt a szélsőséges Hezbollah vezetőjének, Haszan Naszrallah sejknek legidősebb 18 esz-

Könyv István János: Minden előttem áll

Magyar Nemzet 1984. X. 27

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Könyv István János,
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 MAR 3. 01

1021

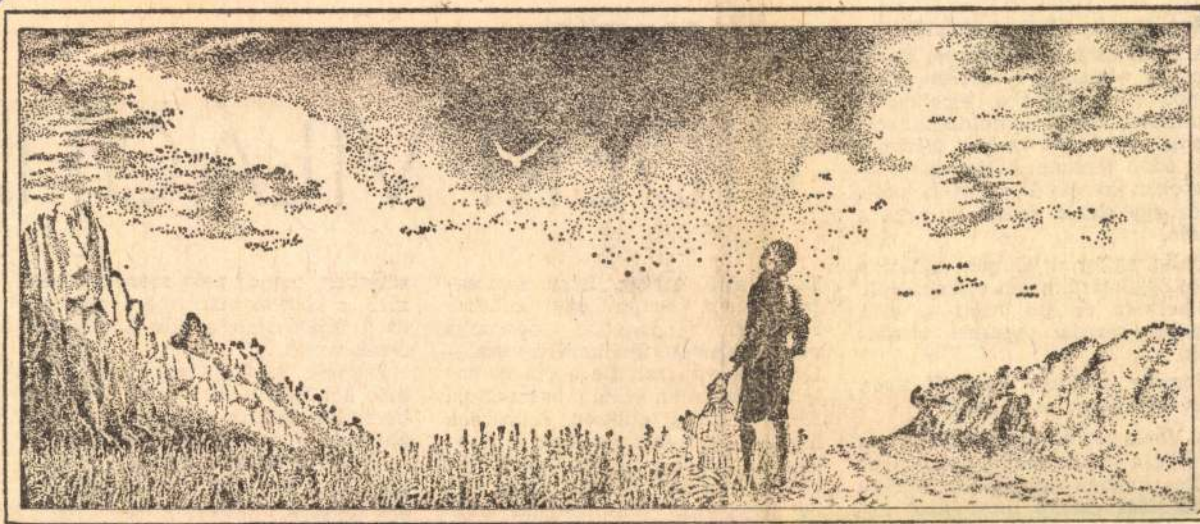

Könyv István János rajza

GALSAI PONGRÁC:

VIDÉKI VILÁGHA

Egy éjszaka alatt megtörtént.
A front azon a novemberi éjsza-
n úgy vonult át a városon, föl-le
apódva, a magasba emelkedve,
zuhanva, fehér templomfalakon,
polákon, békés családi háztető-
n, ódon tereken, hegyoldali sző-
orokon keresztül, mint holdtöl-
kor egy sietős felhő árnyéka a
dön.
Pedig akkor éjjel nem sütött a
ld. Egyöntetű, borús éjszaka volt.
emerkélt az eső, mint a gríz.
ddről szerda reggelre virrad-
nk.
Nemrég múltam tizenhét éves.
ost kezdődött az ifjúság.
A Vörös Hadsereg bevonulását a
rosba a Felsővámház utcai, föld-
ntes házunk ablakából néztem
gig. Két cserép muskátlitő kö-
l. Egy henger alakba csavart pok-
ra könyökölve. Mint valami vi-
végi családi páholyból. A másik

Talán attól tartva, Isten sorscsa-
pásszerűen, netán egy zuhanó-
bombázó formájában bosszulja
meg, hogy késő férfikorában szakí-
tott az egyházzal. De a pincét ha-
lálfélelem ellen ritkán használtuk.
Nem volt rá szükség. A sziréna
hangja úgy csavarta meg a leve-
gőt, mintha egy őrült klarinéton
gyakorlatoznék. Utána csönd. Az
ég magasában más irányba húzó
bombázógépek zúgásának különös
csöndje. Apám a fehér kertiszék-
ben nyugodtan tovább olvasta a

sötétben, mondj neki szépeket, ha-
zudj, s közben bizgeréld a nyakát,
itt a fülük alatt a nők különösen
érzékenyek . . ."

Estefelé, amikor már a géppus-
kák köhögését is hallani véltük,
berendezkedtünk a hosszú éjsza-
kára. Anyám az öreg elnyűtt reve-
rendáját a szenespincébe, a stifol-
dereket a kéménybe, a dunsztoso-
kat meg az ereszcsatornába rejtet-
te. „Most már nem halhatunk
éhen!" Majd egy rozoga sezlo
két fotelt s mindenféle meleg

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-726

Könyv István, grafikus

ZALAI HÍRLAP
1981 APR 15

1021

Kiállítások

A nagykanizsai képzőművészeti stúdió tárlata

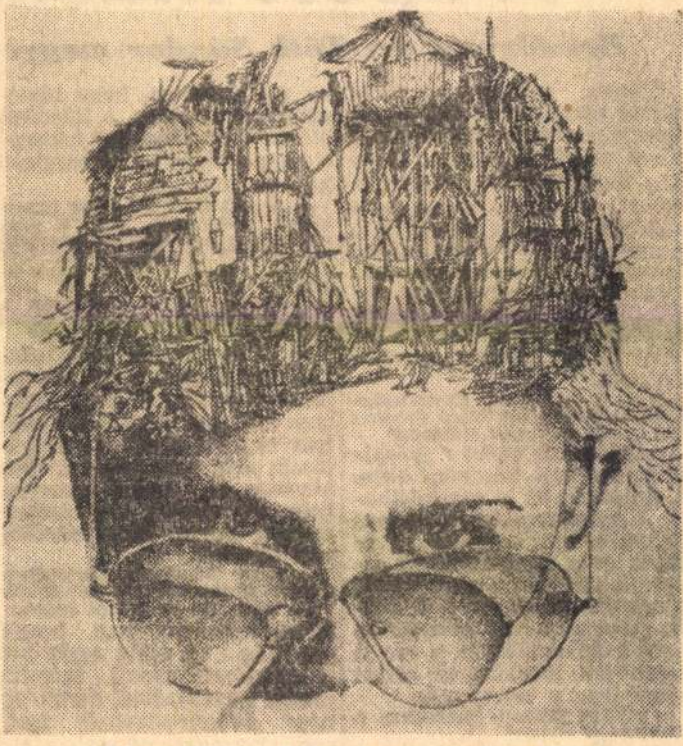

Könyv István: Bábel tornya című grafikája.

A nagykanizsai képzőművészeti stúdió fiataljainak mind technikájában, mind témájában változatos képet nyújtó tárlata anyagából ismerkedjünk meg közelebbről is néhány kiállító művelvel. Belépve *Könyv István* grafikái fogadják a látogatót, amelyek különös világba kalauzolnak. A kifinomult technika és a biztos rajztudás érdekes látványt varázsol elénk. Látásmódját az érzelmi kontrasztteremtés igénye hatja át. Ennek alávetve alkalmazza formai elemeit is. Barokkos mozgalmasság és romantikus érzelmek elegyednek grafikáin a mai érzésvilággal, korunk mentalitásával.

Ludvig Zoltán kiállított képei a felületképzésben mutatnak újat. Vegyestechnikával készült sorozatával kellemes hangulati hatást vált ki a nézőből. Újszerűek térplasztikái, s kis szobrocskái is. Mindkettőt elsősorban az újszerű látásmód, a hétköznapiban is a különös meglátttatása vezérli. Egy parasztcsalád mindennapi eszközeiből készített „modern" szobrai, s újszerű téri ritmust teremtő farostlemez kompozíciói egyaránt formabontó látásmódjának bizonyítékai.

Vértényi Lajos képein a tudomány és a műszaki rajz ridegsége keveredik a líraisággal, az árnyalatgazdag lágy motívumokkal. Kisplasztikáin a tömör formák, szép felületek, s ezek kontrasztjai nyernek teret, a hajlított csillogó fémlemez és a matt festett fa kombinálásával.

Kotnyek István fantáziája és rajzainak művessége, amit már korábbi bemutatkozókon is megismerhettünk — a régi. Kubisztikus elemekből építkező rajzain, festményein a valóságot jól ötvözi a fantasztikummal.

S persze a többiek sem maradnak el, mindannyian, hozzáadják a maguk világát a kiállítás anyagához. *Bedő Sándor* finom, árnyalt színeit, *Bányai Péter* lényeglátását, *Járási Ildikó* tűzzománcainak megfogó egyszerűségét. *Pasqualetti Zsófia* nonfiguratív líraiságát, *Harangozó Ferenc* karikírozó hajlamát, *Farkas Zsuzsa* oldott akvarelljeit, *Szarjas Gertrud* mozaikhatású kompozícióit.

Mindent összevetve úgy tűnik, hogy a Kanizsa Képzőművészeti Stúdió szép eredményeket tud felmutatni, s alkalmas fórum ahhoz, hogy megyénk fiatal amatőreinek újat akaró, új gondolkodásmódot, szemléletet tükröző törekvéseinek otthont adjon.

M. H.

A sport másik

Beszélgetés dr. Tóth Sándor megyei

Modern világunk — elképesztő rekordokat szülő — élsportjában egyre több az olyan káros kísérőjelenség, ami élénken foglalkoztatja a közvéleményt. A pénz és ennek vonzataként, a teljesítménynövelő doppingszerek megjelenése számtalan veszélyt hordoz. Ezekről és a megváltozott arculatú versenysport orvosi problémáiról beszélgettünk dr. Tóth Sándor megyei sportfőorvossal.

— Mi a mai, egyre fantasztikusabb eredményeket elérő élsportban a sportorvoslás feladata?

— Munkánk eltérő a gyógyító orvosokétól, bár mint elem, a gyógyítás itt is megtalálható. A sportorvoslásban hármas tagolódás van: megelőzés, gondozás és a gyógyítás. Az orvosnak elsősorban nem sérült sportolók gyógyítása a feladata, hanem annak elősegítése, hogy a felkészülés és a versenyek alatt lehetőleg ne sérüljenek meg a versenyzők.

— Milyen jelenleg hazánkban a sportorvosi ellátás?

— Eléggé elmaradtunk a nemzetközi színvonaltól, ami azért is szomorú, mert az 50-es években modellnek számított a magyar sportorvosi rendszer.

Sajnos nem éppen csábító ez a pálya. A gyógyító-orvosi hivatás vonzóbb és hálásabb terület. Véleményem szerint azonban a sportorvos is kivívhatja magának a megfelelő társadalmi elismerést. Egy példa a lehangoló helyzet érzékeltetésére: míg a hazai úszó és vízilabda válogatottnál egy fél-állású orvos dolgozik, addig az NDK-ban 17 főállású sportorvos tevékenykedik ezen a területen.

— Milyen megyénk sportorvosi hálózata?

— Zalaegerszegen, Nagykanizsán, Keszthelyen, Lentiben, Zalaszentgróton és Letenyén az alapellátás megoldott. Ezeken a helyeken kórházi, illetve rendelőintézeti háttér segíti az orvos munkáját. Zalaegerszegen a megyei kórházban speciális kémiai és biológiai elemzéseket is el tudnak végezni. A legegyedibb vizsgálatokat, melyekre nincs berendezkedve a megye egészségügyi bázisa, Budapesten a Sportkórházban végezhetjük el.

— Hány főállású sportorvos dolgozik ma Zalában?

— Jelenleg három, ebből a megyeszékhelyen kettő, Nagykanizsán pedig egy. Keszthelyen a közeljövőben tervezik

ha azt mondom, hogy lépéselőnyben vagyunk. A jelenlegi ötéves terv országos koncepciója a Zalában már meglevő hálózat kiépítése.

— A mai élsport egyik legnagyobb problémája, hogy a pénz már szinte csillagászati összegekkel került kapcsolatba a versenyzőkkel. Ennek következménye, hogy a sportolók a minél jobb teljesítmény elérése érdekében a doppingszerekhez nyúlnak. Mi a véleménye erről a jelenségről?

— A sportorvosi állásfoglalás egyértelműen elítéli a doppingszerek használatát, amelyek többsége rendkívül veszélyes testidegen anyag. Utóhatásaik még nem teljesen tisztázottak, de annyi bizonyos, hogy az esetek többségében nagyon súlyos, kóros elváltozást okoznak.

— Sokat beszélnek mostanában a nemi hormonok alkalmazásáról.

— Igen, és ez a női sportolókkal kapcsolatban került napvilágra. A világ egyik női úszónagyhatalmának számító ország versenyzőinél derült ki, hogy teljesítményüket férfi nemi hormonokkal serkentették. Mint utólag bebizonyosodott, ennek alkalmazása maradandó károsodásokat okozott az úszólányok belső nemi szerveiben, de külső elváltozások is jelentkeztek. (Például: bajusz, szakáll).

— Újra hallani az úgynevezett vérdoppingról. Mi ennek a lényege?

— Évekkel ezelőtt, főleg a skandinávok körében terjedt el ez a módszer. A versenyzőtől meghatározott mennyiségű vért vesznek, s azt konzerválják. A vérveszteség hatására a

A PÁLY

Sikerült egy kísérlet kezdete, s most a kívánalom kettős: folytassuk, de egyben túl ne értékeljük!

A ZTE labdarúgó-csapatának fiatalításáról van szó. A csapat gyenge eredményei, s főleg a sok alacsony egyéni teljesítmény láttán sokan egyre sürgetőbben emlegették: meg kellene próbálkozni a saját nevelésű fiatalokkal. Nos, szombaton Dunaújvárosban erre sor is került, méghozzá két újoncot is avattak a kék-fehérek. S egyöntetű a vélemény: jól megállták a helyüket. Bejigazolódott tehát, hogy nem

Könyv István János, grafikus

Könyv István János rajza

4.

Élet és Irodalom Bp. 1984. máj. 30 XXVIII/13

ÁGH

j neki szépeket, ha-
bizgeréld a nyakát,
tt a nők különösen

kor már a géppus-
is hallani véltük,
k a hosszú éjsza-
z öreg elnyűtt reve-
espincébe, a stifol-
énybe, a dunsztoso-
szcsatornába rejtet-
r nem halhatunk
gy rozoga sezlont,
ndenféle meleg hol-

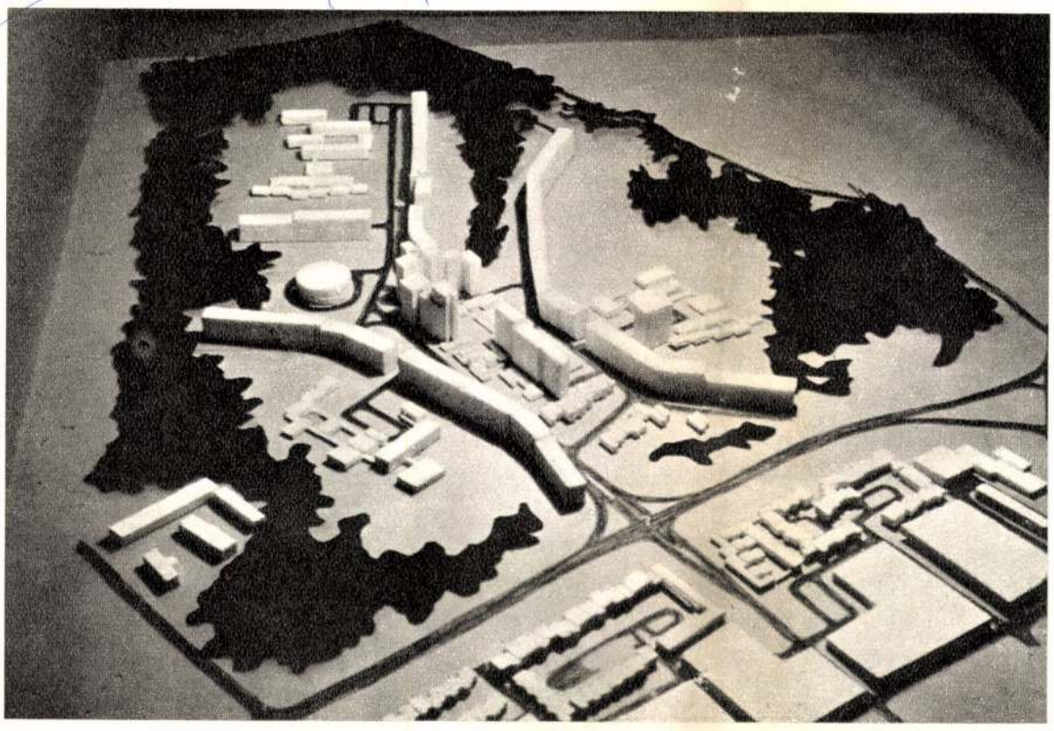

Sopron, ÉK-i lakótelep. Tervezték: Könnyü Csaba és munkatársai

Könnyű Csaba

Régi városok – mai lakótelepek

Légifelvétel Sopron belvárosáról. MTI fotó. Járai Rudolf felvétele

Századunk mindenféle tevékenységében félreérthetetlenül leolvashatók a koncentrálódás jelei. Elég ha utalunk az ipari, mezőgazdasági termelés, a kereskedelem, tudomány, hírközlés stb. tevékenységére. A településeknél is feltartóztathatatlanul a koncentráció igénye jelentkezik, mind a munkaadó, mind a munkáltató részéről! Ennek szükségszerű velejárója, hogy a primitív települések elnéptelenednek. Sietteti ezt a folyamatot a mezőgazdaság koncentrált, intenzív fejlődése is.

Összpontosítás vagy szétforgácsoltság?

Vannak, akik hat, mások tizenkét nagyvárosi agglomerációban látják településhálózatunk jövőjét. Ez nagyjából mindegy. Ami lényeges: azonos színvonalú nagyvárosokat kell létrehozni. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy meglevő településhálózatunkat korszerű közművekkel, utakkal stb. ellátni — gazdasági lehetőségeinket figyelembevéve — lehetetlen; de értelmetlen is, ha a 30—50 éves várható fejlődést vizsgáljuk. Elég, ha a rendkívül korszerűtlen úthálózatra gondolunk. Sok kis bekötőút, vasútvonal építési költségeiből az igényeknek megfelelő, nagyvárosokat összekötő autóutakat, gyorsvasutat lehetne építeni, rövid idő alatt.

Ezért az elkövetkező évek feladata, a fő cél: városi agglomerációk létrehozása. A lakótelepeket pedig ma már a jövő igényeivel számolva kell tervezni. A településeken a lakótelepek jelentik a legkisebb egységet, ezért *korunkban éppen az új települések létesítése, vagy a régi települések bővítésének problémája az egyik legizgalmasabb és legfelelősségteljesebb feladat.*

Bővítés esetén a következő problémákra kell elsősorban megoldást találni:

a) a bővítés *nagyságrendje* (lakásszám),

b) korunk általános követelménye a tervezett nagyságrenddel szemben,

c) a nagyságrend és az adott körülmények között alkalmazható legkorszerűbb építésmód (technológia),

d) a bővítés elhelyezkedése a tájban (terepadottságok),

e) a bővítés organikus és vizuális kapcsolata a meglevő településsel.

E kérdések megoldásánál a XX. század minden tudását fel kell használni és figyelmen kívül kell hagyni minden megrög-

kai munkások és a termelést közvetlenül irányító műszaki dolgozók, 20 százalékát pedig fiatal házasok kapják meg.

A lakásigénylések nagy tömege és az átadásra került lakások száma közötti eltérés miatt a kielégítés mértéke rendkívül alacsony. A tanácsok például 1968-ban a fiatal házasok részére 1027 lakást tudtak juttatni; ugyanakkor a házasságkötések száma Budapesten 20 548, a megyei jogú városokban 5771 volt.

A lakásra várók között több ezer — és emelkedő irányzatú — azoknak a száma, akik jogcím nélkül használják lakásukat. Számos bírói ítéleten alapuló határozat nem kerülhet végrehajtásra, mert nincs szükséglakás. Tovább nehezíti a lakáskiutaló tanácsi szervek munkáját, hogy sok lakást kell kiüríteni életveszély, városrendezési és beruházási feladatok miatt. Növeli a lakásigényeket a családok elaprózódása is.

A lakóházak átlagos élettartama 50—100 év, tehát évenként 1—2 százalék avulással lehet számolni. A lakásigényeken felül tehát az avulásnak megfelelő számú lakás pótlásáról is gondoskodni kell. Amennyiben pedig a meglevő lakásállomány rendszeres karbantartása és időbeni felújítása nem történik meg, az avultság foka progresszív mértékben emelkedik. Az állami lakásállomány karbantartására és felújítására fordított összeg évenként országosan közel 1,4 milliárd forint. Ebből a budapesti állami lakóházak karbantartására és felújítására 1968-ban 860 milliót, 1969-ben 1309 millió forintot használtak fel, s ez lényegesen kevesebb, mint amennyi szükséges volna a lakóépületek állagának megóvásához.

A lakásépítést szolgáló beruházási alap részben társadalmi, részben egyéni felhalmozásként jön létre. A bér- és szövetkezeti lakásépítések alakulása szempontjából döntő jelentőségű a nemzeti jövedelem nagysága s felosztásának aránya fogyasztási illetve felhalmozási alapra. A felhalmozási alapnak a lakásépítésre fordítható része lényegében meghatározza az állami lakásépítés volumenét. Tehát a lakásépítések növelését — meglevő építőkapacitások esetén is — a nemzeti jövedelem növekedése, illetve a kormány elhatározása szabja meg.

A bér- és szövetkezeti lakások nem a piaci mechanizmus keretében kerülnek elosztásra. A bérlakásokat a tanácsok által kijelölt lakók minden előzetes anyagi hozzájárulás nélkül, ingyenesen kapják, és azok használatáért a piacinál lényegesen alacsonyabb összegű lakbért fizetnek. Az alacsony lakbérekből befolyó bevétel a fővárosban a lakóházak fenntartására fordított kiadásoknak még 50 százalékát sem fedezi. A szövetkezeti lakások tulajdonosai a lakásjuttatáskor befizetett előtakarékossági összegen felül havonta törlesztik az OTP-től kapott hosszú lejáratú kamatmentes hitelt. A törlesztett részlet körülbelül kétszerese az azonos típusú bérlakások lakbérének. Mivel a szövetkezeti lakások árába jelentős összegű állami támogatás épül be, s ennélfogva azok ára lényegesen alacsonyabb, mint a magánerőből épült hasonló nagyságú és minőségű lakások költsége, ezért elosztásuk szintén nem történhetik a piaci mechanizmuson keresztül; a szövetkezeti lakásokat is a tanácsi szervek osztják el.

Az életszínvonal egyik fontos tényezője a lakásellátottság mértéke és a lakások kulturáltsága, korszerűsége. Az életszínvonal általános növekedése mellett a kis jövedelmű, többszemélyes családok egy részének életszínvonala éppen a magas lakásárak, illetve a lakáskérdés megoldásáért vállalt terhek következtében az átlagosnál alacsonyabb. A kis jövedelműek lakásproblémáját csak bérlakás juttatásával lehetne úgy megoldani, hogy életszínvonaluk ne csökkenjen. Mivel a bér- és szövetkezeti lakások iránti igények jelentősen meghaladják az épülő lakások számát, az alacsonyabb jövedelmű családok is sok esetben építeni, vagy vásárolni kényszerülnek azért, hogy lakáshoz jussanak.

A személyi jövedelmek többségükben — különösen a munkabérek — a munka szerinti elosztás elve alapján kerülnek szétosztásra. A munka szerint elosztott jövedelmek a munka különbözősége következtében a jövedelmek differenciálódását eredményezik. A jövedelmi különbségek alakulását a családnagyság is erősen befolyásolja. Azáltal, hogy a lakásokat a dolgozók egy része ingyenesen kapja, mások viszont annak megszerzéséért anyagi áldozatot vállalnak — a lakás-árrendszer és az elosztási formák következményeként —, az általános életszínvonalon belül jelentős különbségek keletkeznek, s ez társadalmi feszültségek okozójává válik. Például egy kétszobás — 50 m² alapterületű — állami bérlakás havi bére négyzetméterenként 2,70 Ft, összesen évi 1620 Ft. Egy ugyanilyen nagyságú szövetkezeti lakásnál a fizetési kötelezettség: 20 000 Ft egyszeri befizetése, 1000 Ft évi fenntartási költség, továbbá 3600 Ft évi OTP törlesztés, összesen tehát 4600 Ft. Az állami kölcsön igénybevétele nélkül épített lakás építési költsége 200 ezer Ft; évi 5 százalékos kamata 10 ezer Ft lenne, a fenntartási átlagköltség 2 százalék, összesen tehát évi 14 ezer Ft. Ez az oka annak, hogy a fővárosban évenként épített lakásoknak alig 4 százalékát képviselik a tisztán magánerőből épült lakások.

Az évenként növekvő bankbetét-állomány nem jelenti azt, hogy a megtakarításokban az alacsony jövedelmű, több családtagú dolgozók is nagyobb összeggel részt vesznek. A növekedés zöme a magasabb jövedelemmel rendelkező családok megtakarításaiból adódik. Ezek a családok, a korszerű lakáson kívül, valószínűleg rendelkeznek már a főbb tartós fogyasztási cikkekkel, és személygépkocsival is.

Önként adódó kérdés: mit kellene tenni a lakásellátás területén ahhoz, hogy a kis fizetésű és nagycsaládos dolgozók életszínvonala és főként lakáskörülményeik gyorsabban javuljanak?

Néhány javaslat, válaszként:

— Az építőipari dolgozók nagyobb tömegét foglalkoztassák a lakásépítkezéseknél. (Budapesten az állami építőiparban foglalkoztatottak átlagos létszáma 1969-ben 130 ezer volt, ebből 96 ezer munkás. A fővárosi lakásépítkezéseken — a Szolnok és Zala megyei Állami Építőipari vállalatok dolgozóival együtt — kb. 5 ezer munkás dolgozott.)

— Növeljék a lakásépítés mennyiségét.

— Az új lakások között növekedjék a bérlakások részaránya.

— Módosítsák a lakáselosztás rendjét, oly módon, hogy a kisjövedelmű, nagy családos dolgozók az eddiginél nagyobb arányban jussanak bérlakáshoz.

— Az egyedülállók és az idősebb házaspárok részére épüljenek szállodaszerű — különféle szolgáltatásokat is nyújtó — lakások.

— Vizsgálják meg, nem lenne-e helyes a kizárólag bérből és fizetésből élő dolgozóknál a lakáspótlék-rendszer valamilyen — a szociális körülményeket kedvezően befolyásoló — formáját kialakítani.

(1970, március)

zött, begyepesedett szokást, esztétikai dogmát és az eltűnt építészet utáni nosztalgiát.

Milyen legyen egy új lakótelep?

Vegyük példaként nagymúltú városunkat, Sopront. Az elmúlt év végén volt a város ÉK-i részén létesülő lakótelep tervpályázata. Ez egy mai, konkrét, egyúttal a jövő problémáit tartalmazó feladat.

A város jelenlegi létszámának mintegy harmadával kívánja bővíteni lakosainak számát, figyelembevéve a város várható fejlesztését. Ez a nagyságrend Budapesten közepes, Sopronban *nagy lakótelep: 3000 új lakás. Ma a világ hasonlóan fejlett országaiban a mennyiségeket tekintve, a tömeges lakást tartalmazó épület és a 2-től 8 lakásos társasház kategóriában sűrűsödik az igény.*

Természetesen, ezek aránya országonként más és más. Hazánkban az állami építőipar által épített lakótelepeken az igényes, néhány lakásos lakóház 10% körül lehet.

Korunk a maximális ellátást, szolgáltatást csak koncentráltan szervezett egységben tudja gazdaságosan biztosítani. Gondoljunk a világszerte növekvő számú szupermarketekre és a mindent szolgáltató kombinátokra. A koncentrált ellátás elveszti értékét, ha nagy távolságokról kell megközelíteni, ami a vízszintesen széthúzott (két-három emeletes) lakótelepnél elkerülhetetlen.

Ezért szükségszerű a lakásszám tömörítése a kereskedelmi, szolgáltató, közintézmény stb. centrum körül, ami a lakásterületek csökkentése nélkül csak az épületek emeletszámának növelésével oldható meg.

Ezen túlmenően ma alapvető követelmény a lakótelepek tervezésénél, hogy a benne lakók minél egészségesebb természeti környezetben lakjanak, ugyanakkor a városias élet is jelen legyen. A városias hangulat csak állandó, a centrum felé, illetve afelől áramló mozgással valósítható meg. A kihalt utca mindig falusi hangulatot mutat. A századfordulóra jellemző sűrű, áttekinthetetlen telepítést új lakótelepeinknél szintén elvetjük.

Csak világos, áttekinthető, koncentrált belső életű és a természettel szoros kapcsolatot kereső, a legkorszerűbb építőtechnikán, esztétikai normán és léptéken alapuló lakótelep lehet korszerű.

Még látszólag sincs ellentmondás Sopron történeti, a maga idején korszerű és városias központja, épületmagasságai, belső organizmusa, léptéke — és az új harmadnyi Sopron XX. századi követelmények szerinti megfogalmazása és léptéke között. Annál kevésbé, mert a régi városközpont léptékének folytatása egy új mai lakótelepben nem emelné, hanem rontaná amannak értékét.

A két hegy közötti völgyben, a bécsi út felől, *a mi korunk építészetének kell megjelennie*, úgy, hogy eközben a régi Sopron belső városmagjának motívumai tovább élhetnek s összekössenek korokat.

Parkosítás, közművesítés

A középkorias zárt védővonalak szétnyitva hordozhatják korunk kitárulását a természet és annak korlátlan megismerése felé. Az épület-ívek közé feszül a koncentrált üzleti és szolgáltató központ, magas lakóépületekkel kihangsúlyozva, s idézve a régi Sopron épületszigeteit.

Az új lakótelep artisztikus ellenpontja lehet a régi városközpontnak, kiemelve annak méltán nagy építészeti értékét és ma már utánozhatatlan léptékét. A zöldbe ágyazott lakótelepeken az otthonok ablakaiból zavartalan kilátást kell biztosítani a szép tájra. Meg kell oldani a parkosításnak azt a problémáját, amellyel szinte minden lakótelepen küzdünk. Nevezetesen: nem elég megépíteni a parkokat, hanem azokat rendszeresen gondozni kell. Erre, főleg vidéken, sem pénz, sem víz, sem munkaerő nem áll rendelkezésre. A gazdaságos, korszerű megoldás az lehet, hogy a parkot az épületek, illetve a közös területek, intézmények körül koncentráljuk; az ezen kívüli zöldterület az erdő, ami viszont nem igényel különösebb gondozást.

Az évente mintegy 600 új lakás megépítése csak a legkorszerűbb házgyári, illetve térzsaluzatos technológiával valósítható meg. A házgyári technológia igen nagy gépesítési, szállítási igénye koncentrált, középmagas épületek, szalagházak építését teszi lehetővé, illetve csak így gazdaságos. A vidéki viszonyoknak és vállalati felkészültségnek, felszereltségnek ennél a lakásszámnál jobban megfelelő OUTINORD technológia négyzetméterenként mintegy 800—1000 Ft-tal olcsóbbá teszi a lakásokat.

Rendkívül fontos probléma a lakótelepeknél — de a meglevő településeknél is — a közművek kérdése.

Magyarország közműellátása sok kívánnivalót hagy maga után. *A közművesítésre fordítható összeg és a mélyépítési kapacitás, különösen vidéken, az igényekhez mérten nagyon kicsi. Ezért ró különös felelősséget az építtetőkre és a tervezőkre a közművesítés, amikor lakótelep építését tervezik.*

A budapesti Egressi úti lakótelepen átlag 5 szintes épületeket tervezve:

alacsony szőnyegszerű beépítésnél csatornából	0,82 fm/fő
vízvezetékből	0,59 fm/fő
gázvezetékből	0,70 fm/fő

a páskomligeti lakótelepen átlag 10 szintes épületeket tervezve:

csatornából	0,66 fm/fő
vízvezetékből	0,35 fm/fő
gázvezetékből	0,46 fm/fő

kerül megépítésre.

A Sopronra készült tervjavaslat szerint, átlag 10 szintes épületekkel számolva:

csatornából	0,30 fm/fő
vízvezetékből	0,24 fm/fő
gázvezetékből	0,23 fm/fő

megépítése volna szükséges. Azt hiszem, ezek a számok a lakótelep-építés gazdasági következményeit mindennél jobban mutatják.

Még hosszan lehetne boncolgatni azokat a szinte dramaturgiai szempontokat, amelyek egy meglevő történelmi városközpont és egy új lakótelep között fennállnak. Hangsúlyozni kell, hogy milyen hallatlan felelősség terheli a lakótelepek építtetőit és tervezőit — különösen az építészt, aki formába önti a lakótelepet —, mert ezekben sok ember él, és az utókor bennünket ebből az alkotómunkából ítél meg — vagy elítél.

Remélem, hogy egyre több gondolat születik és lát napvilágot korunk e nagyjelentőségű kérdéséről. Itt az ideje, hogy az elkövetett hibákból leszűrjük a tanulságot, s felszámoljuk azokat az esztétikai és egyéb előítéleteket, amelyek nehezítik a korszerű, magasszínvonalú szocialista lakótelepek építését. Csak így tisztázhatjuk a koncentrált magyar településhálózat igényének megfelelő városfejlesztés alapkérdéseit.

Soproni utca. Lőrinczy György felvétele

Dr. Nemes Tibor

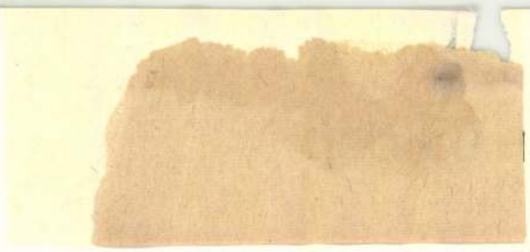

A háztartási gépek javítása

A lakosság igényét a tartós fogyasztási cikkek iránt a rádió, televízió, magnetofon, mosógép, hűtőgép, porszívó, padlókefélő, s egyéb háztartási cikkek gyors elterjedése mutatja. Jól szemlélteti ezt néhány fogyasztási cikk számának növekedése.

Fogyasztási cikk	Száz háztartásra jutó állomány (darab)	
	1960	1968
Háztartási hűtőszekrény	1,2	19,7
Háztartási mosógép	14,7	48,6
Háztartási porszívó	3,5	23,8
Rádió (előfizetők száma)	72,2	78,6*
Televízió (előfizetők száma)	3,4	43,7

* Az előfizetők számánál lényegesen nagyobb a növekedés, ui. a zseb- és táskarádiók elterjedésével egy előfizetőre nemcsak egy rádió jut.

A tartós fogyasztási cikkek gyors elterjedése világjelenség. Így pl. a televízió-előfizetők számának alakulása néhány országban a következő volt:

	1960	1964
Ausztria	193 000	586 000
Csehszlovákia	795 000	1 899 000
Franciaország	1 902 000	5 414 000
Jugoszlávia	20 000	393 000
Lengyelország	426 000	1 698 000
Magyarország	104 000	675 000

Ezek a cikkek a lakosság életkörülményeinek javításában, kulturális igényeinek kielégítésében jelentős szerepet töltenek be.

Ugyanakkor egy-egy háztartáson belül mind több olyan berendezési tárgy jelenik meg, melyek rendszeres karbantartást és időnkénti javítást igényelnek. Ezért különösképpen fontos az erre hivatott szervezet feladata.

Gelka — szövetkezeti ipar — magánkisipar

A fővárosban 1969-ben 400 ezer televízió és 950 ezer rádió-előfizető volt. A kiskereskedelemben a múlt évben 64 ezer hűtőszekrényt, 30 ezer mosógépet és 40 ezer porszívót vásároltak. A lakosság használatában levő elektromos és elektroakusztikai háztartási készülékek javítását a Gelka Vállalat, 4 kisipari szövetkezet és 388 magánkisiparos végzi.

A javítások teljesítményértéke az elmúlt években jelentősen növekedett. Míg 1965-ben elektromos háztartási gépjavításra 62 milliót, addig 1969-ben 79 milliót, elektroakusztikai cikkek javítására pedig a korábbi 58 millióval szemben 75 milliót fordítottak.

Egy év alatt a szocialista szektor mintegy 500 ezer darab elektroakusztikai cikket és 200 ezer darab elektromos háztartási gépet javított.

A javítási érték növekedése — mely összesen 28%-nak felel meg — a szocialista szektor erőteljes, míg a kisipar mérsékelt ütemű fejlődésének köszönhető. A három szektor tevékenysége százalékos megoszlásban a következő:

minisztériumi ipar (Gelka) 51%
szövetkezeti ipar 11%
magánkisipar 38%

Az utóbbi évek beruházásaival jól felszerelt, korszerű műszerekkel ellátott üzlethálózat jött létre. Ezáltal a javítási igények kielégítése a szocialista szektor központi javítóüzemeihez kapcsolódó felvevőhelyek, illetőleg a javítóműhellyel rendelkező fiókok (szervizek) útján történik.

1968 végére a tanácsi szervek koordinációs és szervező tevékenységének eredményeként lényegében befejeződött a szükséges hálózat kiépítése és megszűntek az e szolgáltatásokkal ellátatlan területek.

A telepítést most már elsősorban ott kell biztosítani, ahol új lakótelepek illetve városközpontok alakulnak ki.

Négy év alatt 8 szolgáltatóipari üzletház épült a peremterületeken, melyekben elektroakusztikai és háztartási gépjavító felvevő fiók vagy szerviz is működik. Ezek többsége — valamint a lakótelepek szervizei — méreténél és felszereltségénél fogva alkalmas nagyobb körzetek igényeinek kielégítésére. A fővárosban az elektroakusztikai cikkek javítását 200, míg az elektromos háztartási gépek javítását a szocialista és a magánszektor együttvéve 330 felvevő helyen végzi.

A harmadik 5 éves terv időszakában megváltozott a szolgáltatásokat végző szervezetek formája, és jelentős volt a műszaki fejlődés is.

A minisztériumi iparhoz tartozó Gelka központi és szakosított javító bázisa lényegében kialakult; hasonló irányú a fejlődés a szövetkezeteknél is.

A diszpécser szolgálatok bevezetésével javult a szervizek kapacitásának kihasználása, meggyorsult a készülékek javítása, csökkent a vállalási határidő. A kisebb hibákat már legtöbbször a helyszínen megjavítják, míg a nagyobb javításokat a szervizekben végzik. Ez utóbbi esetben a hibás készülék beszállításáról sok esetben a szerviz gondoskodik. A gépek műszeres vizsgálata lehetővé teszi a hibaforrás gyorsabb és jobb feltárását, a munka minőségének javítását.

1. Franczia csapatok megérkezése Fez alá. — 2. A seriffek tüzérsége visszatér egy csata után Fezbe. — 3. Az Ued-Uizlani átjáró egy vizesés fölött. — 4. Foglyokat vezetnek a szultán elé. — 5. Mulai-Idrisz, a szent város mecsetje és minaretje.

MAROKKÓI KÉPEK.

REZÁNOV.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Atherton Gertrude.** Angolból fordította **Esty Jánosné.**

XVII.

Donna Ignácia elképpedve hallgatta, a mint férje kitörő szóáradatban tudtára adta a történteket.

Az ő egyszerű felfogása Rezánovot eddig oly mérhetlen magasságra helyezte, hogy kaliforniai leány még csak nem is álmodhatott a vele való házasságról; és miután éles anyai ösztönével kiérezte az orosz feltétlen megbízhatóságát, udvariaskodásának nem tulajdonított több fontosságot, mint kisérete tagjai semmitmondó legyeskedésének a többi leány körül.

— Szent Szűz, — nyögte, midőn szóhoz birt jutni, — Szűz Anyám! Egy eretnek! És a mi Conchánkat akarná tőlünk elrabolni! És ő elmenne vele Szent-Pétervárra! Tizezer mérföldnyire innen! A papokhoz vele . . . még ma . . . most, rögtön!

Concha ágyára vetette magát, ama reményben, hogy egy kissé elszunnyadni lesz képes, midőn Malia (mert Rózát Don Mario Sal házába küldték el) azon üzenettel jött be hozzá, készüljön rögtön, szüleit a misszióba elkisérni.

Kedvetlenül kelt fel, azonban kis dolgokban feltétlen engedelmességet tanusított szülei iránt. Nehány pillanat mulva már atyja oldalán lovagolt ki a presidio kapuján. Donna Ignácia mögöttük döczögött a «carettá»-ban, ez egy alacsony, otromba jármű volt, erős kerekekkel, de rugók nélkül, két ökör volt eléje fogva, melyet egy mustangon ülő gyermek hajtott.

Az utazás teljes csendben folyt le, nehány hangos átkozódást kivéve, melylyel a gyerek az ökröket biztatta, egy esetleges Ay Yi! kiáltással fűszerezve.

— Madre de Dios! Szentséges Szűz! Lyukat éget már a fejembe a nap, — hallatszott néha Donna Ignácia szájából, kinek fokozódó kényelmetlen helyzete feledtette vele egy pillanatra nagy baját.

Don José rá sem nézett leányára; reggel óta tiz évvel látszott idősebbnek. Homályosan belátni kezdte, hogy Concha szenved, még pedig oly mértékben, mely ahhoz a szenvedélyes kitörésekhez nem volt hasonlítható, midőn valamely Mexikóból megrendelt új ruhája nem elégítette ki, vagy megtagadták tőle, hogy nehány napra Montereybe ellátogasson. Az a tudat, hogy legkedvesebb gyermeke így szenved, a

Az emléktábla.

saját szivét is marczangolta, de e miatt csak Rezánovot átkozta és eltökélte, hogy mindenképen azon lesz, hogy a kormányzó az orosz kivánságát teljesítse és így minél előbb megszabaduljon tőle Kalifornia.

Padre Abella a breviáriumot lapozgatva rótta a misszió hosszú folyosóját, azért fohászkodott, hogy új reverendájának puha, kellemes érintése által el ne téríttessék az igaz útról, midőn meglátta a presidio lakóit a homokbuczkáról lefelé kanyarodni, sietve elcsoszogott, hogy megrendelje számukra a frissítőket és ép idején érkezett az udvarra, hogy lesegíthesse a carettáról Donna Ignáciát — mi nem vott épen könnyű feladat, — és nagy bőbeszédűséggel kifejezhesse örömét vendégei jöttén.

Már előre örült a kilátásba helyezett pletykának. De midőn a hölgynek karját nyujtotta, hogy a Sala-ba vezesse, ez félreintette őt és Conchára mutatott, ki ép akkor ugrott le minden segitség nélkül lováról.

— Ő eljött, hogy meggyónjon, atyám! — kiáltott, mialatt a sötét, boltives folyosóban újra feltalálta a tragikus hangulatot. — Kérem, vegye őt rögtön gondjaiba. Padre Landeata ezalatt elláthat bennünket csokoládéval és ő vele fogjuk közölni szörnyű hireinket, hogy tanácsához és vigasztalásához folyamodjunk.

Padre Abella, ki némileg gyanította már a tényállást, mivel mindenkinél jobban ismerte a leány lelkületét, kinek ő volt gyóntatója, azonfelül őt is rabul ejtette már az orosz személyiségének varázsa, a leányt kissé izgatott hangulatban a gyóntatószék felé vezette. Lassan haladt előtte a templom felé, azt remélve, hogy a tágas, hűvös istenháza, keskeny, magas ablakaival, melyeken csak oly gyéren szűrődött be a napvilág, hogy a hívek közül még senkisem betűzhette ki soha a falra festett szent legendák szövegét és melyben a stációk is csak sötét pontokként tüntek elő, ájtatosságra hangolja lelkét és a feledés fátyolát borítja a külvilágban történtekre.

Eltakarta kezeivel arczát, a mint a leány elmondta előtte történetét. Rövid szavakban, szakgatottan beszélt, mivel fáradt és kimerült volt. Nehány pillanatra csend lett; a jó padre teljesen meg volt zavarodva és egyáltalán nem tudta, mihez tartsa magát. Egyszerre csodálkozva érezte, hogy meghúzzák bő csuhája ujját. Még mielőtt megdorgálhatta volna merészségeért a megátalkodott gyermeket, ez felemelkedett, hogy ajkait közel emelhesse füléhez.

— Mio padre, — suttogta rekedten. — Tudom, hogy az én pártomat fogja és nem kárhoztat engem boldogtalan életre! Nagyon is büszke vagyok arra, hogy mások előtt nyiltan kimondjam, de jobban szeretem ezt az embert a lelkem üdvösségénél, a saját halhatatlan lelkemnél! Meg tudja ezt érteni? Halálos bűn veszedelme fenyeget! Talán már bele is estem. Ha ő elmegy, még ön sem mentheti meg többé lelkemet. Nem fogok többé imádkozni. Nem járok többé templomba. Ki leszek közösítve! Hogyha pedig hozzá mehetek feleségül, életem fogytáig buzgó katholikus leszek. Mindenkit szeretni fogok: a vallásomat, atyámat, anyámat, testvéreimet. Ha ő elhágy, akkor egész életemen keresztül csak őt siratom; és hogyha igaz az, hogy az eretnekek poklokra kerülnek, úgy fogok élni, hogy én is odajussak vele!

Szörnyű megbotránkozása mellett a papot meghatotta a fülébe suttogó hangban kifejezett mélységes szenvedély. Azonfelül jól ismerte a nőket ez a jó padre, mivel azok még itt Kaliforniában sem ütöttek el amazoktól, a kik kint a nagyvilágban uralkodtak a férfiak szivén. Így tehát leküzdötte szörnyűködését és megnyugtatáshoz folyamodott.

— Ezzel a beszéddel halálos bűnt követnél el, leányom, ha nem szolgálna mentségedül nagyfokú izgatottságod. Megadom neked a teljes feloldozást, ha elvégzed azon penitenciát, mit rád róni kötelességem. Te oly jó gyermek voltál mindenkor, hogy készségesen megbocsátok neked, még e szörnyű pillanatban is. Azonban te is leányom, be kell, hogy lásd, hogy ez a házasság sohasem jöhet létre.

— De igen, létre fog jönni!

— Uralkodjál magadon. Nem áll hatalmadban, hogy e férfit az egyedüli üdvözítő egyház kebelébe térítsd. Régóta megszilárdult már az ő jelleme, vasból van az. Még a szerelem sem lágyítja meg. Ha fiatalabb volna . . .

— Akkor gyűlölném! Minden fiatalember ellenszenves nekem, mindig az is volt. Megtaláltam páromat és azé akarok lenni, még ha a hajója fenekére kellene is rejtőznöm vele! Oh, padre mio! Én nem tudom, mit beszélek. De azt tudom, hogy ön segítségemre lesz. Egyedül önben bizom. Atyám úgy hisz önben, mint egy szentben. De még egyéb is forog koczkán . . . oly zavart a fejem, alig vagyok képes gondolkodni. Kaliforniának szüksége van az orosz barátságára. A velem való házassága ép nagy előnyére szolgál a missziónak is, mint magának Kaliforniának. Ha ön védelmébe fogadja ügyünket, kimutatja, hogy nem csak az én számomra lenne e házasság nagy szerencse, és nem csupán az én életem megy tönkre, ha ellenzik, hanem sok más érdek fog szenvedni ezáltal. Önök, szent atyám, könyörgéseikkel rá tudják venni a kormányzót, hogy megvegye a hajórakományt, de elsősorban atyámat kell megdolgozniok, mert őt régi, meghitt barátság fűzi a kormányzóhoz. Hisz nem annyira számottevő egy szerény leány sorsa, hogy azért feláldozzák az egész ország érdekét! Az önök megtérített hivei is jobban húznak majd a keresztény hithez, — melyhez még ez ideig bizony kevéssé vonzza őket szivök, — ha az orosz által idehozott csecsebecsékkel csalogatják őket. Mit számít egy leány élete Oroszországnak Spanyolország iránti barátságával szemben? Ki vagyok én, hogy többet nyomjak a mérlegben egy pesetánál?

— Te Concha Argüello vagy, California gyöngye és a legszentebb életű férfiú leánya, — felelt padre Abella elgondolkodva. — Ezideig nem volt egyházunkban náladnál buzgóbb katholikus.

— Önön múlik atyám, hogy továbbra is az maradjak, vagy pedig a legelvetemedettebb eretnekké sülyedjek le. Ön jobban ismer bárkinél. Tudja, hogy nem fogok ellágyulni, sem meghajolni, sem magamat alárendelni, mint ezer más asszony teszi. Roszszá tudnék lenni, roszszá, aljassá, és azzá is leszek! Hallotta?

És hevesen megrázta a pap karját, rekedt hangja szinte viszhangot keltett az üres templomban.

— Gyermekem! Gyermekem! — csitította a pap. — Mindig tudtam én, hogy benned egy szent lakozik. Igen, igen átéreztem természeted őserejét, tudom, mivé lehetne oldalodon egy férfi; de rosz . . . te roszszá nem válhatnál soha, Conchita! Sok asszonyt ismertem én már. De csak te benned leltem fel a felmagasztosulás képességét. Olyanokból, mint te vagy, válnak e világon a szentek és a vértanuk. Az erős akarat, a magasztos szenvedély, mindez megvolt szentjeinkben is és ők mégis győzedelmeskedtek önmaguk felett.

— De én azt nem teszem. Én . . . oh padre, az Isten szerelmére kérem . . .

A pap sietve kijött a gyóntatószékből, felemelte az elalélt leányt és bevitte a sekrestyébe. Lefektette a padlóra és Donna Ignáciáért

Az emléktábla leleplezése.

JOACHIM JÓZSEF HEGEDŰMŰVÉSZ EMLÉKTÁBLÁJA KÖPCSÉNYBEN. — Kauka Róbert amatőr-fényképe.

98. — KÖPCSÉNY ♔: Herceg Batthyány—Strattmann-kastély
Schloss der Fürsten Batthyány—Strattmann — Château des Princes Batthyány—Strattman
Ducal Castle of Batthyány—Strattmann

99. — KÖPCSÉNY ♔: Homlokzatrész
Teil der Hauptfront — Partie de la façade principale — Portion of the main front

100. — KÖPCSÉNY ♔: Részlet
Detail — Détail — Detail

Rados Jenő dr.
Magyar Egyetemek

Köpesény -

Herceg Batthány Strattman

Eastég

Köpcsény

ID. WEINWURM ANTAL
BUDAPEST,
IV. Kammermayer Károly-u. 5.

Kőpecsény vára

Varjú: Magyar várak

Köpe András

Vas. Ujs. 1879. 597. l.

† 1879 September 2-án temették

könyvárus czég derék fiatal tulajdonosa. — Köpe András, ki Erdélyből igen fiatal korában mint órás vándorolt a török fővárosba, hol munkásságával jó állást vivott ki magának, udvari órás lett, s hol a magyar telep részvéte közt temették e hó 2-án.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Köpe Géza, szobrász
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1979 24

1021

A diófa ereje

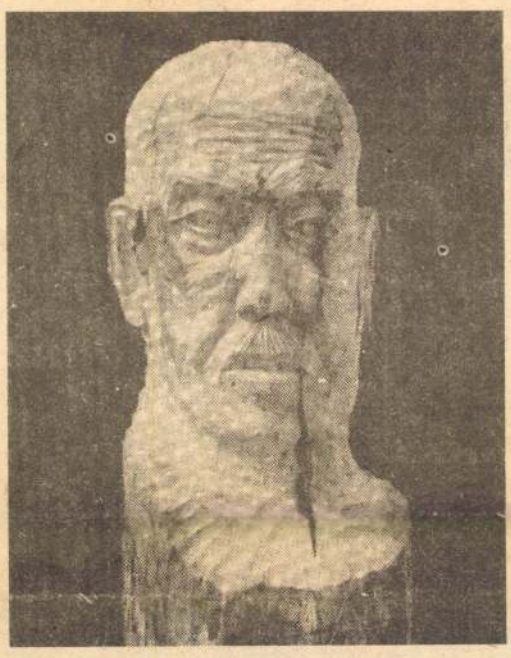

Mottó:

„Na ugye, a fa nemcsak akasztófának jó!"

(Nagy Imre erdélyi festőművész)

Megszólít a sepsiszentgyörgyi főtéren egy meglett ember. Hogy mi osztálytársak voltunk! A Mikó Kollégiumban!

— Nézem, kutatva az ifjúkorban.

— Hát a Köpe Géza! Tán csak emlékszel rám!

Emlékezetem, melynek baltaéle kicsorbult az időben, lassan hántja le emberemről a kérget, a göcsörtöket, a repedezéseket, mit három évtized rárakott arcára, törzsére.

Ő meg beszél első örömében. A diákévekről, dolgos életéről, s főképp mostani dologtalanságáról.

— Lerokkantottak, a szívem miatt. Keress fel, ráérek. Farigcsálok otthon...

1

Másnap mondom Bálint barátomnak: — Megyek Köpe Gézához, eredeti figura, farag, szobrászkodik. Tudod-e, hogy kivan a szíve?

Bálint legyint:

— Az egy tökéletlen, egész nap tekereg, mindig a preszszót bújja. Semmi baja a szívének. Csak itt — mutat a fejére — nincs ki mind a négy kereke.

Mosolygok a beszéden. Egy művész számára nem kötelező a négykerekű észjárás.

Czegő Zoltán költő és újságíró másképp vélekedik róla a Sepsiszentgyörgyön megjelenő Megyei Tükörben. Azt írja egyik kiállításáról: *„Köpe Géza a fa ősi művészetével akar vallani a mostani emberről... fölvetíteni a nyomothagyó ősök, országépítő emberek arcát, és szíjas fában rögzíteni azt."*

Beke György író szintén rácsodálkozik egyik írásában: *„Köpe Gézát nem hagyja nyugodni a vésője, engem pedig a gondolat: mi ad erőt neki ahhoz, hogy negyven éven túl egyszerre elkezdje fába vésni, szobrokba öltöztetni álmait, emlékeit. És a benne feltámadó művészi önkifejezés miként támasztotta új életre..."* (Vizek törvénye című riportkönyv.)

2

Csöngetek a kapun, bandukol előre tempósan a szálfaember. Az udvaron farönkök, faragott szobrok. A lépcsőnél madár rebben.

— Gyere csak, gyere Rebi — szól barátilag Géza a csókához. Fél éve a parkban fogta, erősen legyengült állapotban. Hazahozta, megetette, kétszer a csőrébe köpe (amint az erdei emberektől tanulta a szelidítést), s annyit mondott biztatólag: — Nálam nem leszel rab!

A csóka maradt.

— Csak egyszer ment el — említi Géza —, egy másik csókával egész éjszaka kimaradt. Izgatottan vártuk, másnap berepült a konyhába, a vállamra... Aztán lenyestem kicsit a szárnyából.

— Hát mégis csak rab lett — szólok közbe.

— Miért lett volna?! Köztünk szabadon járhat, kimehet a kertbe...

— Kérdés, ennyi-e az ő szabadsága.

A konyhában telepszünk le, Géza kávét főz. Rebi csóka a küszöbnél őgyeleg, a szobrok — falon, ablakpárkányon — hallgatnak.

És e konok hallgatással önmagukra fordítják a beszélgetés menetét: Mi végre jöttek létre?

Géza régebbi beszélgetést idéz fel. *Ditrói Ervin* műtörténész a „Caritas" nevű szobrot nézegetve, megkérdezte:

— „Hol tanulta a szobrászatot?"

„Uzonban."

„Ki volt a mestere?"

— „Az egész uzoni nép."

„Hát ott szobrászkodnak?"

„Igen, télen egy-egy szekérlőcsöt, jármot megfaragnak."

„Tudja-e, hogy nem lehet a szobrászatot tanulni?"

„Hát én se tanultam!"

— feleseltünk, emlékezik Géza. Kis idő múlva így összegez:

— Az a helyzet, nem törődtem azzal, művészileg milyen, amit csinálok. Csak az érdekelt: nekem tetszik-e?...

Aztán tetszett másnak is.

No, no, mégsem ilyen egyszerű a dolog. Könyvek árulkodnak, hogy Köpe Géza a faragási ösztön mellé szobrászati tanulmányokat, könyveket olvasgat.

Egyszer, nagy elszánással megkérte *Nagy Imrét*, a hírneves erdélyi festőművészt, mondana valamit az ő faragásairól. A festő hosszasan szemlélte, aztán annyit mondott: — *„Na ugye, a fa nemcsak akasztófának jó."*

Mutat egy szobrot, neve: A székely... Kemény fa, darabos faragás. Beke György író (szintén uzoni szülöttségű) emlékezik könyvében, miként szakadt ki Gézából a szobrászati „ars poetica", midőn megjegyzést tett szobrára. „A fa nekem barátom, társam, úgy is mondhatnám: társszerzőm. Nézd ezt a férfiportrét. A fát én választottam ki; diófa, egyik részéhez nem is nyúltam a vésővel, csak baltával csapkodtam meg egy kicsit. A törzset épségben hagytam, emlékeztetőül. Túl robosztus? Lehet. Kellene még vágni rajta. De így erőteljesebbnek találom az arcot is. A diófa nemes fa, sokat kibír. Nincs az a vihar, amely széttéphetné az egytörzsön nőtt ágait. Nincs jogom megbontani az erejét. Ezért szeretem a diófát." (Beke György: A vizek törvénye című riportkönyv.)

3

Mi hívja elő az emberből a faragási hajlandóságot?

Nemcsak én, sokan kérdezik ezt. Köztük egy öreg vargyasi (udvarhelyszéki) öreg, aki — a népművészeti kiállítást szemlélve — így fordult *Máthé Ferenc Ilonka* nevezetű faragóhoz:

— Milyen értelmét látod, édös fiam, ennek a sulyokfaragásnak?" A fiú így felelt: „Kied még faragott díszes mosósulykot Rebi nénémnek, hisz még volt kender, volt értelme a háziszőtt fehérnemű szapulásának. De mi, a mosóporos és mosógépes világ emberei meg kell, hogy mentsük azt a sok szép mintát, amit maguk beléfaragtak a sulykolófába." (Idézet Kisgyörgy Zoltán Faragó munkások című cikkéből.)

Köpe Géza az életfaragta emberarcokat akarja megmenteni. Szüksége van ezekre az arcokra. Elsősorban a maga számára. S ha kiderül, hogy másoknak is..., annál jobb.

Hálószobájában áll édesapja és édesanyja faragott mellszobra. Mintegy méteres nagyságban. Erőteljes arcok. Géza először a falujában, ahol mindenki kenyerestársa volt szüleinek, mutatta be a szobrokat. Az egyik öreg, Ferencz Jóska bácsi magához vonta a faragó fiút:

— Gézácska, apádat úgy kifaragtad, hogy pont olyan, mint ő. De, ha lehet még egy kicsit annál is jobb!

A fa, melyből az apa mellszobrát kifaragta, hetvenéves volt, mikor kiszáradt. Az apja is hetvenéves volt, amikor meghalt. A háborúban a fát lövés érte, az apját is. A fa sérülése a szobron éppen odakerült, ahol az apjáé volt: a balszem közelébe.

A fa sorsa és az uzoni parasztszékely sorsa így fonódik egybe.

Köpe Géza szobrait bemutatták megyei és országos kiállításon Romániában. A Mikes-t Zágonnak ajándékozta, Caritas-t a szanatóriumnak. A „székely"-t egyik román orvosának. Kisebb faragásait barátok kérték el. A legkedvesebbeket otthon őrzi, pénzért nem ad el, úgy érezné, árulást követ el szobrai ellen.

— Hogy honnan indul az egész?... Ha jól visszagondolok, Mórának volt egy novellája, hogy aki tuskóba fejszével ugyanabba a helybe százszor belevág, kap egy malacot. Ezt gyermekként sokat próbálgattam... Aztán abbamaradt. Most vén fejjel csinálom... Tulajdonképpen magamat faragom. Magamnak. Az, hogy tetszett másoknak is, erről én nem tehetek. — A szülők szobraira mutat. — Hidd el, nem tudnék nélkülük lenni. Amikor a kórházból hazajöttem, s ők itt vártak, potyogtak a könnyeim, hiába nem akartam.

4

Mikor találkoztunk, csodálkozott, hogy újságíró lettem. Furcsállotta: Igaz, mindenből jó tanuló voltál, de különösebben... nem vettem észre benned semmit.

Mikor elbúcsúztam Köpe Gézától, elgondolkoztam: Honnan az istencsudájából bújt ki belőle a faragótehetség, hiszen az iskolában nem jeleskedett semmiben.

Úgy tűnt, később derül ki, hogy a nebuló négy keréken, avagy többel-kevesebbel fut be majd a nagybetűs Életbe.

Balogh Ödön

Az irodalmi mellékletet szerkesztette: Horváthy György

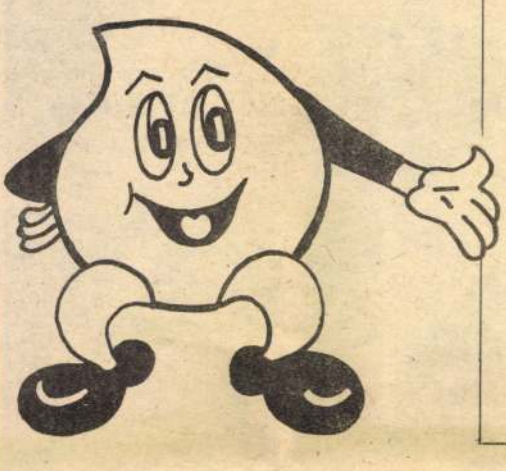

KIFOGYHATATLANOK...
ELENGEDHETETLEN...
VÁRJA ÖNÖKET... STO
MEG ITT, HOLNAP VAG
ÖNÖK KEZDEMÉNYEZÉSÉ
GYÁRTJA IS A PÉTI N

Gyárórie

A magyar vegyipar, de ezen belül is a nitrogénipar patinás, ám ugyanakkor egyre épülő, fiatalodó gyára, a Péti Nitrogénművek megalapítása óta mindig is jelentős helyet foglalt el a magyar iparban. Jelenleg a nagy múltú üzem az ország legnagyobb és legkorszerűbb műtrágyagyára.

Az 1931-ben alapított gyár több évtizedes fejlődése során a felszabadulást követően mindenkor elsősorban a népgazdaság igényeit tartotta szem előtt, s ennek megfelelően rendkívül jelentős fejlesztésekre, beruházásokra vállalkozott. Ezek sorából különösen kiemelkedik az úgynevezett nagybővítés, amely 2,5 milliárd forintba került, valamint a műtrágyagyártó kapacitás erőteljes növelését szolgáló több mint 10 milliárd forint értékű új gyár megépítése. Ez utóbbival például az ammóniatermelés háromszorosára, a hatóanyagban számított műtrágyatermelés ötszörösére emelkedett.

A Péti Nitrogénműveknél ma már több mint 1 millió tonna műtrágyát állítanak elő. A termelés értéke ez évben meghaladja az 5 milliárd forintot. Az előállított különböző műtrágyáknak kereken egyötöde kerül exportra, amely többek között 40 millió dollár bevételt jelent a vállalatnak és a népgazdaságnak. Az iparóriás 11 milliárd forintnyi termelőeszközének gondozója, használója a gyár jól összeforrt kollektívája, amely ma már kereken 4 ezer dolgozót jelent.

Az itt alkalmazott technika, technológia korszerűségére jellemző, hogy az egy dolgozóra jutó termelés értéke ez évben meghaladja az 1 millió 260 ezer forintot. A fejlődés útját kommentár nélkül is jól érzékelteti, hogy míg az ammónia I. üzemben 1932-ben naponta 40 tonna terméket 116-an állítottak elő, addig 1967-ben az ammónia II-ben 460 tonnát már csak 70-en. Napjainkban viszont – szinte hihetetlen, ugrásszerű változással – az ammónia III-ban napi ezer tonna (!) ammónia előállítása mindössze 60 dolgozó feladata.

A technika, technológia lenyűgöző fejlődése lehetővé tette, hogy a Péti Nitrogénművek ma már sokrétűen, szinte minden igényt kielégítve állhat a magyar mezőgazdaság rendelkezésére.

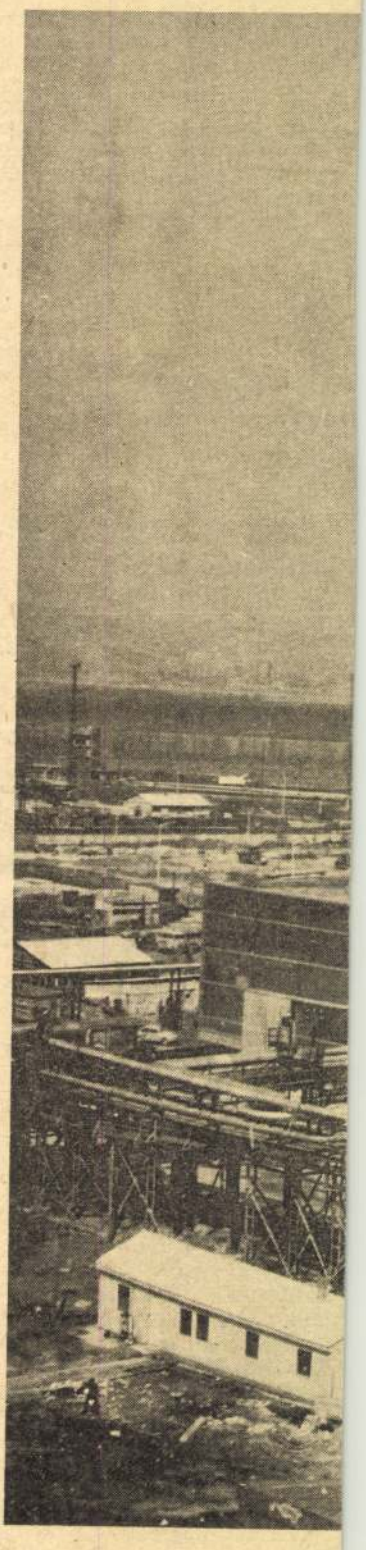

Az új karbamid II. üzemben

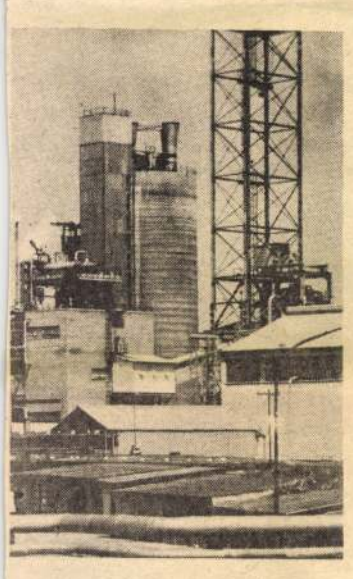

A régi karbamidüzemben naponta 300 tonna termék készül

A vállalat közismert központi épülete.

Köpeci ref. templom

(Harvinszek vm)

falképnyomok

l. Gerecze falképek

502. h.

1907. VII. 20.

Szeged.

Ehrenreich (* 65 1904.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA MÁJ 21.

Köpeczi Bócz

— **Köpeczi Bócz István** szcenikai munkásságából kiállítás nyílt május 20-án a Madách Színházban. A kiállítás a jeles tervező díszleteit, jelmezeit és plakátjait tömöríti.

Kongl. Biblioteket
Stockholm

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Köpeczi Boócz István

ESTI HIRLAP

1964 FEB 17.

1021

Konyhák után trónterem

Következik: Stuart Mária • Történelmi díszlet modern embereknek

Beszélgetés Köpeczi Boócz István díszlettervezővel

— Konyhák és világítóudvarok után most végre trónteremeket tervezek — meséli örömmel *Köpeczi Boócz István*, aki a napokban fogott hozzá a Madách Színház *Stuart Mária-bemutatójának* díszletvázlataihoz. Néhány nap múlva ugyan premierje lesz (a Merimée-egyfelvonásosoké), de a tervezőt már a következő, távolabbi feladat izgatja. A dramaturg és a rendező mellett a díszlettervező az első, aki foglalkozni kezd a darabbal; a próbák messze vannak még, a szerepek sincsenek kiosztva, ő már tárgyal a rendezővel, elképzeléseiről, és kezdi megálmodni a színpadot. Közben birkózik a problémákkal:

— Schiller köztudomásúan nem kötődött szorosan a történelmi hitelességhez, változtatott helyzeteken, időrenden. Már most kihez legyen hű a színpad? A *történelemhez*, vagy *Schillerhez*? S ráadásként itt van még a harmadik tényező: a *ma*. Hiszen a darabot az 1964-es közönségnek játsszuk!

— Hová teszi le tehát a garast a díszlettervező?

— Nos, elsősorban persze *az író* diktálja a stílust, de hogy a *történelmi hiteltől* se rugaszkodjam el, nyári angliai utamon bejártam a helyszíneket. S végül a *jelen* igénye: *a jelenetek közti gyors változás*. A színpadot nem lehet teleépíteni, könnyedén mozgatható díszletet kell tervezni. A mai ember különben sem szereti a nagyon beépített színpadot. Kevésből is ért.

— Hogyan kapcsolódnak össze a rendező és a díszlettervező elképzelései?

— Példát mondok. Az előadás középpontja a halálos ítélet aláírása lesz. A rendezői elképzelés szerint a királynő nem írhatja alá sebtében, kézben tartott mappán az ítéletet, de Erzsébet korában íróasztal nem volt. Most mégis ki fogom találni, *milyen lehetett volna* a királynő íróasztala. Vagy a *trónterem* megtervezése. Tekintetbe kell venni a trónszék elhelyezésekor a mozgásokat: hogyan járulnak a trón elé a bejövő szereplők, ha a trón szemben, középen van; hol mondja el majd fontos és szép monológját a vérpadra induló Mária.

(fencsik)

M... ünnepi est

Szovjet küldöttség érkezett Budapestre

Holnap lesz *16 éve*, hogy aláírták a magyar—szovjet barátsági, együttműködési, és kölcsönös segélynyújtási egyezményt. Az évforduló alkalmával, *ma délután hat órakor a Magyar—Szovjet Baráti Társaság országos elnöksége ünnepi estet rendez a Postásszakszervezet díszteremében.*

Az ünnepi esten résztvesznek a Szovjet—Magyar Baráti Társaság elnöksége Budapestre érkezett küldöttségének tagjai, akik a két baráti társaság közötti új egyezmény aláírására érkeztek hazánkba.

Az ünnepi megemlékezéseket *gazdag műsor követi.*

Az évforduló alkalmával ünnepségeket tartanak több budapesti üzemben és a vidéki városokban is.

Május—júniusra várják az angol választásokat

London, február 17.

Stanley Levinson telefonjelentése:

Londonban hivatalosan bejelentették, hogy április 14-én kerül sor a költségvetési vitára. A kormány ezzel elejét vette a további találgatásoknak a parlamenti választások időpontjáról. Korábban ugyanis

olyan hírek keringtek az

lis elejére akarja kiírni az általános választásokat.

Nyilvánvaló, ha a kormány most április 14-én költségvetési vitát akar, *a kora tavaszra várt választások elmaradnak.* Londoni politikai körök véleménye szerint a választások legvalószínűbb dátuma *május—június.* Ezt a legvégső időpontnak tartják, mert a választásokat *októberig* feltétlenül meg kell tartani, s ha későbbi időpontot tűznének ki, a kormá...

Köpeczi Bócz István

Beszélgetések a műhelyben

1021

A DÍSZLETTERVEZO: *Térben gondolkodni*

A díszlettervező a színház láthatatlan művésze. Helyette valóban és egyedül csupán az alkotása beszél. Az is csak akkor mond róla jót, ha a szó legszorosabb értelmében *szolgálja* az előadást, ha hatását az egész előadásba szervesen beilleszkedve juttatja érvényre. Ez avatja a díszlettervezést nehéz művészetté s követel a tervezőtől művészi alázatot.

A mű és „köntöse"

— Más műfajtól eltérően, a színházban nem baj, ha „látszik" a díszlet, sőt, esetenként szükséges is — kezdi a beszélgetést *Köpeczi Bócz* István, a Madách Színház díszlettervezője. — Arra azonban nagyon kell vigyázni, hogy a természetesség erejével hasson, ne legyen tehertétel a darabon, ne nyomja agyon se a fogalmazást, se a színészeket.

— Ebből a néhány szóból is látszik, milyen közelről kapcsolódik a díszlettervező munkája a színház többi művészének munkájához. Milyen állomásokon keresztül vezet a díszlettervező útja a mű bemutatójáig?

— Azzal kezdeném, hogy a díszlettervező a legritkább esetben, szinte sohasem választhatja meg a darabot, ő mindig *feladat* formájában találkozik egy — szerencsés esetben neki „fekvő", peches esetben egy tőle teljesen idegen — alkotással. Legelőször is, természetesen, elolvassa és ezzel elindul benne az a folyamat, amelynek során először csak nagy vonalakban, később pedig mind aprólékosabban, a legkisebb részletekig *kialakul a tér*, a milió, amelyben az adott mű a közönség előtt majd megjelenik.

— Mi a szerepe a szövegnek a díszlettervező nézőpontjából?

— *Az írott szöveg a döntő*, ellene nem lehet tervezni, s amíg az ember a mű sajátosságaival, mondanivalójával nincs tisztában, addig még gondolkodni is kár róla. A mű ledobja magáról a ráerőszakolt köntöst, ha mégoly „modernnek" hiszi is a tervező. Hogy példát mondjak, Gorkijt nem lehet formalista eszközökkel színre vinni, vagy a Brecht-daraboknál, amelyeknél a brechti színjátszás hagyományait is átplántáltuk magyar színpadra, nem lehet a díszlettervezésnél ezt figyelmen kívül hagyni. Legelőször tehát meg kell állapítani és el kell dönteni *a korszakot*, amelyben a mű lejátszódik és azt a stílust, amelyben a cselekményt megelevenítjük.

Hangulat, hangsúly, ritmus

— Véleményem szerint — mivel a színház egyik fő törekvése az úgynevezett „*Gesamtillusion*" keltése — a díszlettervnek szinte generális szerepe van *a hangulatteremtésben*, különösen az első kép megjelenésével, a kezdő hang megütésével. Ez, azt hiszem, a mű elolvasása után az első lényeges probléma, amelyet a tervező egyedül nem is oldhat meg. Hogyan alakul ki a közös nézőpont, a közös célt szolgáló elképzelés?

— Már a beszélgetés elején érintettük, hogy a díszlettervező feladata *úgy* teremteni kedvező miliőt, hogy az az előadás két központi tényezőjét, a színészt és a darab cselekményét, mondanivalóját szolgálja, azok hatását mélyítse el a nézőben. Minden művészetben, de a díszlettervezésnél különösen, *értelmetlen, sőt, káros az öncélúság*. A közös nézetek kialakulását az olvasó- és rendelkezőpróbák segítik elő, amelyeken a tervezőnek feltétlenül részt kell vennie. Itt „lép színre" a rendező és megkezdődnek azok a beszélgetések, amelyek szinte megalapozzák az egész előadást. Ugyancsak a rendelkezőpróbák nyomán kialakulnak a járások, a változások, a szünetek, tehát az egész előadás technikai felépítése, amely döntő fontosságú a díszlettervező számára. Különösen nagy szerepe van az előadás hatásának fokozásában, hangsúlyainak és hangulatának megteremtésében a képváltozások *ritmusának*, a képek *színeinek*, megvilágításának, az ellentétek és a változatosság elve alkalmazásának. Törődni kell a látszólag csak technikai kérdéseknek látszó „műhelytitkok" sorában a díszletek lassabb, vagy gyorsabb *mozgatásával*, a berendezési tárgyak elhelyezésével és még megszámlálhatatlan, aprólékosnak tűnő, de az előadás gördülékenysége, vagy más szempontok céljából nagyon is fontos dologgal. Mindezek figyelembevételével alakul ki előbb az alaprajz, a színpad képzőművészeti megfogalmazása, majd a *szerkezeti részletrajzok*, végül pedig a szakrajzok a műhelyek számára. Itt szeretném, mint nagyon fontos partnert megemlíteni a jelmeztervezőt, akivel — ha az ember nem maga végzi ezt a munkát is — szintén egyeztetni kell minden elgondolást.

Látni, tapasztalni, sűríteni

— A darab szerzőjével milyen kapcsolat kialakítását tartja szükségesnek?

— Szerzője válogatja... Mindenesetre nagyon megkönnyíti a munkánkat, ha a szerző képzőművészeti kultúrával is rendelkezik, s nem köti gúzsba a tervező fantáziáját. Természetesen minden igényt nem elégíthetünk ki, hiszen a tervező fantáziájának gátat szab *a költségvetés*. A legszerencsésebb eset azonban vitathatatlanul az, ha a művész csak saját képességeinek korlátaiba és nem más korlátokba ütközik.

— Ön eddigi munkái során a legkülönbözőbb műfajú és jellegű darabokhoz tervezett díszleteket. Az idei szezonban a *Black comedy* után az Operaházban Rimszkij-Korszakov *Aranykakasát* állítja színpadra, saját színházában pedig Sarkadi, Hubay és Karinthy egyfelvonásosaira készül. Tehát mi mindenhez kell értenie egy díszlettervezőnek?

— Nagyon sokhoz. A legalapvetőbb talán a képzőművészet, irodalom és zene sajátos „törvényeinek" ismerete, de nagyon fontos *a térben gondolkodó építész* érzékének kifejlesztése is. Elengedhetetlen a művelődéstörténet mély és biztos ismerete. Mindamellett — ezt hangsúlyozni kell — a könyv, a szakirodalom nem pótolja a való élet „ízeit". Hogy némileg profán hasonlattal éljek: a díszlettervezőnek a csarnokban friss árut kell vásárolnia, nem pedig félkész ételeken továbbrágódnia. Járnia kell az utcákat, városokat, a világot. *Tapasztalni, leszűrni, sűríteni* az alaphelyzeteket, miliőket. Amit pedig különösen csak ajánlani lehet egy fiatalnak, de a kiforrott művésznek is: járjon minél többet színházba, nézzen meg minél többféle, más-más korszakban lejátszódó darabot, s próbálja magában elemezni, elbírálni a díszletmegoldásokat. Ez már azért is szükséges, mert nálunk, sajnos, *a színházi képzőművészetnek szinte egyáltalán nincs kritikája*. Az a sztereotíp egy-két mondat, amelyet — tisztelet a nagyon kevés kivételnek — a színikritikákban kapunk, nem ad érezhető útmutatást munkánkhoz. Egyébként is — lehet, hogy ez kissé elkeseredetten hangzik — a mi szintünkön álló országok közül hazánk honorálja mind erkölcsi, mind technikai és anyagi tekintetben legkevésbé a díszlettervezőket. Pedig munkánk a legtöbb esetben komoly, művészi értéke, része egy-egy előadásnak és ez valamivel több figyelmet és több méltánylást érdemelne.

(komor)

1968 NOV 23

MAGYAR NEMZET

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Magyar Nemzet

Utcát neveztek el Révai Józsefről

Révai Józsefről, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő alakjáról, a KMP alapító tagjáról nevezték el a XIV. kerületi volt Bácskai utcát és a névadó emlékére a 2-es számú épület falán a fővárosi tanács márványtáblát helyezett el, amelyet pénteken avattak fel. Az ünnepségen *Hantos* János, a fővárosi tanács vb. elnökhelyettese mondott beszédet.

Magyar—mongol jogsegélyegyezmény

Pénteken a Külügyminisztérium Dísz téri vendégházában magyar—mongol jogsegély-

Beruházási hitel jövő évi irán

Beszélgetés dr. Nemény Istvánnal, a Beruházási Bank vezérigazgatójával

A közeljövőben kerül a Minisztertanács elé az 1969. évi beruházási hitelpolitikai irányelvek koncepciója, amelyet az utóbbi évek, de különösen az új gazdaságirányítási rendszer első évének tapasztalatai alapján vitatnak meg. Legelőször ezekről a tapasztalatokról érdeklődünk a Magyar Beruházási Bank vezérigazgatójától.

Az első esztendő

— Az első esztendő eredmé-

ciája is. Ennek következtében egyes vonatkozásokban a megtervezett és elfogadhatónak tekinthető *áremelkedés kétszeresére nőtt,* a megtervezett 8—10 százalékos helyett 17—18 százalékos emelkedés következett be.

— Milyen szempontok szerint szelektálja a bank a hitelkérelmeket?

— A hitelpolitika *leglényegesebb követelményei* közé tartozik, hogy *a tervet és a piacot jól ötvözze.* A szelekció során a terv orientációját vesszük alapul, de a piaci igényeket sem hagyjuk figyelmen kívül. Egész tevékenységünket *alapvetően a hitelpolitikai irányelvek szabják meg,* amelyeket a hitelpolitikai tanács kezdeményezésére a kormány hagy jóvá. Ennek értelmében a kérelmeket számos tényező egybevetésével rangsoroljuk. *A rangsorolási mutató lényege,* hogy egyfelől figyelembe veszi a befektetett összeg nyereséghozamát, másfelől a vállalat által felajánlott visszafizetési időt. *A két tényezőt matematikai módszerekkel vetik egybe.* Ez az eljárás 1968-ban bevált, de a jövőre nézve felül kell vizsgálnunk a rangsorolás módszerét is, hogy levonhassuk a gyakorlatban szerzett tapasztalatokból a szükséges következtetéseket. Ezeknek alapján tárgyalja meg a Minisztertanács a közeljövőben az 1969. évi hitelpolitikai irányelveket.

Nagyobb szerepet kap a kamatpolitika

— Szeretnénk a koncepcióról kissé részletesebb felvilágosítást kapni, főként azokról az új módszerekről, fékezőkről, amelyeket már futólag érintett.

— *A legfőbb célkitűzés* az elmondottakból világosan kirajzolódik. Biztosítanunk kell azt, hogy a beruházás révén elért növekedés *a beruházási termékek piacán is egyensúlyt teremtsen,* hiszen ez egész irányításrendszerünk egyik alapkövetelménye. E cél érdekében az eddiginél *nagyobb szerepet szánunk kamatpolitikánknak és emeljük a vállalatok tartós betétei után fizetett kamatokat.* Ezáltal egyrészt a betétek növelése révén *új,* kihelyezhető pénzforrásokat teremthetünk, másrészt a magasabb kamat ösztönzőleg hat a vállalatokra *a beruházás magasabb gazdaságossági fokának elérése irányában.* Ilyen körülmények között ugyanis csak akkor érdemes befektetni, ha egyben a magasabb betéti kamatot is „érdemes" elveszíteni.

— Halottuk, hogy 1969-ben tovább csökkentik a különösen nagy beruházások számát. Mégis, mely ágazatokban van erre kilátás, és milyen célkitűzéseket valósítanak meg a hosszú és középlejáratú hitelek?

— A különösen nagy beruházásokon belül az úgynevezett infrastruktúrát javító, fejlesztő beruházásokat — *például lakásépítés, közlekedés, energiaellátás* — részesítjük előnyben. Az uralkodók továbbra is a *középlejáratú hitelek lesznek,* amelyeket maximum három év alatt fizetnek vissza. Viszonylag kisebb lesz a lehetősége a hosszú lejáratú hitelek igénybevételének. *Ezekkel főként a vidék iparosítását és a tőkés államokkal kapcsolatos fizetési mérlegünk javítását célzó beruházásokat segítjük majd elő.*

— 1969—70. évi beruházáspolitikánk is az új mechanizmus rendszer egyik jelentős alkalmazási területe lesz, és nagy szerepet játszik abban is, hogy *a negyedik ötéves tervhez viszonylag sima, zökkenőmentes átmenetet biztosítsunk* — fejezte be nyilatkozatát a Magyar Beruházási Bank elnöke.

K. V.

Elkészült a Börzsöny hegyi autóútjának tanulmányterve

A Duna-kanyar Intéző Bizottság Börzsöny szakbizottságának két erdőmérnök tagja, *Bogár* István és *Cornides* György, társadalmi munkában elkészítette a Királyrétről a nagyhideghegyi turistaházig vezető 13 kilométer hosszú, gépkocsi forgalomra alkalmas hegyi út nyomvonalának tanulmánytervét. Királyréttől mintegy hatszáz méteres emelkedéssel vezetne a tervezett autóút a Börzsöny egyik legmagasabb csúcsára, a 865 méter magas Nagyhideghegyre, amelynek térsége szubalpin klímájával különösen alkalmas egészségvédő létesítmények telepítésére. Ideális terület ez a téli sportok fejlesztésére is, valóságos „síparadicsommá" fejleszthető.

A Királyrét—Nagyhideghegy közti hegyi út megépítésével a Duna bal partján is létrejönne annak a fejlődésnek az előfeltétele, melyet a Duna jobb partján a visegrádi Panoráma út megteremtett. (k—i)

Tizenkét emeletes új üdülő épül Hévízen

A közelmúltban rendeltetésének átadott modern fürdőkórház csak egyik állomás Hévíz további lendületes fejlődésének útján. A közeljövőben újabb nagy építkezésekkel gazdagodik a gyógyhely. Az

egyik ilyen nagyszabású épít-

megmaradó környékbeli épületeket korszerűsítik, teljesen felújítják.

Az új SZOT-üdülő 12 emeletes lesz, emeletenként 12 kétágyas, egy egyágyas szobával, minden szobához építenek loggiát.

A földszinti részen konyhát, 250 férőhelyes éttermet és több üzlethelyiséget létesíte-

1964 MÁR 1.
1021
Képeczi Bócz István

SHAKESPEARE

Korhűség és korszerűség

Ahogyan a *Royal Shakespeare Theatre* társulata — rendező, színész, tervező — a két nálunk bemutatott Shakespeare-művet: a *Tévedések vígjáték*-át és a *Lear király*-t játssza, az *egy* a számtalan lehetőség közül, ahogyan Shakespeare színpadra vihető. Pillanatnyilag, az előadások rendkívüli élményének friss hatása alatt, kétségtelenül úgy látszik, hogy mi színházi kultúránk számára. Ezúttal azonban a korszerűség az, ami a figyelmet jobban leköti.

Korhűen tudunk Shakespeare-t játszani — ezt sokféle előadásunk sokféle változatban megmutatta már. A korszerű Shakespeare-játékot évtizedek óta kíséreljük — az utóbbi években reménytkeltően is — de csak

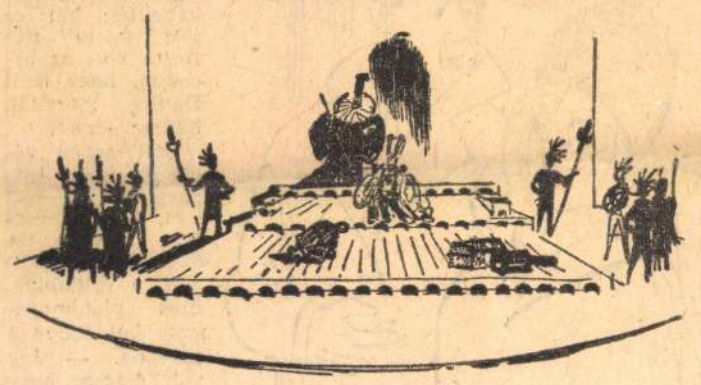

John Nyckham és Clifford Williams díszlettervei: TÉVEDÉSEK VÍGJÁTÉKA

a maximális lehetőség, amilyennél magasabb színvonal már el sem érhető. Különösen az impulzív természetű színházi művészeket kerítette hatalmába ez az érzés, a lelkesültség és a lemondás dúlt és nyugtalan keveréke. Ha így is lehet Shakespeare-t játszani, akkor ez a tető, út fölfelé tovább nincsen.

Abban a határtalan kiterjedésben, ami a művészet, kivált pedig abban a határtalanságban, ami Shakespeare, természetesen nincs így. Éppen ellenkezőleg: út *csak* fölfelé van. A művészetnek éppen az a legsajátabb, legjellemzőbb és elengedhetetlen tulajdonsága, hogy csak fölfelé keresi az utat s minden, ami megtorpanás vagy hanyatlás, gyanús arra, hogy elvesztette művészet-jellegét. Shakespeare végtelensége valami különös, fordított erejű gravitációval mindig fölfelé ránt, színpadi megvalósítói elől egyenesen elzárja a megállás alternatíváját. Színpadi fél-eredményekig jutottunk benne, még ha a jelenlegi legjobb előadásainkra gondolunk is. A korszerűség valamelyik eleme mindegyikből hiányzik: vagy az egységes színvonalra emelt együttes, vagy a világosan kimutatható, modern rendezői kézjel, vagy a legutolsó részletekig menő, pontos kidolgozottság, vagy az egész színpad életét átjáró, keményen kézben tartó fegyelem és koncepció, vagy az intellektuális fűtöttség, vagy... sokáig lehetne sorolni a részleteket, amelyeknek együttes működése korszerű előadást teremt s amelyeknek egyike vagy másika a mi Shakespeare-színpadainkról még hiányzik.

A korszerűség kérdésében a figyelmet azonban a mi szempontunkból nem az ragadja meg, ami Shakespeare-színjátszásunkból egyelőre még *hiányzik*, hanem az, amit a korszerűség *lehetőségként* kitár előtte. És ez csakugyan végtelen, mint maga az idő,

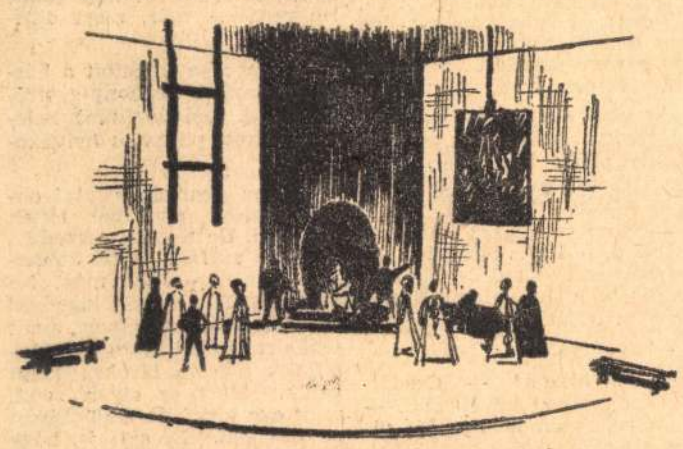

Peter Brook díszlettervei: LEAR KIRÁLY

megvalósítókon persze művészek, valódi művészek értendők, akik Shakespeare-hez képzelettel, erőfeszítéssel, határozott szemlélettel és nézetekkel közelednek — koncepcióval egyszóval, amely az óriások megközelítésének egyetlen módja.

Az angolok vendégjátéka rendezésben, alakításban, színpadképben, az előadás egész hangulatában erre adott nagyszerű példát. Shakespeare korához hűen, és a jelenkor életérzései szerint, korhűen és korszerűen játszották el a két művet. A *Tévedések vígjáték*-t úgy, hogy merték a ma legmodernebb — szinte hanyagul modern — öltözékére rávétetni a klasszikus stílusú jelmezt, mintegy egymásra rétegezni a múló időt; a *Lear király*-t úgy, hogy a szenvedélyek és szenvedések archaikus, nyers pátoszát át tudták itatni a mai ember lélektanilag fölismert, rejtettebb, belülről őrlő tulajdonságaival.

Korhűség és korszerűség — ezt táviratozza tömören az angol vendégjáték két előadása a mi Shakespeare-színjátszásunknak. Mindkét jellemzőt bőven lehetne elemezni a két előadásban, rengeteg belső és külső összetevője van a tanulságai kétségtelenek a mint maga a napról napra változó, fejlődő kor, mint az a haladás, amelyet társadalomismeretben, emberismeretben, önmegismerésben az emberiség fokozatosan megtesz.

A *Royal Shakespeare Theatre* társulata a korszerű rendezés és színészi játék korszerű lehetőségei *egyikét* mutatta meg csodálatos vendégjátékával. De az *egyik* lehetőség éppen a művészetben és éppen Shakespeare esetében, akinek magyarázói könyvtárakat írtak műveiről és róla, színjátszói meg a világ színpadait töltik meg négy évszázad óta, nem zárja ki a *másik* lehetőséget, a *harmadikat*, a *századikat* — mindazokat a lehetőségeket, amiket a művészi képzelet csakugyan a végtelenig tud hatványozni.

S itt van a válasz impulzív művészeink lelkesült rezignációjára: nem lehet tovább, mert ez a tető. Shakespeare — hegyvonulat. Annyi csúccsal, amennyit rendezői, színészi, színházművészi képzelet meglát, fölfedez és meghódít belőle. A shakespeare-i hegyláncolat határtalan, s bármekkorát foglal is el belőle a világ színjátszása, a magyarnak is jut belőle egy honfoglalásnyira való haza.

Mátrai-Betegh Béla

LEAR KIRÁLY ÉS SZÍNÉSZEI

Egy ismeretlen Lear király köszöntött ránk Paul *Scofield*-dal. Nem lehet — és nem is érdemes — többé olcsón megfejthető mesejátékot játszani a fenséges *Lear*-ből. Mert férfit énekel ez a dráma a Shakespeare-társulat új költeményében: az agg fejedelem itt hatalmas szálfa, megroppanó tölgy. Nincsenek tévedései, hanem tragikus vétségei s a közeg, melyben a mű játszódik, a Hamleténél is borúsabb. Nem érthetetlen már, miért is osztja fel szeszélyből Lear a birodalmát. Az önkényuralom vakít el így és a viharjelenetig nem is látjuk Lear szenvedését. Először akkor csillan, amikor az égre veti, megfejtést keresve gyalázatba zuhanó életére. Nem az öregség: a vakság tragédiája ez inkább és a rendező, Peter *Brook* tekintetek és szemek párbajából építi a drámát — nem véletlen, hogy az első szünet Gloster megvakítása után engedi ernyedni szorongásunkat s a második rész egy finom mozdulattal indul.

A vakság tragédiájában mi szerepe lehet díszletnek, jelmeznek? A szereplőkön ugyanaz az érdes tapintású bőrruha, mely az ujjak bögyének beszéde leginkább s alig van látványos elem, melyhez ne társulna hallható, hallucinatív élmény. A csata: akárha rezeken, üstdobokon szólalna meg, félelmes, őserdei tam-tam a színfalak mögött. S a kopár színpadon, a megvakított Gloster ül, persze, hogy nem láthatunk mi sem vívó hadakat. A díszlet, három berozsdált rézlap, mintha a kellékek páncélzörgést pótló fémlapjai jelennének meg, kihívó egyszerűséggel.

Brook rendezése hangszerelés is. A tragédia ünnepélyességét már az is jelzi, hogy ezek az angol színészek javarészt a mi színpadi beszédünk alapszínénél egy oktávval magasabban mondják a verset. A férfiak világos tenorján jobban lehet modulálni. A vitában, szópárbajokban élesen elkülönített hangszínek harmonikus akkordokat csendítenek meg. Lear maga a viharjelenetben egész áriát énekel, később, magasracsapó üvöltésének az adja fájdalmát, hogy baritonja soha, egyetlen percig se szólalt meg ebben a fekvésben.

És a tudatos építkezés nyoma mindenütt. Sasok fészke az indítójelenetben Lear palotája. Goneril és Regan, de Cordelia is: sasfiókák, volt honnan örökölniük indulatukat. S hogy a kettő keselyűvé válik? Az ő tragédiájukat is eljátsszák: az a hatalom hullott ölükbe, mely Leart megvakította. Cordelia délceg járásában magas fák koronájának emléke kísért.

Az igazi koncepció tudatos. S minden részletben akadhat buktatója. Nincs függöny. A kopár színpad főszereplő. De a darab végére ez a színpad: vágóhíd. Halott Cordelia, szíveszakadt Lear, ledöfött Edmund. S ekkor a győztes Edgar ölébe kapva kivonszolja az elnémult áruló fattyút. A szükség kényszerítette a megoldást. De a megoldás mondandóvá gazdagodik. És Edgar, mintegy Fortinbrasként takarítja el egy véres kor maradványait.

Néhány szóban jellemeznünk kell Peter Brook és társulatának nagy felfedezéseit Shakespeare-ről, és a mai színpadról. A *Lear* eredeti szövege Alban szavaival végződik:

Nehéz idők ezek s okos ki szóra hajt.
Szíved, ha szól, az jó, ne leplezz semmi bajt.

Ezt a szöveget Edgar mondja el. A mondandó érdekében még a szövegcsere is elképzelhető. Mert azt kell Shakes-

PAUL SCOFIELD
a Lear király címszerepében
(Képeczi Bócz István rajzai)

peare-rel hirdetni, hogy új idők jöttek el, a kor, mely nem leplezi, hanem legyőzi a bajt. Scofield Learje az első szempillantásra katona. Mikor búcsúzunk tőle, megtisztult apostol. Prófétára hasonlít, aki szenvedéseiből jósolja a jövőt. Ezzel az alakkal, miként az egész előadással Brook és színészei Shakespeare kathartikus, megtisztító erejére összpontosítanak. Puritán játékstílusuk mindegyre azt sugallja, hogy az igazság győzelmes és értelme van a küzdésnek. A modernség náluk: a világ áttekinthető, kontúros, plasztikus magyarázata. Ahol ennyire nincs elhanyagolt részlet, kidolgozatlan mozzanat, fáradt perc, ott hisznek a dolgok egyetemes egységében. Abban, hogy a megismerő szellem a lényegig hatolhat.

Egyetlen hatalmas látomásba foglalta össze a vakság tragédiáját Brook. Ez a humanista vízió volt olyannyira lenyűgöző.

Ungvári Tamás

A Shakespeare-drámák első magyar előadásai

1793. Romeo és Júlia. (Weisse-féle átdolgozás. Fordította: Kun Szabó Sándor.)
1794. Hamlet. (Schröder-féle átdolgozás. Fordította: Kazinczy Ferenc.)
1794. Othello. (T. Boer Sándor fordítása.)
1794. III. Richard. (Weisse-féle átdolgozás. Mérey Sándor magyarítása. Tongor, vagy Komárom állapottya a VIII. száz dban címen.)
1795. Lear király. (Mérey Sándor magyarítása. Szabolcs vezér címen.)
1803. A makrancos hölgy. (Schink János átdolgozása. Fordította: Benke József. Egymást bosszantók címen.)
1807. Sok hűhó semmiért. (Beck Henrik átdolgozása. Fordította: Koréh Zsigmond. Második Gaszner címen.)
1811. Lear király. (Ismeretlen fordító.)
1812. Macbeth. (Ismeretlen fordító.)
1836. A velencei kalmár (Német átdolgozás nyomán. Belmonti Portia vagy a velenczei kereskedő címen.)
1839. Hamlet. (Vajda Péter fordítása.)
1842. Coriolanus. (Dobrossy—Egressy fordítása.)
1842. Julius Caesar. (Vörösmarty fordítása.)
1843. III. Richárd. (Vajda Péter fordítása.)
1844. Romeo és Júlia. (Gondol Dániel fordítása.)
1845. IV. Henrik. (Egressy Gábor és Matisz Pál fordítása.)
1852. Athéni Timon. (Kelmenfi László fordítása.)
1853. Tévedések vígjátéka. (Egressy—Szigligeti fordítása.)
1854. Windsori vig nők. (Gondol Dániel fordítása. A windsori csalfa hölgyek címen.)
1855. A két veronai ifjú. (Tóth—Csepregi fordítása.)
1855. VI. Henrik. (Kean átdolgozás. Tóth József fordítása.)
1858. Antonius és Cleopatra. (Szász Károly fordítása.)
1859. Velencei kalmár. (Tóth József fordítása.)
1864. Szentivánéji álom. (Arany János fordítása.)
1865. Téli rege. (Szász Károly fordítása.)
1867. VIII. Henrik. (Szász Károly fordítása.)
1868. A makrancos hölgy. (Lévai József fordítása.)
1874. A vihar. (Szász Károly fordítása.)
1876. Sok hűhó semmiért. (Arany László fordítása.)
1876. Cymbeline. (Rákosi Jenő fordítása.)
1879. Vízkereszt. (Lévay József fordítása.)
1886. Ahogy tetszik. (Rákosi Jenő fordítása.)
1889. II. Richárd. (Szász Károly fordítása.)
1892. János király. (Arany János fordítása.)
1900. Troilus és Cressida. (Fábián István fordítása.)
1927. Szeget szeggel. (Hevesi Sándor fordítása.)
1940. Minden jó, ha jó a vége. (Hans Rothe után fordította: Innocent Vincze Ernő.)

Elutaztak az angol vendégművészek

A *Royal Shakespeare Company* négynapos budapesti vendégszereplés után szombaton a Ferihegyi repülőtérről a MALÉV különrepülőgépén Belgrádba utazott. Az együttes búcsúztatására a repülőtéren megjelent a *Kulturális Kapcsolatok Intézete* és a *Nemzetközi Koncertigazgatóság* több vezető munkatársa. Jelen volt sir Ivor T. M. *Pink*, Anglia budapesti nagykövete és a nagykövetség több munkatársa.

Paul *Scofield*, a társulat vezető színésze, a repülőgép indulása előtt elmondta, hogy budapesti látogatásuk tökéletesen megfelelt itteni vendégjátékukhoz fűzött várakozásaiknak.

— Utazásunk célja — mondotta —, hogy a Shakespeare jubileumi év alkalmából Anglián kívül más országokban is minél szélesebb körű közönség előtt mutatkozhassunk be előadásainkkal és ugyanakkor baráti kapcsolatokat építsünk ki a meglátogatott országok színművészeivel. A budapesti közönség meleg fogadtatásban részesített bennünket. Ennél lelkesebb elismerésre azt hiszem, egyik országban sem számíthatunk. Valóban éreztük — amit már korábban is hallottunk —, hogy *Magyarországon a Shakespeare-színjátszásnak mély hagyományai vannak*, hogy a magyarok Shakespeare-t szinte saját »írójuknak« tekintik. Még jobban megerősödött bennünk az a meggyőződés, hogy Shakespeare műve ma már az emberiség közös kincse, a közvetlen érintkezés eszköze olyan emberek között is, akik nem ugyanazon a nyelven beszélnek.

— Annak is nagyon örülünk — folytatta nyilatkozatát Paul Scofield —, hogy *a magyar színészek és társulatunk tagjai között őszinte baráti szálak szövődtek.*

— Sajnáljuk, hogy itt-tartózkodásunk túlságosan rövid volt és ezért nem ismerkedhettünk meg eléggé Budapestnek, ennek a rendkívül érdekes városnak az életével. Reméljük azonban, hogy még alkalmunk lesz hosszabb időre visszatérni és azt is nagyon szeretnénk, ha a kölcsönösség jegyében és a most létrejött baráti kapcsolatok további ápolása céljából mielőbb magyar színtársulat keresne fel bennünket Angliában — mondotta befejezésül Paul Scofield.

Shakespeare, Beckett nyomán

Peter Brook Lear-rendezésének külföldi visszhangja

A Királyi Shakespeare Társulat 1962. november 6-án mutatta be Stratfordban a *Lear királyt* Peter *Brook* rendezésében. A Párizsban a Nemzetek-díjával kitüntetett előadás a társulat nyugat-európai turnéján is feltűnést keltett; a sajtó hasábos cikkekben méltatja az újszerű Lear-felfogást.

Megállapítják, hogy a Lear értelmezésében régóta *zavar uralkodik*, jóllehet a szakértők *sosem voltak elégedettek* a korábbi elméletekkel. A mindeddig általános felfogás ugyanis a Lear *abszurd* cselekményéből és Leard abszurd szenvedéseiből csak *egy téboly elhatalmasodásának klinikai-lélektani folyamatát* ismerte el és eszerint a színpadon *romantikus és problémátlan előadást* produkált.

Jan *Kott* varsói professzor, neves Shakespeare-szakértő — *Sartre* és *Ionesco* darabjainak lengyel közreadója — feltűnést keltő tanulmányban *felvette a harcot az eddigi Lear felfogással* és egészen új szempontból tekinti Shakespeare tragédiáját. Tanulmányában az úgynevezett *végjáték-szerkezet* elemeit mutatja ki a Learben és *Beckett* műveivel, a többi között a *Godotra várva* című Beckett-színművel állítja párhuzamba.

A kritikusok Peter Brook Lear-rendezésében nemcsak a tragédia, hanem Jan Kott tanulmányának színrevitelét is látják. Eszerint a tragikus katharzis helyére a torz kiúttalanság lépett az irrealista színjátszás által. A próbák kezdetén — emlékeztet rá a sajtó — maga Peter Brook is utalt Beckettre és kifejezésre juttatta, hogy közel áll Kott felfogásához. Rendezése *forradalmi támadás a romantikus Lear, a bősz agg király drámája ellen* — írják a kritikusok. Helyesnek tartják, hogy Lear az expozícióban mintegy gyógyszermámorban szól, merev tekintettel mered lányaira, Cordélia »szívtelensége« nem riasztja meg, inkább keserűen töprengve ismétli meg: »*Nothing*...« Diana *Rigg* Cordéliája — akit a kritikusok Christine *Keeler*hez hasonlítanak, de fanyarabbnak tartanak — versenyre kelhet apjával dacban és makacsságban. Helyesli a kritika, hogy a bolond az értelmetlenség mélabús testetöltése, ábrándos vigasztaló és táncos egyszerre.

Brook rendezése azonban a sajtó véleménye szerint nemcsak a Lear Beckett-rokonságát igyekszik alátámasztani, hanem a Beckettől eltérő vonásokat is hangsúlyozza. Elveti azt a feszültséget, amely a Lear örök zűrzavarra szétesés és hatalmas erővel mégis egybetartozó világában fennáll, csak az abszurd alapokat követi nyomon és *a darab értelmi összefüggései ellenére* állít színre egy »végjáték«-világot.

A király ugyanis nem semmisül meg. Az alkotmányos rend sem dől meg. Az öreg király előtt hódolnak végül is. A gaz Edmund vall, tehát van lelkiismerete. A becsületet Broot nem neveti ki Beckett módján. Lear lovagokkal veszi körül magát, szakít lányaival, akik a Lear mellékszereplőit nyilván félrevezették. A tanulság: a fiatalabbak világa sosem lehet azonos az öregekével.

Brook megfosztja a Leart a pesszimizmus ellensúlyától és mélységeitől — vélik a kritikusok, s arra utalnak, hogy Brook Beckettre alapozott Lear-előadása Wieland *Wagner* bayreuthi kísérleteire is emlékeztet: a színpad kiürül, megüresedik.

Kétségtelen, hogy ez a Lear-felfogás lényegesen előbbre jutott, mint az eddigiek, de Brook saját színpadképeinek rabja lett. Abszurd tény — írják a lapok —, hogy miközben a színház számára mind több technikai lehetőség áll rendelkezésre, hogy ma már látomásszerű színpadképeket lehet készíteni, a modern rendezők közül sokan viszont mellőzik a színpadtér kifejező lehetőségeit. Szeretik a laboratóriumot — vetik szemükre az esztéták. Hová vezet ez? Ma még a játék és a kosztümök konkrétak, de hamarosan azok is absztrakttá válnak? — kérdezik, és arra figyelmeztetnek, hogy a kétségtelen eredményeket felmutató kísérletezés, amely a gondolattalan szokvány-rendezések, a szokvány-színház korszakát máris lezárta, a kitűnő rendezők útkeresése még csak kezdet, amely folytatásra vár.

Stratford on Avon, Shakespeare szülővárosa szabályos olimpiai faluvá válik április 23-ra, a nagy angol költő születésének 400. évfordulójára rendezett ünnepségek megnyitó napjára. A városka 16 000 lakója törpe kisebbségben lesz az odalátogató mintegy negyedmillió külföldi érdeklődővel szemben. A megnyitó napján York érseke ünnepi istentiszteletet celebrál. Az ünnepségek lebonyolítására Shakespeare szülőháza mellett Nemzetközi Központot is létesítenek.

Palotai Boris

Szerelem?

Ha nem figyelne folyton, nem tünne fel neki, hogy a házigazda elnéző jóakarattal kezeli Danit. Biztosan Piri figyelmeztette, hogy legyen kedves hozzá. Hát most igyekszik kedves lenni. Néha Pirire pillant, meg van-e elégedve. De lehet, hogy csak képzelődik. A sebészeknek általában ilyen a modoruk, mint Szuhy Gézának: türelmes, kissé apáskodó. Dani ettől az eltökélt türelemtől mindinkább begubózik. Nem szabad törődni vele. A sarokba telepszik, az állólámpa alá, onnan nézi. Egészen jó itt. S még sokkal jobb lenne, ha egyedül jött volna el. Feszélyezi a Dani jelenléte, a biztonsága megtörik, a szavak megfakulnak a szájában. Nyugtalanítja a Dani hallgatása, ha meg megszólal, valóságos izgalom fogja el: szeretne segíteni neki, meglódítani a szavait, átfogalmazni, mielőtt kimondaná. Lesi az arcokat, vajon mit szólnak hozzá. És kéri, mesélje el, hogyan szökött meg a papnöveldéből. Azt ízesen mondja el, humorral. »Papnak szánta az édesanyja« — kezdi és várja, hogy átvegye tőle a szót. A fizikus túlzott érdeklődéssel hajol előre, na, enynyire nem érdekes a történet... Mért hozta mégis el? Kétszer is kibújt a meghívás alól. Aztán dacból, csak azért is eljött, úgyszólván utolsó pillanatban. »Van fehér inged?« S amikor megmondta, hogy vendégségbe mennek, Dani azt felelte: nem bánom. A legkisebb tiltakozás is elég lett volna, hogy otthon maradjon, kicsit várta is a tiltakozást.

Nem jól beszélj el az internátusból való szökését. Otthon sokkal jobban mondta el. Biztosan érzi, hogy produkáltatják s ettől megmered. Nem szabad törődni vele. Ezt már előbb is elhatározta, már útközben. Különben is megmondta Pirinek, hogy Dani egyszerű munkás, semmi érdekes nincsen benne. Azt is megmondta, hogy ez nem szerelem. Soha nem fájna érte a szíve, soha nem lenne képes szenvedni miatta, márpedig a szerelem próbája a szenvedésre való képesség.

Piri feketekávéfőzés ürügyén kihívja a szobából. — Mit akarsz? Stramm férfi és nagyon szeret téged.

— Stramm — mondja száraz torokkal. — Az nem nagy dolog, hogy valaki százhetvenöt centire nőtt. Az egyenessége fogott meg, a szókimondása. A gorombaságig őszinte. Honnan veszed, hogy szeret?

— Megszagoltam. — Piri teletömködte kávéval a bombát. — Lehet ezt nem érezni? Messzire megcsapja az ember orrát.

— Mért ne szeretne? Kényelmes szerető vagyok. Semmi felelősség. Nem akarok semmit tőle, csak amit magától ad. Ha nem hív, nem megyek, ha nem hívom, nem jön.

— Mit vacakolsz? Mégis mindig együtt vagytok. Most is lesed, hogy jól vizsgázik-e, tetszik-e nekünk. Tetszik, becsszó! Mit számít, hogy nehezen fejezi ki magát?

— Azt nem mondhatnám. Inkább nehezen szánja rá magát, hogy megszólaljon. De ha megszólal...

— Add ide azt a tálcát.

— Ha végre megszólal, van értelme annak, amit mond. Csak persze idegen neki ez a környezet. Úgy cseppent bele...

— Ó, te ártatlan dög! — Piri marokra fogta elöl a ruháját és jól megrázta — Mondták már neked, hogy ártatlan dög vagy? — Könnyedén arcullegyintette. — Szerelmes, mint egy ágyú és van képe letagadni. Egy-kettő, befelé!

A szobában egy alacsony, cvikkeres férfi demizsont húzott ki a karosszék mögül. — Ezt én csempésztem be, szíves engedelmükkel. Annak örömére, hogy megjelent Bogyó Márton verseskötete — Kezében vékony könyvet lobogtatott. — Éljen a »Meddő zivatar« költője! Erre iszunk egyet!

Bogyó Márton felemelkedett a székéből, szottyadt aktatáskából nagy köteg verseskötetet szedett elő, gyorsan szétjel osztotta. Szeplős arcán zavar- és büszkeség fénylett. — Hát akkor igyunk! Elsősorban Kallós Sándor egészségére, aki lehetővé tette könyvem megjelenését, aki felfedezett. Éljen Kallós Sándor!

— Sándor, te ne igyál! — kapta el a cvikkeres férfi karját a felesége. — Egész nap főzicskélek, passzírozok neki, ulcusa van és most tönkreteszi a diétáját. Ásványvízzel is lehet koccintani, vagy tejjel.

— Csak egy kortyot, Hédikém, csak jelképesen — mondta kicsit éneklő, nazális hangon Kallós Sándor és belekóstolt a borába.

— A legjobb műfordítónk — súgta Piri. — Műfordító és kritikus. Ismerned kell a nevét. Remek koponya! Amilyen csúnya kis ember, olyan elragadó!

Nevek röpködtek, könyvcímek. A demizsonból kotyogva folyt a bor, vattaszerűen, piszkosszürkén állt a füst, a fejek alámerültek benne, kibuktak, poharak csillámló üvege úszott el és tért megint vissza. Kávégőz tömény fonalai hálózták be a füstöt, hangok csúsztak egymásba, mondatok koccantak össze. Bogyó Márton a beérkezettek bőbeszédűségével beszélt, laza nyelvvel és laza lélekkel, az ünneplés szesze kioldott belőle minden köteléket. A rövid válaszok, amiket kapott, inkább csitító jellegűek voltak, már senki sem hallgatott rá, a költő elsüllyedt a saját szórengetegében.

Dani a sarokba húzódva ült a fizikus meg egy lenyalt hajú pszichiáterno között: csak a keze járt, bort töltögetett a poharakba s meg sem várva a többieket, fenékig itta a poharát. Töltött, ivott, töltött, ivott, egytagú szavakat bökve ki, visszahúzódva abba a magányba, amelybe a hullámzó beszélgetés szorította. Időnként Juditra lesett, törődik-e vele. S amikor Judit kiemelve fejét a beszélgetésből, hozzá lépett, kék szeme megnyugodva tapadt rá: nem

engedi, hogy elvesszen. Odébb húzódott a díványon, helyet csinálva maga mellett. De Judit tovább sétált, Kallós Sándor mellett horgonyzott le, aki kicsit éneklő, nazális hangján Bartók gyermekkoráról mesélt.

A nyakszirtjén érezte Dani sürgető pillantását: mért nem marad nyugton? Semmi kedve még hazamenni. Végre jól érzi magát.

Az ablakot kinyitják, szinte láthatóan tódul be a levegő, szalagokra tépve a füstöt. Sárga csíkok futnak a ködben, villamosok zörgő síkjai, egy autóreflektor szúr bele a sötétbe, türelmetlen tülkölés követi, féknyikorgás. A házigazda felemeli a demizsont, megkotyogtatja, az utolsó cseppeket Dani poharába tölti, aki térdére tapasztott tenyérrel bámulja a spirálba csavarodó füstszalagokat. Majd felkapja a fejét, mintha hirtelen eszébe jutna valami, nyakát egyetlen ránással kiszabadítja a gallér szorításából, járomcsontján megfeszül a kipirosodó bőr, arcán a nekikészülődés mozgásba hoz minden kis zugot. Judit nem ismeri ezt az arcát. — Tessék? — kérdezi — holott egy szót sem szól. Csak ül, szétvetett lábakkal, szemében azzal a szürke villanással (de hiszen kékek a szemei, gondolja Judit), melyről nem tudni, mit tartogat. A tekintete kikerüli Juditot, az oszladozó füstben fogódzik.

— Ideje lenne már hazamenni — szólal meg újra Judit s bocsánatkérőn fordul Kallóshoz, akit mondat közben szakított félbe. Abban a pillanatban Dani hátravetett fejjel énekelni kezd, eltaposva a beszélgetés morajját.

— Halljuk! — mondja csodálkozó szívélyességgel a házigazda. A hökkent csendben felerősödik Dani hangja, reszketeg pianói is mintha kitörni készülnének, nekikeseredve, teli tüdővel énekel, zengőn és követelőző bánattal, hangjára bízva mindazt, aminek kimondására nem vállalkozik.

Judit kínlódva morzsolgat egy papírszalvétát. Nem történt semmi, biztatja magát, végre is nem vagyok felelős érte. Kicsit váratlanul jött ez a dalolás, még ha csendesen dudorászna, ahogyan szokott. Azt se! Itt és ilyenkor, hogy képzeli?

— Kellemes hangja van — jegyzi meg Piri és feketekávéscsészét nyom a kezébe. Dani hozzá sem nyúl a feketéhez, kivörösödő halántékkal, nyirkosan fénylő homlokkal énekel tovább, keseregve és cifrázva. Kallós Sándor felemeli a karját, mintha a füsttel együtt a gomolygó hangokat is kifelé hessegetné.

— Most én következem — int és csúnya kis manóarca mosolygó ráncokra repedezik. — Egy régi operettből... szeretem a régi operetteket. Mi legyen az?... Hédikém, segíts!

— Lennél te rózsa, rózsabimbó — mondja álmosan Hédi és Kallós szívére szorított kézzel, oldalra billent fejjel énekli: Lennél te rózsa, rózsabimbó, lennék a méh...

Mindenki tapsol és nevet, csak Dani tapogatja szótlanul láthatatlan bajuszát, s amikor az utolsó taps is elhangzik, új dalba kezd, arcán a kötelességet vállalók kemény szigorával. Katonadalok, magyar nóták kergetik egymást s mind azon a belefelejtkező, vallomáshordozó, hol érzelmes, hol duhaj hangon, amely a hajdani katolikus legényegyletből kiszűrődő nótázásokra emlékezteti Juditot, ahonnan nyári estéken kuglibábuk koccanása hallatszott, vaskos tréfálkozások felcsattanó zaja, meg ez a hangot kitartó, nekivadult éneklés.

A vér a fejébe szaladt. Hogy szökjön meg innen? Nem lehet észrevétlenül kisurranni. Hát akkor észreveszik. Úgyse teheti be többet ide a lábát. Ezek az udvarias társalgási mosolyok gúnyos röhögést rejtegetnek. Ő is röhögne. Röhög is. Mindjárt kirobban! Csak el ne bőgje magát. »Egyszerű munkás nem énekelhet Bartókot.« Még védi?! Ki kérte, hogy énekeljen? Méghozzá ilyen erőszakos, mindenkit legázoló módon, ilyen szemérmetlenül. Mert az. Szemérmetlen. Ahogy tátog a szívével, a szája csak mozog, a szíve repes, kesereg, sóhajtozik!

Csak már kint lenne! Kallós végigszánt a haján, dúlt kis csomóba borzolja. A mindent megértők türelmével hallgatja Danit, de az a dúlt kis csomó a feje búbján égnek mered, tiltakozik.

Majd az utcán. Hol kezdje el, hogy megértse?... Oly messze vannak egymástól! Majd holnap. Vagy holnap se, semmikor. Ez az O-alakúra nyílt száj tapadt a szájára — milyen komikusan rezeg a nyelve — ez a kidüllesztett mell borult rá?! Ezt a hangot

(Vasvári Anna rajzai)

őrizte magában, amely ilyen elviselhetetlenül epekedő tud lenni, ilyen hazugul bánatos?

Mihelyt kilépnek a kapun, megmondja neki. Szó nélkül mégse hagyhatja ott. Nem követett el semmi olyat, csak éppen más, annyira más, ezt a másféleséget nem lehet kibírni, az ízlése lázad ellene, minden pórusa!

A társaság szétoszlik a kapu előtt, olyan gyorsan köszönnek el, mintha le akarnák rázni az este emlékét. A festő nem emlékezteti az ígéretére, hogy vasárnap megnézi a képeit, pedig odafent megbeszélték. Kallós csak annyit kérdez: még látjuk? S választ sem várva siet el Hédivel. Szeretne utána futni: én nem tehetek róla, mindent megmagyarázok, de már csak összemosódó foltokat lát, egymásnak dűlt vállak vonalát. Mit magyaráz meg?

Az utca kihalt, ablakok vak négyszögei sorakoznak egymás mellett. Dani belekarol, nem veszi észre, hogy lóg a karja, a kabátjához ütődik.

— Nem is szólsz? Azt se mondod, hogy... semmit se? — szólal meg Dani és szárazra fogott hangján valami fojtott izgalom üt át.

— Berúgtál?

— Azt hiszed? — Csodálkozó kis csend következik. — Nem rúgok én be egy kis vizes sillertől.

— Mit kéne mondanom...

— Ha nem jössz rá magad...

Kopog a cipőjük a kövezeten, más nem is hallatszik, csak ez a kétszólamú kopogás.

— Amire én rájöttem... — Oly gyorsan be lehet fejezni. Befejezni, túl lenni rajta! A magasban megvilágosodik egy ablak, két mozgó árnyék jelenik meg a rolóvásznon. Három emeletnyi magasságból itt is két összetartozó ember lépked.

— Az igazat mondd! — Dani hangja átforrósodik, nyoma sincs benne gyanakvásnak. Megmarkolja lógó kezét, a zsebébe húzza. — Úgyis beléd látok!

— Akkor jó.

Hogy került a zsebébe a keze? És miért hagyja ott? Hidegek az ujjai, mintha azokra bízná, hogy megmondja neki.

— Jól van, nem szólsz. Éretted volt az egész. Hogy ne restelld magad miattam. Még hogy berúgva... én?!

— Mi volt énérettem?

Dani, mintha nem hallaná, csak mondja tovább a magáét.

— Erőlködtél, hogy behúzz a beszélgetésbe. De nem megy, ha erőltetik. Amúgy se ment volna. Nem értek én az ő nyelvükön. Te is tudod... Azért is hagytad abba. Meg azért, mert egyszerre te is elképedtél: hát ez mit keres itt? Rajta volt az arcodon, hogy nem Danit mondtál, hanem »ez«-t.

Szél seper végig az utcán, erős rohamú északi szél, hátbatámadja, megtaszítja őket. Csörömpölnek a cégtáblák, üres pléhkongásuk belobong a szavába. — Így volt? Persze, hogy így. Az ilyet megérzi az ember.

Csak rá kell bólintani, gondolja Judit. Vagy annyit mondani, később volt ez az »ez«, s kihúzni a zsebéből a kezét.

— Így volt. De nem azért, mert... Egyedül az számít... — Mi számít? Megzavarodva elhallgat. Mi az a sok minden, ami egyedül számít?

— De én megmutattam nekik! — Dani felnevet. — Megmutattam, hogy van itt hang, meg erő, meg érzés. Nem kell sajnálniuk azt a szegény kis asszonyt, aki már maga is kezdi sajnálni magát. — Újból nevet, a szél felkapja a hangját, labdázik vele. — Beléjük énekeltem a szót, rá kellett figyelni annak is, aki nem akart. Neked is! Hiába beszélt szédültre az a ványadt kis ember téged, visszadaloltalak! — Győztesen csillan meg a szeme, a sötétben is látni. Szabadon levő kezével megdörzsöli Judit hátát. — Megfagysz nekem ebben a vékony kabátban! Te... te... már jobb? Ne reszkess már, mert ölbekaplak!

Egy macska jajgatott a háztetőn, vajúdó asszony-gyötrődéssel. A szél zúgásába belebelehasított panaszos nyivákolása.

— Úgy akartam elfutni onnan, mintha puskából lőttek volna ki. De téged... érted... — Apró puffanásokkal ütögette a hátát. — Jobb már? Na ugye... Téged nem hagylak! Érted azt is megteszem, amit senkiért az égvilágon! Hogy kiálljak a placcra, birokra kelni velük. Mert ez olyan volt, mint egy birkózás. Az ütéseket is éreztem. És azt is, hogy izgulsz értem, hiába nem akartál izgulni, az arcodra volt írva, hogy izgulsz, fehér volt az arcod, a szád meg nyitva kicsit, mintha biztatnál.

— Dani...

— Felgyűrjük a gallérod, ez a nyomorult szél... Most már ne szólj egy szót se... Ha nekem kellett elmondani helyetted...

— Dani, én...

— Megcsapja a hideg a torkodat. Fázol még?

Judit keze mélyebbre süpped Dani zsebébe. S ahogy a tenyerét keresi, ujjai valami sikos kis gömbre szaladnak. Vadgesztenye... igen, vadgesztenye! Megörül neki, maga sem érti, mért örül ennyire.

A lektor látogatása

A lektor elkérte a kéziratait, hogy megnézze, ki lehetne-e adni belőlük valamit kötetben. Összeszedtem néhány írást; nem gyűjtöm a műveimet, mert nem is nagyon művek, megjelentek, hadd menjenek útjukra, semmi dolgom az örökkévalósággal.

Elvitte a lektor, elolvasta, elemezte. Nagy munkát végezhetett, alighanem cédulákat is csinált, mert nemsokára telefonált, hogy eljön és komolyan akar velem beszélni. Hát gyere.

Beállított egy nagy csomaggal. Hogyan nőtt meg ennyire az a sovány kis dosszié, ámuldoztam. Én ugyan nem adtam sokat. Azt mondta, hogy összekeresett még néhányat különféle újságokból. Ha nincs jobb dolgod.

— Írd át őket — tette elém az asztalra a paksamétákat.

— ???

— Nem érted? Írd át őket.

— Elment az eszed, te lektor. Én újságíró vagyok, nem dilettáns, hogy jókedvemből írkáljak, hátha sikerül valami. Eredj innen szépen.

— De a kiadó azt akarja, hogy író legyél.

— Hát a kiadó is megbolondult? Nem tudja, hogy amit nem lehet, azt nem lehet? Egy könyvbe hosszúkat kell írni, nekem meg nincs türelmem és elég tehetségem se. Meg nem is akarom én kötetben látni magamat.

— Mindenki kötetben akarja látni magát.

— Tapasztalt lektor vagy. De én akkor sem akarom.

— Megjelenhetne a könyved (feltéve, hogy megcsinálod, amit kérünk) négy-, öt- vagy hétezer példányban is.

— Tudod mit? Hadd jelenjek én meg továbbra is csak nyolcvan-, száz-, meg hatszázezer példányban.

— Hallgass meg legalább. Jó szemed van, s képességed meglátni bizonyos jelenségeket. De ez nem elég. Az élet nem apró villanásokból áll, bolondos kis históriákból, suta botlásokból, humoros percecskékből. A mélyre kell ásni, szívósan, konokul, kitartóan.

— Áson a Németh László.

— Léhaságokat beszélsz. Elmondom neked, hogy mi a különbség ezek között a kedves kis vacakok és az irodalom között. Az irodalom, hivatásánál fogva, nem elégszik meg a jelenségek felszíni leírásával, hanem jellemeket, konfliktusokat teremt és ábrázol...

— Hallod-e, én is jártam egyetemre.

— ...és ezekből az összeütközésekből, jellem- és lélekrajzból tárja fel az életet, a maga bonyolultságában, összes ellentmondásaival együtt őszintén, igazságra, teljességre törekedve...

— Hagyd már abba.

— Tudod, mikor lesz belőled író?

— Nem tudom.

— Akkor, barátom, ha átestél a nagy szenvedések rettentő sokkjain.

— Minek essem én át azokon?

— Hogy író legyél. (Ennek monomániája van.) Keresned kell valami drámai konfliktust, a saját életedben.

— Dehogy keresek. Örülök, hogy nincs.

— De legyen! — csattant fel. — Szenvedj. El kell jutnod kínlódások, szörnyű lelki tusák, gyötrelmes vergődések árán odáig, hogy úgy érezd, nem birod tovább, át kell élned nagy viharzásokat, katarzisokat, bűnbánatot, tévelygéseket; a szenvedés feneketlen mélységeire kell zuhannod egy időre, hogy a tollad vissza tudja adni mindezt...

Ilyeneket beszélt. Kérleltem, hagyja abba, kecsegtessen mást az irósággal. Nem használt. Mondta tovább. Hogy minél előbb járjam meg a poklokat...

Egyébként lehet, hogy igaza van. De mégis elkergettem. Mars ki, lektor.

(t. i.)

KÖSSÖN SZERZŐDÉST FIZETŐVENDÉGSZOBA KIADÁSÁRA!

Ajánlja fel nélkülözhető, jól berendezett, külön bejáratú szobáját a Fővárosi Idegenforgalmi Hivatal vendégeinek elhelyezésére.

Jelentkezés és felvilágosítás

személyesen a hivatal információs szolgálatánál, Bp., V., Roosevelt tér 5., vagy telefonon a 180—609, 380—581 és 382—061 számokon

KŐNIG Tamás épitész

VARGHA Mihály: A Soproni Petőfi Szinház. =
Magyar Narancs, 1992. dec.10. 44.p. ill.

Az épület helyreállitásáról.

Mûszertech

VEGY

AKCIÓS ÁRLISTA

IBM PS/1

2121-142	i386SX/16 2MB 40MB 1.44MB
2011-21	1.2MB FDD 5,25"

IBM PS/2 ISA-Bus

8535-040	386SX 20MHz 2MB 1.44MB
8535-043	386SX 20MHZ 2MB 40MB
8535-14X	386SX 20MHZ 2MB diskless, Et
8535-24X	386SX 20MHZ 2MB diskless,To
8540-043	386SX 20MHZ 2MB 40MB
8540-045	386SX 20MHZ 2MB 80MB

IBM PS/2 MCA-Bus

8556-15X	386SLC 20MHz 4MB diskless, E
8557-045	386SX 20MHZ 4MB 80MB 2.88
8557-A49	386SX 20MHZ 4MB 160MB 2.8
8595-AH9	486SX 25MHz 8MB 160MB

A fenti PS/2 árak a következôket tart
IBM PS/2 k
Monitor felárak: 8513 12" color

Kiegészítôk

KŐNIG Tamás épitész

(takács):A negyedik legujabb : Szinházavatás Sopronban. = Új Magyarország, 1992. dec.5. 9. ill.

A Medgyaszay István tervezte szinház rekonstrukciója.

mfassenden maschinellen Kontrollfunktionen im Dialog chaftliche Datenerfassung wirksam unterstützt und er- nach dem Prinzip "retrieve and copy". (Lutz Heusin- DV-Anleitung, 272 Seiten, K. G. Saur Verlag München, ondon Paris 1992, zweite Auflage, ISBN 3-598-11109-6, Das Datenbanksystem HIDA - für das Bildarchiv von der startext GmbH in 53 Bonn, Poppelsdorfer Allee 28985710 - kann mit den Betriebssystemen DOS und OS/2 erden. Außerdem steht eine Großrechnerversion unter Verfügung. Die PC-Lizenz kostet DM 2000,- + ner.

atenbank mit Informationen zu 130.000 Kunstwerken, tlern neben kunsttopographischen Einheiten und 30.000 schen Themen (das gesamte ICONCLASS-System).

, das Regelwerk, die Bibliothek, das Datenbanksystem atenbank können einzeln oder in beliebiger Zusammen- n und in Anspruch genommen werden.

KÖNIG Tamás építész

Vadas Ferenc: A soproni zsinagóga.
= Műemlékvédelmi Szemle, 1993/1.
125. skk.

MDK

Kőnig Sebestyén

Az Egri Érseki Liceum Muzeumának tárgymutatója.
Eger. 1931. 53.l.

Königsberger ötvös

a besztercebányai

Vártemplom falába illesztett u. n.

Königsberger-tele relief. 1505.

Ezen a besztercebányai régi városháza attikaszerű oromzatkal van díszítve.

A felső mapparovszáge Kenesztausz keletkezésére vonatkozóan igen fontos dokumentum

MMEEközl 1913. 424. l

KŐNIG Tamás

VADAS József : Szinhás Parisiana. =
Kritika, 1991. 8.a. 42-43.p. ill.

Lajta Béla
König Tamás
Wagner Péter
Krajtovics Károly szobrai

GYALOGJÁRÓ ELEGANCIA

De latinul tudok. Nem jól, persze, sőt igazában úgy kellene r
gyatrán. És mégis, a latin nyelv már gyerekkoromban szin
hatással érintett meg, s később a legfontosabb dolgok közé ta
temben – erről már vallottam versben is, prózában is, aminth
ebben a rovatban a helye: sokkal személyesebb dolgokkal k
És a latin líra gyalogjáró eleganciája – mióta túljutottam kar
nak moderneskedésén – eszményem és mértékem volt, s legk
hozzám. Hétköznapi varázsának titkát mindig elemeztem,
legtöbbet talán a római kövek, romok és torzók árultak el ar
önképző munkáról, amellyel a római költők a földhözragadt
kelőséget, a fogalomból költészetet, a közönségességből édess
csiholni.

Mindig tudtam, hogy ezt a gyalogjáró, latin eleganciát kön
modern verseinkben utánozni, megközelíteni, mint ford
visszaadni.

MÉG EGYSZER A HORATIUS NOSTER

A latin fordítás – és ezzel együtt általában a fordítás –
akkor kezdtem tudatosabban foglalkozni, amikor Babits elkül
Trencsényi-Waldapfel Imre frissen megjelent antológiáját.
róla a *Nyugat*-ba.

Én addig, ha néha fordítottam is, csak ügyetlenkedtem.
gyakorlatlanságból, hanem azért is, mert voltaképpen azt s
igazán, mi a jelentősége és szerepe a fordításnak egy költő r

KŐNIG Tamás építész

YBL-dij 1991

ld. Magyar Nemzet 1991. III.21. - indoklással

a budapesti Arany János szinház tradiciókat tisztelő
rekonstrukciós tervezéséért

KÖNIG Tamás

91 10. 50

Új Művészet

KÖNIG Tamás egyetem

Parisiana

Román András: Szép, de nem valódi
szimmetr. = USzb 1998 marc. 25. 36. ll

épület. Utcai homlokzatának
középtengelyében enyhén kiü
háromtengelyes rizalit. Udvar
homlokzatának D-i szakasza
az emeleten üvegezett folyos
A kétkarú díszlépcső korlátja
Építtette Rottenstein Ferenc
prefektus. A 19. század első
átalakították.

Fekete - ház.....
Széchenyi u. 11.
hrsz: 4585
barokk
1785 körül

Zárt sorban álló, L alaprajzú
épület. Az utcai homlokzat D
kialakított kapualj tengelyébe
középrizalit. Az utcai szárny
homlokzata előtt későbbi felj
Korábbi ház felhasználásáva
század végén.

KÖNIG Tamás épitén

YBL-díjasok 1991. = Magyar Építőművészet,
83,1992,2-3. 91. ill.

König vára

Pécsujfalu közelében
(Sárosvm) XV-XVI.sz

Emlékvé

Emlkassaicgyházím

I. k. 460. l.

RMU 7,40
RHK 20,
Rómer F
megyéből. VU

ÉKKÉ NYILVÁNÍTÁS ÉS FONTOSABB ZÁMA	TELEKKÖNYVI ADATOK
	TULAJDONOS F.M. 312.

nne régi dombormű.

M. D. K.

KÖNIG Zakariás pestő.

Garas XVIII. 17. 227, 244. l

KÖNIG, Zacharias, olasz festő

Z. K. Maler aus Welschland, 1780-ban Pozsonyba érkezett és a Jans-fogadóban vállt meg. (1780, 68. szám, 81)

Preßburger Zeitung
(Jenthon)

König Zsigmond

Aranyműves

B.p. VII. Kazinczy u. 7

Nemzetőr 1941.

194. P.

M. D. K.

KÖNIGER Elek szobrász

pálos laikus

Tiroli származású

Szül. 1732.

1762. Lepoglaván 30 éves korában

tett fogadalmat

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 142. 226. II. 160.

M.D.K.

Königer, Veit, szobrász (1729-1792)

követte a kor szokását s Grazba telepedve 1755-ben feleségül vette Schokotnig özvegyét. Akadémikus beállítottsága ellenére is felvette az élettelje grazi rokokó-szobrászat jellegzetességeit. A murazzegi plébánia levéltári adatai szerint, Hermann asztalossal körösen, készítette el 1768-ban a perlaki templom ./.

— Mária G. Aggházy: Steierische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst.

— Acta Historiae Artium, Bp. 1967. XIII. fasc. 4. 339, 345-old. 346.

M.D.K.

Königer, Veit, szobrász

... főoltárát, melynek apostol-figurái nem cegeber a grazi székesegház ugyancsak tőle származó szt. Ignác mellékoltár ismétléscinél. Szerző a Batthyány család levéltári adataiban talált és 1767-ben a homokromázomi templom részére történt szoborszállítás említése alapján - a homokromázomi szobrokat is Königer műhelyének tulajdonítja.

Mária G. Aggházy: Steiørische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst.

Acta Historiae Artium,
Bp.1967. Tom.XIII. fasc.4. 345-old.
-346.

M.D.K.

Königer, Veit, szobrász

perlaki (Délnyugát-Magyarország) plébánia templomában álló hiteles, és szobrokkal gazdagon díszített oltárát 1768-ban készítette.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó

Bp. 1959. 29 l. 185 t.

17. old.
261. á.

M. D. K.

KÖNIGER, Veit szobrász

(1729 - 1792.) Grácban

1768. Perlak, plébániatemplom, kármasoltár Herman József asztalossal együtt 906,— és 400,— forintért (Repr.)

Ádhatunya,

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 141. 142. 212. 225. II. 58. 214. l.
CCXXII.

Niet KÖNIGER

Philipp Jacob Straub és Joseph Thadeus Stammel gráci mesterek munhásságának nyomai felfedezhető Nagyhanizsa, Felsőregesd, Egervár, Perlak, Szécsisziget templomainak szobrain.

Agyházy hária: Magyarországi barokk műrészet, Bp. 1960, TIT József A. szabadegyetemének előadásai 42.

MDK

Königesz Ilona, festő
Képzömüv.Föisk.

106. Sinlerakás.

Magy.Ifj.Képzöm.Kiáll. /VII/
Föv.Képtár.XIXX 1949.aug.16.-szept.10. Kat.

<Königsbauer János

bécsi ezüstmives>

Karner Egyed. főapát (1699-1708) < >-sel négy nagy ezüst gyertyatartót kétezer, majd utóbb másik kettőt ezer forinton, de anyagul ő adott hozzá régi ezüst tárgyakat.

Molnár Szulpicz dr.: A pannonhalmi főapátság története. IV. k. Bpest, 1906. 122. l.

Königsbauer János

bécsi ötvös 1765.

vid

Gyulai Rudolf: Építkezés és műrégiségek. A pannon-balmi főapátság története. V. Bpest, 1907. 613 l.

F · O · R · U · M

ZEITSCHRIFT - FÜR - KUNST - BAU - UND - EINRICHTUNG

MÜVÉSZETI - ÉPITÉSZETI - ÉS - ÉPITÖIPARI - FOLYÓIRAT

Redaktion und Administration:
Szerkesztöség és kiadóhivatal: **Bratislava (Preßburg), Michalska 2. II.**

Königsberg Gábor
rajzoló, festő
izr. Pozsonyból, 1842-ben
virágfestészetet tanult.

Königsberg Gábor, izr,, rajzoló, Pozsonyból, 1842-ben a virágfestészetet tanulta.

lásd
Fleischer Bés. Co-l.

~~v. Trattnern K.K. Hofbuch: (Chez imp. et Lib. de la Cour.)~~
~~21.9: 25.9 cm.~~

Zetin.

A vár ostromát feltünte
az ostromló csapatok elhelyez
magyarázó szöveg van adva A.
Milievatz bezogene Lager (Cam
nes près de Milievatz) kezdet
turc) befejezéssel. Felirata

CARTE
und
PROSPECT
der
am 20 Iulius 17
von den Königli
Truppen unter C
des Herrn F.Z.M
DE VINS
mit Sturm erober
FESTUNG
ZETIN.

König[illegible]feld Herman

sebészorvos

Balassagyarmatról, 1817 -

ben iratkozott be.

Königsfeld Herman, sebészorvcs, Balassagyarmatról, 1817 aug. 5-én iratkozott be.

lásd Fleischer Béla 60. l.

Zimony.

A középtérben látjuk Zi
partján balra Belgrád van, mi
takozik ki Banosze-val; az elő
láthatók élükön II. Józseffel,
kikhez a táborkar és a nemes

Vorstellung der K.K. Haubt
Grosse Quare Formiret in

legalól: Wien in Verlag bei L
Buchhändler am
Nro 1180.
magyarázó szövegének kezdete:
és befejezése: l. Kratjo

Szines rm., mér. a

M.D.K.

KÖNIGSTEIN József

1931-ben Nagybányán Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 340.l.

M.D.K.

KÖNIGSTEIN József

1933-ban Nagybányán a Szépmüvészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 341.l.

KÖNIGSHEIM K. nyomdász

A nyomdászok a területi egyletekben tevékenykedtek. A szombathelyiek a pozsonyihozmtartoztak.Szombathelyen fizetőhely is volt.-1903-ban a pozsonyi egyletnek 15 szombathelyi tagja volt. Königsheim is tagja volt. 95.old

KUNTÁR LAJOS: Nyomdászmozgalmak Szombathelyen / 1892- 1914 / 89.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

46c. Königstein Pál, ép.

MDK

Szül.: Baranyabaán, 1875 Okl.kelte: 1899 SB.: 1762

A m.kir. József műegyetemen oklevelet, abszolutóriumot vagy oklevélhez nem kötött építészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

EP-LP - EP-MÜV. 1931. márc. 1. 41.l.

KÖNIGSBAUER, Johann aitvis

Pannonhalma 1996/2 52.

Königsberg Margit
iparművész
69 éves
(aggkorság)
† 1953. IX. 5
Rákoskeresztúri izr. temető

Königstein Pál

építész.

Szül. Baranyabaán 1875.

Oklevelet nyert 1899.

Névjegyzmüegyetem II. l.

Kőnnauf, ?Christian, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke: "Kőnnauf, ?Christian, Elbing, Poroszo. 1698. VIII. 24." 117. old. 13. jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967
A Győri Múz Évkönyve

Christian Könnauf, asztalosiegény

A győri asztalos és puskaagykészítő cech legénykönyvéből, 1697 den 20 Oktober: "Anno 1698 den 24 Augusti ist Christian Könnauf von Albing aus breisen ist frembt gesezen." 112.old

Batári Ferenc: Asztalosiegények Győrben a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmesterségének történetéhez 93-old

Árrabona, 9.-Antus Ádos Múz. Győr, 1967.- Győri Múz. Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Könye Árpád

építész közreműködésével épült együttes ismertetése
képekkel/

Zádor Z. - Bánszky B. - Horváth L. - Bácsevszky T.
Borsodi Ércelőkészítőmű, Miskolc-Sajókeresztúr.
- Magyar építőművészet, 1970. 1.sz. 30-33. l.

Könye Árpád

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as ter vpályázatán III. dijban részesült 28.sz. pályami egyik épitész-tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Épitőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

Kőnye Árpád

és társai Miskolc Tiszai pályaudvar-tervét

40.000 forinttal jutalmazták.

Eredményes a Miskolc Tiszai pályaudvar tervpá-
lyázata (Hazai Körkép)

Magyar Hírlap, 1968 július 16. 4. l.

KÖNYE A'RAA'D

ÉPITÉSZ.

A MISKOLC-SAJÓKERESZTÚRI BORSODI ÉRCELŐKÉSZÍTŐMŰ EGYIK TERVEZŐJE.

1 RAJZ, REPR.

4 FOTO, REPR.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1970/1. 30-33.LAP

MDK

Könye Árpád építész

Felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 1960.

MDK

Könye Árpád [építész]

Munkatársaival együtt
40 000 ft-os díjban részesült a
miskolci Tiszai pályaudvar
tervéért.

– : Terv pályázati eredmény hirdetés 12.

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 30.

MDK

Könye Árpád, [építész ?]

Személygépkocsi – garázs terve
díjat nyert.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

Dönye Árpád

és Dódri György

MÁV munkásszálló, Váci út és Sziget utca sarok, 1960 tavasz

A felszabadult Budapest művészete

Kiállítás-katalógus, Budapest, 1960. 16 l.

Könyve Árpád, építész MD4

Egyik tervezője az Ifjúság Házának.

G. M.: A Kisz kongresszus küldöttei 4.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 28.

Könye Árpád

M.D.K.

Résztvett a pályázaton

30 ezer forinttal dijazva

Társtervező:Kővári György

Negyvenkét pályamű érkezett az uj keszthelyi ezél ló tervpályázatára

Magyar Nemzet 19[illegible]. december 10. 3.1.

Könnye Árpád épitész M.D.K.

Részt vett a pályázaton III. dij 20ooo Ft

Sikeres volt a turistaszálló tervpályázat

magyar nemzet 1965. niv. . 4.1.

Könyve Árpád, [épülettervező?] MDK

A Déli pályaudvar egyik tervezője.

Békés Attila: A Déli pályaudvar tervezője 3.1.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. jún. 19.

Könye ~~Pál~~ Árpád M.D.K.

Az autóbusz és kisállomás típustervek pályázatán díja

/ 18 000 Ft/

Modern megállóhelyek és állomások épülnek a közúti autóbuszvonalakon

Magyar Nemzet 1964. október 29. 5.l.

KŐNIG Sebestyén.egri esztergályos.1814-24-ig szerepel az egri városi adóösszeirásokban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

KŐNIG Sebestyén kőmüves. Egerben 1771-ben az adóösszeirásban négy segéddel szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kőműves Sebestyén, kőműves

Egerben 1771-ben az adóösszeírásban még segéddel szerepel.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 353. old.

M. D. K.

König Simon kassai pénzverő

1536-ban a krakkói városi bíróság

előtt áll.

Művért. 1953. 1. sz.
Divéky Adorján: Magyarországi ötvösk Lengyelországban
a XIV-XVIII században 53 .l.

Könye Árpád, építész

MDK

Az Ifjúság Háza tervezője.

KISZ -

kongresszusi küldött

Sárdi Mária: Az utolsó nagy lendület

3.

ESTI HIRLAP

bp. 1964. nov. 14.

KÖNYE FERENC, fazekasmester

Vas megyében a vásározó fazekasok edényeikre több mázat kentek, engóbozták, díszítették azokat. Így magasabb árat értek el a vásárokon.-Ilyen vásározó fazekas volt Gödörházán Könye Ferenc is. 20.old.

OZUGH DEZSŐ: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv, 19[illegible]. II.köt. Szombathely, 1959

Könye Imre, felügyelő

Munkájával szerepelt a rendőrtisztv.kiáll.-án.

M.934.V.25.

1

Gregorius Könyes - Keomyes Gergel

1554. Kvár szkve: „Item soluti Gregorio Könyes pro piscibus similiter eo tempore dat. fl. 1." (1/IV. 69)

1555. Kvár szkve: Keomyes Gergel adófizető polgár a Farkas utcában - Platea Luporum (1/IV. 78. 145.)

1570. Kvár szkve: emlitve „Keomijes Gergel" (II/II. 7)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragóműhelyek II. közl.
A kolozsvári műhelyek - Ars Hungarica 1974/2

361. old.

Gregorius Könyes – Keomyes Gergel

1588. aug. 17-én Czegében Zell perzödés perint Keomíjes Gergel Zófaragó mundát vállalt Wass György Zépére (~~[illegible]~~

1594. Kvár szkve: „Az fal csinalására való Zöltség az Tymár Balint haza felett." – 1594. okt. 30. „Vettem Keomiess Gergelytol 2 szekér lövet, den. 90." (VI/VIII. 127)

Irodalom Balogh 1935. 25
Gerevich 1940. 161.

./.

Balogh Jolán: Kesö renaissance Zofaragómühe-
lyek II. Zsolemény
A Zolozsvári mühelyek – Ars Hungarica 1974/2

Könyöki József

Erdő

Munkk

Több helyen említve
Hainos rajza pozsonyi
Csallóközi/stb műemlékekről
a Műeml. Orsz. Bi-
zottsága rajztárában.

Molnár János (Pentele): Csen
élet 356 (636), 3714 (504). — Harm
ezüst pénz 356 (636), 3917 (549). —
olvadás 356 (636), 3305 (449). — K
fus levétele 356 (636), 3888 (544).
Pian a Garai-Terem 116 (980), 4102

Könyöki József

Ellenbogen Könyöki József: Krönungsdom in Preßburg.

c. mine.

Miniatür - Másolat

Könyöki/Ellenbogen/ József:
Az ezstergomi érseki könyvtar
kéziratainban levő iniciálék
és miniaturák másolatai

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
149.
"Könyöki Jozsef"

Könyöki József

Thieme Becker

XXI. 169. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Könyöky József

a pozsonyi Sz. András temetőben van eltemetve.

Ortvay Tivadar dr.

Pozsony város utcái és terei. Pozsony 1905.
473. l.

I V Ó

agyar Barátai Egyesületének a Müemlékek
utca 10./ tanácstermében
6 órakor tartandó
g y ü l é s r e.

ág jelentése.
sztmány megválasztása.
.

Az előkészitő bizottság nevében

Gerevich Tibor

Könyöki József

szamos rajza
repr.

Ortvay Tivadar:

Pozsony város tört.

III. k. Pozsony. 1894.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Kedves

Miniszte

alkalmából fogad

Különös örömömre

müemléki ügyek i

Könyöki József

l.

Arch. Ert.

1887. 83. l.

84. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Könyöki József

pozvonyi reáli-
vod Eolai tanár

s

Forster 1905

8. 1.

~~Balassa-Rostély, Vágvára alatt.~~

~~VI. 246.~~

Könyöki József

vod

Nádai B.O.P

29. HID BRUGGEBAN

32. CSENDÉLET (STELLAMARE)

Könyöki József

lásd

Arch. Ért 1889.
413. l.

Könyöki József

lásd

Szelényi 5. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Königsberg József

ijod.

Pozsonyi muzeum - Arch

Ejt. 1903. Ujf. XXIII. k. 92 s kör.

l.

Könyöki József

irod

Henszlmann Imre: A műem-
lékek orsz. bizottságának műkö-
dése 1885-ében. Arch. Ért.
1886. Ujf. VI. 185 l. – 186 l

Könyöki József

irod.
Az országban levő várromok.
Vas. Ujs 1883. 329 l.

Könyöki József

ind

Prein József. Könyöki

József Föv. Lapok

1892. 52 sz -

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Königski Josef

Graz

Szd 197. l.

eálliskola igazgatóságától.

sitő.

..... osztályu tanuló a

.....

.....

l elégtelen előmenetelt tanusitott.

.....

..... hó .....

osztályfő.

mre Szeged.

~~[illegible]~~

Königsberg Josef

[illegible]

Arch Erh. 1896.
445. l

Könyöki József

Művészet 1902 149
–1906. 71.

Könyöki József

MEGHÍVÓ

a

KORVIN MÁTYÁS

MAGYAR-OLASZ EGYESÜLET

KÖZGYŰLÉSÉRE

az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—35) dísztermében folyó évi június hó 24-én, hétfőn délután 6 órakor

Gerevich Tibor
elnök

l. Arch. Ért
1906. 378-382. l.

Franklin-Társulat nyomdája

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....

úrnak
úrnőnek

.....

Budapest

.....

KŐNYŐKI József

500 rajból álló baggatéleim
feldolgozása

MvSz 1994/2. 158.

Könyöki József

KERNY Terézia: Elfelejtett miniatúramásolatok a 19.századból. = Pavilon, 6 (1991) 22 - 25.p. ill.

Könyöki József készitette őket

LITÁS" UTÁN

talán egy olyan művészet lép, amely az archetipi-
ollektív információt az individuum intimitásának
ára helyezi előtérbe. Az új szenzibilitás helyett,
a külvilág képeinek bensőséges szemlélete, a művé-
ost a benső, mindenkiben közös információknak ad
ginációs lehetőséget.
z új, imaginatív művészet egy különleges belső gra-
óval rendelkező, személyességen túli személyiség-
l teret. A vátesz reprodukciója ez, annak minden ál-
zmusa és romantikus személyiségjegye nélkül; ő a
LÁTNOK, TEIRESZIASZ, a személyiségideologi-
varázsától megfosztott, a híradás és figyelmeztetés
ért mindent feláldozó médium, közvetítő Ég és
magasság és mélység, szellem és anyag között: az idő
tlenség apokaliptikus határmezsgyéjén, e század-
lós terrénumon állva, mint ATLASZ; de ez az Atlasz
nem a Föld őskorának égbolthordozó gigásza, ha-

MDK

461. Könyöki K.János,ép.

Szül.: Nagyszombat,1858 Okl.kelte:1885 Sz.: 198

A m.kir.József müegyetemen oklevelet,absolutoriumot vagy oklevélhonositást nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

EP-IP - EP-MÜV 1931 márc.1. 41.1.

Rōmjōbi János epitedz

Pesti Hirlap. 1881. nov. 26. 4.

Mūvedzeti hír

KÖNYÖKI József

Marosi Ervin

AH 1994/1. 125, 126

előkerült Szent Péter miseruhája, Szent Mik-
sztje, amelyet angyalok hoztak neki a pogá-
11–12. századi bizánci selyemszőttes páros
madárábrázolásokkal tunikaszerű ruhada-
5–16. századi leírásai szerint Gertrúd király-
Szent Erzsébet esküvői ruhatárának volt ré-

iségét egyesek már akkor kétségbe vonhat-
iát (ehhez tartozott a hegyi kápolna) 1317
szerzetesei szükségesnek látták írásos bizo-
lavult betűtípusa folytán akkortájt már jó-
ak margójára három különböző kéz által ki-
ttak, amelyek különböző korokra történő
ténetet" alkottak. A 11. és 12. századra kel-
vok, a bambergi püspökök és az Andechsiek
ekeverése által különböző időpontokban élt
és a Szent Hegy ereklyéihez való zarándok-
ncés kolostorok alapításáról és egyéb bizo-
gkésőbbi oklevelek Bajor Lajos császár ide-
k, hogy a császár tudott az ereklyékről, és

[Könyöki József]

[ ] Trencsén vára -
Kny. Arch. Ert. 8-r.
2 kép, 10-l. Bp. é. n.

Gent (1284)

Bizottsága tekintetes

É G É N E K .

B U D A P E S T E N.

---

rkas utcai ref. templom rendezése
an. sz. megkeresésünkre, és a teks.
ünkre adott 135-1913. II-2. sz. vá-
t helyszinrajzot mellékelten azzal
tóztassék a Bizottságnak a rende-
ait és kivánságait velünk mielöbb

erencsénk továbbá megjegyezni, hogy
ató kék vonalak a közmunka bizott-
osi mérnöki hivatal javaslatát áb-

Könyöki JÓzsef F.M.19.2.

régészrajztanár. A bécsi politechnikus és ak. neveltje. Lemond tiszti rangjáról, 61-től pozsonyi reálisk. tanár, Nagy restauráló munkát végez, városi muz. laapit. /Ly.N.r.99./

Olaus. pótl.

Könyöki József

Ellenbogen, pozsonyi reáliskolai tanár

V. 31.

Könyöky Karl Hans

geb. Tirnau 1858

1880-81.

Bécsi akadémia
könyvtár

Müller V. 58.

Könyöki
épitész-tanár

MDK

A z Országos Müemléki Tervtér
értékes anyagainak szerzői közt
emliti

Gerő: ÉpMüe 119.o.

Z Książki

l.

Lykanemzromantika
99. 140 l.

MDK

Könyöki József

Kalmieml. 6. l.

Könyöki

Ltáb. II 71, 98

Könyöki József

wod

BKo 338.l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

ezem:

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Könyöki József

Szód

BPo 440. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Königl. Forst

Rad

BPo 157.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök

a

8. sorsz. Műhelyi mint

Nádpatakon[1] és a Brukenthal-féle múzeumb
Alakjukat, bár a gotika felé hajlanak, az önön
technikája határozta meg. Ez önkelyheket rende
öntés után az esztergán lesimították. Díszíté
felette egyszerű és rendesen bevésett vonalm
vumokból áll.

Ezzel az erdélyi kelyheket fejlődésüknek min
fázisán keresztül kisértük és ismertető jeleiket azon
teriumok alapján igyekeztünk meghatározni, a mel
a kehely körvonalaiból, szervezetéből, díszítés
és technikájából erednek. A provinciális jel
erdélyi művészet tevékenységétől bizonyára s
sem várhat olyan újításokat és találmányoka
melyek a kehely alakulását új irányokba ter
volna s az itt előadottakból is kivilágik, h
nagy, világraszóló tetteket az erdélyi ötv
nem vittek véghez kelyheikkel. Zománcztec
kájuk az egyetlen, a mely a helyi jelent
fölé emelkedik. És mégis: az erdélyi kely
összességökben oly tudásról tanuskodnak, a r
tiszteletet érdemel és a mely nemcsak a mag
országi iparművészet történetében foglal el c
helyet, hanem messze túlhaladja annak kere
Ez a tudás mindenekelőtt azt bizonyítja, hogy

[1] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 106. sz.

kában levő, AL mesterjegyű, 1848-ból való
:hely bizonyítja. Mi lett itt a nodusból és a
ppa kosarából! E kehely, melyen a régi jó
gyományoknak nyoma sincsen, csaknem kómiku-
n hat és élénken emlékeztet valamely gyertya-
tóra állított tojástartóra.

Fent említettük, hogy a kultusztárgyakra fenn-
ott egyházi szabályok a művészet terén határ-
ıkat vesztették. A mint a templomok és oltárok
ítésére, az egész templomépület kialakítására, a
ok ruházatára egészen pontos szabályok voltak,
anilyen szabályoknak volt alávetve az egyházi
ely is, a mennyiben megkövetelték, hogy nemes-
ből és aranyozottnak kellett lennie. E szabályok-
az ötvösök a gotika kezdetétől fogva ragaszkodtak
csak kevés darab létezik, a mely ezüst helyett réz-
készült volna, de ez esetben is az aranyozás elen-
hetetlen feltétel volt. A 17. században ellenben
téren is változás állt be, a mennyiben ónból
kezdtek kelyheket előállítani. Ilyen ónkelyhek
nak többek között *Jakabfalván*, Szent-Ágota
llett, *Tatmácson*,[1] *Nagy-Szebenben*,[2] *Vurpodon*,[3]

[1] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 79. sz. — E kelyhen 1715
zám van bevésve.
[2] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 71. sz.
[3] Kelyhek kiállításának l. jegyzéke 100. sz. — E kelyhen
2 évszám van bevésve.

Könyöki J. MDK

A mohosi r.kat.templom falképeiről készitett akvarellmáselatai és az akvarellmáselatok fényképei a MOB gyüjteményében.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.179.1.

Könyöki József

A Közép Eszi várak, Eulö-
nös tekintettel magyarországra
írta [ ]. saptó alá rendezte
Nagy Gera. N 8.° 625 l.
676. ábrával. Buda-
pest, 1906.

E Könyv ismertetése.
Arch Ért. 1906. 378-382

Dr. Szendrei Janos.

Könyöki József

életr. ha Ell

lásd

Thieme Becker

21 K 169. l

Vasárnap **30**	**Junius**	Kathol. Pál eml. Protest. Pál Ó görög 17 M. v. Izraelita 22
Hétfő **1**		Kathol. Jéz, l. v. Protest. Tibold Ó görög 18 Leonc Izraelita 23
Kedd **2**		Kathol. S. B. A. Protest. Ottokár Ó görög 19 Judás Izraelita 24
Szerda **3**		Kathol. M.sz.p.e Protest. Kornél Ó görög 20. Met. Izraelita 25
Csütörtök **4**		Kathol. Ulrik Protest. Ulrik Ó görög 21 Juliá Izraelita 26
Péntek **5**		Kathol. Z. Ant. Protest. Enese Ó görög 22 Özséb Izraelita 27
Szombat **6**	27	Kathol. Izaiás p. Protest. Ezaiás Ó görög 23 Agrip Izraelita 28 S.-L.

Könyöki József

meghalt 1900. mérez 1-én

71 éves korában

Irod

Arch. Ért. 1900. 191 l.
(nekrolog).

Könyöki József

Tollrajzai a pozsonyi koronázó templom részleteiről: fehete-fehér reprodukciók. 27 és 28 kép.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Bpest, 1970. 56-57 l

Könyöki József

a nagyádsápi rk. templomról készült felmérési rajza 1890-ből, fekete-fehér reprodukció

Deresényi Dezső, Entz Géza; Havassy Pál, Merényi Ferenc; Magyar műemlékvédelem V (1967-68) Budapest, 1970.

2141

Könyöki József

pozsonyi rajztanár a „Magyarországi műemlékek ideiglenes bizottságá"-nak kültagja 1880 körül.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Hovassy Pál, Merényi Ferenc, Magyar műemlékvédelem, V. (1967-68) B pest 1970. 48 l.

Könyöki József

rajza. Bátorkő vázáról; fekete-fehér reprodukció.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Hovassy Pál, Merényi Ferenc; Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Budapest, 1970.

128 l.

Könyöki József

A bizottság figyelmét a harai
vár romokra is kiterjesztvén,
Könyöki József kultagot a
végvárak felméréséről biz-
ta meg, ki is a bizottságnak
megküldte Déveny-Boros-
tyánkó, Detrekő, Csejthe,
Beczkó, Szkalka és Temet-
vény várának felvételét,
meffel rajzbeli készletünk
jelentékenyen szaporodott.

Henszlmann Imre: Évi jelentés
a magyarországi műemlékek orsz.
bizottságának működéséről
1881-ben. Arch. Ért. 1882. Ujf.
II. K. XXXII. l

Könyöki József

irodalmához.

Henszlmann Imre: A magyarországi műemlékek orsz. bizottsága 1883-iki május 22-én tartott rendes üléséneк jegyzőkönyve. Arch Ért 1883. Ujf III K. IV. lap.

és a novemb. 21-iki ülés jegyzőkönyve. Arch Ért. 1883. Ujf III K. VII. l.

irodalmához.

Henszlman Imre: Évi jelentés a műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1883-ban. u. ott. IX lap.

Könyöky József

Egy csomó várról küld és mint felvételeket és leírásokat. A forrásban egyenként megnevezve

Vrede

—

Henszlmann Imre: A magyarországi műemlékek országos bizottságának 1882. december 16-a tartott rendkívüli ülésének jegyzőkönyve. Arch. Ert. 1882. Nyf. II. K. XLVI. l

és ugyanerről

Henszlmann Imre: Évi jelentés, a műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1882-ben. Arch. Ert. 1882. Nyf. II K. XLIX. l

Könyöki József

1877 ben a vallás és közokt minister a magyarországi műemlékek ideiglenes bizottsága tagjának nevezte ki.

Henszlmann Imre:
(Évi jelentés. Arch. Ért. 1878. i. l.

Pozsonyi műemlékek rajzai.

Gedulytsenc. A magyarországi műemlékek ideigl. bizottsága készletben levő rajzoknak és fenyképeknek lajstroma. Arch. Ért. 1878. évfban.

Könyöki József

Pozsony műemlékeiről készített felvételeit jövészt közli a műeml. orsz. bizottságának ducai lengyomatában:

Ostvay T. Pozsony város története. Pozsony. 1895. II. K. I rész

Könyöki József

1886 ban 41 rajzott, 27 törzsivet és 21 leírást kiszi-tett a dunántuli templo-nokról, melyek a műemlékek biz. rajztárában őrzetnek

1886 ban a pomínóczi román stylu templom restaurationát befejte

Henszlmann J. A műeml. o. biz. évi jel. 1886. Arch Ert. 1887. 83-84. l.

Königski Józef

wod

Dr. Henszlmann Imre

Honi mineralógiák hiva-
talos osztályozása. Arch. Ert.
1885. Ujf. V. k. XXIII. l.
XXIX. l. XXX l.

Königsberg Józef

Irod

Dr Gerecze P. A nem-
zetének helyrajzi jegy-
zéke és irodalma -
Bjest 1906 -

Königsberg Tönet

Kézilette

Henszlmann: Magyarország concsivesstylu műemlékei. 1880. c. mű illusztrációit.

Rönyök József

1887 ben.
a Krassó, Bajnócz, Keselő-
kő, Szente, Szeged, Eleskő, Bán,
Lay Ugrócz, Strecsnó, Vág Besz-
tercze, Hricsó, Znió, Blatnicza,
Szlabina és Léka várakról,
valamint a Csejthe, Vág Ujhely,
Divék, Privige, Znióváralja,
Rákó, Pribócz, Sz. György,
Sz. Mária templomokról és
Német Prona városházáról kiszi-
tett 46 darab rajzot és rovatos
leirásokat megküld, melyek a
bizottság által 500 frtra be-
csüztetve, a minister által,
megvétettek és most a bizottság
rajz kiszletében őriztetnek.

Henszlmann J. Jelentés
Arch. Ert. 1888. 83-4 l.

KÖNYÖKI József

KERNY Terézia: Elfelejtett miniatúramásolatok a 19.századból. = Pavilon, 6 (1991) 22 - 25.p. ill.

Könyöki József készitette őket

Könyöke József

l. Kalmüeml

42. l., 43. l. 44, 45.
l. 46, 47. l. 48, 49
50 l.

LÉGRÁDY TESTVÉREK RT.
NYOMDAI MŰINTÉZET
NYOMÁSA BUDAPEST, V.,
BAJCSY-ZSILINSZKY-ÚT 78

Könyöki József

festő

Tanulmány Tirolból

Tanulmány Nyitrából

Déltiroli tájkép

Tájkép

Kápolna tervrajza

Kiállítva

Pozsonyi műkiállítás

1883. 17. l. 19. l

Könyöki (Ellenbogen) J.

Esztergomi miniatürökről másolatot Eszterg 1868-ban, és Lipcsében kiadni szándékozott.

Művészet 1902. 149. l.

M.D.K.

Könyöki József, műemlékek bizottságának tagját Thaly Kálmán indítványára megbízták a felvidéki popinocsi "szász román stylü templomka megvizsgálásával és a restaurationális terv és költségvetés elkészítésével."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1883. IV évf.
máj. 17 sz.

Ellenbogen J.

lásd Könyöki J.

wod

Ellenbogen, J.: Zur Erinnerung an die feierliche Consecration des neu errichteten Hochaltars im restaurirten Sanctuarium des Krönungs-Domes in Pressburg. Pressburg, 1867.

A restaurálásba fenti is befolyt, ~~vezette~~ a purizmus szellemében.

art azonban ~~vag~~ Lippert József végezte. 1865-67 ben.

MUZEUMEGYESÜLET.

A

Műemlékek Orsz. Bizottsága Elnöksége

V. ker. Rákos u 10

Budapest VI.

~~Aréna út, Szépművészeti M~~

Könyöki József

Stil. Mocsa (Komárom m.)
1829 febr. 19. Gorri Gian
Battista (Firenze) tanit-
ványa. 1861 óta a szabad-
kéri rajz tanára a pozsonyi
városi föreáliskolában.

Pozsonyi műkiállítás

1883. 28. l.

Könyöki Loisef

irod.

Henszlmann Imre. A műemlékek ornagos bizottsága 1884. marc. 18ai tartott rendes üléséneck jegyzőkönyve. Arch. Ért. 1884. Ujf. IV K. I l. és II. l. III l.

Könyöki József

vod

Kumlik Emil: Rómer Ferenc Flóris élete és működése. Pozsony, 1907.

Több helyen emlitve

semmi élet,addig a kőrajz fehér-fe
te ellentétek mozgalmassá teszik a
kőrajzot.Korábbi kőrajzaival szemb
pedig nagy előre haladást mutat.Ra
biztosabb,s van benne némi belső
fejezés,érezzük a tekintetben,hogy
tényleg Kazinczyval állunk szemben.

Richter nemcsak portrékat
festett és rajzolt kőre,hanem vedu
kat és tájképeket is készitett,
Sopront ábrázoló rajzának pers
tivája jó,az előtérbe helyezett né
staffage-alak pedig mozgalmassá te
Ez az amit a kép javára mondhatunk.
Trencsén várát ábrázoló képe /**/ n
magában rejt valamit a biedermeier
szemléletéből.

A 20-as évek elején kőnyomda

Könyöki József

l. Gereczerajztár

411. h. 412, 417, 418,
421, 422, 423, 424,
425, 426, 428, 431,
432, 434, 441. h. 442
443, 444, 447. h.

Sorsz.	A műtárgy származik					A mester neve és a kép tárgya	festve
	S.	M.	A.	E.	azúj leltár		
	képtárból						
80		149				Ismeretlen festő: Koháry István.....	vászo
81 ~~80~~		404				Kegyes Jozsef: Saját arczképe.....	vászo
82		410				Rahl Károly: Than Mór.....	vászo
83		37				Molnár József: ~~Molnár József~~ Saját arczképe.....	vászo
84		73				Klimkovics Ferencz: Kőváry László.....	vászo
85		280				~~Draskovics György~~ Ismeretlen festő: Draskovics György.....	vászo

< Könyöki József >

könyve

+ 1900 márc. 1.

71 évés korában

Pozsonyban (?)

< > A középkori várak

különöstekintettel Ma-

gyarországra.

Bp. 1905

e könyv bevezetésé-

ben megírva a mű

keletkezésének történe-

te és szempontjai.

Az életrajz megírásá-

nál felhasználandó.

1407

a gyermek Jézussal.

Madonna
~~ázolt~~ ~~a~~ balra fordul~~ó~~ lefelé néző ~~Madon~~ és
ek Jézust (bal karján) tartja. Fejkendője
kán megkötött ruhája rózsaszínű. A
meztelen. A hattérben épületek tűnnek fel.

méretei 82·5 : 42 cm.

2-ben.

~~07.~~

~~1894/2-ben.~~

D

Könyöki József

l.

Gereczerajztár

218. h. 220 (Fobbnov)
221. h. 247. h. 263, 264,
266, 267, 268, 285, 286,
295, 296, 299, 300. h
301, 302, 303, 305, 306,
307, 308, 309, 310, 327,
328, 329, 330, 331, 332
333, 334, 335, 336, 337,
339, 340, 341, 342, 343,
344, 359, 361, 397, 398,
399, 400, 401, 402, 403. h.
404. h. 409. 410. 411. h.

FÉNYVEC

Könyöki József

Közlezrkiáll

1240.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 495418

Könyöki (Ellenbogen) József
(1829-1900)

„Tájkép csónakkal, a háttérben Dachstein hegye"
o.v. 38,5 x 47,5 cm J.l.j.: Ellenbogen 1857
Becsértéki ár: 12000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Könyöki József

Erod

Hiv. Közl. Arch. Ért 1885.
Ujf. V. K. V. lap - VII. l

1885 ben a műemlékek bizottsága
segítségével restaurálta a pomi-
nóczi templom homlokzatát.

Könyöki József

Lyka Róma

ji. l.

Könyöki

l.

LykaMagyhű1800-50

209,234.l.

(Könyöki József)

cikke

l. Arch. Közl.

1871. VIII. k.

...ekpenztartó

BUDAPEST
48 XI. 27. 17.
54

147620

Müemlékek orsz. bizottsága
ellátmányszámla,

Budapest
IX. Hőgyes Endre-u. 10.

Hivatalból
Díj átalányozva

BUDAPEST
48 XI. 28-1
4 V

MDK

Könyöki József

A pominóczi templomka (Trencsénm.) megvizsgálásával, illetőleg restaurácionalis terv és költségvetés készitésével bizták meg.

Arch.Értesitő, 1882. XLIX.

Ellenbogen József

pozsonyi rajztanár

lásd

Könyöki József

Arch. Kösl

1868. VII. k. 2. f.

218, 226 l.

BUDAPEST, IX., HŐGYES ENDRE-U. 10.

/1948 szám

Soós István muzeumőr urnak

Kaposvár

Szénhenyi Muzeum

54

KÖNYÖKI József

SZABÓ Lilla: Kövek. = Pavilon, 5. 1991
28 - 30.p. ill.E.

Sirja a pozsonyi SztAndrás temetőben 29.p.

M.-D. U.

Könyöki József

Devény várának vasza 1881. (Repr.)

Gerő: Magyarországi várépítészet Bp. 1955.

203.

Könyöki József MDK

felvételi rajza:

Csécse. A lebontott r. kat. templom.

163.o.
repr. 92. kép.

Genthon:Nógrád. 1954.

Esztergom

Érseki könyvtár
/A kéziratok iniciáléinak és
miniaturáinak másolatai
Könyöki/Ellenbogen/Józseftől/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
149.
"Könyöki József"

Muz. és Kvt. Ért

Könyöki József VII. 152.

Könyöki József

Könyöki József, pozsonyi tanár

Mur. és Könyv. Értesítő IV. 84.

KÖNYÖKI Józef

1897, bronz, 55 cm

Porsy, Vatican Museum B-240

Rigele-szobra

gazdag levéltárnak. A szent sír-rend középkeresztese és a pápai szent Gergely-rend lovagja volt. Meghalt 1891. decz. 28. Pozsonyban. Becses könyvtárt és gyűjteményeket hagyott hátra. — Czikkei a Pressburger Zeitung évfolyamaiban (Alterthümliche Überlieferungen von Pressburg); az Új M. Múzeumban (1860. Hont vármegye régi tisztviselőinek emlékezete); a M. Sionban (1863. Sághi prépostság emlékezete, 1865. Pozsony egyházai); a M. Tudom. Értekezőben (1862. I. Drégely vára emlékezete, Pozsonyiak két régi egyháza: Szent Lőrinczről nevezett egyház és a Szent Mihályról nevezett egyház; II. Torna várának történeti vázlata); a Századokban (1875. Adalékok a magyar ágyúk történetéhez). — Munkái: 1. *Pozsony* sz. k. város rövid története. Pozsony, 1865. (Különny. a Pozsony és Környékéből). — 2. *Das Pressburger Rathhaus* und der Stadtrath, dessen Geschichte, Entwickelung und Verhältnisse im Mit-

vármegye tiszteletbeli aljegyzőjévé választatott s csakhamar nemcsak a vármegye közönségének elismerését vívta ki, de neve az országban is ismeretes lett számos közérdekű ügy kezdeményezése és létesítése által; így a többi között a bukovinai csángók hazatelepítését, a Petőfi születési házának megállapítását és megjelölését sat., Pest vármegye útján ő kezdeményezte. A honvédség felállításakor (1869) testalkata és szemei gyengeségének daczára «saját felelősségére» sorozlatta magát és a tiszti vizsga letétele után hadnagy lett. Tekintettel a boszniai és herczegovinai zavarok által előidézett háborús viszonyokra, a köteles szolgálati időn túl is megmaradt a honvédség kötelékében 1884-ig. 1877—78-ban a párisi nemzetközi kiállítás magyar országos bizottságának igazgatója volt. 1877-ben megvált a vármegyei szolgálattól, hol l. rendes aljegyző és tiszteletbeli főjegyző volt, de ugyan is tagja maradt

KŌNYŌKY Jozef

A.V.: Mieszlékmentés-cenzúrával, ecsettel és lamezával. = Élet és Tudomány, 2000 XII. 22. 1619., ill

Könyöki Károly

K. József fia. szül. Nagy-
kombat 1858 dec. 29.
A münchenni politechni-
kum és a bécsi Schmidt
Frigyes tanítványa. 1882-
ben utazási öszköndjat
nyert Bécsben az osztrák kul-
tuszminisztérimtól.

Pozsonyi műkiállítás
1883. 28. l.

Körnjöki Károly János

építész.

Szül. Nagyszombat 1858.

Oklevelet nyert 1885.

Műegyetem II. l.

Könyöki Károly

A pozsonyi városháza
restaurációs terve
Mausoleum tervrajz.

Kiállítva:

Pozsonyi Műkiállítás

1883. 25. l.

Vasárnap

5

Kath. Palmarum
Prot. Vince

Hétfő

6

Kath. Cölesztin p.
Prot. Cölesztin

Kedd

7

Kath. József
Prot. Herman

Ógörög Gyüm. o. B. A.
Izr. 15 Passzah 1. n.

Szerda

8

Kath. Dénes pk.
Prot. Lidia

Izr. 16 Passzah 2. n.

Csütörtök

9

Kath. Nagycsüt.
Prot. Erhardt

Péntek

10

Kath. Nagypéntek
Prot. Nagypéntek

Ógörög Nagypéntek

Szombat

11

Kath. Nagyszombat
Prot. Leó

Izr. 19 Sabbath

Könyöki Károly

A budapesti Wodianer
üdülőház, Terverte
a szekes főnarós mérnöki
hivatalban Könyöki
Károly. Egyszerű
téglaépület.

Épitő Ipar 1907. 28. l.
(Keppel) 33. l.
(Kepekkel)

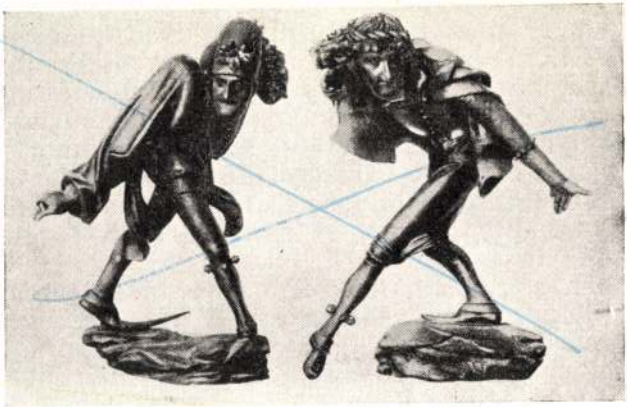

Erasmus Grasser: Maruska táncosok
München, Városház

ezért a kardtáncok jelegével bírtak anélkül, hogy a táncosok kezükben valóban kardot tartottak volna. Európaszerte táncolták, s bár később teljesen kiveszett a gyakorlatból, az angoloknál, mint kedvelt társasági párosátánc, a XIX. századig élt. A morisca tennmaradt művészi ábrázolásai között legérdekesebb az a fából faragott sokalakos csoport, amely eredetileg a müncheni régi városház tánctermét díszítette és egy csoport morisca táncost ábrázol. Erasmus Grasser műve 1480-ból. Az alakok mozgásából, taglejtéséből s nem utolsó sorban ruházatukból jó fogalmat alkothatunk a morisca tánc formáiról és lépéseiről.

Ebben a században a német művészetben a polgári társaság táncának legelőször egy V. M. monogrammista rézmetszete adja megbízható képét. Tágas belső teret ábrázol, melynek közepén hatszögű emelvényen állanak a fúvós zenészek, s az emelvény körül párosával sétálnak a résztvevők, minden különösebb táncszerűség nélkül. Dürer metszetei között is akad olyan, amely a korabeli táncot jeleníti meg. A »Freydal« egyik lapján a fáklyafény mellett lejtett kőrtáncot ábrázol, s a résztvevő

Könyöki Károly.

A pozsonyi Humanel szobor elfogadott terve-zete. (Ugyláttszik az épitészeti rész terve tőle.)

Kiállítva:

Pozsonyi műkiállítás

1883. 19. l

Tervrajz a koronázási dombszoborhoz Pozsonyban

u. o.

Nyárilak tervrajza

u. o.

M.D.K.

Könyöki Károly, mérnök

irodájában tekinthetik meg az ajánlattevő vállalkozók a II. ker. Hattyú-utcában emelendő kisded-ovó terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

jul. 7. sz. 7. old.

M.D.K.

Könyöki Károly, (Budapesti) építész

Tamás Józseffel közösen hirdetett tervre 300 koronás első díjban részesült a miskolci Kereskedelmi Kamara épülete tére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XV. évf.
febr. 13. sz. 3. old.

Könyöki Kárely épitén. M.D.K.

a béczi Fr. Schmidt tanitványa. A 80 as évek elején meghivták, hogy a pozsonyi emlékszoborra 2 tervezetet dolgozzon ki, egy csucsives s egy renesszanc stilusu legyen. Kivitelre egyik sem került.

Emléklapok a pozsonyi koronázó emlékszobor leleplezésének ünnepére. Pozsony 1897
9

Könyöki Károly János

építész

szül. 1858 dec. 28. Pozsony

Könyöki Károly János, építész, szül. 1858 dec. 28-án Pozsonyban, 1880 okt.-ben iratkozott be és 1882 júl.-ig az építészeti szakosztályban Fr. Schmidt tanítványa volt.

lásd

Fleischer Béla Co. l.

Caesarianis de Turcis reportata duc-
Sabaudi, SEMLINUM inter et SALAN-
Visirius a suis trucidatus est
Turcicorum Impedimentorum
; 5. Aug: 1716.

k-exc: Amst: Cum priv.

cm.

Zimony.

E lapon a császári csap
mony és Szalánkamén közt. Kövér
zér tábori sátra válik ki, elő
szári tiszt a török parancsnok

balra: Roemruchtige victorie d
ten, onder
het belyt van den dappe
op de Tur-
ken; di sy tot taliter
SALANC-
KEMEN in Sclavonien, tu
en de Saw,
waar in de Grôote Vizie
volk is neer
gehouwen; verlatende al
Artillerye,
Krygs-kas, etc: voor ge

Könyöki (Ellenbogen)
József, festő

wód

Kat Boratislavy

294. l.

KÖNYÖKI Károly építész

és Tamási József építész, Kereskedelmi
és Iparkamara épülete 1896

Dobrossy István: Miskolc városban
és képekben 3. Miskolc, 1996
155-157. ill

Könyves - Tóth

Könyvkötő család Debrecenben
a XVIII. sz. második felében

A Képzőművészeti Főiskola Debrecenben, 1961

22 oldal

Könnyü József, fényképész

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára. 1888-ban szül. Polgári iskola után 1906-ban szabadúl. Előkelő mütermekben dolgozott. 1911-ben önálló. 1922-ben fióküzlete Baroson. 1925-től Pécsett. 1-2 segéd és 2 tanu ló. 164.old

.Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történetéből az 1930-as években 149.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Könnyű Csaba:

cikke: Régi városok - mai lakótelepek

Budapest, 1970. 6.sz.

28-29.l.

Kömmyű Csaba, építész MDK

Nyilatkozata arról, hogy milyen lesz otthonunk 2000-ben.

Nóti Ilona: Játék ..., játék, játék ...

4.

ESTI HIRLAP bp. 1963. dec. 23.

01

M.D.K.

Könyves Imre, épitész

(Hódmezővásárhelyről) második díjat nyert a győri első takarékpénztár két emeletes bérházára kiirt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1891. XII. évf.

dec. 18. sz. 2. old.

KÖNYVES Imre ejtsd

FEKETE, Julius: Beiträge ungarischer Architektur zur Münchener Baukunst um 1880 und 1900. - Ungarn Jahrbuch, Bd. 12 1982/1983 (1984) 1 - 22.p. ill.

München

- Benczur Béla
- Könyves Imre
- Nyilas Ferenc

KÖNYVES Imre építész

FEKETE, Julius: Beiträge ungarischer Architektur zur Münchener Baukunst um 1880 und 1900. - Ungarn Jahrbuch, Bd. 12 1982/1983 (1984) 1 - 22.p. ill.

München

- Benczur Béla
- Könyves Imre →
- Nyilas Ferenc →

össze. Összetett tartalmú kiadványok esetét
portba kerül a leírás, a további szakcsopor
találhatók.
A gyűjteményes kötetek leírásait analitikus
rendes részét szótárrendszerű betűrendes m
A kiadványok nemzetközi azonosító számait

Megrendelhető: Országos Széc
Kiadványtár
1827 Budavári
Telefon: 175-7
Ügyintéző: Ne

Könyves Kálmán Király

ikonograf.

Koronázása:

Képes Krónika

Repr.

Vayer Lajos Ifj

Magyar ural kodók:

Bp. 1942. 5 tabla

pozícióval és szabad ecsetes művészi részlettel van ábrázolva. A használt színek itt is csupán a hagyományos fekete, piros, okker és fehér, melyeknek nyugodt, zárt hatása van. A tájat még csak kevés elem jelképezi. A mélységet ügyesen tünteti föl egynéhány merész rövidülés (ló az előtérben) és a lándzsaerdő a háttérben. — Irodalom: *Winter*, Das Alexandermosaik aus Pompei, Strassburg, 1904.

Weyde.

PHÖNICIAI ÉS HÉBER MŰVÉSZET. I. *Építészet.* A semita phöniciaiak, akik kereskedelmi összeköttetéseik révén az ókor legismertebb népei közé tartoztak, a művészetek terén nagyon kevés emléket hagytak hátra. Úgy látszik, hogy művészi érzékük, talán erős kereskedői szellemük folytán, kevéssé volt fejlett. Építészetük különösen szegény maradványokban. Annyi bizonyos, hogy kiváló szerkezeti tudásuk volt; erről tanúskodnak Arvad (Aradus) hatalmas gát-romjai s az Amrith (Marathos) kikötőjében fennmaradt ősi alapfalak, de ezek inkább a mérnöki tudomány körébe tartoznak. Ugyancsak Amrithban maradt fenn egy igen érdekes típusú szentély, az élő sziklából kifaragott, 3 m magas kockára állított, elől nyitott kápolna („El Maabed", a szentély), teljesen egyiptomi szellemű párkánynyal, s egy köralaprajzú, oroszlánokkal díszített kupolás síremlék, amelynek pártázatos párkánya határozott assyr befolyásra mutat. Ez emlékek kora bizonytalan, de valószínűleg Kr. e. 1000 körül keletkeztek. Templomaikról nem sokat tudunk, csak annyi állapítható meg, hogy magva egy tabernákulum volt, amelyet fallal kerítettek körül. Bizonyos, hogy a „zsidó tenger" partján fekvő nagy centrumokban, Byblosban, Astarte városában, Berytosban, Sidonban és Tyrusban, Melkart szent városában pom-

Díjak.

A Könyves Kálmán cég 1000 K-ás pályadíja.

K. T. 783/1899. és 806/1899. és 810/1899.

1899. dec. 26. és dec. 29. és K. n.

Kompres Kalmán

kiállitásai

III. lesz : A tájkép.
IV. " : Az akt.
V. " : A portré.

Magyar Posztimpresszionisták. II. A esendélet

Könyves Kálmán [illegible]

társaság Budapesten. 1906-
tól évekig szalonjában főkép
magyar művészek [illegible]
ből kollektív kiállításokat
rendezett, sar ott kiállított
képeket ~~[illegible]~~ részletfizetésre is
adta. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Könyves Tóth

debreceni könyv-
kötő család

l.

Sőregi J.:

Vezető Debrecen
varos Déri Mu-
zeumatán

Debrecen 1939

22/1.

Könyves Tóth-könyvkötő

család Debrecenben

l.

Sör Verető 221 l

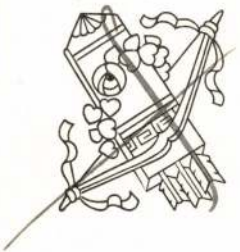

Félkezében ide-oda ingott a leveles ág . . . .

tán vagy a jövő esztendő akármelyik napja. És így az, a kinek a
n, sokkal könnyebben látja magával szemben *a semmit*, mint azt,
ól csak éppen hogy *valamit* vár!

hit érnek az ilyen bölcselkedések, a melyikektől senki sem lesz oko-
ndtam én türelmetlenül. — Mi történt azután?

eleinte mindenki szánalommal látta a szegény leány szenvedéseit,
y egyre ott kószált céltalanul az állomáson, mulattak rajta. Hiszen
szánalom előbb-utóbb megrothad és megvetés lesz belőle!... A leány
t és látszólag nem törődött a csufondároskodással, pedig az mégis
mert utóbb már nem az állomásra járt, hanem kiment oda, abba a
yik mellett a vasut elkanyarodik és onnét nézte, ott várta a vőlegé-
g valaha régen megigérte neki, hogy majd ha visszatér, kinéz a kocsi
minél előbb láthassák egymást. És nagy magányában, az örökös vára-
nibe egész lelkét beleöntötte, lassan-lassan egyre távolabbra jutott
ől. A gondolatai egyre kúszáltabbak lettek, a mig a leány elméje végleg

Könyves Tóth Kálmán

debreceni könyvkiadó

l.

Romhányi 290. l

291. l

(Irodalom)

Könyves Tóth

debreceni könyvkötő
család

I.

Szabad Művészet
1949. 254 l.

ága *Budapest,* 1949. május 24.
. 10.

i a Bulletin Monumental megrendelt
eztük, a folyóirat 1948 december
a egy téves külföldi előszámla
számlánkat levelünkhöz mellékelten
ől levontuk a mult évben /a mi
erint I. 3.-án szerepel/ teljesi-

Kiváló tisztelettel:

EGYETEMI NYOMDA
Budapest, IV. Kossuth Lajos u. 18
Telefon: 380-108.

Könyves Tóth Mihály
debreceni könyvkötő
l.

Romhányi

304. l.
321. l.
XXXV. tábla -
XXXVI. "

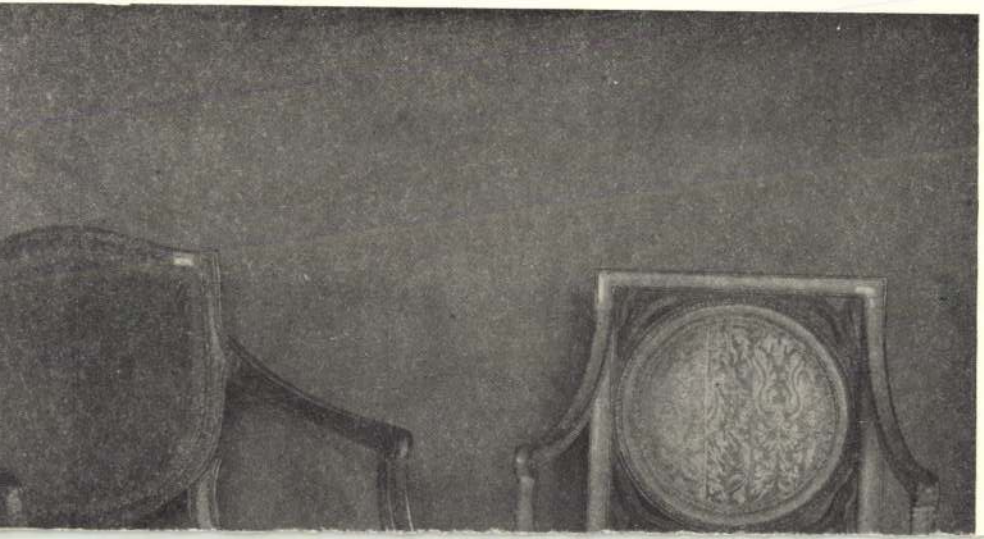

Könyves Tóth Mihály

debeceni könyvkötő

a XVIII. szba.

Bárányné

604. l.

Könyves-Tóth Mihály

debreceni könyvkötő

1770. Hasonlóneve fia 1799-ben

Varga Elemér

nabadult fel.

Debreceni kötések

Budapesten.

Magyarság

1924 febr. 24.

GYÓGY-

Budapest, IV., M

Szalai Jenő

CZÉ

Kömpes Tóth Mihály

debreceni kömpkötő

l.

Gulyáskömpkötés

451. l.

Kómpes Tóth Mihály

debreceni kómpkitó

1770

l.

Romhányi

92. l.

Könyves Tóth Mihály ifj

könyvkötő és id.

Debrecen

l.

Romhányi

104, 105. l.

V.

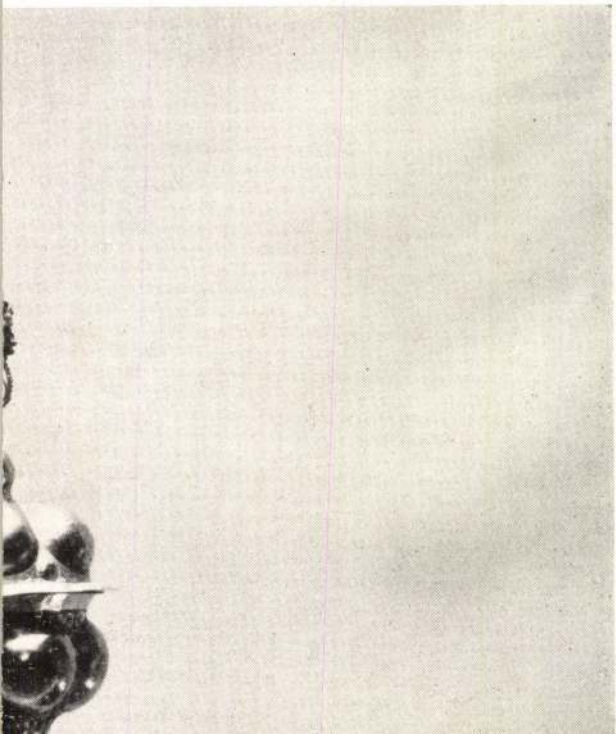

Könyves Tóth Mihály id.

debreceni kompiköti

1770

l.

M. Bibl. Hemle

1924.44.l.

Könyves Tóth Mihály

debreceni könyvkötő

1799 – 1800-

l.

M. Bibl. Szemle

1924. 45. l.

44. l. után

képpel

Könyves Tóth Mihály M.B.K.

(Epesti) mérnök

tervét fogadta el a hök-
építési albizottság a hápos-
tásmegyeri vízmű bővítésére

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV évf.

Jan. 23. sz. 2. old.

mvk

Könyvkötő Zsigmond
könyvkötő

1639. kk. mester Kassai

÷ Kassai könyvkötők

Grafikai Szemle 1910 évf 6 sz 1812.

3

Könyves András

1595 aug. 20. Kvás szkve: „Uznak öfelsége parancsára Kémnes András nyolcadmagával megyen Husztra művelni. Bíró uram egész tanács akarattyából negy sok Zértekre adata velem nekik fl. 1. Vitte ölet 4 lóval Dósig Mattes Holtzapfel fl. 2." (VI./XVII. a. 91)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II.
A kolozsvári mühelyek. Ars Hungarica 1974/2

Kőmyves András

2

1589 aug. 15. Kvár. szkve: "Attam Kőmíes Andrásnak fl. 3." (IV/X. 31)

1590 aug. 27. Kvár. szkve: „Biró uramnak parancsolattyából 4 mesternek, Komíjes Lőrincz, Komíjes András, Komíjes István, Fejérvárig attam fl. -d.- (u. b. Utöltetten). (IV./XX. 15)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. A kolozsvári mühelyek. Ars Hungarica 1974/II

Kömyves András

1585 máj. 27. Kvár szkve: „Kömyves András rakà be az óvárba az lét vas rostélt" (III/XXII.74.)

1589 máj. 9. Kvár szkve: „Király utczabeli Keomies András-nak az Mezyar utczai kis cyfó csinalására attam fl. 2." (IV/X.17)

Balogh Jolán: Késő renaissance kőfaragómühelyek II. A kolozsvári mühelyek. Ars Hungarica 1974/2

Könyves András

Balogh Solán: Késő renaissance Tőfaragó műhelyek

II. Kőslemény A Kolozsvári műhelyek

Ars Hungarica 1974/2

356. old.

Könyves András

1597. aug. 16. Kvár szkve: „Voltanak Zetten az egy nap ugyanazon dolgon (a tlid kapun) Kümüess Lőrincz és Kümüess András" Napszámuk fejenzint d. 25. (VII/XIV. 106.)

1597. aug. 18. Kvár szkve: "A tlid padimentumát felbontják, s mind Zivil-belül megszínálják és a tömlöc ajtája előtt zaktak 1db. falet és egy Zicsiny pógont hajtottak a fal felett..." stb. – Kümüess András, Dabó Lőrincz, és Kümüess Mihály dolgoztak ~~[illegible]~~ itt együtt. (VII/XIV. 106, 107)

Köödi romankori

templom

l.

Szabóárpép

315, 316. l.

Könyű Csaba

az alábbi tervpályázaton I. helyezést elért 10. számú pályaterv munkatársa volt. (építész)

Borosnyay Pál: alagútzsaluzattal kivitelezhető lakó- és szállásjellegű épületek tervpályázata, 1970.
Magyar építőművészet, 1971.5.sz. 2-12.l.

Köpcsény (Kitsee). Mosonm.

Modrovich 1872.

1) torony alapvajza metszetés 2 tár Cali

$6^{\text{tt}} = 1^{\circ}$

Könyöki

2) vár helyszínrajz $1\frac{1}{2}^{\text{cm}} = 10^{\text{m}}$.

torony alapvajz és neret $4\frac{1}{2}^{\text{cm}} = 5^{\text{m}}$

$15^{\text{mm}} = 10^{\text{m}}$.

crimerek $155\frac{1}{3}$.

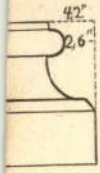

17.

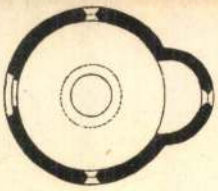

18.

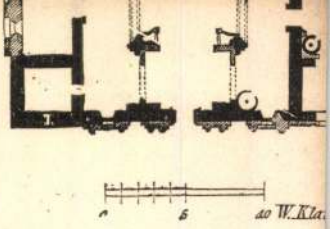

20.

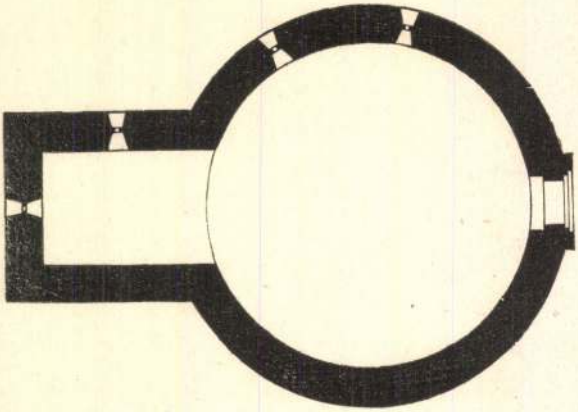

21.

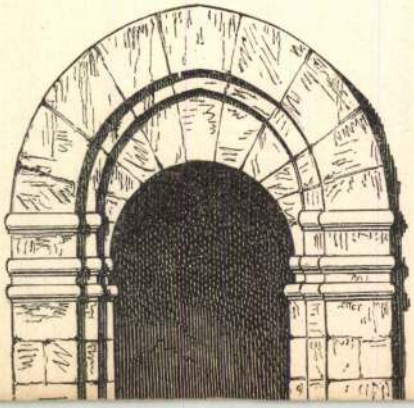

36.

Köpcsényi Battlyány

kastély

l.

Thirfelsödemantúl

92. l.

Köpeczy

Batthyány Strattmann

László kastély

Rados Jenő dr.

Magyar Kastélyok

223 l.

H. TH. BOSSERT

ALT KRETA

256 Tafeln mit 352 Abbildungen
2. Aufl. Preis gebunden RM 12.—

„Alles in allem ist das Buch in dieser Ausgabe ein treffliches Hilfsmittel der Forschung und Lehre, das ich in Vorlesungen gern benutzt habe."
Geh. Rat Prof. Dr. Franz Studniczka.
(Deutsche Literaturzeitung)

Es wird wohl kaum ein Gebiet europäischer Vorgeschichte geben, das sich rühmen kann, eine derart prächtige Publikation erfahren zu haben, wie das kretisch-mykenische, durch Bosserts Tafelwerk. Man muß allerdings auch bekennen, daß kaum ein zweites so großartige Vorwürfe zu bieten vermag. Die mächtigen, vielhundert Gemächer umfassenden Paläste Kretas, die gewaltigen Zwingburgen des griechischen Festlandes sind eben Bauwerke, deren gran-

Vom glei

VOL

E
U

21
13
big

Fo
Da
far
stu
AC

au
ha
m
E
ku
mu

Köpcsény

Kastély

Épült 1750-1760

Rados Jenő dr.

Magyar kastélyok

12. l.

.,róm.kat./a Budapesti Pázmány Péter ...
lapvizsgás hallgatója,/Zambra Alajos
bölcsészeti karára,ahol főleg Cardinali,
mellett dolgozott,mégpedig a következő
elem Görögország meghóditása idején és
ia.Ussani:római auktorok kommentálása
Dantis és Leopardi.Ussani és Tonelli
o con lode" eredménnyel vizsgát tett.
Muzeumok látogatásával igyekezett el-
tt szakdolgozati téműul Magyarország
alomban,főleg a Buda felszabaditása
mban sajtó alá került epikus alkotások-
lasz kulturális élet problémáival.

126. — KÖPCSÉNY ♆: Kertkapu
Gartentor — Porte du jardin
Gateway of garden

Köpcsényi hg. Esterházy-

kastély

Képe repr.

Magyarországi

IV. 296. l. 643. l.

700/10
700/12
700/6

Köpcsényi vár

Könyöki

604, 605 l.

Köpcsényi rk.

templom

Restaurálták 1880.

(Groó egyházmegye)

Velics 1894

F.2.l

9 Ip.

T: 439

9. Lippo Memmi.

Élt Sienában a XIV. század első felében. † 1357-ben.

Madonna a gyermek Jézussal.

A kissé jobbra hajló fejjel és derékon alólig ábrázolt Madonna Jézust olykép tartja bal karján, hogy lábai anyjának jobb keze fején nyugszanak. A gyermeknek jobb kezében madár van. Fejöket dicsfény veszi körül. Mária öltözete aranyhimzésű sötétkék palást és aranybrokát ruha szűk ujjakkal; a gyermek aranybrokát köntöst és piros palástot visel. A kréta-alapú aranyos háttér diszített.

Fa, méretei 35 : 24·5 cm. — 1880 : IV. 2-iki jegyzék 56. *Ramboux J. A.:* 63, pag. 15. Simone di Martino Memmi: Maria mit dem Christuskinde, welches ein Vögelchen in der Hand hält.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok az Orsz. Képtban:

1873: 29. *Schule Giotto's:* Madonna mit dem Kinde. — 1876, 1878, 1879: III. 113. *Giotto iskolájából:* Madonna a trónon. — 1881: 5. *Lippo Memmi:* Mária a gyermek Jézussal

[Köpcsényi viselet

a XVIII. században

(Nyolc képmellék-

lettel.)]

Szendrei János dr: [ ]

Arch. Ért. 1907.

341–346. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezel
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mi
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hivein
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomi
sok ezer embertársamon, joggal kérhete
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszm
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem sz

Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

MDK

Köpe Victor dr. ujfalusi

A koronázó templom, olajf.

Magyar Képzőművészek szegedi reprezentativ kiallitasa. 1930. kat. 31.1.

Köpecz

Háromszék

Sztehlo O. 1912.

1) alapraje 1:100.
hapmetszet és déli oldal

2) nyugaszerű mosolatok 2 db.

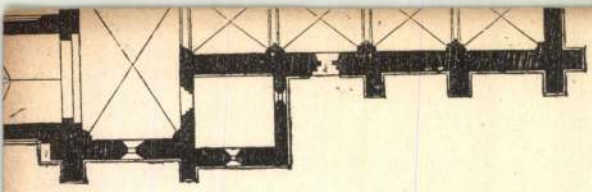

31.

48.

51.

50.

49.

47.

55.

Köpeci ref. templom

festett fainungerete

l.

Malmagnepruntv II

65. l

boletus edulis

tinorū vargāiya, ūrigomba

Köpeci ref. templom
és trimzési

láid

Huszka József:
Magyar díszítési
motivumok a tiszely
földön –
Sepsiszentgyörgy
1883
11, 12. l.
30; 31. l.

575/1934.

Özv. Janitsáry

város tulajdonát alkotó régi S

Széna-tér felé eső főhomlokzat

tárát áthelyezni, s az épület

nek megfelelően átalakittatni.

A Müemlékek Ors

foglalkozva akként határozott,

épületének tervbe vett

Köpeci templom

festett mennyezete

1767.

Asztalos József

nüvé

Malonyay II. 65. l

Foglár 26. l.

Rubbiani - gyűjtemény III. 153

Köpeci ev. ref.

templom.

festett famennyezete
1767-ből.
Festett József antalos.

Huszka József

magyar díszítési
motivumok a Székely-
földön. Separat-
nyomat 1883. II. f. 12. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Köpeczi ötvös

Kolozsvári ötvös a XVII. században.

Jakab Elek. Oklevéltár. Kolozsvár története II. és III. kötetéhez. II.k. Bp. 1888. 730.lap

K

Köpeczi ötvös

Kőnegi

Lakatos, mardép ötvös

Magyari

Medgyesi

Mihali deak

Monostori

Nagy

Nagyfalvi

Németi

Nyári

Olayos

Kolozsvári ötvösök a XVII. században

Jakab Elek. Oklevéltár

Kolozsvár története II. és III. kötetéhez. II. k. Bp 1888. 730. l.

Kovábbítás al

Köpeczi Bócz Béla

Részvétel a kiállításon

Jubileumi plakátkiállítás
Bp. Felszab. Kult. 1975.

M.D.K.

Bócz István

Plakátmüvész részt vett a Nemzetiszalonban rendezett plakátkiállitáson.

Noszlopy György:Plakátmüvészetünk helyzete egy kiállitás tükrében.

Népszava 1956. IV. 26. 99.szám. 4.old.

M.D.K.

K. Bócz I.

Az Uttörő Szinház diszelőadás keretében mutatta be Szegej Mihalkov Sztálin-dijas iró "Haza akarok menni" c. szinmüvét. A darab diszleteit és a ruhákat tervezte K. Bócz I.

Heti Müsor c. rovat.
Szinház és Mozi. Bp. 1950. okt. 22. III. évf.
42. sz. 27. l.

MDK

B. Bócz István

Plakát kiállitás 1948. N.Szal. képek

K. Bócz István MDK

A vörös nyakkendő díszleteit és jelmezeit tervezte

Színház és Mozi 1951. nov. 16-22.

MDK

K.Bócz István, festö-graf.

Ludas Matyi/siratö asszonyok/ Guache.

Ludas Matyi/Erdö/ "

Mücs.-V.M.Képzm.K.áll. 1954.dec.-1955.jan. Kat.18.l.

K. Bócz István MDK

Ludas Matyi /sirató asszonyok, gouache

Ludas Matyi /Erdő/, gouache

Mücsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

K. Bócz István, jelmez- és diszlettervező

A vörös naykkendő /Uttörő Szinh./

Szinház és Mozi. 1951. nov. 2-8. 44. sz.

a tutalás megjelölve

Bócz István

lásd

Köpeczi Bócz István

alatt.

1909 " " "

1910 " " "

III. Uj szükségle

uj költségvetés szerint

ebből visszafizetendő a Müemlékek

a helyreállitási

I S M

A helyreállitás össz

II. alatt már kimutatott, elszámol

III. " " " előirány

-

M.D.K.

K.Bócz István

Festőművész kiállitásáról számol be a lap "öt év... eredményeit gyüjtötte össze a kiállitás" megjegyzéssel. A kiállitáson szerepelnek a müvész diszlet és jelmeztervei s a közlemény felsorolja a kiállitott müvek egy részét.
Ezenkivül szerepel a közl. mellett három plakátrajz repr.-ja és az "Orfeusz" harcias Mars figurája. repr.
A müveket a Rákóczi uti "Fényes Adolf"teremben állitották ki.

Szinház és Mozi. Bp. 1955. május 13. VIII. évf. 19. sz. 19. l.

M.D.K.

K. Boócz István

Az Ifjusági Szinház Kamaraszinházában bemutatott Török Tamás: "Az eltüsszentett birodalom c. mejáték diszleteit és jelmezeit tervezte.

Szinház és Mozi. Bp. 1953. május 15-21. VI. évf. 20. sz. 16. lap.

M.D.K.

K. Boócz István

Az Állami Bábszinházban bemutatott -Tamási Áron: "Bubos vitéz" c.- előadás diszleteit tervezte.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. márc. 7-13. V. évf. 10. sz. 20. l.

M.D.K.

K. Boócz István

Remenyik Zsigmond: Kard és kocka c. darabjának előadásához készitett diszletterveit elismerésel méltatja a kritika.
Petőfi Szinház előadása.

Hegedüs Géza: Kard és kocka c.
Szinház és Mozi. Bp. 1955. dec. 23. VIII. évf.
51. sz. 8. l.

M.D.K.

K. Boócz István

Gáli József: "Erős János" c. mesejátékához tervezett diszleteket és kosztümöket. A tizenegy képből álló darabhoz nyolc szinpadképet tervezett.

Heti Müsor H i r e k c. rovata
Szinház és Mozi. Bp. 1951. jan. 21. IV. évf.
3. sz. 29. l.

M.D.K.

K. Bócz István

Gajdár-Avgyejev: „Timur és csapat" c. szinművéhez tervezett szinpadképeket.
Az Ifjusági Szinház Kamara Szinházában került bemutatásra.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. dec. 12.-18. V. évf. 50. sz. 14. l.

M.D.K.

K. Bócz István

Margarita Aliger: „Zója" drámai költemény diszleteit tervezte.
A Magyar Néphadsereg Szinháza mutatta be a darabot.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. okt. 17-23. V. évf.
42. sz. 12. l.

M.D.K.

K. Bócz István

Az Uttörő Szinház bemutató előadásához, Gabbe: "Mesterek városa" c. mesejátékához tervezett diszleteket és jelmezeket.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. ápr. 18-24. V. évf. 16. sz. 12. l.

M.D.K.

K. Bócz István

Brustein: "Pányuska iskolája" c. szinművéhez tervezett diszleteket.
Uttörő Szinház előadása.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. febr. 15-21. V. évf. 7. sz. 11. lap.

M.D.K.

K. Bócz István

Vera Ljubimova: "Hólabda" c. Sztálin-dijas szinművéhez készitett diszletterveket.
Az Ifjusági Szinház Kamara Szinházának előadása.

Szinház és Mozi. Bp. 1953. márc. 10-19. VI. évf. 10.-11. sz. 20. lap.

M.D.K.

K. Bócz István

Csiky Gergely: "Ingyenélők" c. komédiájához készitett jelmezeket.
A darabot a Vidám Szinház játssza.

H i r e k c. rovat közleménye
Szinház és Mozi. Bp. 1950. május 21. III. évf. 20. sz. 43. l.

M.D.K.

K. Bócz István

Heltai Jenő: "Szépek szépe" c., a Petőfi Szinházban bemutatott előadásához készitett diszlet és jelmezterveket.

V.I.: Szépek szépe c.
Szinház és Mozi. Bp. 1955. márc. 25. VIII. évf. ~~XI~~ 12. sz. 6-7. l.

KÖPECZI BÓCZ ISTVÁN

G.GAÁL Zsuzsa: Magyar Múzsa (1943-1944).
[Magyar Könyvszemle, 1991.4. 4o6.p.

3 linó- és egy lapdúcmetszetet publikált a lapban

KÖPECZY BÓCZ István diszlet és jelmezterv

OSZK Szinháztört. Tár. - diszlet és jelmeztervei

OSZK Évk.1965/1966 (1967) 241.p.

OSZK Évk. 1973 (1976) 178.p.ill.

MDK

Köpeczi-Bóc István

Pályamunkáját a főváros 2oo pengőért megvásárolta.

Az Árpádházi Boldog Margit képpályázat eredménye.
Pesti Hirlap 1942. okt. 1. 7.l.

MDK

Köpeczi Bócz István

Ravatal c. munkáját megvásárolták

Boldog Margit-pályázat. Szépművészet 1942. 268.l.

MDK

Köpeczi Bócz István grafikus növ.

1938-39. 600 pengős ösztöndíj

Iparműv. Isk. Évk. 1938o-1941. Bp. 1942.
1936-37, 194o-41. tanévek tört. 7-22 l.

Köpecz Boócz István

A kis mérges
Rekontra, sz.tusr.
Földmunkás, rajz
Fejelő footbalista, paszt.
Rajcsur, sz.tusr.
Instrukció, temp.
Az utolsó adótárgy, sz.rajz

Magy. Ujságrajzoló müvészek Egyesülete I. kiáll.
N.Szal. 1931. dec. 14 **1.**

Köpeczi Boócz István

Knokaut
Pólózó Bethlen, temp.
Cochet-Kerling, "
4x2oo-as gyorsuszó stafétánk, tusr.
Udvari zenészek
Nehéz eset, temp.
Kellemetlen szituáció, temp.
Italos ember, paszt.

Magy. Ujságrajzoló művészek Egyesülete I. kiáll.
N.Szal. 1931. dec. 14 **1.**

Köpeczi Bócz István, ötvös, 1938. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942. 33 l.

3

Érsekvadkert (Szabó) 3

A szemben lévő falon, haso

D.O.M.
HOC SUB S
SALVATORE
EXUV
SUSANNE V
IN CRYPT

A.C.1769
RECONDITA
POSUIT
GENITRICI
JOS.
PAR OLIM
DE IM E.M
A.DIAC.CA
SEDE PLEN
SEDE VACA
AC

Köpeczi Bócz István, grafikus, 1939-4o.
iparművészeti ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ kitüntetéses
szakoklevelet nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
34 l.

557

kunnó sitka

id bekötő utra merőlegesen egyutcás tele-
részében halmazos formában.

lebontották, helyébe 1937-ben ujat
ljesen uj. Régi oltárképe, 1757-ből -

.

lik fele.
ronnyal, félköríves szentéllyel.
ezettel.

. századi kisméretü templom maradvá-

Kőpeczi Bodor Zoltán grafikus

(Plakátkiállításon szerepel)

Novotni: Plakátművészetünk helyzete egy kiállítás tükrében
Népszava 1956. ápr. 26. 84.évf. 99 sz. 4 l.

MDK

Köpeczy-Boócz István III. dij

Magyar művészek olasztárgyu képei a N.Szalonban. Uj Magyarság 1943. ápr. 22.8 l.

Köpeczi Boócz István

Szebestyén Gy: Plakátkiállitás. MN. 1956. ápr. 8.

MDK

Köpeczy Boócz István

Magyar művészek olasztárgyu képei a N. Szalonban.
Uj Magyarság, 1943. ápr. 22. 8 l.

NDK

Köpeczi Boócz István grafikus

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz.322.l.

MDK

Köpeczy-Boócz István III. dij

Az ENIT-dijak kiosztása a M.Szal.-ban. Pesti Hirlap.
1943. ápr. 21. 6 l.

Köpeczy Bócz István

Michelangelo műtermében, olaj

Emit-dij. N.Szal. 1943. ápr.

MDK

Köpeczy-Boócz István

ENIT-dij III.

1836. a római m. müvészek tárlatán szerepelt nebyobb kollekcióval.

Esti Magyarország 1943. ápr. 2o.

MDK

Köpeczy-Boócz István III. dij

[redacted]

Michelangelo mütermében, olaj

Kōpeczi Boócz István

Don Carlos | - plakátok
3 negény nabólegény
Caesar és Kleopatra

Kónyad: A II. Plakátmův. kiáll.

Irodalmi Újság 1956 VII évf. 15 n. apr. 14. 6 l.

Köpeczi-Bóócz István [grafikus] MDK

A Madách Sinhár Goldoni: Hazug. c. vígjátékához K.B.I. Tervezte a dikleteket.

Ø: Szinre, kerül Németh tánló két történelmi darabja.

Rsk. Harlap. II. évf. 52. n. 1957. márc. 3. vas.
2. Hd.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDK.

„Hangulatos szép díszleteket és kostümöket tervezett a Moszkvai Romen Színházban (népszerű neve: „moszkvai cigányszínház") bemutatott magyar rendezők által színre vitt Szigligeti Ede darabhoz, a Cigány című népszínműhöz.

Jurij Sismonyin: Szigligeti-premier Moszkvában

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 7. S. l.

3' " " ápr. 10. 8. [Vidéki]

MDK

Köpeczi Boócz István

300 pengős negyedik díj.

Kiválóan sikerült... Esti Magyarország, 1943, máj. 25.

Köpeczi-Bóócz István [grafikus] MDK

és Zala Tibor és Papp Gábor Berlinbe
utaznak az ápr. 28-án megnyíló
Magyar Plakátkiállításra.

Φ : Magyar Plakátkiállítás ...

Rtli Hirlap, II. évf. 95. n. 1957. ápr. 25. csü.
2. oldal

Köpeczi-Bócz István, díszlettervező MDK.

1. Díszlete Hubay Miklós: C'Est la Guerre c. darabjához.
2. Díszlete Erich Kästner: Vigyázat, béke! c. darabjához.

M. G. P.: Színházi esték a Bartók Terembe

Népszabadság, Bp. 1959. jan. 10. 4. lap.

MDK

Köpeczi-Bócz István (grafikus-művész)

munkái szerepelnek a II. magyar plakátkiállításon. (Képzelt beteg című plakátja repr.)

OK: Így is lehet! Néhány szó a II. magyar plakátkiállításról.

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [2 o. l.]

MDK

Köpeczi-Boócz István

Sportkarikatura kiáll. Testnevelési Tudom. Tanács Sportmuz. 1958. 28 l.

MDK

Köpeczi Bócz István

díszleteivel játszák a Petőfi Színházban Heltai Jenő: Szépek szépe című színjátékát.

Barabás Tamás: Színházi levél a „Szépek szépé"-ről és a két Hamupipőkéről.

(Nők Lapja, Bp. 1955. március 31. [20.l.]

MDK

Köpeczy Bócz István

Michelangelo mütermében, of.

Magy. müvészek olasztárgyu képei. Emit-dij, 1943.
N.Szal.
7 l.

MDK

Köpeczy Boócz István

Kosztümben, vf.

I. M. Képzőmüv. Kiáll. Műcs. 195o. aug.
9 l.

MDK

Köpeczi Boócz István

Értünk harcoltak, plakát

Ludas Matyi, "

Békeplakát és 5 éves terv graf.kiáll. Ernst Muz. 1953. szept, 4 l.

MDK

Köpeczi Boócz István

Az urhatnám polgár, plakát

Haza akarok menni, "

Békeplakát és 5 éves terv graf.kiáll. Ernst Muz.
1953. szept. 4 l.

K. Bócz István, grafikus

M Dk

1.) „Ki hol lakik?" c. állatos leporelló rajzait kérítette.

2.) „Kiszi Elik vadász lesz" c. eszkimó bárgyú képeskönyv színes illusztrációi k. Bócz alkotásai.

E. J.: Karácsonyi Könyvvásár

18. l

Galád és Iskola, Bp. 1957. december

VIII/

MDK

Kl. Bóz István, grafikus

Képeivel jelent meg Lengyel Balázs: Kicsi Elik vadász lesz című gyermekregénye. (A szövegből a szerző és illusztrátor személye nem teljesen világos.)

I. A.: Nehéz a választás.

Nők lapja, Bp. 1957. december 5. [24. l.]

MDK

Bócz Istvánné, Képessi

l.: Képessi Bócz Istvánné

Nők lapja, Bp. 1955. március 31. [20.l.]

MDK

Bóor Istvám, Köpecri

l.: Köpecri - Bóor Istvám

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [20.l.]

Bócz K. István, jelmeztervező MDK.

Arintofánesz Lysistratéjának
miskolci előadásához
tervezte meg a jelmezeket.

Falus Róbert: A Lysistraté előadása Miskolcon

Népszabadság, kp. 1959. febr. 17. 4. l.

MDK

Köpeczi Bócz István grafikus 1939-4o. 6oo P
ösztöndij

O.M.Kir. Iparműv. Isk. 1936-37 - 194o-41 tanéveinek tört. Iparműv. Isk. Évk. 188o-1941. Bp. 1942.
19 l.

MDK

K. Bócz István diszlet- és jelmeztervező,
Uttörő Szinház

Ludas Matyi

Szinház és Mozi. IV. évf. 51.sz. 1951. dec. 21.
10 l.

Köpeczi Bócz István diszlettenerő

interjút készített vele Komor Vilma a lap 4. old-án.

Magyar Nemzet 1968 nov 23

„A Diszlettenerő: Terben gondolkodni"

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínházban a Gribojedov-mű előadásához a díszletehet tervezte.

Barabás Tamás: Az ész bajjal jár 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 9

Köpeczi Bócz István

Díszleteket
tervezett az alábbi műhöz

Barta András: Az ész bajjal jár.
Gribojedov vígjátéka a Madách
Kamarában

hogyan Nemzet 1970 XI. 14 Gold.

Köpeczi Bócz István

"A kegyenc" c. darab kolozsvári előadásához készitett szinpadképét bemutatja a lap. Repr.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. szept. 6.
XIII. évf. 36. sz. 15. lap

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Gribojedov vígjátékához a díszleteket tervezte. (Madách Kamaraszínház.)

Molnár G. Péter: Az ész bajjal jár

7

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 13.

MDK

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Színházban előadásra kerülő Németh László-műhöz a díszleteket tervezte.

— : Bodnárné a szinpadon 2

ESTI HIRLAP Bp. 1970. dec. 22.

98

Köpeczi Bócz István

Illés Endre: "Festett egek" c. darabjának a Madách Szinházban való előadásához tervezett diszleteit méltatja Demeter Imre kritikája, s kiemeli a "pompás konstrukcióju forgó szinpadá-"t.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. dec. 13.
XIII. évf. 5o. sz. 6. lap

Köpeczy Bócz István

Szomory Dezső: "Hermelin" c.darabjához tervezett diszleteiről irja kritikájában Demeter Imre: "..mintha a könyvből és a valóságbó álmodta volna ilyen nagyszerü hüséggel szinpadra"

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. okt. 25.
XIII. évf. 43. sz. 7-8. lap

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinházban rendezték meg azt a kiállitást, amelyen bemutatták a müvész kosztümjeit és szinpadképeit, valamint könyvillusztrációit.
"Ez történt még a héten..." c. rovat közleménye.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. okt. 4.
XIII. évf. 4o. sz. 18. lap

Köpeczi Bócz István, dinlettervező, grafikus

MDK

Kiállítása nyílt meg a Madách Színház előcsarnokában.

– : Hír

8.

Népszabadság, ~~ESTI HIRLAP~~ Bp. 1969. szept. 28.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István, ötvös

árkoltzomancos ezeklye tartóján „a teljes modernség mellett megcsillan az ezerév előtti múlt is: figurális disze a Bizánccal egyidős ír szerzetesek Krisztusára emléheztet."

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII. évf.

1. sz. 6. old. 12. ábra. Mihalik Sándor:

Magyar zománcművészeti törekvések.

M.D.K.

Köpeczi Bócz

Lengyel Menyhért: "A waterlói csata" c. darabjának előadásához terve ett szinpadképeket.

A 17. sz. 8. lapján Geszti Pál: "A waterlói csata" c. kritikájában elismeréssel ir a művész diszleteiről.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 22. 13. évf. 12. sz. 12-13. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Köpeczi Bócz

Illyés Gyula: "Kegyenc" c. darabjához tervezett diszleteket.
A Kolozsvári Állami Magyar Szinház vendégként hivta meg a müvészt a szinpadképek tervezése céljából.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 29.
13. évf. 13. sz. 14. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Dalos László: "Diszlet, könyv, kiállitás" cimmel ir a művészről, akinek ősszel kiállitása lesz a Madách Szinházban. Nyomdában van egy könyve a betük történetéről. "Mosolygó Medicina" c. -Kun Erzsébet orvosi anekdótás könyvét is a művész illusztrálta.
A lap bemutatja a művészt műtermében.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. ápr. 26.
13. évf. 17. sz. 10. lap

Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező –

A Madách Színházban előadott Szomory-vígjátékhoz a díszleteket tervezte.

Pencsik Flóra: Hermelin 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. okt. 20.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Köpeczi Bócz István, grafikus, díszlettervező

Kiállítása nyílik meg a Madách Színház előcsarnokában.

—: Díszlet, jelmez, plakát 2

ESTI HIRLAP Bp. 1969. szept. 24.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

"Csókolj meg Katám!" c. operett bemutatóhoz tervvezett diszleteiről elismeréssel ir a kritika. Operett Szinház előadáaa.

Fábián Imre: Csókolj meg Katám! c. kritikája Film Szinház Muzsika B. 1963. nov. 22. VII. évf. 47. sz. 8-9. lap

Köpeczi Bócz István, dinlettervező 7 Dk

A dinletehet tervezte.

Nagy Péter: Peter Shaffer Két egyfelvonásosa a
Madách Kamaraszínházban 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. okt. 29.

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Az előadás diszlete.

Pxxxxxxxxxxxx /g.i./: Erato. Szerelmi költészet az Irodalmi Színpadon

Magyar Nemzet 1963. junius 20. 4.1.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Égi madár.1958., 117x83 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 30.1.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Anna Frank naplója / szinházi plakat/ 1957., 84x67 MH

Milliomos Nápoly.1957., 84x57 MH

Bakaruhában / filmplakat/ 1958., 82.3x58 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960. Műcsarnok.Kat. 30.l.

MDK

Köpeczi Bócz Istvan /1919-/

A kapitány és hőse.1957., 83x56 MH

Courage Mama / szinházi plakat/ 1957., 82x57 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok.Kat. 30.1.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Hannibál tanár úr /filmplakát/ 1956., 82x56 MH

Körhinta /filmplakát/ 1956., 82.5x56.5 MH

Nemzetközi Gyermeknap.1957., 81x58 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok.Kat. 30.l.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Tévedések vigjátéka.é.n.,70x48 MH

Kinai Cirkusz.é.n., 83.5x57 MH

Erős János.é.n.,84.5x57.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok.Kat. 30.l.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Az eltüsszentett birodalom.é.n., 84x57 MH

Dulska asszony erkölcse / szinhazi plakat/ 1955., 82.5x56.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiallitas.1960. Műcsarnok.Kat. 30.1.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Páncélvonat.1953., 67x46 MH

Liliomfi /filmplakát/ 1953., 83.2x56.9

Vizkereszt /szinházi plakát/ é.n., 70x47.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok.Kat. 30.1.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Ludas Matyi / filmplakát/ 1951., 84x59 MH

Az úrhatnám polgár / szinházi plakat/ 1951., 84x57 MH

Foster ezredes / szinházi plakat/ 1952.,84x57 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiallitas.1960. Műcsarnok.Kat. 30.1.

MDK

Köpeczi Bócz István /1919-/

Hólabda.1949.,83x57 MH

Gömböc ur.1949., 84x57 MH

Értünk harcoltak.1950., 84.5x58 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok.Kat. 30.1.

MDK

Köpeczi Bócz István

Dulszka asszony erkölcse.1956.
című plakát repr.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat.

Köpeczi Bócz István

M.D.K.

Méltatás.

Pávén Zsuzsa: Szinpadtenerő-művészetünk a...
Művészet, 1964. dec. – 31 kap.

Köpeczi Boócz István

Jelenet az epidauroszi színház
„Oedipus Kolonosban" előadásából.
reprodukció.

Nagyvilág. 1961. szám. 1377. oldal

Képeczi Bodcz István

2 díszletrajz Friedrich Dürrenmatt
„Angyal szállt le Babilonba" c. ~~szín~~
drámájához.

Nagyvilág. 1961. 12. szám. 1811, 1832. lapok.

Kopecki Boöck István

Millar Burrows: Halfenyeri tekercsek c. könyv kötéstervét és védőborítóját tervezte

I. díjat kapott

A szép magyar könyv, 1961, 29 old.

Köpecsi Bácz István

festő.

M.D.K.

Diszlettervei ismerlek.

Losonci Miklós: Diszlet és jelmez

Művészet, 1968. április ~ 41 lap.

Köpeczi Bóka István

Hubay: Néró játszik c. komédiájának jelmezeit és díszlateit tervezte (emlj.)

Nagyvarsa 1968 feb. 16 2 old.

Köpeczi-Bóricz István, díszlettervező

MDK

A Kolozsvári magyar színtársulat megbízásából A kegyenc színpadi és jelmeztervein dolgozik.

Az Erkel Színház részére Rimszkij-korzakov Aranykakasához készít színpadi képeket.

— : Aranykakas

2

ESTI HIRLAP, B[illegible] 1968. ab[illegible] 5.

MDK

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

Peter Schaffer angol szerző darabjához (Madách Szinház) a díszleteket és kellékeket tervezi.

Fenczik Flóra: Fekete komédia 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. szept. 26.

Köpeczi Boócz István

a kiállítás bíráló bizottságának tagja volt.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

6. l.

Kópeczi Bócz István

Millard Burrows: A holttengeri tekercsek c. könyv védőborítója.

Reprodukció.

A zép magyar könyv, 1961

MDK

Kőpeczi Bócz István, jelmeztervező

A Madách Kamaraszínház előadásaihoz a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Három játék 7

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 23.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Brecht: "Kurázsi mamá"-ja előadáshoz tervezett jelmezeket-a szolnoki Szigligeti Szinház részére,-melyeket Csik István: "Élő hagyományok - uj utak" c. kritikájában kiemel.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. ápr. 2o.
16. sz. 4. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz

Peter Shaffer: "Játék a sötétben" c. darab diszleteit tervezte a Madách Szinház előadásához.
Gách Marianne beszámolója "Próbák, szerepek" cimmel.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. szept. 21.
38. sz. 10. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

"Az aranykakas" c. opera diszleteit és kosztümjeit tervezte.

A 47. sz. példányban Fábián Imre ir kritikát a darabról és ebben igen magasra értékeli a müvész munkáját. Ugyanitt a lap bemutatja a szinpadképet is.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. nov. 9.
45. sz. 11. lap
47. " 7-8. "

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Sas György : "Black Comedy" c. bemutatóról szóló kritikájában kiemeli a müvész diszletterveit, melyeket Peter Schaffer darabjához készitett.
Madách Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. okt. 26.
43. sz. 8-9. lap

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Lengyel Menyhért vígjátékához
a díszleteket tervezte. (Madách
Színház).

Molnár G. Péter: A Waterloo-i csata

7

NÉPSZABADSÁG, Bp., 1969. május 7.

MDK

Kőpeczi Bóz István, dinlektológus

Jósai Mari-díjat kapott.

— : Művészeti díjak 3 címek 1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 ápr. 2.

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlet- és jelmeztervező,

A Jászai Mari-díj II. f.-t kapta.

-: A művészeti és irodalmi élet kitüntetettjei 4.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 3.

MDK

Köpeczi Bócz István

díszlettervező

A Madách Színházban Jelújított Lengyel Menyhért-darabhoz a díszleteket tervezte.

Fenyik Flóra: A waterloo i csata 2

ESTI HIRLAP, Bn. 1969. ápr. 19.

MDK

Kőpeczi-Bocz István jelmeztervei

A Madách Színházban bemutatott Shakespeare-tragédiához a jelmezeket tervezte.

Bernáth László: III. Richard 2.

ESTI HIRLAP B(p.1969 febr. 25.

MDK

Köpeczi Bócz István, grafikus

A mi világunk c. gyermek-enciklopédia egyik illusztrátora.

—: Ajánljuk 34. 1.

GYERMEKÜNK Bp. 1969. Jelmár XX/2

Köpeczi Bócz István

Müller Péter: Szemennedett
igazság i darabjának
jelmezeik tervezte a hadách
Kamaro Szinházban

Négyszeg 1966 márc. 4.

Köpeczi Bóócz István, díszletterező MDK

Marcel Achardnak a Madách Kamaraszínházban bemutatott vígjátékához a díszleteket tervezte.

Létay Vera: A bolond lány 9

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. okt. 2.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Scapin furfangjai diszlete

Bojár Iván: Megjegyzések a diszlet- és jelmezkiállihoz

Magyar Építőművészet 1962 /4. 53.l.

Plakát

Kö Bodcz István,
Hatt yu dal, fslm,
59 x 84

1963. M. H. Hoch.

Szigetfalva

X. Bóór István:
Hallyndal c.
filmhez

1963.

Plakát

Id. Boócz István:
Kopni sem szabad-
nihász,

1963. M. H. Arch.

Plakát

Ki Boóer István:

Espresso Bongo
Nihár
(50 x 70)

1963, M. H. Hrch.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Köpeczi Bócz

ESTI HÍRLAP

1967 DEC 23

DÍSZLET- ÉS JELMEZKIÁLLÍTÁS

A Színházművészeti Szövetség rendezésében kiállítás nyílik december 28-án a Madách Színház előcsarnokában. Ezúttal az orosz és szovjet darabokhoz készült jelmezekből és díszlettervekből válogatták össze a legszebbeket. A kiállításon szereplő jelmeztervezők: *Köpeczi Bócz István, Láng Rudolf, Mialkovszky Erzsébet, Rajkai György, Schäffer Judit, Székely Piroska, Wieber Marianne* és *Witz Éva*. A díszlettervezők közül *Borcsa István, Csányi Árpád, Drégely László, Jánosa Lajos, Wegenast Róbert, Fehér Miklós, Kézdi Lóránt, Köpeczi Bócz István, Mátay Lívia, Rajkai György, Székely László* és *Szinte Gábor* állít ki.

a budai mészáros cé
könyve, ebben az első be
jegyzés az 1500-as évekbő
származik. Nem sokkal
mohácsi vész után a cé
tagjai Nagyszombatba me
nekültek, s magukkal vit
ték a céhkönyvet, amelybe
ott újabb bejegyzések ke
rültek. Csak nyolc évvel
Buda visszafoglalása után
költözött vissza a céh, ak
kor új könyvet nyitottak,
s a régit vasládában őrzé
ték. Most a levéltár a leg
becsesebb okmányokat
páncélszobában tartja: e
szoba minden fala, meny
nyezete, padlója acéllemez
ből készült. *Itt őrzik egye
bek közt Frankel Leó beje
lentését: „Tekintetes főka
pitányság* — írta, majd a
következőképp folytatta —:

Köpeczi Bócz István

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

1969 SEP 2 0

MAGYAR NEMZET

Budapest

Köpeczi Bócz István kiállítását szeptember 26-án délután nyitja meg a Madách Színházban Varga Mátyás Kossuth-díjas érdemes művész.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-048, 337-748, 340-724

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1970 JÁN

GELLÉRTHEGYI ÁLMOK

Karinthy Ferenc színműve a Madách Kamaraszínházban

Egy rokonszenves gyilkos és egy kedves áldozat találkozik össze egy gellérthegyi villában. A fiú katonaszökevény, a lány hamis papírokkal bujkál. Szerelmesére nem „helyzetdrámát" látunk. Játékokat játszanak a szereplők. Játszanak békét, szerelmet, féltékenységet, házasságot, szakítást, újratalálkozást és megöregedést: játszanak bíróságot és játszanak színházat, játszanak havas telet és hosszú-hosszú őszt: eljátsszák a gyermekáldást, eljátsszák finom parodizálással Latinovitsot, Mensárost és Honthyt pávatollal: játszanak kígyót, madarat, hosszú utazást, vonatot, hajót, karácsonyt, álmot, mindenféle jót... És természetesen eljátsszák a halált is, azért, hogy élni tudjanak. Mert ez a sok játék: mentőöv, menekülés, megváltás. Hogy unalmukat űzik el játékaikkal, az csupán a lélektani alaphelyzet igazolására szolgál. Játszanak, mert élni akarnak és cselekedni szeretnének. S mert annyi energiájuk van az élethez, amit mind nem bonthatnak ki: pótlékul játszanak.

Ezt a darabot a hajdani nyelvész Karinthy írta, meg a játékos Karinthy, akinek bolondos ötletei, kaján ugratásai, cinikus-érzelmes tréfái vannak. Meg a *Budapesti tavasz* Karinthyja is írta ezt a darabot. Meg az, aki az *Irodalmi történeteket* írta. Valóságos összefoglalása életművének: minden motívuma magasabb szinten emelődik be a játékba. Találkozunk itt a *Bösendorfer* és a *Gőz* gonoszságával megszelídített formában. Találkozunk novelláinak játékos tárgyiasságával, leltározó kedvével. És karcolatainak szürrealisba szökő képtelenségeivel.

Semmi modern nincsen ebben a kétszemélyes színműben, talán csak az időnként fullánkosan előszisszegő gúny, valamint a nyelv használata, a dialógusoknak sokszor az idegesen tréfálkozó badarságba hajló szertelensége. Fegyelmezett szertelenség ez. Karinthy Ferenc soha ilyen biztonsággal nem mozgott alakjai között, soha ilyen biztonsággal nem fogalmazott. Elegáns, kedves, kaján, tréfás és cinikus, érzelmes és költői, cinis és vagányos, játékos és színpadias. Tán kissé ódon ez a játék, mintha két Musset-szalonhős körül villannának a torkolattüzek és odakintről bezajongana egy világháború. Némi idejétmúlta érzelmesség leng a színpad fölött, és ez az időszerűtlen lágyság olyan kétségessé teszi a „modern" érzéketlenek divatmanírjait.

Ádám Ottó, aki meg tudja teremtetni színészeivel egy dráma szerves életét a színpadon, az első fölvonást kissé hűvösre készítette el. Nyirkos szelecske jár a szereplők körül. De a második részben kiderül, mennyire igaza van, és milyen tudatos komponálás irányította ezt az érzelmi szordinót. Ha az egymás ízlelgetésének, az egymással való ismerkedésnek az ábrázolása nem alacsonyabb hőfokon fejeződne ki, akkor a szükségszerű fokozás okán a darab végére már érzelmes operaáriákat szuszogtatnának el a színészek. De azért is nagyszerű belátással megtervezett a gellérthegyi villa ostrom alatti működése, mert Ádám Ottónak meg kell teremtenie a színdarab álomszerű életét, a lassú átívelést a képzelet birodalmába, a játékos ábrándok lebegésébe.

Ez az előadás voltaképp mély lecke arról, hogy a vélt modernség érdekében sosem szabad a színészen művészi erőszakot tenni: nem szabad kitalált játékstílus kényszerzubbonyát erőltetni rá. A szereposztással alkotói módon kiválasztott színész egyéniségéből kell a rendezőnek kibontania az érzelmeket és a gondolatokat: és a stílusnak is innen kell fakadnia. Engedni kell érvényesülni mindazt a költészetet, amit egy tehetséges színész nyújtani képes a színpadon. Ádám Ottó ennek a fajta színháznak a mestere legjobb munkáiban, és most is képes megismételni a szeretetteli testmeleget árasztó színház barátságos csodáját. Korszerű, anélkül, hogy divatos rendezői fakszniket vágna.

Almási Éva egyszerűen és emberien futja végig a játékskálát. Sok hangja és sok színe van. Szeretetre méltó és őszinte. Tán egy hajszállal „csináltabb" *Huszti Péternél*, aki azonban nagy színpadi gyakorlattal és csiszolt rutinnal, élvezettel játssza el a sok átváltozást kínáló szerepet. Huszti véglegesen befutott színész lett most, színháza vezető fiatal művésze, mégpedig olyan színésze, aki tudja, miként kell mindig kedvesnek lenni a színpadon.

Köpeczi Bócz István egy, a negyvenes évek elején épült villa belsejét mutatja: a rossz ízlést jó ízléssel reprodukálja. *Mialkovszky Erzsébet* jelmezei nem vándorolnak vissza a háborús korba, a maj szem számára kényelmessé idomítja a viseletet. Egy vörhenyes szalmakalap vagy egy meleg női papucs igazi jelmeztervezői leleményei. A papucs suta bájt kölcsönöz a színésznőnek: lábán ezzel a puha hálószobakellékkel táncol Almási egy Csajkovszkij-balettet, s ez a pillanat határozza meg az előadás stílusát.

M. G. P.

Százmillió márka összegű kártérítést ajánlott fel a *Contergan-bébiknek* a *Chemie Grünenthal* nyugatnémet gyógyszergyár, a Contergan nevű idegnyugtató gyártója az alsdorfi Contergan-per 200. tárgyalási napjának megnyitása előtt kedden. Az ajánlat válasz a bíróságnak arra a még novemberben elhangzott felszólítására, hogy az alperes és az 1500 felperes *jussanak gyors kártérítést lehetővé tevő kompromisszumra.* Az 1968. május 27-én megnyílt per ugyanis — amely már máig kivívta az „NSZK igazságszolgáltatása leghosszabb pere" kétes értékű címét — még évekig eltarthat.

— **A 44 éves Gerald Rector,** a világ harmadik olyan újszívese, akin kétszer hajtottak végre szívátültetést, kedden meghalt.

kedves vevőinket, hogy
kereskedelmi Főosztályunk
TÉSI OSZTÁLYA
V., Bécsi u. 8–10.
ti központunkból

lapest V.,
els tér 5. sz.
költözött

189–746.

gy irodagép-
léseikkel ezen az új címen
enek megkeresni bennünket.

PTECHNIKA VÁLLALAT
• ÉRTÉKESITÉS
ÚSÉG • GARANCIA

ma? 12.30: Tánczene. 14.00: S... névnapja. Gyer... Nőkről — nőkn... 15.20: Magyar s... gyedszázad távol... gyűjtő úton Kod... Fiatalok a faddi t... 17.20: Jussi Björl... 17.50: A Közel-K... Táncdalok. 18.15: ... István). 19.25: V... 19.35: Henryk Sz... dűestje. (Közv. ... Közben: kb. 20.4... Filmzene. 22.20: ... 23.05: Walton: Troilusz és ... Részl. 0.10: Verbunkosok.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Régi melódiák. **8.45:** Európa és a világ — Szófiából. **9.00:** Kívánciak Klubja. **9.50:** Emlékezés Jedlik Ányosra. **10.00:** A zene hullámhosszán. **11.55:** Néhány perc tudomány. **12.00:** A. Schlemm és E. Blanc énekel. **12.35:** Orvosi tanácsok — a korszerű szülésvezetésről. **12.40:** A Falurádió műsora. **13.03:** Schubert-művek. **Kettőtől ötig:** Kaleidoszkóp. **17.00:** Ötórai tea. **18.10:** Kis magyar néprajz. **18.15:** Hangverseny a stúdióban. **19.00:** Operettrészl. **19.40:** Alkotóműhelyben. **20.28:** Szüreti nóták. **21.20:** A kollektív szerződésről. **21.40:** Táncdalok. **21.50:** Ady élete és költészete. I. rész. **22.10:** Zenekari muzsika. **23.15:** Könnyűzene.

URH

18.10: Tánczenei koktél. **18.55:** Orosz nyelvtanf. felnőtteknek. **19.10:** Komlóssy Erzsébet énekel. **19.26:** Mezey Mária műsora. **20.36:** A Hesseni RTV Szimfonikus Zenekarának hangversenye. **21.53:** A dzsessz kedvelőinek. **22.11:** Muszorgszkij: Egy kiállítás képei. **22.48:** Szabó Ferenc: Számadás.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Szöktetés a szerájból (Takács bérlet, 5 ea., 7). **Erkel Színház:** A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának hangversenye (Téli bérl., E—G-sorozat, a szeptember 29-éről halasztott hangv., fél 8). **Nemzeti Színház:** Athéni Timon (7). **Katona József Színház:** A kegyelmes asszony portréja (7). **Madách Színház:** A tetovált rózsa (C. bérlet, 7). **Madách Kamaraszínház:** A bolond lány (7). **Vígszínház:** Színház (L. bérl., 3. ea., 7). **Pesti Színház:** A hős és a csokoládékatona (III. bérlet, 2. ea., 7). **Fővárosi Operettszínház:** West Side Story (7). **József Attila Színház:** Mary, Mary (7). **Thália Színház:** Légy jó mindhalálig (7). **Irodalmi Színpad:** Szamártestamentum (Juhász Gy. bérlet, 2. ea., 7). **Kis Színpad:** Titkárnők lázadása (fél 8). **Egyetemi Színpad:** Sándor György új estje (7). **Bartók Gyermekszínház:** A két koldus diák (fél 4). **Állami Bábszínház:** Tündér Lala (de. 10); A három kövér (du. 3). **Kamara Varieté:** Mars, a Marsba! (6 és fél 9).

EBÉDELHET IS A MOST MEGNYÍLT
MUSKÉTÁS VENDÉGLŐBEN
a Várban (Disz tér 8.)

RÉSZLET AZ ÉTLAPBÓL:

Töltött káposzta kakastaréjjal	15,80
Füstölt oldalas káposztás kockával	16,40
Borjúpörkölt	12,80
Cigány rostélyos	21,–
Csirkepörkölt túróscsuszával	28,20

MINDEHHEZ A BADACSONYI ÁLLAMI GAZDASÁGOK KITŰNŐ BORAI.

OLCSÓ – II. osztályú – ARAK
Cigányzene. Primás: HORVATH ZSUZSA

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
Budapest

1970 JAN 2

7071

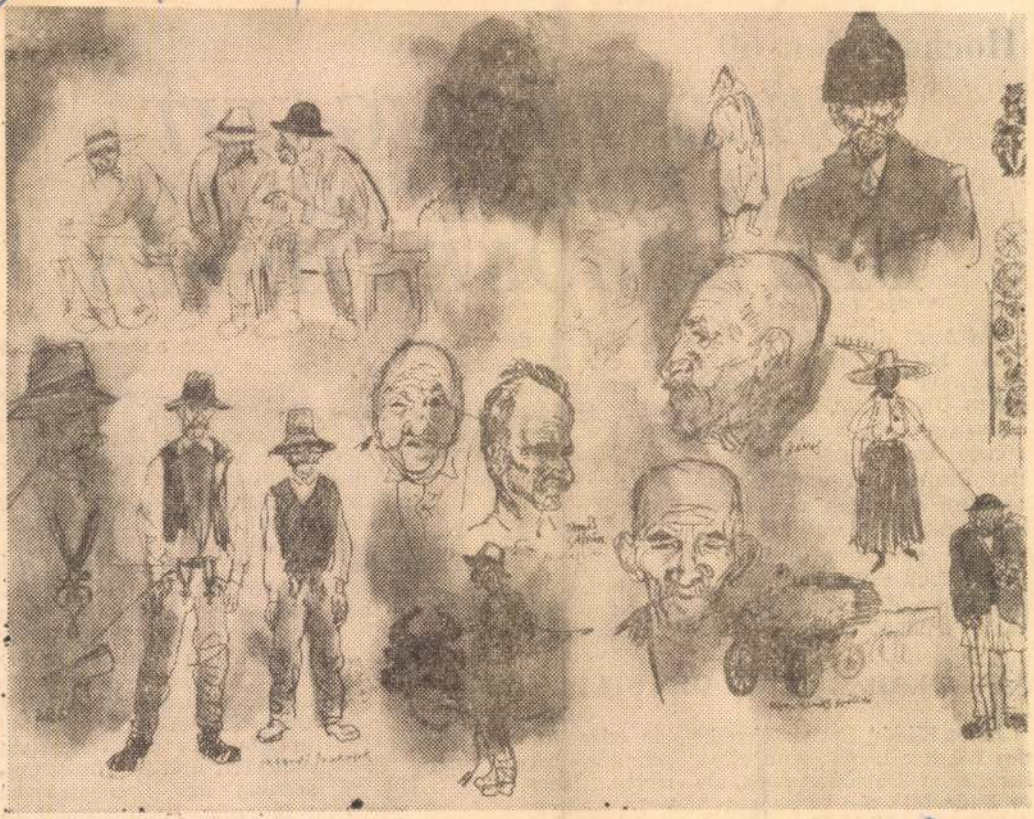

Köpeczi Bócz István

Skizzen von István Köpeczi Bócz

Hochschulen 69

SELBSTÄNDIGKEIT UND ERWEITERUNG DES DEMOKRATISMUS

Im April dieses Jahres stattete Ministerpräsident Jenő Fock der Miskolcer Technischen Universität für Schwerindustrie einen Besuch ab und führte ein langes Gespräch mit Professoren und Studenten. Im Gespräch wurde vor allem der Problemenkreis der aktuell gewordenen ungarischen Hochschulreform behandelt. Der Regierungschef betonte damals u. a., die Selbständigkeit der Hochschulen sei ein organischer Teil des Prozesses, um in der ungarischen Gesellschaft die überflüssige Bürokratie und die überflüssigen Gebundenheiten abzuschaffen. Auch der Entwurf der neuen Universitätsstatuten, sagte der Ministerpräsident, sei im Zeichen des Grundsatzes verfaßt worden, die Fragen seien dort zu entscheiden, wo man sie am besten kennt.

JÁNOS KÁDÁR UNTER DEN STUDENTEN

János Kádár, Erster Sekretär des ZK der USAP, kam einer herzlichen Einladung nach, als er Ende Mai des vergangenen Jahres anderthalb Tage an der Budapester Loránd-Eötvös-Universität verbrachte. In den

ten oder in den Entscheidungen der oberen Organe auftreten. János Kádár betonte u. a.: „Es gibt keine Tabus und es ist kein Sakrileg, daran zu denken, warum noch immer nicht geholfen wird, oder

„Die jetzt außer Kraft gesetzten Statuten fesselten maßgeblich die Hände der Universitäten und berücksichtigten nicht die Eigenarten der einzelnen Fächer. Die Entwicklung der letzten Jahre ermöglichte es, den Universitäten bzw. Fakultäten mehr Selbständigkeit in der Wahl der Unterrichts- und Prüfungsmethoden und der Einteilung der Studienzeit zu gewähren. Der Minister für Bildungswesen erließ lediglich grundlegende Verfügungen, aufgrund deren die Räte der Universitäten und Fakultäten in Kenntnis des Unterrichtsmaterials und der Zusammensetzung der Studentenschaft z. B. die Prüfungsmethoden elastisch anwenden können, wobei sie die Meinung der

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Köpeczi Bócz István

1021

Köpeczi Bócz István rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1969 SEP 28

— *KÖPECZI BÓCZ ISTVÁNNAK, a Madách Színház díszlettervezőjének tárlata nyílt meg a színház előcsarnokában, a sokoldalú művész grafikáiból, plakátjaiból, jelmezeiből és díszleteiből.*

Köpeczi Bócz István

Köpeczi Bócz István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

4 IVO 6961

FILM, SZÍNHÁZ, MUZSIKA

Budapest

A Madách Színházban az elmúlt héten nyitották meg

Köpeczi Bócz István kiállítását,

aki díszlet- és jelmeztervezőként, könyvillusztrátorként és plakátok tervezőjeként egyaránt a színház világához kötődik. A kiállításon a megvalósult színpadképek és jelmeztervek, a hirdetőoszlopokról ismerős plakátok mellett ott láthatjuk a művész vázlatait, terveit, elképzeléseit is; és

meg kell vallanunk, hogy ezek a vázlatok a megvalósult színpadképek szomszédságában nem mindig győznek meg a színház szerencsés választásáról. Sok izgalmas színpadkép maradt meg a vázlat stádiumában és valósult meg helyette, a rendezői koncepció szempontjából sem indokoltan, kevésbé szerencsés konstrukció. A kiállítás így még jobban meggyőz a művész tehetségéről, a színházból kiinduló alkotó fantáziájáról, mint megvalósult — és csaknem mindig elismeréssel fogadott — tervei.

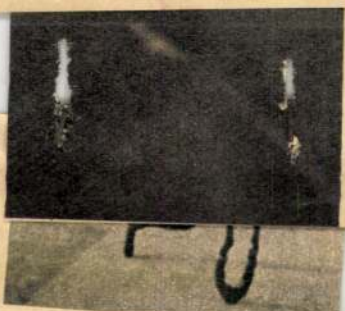

„Az új anyagok és új techn
Az egyik képen (balra) mű

Nem absztrakt ábrázolás —

Szombat déli pillanatkép (ba
forradalmi technikák alkal
san megoldhatók legyenek."
is, hogyan változik az épít

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
Budapest

1969 OKT 17

1021

NICHT NUR EIN BÜHNENBILDNER

Nach einer neuen, schönen Tradition unserer Theater hat jetzt das Madách-Theater gemeinsam mit dem Verband Ungarischer Bühnenkünstler dem Bühnenbildner *István Köpeczi Bócz* Gelegenheit geboten, seine Werke dem Publikum vorzustellen.

István Köpeczi Bócz ist einer der vielseitigsten Bühnenbildner. Er entwirft nicht nur Dekorationen und Kostüme, sondern auch Plakate. Seine Signatur ist des öfteren auf Buchillustrationen zu finden. Außerdem entwirft er ungarische Briefmarken.

István Köpeczi Bócz ist eine markante Künstlerpersönlichkeit. Seine charakteristisch ungebrochenen Farben und großzügig aufgeteilten Farbflecke fallen uns schon von weitem ins Auge. Seine Neigung zur Karikatur paart sich mit einer dekorativen Absicht: er versteht es, die Aufmerksamkeit auf den gewollten Punkt zu richten. Die Neigung zur Karikatur kommt auch bei seinen Bühnenbildern zum Ausdruck, nicht nur in der Skizzierung der Figuren, sondern auch in den sehr charakteristischen Kostümentwürfen und in seinen plakatartig zusammengefaßten, oft schreienden Dekorationen. Seine individuelle Kunst kommt deshalb am meisten bei solchen Aufgaben zur Geltung, bei denen die Arbeit mit seinen ursprünglichen Eigenschaften restlos zusammentrifft So z. B. in der spöttischen Welt Molières, auf der komödiantenhaften Bühne von Goldoni und auch in den Grenzfällen, wo die Erzählung märchenhaft wird wie bei Solowjew. Selbstverständlich ist er auch dort zu Hause, wo die Kunstart ihm von vornherein die Möglichkeit bietet, das Reale mit dem Irrealen zu verschmelzen, wie in der Oper, in der Operette „Eine Nacht in Venedig" von Johann Strauß oder in der Oper von Strawinsky.

Bühnenbildner haben es nicht leicht. István Köpeczi Bócz sagt: „Die bildende Kunst nennt unseren Beruf eine Theaterkunst — das Theater nennt ihn bildende Kunst. Dabei ist die Kunst der Bühnenbildner eine ganz selbständige Arbeit."... Diese selbständige Arbeit wird dem Künstler aber oft recht schwer gemacht, denn er darf seine visuellen Vorstellungen nicht unabhängig verwirklichen, sondern muß oft Kompromisse schließen und auch die Vorstellungen des Regisseurs berücksichtigen — auch wenn seine eigenen packender waren als jene, die wir auf der Bühne sahen. Köpeczi Bócz hat zwei solche Pläne ausgestellt, Bühnenbilder zu Shaws „Zu schön, um wahr zu sein" und zu Dürrenmatts „Romulus der Große". Alle diese Bühnenbilder beweisen die größten Qualitäten dieses Künstlers: das Talent zu Konzentration und die Betonung des Symbolismus.

Iván Bojár

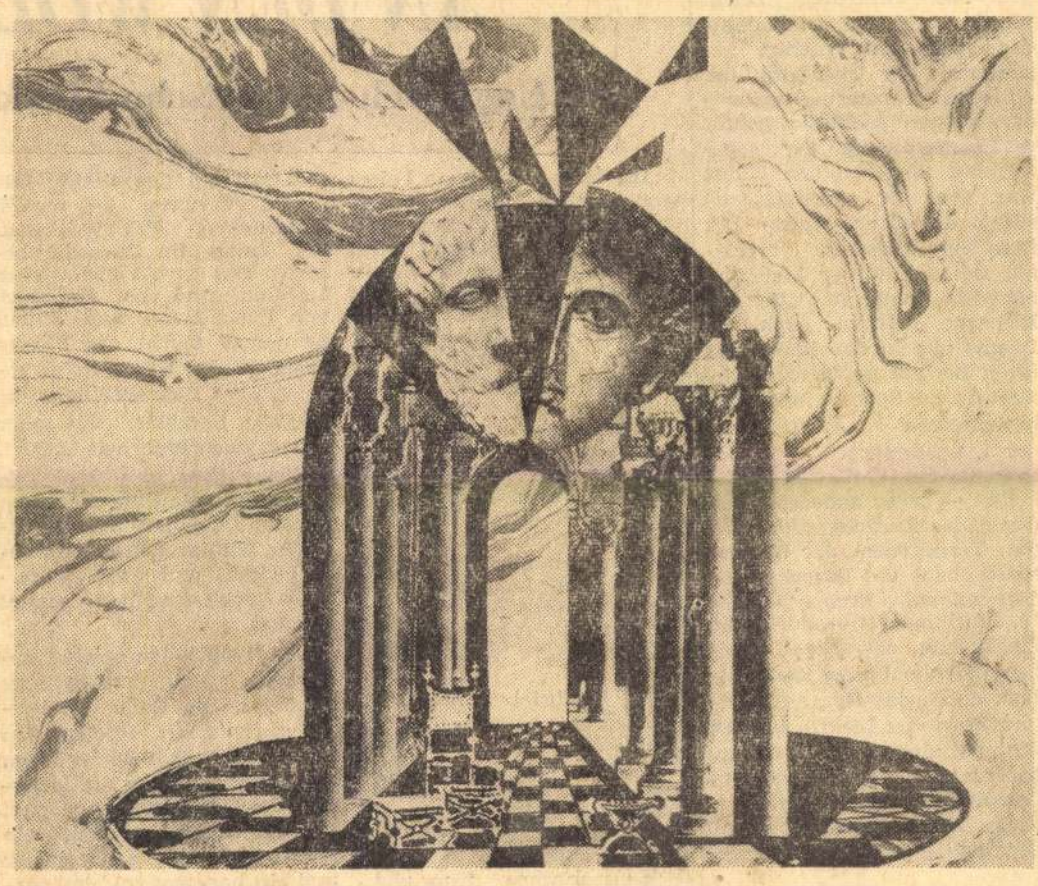

Skizze zum Bühnenbild von Dürrenmatts „Romulus der Große"

gesellschaftlich gesehen aus dem Aufschwung der Arbeiterbewegung, aus der Entstehung der selbständigen osteuropäischen Staaten und aus der bereits erwähnten revolutionären Utopie entsprang, deren „materielle" Grundlage das Vorhandensein der Sowjetunion war, während er von erkenntnistheoretischem Gesichtspunkt aus von dem Glauben an die Übersichtlichkeit, die Erkennbarkeit, die materielle Einheit der Welt genährt wurde.

Die Richtung der osteuropäischen Avantgarde hat zum ersten Male nicht nur den nationalen Charakter, das didaktische Pathos der bisherigen Literatur zurückgewiesen, sondern versuchte — im Namen der neuen Schönheit — auch die Schranken zwischen den Kunstarten und Kunstgattungen, zwischen der „hohen" und der „niedrigen" Kunst zu beseitigen. Von hier kommt ihr Interesse für den Zirkus, das Kabarett, die verschiedenen Sportveranstaltungen und Turnfeste. Damit hängt auch die Erscheinung des sogenannten Interart zusammen, der Übergang der einzelnen Kunstarten ineinander, dessen größtes Ergebnis der Aufschwung der sogenannten angewandten Kunst war. Von der avantgardistischen Literatur wurde der freie Vers allgemein verbreitet, sie verhalf der Metapher zum Sieg, nicht nur in der Dichtung, sondern auch im Drama und in der Prosa. Mit ihren bewußt gewagten, kühnen Assoziationen, mit der bedeutenden Auffrischung der Literatursprache und der Erweiterung ihrer Möglichkeiten — unter anderem auch durch das Zurückgreifen auf die Traditionen der Renaissance bzw. des Barocks vor der nationalen Erneuerung des 19. Jahrhunderts —, durch die Einführung der abgebrochenen, polyphonischen Komposition, durch das Herausexperimentieren der Mehrdeutigkeit der einzelnen Formelemente, bedeutet die Avantgarde in Osteuropa eine Richtung, deren Auswirkungen bis auf den heutigen Tag anhalten.

Endre Bojtár

Kondition,
Ein kläglic
jeden erre
seinen Be
schaft betr

Es ist a
daß *Feren*
Verfasser d
ausgezeichn
Wasserballs
wendet er
kenntnisse, indem er frühere Wettkämpfe beschreibt und seine Sporterinnerungen wachruft. Doch enthält „Wasser" viel mehr als sportliche Erinnerungen und die Nostalgie nach großen Treffen. In diesem Stück ohne Handlung spielt sich ein dramatischer Vorgang ab, die Tragikomödie der Liebe zum Beruf, die zugleich lächerlich und schmerzlich ist. Wirklich schmerzlich wird sie aber dadurch, daß

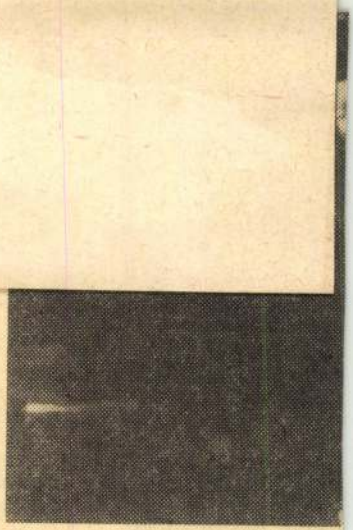

Lajos Básti währen

HALT DICH F
AN DEN WOL

Ungarisch–sowjetische Filmko

„Ich habe in meinem Leben schon manche Fiaskos erlebt, dochkeinen von diesem Ausmaß..." Dieser Satz wird auf dem Dach eines Eisenbahnzuges gesprochen und auf demselben Dach schwebt ein Flugzeug, das sich vor kurzem dort niederließ, da ihm der Betriebstoff ausgegangen war. Dann bleibt auch der Zug stehen, vielleicht, weil auch der Lokomotive kein Heizungsmaterial mehr blieb. Da verlassen zwei Menschen das Flugzeug, ein Mann und eine Frau und begrüßen die zwei Männer im Frack, die an der Lokomotive stehen. Dann zerschlagen sie das Flugzeug, um mit dessen Holz die Lokomotive weiter zu heizen...

Wir beschrieben hier eine kurze Szene eines neuen Super-Streifens mit dem Titel „Halt dich fest an den Wolken", dessen Handlung die Zuschauer in die Monate Juli-August des Jahres 1919 zurückführt und der in sowjetisch-ungarischer Koproduktion gedreht wird. Zu jener Zeit hat ein ungarischer Minister, Vertreter des ersten ungarischen Proletarierstaates, Lenin im Moskau besucht. Das ist ein historisches Faktum, und das Drehbuch von Péter Szász und Julian Semjonow macht aus diesem Ereignis eine Story voller romantischer Elemente, eine heroische Komödie, die aber ebenso auch Wahrheit enthält.

Dieser neue, aus zwei Teilen bestehende Film wird vom Gorki-Studio und dem Budapester Mafilm seit einem Jahre gedreht und wird als farbiger Breitwandfilm gezeigt werden.

Die Hauptrollen spielen ungarische und sowjetische Künstler. Die Rolle des letzten zaristischen Piloten, den aus einem Proletarier zum stattlichen Offizier avancierten Fliegerhauptmann, spielt *Gunnar Cilinski* aus Riga, ein sehr begabter Schauspieler und ein hervorragend gut aussehender Mann. (Dem Typ

...cc MÁR 8

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kozeg Béla Gyula

ESTI HÍRLAP

A nap programjából

RÁDIÓ

PÉNTEKEN

KOSSUTH:

15.00: Hírek. — 15.12: Üzenetek. — 15.53: Francia könnyűzsika. — 16.06: Asszonyarcok . . . — 17.00: Hírek. — 17.05: Külpolitikai figyelő. — 17.15: Bajazzók. Részletek Leoncavallo operájából. — 17.40: Nyitott stúdió. — 18.00: Új Zenei Újság. — 18.40: Magyar nóták. — 19.00: Esti Krónika. — 19.20: Sporthíradó. — 19.29: Hallgatóink figyelmébe! — 19.30: A Magyar Rádió II. zongoraversenye. — Kb. 20.45: Amíg a gong megszólal... Mikrofonlesen a Madách Színházban. — Kb. 22.00: Hírek. — Kb. 22.20: Álomtündér. — 23.00: Operarészletek. — 24.00: Hírek. — 0.10: Verbunkosok.

A Kossuth-rádió ma esti programjából elsőnek egy zenei műsorra hívjuk fel olvasóink figyelmét. 19.30-kor a Magyar Rádió II. zongoraversenyének győztesei adnak hangversenyt a stúdióban. A 20 óra 45-kor ugyancsak a Kossuth-adón jelentkező műsor címe: Amíg a gong megszólal... A Rádió munkatársai Körmendy László vezetésével mikrofonlesre mennek a Madách Színházba. Hubay Miklós Néró játszik című minidrámájának szereplőit és közreműködőit, így például Köpeczi-Bócz István díszlet- és jelmeztervezőt, Springer Márta dramaturgot, a színpadmestert, az asztalosmestert, Horváth Adorján szobrászművészt, Járdányi Pálné színházi titkárnőt is bemutatják a darab főszereplő színészein kívül.

PETŐFI:

15.00: La Vern Baker negyedórája. — 15.15: Fenntartott hely. Aktualitások. — 15.34: Lily Pons énekel. — 15.55: Nők napja van. — 16.00: Hírek. — 16.05: Népi zene. — 16.22: Magánvélemény — közügyekben. — 16.32: Orosz muzsika. — 16.55: Beszéljük meg! Orbán Attila jegyzete. — 17.00: Ötórai tea. — 18.00: Hírek. — 18.10: Éva. Részletek Lehár operettjéből. — 18.40: Láttuk, hallottuk. — 19.00: Híres művészek felvételeiből. — 19.29: Filmsztárok énekelnek. Könnyűzene. — 19.54: Jó éjszakát, gyerekek! — 20.00: Esti Krónika, II. — Sporthíradó. — 20.29: A Duna Művészegyüttes népi zenekara játszik. — 20.59: Az exügynök története Bonnból. — 21.14: A Szlovák Kamarazenekar hangversenye a brnói Musica Antiqua Fesztiválon. — 23.00: Hírek.

URH:

18.00: Hírek. — 18.10: Tánczene. — 18.55: URH zenei kalauz. — 19.25: Szerelmi bájital. — 20.00: Zenei panoráma. — 20.37: A kamarazene barokk mesterei. — 21.23: Antibes-i jazzfesztivál 1967. III. rész. — 22.05: Magyar zeneszerzők. — 23.00: Hírek.

SZOMBATON:

KOSSUTH:

4.30: Hírek. — 4.32—7.57: Reggeli zenés műsor. — Közben: 5.00: Hírek. — 5.30: Reggeli Krónika. — 5.45: Falurádió. — 6.00: Hírek. — Kb. 6.30: Hírek. — Kb. 6.45: Hallgatóink figyelmébe! — 7.00: Reggeli Krónika, II. — Kb. 7.30: Új könyvek. — 8.00: Hírek. — 8.05: Műsorismertetés. — 8.22: Lányok, asszonyok. — 8.42: Könnyűzene. — 8.54: Rimszkij-Korszakov: Két versenymű fúvószenekarra. — 9.15: Orvosi tanácsok: az alacsony vérnyomásról. — 9.20: Népek zenéjéből. — 10.00: Hírek. — 10.09: Aki eladta a feleségét. Eduard Vilde észt író regényét ismerteti Csertői Oszkár. — A héten hallották. — 10.30: A régi Metropolitan nagy énekesei. XI. rész. — 10.56: Új lemezeinkből. — 11.31: Híres művészek felvételeiből. — 12.00: Hírek. — 12.15: Miljutyin operettjeiből. — 13.00: A világgazdaság hírei. — 13.05: A budapesti színházak műsora. — 13.08: Népi zene. — 13.40: Hírdetőoszlop. — 13.55: Olvasónaplómból. — 14.10: Kóruspódium. — 14.20: Néhány perc tudomány. — 14.25: Holnap közvetítjük. — 14.55: Hétvégi külpolitikai figyelő.

PETŐFI:

4.26—7.57: Azonos a Kossuth-rádió műsorával. — Közben: 6.20: Torna. — 10.00: Made in Hungary. Az MRT tánczenei bemutató hangversenye. — 12.00: Zenekari muzsika. — 13.22: Tudósítás az ENSZ-ből. — 13.32: Legrand: Cherbourg-i esernyők. Részletek. — 13.47: Vízállásjelentés. — 14.00: Hírek. — 14.05: Időjárás-jelentés. — 14.08: Pityeri harckocsizó hihetetlen, ám többnyire hősies kalandjai. Soós Zoltán elbeszélő költeménye. I. rész. — 14.38: Népdalok, magyar nóták. — 14.55: Faust. Részletek Gounod operájából.

TELEVÍZIÓ

PÉNTEKEN

14.30: Orosz nyelv (ism.) — — 15.25: Magyar irodalom (ism.) — 16.10: Élővilág (ism.) — 17.25: Pedagógusok fóruma. A meghóditott óceán. — 17.58: Hírek. — 18.05: Százezer közül az első. — 18.30: Tudósok városa Szibériában. Közvetítés Moszkvából, felvételről. — 18.55: A világ térképe előtt. Aktuális külpolitikai műsor. — 19.05: Nőnapi köszöntő. — 19.35: Esti mese. — 19.40: Szilveszteri randevú (ism.) — 20.00: Tv-híradó. — 20.20: „Az élet szép, tenéked magyarázzam?" . . . Derűs est Heltay Jenő műveiből (ism.) — 21.50: Tv-híradó — 2. kiadás. — 22.10: A Magyar Rádió II. zongoraversenye. A győztesek hangversenyének közvetítése a 6-os stúdióból, felvételről.

A 18.05-kor jelentkező műsort a Százezer közül az első című javasoljuk a tv nézőinek. Az adás egy 14 éves keceli kislányt mutat be, aki százezer résztvevő közül nyerte meg az indiai shankari gyermekrajzversenyt. A filmet Kende Márta készítette. A nőnapi köszöntőre 19.05-kor kerül sor. Molnár Margit és Kovalik Károly riporterek a nők nemzetközi ünnepe alkalmából a Magyar Pamutipar kultúrotthonába és női munkásszállására látogatnak el, hogy beszámoljanak az üzem nődolgozóinak köszöntéséről. Bizonyára sok nézőnek okoz majd örömet: 20 óra 20-kor megismétlik „Az élet szép, tenéked magyarázzam?" . . . című Heltai Jenő műveiből összeállított felvételt.

SZOMBAT DÉLELŐTT

8.58: A Mester. Magyarul beszélő lengyel film (ism.) — — 10.15: A születő folyó. Riportfilm (ism.) — 10.40: Párbeszéd a tangóval. Monodráma (ism.) — 11.10: Sheila énekel (ism.) — 11.25: Indiai vázlatok Kisfilm (ism.).

SZÍNHÁZ

Operaház: Diótörő (6) — Operaház Erkel Színháza: Traviata (Szemere-bérlet, 7. és Főisk. bérl., XI. sorozat, 4. el., 7) — Nemzeti Színház: Szerelmem, Elektra (7) — Katona József Színház: Éjszaka (7) — Madách Színház: Catullus (E-bérlet, 7) — Madách Színház Kamaraszínháza: Néró játszik (7) — Vígszínház: Egy asszonygyilkos vallomása (Komb. bérl. 4. sor., 5. el., 7) — Pesti Színház: A trükk (7) — Thália Színház: A helytartó (7) — József Attila Színház: Gyilkosság a paplakban (L-bérlet, 7) — Fővárosi Operettszínház: Lili (7) — Bartók Gyermekszínház a Fővárosi Operettszínházban: Csillagszemű (3) — Vidám Színpad: Álom az államban (fél 8) — Kis Színpad: Ilyennek hazudtalak (7) — Mikroszkóp Színpad: Érem a színházban (fél 9) — Irodalmi Színpad: Két egyfelvonásos (Nyilvános főpróba, 7) — Állami Bábszínház: Irány az Ezeregyéjszaka (10); A sárkány (3) — Zeneakadémia: Intézeti hangverseny (fél 7) — Kamara Varieté: Hungarosex (6 és fél 9).

2x2 magánóra alatt megtanulhat táncolni, Farkas tánctanártól, VIII., Gutenberg tér 3. Tel: 338—676. Vidékiek soron kívül. (x)

Kouril, a csehszlovák kormány sajtótitkára újságíróknak beszámolt a kormány legutóbbi üléséről. Az ülésen határozatot fogadtak el, amelynek értelmében a disszidált Sejna vezérőrnagy bűnös tevékenységével kapcsolatos homályos pontok gondos kivizsgálása érdekében, a nemzetvédelmi és a belügyminiszter részletes beszámolót tesz a Sejna-ügyben.

El

El D

Tegna

Dorado

ságok rendkívüli állapotot rendeltek el és éjszakai kijárási tilalmat léptettek életbe, mert az egy hete kirobbant incidensek nyomán *feszültté vált a helyzet.*

az,

a bi-

éves fehér fiatalembert, aki agyonlőtt egy fiatal négert.

A dél-karolinai *Columbia* városában 100 néger fiatal behatolt a kormányzói hivatalba, majd a helyi szenátus épületébe.

Szenzációs „dezertálás"

Új vezető a Ford volánjánál

„Big Three". Nagy Három. Így hívják az amerikai autógyártás három óriását, a Chryslert, a Fordot, és a General Motorst. E két utóbbi gyilkos konkurrenciája az USA gazdasági életének egyik állandó jelensége. Ez a néhány szavas bevezető világossá teszi, miért keltett nemcsak az Egyesült Államokban, hanem az egész tőkés világban óriási meglepetést a következő eset: *Semon E. Knudsen, aki néhány nappal ezelőtt hierarchikus rangsorban még a földkerekség legnagyobb mammutcégének, a General Motorsnak, negyedik embere volt, ma a halálos ősellenség, a Ford Motor Company elnöke.*

„BIG BILL" FIA

Az 55 éves Knudsen huszonkilenc évet töltött el a GM-nél. Apja, William, akit nemcsak Detroitban, hanem a Wall Streeten is Big Billnek becéztek, 1937-től 1940-ig a General Motors elnöke volt. Ma pedig a fia mindenekelőtt azzal foglalkozik, hogyan lehetne ennek a cégnek az eladási rátáját csökkenteni — *Fordék javára.* A dolgot csak érdekesebbé teszi, hogy a Ford új elnökének még mindig több, mint hárommillió dollár értékű részvénypakettje van... a GM-nél.

Hogyan történt?

A jelek szerint *sértődés* miatt. Amikor októberben összeült a GM igazgatótanácsa, a beavatottak bizonyosak voltak abban, hogy a szupermonopólium új elnöke Semon Knudsen lesz. Nyílt titok volt, hogy „Big Bill" fia élete beteljesedésének azt tekintette, hogy apja nyomán az elnöki székbe üljön. Ugyanakkor — egyelőre ismeretlen okokból — Edward N. Cole addigi ügyvezető alelnök került a Knudsen által hőn áhított székbe. Henry Ford az őt ostromló újságíróknak szűkszavúan magyarázza a történteket: „Hallottam, hogy Knudsen el akarja hagyni a GM-et, és állást ajánlottam neki. Ez minden." Fordnak egyébként nagy szüksége volt egy teljhatalmú megbízottra, maga ugyanis Johnson feltétel nélküli támogatója és szeretne az eddiginél jobban részt venni a politikai életben. Máris vezető szerepet vállalt az elnök által létesített Üzletemberek Szövetségében és állítólag hosszabb távon *kereskedelmi miniszter szeretne lenni.* Knudsen elnöki kinevezését (a királyoknak kijáró dinasztikus jelzés szerint) II. Henry Ford éppen ezzel indokolta: ahhoz, hogy ő belemerülhessen a politikába, megfelelő képességű embert kellett találnia, aki önállóan elvezeti a hatalmas gépezetet.

AZ IGAZI OK

Ha ebben az érvelésben is van *némi* igazság, az *igazi* ok természetesen nem ez. A General Motors — mint minden amerikai óriáscég — nehéz *milliókat költ ipari titkainak védelmére,* a Ford pedig arra, hogy azokat *megszerezze.* Elképzelhető, mit ért II. Henrynek az az ember, aki három évtizeden át részt vett a GM szupertitkos konferenciáin — azokon is, amelyek *az 1969-es modellekkel foglalkoztak.* Knudsen fizetése a GM-nél évi félmillió dollár volt. Nemcsak az a biztos, hogy Fordéknál több lesz.

Hanem az is, hogy az ú munkaadónak busásan meg is éri. **Harmat Endre**

CSEND ÉS

Magyar film
Irta: Hernád
Kép: Kende
Rendező: J a

Főszereplők:
Kozák Andr
Latinovits Zo
Madaras Józs

Csak 16 éven

BEMUTATÓ: M

Köpeczi Bócz István
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA
1966 SZEP 28

ROSMERSHOLM

Ibsen drámája a Madách Kamaraszínházban

A színpad fölött az ősök képei, magas rangú hivatalnokok, papok, katonák. Szinte ráfeküsznek az egész házra, ahol az ősi Rosmer család nemzedékei váltották egymást. Az elődök a sírba költöztek, de szellemük továbbra is itt tanyázik, a maradiság, az előítéletek fojtogató levegőjét árasztva, nemcsak a házra, hanem az egész környékre, Rosmersholmra rátelepedve.

Két ember él itt, a világtól elvonulva. Johannes Rosmer, egykori tiszteletes és Rebekka West a ház nemrég elhúnyt úrnőjének társalkodónője. A darab első pillanataiban látszólag minden derüs, de csakhamar kiderül, hogy a múlt nyomasztó árnyéka fekszi meg a jelent, amelyből a végén már csak egyetlen kiút van, a megsemmisülés.

Ibsen a mindenfajta szellemi kötöttségektől megszabadult és a társadalmi haladásért felkelni készülő ember tragédiáját rajzolta meg a Rosmersholmban. Megmutatva azt, hogy hiába Rosmer minden erkölcsi tisztasága, nemes lelke, ezekkel a tulajdonságokkal nem boldogulhat. Mielőtt nekivágna társadalomújító törekvései valóraváltásának, máris el kell buknia, olyan ellenfelekkel, mint a sötét lelkű konzervatív Kroll rektor vagy annak ellenlábasa a számítóan ravasz Mortensgaard újságszerkesztővel szemben.

A nagy norvég drámaíró számos drámájára és drámai figurájára jellemző, hogy a múlt kísérteteivel hadakozik. Rosmer nem az árnyakkal nem tud elsősorban megbirkózni, hanem önmagával. Öngyilkossága beismerése annak, hogy képtelen úrrá lenni mardosó önvizsgálatán és így nem tud elindulni azon az úton, amelyet egyedül járhatónak ismert fel.

A dráma a két főszereplő lelkében viharzik. Ibsen nagyszerű művészete eredményeként nemcsak a jelenről kapunk világos képet, hanem kitárul a múlt is a párbeszédek nyomán. Kiderül, hogy Rosmer feleségét, Beátát, tulajdonképpen a jelenleg olyan odaadóan mellette álló Rebekka indította el azon az úton, amely a malomzúgó fölötti pallóhoz vezetett. Az a Rebekka, aki hótiszta volt előttünk, míg önvallomása ki nem buggyant belőle. Számító ravaszsággal fészkelte be magát a házba, ahol elég hányatott addigi élete után megnyugvást remélt.

Közben pedig éppen Rosmer társasága tisztította meg őt. Viszont ő volt, aki Rosmer lelkébe plántálta azokat a gondolatokat, amelyek lázadást szítottak benne a környezetével, a társadalmával szemben. Minden tette ellenére Rebekkától nem tudjuk teljesen megvonni rokonszenvünket. Sajnáljuk, mint a körülmények áldozatát.

A mű tükrözi Ibsen kiábrándultságát minden politikai pártból. Rosmer sógora, Kroll rektor a maradi nézetek megátalkodott képviselője. A legszennyesebb eszközök igénybevételétől sem riad vissza, ha nézeteinek érvényre juttatásáról van szó. Szembetámad sógorával is, s nincs kétségünk, hogy képes nemcsak erkölcsileg, hanem akár fizikailag is megsemmisíteni. De a színen megjelenő, vele szemben álló erők szószólója sem tűnik fel jobb színben. Mortensgaard lapszerkesztő számító, megalkuvó figura. Maga sem hisz abban, amit fennhangon hirdet. Az egyiknek az ősdi elvek, a másiknak a jól felfogott érdekek kötik gúzsba a szellemét.

Az egyetlen kötöttség nélküli ember a darabban Ulrik Brendel, egy lezüllött, társadalmon kívülre csúszott figura. Ő Rosmer egykori tanára, akit annak apja azért kergetett ki a házból, mert túlságosan szabad szellemben nevelte a fiát. Brendel alakját egy csavargóról mintázta Ibsen, akivel Olaszországban találkozott. Annak a lángésznek a színpadi megelevenítője, aki nem tudott alkura lépni önmagával, szembe került tehát a társadalommal, amely ezért kivetette magából.

Ennek a drámának az alapja egy újsághír volt. Egy öngyilkosság, melyet egy asszony azért követett el, mert férje beleszeretett annak unokahúgába. Ibsen nagyszerű művészetére jellemző, hogy ez a cikk nemcsak meglódította fantáziáját, hanem ilyen mesteri darab is született nyomában. A lelkekben dúló drámát akarva akaratlan nem tudta a magánélet síkján tartani, betörtek az írót nyugtalanító társadalmi kérdések is. Ezek megoldásáról nem voltak határozott elképzelései, de mindenképpen hangot akart adni mindarról, amit az életben kényszerűen látott, tapasztalt, s mélységesen elítélt.

Huszonhárom esztendő után került újra színre a Rosmersholm a *Madách Kamaraszínházban, Pártos Géza* rendező elképzelései szerint. Úgy érezzük, helyes az a felfogása, hogy sallangmentesen, mértéktartó visszafogottsággal kezeli az egész előadást. Minden tekintetben egyszerűségre törekedett, a belső dráma történéseire helyezve elsősorban a hangsúlyt. Ehhez adott megfelelő keretet *Köpeczi Bócz István* díszlete, amely norvég faházak puritán hangulatát idézi. A századforduló felé közeledő kor hangulatát pedig *Mialkovszky Erzsébet* ruhái teremtették meg.

A színészek közül *Tolnay Klári* Rebekkája tökéletes ibsení hősnő volt. Alakítása a lágy odaadás, a szerelmes célratörés mesteri ötvözete. Tragikuma megrázza és megtisztítja a nézőt. *Bessenyei Ferenc* Rosmerje kiegyensúlyozott, pontos színészi munka. Kiemelkedő *Ajtay Andor* játéka a lezüllött Brendel szerepében. Elhisszük neki mindazt a benne levő szépséget, amit soha nem tudott és soha nem is fog kifejezni. Kroll rektort *Pécsi Sándor* játszotta, a figura társadalmi félelmetességét hangsúlyozva. Tetszett *Szénási Ernő* alattomos újságírója és *Kelemen Éva* szelíd léptű gazdasszonya.

Külön kell szólni a nagyszerű nyelvről, *Németh László* mesteri munkájáról, amely híven közvetíti nyelvünkön ezt az északi drámát.

Szombatheiyi Ervin

Géptávírón érkezett

Felrobbant a benzines tartálykocsi

LA PAZ: Országúti tömegszerencsétlenség történt a bolíviai La Paz közelében hétfőn este, amikor egy benzinszállító tartálykocsi összeütközött egy autóbusszal. A kifolyt benzin felrobbant és 22 személy halálra égett. Harmincöten — közülük többen életveszélyesen — megsebesültek.

18 kilós óriás tök

TATA: Az Egyetértés Termelőszövetkezet üzletének kirakatában kiállították azt az óriás, 18 kiló súlyú, 80 centiméter hosszú főzőtököt, amely a tsz földjén termett. Az idén ez már a harmadik óriás tök, az előző kettő 14, illetve 15 kilós volt.

Hóvihar Norvégiában

OSLÓ: Heves hóvihar tombolt hétfőn Észak-Skandináviában. Norvégia északi és déli részein egyes helyeken mínusz 13 fok alá süllyedt a hőmérséklet és 60 centiméteres hó esett. A termésben is súlyos károk keletkeztek.

Romba dőlt egy épület

BOGOTA: Ismeretlen okok miatt összedőlt egy épület a kolumbiai Bogotától 150 kilométernyire. Az épület földszintjén elhelyezett vendéglőt elborították a romok. Tizenöten szörnyethaltak, a sebesültek számát még nem közölték.

oktatásügyi miniszter, *Cendzsavin Dzsamszran*, a központi ajmak végrehajtó bizottságának elnöke, *Jandzsmagin Münhbatar* téglagyári munkásnő és *Szonomceveni Cogtgerel*, a munka hőse, állattenyésztő.

A küldöttséget a Ferihegyi repülőtéren *Kisházi Ödön*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, *Kiss Károly*, az Elnöki Tanács titkára, *Polyák János* és *dr. Beresztóczy Miklós*, az országgyűlés alelnökei, valamint az országgyűlés tisztikarának több tagja, több országgyűlési képviselő és a Külügyminisztérium képviselői fogadták. Jelen volt a fogadtatásnál *Magalzsavin Zsamszran*, budapesti mongol nagykövet és a nagykövetség több tagja. *(MTI)*

Az e...

Gyöngyösv...tik fel az ország legnagyobb erőművét, amely az első ütem befejezése után 600 megawatt kapacitással termel majd, tehát *annyi energiát ad, amennyire 1 800 000 háztartásnak szüksége van*, annyit, mint az ország jelenlegi energiatermelésének egyharmada. Az erőmű és a bányászati beruházás értéke meghaladja a 6,3 milliárd forintot, a harmadik ötéves terv legjelentősebb építési feladata.

Az ERŐTERV és a BÁNYATERV programjai alapján munkához láttak a Mátra alján. A lignitbányánál a külszíni fejtést készítik elő, a nyitóárkon dolgoznak. Harminc méter mélységben építik tált gépeket, s a termelés során gyakran elérik majd a 80 méter mélységet is. Az erőműnek, szállítószalagok viszik majd a lignitet az esetek döntő többségében, közvetlenül a kazánokba. Ez a szénmező harminc évig biztosítja az erőmű folyamatos ellátását, de a környéken, a geológusok szerint, további lignit-kincsre lehet számítani. A termelés során a legtöbb községnek csak a határáig jutnak el, *Visonta azonban 1972-ben lebontásra kerül.* Itt a község alatt nagy menynyiségű lignit van, a családok új házakat, jelentős kártalanítást kapnak, *felépítik számukra az új Visontát.* Az erőmű és a bá-

Közlemény a Romániai Szakszervezetek Általános Szövetsége küldöttségének magyarországi látogatásáról

A Magyar Szakszervezetek Országos Tanácsa Elnökségének meghívására 1966. szeptember 20—27-ig hivatalos látogatást tett a Magyar Népköztársaságban a Romániai Szakszervezetek Általános Szövetségének küldöttsége, melyet *Constantin Dragan*, a Román Kommunista Párt Központi Bizottsága Végrehajtó Bizottságának tagja, a Romániai Szakszervezetek Általános Szövetségének elnöke vezetett.

A küldöttségben részt vettek: *Larisa Munteanu*, a Romániai Szakszervezetek Általános Szövetségének titkára; *Nicolea Oniga*, a Szakszervezetek Általános Szövetsége Központi Tanácsa Végrehajtó Bizottságának tagja, a Kultúrbizottság vezetője; *Vichente Balan*, a Szakszervezetek Általános Szövetsége Központi Tanácsa Végrehajtó Bizottságának tagja, a Hunedoara Tartomány Szakszervezeti Bizottságának elnöke; *Gheorghe Virtejianu*, a Szakszervezetek Általános Szövetsége Központi Tanácsa Közgazdasági Bizottságának helyettes vezetője és *Gavril Henter*, a Szakszervezetek Általános Szövetsege Központi Tanácsa Nemzetközi Osztályának szektorvezetője.

A delegáció magyarországi tartózkodása során látogatást tett Budapesten, az Orion Rádió, Televízió és Villamossági Gyárban, valamint a Szakszervezetek Győr-Sopron megyei Tanácsánál, a Győri Vagon- és Gépgyárban, a Győri Pamutszövő és Műbőrgyárban, a Balatonali-

(Folytatás a 2. oldalon)

Köpeczi Bócz István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1964 MÁJ 20.

Köpeczi Bócz István díszlet-, kosztüm- és plakáttervei-nek kiállítása ma délben nyílik meg a Madách Színházban. Fábry Zoltán kétszeres Kossuth-díjas filmrendező tart megnyitó beszédet.

a látottakról.

1021

MILYEN AZ IGAZI ANGOL ÚR?

Angol úr — hétköznap

— és vasárnap.

Rajzos beszélgetés Köpeczi Bócz Istvánnal

(A Vörösmarty Színház január 9-én mutatja be a Madách Színház előadásában Peter Shaffer angol író két vígjátékát: Ki után megy a nő? Ki megy a nő után? címmel. A darab díszleteit és jelmezeit Köpeczi Bócz István tervezte, aki előzőleg Angliában töltött néhány hetet, s megismerkedett sok angollal.)

— Az angol úr? A gentleman? Ilyen! (És már rajzol is. Szikár, keménykalapos angol bontakozik ki a papíron.)

— Először is egyetlen angol úrban is kétféle ember lakik: egy hétköznapi és egy vasárnapi. Nézzük először a hétköznapi gentlemen-t. Ruhájának elmaradhatatlan kellékei vannak. Ilyen elsősorban a keménykalap. Nyakkendője csikos. A csikok a régi iskola, a College színeit jelképezik. Csikos nadrág, fekete zakó az elmaradhatatlan szekfűvel, kezében a Times legfrissebb száma (melynek vasárnapi kiadása másfél ki-

ló!), esernyő, [illegible]
aktatáska. Benne szendvics, szalvéta és egy „Cricet Almanach". (Ez a különböző krikett klubok tagságának névsorát tartalmazza.) Ha az ember munkakezdéskor végigmegy a belváros hivatali negyedén a City-n, ezt az „egyenruhát" látja mindegyik angolon. A City a régi London központja. Szinte kizárólag bankok, minisztériumok, hivatalok vannak itt. Lakások nincsenek (Ezért okozott máig is meglátszó károkat a nagy londoni bombázás. Senki nem volt, aki a mentést, tűzoltást végezhette volna.) A Citynek külön polgármestere van. A királynő is csak a polgármester engedélyével lépheti át a City határát. (Ez persze formaság, ugyanis a polgármester a királynő elé megy és azonnal megadja az engedélyt.) A Cityben más még a rendőrök egyenruhája is és az itt dolgozók sajátos „nyelvjárást" beszélnek. Akik pedig a környéken laknak, nagyon büszkék erre. S a City lakójának számíthatja magát mindaz, akinek lakhelyéhez elhallatszik a Szent Pál katedrális templomának harangszava!

— A vasárnapi gentleman már sokkal könnyedebben öltözik. Színes sál a nyakban, pulóver, zakóján az elmaradhatatlan címer, a College-é. Az angol szófukarsága már közmondásos. De beszél, sokat beszél, ha kettesben van — a kutyájával. Sokszor látni komor angolt, amint sétáltatja ír szetterjét és beszél hozzá vég nélkül...

— Különben Angliában tulajdonképpen nincs is angol! Ha beszélni kezd az ember velük, az ötödik percben mindegyik közli, hogy ő nem angol, hanem ír, skót, vagy welszi.

Ez után természetesen az időjárásról kezdenek beszélni, és ez számukra nem formaság, hanem létfontosságú ügy, életkérdés.

Illik tisztában lenni a királyi család tagjainak minden apró problémájával, illik megtárgyalni a királynő emésztési zavarait; de nem illik bármit is észrevenni a szomszédon, s főleg nem illik beszélni róla.

— Ha valakinek lábára lépnek, akkor őneki kell bocsánatot kérnie! Úgy okoskodnak: Aki rálépett, az rettenetes zavarban lehet, s bizonyosan nagyon szégyelli magát. Ki kell hát segíteni za-

...árnapi ...éklete

...ET

jalevest, töltött káposztát főztek, mindenféle jókat sütöttek az asszonyok. A gyerekek, akikkel a kislány is néhány napig még a szünet előtt együttjárt, ünnepeltek, tv-t néztek.

Mártika csak a bablevesnek örült — és talán annak, ha nem lenne éjjel olyan hideg.

A lexikon azt mondja, kövület: ősmaradvány. A cirkuszos-kocsi is az. Maradvány a múltból, a benne folyó tengődő életmóddal együtt. Nincs már nálunk létjogosultsága annak, hogy illetékes szervek hozzájáruljanak ilyen „művész" család vándorlásához, az ilyenfajta művészet terjesztéséhez — bármily címen.

És egyáltalán: miért éljen élő kövületként Mártika? Miért járjon minden héten másik iskolába? Miért ne örülhessen ő éppen úgy mint a többi hozzá hasonló gyerek?

Döcögjön csak haza a lakókocsi és soha többé ne is indulhasson vándorútra. Ne akarjon az sem továbbélni, mint amennyit számára kiszabott a kor. A kövület maradjon csak kövület. Ne engedjük sem feléledni, sem továbbélni.

Vincze István

...üdvözletek

...tam, megmaradtam... így kerültem asztalodra...

— Osztályod küldött, a közösség, fogadj mindnyájuk nevében.

— Ne mondd, hogy elfeledted őt! Barátok voltatok, s ő nem feled.

— Emlékből születtem, azt idézem előtted.

— Küldtek figyelmességből.

— A gyöngybetűk írója ...

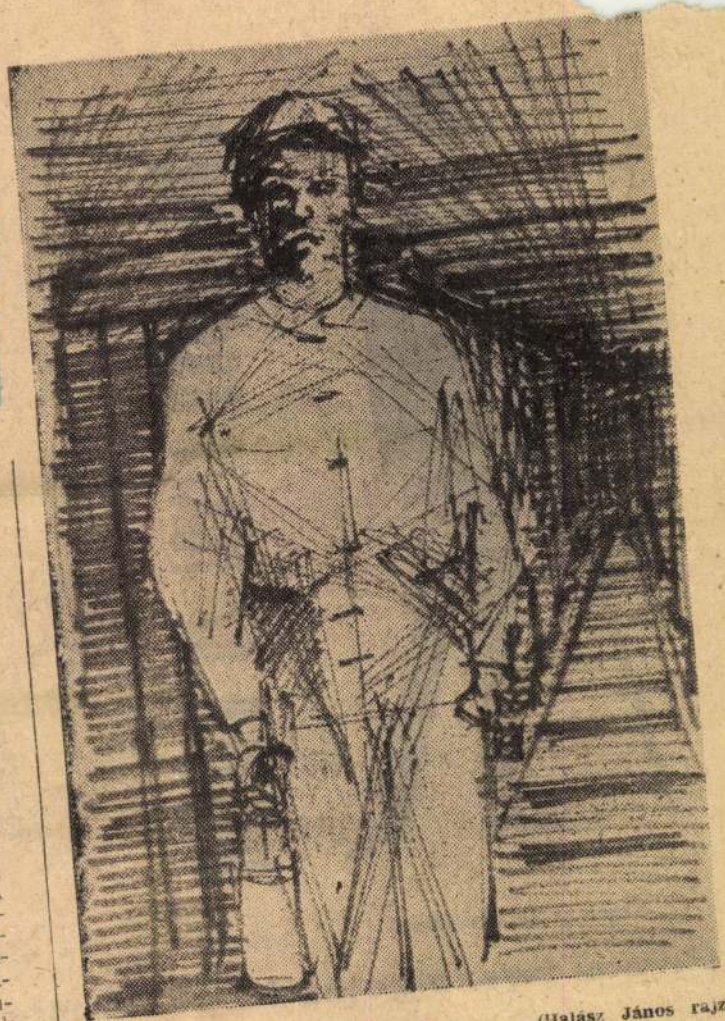

Bányász (Halász János rajza)

LUKÁCS MIKLÓS:

Tanyák, dülőút

Szamártövis csapkodásban hol
por tornyait rakta forgószél,
itt mentek a béresasszonyok,
markukban égett a kapanyél.

Járomtörő tömzsi bivalyok
rángatták az elült szekeret,
mikor fuldoklásig itatott
pocsétákban az ősz megrekedt.

Döngeti az idő tanyáid
múlt, — vihar tépi a nádtetőt,
falu szárnya alá költöznek
mécsvilágból a hazatérők.

Lánctalpasok kapaszkodnak föl,
szaggatják a rögöt az ekék,
nem sajnállak dülőút, tünj el!
mezítláb kóborló szegénység.

ÉBLI KATALIN:

Felismert formákban

Szénnel rajzolok
fekete várost
az áttetsző tájra,
füst kering
színek is gyógyulnak,
az emberek
kinyitják
ketrecét
gondjuk
...nak,
oldott árnyékok
úsznak, lebegnek,
lomb-kaptáruk lesz
a zümmögő rügyeknek,
s én átgyalogolok
a kusza világon,
így születnek
a verssorok,
létem lényeggé
így válik,
így élek a felismert
formákban sokáig.

...ikosok

...percet

Kipeczi Bóc Istvánt

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

varából azzal, hogy a sértett kér bocsánatot tőle.

— Egy vendéglőben történt velünk: Angol ismerősünknek éppen kihozták a vacsorát, amikor beléptünk. Mi is rendeltünk, majd biztattuk, egyen, mert kihül. Erre ő így válaszolt: Ha harminc évig várni tudtam arra, hogy önökkel vacsorázzam, ezt a kevés időt már szívesen kivárom.

— Sajnos, az angol udvariasság volt az oka annak is, hogy nem nézhettem meg Lawrence Oliviert. Színháza Londontól kb. 90 kilométerre Chichesterben van. Ismerősöm kocsiján már délelőtt elindultunk, de az úton torlódás volt, negyven kilométeres autósor állt. Mi is vesztegeltünk hát. Mellettünk suhantak az autók. Javasoltam, hogy mi is „lépjünk ki" a sorból, mint azok. „Nem lehet — hangzott a válasz — azok nem úriemberek, külföldiek". Csak négy óra múlva tudtunk indulni. És elkéstünk.

— Sok régi olyan törvény van még Angliában, amelyet a középkorban hoztak és elfelejtettek, vagy nem akartak hatálytalanítani. Így egy régi queker törvény szerint „vasárnap tilos maskarát húzni". Angliában ezért vasárnap máig is csak civilruhás darabokat játszanak a színházak! Egy diák az egyik Collegeban kikutatta, hogy törvény van rá: a vizsgázó diáknak a vizsga előtt jár egy pint sör. A College tanácsa helyt adott kérésének, megkapta a pint sört, de ugyanakkor megbüntették, mert — egy másik érvényes törvény szerint — a diáknak kard nélkül nem szabad az utcára mennie.

— Ezek a furcsaságok, s a többi sajátos különcség számunkra értetetlen. De ők már ilyenek...

— A fiatalság között azért akadnak lázadók, „dühöngők', és akadnak tipikus modern fiatalok is, akik az amerikai életformát követik. Ilyen fiút láthatunk Shaffer első vígjátékában; a második pedig elénk állítja az igazi angol

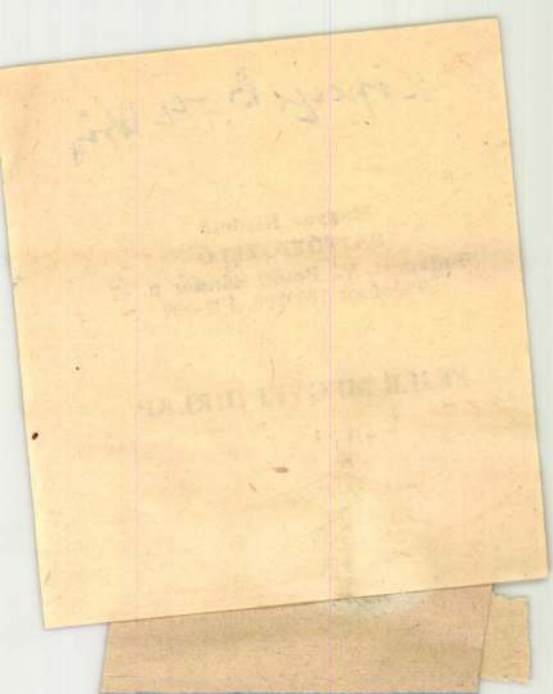

vas mell

ÖVÜL

— Ez az otthonunk — mondta az asszony. Az artista mesterség sok festéke által megyötört szeméből egy könnycsepp bugyogyant elő.

— Itt tartottunk előadást Nagykarácsonyban és idefagytunk. Nem birunk elmenni — ez volt a családfő, Axt János véleménye a család helyzetéről.

— A faluban lenéznek bennünket, nehéz még a pénzünkért is beszerezni valamit. A gyereknek iskolába kellene menni, nem élet ez így — panaszkodott az asszony.

Az állandó lakásuk Pécsett van. Legalábbis bejelentve. Hiszen nálunk nem lehet egy cirkuszoskocsi az állandó jellegű lakása senkinek sem. Azt mondják, valaki beköltözött az ő lakásukba és most azért nem tudnak hazamenni. Ezért kellett télen is vándorolni. Így van-e? Nem tudom.

Az asszony tett, vett.

— Kaptunk egy kis babot. Bablevest főzök az ünnepre.

— Jaj de jó lesz — csapta össze a kezét Mártika.

A községben sok helyen sikítottak aznap a disznók a böllérek keze alatt. Or-

Képeslap-i

Jégvirágos ablakok mögött, túl a hideg csikorgáson, még azon is túl, bent a meleg szobában, ajándékhangulatú csendben — egyedül és mindenkivel — forgatom a lapokat.

Lapok, üdvözletek, jókívánságok, emberséges emberi hangok, összedobbanó szívve-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Köpeczi Bócz István
ESTI HIRLAP
1964 JUN 12
1021

A kellő alázat hiányzik

A díszlet önállósul • Köpeczi Bócz István a modern színházról

— Egy színházkultúra nívóját szerintem az határozza meg, hogy a színház valamennyi művésze alárendeli-e magát a műnek, vagy sem.

Köpeczi Bócz István díszlettervező ebben a mondatban foglalja össze a követendő gyakorlatot, amelyet szerinte nem alkalmaz általánosan a magyar színházművészet.

— A műnek kell mindig meghatároznia a játékstílust, a díszletet, a kíséretet, a kosztümöt —, mindent. Bár ez közhely, mégis, színházkultúránk egyik egészségtelen hajtásának tartom, hogy nem alkalmazkodik ehhez az elvhez.

— Nem a művek hibásak ebben?

— Nem. Véleményem szerint, a színházművészet iránti kellő alázat hiányzik. Nálunk nem a dráma, a dráma által hordozott gondolat a sztár, hanem a színész. Tisztelet a kivételnek. Vagy több ízben tapasztalható például, hogy *a díszlet önállósul a színpadon, a tervező saját törekvéseit függetleníti a darabtól. Mondhatnám: a műfaji fegyelem lazulását érzem színházkultúránkban.*

— Itélete szerint ez a tendencia a közönség rovására megy?

— Igen. Bizonyára ez játszik közre abban a jelenségben, hogy nálunk még nem dőlt el a nézőtéren: a színház csak szórakozás, vagy művészet-e? Pedig a mai közönség érdeklődése, általános szellemi és érzelmi igénye már ott tart, hogy a színháznak művészeti szükségletnek kellene lennie.

— Miben látja a téves színházi gyakorlat okát?

— Örökség. A magyar dráma is, a színjátszás is annyira provinciális volt valamikor, hogy ebből a felfogásból kitörni valóban nem könnyű. Nyomnak bennünket a hagyományok. Ezért tartok különösen megbecsülendőnek minden kísérletezést, ezért érzek minden új eredményt — rendezői megoldást, vagy egy-egy új stílusú alakítást — sokkal nagyobb jelentőségűnek, mint általában a kritikai közvélemény.

— Hátha a közönség idegenkedik az úgynevezett modern színháztól?

— Tévedés. Néhány évi színházi gyakorlatom birtokában határozottan állíthatom, éppen a közönség a zálog arra, hogy a magyar színház gyorsabban lép fejlődésének új periódusába, mint papírforma szerint várható.

— Mit tart a megújulás lényegének?

— Visszaadni a dráma uralmát a színpadon. Átvenni a kor tömörítő stílusát. A hálás szerep helyett a mű gondolati érvényesülését tartani szem előtt. Egyértelműen tudomásul venni — kitűnő képességű színházi gárdánk van ehhez —, hogy a mai társadalom gondolat- és érzésvilága már nem provinciális. Az emberek látóköre rohamosan kitágult — utaznak, olvasnak, tanulnak —, sokkal változatosabb a szellemi életük, világ- és életlátásuk, mint akár tíz évvel ezelőtt. Ehhez kell mérni a színházművészet tartalmát, formáját egyaránt.

Nóti Ilona

King viszik

Szomorú és jellegzetes pillanatot örökített meg a floridai St. Augustinében tegnap a UPI fotoriportere: Martin Luther King lelkipásztor, a néger egyenjogúsági mozgalom egyik vezetője letartóztatását. King táviratban tiltakozott Johnson elnöknél és a szövetségi hatóságok közbelépését kérte. Bűne ugyanis csupán annyi volt, hogy az Egyesült Államok törvényeire hivatkozva, nem volt hajlandó elhagyni egy „csak fehéreknek" fenntartott éttermet.

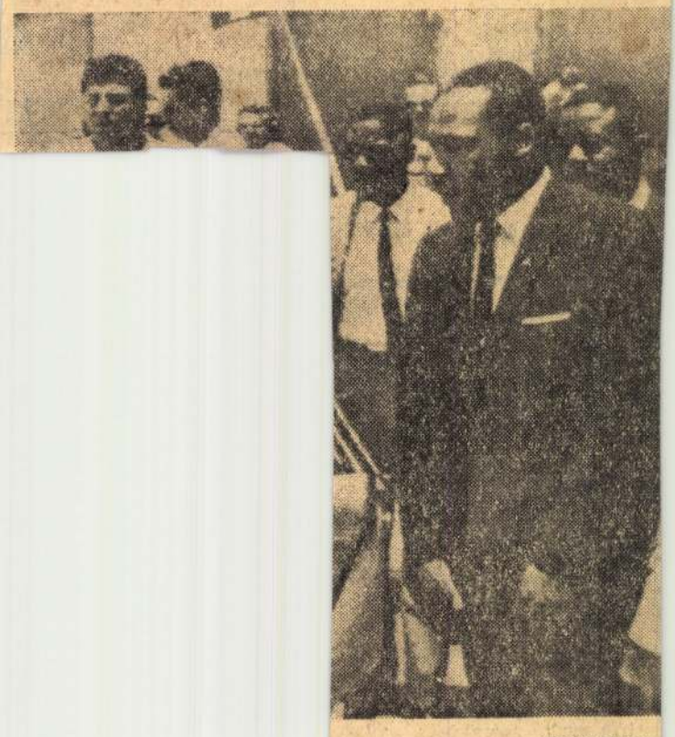

(Rádiótelefoto

Nemcsak Khang
tegnap az

Vientiane, június 12.

A *Laoszból* érkezett legújabb jelentések szerint tegnap nem csupán *Khang Khayt* érte bombatámadás. Az amerikai repülőgépek megjelentek *a laoszi hazafias erők* területén fekvő *Phong Savang, Xien Khouang* és *Cau Sing* városok fölött is. Mindhárom városra több bomba hullott — jelenti a Laosz Hangja rádióállomás. — A bombázásnak sok áldozata van és az anyagi károk is jelentősek.

Miközben az amerikai bombázók folytatják támadásaikat laoszi békés városok

ON..."

és segélyt

mokfutó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1970 DEC 11

1021

Egészségügyi ábécé

A *Medicina* gondozásában jelent meg e külsőségeiben is imposzáns mű; az első magyar ismeretterjesztő, orvostudományi mű. Fogadtatására jellemző, hogy öt évvel ezelőtt napvilágot látott első kiadása azonnal elfogyott, s a kiadó bizonyára jól számított, amikor a csaknem ezeroldalas munkát ismeretterjesztő könyveknél szokatlanul magas példányszámban (22 400) bocsátotta közre.

A művel kapcsolatban valószínűleg elhangzanak majd olyan megjegyzések, hogy a több ezer címszavas lexikon nem nyújt kellő eligazítást a gyógyítást és a gyógyszereket illetően. Nem, a mű ezt valóban nem teszi, sőt, inkább arról győzi meg az olvasót, hogy az öngyógyítás útja zsákutca, akadályozza az orvos munkáját, ártalmas a kísérletezgető számára is. Ez a felfogás nemcsak hangoztatott álláspontja az ábécének, hanem címszóról címszóra megvalósított, hélyes gyakorlata is.

Messzire vezetne, ha csak vázlatosan is, megpróbálnánk összefoglalni azt a hatalmas ismeretanyagot, amelyet a lexikon tartalmaz. Láthatóan központi törekvése, hogy az emberi testről, az egészséges életmódról minél sokoldalúbban informáljon, s ezt a feladatát sikerrel teljesíti. Igen érdekesek azok a fejezetek is, amelyek túlmutatnak eme alapvető célkitűzésen. (Például orvostudomány-történet.) Mindenesetre a mai olvasó számára a legizgalmasabbak azok a bőven tárgyalt problémák, amelyek az ember és a civilizáció, közelebbről a városi élet összefüggéseit világítják meg, szó szerint a-tól z-ig, az alvás zavaraitól a zajártalomig.

Az Egészségügyi ábécét **dr. Jellinek Harry** főszerkesztő, továbbá **dr. Brencsán János, dr. Gergely János, dr. Gorácz Gyula, dr. Rosta János** és **dr. Somogyi Endre** szerkesztők irányításával a kiváló szakírók egész gárdája állította össze.

Bognár Gyula és *Kiss Sándor* szakszerű fényképei, valamint *Kálmánfi János, Kovács Tibor* és *Köpeczi-Bócz István* szellemes rajzai ugyancsak figyelemre méltó értékei a könyvnek. A lexikográfiailag könnyen áttekinthető, s ezért könnyen kezelhető mű *Roman J. István* szakértelmét dicséri. A művészi borítólap és kötésterv *Rudas Klára* műve.

Nem nehéz megjósolni, hogy ez a könyv az ismeretterjesztő művek egyre gyarapodó táborában kivételes sikerre számíthat.

E.

Köpeczi Bócz István

az amerikai kormány kijelenti, hogy
1971. június 30-ig teljesen visszavonja az
Egyesült Államok és az amerikai tábor-
hoz tartozó külföldi országok csapatait
és katonai személyzetét Dél-Vietnamból,
tűzszünetet léptetnek életbe a dél-viet-
nami felszabadító erők és az amerikai,
valamint az amerikai táborhoz tartozó
külföldi fegyveres erők között. Ugyan-
csak tűzszünetet léptetnek életbe a dél-
vietnami felszabadító erők és a saigoni
kormány fegyveres erői között is, mi-
helyt megegyezés jönne létre a dél-viet-
nami ideiglenes forradalmi kormány és
egy olyan saigoni kormány között,
amelyben *Thieu, Ky és Khiem nem vesz*
részt, és amely a béke, függetlenség, sem-
legesség és a demokrácia mellett foglal
állást. E megegyezésnek — a DIFK szep-
tember 17-i javaslatainak megfelelően —
egy széles körű koalíciós kormány meg-
alakítására és az általános választások
megrendezésére kellene vonatkoznia.

Binh asszony ezután közölte, hogy —
e tűzszüneti javaslattól függetlenül — a
küszöbönálló karácsonyi, újévi és a viet-
nami holdújévi ünnepek alkalmából a
dél-vietnami ideiglenes forradalmi kor-
mány és a dél-vietnami **népi felszaba-**

(MEN
Líbiai F
egy trip
éles kir
dániai k
Kadha
sereg és
„minden
dániát a
Ennek a
arab föd
Kadhafi végül közölte, „a líbiai kor-
mány megszakította kapcsolatait a jor-
dániai kormánnyal. Nem ismeri el többé
ezt a kormányt".

A nagygyűlésen beszédet mondott a
Tripoliban tartózkodott *Asszad* szíriai
miniszterelnök is. Hangsúlyozta, hogy or-
szága igen nagy erőfeszítéseket tesz az
arabok Izrael ellen vívott harca érdeké-
ben. „Szíria megtett és megtesz mindent,
hogy kellőképp felkészüljön az elkerül-
hetetlen csatára" — mondotta. Közölte,
hogy a költségvetés 71 százalékát védelmi
célokra költik.

A szíriai miniszterelnök líbiai látogatá-
sát befejezve csütörtökön körútjának kö-
vetkező állomáshelyére, Khartoumba re-

Csütörtökön
király háromna
shingtoni látoga
lálkozott *Nixon*
miniszterrel, *La*
az amerikai kor
A CBS televíz
ban Husszein
hogy „*nagyon e*
zetőkkel folyta
derülátását feje
készségét" illető
Az amerikai
hetének" másod
sor, amikor Nix
fogadja *Dajan* iz

Köpeczi Bócz István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 MÁJ. 16

NÉPSZABADSÁG

KULTURÁLIS HÍREK

KÖPECZI BÓCZ ISTVÁN díszlet- és kosztümterveiből, plakátjaiból rendez kiállítást a Színházművészeti Szövetség a Madách Színház előcsarnokában. A tárlatot Fábri Zoltán filmrendező nyitja meg május 20-án.

dolgozók, háztartásbeliek és nyug

Bal :

MOLNÁR
JÁNOS,
~~EPERJES~~
~~FERENC~~
I. ÉVES,
~~DÖMÖTÖR~~
~~LÁSZLÓ~~
II. ÉVES
ÖTVÖSÖK

Jobb :

KÖPECZI
BÓCZ ISTVÁN
I. ÉVES
ÖTVÖS

FUNCSLER
KATÓ
II. ÉVES
ÖTVÖS

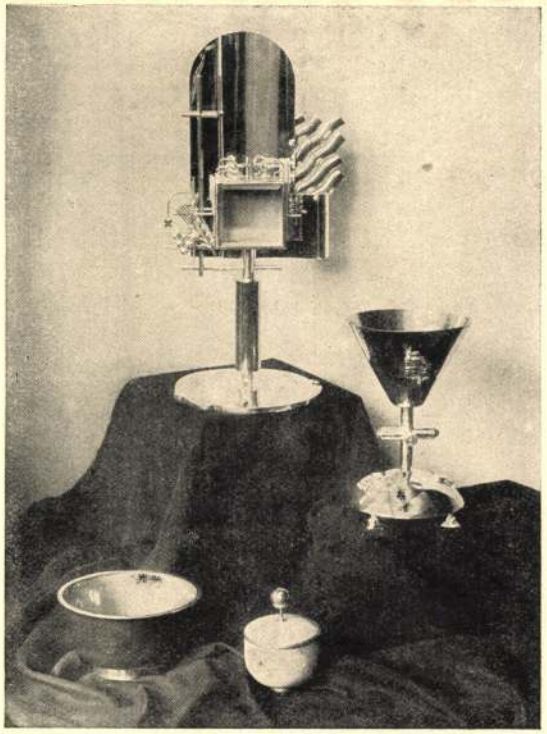

Bal :

~~DÖMÖTÖR~~
~~LÁSZLÓ~~
V. ÉVES,
ZÁDOR
ENDRE
V. ÉVES,
~~DÖMÖTÖR~~
~~LÁSZLÓ~~
III. ÉVES,
SZŐNYI
JÓZSEF
IV. ÉVES
ÖTVÖSÖK

Jobb :

ZÁDOR
ENDRE
VI. ÉVES
ÖTVÖS

ÖTVÖS SZAKOSZTÁLY, FENT TANÁR : PÁL LAJOS
LENT : TANÁR : ~~CSAJKA~~ ISTVÁN

Bal fent és lent :

ZÁDOR ENDRE VI. ÉVES ÖTVÖS

Jobb :

SCHORR TIBOR VI. ÉVES ÖTVÖS

SCHORR TIBOR VI. ÉVES ÖTVÖS

~~DÖMÖTÖR~~ LÁSZLÓ V. ÉVES ÖTVÖS

ÖTVÖS SZAKOSZTÁLY, TANÁR : ~~CSAJKA ISTVÁN~~

Ipaom. Tok. Évk
1934-36 - Bp. 1936. 39,+43 l
fordítv. képek

Színház és Mozi

V. ÉVF. 44. SZÁM / 1952. OKT. 31—NOV. 6-IG / ÁRA 1 Ft

PÉCSI SÁNDOR ÉS SZÖRÉNYI ÉVA
az »Erkel« című új, magyar filmalkotásban, amelyet november 6-án mutatnak be ünnepi előadásban filmszínházaink

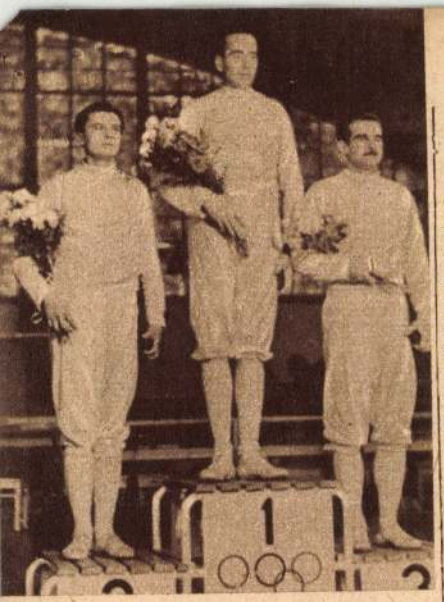

Vívóink az olimpiai győztesek emelvényén. Jelenet az olimpiai filmből

Így győztünk az Olimpián

Egész estét betöltő magyar riportfilm a helsinki olimpia eseményeiről

Elkészült a Magyar Híradó- és Dokumentumfilmgyárban az olimpia eseményeiről részletesen beszámoló, sportolóink győzelmeit megörökítő egész estét betöltő magyar riportfilm, az »Így győztünk az olimpián«. A film bemutatja, hogyan gondoskodott népünk sportolóinkról, milyen nagyszerű feltételeket biztosított számukra akkor, amikor a Tatai edzőtáborban felkészülhettek a nemzetek közötti komoly erőpróbára. Elkísérjük sportolóinkat Helsinkibe, megelevenednek előttünk az izgalmas napok. Látjuk, hogyan vívta ki a magyar olimpiai csapat az egész világ csodálatát, elismerését. A film képei megmutatják azt is, mivé akarták tenni az amerikaiak a nemzetek e nagyszerű erőpróbáját: az amerikai úgynevezett »kultúra« beférkőzött az olimpia légkörébe is. Az olimpia eseményeit megpróbálták reklámként felhasználni — így például a hírhedt Coca-cola ital népszerűsítésére. Látjuk a finn főváros másik oldalának képét: a munkásnegyedek nyomorát, a munkanélküliek ezreit. A finn dolgozók tömegei nem kérnek az amerikai »kultúra« áldásaiból. A film forgatócsoportjának tagjai ott voltak a finn munkásosztály olimpiai békegyűlésén, amelyen felszólaltak a Szovjetunió és a népi demokratikus országok sportolói.

Felejthetetlen, emlékezetes képek sora elevenedik meg az »Így győztünk az olimpián« vetítésén.

A szovjet zene ünnepi tíz napja a Rádióban

November 3-án, hétfőn kezdődik meg a Rádióban a »Szovjet zene ünnepi tíz napja« című új zenei sorozat, amelynek adásaiban a rádióhallgatók százezrei a szovjet muzsika legjelentősebb alkotásai egész sorával ismerkedhetnek meg. Az első négy nap műsora a következő: a Kossuth-adón, hétfőn este 21.30-kor Arutjunján: »Kantáta a hazáról« című nagyszabású alkotása kerül előadásra. Kedden a Kossuth-adó este 22 óra 10 perckor a »Vidám vásár« című szovjet operettet közvetíti Dunajevszkij zenéjével. A Petőfi-adón ugyanezen a napon délután 17 óra 10 perckor Liszenko, Glier és Prokofjev műveiből álló hangverseny hallhatunk. A Petőfi-adóban ugyanezen a napon este 22.00-kor magyar művészek szovjet műveket játszanak. November 5-én, szerdán a Kossuth-adó 17.30-kor szovjet zeneszerzőknek Magyarországon eddig még elő nem adott dalait közvetíti. E dalok: Novikov: Fonó kórtánc — Fagyejev verse, előadja a moszkvai rádió népi együttese. 2. Kocsetov: A folyócskán túl — Bjelinszkij verse, előadja a moszkvai rádió együttese. 3. Novikov: Fehér nyírfa — Vasziljev verse (a moszkvai rádió énekkara). 4. Zaharov: Keresztúton — Iszakovszkij verse. 5. Polikarpov: Fodros hullám sétál a Don vízén (a moszkvai rádió kórusa). 6. Csasztuskák a Volga-doniakról (Motraszova, voronyezsi kórus). 7. Dajnajevszkij: Estkeringő (Matiszevszkij verse). 8. Osztrovszkij: Nagyon jó — az Ifjúsági szivtből. Bjelinszkij verse. Este 9 órakor ugyancsak a Kossuth-adón új szovjet szimfónikus művek magyarországi bemutatóját közvetítik. E művek között szerepel a többi között Kabalevszkij II. szimfóniája. A Petőfi-adó 22 órakor az Alekszandrov-együttes műsorából ad részleteket. November 6-án, csütörtökön a Kossuth-adón délután 17.30-kor a Magyar Rádió Énekkara és Szimfónikus Zenekarának szovjet zeneművekből álló műsorát Lehel György és Darázs Árpád vezényli.

A hatvani vidám vásáron

Színes zászlóerdők között zeng, forr a vidámság, az élet a hatvani vidám vásáron. A városon túl, az őszi határban terül el ez a hatalmas vásárváros, tele muzsikával, bőséggel, jókedvű emberekkel. Piros, kék, zöld, sárga selyemszalagokkal felcifrázott fürge lovak viszik a vásárra az úton a nótás fiatalokkal megrakott szekereket s ahogy fordulnak ki a vásárból hazafelé, már vadonatúj konyhabútorok, motorkerékpárok, szép zománcos tűzhelyek állnak a kocsin. Bőség van itt, mindenki vásárol. Sokszoknyás, fejkendős lányok fényes gumicsizmája forgatja az új kerékpárok pedálját, az Állami Áruházak hatalmas, zászlós pavilonjaiban nem győzik a vevők elé rakni a jó erős posztókat, a bársonyos kordvégeket, hímes selyemkendőket. De nemcsak szövet, ruha, kályha, kerékpár, bútor, a kelendő ezen a vásáron, hanem keresett portéka a könyv is. Esernyős menyecskék, ünnepi feketébe öltözött atyafiak forgatják a könyvsátorban a könyveket s egyik Arany János összegyűjtött művelt vásárolja, a másikuk a Szovjet költészet antológiáját szorítja eres, barna kezeibe. A nép özönlik az árukkal megrakott hatalmas pavilonok közötti széles utcákon s valósággal tömeggé verődik össze a díszes nagy szabadtéri színpad előtt, ahol sorra futnak fel a dobogóra a táncos fiatalok, a népi tánccsoportok tagjai. A szolnoki Városi Tanács népi tánccsoportja pattogó muzsikára egy derűs, kedves szlovák táncot ad elő s olyan fergeteges taps fogadja őket, hogy meg kell újrázni a táncukat. Jönnek a lányok az üveges tánccal. Mosolyogva, karcsún ringanak, táncolnak a csillanó üvegekkel az őszi fényességben s jókedvűket, ősi szépségű mozdulatalkat filmszalagon kellene megörökíteni. Fejkendős menyecske nézi a táncot két kis surbankó fiával. Mindkettő új bakancsot kapott s mindkettő a fűbe huppanva rántja is már lábáról a régit s húzná az újat. De közben a táncot kell tapsolni s újráztatni, hát így félláben ugrálnak s nevetnek anyjukkal együtt ezen a nevetős vidám táncon.

A moziplakát a vásáron Semmelweis-t hirdeti, meg az Állami Faluszínház »Liliomfi« előadását. Zsúfolt a színház, telt a mozi s századok vonulnak a könyvkiállításra is, amely képekben, könyvekben mutatja a nép forradalmainak történetét. Dózsa hős parasztjain keresztül egészen napjainkig, a nép boldog győzelméig, amikor végre élni lehet az évszázadok óta várt szabadságban, ahogy ott álltak ezek előtt a képek előtt Dózsa kései unokái, a mai hatvani vidám vásár vendégei önérzetük, nézésük világítva mutatta, hogy ez a szabadság immár mindörökre az övék marad.

»A bolygó hollandi« opera harmadik felvonásának egyik jelenete
(Magyar Fotó—Várkonyi felv.)

Magyar Állami

OPERAHÁZ

Telefon: 121—362.

Pénteken, október 31-én
Bérlet: K-sorozat, 2. sz.
Kezdete 7, vége 10 óra után

A BOLYGÓ HOLLANDI

Dalmű 3 felvonásban.

Szövegét és zenéjét írta:
WAGNER RICHARD.

Fordította: **Lányi Viktor.** Rendezte és a díszleteket tervezte:
Oláh Gusztáv

Vezényel: **Lukács Miklós**

Daland, norvég hajós . . . . **Székely Mihály**
Szenta, a leánya **Takács Paula**
Erik, vadász . . **Simándy József**
Mari, Szenta dajkája . . . **Aarika Anneli**
Kormányos . . **Somogyvári L.**
A hollandi . . **Jámbor László**

Színhely: a norvég partok.

*

A bolygó hollandiról azt mondják a tengerészlegendák, hogy átok üldözi s csupán hét évenként egyszer léphet partra, hogy egy leányt keressen, aki szerelmével megváltja őt. Daland találkozik a bolygó hajóssal s megszédülve, lányát ajánlja fel néki. Szenta, Eriknek, az ifjú vadásznak a menyasszonya, de miután mindig a bolygó hollandiról ábrándozott, most boldogan mond igent a hajósnak. Szenta még találkozik volt jegyesével, Erikkel, s a bolygó hajós félreérti ezt a találkozást, azt hiszi, hogy Szenta nem tud hű lenni hozzá. Visszamegy tehát hajójával ismét a tengerre. Szenta hiába tartóztatja, s amikor látja, hogy szerelmese elhagyta, a tengerbe veti magát.

Szombaton, november 1-én
Bérlet: N-sorozat, 2. sz.
Kezdete 7, vége 10 órakor

A HATTYÚK TAVA

Balett 4 felvonásban

Zenéjét szerezte: **CSAJKOVSZKIJ**

Szövegét írta:
BERGICSEV és GELCZER

Koreográfiáját tervezte, rendezte és betanította:
ASZAF MESSERER,
a Moszkvai Nagyszínház Sztálin-díjakkal kitüntetett balettmestere

Asszisztense: **Horváth Margit**

A díszleteket **Oláh Gusztáv** és **Fülöp Zoltán,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte

Vezényel: **Kenessey Jenő**

Asszisztense: **ifj. Hollay Béla**

Odette . . . . **Csinády Dóra**
A herceg . . . **Fülöp Viktor**
A varázsló . . **Sallay Zoltán**
Odília, a leánya . **Csinády Dóra**
A herceg anyja . **Morgányi J.**
A herceg nevelője **Suba Gyula**
Pas de trois . . { **Szarvas Janina** / **Ugray Klotild** / **Galambos I.**
Udvari bolond . **Füleki Gyula**
Ceremóniamester **Hodál Sándor**
Menyasszonyok . { **Góra Klára** / **Müller Margit** / **Takács A.** / **Szüts Marietta**
Három hattyú . { **Müller Margit** / **Rácz Boriska** / **Szüts Marietta**

Hat hattyú: **Juhász E., Karda M., Mák M., Juhász E., Bronez I., Aljtorjai E.**

Táncok a III. felvonásban. Spanyol tánc: **Erdélyi Alice, Rácz Boriska, Galambos I., Eck Imre.** Nápolyi tánc: **Bordy Bella** és **Szilágyi Mihály.** Magyar tánc: **Géczy Éva** és **Tóth László.** Mazurka: **Nagy Júlia, Kemény Judit, Bozsó Árpád, Szántó Bálint**

*

I. felv.: Az ifjú herceg születésnapján édesanyja közli az ifjúval, hogy menyasszonyt kell választania. Megjelenik előtte egy eszménykép, akit szeretni tudna.

II. felv.: Odon kastély romjainál, mély tó partján a herceg figyelmét egy szépséges hattyú ragadja meg. Célbaveszi, de az átváltozik ifjú leánnyá. Odette ő, az eszménykép, aki megvallja, hogy varázslat rabja. Gonosz szellem bűvölte el őt. A herceg hűséget esküszik Odettenek és hívja: legyen ott másnap az estélyen — őt választja jegyesévül. Odette óvja, inti az ifjút, vigyázzon: a gonosz szellem álnok és ravasz, kísérletet tesz majd arra, hogy eskűszegésre bírja őt. Hajnalodik. Odette és barátnői ismét hattyúvá változnak.

III. felv. A kastélyba bevonulnak a leányok, akik közül a hercegnek menyasszonyt kell választania, de ő csak Odetteről álmodozik. Jön a gonosz szellem is. Magával hozta Odíliát, a lányát, aki — Odette hasonmása. A herceg Odettet látja benne. A gonosz szellem diadalmaskodik: a herceg megszegte Odettenek tett esküjét.

IV. felv.: Éjszaka, a hattyúk tavának partján Odette elmeséli barátnőinek a herceg hűtlenségét. De az ifjú nem lett hűtlen, mert Odília alakjában — Odettet látta és esküje neki szólt. A gonosz szellem viadalra kel a herceggel, aki legyőzi a gonosz szellemet

Vasárnap, november 2-án, délelőtt (Üzemi előadás.)

Kezdete 11 órakor

DIÓTÖRŐ.

Mesebalett 3 felvonásban. (10 kép)

Zenéjét szerezte: CSAJKOVSZKIJ.

Szövegét írta: Vaszilij I. Vajnonnen, E. T. A. Hoffmann nyomán. Koreográfiáját tervezte, rendezte és betanította: Vaszilij Vajnonnen m. v., a Moszkvai Nagyszínház Sztálin-díjas balettmestere és asszisztense Klavdia Armasevszkája m. v., a Moszkvai Nagyszínház művésznője. A díszleteket és jelmezeket tervezte: Oláh Gusztáv.

Vezényel: **Fráter Gedeon**

Stahlbaum	Kőszegi Ferenc
Stahlbaumné	Kiss Ilona
Marika	Szigeti Evelin
Lujzi	Szarvas Mária
Misi	Bakos László
Drosselmeier	Suba Gyula
Dada	Raksányi Júlia
Feri	Ovenden P. bn.
Nagyapa	Perényi K.
Nagyanya	Medgyasszay H.

Az álom szereplői:

Mária hercegnő	Müller Margit
Diótörő herceg	Bozsó Árpád
Diótörő	Falus Péter
Egérkirály	Vashegyi Ernő

Táncok. Bohóc: **Balogh Á.** Ballerina: **Kun Zs.** Néger: **Eck I.** Spanyol tánc: **Géczy É., Anda M., Izsóf A., Rácz B.** Keleti tánc: **Kálmán E., Góra K., Karádi Gy., Orosz K. Szűcs M.** Bábjátékosok: **Gál A. Tóth L.** Első hópehely: **Erdélyi A.** Második hópehely: **Kun Zs.** Kínai tánc: **Kun Zs., Szilágyi M.** Orosz tánc: **Erdélyi Szilágyi M.** Orosz tánc: **Gaál E. és Szilágyi M.** Pas de trois: **Stinacz G. b. n., Bélavári A. b. n., Perlusz S. b. n.**

A balettnövendékek tanárnője: **Horváth Margit**

*

I. felv.: 1. kép: Karácsony este vendégek sietnek Stahlbaumékhoz, köztük Drosselmeier, a gyerekek barátja. **2. kép:** A karácsonyfa ünnepségre váró gyerekek egyike, Misi kukucskálóján leskelődik. **3. kép:** Pompázó karácsonyfa és tengernyi játék. Drosselmeier bácsi bemutatja új játékbabáját, a Diótörőt. **II. felv. 1. kép:** Marika a babát egy karosszékbe ülteti és mély álomba merül. **2. kép:** Marika álmodik, rút egerek hada rohanja meg a karácsonyfát és a Diótörő párviadalban győzi le az Egérkirályt, majd mint ifjú herceg jelenik meg. **3. kép:** A herceg csodálatos jégerdőhöz vezeti Marikát. **III. felv.: 1. kép:** Marikáék aranydióhéjban ringatóznak a tengeren, majd kikötnek a herceg birodalmában. **2. kép:** Titokzatos kaput pillantanak meg, gyönyörű színes cseppkő oszlopokkal, de az oszlopok félelmetes repülőegerekké változnak, a ledöfött Egérkirály szolgáivá. A herceg varázspálcájával elkergeti őket. **3. kép:** Csipkeszerű palotába érkeznek. Sokféle bábut látnak, akik táncraperdülnek tiszteletükre. **4. kép:** A fény eltűnik és Marika szobájában vagyunk. A Diótörő bábu a karosszékben ül, amikor a dajka felébreszti Marikát.

Vasárnap, november 2-án este

Bérlet: F-sorozat, 2. sz.

Kezdete 7, vége 10 óra után

I.

A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA

Opera 1 felvonásban.

Zenéjét szerezte: BARTÓK BÉLA. Szövegét írta: Balázs Béla. Rendezte, a díszleteket és jelmezeket Oláh Gusztáv tervezte

Vezényel: **Ferencsik János**

A kékszakállú	Fodor János
Judit	Palánkay Klára
A régi asszonyok	* * *

*

Judit mindent és mindenkit elhagyott a Kékszakállú herceg kedvéért s követi őt várába, amelyről rémes történeteket beszélnek az emberek. Judit meggyőződik róla, hogy amit beszélnek — igaz. A Kékszakállú könyörtelen és kegyetlen ura volt asszonyainak, meggyötörte, megkínozta, megölte őket, Judit mégis vállalja, hogy asszonya lesz és mellette marad örökre, e szerelméért halálával fizet.

»Székely fonó« egyik jelenete

(Magyar Foto—Várkonyi felv.)

II.

SZÉKELY FONÓ

Daljáték 6 képben

Irta: KODÁLY ZOLTÁN.

Rendezte: Nádasdy Kálmán. A táncok koreográfiáját tervezte és betanította: Harangozó Gyula. A díszleteket Oláh Gusztáv, a jelmezeket Márk Tivadar tervezte.

Karigazgató: **Pless László**

Vezényel: **Ferencsik János**

A kérő	Fodor János
A háziasszony	Tiszay Magda
Szomszédasszony	Farkas Anna
A leány	Mátyás Mária
A legény	Mátray Ferenc
Gazdag legény	Rösler Endre

*

Egy kis székely fonó élete elevenedik meg a régmúlt időkből, szerelmesszívű, nótásajkú fiatalokkal, a népelnyomó rendszert képviselő csendőrökkel, akik ártatlant üldöznek és a gonosztevő gazdag parasztlegénnyel, aki miatt majdnem börtönbe kerül az ártatlan. A mese keretében sorra szólalnak meg a fonóban a gyönyörű, ősi székely népdalok, s megelevenednek a nép táncai. A háziasszony bánatosan búcsúztatja a csendőrök elől menekülő kedvesét. Lányok, asszonyok fonni kezdenek, közben tánccal, énekkel és játékkal igyekeznek jókedvre deríteni a kedvese miatt aggódó háziasszonyt. Elénekelik a Kitrákottynótát, a Görög Ilona-balladát. Megjelenik egy népi figura, a »nagyorrú bóha«, akinek csúfondáros éneke senkinek sem tetszik. Felhangzik a »Csitári hegye alatt« dallama, majd a házasszony énekel balladát »A gonosz asszonyról«. A csendőrök váratlanul visszatérnek a bilincsbevert kérővel, a nép azonban leleplezi a »nagyorrú bóha« jelmezébe öltözött gazdag parasztlegényben a gonosztevőt. A csendőrök mindkét legényt elviszik, de a kérő hamarosan visszatér bilincseitől megszabadulva, a háziasszony boldogan ölel keblére.

Kedden, november 4-én
Bérlet: A-sorozat, 3. sz.
Új betanulásban
Kezdete 7, vége 10 órakor

COSI FAN TUTTE
(Mind így csinálják)
Vígopera 2 felvonásban

Zenéjét szerezte: **MOZART**
Szövegét írta: **Lorenzo da Ponte.**
Fordította: **Lányi Viktor.** Rendezte: **Oláh Gusztáv**

Díszleteket **Oláh Gusztáv,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte
Vezényel: **Ferencsik János**

Fiordiligi } test-	**Osváth Júlia**
Dorabella } vérek	**Rigó Magda**
Fernando } tisztek	**Remsey Győző**
Guglielmo } tisztek	**Faragó András**
Rosina, szobalány	**Neményi Lili**
Don Alfonso . .	**Melis György**

Történik Nápolyban, 1790-ben.

*

I. felv.: Don Alfonso fogad Fernandóval és Guglielmóval, hogy kedveseiket épúgy, mint minden más nőt, el lehet csábítani. A két tiszt azt füllenti a nőknek, hogy hadba kell vonulniok, azonban balkáni katonák álöltözetében visszatérnek és hevesen udvarolni kezdenek egymás menyasszonyának.

II. felv.: A lányok eleinte megingathatatlanok, amikor a fiúk öngyilkossággal fenyegetőznek, meghatódnak. Az egyik fiú tőrt ránt, hogy végetvessen életének; a lányok hajlandók velük jegyzőhöz menni, a házassági szerződést aláírni. A balkániak visszavedlenek tisztekké. Alfonso tehát megnyerte a fogadást, de Fernando és Guglielmo megbocsát a megszégyenült lányoknak.

Szerdán, november 5-én
Bérlet: B-sorozat, 3. sz.
Kezdete 7, vége 1/2 11 órakor

DON PASQUALE
Vígopera 3 felvonásban

Szövegét írta és zenéjét szerezte: **DONIZETTI**

Fordította: **Fischer Sándor.** Díszlet: **Fülöp Z.** Jelmez: **Márk T.**

Rendezte: **Nádasdy Kálmán**

Vezényel: **Tóth Péter**

Don Pasquale .	**Maleczky O.**
Ernesto	**Somogyvári L.**
Malatesta . . .	**Mindszenti Ö.**
Norina . . .	**Gyurkovics M.**
Jegyző	**Domahidy L.**
Szakácsnő . . .	**Raksányi Júlia**
Szolgák:	**Rózsa Nándor, Rab László, Hodál Sándor**

*

I. felv.: Don Pasquale kitagadja unokaöccsét, Ernestót, mert nem hajlandó az általa kiszemelt gazdag lányt feleségül venni, hanem Norinát, a csinos özvegyet szereti. A fiatalok barátja, Malatesta doktor ráveszi Norinát, hogy cselből menjen feleségül az öreghez és vegye el a kedvét örökre a házasságtól. **II. felv.:** Norina, mint Sofrónia, egy álesküvői szertartást rendezve, házasságra lép Don Pasqualeval. Ernesto azt hiszi, hogy Norina hűtlen lett hozzá és csak Malatesta akadályozza meg a botrányt. **III. felv.:** Az ifjú asszony nagy költségekbe veri öreg férjét, aki Malatestához fordult tanácsért. Malatesta azt tanácsolja, üzze el az asszonyt. A férj rajtakapja esti találkán feleségét Ernestóval és most már, hogy szabaduljon az asszonytól, boldogan egyezik bele, hogy Ernesto felesége legyen

Jelenet a »Cosi fan tutte« előadásáról
(Magyar Foto — Várkonyi felv.)

VÁROSI Színház

Köztársaság-tér 3. T.: 330—340.

Pénteken, október 31-én
Bérlet: V. Sz. XIV. 2.
Kezdete 7, vége 10 órakor

HÁROM A KISLÁNY
Daljáték 3 felvonásban, 4 képben

Szövegét írta: **Willner és Reichert.** Fordította: **Harsányi Zsolt.** Átdolgozta: **Innocent Vince Ernő.**

Zenéjét **SCHUBERT FERENC** zenéjéből összeállította: **Berté Henrik és Lafitte Károly.** Átdolgozta és újra hangszerelte: **Polgár Tibor.** A díszleteket **Fülöp Zoltán,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte. A táncok koreográfiáját tervezte és betanította: **Harangozó Gyula.**

Rendezte: **Nádasdy Kálmán**

Vezényel: **Kulka János**

Schubert	**Nagypál L.**
Schober, költő	**Reményi Sándor**
Schwind, festő	**Kassai János**
Gumpelwieser	**Rissay Pál**
Vogl . . .	**Angyal N. Gy.**
Scharntorff . .	**Lendvay Andor**
Tschöll . .	**Maleczky O.**
Tschöllné . .	**Budanovics M.**
Édi } leányaik	**Házy Erzsébet**
Hédi } leányaik	**Cserhát Zsuzsa**
Médi } leányaik	**Gyurkovics M.**
Grisi, énekesnő .	**Dobay Lívia**
Brunéder A. .	**Nádas Tibor**
Binder	**Kövecses Béla**
Novotny, titkos-rendőr . .	**Ordelt Lajos**
Karmester . .	**Lux Tibor**
Első utcai énekes . .	**Pásztor Lajos**
Második . .	**Laboch Gerard**
Sáni, pikkoló .	**Pertis Péter**
Házmesterné . .	**Szathmári A.**
Brametzberger .	**Perényi K.**
Wéberné . . .	**Szabó Józsa**
Első lakó . .	**Földváry Gy.**
Második lakó .	**Tóth József**
Postás	**Forgács Mihály**
Pincér . . .	**Jeney Tibor**

*

Tschöll üvegfestő három szép leányát, Médit, Édit és Hédit udvarlók serege veszi körül. Schubert, az akkor már ismert zeneszerző beleszeret Médibe, aki azonban húzódik a félszegmodorú művésztől. A két legfiatalabb Tschöll-leány esküvőjén Schubert felkérésére jóbarátja, Schober költő énekli el Médihez írt szerelmi dalát. Médi Schober karjaiba borul. A csalódott Schubert szerelmi bánatával egyedül marad.

Szombaton, november 1-én
Bérlet: V. Sz. V. 2.
Kezdete 7, vége 10 óra után

TRUBADUR

Dalmű 4 szakaszban 8 képben.

Zenéjét szerezte: **VERDI.**

Szövegét írta: **Cammarano Salvadore.** Fordította: **Lányi Viktor.** A díszleteket **Oláh Gusztáv,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte.

Rendezte: **Oláh Gusztáv**

Vezényel: **Komor Vilmos**

Luna gróf . .	**Svéd Sándor**
Leonóra . . .	**Takács Paula**
Azucéna . . .	**Tiszay Magda**
Manrico . . .	**Király Sándor**
Ferrando . . .	**Littasy György**
Inez	**Szönyi Olga**
Ruiz	**Toronyi Gyula**
Öreg cigány .	**Sinkó György**
Egy hírnök . .	**Pásztor Lajos**

*

Két világ ütközik össze Verdi szenvedélyesecrejű operájában. Az egyik a zsarnoki, kegyetlen, gőgös feudális világ, a másik a spanyol cigányoknak az elnyomás, a jogfosztás ellen ösztönösen lázadó világa. Luna gróf személyesíti meg a főúri zsarnokságot és erőszakot, a cigányok közül származó Manrico trubadur pedig népének szabadságvágyát. Luna gróf Leonóra grófnőt szereti, akinek szíve azonban Manrico, a szegény trubadur felé húz. Luna gyűlöli Manricót, mert hite szerint öccsét kiskorában állítólag elrabolta és elégette egy cigányasszony, akinek anyját a grófi család ezért mágiyára vitette. Manrico a gróf ellen zendülő nép vezére lesz és Leonóra, amikor hírt kap, hogy Manrico elesett a harcban, kolostorba akar vonulni. A szertartás előtt Luna el akarja őt rabolni, de Manrico leveri Luna katonáit s megmenti Leonórát. Luna emberei elfogják Azucéna cigányasszonyt, akit Manrico anyjának vélnek. Manrico ki akarja szabadítani, de ő is fogságba esik. Luna csak úgy adna kegyelmet, ha Leonórát magának tudhatná. Leonóra megmérgezi magát, Manricót kivégzik. Ekkor Azucéna szemébe vágja Lunának, hogy Manricóban saját öccsét ölte meg.

Vasárnap, november 2-án délután
Bérletszünet
Kezdete 3, vége 6 óra után

PILLANGÓKISASSZONY

Dalmű 3 felvonásban.

Zenéjét szerezte:
PUCCINI

Szövegét Long és Belasco nyomán írta: **Giacosa** és **Illica.** Fordította: **Várady S.** Rendezte: **Nádasdy Kálmán**

Vezényel: **Kerekes János**

Cso-cso-szán . .	**Szecsődy Irén**
Suzuki	**Uher Zita**
Kate	**Tamási Éva**
Pinkerton . .	**Kenés Ernő**
Yamadori . . .	**Külkey László**
Sharpless . .	**Jámbor László**
Goro	**Kishegyi Á.**
Bonzo	**Galsay Ervin**
Császári biztos	**Szomolányi I.**
Tiszt	**Pásztor Lajos**
Cso-Cso-szán anyja	**Adorján Mária**
unokanővére .	**Szabó Márta**
fiacskája . .	**Tong Dan**

*

I. felv.: Pinkerton, amerikai tengerésztiszt »feleségül« veszi Cso-cso-szán gésát, akit ezért a család kitagad. Néhány hét után Pinkerton hajóján elhagyja Nagasakit, de azt hazudja, hogy visszatér Cso-cso-szánhoz. II. felv.: Cso-cso-szán megszületett kisfiával évekig hiába várja vissza Pinkertont. Évek multva megjelenik a kikötőben újra Pinkerton hajója. III. felv.: Pinkerton visszajött, de vele van igazi felesége, egy fehér asszony is. Pinkerton, amikor megtudja, hogy fia van, a gyermeket magának kéri. Cso-cso-szán bekötí kisfia szemét és amikor Pinkerton jön a gyermekért — öngyilkos lesz.

Vasárnap, november 2-án, este 8 órakor

OLASZ OPERA-EST

jelmezben — díszlettel

Vezényel: **Lukács Miklós**
Rendező: **Mikó András**

Közreműködik:

SZÉKELY MIHÁLY
DR. PALLÓ IMRE
GYURKOVICS MÁRIA
LOSONCZY GYÖRGY
SIMÁNDY JÓZSEF
WARGA LIVIA
A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA

Műsoron: **Aida, Don Carlos, Bajazzók, Parasztbecsület, Rigoletto, A szevillai borbély, Végzet hatalma, Simone Boccanegra**

HÍREK

A MAGYARORSZÁGRA érkezett Bolgár Filmdelegáció tagjai látogatást tettek Debrecenben, Pécset, majd felkeresték Sztálinvárost is. A delegáció tagjai kinn jártak a filmgyárban is, ahol nagy érdeklődéssel tanulmányozták a filmgyárban folyó munkát.

NAGYKŐRÖSÖN emlékünnepséget rendeztek Arany János halálának hetvenedik évfordulója alkalmából. A nagykőrösi gimnáziumban megnyitották az Arany János emlékszobát s kiállítást rendeztek Arany János kéziratairól, könyveiből.

VISNYEVSZKIJ »Feledhetetlen 1919« és Gorbatov: Apák ifjúsága« című nagy sikert aratott színműveit most könyvalakban is kiadta az Új Magyar Könyvkiadó.

A MAVAG-BAN hatvanezer forintos költséggel új, szépen berendezett olvasótermet építettek az üzem dolgozói részére. A Vasöntöde és Gépgyár többmillió forintos költségvetéssel készül új kultúrpalotájának megépítésére. Ugyancsak a MAVAG-ban, a Szabolcs-utcai telepen új bábszínházat építenek s új kultúrtermet kap a III. számú autójavító is.

LEHÁR: »Luxemberg grófja« című operettjét november közepén mutatja be a Fővárosi Operettszínház.

A MAGYAR NÉPHADSEREG SZÍNHÁZA megkezdte Rostand »Cyrano de Bergerac«-jának próbáit. A kettős szereposztásban Cyranot Várkonyi Zoltán és Szabó Sándor, Roxanet Ruttkay Éva és Komlós Juci fogja játszani.

AZ ÚJJÁÉPÍTETT MADÁCH SZÍNHÁZ ünnepélyes keretek között november 1-én, szombaton nyílik meg. A ragyogóan átépített színház első előadása Osztrovszkij »Farkasok és bárányok« című darabja lesz.

Kedden, november 4-én
Bérlet: V. Sz. XI. 2.
Kezdete 7, vége 10 órakor

LAKMÉ

Opera 3 felvonásban

Zenéjét szerezte: **DELIBES**

Szövegét írta: **Gille és Godinet.** Fordította: **Stephányi György** és **Blum Tamás.** A díszleteket **Fülöp Zoltán,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte.

Rendezte: **Stephányi György**

Vezényel: **Pless László**

Nilakantha bráhmán	**Palló Imre**
Lakmé, a leánya	**Gencsy Sári**
Mallika	**Halász Éva**
Hadzsi	**Kishegyi Árpád**
Gerald, angol tisztek	**Kövecses Béla**
Frederic, angol tisztek	**Mindszenti Ödön**
Miss Ellen	**Baskó Magda**
Miss Rose	**Tamási Éva**
Mrs. Benston	**Aarika Anneli**
Kínai kereskedő	**Pásztor Lajos**
Jós	**Cseke Sándor**
Tolvaj	**Szomolányi I.**
Hindu rendőr	**Molnár L.**

Történik 1857-ben, Indiában

A táncokat a II. felvonásban előadják: Durga istennő: **Erdélyi Alice,** Siva isten: **Eck Imre,** Bajadér: **Ugray Klotild** és a tánckar

A táncokat tervezte és betanította: **Nádasi Ferenc.**

*

I. felvonás. 1857. Az angolok leigázták Indiát. A hinduk az őserdő mélyén az üldözött Nilakantha bráhmán rejtekhelyén gyűlnek össze. Nilakantha leányát, Lakmét istennőként tisztelik. Nilakantha a népet ellenállásra buzdítja az idegen elnyomók ellen. Később egy előkelő angol társaság téved a templom közelébe. A költői hajlamú Gerald megpillantja Lakmét, de a közeledő hinduk elől megszökik. Lakmé borzadva hallja apja és népe átkát az idegenre. **II. felv.** Egy indiai város főtere. A Durga ünnepségre tódulő zarándokok közt ott van Nilakantha is leányával. Lakmé »csengetyűlegendája« leleplezi az angol tisztet, akit az éjféli ünnepségen Nilakantha forradalmárok élén leszúr. Lakmé szakít övéivel, hogy meggyógyítsa szerelmesét. **III. felv.** Lakmé az őserdő mélyén boldogan él Geralddal, aki azonban mint katona el kell hogy hagyja őt, mert az angol katonaság harcban áll a forradalmárokkal. Lakmé látja, hogy áldozata hiábavaló volt, lélekben összeomlik és öngyilkos lesz. Holtteste felett fegyverrel a kézben néznek farkasszemet az idegen elnyomók és India fiai.

A »Lakmé« második felvonása a Városi Színházban
(Magyar Foto—Várkonyi felv.)

Szerdán, november 5-én

A MARGITSZIGETI SZABADTÉRI SZÍNPAD ELŐADÁSÁNAK PÓTLÁSA

Jegyek nem válthatók

Kezdete 7, vége 10 óra után

AIDA

Dalmű 4 felvonásban

Zenéjét szerezte: **VERDI.**

Szövegét írta: **Ghislanzoni.** Fordította: **Závodszky Zoltán.** Rendezte: **Oláh Gusztáv.** A táncokat tervezte és betanította: **Harangozó Gyula.** A díszleteket **Oláh Gusztáv,** a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte. Karigazgató: **Pless László.**

Vezényel: **Komor Vilmos**

A király	**Antalffy A.**
Amneris, leánya	**Eszenyi Irma**
Aida	**Warga Livia**
Radames	**Simándy József**
Ramfis, főpap	**Székely Mihály**
Amonasro	**Tóth Lajos**
Főpapnő	**Sándor Judit**
Hírhozó	**Borsos Károly**

A táncokat előadja: **Góra Klára, Ugrai Klotild, Orosz Klára**

*

I. felv. Amonasro etiop király ellen hadba indul Egyiptom népe. Ramfis főpap a hadsereg vezérévé Radamest jelöli ki. Amneris királylány mellett mint rabszolga él Aida, az etiop fogoly, akibe Radames szerelmes. Amneris szintén gyengéd vonzalommal viseltetik Radames iránt és észreveszi Aida és Radames szerelmét. A király a főpappal együtt ünnepélyesen Radamest nyilvánítja vezérnek, majd a templomba vonulnak. Aida ráeszmél, hogy amikor szerelmesének hadiszerencsét kíván, akkor királyi apjának, Amonasronak és saját népének vesztét kívánja. **(Változás.)** A templomban a papok Radamest beiktatják fővezéri méltóságába. **II. felv.** Amneris féltékenységében azt mondja Aidának, hogy Radames elesett a csatában. Aida leleplezi érzelmeit, mire Amneris bevallja, hogy Radames él. Amneris rátámad Aidára, aki irgalomért esd. **(Változás).** Radames diadalmenetben vonul be Memfiszbe. Aida felismeri a foglyok közt atyját, aki hallgatást parancsol leányának. A király Radamest utódjául jelöli ki és mint leendő vejét vezeti leányához. **III. felv.** Este a főpap a nilusparti Isis templomba vezeti Amnerist. Aida is odajön, hogy ott atyjával találkozzék. Amonasro követeli leányától, hogy tudja meg az egyiptomi hadsereg felvonulási tervét. Aida könyörög Radamesnek, szökjenek együtt hazájukba. Radames elárulja a hadititkot. Amonasro előlép és felfedi Radames előtt, hogy ő az etiop király. Radames borzadva eszméi rá, hogy hazaáruló lett. Amonasro tőrt emel a templomból kilépő Amnerisre, de Radames közbelép és megadja magát a főpap embereinek. Amonasro Aidával együtt elmenekül. **IV. felv.** Amneris szeretné Radamest megmenteni, de Radames hajthatatlan marad. A papi bíróság elé viszik őt. A bíróság Radamest halálra ítéli. A királyleány megátkozza a bírákat. **(Változás).** A templom földalatti kriptájába hurcolják Radamest, hogy ott élve eltemessék. Radames halálra való készülődésében is Aidára gondol. Aida szerelme után lopózik a kriptába. Mindkettőjüket befalazzák. Amneris zokogva omlik a zárókövekre.

Csütörtökön, november 6-án
Bérletszünet
Kezdete 7, vége 10 óra után

BAHCSISZERÁJI SZÖKÖKÚT

Koreográfus költemény 4 felvonásban

Zenéjét szerezte: **ASZAFJEV**

A meséjét Puskin költeménye nyomán írta: **N. Volkov**

Koreográfiáját tervezte, rendezte és betanította **Rosztiszláv Zaharov** professzor, a Szovjetunió Népművésze, a Moszkvai Nagyszínház Sztálin-díjakkal kitüntetett balettmestere. Balettasszisztens: **Lew Paspehin**, a Moszkvai Nagyszínház balettmestere és **Hamala Irén.**

A díszleteket **Fülöp Zoltán**, a jelmezeket **Márk Tivadar** tervezte

Vezényel: **Tóth Péter**

Potocki	Suba Gyula
Mária, a lánya	Csinády Dóra
Waclav, a vőlegénye	Eck Imre
Két ifjú	Balogh A. / Havas Ferenc
Mária barátnői	Gora Klára / Ugray Klotild
Fiatal pár	Erdélyi Alice / Tóth László
Két lengyel hölgy	Géczy Éva / Kemény Judit
Két lengyel férfi	Gál Andor / Szántó Bálint
Girej khán	Vashegyi Ernő
Nurali tatár vezér	Füleki Gyula
Zaréma, a khán kegyeltje	Kún Zsuzsa
Második feleség	Erdélyi Alice
Táncosnő	Takács Anna
Szolgálónő	Radnai Éva
Egy rabnő	Gál Zsuzsa
Három tatár	Bejczy Gy. / Szilágyi M. / Tauss I.

Girej khán emlékezetében megelevenedik a mult: Potocki lengyel főúr leányát, Máriát a khán hordái elrabolják és háremébe viszik. A khánt megigézte Mária szépsége és eddigi kegyencére, Zarémára rá sem néz többé. Mária a háremben magányában feléledi az elmaradt boldogságát. A féltékeny Zaréma beront Máriához és megöli, amikor a khán védelmére akar kelni. A khán boldogtalanságát semmi sem enyhíti. Zarémát a palota faláról a mélybe taszíttatja. A szökőkút vize egyhangúan csobog, a mult kísért és a khán előtt megjelenik Mária és Zaréma alakja.

Tatártánc a »Bahcsiszerájí szökőkút« című balettben
(Magyar Foto — Várkonyi felv.)

NEMZETI Színház

Telefon: 424-888

Pénteken, hétfőn és kedden
Kezdete 7, vége 11 órakor

ÁRMÁNY ÉS SZERELEM

Szomorújáték 5 felvonásban.

Irta: **SCHILLER.**

Fordította: **Vas István.** A díszleteket **Varga Mátyás**, a jelmezeket **Nagyajtai Teréz** tervezte.

Rendezte: **Gellért Endre.**

von Walter kancellár	Balázs Samu
Ferdinánd őrnagy, a fia	Básti Lajos / Gábor Miklós
von Kalb főudvarmester	Gellért Lajos / Pásztor János
Lady Milford	Lukács Margit / Tőkés Anna
Wurm, a kancellár titkára	Horkai János
Miller, városi zenész	Gózon Gyula
Millerné	Fónai Márta / Sitkey Irén
Lujza, a leányuk	Ferrari V.
A fejedelem komornyikja	Szemethy Endre
Sophie, a lady első komornája	Bod Teréz
A lady komornyikja	Berczy Géza
A kancellár komornyikja	Fillár István

Friedrich Schiller (született 1759-ben, meghalt 1805-ben) egyike a XVIII. század legnagyobb német költőinek. Az »Ármány és szerelem« ékesenszóló, magávalragadó drámai bírálata a rothadt német feudális rendszernek. Ezért gyülölték Schillert Bécsben és ezért szerették az osztrák elnyomás és a feudalizmus ellen küzdő magyarok. Ezt a szindarabot Pesten még Schiller életében nagy sikerrel adták elő. Bécsben viszont a Burgtheaterben csak a nagy költő halála után, 1808-ban hozták színre és akkor is a feudális és klerikális bírálók felháborodását vonta maga után.

Szombaton és vasárnap,
Kezdete 7, vége 11 óra után

CSONGOR ÉS TÜNDE

Drámai költemény 3 felvonásban, 10 képben

Irta: **VÖRÖSMARTY MIHÁLY**

A kísérőzenét szerzette **Weiner Leó**, előadja a **Magyar Állami Hangversenyzenekar** és a **Rádiózenekar.** Vezényel: **Somogyi László.** A táncokat **Hidas Hedvig** tanította be. A díszleteket **Fülöp Zoltán**, a jelmezeket **Nagyajtai Teréz** tervezte. Rendezte: **Marton Endre**

Csongor	Kállay Ferenc
Kalmár, Fejedelem, Tudós (vándorok)	Tapolcsay Gy. / Rajczy Lajos / Balázs Samu
Balga, Csongor szolgája	Görbe János / Tarsoly Elemér
Kurrah, Berreh, Duzzog (ördögfiak)	Sinkovits Imre / Pásztor János / Horkai János
Tünde, tündérleány	Ferrari Violetta
Ilma, Balga hitvese	Olty Magda
Mirigy, boszorkány	Gobbi Hilda

Ledér . . . . . Pápai Erzsi fh.
Éj . . . . . Lukács Margit

*

I. felv.: A boldogságát kereső Csongor egy csodálatos almafánál találkozik Mirigygyel, a megkötözött boszorkánnyal. Mirigy könyörög Csongornak, hogy oldja fel láncaitól s elárulja, hogy a gyümölcsöket egy tündérszép leány minden éjjel leszedi. Csongor a fa közelébe rejtőzik, hogy meglesse a leányt, de elaszik. Tünde jön és Csongorban szerelmét fedezi fel. Csongor kérdésére, hogy merre van Tündérhon, azt feleli, hogy a hármas úton a középső utat válassza. Tünde és Ilma jelt hagynak a hármas úton, hogy Csongor és Balga, ha arra járnak, utánuk tudjanak menni. Kurrah, Berreh és Duzzog, a három ördögfi elfogják és megeszik Mirigy lányát, akit Mirigy rókává változtatott. Mirigy megátkozza a három ördögfit, hogy sose tudjanak békességben megférni egymással. Csongor a hármas úton találkozik a földi életet szimbolizáló három alakkal, a Kalmárral, Fejedelemmel és a Tudóssal. Feltűnik a három ördögfi, Csongor elszedi tőlük egyetlen örökségüket, a csodapalástot, ostort és bocskort és ezek segítségével repül Tünde után.

II. felv.: Tünde és Ilma a Hajnal birodalmában járnak, találkoznak is Csongorral és Balgával, de ebben az országban a lány, ha kedveséhez szól, örökre elveszti szerelmét. Elfátyolozzák arcukat és tovább mennek. Mirigy csodaszerétől Csongor mély álomba merül és így Tünde csak az alvó Csongort láthatja. Mirigy azt akarja, hogy Ledérrel találkozzék Csongor Tünde helyett, de ez a terve nem sikerül. Balga kerül össze Ledérrel, de Ledér megszökik Balga elől. Tünde és Ilma a csodakúttól kérnek jelt Csongor és Balga felől, de a kutat Mirigy előbb megbabonázta és a kút hamis jelt ad. Csongort és Balgát is félrevezeti a kút. Tünde és Ilma vándorlásukban az Éj birodalmába érkeznek. Az Éj királynője visszaküldi Ilmát a földre, mert nem mehet Tündérhonba az, akinek szívében földi szerelem ég.

III. felv.: Csongor és Balga tovább vándorolnak és abban a kertben vannak ismét, ahol Csongor először pillantotta meg a csodás almafát. A három ördögfi elfogja Mirigyet. Csongor és Tünde pedig találkoznak és soha többé el nem szakadnak egymástól.

Szerdán
Kezdete 6, vége 11 óra után

HAMLET

Tragédia 4 felvonásban, 18 képben.

Irta: SHAKESPEARE

Fordította: ARANY JÁNOS

Díszlet: Varga M. Jelmez: Nagyajtai T. Kísérőzene: Dávid Gy.
Rendezte: Gellért Endre és Major Tamás

Claudius . . . Rajczy Lajos
Hamlet . . . . Básti Lajos
Horatio . . . . Kárpáti Zoltán
Polonius . . . Gellért Lajos
Laertes, fia . . Árva János

udvarfiak:
Voltimand — Z. Molnár L.
Cornelius — Jávor Alfréd
Rosenkrantz — Raksányi G.
Guildenstern — Király Zoltán

Francisco . . . Kenderesi Tibor
Bernardo, tisztek — Bagó László
Marcellus, tisztek — Bánffi György
Rajnáld . . . Árkos Gy.
Színészkirály . . Márki Géza
II. színész . . . Fillár István
Prológ . . . . Bodonyi Béla
Fortinbras . . Sinkovits Imre
Egy százados . . Balogh László
Egy úr . . . . Sugár Lajos
Egy nemes . . . Szigeti G.
I. dán — Csillag János
II. dán — Lippai Ferenc
Egy szolga . . Járai Sándor
Egy hajós . . . Tarsoly Elemér
I. sírásó . . . Peti Sándor
II. sírásó . . . Makláry János
Pap . . . . . Villányi János
Osrick, udvaronc Gosztonyi János
Egy katona . . Csikák L.
Angol követ . . Brunda Mihály
Hamlet atyja szelleme . . . Hindi Sándor
Gertrud . . . Tőkés Anna
Ophelia . . . Ferrari Violetta
Színészkirálynő . Sivó Mária

*

Shakespeare (1564—1616) a világirodalom halhatatlan óriása a Hamletben, időt álló remekművében, az emberi önzés, aljasság, zsarnoki önkény ellen lázadó embert állítja elénk. A Nemzeti Színház ezt az igazi Hamletet szólaltatja meg színpadán, a férfit, a gondolkozó és cselekvő hőst, aki a tébolyt is csak álcának veszi magára, hogy akár élete árán, de véres bosszút álljon a jogot, becsületet, igazságot tipró gyalázatért.

HÍREK

DIENELT, a berlini ifjúsági színház, a »Theater der Freundschaft« zenei vezetője, a berlini Komische Oper Társulatával együtt Pesten járt és meglátogatta az Ifjúsági Színházat. Dienelt baráti látogatása során a berlini színház nevében díszalbummal ajándékozta meg az Ifjúsági Színház társulatát.

Tünde — Ferrári Violetta, Ilma — Olty Magda a »Csongor és Tündé«-ben
(Magyar Foto—Várkonyi felv.)

Csütörtökön
Kezdete 6, vége fél 11 órakor

FELEDHETETLEN 1919

Színmű 3 felvonásban, 11 képben.

Irta: VISNYEVSZKIJ

Fordította: Urbán Ernő. A díszleteket Varga Mátyás, a jelmezeket Nagyajtai Teréz tervezte.
Rendezte: Barta Zsuzsa, Major Tamás és Marton Endre.

Lenin . . . . Pásztor János
Sztálin . . . Rajczy Lajos
Voronov . . . Szemethy E.
Sibajev . . . . Raksányi G.
Ivancsenko — putyilovi munkások — Márkus Ferenc
Potapov — Raja János
Danilova — Tőkés Anna
A balti flotta egy repülője . Király Zoltán
Egyes alakulatok parancsnokai . Árosi Aladár, Fillár István, Siménfalvi S., Szabó Gy. f. h., Balogh László, Csák István, Bódi László
A haditanács egyik tagja . Gellért Lajos
A petrográdi körzet biztosa . . Makláry János
Nyikolajev dandárparancsnok Keresztesi B.
Potapov Andrej fiatal matróz Bagó László
Nyikandrov . . Csikák L. fh.
Egy matróz . . Bánffy György
Telefonos . . . Ambrus A. fh.
Lenin elvtárs titkárnője . . Sivó Mária
Sztálin elvtárs titkára . . . Kenderesi T.
Voronov titkára . Sinkovits Imre
Butkevics ezredes . . . . Tompa Sándor
Mme Butkevics . Makay Margit

Ribaltovszki kapitány	Hindi Sándor
Az Obrucsev őrőd parancsnoka	Fenyő Emil
Rodzsankó tábornok	Básti Lajos
Zeidlitz ezredes	Horkai János
Vadbolszkij	Lendvai Lajos
Nyekludov	Gosztonyi János
Osztyen-Szaken	Sugár Lajos
Báró Fityingof	Z. Molnár L.
Butkevics ezredes adjutánsa	Tarsoly E.
Rodzsankó tábornok adjutánsa	Villányi János
Zsibojedov	Csillag János

Egar Dex	angol kémek	Baló Elemér Ungvári László
Mr. Bob		Somogyvári P.
Egy öreg ember		Peti Sándor
Házbizalmi		Molnár József
Karmester		Bodonyi Béla
Katonaorvos		Hajdu Endre
Felcser		Jávor Alfréd
Szobalány		Bod Teréz

*

Visnyevszkij »Feledhetetlen 1919« című színdarabja olyan történelmi eseményeket elevenít fel, amelyek ma is élőek, napjaink eseményeire emlékeztetnek. Az egyik oldalon a hős, szabadságát védő nép, a forradalom eredményeiért harcoló szovjet emberek, élükön Sztálin elvtárssal, a másik oldalon a legyőzött kizsákmányolók, elszánt hazaárulók bandája, kémek, diplomaták és egy rabló hadsereg. A színdarab költői szépségű képben beszél a nagy Lenin és Sztálin szilárd barátságáról, kölcsönös megértéséről. Drámai jelenetekben mutatja be Sztálin elvtársat, mint zseniális katonai vezetőt, szervezőt, a népi tömegek nevelőjét, akinek fáradhatatlan tevékenysége biztosította a győzelmet azokon a helyeken, ahol legnagyobb veszély fenyegette a fiatal Szovjet Köztársaságot.

KATONA JÓZSEF Színház

(volt Belvárosi Színház)
V., Petőfi Sándor-u. 6.
Telefon: 187—794

Pénteken, hétfőn, kedden, csütörtökön

Kezdete 7, vége 10 órakor

WARRENNÉ MESTERSÉGE

Színmű 4 felvonásban.
Írta: G. B. SHAW

Rendezte: **Major Tamás** és **Vadász Ilona.** A díszleteket **Ambrózy Iván** és **Varga Mátyás,** a jelmezeket **Nagyajtai Teréz** tervezte.

Warrenné	Ladomerszky M
Vivie, a leánya	Ferrari V. Mészáros Ági
A tisztelétes	Tassy András
Frank, a fia	Kállay Ferenc Sinkovits Imre
Sir Crofts	Tapolczai Gyula
Praed	Somló István

*

Shaw, a nagy angol drámaíró éles társadalomkritikája, a nyárspolgárság, a brit hipokraták elleni kíméletlen leleplező támadása adja meg hangját »Warrenné mestersége« című darabjának. Shaw pellengérre állítja az élősdi, hazug, aljas, angol burzsoáziát, mely ma is ugyanabban a posványban él, mint amikor Shaw e híres művét megírta.

Szombaton és vasárnap

Kezdete 7, vége 10 óra után

SOK HÚHÓ SEMMIÉRT

Vígjáték 3 felvonásban
Írta: SHAKESPEARE

Fordította: **Fodor József**

A díszletet **Varga Mátyás,** a jelmezeket **Nagyajtai Teréz** tervezte

Zenéjét szerzette **Dávid Gyula**

Rendezte **Major Tamás**

Don Pedro, Aragonia hercege	Básti Lajos
János, öccse, fattyúvér	Lendvay Lajos
Claudio, firenzei nemes ifjú	Gábor Miklós Kárpáti Zoltán
Benedek, páduai nemes ifjú	Ungvári L.
Leonato, Messina kormányzója	Tompa Sándor
Antonio, testvéröccse	Raksányi G.
Balthazar	Nagy József
Boracchio, János	Árva János
Konrád, emberei	Gosztonyi J.
Galagonya, őrbiztosok	Makláry János
Bunkós, biztosok	Rajz János
Jegyző	Peti Sándor
Egy fiú	Szántó Gyula
Futár	Király Zoltán
1. őr	Keresztesi B.
2. őr	Balogh László
Hírnök	Lombi J. fh.
Ferenc barát	Sugár Lajos Tassy András
Hero, Leonato leánya	Berek Kati
Beatrisz, Leonato unokahúga	Mészáros Ági
Margit, Hero társalkodónői	Vajay Erzsi Lakos Klári
Ursula,	

Történik Messinában

*

A fiatal Claudio beleszeret Leonato kormányzó leányába, Heróba és kitűzik az esküvőt. Claudio barátja, Benedek és Hero unokatestvére Beatrisz szintén szemet vetettek egymásra, de ezt ők maguk sem tudják: Benedek fogadkozik, hogy világéletében agglegény marad, a csípős nyelvű Beatrisz sem akar férjhez menni. Pedró herceg törvénytelen öccse, János gróf elhatározza, hogy éket ver a fiatal szerelmesek közé, s mindenre kapható gazlickó társai, Boracchio és Konrád nemesurak segítségével elhitetik a herceggel is, Claudióval is, hogy a szépséges Hero leslett életet él. Claudio a házasságkötés napján, az oltár előtt olvassa Hero fejére a rágalmakat. Tulajdon apja is csak nehezen hiszi el ártatlanságát, csak a hűséges Beatrisz és az esketó pap, Ferenc barát szavai bírják rá, hogy egyelőre költsék halott hírét leányának, míg a botrány hullámai elcsitulnak. Beatrisz Benedeket is megnyeri ügyük szövetségesének, de közben kiderül, hogy alaptalan volt a rágalom. Két egyűgyű éjjeliőr, Galagonya és Bunkós kihallgatták a gazlickók beszélgetését, elfogják őket, s így leleplezódik az egész cselszövény. Claudio vigasztalhatatlan; meggondolatlanul ő üldözte halálba a szeretett Herót — így hiszi ő — s kárpótlásul beleegyezik abba, hogy Leonato »unokahúgát« vegye nőül. Ez az »unokahúg« persze maga Hero, aki hamarosan le is veti álarcát, s most már semmi sem állhat a fiatalok boldogsága útjában. De Benedek is beevez a házasság révébe: feleségül veszi a csípős nyelvű, bájos Beatrisztet.

Szerdán

Kezdete 7, vége 10 óra után

VÁNYA BÁCSI

Színmű 4 felvonásban
Írta: CSEHOV.

Fordította: **Háy Gyula.** A díszleteket **Pán József,** a jelmezeket **Laczkovich Piroska** tervezte. Rendezte **Gellért Endre.**

Szerebrjákov	Balázs Samu
Jelena Andrejevna, a felesége	Lukács Margit
Szonya	Mészáros Ági
Vojnyickája	Ormössy Anikó
Iván Petrovics (Ványa bácsi), a fia	Makláry Zoltán
Asztrov Mihail Lvovics, orvos	Bessenyei F.
Tyelégin Ilja Iljics	Gézon Gyula
Marina, öreg dajka	Pártos Erzsi
Háziszolga	Radó Béla

*

Csehov, a nagy orosz író (1860—1904.) egyike az orosz realista drámaírás megteremtőinek. »Ványa bácsi« című darabja a kapitalizmus kialakulásának viharában szédülten kapkodó orosz földbirtokos úrosztály erkölcsi züllését, bomlását vetíti elénk. Az élősdi, önző áltudós Szerebrjakov professzor és családja elfulladt, gyilkos dühvel marják egymást, amikor úgy érzik, hogy talpuk alatt meginog a birtok, a föld. Mindannyian vesztüket érzik a feltörő kapitalizmus büzös mocsarában, amely már szelével is rothasztja őket. Csehov páratlanul éles emberábrázoló készsége, művészetének teljessége nyilvánul meg a Szerebrjakov-kúria pusztuló világának kíméletlenül leleplező reális rajzában.

IFJÚSÁGI Színház

Nagymező-u. 22—24. T.: 121—811.

Minden este
Kezdete 7, vége 10 óra után
Vasárnap d. u. 3 órakor is, hétfőn csak d. u. 4 órakor

LÉGY JÓ MINDHALÁLIG

Színmű 3 felvonásban

Irta: **MÓRICZ ZSIGMOND**

A díszleteket tervezte: **Neogrády Miklós.** A jelmezeket tervezte: **Avar Ildikó**

Rendezte: **Both Béla**

Nyilas Misi IV. B. oszt. tan.	**Lengyel Erzsi**
Orczy	**Géczy Dorottya**
Gimesi	**Rákosi Mária** / **Lóránd Hanna**
Böszörményi	**Békés Itala** / **Rákosi Mária**
Sándor Mihály	**Elek Zsuzsa**
Csicsó	**Sebők Margit**
Tök Marci	**Zsolnai Judit**
Szegedi	**Sebestyén Éva**
Tannenbaum	**Czigány Judit**
(Misi osztálytársai)	
Andrási IV. A. oszt. tan.	**Thurzó Margit**
Lisznyai úr VIII. oszt. tan.	**Garics János**
Nagy úr VIII. oszt. tan.	**Csapó János**
Igazgató	**Horváth Jenő** / **Soós Lajos**
Gyéres oszt. főn.	**Csákányi L.** / **Kamarás Gy.**
Valkay, Sarkadi, Juhász, Bagoly (tanárok)	**Pethes Sándor**, **Kemény László**, **Kővári Gyula**, **Gonda György**
Pedellus	**Gács László**
Doroghyné	**Orsolya Erzsi**
Viola	**Szemere Vera** / **Apor Noémi**
Bella	**Gordon Zsuzsa**
Sanyika	**Balassa Gábor**
Török bácsi	**Bárdi Ödön** / **Zátony Kálmán**
Török néni	**Halasy Mariska**
Ilonka kisasszony	**Kemény Gizi** / **Bocskai I.**
János úr	**Pataky Jenő**
Pósalaky úr	**Apáthi Imre**
Gazdasszony	**Pogány Margit**
Trafikosné	**Ágh Éva**
Rendőrtiszt	**Pálotai István**
Rendőr	**Vidó János**

Történik: 1894-ben, Debrecenben.

*

Az Ifjúsági Színház Móricz Zsigmond emlékének áldoz, amikor halálának 10. évfordulója alkalmából bemutatja az egyik legnagyobb magyar író »Légy jó mindhalálig« című kiváló színművét. A darab mondanivalója megegyezik címével: légy jó mindhalálig. Légy becsületes, igaz ember mindhalálig. Ezt a magas nevelőértékű tanítást, amely lényegében napjainkban számunkra is érvényes, a színdarab hőse, Nyilas Misi valósítja meg cselekedeteiben.

Ki ez a Nyilas Misi? Az 1890-es években a debreceni kollégiumba járó kisdiák. Az iskolába benyomult, feltörekvő, tudás után vágyódó falusi szegénységet képviseli erejében, egészségességében, becsületességében, tiszta gondolkodásmódjában egyaránt. Ezek a legdöntőbb jellemvonásai. Mit akar Nyilas Misi? Cselekedni, dolgozni, nagy tetteket végrehajtani, segíteni a körülötte élő embereken.

Móricz darabjában bemutatja az 1850-es évek társadalmát. Megmutatja ebben a színdarabjában is, mint annyi más művében a zűllésben levő nemesi családok, a Doroghyak, Edelényi Törökök és társaik posványbasüllyedését.

Az író darabja a legkisebb szereplőjét is gazdagon és emlékezetesen jellemzi. Olyan figurák mint Gyéres osztályfőnök, Pósalaky úr, stb. bevésődnek az ember emlékezetébe. A »Légy jó mindhalálig« irodalmunk örökbecsű, nevelő értékű színműve.

IFJÚSÁGI SZÍNHÁZ

Kamara Színháza

(volt Úttörő Színház)
VI., Paulay E.-u. 35.
Telefon: 226—059.

Minden este
Kezdete 7, vége 10 óra után
Hétfőn csak d. u. 4 órakor

ZÓJA

Drámai költemény 4 felvonásban

Irta: **Margarita Aliger**

Fordította: **Gáspár Endre** és **Cséri Lili.** Rendezte: **Szendrő Ferenc.** A díszleteket **K. Bócz István,** a jelmezeket **Horányi Mária** tervezte. Zenéjét **Csajkovszkij** V. szimfóniájának felhasználásával összeállította és részben szerezte: **Vincze Ottó**

Zója	**Ilosvay Katalin**
Zója anyja	**Náray Teri**
Borisz	**Somogyvári R.** / **Verebes Károly**
Klava	**Gombos Katalin**
Aljosa	**Garai József**
Grisa	**Baracsi Ferenc** / **Szoboszlay S.**
Kosztyik	**Rozsos István** / **Baracsi Ferenc**
Szvetlana	**Horváth Júlia**
Liza	**Váradi Zsuzsa**
Vera	**Vass Éva**
Ljuszka	**Pallós Judit**
Nyikolaj Petrovics tanár	**Kovács Károly** / **Diósi Ferenc**
Sepeljov	**Verebes Károly**
Ljenocska	**Táncsics Mária**
Gyenyiszov	**Szakáts Miklós** / **Szalai Károly**
Krasznov, partizán	**Károlyi Béla** / **Nyársik László**
Vaszja Lazarjov	**Molnár Tibor**
Gavrilov	**Sasadi Gusztáv**
Őrszem	**Nyársik László**

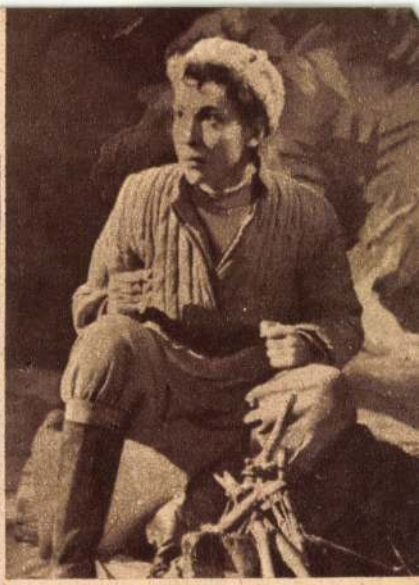

Ilosvay Katalin, a hős szovjet komszomolista diáklány szerepét játssza Margarita Aliger »Zója« című drámai költeményében az Ifjúsági Színház Kamara színházában

(Magyar Foto — Várkonyi felv.)

Öregasszony	**Peéry Piri**
Kisfiú	**ifj. Diósi Ferenc**
Szerjózsa	**Szoboszlay S.** / **Petrik József**
Iskoláslány	**Herendi Mária**
I. fiú	**Kolumbán L.**
II. fiú	**Tamás Árpád**
I. komszomolec	**J. Tóth Frigyes**
II. komszomolec	**Kalocsai Ferenc**
I. komszomolka	**Márk Judit**
II. komszomolka	**Sebestyén Éva**
III. komszomolka	**Hámori Erzsi**
IV. komszomolka	**Réti Jolán**

Történik: Moszkvában és Moszkva mellett a Nagy Honvédő Háború előtt és alatt

*

Zójának, a fiatal szovjet diáklánynak törékeny, hősies alakja örök példaképe lett a hazáját szerető s népének szabadságáért életét is feláldozó szovjet ifjúságnak. A kis Zója Kozmogyemjanszkája az iskola padjaiból áll fel, amikor a fasiszta hadak negyvenegy októberében már a drága Moszkva eltiprására készülnek s diáktársaival együtt fegyvert ragad, hogy partizánként harcoljon az ellenség ellen. Zóját a komszomol nevelte, amelyből a hősök nemzedéke került ki a Nagy Honvédő Háború idején. Ilyen hős volt ő is, aki büszke kitűntetésnek vette, hogy hazájáért harcolhat, mert hazája a szovjet haza egy volt szívében a szabadsággal, a boldog teremtő élettel, a kommunizmus ellenállhatatlan győzelmével. Zója életét adja, hogy partizántársai megmenekűljenek, de halála diadal volt és sugárzó, erős biztatás nemcsak a szovjet ifjúság, hanem a világ minden fiatalja számára, akik bátran szembeszállnak a népek szabadságának ellenségeivel.

Mányai Lajos, mint Cho Aodi Yang és Ruttkay Éva, mint Lya Aodi Yang. — Néphadsereg Színháza: Foster ezredes bűnösnek vallja magát

(Magyar Foto—Várkonyi felv.)

A MAGYAR NÉPHADSEREG Színháza

Szent István-körút 14.
Telefon: 111-030, 111-825, 111-591.

Minden este,
(Péntek kivételével)
Kezdete 7, vége 10 óra után
Vasárnap d. u. 1/3 3 órakor is

FOSTER EZREDES BŰNÖSNEK VALLJA MAGÁT

Színmű 3 felvonásban, 5 képben

Irta: ROGER VAILLAND
Fordította: Goda Gábor
Rendezte: Várkonyi Zoltán

A díszleteket Bozó Gyula, a jelmezeket Mohos Piroska tervezte

Foster ezredes	Szabó Sándor
Mac Allen hadnagy	Kozák László
Paganel őrmester	Szendrő József
Joe közlegény	Kőszegi Gyula
Cho Aodi Yang	Mányai Lajos
Lya Aodi Yang	Ruttkay Éva
Masan	Görbe János / Szirtes Ádám
Sve	Kibédy Ervin
Hitchcock ezredes	Földényi L. / Gáti Pál
Jack Dulles	Kautzky J.
Partizán parancsnok	Bicskey Tibor

I. Partizán Szatmáry I., II. Partizán Farkas A., III. Partizán Csisztay A., Koreai rendőr Simon Gy., I. Tolvaj Sorr J., II. Tolvaj Gyárfás Gy.

Szünetek az 1 és 2 kép után

Roger Vailland, francia szerző darabja az amerikaiak koreai beavatkozásával foglalkozik. A darab Dél-Koreában játszódik 1950 júliusában, a koreai háború kezdetekor. Az amerikai hadsereg egyik tisztjének, Foster ezredesnek alakján keresztül leplezi le a szerző azokat az aljas hazugságokat, amelyekkel az amerikaiak ennek az igazságtalan háborúnak megindítását a tömegek előtt indokolják.

Foster ezredes, álhumanista frázisok hangoztatásával saját magával is szeretné elhitetni, hogy igazságos ügy érdekében harcol. A partizánok és a koreai nép hősies ellenállása, a betolakodók elleni gyűlölet azonban meggyőzi őt arról, hogy a koreai nép nem kér az amerikai »felszabadítók rendcsinálásaiból«. Azt várnók, hogy Foster becsülete fellázad s lelkiismerete nem engedi meg, hogy végrehajtsa a hadvezetőség bűnös parancsait. Ámde más történik. Foster ezredes ráébred ugyan arra, mily gazságokat követ el az amerikai hadsereg, hogy katonái békés lakosokat ölnek meg és házakat gyujtanak fel, de gyáva hozzá, hogy megtagadja gazdái parancsát. Így Foster ezredes, aki az amerikai szabadságeszmék legfőbb védelmezőjének érzi magát, az események folyamán maga is háborús bűnössé válik. Feletteseitől kapott parancs értelmében agyonlövetí a gondjaira bízott kommunista foglyot és elrendeli a békés város megsemmisítését. Amikor Foster ezredest a partizánok foglyul ejtik, kénytelen kijelenteni: »Bűnösnek vallom magam«.

A koreai nép győzniakarásának megtestesítőjeként áll a néző előtt Masan, — bátor, önérzetes koreai hazafi, aki sohasem veszti el önuralmát. A darab cselekményének középpontjában Lya alakja áll, akinek legszebb vonása a koreai nép ügye iránti hűsége. Az igazi koreai hazafiak hősiességének köszönhető, hogy az amerikaiak legfontosabb hadmozdulatait a partizánok meghiusítják és ennek következtében az amerikai csapatokat szétverik és a várost visszafoglalják.

Pénteken
Kezdete 7, vége 10 óra után

A HARAG NAPJA

Színmű 3 felvonásban, 5 képben.

Irta: SÁNDOR KÁLMÁN

Rendezte: Várkonyi Zoltán és Seregi László. A díszleteket Bozó Gyula, a jelmezeket Miselkovszky Erzsébet tervezte.

Sós Ferenc	Egri István
Sós Juliska	Somogyi Erzsi
Máriáss Károly	Ajtay Andor
Gizella	Sulyok Mária
Máriáss Endre	Várkonyi Z.
Szedlacsek József	Szabó Sándor
Bognár Béla	Farkas Antal
Belus Zsigmond	Polgár Gyula
Id. Hanák Győző	Bánhidy László
Ifj. Hanák Győző	Holl István
Magda	Kohut Magda / Bakos Magda
Lukács Károly	Deák Sándor
Viznicz Gyula	Mányai Lajos
Tormai László	Szatmári I.
Bartos Géza	Zách János
Varjagos Antal	Hlatky László
Dr. Kornitzer	Egri László
Jegyzőkönyvvezető	Sándor Géza
Orvos	Lázár Tihamér
Béli sekrestyés	Tamás Benő
Kralovecz borbély	Lontay István
Vöröskatona	Bicskei Tibor
Vörösőr	Koltay Gyula
Vasöntő	Csisztay Andor
I. bányász	Kőszegi Gyula
II. bányász	Lengyel András

*

A Magyar Tanácsköztársaság időszakát, nemzeti történetünk egyik legszebb, leghősibb fejezetét hozza szinte érzékelhető közelségbe hozzánk a szerző e darabjában. Azokat a napokat, amikor a dolgozó nép évszázados elnyomatás után elsőízben vált az ország gazdájává. Két család konfliktusán, — akik közül az egyik a barrikád innenső, a másik a túlsó oldalán áll —, mutatja be a darab az akkori idők hősi nagyszerű napjait, s leleplezi az ellenforradalom kegyetlen, vérszomjas arcát, ugyanakkor megmutatja a kommunisták igazi humanizmusát, nagyszerű emberi, hősies magatartását. A darab mindvégig izgalmas, érdekes cselekményét az akkori időkre jellemző alakok irányítják, akik a néző előtt fejlődnek a proletárforradalom harcainak kiváló vezető, egyéniségeivé.

Bérleti előadások: 3-án: Moór Anna; 6-án: Szász Károly

MADÁCH Színház

VII., Izabella-tér 2.
(a volt Magyar Színház épületében). Tel.: 424-161, 428-348.

Pénteken
Kezdete 7, vége 10 órakor

VILLA A MELLÉKUTCÁBAN

Színmű 3 felvonásban, 10 képben

Irták: **Turr-testvérek.** Fordította: **Vajda Ferenc.** Díszlettervező: **Varga Mátyás.** Rendezte: **Pártos Géza.**

Követségi tanácsos	**Timár József**
Eva Grant	**Tolnay Klári**
Mike	**Uray Tivadar**
George	**Darvas Iván**
Másodtitkár	**Felföldy László**
Kastanov	**Pécsi Sándor**
Kastanov őrnagy	**Ujlaky László**
Mercalszkij	**Járai Ferenc**
Kuzovkov	**Bakay Lajos**
Dr. Erna Kurzius	**Lázár Mária**
Richter százados	**Bodor Tibor**
Újságírónő	**Somlay Júlia**
Postáslány	**Váradi Hédi**
Orvos	**Csia Sándor**
Újságíró	**Zenthe László**
Jefszejcs	**Károlyi János**
Maitre d'hotel	**Szabó Ferenc**
Pincér	**Győri Ernő**

Történik 1948-ban

*

A mellékutcában álló villa az egyik imperialista hatalom moszkvai követsége. Mocskos boszorkánykonyhája ez az imperialista háborús uszítóknak, akik a kémkedést, a legaljasabb eszközöket felhasználva gyártják itt a rágalmakat a Szovjetunió és az emberiség békéje ellen. A darab feszült, lekötő történet keretében mutatja be az imperialisták kémdiplomatáinak mérgező hadrakészülődését s egyben azt is, hogy miként buknak el a harcban, amelyet a békeszerető Szovjetunió ellen indítottak.

»Út a tanyákról«. Bárdi György, **Basilides Zoltán** és **Horváth Teri** (Magyar Foto — Várkonyi felv.)

Szombaton, vasárnap és hétfőn
Kezdete 7, vége 10 óra után.

FARKASOK ÉS BÁRÁNYOK

Vígjáték 3 felvonásban, 5 képben

Irta: **OSZTROVSZKIJ**

Fordította: **Makai Imre.** Díszlettervező: **Gara Zoltán.** Jelmeztervező: **Mialkovszki Erzsébet.** Rendezők: **Hont Ferenc és Horvai István.**

Murzaveckája	**Dayka Margit**
Murzaveckij	**Darvas Iván**
Glafira	**Bánky Zsuzsa**
Jevlampija	**Sennyei Vera**
Anfusza	**Simon Marcsa**
Mihail Linyajev, Berkutov	**Rádai Imre** / **Timár József** / **Greguss Zoltán**
Vukol Csugunov, Goreckij	**Uray Tivadar** / **Bakay Lajos**
Pavlin	**Misoga László**
Vjasz	**Ferenc László**
Kornyilij, lakáj	**Ragályi Elemér**
Kupávina lakája	**Felföldy László**
Sztropilin	**Mátrai József**
Szobafestő	**Csia Sándor**
Asztalos	**Garamszegi K.**
Sztaroszta	**Károlyi János**

*

A századvégi Oroszország, a jobbágytelszabadulás után. A kormányzóságokban a polgárosodni akaró földesurak, fiatal liberálisok ragadják magukhoz egyre jobban a hatalmat. Feltárul előttünk a feudálkapitalista Oroszország romlott élete. Az emberek farkasokra és bárányokra oszlanak ebben a világban. Az erőszakos farkasok felfalják a gyámoltalan bárányokat. A történet folyamán az egyik legnagyobb farkas, Murzaveckája, szemünk láttára válik báránnyá, hogy a nála még erősebb farkas — Berkutov falja fel.

Kedden, szerdán és csütörtökön
Kezdete 7, vége 10 óra után

ÚT A TANYÁKRÓL

Dráma 3 felvonásban, 6 képben

Irta: **SARKADI IMRE**

Díszlettervező **Gara Zoltán.** Jelmeztervező **Mialkovszki Erzsébet.** Rendezte: **Horvai István.**

Pap András	**Bárdi György**
Fekete Antal	**Pécsi Sándor** / **Ujlaky László**
Juli, a felesége	**Dayka Margit**
Zsuzsi, a lányuk	**Alicki Ilona**
Jani, az öccse	**Basilides Z.**
Öreg Fekete	**Dózsa István**
Szabó	**Kómíves S.**
Rozi, a lánya	**Horváth Teri**
Gál	**Misoga László**
Teri, a felesége	**Dajbukát Ilona**
Szerb	**Solthy György**
Szerbné	**Pádua Ildikó**
Somogyi	**Garamszegi K.**
Kovács	**Gál Sándor**
Derecskei Pista	**Felföldy L.**
Maris	**Szoudi Márta**
Csurkáné	**Simon Marcsa**
Szél	**Gyenge Árpád**
Orvos	**Justh Gyula**
Suhajda	**Kálmán István**
Pataki Pista	**Garamszegi K.**
Nagygyörgy Vendel	**Szabó Ferenc**
Kerekes	**Gáspár Béla**
Takács, Apró, Selmeci (szöv. tagok)	**Járai Ferenc**, **Zengő Viktor**, **Kálmán M.**
Rendőr	**Győri Ernő**

*

A darab a szövetkezetek fejlesztésének időszakában, 1950-ben, a nyár végén játszódik. Szereplői azok a középparasztok, akik éppen most vannak a belépés határán: dönteni még nem tudnak. Ragaszkodnak a magántulajdonhoz, visszariadnak a szövetkezet minden pillanatnyi nehézségeitől.

Sarkadi Imre színműve hatásos drámai eszközökkel viszi színre, hogy a falu kommunistái, élenjáró erői miként küzdenek a középparaszt megnyeréséért — a kulákság és a reakció erőivel szemben.

TOTÓ

A Totó 45. sz. szelvényének 1—5. helyén NB I, a többi helyen NB II. mérkőzések szerepelnek. A teljes forduló szombaton kerül lejátszásra.

Kinizsi—Győri Vasas (Üllői-út): X, 1. **Szomb. Lokomotív—Bástya** (Szombathely): 2, 2. **Salg. Bányász—Pécsi Lokomotív** (Salgótarján): 1, 1. **Postás—Dorogi Bányász** (Üllői-út): x, 1. **Diósgyőri Vasas—Csepeli Vasas** (Diósgyőr): 1, 2. **Sajószentp. Bányász—Bp. Lokomotív** (Sajószentpéter): 2, x. **Egri Fáklya—Miskolci Lokomotív** (Eger): 2, 1. **Vasas Izzó—Előre** (Vízművek-pálya): 1, 1. **Kistext—Gyulai Építők** (Kispest): x, 2. **Tatabányai Építők—Szombathelyi V. Lobogó** (Tatabánya): 2, 1. **Várpalotai Bányász—Tatabányai Bányász** (Várpalota): x, 1. **Nagykanizsai Lokomotív—Kaposvári Vasas** (Nagykanizsa): 2, x. **Pótmérkőzések: Komlói Bányász—Nagykanizsai Bányász** (Komló): 1, x. **Miskolci Honvéd—Debreceni Honvéd** (Miskolc): 1, x. **Ózdi Vasas—Miskolci Építők** (Ózd): 1, 1. **Nyíregyházai Építők—Salgótarjáni Vasas** (Nyíregyháza): 1, 2.

Fővárosi

OPERETT Színház

Nagymező-utca 19. Tel.: 126—535.

Minden este 7 órakor
Vasárnap d. u. ½3 órakor
(Hétfőn nincs előadás)

ÁLLAMI ÁRUHÁZ

Operett 3 felvonásban, 6 képben.

Irta: Barabás Tibor és Gádor Béla.

Zene: Kerekes János. Versek: Darvas Szilárd. Rendezte: dr. Márkus Éva és Mikó András. Koreográfia: Rimóczi Viola. Jelmez: Márk Tivadar. Díszlet: Varga Mátyás. Karigazgató: Virány László. Vezényel: Bródy Tamás és Gyulai-Gaál Ferenc.

Ilonka	Petress Zsuzsa / Bán Klári f. h.
Kocsis Ferenc	Hamm Pál
Dancs	Keleti László
Gizi	Hódosi Judit
Bezsegh bácsi	Bagyinszki J.
Iványiné	Kiss Ilona
Bányai	Antalffy József
Eszti	Kelemen Margit
Novákné	Fenyvessy Éva
Józsi	Róka Ferenc
Csorvási Frigyes	Dénes György
Dániel	Latabár Kálmán
Glauziusz	Feleki Kamill
Klinkó	Rátonyi Róbert
Boriska	Rajnay Elli
Osztályvezető	Suka Sándor
Csasztuskázó brigád vezetője	Gyenes Magda
1. csasztuskás lány	Harmana Irma
2. csasztuskás lány	Marci Erzsébet
1. eladó	Décsi Pál
2. eladó	Juhász Pál

Az áruház vásárlói: A kalaus — Tekeres Sándor, a menyasszonya — Thuri Éva, a tűzoltó — Balázs István, a felesége — Garamszegi Mária, egy munkás — Hadics László f. h., a kíváncsi — Mátrai György, a vidéki lány — Koloss Margit, a ráérő nő — Marton Éva, a hentes — László Imre, a dzsentri — Vándory Gusztáv, a felesége — Vándory Margit, a süket — Csák Hugó, a felesége — Sugár Sári, a kulák — Gárday Lajos, a papucs — Ormai Miklós, a felesége — Pulai Lívia, 1. tolakodó — Tóth Miklós, 2. tolakodó — Kárpáti Rezső, 1. feketéző — Bihari László, 2. feketéző — Gyurián József.

Az áruház dolgozói és vásárló közönség. — Történik: az I. és II. felvonás egy Állami Áruházban, a III. felvonás 1 képe Sasadon, 2. képe a Jánoshegyen. — Idő: a közelmult. Tánc: a III. felvonásban: Polka Pécsi Zsuzsa, Molnár Éva, Mikola Pál, Garay Nándor és a tánckar.

*

Mai életünkről, egyre szépülő világunkról szól komoly mondanivalóival, áradó friss dallamokkal az »Állami áruház«. Mai operett, mely a valóságból vette tárgyát s egy állami áruház életén keresztül mutatja meg azt a harcot, amelyet mindenkinek a maga helyén meg kell vívnia az ellenséggel szemben. Fordulatos helyzetek, vidámság, tánc, zene szövi át az operettet, amely szórakoztatva, mulattatva — egyben tanít s leleplezi békés szép életünk ellenségeit.

VIDÁM Színpad

V., Révai-utca 18. Tel.: 125—945.

Minden este fél 8-kor, vasárnap délután fél 4 órakor is

(Vasárnap, november 2-án utoljára)

MOST JELENT MEG

Vidám, zenés, táncos játék két részben, 21 képben

Irta: Antal Gábor, Asztalos Sándor, Bán Róbert, Fejér István, György László, Hunyadi József, Nádassy László és Szenes Iván
Zene: LISZT FERENC, Bágya András, Buday Dénes, Gyöngy Pál, Halász Kálmán és Vincze Ottó
A táncokat tervezte és betanította: Gáti Sándor, Jeszenszky András, Marton Edit, Raj Ja'nos, Sándor László és Szöllősy Ágnes

Tervező: Vogel Eric. Rendezték: Rácz György és Gáti Sándor. Karnagy: Komjáthy Károly. Játékmester: Szabolcs Ernő. Dramaturg: Földes Péter. Segédrendező: Balázs Gabriella

Főszerkesztő		Lengyel V.
Korponai Béla	újságírók	Kazal László
Török Mária		Kardos Magda
Pados István		Gáti Sándor
Kádár Erzsi		Vadas Zsuzsa
Vihari Klári		Fejes Teri
Juhar		Markos József
Juharné		Kiss Manyi
Iuci, lapkihordó		Ács Marietta
Bebekény Ede		Solymossy I. / Csonka Endre
Koltai Feri		Palotás Imre
Kovács János asztalosinas		Zentay Ferenc
A felesége		Süli Manyi
Balassi Bálint		Gozmány Gy.
Irina Voroncova		Mednyánszky Á
Varga Péter		Szegő Tamás
Vali, színházi bennfentes		Vay Ilus
Zsoldos Anna		Kocs Olga
Mesetündér		Romváry G.
Éttermi üzletvezető		Latabár Árpád
Dobos, turista		Bellák Miklós
A felesége		Raffay Blanka
Lengyel Ági énekesnő		Serfőző Ilona
A barátnője		Murányi Lili
Kőrösi Antal főmérnök		Viktor Gedeon
Miska bácsi		Gács László
Minisztériumi kiküldött		Jánosi Katé
Nagymama		Medgyasszay V.
Nyárivendéglős		Benedek T.
Rikkancs		Orbán Jenő
Dáma		Bogáti Vera
Zongoraművész		Szendrey Imre
Krim-i énekesnő		Szendrő Mária
Hadnagy		Sárossy Andor
Vitás		Ipolyi József
Színházi fodrász		Heltai Andor
Repülőtéri alkalmazott		Terney Gyula
Pincér		Demeter Tibor
Pincérnő		Csillér Ilus
Szállodai alkalmazott		Nádor Jenő
Kovács Jancsi		Mohos Gábor
Gyurika		Horváth Gy.
Siófoki énekes		Huszár Oszkár

valamint: Ákos Klári, Bogár Richárd, Faragó Elly, Gráf Edit, Jeszenszky András, Marton Edit, Nagy Vali, Négrádi Tibor, Roxin Demeter, Sándor László, Szabó Ágnes és Szöllősy Ágnes magántáncosok.

*

A »Képes Ujság« szerkesztőségének riporterei munkaverseny keretében járják be az országot, hogy napjaink teremtő lendületű, szép, boldog életéről színes riportokban számoljanak be lapjuk hasábjain. A megelevenedett riportok hősei, többek között nagyszerű vitorlázórepülőink, egy vasöntőde újítói, a Krim-ben üdülő magyar diák. Részt veszünk egy Liszt-hangversenyen, látjuk az új Kína ősi népi táncait és így színesen, vidáman kavargó, zenés, táncos képek során keresztül jutunk el a Balatonhoz, ahol kiderül, hogy ki lett a győztese a riporterek lázas munkaversenyének.

Első operettpremierjén...

... a Szibériai rapszódiát mutatja be a Fővárosi Vígszínház. Az ünnepélyes díszbemutató november 7-én, pénteken este lesz, előtte 3, 4, 5 és 6-án a színház nem tart előadást, hogy minél jobban elő tudja készíteni a rendkívüli látványos, új technikai megoldásokkal készített díszletekben bővelkedő operett premierjét. Az operett Szibériai rapszódiát, a világsikert aratott film nyomán Vajda István írta, verseit Romhányi József szerezte. A zenéjét Miljutyin legszebb alkotásaiból állították össze.

Állami

BÁBSZÍNHÁZ

VJ, Sztálin-út 69. Tel.: 222—208.

Pénteken, szombaton, hétfőn, kedden és szerdán

SZTÁRPARÁDÉ

Szatirikus kabaré kizárólag felnőtteknek.

Irták: Karinthy, Villon, Kovács Dénes, Vajda Albert és mások. Zene: Puccini, Chopin, Huszka, Dankó, Polgár Tibor, Bágya, Szerdahelyi, Martiny, Horváth. Díszletek és figurák: Gábor Éva Technikus: Jakovits József

Konferál: Varga D. József

Rendezte: Szegő István

Főszereplők: Balajthy Andor, Balogh Klára, Balogh László, Bánd Anna, Gonda József, Elekes Pál, Háray Ferenc, Kaszás László, Nijinszky Tamara, Simándy József, Szőnyi Kató, Kiss István

MŰSOR:

2 Hungarian Sisters magyar tánc, Caesar Lombroso hőstenor, Bátaszéki—Vajda előadóművészek, Turóczy Ödön bariton, Taifoon vokálkvartett, Borsódy Sproncz Melitta koloraturszoprán, Petrák Klári operettrészletek, Lucienne Chatnoir diszőz, Almás Gizella magyar nóták, Miss Monkey elbűvölő kutyáival, Manuela és Pedro spanyol táncospár

Vasárnap délelőtt 11 órakor

BÚBOS VITÉZ

Irta: TAMÁSI ÁRON

Zenéjét szerezte: FARKAS FERENC

Rendezte és a bábukat tervezte: Bód László. Díszlet: K. Boócz István, Szobrász: Jakovits József. Játékmester: Lázár Gida.

Vasárnap és csütörtök este ½8 órakor

GOGOL:

KARÁCSONYEJ

Komédia 3 felvonásban, kizárólag felnőtteknek.

Fordította: Szegő Iván

Zenéjét ukrán népdalok felhasználásával szerezte: Ribáry Antal. Rendezte: Szegő Iván. Tervező: Gábor Éva. Szobrász: Jakovits József. Játékmester: Nagy Géza. Szereplők: Balajthy Andor, Simándy József, Szőnyi Kató, Elekes Pál, Bánd Anna, Kiss István, Miklóssy Dezső, Balogh Klára, Gonda István, Nijinszky Tamara, Szőnyi Kató, Háray Ferenc, Kaszás László.

Pénteken, szombaton, kedden, szerdán d. u. 3 és 5 órakor

MISI MÓKUS KALANDJAI

VIDÁM Színpad

V., Révai-utca 18. Tel.: 125—945.

BEMUTATÓ ELŐADÁS

Október 31-én, pénteken este 7 órakor, utána minden este 7 órakor, ünnep- és vasárnap d. u. ½4-kor

(Hétfőn nincs előadás)

VANNAK MÉG HIBÁK

Vidám, zenés kabaré két részben

Rendezte: Hegedüs Tibor, Horváth Tivadar, Mezei Éva. Díszlet: Gara Zoltán. Jelmez: Vogel Eric

Konferál: Kellér Dezső

Szereplők:

Alfonso, Anday Béla, Balogh Erzsi, Bánkuti Magda, Bársony István, Benedek Tibor, Boross Géza, Dékány László, Fehér György, Feleki Sári, Forgács László, Herczeg Jenő, Hollós Melitta, Horváth Tibor, Járay Katalin, Kabos László, Király Ferenc, Komlós Vilmos, Madaras Vilma, Mezey Mária, Perényi József, Pongrácz Imre, Réti Katalin, Romhányi Rudolf, Rosty Magda, Salamon Béla, Szőnyi Kató, Tóth László, Turay Ida, Ujvári Viktória, Zöldhelyi Anna

Szerzők:

Móricz Zsigmond, Bahnov—Kosztyukovszkij, Balassa Tamás, Békeffi István, Bencsik Imre, Bondy Endre, Darvas Szilárd, Fedor Ágnes, G. Dénes György, Gerényi Tibor, Hajdu Júlia, Kellér Andor, Kellér Dezső, Lóránd György, Lőrinczy Pál, Majoros István, Nádassy László, Nóti Károly, Pártos Jenő, Sólyom László, Szécsén Mihály, Szenes Iván, Tabi László

HÍREK

AZ ÁLLAMI BÁBSZÍNHÁZ legközelebbi gyermekdarabja Károlyi Ami »Hófehérke« című mesejátéka lesz.

A MADÁCH SZÍNHÁZ legközelebbi bemutatóját november 13-án tartja. Ekkor kerül színre Lope de Vega »Fuente Ovejuna« című verses színműve, Gáspár Endre fordításában.

AZ IFJÚSÁGI SZÍNHÁZ Klima csehszlovák író »A szerencse nem pottyan az égből« című darabját próbálja. Ezzel kapcsolatosan Pesten járt a prágai Néphadsereg Színházának — ahol a Klima-darab ősbemutatója volt —, több tagja, rendezője és díszlettervezője, hogy megbeszélést folytasson Apáthy Imrével a darab rendezőjével és szereplőivel.

ARTISTA VARIETÉ

(v. Kamara Varieté), Lenin-körút 106. Tel.: 120—430

Minden nap délután 6 és este 8 órakor. Ünnep és vasárnap délután 4 órakor is

MINDENKI NEVET

Rendező: Szabolcs Ernő. Díszlet: Jaczkó K. Zene: Lantos—Komlós Zoltán Pál verses konferanszait elmondja Békéssi Magda

MŰSOR:

3 GIBARDI, humoros gumiasztal akrobaták

2 MORVAI, plasztikus akrobaták

TORELLI, bűvész

ÁLDOTT JÓ BETEGEK. Irta: Király Dezső. Játszák: Salamon Béla, Tihanyi Magda, Békési Magda, Körössi Zoltán

2 HEGYESI, fényzsonglőrök

KÍVÁNCSI MIKROFON. Irta: Körössi Zoltán, Tihanyi Magda zenés magánszáma

NEMES IRODALOM. Bohóc-tréfa. Irta: Tardos Péter. Játszák: Dundi, Stefi, Fernandó

ZRINYI MÁRTA táncművésznő

2 NAGY, drótkötélművészek

KADEREZÉS. Szilágyi György ötletéből írta: Kellér Dezső és Békeffi István. Játszák: Salamon Béla, Körössi Zoltán, Békéssi Magda

2 ANTALEK, zenehumoristák

Minden percért Kát!

TEDD PÉNZEDET MIELŐBB TAKARÉKBETÉTBE

Előnyös, kényelmes, biztonságos!

ZENEAKADÉMIA

(VI., Liszt Ferenc-tér 8. T.: 224—827.)

Pénteken, október 31-én este 8 órakor

A MAGYAR ÁLLAMI HÁNGVERSENYZENEKAR ESTJE

(Versenyműsorozat, C. bérlet 3.)

Vezényel: **Bródy Tamás**

Közreműködik:
Antal István, Banyák Kálmán

MŰSOR:

ROSSINI: Tell Vilmos — nyitány
CHOPIN: f-moll zongoraverseny
VISKI: Enigma
WIENIAWSKY: Hegedűverseny
WEINER: Farsang

*

Rossini 1829-ben fejezte be **Tell Vilmos** operáját, utolsó dalművét, mely a svájci nép szabadságharcának, dicsőséges küzdelmeinek az operaszínpadra vitele. A nyitány sűrített foglalata a drámai tartalomnak. Mesteri hanghatást kelt a bevezető Andanteban a hat gordonka szólóia. Gazdag érzelmű bevezető rész után elementáris erővel hangzik fel a főtéma, amely a természet és egyben a lelkek viharát ecseteli. A nép fellázad a zsarnok ellen, a kidolgozási rész ezt a hatalmas küzdelmet ábrázolja, a visszatérési részben felcsendülő diadalmas hangzatok jelzik: a svájci nép hősi küzdelme a szabadságért diadalmaskodott az elnyomás ellen.

Chopin 19 éves korában írta a II. f-moll zongoraversenyét. Ezzel a művével aratott nagy sikert első varsói hangversenyén 1830-ban és ezzel hódította meg Párizst is két év mulva. Az I. tétel (Maestoso) a zongoraszóló pompázó virtuózitásának jegyében áll, ez a csapongó fantázlájú, rögtönző jellegű zongoraszólam a hasonló karakterű, mert mindkettőben a romantikus líraiság uralkodik, fő- és melléktéma köré fonódik. A II. tételben (Larghetto) szintén a romantikus líra bensőséges hangjai szólalnak meg. Ez a tétel vallomás egy fiatal varsói énekesnő felé, akinek Chopin ezzel a lángolóhevű zenével vallotta meg szerelmét. A III. tételben (Rondo) vidám táncos ritmusok kergetődznek, részben mazurkalépésben.

Viski János fiatalkori műve az **Enigma** szimfónikus költemény, mely Falloni és más neves karmesterek vezényletével komoly sikert hozott szerzőjének itthon és külföldön is. Az enigma görög szó: talányt, rejtélyt jelent. Viski szimfónikus költeményének eszmei tartalmát Balassa Bálint hasonló című verse szolgáltatja. A reneszánsz nagy magyar költőjének gyönyörű verse, mélyérzelmű zenére ihlette Viski fantáziáját.

Wieniawsky Henrik (1835—1880) a múlt század legjelentősebb hegedűvirtuózai közé tartozik. A lengyelszármazású hegedűművész számos hálás, de külsőséges művet írt hangszerére. Legértékesebb műve a II., d-moll Hegedűversenye, amelyben a technikai ragyogás költői invencióval párosul. Az I. tétel csapongó, szeszélyes ötletek tárháza, a II. tétel gazdag kedélyvilágú románc, a III. tétel (Allegro moderato) egyes részeiben magyaros jellegű, hatásos tánczene.

Weiner Leó fiatalkori zenekari humoreszkje, a **»Farsang«** szonátaformában készült. A könnyed hangvételű, játékos, mindvégig derűs kompozíció egy farsangi mulatság zenei megjelenítése.

Vasárnap, november 2-án délután 1/2 5 és este 8 órakor

SZÉP BUDAPEST

Tánczene-délután

Közreműködik: **a Rádió tánczenekara, Hajdu Péter és zenekara, Harsányi-együttes, Ákos Stefi, Hollós Ilona, Zárai Márta, Rátonyi Róbert, Putnoki Gábor, Rozsnyai Imre, Szente Ákos, Vámosi János**

MŰSOR:

HAJDU PÉTER ÉS EGYÜTTESE:
Rachmaninov: Cisz-moll preludes, Új szovjet tánczene-egyveleg. **Fischer:** Tarantella az Alpoktól délre c. szvitből, Magyar tánczene egyveleg, Zenei humor

ROZSNYAI IMRE: Néger altató dal, **Pinelszkij:** Ninon

HARSÁNYI-EGYÜTTES MŰSORA

ZÁRAI MÁRTA: Sétahajó **(Hajdu Júlia)**, Hófehérke csipkerózsa **(Gordon)**

VÁMOSI JÁNOS: De szép vagy mégint **(Vig György)**, Miért sírnál kicsi rózsabimbó **(Horváth)**

RÁTONYI »RÓBERT MŰSORA

RÁDIÓ TÁNCZENEKARA:
Gyulai—Gaál: Fuvós-tercett nyitány

PUTNOKI: Szép Budapest **(Bánki)**

LEHÁR EGYVELEG (zenekar)

ÁKOS: Szállj te madár **(Pető)**

JEREVÁN (Alvarjan)

SZOVJET EGYVELEG (zenekar)

SZENTE: De jó is lenne **(Zsoldos L.)**

SZOVJET EGYVELEG, polka-egyveleg (zenekar)

HOLLÓS: Boldogság **(Pogány)**, Szívem hangszere szinarany hegedű **(Szerdahelyi)**

HOLLÓS—VÁMOSI:
Kettős a Nyugtalan boldogságból **(Miljutyin)**

ZÁRÓSZÁM

Hétfőn, november 3-án este 8 órakor

A MAGYAR NÉPHADSEREG ÉNEK- ÉS ZENEKARÁNAK HANGVERSENYE

Vezényel:
Forrai Miklós, Gergely Pál

Közreműködik: **Schneider Hédi** (zongora), **Szecsődy Irén, Melis György** (ének)

MŰSOR:

KÓKAY: Széki táncok

BABADZSANJÁN: Hősi ballada

»PACSIRTA« — román népi tánc

MIHÁLY: »Kedves magyar hazám« — kantáta

*

Kókai Rezső: Széki táncok. E műben a szerző azokat a népi táncdalokat foglalta szimfónikus keretbe, amelyeket Szék (Szolnok-Doboka vármegye) területén jegyzett le Lajtha László s amelyeknek egy sorozatát a tavalyi zenei hét (plénum) alkalmával Gulyás: Széki muzsika c. feldolgozásában ismerhettünk meg. Kókai a tánco: egyszerű egymásutánja, vagyis sorozata helyett a széki táncdallamokból egységes, teljes egészében összefüggő, rapszódia-szerű művet épít. A mű elején megszólaló, méltóságteljes, lassú táncdallamot előbb vidám, kergetődző jellegű tánc váltja fel, majd hosszabb, szimfónikus átvezetés után — mintha »Szék egész népe táncholz állana — erőteljes ritmusú, gyors tánc zárja a kompozíciót. A **»Széki táncok«** a Magyar Honvéd Művészegyüttes rendelésére készült és a Magyar Néphadsereg napján ünnepi hangversenyen került bemutatásra Magyar Rádióban.

Babadzsanján szovjet-örmény zeneszerző Arutjunjannal együtt a fiatal komponista nemzedéket képviseli a szovjet-örmény zeneszerzők között. A ma bemutatásra kerülő **Hősi balladája** zenekarkíséretes zongorafantázia. Egy témára épül annak szabad változataival, balladai intonációval. Hősi jellegű, erőteljes, ünnepélyes hanghordozású zenekari bevezetés után a zongora mutatja be a szélesen ívelő melódiájú, érzelemgazdag, nemes pátosszal telített témát, melyet a zenekar épít tovább az hegedűkön, a csellókon, a brácsákon és a fagottokon. Utána következik egy gyorsabb tempójú változat, majd egy rövidebb közjáték, ezután egy nyugtalan, izgatott tempójú, váltakozva ötnyolcados és hatnyolcados ritmusképletű variáns. Gyászinduló hangjai szólalnak meg halk kezdéssel, majd hatalmasan felfokozódva, szenvedélyes indulatkitöréssel a teljes zenekaron. Ismét egy hatnyolcados, játékosjellegű, mind gyorsabbá váló változat következik, a kompozíció végén pedig vissza-

tér a bevezetés ódai lendületű muzsikája. A zongoraszólam szimfónikusan ágyazódik a zenekarba, ragyogó virtuózitással szólal meg, de ugyanakkor meleg bensőséges líraiságot is képvisel, mintha magát a zeneköltőt személyesítené meg.

Mihály András: »Kedves magyar hazám.« A kantáta négy tétele az 1848-as forradalom népdal szövegelt zenésíti meg. Az V. tétel szövege Petőfi csatadalából és »Bizony mondom, hogy győz most a magyar« c. versének egy részletéből áll.

I. tétel: »Kedves magyar hazám, boldogtalan sors ért . . .« Így szakad fel a német és rác betöréstől meggyötört magyar paraszt szívéből a panasz. Pusztít, rabol az ellenség, de a hazaszerető magyar paraszt is megsemmisíti javait, hogy az ne kerüljön az ellenség kezére. Az ellenség nemcsak a paraszt házát, jószágát pusztítja: újonnan szerzett szabadságát is fenyegeti. Talpra hát, magyarok, fogjunk puskát, csákányt!«

II. tétel: Az önkéntes honvéd dala. Piros csákója, piros zászlója »mind a magyar égen kelő piros hajnalt köszönti s a kivívott népszabadság boldogságát jelenti!« Bátran megy hazáját védeni a csatába, ahol talán a halál várja, de emlékét az egész nemzet fogja őrizni.

III. tétel: A jász őrség táncdala. Szilaj táncot járnak indulás előtt a honvédek. Alig várják a parancsot az indulásra. »Ilyen, olyan, amolyan, miért nem vagyunk már ottan. Hadd vágnák, mint a fűből, vastag rendet rácföből!«

IV. tétel: A csapat elment, a hű szerető lány egyedül maradt. Fáj, a szíve, de fájdalmát bearanyozza hite a győzelemben. Végül lánytársait inti: »Lányok, lányok, maradjatok pártában, míg a honvéd nem szorítható karjába. Ki honn maradt, nem érdemel, aki elment, annak nem kell feleség.«

V. tétel: »Előre!« A harc, a győzelmes előrenyomulás zenei képe.

Kedden, november 4-én este 8 órakor

HERNÁDI LAJOS
ZONGORAESTJE

(Bérlet hangverseny)
BACHTÓL—MOZARTIG

MŰSOR:

BACH: Olasz koncert
COUPERIN: Le Tic-toc-choc
RAMEAU: Musette — Tambourin
DAQUIN: A kakuk
HÄNDEL: Grobschmied — variációk
SCARLATTI: Három egytételes szonáta
PH. E. BACH: Fantázia
W. FR. BACH: Polonaise
HAYDN: Fantázia
MOZART: Szonáta, D-dur

Szerdán, november 5-én, este 8 órakor a

MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR
ESTJE

(Magyar szerzők művei, A. bérlet 1.)

Vezényel: **Ferencsik János**

Közreműködik: **Palánkay Klára**

MŰSOR:

BARTÓK: Concerto
KODÁLY: Kádár Kata
KODÁLY: Háry János — szvit.

*

Bartók művészetének végső összefoglalása az öttételes, nagyzenekari **Concertója.** Az az alkotó, aki végigjárja a válságos évtizedek kínokkal teli tett útját, élete utolsó éveiben bizakodással fordul a jövő felé, megpillantva a válságok mögött az új, a szebb világ körvonalait. A Concerto Bartók amerikai emigrációja alatt készült 1943. augusztus 15. és október 8. között, a bostoni filharmónikusok mutatták be Koussewitzky vezényletével 1944. december 1-én.

Az I. tétel a mélyvonósok lassú, pentaton-lejtésű (ötfokú hangnemben írt) témájával indul. A kép megélénkül, az osztott mélyvonósok egyenletesen ringó mozgása felett halkan megszólal a trombitákon egy újabb motívum, alatta ellentéma bontakozik ki a kürtökön. A tempó mind gyorsabbá válik, így érkezünk el a tétel szonátaformában felépített Allegró főrészéhez. A pregnáns főtéma a lassú rész főtémájának a kürtön felhangzó ellentémájából alakul. Az egész tétel gondtalanul derűs hangulatú. Ez a felhőtlen játékosság fokozódik a II. tételben, amelyben a címadásnak megfelelően a fúvóshangszereknek következetesen párosan megjelenő játéka adja meg a tétel jellegét. A középrészben komoly, méltóságteljes koráldallam hangzik fel, amelyet ismét a párosjáték vidám kergetőzése vált fel. Az Elégia címet viselő III. tétel búsongó, nosztalgikus érzelmekkel telített, mélyértelmű muzsika. A költő elhagyott hazájára, tovatűnt ifjúságára gondol csendes fájdalmú álmodozásában. A IV. tételben Bartók művészetének ritkán megnyilvánuló hangja, a humora jut szóhoz. Az V. tétel végéig életigénylő, felszabadult újjongás.

A **Kádár Kata** ősi népballadát **Kodály** nagy művészettel dolgozta fel szólóénekre mesteri zenekari kísérettel, amely híven ecseteli a ballada minden drámai mozzanatát.

Kodály: Háry János című népi daljátékát az Operaház 1926-ban mutatta be. A Garay János Obsitosa nyomán készült daljáték hőse Háry János, a veterán katona, aki szülőfaluja kocsmájában csodálatos kalandjait meséli. Kodály a daljáték zenéjéből hat számot kiemelt és azt szvit formájában dolgozta át. Az Előjáték a vonósok és fafúvók felfelé száguldó kromatikus futamával indul: a furfangos diák hatalmasat lüsszent Háry nagyotmondására. Először bizonytalanul, majd mind határozottabban kap szárnyra Háry mesélő kedve. A II. tételben megszólal a bécsi Burg zenélő órája. Az elragadóan bájos dallam szikrázóan szellemes és változatos hangszerelésben hangzik fel. A III. tételben népi dallam hangzik fel: a »Tiszán innen Dunán túl« búsongó, meleg melódiája. A IV. tétel groteszk jellegű. Háry elmeséli ámuló hallgatóságának, mint ejtette foglyul az életéért reszkető Napóleont. A trombita riadót fúj, megindul, de hamarosan véget is ér a csata. Gyászinduló tempóban járul Háry elé a szakszofon nyöszörgő dallamára a beljedt Napóleon. A közjáték (Intermezzo) pompás, szilaj lendületű verbunkos, amelynek első része 1800 körül származó verbunkosdallam, a középrész tematikája Kodály saját leleménye. Az indulótempójú Befejező tételben Kodály a Háry János tiszteletére az udvartartás és a császári család bevonulását ábrázolja a Burg fogadótermébe.

BARTÓK BÉLA TEREM

(V., Váci-utca 9. Tel.: 180-292.)

Szerdán, november 5-én este 7 órakor

MOZART ÉLETE ÉS MŰVEI
BARTHA DÉNES ELŐADÁSA HANGLEMEZEKKEL

(2. est)

—

Szerdán, november 5-én este 8 órakor

FIATAL MŰVÉSZEK ESTJE

RÁNKI LILI (zongora),
MURÁNYINÉ MOLNÁR ÉVA (ének)

MŰSOR:

BACH: Olasz koncert, Bist du bei mir, Ária a »Weichet nur« c. világi kantátából
HAYDN: Sympathy, Welche Labung, Ária az Évszakokból
MOZART: Szonáta, a-moll
BRAHMS: Ständchen, Der Jäger, 3 dal a »Gyermekszoba« c. ciklusból: A dongó, A babával, Esti ima
CSAJKOVSZKIJ: Évszakokból: Őszi dal, Trojka
GRACSANIKOV: Két orosz népi tánc
KODÁLY: Esik a városban, Székely keserves, Árva madár, Tavasz
FARKAS: A tavaszhoz
CHOPIN: Andante Spianato és Polonaise

Gyurkovics Mária—Szilágyi Erzsébet szerepét énekli a magyar filmgyártás új, nagy alkotásában, a november elején bemutatásra kerülő »Erkel« filmben

HÍREK

A MAGYAR NÉPHADSEREG SZÍNHÁZA november 25-én délutáni előadásban mutatja be Molière »Dandin György, avagy a megcsúfolt férj« című vígjátékát Illyés Gyula fordításában.

ÚJ SCHUBERT mutatkozik be a Városi Színház »Három a kislány előadásán. Schubert szerepét Nagypál László énekli.

OLAH GUSZTAV a napokban értékes előadást tartott az Operaház tagjai előtt a »Cosi fan tutte« rendezési problémáiról.

A MISKOLCI Déryné Színház Miljutyin »Havasi kürt« című operettjét nagy sikerrel mutatta be. Az operettet Bozóky István rendezte.

MILJUTYIN »NYUGTALAN BOLDOGSÁG« című operettjét november 9-én mutatja be az Állami Faluszínház Salgótarjánban, az Acélárugyár kultúrotthonában.

SZTALINVÁROSBAN a Nagy Októberi Szocialista Forradalom harmincötödik évfordulója alkalmából ünnepi díszelőadást rendeznek az Operaház művészeinek felléptével. A díszelőadáson Delly Rózsi, Jámbor László lép fel. Zongorán kísér Petri Endre.

EGRI VIKTOR csehszlovákiai író »Közös út« című színdarabjának előadását a Néphadsereg Színházában is előadják. Az előadások időpontja november 9. és 30-a.

KELET-BERLINBŐL megérkeztek az első napilapok, amelyek a Komische Oper budapesti nagysikerű vendégszereplésérői számolnak be. Külön méltatják az előadást, megemlékeznek a budapesti dolgozók zenei hozzáértéséről és arról a vendégszeretetről, amellyel a német operatársulatot Budapest közönsége fogadta.

November 1-től minden este

Budagyöngye Étterem

Vöröshadsereg-útja 36-38 T.: 464-112

Csifra György zongoraművész

műsort ad.

Reggel 5-ig tánc **Heinemann-trió**

KITŰNŐ VACSORÁK! *MINŐSÉGI ITALOK!*

VÁROSI Színház

Köztársaság-tér 8. T.: 330—540.

November 3-án és 10-én este 8 órakor

REPÜLJ VELÜNK

A Magyar Repülő Szövetség estje

MŰSOR

BUDASKIN: Ünnepi nyitány. Előadja a Kossuth Akadémia tüti, nagy szimfónikus zenekara. Vezényel **Pongrácz Géza** alezr.

PRológ: Elmondja **Hegedüs János**

HAJDU: Két sirály. Előadja **Orosz Júlia**

JACOBI: Leányvásár kettős. Előadja: **Orosz Júlia** és **Nagypál László**

SZTERÉNYI: Szálljunk kéklő hegyeken. Előadja: **Orosz Júlia, Nagypál László**

A LEVEGŐ HŐSE. Vidám jelenet. Irta: **Vajko.** Játssza: **Mednyánszki Ági, Csonka Endre** és **Dékány László**

RÓNA L.—BONDY: Pilótainduló. Előadja a 200 tagú MRSZ énekkar, szólóénekes: **Horváth László**

SZTERÉNYI: A béke gépén. Előadja: **Nagypál László** és az énekkar

BILICSI TIVADAR vidám jelenete

ERKEL: »Hazám, hazám«. Előadja: **Udvardy Tibor**

KERTES: Dal a módiról, a Déryné c. filmből, előadja **Németh Marika**

SZTERÉNYI: »Szép hazám«. Az MRSz indulója. Előadja: **Németh Marika, Udvardy Tibor, a nagy zenekar és énekkar**

SZÜNET

A VASAS SZAKSZERVEZET énekkara

ALFONSÓ vidám jelenete

HAJT J.: »Egyre feljebb«. A szovjet légierők indulója. Előadja **Szalontai Ferenc**

HAJDU PÉTER harmonikaművész

LATABÁR KÁLMÁN vidám jelenete

SZTERÉNYI—VAJKO: »Gyere hát, szálljunk versenyt a széllel«, előadja **Németh Marika** és a nagy szimfónikus zenekar

Konferál: **Hegedüs János**

Zongoránál: **Erdős László.** Rendező: **Kovács Imre.** Zenei rendező: **Szterényi Dénes.** (Az Országos Filharmónia rendezése)

HÍREK

A SZTALIN-DIJAT méltóan ünnepélyes külsőségek között nyújtották át a napokban Aczél Tamás és Nagy Sándor Kossuth-díjas íróknak. Ez a világraszóló jelentőségű irodalmi díj nemcsak a szocialista kultúra jegyében alkotó két írónk számára jelenti munkájuk legmagasabb elismerését, hanem egyben kitüntetés és buzdítás az egész új magyar irodalom számára is. A Sztálin-díj fényt vetett az egész magyar irodalomra, amely a sztálini eszmék segítségével ma már a népet szolgálja és a szellem fegyvereivel harcol a békéért, az új, szocialista ember megteremtéséért. Az elnyomás hosszú, vigasztalan évtizedeiben mennyit panaszkodtak íróink nyelvi elszigeteltségünk miatt s most a szabadság fényes napjai alatt lehullott ez a nagy és tragikus akadály is írónk előtt. A Sztálin-díj megnyitotta a kaput a magyar irodalom értékes alkotásai részére az egész haladó emberiség felé, művek születnek majd, melyek méltóak igyekeznek lenni azokhoz a követelményekhez, melyeket ennek a díjnak a jelentősége szab meg. A két kitüntetett magyar íróval együtt az egész magyar irodalom nagy ünnepe volt a Sztálin-díjak adományozása s bizonyos, hogy ez a nagy kitüntetés felmérhetetlenül serkentő hatással lesz fejlődő szocialista kultúránkra is.

KADOSA Pál Kossuth-díjas zeneszerzőnk »Békedal«-t komponált Kónya Lajos Kossuth-díjas költő egyik versére. Az új békedalt a szerzők a III. Békekongresszus tiszteletére ajánlották fel.

KINAI film készült a Magyar Állami Népi Együttes kínai vendégszerepléséről. A filmet a pekingi filmstudió munkatársai készítették és igen nagy sikert arat a kínai filmszínházakban.

»VANNAK MEG HIBÁK« címmel mutatja be új műsorát a Vidám Színpad. A kitűnően összeállított szatirikus műsor bizonyára nagy sikert arat majd a közönségnél is. A színház az új műsor premierjét október 31-én, pénteken tartja meg.

ZSÁMBÉK termelőszövetkezeti községben előadássorozatot rendez az Állami Faluszínház, december hónap folyamán. Műsorra kerülnek: »Vidám vásár«, »Tartuffe«, »Tűzkeresztség«, »A tyúk és a harangozó«, »Nyugtalan boldogság« és »Liliomfi«.

ERKEL FERENCNEK, a nagy magyar zeneszerzőnek a közeljövőben lesz halála 60. évfordulója. Ebből az alkalomból az Operaház új szereposztásban, új díszletekkel és új rendezésben fogja bemutatni a »Bánk bán«-t éspedig a szerző eredeti intenciói szerint, minden kihagyás és változtatás nélkül. Egyidejűleg Erkel-kiállítást is rendeznek az Operaházban.

A május elsejei szívetdobbantóan szép, maradandó élményt jelentő hatalmas felvonulás színes képei elevenednek meg a »Nyolcadik szabad Május 1« című új dokumentumfilmünkben, amely az »Így győztünk az Olimpián« című olimpiai filmmel egyidejűleg kerül filmszínházainkban bemutatásra

Filmhírek a Szovjetunióból

ELKÉSZÜLT az ezévi »Szovjet Légierők Napjá«-ról készült színes dokumentumfilm.

BEMUTATTÁK Moszkvában a »Hajnal a haza felett« című bolgár játékfilmet.

»ELBESZÉLÉS AZ ÚJ HŐSÖKRŐL« címen új kínai játékfilmet mutattak be a szovjet főváros filmszínházaiban. A film bemutatja a kínai partizánok hőstettét, megelevenítve az 1937. és 1945. közötti évek küzdelmes harcait a japán fasiszták ellen. A PRAVDA kritikájában kiemeli a film művészi értékeit, megállapítva, hogy méltó emléket állít a kínai nép hőseinek.

A KARLOVY-VARYBAN kitüntetett közös kínai-vietnámi dokumentumfilmet, a »HARCOLÓ VIETNÁM«-ot meleg fogadtatásban részesítette a szovjet közönség. A film — amelyet operatőrjei életveszélyes körülmények között vettek fel — hű képet rajzol a vietnámi nép hősi harcairól.

A SZOVJET FILMSZÍNHÁZAK műsorukra tűzték a »HARCOKBAN EDZŐDÖTT« című bolgár dokumentumfilmet, amely a bolgár Kommunista Párt történetét mutatja be. Ugyancsak bemutatásra került egy csehszlovák színes riportfilm a Varsó—Berlin—Prága nemzetközi bicikliversenyről.

Jelenet a »Viborgi városrész« című kimagasló jelentőségű szovjet filmalkotásból. A magyarul beszélő film egyik jelenete. Natasa a népbírósági tárgyaláson. Natasát Kibardina alakítja, akinek hangját Ruttkay Éva szólaltatja meg a filmen

Jelenet az őszi idény nagy szovjet filmújdonságából, a »Falusi orvos« című színes, magyarul beszélő filmből. Játssza a Szikra, Corvin, Felszabadulás, Munkás, Alkotmány filmszínház

MOZIK MŰSORA

FALUSI ORVOS: Szikra (Lenin-körút 120.) f5, h7, 9, vas. f3. **Corvin** (Kisfaludy-köz.) h4, 6, f9. **Felszabadulás** (Flórián-tér 3.) f4, h6, 8. **Munkás** (Kápolna-u. 3/b.) n6, f8, vas. 3. **Alkotmány** (Újpest) 4, n7, f9.

IGY GYŐZTÜNK AZ OLIMPIÁN: Puskin (Kossuth Lajos-utca 18.) f4, h6, 8. **Táncsics** (Csepel) f6, h8, vas. f4. **Hunyadi** (Kispest) 6, n9, vas. 4. **Fáklya** (Lenin-körút 88.) 4, n7, f9. **Fény** (Újpest) h6, 8, vas. f4.

RIADÓ: Vörös Csillag (Lenin-körút 45.) prol. f5, h7, 9, vas. f3. **Szabadság** (Bartók Béla-út 64.) 4, n7, f9.

HAJNAL A HAZA FELETT: Uránia (Rákóczi-utca 21.) 4, n7, f9.

SEMMELWEIS: Duna (Fürst Sándor-utca 7.) prol. f5, h7, 9. **Szabadság** (Újpest) prol. h6, 8, vas. f4. **József Attila** (R.-palota) h6, 8, vas. f4. **Csillag** (Cs.-hegy) h6, 8, vas. f4, csüt. szünnap. **Világ** (R.-mihály) h6, 8, vas. f4, szerda szünnap. **Mikszáth** (Sashalom) 5, n8, vas. h3, szerda szünnap.

ORSAI CSOMÓPONT: Dózsa (Róbert Károly-körút 59.) f5, h7, 9. **Május 1.** (Mártírok útja 55.) 4, n7, f9.

BOLDOGSÁG FELÉ: Tátra (P.-erzsébet) h6, 8, vas. n4.

1. 1952. MÁJUS 1. 2. ARTISTAVIZSGA. 3. ÁLLATKERTI SÉTA: Toldi plasztikus mozi (Bajcsy-Zsilinszky-utca 36.) 15. hétre prol. 4, f6, 7, f9. vasárnap délelőtt 10.

HETEN A HÓ ELLEN: Gorkij (orosznyelvű mozi, Akácfa-utca 4.) h6, 8, vas. f4.

DALLAL, TÁNCCAL, VIDÁM KEDVVEL: Attila (Budafok) 3—5-ig h6, 8, vas. f4.

KARACSONYÉJ: Ugocsa (Ugocsa-utca 10.) f4, h6, 8. **VADVIZORSZÁG: Otthon** (Beniczky-u. 3.) 3—5-ig: f4, h6, 8. **Alkotás** (Alkotás-utca 11.) f11, f1, f3, f5, f7, f9.

BÉKÉT AKARUNK: Haladás (Bartók Béla-út 128.) 3—5-ig: n4, f6, 8. **Világosság** (P.-erzsébet) 30—2-ig: f6, h8, vas. n4.

KÉPZETT BETEG: Béke (Szt. László-utca 48.) 30—2-ig: f5, f7, f9.

SZOVJET BÁLNAVADÁSZOK: Ipoly (Csáky-utca 65.) 3—5-ig: f4, h6, 8. **Kossuth** (R.-mihály) f6, h8, vas. n4, csüt. szünnap.

1. Magyar híradó. 2. Szovjet híradó. 3. Honvéd híradó 23. sz. 4. IFJÚ PIONÍROK. 5. Gonosz hattyúk: Híradó (Lenin-körút 13.) Reggel 9-től este 11-ig folyt.

ADY (VII., Somogyi Béla-út 3. T.: 220—230): **Párttagsági könyv** f4, h6, 8.

ALKOTMÁNY (Korzó, Ujpest, Árpád-út 57. T.: 292—754): **Falusi orvos** 4, n7, f9.

ALKOTÁS (XII., Alkotás-u. 11. T.: 154—463): **Vadvízország** f11, f1, f3, f5, f7 f9.

ÁRPÁD (XIV., Kerepesi-út 146. T.: 296—695): **Ki lesz a párom.** 3—5-ig: **Verseny a tengeren** n6, f8, vas. n4, csüt. szünnap.

ÁRPÁD (Soroksár, Marx Károly-utca 64. T.: 144—780, 21. mellék.): **Reszket a föld.** 3—5-ig: **Mi leszünk az elsők** h6, 8, vasárnap h4.

ÁRPÁD (Budafok, Fehérhegy-utca 20. T.: 269—737): **Mi leszünk az elsők.** 3—5-ig: **Cirkusz** h6, 8, vas. f4, csüt. szünnap.

ATTILA (Budafok, Városház-tér 14. T.: 269—891): **Puskás ember.** 3—5: **Dallal, tánccal, vidám kedvvel** h6, 8, v. f4.

BÁNYÁSZ (Bodográf- VIII., József-körút 63. T.: 339—173): **Ifjú gárda I—II.** h4, n8. 3—5-ig: **Viharos alkonyat** 4, n7, f9.

BÁSTYA (VII., Lenin-körút 8. T.: 222—426): **Rigoletto** 11, 1, 3, 5, 7, 9.

BEM (Admirál, II. Mártírok útja 5/b. T.: 158—708): **Eső után Napsütés** f11, f1, f3, f5, f7, f9.

BETHLEN (VII., Bethlen Gábor-tér 3. T.: 225—003): **A lányok beleszólnak** 4, n7, f9, vas. 2.

BEKE (XII., Szt. László-út 48. T.: 401—996): **1. KÉPZETT BETEG. 2. Nőmunkás. 3. Hegyek mozdulnak. 4. 2. sz. Magyar tudomány és technika. 5. Kacsa.** 3—5-ig: **Sportbecsület** f5, f7, f9.

BÉKE (Rákospalota, Árpád-út 9.) **Déryné.** 3—5-ig: **Arinka** f6, h8, vas. f4, h6, 8, csüt. szünnap.

BRIGÁD (P.-lőrinc, Vöröshadsereg útja 172. Tel.: 346—593): **Lammermoori Lucia** f6, h8, vasárnap n4.

CORVIN (VIII., Kisfaludy-köz. T.: 339—933): **Falusi orvos** h4, 6, f9.

CORVIN (P.-erzsébet, Zrínyi-utca 44. T.: 344—515): **Nagy Péter.** 3—5-ig: **Viharos alkonyat** f6, h8, vas. f4.

CSABA (R.-csaba, Mártírok útja 5.): 3—5-ig: **Pilotaszerelem** n6, f8, vas. 3, csüt. szünnap.

CSILLAG (Cs.-hegy, Mátyás király-út 42. T.: 163—446): **Semmelweis** h6, 8, vas. f4, csüt. szünnap.

CSOKONAI (Pátria, VIII., Népszínház-utca 13. T.: 142—275): **Borodinói győzelem** 10, 12, 2, 4, 6, 8.

DIÁDAL (Krisztina, I., Krisztina-körút 155. T.: 161—268): **Mágnás Miska** 4, n7, f9.

DOZSA (XIII., Róbert Károly-körút 59—61. T.: 204—240): **Orsai csomópont** f5, h7, 9.

DUNA (XIII., Fürst Sándor-utca 7. T.: 123—043): **Semmelweis,** prol. f5, h7, 9.

ELÖRE (VIII., Delej-utca 41. T.: 131—267): **Utolsó éjszaka.** 3—5-ig: **Vidám vásár** f6, h8, vas. n4, csüt. szünnap.

ELMUNKÁS (Wekerle, Kispest, Petőfi-tér 4. T.: 146—211): **Díszmagyar.** 3—5-ig: **Farkasvér** h6, 8, vas. f4.

ÉVA (XIV., Erzsébet királynő-út 36/b. T.: 297—779): **Utolsó éjszaka.** 3—5-ig: **Csodaparipa** f4, h6, 8.

FÁKLYA (VI., Lenin-körút 88 T.: 121—343): **Igy győztünk az olimpián** 4, n7, f9.

FÉNY (Ujpest, Árpád-út 77. T.: 292—362): **Igy győztünk az olimpián** h6, 8, vas. f4.

FELSZABADULÁS (III., Flórián-tér 3. T.: 362—312): **Falusi orvos** f4, h6, 8.

FÓRUM (P.-lőrinc, Rákóczi-út 1.): **Titkos küldetés.** 3—5-ig: **És telkel a nap** h6, 8, vas. f4.

GORKIJ (Stúdió, VII., Akácfa-utca 4. T.: 420—712, Orosznyelvű mozi.): **Heten a hó ellen** h6, 8, vas. f4.

HALADÁS (Hunnia, XI., Bartók Béla-út 128. T.: 259—441): **És felkel a nap.** 3—5-ig: **Békét akarunk** n4, f6, 8

HAZÁM (XIII., Váci-út 150. T.: 203—548): **Janika.** 3—5-ig: **Vörös nyakkendő** 4, n7, f9.

HÍRADÓ (VII., Lenin-körút 13. T.: 222—499): **1. Magyar híradó. 2. Szovjet híradó. 3. Honvéd híradó 23. sz. 4. IFJU PIONIROK. 5. Gonosz hattyúk.** Reggel 9-től este 11-ig folyt.

HONVÉD (Roxy, Rákóczi-út 82. T.: 225—419): **Mágnás Miska** 4, hétre prol. f11, f1, f3, f5, f7, f9.

HUNYADI (Royal, Kispest, Vörös-hadsereg-útja 149. T.: 346—539): **Igy győztünk az olimpián** 6, n9, vas. 4.

IPOLY (XIII., Csáky-utca 65. T.: 201—005): **Sportbecsület.** 3—5-ig: **Szovjet bálnavadászok** f4, h6, 8.

Osváth Júlia és Udvardy Tibor Erkel operáinak legszebb részleteit éneklik az »Erkel« című új, nagy magyar filmünkben. Az »Erkel« film, amelyet Karlovy Varyban a VII. Nemzetközi Filmfesztiválon a Zenésfilmek díjával tüntettek ki, november 6-tól kerül előadásra filmszínházainkban

JÓKAI (R.-hegy, Jókai-utca.): **Pilótaszerelem**, 3—5-ig: **Sivatagi tizenhármak** n6, f8, vas. 3, csüt. szünnap.

JÓKAI (Budatétény, Jókai-utca 27. T.: 469—616): 1—2-ig: **Veszélyes őrjárat** szombat: 5, n8, vasárnap: 3, 5, n8.

JÓZSEF ATTILA (VIII., Kálvária-tér 7. T.: 138—248): **»B.« UGY** f4, h6, 8.

JÓZSEF ATTILA (R.-palota, Eötvös-utca 76. T.: 292—627): **Semmelweis** h6, 8, vas. f4.

KÁRPÁT (Cs.-hegy, Szentendrei-út 142. T.: 163—464): **Vörös nyakkendő.** 3—4-ig: **Leány a talpán** f6, h8, vas. n4, szerda szünnap.

KELEN (Kelenvölgy, Kard-utca 2. T.: 258-671): 1—2-ig: **Sportbecsület**, 5-én: **Boldog aratás** szerda, csütörtök: 7, szombat: f6, h8, vas. f4, f6, h8.

KOSSUTH (XIII., Váci-út 14. T.: 126—204): **Borodinói győzelem** f5, h7, 9, vas. n3.

KOSSUTH (R.-mihály, Rákóczi-út 118. T.: 296—603): **Szovjet bálnavadászok** f6, h8, vas. n4, csüt. szünnap.

KOSSUTH (Cinkota, Szt. Imre herceg útja.): 1—2-ig: **Ütközet békében** szombat: f8, vasárnap: n4, f6, f8.

KOSSUTH (P.-erzsébet, Kossuth Lajos-utca 51. Tel.: 144—087): **Lammermoori Lucia** f6, h8, vasárnap f4.

KOLCSEY (Stefánia, Kispest, Vöröshadsereg útja 154. Telefon: 146—236): **»B.« UGY** 6, n9, vasárnap h4.

KULTÚR (IX., Kinizsi-utca 28. T.: 385—449): **Árnyak a szigeten** f4, h6, 8.

KULTÚRA (P.-hídegkút, Ady Endre-út 143): **Szembesítés.** 3—5-ig: **Janika** h6, 8, csüt. szünnap.

MARX (VII., Landler Jenő-utca 39. T.: 424—313): **Civil a pályán** f4, h6, n9.

MÁJUS 1. (II., Mártírok útja 35. T.: 354—955): **Orsai csomópont** 4, n7, f9.

MIKSZÁTH (Fórum, Sashalom, Szt. István-utca 21. Telefon: 290—476): **Semmelweis** 5, n8, vas, h3, szerda szünnap.

MUNKÁS (X., Kápolna-utca 3/b. T.: 148—046): **Falusi orvos** n6, f8, vas. 3.

NAP (Eldorádó, VIII., Népszínház-utca 31. T.: 131—037): **Elítélt falu.** 3—5-ig: **Halló Moszkva** f4, h6, 8.

ÓBUDA (III., Selmeci-út 14—16. T.: 162—913): **Késik a vonat** 4, n7, f9.

OTTHON (VIII., Beniczky-utca 3—5. T.: 131—236): **Három kívánság.** 3—5-ig: **Vadvízország** f4, h6, 8.

OTTHON (Soroksár, Szt. Imre-utca 1. T.: 144—780. 14. mellék): **Eső után napsütés.** 3—5-ig: **Ludas Matyi** f6, h8, vas. f4.

PARTIZÁN (IX., Üllői-út 101. T.: 331-175). **Veszélyes őrjárat.** 3—5-ig: **Megvédjük Káricint** 4, n7, f9.

PENTELE (Vesta, VII., Lenin-körút 39. T.: 422—167): **Milliomos úr szerelmes**, prol. 10, 12, 2, 4, 6, 8.

PETŐFI (Nagytétény, Fő-utca 37. T.: 469—930): **Viharos alkonyat** 3—5: **Tengerész lánya** h6, 8, v. f4.

PUSKIN (Fórum, V., Kossuth Lajos-u. 18. T.: 189—707): **Így győztünk az olimpián** f4, h6, 8.

RÁKÓCZI (Phönix, VII., Rákóczi-út 68. T.: 421—399): **Veszélyes őrjárat** 11, 1, 3, 5, 7, 9.

RÁKÓCZI (Csepel, Rákóczi Ferenc-utca 23. T.: 144—667): **Teli Vilmos** h4, h6, 8.

RÁKOSI MÁTYÁS KULTURHÁZ (XIII., József Attila-tér 4. Tel.: 401—564): **Reménység útja** n6, f8, szomb.: f5, vas.: 3, n6, f8, szerda szünnap.

SPORT (Glória, XIV., Thökölyút 56. T.: 422—671): **A lányok beleszólnak** 4, n7, f9.

SZABADSÁG (XI., Bartók Béla-út 64. T.: 259—505): **Riadó** 4, n7, f9.

SZABADSÁG (Újpest, Tavasz u. 4. T.: 293—085): **Semmelweis** prol. h6, 8, v. f4.

SZABADSÁG (Cs.-liget, Béke-tér): **Karrier Párizsban.** 3—5: **Szevasztopol hősei** h6, 8, vas. f4, csüt. szünnap.

SZABADSÁG (P.-imre, Dózsa György-út 2): **Tengerész lánya.** 3—5: **Az ezred fia** h6, 8, v. h4, csüt. szünnap.

SZABADSÁG (R.-liget, IX.-utca 1/3. T.: 341—500, 60. mellék): **Aranykulcsocska.** 3—5: **Nagy mérkőzés** f6, h8, v. n4, csüt. szünnap.

SZIGET (Csepel, Szt. István-út 272. T.: 144—670): **Eskü.** 3—5: **Csendháborító** f6, h8, v. n4.

SZIKRA (VII., Lenin-körút 120. T.: 120—150): **Falusi orvos** f5, h7, 9, v. f3.

Az új csehszlovák filmgyártás nagysikerű történelmi vígjátéka, a »Császár pékje« rövidesen bemutatásra kerül filmszínházainkban. A főszerepet Jan Weydrich alakítja

A Bolgár Filmhét kimagasló értékű filmjei továbbra is szerepelnek filmszínházaink műsorában. A »Hajnal a haza felett« című bolgár filmalkotás a héten az Uránia filmszínházban kerül előadásra

TANÁCS (Elit, XIII., Szt. István-körút 10. T.: 128—993): **»B« úgy** n5, f7, 9.

TAVASZ (R.-palota, Ságvári E.-utca 10. T.: 492—390): **Táncosnő** 6, n9, v. h4.

TÁTRA (IX., Üllői-út 63. Telefon: 139—430): **Tűzkeresztség**, 3—5: **Veszélyes őrjárat** 4, n7, f9.

TÁTRA (P.-erzsébet, Török Flórisutca 70. T.: 344—576): **Boldogság felé** h6, 8, v. h4.

TÁNCSICS (Csepel, Táncsics Mihály-utca 102. T.: 144—062): **Így győztünk az olimpián** f6, h8, v. f4.

TERV (P.-újhely, Somogyi Béla-út 64/b. T.: 496—373): **Felhők titánja**, 3—5: **Daloiva szép az élet** f6, h8, v. n4, csüt. szünnap.

TINÓDI (VI., Nagymező-utca 8. T.: 420—549): **Fehérhajú lány** 3, f6, 8.

TOLDI (VI., Bajcsy Zsilinszky-út 36. T.: 128—129): 1. 1952. május 1. 2. **Artistavizsga**, 3. **Állatkerti séta**, 15. hétre prol. 4, f6, 7, f9, v. d. e. 10.

TÜNDER (Ujpest, Vörösmarty-utca 2. T.: 292—168): **Heten a hó ellen**, 3—5: **Elsősosztályosok** 6, n9, v. h4.

UGOCSA (XII., Ugocsa-utca 10. T.: 355—146): **Karácsonyéj** f4, h6, 8.

UJLAKI (III., Bécsi-út 69. Tel.: 162—612): **Chopin ifjúsága**, 3—5: **Zsukovszkij** f4, h6, 8, v. f2.

UJVILÁG (R.-keresztur, Pesti-utca 56. T.: 341—500. 76. mellék): **Puskás ember** h6, 8, vas. f4, szerda szünnap.

URÁNIA (VIII., Rákóczi-út 21. T.: 136—888): **Hajnal a haza felett** 4, n7, f9.

VASVÁRI (Pluto, XIV., Kerepesi-út 44. T.: 297—109): **Viharos alkonyat**, 3—5: **Holt ösvény titka** h4, h6, 8.

VERSENY (Astoria, X., Szent László-tér 14. T.: 148—350): **Farkasvér**, 3—5: **Este 6-kor háború után** h6, n8.

VILÁG (R.-mihály, Ságvári E.-utca 3. T.: 290—680): **Semmelweis** h6, 8, v. f4, szerda szünnap.

VILÁGOSSÁG (P.-erzsébet, Klapka-utca 46. T.: 344—478): **Békét akarunk**, 3—5: **Az alattvaló** f6, h8, v. n4.

VÖRÖS CSILLAG (VII., Lenin-körút 45. T.: 222—656): **Riadó** prol. f5, h7, 9, v. f3.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői-út 4. T.: 338—125): **Lammermoori Lucia** 4, n7, f9.

ZRINYI (Olympia, VII., Lenin-körút 26. T.: 223—471): **Titkos megbízatás** 4, n7, f9, v. 2.

ZUGLÓI (XIV., Angol-utca 26. T.: 296—848): **Rigolettó** h4, 6, f9.

Színház-Mozi

Hetilap. — Megjelenik minden pénteken. — Egyes szám ára 1.— forint. — Felelős szerkesztő: Gyetvai János. — Kiadásért felel: Lapkiadó Vállalat igazgatója. — Szerkesztőség: VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285*, 221-293*. — Műsorszerkesztés: 221-654. — Kiadóhivatal: VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285. Hirdetési osztály: VII., Lenin-körút 9—11.' Telefon: 221-285. — Terjeszti: Posta Központi Hírlap Iroda. — Személyes ügyfélszolgálat: V., József nádor-tér 1., üzlethelyiség. Telefon: 183-022, 180-850. — Csekkszámlaszám: 61.048. — Előfizetés egy hóra 4 Ft, negyedévre 12 Ft. — Hirdetések milliméter sora 4 Ft. A hirdetések elhelyezésére kikötést nem fogadunk el. Beküldött rajzot, kéziratot, fényképet nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

2-528310 Athenaeum mélynyomása. (F. v. Soproni Béla)

MÉSZÁROS ÁGI

Kossuth-díjas, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze, mint Beatrisz, Shakespeare »Sok hűhó semmiért« című vígjátékában a Katona József Színház előadásán

(Magyar Foto—Farkas felv.)

Az erőszak veresége

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Politikai Bizottsága és azután a közgyülés is megszavazta az Egyesült Államok javaslatát, „agresszornak" nyilvánította Kínát. Walter *Lippman*, az amerikai imperializmus vezető újságírója a legkíméletlenebb nyomás hatása alatt lefolytatott szavazás eredményét *az Egyesült Államok komoly vereségének* mondja és nem alaptalanul. Lippman természetesen *az amerikai világuralmi törekvések szempontjából* vizsgálja a kérdést és keserűen állapítja meg, hogy olyan helyzetben, amikor végeredményben *Ázsia helyzete, Ázsia jövője* volt az alapvető kérdés, az Egyesült Nemzetek Szervezetében helyet foglaló *ázsiai országok* közül *csak a Fülöp-szigetek, Thaiföld és a Kuomintang* szavazott az Egyesült Államokkal. A középkeleti országok közül Amerika oldalán volt még Törökország, Irán, Irak, Izrael és Libanon, de Lippman ezeket az országokat *politikai értelemben* csak fenntartással számítja Ázsiához. A Szovjetunió és a kontinentális Kína — a Kínai Népköztársaság — szembenáll az USA ázsiai politikájával és az amerikai politika ellen adta le szavazatát *India* és *Burma*, ezzel a politikával szemben fejezte ki elégedetlenségét a szavazástól való tartózkodással *Indonézia, Pakisztán, Afganisztán, Sziria, Jemen, Szaudi-Arábia.*

Lippman az Ázsia felé irányuló amerikai imperialista törekvések szempontjából vizsgálta az ENSZ-ben történt eseményeket, de az Egyesült Államok vereségét alapíthatjuk meg akkor is, ha megvizsgáljuk a határozathozatal előzményeit és körülményeit s mérlegeljük: *miképpen érinti a határozat a nemzetközi békemozgalmat és a Kínai Népköztársaság helyzetét a leleplezett háborús uszítókkal szemben.*

A koreai és más távolkeleti kérdések békés rendezésének alapjait *Csu En Laj*, a Kínai Népköztársaság külügyminisztere jelölte meg január 17-én. Javaslatai rendkívüli és kedvező visszhangot keltettek nemcsak Ázsiában, hanem *a világ minden békeszerető népénél.* Minden tárgyilagos szemlélő megállapíthatta, hogy a Kínai Népköztársaság egy 475 milliós hatalom önérzetével és bizonyságával lép fel, azonban indítványai *méltányosak, igazságosak, senkire sem sértők* és valóban lehetővé teszik a koreai konfliktus és más fontos ázsiai kérdések békés rendezését. A Szovjetunió és a népi demokráciák Csu En Laj javaslatait magukévá tették, de a javaslatokban világosan kifejezésre juttatott békés szándék felébresztette *Indiának és más ázsiai és arab országoknak a lelkiismeretét is,* amelyek azután a pekingi álláspontból kiindulva kezdték meg azt a tiszteletreméltó közvetítő és békekereső mozgalmat, mely Amerika és csatlósai ellenállásán végeredményben hajótörést szenvedett, azonban valóban megadta az alapot Sir Benegal *Rau* indiai főmegbízottnak, hogy a Politikai Bizottság döntő szavazása előtt jegyzőkönyvbe vetethesse: *„Minden tőlünk telhetőt megtettünk!"*

Az ázsiai és arab államok *hatszázmillió ember* képviseletében tették meg közvetítő javaslataikat. A Szovjetunió és a népi demokráciák *300 millió embert*, az imperialista támadás célpontjában álló Kína *475 millió embert* képvisel. Ezzel a *többséggel szemben*, amelyet az imperialista táborban álló országok haladó, demokratikus és békés törekvésű milliói is erősítenek, *a kisebbség képviselete* — közöttük az Egyesült Államok olyan apró csahosai, mint Dominica, Salvador, Guatemala, Honduras, Panama, Costarica: *mindegyik egy-egy szavazat!* — szavazta meg a Kínát „agresszornak" nyilvánító javaslatot.

Hosszú és kíméletlen zsarolási hadjárat előzte meg a határozatot. Mikor az USA kidolgozta indítványa első változatát, annyira egyedül állt vele, hogy még leghűségesebb csatlósai sem vállalták vele együtt a javaslat képviseletét. Az indítványt az *USA egymagában* nyujtotta be és tette ezt olyan fegyvercsörtetés és dollárszórás kíséretében, hogy *Anglia a szó szoros értelmében forrongott az aggodalomtól:* vajjon a koreai harctéren megvert tengerentúli szövetségese *elvakultságában és ostoba gőgjétől vezettetve, nem robbantja-e ki a harmadik világháborút.* Attlee beszéde, amellyel — a közvélemény nyomására, de az USA felé udvarias csomagolásban — kifejtette az angol álláspontot, példátlan izgalmat váltott ki a Wall Streeten és az amerikai háborús vezérkarban. *Truman* londoni nagykövete útján olyan hangon kért magyarázatot, hogy a brit sajtó — a háború óta elsőízben — *amerikai demarsról* írt. Szégyenletes alkudozás kezdődött és végeredményben *Anglia megint elalkudta a lehetőséget, hogy egy igazságos ügyben igazságos álláspontot képviselhessen.* Anglia behódolását megelőzte vagy nyomon követte az amerikaiaknak gazdaságilag, politikailag és katonailag kiszolgáltatott, 1945 óta önérzetük és önállóságuk utolsó maradványaitól is megfosztott többi kapitalista csatlósország kisebb-nagyobb ellenállás után bekövetkezett meghódolása.

Az Egyesült Államok *a kényszerítés minden eszközét* felhasználta, hogy csatlósaitól kizsarolja a többséghez szükséges szavazatokat. A nagy fegyverkezési hadjárat, *Eisenhower* körútja, Pleven francia miniszterelnök Washingtonba rendelése, a szégyentelen udvarlás a nyugatnémet nácitábornokoknak, gyárosoknak és bankároknak, *Krupp* és más hírhedt háborús bűnösök szabadonbocsátása, *Tito* és *Franco* ültető támogatása, a koreai hadjáratban a kegyetlenkedések fokozása, *az éhező indiai milliók számára kért amerikai gabonaszállítmányok ügyének embertelen félretétele, el nem intézése:* — mindez párhuzamosan futott a világpolitikában az ENSZ-beli szavazás előkészítésével.

Carapkin, a Szovjetunió képviselője az ENSZ közgyűlésében rámutatott a fenyegetésekre és zsarolásokra, amelyekkel Amerika a szavazatokat megszerezte és joggal állapította meg, hogy *az Egyesült Államok most végérvényesen leleplezte magát a világ előtt, megmutatta, hogy ellensége a békének.* Az USA a maga javaslatával, a javaslat megszavazása érdekében kifejtett erőszakkal, apróbb-nagyobb csatlósainak megrendezett felszólalásaival és magának Austin amerikai főmegbízottnak a beszédeivel *nem a békét*, nem a távolkeleti és ázsiai kérdések békés rendezését kereste, hanem a koreai konfliktus, a távolkeleti támadás kiszélesítésének a lehetőségeit. Az amerikai megbízott és az USA csatlósországainak képviselői felszólalásaikban *leplezetlenül megmutatták háborús törekvéseiket* Velük szemben a kínai javaslatokkal, a Szovjetunió, a népi demokráciák és az indiai csoport képviselőinek felszólalásából *kristálytisztán, megtámadhatatlanul bontakozott ki a béke szolgálatának, a béke megvédésének az elhatározottsága* A két álláspontnak ez a szembenállása hozza meg a világközvélemény előtt az *Egyesült Államok erőszakpolitikájának teljes vereségét.* A felszabadult kínai népkormánya s azok az államok, amelyek az Egyesült Nemzetek Szervezetében a kínai álláspontot képviselték, vagy támogatták, a történtek után — s ezek a történtek semmiesetre sem jelentik a távolkeleti kérdés fejlődésének *utolsó állomását* — jogos önérzettel állapíthatják meg, hogy *mindent megtettek* a távolkeleti béke és biztonság helyreállítása, a koreai véres háború megszüntetése, a világbéke fenntartása érdekében. A Kínai Népköztársaság, amellett, hogy mint áttörhetetlen bástya lépett fel az ázsiai térségbe irányuló imperialista támadó törekvésekkel szemben és új ösztönzést adott a még gyarmati elnyomás alatt szenvedő népek szabadságharcainak, *állásfoglalásával hatalmas mértékben erősítette a nemzetközi békemozgalmat, amelyet a Szovjetunió vezet a világpolitikában s amely emberek száz- és százmilliónak biztosítja a nyugodt munka és a békés fejlődés lehetőségeit.*

Az Egyesült Államok megnyert egy szavazást az ENSZ-ben, de le kellett lepleznie önmagát, módszereit és szándékait és *döntő csúfot vesztett a nemzetközi béketáborral szemben a világpolitikában.*

A hét könyvei

Szikra. Sztálin: Beszéd a sztahánovisták első összszövetségi tanácskozásán. (Marxizmus-leninizmus Kiskönyvtára 76.) — Vas Zoltán: Az ötéves terv második évének feladatai. — Goginava: Pártellenőrzés az üzemben. (Pártépítés Kiskönyvtára 23. sz.) — Hegedüs András: A magyar mezőgazdaság szocialista átszervezésének kérdései. (MDP Pártfőiskolájának előadásai 8. sz.)

Szépirodalmi Könyvkiadó. Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde. (Színjáték). — Veres Péter: Ukrajna földjén (napló). — Rideg Sándor: Sámson (Regény) — Kovács György: Foggal és körömmel (Regény). — Velkov: Borove (Regény).

Új Magyar Könyvkiadó. Goncsár: Zászlóvivők (Regény) 3. kiadás. — Kozsevnyikov: Az ejtőernyős (Elbeszélések). (Szabadságharcos Kiskönyvtár 2. sz.)

Művelt Nép Könyvkiadó. Katrenko: Fekete arany. (Term. tud. Kiskönyvtár 57. sz.) — Zsdánov: A röntgen-sugárzás. (Természettudományi Kisk. 58. sz.)

Mibe kerülnek a „kis dolgok"?

Egy statisztikus kiszámította — írta Lenin 1913-ban —, hogy ha a kínaiak nemzeti viseletét csak néhány centiméterrel hosszabbítanák meg, Anglia összes textilgyárai egy évre el lennének látva munkával.

Igy mutatott rá Lenin arra, hogy sok kicsi — összegezve — milyen sokra megy.

Nem sokkal a Forradalom után a szovjet kormány elhatározta az orosz ábécé megváltoztatását: többi között eltörölte a teljesen felesleges ú. n keménységi jelet, a „tvjordij znak"-ot, s ezzel lényegesen leegyszerűsítette az orosz helyesírást. Meglepő dolog derült ki A régi helyesírásban majdnem minden harmadik betű egy ilyen „tvjordij znak" volt. 1913-ban 80 millió könyvet adtak ki Oroszországban — az a teljesen felesleges betű 2.5 millió kötetet tett ki.

A „tvjordij znak" jelképévé lett a felesleges pénzkiadásnak, a pazarlásnak, mely ellen komoly hadjárat indult a szovjet gazdasági életben: üzemekben, hivatalokban, kolhozokban Széleskörű mozgalom kezdődött az egész országban a takarékosságra és a belső tartalékok feltárására.

•

A pazarlás elleni harc nem jelent gyertyavégekkel való takarékoskodást, sem azt, hogy a szervezésben mutatkozó, esetleg komoly hibákat ezzel az eszközzel lehet kiküszöbölni! Itt csak arról van szó, hogy a megtakarított grammok együttes mennyisége

tonnamilliókra

rúg, a megmentett percek millió és millió munkaórát tesznek ki.

Az üzemanyag minden vállalat kiadásainak tetemes részét emészti fel: öntödéknél 50, erőműveknél 35, vasútnál 16 százalékát teszi ki az összkiadásnak. A Szovjetunióban termelt szénmennyiségnek átlagban egyharmada esik a vasút, a nehézfémkohászat és az elektromos centrálék szénszükségletére. Ezeknek az üzemágaknak kell tehát leghatásosabban őrködni a takarékos tüzelőanyagfogyasztás felett.

De valóban mindent megtesznek-e a vasutasok a takarékosság érdekében? Késedelmesen indítják a vonatot — feleslegesen fogy a szén. Lassan történik a kirakás, a berakás — újabb tüzelőanyagpazarlás. Néhány vagonnal kevesebbet csatolnak a mozdonyhoz, mint amennyit elbírna — megint csak szén megy veszendőbe.

Pár kiló szén pazarlódik egy fűtő gondatlansága miatt? — Annyi baj — vágjuk rá ilyenkor. Pedig nem is kilókban, hanem grammokban, sőt a gramm tört részeiben kell kalkulálnunk. Tessék ellenőrizni:

A mostani ötéves terv végén a tonnakilométerre eső szénfogyasztás 6.5 százalékkal lesz kevesebb, mint a háború előtt volt. Többszázmillió tonna szén megtakarítását eredményezi ez a racionalizálás.

A forradalom előtt kilowatt-óránkint 1.060 gramm volt a szénszükséglet. 1940-ben ez a mennyiség 596 grammra csökkent, vagyis 16 grammal az Egyesült Államokban elért minimum alá. A Szovjetunióban tovább folytatják azonban a grammokért folyó harcot. Kilowatt-óránként 34 gramm további csökkenést remélnek elérni, ami

3 millió tonna szén

megtakarítását jelenti a jelenlegi ötéves terv folyamán.

•

Mi a helyzet a mezőgazdasági termelésben? A szovjet traktorvezető minden más nemzetiségű kollégájánál jobban ügyel a takarékosságra — de gondossága még tovább fokozható. A gép- és traktorállomás az ország legnagyobb tüzelőanyagfogyasztója és a mezőgazdasági gépek vezetői tudják, hogy a megtakarított cseppek millió tonnákká tevődnek össze.

A rossz dugójú, hibás hordóból percenként elszivárog 1—1 csepp olaj? Semmiség az egész! De 7 csepp már egy grammot tesz ki. Öt nap alatt 1 kiló a veszteség. És két hónap alatt már annyi olaj ment kárba, amennyivel egy hektárnyi területen lehetett volna elvégezni a belakarítást.

Ha a Szovjetunió 250.000 kolhozában minden traktorvezető csak egy kiló olajat takarít meg — 10 000 hektárral több terület megművelésére jut üzemanyag.

•

1947 januárjában a „Párizsi Kommün"-ről elnevezett cipőgyárban.

10.000 pár cipőt

szabtak naponta. A normákat átlagban 50 százalékkal teljesítették túl. Akadt azonban egy szabász, *Vaszilij Matroszov*, aki kijelentette: „Nem a munkások átlagteljesítményéből kell kiindulni! A gyengébb munkaerőknek a legjobbak segítségével kell jobb átlagot elérni tudni. Napi 10.000 pár helyett 12—13.000-t fogunk akkor termelni. Sőt az élmunkások is növelhetik teljesítményüket! Matroszov azt indítványozta, hogy csak a néhány, legjobban bevált szabási módot alkalmazzák, mert így a bőrhulladék erősen csökkenthető. Az eredmény meglepő volt. Egy év alatt annyi bőrt takarítottak meg, amennyiből 80 000 pár lábbelit lehetett gyártani, ami elegendő egy egész város lakói cipőszükségletének fedezéséhez.

•

Sokszor a mindennapi élet apró gondatlanságai vetik vissza a termelést. Átugrunk a szomszédba elkérni az újságot és a villany égve marad. „Ugyis rögtön visszajövök!" A másodpercekből percek lesznek, majd egy negyed-, egy egész óra. Az árammérő pedig forog.

Országos méretben milliókra nőnek ezek az apró pazarlások. És ha nincs is pazarlás: észszerűsíteni mindig lehet.

Milliárdok

takaríthatók így meg.

A szovjet dolgozót éppen az jellemzi, hogy országos viszonylatban gondolkozik. Tudja, hogy milyen hatalmas a takarékosság érdekében mrgindult mozgalom. Ezzel a módszerrel sikerült feltárni a hatalmas „belső tartalékokat" a Szovjetunióban és fokozódó sikerrel eljutni az ötéves terv négy év alatti teljesítéséhez.

MAUPASSANT:

SIMON APJA

Elhangzott a déli csöngetés. Az iskola kapuja kivágódott és a gyerekek egymást taszigálva rohantak kifelé, hogy minél hamarabb az utcán legyenek. De ma nem széledtek el rögtön; nem siettek haza ebédelni, mint máskor, egy-két perc után megálltak, csoportokba verődtek és sugdolózni kezdtek.

Ma reggel ültették be az osztályba Simont, a Blanchotte fiát.

Otthon valamennyien hallottak már Blanchotte-ról. Mindenhol szívesen fogadták, de az asszonyok egymás között csak szánakozó jóindulattal beszéltek róla, — s ez a hang átragadt a gyerekekre is, anélkül, hogy tudták volna, miről van szó.

Simont, a fiát azonban nem ismerték, ő soha nem mozdult ki hazulról, még egyszer sem rohangált velük a kisváros utcáin vagy a folyóparton. Nem is szerették, s most meglepődve és szinte boldogan hallgatták és adták tovább egy tizennégy-tizenötéves kamasz híreit; ez a nagyfiú, úgy látszik, sokmindent tudott és ravaszul hunyorgatott:

— Tudjátok... ez a Simon... ez... hát ennek nincs apja!...

Blanchotte fia most tűnt fel az iskola kapujában.

Hét-nyolc éves lehetett. Kissé sápadt volt, nagyon tiszta, arca félénkségről és némi ügyefogyottságról árulkodott.

Hazafelé indult anyjához; a szanaszét álldogáló csoportokból még mindig sugdolózva, gonosz, kegyetlen gyerekpillantásokkal méregették — látszott, hogy készülnek valamire. Lassan mellé szállingóztak és egészen körülvették. Csodálkozva, zavartan állt közöttük, nem értette: mit akarnak tőle? Az a kamasz, aki lelepleztő őt, s aki most büszkén élvezte a hatást, végre odaszólt neki:

— Téged hogy hívnak?

— Simon — felelte ő.

— Simon... és aztán? Mi a másik neved?

A gyerek zavartan ismételte:

— Simon.

A kamasz rákiáltott:

— Simon... ez így még semmi! Nem hívnak valakit csak Simon-nak!

A kisfiú majdnem sírt már, harmadszor ismételte:

— De Simon a nevem.

A kölykök röhögni kezdtek. A kamasz diadalmasan kiáltotta:

— Látjátok, nincs apja!

Nagy csend támadt. A gyermekeket megdöbbentette ez a rendkívüli, lehetetlen, szörnyű eset — egy fiú, akinek nincsen apja! Úgy néztek rá, mint egy csodára, mint egy szörnyszülöttre; az az öntudatlan megvetés tolult fel bennük, amit odahaza éreztek, ha anyjuk Blanchotte-ról beszélt.

A kis Simon egy fának dőlt, hogy össze ne essék Mintha valamilyen jóvátehetetlen szerencsétlenség szakadt volna rá. Szerette volna megmagyarázni . — de mit is? Nem tudta megcáfolni ezt a rettenetes vádat, hogy nincs apja. Végül ólomszürke arccal, anélkül, hogy meggondolta volna mint mond — feléjük kiáltotta:

— Igenis van!

— Ugyan hol? — gúnyolódott a kamasz.

A kisfiú hallgatott: nem tudta. A gyerekek izgatottan felnevettek. Ezekben a vidéki fiúkban még erősen élt az állati ösztön: ugyanazt a kegyetlen vágyat érezték, mint a baromfiudvar tyúkjai, amikor széttépik maguk közül azt, amelyik megsebesült. Simon hirtelen rászólt egy kisfiúra, aki a szomszédban lakott Az anyja özvegy volt és Simon látta, hogy ő is mindig egyedül van az anyjával.

— Hát te? — mondta. — Hiszen neked sincs apád!

— Dehogy nem! kiáltotta a másik. — Nekem van!

— Hol? — kérdezte Simon.

— Meghalt! — jelentette ki a gyerek büszkén és fenséggel. — Az én apám a temetőben van!

A gonosz taknyosok morogva helyeselték, mintha a temetőben fekvő apa előkelőbbé tette volna társukat, s végkép megsemmisítené a másikat, akinek semilyen apja sincs. A legtöbb kölyök apja komisz fráter volt, részeges vagy tolvaj, durva a feleségével, s ezek a fiúk most mégis közelebb nyomultak Simonhoz, durván lökdösődtek, mintha ők, a törvényesek, meg akarták volna fojtani a szerencsétlent, akit nem védett a törvény.

Az egyik, aki már-már rádőlt, hirtelen kiöltötte a nyelvét és gúnyosan ordítozni kezdte:

— Nincs apja!... Nincs apja!...

Simon mindkét markával belekapott a hajába, vadul rugdosni kezdte a fiú lábát és teljes erejével az arcába harapott. Hatalmas kavarodás támadt. A két verekedőt szétválasztották, majd mindnyájan Simonnak estek, s a kisfiú végül ott maradt a földön, összerugdalva, megtépve, megsebesítve az ujjongó kör közepén. Amikor felállt s gépiesen tisztogatni kezdte lemocskolódott kis kabátját, valaki feléje kiáltotta...

— No, most eredj... — mondd el az apádnak!

Ebben a pillanatban adta fel a harcot. Ezek erősebbek voltak, mint ő, megverték, s még válaszolni sem tudott nekik: igazat mondtak, nem volt apja. Néhány pillanatig dacosan küzdött könnyeivel, torka összeszorult, fuldadozott, majd hangtalanul sírni kezdett, egész teste rázkódott.

Ellenségeit vad öröm kapta el, megragadták egymás kezét, örjöngő jókedvvel körültáncolták Simont, mint az emberevők áldozatukat, s egyre csak ezt üvöltötték:

— Nincs apja! Nincs apja!

Simon hirtelen elhallgatott, szinte eszét vesztette a dühtől. A lába előtt kövek hevertek, sorra felkapta őket és az őrültek erejével hajigálta hóhérai közé. Két-három fiút eltalált, ezek feljajdulva menekültek. A kisfiú arca úgy eltorzult, hogy a többi is megrémült. Gyáván megfutamodtak. A támadók mindig így menekülnek, ha szembekerülnek valakivel, aki végsőkig elkeseredett.

A kis apátlan gyerek egyedül maradt, s ekkor ő is futni kezdett, futott kifelé, a rét felé — egy emlék támadt fel benne, s nyomban utána egy nagy elhatározás. Beugrik a folyóba!

Talán nyolc napja volt, hogy látta: egy szerencsétlen koldus a vízbe fojtotta magát, mert semmije sem volt már. Simon ott állt, amikor kihalászták; és ez a szomorú alak, aki mindig olyan szánalmas, piszkos és csunya volt, most békésen feküdt. A kisfiút meglepte, hogy sápadt arcával, hosszú, nedves szakállával nyitott szemével mennyire megnyugodott volt. „Meghalt" — mondták körülötte. Valaki hozzátette: „Most már boldog!" — És Simon is a vízbe akart ugrani, mint az a szerencsétlen, akinek nem volt pénze; neki apja nem volt.

A víz fölé hajolt és nézte a folyását. Halak villantak ide-oda a tiszta áramlásban, néha felvetették magukat és elkapták a víz színén röpködő legyeket. A kisfiú már nem sírt, figyelmét teljesen lekötötte a halak mesterkedése De ahogy a nagy viharok rövid szüneteiben hirtelen szélrohamok ropogtatják meg a fákat s máris továbbrohannak és elenyésznek, benne is éles fájdalommal támadt fel az elhatározás: „A vízbe fojtom magam, mert nincs apám!"

Jóleső meleg volt. Az enyhe nap átlangyosította a füvet. A víz tükörként ragyogott, Simon most boldog volt, a könnyek után elbágyadt, aludni szeretett volna, itt a fűvön, a melegben.

Egy kis zöld béka ugrott a lába elé. Meg akarta fogni. De a béka továbbugrott. Erre utána vetette magát, — háromszor is elhibázta. Végre mégis elkapta egyik hátsó lábát, nevetnie kellett, hogyan ficánkolt a kis ostoba, — szabadulni akart. Megfeszítette vastag combjait, majd hirtelen kilökte mindkettőt, mint két merev rudat; aranykarikás szeme egészen nekimerevedett s első lábával úgy csapkodott a levegőben, mintha keze volna. A kisfiúnak a békáról egy játékszer jutott eszébe; a cik-cakban egymáshoz szegezett, keskeny falécek, amelyek hasonlóképpen mozgatták a rájuk illesztett kis katonákat. A lakásuk is eszébejutott, majd az édesanyja, megint nagyon szomorú lett és újra sírni kezdett. Megremegett; letérdelt, imádkozott, mint este, elalvás előtt. De imáját nem tudta befejezni, mert a zokogás megint annyira elővette, hogy a teste szüntelen görcsökben rángott. Már nem is gondolkodott, a világ elhomályosult körülötte, teljesen átadta magát a sírásnak.

Hirtelen súlyos kéz ereszkedett a vállára.

— Miért vagy annyira elkeseredve, öregem?

Simon hátrafordult. Magas, erős munkás nézett rá jóságosan. Hullámos fekete haja s ugyanilyen szakálla volt A kisfiú szeme és torka tele volt könnyel.

— Megvertek .. — mondta. — Megvertek... Mert én... mert nekem... nincs... apám!...

— Ugyan! — mosolygott a férfi. — mindenkinek van apja.

De a gyerek gyötrődve, fuldokolva ismételte:

— De.. nekem.. nincs!

A munkás elkomolyodott: megismerte Blanchotte fiát. Csak nemrégi-

Erős János

Gáli József mesejátéka az Uttörő Színházban

Önkényesen mesélni a legkönnyebb, mert a mese túlnő a valóság tényein és a logika szabályain. De jól és szépen mesélni a legnehezebb, mert az igazi mese álomszövésű, lenge anyagát az élet színeiből szőtt hímzés teszi tetszetőssé a szív számára s a logikai képtelenségeket a valóságot tükröző szimbolikán át fogja fel az értelem. Az igazi nagy mesemondók a realizmusnak is mesterei voltak: az élet apró, tapintható tényeiből építették fel fündökletes légváraikat. Elég Andersen életízű meséire utalni, vagy a színpadon *Shakespeare* és *Vörösmarty* játékos és merész képzeletének alkotásaira, amelyeket éppen olyan erős és biztos szálak kötnek a földhöz, mint minden korszak és minden földrész népmeséit.

Gáli József most bemutatott mesejátéka a jófajta, erőteljes és igaz mesék családjába tartozik s éltető nedveit a magyar népmesék dús tehetségéből szívja. A fiatal szerző jó ösztönnel választotta témáját és ha a helyenként mutatkozó irodalmi reminiszcenciák helyett jobban bízik gazdag képzeletében, műve még kerekebbre és szebbre formálódott volna. A történet a napfényes Erdőország lakóinak boldog életét állítja szembe Jégbirodalom gonosz, ártó erőivel. Az ötlet szerencsés, a szimbólum megkapó és a meseszerű keret erőltetés nélkül fogja át életünk reális problémáját: hogyan fenyegetik a pusztítás és rombolás megszállottjai a derűs, boldog élet építőinek munkáját. A mesejáték kissé vontatott első felvonása után magasba lendül, szabadon szárnyal az író képzelete és úgyszólván minden mozzanatot telít az igazi nagy mesék örökszép izgalma. Erdőország megtámadásától kezdve egészen addig, míg Erős János legyőzi a hétfejű sárkányt, diadalt arat Jégbirodalom pusztító hatalmán.

Üdítően szép, szívhezszóló képek peregnek le közben, a mesejáték három felvonásán, tizenegy jelenetén át. A boldogság várát építik Erdőország lakói, de éppen gazdag és szép életük hívja ki Jégbiroda.om urainak gonosz dühét. Első támadásuk kudarccal végződik, de nem hátrálnak, hanem új eszközöket eszelnek ki. A Nap is az erdőlakók szövetségese és éppen ezt az életadó, tüzes golyót akarják lelopatni az égről, mégpedig Erős Jánossal. Hiába építenek azonban óriástornyot és hiába cserélik ki a törbecsalt Erős János szívét jégszívre — minden fondorlatuk csődöt mond, mert János szereti népét, hazáját és mátkája szívében, népe kovácsolta tüzes karddal a kezében erőtvesz a gonoszon. *Aki szereti a hazáját, az erős és legyőzhetetlen* — ilyen egyszerű és igaz szavakkal tárja János Erdőország népe elé a győzelem titkát. Szívbeli mátkájával lakodalmat ül és népével együtt tovább építi a boldogság várát.

A történet elmondásával megközelítően sem lehet érzékeltetni a meseerdő zúgását-zsongását, amely helyenként a költészet legtisztább hangjain szól hozzánk a színpadról. Erdőországot emberek lakják, de szövetségeseik a természet erői, a fák, a Nap, az állatok is. Fenyőágacska, Ezerjófű, Medveapó, Nyusziposta, Forrásanyó, Sasmadár és sok más megszemélyesítés tanuskodik az író leleményéről, emeli a mesejáték hangulatának báját. Erdőszépe, Erős János és Erdőőrlése pedig meseszerűségükben is mintha a magyar népből, valamelyik magyar faluból kerültek volna a mesejáték képzeletbeli tájaira. Ugyanilyen sokrétű Jégbirodalom lakóinak ábrázolása. Az együgyű Jégkirály, a gonosz Fagyminiszter, Szélvész herceg, Hóvihar asszony, Jégeső gróf, Dermesztő — a nevek mindent elmondanak. A két világ összecsapásából természetesen az Erdőlakók kerülnek ki győztesen, mert nemcsak a költői igazságszolgáltatás, hanem az élet törvénye szerint is a jó erősebb a gonosznál, az életnek győznie kell a halálon, s akik szeretik népüket, földjüket, meg tudják védeni magukat az ellenük törő erőkkel szemben.

Az *Uttörő Színház* hivatásához méltó feladatot teljesített az új, magyar mesejáték bemutatásával. *Horváth* Jenő rendezése sok finom részlet művészi kidolgozásával csillogtatja értékeit, egész szépségét. Minden kép színes és mozgalmas s a színészek is szívvel-lélekkel benne élnek a mesében. A rendezés és a színészi munka hibátlan összhangolásának eredménye, hogy a költői játék egyaránt megragadja a gyermekek és a felnőttek képzeletét s a közönség gyönyörködtető élménnyel gazdagodva hagyja el a színházat. *Szabó* Sándor daliás egyszerű és természetes Erős János szerepében, a falu legderekabb legénye, akiből mesehős lesz. Méltó társa *Örkényi* Éva, mint Erdőszépe, aki szerelmes szívével lelkesíti János hazaszeretetét és erejét. *Győző* László, az öreg Erdőbölese szerepében a magyar parasztlemplos nyugalmáról ad hiteles képet, *Géczy* Dorottya, *Sebők* Margit, *Dömsödi* János, *Halasy* Mariska, *Sallai* Kornélia és Erdőország többi lakója a derűs, boldog élet skálaján szólaltatnak meg egy-egy csengő hangot. Jégbirodalom sivárságát, gonosz hatalmát testesíti meg *Komlós* Vilmos, mint a hatalmát féltő bárgyú Jégkirály, *Gáli* József, a Fagyminiszter (csak a kosztümje stilustalanul reális), *Apor* Noémi, mint félelmetesen groteszk Dermesztő, továbbá *Pálfalvi* Éva, *Ascher* Oszkár, *Greguss* Zoltán vérfagyasztó sárkányordításával, a manók és jégóriások csapata, *K. Boócz* István pompás díszletei feledtetik a kis színpad szűk keretét, igazi mesebeli hangulatot és távlatokat teremtenek. A jelmezek színes sokféleségee ugyancsak K. Boócz gondosságát dicséri. *Sárközi* István kíséretzenéje derűjében és bizarrságában egyformán alkalmazkodik a mesejáték hangulatához. A szép táncokat *Ligeti* Mária tanította be.

Az Uttörő Színház elismerést érdemlő munkát végzett a fiatal magyar szerző költői mesejátékának bemutatásával s az „Erős János" kétségtelenül nagy sikert fog aratni a gyermekek és a felnőttek körében.

Gyenes István

AZ OPERÁBAN

Verdi-hét. Nagy sikere volt a *Simone Boccanegrának*, amelyet igen jól vezényelt *Varga* Pál. A női főszerepet a Bulgáriából most hazatért *Rigó* Magda énekelte, a férfiszerepek sorát *Székely* Mihály, *Jámbor* László, *Simándy* József, *Faragó* András látta el. A *Trubadurban* *Wargha* Livia, *Palánkay* Klára, *Laczó*, *Svéd*, *Bencze* együttese kapott sok tapsot *Ferencsik* vezényletével. A pénteki *Traviata* után a régen hallott *Otello* szerepel műsoron s vasárnap a *Rigoletto* felújítása fejezi be a *Verdi-hetet*.

•

Kerekes János, az Operaház üzemi bizottságának elnöke felgyógyult betegségéből. Most fejezi be darabját, amellyel ezúttal először mutatkozik be nagyszínpadon, mint operettszerző. A *Fővárosi Operettszínház* soronkövetkező darabjának zenéjét ugyanis *Kerekes* János írja *Bródy* Tamással, a *Palotaszálló* kettőjük muzsikájával kerül színre. Az újdonságot ebben a hónapban mutatják be.

•

Az Operaház kórusának egyik legidősebb tagja *a hetvenéves Hegedüs Armand*. Korát megcáfolva, kimüvelt, érces basszusa ma is erőteljesen zeng. Az érdemes énekes *február 16-án* jubilálja, hogy ötven évvel ezelőtt megkezdte pályáját a régi *Népszínházban*. Annakidején *Blaha Lujzával* egy színpadon szerepelt. Mindig karénekes volt, a kórus egyik legképzettebb, legmegbízhatóbb tagja. *Negyven évet töltött el az Operaház kórusában. Hegedüs* Armandot jubiláris ünneplésben részesíti az Operaház.

A BATUMI SZTRÁJK címmel bemutatja a rádió *Dadiani Sztálin-díjas színművét*, amelyet *Várkonyi* Zoltán alkalmazott rádióra. Főbb szereplők: *Gáti* József, *Gábor* Miklós, *Gózon* Gyula, *Pándi* Lajos, *Rajczy* Lajos, *Ujlaki* László, *Makláry* János, *Balázs* Sámu, *Tapolczai* Gyula, *Ráday* Imre, *Ascher* Oszkár, *Ungvári* László, *Ferrari* Violetta, *Orsolya* Erzsi. A rádió *kedden* este 8.15 órakor játssza. *Szombaton az Igéret földje* című játékot adják elő. Összeállította *Baróti* Géza. Vasárnap délelőtt 11.25 órakor a *Rádiózenekar* játszik *Lehel* György vezényletével. Közreműködik *Antal* István (zongora) és *Ney* Tibor (hegedű). Liszt A-Dur zongoraversenye, Bartók I. rapszódiája után *Farkas-Furfangos diákok* című új szvitjét mutatják be. Ugyancsak ezalkalommal játssza először nagy zenekar a rádióban *Sugár Táncsvitjét*. A rádiómatinét *Ránki Kardtánca* fejezi be.

A Szovjet Filmhét diadalmas mérlege

Múlt vasárnap, a mozik utolsó előadásával befejeződött a világ élenjáró és leghaladóbb filmművészetének, a *szovjet filmnek ünnepi hete Magyarországon*. A negyedik alkalom volt ez hazánkban, amikor a magyar nép az ünnepélyes előadások, reprezentatív műsorok, változatos programmok díszes során keresztül tarthatott szívet-lelket erősítő seregszemlét a szovjet filmmesterek munkássága felett. A szocializmust építő tömegek és a szocializmus igazságával telített film *hatalmas találkozója* volt ez a Szovjet Filmhét; olyan ünnepi találkozó, melynek alkalmával hazánkban ezideig *még soha nem látott dolgozó-tömegek mozdultak meg*. A látogatottság egy már rendelkezésre álló számadatban kifejezve azt mutatja: *Budapesten több mint félmillió néző fordult meg a moziban január 21—28 között, a Szovjet Filmhét alkalmával.*

Ez a rendkívüli siker újabb *jelentős állomása* annak a diadalútnak, melyet a szovjet film Magyarországon megtesz. *Fényes győzelem*, mely a felvilágosításért, a múlt csökevényei, az előítéletek, a megrontott ízlés ellen folyik a film területén is.

A siker már az előkészületek során megmutatkozott, ahogyan a dolgozók előre biztosították jegyeiket, ahogyan résztvettek a mozik díszítésében, ahogyan nemesen versengve akarták *mind erősebbé, ragyogóbbá tenni az ünnepi hét fényét*, bensőjük igaz vágya szerint. Amíg 1950 folyamán 300 vidéki filmszínház mellett 430 falu keskenymozija vett részt a Szovjet Filmhét ünnepségeiben, addig idén *1112 falusi mozi* ünnepelt együtt a vidék és főváros filmszínházaival.

A szombatesti díszelőadásokon, majd vasárnap és hétfőn már mintegy *65.000 dolgozó* látta Budapesten a filmhét négy bemutatott játék- és két dokumentációs filmjét. Tehát egyedül *az új filmeknek 65.000 nézője* volt az első két napon, a fővárosban. Vidékről hasonló jelentések érkeztek. Sok helységben már a megnyitó előtt egy héttel *elkeltek* a jegyek, vasárnap *külön matiné-előadásokat* kellett beiktatni a dolgozók kívánságára, így volt ez a városokban és kicsiny falvakban egyaránt. Csütörtöktől *a Szovjet Filmhét iránt napról napra fokozódott az érdeklődés az egész országban*. Budapesten csak az új filmeknek *közel 120.000 nézője* volt szerda estig; *Csepelen*, a Táncsics-moziban, egész hétre elfogytak *„A nagy hazáért"* jegyei, sok rendkívüli előadást kellett rendezni az *ifjúság részére* és volt nap, amikor *reggel 8 órától késő estig* játszott a mozi. *Debrecenben* kedden és szerdán *10.000 nézője* volt az ünnepi filmeknek. *Békéscsabán* kedden, egyedül az Apolló-moziban, *ezernél többen* látták a *Titkos megbízatást*, a kaposvári Városi-moziban 3000-en a *Bátor embereket*. Több helyen előfordult, hogy a közönség, — mint a jelentés szól — *„egyszerűen nem volt hajlandó tudomásul venni, hogy már nincs hely a moziban."*

Új filmet és reprizfilmet, az ünnepi hét *valamennyi műsorát*, így fogadta a közönség. Így született meg Budapesten a nézők *több mint félmilliós* tömege egyetlen hét alatt és vidéken akkora látogatottság, mely — bár a végső számjegyei ennek még nem alakultak ki — *lelkesedés és méretek tekintetében sokkal* „*messze felülmúlta a fővárosét is*".

A siker, a győzelem titka, egyként rejlik a dolgozók tanulnivágyó *értelmében* és a szovjet film alapvető *tényegében*, a dolgozók *szívében* és a szovjet film magasrendű *művészetében*. Részletezve ezt, három mondatban így fejthetjük meg a titkot: 1. a szovjet film elsőrendűen és elsőrangúan *a nép művészete*, a népből fakad, a népért készül, a néphez szól, a népnek ad eligazítást mindennapi problémáihoz; 2. a szovjet film elsősorban a *szovjet népet*, a *szocialista igazságot* és *a fejlődést* mutatja; a szovjet multban tehát a *mi jelenünket*, a szovjet jelenben a *mi jövőnket* látjuk, erre pedig minden magyar dolgozó kíváncsi; 3. a szovjet film mély eszmei tartalommal párosult magasszínvonalú művészetéhez ma már a magyar dolgozók tűnyomó többsége *hozzájelődött*, röviden: ma már *értik* Magyarországon a szovjet filmet, ezért — s ez a döntő — *szeretik* is. Népszerű lett a szovjet film a magyar dolgozók előtt, barátjává, tanítójává, harcostársává — *sajátjává* vált a dolgozóknak.

De a siker fényénél rá kell mutatnunk az *ünnepi hét szervezőinek nagy munkájára* is és arra, hogy ebben az odaadóan végzett munkában hiba csak elenyészve akadt. Ez a siker megnyilvánul még jelenleg is *a dolgozók hatalmas visszhangjában* szintén: sok örömteli levélben, a fejlődést tükröző felszólalásokban, melyekben a dolgozók nyilatkoznak az ünnepi filmek hatása alatt.

Színházak szombati műsora

Operaház: Otello (Nyéki—Eötvös—Dobsa-bérlet, 7). — **Nemzeti:** Ljubov Jarovája (fél 7). — **Városi:** János vitéz (7). — **Magyar:** Ármány és szerelem (NKO XIII., 7). — **Madách:** Liliomfi (7). — **Belvárosi:** Üzenet az élőknek (7). — **Fővárosi Operett:** Aranycsillag (7). — **Vidám:** Zűrzavaros éjszaka (Udvarhelyi-bérlet, 7). — **Ifjúsági:** Az apák ifjúsága (Salamon-bérlet, 7). — **Uttörő:** Erős János (fél 4). — **Bartók-terem:** Fúvósötös (Muzsika, 8). — **Állami Bábszínház:** A nyúl meg a kandúr (3, 5), Szilárparádé (fél 8). — **Fővárosi Varieté:** Jó reggelt Budapest (fél 8). — **Kamara Varieté:** Akinek nem inge... (7). — **Rádió:** Csavargók (Kossuth, 14.30), Aranycsillag (Petőfi, 19.20).

— Ha nem akar... visszamegyek és beugrom a vízbe!

A férfi tréfával próbálta megoldani a helyzetet s nevetve mondta:

— Hát miért ne akarnék?

— Akkor mondd meg, hogy hívnak — makacskodott a gyerek. — Mondd meg a nevedet, hogy felelni tudjak nekik!

— Philippe vagyok — felelte a férfi.

Simon néhány pillanatig hallgatott, jól meg akarta jegyezni ezt a nevet, azután egészen megnyugodva tárta ki feléje mindkét karját:

— Hát akkor te vagy a papám, Philippe!

A munkás magasba emelte a kisfiút, gyorsan két csókot nyomott az arcára s nagy léptekkel már ment is.

Amikor a gyerek másnap belépett az osztályba, komisz röhögés fogadta; tanítás után a kamasz újra akarta kezdeni, de Simon úgy vágta fejéhez a kész mondatot, mint egy követ:

— Az apámat Philippe-nek hívják!

Gyönyörködő üvöltés harsant fel minden oldalról:

— Ki az a Philippe? . . . Miféle Philippe? . . . Hol szedted ezt a a Philippe-et?

Simon nem felelt nekik; hitében megingathatatlanul, kihívó pillantással nézte őket, készen arra, hogy bárhogy megkínozhatják, de nem futamodik meg előlük. A tanító szabadította ki, békén hazamehetett anyjához.

Az elkövetkező három hónapban a nagydarab Philippe gyakran ment el Blanchotte háza előtt, és néha-néha, amikor az asszony az ablaknál várt, nekibátorodott s megszólította. Blanchotte udvariasan felelt neki, mindig komoly maradt, sohasem nevetgélt vele és nem engedte be a házba. Mégis — hiszen minden férfi ostoba — olyasfélét gondolt, hogy az asszony néha elpirul, amikor vele beszél.

De olyan nehéz az elveszített jóhírt visszanyerni; s ha sikerül is, nagyon törékeny. Hiába volt Blanchotte gyanakvó és tartózkodó, máris feecegtek róla.

Simon azonban nagyon szerette újonnan szerzett apját, majdnem minden este, amint a munka befejeződött, sétára indult vele. Minden nap szorgalmasan járt az iskolába és osztálytársaival nagyon önérzetesen viselkedett, soha nem felelt nekik.

De az a nagy kamasz, aki először megtámadta, egyszer megint csak odaszólt neki:

— Hazudtál, fiam! Nincs apád, nem is hívhatják hát Philippenek!

— Miért ne volna? — kérdezte Simon izgatottan.

A kamasz a kezét dörzsölte.

— Mert ha volna, férje lenne az anyádnak.

Simont megzavarta ez a helyesnek látszó érvelés, de azért így felelt:

— Mégis csak az apám!

— Hát lehet . . . — mondta a kamasz röhögve —, de azért nem egészen.

A kisfiú lehajtott fejjel, tünődve ment az öreg Loizon kovácsműhelye felé, ilt dolgozott Philippe.

Ezt a kovácsműhelyt sűrűn körülvették a fák. Bent nagyon sötét volt, csak az óriás tűzhely vörös fénye világította meg hatalmas lobbanásokkal az öt, mezítelenkarú kovácsot, akl sikettlő csattogással verte az üllőt. Álltak, vöröslöttek, mint az őrdögök, szemüket az izzó vasra szögezték, amelyen éppen dolgoztak; nehézkes gondolatok együtt járták az emelkedő és lehulló kalapáccsal.

Simon észrevétlenül lépett be, gyengéden meghúzta barátja kabátját. A férfi hátrafordult A munka hirtelen megszakadt, valamennyien figyelmesen odanéztek. Ebben a szokatlan csendben szárnyalt fel Simon törékeny gyerekhangja:

— Idehallgass, Philippe! A Michaud-fiú azt mondta ma, hogy te nem vagy egészen az apám.

— Már miért ne volnék? — kérdezte a kovács.

A gyerek ártatlanul felelte:

— Mert nem vagy a mama férje.

Senki nem nevetett. Philippe, a kovács, az üllőre támasztotta a kalapácsot, s fejét hatalmas kezére hajtva elgondolkozott. Négy barátja nézte, s az óriások között a kis Simon szorongva várt. Végül az egyik kovács — mintha csak mindnyájuk gondolatát mondta volna ki — Philippe-hez fordult:

— Pedig az a Blanchotte rendes, jó lány, és tisztességes is, ha meg is járta . . . Jó felesége lenne egy becsületes férfinak!

— Igaz! — hagyta rá a másik három.

A kovács folytatta:

— Aztán az ő hibája-e, hogy elbukott? Azt mondták neki, feleségül veszik . . . . Hány asszonyt ismerek, akit ma mindenki tisztel és ugyanazt tette . . .

— Ez is igaz! — felelte kórusban a másik három.

Az első tovább beszélt:

— És mennyit kínlódhatott, szegény, amíg egyedül nevelte a gyerekét! Mennyit sírhatott, soha nem jár sehová!

— Igaz, igaz! — helyeseltek a többiek.

Csak a fujtató lihegése hallatszott, amint a tüzet élesztgette. Philippe hirtelen Simonhoz hajolt.

— Menj haza, mondd meg a mámádnak, hogy ma este beszélni szeretnék vele.

És vállánál fogva kitette a gyereket.

Visszafordult munkájához; az öt kalapács egyszerre zuhant le az üllőre. Késő estig verték a vasat, erővel, hatalmasan, vidáman. De ahogyan ünnepnapokon a székesegyház nagy harangjának zengése kiválik a többi harang szavából, Philippe kalapácsa is túlharsogta a másik négyet, amint óriási csattanással másodpercenként le-lecsapott. Kigyúlt szemmel, szenvedélyesen dolgozott, valóságos szikmozdonban állt.

A csillagok már a magasban fényleltek, amikor kopogott Blanchotte ajtaján. Vasárnapi ruháját öltötte magára, tiszta inget vett, s még a szakállát is megfésülte. A fiatal nő megjelent és zavartan mondta:

— Nem illik éjszaka jönni . . .

A kovács felelni akart valamit, de csak dadogott és zavartan állt előtte.

— Megértheti, hogy nem szeretném, ha megint a szájukra vennének — tette hozzá az asszony.

Most hirtelen megszólalt a férfi:

— Mit árthatnak magának, ha a feleségem lenne?

Semilyen válasz nem jött, de mintha azt látta volna: a sötét szobában valaki meginog. Gyorsan belépett s a kis Simon, akit már lefektettek, egy csók bizonytalan neszét hallotta. Majd néhány szót, anyja halk szavait. Ekkor váratlanul azt érezte, hogy barátja a magasba emeli: Herkulesi karjában tartotta és ezt kiáltotta:

— Megmondod a fiúknak, hogy Philippe Remy, a kovács az apád, aki mindenkinek meghúzza a fülét, ha bántani mer tégedet!

És másnap, amikor már mindenki az osztályban ült, az első óra előtt, a kis Simon felállt, sápadt volt és az ajka remegett, de csengő hangon kiáltotta:

— Az én apám Philippe Remy, a kovács! És azt mondta, hogy mindenkinek meghúzza a fülét, aki bántani mer engem!

Most aztán senki nem nevetett. Jól ismerték Philippe Remy-t, a kovácsot, — ez aztán olyan apa volt, akire mindenki büszke lehetett.

(1881.)

Köpeczi Bócz István

illusztrálta az alábbi

tankönyvet

(Dévai Jenő): Angol

könyv a 8. osz. számára.

Bp. 1948. VKM kiad.

173 l.

MŰEMLÉKEK

ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

„TIMUR ÉS CSAPATA" // AZ IFJÚSÁGI SZÍNHÁZ KAMARASZÍNHÁZÁNAK BEMUTATÓJA

Timur Garájevnek, a bátor és ugyanakkor rezdülékenyen gyöngéd lelkű szovjet pionírnak és nemes romantikától átfűtött csapatának történetét — Arkágyij *Gajdár* híres regényéből — már a magyar fiatalok is jól ismerik. A regényen kívül egy nálunk is bemutatott szovjet film ugyancsak Timurékat választotta hőseinek.

AVGYEJEV SZÍNMŰVE

Tehát most már harmadik irodalmi műfaj, amelyen keresztül ifjúságunk tanulhat és gyönyörködhet e *13—14 esztendős szovjet emberek* változatos és izgalmas kalandjaiban. A színmű megtartja azokat a kiegészítésekkel, amelyekkel a film gazdagítja a regényt; elsősorban azt, hogy a néző a Nagy Honvédő Háború kitörésének napján búcsúzik Timurtól és csapatától, s a csapat eddigi cselekedeteinek alapján már érzi, már látja azokat a jövőbeni hőstetteket is, amelyekre ezek a pionír ifjúgárdisták képesek. Gajdár — aki a Nagy Honvédő Háború legelején halt hősi halált — természetesen nem érzékeltethette konkréten *ennek a nagy erőpróbának* a távlatát, a film és a színmű ilyenirányú továbbfejlesztése mégis a legtermészetesebben hat, mert Gajdár olyan szovjet gyermekekről írt művében, akiket a pionírszervezet s az egész szovjet társadalom arra nevelt, hogy merészen győrjenek le *minden megpróbáltatást*, hogy a bátorságot, a helytállást, a leleményességet állandóan fejlesszék magukban.

Az első két felvonás például csupán egészen jelentéktelen vonatkozásokban tér el a harmincas évek közepén írott regénytől s mégis, a Moszkva melletti üdülőhely idillikus környezetében, az almatolvajokkal vívott küzdelem gyermekesnek látszó körülményei között, a padlásra szerelt »csatahajó«-ban is megérezzük és meglátjuk, hogy itt ugyanazokról a fiatal szovjet hősökről van szó, akiket az *»Ifjú gárda«*, a *»Zója«* és más szovjet színművek egy-két esztendővel később, katonanavagy partizánruhában, a nagy erőpróba kellős közepén mutat be. Timurnak csupán a nagybátyja előtt való igazságtalan szégyenkezést kell vállalnia, amiért nem hallandó elárulni csapata »titkát«. De mind a regényből, mind ebből a színműből érzékletesen és művészien derül ki, hogy ez a titok nem az indiánosdi-játék üres, öncélú titkolódzása, hanem sokkal több annál. Biztosak vagyunk benne, hogy Timur később, az SS-hóhérok karmaiban sem árulja el majd a valóban fontos és közérdekű titkokat, hogy Szima a nehéz, nagy, »felnőtt« harcokban is ugyanolyan leleményességet és óvatosságot tanusít majd, mint itt, a Kvákinnak, a »gyümölcseskertek reményé«-nek nevelése körüli eseményekben s hogy maga az alapjában bátor és tehetséges Kvákin is hőssé lesz majd, mert társai segítségével végleg megszabadul a hetvenkedés, könnyelműség, kalandor-romantika emésztő csökevényeitől. Hősökről szól tehát ez a színmű, bár a boglyashajú Kolja álmosságában beleül a vizesdézsába, bár a kis Zsenya kalandja Caesarral, a túlságosan is éber házőrzőkutyával tizperces kacagásban tartja a nézőteret, bár a gyermekdedségek, a mulatságos és kevésbbé mulatságos fogyatékosságok még Timur csapatának tagjaiban is fellelhetők, hát még a Kvákin csapatához tartozókban! Dehát a hős nem pattan ki teljes fegyverzetben Zeus homlokából s az ifjú hőst nem az különbözteti meg a nem hősi ifjútól, hogy nincs benne semmi ifjonti vonás! Avgyejev nagyon jól megértette Gaidár regényének lényegét, amikor a Nagy Honvédő Háborúban való jövőbeni helytállást világosan érzékeltetve, érintetlenül hagyja Timur egyéniségének gyermekes, kamaszos jellegzetességeit, s azt a kedves, enyhén pajkos derűt, amely Gajdár stilusát annyira jellemzi.

AZ IFJÚSÁGI SZÍNHÁZ,

amelyet az *»Új ember kovácsa«* és a *»Zója«* kapcsán jogos bírálat ért a helyenként túlpatetikus rendezésért s a nem legjelentősebb, hanem leghatásosabb részletek hangsúlyozásáért, a »Timur és csapatá«-t helyesen, Gajdár és Avgyejev szellemében hozta színpadra. A rendezés — *Kamarás* Gyula munkája — még nem szabadult ugyan meg teljesen attól az Ifjúsági Színházi »hagyomány«-tól, hogy egyes hatásos jeleneteket, mondatokat szinte lassított filmszerűen ismételnek s rágnak a nézők szájába (például, amikor a csapat felsorakozik Alekszandrov ezredes előtt, tiszteleg), de általában megtalálta annak a hangnemnek, annak a stilusnak színpadi kifejezését, amelyben Gajdár művét megírta s amelyben Avgyejev továbbfejlesztette, gazdagította Gajdárt. Az olyan jelenetek, mint amikor a kis Zsenya önfeledten játszani kezd a Timurék »titokzatos« holmijaival felszerelt padláson, amikor egy özvegyasszony átadja piciny gyermekét Zsenyának, hogy vigyázzon rá, amikor Kvákin és furcsa alvezére, »Figura« kezet fognak Timurral — sokáig emlékezetünkben élnek majd. Az Ifjúsági Színházban sok baj volt eddig a tömegjelenetekkel, a kisebb szerepek megformálóinak kidolgozatlan, gondatlan játékával. Az ezen a téren bekövetkezett javulást nemcsak Timur, hanem Kvákin csapatának néma szereplőin is lemérhetjük. (Öltözékük kiválasztása azonban nem a legelhelyesebb. Itt könnyelmű, lusta, szeleburdi és rendetlen fiúkról van szó, de nem lumpenproletár csavargókról. Néhány »Kvákin-fiú« öltözéke inkább a »Csoda Milánóban« című filmbe illene, mint ebbe a színdarabba.) Timur és Kvákin szép jelenetét a parkban (»Van-e láng a te szívedben, Kvákin?...«) a rendezés megóvta a szentimentalizmustól, de a rendezés feladata *is*, hogy Timur alakítója — *Gombos* Katalin — még emberibben, még természetesebben mondja el megragadó szövegét.

Elsősorban azonban természetesen *Gombos* Katalinon múlik, hogy necsak a parkbeli jelenetben, hanem az egész darabban azt a Timurt hozza elénk, akit egyes jelenetekben — például amikor megérkezik motorkerékpáros útjáról — helyesen sikerül megragadnia. Vannak viszont olyan jelenetek, amikor a fiatal színésznő félreérti, amit pedig a szerep, sőt a rendezés is világosan elétár, s a kedves, bátor, gyengéd Timurból fennköltt, s kissé nagyképű figurát farag. Milyen jó lenne például a padlásbeli munkaelosztás jelenete, ha Gombos Katalin nem rína ki az egész együttesből azzal a merev »átszellemültség«-gel, amely semmiképpen sem alkalmas arra, hogy Timurnak a többiek közül kiemelkedő egyéniségét jelezze?! Gombos Katalin több régi szerepében, sőt e darabon belül is bebizonyította, hogy tehetséges és tudatos színész, jó lenne hát, ha egyszerűbben, emberibben, s — a szó jó értelmében — »srácosabban« ábrázolná Timur Garájevet. *Lengyel* Erzsi Zsenya alakjának megelevenítéséhez sokat köszönzött saját *»Pányuska iskolája«-beli* alakításából, ami persze önmagában egyáltalán nem baj. Lengyel Erzsi ügyesen, ötletesen, helyenként bravúrosan oldotta meg feladatát (példának okáért a padláson való jelenetben) de mintha időnként megfeledkezne arról, hogy *Zsenya és Pányuska között két év korkülönbség van*, hogy Alekszandrov ezredes kisebbik leánya »már« tizenhárom esztendős. Egyetlen perce sincs, amikor unalmasnak vagy szürkének lehetne nevezni, de Lengyel Erzsinek ez az alakítása mégsem elégíti ki teljes mértékben a nézőt. Több elmélyülésre volna szükség; a kislány hallatlanul kedves és érdekes *mozgásának* visszaadásán túl, a kislány hallatlanul kedves és érdekes *érzéseinek és gondolatainak* érzékeltetésére is! Zsenya nővérének, a 20 esztendős Olgának szerepét *Horváth* Júlia játssza, formailag — »korrektül«, de szín, érzés, átélés nélkül. Kétségtelen, hogy ez a szerep a színműben kevésbbé sikerült, mint a regényben, de Horváth Júlia vajmi keveset adott hozzá »a magáéból«. A leányok édesapjának, Alekszandrov ezredesnek fontos szerepében *Szakáts* Miklóst láttuk. Szakáts nem értette át eléggé ennek a szovjet tisztnek igazi egyéniségét, aki nemcsak Zsenya és Olga apja, hanem Timur, sőt Kvákin csapatának is. Zavart az is, hogy Szakáts maszkja szerepéhez túl fiatalos. (Amikor Olgával beszél, nem az a benyomásunk, hogy egy apát látunk leányával, hanem egy házaspárt.) Georgij Garájev mérnök — Timur szigorú nagybátyja és Olga vidám udvarlója — *Somogyváry* Rudolf játékában öltött testet a színpadon. Határozott fejlődés tapasztalható Somogyváry eddigi ilyenirányú alakításaival szemben; Garájev mérnöke derűs, rokonszenves, emberi figura. De azért jó lenne, ha Somogyváry teljesen megszabadulna már az idejétmúlt, a Garájev-szerű szerepekben ellentmondásként ható régi »bonvivanti« vonásoktól! A »felnőtt« szereplők közül meg kell még említenünk *Pethes* Sándor rövid felvillanásában is hatásos doktorát és *Létai* Kári ízes tejesasszonyát.

Timur csapata gazdag egyéniségekben, jellemekben.

A RENDEZÉS

alkalmat adott e különböző fiúprofilok gondos megrajzolására. Megismerjük az óvatos, okos Szimát, *Szentirmay* Éva gondos, igen rokonszenves alakításában, *Loránd* Hanna érdekes, kissé rendetlen és álomszuszék, de gyémántszívű Koljá-ját, *Sebők* Margit bátor és határozott (helyenként a szövegnél is határozottabb) Gejkáját, s *Thurzó* Margit, *Elek* Zsuzsa keveset beszélő szerepeikben is hiteles csapattagokat ismertetnek meg velünk. Kvákint, ezt a furcsa, bonyolult, individualizmustól megfertőzött, de nevelhető kamaszt *Rákosi* Mária bensőséges átéléssel ábrázolja; nemcsak Kvákin külső tulajdonságainak életrekeltésére törekszik, hanem *a »Kvákin-probléma«*, a nevelés és a nevelhetőség problémájának megláttatására. Alvezérét, a »Figurá«-nak csúfolt Pjotrt *Békés* Itala mindvégig bravúrosan formálja meg. Az előadás egyik legnagyobb hatású jelenete, amikor a tegnapi rosszcsontnak az a kitüntetés jut osztályrészül, hogy kezet fogjon Timurral, akit időközben megtanult tisztelni és becsülni. S zavarában, izgalmában úgy hajol meg, mint egy egykori kettőskönyvelő a vezérigazgató úr előtt. E bravúros és hatásos alakításon is van azonban javítanivaló, mégpedig — *éppen a bravúrosság rovására!* Figura kevésbbé elvetemült, kevésbbé patológikus lélek, mint ahogyan azt Békés Itala — a túlhajtott bravúr kedvéért — mutatja. A szovjet társadalom környezetében nem teremnek ilyen típusok, s ha egy-kettő akad is, azt nem lehet oly könnyen megjavítani — meggyógyítani! —, mint »Figurá«-t ebben a színdarabban. A hatásvadászat tehát még nem a multé az Ifjúsági Színházban, de már nem annyira a rendezésben mutatkozik meg, mint egyes — különben igen tehetséges — színészek játékában.

* Achim* András fordítása általában jól sikerülten alkalmazkodik a színpadi beszédhez, de nem mentes egyes pontatlanságoktól. A regényben például Timur és Kvákin »komisszár«-nak, illetve »atamán«-nak szólítják egymást, egyenes utalással a *»Csapájev«-re*, s más, a polgárháborúk korszakával foglalkozó szovjet regényekre. Miért fordítja hát Achim a »komisszár«-t »népbiztos«-nak? Felesleges itt a magyarítás — mint ahogy kár volt az »atamán«-ból »hetman«-t csinálni — de ha már magyarít a fordító, akkor fordítsa a »komisszár«-t legalább »politikai biztos«-nak.

K. Bócz István díszletei nagyszerű érzékkel találták meg a legjobb lehetőséget, hogy ezen az igen kis színpadon is kifejezzék Timurnak és csapatának sajátos, rokonszenves, szívünkhöz nőtt környezetét.

Antal Gábor

JÖN! JÖN!

TENGELICI MILLIOMOSOK

Színes, magyar kisfilm, egy élenjáró termelőszövetkezeti község életéről.

FOTÓAMATŐRÖK! FIGYELEM!

A Colorfilm előhívási ára tekercsenként Ft 20.—.
Az előre kifizetett hívási ár *január 1-től* nem vehető figyelembe.

OFOTÉRT
2. sz. bolt
Bpest, Múzeum-krt. 13. szám.

FIÚK, LÁNYOK, KUTYÁK ÚJ FRANCIA FILM

Párizsi háztetők alatt, Párizs munkáskerületeinek és előkelő negyedeinek utcáin, terein, pinceiben játszódik a *»Fiúk, lányok, kutyák«* című úi francia film. A történet ismerős: színdarabváltozatát 5—6 esztendővel ezelőtt játszották a Madách Színházban. A cselekmény fő vonala a filmen is nagyiából azonos maradt — de a szereplők *életkora* jelentősen megváltozott. A színpadon 15—16 éves *kamaszok* szerepeltek — a film főszereplői 7—14 éves *gyerekek*. Kilenc párizsi gyerek: proletárok és kispolgárok fiai, leányai.

»Mi mindenből kimaradunk!« — ez az első szó, amit a kilenc gyerek kimond a filmen. Színhely: Párizs, idő: napjainkban. A jómódú polgárok gyermekei vidáman szállnak be az autóbuszba, amely nyaralni viszi őket, a tenger mellé. De a mai Franciaországban az üdülés csak igen kevés gyerek kiváltsága. A mi kilenc kis hősünk szomorú tekintettel, sóvárgó szemmel nézi a szerencséseket. *Ők kilencen* — mint annyi sok más párizsi szegény gyerek — *kimaradtak ebből is.*

A nyári szünidőt mégis sokkal mozgalmasabban és izgalmasabban töltik el megszokott városukban, mint akármelyik tengerparti nyaraló diák. Óvék az utca és övék egy elhagyott pince, ahol összejöveteleiket tartják. Ahhoz, hogy más is az övék legyen, már pénz kellene. Pénzük pedig nincs. Nyiladozó értelmükkel azt is kapizsgálják már, hogy miért nincs? *»Az apám mindig azt mondja, hogy a gazdagok kizsákmányolnak bennünket«* — jelenti ki az egyik gyerek. És hogy *hogyan* legyen pénzük, arra már nem találnak ilyen helyes feleletet. Valahogy úgy képzelik, hogy nekik is »ki kell zsákmányolni« a gazdagokat.

A kis társaság vezetőjének agyában születik meg a nagyvonalú elgondolás. El kell »csórni« a gazdagok kutyáit. Azután figyelni az apróhirdetéseket az elveszett kutyákról, mert a meglopott egyén biztosan hirdet és jutalmat is tűz ki a szerencsés megtalálónak. Akkor vissza kell vinni a kutyát és átvenni a jutalmat. Ha pedig nincs jutalom: *szerezni kell!* Levelet kell írni a tulaidonosnak, hogy ennyi és ennyi összeg letétbe helyezése után visszakapja kutyáját.

A banda komoly főhadiszállást rendez be egy pincében. Ketreceket szereznek, szakszerűen, gondosan kezelik az ellopott kutyákat, jutalomkérő leveleiket nem kézzel: újságból kivágott betűkkel írják, könyvelést vezetnek a bevételről és van végre pénzük nyaralási szórakozásokra: vurstlira, mozira, fagylaltra, a legnagyobbik lánynak selyemharisnyára, tartóshullámra.

A gyerekcsapat egy szép napon beszélgetést hallgat ki a parkban. Töpörödött öreg házaspár (nagyszerű színészi alakítások!) panaszkodik a napnak, hogy külön akarják költöztetni őket, mert — nincsenek összeházasodva. Szívesen megesküdnének — de 800 frankba kerülnek az iratok! Honnan teremtsék elő? Azt pedig csak nem kívánhatják tőlük, hogy negyven évi együttélés után elszakadjanak egymástól?! De a burzson törvény könyörtelen. Ezt kívánja! A pap kegyesen vonogatja a vállát és megígéri, hogy majd imádkozik értük. *A gyerekek ennél kézzelfoghatóbb segítséget nyujtanak:* készpénzt. De úgy, hogy az idős pár ne tudja meg, honnan jött a pénz. »Csoda« történt — a »jóisten« segített. S a gyerekeknek — látván az idős pár örömét — megtetszik a »jóisten« szerepe. Egymás után csempészik be ajándékaikat, sokszor készpénzt is, a környék munkás- és kispolgári lakóinak házába. Egyikmásik küldeményükre rá is írják, hogy »A jóisten küldeménye«. A filmnek ez a mozgalmas, szellemes jelenetsora éri el tetőpontját, amikor a kis banda a templomba megy, ahol a pap az új »csodákról« beszél. A gyerekek a prédikáció alatt elhagyják a templomot s a vállukat vonogatják: *»Mit meg nem tud az ember!«*

Már-már abbahagyunk a kutyalopást, mert rossz a lelkiismeretük és sok a pénzük, amikor váratlan, tragikus esemény következik: egyik társukat baleset éri. A kisfiú súlyosan megsebesül a szemén. Vakság fenyegeti; csak egy ismert professzor tudná visszaadni a szeme világát — de az rengeteg pénzt kér a műtétért, s a fiú szülei akkor sem tudnák megfizetni, ha mindenüket eladnák.

»Mától kezdve nincs se sütemény, se mozi se zsebpénz! Pierre-t meg kell menteni!« — adják ki a jelszót a gyerekek. Száguldó tempóban látnak újra »munkához«, hogy a hiányzó összeget megszerezzék. Egyre nehezebb a dolguk, mert a rendőrség már észrevette a sorozatos kutyalopást, s a tettesek nyomára akadt. A gyerekek azonban mégis győznek: nem »buknak le« és Pierre megmentésére is összegyűjtötték a pénzt. A végén a kör bezárul: a mi gyerekeink abbahagyják »működésüket« s ismét megjelenik a film elején útnak indult autóbusz: a gazdag gyerekeket hozza vissza a nyaralásból.

A film alkotói, s velük együtt a közönség, *felmentést adnak a bűnöző gyermekeknek.* Rossz úton jártak ugyan, de *nem ők a hibásak.* A hibás: az egész társadalom amelyben élnek. Erős eszközök nélkül, csupán néhány jól megrajzolt jellemvonással ábrázolja ezt a film. Azzal, hogy megmutatja a szegény és a gazdag gyerekek nyaralásának két útját. Azzal, hogy megmutatja a kilenc gyerek egész nyomorúságos életét, környezetét. Az egyiket elhagyta az édesanyja, apja pedig más nővel él. A másiknak édesanyja gazdag barátaival tartatja el magát. Némelyiknek talán még szülei sincsenek. A gyerekek alapjában *becsületesek, jószívűek:* hiszen a »vagánysággal« szerzett pénz nagy részét mások megsegítésére, pajtásuk egészségének megmentésére költik. Nem is igen tudják, hogy bűnöznek, mert — ezt is jól érzékelteti a film — az amerikai »kultúra« rothadó termékeitől, a gengszterfilmektől és ponyvaregényektől fertőződnek. Igen, a film demokratikus gondolkodású, becsületes szándékú — persze még távolról sem szocialista-realista — alkotói felmentést adnak a gyermekeknek és ezzel *annál keményebben, annál mélyrehatóbban ítélik el azt a társadalmat, amely bűnözőket nevel a gyermekekből.*

Az ember, a dolgozó ember és a gyermek forró szeretete árad ebből a filmből, amely a maga mértéktartó eszközeivel (s az eszközöket bizonyos mértékig a kapitalista cenzúra is megszabja!) élesen vádol, alaposan leleplez. Sajátos, valóban filmszerű módon fejezik ki e film művészei hazaszeretetüket: azzal, hogy a műtermi felvételeket a minimumra korlátozva, a cselekmény bonyolítása, a jellemek ábrázolása, egy sor kitűnő, jellegzetes epizód felvonultatása során: *bemutatják Párizst.* Ez az a pont: *a tájábrázolás, a városkép* megmutatása, ahol a mi sokkal fejlettebb körülmények között, szabadon dolgozó filmművészetünk is tanulhat ebből a filmből. A másik tanulság a mi filmművészetünk számára: a »Fiúk, lányok, kutyák«-at átszövő meleg, szívböljövő, aranyos *humor. Emberség, humor, s otthonuk, városuk iránti forró szeretet:* ez az új, haladó francia filmek (*»Cim nélkül távozott«, »Három sürgöny«, »Fiúk, lányok, kutyák«*) itteni sikerének titka.

Barabás Tamás

A minisztertanács határozatot hozott Zenei Alap létrehozására

A minisztertanács határozatot hozott *a Magyar Népköztársaság Zenei Alapjának* létrehozására.

A Zenei Alapnak, amely 1953. január 1-én kezdi meg működését — az Irodalmi és Képzőművészeti Alaphoz hasonlóan — az a feladata, hogy *a zeneszerzői alkotó munkát anyagi eszközökkel és szociális juttatásokkal segítse.* A Zenei Alap megteremtése újabb jele annak a nagy figyelemnek és megbecsülésnek, amellyel pártunk és kormányunk a művészi alkotómunka felé fordul. Jelentős segítséget fog nyújtani ez az intézmény ahhoz, hogy zeneművészetünk területén is egyre gyorsuló ütemben haladjunk szocialista kultúránk megteremtése felé. (MTI)

PILLANATKÉP A III. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSRÓL

A Harmadik Magyar Képzőművészeti Kiállítást a Műcsarnokban reggeltől késő estig elözönlik a látogatók. A tárlat sikerére mi sem jellemzőbb, mint hogy csak az elmúlt vasárnap hatezer látogatója volt a kiállításnak.

Főleg a termeléssel és általában a dolgozók mindennapi életével foglalkozó művek iránt mutatkozik a legnagyobb érdeklődés, de igen nagy sikere van az arcképeknek, tájképeknek, csendéleteknek is, azoknak a művességi tanulmányoknak, melyek a jó szakmai tudás elsajátításának próbakövei. Tekintélyes az előre bejelentett csoportos látogatások száma is. Ezeket képzett tárlatvezetők kalauzolják végig a kiállításon. Az egyik tárlatvezető éppen egy tatabányai nagyobb bányászcsoportot vezet és a csoport tagjai a legnagyobb érdeklődéssel szemlélik a kiállítást; különösen a bányászéletből vett képeket és szobrokat.

A napokban a Magyar Tudományos Akadémia tagjai vezetésével megjelentek a Műcsarnokban a Bécsből, a népek békekongresszusáról jövő és jelenleg Budapesten időző latinamerikai békeküldöttek is. A külföldi vendégek sorra látogatták a Műcsarnok termeit, különösen hosszan időzve *Bernáth* Aurél *»Leányom arcképe«* című vászna, *Garami* László *»Szüretelő lány«* című fa-szobra, valamint a grafikai teremben *Domján* József és *Szabó* Vladimir munkái előtt. Távozófélben meleghangú, szeretetteljes sorokat írtak spanyol nyelven a kiállítás emlékkönyvébe a magyar művészetről, a kiállítás sokrétűségéről és szépségéről és arról, hogy önáluk, Dél-Amerikában ilyen óriási méretű, egy esztendő képzőművészeti munkásságát felölelő tárlat rendezéséről szó sem lehetne. Már csak azért sem, mert ilyen hatalmas, szép kiállítóhelyiség — mint a Műcsarnok — csak egyetlen egy van Dél-Amerikában, s így a művészek többsége a műkereskedők kicsiny, rosszvilágítású helyiségeiben kénytelenek új termésüket bemutatni, kiszolgáltatva azok mind anyagi, mind ízlésbeli követelményeinek.

A Műcsarnok egyik helyiségében a kiváló jelenetszínészt, *Feleki* Kamill érdemes művészt pillantom meg, aki a Fővárosi Operettszínház színpadán, mint a »Luxemburg gróljá«-nak Sir Bazil-ja, »Uganda kormányzója«, estéről estére nagy sikerrel arat. *Szönyi* Istvánnak, a Moszkvai Mezőgazdasági Kiállítás magyar pavilonja számára készült hatalmas pannóit nézi. Szinte magától kezd beszélni:

— Művésztársaim, barátaim műveivel találkozom itt a Műcsarnok falai közt — mondja *Feleki* Kamill —, akik ecsettel és palettával, vésővel és formázókéssel ugyanazért fáradoznak, mint mi, színészek a színpadon a színházakban: azért, hogy a népek új életét, szocializmust építő munkáját segítsük.

— A III. Magyar Képzőművészeti Kiállítás anyagának megtekintése során az ragadott meg a legjobban, hogy a magyar képzőművészek mennyire elmerülnek a dolgozó nép ábrázolásában és mennyire a nép millióinak, életének mélységeiből akarnak új, értékes kincseket felszínre hozni. Teljesen magamévá teszem a felfogásukat — mondja a kitűnő színművész a művészetről való hitvallását —, én is úgy érzem, hogy minél jobban elmerülök a nép életébe, annál több eredményt érhetek el a színpadon alakításaimban. A nép legnagyobb kincsesháza minden művészetnek. Nem fejlődhet, zsákutcába téved az olyan művész, aki hűtlen lesz népéhez.

Kifelé menet az előcsarnokban megszólítom az egyik kiállító festőművészt: mit várnak a kiállítástól a képzőművészek?

— Ugyanolyan szigorú, építő kritikát, mint amilyent az előző kiállításokon kaptunk. Ha erőfeszítéseinknek és a kiállított anyagnak lesz értéke a szocialista építésben, amit hiszek, azt szeretnők, hogy a képzőművészeti kultúra építő szerepét még inkább ismerjék fel a dolgozók. Akkor még nagyobb akarat kedvvel vágunk neki a holnap még hatalmasabb feladatainak.

M. Gy.

Színházak és mozik műsora

Operaház: Denevér (7) — **Nemzeti Színház:** Csongor és Tünde (6) — **Katona József Színház:** Sok hühó semmiért (6) — **Magyar Néphadsereg Színháza:** Cyrano de Bergerac (6), Vidám Szilveszter-est (11) — **Madách Színház:** Liliomfi (7) — **Ifjúsági Színház:** A szerencse nem pottyan az égből (7) — **Ifjúsági Színház Kamaraszínháza:** Timur és csapata (4) — **Fővárosi Operettszínház:** Luxemburg grófja; Kacsóh (fél 7), Vidám Szilveszter-est (11) — **Fővárosi Vig Színház:** Szibériai rapszódia (7), Vidám Szilveszter-est (11) — **Vidám Színpad:** Vannak még hibák (7 és fél 12) — **Városi Színház:** Három a kislány (7), Vidám Szilveszter-est (11) — **Állami Bábszínház:** Misi mókus kalandjai (5), Sztárparádé (fél 8 és 11) — **Artista Varieté:** Telitalálat (6, 8), — **Bartók-terem és Zeneakadémia:** Vidám Szilveszter-est (8 és 11).

Mozik műsora:

VIHAR (új magyar film): SZIKRA (Lenin-krt. 120.) f5, h7, 9, Szerelmi bájital 12, SZABADSÁG (Bartók Béla-u. 64.) 11, n2, f4, h6, 8, Császár pékje f12, FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3.) f4, h6, 8, Szárnyaló dallamok n11, ALKOTMÁNY (Újpest) 4, n7, f9, Szárnyaló dallamok f11.

KÉT ÚT (szovjet film): PUSKIN (Kossuth Lajos-u. 18.) 11, 1, 3, n6, n8, n10, Szárnyaló dallamok f12, DÓZSA (Róbert Károly-krt. 59.) f5, h7, 9, Fiúk, lányok, kutyák f12, MÁJUS 1. (Mártírok-útja 55.) 4, n7, f9, Első vagy második n12, HUNYADI (Kispest) 6, n9, Szárnyaló dallamok 11.

SZÁRNYALÓ DALLAMOK (színes szovjet zenei film): URÁNIA (Rákóczi-út 21.) prol. 4, n7, f9, DUNA (Fürst Sándor-u. 7.) prol. f5, h7, 9, Erkel f12, MUNKÁS (Kápolna-u. 3/b.) prol. n6, f8, Fiúk, lányok, kutyák f11, TÁNCSICS (Csepel) f6, h8, Asszonysorsok f11, GORKIJ (orosz nyelvű mozi) (Akácfa-u. 4.) prol. h6, 8.

ERKEL (új magyar zenés film): VÖRÖS CSILLAG (Lenin-krt. 45.) 8. hétre prol. f5, h7, 9, Szárnyaló dallamok f12, CSILLAG (Cs.-hegy) h6, 8, **ATTILA** (Budafok) h6, 8, Civil a pályán f11, KOSSUTH (R.-mihály) f6, h8, Rigolettó f12, MIKSZÁTH (Sashalom) 5, n8.

ELSŐ VAGY MÁSODIK (német sportfilm): CORVIN (Kisfaludy-köz) h4, 6, f9, KOLCSEY (Kispest) 6, n9, Szerelmi bájital 10

ASSZONYSORSOK (színes német film): TÁTRA (P.-erzsébet) n6, f8, SPORT (Thököly-út 56.) 4, n7, f9, Erkel 11, ADY (Somogyi Béla-út 3.) f4, h6, 8, A császár pékje 11.

1. 1952. **MÁJUS 1., 2. ARTISTAVIZSGA, 3. ÁLLATKERTI SÉTA:** TOLDI plasztikus mozi (Bajcsy-Zsilinszky-út 36.) 23. hétre prol. f6, 7.

ERDEI SPORTVERSENY (új magyar színes rajzfilm): Kísérőműsor a SZIKRA, SZABADSÁG, FELSZABADULÁS, ALKOTMÁNY (Újpest) mozikban.

IGY GYŐZTÜNK AZ OLIMPIÁN (riportfilm olimpiai győzelmeinkről): UGOCSA (Ugocsa-u. 10.) f4, h6, 8, Erkel f11, OTTHON (Soroksár) f6, h8, Mágnás Miska 11.

DALLAL, TÁNCCAL, VIDÁM KEDVVEL (színes szovjet film): BRIGÁD (P.-lőrinc) f6, n8, Szárnyaló dallamok f11.

1. **DICSŐ OKTÓBER, 2. DALOLJ, SPORTOLJ, TANULJ VELÜNK, 3. JÓ PAJTÁSOK:** HALADÁS (Bartók Béla-u. 128.) n4, f6, 8, Mágnás Miska f11, DIADAL (Krisztina-krt. 155.) 4, n7, f9.

KARÁCSONYÉJ (színes szovjet rajzfilm): VILÁGOSSÁG (P.-erzsébet) f6, h8, Csoda Milánóban f11.

1. **Magyar híradó, 2. Szovjet híradó, 3. Kínai híradó, 4. KIGYÚLNAK A FENYŐK, 5. Mese a halászról és az aranyhalacskáról, 6. Varázsládikó:** FÁKLYA (Lenin-krt. 88.) 4, n7, f9, Botrány Klosmeriben f12.
1. **Magyar híradó, 2. Szovjet híradó, 3. NAGYAPÓ ÉS UNOKA, 4. Úttörőpalotáink a Szovjetunióban, 5. Felemelkedés útján, 6. Ifjú sportolók, 7. Ősi bolgár kultúra, 8. Engedetlen kiskacsa:** FÉNY (Újpest) 6, 8.
1. **Magyar híradó, 2. Szovjet híradó, 3. KÉPZETT BETEG, 4. Az anyag szerkezete:** HIRADÓ (Lenin-krt. 13.) Reggel 9-től este 11-ig folyt. **Egy életen át** (magyarul beszélő szovjet film): KOSSUTH (Váci-út 14.) f5, h7, 9, JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7.) f4, h6, 8, Tell Vilmos f11, VERSENY (Szt. László-tér 14.) f6, h8. **Császár pékje** (humoros színes csehszlovák film): BÁSTYA (Lenin-krt. 8.) prol. 11, f2, 4, n7, f9, Fiúk, lányok, kutyák f12, TINÓDI (Nagymező-u. 8.) f4, h6, 8, Táncosnő 11.

Fiúk, lányok, kutyák (francia filmvígjáték): VÖRÖSMARTY (Üllői-út 4.) 4, n7, f9, Asszonysorsok 11, BETHLEN (Bethlen Gábor-tér 3.) 4, n7, f9, Asszonysorsok 11, CSOKONAI (Népszínház-u. 13.) 10, 12, 2, 4, 6, 8, Rigolettó f11.

Civil a pályán (színes magyar filmvígjáték): TANÁCS (Szt. István-krt. 10.) n5, f7, 9, Nagy koncert f12.

Rádióműsor

SZERDA, DECEMBER 31.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 11.30: Szovjet szerelmes versek. — 11.40: Szórakoztató muzsika. — 12.30: Népi zenekar. — 13.00: Szimfonikus indulók. — 13.30: Harcolunk a békéért. Hanglemezek. — 14.15: Ének, zongora. — 14.30: Vidám hangverseny. — 15.00: Úttörő-híradó. — 15.30: Úttörőink dalai. — 15.50: Történetek az elmúlt évből. — 16.20: A pótolhatatlan ember. Rádiójáték. — 17.15: Vidám kolhozok. Hanglemezek. — 17.30: A dollár álarc nélkül. Előadás. — 17.45: Szív küld. — 18.10: Építjük a nép országát. — 19.00: Hangos Újság. — 20.00: Vidám zenés műsor. — 22.00: A Csinn-bumm cirkusz szilveszteri műsora felnőtteknek. — 24.00—3.00-ig: Dallal, tánccal köszöntjük az újévet.

PETŐFI-RÁDIÓ: 8.00 Szórakoztató zenekari muzsika. — 9.00: Kétzongora. — 9.20: Beszélgetés úttörőkkel. — 9.40: Gyermekrádió. — 10.10: Goldmark: Sakuntala — nyitány. — 10.30: Óvodások műsora. — 11.00: Kórusok. — 15.00: Részletek Rachmaninov Aljeko c. operájából. — 15.30: Szovjet és népi demokratikus híradó. — 15.45: Strauss és Lehár operettjeiből. — 16.30: Pillantás a jövőbe. Előadás. — 16.45: Ének, zongora. — 17.10: Petőfi-versek és dalok. — 17.30: Színes magyar népi muzsika. — 18.05: Épül a kommunizmus — épül a szocializmus. — 18.45: Szilveszteri műsor az elmúlt évad zenei eseményeiről. — 22.00: Vígoperarészletek.

Magyar Nemzet
Főszerkesztő: Boldizsár Iván
Felelős szerkesztő: Parragi György
A kiadásért felel a Lapkiadó Vállalat igazgatója.
Szerkesztőség: VII., Lenin-krt 9—11. Tel.: 221—285. Kiadóhivatal: VII. Lenin-krt. 9—11 Tel.: 221—285, 221—293. Állami Hirdető Vállalat Hirdetési Osztálya: VII., Lenin-krt 9—11 Tel.: 221—285, 221—293. Állami Hirdető Vállalat csekkszámlaszáma: 91.843 001-4. — Terjeszti a Posta Központi Hírlap Iroda V. Bpest V., József nádor-tér 1. Tel. 180—850 — Budapesti egyéni előfizetők ügyeit a kerületi kézbesítő postahivatalok intézik, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatal. — Előfizetési díj: 1 hóra 12.— Ft, negyedévre 36.— Ft
Régebbi lapok V., Zrínyi utca 1. sz. alatt kaphatók.
Athenaeum Nyomda Rv.: Soproni Béla.

FESTÉST, TISZTÍTÁST
ismét
10 nap alatt
készítünk
PATYOLAT
a dolgozók szolgálatában

BERENDEZÉS

BÚTOR

Kétszemélyes dupla ágynemütartós, egy kézmozdulattal ágyazható rekamié, átdolgozott sarokrekamié, egyszemélyesek, ezionok, matracok készítése, fizetési kedvezmény Kárpitos, Jókai-tér hat.

Hálószoba, ebédlő, szekrények, hibás, olcsón eladó. Haraszti, Nepliget.

Massziv hálószoba eladó. Újpest, Kossuth-u 6. pince. 90-es villamossal OTI-nál leszállni.

Modern konyhabútor alkalmi áron. VIII. k. Futó-u. 1. Szabolcs.

Kétszemélyes rekamié sürgősen eladó. Kunfi Zsigmond-u. 23. II. udvar fszt. 9. II. ker.

Fotelágy, elsőrendű, majdnem új, eladó. — Tel.: 313—884. Markó 1/b.

Koloniál 3 ajtós szekrény gyönyörű állapotban eladó. XI. k. Verpeléti-út 12. 16-lem. kilenc.

Kombinált szoba (Lingel bútor) két rekamiéval, csillárral, 1 garderob szekrény, 1 konyhabútor, 1 irodaszttal költözködés végett privátnak eladó. Fráterné, VI. Majakovszkij-u. 78. I. 10. — (volt Király-utca.)

Mübútor szekrények, sezlon, ülőbútorok, asztal, székek prima állapotban eladók. — Megtekinthetők csütörtökön egész nap, szombaton délután öttől. V. Géza-utca 3. II. 3.

Két rekamiés nádazott barokk kombinált szoba, jó állapotban eladó. Csanády-utca 22. III. em. 1. d. u. 2-től.

Gyönyörű, modern hálószoba berendezés eladó. Kispest, Farsang, Wekerle-utca 66

Irószattal, 2 fotel kerevet eladó. Telefon: 428—027. (Dembinszki-u. 52.)

Kétszemélyes rekamié, asztal 4 székkel, szép horgolt dupla ágyterítő sürgősen eladó. — XVIII. (Pestlőrinc) Vöröshadsereg-út 398.

Előszobaszekrényt, nagyot veszek. Staffenberger-u. 12. Telefon este: 342—013.

Hálószoba új igényesnek olcsón eladó. IX. Lónyai-u. 17. I. 2.

Komplett háló, ebédlőszekrény, vitrin, asztal, előszobaszekrény sürgősen eladó. Rottenbiller-utca 5/a. III. 22. sz.

Kétszemélyes gyönyörű új rekamié, elsőrendű kisipari, eladó. Sip-u. hat. I. 5.

Kétrészes kombinált szekrény, koloniál rekamié, fotel, asztal (garnitúra) eladó. — Madách Imre-u. 12. IV. 1.

Modern ebédlő és koloniál garnitúra sürgősen eladó. Kossuth Lajos-u. 15. Házfelügyelőnél.

Háromajtós szekrény, kisipari műbútor, diófa, jó állapotban eladó. Dembinszki 21. fszt. hat.

Dióhálő, prima, hétrészes, vasárnap is: Mátyásföldön, Arany János-utca harminckettő.

Gyönyörű szép háromajtós szekrény eladó. Hock József, Köztársaság-tér 29.

HANGSZER

HASZNÁLT MŰVÉSZLEMEZEKET vásárol a 6. sz. **KERAVILL** bolt. V., Kossuth Lajos utca 2. Tel.: 188—038.

Tangóharmonika, váltós, harminckettő basszussal eladó. Balázs-utca 65. Bara.

RÁDIÓ

Használt **RÁDIÓT és ZENEGÉPET** vásárol a 34. sz. **KERAVILL** bolt. VI. Nagymező-utca 14. Tel.: 224—845.

Nagyon szép zeneszekrény 10 lemezváltós 779. rádióval eladó. igényesnek. XIII. ker. Váci-út 131. Horn.

Philips asztali zenegép és Orion 221. törpeszuper olcsón eladó. Gyulai József, XI. k. Németvölgyi-út 66. — Tel.: 161—490.

Eladó berlini Siemens 14GW nyujtottsávos, univerzális luxusszuper, művész és más lemezek külön is. I. k. Attila-. 81. fszt. 8.

120 drb tánclemez opera részletek, zenekari művek eladók. — Bartók B.-út 60. I. 1.

10 lemezváltós Tonalit zenegép, hangkeverő berendezéssel, kultúrotthonoknak, magánosoknak, remek bútordarab eladó. Pannonia-u. 25. IV. em. 3.

Zeneszekrény és hanglemezek eladók. Megtekinthető 2—4 között. VII. Klauzál-u. 23. V. 2. Lift.

RUHÁZAT

1 pár 42—43-as sícipő, új eladó. Megtekinteni lehet: VII. Éva-u. 22. Házfelügyelőnél.

Városi bunda középmagas termetre, prima szövetből, csak privátnak. VII. Thököly-út 4. I. 18.

Szép csikó bunda, fekete, olcsón eladó. — Pestlőrinc, Fáy-u. 33.

Irhabunda, női barna, mint az új, középtermetre, sürgősen olcsón eladó. VI. Bajcsy Zsilinszky-út 15/C. II. 1.

JÁRMŰ

125-ös Csepel generálozott eladó. Attila-krt. 13/21. V. 11/d.

Eladó egy 125-ös pirostankos Csepel, kifogástalan állapotban. — Nagykörös, József Attila-utca 8.

250 Jáva legutolsó kiadás, mindenben százszázalékos, családi okból sürgősen eladó. V. Veres Pálné-u. 4. Arany.

ÉPÍTÉSI ANYAG

Bontásból eredő drótkerítés, tégla eladó. Baditz, Miskolc, Tas u. 15.

Ajtók, ablakok, garázsajtó, vaskerítés kapuval, bontási anyag eladó. Haraszti, Nepliget.

Ikerablakok, ajtók kaphatók. Építésből visszamaradtak. Méretre megrendelhetők: Asztalosnál, Almássy-utca 3.

ÍRÓ SZÁMOLÓGÉP

Irógép, számológépjavítás: Goldberger, Lenin-krt. 94 Udvarban T.: 12—12—84.

Irógépjavítás, karbantartás: Kovács műszerész. Kertész-utca 46 — Tel.: 428—141.

VARRÓGÉP

Használt háztartási és szabóipari varrógépet vásárol a 3. számú **KERAVILL** BOLT VII. Rákóczi-út 14. Tel.: 221—695.

Singer varrógép eladó. Üllői-út 3. III. 8.

VARRÓGÉPET háztartási és süllyesztőset, használtat is **KERAVILL** TÓL VII. Garai-tér 16. Tel.: 425—359.

EGYÉB ADÁS, VÉTEL

Száz százalékos gyapjú fonal eladó. Dob három, második tizenhat.

ÜZEMKÉPES állapotban lévő újabb típusú használt **porszívót, padlókefélőt, VENTILÁTORT** és **HAJSZÁRÍTÓT** teljes tartozékokkal vásárol a 11. sz. **KERAVILL** Bolt VI. Lenin-krt. 101 Telefon: 125—531

Gamma, Bridge vagy Dunhill öngyújtót keresek. Váci-utca 13. — Trafik.

Veszek 220 voltos villanytűzhelyet sütővel. Id. Tóth Sándor, Soroksár, Ócsai-utca 7.

Horganyzott tüske, ajtó, új csőagyak eladók. Dembinszki-u. 34. Hernád-utcai oldal, pince. 8—5 között.

Pehelypaplan kitűnő állapotban eladó. Köztelek-u. 4/B. I. 3.

Vennék Electrolux hűtőszekrényt, villanyrazgázra, hibásat is. Tel.: 383—361. Lovassy-u. 3.

Hűtőszekrény, Bosch, kilencven literes, 110 és 190-es áramkörre egyaránt használható, üzemképesen, prima állapotban eladó. Telefon: 365—062. Lupény-u. 1.

Salgótarjáni Perpetuum kályha olcsón eladó. Lenin-krt. 39. három tizenkilenc, — Rosenberger.

Fürdőszoba kályha eladó. Érdeklődni: Tel. 220—958. Gorkij-fasor 8/B.

Fehér zománcozott gáztűzhely, Salgótarjáni Perpetuum kályha eladó. Kiss József 9. II. 2.

Flamand csillárt, keleti összekötők, nagyméretű függönyt, coloniál asztalkát venne privát. Tel.: 181—124. Honvéd utca 16.

6 személyes ezüst feketekávés készlet (Bachruch), tálcával eladó. Vármegye-u. 7. III. 3. 2—3 között.

LAKÁSCSERE

Garszon lakásokat azonnal készpénz kártalanítás ellenében átveszünk. FIK kirendeltségek: VI. Bajcsy Zsilinszky-út 65., VIII. József-krt. 67., I. Attila-u. 41., XI. Fehérvári-út 21/B., XIV. Bosnyák u. 1.

Eleserélném Nyiregyháza központjában, Víz-utca 4. fszt. különálló szoba, konyhás, kamrás, verandás, fáskamra és pincéből álló lakásomat, Bpesten, VII., VIII., XIV. ker.-ben, vagy Budán hasonlóra. Érdeklődni: VIII. Víg-u. 4. II. 13. 8—10-ig. — V/686

VII. Thököly-u. 3. I. 3. Löwinger Miklós, egy szoba komfortos lakását elcserélné 2 szoba komfortosra. Megtekintés: előz. telefon: 222—372. VI/1413

Megosztásra alkalmas nagylakását saját költségünkön leválasztjuk **FIK** V., Teleki Pál-utca 4. Tel. 113-871

INGATLAN

II. Malinovszki-fasor 25. I. 4. Háromszobahallos, komfortos lakásomat elcserélném budai egyszoba-hallos, kétszobás komfortosra, illetve 3—4 szobás kertesre. I/588

XI. Sashegy alján, Bod Péter-utcában, 360 öles telek 15.000.— FIK, Bocskai-út 1. — Tel.: 258—160. II/50

XVI. Rákosszentmihályon beköltözhető egyszobás komfortos villa vízvezetékkel, pincével, 200 öl gyümölcsössel, vaskerítéssel 35 ezer. FIK kirendeltség XIV. Bosnyák-u. Tel.: 296—498. VII

Eladó Pesterzsébeten 1 szobás konyhás, éléskamrás családi ház beköltözhetően. Ára: Húszezer forint. Pesterzsébeti FIK kirendeltség, Ady Endre-u. 82. sz. IX

Vennék házat, gyümölcsöst, Érsekújvárron fizethetőt. Klauzál u. 21. Bozsidár.

Eladó Érden kétszobás családi ház, állomástól 10 percre. Termő gyümölcsössel, bekerítve, lakáscserével beköltözhető. Érdeklődni: Budapest, Kálmán-u. 13. PIK iroda.

Rózsadombon, Törökvészi-úton, közvetlen autóbusz megállónál, délkeleti fekvésű, 1400 öles, termő, bekerített gyümölcsös, fenyőfa erdőrésszel, kilátással, vízvezetékkel, kétszobás vikendházzal, ölenként parcellázva is, 100.— forintért eladó. FIK, I. Attila-u. 41. Tel.: 360—312. I

ÁTADÓ LAKÁSÁT AZONNALI KÉSZPÉNZ KÁRTALANÍTÁS ELLENÉBEN KÖZÉRDEKŰ CÉLRA **ÁTVESZI FIK**
I., Attila-utca 41.
III., Kórház-utca 42.
IV., (Újpest) Bajcsy Zsilinszky-u. 8.
VI., Bajcsy Zs.-út 65
VIII., József-krt. 67
X., Kőrösi Csoma-út 11.
XI., Fehérvári-út 21/B.
XIV., Bosnyák-u. 1
XIX., (Kispest) Kossuth-tér 1.
XX., (Pesterzsébet) Ady E.-utca 92.

ALBÉRLET

Különbejáratú, központi fűtéses albérletet keres mérnök, azonnal 121—934. Endrei, Rudas László 12.

„Családtagként" keres Budán bútorozott szobát értelmiségi fiatalember. 161—750. Radványi László, I. Szent János-tér 2.

Egyedülálló idősebb értelmiségi dolgozó nőnek balkonos bútorozott szoba kiadó. — Landler Jenő-u. 20. IV. 49.

Egyedülálló jobb lakótársnőt keresek utcai lakásomba. Fiumei út 3. I. 4.

Idősebb nő lakhelyet keres ágyneműje és összecsukható fotelágya van. Cím: Vadász XIV. Columbus-u. 1.

FÉRFI ÁLLÁS

Nyúlnyúzáshoz férfi és női munkaerőket, henteseket, mészárosokat felvesz MAVAD KIRENDELTSÉG, Kőbánya-felső p. u.

Bácskiskunmegyei Sütőipari Vállalat Központja, Kecskemét, Bem-u. 14. **keres azonnali belépésre REVIZORT,** gyakorlattal bíró **EVOLUT KÖNYVELŐKET** Kálisz ismerettel, **GÉP- és GYORSÍRÓNŐT.** Jelentkezés: életrajzzal a fenti címen.

Sztálinvárosba keresünk villany- és autogénhegesztőket, cső- és vasszerkezeti szerelőlakatosokat és segédmunkásokat. Napi háromszori főétkezést 6.40 forintért, lakást ingyen biztosítunk. Leutazási költséget térítjük. Jelentkezés: Sztálinvárosi Cső- és Erőműszerelési Vállalatnál Budapest, VI. Bajcsy Zsilinszky-út 33 vagy Sztálinváros, Kokilla-út, Martin-iroda.

Önálló kontírozó könyvelőt felveszünk, aki üzemkönyvelésben jártas „Bpest" jeligére részletes önéletrajzot küldjünk be a Magyar Nemzet főkiadóba

ELEKTROMÉRNÖKÖKET és **TECHNIKUSOKAT** keres: **Ruggyanta,** Kerepesi-út 17. szám.

Egy oldalkocsis motorkerékpárral rendelkező **KIFUTÓT** keres állandó munkára. **Laboratóriumi Felszerelések Gyára,** Budapest, IX. Liliom-utca 46.

Személy, teher és motor jogosítvánnyal, 44 éves komoly férfi elhelyezkedne, ugyanott 350 kcm Sarolea motorkerékpár eladó. Bp., VIII. Szerdahelyi-utca négy. Vass István.

Azonnal felveszünk budapesti munkákra ácsokat, kőműveseket, műköveseket, vasbetonszerelőket, állványozókat és építőipari segédmunkásokat **Könnyűipari Gyárfelszerelő és Építő Vállalat,** Bpest, VII. Nefelejts-utca 6 sz.

Lakatosokat felvesz Szekérfuvarozási Vállalat, Budapest, V., Marxtér 7. — Gondnokság.

Kőműves, szak- és segédmunkásokat, villany-, bádogos-, víz- és gázszerelő szakmunkásokat, asztalos gépmunkásokat felveszünk Üzletépítési és Berendező Vállalat, Budapest, IX. Máriássy-u. 4—6. Tel.: 141—650.

Nagy gyakorlattal rendelkező tehergépkocsi vezetőket felvesz az I. sz. Budapesti Teherautófuvarozási Vállalat, XIII. Forgách-u. 19. sz.

Anyagbeszerzőnek vas, villamossági, vegyi szakember ajánlkozik. Bauer, Pozsonyi-út 44.

Felsőipariskolát végzett technikus, 10 éves gyakorlattal munkahelyet változtatna hozzájárulással. Levélcím: Bp., XX. Felvidék-u. 65. sz.

NŐI ÁLLÁS

Nyugdíjas nőt, napi pár órára felvesz, 10-12-ig: Szent István-krt. öt. Házfelügyelő.

Intelligens, középkorú nő, házvezetést keres, bejárással. Csengery-utca 30. III. 2.

Okl. ápolónő elhelyezkedne, akár éjjelnappalra is. VII. Izabella-u. 25. I. 8. Inecs Anna.

HÁZTARTÁSI ÁLLÁS

Takarítónőt felveszek szombat délutánra. — Telefon este: 342—013.

Állandó bejárónő felvételik azonnalra. — Lenin-krt. 1—3. II. 36.

Takarításért kis szobát azonnalra keresek. Légrády Károly-utca 8—10. fszt. 8.

Nyugdíjas középkorú nő elmenne házvezetőnőnek magánoshoz. — „Meleg otthonért, ellátásért" jelige.

Főzőmindenest felvesz házaspár kétszobás központi fűtésesbe. Jelentkezés csütörtöktől kettőtől: Szent István-park 19. III. 1. Telefon: 201—112.

Bejárónő két férfi háztartásához felvételik. Somogyi Béla-út huszonhat, III. 4.

Bejárással gondozná dolgozók gyermekét, könnyebb házimunkával. „Intelligens asszony 1523" főkiadóba

Háztartásba, gyermekhez alkalmazottat felveszek. Lenin-krt. 80. II. 9/a.

Kis háztartásba elmennék. Gyermekeket, csecsemőket szeretettel gondoznék. Bejárónak. Tel.: 256—440.

Jólfőző mindenest felvennék. XII. Tarcsay Vilmos-u. 11/a. Rózsahegyi Kálmán színész.

Egyedülálló, középkorú, becsületes özvegy asszony egy-két személynél állást keres. „Teljesen megbízható 1660" jelig. főkiadóba.

Háztartásba állást keres, 40-es megbízható, tisztaságszerető, gyermekkedvelő nő. Öreg párhoz, beteghez is szívesen megyek. „Jóság és becsület" jelig. főkiadóba.

Középkorú, megbízható takarítónőt intézetbe felvételik. Leányárvaház, Délibáb-u. 35

GYERMEKGONDOZÁS

Dolgozók gyermekét 4—8 éves korig, egész napra, teljes ellátással gondoznám. Futó, Jókai-tér 8. 327—568.

Rózsadombi villában gyermekeket üdültetek. Tel.: 351—838.

EGYÉB VÁLLALKOZÁS

Kétszemélyes rekamié különlegesség, fotel, szék készítés is, olcsón Kárpitosnál, Szt. István-krt. 26.

Minőségi kétszemélyes rekamiét készít kisiparos olcsón, fizetési kedvezménnyel. Wesselényi-u. 36. 227—192.

Rekamiét, dupla ágyneműtartós, automatikus egyszemélyeseket, fotelágyakat, barokkgarnitúrát készít: Kárpitos, Majakovszkij (Király) utca nyolcvankilenc.

1—2 SZEMÉLYES REKAMIÉK, fotelek, székek készítése. Fizetési kedvezménnyel. **KÜRTI kárpitosmester** Nagymező-utca 38. (Ó-utca sarok.)

Prima diófa kétszemélyes rekamiét, garnitúrát, fizetés könnyítéssel készít: Noszkay kárpitosmester, Kölcsey-u. 1. (Rákóczi térnél.)

Rekamiék, fotelek, székek készítése, javítása: Kárpitosnál, Horváth Mihály-tér (Mária Terézia) tizennégy, templomnál.

Kétszemélyes rekamiét fotelekkel, székekkel 4600-ért készít: Rákóczi-tér 11. Kárpitos.

Varrógép, kerékpár, írógép, gramofon stb. javításokat jutányosan vállalok: Juhász, József-krt. 26.

Elszakadt átlátszóballon-lódenkabátját nyomtalanul megjavítja, alakítja, kiforditja: Zsadányi, VI. Révay-u. 10 II. 16. 127—013.

Rekamié önműködő, kétszemélyes, fotel, sezlon matracct jó kisipari munkát készít Kárpitos mester, Zichy Jenő-utca 33.

Bútoratalakítást, javítást, fényezést vállalok. Ulekla Lajos, cím: Karácsonyi Sándor-utca 21. asztalosműhely.

Használt garnitúra, kétszemélyes rekamiéval, alkalmi áron. — Patentrekamiét, fotelt, széket készít, javít, kedvező feltételekkel: Kárpitosmester, Landler Jenő-utca 14.

TÁRS, PÉNZ

Duna mellett, Pestkörnyékén, csendes helyen, kis tanyás gazdasághoz, pulyka, jószágtartáshoz pénzestársat keresek. — Bem-rkpt. 50. 159-605.

VEGYES HIRDETÉS

Porszívót KÖLCSÖN VEHET **KERAVILL** -TÓL Boltjaink a város minden részében Kölcsöndíj: egy napra Ft 12.— fél napra Ft 7.—

Melegágyi ablakokat és kereteket készpénzért vásárolunk. Ajánlatokat: Belkereskedelmi Minisztérium, Gomba- és Kertészeti Termelő Tröszt (V., Belgrád-rkpt. 20.) — címre kérjük.

Buksi kötőgépet bérbe és használt konyhabútort vennék. Dembinszki-u. 51. pince, Siklóss.

EZEN A HÉTEN SEM VOLT 12 TALÁLAT!
Miért ne éppen Önnek sikerülne az 1953. évi első fogadási héten?
Az 52. fogadási hét eredménye:
11 találat = 1.350.— Ft
10 találat = 110.— Ft
9 találat = 22.50 Ft
Tippeljen a Sportfogadási Osztály kirendeltségeinél, ahol a tippeléshez a tájékoztatók a fogadók rendelkezésére állanak.

Köpeczi-Boócz István festő

— **Képzőművészetileg díszítik** a Gheorghiu-Dej Hajógyárban a Lengyel Népköztársaság részére készülő hajókat. Jelenleg két hajóra készülnek mennyezetképek. Rákosi Zoltán festőművész a napokban fejezte be »A hajózás története« című művét, amely bemutatja a különböző korok hajótípusait. Köpeczi-Boócz István festőművész »Csillagos ég« című mennyezetképén dolgozik, amely a csillagképeket ábrázolja.

Magyar Nemzet
1954. jan. 9.

141/1932.

Monsieur le

plaisir votre aimable let
ge de nos publications. P
nom de la Comission Natio
mes meilleurs remerciemen
proposition. Nous
à la Légation Roya
~~vous adressons~~ les ouvrage

l Maguenat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖNYVTÁROS
Budapest

1971 OKT

Köpeczi Bócz István

kézikönyvtár

1021

KÉKI BÉLA: AZ ÍRÁS TÖRTÉNETE

Öt évezred fejlődésútján kalauzol végig szórakoztató könnyedséggel Kéki Béla szép könyvecskéje az írásról. A kőkorszak barlangrajzaitól a mai nyomdabetűig kísér el igen szakszerűen. A XIX. század eleje óta kutatják a régi írásokat, az ismert nyelvből kiindulva az olvashatatlan, ismeretlen szöveget faggatva, s föltárva régi világokat, eltemetett kultúrákat. Minden írásjel megfejtése izgalmas kutatás volt, a művelődéstörténet egyik legszebb fejezete. Valamennyi megfejtés sorbaállítása ez a kötetke, melyhez Köpeczi Bócz István állította össze a képanyagot, s ő rajzolta hozzá a kiegészítő s megelevenítő krónikaképeket is. A szöveg és a képanyag kitűnő összhangját élvezi itt az olvasó. Az íráskutató író s az írásbemutató képzőművész nem hagyott ki egyetlen lépcsőt sem. Azok számára, akik irodalmat és tudományt közvetítenek, az írás históriájának ez a könyve kézikönyvvé válik. Tudatosítja bennünk a kifejeződés lángoló útkeresését, az írásjelek megtalálásának és fölfedezésének végtelen örömét, a tisztulás és haladás hullámverését, s végül az európai kultúra írásjel-győzelmét.

A természeti népek az írás megismerésével léptek át a művelt nemzetek sorába. Ez a folyamat ma is tart, mert még 800 milló 15 évnél idősebb írástudatlan ember él a földön. Az írásismeret segíti nemzetté válni a népeket, s közelíti egymáshoz a nemzeteket, vagyis létrehozza az emberiség közös tudatát. Ezt az utat világítja meg Kéki Béla száz forrású ismereteivel. Valóban a néprajzból kell kiindulnunk, hogy megértsük az írásjelek megjelenését. A billogok, rovásfák, hírvivő botok, csomójelek, kagylófüzérek, kendőbogok jelzik a legkorábbi kezdetet. A képírással folytatódik a sor, itt már gondolatot közölnek az ábrák, szó- és szótagírás következik a képírásra, a csúcson pedig a betűírás jelenik meg. A szem és a víz jelét például a sumérok egyesítették: ez a sírás jele, agyagtáblákon alakult ki így az ékírás. A többszövegű emlékek révén fejtik meg a kutatók az egyiptomi hieroglifákat s a többi írást is, páratlan türelemmel, jelről jelre haladó összehasonlítással. Hogyan haladt együtt az írás kialakításával az írás alapanyaga, a nilusi sásból simított papirusztekercs, a mexikói indiánok szarvasbőr anyaga, az agavé-papír, a birka- és kutyabőr és így tovább. A népek történelmének eseményei mögött, a társadalmi lét mélyében formálódik ez a párhuzamos történelem, a szellem kifejező erejének keresése és fejlődése. Akármerre nézünk, az európaitól elzárt ázsiai kultúrákra, például a kínaira, a fejlődés azonos lélektani irányú s azonos műszaki ötletekkel jár. A könyvből szemléletes képet kapunk a régi Kína íráskulturájáról is.

A főniciaiak, e legmozgékonyabb, legtöbbet látó és tapasztaló nép hozza létre a betűírást. Innen vándorol ez más népekhez a Közel-Keleten, vallási szükséget és királyi akaratot szolgálva, majd díszítőelemmé válva, hogy a görög alfabétumban már tökélyre tegyen szert, a kifejezés minden árnyalatára alkalmas eszközként hangot jelöljön. A latin betű nem közvetlenül a görögből alakult ki, hanem az etruszk ábécéből, ahogy ezt néhány éve kétségtelenül tisztázták. A rómaiak kezén alakul ki az a betűtípus, amely tökéletesen kifejezi a gondolat és hang minden árnyalatát. De a görög betűnek is marad folytatása Európában, a keleti szlávok cirill-írása.

Érdekes fejezetet szentel a könyv a magyarságnak, a székely rovásírásnak, mely — mint a szaporodó jelek bizonyítják — a honfoglaló magyarság egyetemes írása volt, s a kereszténység elterjedésével semmisült meg, mint pogány vallási jelkép. A székelyek zárt katlanjaikban hívebben tudták megőrizni, mint a síkon letelepedő törzsek. Latinbetűs írásunk kialakulásának és a magyar nyomdaipar betűtípusainak történetét is olvashatjuk a kötetben. Kéki Béla röviden mindenről tájé-

Bor István ex librise

koztatja az olvasót, s nevek, adatok, könyvcímek közlésével lehetővé teszi a monografikus részletek további megismerését.

A könyv utolsó fejezete az írás jövőjéről szól: a modern jelrendszerek, a rádió, film, a televízió és a mágneskép térhódításával elemzi az írás s a vele összefüggő könyvkultúra helyét és szerepét. A mai műszaki találmányok semmiképp sem csökkentik az írás, vagyis a könyv és folyóirat fontosságát, nem pótolhatják szüntelen előrevivő és megtartó hatását.

Kár, hogy a szerző néhány idegen szót nem magyarázott meg, nem tolmácsolt magyarul. Szakkifejezésekről van szó, amelyeket a művelt olvasó sem ismer. Ez a képanyag. Viszont [illegible] jelent meg a kitűnő könyvecske mindössze hatezer példányban? Mert ez a könyv alkalmas volna arra, hogy tanuló-ifjúságunk kezébe jutva, bevezető és útmutató könyvként szolgáljon az irodalomhoz, egész humanista műveltségünkhöz, s felhasználható legyen az irodalomoktatásban és a szakkörök tevékenységében. (Gondolat, 240 l. 48 Ft)

Szalatnai Rezső

bibliográfiák

KOSÁRY DOMOKOS: BEVEZETÉS MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETÉNEK FORRÁSAIBA ÉS IRODALMÁBA

Kosáry Domokos e nagyarányú bibliográfiai vállalkozása nincs előzmény nélkül. Első változatának kiadása 1951-ben indult meg „Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába" címmel, harmadik kötete 1958-ban hagyta el a sajtót. A könyvpiacról gyorsan eltűnt ez az alapvetően fontos mű, és teljes példánya az utóbbi időben már könyvtárak polcain is ritkán található meg.

Tartalmi értékein túlmenően számomra szubjektív okokból is igen emlékezetes Kosáry nagy munkája. Ugyanis már első kötetének megjelenése idején hosszabb könyvtárosi pályafutásra tekinthettem vissza, ismertem a hazai és külföldi könyvészeti irodalom jelentősebb alkotásait, de első ízben fordult elő, hogy egy *bibliográfiai mű* olyan érdekes és vonzó olvasmányt jelentett számomra, akárcsak egy jól megírt irodalom- vagy művészettörténeti tanulmány. A beavatott olvasó, aki ismeri e kiadványt, bizonyára nem találja túlzásnak állításomat, mert tudja, hogy Kosáry nem érte be könyvek és folyóiratcikkek címleírásaiból összeállított lajstrom közlésével, hanem a legigényesebb formát választotta nagyméretű retrospektív történeti bibliográfiája számára. Hogy milyen követelményeket támasztott önmagával szemben, arról műve előszavában így tájékoztat: „munkám lehetőleg kitér az elbeszélő források főbb csoportjainak, a szerzők személyi adatainak, társadalmi helyének, pártállásának ismertetésére, az iratkiadások jellegére, esetleg hiányaira, végül pedig az irodalmat lehetőleg a történeti fejlődés sorrendjében, tájékoztató megjegyzések kíséretében sorolja fel."

Annak idején *Makkai László* írta a legtartalmasabb kritikát e munka első kötetéről, és a *Századok* lapjain megjelent cikkében azt a kérdést is érinti, hogy ez a történészek számára nélkülözhetetlen mű a bibliográfiák melyik típusába sorolható be. Megállapítása szerint Kosáry munkája — minthogy ismerteti és értékeli is az anyagot — a „bibliographie raisonnée" műfajához tartozik. (Hozzá kell tennem, hogy a „raisonner" több jelentése közül ebben az esetben csak kettő fontos: rábeszél és kifogásol. Egyetlen szóval: értékel.) Kosáry művét joggal minősíthetjük *értékelő bibliográfiának*, bár előadásmódja alapján még ettől is elkülöníthető. Ugyanis hol részletezi, hol csak felvillantja az egyes történeti periódusok politikai, társadalmi, gazdasági és művelődési problémáit, a bibliográfiai hivatkozásokat azonban tartalmi-kritikai megjegyzéseivel együtt következetesen beleszövi fejtegetéseinek összefüggő szövegébe. A bibliográfia-készítésnek e nagyon igényes és igen olvasmányos formáját — az ötvenes évek első felében kialakult szóhasználat szerint — *bibliográfiai szemlének* nevezzük. Kosáry tehát a magyar történelem forrásairól és irodalmáról tartalmi-kritikai értékelést tartalmazó bibliográfiai szemlében számolt be.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

SZÍNHÁZ

Köpeczi Bócz István

1971 SEP

1021

Köpeczi Bócz István rajza

vállalását. Harmadéves egyetemista mondta a *Festett egek* előadása után: „Leginkább Huszti Péter testesíti meg azt a színészi ideált, akit a színpadon látni szeretnénk. Játsszék klasszikus vagy modern szerepet, mindig érzek valami rokonságot vele. Mintha egy tegnap félbeszakadt beszélgetést folytatnánk."

Csak azért lenne mindez, mert ő is „huszonéves"?

– *Valóban, a szerepek elválaszthatatlanok tőlem, az egyéniségemtől. Sohasem „bújok bele" egy hős bőrébe, hanem saját egyéniségem köré építem a*

KÖPECZI BÓCZ István

Az új grafika — új világ

(KÖPECZI BÓCZ ISTVÁN GRAFIKUSMŰVÉSZ, 1956.)

Rangyi:
Pátcsed
műtekkel
MTA Műtört Kut. Int.
1988

— Amikor az Iparművészeti Főiskola grafikai szakosztályát elvégezve átmentem festőnövendéknek a Képzőművészeti Főiskolára, még azt hittem, hogy manapság is be lehet ívelni olyan művészpályát, amilyen a reneszánsz művészeire várt. Később — de már tanulmányaim befejezése előtt is — úgy gondoltam, nem lehet egészséges művészeti élet, ami a főiskolai műtermek belső tenyészetében zajlik. Kezdtem megkülönböztetni az igazi életet és azt az életet, amely melegágya lehetett az őshallgatóknak, akik a főiskolán hetedik, nyolcadik évre is beiratkoztak, csakhogy ne kelljen — ahogy mondani szokás — „kimenniük az életbe". Természetesen meg tudtam érteni ezeket az embereket, akik nem gondoltak arra — mint jó darabig magam sem —, hogy a műtermek szűk világán kívül is valóban szükség van rájuk és művészetükre. Hiszen ugyancsak kevéssé látszottak ezt bizonyítani a sokszor alamizsnaszámba menő állami vásárlások, a megalázó, csurranó-cseppenő filléres ösztöndíjak, amelyekre még elismert, kiváló művészek is rászorultak. A társadalmi megbecsülés növekvő hiánya a táblaképfestészetet a maga egészében érintette. Ezt fontosabbnak, egyetemesebb jelentőségűnek éreztem, mint azt, hogy lehetnek még s vannak is nagy festők, akik az erkölcsi és az anyagi sikert kellő arányban élvezik. Nem becsültem alá a magam képességeit, mégsem tápláltam vérmes reményeket a festői pálya felől, mert nem láttam jelet, amely a táblaképfestészet egészének jósolna nagy jövőt. Mire tanulmányaimat befejeztem — 1945-ben —, már mindentől idegenkedtem, ami — ha közvetve is, de egyértelműen — a táblaképfestészet társadalmi hanyatlására vallott: az áporodott műtermi levegőtől, az őshallgatóktól, a műterem levegőjében zseninek látszó féltehetségektől, az állami vásárlástól, az ösztöndíjas egzisztencia kilátásaitól — és kivezető utat kerestem.

Grafikus lettem annak tudatában, hogy a képzőművészet egyetemes érvényű nyelvének kialakítása során a táblaképfestészet eredményeit átveszi a grafika, s talán vezető szerepét is előbb-utóbb örökli. Zavart, de nem befolyásolt, hogy idehaza a grafikával szemben — legalábbis a gyakorlatban — mindig érződött és egy ideig még érződni is fog bizonyos megvetés, mely részes abban, hogy a grafikát az iparművészet ágai közé sorolták és fogalmát szűkre szabták. Határhelyzete folytán — alkalmazott jellege és a nyomdaiparral való szoros kapcsolata miatt —, valóban sorolható a grafika az iparművészethez is, de nem azzal a szándékkal, hogy kirekesszék a képzőművé-

szetből s megfosszák a művészetnek kijáró megbecsüléstől, miután – szintén helytelenül – már megfosztották attól az iparművészetet, még a díszítgető dilettantizmus mütyürkés hajlamaitól megtisztult iparművészetet is. Jogos ellenérzést kelthetnek garázdálkodásukkal a művészet vadorzói, akik mindenekelőtt a grafikában igyekeztek kárt tenni, de az általánosítástól óvakodni kell, mert elvileg a grafika lenézése még a mi viszonyaink között is egyre kevésbé igazolható. Igazán felbecsülni a grafika fontosságát természetesen csak akkor tudnánk, ha látnánk a mindenfelé megjelenő új művészeti kiadványokból, mennyire megnőtt jelentősége világszerte. Nemrég egy német könyv járt a kezemben, amely az utolsó ötven év történetét ismertetve ugyanannyi plakátot reprodukált, mint amennyi táblaképet. Ezzel az idővel foglalkozva jó áttekintő kultúrtörténeti művek általában sohasem mellőzik a plakátot, a különböző korok talán legelevenebb, legtöbb arculatú kifejezőjét. A művészettörténet, melynek ma a művészetet a dolmenektől egészen a modern pályaudvarig be kell mutatnia, ezzel párhuzamosan a barlangfestményektől a jelenkor művészetéhez érkezve egyre inkább a modern grafikát fogja abban az egyik legfontosabb jelenségnek tartani. Azért is, mert a nagyvárosi mozgás, az utca és a közlekedés fiatal intézményei – például a földalatti – jellegüknél és éppen fiatalságuknál fogva sokkal inkább tartanak rokonságot a grafika fiatal műfajaival és újszerű hangjával, mint az akadémikus ízű dolgok megúnt ismétlésével. A formalizmus veszélyét nagymértékben csökkentené, ha az utóbbiak helytelen alkalmazása nem állná útját annak, hogy a grafika eredményei teret hódítsanak mai életünk feltételei között is secco-díszítést kívánó, megtűrő modern intérieuröknek a falain vagy pedig külső házfalakon, amire többek között Lengyelországban és Mexikóban annyi jó példát találni.

Mindez nem volna ugrás, nem volna a hagyományoktól áthidalhatatlan távolságra való elrugaszkodás. A művészet legnagyobb lehetőségei a történelem során mindig egy és minden korban más műfaj előtt nyíltak meg, s amíg a művészek nem ébredtek rá, melyik műfajban vár rájuk a legkorszerűbb feladat, addig nem tudatos igényeik a többi műfajban lappangva készítették elő az ismert törekvések hanyatlását és újaknak a fölvirágzását. Ahogy a görög művészetben még az építészet is a plasztikai gondolkodásra utal, ahogyan a bizánci művészetben az apróművesség mutatkozik meg a nagy felületű mozaikok megoldásában, vagy ahogyan a flamand festészet csodája mellett nincs nagy szobrászat, úgy mutatnak a képzőművészet utolsó korszakait jellemző kísérletek és az elhagyott utak is – véleményem szerint – mind a grafikai gondolkodás felé. A grafika lett a sokszor keserves kísérletek eredményeinek virgonc örököse. Mellette a táblaképfestészet útja egyre ritkább nagy egyéniségekkel s a múlt századi és a századforduló utáni nagy mesterek munkásságának egyre fáradtabb folytatóival lefelé ível; a grafika pedig a maga számára és a maga területén megtalálja az egészséges továbbhaladás ösztönzőit is. Nem helyes tehát, ha jellemzői közül a másodlagosságot hangsúlyozzák, noha az kétségkívül járuléka annak, hogy él a festészettől kapott örökségével. Rouault nélkül valóban nem képzelhető el sem André François, sem Savignac, igaz az is, hogy Alois Carriger Van Goghot teszi át plakátgrafikává, vagy hogy Paul Rand, Lester Ball és általában a fiatal amerikai grafikusok Miróra és Kleere támaszkodnak. Viszont Hans Erniről már – noha róla is elmondható, hogy Picasso örököse – vagy Ben Shanról, Saul Steinbergről, Jiři Trnkáról, Roland Searlyról s még többekről az is bizonyos, hogy művészetükkel legközelebb állnak ahhoz az egyetemes

hanghoz, amely a jövő számára – véleményem szerint – a képzőművészet hangja lesz. A műfajt naponta váltogató tevékenységükben, képeiken, falképeiken, mozaikjaikon, plakátjaikban, könyvillusztrációikban is az új szellem érvényesül, amely közvetlenül nem a korábbi táblaképfestészetre, hanem csak a modern grafikára vezethető vissza. Végül pedig ha úgy látjuk, hogy a maguk módján Picasso nagyszerű kerámiái és szobrai, textil és díszlettervei – műfaji kitérő voltukkal és a művészet egész történetébe szerteágazó reminiszcenciáikkal – a táblaképfestészet kimerülését jelzik, akkor látnunk kellene azt is, hogy a fáradtság hasonló tüneteivel a grafika már önálló, másra vissza nem vezethető és vissza sem utasítható eredményeket tud szembeállítani.

Idei plakátkiállításunk azt látszott igazolni, hogy a magyar grafika is bővelkedik már érdekes és tehetséges munkákban. Csakhogy ez a kiállítás plakátművészetünknek nem valóságos helyzetét mutatta be, hanem csupa egypéldányos, eredeti művet, olyanfajtát, amilyet az utcán nem igen lehet látni. Grafikusaink két megbízásos, kénytelenül-kelletlenül gyengébb munka között maguknak is meg akarták mutatni, mit tudnának és mit szeretnének csinálni az utca számára, ha kedvükre dolgozhatnának. A lengyelek és az angolok, amikor plakátművészetüket nálunk bemutatták, találomra a zsebükből rángattak ki több száz jó, kinyomott plakátot. A lengyelek a mi cserébe bemutatott anyagunk kritikáiban viszonozták a jó fogadtatást, de ismétlődött ezekben a kérdés: miért nincsen ez az anyag itt az utcán, s milyen lehet, ami az utcán van? Ha válaszolni akarnánk, valahogyan azzal kellene kezdenünk, hogy a plakát az a dolog, amihez nálunk aztán mindenki ért, legalábbis elméletben, úgyhogy a grafikusnak nincs is szüksége a saját fejére, csak a kezét kell kölcsönadnia. Nem legjobb céljait, hanem a megbízókat kell szolgálnia, azok pedig olyanok, mint a beteg, aki felkönyököl az operációs asztalon, hogy megmondja az orvosnak, hol döfhet a hasába. Pedig a magyar nyelv tökéletesen kifejezi, hogy a megbízóknak meg kellene bízniuk a grafikusban, aki azért lett grafikus, mert a művészetben szívvel-lélekkel a gyakorlati életet akarta szolgálni, s jobban tudja másoknál, hogy ezt milyen eszközökkel teheti. Azt nem álmodhatta, ahogyan én sem álmodtam, amikor elkezdtem a pályámat, hogy az emberi butaság akadékoskodása naponta hányszor zsibbasztja el a legjobb művészi szándékot. Végül egyetlen grafikusnak sem maradnak illúziói. Tudjuk, hogy még a képzőművészeti kultúrájú ember is begyullad, ha megbízóvá válik s csak a mások bátortalanságát ítéli el szigorúan.

Nyolc év alatt hozzáedződve a plakát születésének és abortálódásának a folyamataihoz, a megbízók létezésén felül egyéb nehézségekkel is meg kellett barátkoznom. Sok olyanféle külsőleges, de természetes kötöttségre is gondolok, amilyen az, hogy a grafikusnak számolnia kell a forgalomban látható plakátok színskálájával, ha tudni akarja a maga plakátja reklámhatása, kiemelése érdekében, hogy milyen színeket nem szabad használnia. Ugyanakkor azonban tudnia kell, hogy nyomdáink csak kevés színt bocsátanak a rendelkezésére; s ez olyan kötöttség, amely a technika mai fejlettsége folytán már kevésbé természetes. A színek száma ugyan gyarapítható, ha két szín egymásra nyomásával egy harmadikat állítunk elő, de hogy az a harmadik szín milyen lesz, nagymértékben függ attól, hogy a papíros, ha már nem fehér, mennyire szürke, s hogy a festékek nagyon vagy nagyon-nagyon rosszak-e; vagyis függ a legkellemetlenebb meglepetésektől. – A jó grafikus nem ijed meg, ha csak kevés színnel dolgozhatik, de mivel a technikai nehézségek oka az, hogy kevés a pénz, nem lenne szabad

megvetni az olcsó eszközöket, amelyek segíthetnek rajta. Önálló, a Képzőművészeti Alap rézkarcnyomdájához hasonló plakátnyomdát kellene fölszerelni nyomdából kiselejtezett litográfiai kövekkel, s ha többre nem telik, a grafikusok legalább a kőnyomás nemes technikája révén kerülhetnének a nyomdával a legszorosabb kapcsolatba, amiről ma még le kell mondanunk. A nagyüzemi nyomdák hajszájában „lábatlankodó" grafikus igen sokszor kerül nehéz helyzetbe, ha új nyomóformát, korrektúrát kér, soká keresgéli a színeket, vagyis ha lelkiismeretesen dolgozik. A kőnyomást nemcsak Matisse-ék litográfiai nyomdája vagy Toulouse-Lautrec és Daumier példája emelte a rézlemezről és a fadúcról való nyomás rangjára; a legjobb svájci nyomdákban is maguk a grafikusok rajzolják litográfiai kövekre a legigényesebb plakátokat, míg két lépésre tőlük a kitűnő, de nálunk túlbecsült color-offset gépek csak tucatnyomtatványokat ontanak magukból. Ha nem csak pièce unique-ekkel, vagyis reménytelen próbálkozásokkal akarunk helytállni a plakátgrafika nagy világversenyében — amelyben egyébként élükön a lengyelekkel jelenleg a svájciak, a franciák, a hollandok vezetnek, és a csehek is jobban állnak nálunk —, akkor sürgősen javítanunk kell nyomdatechnikánkon.

A pénzhiányból eredő technikai nehézségek áthidalásán kívül sok esetben elejét lehetne venni az időhiány, a rövid terminusok káros hatásának is, hiszen a színházi vagy általában kulturális eseményekhez fűződő igényes grafikai feladatok jó előre kitűzhetők. Vonatkozik ez az utazásra mozgósító plakátokra is, amelyekből egy-egy szezon alatt a kelleténél amúgy is kevesebb készül. Ha már itt tartunk: ugyancsak növelni kellene az alapvető higiéniai kérdésekkel foglalkozó plakátok számát, bár a közegészségügy propagálása, akárcsak a filmeké, nehezen fog művészi feladattá válni. A filmplakáttal kapcsolatban nehéz bármit is javasolni; sokáig a grafika legsötétebb zuga, mélypontja volt. Megrendelői mindig megkívánták a fotó portrészerűségét, s ezért néhány kísérlettől eltekintve — nem sikerült kiszabadítani a fotónagyítók hatásköréből, bár remélni lehet, hogy ez is meg fog történni. A filmplakát a nyugati országokban is a harmadosztályú utánjátszó mozik közönségének hízeleg. Hangsúlyozom fotónaturalista giccselői iránt érzett ellenszenvemet, mert ugyanakkor szeretném a félreértés veszélye nélkül leszögezni és elismerni azt is, hogy a természethű fogalmazás bizonyos feladatokhoz — főleg oktatószándékú belsőtérbeli és falusi plakátokon — továbbra is szükséges, persze nem az igények fokozatos emelése nélkül. Ma még az effajta plakátok a kalendárium és a konyhai falvédő színvonalán vannak. Ezt a színvonalat a városból — a konyhai falvédővel együtt — mindenképp száműzni kellene. A feladatkörök szétválása, a helyi és műfaji sajátságok sezerint való parcellázódás a nyugati grafikában is megtörtént. Az anyagábrázolások és az ételplakátok naturalizmusát a megbízók megkívánják, a grafikusok pedig elismerik szükségességét. Egyebekben viszont az absztrakció hódított teret. A plakátgrafikában ennek különösen szabad lehetőségei vannak, amelyeket — tudatosan vagy öntudatlanul — azok is elismertek, akik a teljes természetelvűség mellett törve lándzsát elvetették ugyan az emberi fej elvont formálását, de azt megengedték, hogy a reálisan formált fej a plakátokon teljesen kék vagy teljesen zöld legyen. Talán azért, mert a kék, zöld megvilágításból ezt ésszel is le tudták vezetni, talán azért, mert a színekkel kevésbé törődtek.

Ahhoz, hogy a magyar grafika is szabadon művelhesse lehetőségeit, elkerülhetetlenül szükséges lenne, hogy a rossz művek is napvilágra kerüljenek; persze nem a

tehetségtelen, szolidan rossz dolgok, amilyenek az óvatosság merevgörcséből eddig is megszülettek, hanem a merészség tévedései. Így valóságos és termékeny feszültség alakulhatna ki a bátran rossz és a bátran jó között. A legnagyobb akadálya ennek, hogy ez a kis ország könnyen telíthető, s hogy szűk határai között a szélsőségek mégoly hasnos vitája is luxusnak tűnik. Egyáltalán nem lehetséges, hogy megéljen itt, aki kitart művészetével egyetlen hangot. Savignac prosperál Párizsban az ő esetlenül gyerekes, de nagyszerű dolgaival, mert ott szükség van arra is, amit ő tud a legjobban. Természetesen nem áhítozom olyan szélsőséges specializálódásra, amilyen Amerikában van. Nem egészséges jelenség, hogy ott sokszor egyetlen plakáton a kéz, a fej, a haj, a táj, a csendéleti rész, a betűk mind-mind más kezek munkája. De azt sem érzem egészségesnek, hogy nálunk a grafikus mindig sokféle tevékenységre kényszerül, mint a színész, akinek tragédiában, vígjátékban, társadalomkritikai drámában és operettben egyenértékű játékot kell nyújtania. Egy kis országban szükségképpen sok olyan grafikus van, akinek kényszeredett feladatok kényszeredett megoldásaiban kell valahogyan magára találnia, s egy sincs, aki végül kiböjtölhetné a saját profilját. Ha összegezem, hogy az évek során milyen színdarabokhoz készítettem plakátokat, kiderül, hogy legtöbbször azokhoz, amelyekhez kevés vagy semmi kedvem nem volt. A Don Carloshoz, amihez szerettem volna, nem kellett – a remekművek megtöltik a színházat plakát nélkül is. A színházakat csak az anyagi bukás veszélye viszi rá arra, hogy plakátot csináltassanak, noha kulturális életünk elengedhetetlen tartozéka volna, hogy nagy színházi eseményeket bejelentő plakátok díszítsék az utcát. Másutt a színpadi remekműveket is nap nap után megújuló őszinte ihlettel propagálhatja a grafika. A mi idei kiállításunk színházi plakátjai viszont, amelyek csupa nagysikerű, tehát sosem reklámozott darabhoz fűződtek, nem színházi estékre, legfeljebb a színházi plakátmegbízások provincializmusának veszélyeire hívhatták föl a figyelmet. Azt persze, hogy jellemző-e magára az egész magyar grafikára egy bizonyos provincializmus vagy sem, akkor fogjuk megtudni, ha valóságos feladatokban kibontakozva lép majd a világ, a nemzetközi grafika közvéleménye elé. Akkor megismerhetjük majd a legkiválóbbak véleményét mirólunk. Addig is meg kell ismernünk az ő munkáikat, s nemcsak az elvétve kezünkbe kerülő folyóiratok kicsinyített reprodukcióiból. Az új eredményeket a nagyvárosok utcáin nézelődve tudnánk csak teljes hatásukban felmérni. A nemrég Bécsben járt magyar grafikusok sóhajtozva nézték a nagyszerű papíroson, kitűnő festékkel nyomott nagyméretű plakátokat. Ezeket a technika is támogatja abban, hogy megoldják feladataikat. Azért sóhajtoztunk, mert éreztük, hogy mi jobbakat is csinálnánk, még rossz, kisméretű papíron és rossz festékkel is, ha lendületünket nem fékezné semmi.

Grafikai kultúránk növekedése könyvkiadásunkra is üdvös hatással lenne. Kiadóinkra még vár annak az igazságnak a fölismerése, hogy nem kell minden könyvet illusztrálni. Vannak olyan könyvek, amelyek az illusztrációt egyenesen nem tűrik, majdnem kilökik magukból. Ilyenek például Thomas Mann kötetei. Másfajta írások szinte kiáltanak a grafikus után. De ha már szervesen hozzájuk tapadtak régi illusztrációk – akár a szöveggel egyidejűek, akár későbbiek, amelyekben mégis tovább lélegzik az író kora és művének világa – akkor ezt a végérvényesnek tűnő, szép együttélést többé nem szabad megzavarni. Gondolok itt természetesen Botticelli Dante-illusztrációira, a Villonhoz készült egykorú fametszetekre vagy Doré munkáira, de újabbakra

is. Karinthy *Tanár úr kéremje* is csak Major Henrik rajzaival teljes, és Smarinov illusztrációinál jobbat Tolsztojhoz és Gorkijhoz nem tudok kívánni. Régi művek illusztrálásában is akad azért még éppen elég új feladat olyan grafikusok számára, akik képesek arra, hogy a mű korát és a mi korunkat egyaránt kifejezzék. Lektorainknak azt is meg kellene gondolniuk, hogy az illusztrátor nem teljesíti feladatát, ha régmúlt korok embereinek felöltöztetésére minden ruhát jónak talál, amelyet Budapest utcáin aznap éppen nem látott. Egy kor megelevenítéséhez, a korhangulat fölkeltéséhez gazdag kortörténeti ismeretek kellenek, ami nem jelenti persze azt, hogy ezeket az ismereteket egy-egy illusztrációban mind föl kell tálalni. A jó illusztráció nem terheli a szöveget fölösleges mankókkal és sokszor beéri a színhely vagy egy-egy tárgy ábrázolásával, s ezekkel sugall egy elfelejtett világot. Legbosszantóbb hibának azt érzem, ha a grafikus az irodalmi szöveget a filmszerű látással kényszeríti egy lapra. A fotólencse kompozíciós szemléletének szennyező hatása mutatkozik meg a metszésektől nyüzsgő figurális ábrázolásokban. Úgy gondolom, hogy ebben a műfajban is az örökérvényűbb, lezártabb, nyugodtabb, egyszerűbb megoldások a helyesek. Ami engem illet, én még a plakátgrafikában is mindinkább ezekre törekszem. Az időbeliségnek, a nyugtalan, ki nem teljesedett mozgásoknak a megragadását a képzőművészet ma már nyugodtan átengedheti a fotónak. A fotózás nagymesterei (Steichen, Irving Penn, a svájci Bischof, Cartier-Bresson) az utóbbi években a fotó kizárólagos sajátjaként olyan új szemléletet tudtak kialakítani, amely effajta feladatokat jobban meg tud oldani. Jellemző, hogy a lengyeleknél, ahol nagyon igényes és az ország grafikai kultúrájára büszke közvélemény van, soha nem festettek fotókat, vagyis nem kapott szerepet a grafikában a fotónaturalizmus, mint jó kezdetek után a mi politikai plakátjainkon; ott a politikai plakátok jó részét igen hatásosan egyszerű dekoratív ábrázolásokkal vagy valódi fénykép felhasználásával oldották meg.

A színpad és a film képzőművészeti feladatairól is szeretnék beszélni, mivel ezek teszik ki munkám nagy részét. Úgy érzem, ezen a területen sem járunk még a helyes úton. A színpadkép lényegének félreértéséről tanúskodnak a naturalista festői szemléletből születő díszletmonstrumok, amelyekért természetesen nem mindig egyedül a tervező a felelős. Meg vagyok győződve arról, hogy a helyes színpadképhez közelebb áll a grafikai fogalmazás nyelve, s hogy kialakításának, akárcsak hatásának, a szimbolikus látás az alapja. Ha nálunk a színpadon jó irányban haladó törekvés fog mutatkozni, lényegében semmi új nem történik, csak visszatérünk erre az alapra. Ennek a visszatérésnek, illetve előbbrejutásnak nincsenek különös technikai feltételei. Viszont embereken múlik. Nagy apparátus nem kell hozzá; annál talán több kell, az, hogy a színházban a rendezők, az igazgatók, a tervezők megelégedjenek az apparátus latbavetésének minimumával és keressék a jelképes hatás maximumát. Minden csodára, minden trükkre felkészülve, de a legnagyobb takarékossággal kell alkalmaznunk eszközeinket. Ósdi színházi berendezéseinket korszerűsíteni kell, de nem azért, hogy a jobb technika lehetőségeivel még jobban belemásszunk a színpadellenes naturalizmusba. Itt is ki kell térnem a fotólencse szemléletére, vagyis a filmre, amely ugyancsak élni tud már sajátos új lehetőségeivel. Az egész világon egyre csökken az úgynevezett „díszletfilmek" száma. A díszletépítés mesejátékokra, már nem létező színhelyekre s még néhány kivételes esetre korlátozódik. Egyre több filmet forgatnak külső felvétellel, valódi környezetben. A képzőművész a filmben szükségképpen átadja

helyét a képzőművészeti kultúrájú operatőrnek, s ha mégis szükség van a közreműködésére, azon igyekszik, hogy munkája nyomait ne lehessen észrevenni. Annál fontosabb és újszerűbb feladatai lehetnek a színháznál.

Sok tévedés és keresés után az a vélemény alakult ki bennem, hogy a színházi tervezőnek a színházszerűség végett ügyelnie kell munkájában a mozzanatok sorrendjére. Először: át kell élnie a szöveget. Másodszor: végig kell gondolnia a szereplők mozgásait, hogy célszerűen és gazdagon tagolhassa a padozatot, s a szerepnek megfelelően a színésznek kiemelkedő helyet, de éppúgy észrevétlen háttérbevonulására is lehetőséget adjon. Harmadszor: foglalkoznia kell a világítás kérdéseivel. Ezekhez sok félreértés tapad. Nem tudom helyeselni, hogy nálunk általában telibe világítják a beszélő színészt. A cselekményben fontos figyelmet figyelmet kívánó monológ esetleg éppen akkor teremtheti a legnagyobb feszültséget, ha a színész sötétben mondja el, aminek nagyszerű példáját láttam Lengyelországban. Negyedszer: a kosztümmel a tervezőnek, amellett, hogy a cselekmény korához való hűséget összehangolja benne a korszerűséggel, a színész mozgását is segítenie kell. Ötödiknek, vagyis utoljára kell a színhelyre utaló jelzések egységes képét, a díszletet kialakítania. Ugyanilyen sokrétű, de talán még nagyobb feladat vár a képzőművészre, és főleg a grafikusművészre, a bábszínház és a bábfilm terén, ahol szinte egyeduralkodóvá válhatik és világviszonylatban, művészettörténeti mérték szerint is maradandót alkothat. Erre Jiří Trnka művei mutattak csodálatos példát.

Hogy a tervezői munka mennyire elégíti ki a tervező művészi ambícióit, függ attól, van-e benne hajlandóság az alkalmazott művészetre, az irodalom szolgálatára, s attól, hogy a színház jó darabokat, irodalmat játszik-e, függ a színházi kultúra fokától, a színészek mozgáskészségétől, a rendezőtől, aki egyetért vagy nem ért egyet vele abban, hogy a darabnak – kettejük közreműködése és közös működése révén is – kerek, zárt világként kell az előadásban egységes műalkotássá válnia. Lengyelországban láttam olyan színpadi műalkotásokat, amelyek meggyőztek arról, hogy a magyar színpadok és bábszínházunk sok tekintetben kihasználatlanok. A külföldi példára gondolva azt is károsnak tartom, ha másodlagos művészi feladatnak tekintik azt a munkát, amit a színházban a képzőművész végez. A legnagyobb elismeréssel emlegetett francia festők, Picasso, Matisse, Rouault, Braque, Dufy, az angol Piper, Sutherland mind kirándultak a színpadtervezés területére, nálunk pedig idegenkedés, lebecsülés jutott annak, aki ezt a munkát vállalta. Nem csoda, ha a színpadtól sok rátermett képzőművész visszariadt, s ezért színházművészetünk nem kaphatta meg képzőművészetünktől azt a segítséget, amelyet a színpadkép megújhodásának pillanatától nem nélkülözhet.

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

SZÍNHÁZ

1972 DEC -1

Köpeczi Bócz István

1021.

Köpeczi Bócz István: Shaw

nevét is megváltoz[illegible] jában nem az álszent és képmutató Foma Opiszkin (Oplevkin) figurája állt, hanem Rosztanyev (Kosztanyev) apóé, aki Sztanyiszlavszkij alakított. *Életem a művészetben* című könyvében erről a szerepéről „siker önmagamnál" címmel ír Valóban nehéz lenne még egy szerepet megnevezni, melyben az önmagával szemben igényes színész ennyire fenntartás nélkül meg lenne elégedve magával. A színész teljesen felolvadt a figurában. Saját bevallása szerint itt érezte először Sztanyiszlavszkij, hogy mit jelent egy figurává *válni*, „megragadni a szerep lelkét". Rosztanyev, a „Jó szív géniusza", a lágy, a naivságig hiszékeny,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1972 MAJ 8

Magyar Hírlap

Köpeczi Bócz István
színpadtervező, grafikusművész

KÖPECZI BÓCZ ISTVÁN színpadtervező, grafikusművész aranyérmet kapott a III. Richard című Shakespeare-dráma budapesti előadásához készített díszlet- és jelmeztervéért az Újvidéken megrendezett III. nemzetközi díszlet- és jelmeztriennálén.

1971

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar-Grafika.
1972/1
Köpeczi Bócz István

Kéki Béla, a kiváló bibliográfus értékes művel gazdagította a könyv- és írástudományt. „Az írás története" című munkája népszerűen tárgyalja a hiteles és pontos adatokkal megalapozott témát. Tömören foglal össze, de minden fontosabb részletre kitér. Elismerést és dicséretet érdemel Köpeczi Bócz István a könyv illusztrálásáért, az Athenaeum Nyomda pedig az esztétikus kivitelezésért.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

Magyar Grafika
1971/6

Hazai hírek

1021

Köpeczi Bócz István grafikusművész

A Zrínyi Nyomda üzemi híradója sokat foglalkozik a termelési problémákkal, közli a dolgozók ezzel kapcsolatos észrevételeit. Így pl. az alkotmány ünnepe alkalmából kiadott számában többen panaszkodnak a rossz kéziratokra. Idézünk néhány ilyen észrevételt. Radványi Mihályné TTS öntő cikkéből: A kézirat-előkészítés nem a legeszményibb, különösen szakszövegeknél. Egyébként a lektorált kéziratban a javítások sem egységesek. Ha több kopogó szedi, csak a házi korrektúrában derül ki, hogy nem egységes a gyakori szakszavak szedése, és így a házi korrektúrára fordított öntési idő nő". – „Egy szocialista ifjúsági brigádról" című cikkből: „Nagy nehézségeket okoz a kéziratok rossz minősége, nem megfelelő előkészítettsége." Varga József (gyártáselőkészítés) ezt írja: „Gondot okoznak még a megrendelő által adott kiadványok kéziratainak hibái. Az pl., hogy egy oldalon belül egy szó kétféleképpen van gépelve. Ezt természetesen egységesíteni kell, amit a megrendelő megkeresésével tudunk megoldani." – Ezek a megállapítások, üzemi tapasztalatok arra figyelmeztetnek bennünket, hogy végül is rendet kell teremteni a rossz kéziratok dzsungeljében – a népgazdaság érdekében.

Barátsági szerződést kötött a Ságvári Nyomda és az NDK-beli Plamag nyomdagépgyár. Ez a barátsági szerződés kiegészíti azt a kereskedelmi megállapodást, amely egy 96 oldalas gyorsjáratú magasnyomó rotációs gép szállításáról szól. A kölcsönös versenyvállalások a gép minőségi és határidőben történő átadására is vonatkoznak. A legjobb brigádokat a magyar és az NDK szakszervezeti tanácsának vándorzászlajával tüntetik ki.

Épül a Somogy megyei Nyomdaipari Vállalat új kaposvári nyomdája. Az épületet két ütemben építik: előbb a laprészlegről gondoskodnak és azután készül el a többi üzemrész meg az irodaépület. A több mint 40 milliós beruházásra nagy szükség van, hisz ismeretes, hogy a kaposvári nyomda eddigi állapotában az ország egyik legkorszerűtlenebb nyomdaüzeme volt.

Kéki Béla kiváló bibliográfusunk „Az írás története" című könyvével hézagpótló munkát végzett, mert ilyen témájú hazai mű évtizedek óta nem jelent meg. Az 1966-ban kiadott „Az írás rejtélye" című könyv ugyanis Elisabeth Hering (Rätsel der Schrift") német nyelvű munkájának magyar fordítása. A most megjelent „Az írás története" című könyv tudományos alapossággal, de népszerűen tárgyalja az írás ötezer éves történetét és fejlődését. Külön kell megemlékezni a könyv pompás fekete-fehér és színes illusztrációiról, amelyek Köpeczi Bócz István grafikusművész alkotásai. A szerző művében megjegyzi, hogy „Az írás-történeti munkák a tárgy előadását rendszerint a nyomdászat feltalálásáig kísérik nyomon. Mi szándékosan eltérünk e gyakorlattól, és kissé kitágítva tárgyunk határait, kitekintünk nyomdabetűink változásaira is." Ennek a felfogásnak elsősorban a nyomdászok örvendenek, mivel rövid, de kitűnő összefoglalását találják a nyomdabetűk történetének is. *(Sz. A.)*

Az 1971. évi műszaki könyvnapokat október 8-án Győrben nyitották meg ünnepélyes keretek között. Hét kiadónk 46 könyvnapi újdonsággal vonult fel, ebből a Műszaki Könyvkiadó egymaga 31 új kiadvánnyal gazdagította a hazai műszaki irodalmat. Örvendetes, hogy az idén több az újdonság, mint a múlt évben.

A dán nyomdaipari dolgozók háromtagú küldöttsége: Mogens Hover, Carlo Petersen és Kjeld Olsen szakszervezeti vezetők hazánkban tett tanulmányi látogatásuk alkalmával megállapodtak a hazai szakszervezettel abban, hogy a jövőben egymás életét és munkáját bemutató kiállítások megrendezésével törekszenek a kapcsolatok elmélyítésére. A legfontosabb törekvés, hogy a fiatalok, az üzemi dolgozók csereutazás révén ismerjék meg egymást.

Szakszervezetünk központi vezetősége megtárgyalta a szakszervezet feladatait a könyvkiadás IV. ötéves tervében. A központi vezetőség a többi között megállapította, hogy az eredményes kiadói munka kibontakozását gátolja a könyvkiadás nem kielégítő anyagi-műszaki bázisa, a nyomdaipar szűk kapacitása, a gyenge minőségű alapanyag-ellátás. Másrészről nem eléggé hatékony az anyagi érdekeltségi rendszer, megoldatlan a szakmai képzés, kedvezőtlenek a szociális és munkakörülmények. A központi vezetőség határozata felhívja az illetékes fórumokat a hátrányos problémák sürgős megoldására.

Nyomtathatóság/III.

Ofszet-térképnyomó papírok nyomtathatóságának vizsgálata

Dr. Gara Miklós — Zolna E. István*

BEVEZETÉS

Jelen közlemény keretében beszámolunk a Diósgyőri Papírgyár által előállított TA és TB jelű térképnyomó-ofszetpapírok nyomtathatóságával foglalkozó vizsgálatainkról.

A térképnyomtatás nedvességérzékeny papírokra ofszet sokszorosítási technológiával történik, ezért különösen fontos a nyomtatás folyamán jelenlevő nedvesítő folyadék és nyomdafesték kölcsönhatásának, ill. a nyomtathatóságot befolyásoló tulajdonságaik tanulmányozása.

A térképek nyomtatásánál fokozott igények merülnek fel a nyomathordozóval és festékkel szemben, a négy-tizenkét színben készülő térképek színilleszkedésénél, a színegyenletességnél, valamint a két-három tipográfiai pont nagyságrendű szövegek és egyezményes jelek olvashatóságánál.

A térképnyomó-ofszetpapír számszerű tulajdonsági értékei (mint pl. vastagság, szakadási hossz, nyúlás, simaság stb.) nem olyan jellegű műszaki adatok, amelyekből a nyomdász következtetni tudna a papír nyomtathatóságára, ill. a nyomtatás közbeni viselkedésére. A papír egyéb tulajdonságainak számszerű jellemzése (mint pl. szívóképesség, enyvezési fok, hamutartalom, porozitás) sem elégséges a gépmester számára zavartalan nyomtatási körülmények biztosításához. A papír felületét, szerkezeti struktúráját (pl. nemezelődését) meghatározó adatok sem jellemző értékek arról, hogy a papír felületi és szerkezeti tulajdonságai hogyan hatnak a nyomtatásnál. Megállapítható, hogy az ismertetett papírjellemzők fontos adatok, de a nyomtathatóságról, annak körülményeiről jelenleg még nem adnak közvetlen felvilágosítást. Bizonyos értelemben e ténynek eredménye, hogy a gépmester munkája során szinte egyáltalán nem veszi figyelembe a papír (műszaki) tulajdonságainak paramétereit. Megoldandó műszaki feladatnak kell tekinteni a nyomtathatóság és a papír paraméterei közötti gyakorlatilag is jelentős összefüggések feltárását.

Nyomtathatósági vizsgálataink jelen beszámolójában azért adjuk közre az ofszet-térképnyomó papírokon kívánjuk a vizsgálati módszer alkalmazhatóságát egy különösen nagy nedvességérzékenységű papírtípusnál.

*Felsőfokú Könnyűipari Technikum Nyomdaipari Tanszék

VIZSGÁLATI RÉSZ

A vizsgált papírok anyagösszetételét a gyártó vállalat behordási jegyei alapján, valamint a kész papírok mechanikai-, fizikai- és optikai paramétereit a függelékben foglaltuk össze.

A vizsgálatoknál felhasznált festékek a Budacolor Festékgyár Ifalit-típusú festékei voltak. A következő négy festék felhasználásával végeztünk próbanyomtatást:

Festékek jelzése	*színe*
Super X–2	középsárga
Super X–7	violásvörös
Super X–13	zöldeskék
Super XX	fekete

Az anyag tárgyalása igényli, hogy a vizsgált papírok felületi tulajdonságát befolyásoló paramétereket röviden e helyen közreadjuk.

1. táblázat

A TA és TB jelű térképnyomó-ofszet papírok felületi tulajdonságait befolyásoló tényezők értékei

	Papír jele	
	TA	TB
Őrlésfok	60—65 SR°	50—55 SR°
Enyvezési fok	1/1	1/1
Hamutartalom	6—8%	12—14%
Vastagság	0,10 mm	0,12 mm
Simaság	50/31	67/44

Az 1. táblázat adataiból kitűnik, hogy az egyébként anyagösszetételben és gyártási körülményekben hasonló módon készült papírok felületi tulajdonságát befolyásoló tényezők között milyen eltérés mutatkozik.

Nedvesítő folyadékként kétszer desztillált vizet használtunk (felületi feszültsége $\gamma = 72{,}8$ din/cm), valamint paraffinolajat ($\gamma = 31$ din/cm).

Az alkalmazott vizsgálati metodikával e helyütt nem foglalkozunk, mivel azt korábbi közleményeinkben már közreadtuk.

A MÉRÉSI EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE ÉS AZ EBBŐL LEVONHATÓ KÖVETKEZTETÉSEK

A TA és TB jelű térképnyomó-ofszet papíron mért peremszögértékek időbeni változása

A papírok nedvesíthetőségi vizsgálatának egyik alapvető követelménye, hogy kivitelezése a nyomtatási

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Köpeczi Bócz István

FILM SZÍNHÁZ MUZSIKA

1963 MÁJ 10.

1021

az olvasó írja

„LILIKE" JELIGÉJŰ levelezőnk írja: „A színházi előadások élményéhez jelentősen hozzájárul a díszlettervezők munkája. Nekem különösen Köpeczi Bócz István színpadképei tetszettek. Szeretném, ha az ő munkáiról tudhatnék egyet-mást, és egyúttal kérdezem: mi a feltétele annak, hogy valaki díszlettervező legyen?"

● **A DÍSZLETTERVEZŐI munka sokirányú tájékozottságot és felkészültséget igényel, mert bár döntően képzőművészeti és festői hatásokra épül, ugyanilyen mértékben térképző művészet és építészet is. A díszlettervezők egyrészt a Képzőművészeti Főiskoláról, másrészt az építészek közül kerülnek ki. Természetesen irodalmi, dramaturgiai, zenei ismeretekkel és alapos kultúrtörténeti tájékozottsággal kell rendelkezniök. Köpeczi Bócz István elsősorban Shakespeare, Molière, Goldoni műveiben mozog otthonosan. Színpadképeit a korhű és a korszerű vegyítéséből kialakítható játékosság jellemzi. A díszletek mellett gyakran tervez jelmezeket és színházi plakátokat is.**

A „Salemi boszorkányok"-at, Arthur Miller drámáját hónapok óta nagy sikerrel játssza a moszkvai Sztanyiszlavszkij Színház. Érdekes a dráma szereposztása; Proctort – Jevgenyij Urbanszkij, a „Tiszta égbolt" című film hőse, Elisabeth Proctort a „Mályva" című Gorkij-filmből ismert Dzidra Ritenberg játssza. A képen: Dzidra Ritenberg.

Nápoly környékén...

Köpeczy Boócz István
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1962 DEC 26
ORSZÁG VILÁG

A Kehelyben... Körmendi János, Psota Irén és Zenthe Ferenc
(Féner Tamás felvétele)

Svejk a második világháborúban

A MADÁCH SZÍNHÁZ BRECHT-BEMUTATÓJA

Brecht sajátos színpada, antifasiszta mondandója, Hasek halhatatlan figurája s híres történeteinek frappáns applikációja, Hans Eisler remek songjai s a Madách Színház pompás előadása — így süríthetnénk egyetlen mondatba a mostani Brecht-premier lényegét.

Ám mindezt érdemes felbontani. A sajátos brechti színpad a cél és a mondandó irányába nyit ablakot. Ez pedig: az új Svejknek, a második világháború kisemberének szembenállása a fasizmussal, a hitleri háborúval, s így nemcsak a prágai Kehelyhez címzett vendéglő békésen sörözgető Svejkjéről, hanem általában az európai kisemberről szól Brecht, a modern színpadnak ez az érdekes varázslója.

Brecht bevallottan agitál és illusztrál; képsorai élesek és egyértelműek, a cselekmény itt nem elsődleges. A kortörténet és a kisember lélekrajza viszont tökéletesen pontos, s ha a náci vezérek alakjai már csak papírfigurák is — a mondandó még időszerű mindaddig, amíg akár a háború, akár a fasizmus veszélye legalábbis lehetőség. Svejk jelesül alkalmazott meséinek nevettető humora, sajátos szatirája így tehát nagyon is komoly és lényegbevágó tanulságot eredményez. Kivált az első két felvonásban élveztük ezt a pompás applikációt; a befejező rész — mivelhogy Svejket kiragadja megszokott környezetéből — már nem jó, s főként publicisztikai utalásokkal operál. Ám így is élményszerű színházi estét kapunk, s ebben elsődleges szerepe van a Madách Színház nagyszerű előadásának.

Vámos László eredeti felfogásban sűrítette a különböző elemeket (a Brecht-állásfoglalást és eszmeiséget, Hasek figurájának sajátosságát), ragyogó rendezői ötlettel kapcsolja össze az epikus képsorokat. (Kitűnő segítőtársa ebben Köpeczy Boócz István, a szellemes díszletek, és Mialkovszky Erzsébet, a jelmezek tervezője.) A remek humorú, koncepciózus előadás tartóoszlopai a kiváló színészek.

Körmendi János — Svejk alakítója, igazolta a rendező választását: a Hasek fejében fogant, Brecht által újjávarázsolt eredeti Svejk-alakítása egyszerre a »derék katona« és Kehely-beli vendég, s megtestesítője az európai kisembernek. Fanyar, bensőségesen egyszerű, magától értetődő humorral, kitűnően kelti életre a figurát. Márkus László SS-Scharführere briliáns alakítás. Van egy nevetése — egyetlen pillanat, de utána percekig nevet a néző. Mesteri komédiázás és jellemrajz. Psota Irén ezerszínű tehetségéből ragyogóan villantja fel megint a drámai és a komikai finomságokat. Zenthe Ferenc nagyszerű karakteralakítását, Szénási Ernő, Tallós Endre, Lőte Attila, Kelemen Éva és Békés Itala egy-egy jó figuráját emeljük ki még a kitűnő együttesből. A szellemes fordítás Fáy Árpád műve, a songokat Blum Tamás ültette át magyarra.

Demeter Imre

. . ., Fb7 13. 0—0, H
nom manőver kezdet
d7 15. Fg3, Fh4! 16. Hf
:, a5 (A Ha5 fenyege
Fb5, a4? (Eddig mind
szott, de most sötét hi
18. . . ., Vg5! volt a hel
ás kapcsolatban . . ., Bfc
yenlő esélyekkel. Világos nem
lja fokozni a támadást sötét »ló-
« gyalogjai ellen. Pl.: 19. He4, Ve7!
»c5«-re nem lehet ütni Bfc8 kötés
att, vagy 19. Vd2, a4 20. Hc1, Hf6.)
Hc1, a3 20. ba:, Ba3: 21. Vb2, Va8
Fd7:, Hd7: 23. Hb5! (Lényegesen
ősebb, mint 23. Hd5:, Fd5: 24. Bd5:,
rt . . ., Bb8 25. Vd2, Hf6! 26. Bd3,
4-el sötét aktív játékhoz jut.) 23.
., Ba5 24. Hc7, Va7 25. Hd5:, Fd5:
Bd5:, Hb6 27. Bd3, c4 28. Bd6?
ilágos feladatát eddig kitűnően ol-
tta meg, de most elköveti az első
ntatlanságot. Sokkal erősebb volt
Bd4! a Bfd1, esetleg Bg4 fenye-
tésekkel kapcsolatban. 28. . . .,
4-re pedig szép változat a követ-
ző: 29. Vc2, c3 30. Bfd1, Va8 — 30.
., Hb2-re 31. Bd7 — 31. Bb4!, Bd8! —
. . ., Bc8-ra is 32. B1d4 — 32. B1d4!,
4: 33. ed:! nyerő kilátásokkal.) 28.
., Ha4 29. Vc2, Vc5 30. Bfd1, Baa8 31.
e2, Bfc8 32. g4, Vb4! 33. B6d4, Vb2
. Bc1, c3 35. Bd2, Bc4! 36. Bd4 (Nem
ent 36. Hc3:, Vc2: 37. Bc1:, Bac8
iatt, sem 36. Bc3:, Hc3:! 37. Vb2:,
e2:† miatt.) 36. . . ., Bac8 37. Bc4:,
c4: 38. Hd4, Bb4 39. Kf1? (Időzavar-
an újabb hiba. Több nyerőesélyt
yújtott 39. f3.) 39. . . ., Va3! 40. Hb3,
g4:

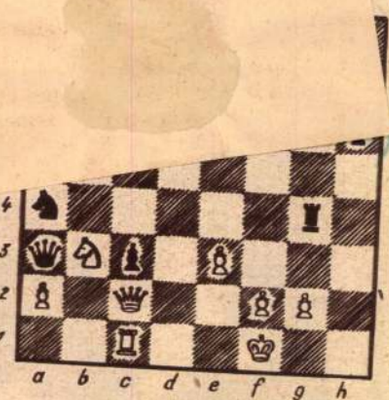

A játszma ebben az állásban maradt függőben. Világos 41. Bd1! után még mindig jobban áll, de a sötét állás már valószínűleg tartható. Pl.: 41. . . ., Bg6 42. Bd8†, Kh7 43. Hd4, Hb6 44. Bb8, Hd5! stb. Ehelyett világos függőlépése 41. Hd4? volt. Következett: 41. . . ., Bg6 42. Hf5?? (Téves elemzés következménye. 42. Bb1, Hb2 43. He2!, Va2: 44. Hc3:, Vc4† 45. Kg1, Hd3 folytatás még legalább a döntetlent biztosította volna.) 42. . . ., Bb6 43. Bd1, Bb8 44. Kg1 (Világos csak most vette észre, hogy a tervezett 44. Ve4-re, Vb2! mindent véd, és egyúttal 45. . . ., c2-vel is fenyeget.) 44. . . ., Vb2 45. Bc1, Kf8 46. Kh2, Vc2: 47. Bc2:, Bb2 48. Hd4, Ke7 49. Kg3, Kd6 50. Kf3, Kd5 51. Ke2, Kc4 52. Kd1, Kd3 53. He2, g5! 54. Hc1†, Kc4 55. He2, Bb1† 56. Hc1 (56. Bc1-re, Kd3! 57. Bb1:, c2† nyer.) 56. . . ., Hc5! 57. Ke2, Bb2 58. Kd1, He4 és világos feladta, az »f2« pont nem védhető.

---

ndő folytatólagosan a vízsz. 46., vízsz. 1. és a vízsz. 94., 90., és függ. 1. számú sor megfej- későbbi január 3-ig. Címzés: ilág szerkesztősége, Budapest in krt. 9—11. »REJTVÉNY«.

héten 25 könyvet sorsolunk ki.

UNK REJTVÉNYPÁLYÁZATA:

és: »Bárki kegyét megszerez- ak épp másnak kell nevezni, / másnak mondani, / Szebbnek, mint ami.«

y könyvet nyert: Albári Mihály- ; dr. Ambrus István Sajószent- urján Gyula, Mélykut; Dornbach József, Szeged; Farkas Attila, Budapest; Frigyes Gyuláné, Budapest; Gyimesi László, Cegléd; Horányi József, Budapest; Jankó Ilona, Mosonmagyaróvár; Kassai József, Székesfehérvár; Keréyi Éva, Zámoly; Kropf Ágostonné, Győr; Kossuth Lajosné, Budapest; Lantos Gyuláné, Budapest; Laskó Lászlóné, Eger; Miskei József, Halásztelek; Morvai Ferenc, Esztergom; Ritli Gyula, Nyíregyháza; Sas István, Inota; Szily István, Szombathely; Takács Béla Uppony; Tamasits Valéria, Pécs; Vajda Zoltánné, Hegyeshalom; Varga Mártonné, Békéscsaba; Zsák Sándor, Jászberény.

A nyereményeket postán küldjük el.

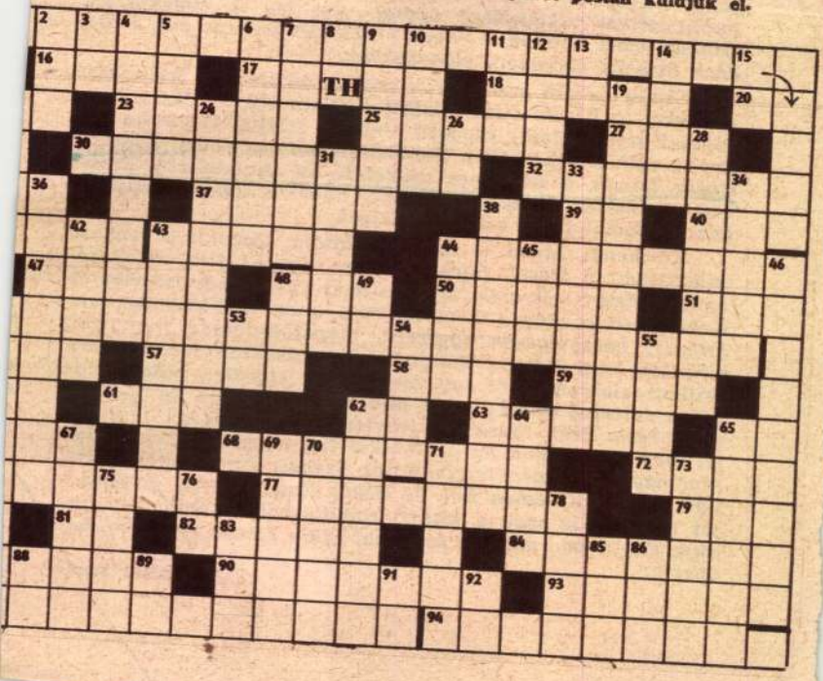

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
Köpeczi Bócz István

1962 DEC 6

8 NÉPSZABADSÁG

1021

SVEJK A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN

Brecht színműve a Madách Színházban

Infanteriszt Svejk, *Jaroszláv Hasek* regényalakja századunk irodalmának egyik legjellegzetesebb hőse. Svejk a kisember, Svejk az ártatlanul együgyű, a mindenki által felképelt s megrugdalt Svejk, aki a történelem dühöngő viharában sértetlenül őrzi meg kedélyes önmagát, rendíthetetlen humorát: minden haragos indulatnál élesebben leplezi le egy gonosz és embertelen rendszer lényegét.

Svejk nem forradalmár, de lázadó magatartású. Ostoba és mégis mindig ő marad felül. Bátortalan és mégis hős. Hősiessége és zseniálitása abban van, hogy bár bekerül a hadigépezet húsdarálójába, a K. u. K. állambürokráciájának agyakat zúzó malmába, mégis megőrzi személyiségét, nem hagyja kiölni magából az emberséget.

A kisember és a tőle elidegenített államhatalom áll szemben egymással Hasek regényében. És minél inkább jófiú szándékozik lenni a prágai lakos Svejk úr, minél alázatosabban teljesíti feljebbvalóinak utasításait, buzgalma és ügyszeretete annál komikusabb színben tünteti fel az államgépezetet.

Bertolt Brecht húsz évvel ezelőtt nyúlt Hasek regényhőséhez, és megőrizve jellemének főbb körvonalait, átplántálta őt más és veszedelmesebb társadalmi-történelmi környezetbe, az első világháború K. u. K. hadseregéből a második világháború náci hadigépezetébe.

Az időbeli átültetést elsősorban nem az indokolta, hogy a drámaíró megvizsgálhassa, milyen változásokon ment keresztül a halhatatlan — és a regénytől már kissé önálló életet is élő — figura a történelem változásaiban. Brecht a több darabján, végigvonuló vezérmotívumnak, az ellenséges társadalommal való kényszerű *megalkuvásnak* egyik változatát mutatja be Svejk újjászült alakján. Brecht Svejkje — aki eszesebb és tudatosabb Hasekénál — látszólag belesimul egy emberellenes rendszerbe, aprócskára összehúzza magát, hogy *belülről* hatékonyabban harcoljon ellene.

Svejk ilyenformán valóságos *ellen-Kurázsi mama* lesz. Mert míg Kurázsi anyó megalkuszik a körülményekkel, nem ismeri fel annak szükségességét, hogy harcolni kell ellenük, Svejk megalkuszik bár, de harcol.

Svejk hős lesz Brechtnél. Tudatos és önmagát feláldozó hős. Ő a kisember, aki szolgál, de nem fogja be a száját. S amint alkalom nyílik rá, elhagyja a „Vezért" és nehézségeket okoz a horogkeresztes eszmének.

A *Madách Színház Svejkjének* első két felvonásában, a jóltsmert Svejket láthatjuk, a prágai Kehely-ivó törzsvendégét, az örökösen adomázó kutyakereskedőt. A harmadik felvonásban azonban *Vámos László* rendezése a harsogóan telitorkú publicisztikai hang helyett lágyan eliramló mesejátékot varázsolt a színpadra. Tüllben párázó, görögtüzes, sejtelmes fé- ez, amelynek mlanak ki s n Svejk más minőségű drámai anyag kezdődik vele, de a rendezőnek a színpadra állításkor nem hangsúlyozni, hanem eltüntetni kell a dráma torzó voltát. A meseszerűség is Brecht rendezői előírása. De nem misztikus német irodalmi mesére gondolt itt a szerző, hanem áttetszően tiszta népmesére, amelyben a bumfordi hős összetalálkozik a történelem valóságos rémalakjával és legyőzi.

Vámos László nem tisztázta eléggé a stílus problémáját, és ezzel együtt a darab mondanivalóját; lényegében azt a kérdést, hogy a színház miért tűzte műsorára Brecht színdarabját. Szép és gyönyörködtető előadást látunk. Látványos képek sorjáznak a színházi este folyamán, nagy vizuális kultúrával megszervezett produkció a Svejk előadása. *Szép előadás, de önmagáért szép*, ellentétben néhány előbbi Brecht-előadással, amely szenvtelen előadást nyújtott a közönségnek. Ezek a végletes értelmezések a brechti *elidegenítés* félreértéséből erednek. A brechti *elidegenítés* sosem jelentette azt, hogy a közönséget is el kell idegeníteni a színháztól. Csak a feleslegesen érzelgős, hamis indulatokat, hazug érzelmeket akarta Brecht elidegeníteni nézőitől. Feltétlenül arra kell azonban törekedni, hogy az előadás *értelmes* előadás legyen. Határozottan *szóljon valamiről*, mégpedig valamiféle eszméről. Foglaljon állást és igyekezzen közönségét is állásfoglalásra kényszeríteni. Az *elidegenítés* Brecht színpadra állításának egyik legproblematikusabb és legfélreértettebb kérdése. Különböző minőségű elemekből áll minden Brecht-dráma. Próza, vers, ének, pantomim, a díszletek sűrű változása egyfelől és elvont, didaktikus, valamint drámaian tömör jelenetek váltakozása másfelől. Ezeknek az ellentétes elemeknek a finoman kimért diszharmóniáját kell megteremteni, s nem egyetlen alaphangulat vagy stílus hangjára építeni fel az egész előadást.

Dicséretes a színház szereposztói bátorsága, hogy egy eddig kis szerepekben foglalkoztatott színészre osztották a főszerepet, noha a társulatban több, kézenfekvőbb megoldás is kínálkozott. *Körmendi János* gyermeki kedvességgel, lírai humorral oldja meg szerepét. Tágra nyitott csodálkozó pillantásai, vízszínű tekintete ártatlan jóságot, ravaszság nélküli turpisságot mutatnak. A közönség szeretni tudja Körmendi Svejkjét, pedig a színész elkerülte azt a könnyebb lehetőséget, hogy maszkjában a mindenkiben ott élő *Josef Lada* Svejk-illusztrációkra emlékeztessen. Szép és valóban kiemelkedő alakítás ez a fiatal színész pályáján, de nem szabad elhallgatni azt sem, hogy az előadás tempótlanságának nagy részéért Körmendit hibáztathatjuk. Túlrészletező, naturalista játékmodora különösen a III. felvonás szimbolikus jeleneteiben hat fékezően.

Psota Irén kocsmárosnéjában sok szép hősnői vonást találunk, maszkját viselve, az előadást záró pantomimban zavarkeltő volt.

A kis szerepek életre keltői javarészt laza munkát végeztek, és hogy figuráik nem vésődnek emlékezetünkbe, azt jórészt *Mialkovszky Erzsébet* fáradt kosztümjei is okozzák.

Fáy Árpád fordítása jó, de néhány helyen megfinomítja a szöveget. *Blum Tamás* dalszövegei prozódiailag kifogástalanok, kár, hogy nagy részük elvész az előadás folyamán.

Még néhány szót a díszletről is. Az a szürke-fekete-fehér grafikus megoldású körfüggöny, amely az egész előadás alatt keretezi a játékteret, idézi *Bosch* vízióit és *Picasso* Guernicájára is utal, mégis olyan szárazon dokumentalista, mintha egy napilapban megjelent szürkén elmosódó fényképet látnánk. Ami pedig az előre- és hátragördülő revülépcsőt illeti — Hitler és vezértársainak *Berczeller Rudolf* készítette roppant méretű bábalakjaival —, látszólag ellentmond Brecht szcenírozási elveinek. Mégis helyes és célravezető díszlettervezői találat. A fasiszta tömeggyűlések nagyképű teatralitását idézi fel. *Köpeczi Bócz István* tervezői munkája ezeknél a megoldásoknál önálló szerepet kap, továbbfejleszti a drámát a látványosság eszközeivel. A begördített vagy a zsinórpadlásról lebocsátott díszletelemek többségükben szellemesek és a Brecht-drámák szcenírozási hagyományainak is megfelelnek. A harmadik felvonás tüllös álomképe azonban zavaró, de ez már nem csupán a díszlettervező hibája, hiszen a rendezői koncepció töréséből is fakad.

Molnár G. Péter

Ebéd a londoni magyar követségen az angol kereskedelmi kamara vezetőinek tiszteletére

Szilágyi Béla, a Magyar Népköztársaság londoni követe szerdán a követség épületében ebédet adott az angol kereskedelmi kamara vezetőinek tiszteletére.

Az ebéden részt vett *lord Kilmarnock*, az angol kereskedelmi kamara elnöke, *Luxton*, a kamara titkára, valamint az angol kereskedelmi kamara magyar tagozatának három tagja.

Az ebédet követően szívélyes eszmecserét folytattak a két ország kereskedelmi kapcsolatainak fejlesztéséről és az angol kereskedelmi kamara küldöttségének 1963 tavaszán esedékes magyarországi viszontlátogatásáról. (MTI)

Új rendszert vezetnek be a külföldi IBUSZ-társasutazások helyjegyeinek szétosztásában

A külföldi társasutazásoknál az IBUSZ újítást vezet be. Eddig az irodák csak a jelentkezési határidő lejárta *után* közölték a központtal, hogy az illető útra hány jegyet adtak el és hány maradt fenn, úgyhogy a felesleget már csak a fővárosban leñetett forgalomba hozni, ahol az érdeklődés mindig jóval nagyobb, mint vidéken. Január elsejétől kezdve, az igazgatóság *állandóan nyilvántartja valamennyi iroda forgalmát, és a felesleges jegyeket azonnal oda irányítja át, ahol szükség mutatkozik rájuk.*

A vidékiek részvétele a külföldi társasutazásokban eddig is jelentős mértékben fokozódott, hiszen például a tavalyi első félév 24,3 százalékával szemben, ez év első hat hónapjában már elérte a *42,8 százalékot*. Az IBUSZ azonban reméli, hogy az új módszer eredményeként a jövőben az eddi-

Így készült fel a kereskedelem a decemberi forgalomra

Hatvanféle új játék
Segítség a politechnikai oktatáshoz

Az ünnepeket leginkább a gyerekek várják, éppen ezért a nekik szánt ajándékokból készült fel legjobban a kereskedelem. Az előző esztendőkben gyakori panasz volt, hogy a nagyobb gyerekeknek a szülők nem tudtak játékot adni. Azt is kifogásolták, hogy a praktikus, célszerű játékok gyorsan kifogytak az üzletekből. A panaszok orvoslására, az idén 35 százalékkal több játékot rendelt a kereskedelem, mint egy esztendeje. Bővült a választék is: az eddig forgalomban levők számát 60-féle új játékkal gazdagították.

A legkisebb gyerekek számára az eddiginél tartósabb, színesebb és ötletesebb *húzós fajátékok* állnak rendelkezésre, s igen sok műanyag játék, csipogó és labda is kapható. (A vásárlók véleménye szerint azonban labdából nagyobb választék is lehetne.) A hazai ipartól és külföldről sok úgynevezett foglalkoztató játékot vásároltak. Van elegendő házépítő, faépítő, orvosi táska, fodrászkészlet, kézimunkakészlet.

A lányok között a legnagyobb kedvenc még mindig *a baba és a mackó*. A kereskedelem gondoskodott, hogy ezekből se legyen hiány. Hazai és külföldi babák 9 forinttól egészen 220 forintig óriási választékban találhatók. Különösen szépek és tartósak a bevarrt hajú, mosható műanyag babák. A múlt hetekben Lengyelországból sok mackó érkezett. S hogy a lányajándékoknál maradjunk, a régi, nehézkes, elavult formájú babakocsik helyett most korszerű, szép kocsikat mutatnak be az üzletekben, s a kocsikhoz, babákhoz van elegendő bababútor, porcelán, kávés- és étkészlet, három-négyféle változatú tűzhely, és eloxált alumíniumból készült edénygarnitúra is.

Már eddig is nagy sikert arattak *a technikai játékok*. Különösen ezeknek választéka gazdagodott az idei karácsony előtt. A jól ismert régieken kívül 16 új fémjáték került forgalomba. A 180 forintos önkitérős, elemes autóból, a lendkerekes varázscsónakból s a két kiskocsival futkározó fém hullámvasútból ugyancsak 10 000—10 000 került az üzletekbe. Ezeknek a játékoknak oly nagy sikerük van, hogy máris szükséges az utánpótlásról gondoskodni. Talán az új KRESZ az indítóoka vagy inkább a játék érdekessége — nem tudni, de igen nagy keletje van a 98 forintos *közlekedési játéknak*. Ebből nem is lesz elegendő. Ugyancsak kevésnek bizonyult a 36 forintos műanyag sípoló autó is. A nagykereskedelem vezetői csak azt tudják ígérni, hogy folyamatosan szállítanak belőle.

Játékgyártásunk mindjobban elősegíti a politechnikai oktatást. A karácsonyi piacon körülbelül *200 ezer különböző politechnikai játék* között válogathatnak a vásárlók.

Hasznos ajándék *a diafilmvetítő*. A gépekhez már 300 különböző szórakoztató és nevelő témájú film vásárolható. Növekedett a társasjáték-választék is. A tavalyi példán okulva, sokkal több Gazdálkodj okosant és Spielmagazint rendeltek, mint az előző években.

A minőségi átvevők és az eddigi tapasztalatok szerint *javult a játékok minősége és csomagolásának módja is.* Ez is szükséges ahhoz, hogy a gyerekek igazán tudjanak örülni a fenyőfa alá helyezett ajándékoknak. **K. I.**

...négyen a vonalban
...tranzisztoros távbeszélő-berendezésével

külön egysége ismét „átcsomagolja" a hangot, azaz megszabadítja attól a frekvenciától, amely a két város között szállította (innen származik a „vivő" kifejezés), és a budapesti hívó hangja ismét hallható frekvencián szólal meg a telefon mikrofonjában.

Minden követelménynek megfelel

Szigorú feltételeknek kell azonban eleget tenniük e készülékeknek. A telefon és a távíró nemzetközi szakbizottságának nemzetközi szabványait kell betartani, különben nem engedik meg használatát a nemzetközi telefonösszeköttetés hálózatában. Előírják a frekvenciatartományokat, a jelszintet, azt, hogy milyen erősséget kell elérjen és tartson a telefonhang, milyen fokú lehet az alapzaj, az áthallás stb. Különösen szigorúak a Szovjetunió előírásai, mert a Szovjetunióban igen nagy távolságokra

ciójához a legmodernebb szerkezeti és kapcsolástechnikai megoldásokat választották. A miniatürizálás elveit követve, nyomtatott áramköröket és tranzisztorokat alkalmaztak. Egy jellemző adat erre vonatkozóan: tíz éve egy tizenkét csatornás készülék még hat nagy szekrényt — szaknyelven keretet — alkotott, a *BK—24* a 24 csatornájával mindössze három keretet foglal el.

Segített a Beloiannisz

Eddig csak a Telefongyár teljesítményét méltattuk. A *BK—24* azonban egész híradástechnikai iparunk teljesítménye is. A konstrukció elvi megoldása a *Beloiannisz Híradástechnikai Gyár* érdeme, amit nemcsak a dicséret és az elismerés szándékával emelünk ki. Fontos a híradástechnikai ipar szakembereinek együttműködése, amely létrehozá... megnyilvánul... az az egés... amely...

nyű tündérbalett
ködéből alakok bo
tűnnek el megint; amelyb
megváltozik és érthetetlenül dünnyögi *Hanss Eisler* zenéjére a rímbe szedett morált, és amelyben Svejk minduntalan elalszik az ukrajnai hótengerben; és Hauptmann Hanelléje módjára égi álmokat lát s misztikus népi hősként összetalálkozik a Führerrel. Ez a Svejk idegen a közönségtől s nemcsak azért, mert nem Hasek kedélyes sörivóját látják viszont. Hanem azért, mert a színpadi effektusok, a forgószínpad olajozott működése, a világítás tökéletessége, a gurulózsámolyok hajszálpontos begördülése, vagyis a színházi mechanizmus egyszerűen elsüllyeszti a főfigurát.

Brecht darabjának szerkezetében valóban törés áll be a harmadik felvonással, és egy egészen

sen.
azonban o
lemét.

Márkus László L
ger SS-Scharführ
pében Brecht prototípusoka
matizáló vígjátéki alakját vált
zékony lélektani eszközökkel stilizálta mulatságos figurává. A harmadik felvonásban, mint Ignatz Bulinger, tábori pap, démoni jellemet ábrázolt erőteljes belső átéléssel. A megformált szerep az írott fölé növekedett és szinte gorkiji mélységű jellemábrázolással állította elénk a menekülő tábori lelkész egyszerre mulatságos és félelmetes alakját. *Zenthe Ferenc* nagyevő Balounjáról nem hisszük el, hogy éhes. *Tallós Endre*, Hitler nem túlságosan sikerült

...K—24
...igorított kö-
...s.
...gyárban a régi szak-
...mellé a Puskás Tivadar
...Kandó Kálmán technikum
...gzett növendékeiből nagy szám-
ban válogattak fiatal technikusokat, akiket négyhónapos gyári tanfolyamon készítenek elő a gyár mérnökei ... Mintegy nyolcvan dolgozójukat „iskolázták" ezenkívül fél éven át a *Beloiannisz-gyárban*, ahonnan egyébként a Telefongyár három tapasztalt, átviteltechnikában jártas mérnököt kapott. Ezekkel együtt is azonban — mint a gyárban mondják — a „nullszintről" kellett elindulniuk. Elindultak és — nyertek. Azzal nyertek, hogy a *BK—24* konstruk-

...t. Ugyancsak fontos
...szséges vetélkedés is,
...ugyanakkor most a *Telefongyár* és a többi, tapasztalt híradástechnikai gyár között folyik. A *Telefongyár* jól vizsgázik: a prototípus, a nullszéria elkészítésének határidejét annak ellenére betartotta, hogy a kooperáló üzemek a határidőket nem tudták tartani. Nem a szokásos kooperációs nehézségek jelentkeztek. Hanem az, hogy a híradástechnika hazai fejlődését diktáló gyárak, így legújabban a *Telefongyár* is mind nehezebben elkészíthető, újfajta félkészgyártmányokat, alkatrészeket igényel a kooperáló vállalatoktól. A *Telefongyár* 1965-ben tízszer annyi új átviteltechnikai berendezést gyárt, mint 1962-ben. De nemcsak mennyiségbeli növekedést jelez ez az adat, hanem magában rejti híradástechnikánk új profiljának vonásait is.

Szluka Emil

Köpeczy-Boócz István

Béke és Gabadrány 1956 IV. 4

Köpeczy-Boócz István: Képzelt beteg. Néhány vonással

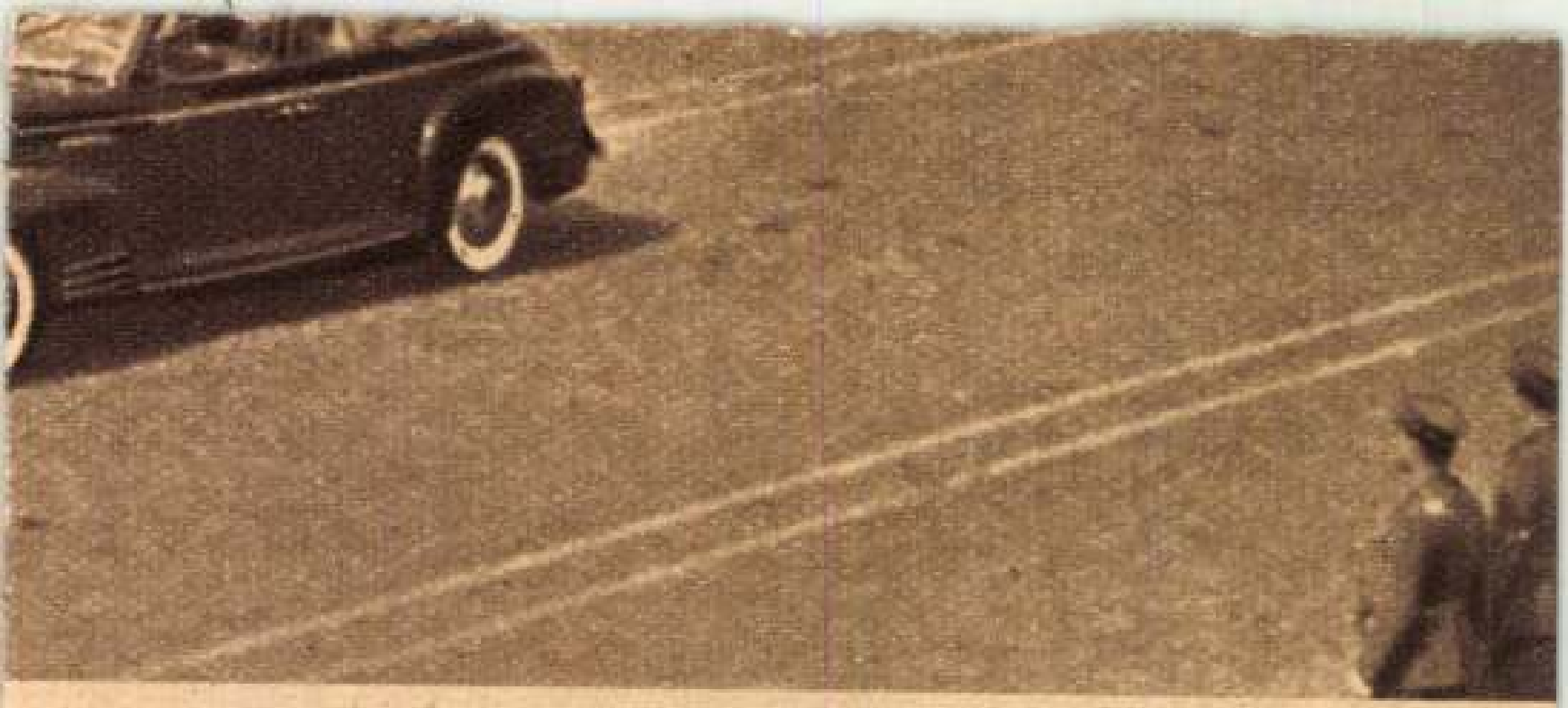

n vezérezredes honvédelmi miniszternek (Keleti felv. — MF)

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

Köpeczi Boocyátra

SZABAD IFJÚSÁG

1956 APR 13

A hirdetőoszlopok művészete

Az új előadói stílus jegyében született, pompás, ötletes plakátok seregét láthatjuk a Nemzeti Szalonban, a II. Magyar Plakátművészeti Kiállításon — a hirdetőoszlopokon pedig jórészt olyan plakátokkal találkoztunk, amelyekről kevés jót lehet elmondani.

Mi az oka ennek? Művészeink — mint a kiállítás bizonyítja — érdekes plakátok terveivel jelentkeznek. Viszont azok, akik a műveket elbírálják, nem mindig értik, ismerik a plakátművészet sajátos formanyelvét. Ezért aztán olyan plakátok kerülhetnek a hirdetőoszlopokra, amelyek rendszerint nem aratnak sikert. A másik ok az, hogy a művész eredeti elképzelését megváltoztatják, amikor a kivitelezésre kerül a sor. Vagy kis méretben készítik a plakátot, amelynek arányai így elvesznek, vagy pedig a művészi tervezés hátrányára történnek változtatások.

A kiállítás gazdag anyaga, grafikusaink művészi alkotásai azt mutatják, hogy tehetségekben nincs hiány, jó úton halad a magyar plakátművészet. Tamási Zoltán és a fiatal Pintér Ferenc „Atomháború ellen tiltakozz" című közös munkája kitűnő példa a politikai mondanivaló művészi erejű megfogalmazására. Örömmel üdvözöljük a szintén fiatal Hegedüs István szatirikus politikai plakátjait is. Filo világhírű „Nem!"-plakátja mellett „Kis Jankó Bori" című művével hívja fel figyelmünket. K. Bócz István töretlenül folytatja gazdag színházi plakátsorozatát. Különösen szépek a „Caesar és Kleopatrá"-hoz és a „Képzelt beteg"-hez készült plakátjai. Kass János, Káldor László, Macskássy János, Sóti Klára és Szücs Pál nevét jegyezzük még fel, akiknek művei az új, friss hang kitűnő képviselői.

(K. Bócz István)

Mindent egybevetve: örülünk grafikusaink színpompás, jelentős kiállításának. Reméljük, hogy minél hamarabb számtalan olyan plakáttal találkozunk a hirdetőoszlopokon, amelyekről olyan örömmel írhatunk, mint a kiállításon látott művekről.

(m. gy.)

runk, hozzáveto
szerint *minteg*
devizaforintot. I
ez! Hárommillió
pamutszövetet
érte, vagy felép
lőle *15 ezer két*
fortos lakást,
lakásos bérháza
bös tehát népg
hogy mennyi külföldi anyagot
hozunk be. Kiadásainkat ter-
mészetesen úgy is csökkent-
hetjük, hogy exportáruinkat
növeljük, a minőséget tökéle-
tesítjük. A takarékosságnak
azonban van még egy jelentős
módja. Vigyázzunk az anyag-
ra, *ne pazaroljuk a nyersanya-
got!*

Ezt tárgyalták csütörtökön
a pamutipari üzemek DISZ-
bizottságainak képviselői, a
Lőrinci Fonóiparban. A ven-
déglátó üzem fiataljai az
IMPORTEX DISZ-bizottságá-
nak kezdeményezésére ez év
elején magukra vállalták
az import-anyagtakarékosság
megszervezését, s ebben jó
eredményeket értek el. Az an-
két részvevői most megbeszél-
ték, hogyan tegyék *általánossá*
a mozgalmat az egész iparban.

Az ankétot üzemlátogatás
követte. Kisebb-nagyobb cso-
portokban vizsgálták, vitatták
a fiatalok, hogyan jobb, helye-
sebb az anyagtakarékosság.
Akadt, aki bírált is. A lőrin-
ciek igyekeztek megvédeni
igazukat, de egyben mindenki
megegyezett: a mondás igaz,
hogy rend a lelke mindennek,
s a fonóban a tisztaság nem
félegészség, hanem teljes
egészség.

Ha a fonoda tiszta, a véletle-
nül földrehullott anyag nem
lesz azonnal olajos, újra fel-
használható. Ha a műhely tisz-
ta, ha nem hull por, piszok a
mennyezetről, tisztább, jobb
minőségű a fonal.

Amikor a látogatók belépnek

legalább negyven lánnyal, akik
valamennyien szerettek volna
bekerülni az ifjúsági brigád-
ba. Dehát egy brigád három
munkacsapatból áll, s ezek
közül is csak egy lányokból.
Sok szempontot figyelembe
kellett venni, míg megtörtén-
hetett a válogatás.

Először is, hogy teljesíthes-
sék a DISZ-szervezet vállalá-
sát, amely a következőképpen
szól: *„A száznyolcvan hold
négyzetesen vetett kukoricából
nem tizennégy mázsa morzsol-
tat termelnek holdanként,
mint ahogyan azt a tsz ter-
ve előírja, hanem tizen-
hat mázsát.“* Ezért tehát
csak olyan lány dolgozhat a
munkacsapatban, aki ismeri a
négyzetes művelést.

Másodszor, csak olyan lány
lehet tagja, aki bírja a mun-
kát, mert legalább háromszor
kapálják géppel a kukoricát,
s utána a töveknél is meg kell

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

NŐK LAPJA
1956 APR 12

Köpeczi-Bócz István

ÍGY IS LEHET!

Néhány szó a II. Magyar Plakátkiállításról

610

Belépünk a tavaszi Engels térről a Nemzeti Szalon kiállító helyiségébe s mintha itt, a zárt falak között sütne ki igazán a szívmelegítő nap, cibálna hajunkba a vidám áprilisi szél. Bevallom, régen néztem ilyen érzésekkel kiállítást — pedig itt »csak« az utca művészete jelent meg, a plakát, s a vagy százhatvan munka közül két kezemen is összeszámolhatom az igazán kiválóan sikerült műveket.

Mégis, miért ragadja magával e tárlat anyaga az »ordító képek« kedvelőit? A kiállítás megnyitóján mondta valaki: mi volna, ha ide, ezek közé a grafikák közé behoznának néhány olyan plakátot, amelyek ma az utcán, hirdetőoszlopokon, villamosokon szerepelnek? Mi volna? Még élesebben, valóban szemet szúróan látszanék a különbség, még vigasztalanabbnak találnánk plakáttermésünk nyomtatásban megjelenő részét, s talán még jobban értékelnénk e kiállítás művészeinek kezdeményezését...

De megálljunk csak! Hiszen a nevek csaknem ugyanazok! Kevés kivétellel e plakáttervek alkotói megrendelésre készített, kinyomtatott munkáikkal az utcán is szerepelnek. S mintha mégsem lennének ugyanazok — olyan óriási a színvonal-különbség, az itt kiállított művek javára.

A rejtély kulcsa kézenfekvő. Mert most a plakátművészek arra szövetkeztek, hogy megmutassák: mire képesek akkor, ha megrendelő intézmények és vállalatok inkább kevesebb, mint több szakértelemmel rendelkező megbízottai nem szólnak bele munkájukba. No csak, vetheti ellen bárki, hát a plakát igazán az utca műfaja, legfőbb követelménye, hogy közérthető legyen és félreérthetetlen erővel fejezze ki azt az eszmét, gondolatot vagy egyebet, melynek népszerűsítésére hivatott. Miért ne szólhatna bele bárki a plakátművész munkájába? Igen ám: persze, hogy a megrendelőnek kell meghatároznia a plakát célját, mondanivalójának fő irányát. Akár az MNDSZ központ ez a megrendelő, akár az Országos Takarékpénztár. Akár a Nemzetközi Nőnapról van szó, akár a takarékbetétkönyv előnyeiről. De ez a kiállítás meggyőzően bizonyítja, hogy mindnyájan — a művészek, a »megrendelők« és a plakát valamenynyi emberre kiterjedő közönsége is —, sokkal jobban járnánk, ha a *hogyan*, a művészi megvalósítás terén az eddiginél inkább biznak az alkotóban. Ha nem erőltetnék rájuk a plakátgrafika műfajától idegen, úgynevezett festői, méghozzá naturalista festői megoldásokat, ha a jó plakát rajzolásához annyira szükséges merész fantáziájukat nem szorítanák szűk korlátok közé.

A plakátművészek ezt a tárlatot vita-kiállításnak szánták. Azt szeretnék elsősorban, hogy a kiállított anyagot izgalmas szakmai beszélgetéseken tárgyalják meg, hogy véleményeket halljanak műveik erényeiről és hibáiról s hogy nagyobb alkotói szabadságot vívjanak ki maguknak. Ezeken a vitákon bizonyára sok szó fog esni a fogyatékosságokról is. Én úgy látom, hogy az anyag legnagyobb hibája legnagyobb erényével függ össze. A magyar plakátgrafikusok ugyanis ezen a kiállításon bemutatták, hogyha tehetségük szabadon bontakozhatna ki, műveik nem maradnának az európai reklámgrafika általános színvonala alatt.

A hiba viszont: a magyar plakátművészet még nem gazdagítja új, sajátosan magyar színekkel az európai plakátművészetet. Természetesen ez alól is van kivétel; elsősorban Köpeczi-Bócz Istvánt említeném, akinek munkáit egyébként is a kiállítás legjobbjainak tartom. Az egész kiállítás — melynek legbiztatóbb műveiből néhányat képeink mutatnak be — mindenesetre komoly lépés előre, bátor és nagyon időszerű kezdeményezés.

OK

Gábor Pál:
Árvíz-plakát

Köpeczi-Bócz István:
Képzelt beteg

Sóti Klára:
Színházi plakát

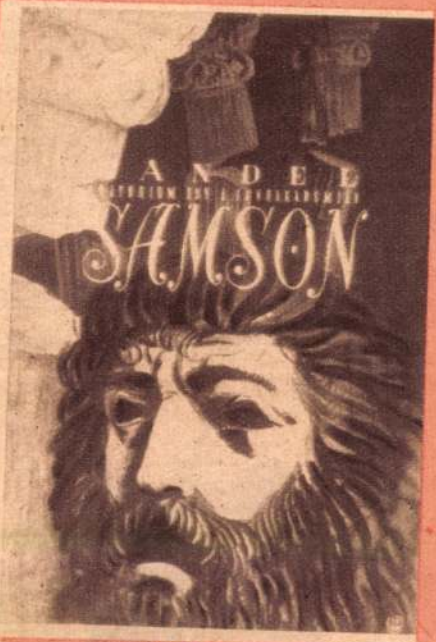

Tőreky Ferenc:
Hangversenyplakát

Sos László
és G. Kemény Éva:
Keravill-reklám

filo (Mihályfi Ernőné):
Mezőgazdasági plakát

Papp Gábor:
Tannimpex cipő
(Petrás István, Nádor Ilona
és Magyar Foto felv.)

KÖTÖTT GYAPJÚHO

A gyapjúholmi a lúgra érzékeny. Így például 10—15 százalékos lúg- vagy szódaoldatban való főzésnél a gyapjú teljesen feloldódik. De a gyengébb lúgoldat is megtámadja. Ezért gyapjúholmi tisztítására a mosószappan, mosópor nem alkalmas. A háziasszonyok általában a csaknem lúgmentes szappanpelyhet használják. Szükségből jóminőségű pipereszappanoldattal is moshatjuk a gyapjúholmit. Ezután az utolsóelőtti öblítővízbe egy kevés ecetet is öntsünk. Előnyös, ha a mosáshoz esővizet használunk, mert a kútvíz mésztartalma esetleg kis[illegible]oltokat okozhat az anyagon. A [illegible] vizet — éppen a gyapjú i[illegible]nysége miatt — szódával nem lág[illegible].

A gyapjú legjobb mosószere a zsíralkohol. Ez az anyag teljesen lúgmentes, kiválóan habzik és a textil színét is felfrissíti. Csak korlátozott mennyiségben kapható, Budapesten a Dohány utca 5. szám alatti vegyszerboltban. Ha nem tudunk hozzájutni, egy csom[illegible] gyünk, e[illegible] készítmény jól mosha[illegible] rik össze

A zsíra[illegible] anyag, egy[illegible] belül egy[illegible] junk fel b[illegible]

A zsíral[illegible] ban a gya[illegible] gyúrással [illegible] olyan lang[illegible] [illegible]ségesen [illegible] kodjuk a ruhaneműt, ma[illegible] ruhára fektetve szárítjuk.

A gyapjúholmi megóvása [illegible]fontos feladata a háziasszonynak. Minél jobbminőségű a gyapjú, annál szívesebben fogyasztják a molyok. A moly elleni védekezés legjobb vegyianyaga a paradiklórbenzol, régi üzleti nevén: globol. Illatszerboltokban kapható. A dohányievél, levendula stb. nem megdiklórbenzol kristályai fokozatosan elillantak, a vegyszert megújítjuk.

Naftalint is használhatunk a molyirtáshoz, ez is hatásos anyag, de a paradiklórbenzollal szemben hátrányai vannak. A ruhadarabot nem érheti közvetlenül, mert nedves helyiségben a holmi naftalinfoltot kaphat és szaga sokkal nehezebben tűnik el a ruhából.

HIDEGKUTI GYULA

RECEPTEK:

TEJFÖLÖS TONHAL. Reszelt vöröshagymát zsírban megfonnyasztunk, kevés pirospaprikával behintjük és vizet öntünk rá. Ízlés szerint sózzuk. Felforraljuk és beletesszük a lébe a tonhalszeleteket. Megfőzzük. Tálalás előtt a tejfölbe kevés lisztet habarunk, s egyszer felforraljuk a hallal. Tarhonyával, vagy makarónival tálaljuk.

MUSTÁROS FELSÁL. A felsált megtisztítjuk, megmossuk, felszeleteljük és vékonyra kiverjük. Ízlés szerint sózzuk, megkenjük mustárral, majd bőven behintjük reszelt vöröshagymával. Utána a hússzeleteket összegöngyöljük, cérnával átkötjük és forró zsírban fedő alatt pároljuk. Közben folyton locsolgatjuk. Ha a hús puha, vékony szeletekre vágva, bármilyen körítéssel tálaljuk.

MARTASBAN FŐTT HÚSGOMBÓC. Félkiló nem túl zsíros sertéshúst megdarálunk, s két áztatott, kicsavart zsemlével, sóval, reszelt vöröshagymával, petrezselyemzölddel, két-három egész tojással összegyúrjuk. Különböző zöldségféléket megreszelünk, vagy apróra összevágunk, s annyi vízben, amennyi mártást akarunk készíteni, főni tesszük. Amikor forr, beletesszük a húsgombócokat. Ha a zöldfélék és a hús is megfőtt, a húst kiszedjük, a zöldféléket pedig szitán áttörjük. Világos rántással berántjuk, majd ismét felforraljuk. Cseppnyi ecettel is ízesíthetjük. Burgonyapürével, vagy párolt rizzsel tálaljuk.

HABTEKERCS. Félkiló lisztet, egy csomag sütőport, egy egész tojást, cseppnyi sót, két kanálnyi rumot hideg vízzel kemény tésztává gyúrunk. (Addig gyúrjuk, míg a deszkáról és a kezünkről is leválik). Félujjnyi vastagságúra kinyújtjuk és harminc deka kevés lisztlel összegyúrt margarint, vagy 25 deka vajat csomagolunk bele. A tésztát kinyújtjuk, hajtogatjuk és pihentetjük. Négyszer csináljuk ezt úgy, hogy közben mindig 15 percig pihentetjük hideg helyen. Végül késhát vastagságúra nyújtjuk, s másfélujjnyi széles szalagokra vágjuk. Ezeket kartonpapírból készített hengerekre, szorosan egymás mellé felcsavarjuk, tojással megkenjük, s a formával együtt zsírozott tepsiben megsütjük. Hűlni hagyjuk, majd hidegen megtöltjük cukorral édesített tejszínhabbal.

DIÁKKENYÉR. Három egész tojást húsz deka porcukorral habosra keverünk, majd adunk hozzá négy evőkanálnyi olvasztott mézet, fél csomag sütőport, törött fahéjat, tíztizenöt deka hosszúkásra vagdalt diót és negyedkiló lisztet. Zsírozott, lisztezett tepsibe öntjük és közepes tűznél megsütjük. Hidegen vékony, hosszú szeletekre vágjuk.

HETI ÉTREND

CSÜTÖRTÖK: karalábéleves, töltött burgonya, befőtt.
PÉNTEK: halleves, tejfölös tonhal tarhonyával, főtt kukorica (Mirelite).
SZOMBAT: paradicsomleves, rakott kel, alma.
VASÁRNAP: csirkeaprólékleves, kirántott csirke burgonyával, zellersalátával, habtekercs.
HÉTFŐ: darakrémleves, zöldbabfőzelék tükörtojással, aszaltszilva.
KEDD: zöldségleves, mustáros felsál makarónival, körtekompót.
SZERDA: gombaleves, császármorzsa gyümölcsízzel.

NAGY
SZŐLŐCUKOR
TARTALOM

Tápláló *Ízletes*

KERESZTREJTVÉNY

JÓZSEF ATTILA

VÍZSZINTES:

1. **Az idézet második sora.** 15. Zug ikerszava. 16. Kritikák. 17. Végtag. 18. Személyes névmás. 19. Salvus fele. 20. Félig számol. 21. Emeli a lábát. 23. Gyarapodik. 24. Fizetési eszköz. 26. Vonás közepe. 27. Szövetkezetek irányító szerve (ismert rövidítés, utolsó kockába kettősbetű). 29. Névelős háziállat. 30. Igevégződés. 31. Érzékel. 32. Kérdőnévmás. 33. Sőt keverve. 34. Növényrész — de kétszer. 36. Buzdító szó (középső kockába kettősbetű). 38. Beszél. 39. Hírneves zeneszerzőnk. 42. Élezi — régiesen. 45. Vásárolják. 47. Nyakravaló. 49. A béke egy jelképe. 51. **Az idézet harmadik sora.**

FÜGGŐLEGES:

1. **József Attila születésének évfordulója alkalmából a nagy költő utolsó verséből idézünk** (folyt. a vízsz. 1. és 51. sorokban). 2. Muzsikáló. 3. Lángol. 4. Durva posztóanyag. 5. Kitárul (első kockába kettősbetű). 6. Szerszám. 7. Rendet csináló. 8. A kis Ilonka tulajdona. 9. Főzelék, növény. 10. Diplomáciai testület. 11. Szélhárfák. 12. Ülőbútor keverve (első kockába kettősbetű). 13. B. K. 14. Mozgást akadályozó. 19. Kettősbetű. 22. Olasz folyó. 25. Jegyzet. 28. Bele. 35. Őrzi — régiesen. 36. Nyíl szélei (!) 37. Fordított támaszték. 38. Textiliát szétvág. 40. Összetételekben kicsi. 41. e, e, e, e, e. 43. Háziállat. 44. Bel keverve. 46. Mássalhangzó kiejtve. 47. Must fele. 48. Azonos mássalhangzó. 50. »Ékes« névelő.

Beküldendő a függőleges 1. és folytatólagosan a vízszintes 1., 51. számú sorok megfejtése.

Múltheti keresztrejtvényünk helyes megfejtése: Harcoljon úgy minden ember, mintha Egyedül rá támaszkodnék honja!

Könyvjutalmat nyertek: Garai Aladárné, Bp; Domanyek János, Bp; Nádaslaki Erzsébet, Bp; Szalai Györgyné, Bp; Tischler Borbála, Bp; Fekete Lászlóné, Kisújszállás; Majercsik Jánosné, Cegléd; Csilics Józsefné, Jánoshalma; Csábrády Jánosné, Szank; Bali Gizella, Lovászi; Varga Olga, Békéscsaba; Gáspár Györgyné, Salgótarján.

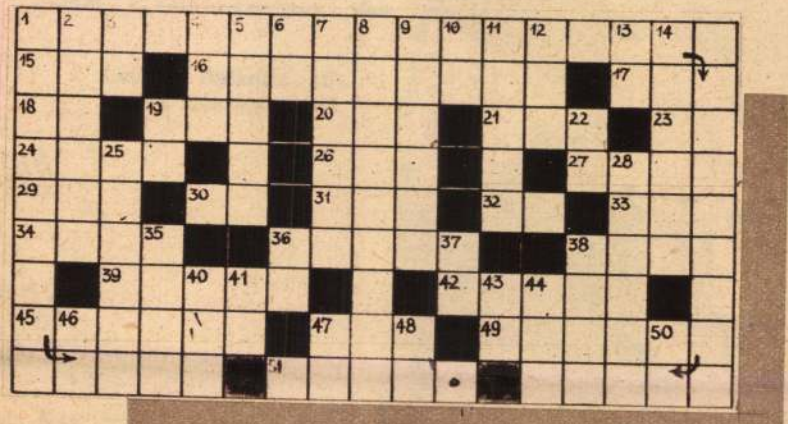

NŐK LAPJA, az MNDSZ képes hetilapja. — Főszerkesztő: Kovács Judit. — A kiadásért felel a Szabadság Lapkiadóvállalat igazgatója. — Szerkesztőség: VII., Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. — Kiadóhivatal: Blaha Lujza tér 3. Telefon: 343—100, 142—220. — Terjesztik: Budapesten a Főposta Hírlapterjesztő Üzeme, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok. Előfizetés: Budapesten a kerületi kézbesítő postahivataloknál és kézbesítőknél. Előfizetési díj egy hóra 4.—, egyes példány ára 1.20 forint.
Megjelenik *285.100* példányban
2-561551. Athenaeum mélynyomása (F. v. Soproni Béla)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Képeczi Bocz István

NÉPSZAVA

1965 MÁR 31

1021

Mathiász-penzió

Németh László színműve a Madách Kamaraszínházban

Negyedszázada kezdte el írni, s húsz esztendeje fejezte be *Németh László* társadalmi drámáinak ezt az egyik leginkább megragadó darabját.

Ez is, akárcsak többi színpadi műve az írónak az emberről, világról formálódó gondolatait teszi próbára, színpada a szellem sajátos kísérleti műhelye.

Ami nem jár azzal, mintha a párbeszédek nyomán megelevenedő magatartások elvont tételek, gondolati általánosítások merev egyenruháiban lépegetnének előttünk. A gondolati nyersanyag a szereplők egymás közti kapcsolataiban, az egyéniségek ellentmondásosan zárt körében rendeződik el, s nagy művészi erővel fogalmazódik meg a cselekmény során.

Németh László irodalmunkban olyan nyughatatlan alkotó, aki szüntelen újra meg újra felülvizsgálja saját elméleteit, igazít rajtuk, vagy új csapáson indul tovább. A szellem érzékeny rezdüléseit a társadalmi drámák is híven tükrözik.

Ilyenformán a Mathiász-penzióban az író leszámol korábbi illúzióival. Lényegében tovatűnik az a magasztos sziget, amely a Cseresznyésben bontakozott ki. Nyomaiban ugyan fellelhető Gróti Ágnes vidéki kúriáján, azonban itt már hangsúlyát veszti az a gondolat, hogy a külvilág előli menedékhely. A Mathiász-penzió inkább az emberi értékeket megtartó és nevelő közösség, amely éppen hogy kitárja kapuját, nem elzárni, hanem vonzani akar. Teljesebben ezt valósítja meg a regénybeli Égető Eszter, majd Kata asszony, a Nagy család főhőse.

Az emberi értékek kallódása idején egy eszményi közösség jelképének költői megfogalmazása a darab. A szeretet, az embert értő bölcs belátás, az emberi önzés elhárítása feszül és lüktet Hódi Barna professzor, két fia és Gróti Ágnes kapcsolatában.

Két külön világ találkozik, amikor Hódi Barna váratlanul betoppan felejtett szereleme otthonába. A professzor abban a nyájas szerepben tetszeleg önmaga előtt, hogy fiainak okos nevelője, aki kibányássza belőlük a tehetség gyémántjait, és azt saját ajándékaként nyújtja át nekik. Akkor hőköl értetlenül vissza, amikor a kisebbik olcsó ravaszsággal, a nagyobbik pedig végzetes drámai fordulattal mindezt visszautasítja. Egyikük sem kér az egyéniségüket gúzsba kötő atyai gondoskodásból.

Ágnes asszony ezzel szemben maga az életet adó erő, az egyéniségek felszabadulnak körötte. Óvatos tapintású szavaival derítik ki a lélek sebeit, hogy azokat a derű és az emberszeretet röntgensugaraival gyógyítsa.

A béke és az összhang vágya szülte Németh Lászlónak ezt a színdarabját. Mint Sőtér István megállapítja: *»Az édenteremtésnek ez a programja már egybeesik a történelem menetével.«* S ezzel az író: *»Aki eddig csak vallatta a történelmet, most a történelem alakításának válik a kortársává.«*

Megkésett a bemutató, a mostani alkalomnak annál inkább örülünk. Az előadás művészileg nagyon szép, a játék kiegyensúlyozott. *Ádám Ottó* rendező Németh László gondolatainak holdudvarából nem lépve ki, teremt olyan színpadi légkört, hogy sehol nem nehezedik el a cselekmény, s a szöveg költői csillagfényei sem sápadnak meg. A szerző és a színház tisztelete sugárzik az előadás minden mozzanatából.

Bár az egységes játékstíluson belül mindenki megteszi a magáét, a szereplők közül mégis *Tolnay Klári* alakítását emelhetjük ki először. Egyénisége meleg ragyogással vonja be a Mathiász-penzió színpadát. Ágnes asszony okosságból engedékeny, bölcsességből türelmetlen teremtés. Nemcsak szavainak, de minden lélegzetvételének is jelentősége van. Hódi Barnát *Bessenyei Ferenc* kelti életre. A kétségtelen meglevő jóhiszeműség mögött lapító önzés, a maga nézeteiért körömszakadtig küzdő ember jelenik meg játékában. Tiszta modor, mértéktartó, de kifejező színészi eszközök jellemzik alakítását. *Vass Éva* Irén és *Domján Edit* Hanna szerepében tűnik ki. Kedves *Káldi Nóra* Esztije. *Mensáros László* Lórántja csak a dacos lázadást fejezi ki jól. Helyükön vannak a többiek is: *Horváth Jenő, Zenthe Ferenc, Basilides Zoltán, Horváth Ferenc, Ujlaky László* és *Cs. Németh Lajos*. Hangulatos *Köpeczi Bócz István* díszlete, a negyvenes évek elejét jelzik *Mialkovszky Erzsébet* ruhái.

Szombathelyi Ervin

Világ proletárjai, egyesüljetek!

NÉPSZAV

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAP

93. ÉVFOLYAM, 52. SZÁM ÁRA 60 FILLÉR 1965.

Újabb súlyos prov
a VDK ellen

Amerikai és dél-vietnami légierő bom

A dél-vietnami kormány és az Egyesült Államok saigoni nagykövetsége együttesen jelentette be, hogy kedden délután (magyar idő szerint a reggeli órákban) *a dél-vietnami és az amerikai légierők egységei újabb támadást intéztek észak-vietnami célpontok ellen.*

Az első támadást délvietnami pilóták által vezetett, húsz Skyraider-típusú sugárhajtású vadászbombázó hajtotta végre a 17. szélességi foktól körülbelül 95 kilométernyire északra fekvő *Quang Khe kikötő ellen.* A dél-vietnami gépeket amerikai légiegységek fedezték. Quang Khet a tonkini válság idején, tavaly, a 7. amerikai flottához tartozó gépek már egyszer megtámadták.

A második támadást kizárólag amerikai gépek — F—100-as sugárhajtású vadászok és B—57-es bombázók — hajtották végre a 17. szélességi foktól 16 kilométernyire északra levő *Xon Bang ellen.*

Az AP jelentése szerint

gyalási alapját kívánja előnyösebbé tenni«. E jelentések szerint a légitámadások hetenként két-szer-háromszor ismétlődnének, a célpontokat

Felszabadulásunk 20.

védnökséget, tá
vállalnak a diósgy

A *Lenin Kohászati Művek fiataljai* a felszabadulási munkaversenyben a termelőmunka javítására többek között vállalták, hogy ott, ahol erre a feltételek megvannak, *újabb ifjúsági brigádokat alakítanak.* A takarékos gazdálkodás elősegítésére felújítják az *»ezerszemű őrsök«* szolgálatát, az eddiginél szélesebb körben szorgalmazzák a vas- és színesfém-gyűjtést. Védnökséget vállalnak a *Borsodi Ércelőkészítő Mű* építésén azzal a céllal, hogy

lönböző gyárrészlegek fontosabb beruházási, felújítási, műszaki fejlesztési munkáit is. A *nagyolvasztó műnél* többek között a koksz-, az *acélműnél* a fémbetét-felhasználás csökkentését, a minőség javítását szorgalmazzák. A *hengermű-gyárrészlegnél* az új blokk- és bugasor teljesítőképességének jobb kihasználására törekednek. Az *öntödékben* a gazdaságosabb műanyagformázás szélesebb körű elterjesztésén fáradoznak. A védnökségvállalások sikeres teljesítésére és más

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Képessi Bócz István

FILM SZÍNHÁZ MUZSIKA

1965 JUL 16.

■ JÓKAI „BOLONDOK GRÓFJA" című darabját augusztus végén kezdik próbálni a Madách Színház Kamara Színházában. A díszleteket és jelmezeket Képessi Bócz István tervezi, a zenét Ránki György szerzi. Szereplők: Béres Ilona, Nagy Anna mv., Kelemen Éva, Pádua Ildikó, Avar István, Lőte Attila, Deák B. Ferenc, Mensáros László, Zenthe Ferenc, Újlaky László és Vándor József.

— Azokat az embereket szeretem, akik szeretik a

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Meghalt
Köpeczi Bócz István
díszlettervező

Köpeczi Bócz István Jászai Mari-díjas díszlettervező rövid betegség után 59 éves korában március 30-án elhunyt; temetéséről később intézkednek.

*

Több mint két évtizedig volt a Madách Színház tagja. Festő, grafikus, díszlet-, jelmez- és plakáttervezőként sok emlékezetes alkotással járult hozzá a színház előadásainak sikereihez. Eredményes munkásságát több kitüntetéssel is elismerték.

-: Meghalt Köpeczi Bócz István 8.

Népszabadság, Bp. 1978 ápr. 1.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

KÖPECZI BÓCZ ISTVÁN Jászai Mari-díjas díszlettervezőnek, a Madách Színház művészének hamvasztás utáni búcsúztatása péntek reggel fél 9 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

—; thó

8.

Nepszabadság Bp. 1978 ápr. 20.

1021

Puskin és kortársai Magyarországon

A *Moszkvai Állami Irodalmi Múzeum* kiállításaként látható a *Petőfi Irodalmi Múzeumban* a kiváló orosz költő életútját-életművét reprezentáló bemutató. *Alekszandr Szergejevics Puskin* jelentősége óriási és felbecsülhetetlen az orosz irodalomban és kultúrában. Ténykedése nemcsak az új orosz költészetet határozta meg, hanem megteremtette a modern orosz irodalmi nyelvet, s alapvetően befolyásolta a fiatal írók fejlődését, útkeresését is, így például *Lermontovét, Gogolét.*

A tárlat rendezői Puskin világát, korát sokoldalúan, a történelmi háttér bemutatásával idézik fel. Így nemcsak a költő életművéből tükröződik a kor szelleme, életvitele. A kortársakról is láthatunk metszeteket, különböző korabeli alma-

lóvasúttól 1945-ig. A mai vasút. A repülés története. A hajózás története. Az autó és a motor. A közúti közlekedés története a római kortól napjainkig (áll. kiáll.). A magyar vasút villamosításának 50 éve. 150 éves fővárosunk tömegközlekedése.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Vajdahunyad-vár Tel.: 420-573) Ekék a XVIII—XIX. században. Az erőgép története. Erdőművelési kiállítás. Vadászat és vadgazdálkodás. A háziállatok kialakulása. Sertés- és juhtenyésztés története. A honfoglaló magyarok és a kora Árpád-kor háziállatai. Szőlő és bor az ex libriseken. Bemutatkozik a Dán Mezőgazdasági Múzeum c fotókiállítás. Időszk. kiáll.

SEMMELWEIS ORVOSTUDOMÁNYI MÚZEUM (I., Apród u. 1—3 Tel.: 351-934) Képek a gyógyítás múltjából (áll. kiáll.) Pharmacia in Nummis. (Időszk. kiáll.). Nyitva: 10.30—18 óráig.

TŰZOLTÓMÚZEUM (X. Martinovics tér 12. Tel.: 672-190). A tűzvédelem fejlődése (áll. kiáll.). Tűzoltó érmek és jelvények (időszk. kiáll.) Nyitva: hétfő kiv. naponta 9—16 óráig, vas 9—13 óráig.

POSTAMÚZEUM (VI., Népköztársaság útja 3. Tel.: 427-938).

MAGYAR BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.)

Alice keramikusművész kiállítása. Nyitva: vas. kiv., naponta 10—6 óráig.

BARTÓK '32 GALÉRIA (XI., Bartók Béla út 32.) Változó térben — kilenc festő kiállítása. Nyitva: naponta 2—7-ig, szomb., vas. 10—7-ig, hétfőn zárva.

FŐVÁROSI TANÁCS LAJOS UTCAI GALÉRIÁJA (III., Lajos u. 158.) Bernáth — Pátzay — Szőnyi kiállítás. Hagyomány II. a Fiatal Képzőművészek kiállítása, nov. 25-ig.

GENERALT BEMUTATÓTEREM (VI., Népköztársaság u. 8.) Karácsonyi Iparművészeti vásár.

BOLGÁR KULTURÁLIS ÉS TÁJÉKOZTATÓ KÖZPONT (VI., Népköztársaság u. 14.) Szabóky Zsolt fotóművész kiállítása.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó u. 5.) Szerelem és felelősség — A nemi ébredéstől a családi harmóniáig c. kiáll.

Az alábbi kiállítótermek vas. kivételével, naponta ½10—6 óráig, szomb. 9—2-ig látogathatók.

MEDNYÁNSZKY TEREM (V., Tanács krt. 26.) Márlási Iván festőművész kiállítása, dec. 2-ig.

CSONTVÁRY TEREM (V., Vörösmarty tér 1.) Fabók Gyula festőművész kiállítása.

DERKOVITS TEREM (VI., Lenin krt. 63.) Pintér József festőművész kiállítása, dec. 2-ig.

SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Köpeczi-Bócz István
diszletterveit

PESTI MŰSOR

1982 DEC 1

nachokat, a társadalmi és politikai élet jelentős személyiségeit, sőt ellenségeinek — hivatalnokok, az államapparátus képviselői — arcmásait is felvonultatják. Az írót ábrázoló ritka és értékes portrék, műveinek első kiadásai mellett, életének fontosabb helyszíneit ábrázoló metszetek és litográfiák kalauzolnak bennünket Moszkvába, Pétervárra, Carszkoje Szelóba.

Hatalmas kronológiai táblázat Puskin életének fontosabb adatait, műveinek megjelenési idejét dokumentálja. Az író szoros kapcsolatban állt a dekabrista mozgalommal. Haladó szellemű politikai és ateista verseivel, romantikus poémáival — amelyek már a realizmus jegyeit is magukon viselték — leleplezte az önkényuralom, a jobbágyrendszer aljasságait, bírálta a kapitalista világot. Szembefordult az irodalmi klasszicizmus merev szabályaival is. Így nem csoda, hogy magára haragította a cárt és a kormányt. Világszerte ismertté vált *Anyegin* című műve, amely átfogó társadalmi korrajz, *Belinszkij* szerint „*az orosz élet enciklopédiája*". S miközben az eredeti műtárgyak megidézik a kort, a hatalmas géniusz nemes jellemét, barátait, kortársait, szerelmeit, ellenségeit, a tizenkilencedik század első felének Oroszországát, Magyarországon megjelent első Bérczy Károly fordította Anyegin-kötetet, *Köpeczi-Bócz István* diszletterveit, *Székely Mihály* Gremin hercegének jellemzét, *Zichy Mihály* és *Gara Arnold* illusztrációját és rézmetszet-sorozatát is láthatjuk.

Puskin „az orosz nép visszhangja volt". „Megvesztegethetetlen", akinek műveit a világosság, a tömörség, a zeneiség jellemzi. Nem véletlen, hogy számtalan költeménye megihlette — többek között — *Csajkovszkijt*, *Glinkát* is.

Csorba Mária

TIT-PRO

Dec

A JÓZSEF ATTILA SZABADEGYETEM DECEMBERI PROGRAMJA

Bérletváltás 25 bármelyik előadásra a TIT Jegyirodájában, VI., Lenin krt. 98. Ára: 250,— forint.

● Az előadások este 6 órakor kezdődnek, az ettől eltérőt jelezzük. Az egyes előadásokra jegyek a helyszínen válthatók. A zártkörű előadássorozatok a havi programban nem szerepelnek. A programváltoztatás jogát fenntartjuk.

Filozófia

● **1. A görög filozófia** (ELTE Jogi Kar, V., Egyetem tér 1—3. I. terem).

7., csütörtök: A társadalom- és didátus, a KSH osztályvezetője.

● **8. Szociológiai kerekasztal** (KISZ-iskola, II., Bimbó út 7.)

14., kedd, 17 óra: A szocialista demokratizmus és gyakorlata. Vitavezető: dr. Papp Zsolt kandidátus.

Közművelődés

● **12. Felnőttkori önnevelés, önművelés.** (ELTE Bölcsészettudományi Kar, V., Pesti B. u. 1., félem. XIV.)

7., kedd: Célok, eszmények, motívumok az önnevelésben. Előadó: Török Iván tudományos munkatárs és Csíby Sándor osztályvezető.

Pszichológia

● **13. Bevezetés a pszichológiá-**

cialista országok belső társadalmi, gazdasági és politikai fejlődésének egyes kérdéseiről. Előadó: Firon András újságíró.

● **21. Első kézből** (Kossuth Klub, VIII., Múzeum u. 7.)

9., csütörtök: Választás elefánt és szamár között — amerikai kongresszusi választások. Előadó: Rajcsányi Péter tudományos főmunkatárs.

● **22. Belső és nemzetközi problémák Kínában és a fejlődő világban** (Néphadsereg Művelődési Háza, XIV., Népstadion út 34., I. em.).

7., kedd: Mi történik Afganisztánban? Előadó: Kereszty András újságíró.

Történelem

Köpeczi Boócz.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 APR 13

Színház és mozi

Köpeczi-Boócz

610

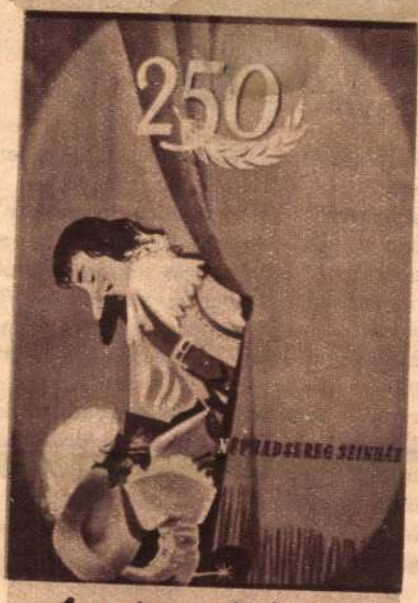

Az utca művészete

A pesti utcák, terek művészetének harsány, derűs, színes képviselői, a plakátok kiállításra gyűltek össze az Engels téri Nemzeti Szalonban. Magas művészi igény jellemzi ennek az újszerű kiállításnak legtöbb alkotását. A meglepő játékos forma, a tartalom agitatív erejű közlése szerencsés szintézisben találkozik a legsikerültebb műveken. Merész lendület, friss erő, gazdag ötletesség sugárzik plakátművészeink terveiből s jó látni, hogy még így is külön rangjuk van megragadó színházi plakátjainknak. Ha művészeink lehetőséget kapnak itt felvonultatott színes, elbájoló, sokszor harcosan bátor ötleteiknek megvalósítására, akkor bizonyára hamarosan eltűnik a sok rossz, fzléstelen, gyenge plakát a pesti utcákról.

Köpeczi-Boócz két szép plakátterve

vagy félelmet. Pedig bízvást nevezhet
nek, amit a három Koch-nővértől l
szemaforon. De miközben egyikük a
ban mozgó, keskeny bordán sétál s
nem az idegfeszítő és hatásvadászó
hanem saját, szépen csengő éneke. Va
mirov lovascsoportja. Szemmel nem
mindent művelnek a vágtató ló hátán
villogó pengével a kezükben. *Irmanov*
rista a legkisebb csuklómozgással is
Logacseva úgy balettezik a drótkötél
a parketten is megtapsolnák. A *Gu*
csoport egyensúlyozásában éppen olya
a hangulatos csengetyű, vagy sípol
Olhovikov, a lovas zsonglőr égő fáklyá
bal ugrik a vágtató ló hátára.

Ivan *Ruban* gyerekek között sem
gyobb biztonsággal, mint pompásan ido
szelídített vadállatainak ketrecében. H
gyönyörű »Mackó úr«-a elbűvölő.

Végül külön kell szólni Konsztan
a bohócról. Minden szám után megjel
a porondra lép, új és új képességeit isn
fogyhatatlan az ötletekből. Egy szót sem
néhány tréfás segédeszközzel figurázza
sorszámot, a frakkos istállómestert és m
Szaltót ugrik, kötélen táncol, lovagol,
és remek színész.

A közönség őszintén szívébe zárta
szovjet cirkuszművészeket.

Ivan Ruban oroszlánjai és mackói jól meglér

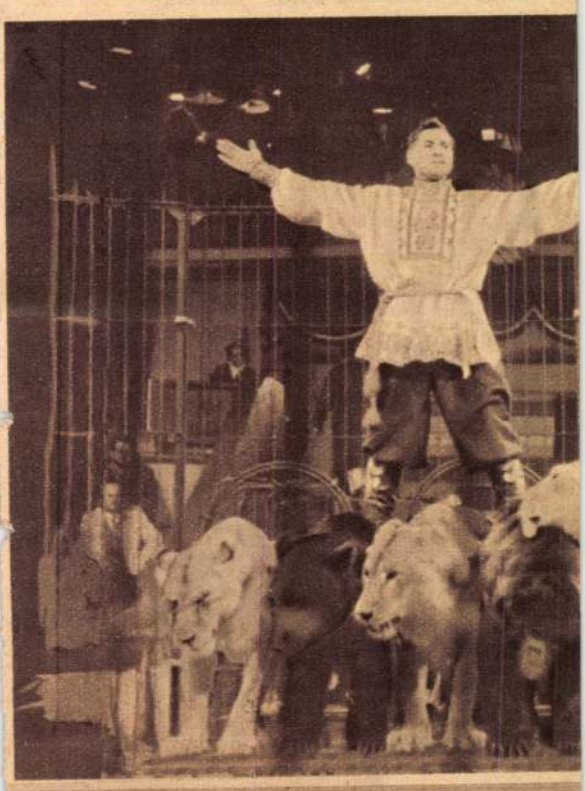

HANGVERSENYEK

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 30-án 19.30-tól a Szent István Király Szimfonikus Zenekar hangversenye. Vezényel: Antal Mátyás, közreműködik: Kovács Dénes (kürt). Műsoron Rossini: A tolvaj szarka – nyitány. Bruch: g-moll hegedűverseny. Brahms: 2. szimfónia.

TÁRLATOLGATÓ

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4–6.) Ady Endre otthona.

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában.

BARTÓK BÉLA EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) Izsák József festőművész kiállítása január 31-ig.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) Magyarország és a világ postabélyegei.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti leletek Budapesten. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Varsó kertjei és parkjai, 1596–1996 – a varsói Várostörténeti Múzeum kiállítása.

CAFÉ MIRÓ (I., Úri u. 30.) Kerényi Mari kiállítása.

CONTRA AQUINCUM (V., Március 15. tér) A Pannonia limes védelmére épített Aquincum ellenerődje a Duna ősi átkelőhelye mellett.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) Misch Ádám festőművész kiállítása.

CSEPELI VENDÉGLŐGALÉRIA (XXI., Hollandi út 141.) Csurgói Máté Lajos festőművész kiállítása.

EL KALÁSZI GALÉRIA (III., 896–1686. Buda vára a miénk – emlékkiállítás Budavár 1849. május 21-i visszavételére. Plakátkiállítás a Hirosima és Nagaszaki elleni atomtámadás 50. évfordulóján.

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM (VI., Andrássy út 103.) Lámaista festészet: tibeti és mongol buddhista tekercsképek. Két mongol tekercskép restaurálása.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. Múzeumalapítás – műalkotások a kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdióból. Martin Székely formatervező kiállítása. BútorosokK – a legfiatalabb magyar bútortervezők kiállítása.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.) Jókai Mór-emlékszoba.

JÓZSEF ATTILA-EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága. Buday György fametszetei, 1930–1986.

KERENGŐ (Jáki kápolna, XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A galériához tartozó képzőművészek alkotásai.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. században.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KORINTHOSZI TEREM (Műjégpálya, XIV., Olof Palme sétány 5.) Kagyló-, csiga- és korallkiállítás.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Artner Margit grafikusművész kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM 1244-től napjainkig. Titanic-emléksarok.

LENGYEL INTÉZET (VI., Nagymező u. 15.) Józef Robakowski Energetikus szögek című kiállítása.

LISZT FERENC EMLÉKMÚZEUM ÉS KUTATÓKÖZPONT (VI., Vörösmarty u. 35.) Liszt Ferenc egykori berendezett lakása a Zeneakadémián. Liszt Ferenc és korának magyar irodalma.

LORD MAJOR GALÉRIA (Városmajori Szabadtéri Színpad) U. Szegedi Árpád festőművész kiállítása.

földtan története. Lechner-emlékkiállítás.

MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI MÚZEUM (VII., Kazinczy u. 21.) Az erősáramú elektrotechnika története.

MAGYAR NEMZETI BANK BANKJEGY- ÉS ÉRMEGYŰJTEMÉNYE (V., Szabadság tér 8.) A pénzkibocsátás Magyarországon (a kiállítás csütörtöki napokon 9–14 óráig látogatható).

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (I., Dísz tér 17.) Középkori és reneszánsz kőtár. Középkori faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. Késő reneszánsz és barokk művészet. XIX. századi festészet, szobrászat. XX. századi festészet, szobrászat és éremművészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Habsburg nádori kripta. Hágai iskola – A XIX. századi holland festészet mesterművei a Haags Gemeentemuseum gyűjteményéből.

MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGÉNEK SZÉKHÁZA (V., Kispolgári szecessziós enteriőr a Kőszegi-hagyatékból. Játéktörténeti „raktárkiállítás" kicsiknek és nagyoknak.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics M. u. 1.) Mórócz László festőművész kiállítása. Hegyi Ibolya gobelinkiállítása.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÖNTŐDEI MÚZEUMA (II., Bem J. u. 20.) A magyarországi öntészet 1000 éves története.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári Palota, F épület) A szép levél című kiállítás. Magyar történelmi arcképek: Mosonyi Mihály (1815–1870). Táncról táncra – bálok és táncvigalmak a kiegyezéstől a negyvenes évekig (1867–1940).

PANDORA GALÉRIA (VIII., Népszínház u. 42–44.) Nino Mustica és Marco Rotelli olasz képzőművészek kiállítása.

PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 7–14.) Túl az Óperencián – N. Kiszely Melinda baba-

42.) A kerület régészeti, építészeti és repüléstörténeti emlékei.

VÁKOK ÁLTALÁNOS ISKOLÁJA ÉS DIÁKOTTHONA – NÁDOR TEREM (XIV., Ajtósi Dürer sor 39.) Kosztics László szobrászművész kiállítása.

VÁR GALÉRIA (I., Táncsics M. u. 17.) XX. századi magyar és külföldi, valamint kortárs festmények, grafikák, szobrok.

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Szemethy Imre Made in csehó című kiállítása. (Hétfőn és kedden zárva.)

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Kolozsvári textilművészek gyűjteményes kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Konkoly Gyula festőművész kiállítása.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Árvai György és Kiss Péter – Bélszín-installáció.

ZÁSZLÓMÚZEUM (VIII., Szigony u. 39.) Földünk országainak címerei, zászlói, jelképei (előzetes bejelentkezés: 113-9883).

ZSIDÓ MÚZEUM (VII., Dohány u. 2.) A zsidó vallás kegytárgyai. A második világháború magyar zsidótörténete. A varsói gettó, 1941 (ahogy Willi Georg látta).

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. e. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel [118-3880, (06-20) 347-160].

TERÍTÉKEN

A rengeteg erdőben

Úgy kezdődött, ahogyan a legszebb mesék szoktak: Witmann Jancsi és Witmann Juliska eltévedt a budakeszi erdőben. Kóválygotak, téblábóltak, táblákat nézegettek, ismeretlen embereket kérdeztek meg a helyes út felől, csúszkáltak a jégen, végül elmentek egy porig égett ház mellett, amikor rátaláltak a mézeskalács házikóra. Az volt neonbetűkkel ráírva, hogy Vadaspark étterem.

Vasorrú bába sehol, vendég is alig, pedig a helyiség tágas, és nagy nyári hejehujáknak adhat otthont. A sarokban nagybőgő és cimbalom, előtte szabadon hagyott tér a csárdásozni vágyóknak. Fényképeket is találunk, amelyek szerint az idényben itt vastag lábú hölgyek járják a csűrdöngölőt, cigányzene helyett azonban ilyenkor csak a Danubius Rádió szól.

A berendezés idegenforgalmi jellegű, a mennyezeten gerendák, amelyekről kocsikerekek és paprikafüzérek lógnak, az ablakban szárított mákgubónyaláb, az asztalokon gyertya. Feltűnő tisztaság.

A pincér képzett, gyakorlott és udvarias, ha kicsit többször mosna kezet, könnyű szívvel megbocsátanánk rendezetlen külsejét. Az étlap négynyelvű, a választék bőséges, és izgalmas nevű ételek várnak ránk. Fácánleves gombás táskával. A gombás táskáról ugyan kiderül, hogy egyszerű tortellini, nem is táska, hanem gyűrű, de az íze jó, akárcsak a tárkányos vadragulevesé.

A második fogással viszont bakot lövünk. Komolyan vettük a szórólap öntudatos mondatát a nemzetközi konyháról, és márványsajttal töltött bélszínlabdát kérünk, vitaminrétessel. A bélszínlabda nehezen kezelhető étel, a bicskánk is csaknem belétörik. A zöldséges rétes ízetlen köret. A helyi specialitásokat felvonultató vegyesvad-ízelítő finom, de hiába a szarvas, hiába a vaddisznó, ha a háromféle ételt nem tudják egyforma és megfelelő hőmérsékleten tálalni.

Az ételek elnevezéséért felelős ember költészete előtt meghajolva desszertnek édes-jeges halmot kérünk. Fagylaltos somlói galuskát kapunk. A pátyi palacsinta belül házi szilvalekvár, kívül darált dió, cukorral.

Sokat fizetünk, ami megerősít abban, hogy a Vadasparkot elsősorban külföldi Jancsiknak és Juliskáknak építették. Programlehetőségként fölmerül a „természeti környezetben élő állatok megtekintése", de inkább jóllakottan és jókedvűen elindulunk vissza az idefelé elszórt kölesmagvak nyomán. Könnyen hazatalálunk.

Kiszolgálás: volt rosszabb
Konyha: lehetne jobb
a Witmann fiúk

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 30-án 19 órakor Jancsó Miklóssal beszélget Hernádi Gyula. 31-én 19 órától Színészarcok: Törőcsik Marival és Maár Gyulával beszélget Győrffy Miklós riporter. 1-én 18 órától Minden idők legjobb rendezői és filmjei – filmklub Perlaki Tamás filmesztéta vezetésével: Luis Bunuel filmje.

JÓZSEFVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZ (VIII., József krt. 70.) 1-én 15 órától Légy jó mindhalálig – a művelődési ház Színkör Stúdiójának előadása.

MERLIN SZÍNHÁZ (V., Gerlóczy u. 4.) 1-jén 19 órától Ki kérdezett? Kézdy György Karinthy-estje.

RÁTKAY MÁRTON KLUB

A bélyegek Budapestje

A hidak sorából csak a Lágymányosi hiányzik

A bélyeg, mióta megjelent, az állam egyik legfontosabb eszköze arra, hogy a szolgáltatások után díjat, illetéket szedjen be, és arra is, hogy polgárainak összetartozását képi úton – divatos szóval vizuálisan – is erősítse. Nem hagyta ki ezt a lehetőséget a Magyar Posta sem, amelynek bélyegein az országvezető arca meg a korona képe válik először szimbólummá, de csak 1917 márciusáig kellett várni arra, hogy bélyegképpé váljon az Országház is. Az épületet Brandmayer Vilmos felhők alatt, a Duna vizében visszatükröződve jelenítette meg a katalógus szerint sorrendben 225., egyébként 50 filléres bélyegen. Ez az első hazai bélyeg, amelyen budapesti motívum látható, ennél korábban csak az alföldi rónaságot örökítették meg ilyen módon.

A főváros nevezetesebb épületei, közhivatalai, jellegzetesebb látképei gyakran szerepelnek minden ország bélyegein – hiszen hatásos reklámhordozókról van szó –, a miénkben azonban, ahogy az ország életében általában, ez az egészségesnél is nagyobb súlyú. Az események, az épületek, a múzeumi gyűjtemények legtöbbje, ami a bélyegeken is viszontlátható, Budapesten van, volt... és talán lesz.

Valószínű, hogy a vidéken élők nagyobbik hányada nemzedékeken át, de legalábbis az ötvenes évekig a tankönyvek és a képeslapok mellett épp a bélyegekről ismerte meg fővárosát, annak egy-egy nevezetességét. A második világháború előtt például Petőfi szobrát 1923-ban, a Műjégpályát 1925-ben ábrázolták, s gyakran került levélre a királyi várpalota képe is az 1927-től nagy példányszámban kiadott filléres bélyegeken. Érdekes, hogy a budai Vár visszavételére 1936-ban egy hadmérnök korabeli rajzával emlékeztek, s ugyanígy egy 1686-ból származó várrajz látható a 300. évfordulóra kiadott emlékblokkon. A harmincas évek végén a koronázó és a Deák téri evangélikus templom képét is levélre lehetett ragasztani, majd pedig a Széchenyire emlékezés adott alkalmat az Akadémia épületének megörökítésére. A legnagyobb magyart köszöntő sorozatban bukkan fel először a Lánchíd, amely aztán az újjáépítés miatt 1948-ban kényszerűen visszatér.

Az évfordulók mindig jó alkalmat jelentettek a főváros bemutatására

rintos bélyegként ugyan, ám 18 forintos építési felárral.

Az ötvenes évek első felében két épületsorozat is napvilágot látott (1951-ben és 1953-ban) sok budapesti vívmánnyal, feltűnő azonban ezek közt az újpestiek és csepeliek magas aránya. Előbbit az élmunkások háza, egy SZTK-rendelő és az Állami Áruház, a dél-pesti kerületet pedig egy üzem és egy iskola képviseli. A metró például 1953-ban és 1982-ben is építése ürügyén ihleti meg a postát.

A Parlament minden évtizedben többször bélyegtéma, és hosszú ideig jelkép a Gellért-hegyi emlékmű is, amely először 1947-ben tűnt fel bélyegen. A millenniumi emlékművet először 1958-ban érte ez a megtiszteltetés, ugyanekkor légipostabélyegeken az Opera, a Lánchíd, a Duna-part és a Vár is látható. Ezek egy részét Vertel József, a nemrég elhunyt kiváló grafikusművész tervezte, aki a következő három évtizedben csodálatos bélyegek tucatjain örökítette meg

Lengyel György 1984-es Opera-sorából

Évfordulók miatt is felsorolhatatlanul sok pesti látnivaló, épület került bélyegekre: a szállodasortól az állatkertig, a mű-

po elmaradt, mint ahogy sok gyűjtő meglepetésére a legújabb budapesti Duna-híd bemutatása is. Akár feledékenység, akár va-

ERNST MÚZEUM (VI., Nagy-
szeinek kiállítása.
diorama. A kerület képzőművé-
Népraizi szoba. Mezse-mocsár
gyűjtemény. Express-gyűjtemény.
Bathory u. 31.) Helytörténeti
ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVIII.,
tomuvész kiállítása.
Deregiye u. 1.) Ruttka Ferenc tes-

BULI VAN

MAI MANÓ FOTÓGALÉRIA (VI., Nagymező u. 20.) Hatalmas – verzómúvészet – tárlat – 1860–1870 közötti fényképek Ilogarafált elő- és hátlapjáról mutat be vállogatást.

MAI OLIMPIAI MÚZEUM (IX., Semmelweis u. 1–3.) Valovits László kolozsvári képzőművész terjedő-muvész kiállítása.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Barcsa u. 53.) Pesterzsébet és Sorokšár történeti emlékei.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi u. 16.) Petőfi és kora. A Hetedik (József Attila). A Károlyi-palota története. Magyar irói- és költőnők a kezdetektől 1948-ig.

POSTAMÚZEUM (VI., And-
ALKOTÁSS TÉRI SZABAD

Köpeczy Boocz István

Egyetemi nyomda
1940.

KALLÓ FERENC

Itt a piros — hol a piros?

Egy asztalosinas küzdelmes útja a becsületes élet felé. Köpeczy-Boócz István rajzaival.

Ára egészvászonkötésben 3.80 P

Köpeczi Bócz István

Nemzeti Újság Képes
mell. 1939. máj. 28.

A III. dijat Köpeczi Boócz István grafikus művész kapta

Köpeczi-Boócz István

KALLÓ FERENC: *Itt a piros — hol a piros?* Köpeczi-Boócz István rajzaival. Szociális tárgyú regény egy kis asztalosinas küzdelmeiről. é. n. 236 l. (K. K. K.) vk. (Bolti ára: 3·80 P.)

Pontértéke: 6.

1941.

[illegible] a. Kiad. c. p. 293 l.
(K. K. K.) 1v. (Bolti ára: 4·80 P.)
Pontérték.

1971

Köpeczi Boócz István

Könyvbarátok kis
Könyvei.

KALLÓ FERENC

Itt a piros — hol a piros?

Egy kis asztalosinas indul el a könyv lapjain arrafelé, hol még sötétebb van, hol még nehezebb az élet, mint iparának sok nehézsége között. Ez az út nem becsületes út, de ő, úgylátszik, gyönge a nagyobb terheknek viselésére. De csak látszólag. Megtalálja mégis visszaemelkedésének lehetőségét, újra fölcsap becsületes életre, miután kemény megpróbáltatásokon, s detektívregényszerű izgalmas kalandokon esett át. Kalló Ferenc írói értékei magasan csillognak ebben a könnyes, szomorú, de felemelően szép regényben.

Köpeczi-Boócz István rajzaival.

Kovácsi Béla
DROGERIA
BUDAPEST
XI. HORTHY MIKLÓS KÖRTÉR 3
Telefon 25-98-25

— **Alföldi Béla meghalt.** Alföldi Béla dr., az országgyűlés főorvosa, szombaton éjszaka meghalt. Alföldi Béla évtizedekkel ezelőtt belépett a Pester Lloyd szerkesztőségébe, amelynek hosszú ideig parlamenti munkatársa volt, később pedig mint orvosi munkatárs folytatta ujságírói működését haláláig. Főorvosa volt az ujságírók szanatóriumegyesülete elődjének, az ujságíroegyesület betegpénztárának s több mint negyedszázada kinevezték a képviselőház orvosának, majd az országgyűlés főorvosa lett. Több évtizedes munkásságának elismeréséül a kormányzó néhány hónappal ezelőtt a kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki. Alföldi Béla súlyos tüdőgyulladással került a budakeszi szanatóriumba, ahol szombaton éjszaka féltizenegykor szívgyöngeség következtében elhunyt. Temetéséről még nem történt intézkedés.

— **Szabadtéri előadásban mutatják be külföldi vendégeinknek a magyar szentek életét.** Az eucharisztikus világkongresszussal kapcsolatban felmerült az a gondolat, hogy amikor a világ összes katolikusainak figyelme felénk irányul, mutassuk be művészetünket a világ idesereglő összes népeinek. Ujházy György, aki a „Missa Sollemnis" című liturgikus drámájával átütő sikert aratott, „Sancti Hungarorum" (Magyarok szentjei) címmel hatalmas méretű szabadtéri játékot írt, amely a tervek szerint a magyar szentek élettörténetét fogja bemutatni a Budapestre zarándokló idegeneknek és a hazai közönségnek. Ujházy György hét hónapig dolgozott nagyszabású munkáján, amelyben 28 magyar szent glóriás alakja elevenedik meg a játék során, s közülük 11 ivadéka és sarja a honalapító Árpádnak. A Sancti Hungarorum drámai keretben való történelmi összefoglalása a magyar szentek élettörténetének. Ujházy György a budavári koronázó főtemplom terére irta szabadtéri játékát, amely minden legapróbb mozzanatával erre a térre készült. Éppen ezért nem is lesz díszlete a Sancti Hungarorumnak, hanem az egész szabadtéri játék a Halászbástya, a Szent István-szobor, a koronázó főtemplom, a Szentháromság-szobor, az új pénzügyminisztérium s a térre torkoló utcák reális és nagyméretű valóságában bonyolódik le.

— **Elmarad a Szent István-napi kirakatszépségverseny.** A Szent István-heti kirakatszépségverseny rendezősége közli, hogy a kereskedők csekély érdeklődése folytán a verseny nem tartható meg s igy a benevezési dijakat a rendezőség augusztus 3-ig visszafizeti (Budapest, VII., Kertész-utca 26).

x **Öröklakások** az új lipótvárosi luxuspalotánkban 1—2—3 szobás, hallosok, központi fütés, melegviz, Pozsonyi-út 35, még kaphatók kedvező fizetési feltételek mellett, 25 éves adómentesség! Bérbeadás esetén 9% jövedelem. Érdeklődni Pozsonyi-út 35, telefon: 29-25-72 és 29-92-37.

— **Halálos fürdés a Dunában.** Vácról jelentik: Keller József kereskedősegéd a felsőgödi Duna-strandon fürdött és társaitól messzebb úszva, görcsöt kapott és vízbe fulladt. Holttestét még nem találták meg.

— **Ha étvágytalan,** úgy igyék néhány napon át reggelenként éhgyomorra félpohár természetes „Ferenc József" keserűvizet, mert ezáltal bélműködése szabályozódik és igy egész emésztése rendbe jöhet. Az orvosok ajánlják.

Helyzetjelentés a magyar tengeri kereskedelmi hajókról

A tengerészeti hivatal a magyar tengeri kereskedelmi hajók szombati helyzetjelentését az alábbiakban közli:

A *Csárda* gőzös útban Cardiffból Villa Costitucionba. Címe: c/o Chadwick Weir & Co. Ltd., 25. de Mayo, Buenos-Aires.

A *Csikós* gőzös útban Vancouverből a Panama-csatornán át Angliába. Címe: c/o Craggs & Co., 4. Lloyds Avenue, London E. C. 3.

A *Kelet* gőzös útban Karachiból még ismeretlen kikötőbe. Címe: c/o Giulio de Castro, Port-Said.

A *Nyugat* gőzös útban Nordenhamből Los-Angelesbe. Címe: c/o H. C. Donaldson Company, P. O. B. 730, Vernon Branch, Los Angeles, California.

A *Turul* gőzös útban Saigonból európai kikötőbe, rendeltetése még ismeretlen. Címe: c/o Giulio de Castro, Port-Said.

Az *Albert* gőzös parthajózást folytat Belgium és Hollandia között. Címe: c/o Schellen & Schepwaart, N. W. Rotterdam, P. O. B. 1008.

A *Budapest* motoroshajó pénteken indult el Budapestről levantei útjára. Címe: c/o „Intrak", Istanbul, P. O. B. 1199.

A *Duna* gőzös július 23-án hagyta el Sulinát Budapest felé jövet. Címe: Duna-tengerhajózási rt., Budapest, Mária Valéria-utca 11.

A *Szeged* motoroshajó útban Mersinből Alexandriába. Címe: c/o „Intrak", Istanbul, P. O. B. 1199.

Rejtélyes támadás egy jobboldali francia hetilap főszerkesztője ellen

Páris, július 24.

A „Choc" című szélsőjobboldali hetilap főszerkesztője és kiadója, Guilleaume ezredes ellen rejtélyes támadás történt. Az ezredes st.-servani villája kertjében foglalatoskodott szombaton délelőtt. Egyszerre autó állt meg a villa előtt, amelyből elegánsan ötözött férfi szállt ki. Az ismeretlen besietett a kertbe és azt mondotta, hogy levelet akar átadni az ezredesnek. Amikor az ezredes odalépett hozzá, az ismeretlen teljes erővel halántékon vágta, úgy hogy az ezredes eszméletlenül rogyott össze. A támadó erre ütni-verni kezdte a földön fekvő ájult embert, majd amikor látta, hogy a kertész odasiet, kiszaladt a kapun és beugrott az autóba, amely gyors irammal tovaszáguldott. A kertész szerint még három férfi ült a kocsiban. A támadásnak nyilván politikai okai voltak, mert a „Choc" című hetilap a szélsőjobboldal egyik legharcosabb orgánumának számít. Guilleaume ezredes meglehetősen súlyos sebesüléseket szenvedett.

Ismerik-e Ecsényben a magyar Hiszekegyet?

Igen tisztelt Szerkesztő úr! Az Uj Magyarság mult vasárnapi számában érdeklődéssel olvastam Fiala Ferenc felsőmocsoládi cikkét, melyben a cikkíró az első magyar női munkatáborban szerzett tapasztalatairól számolt. be. Sajnos, a cikkíró úr az idő rövidsége miatt már nem látogathatta meg a Felsőmocsoláddal szomszédos német nemzetiségű Ecsény községet és valószínűleg ezért irta, hogy „az ecsényi lakosok nem ismerik a magyar Hiszekegyet." Tisztelt Szerkesztő úr, én mint Ecsény község népiskolájának tanítója, már hat esztendeje működöm a kis német falu C-típusú iskolájában, hat esztendő óta tanitom a magyar imádságot, amit az ecsényiek már tizenöt év óta énekelnek minden ünnepély alkalmával. De éneklik a mi imádságunkat az iskolásgyermekek is, sőt a nemzeti ünnepek alatt az ecsényi gyermekekkel együtt zengik a magyar dalokat az idősebb falusiak is. Nekünk ecsényi magyaroknak bizony rosszul esett a felsőmocsoládi cikk fenti kitétele, mert mi itt Ecsényben fáradtságot nem ismerő munkával terjesztettük a magyar hitet és a magyar gondolatot a németajkú lakosság között. A felsőmocsoládi női munkatábor tagjai július 4-e óta járnak át hozzánk Ecsénybe, ahol mindenki megszerette őket, mert munkálkodásukkal tanubizonyságát adták a sokat támadott munkatáborok szükségességének, de kénytelen vagyok megállapitani, hogy a somogyvármegyei Ecsény községben már a női munkatábor megérkezése előtt is ismerték a magyar Hiszekegyet, mert a falu vezetősége sohasem feledkezett meg a minden magyar számára annyira fontos magyar kötelességről. Fenti soraim közlését kérve, maradok teljes tisztelettel: *Lehoczky András evangélikus tanító.*

„Mária üdülő" Keresztény Penzió **Balatonlelle**

Elsőrangú úri penzió, minden kényelemmel ellátva. Fürdő- és folyóvizes szobák. Árnyas park, saját strand. Kitünő konyha. Áraink mérsékeltek. — Felvilágositást nyujt az Uj Magyarság utazási irodája. Magyar, német prospektus.

Kedvező állattenyésztésünk helyzete

A sertésértékesítés az elmult héten minden vonalon kedvező volt. A ferencvárosi sertésvásárra összesen 10.982 darab sertést hajtottak fel, a felhajtásban 2053 darab angol hússertés szerepelt. A kinálat az előző hetivel szemben közel kétezer darabos csökkenést mutatott. Ennek megfelelően, a piac áralakulása végig kedvezően alakult. Az uradalmi zsírsertés 1—2, a szedettsertés 2, az angol tökesertés 3 fillérrel drágult. A sertéshús fogyasztása a nyaralási főidényben erősen mérséklődött. A pénteki húspiacon a forgalom igen lanyha volt és nagyobb készletek maradtak eladatlanul. Csak a finomabb angol húsokban van élénk kereslet, mert a húskonzervgyárak nagyobb amerikai rendeléseiknek igyekeznek eleget tenni és a gyártás iramát az utóbbi hetekben fokozták. Az elmult héten 6 vagón húskonzervet indítottak útnak Amerika felé. A fehéráru-piac szilárd. Az elmult héten már megindultak az angliai zsírszállitások is, bár egyelőre még csak a régi minőségü exportzsírt szá.itották exportőrjeink, de már a napokban megjelenik a vegyileg finomított disznózsír márkázására vonatkozó rendelet, amely hivatva lesz az angol piacon kedvelt színtelen és szagtalan exportzsír előállitását fokozni és az export folytonosságát biztositani. A fehérárukivitel az elmult héten a következőképpen alakult: Angliába 6 vagón zsír, Németországba 8 vagón zsir, 8 vagón szalonna, Olaszországba 2 vagón szalonna, Csehországba 13 vagón szalonna és 4 vagón zsír. A jövő héten már megindul az olasz hasitottsertés export is. Az olaszok eddig 50 vagón húsra és 30 vagón szalonnára adtak behozatali engedélyeket.

Az élősertéskivitel Németország felé egyelőre még nem indulhat meg, mert a németek az árra vonatkozólag még mindig ragaszkodnak alacsony ajánlataikhoz. A keddi bécsi sertésfővásáron 2199 darab magyarországi zsírsertés került felhajtásra. Ez a mennyiség javuló árak mellett került eladásra, de a jövő keddi vásáron a szakkörök lanyhulást várnak, ami ismét bizonytalanná teszi ausztriai sertéskontingensünk kihasználását. Illetékes helyen felhivták az exportőrök figyelmét arra, hogy az osztrák piacra csak kimondottan prima, nehézre hizlalt mangalica sertést exportáljanak, mert a bécsi piac erre a minőségre nyujt legbiztosabb értékesítést. A prágai sertésvásáron ezen a héten 440 darab magyarországi zsírsertés volt, amit szilárd árak mellett lehetett elhelyezni.

A szarvasmarhaértékesítés az elmult héten változóan alakult. A csütörtöki ferencvárosi marhavásáron 262 darab vágóállat került felhajtásra. A mérsékelt kinálat ellenére az előző heti árakat nehezen lehetett tartani, söt a bikáknál az eladások csak 1—2 filléres árengedménnyel történtek.

A csütörtöki fiumei exportvásáron 162 vagón (2890 darab) magyarországi vágóállat szerepelt. A rendkivüli erös kinálatban az árak egyes minőségeknél 5—15, söt a mustramarhánál 20 centisimóval csökkentek.

A szertelen és irányitás nélküli export az olasz piac értékesitési helyzetét veszélyezteti és ezért gazda-részről felmerült az a kivánság, hogy az olaszországi szarvasmarhaexportot a gazdaérdekek figyelembe vételével a külkereskedelmi hivatal szervezze újjá. A szarvasmarhatenyésztő gazdák annak a kivánságuknak adtak kifejezést, hogy az olasz exportot a német kivitel mintájára kontingentálják és a kontingenseket közvetlenül a tenyésztők részére tartsák fenn.

Most jelent meg

Juhász Géza:

HÁBORU

című verskötete Gáborjáni Szabó Kálmán művészi fametszeteivel.

Legszebb és legigazabb emlék a világháború magyar katonájáról.

Ára 1.50 pengő.

Kapható:
Könyvosztályunkban. József- körút 5.

— **Londoni fémtőzsde.** Az irányzat rézben, ólomban tartott, ónban alig tartott, horganyban lanyhuló, ezüstben nyomott. Vörösréz standard 56 kilenctizenhatod—56 tizenegytizenhatod, 3 hóra 56 háromnyolcad—56½, lesz. árf. 56 ötnyolcad, elektrolyt 63½—64½, best. sel. 63¼—64½, ón standard 262½—263, 3 hóra 260½—261, lesz. árf. 263, straits 265, ólom külföldi prompt 23 háromtizenhatod—23¼, 3 hóra 22 hétnyolcad—22 tizenöttizenhatod, lesz. árf. 23¼, horgany prompt 21 tizenöttizenhatod—22, 3 hóra 22 egytizenhatod—22⅛, lesz. árf. 22, ezüst prompt 21 háromnyolcad—21 ötnyolcad, 3 hóra 21 háromnyolcad—21 ötnyolcad, lesz. árf. 21½. Nemhivatalos jegyzések: öntöttvas 78½ névleg, réz strong sheets belföldi 93, nikkel belés külföldi 180—185, aluminium bel- és külföldi 100, antimón regulus 72—73½, platina 205, higany legal. legm. 301—301½, antimón regulus kinai 59½—61¼, Wolfram-érc 69—71, fehérbádog 25½—25½, vörösrézsulphat legal. legm. 22—22, rudezüst prompt 19 hétnyolcad, késb. száll. 19 tizenöttizenhatod, finomezüst prompt 21 héttizenhatod, késb. száll. 21½, arany 139/10.

Öröklakások

az új-lipótvárosi negyedik öröklakásos luxus palotánkban

Pozsonyi-út 35

Légrády Károly utca sarok

dunaparki kilátással eladók, 1, 2, 3 szobás hallosak. Központi fütés, melegviz, önálló telekkönyvi tulajdon. 25 éves adómentesség. Bérbeadás esetén 9% jövedelem. Kedvező fizetési feltételek.

Lakásaink már készen is megtekinthetők. Érdeklődni: Pozsonyi-út 35. Légrády Károly-utca sarok. Épitési irodában. Telefon: 29-25-72 és 29-02-37. Vasárnap is. Terv. Prospektus.

— **A patriárkátus palotájában ravatalozták fel Barnabás szerb patriárkát.** Belgrádból jelentik: Barnabás pátriárka holttestét szombaton délután átvitték topcsideri villájából a patriárkátus palotájába, ahol felravatalozzák. A halott patriárka három napig marad a ravatalon, hogy hívei leróhassák előtte tiszteletüket. Belgrádban szombaton egész nap zúgtak a harangok és az egész ország mélyen gyászolja a rendkívüli népszerűségű főpapot, akit hét esztendei patriárkaság után, 57 éves korában ragadott el a halál. Valamennyi lap a vezéroldalt a patriárka életrajzának szentelte, akinek elhúnyta némikép lecsendesítette a pénteken még forrongó Belgrádot.

RÁDIÓ KÉSZÜLÉKEK ÉS ALKATRÉSZEK LEGELŐNYÖSEBBEN:

Barta és Társa

VI., Podmaniczky-utca 39.
Fióküzlet: VII., Rákóczi-út 30.
Képes árjegyzékünket díjtalanul küldjük!

— **Hogyan készitsünk házilag olcsón baromfiólakat, nevelőket és baromfitenyésztési eszközöket?** Erre tanit Gergely Béla most megjelent szakkönyve, melynek 224 oldalra terjedő tartalmából a következő főbb fejezeteket idézzük: Baromfitenyésztésre alkalmas terület. A baromfiudvar kerítése. Az egészséges ól. Házilag elkészithető ólak. Modern deszka- és tégaól. Kacsa-, lúd- és pulykaólak. Keltetőhelyiség, takarmánykamra, nevelőház. Ernyős műanya elkészitése. Automata etetők és itatók. Tojás- és csibeszállító dobozok és kosarak. Csapófészkek. Tojásvizsgáló lámpák. A tyúkkal való keltetés bajai képekben. A 228 ábrával rendkivül diszesen kiállitott mü 3.50 pengőbe kerül és kapható az Uj Magyarság könyvosztályában.

Csillár bérlet **Vogelnél** Vétel esetén a bérleti dijat leszámitjuk! VIII., Mária Terézia-tér 1. IV., Károly-körút 28.

x **Négy csodás hajóutazás délre.** A Hamburg-Amerika Linie luxusgőzösein augusztus és szeptember hónapokban a világ legszebb szigeteire és a Földközi tenger vadregényes kikötőibe négy társasutazást rendez. Aki kellemesen óhajtja szabadságát egészséges tengeri levegön eltölteni és emellett a világ legszebb pontjairól óhajt maradandó emléket, kérje el ezen utazások prospektusát a Hapag budapesti irodáiban, V., Vörösmarty-tér 1 és VIII., Baross-tér 9.

Halálozás

Papp Antal, a Máv. északi főmühelyének alkalmazottja, 26 éves korában, Budapesten meghalt. Hétfőn délután fél 5 órakor temetik a farkasréti temetőben.

Kastély-Penzió Balatonboglár

Telefon: 63. Árnyas ősparkban. Teljes komfort. Disztingvált környezet. **Hideg-meleg folyóvíz. Kitünő ellátás.** Telefon: 132-784.

— **Volt 32-es hadirokkantak segélyezése.** A volt cs. és kir. 32-es gyalogezred emlékmüés szoborbizottsága a honvédelmi miniszter fennhatósága alatt segélyezési alapitványt létesitett a világháborúban rokkanttá vált hös katonái részére. Az alapitvány kamataiból minden évben december 4-én, az ezred emléknapján egyenlő mérvü segélyezésben részesül négy érdemes, szegénysorsú, volt 32-es legénységi hadirokkant, aki a világháborúban a harctéren teljesitett szolgálatban 50—100 százalékos rokkanttá vált. A segélyek idén is kiosztásra kerülnek. Ezért felhivják a felsorolt követelményeknek megfelelő 32-es legénységi hadirokkantakat, hogy összes adataikat, családi és kereseti körü ményeiket hitelesen igazolva közöljék legkésőbben szeptember 30-ig Vándor Mihály dr. ügyvéddel (Budapest, V., Bálvány-utca 8.).

Bajorország legszomjasabb városa: Bamberg

Berlinből jelentik: Ha felmerül a kérdés, hogy melyik Bajorország legszomjasabb városa, mindenki Münchenre gondol. Pedig a müncheniek évente „csak" 166 liter sört fogyasztanak fejenként, míg Bamberg minden egyes lakosára évi 185.9 liter jut a legújabb kimutatások szerint. A szomjúság tekintetében a harmadik helyen Regensburg városa áll, 164 literes átlaggal. Nürnberg viszont, amelynek teljesítménye mindössze 155.6 literes átlag, a negyedik hellyel kénytelen beérni.

MILYEN MELEG A BALATON VIZE?

A Balaton vizének hőfoka szombaton reggel Keszthelyen, Boglárón és Balatonfüreden 24, Siófokon és Kenesén 23 fok volt.

„HÓ EGY SZENTÉLY-SZEKRÉNYEN"

Ilyen furcsa témáról kellett írni az egyik nagy japán költőversenyen. A versenyre mintegy harmincezer költemény érkezett. Legnagyobb részük teljesen értéktelen volt. A verseket finom papírra, szép kézírással kellett írni. A császár és családjának tagjai is versenyeztek. A császár költeményét ötször, a császári család tagjainak költeményeit kétszer egymásután szavalták el régi szokáshoz híven.

ABESSZIN HERCEGFIAK ISKOLAJA OLASZORSZÁGBAN

Rómából jelentik: Tivoliban ünnepélyesen megnyitották azt a külön iskolát, amelyben az Olaszországnak behódolt abesszin hercegek fiúgyermekei részesülnek oktatásban és kiképzésben. Tizenöt olaszbarát abesszin herceg fiai adják ennek az intézetnek tanulóifjúságát. Az iskola fő feladata, hogy jól megtanítsa olaszul a fiatal abesszin hercegeket és a korszerű fegyverek kezelésére is kioktatja őket.

NÉMETORSZÁG HIVATALOSAN NEM ISMER VEGYESHÁZASSÁGOT

A német birodalmi belügyminiszter megtiltotta a „vegyesházasság" szó hivatalos használatát, ha különböző felekezetű, de ugyanazon népfajhoz tartozó egyének házasságáról van szó. A jövőben tehát vagy a „másvallású házasság" kifejezést, vagy ha csupán különböző keresztény felekezetről van szó, a „másfelekezetű házasság" kifejezéseket kell használni.

RENDKIVÜL GYORSJARATU UTASSZÁLLITÓ REPÜLŐGÉP

Newyorkból jelentik: A Pan American Airways légiforgalmi társaság számára rendkívül gyorsjáratú utasszállító repülőgép készült. A repülőgép a menetrendszerű járatban a Newyork és Panama közötti utat 24 óra alatt, a Newyork és Buenos-Airos közötti utat három nap alatt teszi meg.

ABESSZINIA UJ TERMÉSZETI KINCSEI

Addisz-Abebából jelentik: Abesszinia gazdag természeti kincsei között Dzsuba tartomány homokjában újabb értékes elemet, titaniumot találtak. A titanium a fémiparban, különösen az ötvözésnél és a fémszálas lámpák előállításánál tesz igen jó szolgálatot. Az olasz ipari vállalatok nagymennyiségű titaniumot használnak el évenként, az elmult évben például 1400 tonnát és így a felfedezésnek az olasz gazdasági körök különös jelentőséget tulajdonítanak.

LÁNGOLÓ TENGER

Bukarestből jelentik: Moreniben a Creditul Minier egyik szondájából kifolyó nyersolaj meggyuladt. Az égő nyersolaj lángoló tengerként terjedt szét minden irányban és mindent felgyujtott, ami utjába került. A lángoló folyadék egymásután lángba borított hat gazdaságot, egy malmot és egy üzleti házat. Oltásra gondolni sem lehetett. A Ploestiből odasietö tüzoltók a helyi tüzoltósággal mindössze arra szorítkoztak, hogy a tüzet elszigeteljék.

— **A debreceni nyári egyetem külföldi hallgatói a szegedi szabadtéri játékokon.** A debreceni nyári egyetem nagyszabású társasutazást rndez külföldi hallgatói részére a szegedi szabadtéri játékokra, miután a négyszáznál több külföldi hallgató között igen nagy érdeklődés nyilvánult meg Az ember tragédiája és a János vitéz újszerű előadása iránt. A külföldi hallgatók kirándulást tesznek a Hortobágyra is és erről a kirándulásról a rádió helyszini közvetítést ad, ami annál is érdekesebbnek ígérkezik, mert a puszta szépségeinek bemutatása mellett tolmácsolni fogja a külföldiek benyomásait is.

— **Ünnepélyesen fogadták a hazatérő máriazelli zarándokokat.** A máriazelli zarándokok, akik Angelo Rotta pápai nuncius és Czapik Gyula prelátus-kanonok lelki vezetésével vettek részt a lelkigyakorlatos hajózarándoklaton, szombaton délután 3 órakor érkeztek vissza a Szent Gellért-termeshajón a budapesti állomásra. Az ünnepélyes fogadtatásra az Actio Catholica nevében megjelent Zsembery István alelnök és Mihalovics Zsigmond tb. kanonok, országos igazgató. Amikor a pápai, magyar és fővárosi színekkel díszített hajó befutott, a budai ferences plébániatemplom énekkara a magyar és pápai himnusszal fogadta a partra szálló zarándokokat.

— **A posta új tizfilléres képes levelezőlapjai.** A postavezérigazgatóság közli, hogy a jelenleg forgalomban levő képes levelezőlap-sorozat kiegészítéseként újabb tizenhat különböző rajzú 10 filléres képes levelezőlapokat bocsát forgalomba. A levelezőlapokon lévő képek a következők: Pannonhalma: apátság, sárközi népviselet; Lillafüred: látkép; Esztergom: Szent István király szülőhelye; Debrecen: ötösfogat; Szeged: városi múzeum; Debrecen: nagytemplom; Veszprém: a vár nyugatról; Kőszeg: hősök kapuja; Ják: apátsági templom; Balatonboglár: hajóállomás; Kecskemét: városháza; Aggtelek-Jósvafő: cseppkőbarlang, Minerva-templom; Eger: strandfürdő; Sopron: Szent Mihály-templom; Pécs: székesegyház. Az új levelezőlapokat az érdekelt kincstári, továbbá a győrszentmártoni, lillafüredi, jáki, balatonboglári, aggteleki és jósvafői postamesteri hivatalok darabonként tíz fillérért árusítják.

— **Halálos szerencsétlenséget okoztak a megvadult lovak.** Nyíregyházáról jelentik: Vitéz Sáry András polgári földbirtokost lovai elragadták és a gyeplőről lerántották a kocsiról. A gyeplő a földbirtokos karjára csavarodott és a két ló négyszáz méteren magával hurcolta. Mire a megvadult lovakat megfékezték, a szerencsétlen ember már halott volt.

VASÁRNAPI PIHENŐ

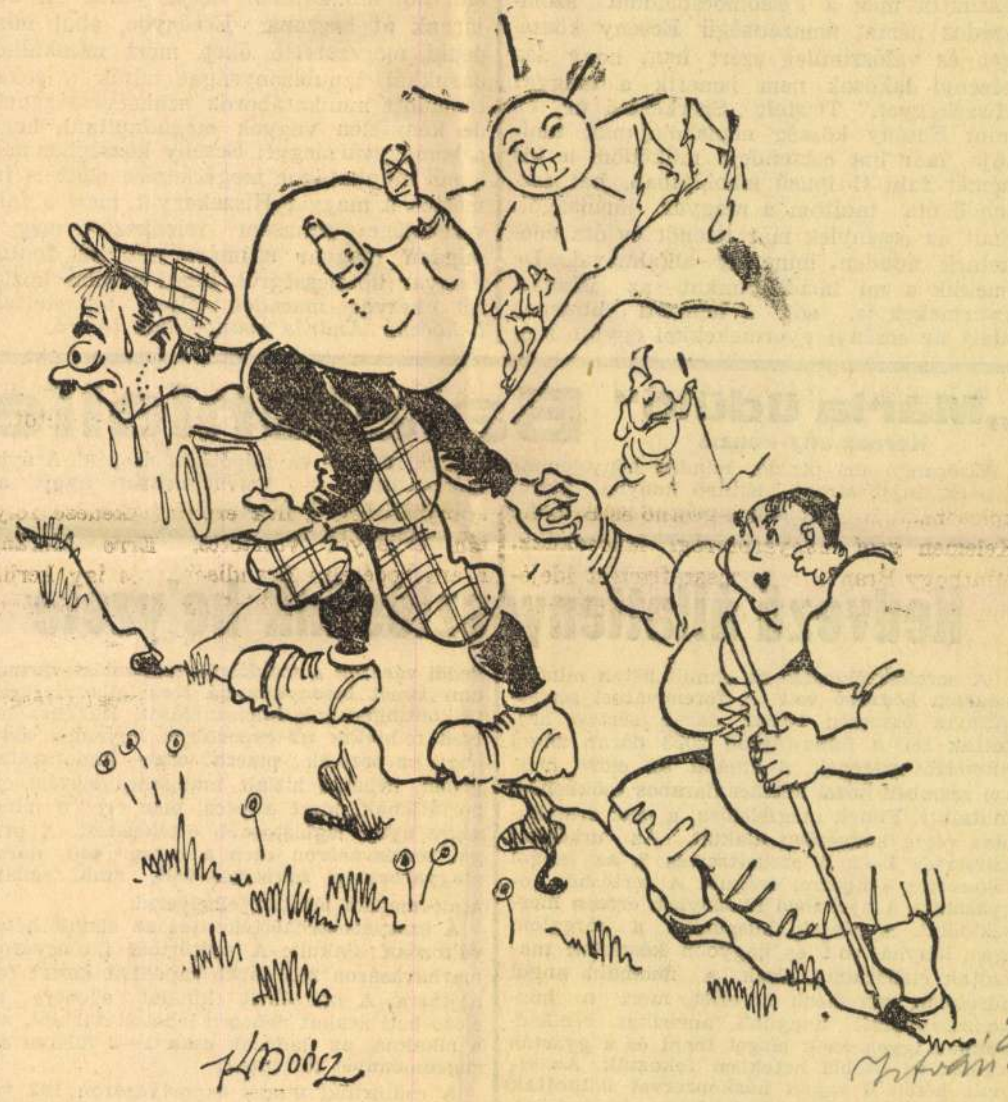

(K. Boócz Lajos rajza)

Munka után édes a nyugalom...

— **Megkezdődött a magyar jamboreecsapat próbatábora.** A hollandiai cserkészvilágjamboreera kiutazó magyar csapat szombaton este a hárshegyi cserkészparkban megkezdte próbatáborozását. Hétfőn este tartják búcsútábortüzüket, amelyről a rádió helyszini közvetítést ad. Szerdán délután ünnepélyesen búcsúztatják a cserkészeket az ereklyés országzászlónál, este indul különvonatuk a Keleti-pályaudvarról. Csütörtökön, 29-én délelőtt Salzburgban meglátogatják az osztrák cserkészek jubileumi nagytáborát s pénteken, 30-án reggel érkeznek a világtábor színhelyére, Vogelanzangba. A magyar fiúk tábori címe a világjamboreen: X. Y. cserkész, VI. raj. Vogelanzang, Jamboreecamp, Subcamp: VII. Contingent: Hungarian.

— **A nagykanizsai új igazságügyi palota** építése befejezéshez közeledik. A bíróságok már augusztus 3-án átköltöznek a régi épületből. A palota felszentelése ünnepélyes keretek között történik még augusztus 22-én. Az ünnepségen Lázár Andor igazságügyminiszter is résztvesz és beszédet mond.

— **Cigányiskola Bicskén.** Bicskén 75 iskolaköteles cigánygyereket írtak össze. A község részükre külön iskolát építtetett, amelyhez az állam is hozzájárult. Az új cigányiskolában rövidesen megkezdik a bicskei cigánypurdék oktatását.

— **Kitüntetett földmívesek és gazdasági cselédek.** Szentesről jelentik: A földmívelésügyi miniszter hosszú időn át teljesített hűséges szolgálatáért elismerő oklevéllel és pénzjutalommal tüntette ki Varga Sándor csongrádi, Bozó Károly mindszenti, Lövei Pál nagymágocsi, Jópeti József kisteleki, Meleg József szentesi, Tari András tápéi, Jana Mihály derekegyházi gazdasági cselédeket, valamint Kovács Mihály szentesi, Máriás Kálmán mindszenti és Domokos Mátyás szegvári földmíveseket.

— **Vérhas- és vörhenyjárvány Szatmáron.** Szatmárról jelentik: A főorvosi hivatal jelentése szerint Szatmáron veszedelmes vörheny- és vérhasjárvány lépett fel. A vérhasjárványnak halálos áldozata is van. A főorvosi hivatalnál 31 vörhenymegbetegedést jelentettek be ezen a héten.

— **Felvétel a pápai református teológiára.** A pápai református teológiai akadémiára való felvételért már csak egy-két napig lehet folyamodni. Az első évre idén tíz hallgatót vesznek fel s a vidéki hallgató köteles a köztartáson étkezni. A felvételi kérvényekről augusztus elején dönt a tanári kar.

— **Az agy és a gerincvelő megbetegedéseinek kezelésénél** a régbevált természetes „Ferenc József" keserüvíz — korán reggel egy pohárral bevéve — a tápcsatornát alaposan kitisztítja, a további bélmüködést elősegíti, a gyomoremésztést megjavítja és fokozott anyagcserét eredményez. Az orvosok ajánlják.

A hollandusok uj földdarabot hódítottak el a tengertől

Hágából jelentik: Fáradságos, de eredményes munka után ismét új földdarabot hódítottak el a tengertől, illetőleg a Zuidertótól, Schokland és Urk szigete között már kilátszik egy kis földsáv a vízből. Ez a földsáv az első része annak a gátnak, amely a jövőben megvédi a tengerpartot a tenger hullámaitól. A munkát teljes erővel folytatják. Az elhódított földdarabra már kitűzték a nemzetiszínű lobogót.

BUKARESTI MILLIOMOSOK

Bukarestből jelentik, hogy az ottani milliomosok klubot alapítottak. A felvételre jelentkezőnek bizonyítania kell, hogy valóban megvan a „milliója". A felvételi bizottság előtt a következő jelenetek folytak le az utóbbi napokban:

— Neve?
— M. Gavril.
— Foglalkozása?
— Nagykereskedő.
— Vagyona?
— Ötmillió.
— Tartozása?
— Tízmillió.
— Sajnáljuk, nem vehetjük fel, nincs egymillió tiszta vagyona.

Uj jelentkező jön.

— Neve? Foglalkozása? Vagyona?
— G. Tamás. Nagyiparos. Tízmillió.
— Tartozása?
— Húsz...
— Lej?
— Nem... Millió...
— Alapszabályaink nem engedik meg a felvételét.

Harmadik jelentkező:

— Bizonyára ismernek — kezdi — N. bankár vagyok. Harminc millió lej vagyonnal szemben nincs tartozásom.
— Bravó! S miből áll a vagyona?
— M. Gavril tíz, G. Tamás húszmillióval adósom. Kitünő váltók...

AMERIKA TÁNCOL

Newyorkból jelentik: A tánctanárok nemzetközi kongresszusán Grant alelnök beszámolt róla, hogy Amerikában hatmilliónál több ember vesz részt tánctanfolyamokon. A hatmillió közül hárommillió gyermek. Hozzátette, hogy véleménye szerint a táncszenvedély növekedése a mozipropagandának tulajdonítható.

AZ OLASZ RADIÓ MIKROFONJA A GYERMEKNYARALÓTELEPEKEN

Rómából jelentik: A fasiszta párt kezdeményezésére a rádió minden nap a délutáni órákban fél órára a gyermeknyaralótelepek rendelkezésére bocsátotta a mikrofónt. Ezekben a nyaralótáborokban az olasz kormány és a fasiszta párt az egyszerűbb családok gyermekeit nyaraltatja a tenger mellett. A jövőben a rádió minden nap más gyerektábor számára adja oda a mikrofónt és a gyermekek akár üdvözölhetik családjukat. Egész Olaszországban nagy hálával fogadták az intézkedést, ami újabb bizonyítéka a nép érdekeiről való különleges gondoskodásnak.

HÁNY MAGYAR ÉL BERLINBEN?

Kevesen tudják, hogy az állandóan Berlinben tartózkodó külföldiek között, akiknek száma 1936-ban 103.000-re rugott, milyen sok a magyar. A legújabb statisztikai adatok szerint pontosan 3174 magyar él Németország fővárosában, ami elég tekintélyes szám, hiszen például olasz mindössze 1650 akad Berlinben. Meglepően sok viszont a külföldiek között a lengyel (21.912), valamint az osztrák (13.104) és a danzigi (4778).

VITAMIN A GYAPOTHULLADÉKBAN

A gyapothulladék pora vitaminvegyületekben gazdag. Megkisérelték kávéhoz, vagy kakaóhoz keverve étkezésre fordítani a gyapothulladékot s azt tapasztalták, hogy még nagyobb mennyiségben adagolva sem változtatja meg a kávé, illetve kakaó ízét, tápláló értéküket viszont jelentékenyen gyarapítja.

Tábori Nóra Gyurkovics Tibor Nagyvizit című tragikomédiájában (Pesti Színház) (Iklády felv.)

BARTA ANDRÁS

Beszélgetés Köpeczi Bócz Istvánnal

– Az 1969-ben megjelent Színházi Kislexikonban a következőket olvashatjuk önről: „. . . festő és grafikusművész, színházi díszlet- és jelmeztervező. Tanulmányait az Iparművészeti, Képzőművészeti és Színművészeti Főiskolán, valamint a Tudományegyetem művészettörténeti szakán végezte. A felszabadulás után a Képzőművészeti és az Iparművészeti Főiskolán tanított. 1949-től több fővárosi színház tervezője volt. 1956 óta a Madách Színház tagja. Az Úttörő Színházban főként látványos mesejátékokat tervezett. Később Shakespeare, Molière, Goldoni színdarabjaihoz készített munkái a legjelentősebbek: Vízkereszt, Dandin György, A hazug. További tervezései még Németh: A két Bolyai, Az áruló, Sarkadi: Elveszett paradicsom. Számos film és tévéjáték díszlet- és kosztümtervét készítette."

Ehhez, mint a legújabb értesülést, tegyük hozzá, hogy ez évben elnyerte a Noviszadon három évenként megrendezésre kerülő nemzetközi színpadművészeti kiállítás jelmeztervezési egyéni első díját. Gratulálunk és kérjük, mondja el, mivel pályázott, milyen volt a kiállítás mezőnye. Egyúttal kérjük, egészítse ki a Színházi Kislexikon rövid pályaképét olyan adatokkal, amelyek kimaradtak belőle vagy újkeletű események a munkásságában.

– Úgy olvastam ezt az „életrajzot", mint amikor magnóról hallgatom saját hangomat. Nem ismerek magamra. A valóság több is, kevesebb is. A kevesebb nem zavar, a több igen. Az egyetemi művészettörténeti tanulmányokat nem fejeztem be. Akkor már két művészeti főiskolán túl voltam, s ki akartam elégíteni az elméleti kíváncsiságomat is. De már mindent belülről, s organikus harmóniában láttam, s kicsit naivnak éreztem a bizonytalan, kívülről való tapogatózást. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a művészettörténet nem érdekelne már, sőt a legnagyobb örömöm a vele való foglalkozás. De már nem a könyvek mankójának segítségével, hanem a valóságban, amikor a Pantheon nem homályos diapozitív vetítés a meszelt falon (jobb sa-

kezével a lehető legundorítóbb hatást keltve szolgálatkészen megsózza a húst.

Tábori pontosan és tudatosan építi fel a szerepen belüli cselekvéssort. Játékában mégsem ez a remeklés, hanem, hogy azt is tudja, mikor kell felhagynia e cselekvésekkel, mikor kell megtörnie az ívet, mert beteltünk vele, s minden további naturalisztikus takarítónős gesztus magamutogatássá válna. Abbahagyja, de ez az abbahagyás is építkezés.

A játék második fele teljességgel ellenpontozása az elsőnek. Jelen van – de valószínűtlen, azaz a játék reális szintjén funkciótlan jelenléttel. Mi indokolja, hogy ott üljön végig a színen a második részben? Hogy tudja színészi jelenléttel igazolni ezt az ücsörgést? Tábori Nóra itt már nem egy valódi takarítónő sűrített torzképe, s a játék alakjaival való reális kapcsolatának irreális változatát is fel-felvillantja, mintegy kötéltáncba kezd a realitás-irrealitás határmezsgyéjén.

Itt úgy érezzük már: stílusteremtő ereje van. Ő találja meg azt a groteszk hangnemet, azt a különös, bizarr írói életszemléletet, mely ott lebeg e dráma valósága fölött. A haldoklók az élőkbe kapaszkodnak – s az élők a haldoklókba. Az ő Máriáját, minden fölényessége ellenére, ez a kórtermi „társadalom" élteti. Láthatatlan rezzenéseivel, idegeivel kapcsolódik hozzá, táplálkozik belőle. A színésznő – egyre teljesebb önfeladással – el is tűnik szemünk elől. Csak Máriát, a takarítónőt látjuk, ezt a jelentéktelenségében naggyá növő figurát. Tábori Nóra nem fél a nevetségességtől, a jelentéktelenségtől. Ez az a színészi odaadás, megsemmisülés, mely művészete legmagasabb csúcsaira emelheti a színészt.

arcok és maszkok

Uttaganga: Pogány Judit

Aranyruha, aranysapka, kicsiny termet, babaarc: így jelenik meg Uttaganga királykisasszony a kaposvári színház színpadán Weöres Sándor: *Szent György és a Sárkány* című tragikomédiájában. Valóságos babaarca van, mint a pufók arcú, túl domború homlokú, bájosan buta bőgőbabáknak. A loknis hajú öltöztethető-vetkőztethető játékok festett arca, merev és változatlan üres szépsége már-már beteges, bamba elégedettséget és tompaságot sugároz. Egy tárgy, egy gyerekszobakellék, gyári játék hatását kelti a színésznő ebben a szerepben. Némán és ostoba méltósággal trónol. Valósággal azt az érzést keltve, hogy saját akarata nincsen is, nem tudna magától fölkelni vagy elmozdulni a helyéről, mások mozgatják, mások vetkőztetik, mások etetik, mások adják meg neki a formális tiszteletet, mások gondolkodnak és éreznek helyette.

Uttaganga állapotának meghatározásához latin szavak kínálkoznak, orvosi kifejezések, elmekórtani elnevezések, de a klinikai kórleírásnál lényegesebb most, hogy magatartása, színpadi viselkedése nem csak őt magát jellemzi, hanem őseit is megjeleníti, az uralkodói családfa császári apukái és dédanyukái, az uralkodás módja és a hatalomba kapaszkodás módszerei, családtörténetük egészségtelen elzártsága, paloták falai mögött folyó szellőzetlensége is megjelenik a színpadon Uttaganga királykisasszony személyében.

Annyira elbutult, emberalatti bábu itt a színpadon Uttaganga, hogy a domború homloka mögötti éjsötét nemcsak őt magát jellemzi, hanem őseit is és ősei hatalmát. Hülyét szül a zsarnok, hogy a hülye zsarnokoskodhassék az egészségesek és épeszűek fölött.

Amikor a császári alvóbaba-trónörököskisasszony megszólal, csak erősödik a nézők érzése, hogy nem hús-vér emberi lénnyel, hanem egy gonosz varázsló megelevenítette játékszobai tárggyal van dolgunk. Magas és hajlítás nélküli fejhangon szólal meg a baba, éles és kemény hangon, mintha a mellébe helyezett sípoló készülék sipogna. Nem a kényeskedő színésznősipegés ez, hanem nagyon tervszerűen és céltudatosan alkalmazott mesehang. Ha megjelenésében olyan ez a színpadi Uttaganga, mintha Fellini *Satyricon*-jából keveredett volna elő, hangja csak fokozza az álomszerűséget. S amikor csipogva-sipogva kiszalad a tarka színfalak mögé, hangja messziről és gépies ismétlődésekkel hallatszik, olyanná válván, mint gyerekek kezében sipíttatott, bádoglemezből készült, vásári béka.

Uttagangát kimentik a Sárkány karmaiból. Uttaganga trónra kerül. De Uttagangát nem érdekli semmi és nem ért meg semmit a változásokból. Amint trónján ül a népe előtt, egyszer csak fészkelődni kezd. Arca mozdulatlan, de alsóteste izeg-mozog. Szoknyáját gyűri a combjai közé. Meg is szólal az új császári fenség: *„Pipilni kell"*. Bardanes miniszter továbbra is nagy hangon szónokol az új uralkodó bölcsességéről, de már nevetséges a helyzet menthetetlenül. Egy uralkodó, aki magán sem képes uralkodni!

„Más ajakról szemérmetlenség volna, durvaság – szavalja a helyzetet mentegetendő Bardanes –, *de ő, a kristály-keblű gyermek-asszony, míg teste földön, lelke mennyben él, nem mondhatná más szókkal teljesebben és egyszerűbben: mily megindulást fakasztott lényében szent György vezér."* Más színészi ajakról – kaphatnánk föl mi is a szót – szeméremtelenség volna vagy durva élc, de Pogány Judit megvalósításában nem a vicc a fontos, hanem a helyzet gondolata, groteszk tartalmassága.

Katonái magukkal ragadják a kínlódó királykisasszonyt, és vonszolják protokolláris útján, ő azonban belekapaszkodik egy rácsba, és kicsúszik tárgyként kezeik közül. Azok továbbmennek. Ő ottmarad. Leguggol a földre. Arcán mosoly hengeredik szét, boldog és bamba elégedettségnél több. Uttaganga most vált emberré, most érvényesítette életében először a saját akaratát – ha ilyen kis dologban is –, és arcát most már nem tompán elégedettnek, hanem boldognak látjuk. Annyi hamis szó és annyi duplafenekű cselekedet, annyi embertelen törekvés és számító kapcsolat között Uttaganga cselekvése természetes és őszinte. A királykisasszony lázadt fel a hamis rend, a rendetlenséget takaró tekintély, a zavarosságot leplező méltóság és a tisztességtelenséget tartalmazó tisztesség ellen. Mintha a természetes élet visszatarthatatlanságának diadaléneke volna ez a piciny cselekvés, amiben kicsúfol minden hamis merevséget, minden természetellenes rendet.

M. G. P.

SAÁD KATALIN

A takarítónő: Tábori Nóra

A kórház sajátos atmoszférájának megteremtéséhez a takarítónő alakja éppúgy hozzátartozhat, mint a nővéreké, a betegeké, vagy akár a főorvosé. Gyurkovics Tibor Pesti Színházban bemutatott *Nagyvizit* című tragikomédiájában azonban Máriának, a takarítónőnek nincs különösebb köze a „cselekményhez" – legalábbis hagyományos színpadi fogalmaink szerint –, s így nagyon is megvolt annak a veszélye, hogy a Máriát alakító színész megjelenése mulatságos, de minden funkciót nélkülöző színfolttá zsugorodjék. Hogy ennek épp az ellenkezője történt, az Kapás Dezső rendezői instrukcióinak is, de mindenekelőtt Tábori Nóra színészi remeklésének köszönhető.

Tábori Nórától már sok szépen, korrektül megoldott jellemalakítást láthattunk, meggyőződhettünk róla, hogy ügyesen táplálkozik az emberi típusok, apró magatartásbeli gesztusok megfigyeléséből, hogy finom érzékkel groteszkké is képes hangolni játékát. Mária, a takarítónő szerepében azonban, úgy tűnik, messze túlnőtt eddigi szerepmegoldásain. Pedig itt is azzal indít, hogy „jellemez". S az alaknak megfelelően harsány, felnagyított, sőt olykor közönséges vonásokkal. Takarítófelszereléseivel berobban a színre: a valóságban nem „berobban", hanem kétszer végigvánszorog, majd magasról, unottan leejti a lapátot, másfél méterre maga elé hajítja a csupa lyuk felmosórongyot, partvisával csúfondáros takarítást rendez: seper, de a partvis alig érinti a földet; a mozdulataiból áradó unottság és lomhaság az, ami robbanásszerűen hat a nézőtéren! Nem hagy lélegzetvételnyi időt: mindent tud erről a takarítónőről, s a jellemzésére szolgáló gesztusok megkomponált ritmusa magával ragad. Ételt majszol, szeszt kortyint az üvegből, leül, átengedi a színteret a többi szereplőnek, de közben kipiszkálja körmei alól a piszkot, s kézfejével finoman, úrinős könnyedséggel le-lehessenti kötényéről a rákerülő koszt. Megpiszkálja az orrát is, feláll, cigarettára gyújt, rárak néhány edényt a tálcára, újra leül; az egyik beteg sót kér, ő gumikesztyűs

rokban fiáker-kocsi, mert volt, aki így jegyezte meg a vizsgára a Pantheon képét), hanem megrendítő és lenyűgöző, bejárható, megtapogatható tércsoda. De azért a világért sem akarok hálátlan lenni: a könyvektől nagyon sok szépet kaptam és kapok most is. Ami az újvidéki kitüntetést illeti, nagyon örültem és jólesett, különösen, hogy teljesen ismeretlen zsüritől jött, amelynek csak az számított, hogy mi van a falra feltéve. Különben ismerem a kitüntetések és díjak természetrajzát.

– A díszlet- és jelmeztervező a színházi alkotó kollektíva egyik tagja. Az adott mű, a szerző, a rendező és a konkrét színpad igényeinek, illetve adottságainak alárendelve kell dolgoznia. Hogy egyeztethető össze ez a sokféle „determináltság" az önálló művészi munkával? Hol kezdődik és hol végződik az egyéni intuíció szerepe a díszletek és jelmezek megtervezésénél?

– Az, hogy a színházi képzőművészet alkalmazott jellegű, magától értetődik. Aki ezzel akar hivatásszerűen foglalkozni, magyarán, aki erre adja a fejét, annak ezzel számolnia kell. Munkája a színházművészet egészébe tartozik, és tudatosan kell segítse az adott mű stílusát.

Köpeczi Bócz István díjnyertes jelmeztervei Shakespeare III. Richárdjához (Madách Színház)

De ettől még nem kell, hogy szerepe alárendelt legyen. Természetesen feladat és feladat között nagy különbség lehet. Hol kevéssel kíséri az előadást, máskor ellenkezőleg, előtérbe lépve segíti a produkciót. Téves, szűkagyú művészetszemlélet, amelyet még a XIX. századból őrizgetnek sokan, hogy a művészet valamifajta szilveszteri ólomöntés. Amikor a művész álmodozik, köhög, fűtetlen, nyomorúságos padlásszobájában elkezd „alkotni", s majd kiderül, mi lesz belőle. Valójában a színházi képzőművésznek nagyon sok kötöttséggel kell számolnia, s azt úgy megoldania, hogy ez ne érződjék. Mindig is voltak ilyen kötöttségek, erre tanú a művészettörténet egésze.

– Ön egyike azon kevés színházi képzőművészeinknek, akik díszletet és jelmezt is terveznek. Ez az előadás egységes képzőművészeti kompozíciója szempontjából igen előnyös. Mégis, minek tulajdonítható, hogy a díszletek és kosztümök tervezése ennyire szétvált a színházi munkában, mint ez az utóbbi évtizedekben történt?

– A mi gyakorlatunkban sajnos a tervezőművész erejét felfalja a szervező bűvész taposó ügyeskedése. Az asztal melletti művészi alkotómunka, a feladat megkeresése, esetleg több változatban, a színes terv megfestése, egyszóval, ami a valódi feladata a művésznek, csak töredéke annak, amit a bemutatóig a kivitelezés, anyagbeszerzés, egyeztetések mellett kell végeznie. Ez nem kellene hogy így legyen. Példának akár az NDK-beli vagy a csehszlovák gyakorlatot véve (ezeket ismerem), ezekben az országokban sokkal kedvezőbb és egészségesebb a helyzet, mert a szcenikai feladatokat a szcenikus végzi, őrá tartoznak a szerkezeti részletrajzok és a kivitelezés lebonyolítása; az anyagbeszerzést az anyagbeszerzők végzik, a színházi kivitelező műhelyek pedig kiválóan megszervezve, kellő idővel és kapacitással dolgoznak. A Szovjetunióban tudomásom szerint a tervezőművész csak a színes színpadképet festi meg. Nálunk mindez egyetlenegy emberre hárul. Ez nagyon sok irányú feladat. Vegyük sorra: a díszlet megtervezése, színes terv megfestése, alaprajza, részletrajza (sok esetben 1:1 méretben), a bútorok kiválogatása vagy beszerzése, a kellékek kiválogatása, esetleg megcsináltatása, a művességek különböző változataiban (kerámia, ötvösség stb. stb.). Ha még ehhez ugyanaz a személy tervezi a kosztümöket, akkor reá hárul a színes kosztümtervek megfestésén kívül a férfi és női szabóműhely, az anyagbeszerzés, a cipész, a kalapos és még egy sor műhely gondja. Asztalosok, lakatosok, kárpitosok, szobrászok, festők, kasírozók, művirágosok, szabászok, cipészek, kalaposok, akiknek a munkáját mind-mind és állandóan ellenőrizni kell. Mindehhez járul a rövid idő és a kevés pénz szorítása. Ennek ellenére helyesnek tartom és szívesen csinálom a két munkakört együtt. Ha a központi díszletműhely és központi jelmezműhely körülményei javulnának, és több segítséget adhatnának, még inkább ez lenne a véleményem. De amíg a szakemberek hiányával az anyagbeszerzés nehézkességével küszködünk, ez nagyon nehéz. Sokszor gondoltam arra, hogy a színlapra „tervezte" helyett a „spórolta" kifejezést kellene írni, s még mellé a tervezésre és kivitelezésre rendelkezésre álló időt. Hogy aki a nagy, nemzetközi sikerű előadásokkal hasonlítja össze a mi eredményeinket, vegye a fáradságot és hasonlítsa össze a körülményeket is. Így reálisabb és igazibb képet kaphat.

– A díszlet és a jelmez a színházi előadás során ritkán, többnyire csak a kezdetkor vagy egy-egy új elem megjelenésekor kerül előtérbe. Mégis állandóan jelen van, dinamikusan együttjátszik a színészekkel, sőt olykor illusztratív szerepet is be kell töltenie. Ön szerint milyen az ideális kapcsolat a képzőművészeti komponensek és az előadás között?

– Sokkal szerényebb, mint ahogy lehetne és kívánatos lenne. Mert a képzőművészeti hatás bátrabb alkalmazása nagyszerűen segíthetné az előadásokat. Egy jó példa: a leningrádi Állami Gorkij Színház vendégjátéka. Gorkij Tovsztonogov-rendezte *Kispolgárok*jában, az I. felvonás eleje egy teljesen sötét szoba, csak az ablakon süt be a holdsugár. Tökéletes festői hangulat. Az igaz, hogy nem lehetett látni a színészek arcjátékát, de a szöveg szépsége s a színész hangja így sokkal jobban érvényesült. Nagyon sokszor megállapított tény, hogy a magyar közönség irodalmi és zenei fogékonysága erősebb, mint a képzőművészeti érzéke. Különösen a színházba járóké. Bizonyságul: akármilyen nagyszerű egy képzőművészeti kiállítás, a visszhangja meg sem közelíti egy jó könyv, hangverseny vagy színházi előadás sikerét. A lengyel vagy cseh színházaknál már előtérbe kerül a színházi képzőművészet. Sokszor ideális a kapcsolat iro-

dalom, színház, képzőművészet között. Ott inkább az az érzésem, néha már öncélú a látvány, és maga alá gyűri az előadást. A helyes arányra recept nincs. Feladatonként másként és másként kell megtalálni a megfelelőt. Mert sem a gazdagság agyonzsúfolt, nyomasztó túlzása, sem a túlontúl leegyszerűsített jelzések álmodernsége nem szerencsés.

– Az ideális kapcsolat képzőművészeti komponensek és az előadás között nyilván szoros összefüggésben van a rendező és tervező ideális kapcsolatával. Ön erről a kapcsolatról a Színházművészeti Szövetség egyik legutóbbi összejövetelén elég borúlátóan nyilatkozott.

– Sokszor és sokat emlegetett és vitatott kérdés, pedig a válasz nagyon egyszerű. Itt nincs általánosításra lehetőség, s a helytelen gyakorlat abból adódik, ha mégis általánosítanak. Természetesen vannak olyan rendezők, akik nagyszerű képzőművészeti kultúrával vagy jó ráérzőképességgel rendelkeznek. Akkor csak segítséget kérnek a tervezőművésztől. Ha azonban a rendező inkább a színészi munkához ért, akkor okosabb, ha a képzőművészre támaszkodik. A baj akkor áll elő, ha tévesen azt hiszik, hogy akiknek az isteni diploma rendezői hivatalt adott, annak képzőművészeti észt is adott hozzá.

– Ön többször járt külföldön, fesztiválokon, kiállításokon, számos előadást látott. Mi a véleménye: vannak a mai színházi képzőművészetben körülhatárolható irányzatok (például festészeti és építészeti stílus), és ha igen, ön szerint melyek ezek?

– Ez nagyon bonyolult kérdés, megpróbálok rá válaszolni. Először is összefügg a képzőművészet mai helyzetével és a képzőművészet és színházművészet viszonyával. Ami ma a képzőművészetben végbemegy, az a látvány végvonaglása, ahol a címzett ismeretlen, a mű magánügy, s a művész maga folytat vele monológot. Valami képzőművészeti világvége. Ugyanakkor az elmaradt közízlés még csak a múlt század végével barátkozik, a század elejének modernségét ma sem emésztette meg. Ezen nem segít az irányító zsüri, a lektorátus „eszi, nem eszi, nem kap mást"-ja. Még nehezíti a helyzetet, hogy a természetelvű giccselésnél sokkal könnyebb az absztrakt giccselés, ami el is árasztotta a művészetet fogyasztó sznob világot. S a nagy tehetség kényszerű aprópénzre váltását átvette az apró tehetségek diadalmas nagypénzre váltása. Pedig a képesség hiányával már nem lehet újabb meglepetéseket produkálni. Salvador Dali mulatságos bukfencei sokkal maradandóbbak, mint az, amit fest. Hiszen amikor megnyílt már olyan „kiállítás", hogy a kiállítóteremben semmi sem volt, mert a művész a nézőre bízta, hogy képzeljen el, amit akar, amikor volt már olyan hangverseny, amelyen a kivonult nagyzenekar meg sem szólalt, s a közönség csak később tudta meg, hogy a mű a saját krákogása, köhögése, széknyikorgása volt – nos, akkor nincs tovább. Ilyen körülmények között a színházi képzőművészet kedvező helyzetben van, hála kötöttségének és alkalmazott voltának. Mert OP és POP, KINETIKUS – világító, mozgó, villogó, prüszkölő, kattogó, robbanó mobilokat mind hasznossá tud szelídíteni a színház gyakorlatában. Minden bukfencet és viccet alkalmazhat, ha *jól* és a *helyén* alkalmazza. Az elektronikus zene, amely mint zene hallgathatatlan, hanghatásra kitűnő. Természetesen tévedni is lehet, itt aztán igazán, mert például a szem kápráztatására és izgatására építő ornamentális felület nem alkalmas hosszú ideig nézett színpadi háttérként. A Paradicsomból a falanszterig ívelő díszletsor paradicsoma nem lehet két kör, mert akkor már ez is falanszter, és a bezártság szorítását nem lehet kiismerhetetlen alaprajzú elvont nyitott térrel ábrázolni stb. stb.

– A közelmúltban terveztem Tamási Áron *Énekes madará*nak díszletét a főiskolán. Szinte hihetetlennek tűnt, hogy az ősbemutató előadás díszletének falai a kor álmodernkedésének modorában összevissza, ferdén álltak, amiből már jó előre nyilvánvaló volt, hogy itt csodák történhetnek, és ezért nem is lehetett a fal eltolása valóban csoda. Ami a kérdés másik részét illeti, igen, vannak a színházi képzőművészetnek határozott iskolái. Aki kicsit tájékozott, különbséget tud tenni az NDK, a lengyel vagy cseh, de még ezen belül is a cseh és a szlovák fogalmazások között. De abban is, hogy ez a díszlet az 50-es vagy a 60-as években készülhetett. Nagy egyéniségekben sincs hiány, neveket szándékosan nem sorolok fel, mert a SZÍNHÁZ-nak ezekkel feltétlenül kellene foglalkoznia, külön kis tanulmányokban. Tévedés a színházi képzőművészet történetét összetéveszteni a képzőművészet divatos nagymestereinek alkalmi és nem is mindig sikeres színpadi kirándulásaival – ahelyett, hogy a valóban egész életüket a színházi képzőművészetnek szentelő és nagyszerű, maradandó rangú műveket sorakoztatnák fel.

– Lehet-e díszlet- és jelmeztervező egy-egy sajátos színházi stílus kezdeményezője? Mikor, milyen körülmények között?

– Elvileg igen, ha a körülmények és a feladatok lehetővé teszik. A mi gyakorlatunk azonban az egy színházhoz és egy kivitelező műhelyhez kötöttség. (Mert a műhely is meghatározója a stíluslehetőségeknek.) Hasonlóan a színészhez, aki egyszer tragédiát, máskor komédiát játszik. Egy stiláris hang kiérlelésére és tökéletesítésére csak ott van lehetőség, ahol azután nyitva áll előtte minden színház, és akkor és oda hívják, ahol rá van szükség, illetve arra, amit művészileg ő képvisel.

– Mikor jut ideje, hogy más tervezők munkáját is megtekintse? Ezek alapján milyen véleménye alakult ki a magyar díszlet- és jelmeztervezés általános színvonaláról? A már említett noviszadi Triennálén a magyar jelmeztervezők a csoportos harmadik díjat kapták. Minek tulajdonítható ez?

– A közös kivitelező műhelyben akarva, nem akarva is figyelemmel kísérheti az ember a művészkollégák munkásságát, még akkor is, ha esetleg színpadon felállítva nem látja. A jelenlegi magyar színvonalról: nos, túl jól ismerem a körülményeket ahhoz, hogy elhamarkodott véleményem legyen. Azt csodálom, hogy olyan, amilyen. Tehetségben nem volt és most sincs hiány, de tudomásul kell venni, hogy a színházi tervezőművésznek akár díszletet, akár kosztümöt akar tervezni, minden irányú tájékozottsággal, praktikusságra való hajlammal és szervezőkészséggel kell rendelkeznie, azon túl, hogy úgy kell tudnia rajzolni, mint aki csak ezt műveli, vagyis teljes értékű képzőművésznek kell lennie mindemellett. Hogy valaki szereti a színházat és szeret rajzolgatni, az kevés.

– Van-e díszlet- és jelmeztervezői vágyálma, szokott-e konkrét előadástól függetlenül is terveket készíteni?

– Nyilván mindenkinek van, nekem is. De erőnek erejével arra törekszem, hogy ez az adott valódi feladattal legyen azonos. Beteg dolognak érzem, hogy két síkra, a „muszáj" és a „szeretném" síkjára hasítsam ketté munkásságomat. A grafika, a plakát, a könyv-

SAJTÓFIGY
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726
SZÍNHÁZ
1972 AUG

illusztrálás, a mintázás-faragás kiegészítő és pihentető öröm. Azért *Az ember tragédiájával*, a *Bánk bán*nal és a *Csongor és Tündé*vel szeretnék mint tervezőművész találkozni.

– *Miként látja a színházi kritikán belül a díszlet- és jelmeztervezői munka megbecsülését? Ön szerint a napisajtóban vagy a hetilapokban megjelenő színházi kritikáknak a rendelkezésükre álló szűk keretek között mire kellene a díszlettel és jelmezzel kapcsolatosan elsősorban figyelemmel lennie?*

– Túl sokat emlegetett sérelem a javulás különösebb reménye nélkül. Már unalmas, kár rá szót vesztegetni. Amíg az sem tisztázott, hogy jó-e a közhelyes dicséret, vagy jobb a kritikátlan ledorongolás – nem is hiányzik, mert a dicséret is lehet bántó, és a lesújtó dörgedelem is mulatságos és átlátszó.

– *Milyen téren kellene elsősorban előrelépni a magyar színházművészetben ahhoz, hogy a díszlet- és jelmeztervezésben is jelentős művészi fejlődés mutatkozzon?*

– Bőven van mit tenni. Akárhová utazunk, a színházi képzőművészetnek sokkal nagyobb a rangja és becsülete. A színházi képzőművészetet segítő és propagáló szép kiadványok seregét láthatjuk és kapjuk kézbe. Nálunk szinte semmi. Jellemző, hogy még a hivatásos fotózásnál is kivétel nélkül olyan fotókat készítenek, amelyeken nem is látszik a díszlet vagy a kosztüm. Az úgynevezett „na, még a díszletről" fotó pedig üres, a fotózáshoz hamisan világított, élettelen és szomorú fotókat jelent.

– Nagy hiány, nincs megszervezve a tervek megbecsült múzeumi gyűjtése, nincs feldolgozva a magyar színházi képzőművészet múltja, nincs megoldva a példásan működő prágai és berlini műhelyekkel az anyagok és tapasztalatok cseréje. (Sokszor kértünk évente legalább egy-egy csereszállítmányt a szovjet, lengyel, német, cseh, román textíliákból a kosztümtervező számára, hogy ne ott kelljen megvásárolni Gertrúdis palástjának anyagát, ahol mások a slafrokravalót veszik.) Nincs a színházi képzőművészet és a kivitelező műhelyek számára szükséges szakkönyvek beszerzésére, lefordítására, illetőleg itthoni kiadványok írására lehetőség. Én magam most próbálom bedugult művészettörténész hajlamaim felhasználásával feldolgozni a maszkok és a maszkírozás történetét. És tervezem a magyar nemzeti viselet történetének feldolgozását, mert a múlt század végén jelent meg az egyetlen összefoglalás, ami azóta teljesen elavult. Szükség lenne stílustörténeti és technológiai könyvekre. Nagy hiány, hogy ma már alig foglalkozik valaki az ornamentikák törvényszerűségével, holott ez nagyon fontos, a színházaknál nagyon gyakran előforduló ismeretanyag. Mindezekkel csak vázlatosan feleltem a feltett kérdésekre, felsorolva a hiányokat és tennivalókat, hogy valóban a képességek és ne a körülmények tervezzenek színpadjainkon.

RÓNA KATALIN

A Falanszter bemutatója után

Beszélgetés Hernádi Gyulával és Sík Ferenccel

A pécsi Nemzeti Színház ismét mai magyar dráma bemutatójával örvendeztette meg nézőit. A dráma, Hernádi Gyula Falansztere *a múltba visz, hogy közben filozófiájával szociológiai kérdéseivel és válaszaival a közelmúlt és a jelen valóságára is utaljon.*

Hernádi nevét olvasva az elsődleges asszociáció a film. Hiszen Hernádi Gyulát elsősorban, mint Jancsó Miklós filmjeinek forgatókönyvíróját ismerjük. Az elmúlt két évtized irodalomtörténete sokat vitatott regényíróként és novellistaként is számon tartja Hernádit. Most Pécsett mint izgalmas szellemiségű drámaíró mutatkozott be.

*Hogyan jutott el a darabíráshoz?**

Hernádi: A mű megszületésének mindig két oldala van. Az egyik a külső, az adminisztratív-technikai, a második az alkotás lélektana. Az adott gondolatrendszer, amely munka közben formáljairányítja az írót, lényegében az alkotás szinte megfejthetetlen, megmagyarázhatatlan lélektana. A téma és a színház, ahol esetleg előadják a darabot, külső tényezőként épül az írásba. Először nem gondoltam arra, hogy a *Falanszter* drámai alapanyag, eszembe sem jutott, hogy darabot írjak belőle. Sohasem tartottam önmagam primér kifejezési módjának, formaalkotó eszközének a színpadot. Czímer József, a pécsi Nemzeti Színház dramaturgja kérdezte meg, nem próbálnék-e meg drámát írni? Neki mondtam el a *Falanszter* alapötletét. Ő valószínűleg megérezte benne a drámai magot és rábeszélt, hogy színpadi művet írjak az utópista szocialisták rövid életű államáról. Czímer nemcsak drámaírásra ösztökélt, hanem a mű megszületésében is nagyon aktívan, segíteni tudóan vett részt, mindig emlékeztetve a lényeges dramaturgiai szabályokra, amelyek a szabálytalanra sarkalltak.

Sík: Nincs izgalmasabb, mint szerzőt avatni. S ez minden esetben, ha valóban színpadi szerzőről van szó a színház gazdagodását és megújulását jelenti. Minden szerzőnek és minden drámának öntörvénye van. Ez olyan izgalom, mint egy új földrész felfedezése. Idegen vizek, idegen sziklák, idegen buktatók és idegen partok. Ha az ember „ki tud úszni", ez nemcsak önmaga, hanem a színház számára is eredményeket kell hogy hozzon. Ez az elsődleges, a művészi izgalom. A másik kérdés számomra az eszmei izgalom: ellentmondásaiban is odaállni egy ügy mellé. Mi ilyenkor a színház feladata? A legfontosabb, megteremteni a jó kapcsolatot, az összekötő láncszemet író és színház között.

Ez lényegében a közös írói-rendezői gondolatot, mondanivalót jelenti. Egész színházi életünkben az egyik legfontosabb cél az író és a rendező egymásra találása, az együttes szellemi törekvés, hiszen csak ennek jegyében jöhet létre korunkhoz szóló, a valóságot kutató és ábrázoló színház.

Hernádi: Úgy érzem, Sík egy hullámhosszon volt velem, vagy legalábbis át tudott állni az azonos hullámhosszra. Hiszek abban, hogy író és rendező között feltétlenül szükséges az elemi koincidencia. És ezúttal szerencsés volt a találkozás. Biztos vagyok benne, hogy gondolataimat nem lehetett volna adekvátabban kifejezni, színpadra vinni.

Sík: Nádasdy Kálmán szerint a rendező első dolga az anyag igenlése. Amikor először elolvastam a darabot, úgy éreztem, különböző kívánságaim, elvárásaim vannak. Czímer József szerint olyan dolgokat követeltem az írástól, amelyek nem tartoztak szervesen hozzá. Először inkább az adott mű filozófiai, eszmei,

* A Falanszter cselekményét Földes Anna és Szeredás András cikkei ismertetik. (A szerk.)

Tímár Éva (Francis Wright) és Paál László (Robert Dale) Hernádi Gyula Falanszterében (Pécsi Nemzeti Színház).

gondolati tartalmát kell érzékelni, feldolgozni. Ez teremti meg az előadás egészét, amely majd meghatározza a részleteket.

A magyar darabok előadásainál sokszor éri vád a szerzőt, hogy félkész színművet ad a színháznak, de az ellenkezőjét is hallhatjuk: a színház sietteti az írót, és nincs idő az alapos munkára. Hogy alakult ez Pécsett?

Sik: Pályafutásom alatt eddig még talán sohasem kaptam kézhez ennyire kész magyar darabot. A próbákat olyan alapos írói-dramaturgiai munka előzte meg, amely után nekünk a színpadon már valóban az volt az elsődleges feladatunk, hogy tehetségünkhöz képest mindent megtegyünk a mű színreviteléért s ezt elsősorban Czímer József dramaturgiai tevékenységének köszönhetjük, hiszen Hernádival való közös munkája teremtette meg a színházi műhely lehetőségét. Azt a színházi műhelyt, amely nemcsak „nyersanyagnak" tekintette az irodalmi anyagot. Egyébként azt hiszem, éppen ez a kulcsa annak, hogy egy drámából jó előadás szülessék. Félkész darabokból kapkodás, improvizáció lesz. Türelem, hit és bizalom kell a munkához. A magyar írókat a színház sokszor valóban „vállveregetéssel" fogadja, pedig színházi forradalom jöhet színházon kívülről is. Hagyni kell az írót dolgozni, hogy „azt csinálja, amit tud". Nem lehet arra kényszeríteni, hogy a színház kívánságait vigye mindenáron a drámába. A *Falanszter* esetében is az volt a feladat és a cél, hogy adottságainknak megfelelően színpadra vigyük a drámát, azt a drámát, amelyet Hernádi megírt.

A Falanszter *megszületésének, színre kerülésének történetét ezzel lényegében körüljártuk. És most a drámáról: a cselekmény a 19. század közepén az északamerikai Tennessee államba visz. Francis Wright, Charles Fourier utópista szocialista elgondolásai szerint létrehozott egy „falansztert". Az ötödik évfordulót ünnepli a közösség, de a diadalt gyász zavarja: Thomas Peterson, a falanszter lelkésze rablógyilkosság áldozata lett. Ki és miért gyilkolta meg? Miféle belső feszültségek, belső ellentétek kirobbanásához vezet a nyomozás?*

Hernádi: Mindig érdekeltek az utópista szocialisták: Saint-Simon, Fourier, Owen filozófiája, elképzeléseik, ezek megvalósítása. Különösen izgatott Charles Fourier, ez a furcsa, magányos óriás. A maga ellentmondásaival, számomra ő a legköltőibb, a „legabszurdabb". Olvasni kezdtem tőle, róla. Kiderült, hogy halála után Észak-Amerika területén gombamód szaporodtak el a tanai nyomán alakuló, sajátos szerkezetű közösségek. Drámám alapja így megtörtént eset, valóságos történet.

Hernádi a Falanszter *műsorfüzetében maga fogalmazta meg a mű eszmei vonalvezetését, amellyel a dráma valóban tökéletesen összecseng: „1. Egy közösség, bármilyen haladó célközösség legyen is az, tele van érdekellentétekkel. Ellenséges környezetben ezek a belső érdekellentétek egészen szélsőségesekké fokozódhatnak. 2. Amennyiben nem sikerül az érdekellentétekben feszülő energiákat azonos előjelűvé változtatni, egyesíteni, és a külső ellenség ellen fordítani, az ellenséges környezet olyan „hadászati" előnyökre tehet szert, amelyek a közösség létére nézve katasztrofálissá válhatnak. 3. Baloldali, haladó célokat sohase lehet terrorista, anarchista eszközökkel megvalósítani, igazolni. A terrorista, anarchista eszközök, akármilyen nemes szándék irányítja is őket, az ellenség malmára hajtják a vizet."*

Hernádi drámájának legnagyobb értéke abban rejlik, hogy minden tekintetben messze túlmutat választott modelljén. Üzenete a mának, a mához szól, drámai jelzésrendszere fejezi ki leginkább progresszív gondolatrendszerét.

Hernádi: Ebben a drámában számomra egyetlen, mára utaló jelentés van, s ez a jelentés: mindenfajta progresszió igenlése és féltése. A haladás, amely mindig és mindenütt a régi, az elavult ab-

Köpeczi Bócz István

Az uj alkotmány törvényerőre emelkedése alkalmából kibocsátott , 3 cimletből álló emlékbélyeg sorozat terve, 1949. repr.

Bp. 1967. 315.1. - 317.1.

M.N.K.

Köpeczi Bócz István

A Budapesten rendezett Világifjuságí és Diák Találkozó alkalmábaól kibocsátott, 5 cimletből álló alkalmi bélyegsorozat és blokk terve, 1949.

repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája

Bp. 1967. 311.-312.314.1.

Köpeczi Bócz István

M.O.K.

A Nemzeti segély / vértanuk/ feláras jótékonysági emlékbélyeg képeinek terve.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 145.1.

MDK

Köpeczi Boócz István

Világ asszonyai a világbékéért

M. képzőművészek a fasizmus ellen.

N.Gal. 1965.

Köpeczi-Bócz István, díszlettervező MDK

A Madách Kamaraszínházban bemutatott Hubay-mű előadásához a jelmezeket és a díszleteket tervezte.

Zsugán István: Néró játszik 2

ESTI HIRLAP, bp. 1968. febr. 5.

Köpeczi-Bócz István, díszlet-
jelmeztervező.

A rádióban a Néro c. dráma szereplőit s közreműködőit, köztük a díszlet-s jelmeztervezőt is – megszólaltatták.

— : A nap programjából 6

ESTI HIRLAP Bp. 1968. márc. 8

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Színházban bemutatott Shaw-darabhoz a díszletet tervezte.

[Molnár S. Péter]: Olyan szép, hogy nem is lehet igaz 7

Népszabadság, Bk. 1968. márc. 20.

MDK

Köpeczi Boócz István, díszlettervező

A Madách Szinházban felújított Shaw-műhöz a díszleteket tervezte.

Zsugán István: Olyan szép, hogy nem is lehet igaz 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. márc. 16.

MDK

Köpeczi-Bóca István, dísztervező

A Madách Színház előadásához
a díszleteket tervezte.

Bernáth László: Sakkmatt 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. márc. 3.

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínház előadásához a díszleteket tervezte.

Molnár G. Péter: Szabálytalan jégkorong

7.

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 18.

MDK

Köpeczi Bócz István, 1919--

Nemzetközi Gyermeknap

A kapitány és hőse

Courage Mama, szinházi plakát

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

Köpeczi Bócz István

Az előadás díszlete és jelmezei

Sós Endre: Szemenszedett igazság Müller Péter komédiája a Madách Színházban

Magyar Nemzet 1956. febr. 24. 4.l.

Köpeczi Bocz István

Az előadás diszlete és jelmezei

Sós Endre: Szemenszedett igazság Müller Peter
Komédiája a Madách Szinházban

24. 4.1.

Köpeczi Bócz István

Strauss: Egy éj Velencében
c. operett jének dinlateit
tervezte az operett minházban

Nyomva 1967 III. 29 2 old.

Kőpeczi Bócz István

Az „Egy szekelem Lázom
ejnakája" musical
jelmezeit tervezte a
hadách Tinházban (emlitve)

Nejnava 1966 okt. 14. 2 old.

Kópeczi Bóczi István

Ibsen: Rosmersholm i drámája dinleteit tervezte a hadách Kamara minházban (emlitve)

Nemzeti 1966 nap. 28 2 old

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Illés Jenő: "A nagy Romulus" c. kritikájában igen komolyan értékeli a művésznek a Dürrenmatt-darabhoz tervezett szinpadképeit. Madách Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. dec. 15.
XI. évf. 5o. sz. 7-8. lap

MDK

Köpeczi Bovócz István, dínletterező

kiállítva Iranov: Páncélvonat és
Szolovjev: Csendhátvíté
c. darabokhoz kénült tervek.

– Dínlet- és jelmez terv-kiállítás
a Madách Színházban 9

Szabadság, Bp, 1967. dec. 29.

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Színházban bemutatott Dürrenmatt szintmühöz a díszleteket tervezte.

Almási Miklós: A nagy Romulus 9

Népszabadság, Bp. 1967. dec. 16.

Köpeczi-Bócz István, díszlet- és jelmez tervező

MDK

Hubay Miklós szinművéhez (Madách Szinház Kamarasszinháza) a díszleteket és jelmezeket tervezte.

P.P.: Néró játszik

7

Népszabadság Bp. 1968. febr. 13.

MDK

Köpeczi Bóca István, műfordító

A Madách Színházban bemutatott

Dürrenmatt - darabhoz fordította a

dialógusokat.

Zempléni István: A nagy Romulus 2

ESTI HIRLAP Bp., 1967. dec. 18.

M.D.K.

Köpeczi-Bócz István

A Madách Kamara Szinházban szinre kerülő Csehov egyfelvonásosok előadásaihoz tervezett diszleteket, amelyekről a kritika elismeréssel ir.

Sándor Iván: Leánykérés, Medve, Jubileum c.
§ Film Szinház Muzsika, Bp. 1963. május 24.
VII. évf. 21. sz. 8-9. lap.

Köpeczi-Bodcz István

Főleg szinházi plakátokat tervez

Mihályfi Ernő: „Magyar Plakátmüvészet"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. II. No. 2. 1961
159 l.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinházban "Sakk-Matt" cimmel Scribe: "Egy pohár viz" c. müvének musicalra való átalakitását mutatták be. Sas György ir az előadásról kritikát és a müvész kosztümjeit, valamint diszleteit hosszan elemezve méltatja.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. márc. 7. XIV. évf. lo. sz. 5-6. lap

Köpeczi Bócz István

Thornton Wilder: "A hosszu karácsonyi ebéd" és Tom Stoppard: "A nagy Szimat" c. szindarabokhoz tervezett diszleteiről Kürti László ir az előadásokról szóló kritikájában és a müvész munkáját igen magasra értékeli. A szindarabokat a Madách Kamara Szinház mutatta be.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. márc.14.
XIV. évf. 11. sz. 4-5. lap

Köpeczi Bócz

Dalos László: „Rendezi Gábor Miklós" cimmel ir előzetes jelentést Agatha Christie darabjáról, melynek diszleteit és jelmezeit tervezi a müvész.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. ápr. 18.
XIV. évf. 16. sz. 7. lap

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínház előadásához (Hubay M. vígjátéka) a díszleteket tervezte.

Barabás Tamás: Álomfejtés

2

ESTI HIRLAP Bp. 1971. ápr. 19

Köpeczi Bócz István

Galsai Pongrác: "Enteriőr 1914" cimmel ir
Hubay Miklós: "Álomfejtés" c. vigjátékáról,
melyet a Madách Kamaraszinház mutatott be.
Az előadás szinpadképeit a müvész tervezte.

Élet és Irodalom, B . 1971. május 1.
XV. évf. 18. sz. 12. lap

Köpeczi Bócz István, díszletterverő

-terverte Németh László Bodnár né-
jának díszleteit a Madách Szín-
házban.

Possonyi László: Szinházi krónika
Vigília, 1971. júl. 483. l.

Köpeczi Bócz István

Antony Shaffer: "Mesterdetektiv" c. komédiájához tervezett diszleteit és jelmezeit kiemeli Sas György: "Nem árulunk el titkot" c. kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. dec. 5.
XIV. évf. 49. sz. 6. lap

Köpeczi Bócz István

Geszti Pál: "Klasszikusok - rosszul és jól" cimmel ir Gribojedov: "Az ész bajjal jár" c. darabjáról, melyet a Madách Kamara Szinházban mutattak be. Kritikájában kiemeli a müvész "jól sikerült, dekorativ diszletei"-t.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1970. nov. 14.
XIV. évf. 46. sz. 4. lap

Köpeczi Bócz István

Született Budapesten 1919 november 11-én; festő és grafikusművész, színházi díszlet és jelmeztervező, Jászai díjas. Tanulmányait az Iparművészeti és Képzőművészeti Főiskolán folytatta.

Hont Ferenc-Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969. 246 l.

Köpeczi Bócz István

A felszabadulás után a Képzőművészeti és Iparművészeti Főiskolán tanított. 1949 től több fővárosi színház tervezője volt. 1956-ótá a Madách Színház tagja.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

2461.

Köpeczi Bócz István

Az Úttörő színházban főként látványos mesejátékokat tervezett. Később Shakespeare, Molière, Goldoni színdarabjaihoz készített munkái a legjelentősebbek.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

2461

Köpeczi Bócz István

Tervei: Vízkereszt, Dandin György, A hazug. További tervezései még: Németh: A két Bólyai; az Áruló; Sarkadi: Az Elvesztett paradicsom. Számos film és tvj. díszlet és kosztümtervet képítette.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969. 2461.

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Az előadás diszlete.

/vámos/Egy vasárnap New Yorkaban
A Madách Szinház kamarszinházának bemutatója
Magyar Nemzet 1964. november 4. 4.l.

Köpecz Bócz István MDK

A "Vizkereszt", "Hazug","Lomb ezredes mennybemenetele" diszletei dekorativ jellegü.
16.o.

Maksay László: Szinpadkép-festészetünk uj törekvései.
Müterem 1958 I.évf. 7. sz. 14-19.o.

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

„Schratt Katalin szalonját varázsolta a Madách kamara színpadára."

(fenmik): Ketyeg a szúnysegéd 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1971. ápr. 15.

Köpeczi Bócz István

Tervezte a szinpadképeket a Budapesti Gyermekszinházban bemutatott Csipkerózsika c. mesejátékhoz.
A darabot Iszlai Zoltán: "Bohócpuccs Csipkerózsikaországban" cimmel ismerteti.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 3.
XX. évf. 27. sz. 13. lap.

Köpeczi Bócz István, grafikus

L.: Réber László

–: Új könyvek L 122

Élet és Tudomány, Bp. 1976. febr. 27. XXXI/9

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Szinház előadásához a díszleteket tervezte.

Morvay István: Kéchenyi harmadszor 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. szept. 24.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

a Scapin herfangjai c. TV-játék díszleteit tervezte.

(bárzony) TV. Notesz. 2.

Esti Hírlap, op. 1977, ápr. 23.

Köpeczi Bócz István

Disztelt dicsérő a cirrisó a Madách Szinház „Játék a sötétben" előadásának bírálatában.

Black comedy (Szalontay Mihály)

Magyar Hírlap, 1968. október 20. 9. l.

MDK

Köpeczi Bócz István, dinle tervező

A Madách Kamaraszínházban bemutatott Agatha Christie-műhöz a dinleteket és a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Emlékezni együtt 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. jún. 15.

Köpeczi Bócz István

A Madách Kamara Szinházban bemutatott Thornton Wilder egyfelvonásos és Tom Stoppard vigjátéka előadásához tervezett szinpadképeit kiemeli Létay Vera: "Tömeggyilkosság" c. szinikritikájában.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. márc. 14.
XIV. évf. 11. sz. 12. lap

Köpeczi Bócz István

diszletterve Schiller: Don Carlos elő-
adásához: fekete-fehér reprodukció.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi
kislexikon, Budapest, 1969
lapszám nélkül

Köpeczi Bócz István

Rimszkij Korszakov „Az aranykakas" c. operájához készített diszleteit. diszéri a cikkiró.

Az aranykakas (Várnai Péter)

Magyar Hirlap, 1968 november 18. 6. l

MDK

Köpeczi-Bovéz István, díszletfervező

A Madách Kamaraszínházban bemutatott két egyfelvonásoshoz a díszleteket tervezte.

Fenczik Flóra: Szabálytalan játékok 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. márc. 11.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

MDK

Illés Endre szinműveket a díszleteket tervezte. (Madách Szinház.)

M. G. P.: Festett ördögök

7.

Népszabadság, Bp. 1969. dec. 16.

Köpeczi Bócz István

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1969 SEP 28

Budapest

A MADÁCH SZÍNHÁZBAN MEGNYÍLT Köpeczi Bócz Istvánnak, a színház díszlettervezőjének tárlata, amelyen a sokoldalú művész grafikái, plakátjai, jelmezei és díszletei láthatók.

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Karinthy Ferenc színművéhez
(Madách Kamaraszínház)
a díszletet tervezte.

M. Gy. P.: Gellérthegyi álmok 17.

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 28.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István diszlet és jelmeztervező müvész

A "Müvészeti dijasok" között a Jászai Maridij II. fokozatát kapta 1969. április 4.-alkalmából.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 5.
XIII. évf. 14. sz. cimlap

MDK

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

A Madách Színház Shaw-
előadásához a díszlete-
ket tervezte.

Zugán István: Olyan szép, hogy nem is lehet
igaz 2

ESTI HIRLAP Bp. 1963. m á r c. 16

Köpeczi Bóbr István

Scarnicci - Tarabusi: Kavvár és lencse c. vígjátékának dinleteit tervezte a Madách Kiinkázban (emeltre)

Nagyvaca 1967 V. 23 2 old.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinházban Giulio Scarnicci-Renzo Tarabusi: "Kaviár és lencse" c. vigjátékának bemutatásához tervezett diszleteit igen magasra értékeli a darab cimét viselő kritikájában Kürti László.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. május 12.
XI. évf. 19. sz. 6-7.lap

M.D.K.

Köpeczi-Bócz István

Geszti Pál: "Egy éj Velencében" c., a Fővárosi Operettszinházban bemutatott előadásról szóló kritikájában igen magasra értékeli a müvész jelmezeit és szinpadképeit.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 24.
XI. évf. 12. sz. 7. lap

M.D.K.

Föpeczi Bócz István

Bálint Lajos: "Müvészbejáró" c. könyvét illusztrálta.
/kondor/: „Régi szinészek és szinmüvek" c. kritikájában kiemeli a müvész illusztrációit.

"Könyv" c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 31.
XI. évf. 13. sz. 20. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Tabi László: "Enyhitő körülmény" c. darabjának bemutatásához tervezett diszleteket és jelmezeket.
Mádch Kamara Szinház előadása.

Vasárnaptól - vasárnapig c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. febr. 3.
XI. évf. 5. sz. 2. lap

Kőpeczi Bóck István

Németh Lánló: Az ármó (dramójaml) dinletei T tervezte a hadóch kinkázban (emlitve)

Nyomva 1967 jan. 5 2old.

Köpeczi Bócz István

Karinthy: Négykezes c. darabjainak jelmezeit tervezte a Kis hodách kinházban (emlitve)

Nagyova 1966 dec. 21 2 old.

Kopecki Bóch István

Tabi Enyhitő körülmény i végjóstéknek dívletét tervezte a hadách Komaromi ... (emlitve)

Nagyvara 1967 II. 24 2 old.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDK

A Fővárosi Operettszínház előadásához a díszleteket és jelmezeket tervezi.

(K.): Megkezdték a My fair Lady próbáit 2

ESTI HIRLAP, ... 1965. dec. 9

Köpeczi Bócz István, jelmeztervező MDK

A Shakespeare-műhöz a jelmezeket tervezte.

Dersi Tamás, A Téli rege a Madách Színházban 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1965. dec 20

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDK

A Madách Kamaraszínházban bemutatásra kerülő Neil Simon – vígjátékhoz a díszleteket tervezte. [V!: Neil a keresztnév, Simon a családi név!]

– : Mezítlák a parkban 2

ESTI HIRLAP

Bp. 1965. dec. 24.

Köpeczi Boócz István, díszlettervező BDL

A konferencia felszólalt.

– : Szinháztudományi konferencia
kezdődött az Akadémián 1

ESTI HIRLAP Bp. 1966. okt. 12.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Az előadás diszletei

Sós Endre: Rosmersholm
Ibsen-felujitás a Madách Kamaraszinházban

Magyar Nemzet 1966. szeptember 25. 11. 1.

. . .

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

MDK

Németh László drámájához
a díszleteket tervezte. [Madách Sz.]

Pándi Pál: Jegyzetek az ámlóról 9

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. jún. 7.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

/a.m./: "Karácsonyi vőlegény" c. TV-játék diszleteit tervezte.
A lap bemutatja a szereplőkkel a diszletek egy részét. /Fényképfelv./

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. febr. 11.
X. évf. 6. sz. 10-11. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

/a.m./: "Karácsonyi vőlegény" c. TV-játék diszletait tervezte.
A lap bemutatja a szereplőkkel a diszletek egy részét. /Fényképfelv./

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. febr. 11.
X. évf. 6. sz. 10-11. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

"Siess!Adj!Sgits! mozgalommal kapcsolatban kibocsátott feláras , 4 cimletből álló bélyegsorozat bályetképének terve. 1947. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 266-267.l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Eötvös emlékbélyeg terve, 1948.

Irányt a bélyegek világában .Bp. 1964. 88. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Lánchid- feláras- blokk tervezője 1948

Irányító a bélyegek világában .Bp. 1964. 88. l.

M.N.K.

Köpeczi Bócz István

Szabadsághősök általános forgalmu 10 értékből
álló bélyegsorozat bélyegképének terve, 1947, repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 264-265.l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Lánchid blokk II. bélyegkép és a blokk diszitésének terve, 1948. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 293.l.

M.D.K.

Köpecz Bócz István

Az 1948. Centenarium alkalmával kibocsátott általános forgalmu 11 cimletből álló bélyeg - sorozat terve.

10 filléres cimlet.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiaája. Bp. 1967. 281- 1.

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Eötvös Lóránd emlékbélyeg bélyegképének terve.
1948, repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 290-291.l.

MDK

Köpeczi Bócz István

4. m. plakát kiáll. Műcs. 1961.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Németh László: "Az áruló" c. drámájának előadásához tervezett "korhü" diszleteket,- irja Veszti Pál "Az áruló" c. kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. dec. 30.
X. évf. 52. sz. 4-5. lap

Köpeczy B ócz István MDK

Kosztümterv, vizf.

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Köpeczi Bócz István, díszlet- és jelmeztervező MDK

A Madách Kamaraszínházban bemutatott Tabi vipjátékhoz a díszleteket és jelmezeket tervezte.

Varga A. Mária: Emphitő körülmény 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. febr. 21.

MDK

Kőpeczi Bócz István, díszlet- s jelmeztervező

Rimszkij-Korszakov operájához a díszleteket s jelmezeket tervezte. (Erkel Színház.)

Lőzsy János: Az Aranykakas 7

Népszabadság Bp. 1968. dec. 10.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Kürti László: "Néró játszik" c. kritikájában kiemeli a müvésznek a Hubay-mühöz tervezett diszleteit és jelmezeit.

Madách Kamara Szinház előádása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. febr. lo.
6. sz. 4. lap

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlet- és jelmeztervező

„Vendégművészként" tervezte az Operaház részére a Rimszkij Korszakov-Puskin-opera díszleteit és jelmezeit.

Szekrényessy Júlia: Aranykakas az Operában

2

ESTI HIRLAP! Bp.1968.nov. 1.

MDK

Köpeczi Bócz István, dinlettervező

Shakespeare III. Richárdjához a dinleteket és jelmezeket tervezte. (Madách Sinház)

— : Hallottuk 2

ESTI HIRLAP. Bp. 1968. dec. 16.

Köpeczi Bóz István

Dürrenmatt: A Mag Romulus a vizjátékának dinleteit tekvete (emel) a hadách hintázban

Nagyvarsa 1967 XII. 16. 2 ld.

Köpeczi Bóez István, díszlettervező MBk

Peter Schaffernek a Madách Színházban bemutatott bohózatához a díszleteket tervezte.

M. G. P.: Black comedy 7

Népszabadság. Bp. 1968 nov. 5.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A előadás diszletei

Mátrai-Betgh Béla: Az áruló
Németh László Görgey-drámája a Madách-Szimházban

Magyar Nemzet 1967. jan. 12. 4.1.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Karinthy Ferenc: "Négykezes" cimmel előadott két egyfelvonásos darabjához tervezett jelmezeket.
Madách Kamara Szinház előadása.

Illés Jenő: "Négykezes" c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. dec. 16.
X. évf. 5o. sz. 7. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

"Egy diszlet "beugrik""cimmel a Madách Szinházban előadott "Egy szerelem három éjszakája" c. szindarab egyik szinpadképét mutatja be a lap fényképfelvételen.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. nov. 18.
X. évf. 46. sz. 23. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Ibsen: "Rosmersholm" c. drámájához készit diszletterveket. Két szinpadképtervének fényképfelvételét bemutatja a lap.
A Madách Szinházban szinrekerülő "Egy szerelem három éjszakája" c. musical-tragedy előadásához a jelmezeket tervezi.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. szept. 9.
X. évf. 36. sz. 4-5. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István MDK

Dulska asszony erkölcs, 1955 plakát

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Köpeczi Bócz István

Gömbös ur 1949 plakát

Tévedések vigjátéka 1954 plakát

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Köpeczi Bócz István

MDK

Az urhatnám polgár 1952 plakát

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Köpeczi Bócz István

MDK

Állami Bábszinház 195o plakát

Légy jó mindhalálig 195o plakát

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Köpeczi Bócz István MDK

Az eltüsszentett birodalom 1953 plakát

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Köpeczi Bócz István

MDK

Liliomfi, 1953 plakát

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Köpeczi Bócz István, díszlet-
jelmeztervező MDK

Szerb Antal nak a Madách Színház-
ban bemutatott vígjátékához (Ex)
a jelmezeket és díszleteket tervezte.

Zsugán István: Kellemes vígjáték,
kellemes előadásban. 2.

ESTI HIRLAP, Isn. 1965. máj. 12.

Köpecz Bócz István grafikus M.D.K.

Illusztráció Vinokurov: Felszáll a repülőgép c. könyvéhez / Móra /

Vasárnapi könyvespolc
Magyar Nemzet 1965. dec. 25. 13 .l.

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai -Betegh Béla: Téli rege

Shakespeare regényes szinmüve a Madách Szinház-
Magyar Nemzet 1965. dec. 19. 11. 1. hna

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai -Betegh Béla: Téli rege

Shakespeare regényes szinmüve a Madách Szinház-
Magyar Nemzet 1965. dec. 19. 11. 1. bna

MDK

Köpeczi Bócz István, 1919--

Anna Franck naplója, szinházi plakát

Milliomos Nápoly

Bakaruhában, filmplakát

Égi madár

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

MDK

Köpeczi Boócs István, 1919--

Hólabda

Gömböc ur

Értünk harcoltak

Ludas Matyi, filmplakát

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

Köpeczi Boócs István, 1919--

Az urhatnám polgár, szinházi plakát

Foster ezredes, "

Páncélvonat

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

Köpeczi Boócs István, 1919--

Liliomfi, filmplakát

Vízkereszt, szinházi plakát

Az eltüsszentett birodalom

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

NDK

Köpeczi Bócs István, 1919--

Dulska asszony erkölcse, szinházi plakát

Tévedések vigjátéka

Kinai Cirkusz

1085-1960. M. plakáttört. kiáll. Bócs. 1960.

MDK

Köpeczi Bocéa István, 1919—

Erős János

Hannibál tanár ur, filmplakát

Körhinta, "

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

M.D.K.

Köpeczi Boócz

Az Iparmüvészek jelmezbáljáról közöl a lap kilenc jelmezt a müvész rajzaiból.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1939. febr. 22.-márc. 1. II. évf. 8. sz. 87. lap

MBG

Köpeczi Bocz István, díszlettervező

A Kamara Varieté következő műsorához a díszleteket tervezi.

—: Az Erzsébet-hidtól a fokföldig 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1965. jan. 8.

MDK

Köpeczi Bóócz István, jelmeztervező

A Madách Színházban bemutatott Lorca-műhöz a jelmezeket tervezte.

Fenczik Flóra: Yerma 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. febr. 19.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Madách Kamaraszinházban bemutatásra kerülő "Bolondok grófja" c. Jókai művéből készült darab jelmezeit és diszleteit tervezte.

"Aktuális" c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. szept. 3.
IX. évf. 36. sz. 23. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Fényképfelvétel a müvészről, amint "...tanulmányozza az ujfajta eljárással készült szinpadi függönyt..." -cimmel.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. nov. 19.
IX. évf. 47. sz. 15. lap

M.D.K.

Köpeczi István

A Madách Szinházban Shakespeare: "Téli rege" c. szinmüvének előadásához tervezett jelmezeket.

"Krónika" c. rovat hiradása
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. nov. 12.
IX. évf. 46. sz. 22. lap

Köpeczi Bócz István grafikus M.D.K.

Illusztráció Gál Pál : A csepptől az óceánig

c. könyvéhez / Móra/

Vasárnapi könyvespolc

Magyar Nemzet október 31 . 13. 1.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDK.

A díszleteket tervezte.

Barabás Tamás: A bolondok grófja a Madách Kamaraszínházban 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. okt. 26.

Köpeczi-Boócz István.

grafikus

Magyar Ujságrajzoló Művészek Kiállitása - Nemzeti Szalonban. Képével szerepel. Sportkarikaturák.

Pesti Hirlap 1931.XII.30.

Köpeczi-Bócz István

MDK

harmadik díjat nyert.

Az Állatkert plakátpályázatának eredményét....
Magyar Nemzet. 1941.okt.25. 7.l.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

MDK

1 Madách Szinházban bemutatott Peter Schaffer műhöz a díszleteket tervezte.

Fenczik Flóra: Játék a sötétben 2

ESTI HIRLAP, Sp. 1968. ... 19.

MDK

Köpeczi Bócz István, dinletervező

A Madách Szinház új előadásához a dinleteket tervezte.

Dersi Tamás: Kaviár és lencse 2

ESTI HIRLAP Bp. 1957, máj. 9.

MDK

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

A 300. előadása felé közeledő Marcel Achard-mű, a Bolond lány színpadképét tervezte.

(fenczik): A negyedik pincs szokmya 2

ESTI HIRLAP, bp. 1967. ápr. 12.

MDK

Köpeczi Bócz István

dinlettervező

Vendégként kénitette el a Fővárosi Operettszínház sénére az Egy éj Velencében dinleteit.

– Gondola a Nagymező utcában ?

ESTI HIRLAP, bp. 1967. márc. 16.

MDK

Köpeczi Bócz István, dinlettervező

„Tenyérnyi szinpadra építette fel Velencét!" (Főv. Operettszinház.)

Fodor Lajos: Egy éj Velencében 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. márc. 20.

Köpeczi Bócz István

A „Bolondok grófja" i darab dínlateit és jelmezeit tervezte a Madách Kamara hiuházban

Nagymaros 1965 nov. 6.

Köpeczi Bóka István

„heritáb a parban" c. darab
dinleteik tervezte

Nagyvarsa 1966 jan. 5.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

MDK

A Madách Szinházban bemutatott vigjátékhoz a díszleteket tervezte.

M. G. P.: Kaviár és lencse 7

NÉPSZABADSÁG Bp. 1957 máj. 18.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

VIT bélyegek terve § a budapesti Világifj- Találkozó emlékére / 1949-

Irányt ü a bélyegek világában, Bp. 1964. 90. 1.

Köpeczi Bócz István

M.D.K.

Szabadsághöseink- ált. forg.- bélyegek terve.

1947.

Iránytü a bélyegek világában Bp. 1964. 86. l.

Köpeczi Bócz István

M.D.A.

A kórházak, tüdöbetegek, beteg gyermekek, hadi-

foglyok javára kiadott feláras jótékonysági bélyeg / Siess! Adj! Sgits! / terve. 1947.

Iránytü a bélyegek világában Bp. 1964. 87. 1

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Az anitfasiszta vértanuk emlékére kiadott Vértanu- Nemzeti Se gély- feláras jótékonysági bélyegek terve.

Irányt ü a bélyegek világában, Bp. 1964. 82. l.

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Alkotmány bélyegek terve / a Magyar Népközt. alk törvényeröre emelk. alk. / 1949

Irányító a bélyegek világában, Bp. 1954. 90. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Centenáriumi - áit. forg.- bélyegek terve

1848.

Iránytü a bélyegek világában Bp. 1964. 87. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Lánshid- feláras - blokk I. 1948

Irányt a bélyegek világában .Bp. 1964. 88. l.

Köpeczi Bócz István MDK

Nemzetközi Gyermeknap, 1957

A kapitány és hőse, 1957

Courage Mama, szinházi plakát, 1957

Anna Frank naplója, szinházi plakát, 1957

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Köpeczi Bócz István MDK

Milliomos Nápoly, 1957

Bakaruhában, filmplakát, 1958

Égi madár, 1958

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Köpeczi Bócz István MDK

Kinai Cirkusz, é.n.

Erős János, é.n.

Hannibál tanár ur, filmplakát, 1956

Körhinta, filmplakát, 1956

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Köpeczi Bócz István MDK

Vizkereszt, szinházi plakát é.n.

Az eltüsszentett birodalom, é.n.

Dulska asszony erkölcse, szinházi plakát, 1955

Tévedések vigjátéka, é.n.

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Köpeczi Bócz István

Az urhatnám polgár, szinházi plakát, 1951

Foster ezredes, színháza plakát, 1952

Páncélvonat, 1953

Liliomfi, filmplakát, 1953

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Köpeczi Bócz István MDK

Hólabda, 1949

Gömböc ur, 1949

Értünk harcoltak, 1950

Ludas Matyi, filmplakát, 1951

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Köpeczi Bócz István MDK

Dulska asszony árkölcse, repr.

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Köpeczi Bóka István

A „Téli nege" c. darab ~~[illegible]~~ jelmezeit
terverte a hadách Szinházban

Nagyvaros 1965 dec. 24

Köpeczi Bócz István

Vallítása nyílik szeptember 26-án a Madách Szinházban.

Magyar Nemzet

1969 szeptember 20
4. old.

— Napló —

MDK

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

A Madách Színházban bemutatott Németh László - darab díszleteit tervezte.

Jenczik flóra: Bodmárné 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971 [illegible] 29.

Köpeczi Boócz István, díszlettervező MDK

A díszleteket tervezi Brecht: Svejk a második világháborúban c. darabjához. (Madách Szinház)

— : Az első főszerep 2.

ESTI HIRLAP, Bp-1962. okt. 25

MDK

Köpeczi Bócz István,

dinlet- s jelmeztervező, grafikus

Dinlet – a Kostümterveiből, plakátjaiból kiállítás nyílik május 20-án a Madách Színház előcsarnokában.

– : Kulturális hírek 8

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. máj. 16.

Köpeczi Boócz István, díszlettervező MDK

Gyárfás Miklós: Változnak az idők c. vígjátékához a díszleteket tervezte (Madách Színház Kamara színháza.)

— : Ma hallottuk 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. dec. 12.

Köpeczi Bóócz István, dinletterverő

MDK

Brecht szinmüvéhez a dinleteket

A. G.: Svejk a második világháborúban — és a Madách Szinházban 2

ESTI HIRLAP

bp. 1962 - dec. 10.

Köpeczi Bócz István, dinlettervező MDK

A Mérimée-színművekhez a dinleteket tervezte.

Tamás István: Mérimée három egyfelvonásosa a Madách Kamara-színházban 9.

NÉPSZABADSÁG, 1964. máj. 13

Köpecz Bócz István M.D.K.

Díszlet-kosztum és plakátterveinek kiállitása
a Madách Szinházban

Napló

Magyar Nemzet 1964. május 20. 4.l.

Kopecki Bóck István

Bodrogi Tibor: Óceánia művészete c. könyv illusztrációit és kötéstervét kémiti - díjnyertes

A négy magyar könyv, 1959, 15 old

Kopecsi Bách István

Kiállítása nyílt máj. 20-án
a hadáll minkárban
dinnek, jelenek, és plakátterei-
ből

Nagyvarsa, 1964, máj 27, 4 old.

Köpeczi – Boócz István, díszlettervező MDL

A Fővárosi Operettszínház új daljátékához a díszleteket tervezte.

Fodor Lajos: Budai Kaland 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. máj. 22.

Köpeczi Boócz István

Díszleteket tervez M. Achard:
„A bolond lány" Madách
Kamaraszínházi előadásához.

említve.

Népszava, 1964 szept. 25. 2. l.

MDK

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Az Operettszínház előadására a díszleteket tervezte.

M. G. P.: A makrancos hölgy 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. nov. 21.

Köpeczi Bóta István

Illuntálta: Ákos Károly: Szerezlen világ az ember c. könyvét

Díszeretet kapott

A még magyar könyv, 1962, 2000.

MDK

Köpeczi-Bóéz István, graf.-festőm.

Molière. Az urhatnám polgár. Ifjusági szinház.
Plakát.

Ernst Muz. - Plakátmüvészeti kiáll. 1953. Kat.

Köpeczi-Bóz István, dinlettervező MDK

A Madách Kamaraszínházban bemutatott Csehov egyfelvonásosokhoz a dinleteket tervezte.

A. G.: Leánykérés, Medve, Jubileum 2.

Bn. 1963. máj. 21.

ESTI HIRLAP

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDK

Az Irodalmi Szinpad előadásához

a díszleteket tervezte.

f. f.: Erato 2

ESTI HIRLAP. Bp. 1963. máj. 23.

Köpeczi Bócz István M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai-Betegh Béla: Yerma Garcia Lorcá tragikus költeménye a Madách Szinházban
Magyar Nemzet 1965. február 14. 13.1.

Köpeczi B ócz Is tván M.D.K.

Az előadás diszletei

Györe Imre: Mathiász -panzió Németh Lász ó szin-

müve a Madách Kamaraszainházban
Magyar Nemzet 1965. február 20. 4.1.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Színház Kamaraszín-
házában bemutatott 3 műhöz
a díszleteket tervezte.

A. G.: Három Merimée-egyfelvonásos

2

ESTI HIRLAP, bp. 1964. febr. 24.

Köpeczi Boócz istván M.D.K.

az előadás diszlete

Ungvári Tamás: Kispolgárok

Gorkij: drámája a Madách Szinházban

Magyar Nemzet 1964. december 20. 10.l.

MDK

Köpeczi-Boócz István festőm.

Képzőművészetileg diszitik... Magyar Nemzet,
1954. jan. 9.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező M.Dh

Cole Porternek az Operettszínházban bemutatott Zenés komédiájához a díszleteket és ruhákat tervezte,

Fodor Lajos: Csókolj meg Katám!

2.

ESTI IRLAP

Dp. 1963. nov. 16.

Köpeczi Bócz István, MDh

díszlettervező

A Madách Színház Kamaraszín-
házában bemutatott drámához,
Németh László művéhez tervezte
díszletet.

Pándi Pál: Mathiász-pauzió 9

NÉPSZABADSÁG bn. 1965. márc. 13.

Köpeczi Bócz István, jelmeztervezi MDK

A Madách Színházban bemutatott

Garcia Lorca műhöz a jelmezeket

tervezte.

Görgey Gábor: Yerma

8

NÉPSZABADSÁG

bp. 1965. febr. 25.

Köpeczi Bócz István

Díszletek Németh László:
Mathiász-penzió c. dráma-já-
hoz. (Madách Kamara).

emlékve.

Népszava, 1965 ~~[illegible]~~ márc. 3.
2. l.

Köpeczi Bócz István M.D.K.

grafikus

Színházi plakatjai ismertek.

„Tevedések vígjátéka" (repro)

Bauer Jenő: Az elmúlt 20 év plakattermése Magyar országon.

Művészet, 1965. február – 35 kep

Ν. 1.

Μάρκου Βασ. Δημάκη

Δημοδιδάσκαλος

Ταξιάρχαι Καλαβρύτων

Ταχ. Διεύθυνσις: Δ. Δημάκη Ταξιάρχαι Καλαβρύτων

Μάρκος Βασ. Δημάκης – Ταξιάρχαι

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

MDK

Beszélgetés műveiről, elsősorban a Madách Színházban bemutatásra kerülő Schiller műről, a Stuart Máriáról.

(fenczik): Komyhák után trónterem

2

ESTI HIRLAP

Bu. 1964 febr 17

100
1

Köpeczi Bócz István, díszlettervező 7 Dh

Szerb Antal nak a Madách Szinház Kamaraszinházában bemutatott vígjátékához, az Ex-hez a díszleteket és a jelmezeket tervezte.

P. P.: Ex

9.

NÉPSZABADSÁG, 1965. máj. 22

Köpeczi Bócz István

Díszletek a Madách Színház Gorkij: Kispolgárok előadásához

említve.

Népszava, 1964 dec. 30. 2. l.

Köpeczi Boócz István M.N.K.

Az előadás diszletei és jelmezei

Györe Imre: Tengeri malacok Jamiaque vigjátéka
a Katona József Szinházban
Magyar Nemzet 1964. december 1. 4.l.

MDk

Köpeczi Bócz István,
jelmeztervező

A gyermekszínházi előadásainkban bemutatott játékokra a jelmezeket tervezte.

(t.t.): A tehetséges gyermekeknek

2.

ESTI HÍRLAP, 1964. febr. 5.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

MDA

A díszleteket tervezte a Madách Színház bemutatójához.

Hegedűs Zoltán: Gorkij: Kispolgárok 7

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. jan. 9.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Illés Endre vigjátéka a Madách/Kamara/Szinházban "Homokóra" c. került bemutatásra. A kritika-a müvész diszleteiről és jelmezeiről- megjegyzi, hogy azok "...pontosan kifejezték a stilust, a szintér éppoly kitünő volt, mint a ruhák."

Illés Jenő: Homokóra c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. dec. 15. V. évf. 50. sz. 14-16. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A müvésszel folytatott interju keretében beszél a plakátoknak a képzőművészetben elfoglalt helyéről és jelentőségéről.
A szöveg mellett szerepel a müvész a mütermében és három plakátjának repr.-ja:
Brecht: Courage mama
Moliere: Képzelt beteg
Németh László: A két Bolyai.

György András: A rohanó ember képtára...
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. dec. 8. V. évf. 49. sz. 26-27. l.

Köpeczi Bócz István, dinlettervező MDK

A Madách Szinház Kamaraszinházában bemutatott két műhöz a dinletehet tervezte.

Pesold Ferenc: Két egyfelvonásos 2

ESTI HIRLAP Szp. 1963. okt. 17

~~Gadányi Jenő~~

Köpeczi Bóócz István

Mihaltz Pál

Molnár Béla

Schaefer Ferenc

D. Szabó Istvánné

az iparmüvészetiföiskola tanáraivá nevezettek ki.

Szabad Müvészet

1948. 2. sz. 62. l

Kovács

vzet.
el a XIX. sz. első felében.

Gyarapodás.

+ van ábrázolva.

ltott talapzat felett pálmalevél-keretü to-
sé jobbra [illegible] III. Károly, ki Vértje
öltözetét viseli és jobbjában marechal-botot
röpül jogarral és karddal; körülötte Kronos,
előtte pedig czimert tartó Amorette ereszke-
elyen e szavakat olvassuk: Synop. Sept.
zánál, homokora áll „DCC" és monogrammba fog-
let emelkedik. Felirata a kép alatt két sor-

um TV Saecula Vincis;
AROLE Digna TVIS".

ph Schmuzer sc. Vienae".

cm.
n David Vilmostól 30 koronán (115/90.).
5-én (17/91.).

614.

1163

Kőpeczi Bócz István

László

Bolgár Kálmán

K. Bócz István
kiállítása.

Szabad Művészet
1953. 288–290. l.

Képpel

M.D .K.

Köpeczi Bócz István

Az elöadás jelemezei

Mátrai-Betegh Béla: Téli rege Shakewpeare regé-
nyes szinmüve a Madách Szinházban

Magyar Nemzet 1965. dec. 19. 11.

Kőpeczi Bócz István

grafikus és
ötvös

1934-38. az iparm.
iskola ötvös szakján
Pál Lajos ötvösmester-
től tanult

Iparm. isk. Évk. -
1934-36. 43. l.

M. a. 1880-41.
Bp. 1942. 44. t.

ny és legény.

aladó ~~tót paraszt~~ aszony jobb kezét kissé felemelte
utó legény ~~nyel~~ her, ki kezeiben hosszú nyelű ostort
ornynak: hátra kötött fejkendő, ~~lelógó végekkel~~ ö-
í aljjal, prémmel és ezüst zsinórzással; a legény-
szalagcsokrokkal, báránybőrrel bélelt kabát
posztó~~ból~~, Keztyűes bojtos csizma ~~bojttal~~. A háttér
házaiz ~~Kivál Kiváló~~ uraló templommal és jobbról
négyes fogattal, a melyet magyar kocsis hajt
ő beszélget~~nek~~. Felirata a kép alatt háromi-

ony Vidéki Tóth pa-
t Aszony,
paraszt Szolga legény.
Schlawakische Bäuerin,
ein Knecht,
Pressburg
ütt: „6".
et méretei a rézlapnak 25: 18·7 cm.
: Blaschke.
4960 (szines)
J: Pannoniens Bewohner, Wien, Cappi 1816
217/ab N° 14.

K. Bócz István

magyar
tevezte a Forradal-
mások bélyegét.

1947

lásd még
Köpeczi Bócz I.
alatt is

I. – XII. + I. – VI + 1. – 66. ll.,

1. + I. – XXI. képes tábla, 1 térkép

Zweite Abtheilung. I. – X. + 1. – 94. ll., 1 + I. – XVIII.
képes tábla

Wiesbaden
L. Schellenberg
1826

Köpeczi Bócz István

illusztrációi
a Budapest

1947. 6. számában

Bóócz Mihály és fia
litográfiai munte-
zetéről szól a tarča-
zerűleg, pár beszédekkel
megírt ékk (Molnár
Kata: Tisztesség a
címe.)

hárd esetleg

2JN

Köpeczi Boocz István

l.

Szabad Művészet

1949. 224. l.

memento mori

Köpeczi Bócz István

l.

Szabad Lecsvinci

1949. 171 l

apr. 17

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

ágának,

Budapest.

nak f.é. február hó 10-én. 24. sz.a.
11. és közokt.
n. miniszteriumhoz intézett felter-

Köpeczi Bócz István

illusztrációival

Végh György: Vakarcsúfi. Bp.

1948-

Az egyik (letört fejű Jézuskával) az Ipolyi-gyüjteményből.

Divald: Magyarország középkori szárnyasoltárai. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, XLI., 1907., 255—256. l. (Képe 255. l.) — Divald: Zólyom vármegye csúcsíveskori szárnyasoltárai. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közl., XLIII., 1909., 123. l. — Divald: Csúcsíveskori szárnyasoltárok Bars és Túróc vármegyében. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közl., XLV., 1911., 553. és 554. l. — Divald: Magyarország csúcsíveskori szárnyasoltárai. I. füzet. Bp. 1909., 8. l. (Képe 7. l.) II. füzet. Bp. 1911., 7. és 53. l. — Őszi kiállítás 1930., Ipolyi 134. szám.

OSZTRÁK SZOBRÁSZ, XVIII. század

Szent nő koronával

Fa, mag. 51 cm.

NÉMET SZOBRÁSZ, XVIII. század

Szent nő

Fa, mag. 59 cm.

Az 1905-ös múzeumi tűzvész alkalmával megrongálódott.

Restaurálta Nikássy Lajos, 1933.

MAGYAR SZOBRÁSZ, XVIII. század

Klarissza-apáca

Aranyozott fa, 130 cm.

Köpeczi Bócz István

ält. tanf.

Ferk pzomfoisk vk

1939 - 41. 147. l.

~~Bártfa II 193~~

Köpeczi Bócz István

l.

Szabad Művészet

1948. 29/I. l

208. kép. *Dávid-sorozat: Zenélő nők kivonulása. Német, XVI. század.*

KORONÁZÁS.

Flamand műhelyből, XVII. század.

Bibliai jelenet, bordürje hiányzik. A következőnek párja.

Gyapjú, 252 × 160 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Ipolyi, Biharvármegye, 251. szám. — Dutka 75. l. — Lepold—Lippay 56. l.

AJÁNDÉKOZÁS.

Flamand műhelyből, XVII. század.

Bibliai jelenet, bordürje kiegészítve. Az előbbinek párja.

Gyapjú, 331 × 240 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Dutka 75. l. (képe 74. l.) — Lepold—Lippay 56. l.

MÓZES ELSÜLLYESZTI A FÁRAO SEREGÉT

Flamand, XVII. század.

Köpeczi-Boócz
Istvan
grafikus

l.
Magy. Iparm
1941. 132. l

primás vásárolta. — Lepold—
). l.

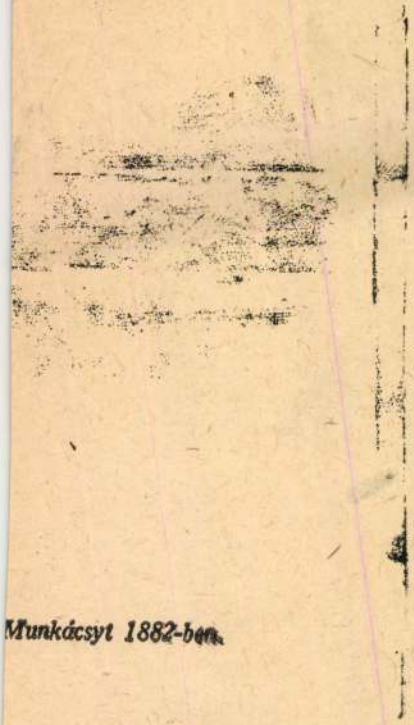

Munkácsyt 1882-ben.

Kópeczi Boócz István

l. Ferk'pzomfoisk vk
1939-41. III. l

KÖZALAPÍTVÁNYI KIRA

Budapest, V., Báthory-utca

6755/1940. szám

Mellékletek száma : drb.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS

tekintetes Igazga

A közalapitványi k

jék Kovács Pál baleseti járulé

tele ügyére vonatkozó 4056/194

adni.

Budapest 1940 évi

Köpeczi Bócz István

illusztrálta az alábbi könyvet

(Dévai Jenő) Angol könyv a 7. osztszámára - Bp. 1947 [1948.]

Ftsz. 5833-35.

pénztári elismervénnyel, vagy fő-
pénztárunknak a befizetést igazoló
elismervényével érvényes.

ber 27. kelt 29671 számú

a budapesti Müemlékek Orsz.

- - - - - - - - - - - - - - tól

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
KIFIZETENDŐ.

elnök

ber hó 27. n.

KIR. MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST, VIII, MÚZEUM-KÖRÚT 6

315/S

/S

MDK

Köpeczy Bocz István grafikus

plakát

Képes Pesti Hirlap, 1939. máj. 26.

Köpeczi Bócz István. 2)

Grafikus.

Ákos Károly „Ismeretlen világ" könyvének rajzolója.

Említve.

Új Írás, 1965. 6. sz. 120. l.

M.D.K.

Kôpeczi Boócz István
tervező

Úgy is mint jelmeztervező, és mint
díszlettervező egyaránt bemutatkozott.

Revész Zsuzsa: Hún év szinpadképei
Művészet, 1965. szept. — 39 kep.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDK

Nyilatkozata a modern
szinház díszlet-problémáiról.

Nóti Ilona: A kellő alázat hiányzik
2.

ESTI HIRLAP, bp. 1964. jún. 12.

Kőpeczi Bócz István

Szerb Antal „Ex" c. darabjának jelmezeit és díszleteit tervezte a hadik Kamara minhárban

Négnova, 1965, máj 18. 2 o.

Köpeczi Bócz István, jelmeztervező

Az Ahogy tetszik előadásához (Madách Színház) a jelmezeket tervezte.

(Jeucsik): Létre hel az ardennesi erdő...

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. máj. 14.

Köpeczi-B ócz [illegible]stv án M.D.K.

Az előadás diszlete

Ungvári Tamás: Ex [illegible]zerb Antal komédiája a Madách [illegible]ama
rában

[illegible]agyar [illegible]emzet 1965. május 11. 4.1.

Köpeczi-Bóócz István, díszlettervező 7Dh

A TV-bemutatóhoz a díszleteket

tervezte.

H.T.: Lajos Király válik 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. márc. 28.

Köpecsi Boócz István

Szabad Művészet 1949

III. évf. 5. sz. 224. o. Az Iparművészek
szabadszervezetének közleménye.

Köpeczi Bócz István .diszletfe-t

Müvelt Nép, 1951 II.éf.3.sz.3o

"Erős János "

/Körnecz/

K. Bolz István grafika

Plakátkiállítás a Vernyati szalonban.

Szabad Nép 1948. márc. 11.- 60.-

Köpeczy-Boócz István.

Magyar Nemzet.

1949. 10. 3., 4. old.

(: Kir. :)

K. Bóta István ~~kiállítása~~ festőművész

Művelt Nép, 1955. V. 1. 2. o.

Morlopi M.: K. Bóta István kiállítása

Kirimi

Kapeczi Broćz Istvan grafikus

Művelt Nép, 1953. okt. 10. 31. old.

Köpeczy-Boócz István
grafikus

Béke és Szabadség (VII.) 14. n.
1956 ápr. 4. Repr.
háté gr: kép magyar plakátok

Köpeczi Bócz István

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 5. sz. 222. o. Hírek.

Magyar kiállítás Moszkvában.

Köpecsi Bócz István iparművész

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 7. sz. 171-172. o. Itivele.

A Szabad Magyarország Ipari kiállítása.

MDK

Köpeczi Bócz József

Kisgrafika, 1942. 1-2 sz. 7.l.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Vészi Endre Hosszú előszoba c. művéhez a díszleteket tervezte. (Madách Kinhár)

Taxner Ernő: Kinhári levél Budapestről

696-701.

JELENKOR, Pécs, 1972. júl.-aug. XV 7-8.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínház abádá-
sához a díszleteket tervezte

Szalontay Mihály: Colbert 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. febr. 10.

Köpeczi Bócz István, díszlet tervező

A Madách Szinház kamaraszinhára

előadásához a díszleteket tervezte.

E. fehér Pál: Colbert 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 22.

Köpeczi Bócz István, dialektervező

A Csendháborító dialeteit és jelmezeit tervezte.

Baló Júlia: Naszredin Hodzsa a kamerák előtt 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. aug. 31.

Köpeczi Bócz István, diszlettervező

A Bp-i Gyermekszínház előadásához a díszleteket és jelmezeket tervezte.

— : Csipkerózsika 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 13.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínház Colbert-előadásához (Németh L. műve) a díszleteket tervezte.

Taxner Ernő: Szinházi levél Budapestről 449-454.

JELENKOR, Pécs, 1976. május XIX/5.

Köpeczi Bócz István, díszlet- és jelmeztervező

A Madách Kamara Szinházban előadott musicalhoz a díszleteket és kostümöket tervezte.

Fenczik Flóra: Te meg én 2.

ESTI HIRLAP, Br. 1971. nov. 9.

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

A Madách kamarában előadott
műhöz a díszleteket tervezte.
(Az iguana éjszakája.)

(fenczik): Hannah szabad vándorként érkezik

2,

ESTI HIRLAP, Br. 1971. nov. 27.

Köpeczi Bócz István, grafikus

Kéki Béla: Az írás története c. könyvét illusztrálta („képválogató és rajzolói közreműködése").

F. R.: Könyvszemle

7.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 3.

Köpeczi-Boócz István

MDK

diszlettervező

egy tervével szerepel a "Le decor de theatre dans le monde depuis 1950" c. albumban.

/ sic! nem:décor de théˆatre /

-drás: Diszletek világversenye

ESTI HIRLAP /////// 1964 szept. 3.

Köpeczi Bócz István, dinlettervező

Megemlítve.

Hámos György: Ítródeák vagy dráma ír? 7

Népszabadság, Bp. 1971. júl. 18.

Köpeczi Bócz István

diszleteit dicséri a bíráló Lengyel Menyhért:
A waterlooi csata c. darabjának felújítása
alkalmából. (Madách Szinház)

A waterlooi csata (Szombathelyi Erwin)

Magyar Hírlap, 1969. április 20. 9. l.

Köpeczi Bócz István

repr.

Kim Erzsébet: Korolygó medicina (Sz.K.)

Magyar Hírlap, 1969. május 15. 6. l.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Vidám Színpad előadásához a díszleteket és jelmezeket tervezte.

(morvay): Kutyakomédia 2.

EST I HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 19.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínházban felújított mű díszleteit tervezte.

Fodor Lajos: Egy nerelem három éjszakája

2.

ESTI HIRLAP. Br. 1975. ... 1.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Szinház felújításához
(Eg nevelem házom éjszakája)
a díszleteket tervezte.

Molnár G. Péter: A planta-dal halhatat-
lansága 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 23

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Vidám Szinpad előadásához a díszleteket és a jelmezeket tervezte.

Moravy István: Kutyakomédia 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 8.

Köpeczi Bócz István, díszlettervezőt

A Madách Kamaraszínházban bemutatott drámához a díszleteket tervezte.

Koltai Tamás: Álom fejlés

7.

Népszabadság, Bp. 1971. jún. 15

Köpeczi Bócz István

A "Szinház" c. rovatban Létay Vera ir a Madách Szinházban bemutatott "Hattyu" c. Molnár vigjáték előadásáról, melyhez a müvész tervezett "hercegien pompázatos" szinpadképeket.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. 24.
XVI. évf. 26. sz. 12. lap.

Köpeczi Bócz István

A "Te meg én" c. előadás a Madách Kamara Szinházban került müsorra, melyről Demeter Imre: "Játékosan, jókedvüen" cimmel ir és igen nagyra értékeli a müvész diszleteit és kosztümjeit, melyeket a darabhoz tervezett.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. nov. 13. 46. sz. 14-15. lap.

Köpecsi Bócz István

"Nőuralom?" cimmel Létay Vera ir a Madách Szinház Kamaratermében bemutatott Candida előadásáról. Kiemeli a müvész díszletét, a kelet-londoni lelkészház századvégi izléssel berendezett szalonját.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 23.
XVI. évf. ~~10.~~ sz. 13. lap.
39.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Tamási Áron népi játékához a díszleteket tervezte. (Madách Színház.)

Koltai Tamás: Énekes madár

7.

Népszabadság, Bp 1973. febr. 13

Köpeczi Bóócz István, díszlettervező

Tamási Áron színmű vékez a díszleteket tervezte. (Madách Szinház.)

Jenczik Flóra: Énekes madár 2

ESTI HIRLAP, Bp 1973. febr. 9.

Köpeczi Bócz István díszlettervező

Részt vett a Scenographia Hungarica
bemutatásában.

Kristóf Károly: Kulisszák könyve 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1973. jún. 19.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Tetszettek díszletei a prágai közönségnek.

— : Sikert aratott az Énekes madár 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. ápr. 9

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Scenographia Hungarica szerk.-biz.-nak tagja.

— : Válogatott díszletek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 26.

Köpeczi Bócz István

Tamási Áron: az "Énekes madár" c. székely népi játékához tervezett szinpadképeiről Gergely Ágnes: "Micsoda madár" cimmel közölt kritikájában mondja: "a müvész székely háza, kerti diófája, csillagai...Köpeczi Bócz csodái. A diszlet játszik. Az eltólt fal rése, a diófa, az életmentő ágy, szines üvegablakként felragyognak."
Madách Szinház előadása.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 3.
XVII. évf. 9. sz. 13. lap.

Köpeczi Bócz István:

A felszabadulás utáni dinlettenvező generáció tagja.

Köpeczi-Bócz István, dinlettervező

A Hunyadi László margitnigeti előadásához a dinleteket tervezte.

Kristóf Károly: Siker — erőben is

2,

ESTI HIRLAP Bp. 1974. júl. 1

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Lehár operettjéhez a díszleteket tervezte. (Budai Parkszínpad.)

(K.K.): „Várj, várj, szép délibáb...“

Z.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. jul. 6

Köpeczi-Bócz István, díszlettervező

A Hunyadi Lánló díszleteit
tervezte.

J. E.: Operaesték a Margitszigeti Szabadtéri
Színpadon 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 24.

Köpeczi Bócz István, dinletterező

A Madách Kamaraninhás előadásához a dinletehet tervezte.

Morvay István: Elvesett paradicsom 2.

ESTI HIRLAP, Br. 1975. febr. 24.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Az Ibsen-műhöz a díszletehet tervezte.

↓ (Madách Kamaraszínház.)

Barabás Tamás: Hedda Gabler ?

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. dec. 23.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Molnár Ferenc: Egy, kettő, három c. játékához a díszleteket tervezte.

[Molnár G. Péter]: Két egytelvonásos a Madách Kamaraszínházban 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 nov. 6.

Kőpeczi Bóka István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínház előadásához
a díszleteket tervezte.

Koltai Tamás: Elveszett Paradicsom

Y.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. febr. 17.

Köpeczi Bócz István

Hubay Miklós: Álomfejtés c. vigjátékához tervezett diszleteket.
Geszti Pál: "Ami a kedélyesség mögött van" c. kritikája a Madách Kamara Szinház előadásáról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. ápr. 24.
XV. évf. 17. 4. lap.

Köpeczi Bócz István

Vészi Endre: "A hosszu előszoba" c. regényének drámai változatát mutatták be a Madách Szinházban, melyről Létay Vera: „Dobozlakók" cimmel ir kritikákát és kiemeli az előadáshoz tervezett "költői erejü, kitünő diszleteket."

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 29.
XVI. évf. 18. sz. 12. lap.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínházban bemutatott Tamási Áron mű díszleteit és jelmezeit tervezte.

Tamás István: Csalóka szivárvány 7.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 9

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Színház B. Shaw-elő-adásához a díszleteket tervezte.

Koltai Tamás: Brassbound kapitány megtérése

7.

Népszabadság, Bp 1973. dec. 29.

Köpeczi Bócz István, dikletervező

A Madách Színház Shaw-előadásához a dikleteket tervezte.

Barabás Tamás: Brassbound kapitány megtérése 2.

EST! HIRLAP, Bp. 1973. dec. 8.

Köpeczi Bócz István

Illés Béla: "Titkos háboru" c. kritikájában kiemeli a müvész diszletterveit, az azonos c. előadásról.

Irodalmi Ujság, Bp. 1951. ápr. 12.
II. évf. 8. sz. 3. lap.

Köpeczi Bócz István

diszletterveinek kiállitása nyilt meg a Madách szinházban.Kiál itotta Moliere,Goldóni, darabokhoz, az Erkel szinház müsorán lévő Aranykakas és Egy éj Velencében c. darabokhoz készitett szinpadképeit mutatta be

Magyar Hirlap 1969/272/7

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínházban felújították William Gibson darabját. A díszleteket Köpeczi Bócz István tervezte.

Fencsik Flóra: Újra: Libikóka 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. okt. 19.

Kőpeczi Bóza István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínház előadásához a díszleteket tervezte.

Barabás Tamás: G. B. Shaw: Candida 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. szept. 19.

Köpeczi Bóka István, dinlettervező

Shaw darabjához a dinleteket
tervezte. (Madách Kamaraszínház.)

Koltai Tamás. Candida 7

Népszabadság. Bp. 1972. szept. 19.

Köpeczi Bócz István, dinlettervező

G. B. Shaw: Brassbound kapitány megtérése c. darabjához a dinleteket és a jelmezeket tervezte. (Madách Szinház).

(f. f.): Szindarab a Hosszú Weekendből 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 10.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Tamási Áron: Kuchen madarának díszleteit tervezte. (Madách Szinház.)

Taxner Ernő: Szinházi levél Budapestről

347-352

JELENKOR, Pécs, 1973. április XVI/4.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Gyermekszínház előadásához

↓ a díszleteket s a jelmezeket

tervezte.

(norvay): Hamupipőke

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. okt. 14.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Tamári Ákos: Szabóka szórvány ának előadásához tervezte a díszleteket és a jelmezeket.

Taxner Ernő: Szinkári levél Budapestről

434-443.

JELENKOR, Pécs, 1974. május

XVII/5.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Színház Véni-bemutatójához a díszleteket tervezte.

Bernáth László: A hosszú előszoba 2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. ápr. 20.

Köpeczi Bóca István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínházban bemutatott Tennessee Williams-műhöz tervezte a díszleteket.

Molnár G. Péter: Az igazgatóna éjszakája 7.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 12.

Köpeczi-Bócz István, díszlettervező

A Madách Kamaraszínházban bemutatott Tennessee Williams-műhöz a díszleteket tervezte.

Barabás Tamás: Az ignana éjszakája 2.

EST/HIRLAP, Br. 1972. jan. 11.

Köpeczi Bóz István, díszletervező

Vészi drámájához a díszletéket tervezte. (Madách Színház.)

Koltai Tamás: A hosszú előszoba

7.

Népszabadság, Bp. 1972. ápr. 19.

Köpeczi-Bócz István, dinle Hervező

Nagy volt a sikere az Ünekes
madár dinleteinek.

—: Az Ünekes madár Leningrádban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. máj. 13.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Az Énekes madár-hoz készült díszlete nagy sikert aratott.

↓

Koltai Tamás: A Madách Színház Leningrádban 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 15.

Köpeczi Bócz István, grafikus

Négyszínnyomási illusztrációival jelent meg Kéki Béla: Az írás története c. műve.

— : Új Könyvek

2530.

Élet és Tudomány, Bp. 1971. dec. 31. XXVI/53

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Szinház Molnár-felújításához a díszleteket tervezte.

Spiró György: A Hattyú 7.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 31.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

Molnár Ferenc vígjátékához a díszleteket tervezte. (Madách Szinház.)

Fenczik Flóra: A hattyú

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. máj. 30.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Katona József Szinházban a "Minden jó, ha jó a vége" c. Shakespeare előadáshoz tervezett diszleteit a kritika kiemeli.

D.L.: Tiszteletlenség-kutatás a Katona József Szinházban. Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. nov. 3. V. évf. 44. sz. 32-33. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Molière: „Képzelt beteg" c. művének bemutatójához tervezett "...kellemes szinü jelmezeket."
A Petőfi Szinház fenti előadásának jelmezterveiről -a művész munkájával kapcsolatban- egy előbbi számban Nagy Judit beszámolt.

- - - - -

A Madách Kamara Szinházban bemutatott Gibbson: Libikóka c. drámájához tervezett szinpadképeket.

- - - - -

Dalos László: Képzelt beteg c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. okt. 27. V. évf. 43. sz. 20-21. l.

Illés Jenő: Libikóka
Bp. 1961. okt. 27. V. évf. 43. sz. 28-29. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Katona József Szinház Shakespeare előadásához készitett szinpadkép és jelmezterveket.
Mind a jelmezterveket, mint a diszleteket, a kritika kiemeli.

- - - - - - - -

Moliére: "Képzelt beteg"-éhez tervezett -a kritika által kiemelt- jelmezeket.

- - - - - - - -

Sándor Iván: „Minden jó, ha jó a vége."c. kritikája. Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. okt. 6. V. évf. 40. sz. 13-15. l. --- Nagy Judit: A"megátalkodott egoista" Bp. 1961. okt. 13. V.évf.41.sz. 14- 15.l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Az Irodalmi Szinpadon az "Én François Villon" c. darab diszleteit tervezte.

Nagy Judit: Én Francois Villon c.képes riportja Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. julius 7. V. évf. 27. sz. 23-25. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Sarkadi Imre: Elveszett paradicsom c. drámájához tervezett szinpadképeiről a kritika igy nyilatkozik: "...végtelenül nyugalmat árasztó, kitünő diszletében ...nem is lenne otthonos más hangvételü játék." A közlemény mellett szerepel a müvész szinpadképének repr.-ja. /MTI Foto - Bartal felv./

Sándor Iván: Konfliktus, diszlet, szinész c. jegyzetei a darabról.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. junius 9. V. évf. 23. sz. 12-13. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Az Irodalmi Szinpadon bemutatott "Én Francois Villon"-hoz tervezett diszletei "...festői, korhü szinpadképet teremtettek."

- - - - - - -

A Madách Kamaraszinházban Sarkadi Imre: „Elveszett paradicsom"-jához készitett szinpadképe „...éppen kontraszthatásával szolgálja a dráma kifejezését.

- - - - - - -

-ó-: Én Francois Villon.c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. junius 2. V. évf. 22. sz. 8. l. --- Illés Jenő: Elveszett paradicsom. Bp. 1961. junius 2. V. évf. 22. sz. 9-11. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Katona József Szinházban Németh László: A két Bolyai c./előadásához készitett diszletterveket.
drámájának/
A kritika kiemeli a szinpadképet, amely „..stilusos keretet teremtett az előadáshoz komorságával, várszerü falaival..." stb.

Illés Jenő: A két Bolyai c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. ápr. 28. V. évf. 17. sz. 9-11. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Petőfi Szinházban bemutatott Burkhardt "Tüzijáték" c. előadásához tervezi a diszleteket és a jelmezeket.
A szöveg melleti két képen a Tüzijáték két jelmeztervének fényképfelvétele. /Rékai felv./

- - - - - - -

A Madách Szinház kamaraszinházában bemutatott „Mamlock professzor" c.-Friedrich Wolf-drámához tervezett jelmezeket.

- - - - - -

Kis Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. febr. 17.
Film Szinház Muzsika. V. évf. 7. sz. 2. l.
A közlemény cime: A "Tüzijáték" diszlete és zenéje.
Lapzárta. c oldal hiradása. Bp. 1961. ápr. 14. V. évf. 15. sz. 8. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Katona József Szinházban „A Két Bolyai" próbájának beszámolója mellett bemutatja a művész által tervezett szinpadképet, amely Bolyai Farkas szobáját ábrázolja./Fényképfelv./

- - - - - - - -

A Petőfi Szinházban előadott "Tüzijáték" c. darab diszleteit és jelmezeit tervezte. /Burkhard zenéje/

- - - - - - - -

A két Bolyai próbáján.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. márc. 10. V. évf. 10. sz. 20-21. l.
Illés Jenő: Tüzijáték. Bp. 1961. márc. 24. V. évf. 12. sz. 6-7. l.

mdk

Köpeczi Bocz István grafikusművész

plakátjai a kiállításon

Florián László: Magyar plakáttörténeti kiállítás

Magyar Grafika, 1960, 4. évf. 6 sz 438 l

MDK.

Köpeczi Bócz István

illusztrálta kötését tervezte; Bodrogi Tibor: Oceania Művészete c. műnek

Kép a mellékletben. (Díjny.)

(Magyar és Angol nyelvű kiadás)

A Szép Magyar Könyv 1919, Részletes Értékelés Magyar Grafika 1960, 4. évf 2 sz. Melléklet.

MDK

Köpeczi Bócz István

illusztráció

Plakátkiállitás, 1948. M.Szal. képek

EA

MDK

Milánóban kitüntetett iparművészek. Magyar Iparművészet, 1936. 181. l.

MDK

Köpeczi Bócz István, diszlet- és jelmeztervező

Uttörő barátság /Uttörő Szinh./

Szinház és Mozi. 1951. nov. 2-8. 44. sz.

M.D.K

KÖPECZI BÓCZ István

Az előadás díszlete és jelmezei

Gábor István: Budai Kaland
új magyar daljáték a Fővárosi Ope-
rettszínházban

Magyar Nemzet 1962. május 30. 4. e.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező
jelmeztervező 7 Dh

Az Operettszínházban bemutatott Vincze Ottó daljátéknak díszleteit és jelmezeit tervezte.

Brener János: Budai Kaland 8. l

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. jún. 2.

milk

Köpeczi Bócz István és Würtz-Ádám
illusztrálták

az első magyar gyermek-enciklopédiát.

/. Mora Ferenc Könyvkiadó őszi és téli kiadványai.
Népszavelés 1960 10. sz 28. l

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Vlagyimir Mihajlov és Lev Szamoljov: "Titkos háboru" c. szinmüvének diszleteit tervezte.
A darabot a Magyar Szinház mutatta be.

Szinház és Mozi. Bp. 1951. márc. 30-ápr. 5.
IV. évf. 13. sz. 8. l.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Szinpadkép repr. az Uttörő Szinházban bemutatott Ludas Matyi c. előadásból.
Fazekas Mihály nyomán irta szindarabra Móricz Zsigmond.

Szinház és Mozi. Bp. 1951. dec. 14-20. IV. évf. 50. sz. 9. lap.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Az Uttörő Szinházban müsoron szereplő -Szergej Mihalkov:- "A vörös nyakkendő" c. előadás diszleteit és ruháit tervezte.

- - -

Fazekas Mihály nyomán Móricz Zsigmond: "Ludas Matyi"-ja előadásához, ugyancsak az Uttörő Szinház részére készitett terveket.

- - -

Szinház és Mozi. Bp. 1951. nov. 2-8./IV. évf./44. sz. 10.1
Bp. 1951. nov. 30.-dec. 6. IV. évf. 48. sz. 12. 1.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Gergely Márta: „Uttörő barátság" c./előadásához készitett diszlet és ruhaterveket.
Uttörő Szinház előadása.

Szinház és Mozi. Bp. 1951. szept 14-20. IV. évf. 37. sz. 11. lap.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Fővárosi Operettszinház bemutató előadásához készitett jelmezterveket.
Offenbach: Orfeusz c. darabját mutatják be.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. febr. 29- márc. 6.
V. évf. 9. sz. 14. l.

MDK

Köpeczi Bócz István

Állatkert

Csendháboritó

Bábszinház

II. Plakátkiáll. 1956. N. Szal. 16. 1.

MDK

Köpeczi Bócz István

Cyrano, 25o

Caesar és Cleopatra

Képzelt beteg

II. Plakátkiáll. 1956. N. Szal. 16. l.

MDK

Köpeczi-Boócz István

Aradi N: A II. M. Plakátművészeti kiáll. Szabad Művészet, 1956, 5.sz. 225. l. képpel

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Tóth Eszter és Török Sán dor: "Hübele Balázs" c. gyermekmüsor diszleteit tervezte.
Zenéjét szerezte: Somló Sándor.
Fővárosi Operett Szinház előadása.

Szinház és Mozi./1953./ január 2-8. VI. évf. 1. sz.
20. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Gáli József mesejátékának, az "Erős János" c. előadásnak szinpadképeit mutatja be a lap Gombos László kritikája mellett:
Erős János /Jelmezben/
Jelenet a mesejátékból
" "
Erdőország népe a békét építi.
Mind a négy kép mutatja a diszleteket és a jelmezeket is.

Gombos László: Erős János
Szinház és Mozi. Bp. 1951. febr. 11. IV. évf. 6. sz. 11-13. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

"Erős János" c. Gáli József-mesejátéka szinpadképeit, valamint kosztümjeit igen komoly méltatásban részesiti a kritika. A szöveg melletti képek a mesejáték szinpadképeinek és a kosztümjeinek egy részét ábrázolják:
"Erdőország békés népe"
"Nyuszi posta..."
"Fagyvilág népe..."
"Erdőszépe... és Erős János."

Gombos László: Erős János c. kritikája
Szinház és Mozi. Bp. 1951. febr. 4. IV. évf.
5. sz. 5-7. l.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

A Magyar Néphadsereg Szinházában bemutatott "Dandin György" c. Moliere-vigjáték diszleteit tervezte.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. nov. 21-27. V. évf. 47. sz. 11. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Shakespeare: „Vizkereszt" -jének az Ifjusági Kamaraszinházban szinre kerülő előadásához tervezett szinpadképeiből és jelmezeiből mutat be a lap két rajz repr.-t: Böffen Tóbiás figurája
Az uj "Vizkereszt" egyik diszlete.

Vizkereszt c. interju.
Szinház és Mozi. Bp. 1954. május 28. VII. évf. 22. sz. 5. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Az Ifjusági Szinház Kamara Szinházának bemutató előadásához, Moliere: "Szeleburdi" c. vigjátékához tervezett szinpadképeket és jelmezeket.

Szinház és Mozi. Bp. 1953. dec. 18-24. VI. évf. 51. sz. 14. lap.

MDK

Köpeczi Bócz István

Dom Carlos

Három szegény szabólegény

II. Plakátkiáll. 1956. N. Szal. 16. l.

M. D. K

KOPECZI BÓCZ István grafikus

Az előadás díszlete.

B. L. Farsang Corvagiale-bemutató a
kadách. Szín-házban

Magyar Nemzet 1962. május 22. 4. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A miskolci Nemzeti Szinház "Lysistraté" előadásához "a gazdag kiállitásu diszleteket és jelmezeket tervezte."

/lux/:A miskolci Lysistraté c. kritikája. Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. febr. 20. III. évf. 8. sz. 30. l.

MDK.

Köpeczi Bocz István

grafikus, tervező.

illusztrációja: Moby Dick képe.

35. kép. Melléklet

34. " „ízléses zárórajz ellelyezés."

Artner Tivadar: Az illusztrálás művészetéről

Magyar Grafika 1958 II évf Melléklet 34, 35 kép.

57.

Köpeczi Bócz István, grafikus Tok

Remek kereskedelmi plakáttal szerepel a IV. Magy. Plakátkiállításon a Műcsarnokban.

Péter Imre: Mai plakátművészetünk a mérlegen 7. f

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. jan. 7.

Kökecsai Bócz István, grafikus MDk.

A Föld s' lakói című kötetet.
illusztrálta.

Új könyvek
R. J.: A Föld és lakói 8. l

NÉPSZABADSÁG Bp. 1961. dec. 23.

MDK

Köpeczi Bócz István

Tanári kinevezések az Iparmüvészeti Főiskolán
1948.II.25.

M.D.K.

KOPECZI BÓCZ István grafikus

Az előadás szinpadképei

Tamás István: Ilomohóra

Illés Endre vigjátéka a Madách Kamaraszínházában

Magyar Nemzet 1961. december 14. 4. e.

M.D.K.

Köpeczi-Bócz István

Eduardo de Filippo: Milliomos Nápoly c.-a Madách Kamaraszinházban bemutatott-darabjához készitett a kritika által elismert szinpadképeket.

Antal Gábor: Milliomos Nápoly. c kritikája Film Szinház Muzsika. Bp. 1957. okt.11. I. évf. 22. sz. 4. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinház "Lomb ezredes mennybe enetele" c. előadásához tervezett szinpadképeket, melyekről a kritika megjegyzi: "mértéktartóan stilizált diszletei jó keretet képeztek az előadáshoz."

Illés Jenő : Lomb ezredes mennybemenetele c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. május 30. II. évf. 22. sz. 6-7.l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Diszlet és jelmeztervező a Madách Szinházban.
Rövid riport keretében beszél munkájáról. Tervez jelmezt, diszletet, plakátot.
Fényképfelvételen rajtáblája előtt ül rajzai között /Rékai felv/

A Mádách Szinház életéből c. rovatban: A diszlet és jelmeztervező mondja: cimmel szerepel.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. juli. 3. III. évf. 27. sz. 19. l.

KÖPECZI BÓCZ István M.D.K.
grafikus

Díszlet: Shakespeare: Minden jó, ha jó a vége c. vígjátéraha (Madách Szintház)

Gy. A.: „Korhű" vagy „korszerű"?
Beszélgetés a szinpadi tervezésről K. Bócz Istvánnal
Magyar Nemzet, 1961. november 14. 4. l.

8.

M.D.K.

Köpeczi-Boócz István

Szép Ernő "Vőlegény" c. darabjához készitett diszletterveket.
Szövegközötti fényképen Both Béla szinigazgató és Vámos László rendező nézi a darab diszlettervét.

Indul a szezon c. rovat Madách Szinház c. beszámoló.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. szept. 2. IV. évf. 36. sz. 5. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinház diszlettervezője. Nem rég érkezett haza Kinából és Olaszországból. Tanulmányuton volt. Sok vázlattal és rajzzal tért vissza, amelyeket diszlettervezéseinél kiván felhasználni.
Az interju keretében két rajzot mutat be:
1. Vittorio Gassmann szinháza a Villa Borgheseben.
2. Csodálatos szinpadi világitás a Pantheonban

Illés Jenő: A szinpadon ábrázolt világot a valóságban is látni kell. c. interju-
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. okt. 21. IV. évf. 43. sz. 14-15. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

Madách Szinház "Vőlegény" c. előadásához tervezett diszleteket. "...szinpadképe, Mialkovszky Erzsébet jelmezei a kort és a környezetet kitünően jellemezték."- irja a kritika.

Illés Jenő: Madách Szinház: Vőlegény c. kritikája Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. nov. 11. IV. évf. 46. sz. 7. l.

Köpeczi Bócz István grafikus M.D.K.

az előadás jelmezei

Mátrai- Betegh Béla: Képzelt beteg Moliére bohozata a Petőfi Szinházban

Magyar Nemzet 1961. október 29. 9.1.

A.D-4

KÖPECZI BÓCZ István grafikus és díszlettervező

(1919-

Művészettörténeti Á B C Bp. 1961. 104/4 552. l.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

"Tamás bátya kunyhója" c. szindarab jelmezeit tervezte.
A Beecher-Stowe regényéből Alexandra Brustein által dramatizált drámát az Uttörő Szinház adta elő.

P.M. Pesti Müsor
Szinház és Mozi. Bp. 1950. jan. 15. III. évf.
2. sz. 63. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A "Csodák országá"-ban jelmeztervei is kiállitásra kerültek többek között a Magyar Szinház-és Filmművészeti Szövetség szcenikai szakosztálya által -a Művészeti Szövetségek Házának termeiben- rendezett kiállitáson, ahol a felszabadulás óta bemutatott szovjet és orosz klasszikus művekhez készitett szinpadképeket és jelmezterveket sorakoztatták fel.

Szinpadművészeti Kiállitás
Szinház és Mozi. Bp. 1950. febr. 26. III. évf. 8. sz. 43. l.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Az Uttörő Szinház diszlettervezője Fehér Klára "Becsület" c. szindarabjához öt képből álló szinpadképet tervezett.

H i r e k c. rovat
Szinház és Mozi. Bp. 1950. ápr. 9. III évf. 14. sz. 44. l.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

A Vidám Szinházban bemutatásra kerülő"Gömböc urfi" c. zenés játék jelmezeit tervezte.

- - - - -

Az Uttörő Szinházban bemutatott "Csodák országa" c mesejáték kosztümjeit tervezte.

- - - - -

H i r e k c. rovat.
Szinház és Mozi, Bp. 1949. nov. 11. II. évf. 45. sz. 39. l.
P.M. Pesti Müsor c. rovat. Bp. 1949. dec. 25. II. évf. 51. sz. 65. l.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Dihovicsnij és Szlobodszkoj: De nehéz a feltámadás c. szatirikus komédiájához tervezett díszletei "stílusos keretét képezték az előadásnak."
/Madách Kamara Szinház/

I.J.: De nehéz a feltámadás c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. ápr. 29. IV. évf. 18. sz. 21. l.

Köpeczi Bócz István, díszlet- és jelmeztervező MDK

A Madách Színház Kamaraszínházának Gibson előadásához a színpadképet és a jelmezeket tervezte.

M. G. P.: Libikóka 9.e

NÉPSZABADSÁG, 1961. nov. 3.

le. D. K.

Köpeczi-Bócz István grafikus

az előadás jelmezei és diszlete

Mátrai-Betegh Béla: Minden jó, ha jó a vége
Shakespeare vigjátéka a Katona József Színházban
Magyar Nemzet 1961. október 5. 4.1.

MDK

Köpeczi-Boócz István

Dutka M: Plakátkiáll. az Ernst Muz.ban. Magyar Nemzet, 1953. szept. 19. 5.l.

Mdk.

Köpeczi Bócz István és Ákos Károlyné

Közösen

illusztrálták: Ákos Károly: Ismeretlen
Világ: Az Ember e. művet.

Dicséret.

Magyar Grafika, 1963. 2.11.20.l

Köpeczi-Bócz István M.D.K.

Az előadás diszletei.

Sós Endre: Csehov 3 egyfelvonásosa a Madách Szinház Tamaraszinházában

Magyar Nemzet 1963. május 22. 4.l.

MDK

Köpeczi-Bócz István

Moliére:Az urhatnám polgár. Ifjusági Szinház c.plakát repr.

Plakátművészeti Kiállitás Ernst Muzeum 1953. Kat.

Köpeczi Boócz István grafikus M Dk

Würtz Ádámmal együtt A mi világunk második kötetét: A föld és lakói-t illusztrálta.

Dr. Tóth Béla: A föld és lakói 32.

A KÖNYV, BP. 1961

2, március III/3.

Köpeczi - Bócz István, díszlettervező MDh

A Madách Színház Kamaraszínházában bemutatott Csehov-egyfelvonásosok díszleteit tervezte.

Létay Vera: Leánykérés, Medve, Jubileum 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. máj. 31.

Köpeczi-Bócz István, díszlettervező 7 D 4

William Gibson színjátékához a díszleteket tervezte. (Madách Kamaraszínház.)

A. G.: Lilikóka 2.

ESTI HIRLAP

Sp. 1961. nov. 11.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Ákos Károly: „Ismeretlen világ: Az ember"c. müvét illusztrálta Ákos Károlyné müvésztársával együtt. /Móra kiadása/

Könyvek között c. rovatban /-u/: Ákos Károly kezdetü ismertetés.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. dec. 7. VI. évf. 49. sz. 44. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Brecht: Svejk a második világháborubán c. darabjához tervezett szinpadképeit a kritika kiemeli. A Madách Szinház bemutató előadása.

Sándor Iván: S V E J K c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. dec. 7. VI. évf. 49. sz. 10-12. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Petur László: Ikarus szárnyán c. müvét illusztrálta.
/Móra kiadó/

Könyvek között c.rovatban /-u/:Petur László kezdetü ismertetése.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. nov. 23. VI. évf. 47. sz. 44. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Olaszországi utjáról számol be s illusztrálja a beszámolót.
Két rajz: Velencei látkép
Goldoni szobra

Köpeczi Boócz István: Minden szinház... c. Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. juli. 6. VI. 27. sz.18-19. lap

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

A közelmultban megvalósitott diszlet és jelmeztervekből kiállitást rendeztek a Madách Szinház előcsarnokában. Az erre vonatkozó beszámoló emliti meg a művész nevét, mint követendő példát, de azt nem mondja, hogy művei szerepelnek-e a kiállitáson.

Illés Jenő: Diszlet és Szinpad c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. juni 22. VI. évf. 25. sz. 34-35. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

A Madách Szinházban Caragiale: "Farsang" c. darabjának előadásához tervezett diszleteket.

Lapzárta után mutatják be c. rovat
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. május 11. VI. évf. 19. sz. 5. lap.

M.D.K.

Köpeczi Boócz István

Vincze Ottó: "Budai kaland" c. daljátékához tervezett diszleteket és jelmezeket.
/A darab szövegirói:Barabás Tibor és Semsey Jenő/
Fővárosi Operett Szinház előadása.

- - -

Egy későbbi szám "Szombat" cimmel ujra megemliti a müvész terveit. 1962. márc. 30. VI. évf. 13. sz. 2. lapján. Ezenkivül szerepel a 21. számban a 18-20. lapon./1962. május 25./

- - -

Tarka krónika c. rovat hiradása
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. márc. 16. VI. évf. 11. sz. 38. lap.

MDK

Köpeczi-Boócz István

Kalló Ferenc: Itt a piros - hol a piros?
c. könyv illusztrációi.

Magyar Kulturszemle, 1940. 12.sz. 300.o.

MDK

Köpeczi Bócz István IV.éves ötvös

munkája.Repr.XLIV.old.

Iparmüvészeti Iskola Évkönyve 1880-1941.
Bp.1942.

KÖPECZI Bócz István M.D.K.

Az előadás szipadképe

Mátrai -Betegh Béla: Változnakaz idők. Gyárfás Miklós vigjátéka a Madách Kamarában

Magyar N emzet 1963. január 6. 9.1.

KÖPECZI BÓCZ István grafikus M.D.K.

A jégrevü jelmezei

/ zsolt/ Uj revü a Jégszinházban

Magyar Nemzet 1963. január 18. 6.1.

Köpeczy Bóca István, jelmeztervező

a Petőfi Színházban bemutatott Molière darabhoz a jelmezeket tervezte.

Bessi Tamás: Képzelt beteg 2.

ESTI HIRLAP bp. 1961. nov. 1.

MDk

Köpeczi = Boócz István, díszlettervező
[Bócz]
Szellemes díszleteket tervezett a
„Minden jó, ha jó a vége" c.
Shakespeare vígjátékhoz.

(dervi): Heléna szerelme 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1961. szept. 27.

Köpeczi Boócz István, grafikus MDk

A szaguldó kerék c. kötet borítója. Repr.

(parczer): Mitől véd a védőborító

12-13

A KÖNYV, BP. 1961, [illegible], augusztus I. év/8. a

mdk

Köpeczi Bocz István

illusztrálta: Petur László
Skarusz szárnyain e. könyvét.

Ország Világ. 1963 6 sz 15. l

Köpeczi Bócz István MDK

A rendező és díszlettervező együttműködésével jött létre Upor Tibor, Varga Mátyás, Köpeczi Bócz István, Cselényi József/Biedermann/ jónéhány stilusos díszlete.

Illés Jenő: Díszlet és Színpad.

FILM, Színház, Muzsika. 1962 jun. 22.
34-35.l.

Vőpeczi Bócz István

Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Tanuszó Gábor: Átszállóhely: Athén

Élet és Irodalom, 1961 okt 7 – 9 l.

M.G.M

MDK

Köpeczi Bócz István

Dulska asszony
erkölcse 1955 plakat Műv.t.

Képzőművészetünk tíz éve. Kűcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke. 23.1.

MDA

Köpeczi Bócz Istvan

Az úrhatnam polgar 1952 plakat Műv.t.
Gömböc úr 1949 plakat Műv.t.
Tévedések vigjátéka 1954 plakat Műv.t.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiallitott művek jegyzéke. 22.l.

MDK

KÖpeczi Bócz Istvan

Az eltüsszentett biro-
dalom 1953 plakat Műv.tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 21.l.

MDK

Köpeczi Bócz Istvan

Liliomfi 1953 plakat Műv.t.
Allami Bábszinhaz 1950 plakat Műv.t.
Légy jó mindhalalig 1950 plakat " "

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott Művek jegyzéke. 21.1.

MDK

Köpeczi-Boócz István

3oo pengős IV. dijat nyert

Kiosztották a főváros grafikai és zenei pályadijait. Magyarország 1943. jun. 15.

Köpeczi Bócz István [díszlettervező] MDh

A díszleteket tervezte Brecht szinművének előadásához. (Madách Szinház.)

Molnár G. Péter: Svejk a második világháborúban 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. dec. 6.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDk

az „Én, François Villon" c. műsor díszleteit tervezte.

A. G.: Villon-műsor az Irodalmi Szinpadon 2. l.

ESTI HIRLAP

, bp. 1961. máj. 24.

MDK

Köpeczi-Bócz István

"Az Urhatnám Polgár" c. plakát repr.

Plakátművészeti kiáll.1953.kat.

Köpeczi Bovócz István, „díszlettervező" jelmeztervező MDK

A Tüzijáték díszleteit s ruhait tervezte. (Petőfi Színház)

Bernáth László: Tüzijáték 2.

ESTI HIRLAP (Bp. 1961. márc. 25.

M.D.K.

KÖPECZI-BOÓCZ István grafikus

Tengerjáró hajó, szalon mennyezet dekorativ dísze

Kaesz Gyula: Lengyel Tengerjáró hajó belső építészeti kialakítása

Magyar Építőművészet 1957. (VI.) 3-4.

81-C.

Köpeczi-Bócz István, grafikus 7 Oh

Ákos István: Ismeretlen világ: az állatok c. könyvét illusztrálta.

Dr. K. f.: Új könyvek 8. l.

Népszabadság, 1961. jan. 7.

M. D. K.

KÖPECZI BÓCZ István grafikus

Részvétel a kiállításon

Dutka Mária: Magyar Plakátlör-
ténesi Kiállítás a Műcsarnokban

Magyar Nemzet. 1960. (XVI.) 265. sz. 8. l.
nov. 7.

MDK

Köpeczi Bócz István, ötv.zom.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

M e g h i v

a Művészettörténeti Dokument
kötete szakmai vitájára.
A vitát 1961. január 25-én,
Klub földszinti helyiségében
Megjelenésére és hozzászólás

M. D. U.

KÖPECZI BÓCZ István grafikus

Diszletek és jelmezek az előadás-

hoz

Mátrai-Betegh Béla: Füsijáték

Charell, Arnstein és Burkhard operett-

je a Petőfi Szinházban

Magyar Nemzet 1961. márc. 22. 4. l.

Köpeczi Boócz István, jelmeztervező. MDK

Friedrich Wolf: Mamlock professzor című darab jelmezeit készítette.

—: A Mamlock professzor bemutatója előtt a Madách Színházban 8.1

NÉPSZABADSÁG 1961. évf. 11.

09

Köpeczi Bócz István MDK

Repr.:

"Dulszka asszony erkölcse" 1956

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

51. képp.

Köpeczi Boócz István, grafikus D Oh

Színes rajzai díszítik
Rónaszegi Miklós könyvét.

Gertői Oszkár: Rónaszegi Miklós: 41. e
A sánta bölény

Könyvbarát, Bn. 1959. január IX/1.

MDK.

Köpeczi Bócz István (díszlettervező)

díszleteivel mutatta be (a Szegedi Nemzeti Színház) Paul Burkhard Tűzijáték c. darabját.

B. D.: Tűzijáték

Tiszatáj, Szeged, 1960. november. 7. l.

MDK

Köpeczi Bócz István

Az Iparművészeti Iskola grafikai osztályát elvégezve átment festőnövendéknek a Képzőművészeti Főiskolára. Tanulmányait 1945-ben fejezi be.

Alábbi "beszélgetésében" főleg a magyar plakátművészet problémáiról, majd a könyvillusztrációkról és a szinpad meg a film képzőművészeti feladatairól szól.

ROZGONYI IVÁN: Beszélgetés Köpeczi Bócz Istvánnal 1956.

Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 207-213.

Köpeczi Bócz István, [jelmeztervező - díszlettervező] M Dk

Paul Burkhard: Tüzijáték c. „egész estét betöltő" sanzonjához a díszleteket [?] és jelmezeket tervezte.

—: Ifír

10. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. márc. 18.

Köpeczi-Bócz István, grafikus

M 04

Korhű, szép illusztrációkat
kérített a könyvhöz.

Cs. G.: Hermann Melville: Moby Dick

[МОБУ]

429-430

VIII/9.

KÖNYVBARÁT, bp. 1958. szeptember

MOK

Bóca István, Köpeczi

l.: Köpeczi Bóca István

Tiszatáj, Szeged, 1960. november. 7. l.

K. BOÓCZ Ztrán

Köpeczi

(nemzeti): Kiállítása 2, K. Boócz J. kiállítása a Fényes A. Kremben

Művelt Nép 1955 VI évf. 18 sz. május 1. 2 old.

MDK

Bócz István, Köpeczi

l.: Köpeczi Bócz István

Ország-Világ, Bp. 1961. 13. sz.
(19. l.)

M. P. K.

KÖPECZI BÓCZ István

Jelmez az előadáshoz

Tamás István: Hamlock professzor Fridrich Wolff drámája a hadách kiszkásban

Magyar Nemzet 1961. ápr. 21. 4. l.

Köpeczi Bócz István, grafikus D ok

Ákos Károly Könyvét
illusztrálta.
5 kép : Repr.

V. T.: Ismeretlen világ: az állatok
(Ákos Károly Könyve) 20. l

Család és Iskola, Bp. 1960. november XI/11.

K. Bócz István, grafikus 7 Dk

A Kis Zenei Könyvtár köteteinek kötéstervét készítette.

– S: A Kis Zenei Könyvtár első négy kötete 141.e

KÖNYVBARÁT, Bp. 1959. március IX/3.

MDK

Köpeczi Bócz István | díszletter-
vező |

Ő tervezte a díszleteket és a jel-
mezeket Paul Burkhard: Tűzijá-
ték c. vígjátékának a Petőfi Szín-
házban történt bemutatásához.

Lenkei Lajos: Tűzijáték. Bemutató
a Petőfi Színházban.
Ország-Világ, Bp. 1961. 13. sz. (19. l.)

Köpeczi Bócz István / 1919/

"Hélabda" 1949

"Gömböc ur" 1949

"Értünk harcoltak" 1950.

"Ludas Matyi" filmplakát. 1951

"Az urhatnám polgár" szinházi plakát. 1951.

"Forster ezredes" szinházi plakát. 1952.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
30.l.

MIK

Köpeczi Bócz István

"Milliomos Nápoly" 1957.

"Bakaruhában" filmplakát. 1958.

"Égi madár. 1958.

Magyar Plakát-Történeti Kiállítás. Bp. 1960.

30.l.

MDK

Köpeczi Bócz István / 1919- /

"A kapitány és hőse" 1957.

"Courage Mama" szinházi plakát/ 1957.

"Anna Frank naplója" szinházi plakát. 1957.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

30.1.

MDK

Köpeczi Bócz István / 1919- /

"Hannibál tanár ur" filmplakát. 1956

"Körhinta" filmplakát. 1956

"Nemzetközi Gyermeknap" 1957.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

30.l.

MDK

Köpeczi Bócz István / 1919- /

"Tévedések Vigjátéka " é.n.

" Kinai Cirkusz" é.n.

"Erős János" é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

30.1.

Köpeczi Bócz István

"Páncélvonat" 1953.

"Liliomfi" filmplakát. 1953.

"Vizkereszt" szinházi plakát. 1953.

"Az eltüsszentett birodalom " é.n.

"Dulszka asszony erkölcse" szinházi plakát. 1955

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
30.1.

M. D. K.

KÖPECZI BÓCZ István grafikus

Az előadás diszlete

Mátrai Betegh Béla: A két Bolyai

Németh László drámája a Katona József Szinházban

Magyar Nemzet 1961. máj. 9. 4. l.

M. D. K

KÖPECZI BÓCZ István gratitus

Diszletek az előadástvz

Mátrai Bétegh Béla: Elveszett paradi-
csom Sarkadi Imre szín műve a kadách
kamara szinhaiban
Magyar Nemzet 1961. máj. 28. 9. l.

Köpeczi Boócz István, grafikus 7 Ok

A kötet egyik illusztrátora.

Gertői Oszkár: A mi világunk 51.c

A Könyvtáros,

[KÖNYVBARÁT] } Bp. 1961. január XI/1.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező 17 oh
jelmeztervező

A Katona József Szinház ~~[illegible]~~ Shakespeare-bemutatójára a díszleteket és jelmezeket tervezte.

Molnár G. Péter: Minden jó, ha jó a vége 8.1

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1961. okt. 5.

Köpeczi Bócz István, grafikus

A Szovjetszkaja Kultura elismerésével írt többek között Köpeczi Bócz István politikai plakátjairól.

—: Szovjet lap a moszkvai magyar plakát-kiállításról 9. l

Népszabadság, Bp. 1960. október 14.

Rónay Mária

Köpeczi-Bocz István: Illusztráció /Kisgyerek gyertyával megy fel a lépcsőn/

SZABAD MŰVÉSZET

1948.ápr.4.sz. 154.l.

/Székely Z.: Kiállitások./

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MOK

A Madách Kamara Színházban előadott Szép Ernő darab díszleteit tervezte.

Kemény György: Szép Ernő: Völegény 8.1

Nép szabadság, Bp. 1960. nov. 17.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező Mok

A Madách Kamaraszínházban egy estén előadott két Molière darabnak, a Tudós nőknek és a Scapin furfangjainak díszleteit tervezte.

Kemény György: Molière: Tudós nők, Scapin furfangjai

Népszabadság, bp. 1959. okt. 8. 8. l

Köpeczi Bócz István, díszlettervező Mok

A Madách Színházban előadott Csendháborító
című játék díszleteit s jelmezeit tervezte.

Kemény György: Szolovjov = Vitkovics: Csendháborító

Népszabadság, Sp. 1959. jún. 26. 8. l

MDK

Köpeczi Bóocz István festőm.

Ravatal, festm.

Kihirdették az Árpádházi B.Margit... Magyarország
1942. szept. 3o.

M. P. K.

KÖPECZI BOÓCZ István grafikus

Szinpadrép Dihovicsnyj - Szlobodszkoj:

„De nehéz a feltámadás" c. vigjátéká

hoz

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 98. sz. 4. e.

Tamás István: De nehéz a feltámadás

Köpeczi-Bócz

MTI

Tanítója volt a főiskolán Kondor Lajos grafikusnak.

Hárs György: Akikkel most ismerkedünk

Népszabadság. Bp. 1960. máj. 19.

8. l

MDK

Köpeczy Boózz István,festö

a pályázaton a harmadik dij nyertese.

/T.D./:Magyar müvészek olasztárgyu képei. Enit-dij. Kiállitás a Nemzeti Szalonban. 1943. Esti Ujság. 1943. IV.2o. 2.1.

MDK

Köpeczy-Boócz István, festö

pályamüvét a bizottság megvásárolta .

Az Árpádházi-Boldog Margit kép-pályázat eredménye.
Reti Ujság, 1942.XI.1. 4.1.

MDK

Köpeczi Boócz István festőm.

Ravatal, festm.

Kihirdették az Árpádházi B.Margit müv.pályázat eredményét. esti Magyarország, 1942.szept.3o. 6 l.

Köpeczi-Bocz István, díszlettervező MDK

Yves Jamiaque Tengeri malacok c. művéhez a díszleteket tervezte.

(Katona József Színház.)

Hegedűs Tibor: Egy kilakoltatás tragikomédiája 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1964. nov. 28.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MDK

A Madách Színház Gorkij-Jelújításához a díszleteket tervezte.

(f.f.): Újra: Kispolgárok 2

ESTI HIRLAP Bp. 1964. nov. 2

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MD4

Réntvesz a prágai színházi konferencián. (Okt. 21-30.)

9

— : kulturális hírek

NÉPSZABADSÁG, Bp 1965. okt. 22

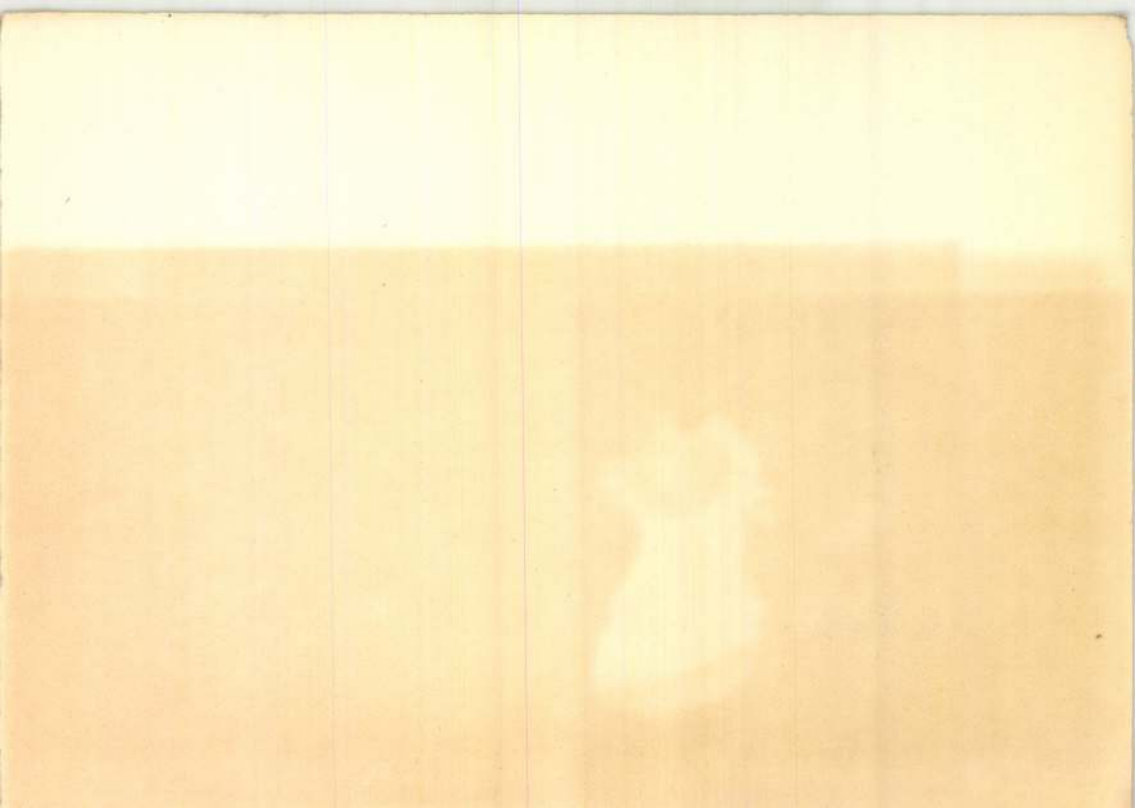

Köpeczi Bócz István, jelmeztervező MDh

A Madách Színházban bemutatott Shakespeare színmühöz a jelmezeket tervezte.

Molnár G. Péter: Téli rege 8

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. dec. 31.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező MBH

A Madách Színház Kamaraszínházában bemutatott Krasna-műhöz a díszleteket tervezte.

– Egy vasárnap New Yorkban 2

ESTI HIRLAP Dp. 1964. okt. 21.

MDH

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

A Madách Színház Kamara színházában bemutatott Marcel Achard vígjátékhoz a díszleteket tervezte.

Dersi Tamás: A bolond lány 2

ESTI HIRLAP Bp. 1964. szept 21.

Köpeczi Bóócz István, díszletterező MDK

Marcel Achard: A bolond lány c. vígjátékához a díszleteket tervezte. (Madách Kamaraszínház)

Fenczik Flóra: Bolond-e a bolond lány?

2

ESTI HIRLAP. Bp. 1964. szept. 7.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István diszlet és jelmeztervező

Demeter Imre:"Ex" c. kritikájában a Madách Szinházban bemutatott Szerb Antal vigjáték jelmezeiről és diszleteiről igy ir: "fintoros diszleteivel és groteszkül valószerü jelmezeivel - kitünő teret ad a vibrálóan pergő kamarajátéknak."

Fényképfelvételek a szereplőkről jelmezeikben és a diszletek képének egyrésze.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. május 14.
IX. évf. 2o. sz. 4-5. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A MÉMOSZ székházában rendezte meg az elmult hus
év szinpadképeinek kiállitását a Szinházmüvésze
ti Szövetség Rajkay György, Köpeczi Bócz Istvá
-szinpadképeikis szerepelnek a kiállitáson- és
Jánosa Lajos irányitásával.

A "Scapin furfangjai" szinpadképét Köpeczi
Bócz István tervezte, melyet fényképfelvételen
bemutat a lap.

~~N.J.: Egy kiállitás képei c.~~
N.J.: Egy kiállitás képei c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. juni.11. IX.
évf. 24. sz. 13. lap

M.D.K.

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinházban bemutatásra kerülő Jókai /müvéhez, a "Bolondok grófja" c. előadáshoz tervezett dis leteket és jelmezeket.

"Aktuális" c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. julius 16.
IX. évf. 29. sz. 22. lap

M.D.K.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinházban bemutatott, Garcia Lorca: Yerma c. drámájához tervezett jelmezeit kiemeli Demeter Imre: "Yerma" c. kritikájában. Két fényképfelvételen mutatja be a lap a művész kosztümjeiben szereplő szinművészeket.

- - -

Németh László: Mathiász panzió c. darabjának diszletterveit készitette. Madách Kamara Szinház bemutató előadása.

- - -

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. febr. 19. IX. évf. 8. sz. 5-6. lap
8-9. "

M. D. K.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinházban Gorkij: „Kispolgárok" drámáját próbálják.
Az előadás diszleteit tervezi a művész. – adja hírül az „Aktuális" c. rovat.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1964. okt. 23.
VIII. évf. 43. sz. 20. lap.

M. Z. K.

Köpeczi Bócz István

Yves Jamiaque: „Tengeri malacok" c. vigjátékának – a Katona József Szinkárban rendezett – előadásáron terveszett diuletehet és jelmezeket.

—·—

Illés Jenő: „Tengeri malacok" ei mmel ir kritikát a darabról s igen magasra áiteszi a művész diuleteit és jelmezeit eg hésőbbi (alanti) námba

—·—

Az „Aktuális" c. rovat kiradása.
Film Szinkár Muzsika, Bp. 1964. okt. 30.
VIII. évf. 44. sz. 20. lap.
49. " 13. "

M. D. K.

Köpeczi Bócz István

„Kitűnő, kifejező" jelmezeit dicséri Sándor Iván az „Ahogy Tetszik" c. kritikájában (melyeket) a Madách Szinházban bemutatott Shakespeare vigjátékhoz tervezett.

Film Szinhár Muzsika, Bp. 1964. juni 5. VIII. cóf. 23. n. 4-5. lap.

M. D. K.

Köpeczi Bócz István

Norman Krasna: „Egy vasárnap New-Yorkban" c. darabjának a Madách Kamaraninkában bemutatott előadására tervezett szinpadképeit a kritika igen nagy elismeréssel méltatja.

Geszti Pál: „Egy vasárnap New-Yorkban" c. Film Szinhás Muzsika, Bp. 1964. nov. 6. VIII. évf. 45. sz. 8. lap.

MDh

Köpeczi-Bocz István, díszletkervező

Helyet kapott a Párizsban megjelent „Le decor de theatre dans le monde depuis 1950." c. műben.

– drás: Díszletek világversenye 2

ESTI HIRLAP, bp. 1964. szept. 3.

Köpeczi Bócz István M.N.K.

Az előadás jelemezei

Szombathelyi Ervin: Yerma
Garcia Lorca drámája a Madách Szinházban

Népszava 1965. febr. 23.

Köpeczi Bócz István M.I.K.

Szinházi plakátok
Plakátokat tervez

" Tévedések vigjátéka" repr.

Irodalom: Az elmunlt 20 év plakáttermén Magyar Művészet 1965. febr.

Köpeczi Bócz István

Benedek Elek: "Katalin c. ifjusági regényéből irt forgató könyvet, készitette hozzá a diszleteket és rajzolta a maszkokat. A filmet Holly-woodban is bemutatták a müvész diszleteivel és maszkjaival.

A lap hozza a szereplők maszkjait, ahogy a müvész a filmhez megrajzolta: "Szentpáli Gábor","A szinházigazgató", "özv. Boronkay Gáspárné",„Baróthy Kálmán" és Baróthy Bélint" képeit, valamint a müvész arcképét.

Repr.-ók. Délibáb, Bp. 1936. jan. 11. X. évf. 3. sz. 76. lap.

Köpeczi Bócz István

A művészhipviselli napjaink
nemhai törekvéselt a Prágai
Quadriennalen.

Belitska-Scholz Hedvig: P Q'75
Müvészet, 1976. julius - 22.oldal.

Köpeczi Bócz István

A Madách Szinház előadásában Molnár Ferenc:
A hattyu c. szindarabjának felujitása került szinre.
Sas György kritikájábanigen nagy elismeréssel ir a müvész tervezői munkájáról, a barokkhajlatu és aranyozásu, finom csipkézetü diszletekről, melyek nem kis mértékben járultak hozzá a a darab sikeréhez.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. juni. 3.
XVI. évf. 23. sz. 5. lap.

Köpeczi Bócz István

Évadnyitó szinházi premierekről "Felbillent házasságok" cimmel Sas György számol be kritikájában.
A Madách Kamaraszinház Candida-előadásához a müvész tervezett szinpadképeket.
A kritika a "kissé szokványos mahagonidiszletet" birálja.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. szept. 23.
XVI. évf. 39. sz. 4-5. lap.

Köpeczi Bócz István

William Gibson: „Libikóka" c. darabjának előadásához, -melyet a Madách Kamaraszinház mutatott be- tervezett a művész "nagyszerüen funkcionáló" szinpadképeket,-közli a lapban a "Szinházi bemutatók" c. rovat /n.j./ sign.-val.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. okt. 28.
XVI. évf. 44. sz. lo. lap.

Köpeczi Bócz István

"A hosszu előszoba" cimmel Illés Jenő számol be a Madách Szinházban bemutatott uj magyar drámáról, Vészi Endre munkájáról. Az előadás szinpadképeiről a kritika elismeréssel nyilatkozik: "olyan jó játékteret adott, hogy sajnálni kellett, mennyire nem tudta kihasználni a szinpadi történés."

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. ápr. 22. XVI. évf. 17. sz. 8-9. lap.

Köpeczi-Bócz István

Díszlet- és jelmeztervek láthatók az egri Gárdonyi Géza színházban, melyen szerepelnek a művész munkái is.

Népújság (Heves), 1976. júl. 15.

Köpeczi Bócz István, díszlet-jelmeztervező

Az elmúlt négy év díszlet- és jelmezterveiből készült válogatás Prága és Bécs után Egerbe került: a művész a szinpadi terveiben mindvégig ízes elbeszélő marad. Nála a színek, a formák játéka határozza meg a szerkezetet. Jelmeztervei is azt mutatják, hogy mint nagy mesélő, áprólékosan rajzolja meg a karaktereket; segíti a jelmezt öltő színészt is a figura megtalálásában.

Cik István: Scenographia Hungarica.

Színház, 1976. nov. 45–46. old.

Köpeczi Boócz István, díszlettervező

a Madách Komara előadás ciklus

a díszleteket tervezte.

(morvay.): Politikus-erotikus Tartuffe 2

Esti Hírlap Bp. 1978 febr. 15

Köpeczi Bócz István

Vadas József: "Képártalom" cimmel keményen birálja a diafilmeket és a tankönyveket illusztráló grafikusok munkáját. Szembe száll a Diafilmgyártó Vállalat állitásával, mely szerint a felsorolt grafikusokat "neves" művészeknek nevezi. A kritika során néhány művészt Vadas is elismer. A diafilmek grafikusai: Bencze László, Benkő Sándor, Bényi Margit, bognár Magda, Czeglédi István, Fekete Edit, Köpeczi Bócz István, Mész István, Németh István, Rogán Miklós, Sóti Klára, Tankó Béla, Zórád Ernő. A tankönyvek grafikusai: I.oszt.: Rogán Miklós, II. oszt. olvasókönyv: Reich Károly, III.oszt.olvasókönyv: Kass János, IV.oszt. irodalomkönyv: Szecskó Tamás, V. és VI. oszt.olvasókönyv: Csergezán Pál és Görög Rezső. A Munkalapok cimü kötet Boromissza Zsolt és Démuth Ágnes munkája. Fenti c. kritikát lásd: Reich Károly nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 26. XXI. évf. 48. sz. 3. lap.

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

4 kadrák Szinház Tamási – előadásához tervezte a díszleteket.

Pálfy G. István – Tamási Áron mai szinháza. 82-89

Tiszatáj, Szeged, 1977. nept. XXXI/9

Köpeczi Bócz István, díszlettervező

a Madách Kamara hinhár előadásához

a díszletet tervezte.

Nagy Péter: Molière: Tartuffe 27-28

Kritika, Bp. 1978. máj 78/5.

Köpeczi Boócz István, ötvös, grafikus

Művészek, tervezők, akik az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1920 és 1944 közt

Köpeczi Boócz István, grafika és ötvös-zománcozás szakon 54. old

Nemzeti Ottó: Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola /1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37. old

Műv. Tört. Ért. 1975. XXIV. 1. sz. Bp

Köpeczi Bócz István, dúlettenező

a Madách Kamomaszínház előadásának

a dúleteit tenezte

Molnár G. Péter: Tartuffe. 7.

Népszabadság Bp. 1978 máj. 3.

Köpeczi Bócz István festő és grafikusművész

A művész plakátjai szerepelnek a Magyar Nemzeti Galériában a szinházi plakátokat bemutató kiállitáson

Emlitve: Több mint 40 plakátja látható a művésznek ezen a kiállitáson

cikket l. „Biró Mihály festőművész" cimszó alatt

„P. H." cikke a Daily News ban „Posters in Thalia's service" cimmel

Daily News 1978. XII. 7

Köpeczi Bócz István, grafikusművész és díszlettervező.

Gál Dezső 1924-ben, született Budapesten. Komolyan készült a festőpályára. Felsőfokú tanulmányait az Iparművészeti Főiskola grafikai szakán 1948-ban, kezdte el, Bortnyik Sándor, Köpeczi Bócz István és Miháltz Pál irányítása mellett.

Ecsery Elemér: Gál Dezső.
Könyvtáros, 1984. 4. 235.-old.

Köpeczi Bócz István

Pályája (1945 - 1948)

Élet és Tudomány
1885. 1. 4.

Köpeczi Bócz István grafikus és díszlettervező.

P. Szabó Ernő: „Érzi a kő természetét ...”

Szakál Ernő szobrászművész 1933-tól az Ipartnűrésreli Főiskola díszítőszobrász szakán tanult. – Élete nagy fordulatát jelentette, hogy barátai, Köpeczi Bócz István grafikus és Csch István szobrász hatására is felfedezte az olvasás, tanulás örömét. Sok szakkötete ma már európai ritkaságnak számít.

Budapest folyóirat, 1988., 7., 42-old.

MDK

Köpeczi-Boócz

Aradi N.: Plakátjainkról.
Szabad Művészet 1955.2ol.o.

M.D.K.

Köpeczi -Boócz

Török Tamás mesejátékából készült filmhez, az Eltüsszentett birodalom-hoz készitett diszlet-terveket, valamint ruhaterveket.
A hadvezér ruhaterve repr.
A várudvar egyik részének diszletterve rajz. repr.

Halasi Mária: Eltüsszentett birodalom c. Szinház és Mozi. Bp. 1955. juli. 29. VIII. évf. 30. sz. 18.-19.l.

M.D.K.

Köpeczi-Boócz

Két plakátterv. repr.-ók.
Az Engels-téri Nemzeti Szalonban megnyitott kiállításon szerepeltek.

Az utca művészete.
Szinház és Mozi. Bp. 1956. ápr. 13. IX. évf.
15. sz. 12. l.

M.D.K.

Köpeczi Bócz Lajos

A Haha Lujza Szinház: Nebántsvirág bemutatójára tervezett diszleteiről dicsérettel ir a kritika.

- - -

Moliere: Tudós nők és a Scapin furfangjai c. a Madách Kamara Szinházban bemutatott előadásokhoz tervezett ötletes diszleteit dicséri a kritika.

- - -

Sándor Iván: Nebántsvirág c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. okt. 2. III. évf. 40. sz. 6-7. l.
Demeter Imre: Moliere c. kritikája.
Bp. 1959. okt. 9. III. évf. 41. sz. 16-17. l.

Köpeczi Boócz Lajos, díszlettervező MDK

Shakespeare: Minden jó, ha jó a vége c. vígjátékának díszleteit tervezte a Katona József Színház előadására.

-bel-: Film után színpadon 2.

.STI HIRLAP, Bp. 1961. szept. 13.

MDK

Köpeczi-Bócz Lajos jelmeztervező

Brecht: ~~xxxx~~ Courage-mama. Madách Színház

~~xxxx

Köpeczi Bócz István

terverte a Magyar
posta „Nemzeti segély
a vértanukért" c
bélyegsorozat 15 (+15) P-ös
értékét 1945-ben

Köpeczy Boócz István

a Nemzeti Szalonban
1943. ápr. rendezett
ENIT-dij kiállitásán
harmadik dijat nyert.

Esti Magyarország
1943. ápr. 20.
(Az Enit-dij
nyertesei.)

A XVI. száz

336. *Zápolya Izabella sír*

Fedelén domborműben és
zolja a királynét, a kinek fejé
halról országalma van. Jobb kez
vel pedig a koronáról lelógó és
himezett fejdísz alját fogja. I
ujjai a vállnál puffasztottak, al
nál lévő címerek közül a jol
négyelt koronás pajzs első oszt
(Sforza Bónának) címere: a n
ban a szapolyaiak egyszarvúja
hármas halmon álló kettős ke
dalmát három koronás párduc
pajzsban atyjáé, a lengyel sas
az irgalmas szamaritánus tört
részén pedig egy-egy növekvő
ket. Az írásra szánt két oldal

Gypszöntvény, méretei a ho
136 és szélességben 118 cm. — Le
— Átvétetett a Magyar Nemzeti
január 12-én és 1885 április 14-é
és 46.); illetőleg 1888 október 15

A kiállítására vonatkozó adat
Zápolya Izabella síremléke.

Jegyzet. Eredetije a gyulafehér
— Elpusztult (39–96).

Kőpeczi Bocz István

festő

a budapesti állatkert
plakát pályázatán
1941-ben III. díj.

Magyar Nemzet

1941 okt. 25.

Kőpecsi Boér István

l.

Szépmüvészet
1943. 91. l.

Köpeczy Boócz István

l.

Szépmüvèszet

1943. 115. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Köpeczi Bócz István

l.

Szépmüvészet
1943.94.l.

Kőpeczi Bócz István

l.

Szépmüvészet
1942. 268. l.

Köpeczi Boócz István

Kalló Ferenc:

Itt a piros – hol a piros?

Egyetemi ny.

Bpest, 1940.

Illusztrálta fenti.

Magyar Kulturszemle

1940. 12. sz. 300. l.

Kőpecsi Boócz István

A fővárosi Bethlehem-gyűjtés pályázatán a negyedik díjat elnyerte.

Esti Magyarország

1943. máj. 25.

Köpeczy-Boócz István

írod

Új Magyarság

1943. ápr. 22.

(Magyar művészek olaszországi képei a Nemzeti Szalonban.)

dalla tradizione gotica dell'epoca di Sigismondo. Ma i miniatori forestieri attivi a Buda giunsero in Ungheria con un bagaglio artistico maturatosi già attraverso varii influssi artistici. Francesco di Castello è milanese, ma la sua arte è già passata per il filtro di Ferrare ; in seguito viene a Buda e sempre da Ferrara, il milanese Giovanni Antonio Cattaneo, abbate di Madocsa, ma non conosciamo ancora alcuna opera che gli possa venire attribuita. Se avremo potuto chiarire, in avvenire, la sua attività ed importanza a Ferrara, forse potremo individuare qualche sua opera tra i prodotti, attualmente anomimi, della bottega di Buda. Il fiorentino Francesco di Rosselli, attivo a Buda due anni (1480—82), lavora in precedenza a Siena presso Liberale da Verona : anch'egli rientra

Köpeczi Bocz István

egy rajza közölve

Magyar Mussa

1943. máj.

Ják

Vezprém

Valero lokatorja

Kossa Ignácz palota

Térkép

Szomotor Petrus és Bojó

Pácrajtól gipszest

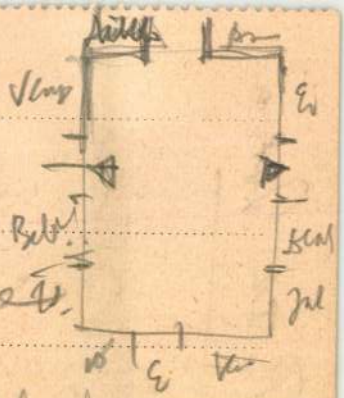

Kőpeczi-Bóóz István

a székesfővárosi 1943. évi grafikai pályázatán az egyik 300 Pengős negyedik díját nyerte.

NYOMTATVÁNY

Budapest

Esti Magyarország

1943. jún. 15.

(Kiosztották a fővárosi grafikai és zenei pályadíjait.)

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor

elnök

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Bözse György ut 41

szövarch.134.

Köpeczi Boócz István kikérdezése.

Életrajzi adatok, tanulmányai, müvészi pályafutása.

kikérdező:?

Müv.Tört.Dok

Terény Róbert

szövarch.128

Boocz Lajos, Kőpecsi

1.

Kőpecsi Boocz L.

Köpeczi József

ötvös

1764-ben Kalandos céhapa Kolozsvárt; a Kalandos cék jegyzője.

Zakab Elek. Kolozsvár tört. Bpest 1888. III. 265. l.

Köpeczi Sebestyén József

festő

lásd

Sebestyén József

alatt is –

el. Olasz, XVII. sz. — Stuhl, mit gedrechselte Füsse und

is XVI. sz. — Stuhl, rot überzogen. Österreich, Louis XVI.

ája feketére pácolva. Bidermeyer. — Armstuhl, Nussholz, eizt. Biedermeier.

ajlitott lábakkal. Magyar, XVIII. sz. — Zwei Stühle, die t. Ungarisch, XVIII. Jh.

s, XVI. — Sechs Stühle, Nussholz, gepolstert. Louis XVI.

ányérfogas, egy ajtóval, intarsiás disszel. Magyar, Louis ben grosses Tellerregal, mit Intarsia. Ungarisch, Louis XVI.

arokk. Magyar, XVIII. sz. — Kleiner Tisch, die Füsse III. Jh.

ós, sokfiókos, sárga lakkfestéses alapon virágok, madarak. onsoltisch, zweitürig, mit mehrere Laden, darauf auf gelbem enisch, XVIII. Jh.

lábait vasheveder köti össze. Olasz, renaissance stilus. — Eisensteg verbunden. Italienisch, Renaissancestil.

aragva. Olasz, XVII. sz. Zöld bársonyhuzattal. — Stuhl,

Hölgyek jelszava:
Szövet és selyem, vászon és kelengye
olcsón kapható,
ezt el ne felejtse
KLEIN ANTAL
divatárucikkek szaküzletében
Budapest, VII., Király-u. 49.
a Terézvárosi főtemplomnál

Önkéntes adományok a kormányzóné segélyakciója javára

A kormányzóné segélymozgalma 19-es csekkszámlájára a következő adományok érkeztek:

N. N. 300 P, Morvay Endre dr. 50 P, Római katolikus polg. leányiskola, Csekszárda 32 P, Kovács Alajos, M. kir. dohánybeváltó hivatal, Nyíregyháza 20—20 P, vitéz Kozma Ferenc, Jákó Imre 10—10 P, Lipták Pál dr. 2.90 P, Schober Béla dr., Iklódy-Szabó Andor dr., Nikotex Rt., Ep., Providentia Biztosító Rt. 500—500 P, Kálmán Henrik, Nemzetközi Gépkereskedelmi rt., Metzler Jenő dr. 300—300 P, Dallos Rezső, Heltai Béla, Komlós Pál, Láng Lajos 150—150 P, báró Karg Frigyes dr., Petzrik Jenő dr., „Planta" Mezőgazdasági és Kereskedelmi rt., Kristálysó rt., Angolkisasszonyok Sancta Maria-leánygimnázium, Népmüvelési Bizottság, Kresz Károly dr. és neje együtt 100—100 P, Thott Gábor, Silberspitz Jenő, Reich Viktor, M. kir. pénzügyminisztérium segédhivatala, Schönberger Manó 10—10 P, Kurdi Ferenc 6 P, „Vihorlát" Erdő és Fürészipar rt. 5 P, N. L. 2 P, Réthy Károly 30 fillér.

Természetben adakoztak: Magyar Pamutipar rt. 1003.1 m barchend, Pluma paplan-, ágynemügyár 1 drb pólyapárnabetét.

Megkezdte működését a Ford Művek magyarországi hatalmas javítóüzeme

Ünnepélyes bemutató volt szombaton az ipari és gyárüzemektől zsúfolt Váci-út egyik legújabb és legmodernebb gyárépületében. A kölni *„Ford Werke"* magyarországi gyártelepét mutatták be méltán büszkén a magyar sajtónak.

A Ford-kocsik eladása Magyarországon több mint egy évtizede a kölni *„Ford Werke"* ellenőrzése alatt áll. Ezt megelőzően egész a világháború kitöréséig a felügyelet maga a detroiti *Ford Motor Company* gyakorolta. A kölni *„Ford Werke"*

tekintettel Magyarország jelentőségére, már régebben mindent elkövetett az itteni Ford-szervezet tökéletesítésére.

1938-ban pedig, amikor Magyarország közvetlen szomszédságba került a Német Birodalommal, a Ford Werke önálló magyar Ford-vállalat létesítését határozta el és

ezt 1938 október 13-án a Ford Motor rt. megalapításával keresztül is vitte.

Az ehhez az alapításhoz fűzött remények minden téren be is váltak. Sőt hamarosan nyilvánvalóvá lett, hogy az addig rendelkezésre álló eladási és vevőszolgálati hálózat a fokozott igényeket *nem tudja kielégíteni.* Ezért a Ford Motor rt. elhatározta, hogy

a kölni Ford Werke segítségével Budapesten saját javító nagyüzemet létesít,

hogy a Ford alapelv alapján a kocsi megvétele, eladása után is állandó összeköttetésben maradjon a zautóvásárlóval.

A mult év novemberében kezdték meg a hatalmas javítóüzem építkezését a Váci-út 45. számú telken. Az építkezés most nyert teljes befejezést. Ebből az alkalomból tartották meg a nyilvános bemutatót. A bemutatón megjelent

Ruszkiczay Rudiger Imre tábornok a honvédelmi miniszter képviseletében

és számos magasrangú katonatiszt. Ott voltak továbbá az autószakma vezető egyéniségei és a budapesti német követség kiküldöttei.

A megjelenteket Walter *Schäffler* igazgató fogadta Alfonz von *Gussmann*, a Ford Művek vezetőjének társaságában. A meghivott vendégek megtekintették a műhely korszerű berendezését, amely

egyidőben ötven gépkocsi javítására nyujt lehetőséget.

Különösen nagy tetszéssel szemlélték a munkások és tisztviselők egészségét és pihenését szolgáló berendezéseket. A Ford Művek igen nagy gondot fordítanak a munkások és tisztviselők szociális ellátására. A legnagyobb teljesítményeket kívánják meg az alkalmazottaktól és ennek ellenszolgáltatásul jó fizetést és elegendő pihenési lehetőséget biztosítanak a részükre. Bevezették Budapesten is

az egész Ford-szervezetben szokásos negyvenórás munkahetet,

ami azt jelenti, hogy szombaton általában nem dolgoznak.

A Váci-út 45. szám alatt létesített új üzem a magyarországi Ford-szervezet központja lett, azé a Ford-szervezeté, amely mindent elkövet, hogy a magyar automobilizmus fejlődését a nyugati szomszédaink motorizálási nivójára felemelje.

SZINHÁZI MŰSOR

OPERAHÁZ (3, f. 8): Vas. d. u.: Nilusi legenda, Parasztbecsület; Pillangó kisasszony; este: Pillangó kisasszony; hétfő: Nincs előadás; kedd (A): Ivnor hegye; szerda (E): Manon; csütörtök: Othello (Rk); péntek: Bánk bán; szombat (D): Márta; vasárnap d. u.: Bajazzók, Magyar ábránd; este: Álarcos bál.

NEMZETI SZINHÁZ (f. 4, f. 8): Vas. d. u.: Vidám szüret; vasárnap este (I), hétfő (II), kedd (III), szerda (IV), csütörtök (V), péntek (VI): Vihar; szombat és jövő vasárnap este (I): Négy asszonyt szeretek; jövő vasárnap d. u.: Vidám szüret.

NEMZETI KAMARASZINHAZ (f. 4, 8): Minden este és vas. d. u.: Kaland.

MAGYAR MŰVELŐDÉS HÁZA (3, fél 8). Vasárnap d. e. (10): Magyar-olasz tornaverseny; d. u. (5): Hangverseny (Z I); hétfő este: Hangverseny (Z II); kedd, szerda: Nincs előadás; csütörtök (d. u. 4): Mikulás-délután; péntek, szombat (f. 8): Erdélyi Gyöngyösbokréta; jövő vasárnap d. e. (f. 11): Tűzharcos ünnepség; este: Erdélyi Gyöngyösbokréta.

VIGSZINHAZ (f. 4, 8): Vas. d. u.: XIV. René; vas. este (T), hétfő (G), kedd (H), csütörtök (M), péntek: Vadmadár; szerda: Románc; szombat este és jövő vas. d. u.: XIV. René; jövő vasárnap este: Románc.

MAGYAR SZINHAZ (f. 4, 8): Vas., hétfő, kedd, csüt., péntek és jövő vas. este: Hajnalodik; szerda, szombat és jövő vas. d. u.: Az ördög nem alszik.

MADÁCH SZINHAZ (fél 4, 8): Minden este és vasárnap délután: Kismadár.

ANDRÁSSY SZINHAZ (f. 4, 8): minden este és vasárnap d. u.: Nehéz ma férjhez menni.

FŐVÁROSI OPERETTSZINHAZ (f. 4, 8): Minden este és vasárnap délután: Fiatalság — bolondság.

ROYAL VARIETÉ (f. 5, f. 9): Minden este, szombat és vasárnap délután: Royal Cavalcad.

PODIUM A PESTI SZINHÁZBAN (5, 9): Minden este és vasárnap délután: Az érem két oldala.

KAMARA VARIETÉ (f. 6, f. 9, szomb. 6, 9, vas. f. 4, n. 7, 9): Kacagj Lolaengrin.

KOMÉDIA ORFEUM (f. 5, f. 9): Minden este: Kvázi Dodó, a víztoronyőr.

JÓZSEFVÁROSI SZINHÁZ (f. 6, f. 9, vasárnap f. 4, 6, f. 9): Rád bízom a feleségem.

KISFALUDY SZINHÁZ (f. 6, f. 9, vas. f. 4, 6, f. 9): Aranykalász.

ERZSÉBETVÁROSI SZINHÁZ (f. 6, f. 9, vasárnap: f. 4, 6, f. 9): Tisztességes Anna.

Az itt ismertetett és bármely más könyv beszerezhető:
Pfeifer Ferdinánd
könyvkereskedésében
Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 5.
Telefon: 18-57-30, 18-74-09

Az olvasó írja:

A bankettek

Tisztelt szerkesztő úr, engedje meg nekem, nagyon régi előfizetőnek, hogy hozzászóljak a Függetlenség „Kolozsvár dolgozni akar és nem bankettezni" című cikkéhez. Nemcsak én, hanem nagyon sok asszony ad igazat bizonyára a cikkirónak. Idegekre és zsebre menő nálunk a sok dáridó és ünneplés. Csodáljuk, hogy országszerte csak ennyire szívlelték meg a miniszterelnök úr kívánságát, hogy ne bankettezzünk, mert a mai idők nem arravalók. Ha tudnák a banketteket indítványozó urak, hogy mennyi áldás száll fejükre az asszonyok részéről ilyen alkalmakkor, biztosan okosabb dolgokon gondolkoznának. Ha férjeink muszájból elmennek egy-egy ilyen bankettre, utána bizony a legtöbb helyen napokig még jobban össze kell húzza magát a család, hogy a bankett költségeit behozzák. Bámulatos igazán, hogy vannak emberek, akik nem veszik komolyan a mai nehéz időket és felhasználnak minden alkalmat a léhaságra. Távozik a hivatalból egy kollega: bankett, új jön: bankett. **Es az a rengeteg találkozó,** alkalmi összejövetel. A számtalan egyesület is csak arra jó, hogy a család gondjait növelje, mikor elsején jelentős összeget kell szétküldözgetni tagdíjakra. Sok-sok ezer feleség áldaná a miniszterelnök urat, ha szigorú intézkedésekkel csinálna rendet ezen a téren, ha már a szép szó nem használ. Szívélyes üdvözlettel, Pécs, november hó. Egy „középosztálybeli" feleség.

Zsírmizériák Sashalmon

Tekintetes Szerkesztő Úr! Mint a „Függetlenség" régi olvasója, bátor vagyok felhívni a figyelmét arra, hogy itt Sashalmon mi történik a legfontosabb élelmicikkel, a zsírral. Mióta maximálták, valósággal eltünt a zsír az itteni hentesektől. Maximális áron nem lehet beszerezni. A legtöbb hentes csak úgy ad zsírt, ha húst is vesznek hozzá, még pedig arányos súlyban. Ha valaki 75 deka húst vesz (amit a magas húsárak mellett igen megérez a szegényebb ember háztartása), úgy 25—50 deka zsírszalonnát adnak. Ebből egy 4 tagú családnak nem lehet 7 napig főzni, még cbédet sem. Vannak hentesek, akik egészen nyiltan 20—30 fillérrel magasabb áron adják a zsírnakvalót. Mit tegyen az a szegény ember, aki alig tud megélni negyedmagával, ilyen árdrágító törekvésekkel szemben? Vannak, akik az ő kedves ismerős vevőiknek a pult alól hozzák elő a szalonnát. Nyilt és tudott dolog, hogy a füstölt szalonna kilója 3 pengő, tehát több hasznot hoz, mint a nyers zsírszalonna és ebből ők kifogyhatatlanok. Egyáltalán itt Sashalmon a legkisebb cikktől a legnagyobbig minden drágább, mint bent Pesten! *Az árkormánybiztosság figyelmét ezúton hívom fel, kérve az erélyes rendcsinálást.* Maradtam tisztelettel: *(aláírás).*

— **A modern konyha eszközei** címen tart előadást Schrank Endréné diétás néne a Népmüvelési Bizottság Háztartási Telepén, a Gázművek VI., Vilmos császár-út 3. sz. alatti bemutatótermében december 4-én szerdán délután 6—7-ig. Gyakorlati főzőbemutató.

December 5-én, csütörtökön délután 6—7-ig **Epekő diétája** címen M. Mikes Margit dr. tart előadást. Gyakorlati főzőbemutató. Belépődíj esetenként 60 fillér.

Minden kedden és pénteken délután 5 órakor előadás a takarékos gázhasználatról. — Belépődíj nincs.

Iró-olvasó

Kovrig Béla:

Hogy életünk emberibb legyen

A filléres detektívregények, hetilapok és naplapok között napok óta egy pirosfedelü könyvecske virit az utcai árusoknál. Címe: Hogy életünk emberibb legyen, szerzője: Kovrig Béla, kolozsvári egyetemi tanár.

Kovrig Béla előre leszámol az európai szociáldemokráciával, amikor megállapitja, hogy az emberek nagy életkuzdelmei nemzetek harcai, nem pedig osztályoké.

Az új tartalmi és értelmi hangsúlyt nyert nacionalizmus ezzel szemben biztositja a történelmi értékektől édes, ezért értékes nemzet létfeltételeit. Nacionalizmus nélkül nincs nemzet. Ennek a nacionalizmusnak aranyfedezete a népi erő, melyet védeni életbevágó kötelesség.

— A Gondviselés — irja — a magyarságnak ismét moratóriumot adott, hogy az állandóan kisértő nagy történelmi próbatétel előtt megszervezze életerőit és kialakitsa a nemzeti társadalom korszerű életformáját. Az élet türelmetlenül sürgeti a korszerű életformák kialakulását.

A tennivalók elsősorban szociális reformok, amelyek mindenkor a létező társadalmi, gazdasági hatalmi egyensúly módositását jelenti. Ez a módositás forradalmi úton; vagy politikai és gazdasági magánhatalmasságokon felülemelkedő kormányzat hatalma révén lehetséges.

A következőkben felöleli valamennyi társadalmi osztály problémáját. Nemcsak azt kutatja, hogy mivel szolgálhatják ők legjobban a nemzet érdekeit, hanem azt keresi, hol emelheti életstandardját s teheti teljessé boldogságát. A cél: minél több, lelkesebb magyart.

A szerző a magyar birodalomépités nagy munkájából kivet minden naiv elképzelést. Igy a szociális reformokról megállapitja, hogy az nem megy a társadalom máról-holnapra való gyökeres átalakitásával. Állandó feladat ez, melynek vállalásával az egymásba kapcsolódó nemzedékek a mindenkori adottságok mellett elérhető legemberibb életlehetőséget biztositanak a nemzet összes tagjai számára.

Olyan ez a könyv, mintha nem is tegnap, hanem ma irta volna a szerző. Országrész-feladatnak nevezi azt az áldozatot, amelyet a lerongyolódott, kifosztott erdélyi magyarságért végezni kell. Önfegyelmező életet kell itt vállalni, hogy Erdély bércei a magyarság javára kiaknázást nyerjenek.

A ponyván tehát megjelent az értékes irodalom is. Iróra, olvasóra egyaránt kitüntetést jelent ez. Iróra azért, mert irását széltében, hosszában olvassák, olvasóra, mert az iró értékes mondanivalóját könnyen hozzáférhetővé tette az olvasó számára.

Az eszme igy terjed szét misztikus utakon a tömegbe, oda, ahonnan minden reformnak kiindulnia kell. Ősi követelés ez, a megujulásnak minden vágya a tömeg lelkiségén át megtisztulva jelenjen meg, mint nemzeti akarat. Egyben formálódjon is az eszme, hogy célját minél tökéletesebben szolgálja. Kovrig Béla ezt készíti elő értékes könyvében.

A széles néprétegeket kifejlethették eddig a nemzeti alkotó munkából, nem beszéltek vele elég komolyan, azért volt kapható mindig szélsőséges kiállásokra. Most előkészíti Kovrig Béla könyve egy olyan megfontolásra, hogy saját magában tartson lelkiismeretvizsgálatot minden ember. A könyv nem akar irányítani és mégis irányit. A nép jóléte lebeg állandóan a szerző szeme előtt s ha itt-ott mérsékletre int is, valójában megvillantja előttünk a jobb jövőbe vetett hitünket. **Marék Antal.**

Dékány András:

A fiúk királya

A kiváló iró ezúttal nemcsak mint a toll müvésze, hanem mint a cserkészet megalapitójának cserkész-krónikása is bemutatkozik. A könyv *Baden-Powell lordról* szól, aki az egész világon talán elsőnek ismerte fel és hirdette *az új embertipus* kialakitásának követelményét. Az a nagyhatalom, amelynek Baden-Powell fiatalabb korában katonatisztje volt, politikailag nagyon mesze esik tőlünk, amint messze van tőlünk „Bi-Pi" régebbi élete is. A cserkészet azonban nem angol mozgalom, hanem *századunk egyik nosztalgiájának megtestesitése.* Akárminek nevezik a különféle országokban ezeket az emberi segitségre mindenkor kész fiatalokat, ők azok, akik megindították a társadalom átalakulását és egy forrongó, egyensúlytalan korszakban népszerüvé tették az *erkölcsöt, a jellemet, az emberbaráti érzést és a kötelességtudást.* Ugy érezzük, hogy ez az új embertipus fogja uralni a századot s ez foglalja majd el a régen reáváró vezetőszerepet.

Ilyen érzéssel olvastuk el *Dékány* András könyvét Baden-Powell lord regényes életéről. A könyvnek, amelyet a *Singer és Wolfner* irodalmi intézet adott ki, nemcsak a fiatalság körében, hanem az ifjúság barátainak körében is sikert jósolunk.

(V. N.)

Mennyey Géza dr.:

A földhitel

A magyar tudományos irodalom figyelemreméltó könyvvel gazdagodott e mü által, amely az egyetemes történet szemszögéből igyekszik a földhitel történetét vázolni; nem szorítkozik a történelmi fejlődésnek egyetlen ország vagy nemzet keretein belül való vizsgálatára, hanem tágabb nézőpontot választ és Európa, sőt Észak-Amerika vezető államainak fejlődését összefoglalva, oly képet iparkodik adni, amelyben a földhitel kifejlődésének minden lényegesebb mozzanata helyet kaphat. Ezen az elrendezésen belül hazánkkal három önálló fejezet foglalkozik. Az egyes korszakok tárgyalásánál szerző röviden érinti a történelem főbb eseményeit, néhány vonással megrajzolja a gazdasági fejlődés irányát, majd vizsgálat alá veszi azokat a tényezőket, amelyek a földhitelnek kialakitására századok folyamán közrehatottak. Ilyenekül a gazdaság fejlődési folyamatában a földmivelés birtok- és munkaszervezetét, a jogrendszerek adta lehetőségeket s a kölcsönszükségletet ismeri fel. Vizsgálja azokat a jogi alakzatokat, amelyeken belül a kölcsönforgalom az egyes korszakokban lebonyolódott, foglalkozik ezeknek szerves fejlődésével, a kölcsönvétel gazdasági jelentőségével, a kölcsönök kamatterhével, még pedig nemcsak az újabb időkben, hanem a legrégibb időkben is; nyomon követi ezzel kapcsolatban a földhitel szervezetének kialakulását s előadásában a legújabb korban a jelenleg fennálló helyzet keletkezésének ismertetésénél áll meg. Legfőbb érdeme a munkának, hogy elsőnek kisérli meg a magyar irodalomban a választott tárgyról egyetemes, összefoglaló képet adni.

Magyarország nemzeti és keresztény könyvkiadója a
STÁDIUM
Budapest, V., Gróf Klebelsberg-utca 29
Telefon: 120-856

Magyar állampolgár lett
A JERMÁK-KOZÁKOK KATONA-PAPJA

Érdekes férfi-alak ül velünk szemközt. *Popoff* Mihály görögkeleti nagy-prépost, a cári gárda egykori, vitéz katona-papja, aki onnan a szöke Don mellől jött el, hogy magyarrá váljon itt a Hajdúságon.

Ami közben, húsz esztendő alatt történt, a legérdekesebb, legizgalmasabb regény. A Jermák-kozákokkal együtt *Popoff* Mihály is ott harcolt *Wrangel* hadseregében. Függött a vörösök akasztófáján, ahonnan utolsó pillanatban vágták le hű kozákjai. Végigverekedte magát száz halálon. *Volt számüzött Istanbulban, Konstantinápolyban, Kréta szigetén, bujdosott Bulgária földjén, emigráns, majd internált lett Magyarországon.*

A *magyar Popoff* Mihály története mégis azon a napon kezdődött el, amikor valahol Hajdunánáson szemközt találkozott azzal a magyar huszárral, aki a világháború egyik förgeteges rohamában megsebesítette az ő keménycsontú vállát. Szíves magyar szóval, bajtársi együttérzéssel fogadta a nánási öregcsont a régi ellenfelet s a hazáját vesztett számüzött lent, a Hajdúság fehérvirágú akácai alatt megtalált egy népet, amely olyan volt, mint az ő népe. Imádságos lelkü, katona-nép. *Popoff* Mihály, a cári gárda hös lelkésze otthonra talált.

Orosz vagyok, kozák vagyok

Megtanult magyarul, úgy, hogy ha akcentusán érzik is még az idegenség, magyar nyelven már olyan pompás könyvet irt, hogy stilusát, kifejezőkészségét bátran magáénak vallhatná akármelyik jó magyar iró. Az oroszországi *tizenötezer hold föld* bizony elmaradt melléle. Olykor éhezni, nyomorogni is kellett, de beiratkozott a debreceni egyetemre. Kitüntetéssel ledoktorált, lektora lett a kálvinista univerzitásnak s húszévi számüzetés után most formailag is megtalálta az új hazát. Magyar lett. Megkapta a magyar állampolgárságot és nem lehetetlen, hogy hamarosan sokat fogunk még hallani róla a magyar egyházi életben.

Jó öreg Mihály bátyánk, az immár hivatalosan is magyar *„méltóságos úr"* így mondja el most nekünk a húsz éves bujdosás végét:

— Egy barátommal találkoztam nemrég, aki azt mondta, nem ér rá, nagyon siet, mert az állampolgársági bizonyítványát akarja beszerezni.

— Állampolgárság, — gondoltam, egy darab hivatalos papir és rajta egy pecsét. Ennyi az egész. De otthon, este, eszembe jutott a dolog. Elővettem a saját irományaimat. A pecséteken a sas, egy olyan birodalom címere, amelyik birodalom már csak a szivekben él. Ugy éreztem abban a pillanatban, szegényes kis szobámban a lámpafény mellett az asztalra borulva, hogy nem sok keresnivalóm van már nekem a földön. *Hol az az ország, amelyiknek én állampolgára vagyok?* Hol van szent Oroszország? Hol van a tavalyi hó? Egyszerre émesztő vágyakozást éreztem egy ilyen hivatalos szép fehér papir után, amelyen felül ez áll: Állampolgársági bizonyitvány és a pecsétjén, *koronás pirosmezejü pajzson kettős kereszt van és négy ezüst szalag.* Aztán eltettem a papirokat és megállapitottam magamban, hogy mindez csak egy öregedő, fáradt ember álmodozása és szomorúan dobtam fiókba a paksamétát, tetejébe meg a Nansen-útlevelet, hiszen szivet cseréljen az, aki hazát cserél. *Már pedig az én szivem a régi, azt nem lehet elcserélni, ki adna valamit is egy ilyen szomorúsággal, nyomorúsággal, keserü emlékkel csordultig töltött öreg, beteg szivért újat cserébe.* Orosz vagyok, kozák vagyok, öreg vagyok, beteg vagyok, magam vagyok, ezen nem lehet változtatni.

A doni kozák és a hajdu huszár csodálatos találkozása

— Telt-mult az idő, kezdtem már megfelelő helyekre rakni az „e" és „a" betük fölébe a vesszőket, egy szép napon különös örömem tellett abban a felfedezésben, hogy magyarul gondolkozom. Még később azon kaptam rajta magam, hogy megmagyarázhatatlan módon érdekel minden, ami magyarokkal, Magyarországgal, magyarsággal kapcsolatos.

— Egy szép napon újra rajta kaptam magamat valamin. Azon, hogy most én járkálok kezemben nagy csomó hivatalos papirossal s én mondom a jóbarátomnak, aki megállit az utcán, hogy nem érek rá, mert állampolgárságom után, a magyar állampolgárságom után járok. Meglett egy szép napon a pecsétes irás, hazavittem. Letettem az asztalra a lámpa alá, mellé tettem a többi irásaimat s ahogy elkerültek lassan egymás után a fiókból a rongyolódó, fakuló, sasos cári pecsétü dokumentumok, úgy nőtt valami régi forró hullám bennem. A keresztlevél, az iskolai bizonyitvány, édesanyám öreg ősz alakját büvölte elém, *a szöke Don kanyarodott elő a végtelenből, ahová csukott szemeim tekintettek, a mult végtelen és fájdalmas távlatába, búza hullámzik végtelen mezőkön és a falu alatti öreg orosz temető hantjai alól porló szivek üzennek az én porrá leendő szivemért, gyere, itt van a helyed.* A kisfiam első szavára, gügyögésére gondolok és belesajdul a vállamba, ahol régen megvágott a magyar huszárkard. Szomorúan nézem a szép fehér papirt, a címerrel, amelyik tanusitja, hogy én magyar állampolgár vagyok és keserüség gyül bennem, úgy érzem nem érdemlem én meg ezt a papirost. Felcsendül a fülemben a régi ismerős fájó csodálkozása: Mit érdekli ez önt, hiszen ön nem magyar? De ha nem vagyok magyar, akkor miért kell ez a papir nekem, miért érzem mégis, hogy *valami nagy ajándékot kaptam vele*, akkor miért vágytam utána, mi lett velem, felemás ember lettem? És van-e nekem igy felemásan valami keresnivalóm. Hiszen a vérem orosz, a kiejtésemen is érzik, hogy nem itt születtem ezen a tájon?

Otthonról indultam és hazatértem

— A vállam megsajdult újra és ekkor villant belém az én sorsom értelme tisztán, világosan, vigasztalón. Barnaképü magyar ábrázata tünt elébem, aki barátságosan nyujtja kérges, erös markát és szivből mondja: *Isten áldja meg, testvér.* Az a huszár, akinek a kardja a vállamon a sebet vágta és akivel olyan csodálatos körülmények között találkoztam újra össze a poros hajdúnánási akácok alatt egy alkonyatbahajló nyári délutánon. *Az a vágás testi dolog volt, de az a kézszoritás már több a testinél, az lelki ajándék már.*

— Megértettem akkor, hogy az a féliv fehér pecsétes papir azért több nekem, mint papir, mert egy lelki valóság szimboluma. A magyar állampolgárság befogadás a magyar sorsközösségbe, vérnél és testnél fellebbvaló kötelékekbe való belekapcsolódás, amit ajándékba kaphat csak meg az ember, ha igazán vágyik a maradéktalan magyar életre, ha igazán be akar a magyar lelki közösségbe kapcsolódni.

— *Vért nem lehet megváltoztatni, a test nem örökölheti a romolhatatlanságot, de mint az irás mondja, lélekben nemcsak lehet, hanem szükséges is újjászületni.* Az ember újjászületett lelkében megbékélve szunnyadozva a régi, kitörölhetetlen emlékek, az újjászületett lélek békességével koszorúzva. Ugy éreztem, mindent vállalni tudnék, amit annak kell vállalni, aki magyar és remélem, hogy a Gondviselés meg is engedi, hogy valóban el is vállalhassam. Akár elhiszi valaki, akár nem, azóta más a föld, más az ég, *nem olyan keserü a nyomorúság, még a temetők szomorüfüzei is barátságosabban bólongatnak azóta, mintha azt mondanák: jöhetsz, jöhetsz bátran, ha letelik az időd.*

— Éjfél volt, mire lassan felkeltem az asztal mellől és lassan eltettem a régi irásokat, anyám messzibevesző arca békélten mosolyodott rám, a Don szökén vígan aranylott a multba, régi magyar muzsikája zsongott csilltón, pihentetőn, megnyugodva zártam rá a fiókot a régi irományokra, csak az új, friss irás fehérlett a lámpa alatt, azt néztem még, jólesően és éreztem, hogy *nincs már semmi hiba, azok a régi, sasos irások az otthont jelentették, ez az új, szép fehér papiros pedig a hazát jelenti; otthonról indultam és hazaértem.*

Ilé'elek a zsidótörvény megszegése miatt

A VI. kerületi rendőrkapitányság az Értelmiségi Kormánybiztosság feljelentésére az alábbi itéleteket hozta a zsidótörvény kijátszása miatt:

Friedmann és Korányi festékkereskedelmi cég tulajdonosait, *Korányi* Lászlót és *Friedmann* Ozert 1000—1000 pengő pénzbüntetésre, vagy húsz-húsz napi elzárásra,

Goldberger Imrét, a Textil és Élelmiszerkereskedelmi és Ipari Kft. vezetőjét húsz napi elzárásra átváltoztatható ezer pengő pénzbüntetésre,

Vajda Ignácot, az Automobil- és Pneumatikipari és Kereskedelmi rt. igazgatóját húsznapi elzárásra átváltoztatható 500 pengő pénzbüntetésre,

az *Ungár* S. Utóda zsákkereskedő cég tulajdonosát, *Ungár* Adolfot húsznapi elzárásra átváltoztatható ezer pengő pénzbüntetésre,

a Márta Divatszalon üzletvezetőnőjét, *Bellák* Gyulánét húsz napi elzárásra átváltoztatható ezer pengő pénzbüntetésre,

Wolff Ernő dr. ügyvédet 10 napi elzárásra átváltoztatható ezer pengő pénzbüntetésre ítélték.

Hó

Bizony, ez igy volt. Tegnap még állitál és nézted a fakó őszt, meg voltál elégedve az időjárással és abban reménykedtél, hogy igy tart tovább is. S ma reggelre jéhérek lettek a fák és a házletek: a városra leesett az első hó.

Mentél az utcán és nézted a lazán hintázó, kicsike pihéket s önkénytelenül is megdideregtél. „Itt a tél" — mondtad, azzal befordultál az üzletbe és megvetted a télikabátot, amit eddig halogattál. Aztán tüzelőt rendeltél, otthon pedig körülnéztél, mi kell még a télre. S amig ezeket cselekedted, észre sem vetted, hogy elfelejtettél valamit. Valamit, ami régen, sok évvel ezelőtt, újjongva röppent ki szádon, mikor az első hópihét megpillantottad: elfelejtettél örülni a hónak, annak a hangulatos, fehér csillogásnak, mely egyik napról a másikra elédbe terült. Pedig eszedbe jutottak a régi telek, azok a bájjal, zsongással teli szép idők, amikor a hó csak szánkázást, hólabdacsatát és temérdek boldogságot jelentett számodra. Tiszta csillogása lelkedbe ragyogott bele, s végtelen fehérségéből ábrándjaid tükröződtek vissza.

Neked a tél már csak gondot és számitásaidban komoly tételt jelent. A romantika, melyet az első hóban találtál, elfolyt valahára az élet havának nagy olvadásán, s észre sem vetted, hogy téről-télre egyre barusabb tekintettel nézel bele a hideg fehérségbe. Talán szeretnél, de nem tudsz örülni neki, mint ahogy már nem tudnál korcsolyás lábbal megállni a jégen és nem mernél szánkával ideereszkedni a domboldalon. Érzed, hogy valami szép és valami romantikus van itt körülötted, de az már nem a tied. S mész csak a válladra szédülő hópihék alatt, mint aki vidám és mámoros bál után hazafelé ballag s a sápadt hajnalból előjedzenek a gondok. „Itt a tél" — mondod vagy tizedszer és bár nincs hideg, mégis úgy érzed, hogy fázol.

Gyimesi Ferenc.

112 pengőért
veheti meg nálunk
ezt a sikkes kabátot
Sirasz-perzsa prémezéssel

Állandóan uj kabát- és ruhamodellekkel szolgálunk

HALÁSZ DEZSŐ
női divatháza
VII., Rákóczi-út 54.

Pogány magyarok áldozati kútját találta meg a brassói Cenk-tetőn

Köpeczi-Sebestyén József ásatása

Nagyvárad, november 30.

Köpeczi Sebestyén József, az 1914-es világháború kitörése, mint a Nemzeti Múzeum festő-heraldikusát találta, egyenruhát kétszer Erdélybe vezényelték, itt fogságba esett és a háború befejeztével a románok — tekintettel előnevére —

a háromszékmegyei Köpecz községbe internálták.

Azóta itt élt Erdély keleti végein s bár lett volna alkalma rá visszakerülni a fővárosba s megfelelő elhelyezkedése sem hiányzott volna, nem hagyta el többé a Székelyföldet. Itt maradt tudósnak és kutatónak. A trianoni huszonkét év alatt ő lett

Románia legismertebb heraldikusa és címerszakértője.

Számos magyar és külföldi folyóiratban megjelenő tanulmánya tette ezenkivül ismertté nevét a szakkörök előtt.

Keresztény templom — a pogány oltár fölött

A felszabadulás utáni hetekben feljött Kolozsvárra, azóta itt van s itt dolgozik. Most rendezi sajtó alá tanulmányát a nyugati müveltség legkeletibb határáról. A brassói Cenk-hegység tetején végzett ásatások során — az ásatásokat ő vezette — egy

pogánykori székely áldozóhely fölé épült keresztény templom maradványaira bukkantak.

A X. vagy XI. században emelt templom egyrészt annak bizonyitéka, hogy a szentisváni térités hatása milyen rendkivüli gyorsasággal érvényesült errefelé is, másrészt pedig a pogány áldozóhely — amelynek helyére a templom került, — megcáfolhatatlan történelmi igazolást nyujt, hogy

már az első évezred fordulója előtt magyarok laktak itt, lent Keleten

s ismételten megdönti azt a román álmot és ámitást, amit a dákó-román folytonosságról s a románok ősiakó jellegéről léptennyomon terjesztettek.

— Különböző jelek szinte biztossá tették, hogy a Cenk tetején értékes felfedezés vár reánk — mondja a hosszú, szikár heraldikus, mikor a nem mindennapi szellemtörténeti jelentőségü ásatásokról kérdezzük. — Meg is találtuk a templomot, majd tovább ásva, az egykori templom hajójában beásott kútra akadtunk.

A kút a pogány magyarok szertartásaihoz szolgált.

Itt mosták meg az áldozati állatokat, ami egyik fontos pontja volt a szertartásnak.. Később, mikor a hódító keresztyénség erre is elterjedt

itt építették fel templomukat s a hajót a kút fölé emelték,

ezzel is jelképezve a kereszténység diadalmas térhódítását s a szakitást a régi pogány kultusszal.

Miután itt egyetlen olyan nemzet, vagy nép sem volt, amely a nyugati kulturához s a kereszténységhez csatlakozott volna, csupán a székelység,

a kút csak a pogány székelység áldozóhelye lehetett s amikor felvették a keresztény vallást, ők építették az első keresztény templomot.

Évszázadok viharában

— A templom egyébként kicsiny volt, hossza mindössze 13, szélessége 8 méter. Földje anyagtapasztású, szikláshoz ástalaj, fedele zsindelyezett volt. Kétszáz évig állnatott eredeti alakjában. 1200 elején, mikor II. Endre király a szászokat ide telepitette, valószinüleg az ő birtokukba került a templom. A lakosság megszaporodásával kicsinek bizonyulhatott, mert nyugati felét lebontották s a hajót még egyszer akkorára bővitették. A megnagyobbodott templom

a XIV. század végén — valószinüleg földrengés következtében — leomlott

s 1401-ben újraépitették. További sorsára nézve már irásos emlékeink vannak. Ezekből tudjuk, hogy 1400 végén, a Brasovia vár lebontása után a magáramaradt istenházát is lebontották. Szent Leonárd tiszteletére, akinek nevét viselte a templom, a brassói Feketetemplomban egy oltárt emeltek cserébe, ez azonban

az 1689. évi brassói nagy tüzvésznél a Fekete-templom egész berendezésével együtt elhamvadt.

Ami ránk maradt belőle, az a fünötte alap, a törmelék, a homok, a kövek és a betömött kút, amely felett pásztorok legeltették juhaikat.

— Számunkra különösen azért rendkivül értékes, mert le nem tagadható bizonyitéka annak, hogy a magyarság Szent István előtt is itt volt, azóta pedig soha meg nem szakitott kapcsolatot tartott fenn a nyugati müveltséggel.

Nagy kár, hogy a fontos történelmi és kulturemlék Brassóval és a Cenk-tetővel együtt *kivül maradt határainkon.* A magyar történelem kutatói azonban *Köpeczi Sebestyén* József leirásából s a közzéteendő részletes magyarázatból mindent megtudhatnak az évezredes emlékről.

A magyar nép lapja
a Függetlenség

Ha a sors mostoha...
segít
Loránd Kozmelika
Mussolini-tér 3. Telefon: 424—572. Vidékieknek ingyen küldjük „Arcápolási Tanácsadónkat"

NE KÍNLÓDJUNK
ha nem muszáj! Ideges fájdalmak, fejfájás, fogfájás, női gyengélkedés stb. idején kitünő gyógyszer az L. 3 és 8 ostyás dobozokban minden gyógyszertárban kapható

ALGOCRATINE

ról írt városi „sétája" is). Életem egyik nagy kudarca volt ez. Most viszont elégtételemre szolgál, hogy Gaal György végre értékesíthette ebben a kalauzban sok évi munkájának (tovább nemesített) gyümölcsét.

Nem tudom viszont elhallgatni keserűségemet, ha arra gondolok — nem csupán a Gaal György könyve kapcsán — milyen pompás város volt valaha Kolozsvár, hány meg hány bástyánk, hidkapunk, barokk, reneszánsz, rokokó palotánk, polgárházunk volt. Ha azok megmaradtak volna, a belváros olyan szép lenne ma is, mint a szebeni vagy a brassói, segesvári, és — tegyük hozzá — mint a mai Főtér nagyrésze. Ha a mi hajdani városvezetőink, polgáraink, főuraink és építészeink olyan előrelátók és hagyományőrzők lettek volna, mint a szász városatyák ... Nos, a legtöbb régi értékes ház lebontásához az a városi főépítész adott engedélyt, akiről Gaal tisztelettel beszél: Pákei Lajos. Ki kell végre mondanunk, hogy ő egy romboló ösztönű, a hagyományt elvető, minden régivel szemben ellenséges beállítottságú, ferde szemléletű ember volt, akinek főleg arra terjedt ki a figyelme, hogy a bontásokból előkerült értékes faragványokat beiktassa épülő háza falába. Ezt annál inkább hangoztatni kell, minthogy ma is nem egy városépítész így gondolkodik: minden „régi kacatot" eltakarítani!

Szóvá tenném hiányérzetemet is. Az eddigi városkalauzok mind, mind Belváros-centrikusak voltak. Vincze is, Gaal is túllépett ezen a korláton, de csak kismértékben. Olvashatunk ugyan az új Transilvania szállóról, sommás jellemzést a Monostor negyed zsúfoltságáról, de mindez vajmi kevés. Holott az elmúlt évtizedekben új lakótelepek épültek, szállodák, iskolák, kórházak, mozik, távolsági busz-állomások, kiskörzetek, sajátos terek, utcák; gondoljunk csak a Kendőgyár-Fedettuszoda-Sportcsaro k-Stadion és a tóvá duzzasztott Szamos sajátos kétvízközi tájékára, a Dónát út végén a Rádió-studió környékére vagy a Szopori úton a tó partján kialakított ifjúsági komplexumra. Olyanok, amilyenek, de a városhoz tartoznak, egy új utikalauzban helyet érdemelnek.

A Korunk szerkesztősége éveken át, a cenzúra legkomorabb korszakában is értékes füzetekkel, évkönyvekkel örvendeztette meg olvasóit. Ez a kiadvány méltó folytatása, mondhatni betetőzése az eddigieknek.

HERÉDI GUSZTÁV

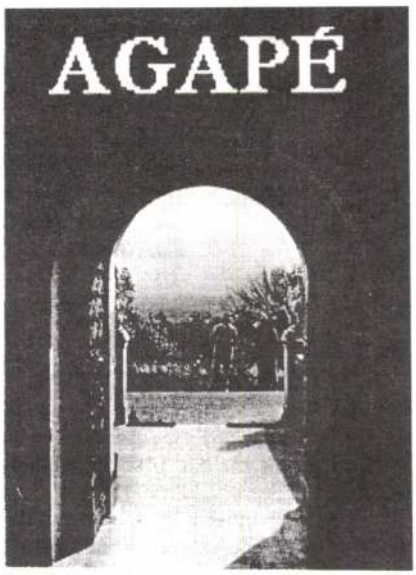

Kemény János és Marosvécs emlékezete a televízió képernyőjén

A Magyar Televízió (meglepő módon) néha saját hangjára talál s megajándékozza nézőit hosszabb s kurtább csodákkal: egy-egy filmmel, szellemi gyönyörűséget hozó beszélgetéssel, mintegy bizonyítva, hogy lelke mélyén tudja ő, minő szolgálatra vagyon feltalálva". Ilyen örömteli csoda volt a budapesti TV2-n kétszer is sugárzott s a kolozsvári, helyi televízióba is eljutott dokumentumfilm, a **Kemény János báró filmjei** puritán címet viselő alkotás, melynek készítőjéről, Czigány Zoltán szerkesztő-rendezőről a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk. E *legnagyobb elismerés* így hangzik: a *film méltó választott hőséhez.*

Az életút szikár vázának ismertetésével indít, majd a családtagok, a három emlékező gyermek számára is meglepetést jelentő kópia részletei ürügyén fölsejlenek, megelevenednek az emlékek. Sok-sok közelkép, gondolnánk, s mégis e gyönyörű premier plánokból fenséges és megrendítő totál nyílik a film végére.

E huszadik századi szeretetlakoma, amelynek színhelye Marosvécs, vendéglátója Kemény János, az emlékezők összecsengő szavaiból olyan kézzelfogható valóságként elevenedik meg, hogy azt hihetnők, ma is minden tárgy mozdulatlanul őrhelyén áll; a közel hat évtizede készített filmfelvételek sápadtsága, remegése pedig nem egyéb, mint az Olimposz aranyköde. Wass Albert fogalmaz így 1992 májusában kelt írásában: „Marosvécs az erdélyi magyar irodalom Olimpusza volt." A metafora telitalálat, főleg ami Vécs szellemiségének messzesugárzó és örök voltát illeti.

Nézzük közelebbről filmünket! Az alkotók annyit engednek sejtetni, hogy a harmincas években Kemény János által a helikoni találkozóról készített filmekből valahonnan a közelmúltban előkerült néhány töredék kópiája. Ezeket a különböző években készített felvételeket nézhetjük együtt a báró három Magyarországon élő gyermekével, Klióval, Árpáddal és Miklóssal, majd a kolozsvári Kiss Jenővel, mint egyetlen olyan megjelenővel, aki meghívottja volt e találkozók legtöbbjének; később nézőtársai, hallgatói

Vécsi napok. Beszélgető csoport: Karácsony Benő, Reményik Sándor, Járosi Andor, Kós Károly, Kacsó Sándor, Szemlér Ferenc

KŐPECZI Sebestyén János

1992/2.

7. Kisgyörgy Zoltán: **A köpeci heraldikus**, A Hét, 1981, júl. 10

8. Entz Géza—Köpeczi Sebestyén József: **A széki református templom**. Kolozsvár, 1947.

9. Bágyuj Lajos: **Beszámoló a kolozsvári Szent Mihály templom 1956/57. évi helyreállítási munkálatairól**. In: Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára. Kolozsvár, 1957.

10. Célzás az 1921. júl. 30-án közzétett „Erdélyre, Bánátra, Körös vidékére és Máramarosra vonatkozó földbirtokreform törvény"-re.

11. A Magyar Heraldikai és Geneologiai Társaságra utal.

12. Az MTA Kézirattárában: Ms 4820/133

13. Megjelent 1. köt. 1904-ben, a 2. köt. 1. füz. 1923-ban, Bp.

14. Csoma József—Csergő Géza: **Alte Grabdenkmäler Ungarn**. Bp.,1890.

15. A király 1921. július 23-án írta alá az erről szóló rendeletet. Monitorul Oficial No. 92. 1921. Iulie 29. 3569-3570. [Sajnos a kolozsvári Egyetemi Könyvtár gyűjteményéből, az egyetlen bekötött példányból, lelkiismeretlen „kutatók" (?) kivágták a vonatkozó oldalakat. Szerk.]

ÚJ KALAUZ

A Kolozsvárt bemutató könyvekből takaros kis tékát lehetne immár összeállítani s olyan szerzőket sorolhatunk föl, mint Jósika Miklós, Jakab Elek, Kővári László, Kelemen Lajos, Kuncz Aladár, Szabó Dezső, Szabó T. Attila, Bíró József, Jékely Zoltán, újabban Pillich László, Vetési László, Miklósi Sikes Csaba. Azon túl azonban, hogy ki-ki a maga módján várostörténeti vagy gazdaságföldrajzi tanulmányban, regényben vagy riportban szólt a kincses városról, a legtöbben — óhatatlanul — egy-egy korszakot is tükröztek építészeti törekvéseivel, társadalmi tagozottságával, művelődési életével együtt.

Ebben az értelemben a Korunk kiadásában megjelent **Kalauz a régi és új Kolozsvárhoz** (1992) jelentős mérföldkőnek, úttörő munkának számít. Első ilyen vállalkozás az 1989-es fordulat után s miként a címe is jelzi, szakít a nosztalgiázó hagyománnyal, amelynek szellemében a legtöbb szerző csak a múltat idézte meg. Mind a történeti bevezetőt író Vincze Zoltán, mind a városleírást nyújtó Gaal György elér napjainkba, emlékeztet a történeti kutatás mai keletű meglátásaira, az újabb építményekre, szobrokra, átalakításokra, még a legfrissebb utcaátkereszteléseke is. A szerzők tehát nemcsak első hírnökei az eltelt félévszázad nagyarányú változásainak, hanem egyúttal másfajta szemléletmódot is hoznak az ezutáni — reméljük kiteljesedő — Kolozsvár-bemutatásba.

Külön illene foglalkozni a történelmi bevezetővel is, ezúttal csupán tárgyilagosságát, átfogó jellegét hangsúlyoznám; mentes a hajdani romantikus legendázástól, magyar és román kútfőkre egyaránt hivatkozik, emlékeztet vitás, el nem döntött kérdésekre is, a legutóbbi évtizedekben bekövetkezett változásokról pedig — noha fölöttébb vázlatosan — fontos megállapításokat tesz, amelyek alapul szolgálhatnak majd a későbbi kutatásokhoz.

A kalauz igazi nagy „adománya" Gaal György kolozsvári „sétálása". Sok-sok tanulmányt, riportot, eszmefuttatást olvastam Kolozsvárról; az **Igazság**ban a hatvanas évek végén és a hetvenesek elején magam is írtam folytatásos bemutatást (**Kolozsvár felfedezése**), ismerem hát nagyjából szülővárosom irodalmát s mindezek tudatában merem állítani, ilyen szintetikus, mélyenszántó és pontos leírását még nem nyújtották. Pedig hát — mint előbb felsoroltam — nagy elődök útján haladt Gaal György. Mégis többet nyújtott mint az előtte járók. Mert Debreczeni László vagy Starmüller Géza például bizonyos épületeket részletesebben ír le, Méhes György aprólékosabb a hajdani szerkesztőségi, színházi élet megidézésében, de Gaal György mindezt együttvéve, sűrítve tárja elénk. A könyvben urbanisztika és folkór, nyelvtudomány és földrajz nemes ötvözetben, kellő adagolásban jelentkezik.

Bámulatos a szerző sokoldalú tudása. Nyelvtanár létére gazdag adatanyagot nyújt a hajlékokról, a pallérok elgondolásairól, a stílusokról és a szerkezetekről, a közlekedésről vagy a városgazdálkozásról; ebből a műből a városrendezők éppúgy tanulhatnak, mint az építész-tervezők, az idegenvezetők vagy a térképkészítők, de még a környezetvédők is, nem szólva az átlag olvasokról, minden kolozsváriról vagy a csak idelátogatóról aki szereti a várost s igyekszik jobban megismerni.

Említettem, hogy Gaal György filológus. Ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni. Különösen ma, amikor — sajnos — rengeteg szemétkönyv jelenik meg, amikor írástudó emberek mellébeszélnek, félretájékoztatják az olvasót vagy éppen hazudnak s a felelős szerkesztők felelőtlenül leadják minden förmedvényüket csupán a szenzációkeltés, a botránykavarás céljából. Nos, ebben a légkörben a Gaal-képviselte filológiai pontosság, a tárgyilagos bemutatás, az átfogó fölmérés példamutató lehet nemcsak egyes szerzőknek, de még a városatyáknak is.

Mint minden krónikásnak, Gaalnak is merítenie kellett az előtte jártak műveiből, nem nézhetett utána mindennek egymaga, bizonyos épületleírásokat, történelmi tényeket át kellett vennie. Modell-értékű azonban az a tisztelet, amellyel emlékeztet régi szerzőkre, de az a gazdag ismerethozadék is, amellyel kiegészíti a hajdani leírásokat vagy szerényen megkérdőjelez elavult tételeket. Valahogy így kellene viszonyuljanak egymáshoz a különböző korosztályok, tudományágak, nem úgy, ahogy egyes politikai közírók mocskolják egymást.

Hadd iktassak ide két szubjektív bekezdést, ha úgy tetszik, vallomást. Másfél évtizeddel ezelőtt — mint a Korunk szerkesztője — megkértem a fiatal tollforgató tanárt, Gaal Györgyöt, készítsen átfogó leírást a nagytemetőről. Munkához is látott s időként beszámolt tevékenységéről. Meglepett, hogy milyen lelkiismeretesen járta végig a Házsongárdot s hónapokon át folytatott levéltári kutatást az eltemetettek kilétét illetően. Azt a lapszámot, amelyben munkája megjelent, messzi tengerentúli országokból is kérték az olvasók, évek múltán is. Végül 1980-as évkönyvünkben jelentettük meg újra. Kutatói szenvedélye láttán kértem fel, járja be a város néhány utcáját, készítsen leírást az egyes házakról, építtetőikről, rendeltetésükről, lakóikról. Kitartással végezte éveken át ezt a munkát is. Sajnos, a cenzúra szigorodása miatt ez a tanulmánya már nem jelenhetett meg (egyébként erre a sorsra jutott Ficzay Dénes Aradról, Hermann Gusztáv Udvarhelyről, Dánielisz Endre Szalontá-

az erd. Múzeumban nem láttam. Megtaláltam a miklósvári rpád kori templom kő keresztelőmedencéjét, rajzát és leírását fel fogom vinni, talán kiadja az Arch.[aeológiai] Ért.[esítő]. A német lovagrend határát sikerült megtalálni Köpecz és Miklósvár közt; egy patakocska — a mi bitokunk határa — felett volt az akasztódomb, omlásban két ép, régi csontváz bukkant elő; a domb neve ma is Akasztó. Archeológusnak érdemes volna ide ellátogatni, mert praehistorikus telep is van a Varjuvár nevű dűlőben — egész falu lehetett.

Kedves Emil barátom, válaszodat várva kérlek fogadd szeretetteljes üdvözletemet.

Köpecz (Háromszék m.) 1921. XII. 7.

(Treiscaune)

őszinte tisztelő híved

SEBESTYÉN JÓZSEF

Sebestyén József levele Jakubivich Emilnek kézírásos levél és boríték

Borítékon címzés: *Nagyságos Dr. Jakubovich Emil*
nemzeti múzeumi őr úrnak
Budapest
Magyar Nemzeti Múzeum
Feladó: Keöpeczi Sebestyén József
Köpecz (Háromszék m.)
Erdély
Pecsét: *AGOSTIN 9 DEC 921*
BUDAPEST 921 DEC 13

A levélborítékot Sebestyén családi pecsétjének viaszpecsét lenyomata zárja.

Jelzet: MTA Kézirattár Ms 4820/131

***Melléklet** Sebestyén József Jakubovich Emilnek leveléhez:*

1. A román államcímer K. Sebestyén József által készített rajzának lenyomata, J. Sebestyén de Köpecz jelöléssel. [Ld. az ábrát.]

2. Sebestyén József leírása a román államcímerről.

A ROMÁN ÁLLAMCZÍMER

Három egymásra helyezett pajzs
I. (szívp.[ajzs]) Hohenzollern.
II. (középp.) négyelt, betolt ékkel.
1. A régi oláh fejedelemség,
2. Moldva (Bukovinával és Besszarábiával)
3. Bánát a Szörényi Bánsággal, az oroszlán a régi (Kun), a híd új motívum, Trajan hídja a Dunán
4. Erdély: e czímer a törvény szavai szerint a magy.[ar] részekre, Körösvidékre és Máramarosra is vonatkozik,
5. Dobrudzsa.
III. A román királyi méltóság czímere (a régi oláh fejedelemség —Basaraba Vlad — czímere kir. koronával, pallóssal és jogarral.
A pajzson a királyi aczél korona nyugszik.
A pajzs körül a Károly rend szallagja és csillagja, alatta cordonja a királyi ház jelmondatával. Ez nincs a cordonra hímezve a természetben.
A padlás feletti korona fictív kir. korona.
A királyi korona ágyúaczélból van, minden ékkő nélküli.
Készült, mint az országalma reverse jelöli, 1877-ben. Az orsz. alma keresztjének klenódiuma elöl Károly király monogramját tünteti fel, hátlapján TRECEREA DUNARII köriratban 1877 évszám. A korona nyolcz pántos, zárt. A pántok fényes keretek, lapjukon barnára égetett fényes aczél gyöngysorral. A koronaabroncs szintén barnára van égetve, fényes szegéllyel és fényes ékkő utánzatokkal, aczélból. A sapka kissé lilába hajló, sötét színű, felül nincs felerősítve, így a pántok között különböző alakot mutathat. Bélése fehér semlyem. Magassága a kereszttel együtt 18,5 cm. tmérője 18—20 cm. Az abroncs leveleinek száma 8, 4 nagy, 4 kicsiny. A köztük lévő aczélgyöngyök száma 8. Ezek félgömbölyűre kalapáltak és a koronaabroncsra csavarokkal felerősítettek. A

K. Sebestyén József festménye a kolozsvári barátok-templomában

pánton levő aczélgyöngyök szintén csavarokkal vannak felerősítve. Igen gondos, preczíz munka, az abroncsszegésekben finoman vésett levél folyódísszel. Súlya 1 kg. Magam vittem a fotográfushoz, lefényképeztetni, a collarral stb. együtt.

Most a királyné számára készül egy aranykorona Párizsban, reneissance stílben. Elkészült a királyi és királynői palást, a czímereket én terveztem. Jelenleg a királyi ház tagjainak külön-külön czímereit készítem, s pár nap múlva el is küldöm, esetleg viszem. A titulátorátiók megállapítását is reám bízták, el is készítettem, de nem tudom még, hogy jóváhagyta-e a király, vagy nem.15 Egy nagy czímerkönyvet akar a belügyminister kiadni, az egész acta nálam van, szomorúan forgatom, sehogy sem ismerek rá vármegyéink, városaink czímereire, bár az igazit kérték be, de ezek mind újat terveztek saját ízlésükre. Szóval munka rengeteg volna, de hát a gazdaságot akkor ki látja el, az én szép négy lovamat, marháimat stb. Cselédem csak egy van, az is börtönből szabadult legény, így magad uram...

Vajjon magkapod-e a levelemet Emil? Vajjon kapok-e választ rája?...

A Mindenható legyen Velünk!
őszinte híved

SEBESTYÉN JÓZSEF

(Az államcímer leírásának első oldalán a szöveg mellett ez a mondat: „A czímer stílusa kissé bizánczi.")

Jelzet: MTA Kézirattár Ms 4820/132

SAS PÉTER

JEGYZETEK

1. Cernavodeanu, Dan: **Şiinţa şi arta heraldică în România**. Buk., 1977.

2.*** **Noua stemă a României.** In: Ilustraţia, 1921. nr. 9. decembrie

3. Cernovodeanu, Dan: **Bibliografia heraldicii românești**. Buk., 1977.p.10

4. Moisil, Constantin: **Stema României**. Originea şi evoluţia ei istorică şi heraldic. In: Boabe de grîu. Anul II. 1931. nr.2.p. 65—85 + ilustr. (Különnyomatban is az Archivele Statului felcíme alatt, apró de nem lényegtelen kiegészítésekkel.)

5. Hegyi Endre: **Látogatás Sebestyén Józsefnél, a román és magyar királyi címerek tervezőjénél**. In: Keleti Újság, 1936. máj. 21

6. Baranyai Béla közlése. (MTA MKCs Adattár.)

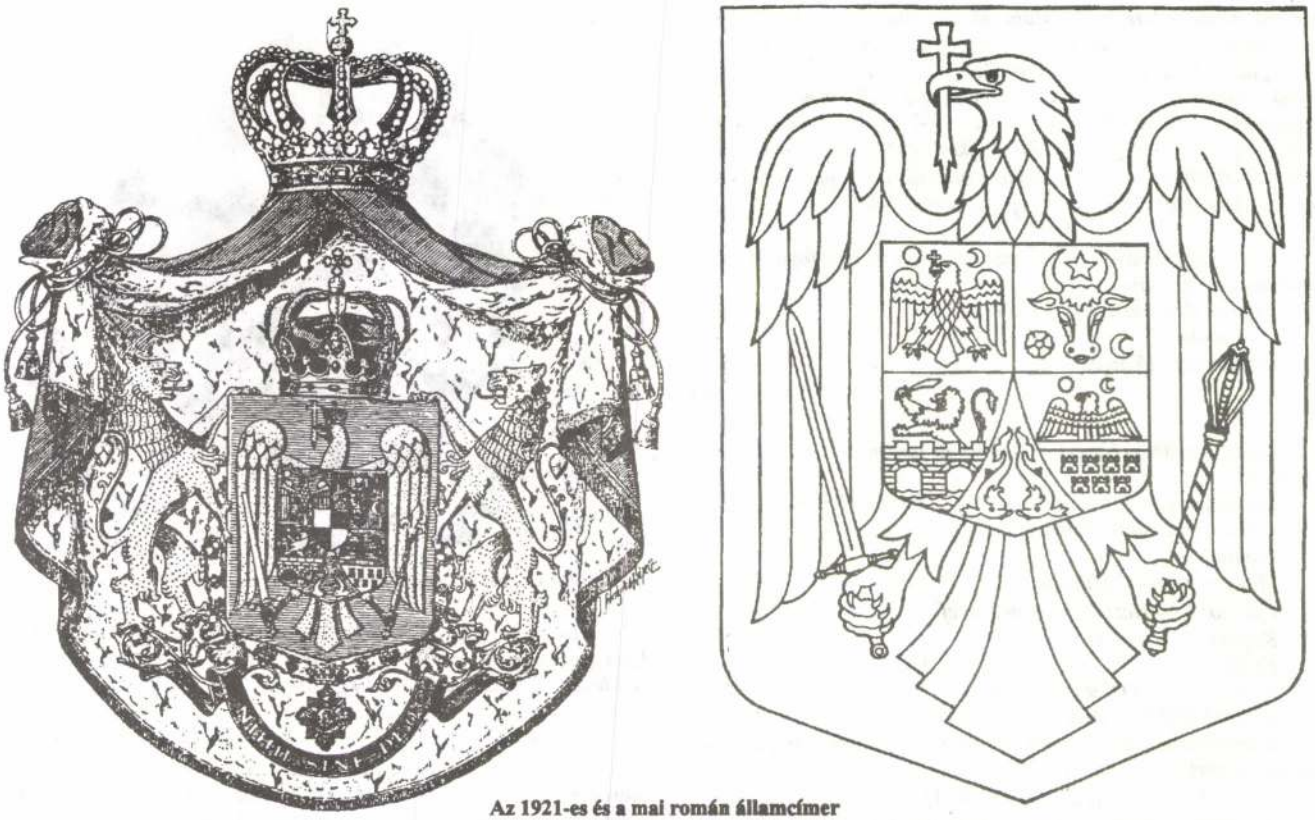

Az 1921-es és a mai román államcímer

szönhető, hogy az új román állam éppen rá, az erdélyi magyar emberre bízta az államcímer megalkotását. Ő pedig hírnevéhez méltóan, közmegelégedésre oldotta meg feladatát. Későbbi kutatások talán azt is kideríthetik, hogy az uralkodó család és az akkori vezető személyiségek milyen egyéb megbízatásokkal látták el. Van erre is utalás levelében.

Ezek után vizsgáljuk meg, miben különbözött az új címer a régitől. Először is nem két, hanem három egymásra helyezett pajzsból áll. (Kibővült a Hohenzollern-címerrel, mint szívpajzsszsal.) A középpajzson szereplő 3. címerkép — Bánát a Szörényi Bánsággal — új motívummal gazdagodott, mely Traján hídját jelképezi a Dunán. Az eredetileg 4. címerképben szereplő Dobrudzsa betolt ékként a 3. és 4. címerkép közé került. Helyébe, tehát a 4. címerképként bekerült egy teljesen új motívum: Erdély címerképe, a székelyeket nappal és holddal, a magyarokat kiterjesztett szárnyú sassal és a szászokat a hét bástyával (kulcsos városok) jelképező régi motívum.

Köpeczi Sebestyén József levele történelmi dokumentum, mert megőrizte számunkra az 1921-es címerváltozás történetét, de kordokumentum azért is, mert a konszolidálódás kezdeti korszakában íródott, rámutatva a mindennapokban jelentkező korlátozó intézkedésekre és az emberek lelkében végbemenő érzelmekre. Azokra a bonyolult, összekuszálódott érzelmekre, melyekkel a mai napig nem számoltak el sem a lélek, sem a múlt búvárai.

Kedves barátom Emil!

Idestova három esztendeje, hogy nem láttalak, nem élveztem kedves társaságodat. Mily hatalmas változások történtek azóta! Századok műve dőlt romba és éli szomorú, reményvesztett életét... Te bizonyosan sok szép érdekes művel szaporítottad szakirodalmunkat, éled a magad, kedvedrevaló tudományos életedet én túrom a rögöt az ősi földön, míg agrárék[10] ki nem húzzák lábaim alól. Vadásznék is, de a közbizalom még nem terjed egy fegyver erejéig. Két fiam van, minden örömem; András már jár, Albert még egy hónapos múlt. A Társaság[11] megvan még ugye? Úgy szeretném tudni, mik történtek e három év alatt, mik jelentek meg, milyen problémákkal foglalkoztok. Én oly nehezen jutok könyvhöz, s ha néha a gazdaság meg is engedné a munkát, szakművek hiányában nagyon nehezen megy, azért három évi munkásságomon ha végignézek, jólesö örömmel látom, hogy nem telt hiába az idő. A „magyar királyság heraldikája" kb. 25 íves munka, teljesen kész, csak a nyomdafestéket várja — azon gondolkozom, vajjon ne németül adassam-e ki. A brassói Mátyás-kori freskó czímereiről is írtam egy könyvecskét, ezt a szászok adják ki Szebenben, pár hét múlva meg is jelenik. A Turul részére is van vagy öt dolgozatom, alkalom adtán felküldöm. A nyár elején az ekeszarvától felhívatott a király Bukarestbe, hogy készítsem el az ország címerét — a Sors így kívánta — elkészítettem, s júl. 6-án őfelségénél voltam villásreggelin Sinaiában; a mű sikerült, legfelsőbb elismerésben részesültem a királytól, királynőtől és a trónörököstől s sok igen szép megbízásban részesültem — most, hogy beállott a tél, dolgozom rajtuk. Bukarestbe egy királyi heraldikai és genealogiai társaságot akarnak alapítani Ő felsége védnöksége alatt, s én kaptam a megbízást, hogy az alapszabály tervezetet elkészítsem. Nagyon kérlek, légy szíves a Társaság alapszabályainak egy példányát részemre elküldeni. Sok szép anyag van Bukarestben is, Romániában. Heraldikájuk erdélyi, lengyel, róm.[ai] birod.[almi] jellemvonásokat tüntet fel. Az államczímer egy példányát mellékelem[12]. Mindenesetre szerényebb mint a cseh-szlovák, melyik a kettőskereszttel jelzi a „foglalt" részeket. A Levéltárban mi az újság? én aligha megyek vissza, megmaradok földesgazdának. Januárban néhány napra felmegyek, hogy ottlevőimet elhozzam, akkor felkereslek. Irénke hogy van? Kérlek üdvözöld a nevemben. A Turul összes évfolyamait meg fogom venni; igen szeretném, ha olyan kedves lennél, és három évfolyamonként egybekötni elküldenéd valamelyik könykötőhöz, hogy világos barna bőrbe (félbőrkötés) kösse, vörösbarna vászon táblákkal. rát úgy az évfolyamoknak, mint a kötésnek mihelyt megtudom mennyi, megküldöm, a tagsági díjat is, ha összegét tudatni lennél szíves. Szükségem volna még ldásy Czímerleveleire[13], s Csoma Grabdenkmälerjére.[14] Én három szép ármálist szereztem, egyik Báthori Andrástól (Boér és Récse) igen érdekes, bár töredezett pecséttel — ezt eddig sem kiadva, sem

AZ 1921-ES ÚJ ROMÁN ÁLLAMCÍMER KELETKEZÉSÉRŐL*

A trianoni békerendszer jogi alátámasztásával megnagyobbodott Románia államcímerének megújítása természetes igény volt 1921-ben. Köpeczi [Keöpeczi] Sebestyén József heraldikusnak (aki egyúttal kiváló genealógus és építészet történész, sőt festőművész is volt), az új román címer megtervezőjének a kivitelezés végrehajtásában játszott szerepe szakkörökben jól ismert tény. Dan Cernovodeanu, a legtekintélyesebb mai román elméleti heraldikus szakmunkáiban[1], ha röviden is, de a tényeknek megfelelően idézi több vonatkozásban is K. Sebestyén József címertani munkásságát, sőt az 1921 decemberében névtelenül megjelent, de illusztrációjának tanúsága szerint perdöntő jelentőségű cikket[2] az Ilustrația c. képes lap 9. számából (nagyon helyesen) neki tulajdonítja.[3] Ennek ellenére Constantin Moisil tíz évvel később megjelent nagy tanulmányában[4] nemcsak nevének említése nélkül ír az 1920-as új román címerről, de azt sugalmazza, hogy az egyedül Paul Gore besszarábiai heraldikus tervei szerint készült, sőt az 50. számú ábra (a különnyomatban 52-ik) aláírása meg éppen D. Pecurariunak tulajdonítja az I. Ferdinand idejében (1921) bevezetett román államcímer megrajzolását. Nos, az eseménnyel kapcsolatos kérdések árnyaltabb megértését segíti az a nyolcadfél évtizedig lappangott levél, melyet K. Sebestyén József küldött Jakubovich Emil paleográfus, nemzeti múzeumi őrnek, az Országos Széchényi Könyvtár, majd az Országos Levéltár későbbi igazgatójának. Ebben a levélben számol be megtiszteltetésnek számító különleges megbizatásáról, melyet személyesen I. Ferdinand román királytól kapott. De a címerváltozás körüli történéseknek a kérdéses levél szövegére alapozott bemutatása előtt ejtsünk néhány szót magáról a címer megalkotójáról.

Reschner Gyula karikatúrája K. Sebestyén Józsefről

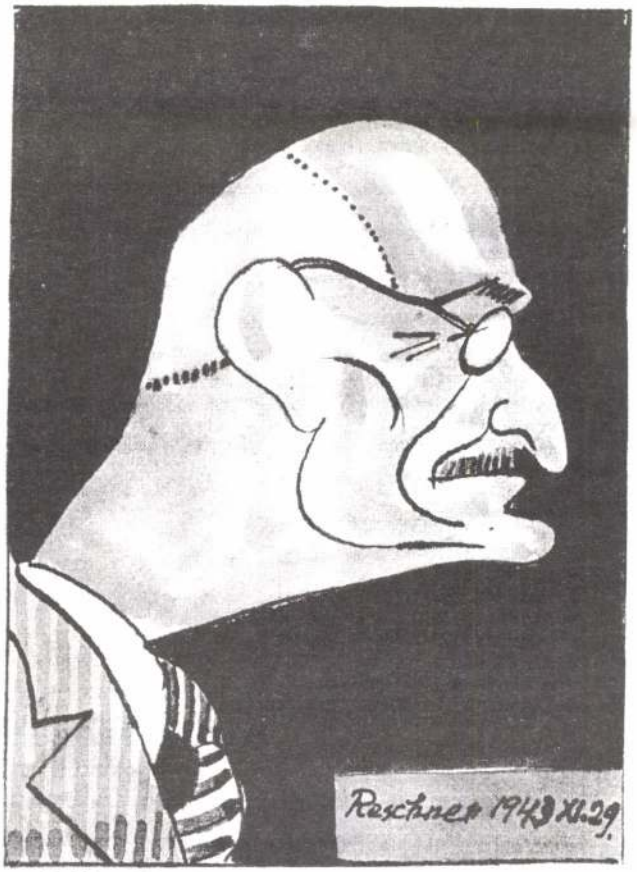

Köpeczi Sebestyén József 1879. november 12-én született Széken. A középiskolát Besztercén végezte, ahol édesapja polgári iskolai igazgató. Később Nagyváradon Sarkantyús Richárd Gyula kiváló heraldikus útmutatása mellett fejlesztette ki címertani ismereteit.[5] A budapesti Országos Mintarajziskolában szerzett oklevelet(1902). Fiatal korában festőművésznek készült; Budapest után Párizsban és Münchenben tökéletesítette alkotóművészi képességeit. Pályájának erről a szakaszáról tanúskodik a kolozsvári ferencrendiek templomában látható, általa festett Szent Imre kép. Az ismeretszerzés vágyától hajtva elméletileg is úgy kiképezte magát, hogy elismert művészettörténész és címerszakértő (is) lesz. Festőheraldikusi pályája a Magyar Nemzeti Múzeumban teljesedett ki; 1916-19 között az Országos Levéltár megbízott címerfestője volt.[6] Az első világháború őt is magával sodorta. Hadnagyi rangban, hadifestőként szolgált a Székely Hadosztályban. Ezért a háború befejezése után Brassóba internálták, majd előneve miatt a Háromszék megyei Köpecre irányították. Itt alapított családot, felesége a miklósvári Gyenge Ilona. „Két fiúk született, mindketten odavesztek a második világháborúban".[7] Köpecen gazdálkodásból kényszerült megélni, de a földművelés mellett igen jelentős művészi munkát is végzett. Elsőnek a helybeli református templom díszítésére festett faliképét, a hamvaiból megelevenedő főnix tematikájú kompozícióját említjük meg. Ugyancsak számontartásra érdemes az a tény, hogy műemlékvédelemmel is foglalkozott. 1937-ben ő vezette a vargyasi Dániel-kastély restaurálási munkálatait, 1946-ban szülőfalujának, a széki templomnak a helyreállításához őt hívta segítségül Entz Géza.[8] 1956-ban pedig a kolozsvári Szent Mihály-templom restaurálásánál, Bágyuj Lajos műépítész fő szakmai tanácsadója volt, és ő tervezte az új boltozat záróköveit.[9]

Jelentős szakírói tevékenysége is. Címertani tanulmányai mellett a tízes években Sándor Imrével együtt szerkeszti a Genealogiai Füzeteket. Fontosabb dolgozatai: **Néhány középkori címeres emlék Segesváron** (Művészeti szalon, 1928/67); **A brassai Fekete templom Mátyás-kori címerei**, Kv., (Erdélyi Tudományos Füzetek 1927/8); **A Becse-Gergely nemzetség, az Apafi és a Bethleni gróf Bethlen család címere** (Erdélyi Irodalmi Szemle, 1928/1—4; ua.: Erdélyi Tudományos Füzetek 1928/13); **A középkori nyugati műveltség legkeletibb határai**, (Erdélyi Tudományos Füzetek 1929/19). Utolsó tanulmánya a **Kelemen Lajos Emlékkönyv**ben jelent meg, **A gelencei mennyezet- és karzatfestmények** címmel (1957).

Hiányos lenne a Köpeczi Sebestyén Józsefről alkotott képünk, ha nem emlékeznénk meg könyvgrafikusi és exlibris tervezői tevékenységéről is. Azonkívül, hogy Kelemen Lajos szakdolgozataihoz gyakorta a helyszínre kiszállva rajzolta meg a dokumentum-értékű, mégis művészi illusztrációkat (**A váradi Bornemiszák címere**, Erdélyi Múzeum, 1911. 304—305 p.; **A küküllővári tatárfej**, Művészeti Szalon, 1928/3 stb.), népies ihletésű díszítő rajzokat készített az '50-es években az Ifjusági Könyvkiadónál megjelent antológiákhoz (**Minek nevezzelek**, 1955; **Diófának három ága**, 1956), legismertebbek pedig a század első évtizedétől az '50-es évek végéig folyamatosan rajzolt, zömében heraldikus fogantatású exlibrisei, melyek minden szempontból kielégítik a valóban jó könyvjegy iránt támasztható igényeket.

Az 1921-es megbízatásához visszatérve mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy választott (kedvenc!) szakágazatának, a heraldika tudományának elsőrendű szakembere volt. Ennek kö-

* A kézirat szerkesztőségünkbe érkezése után jelent meg a Monitorul Oficial 1992. szept. 24-i, 236. száma a Román Köztársaság jelenleg érvényes legújabb címerének pontos leírásával, ami még érdekesebbé teszi S. P. tanulmányát. Különös viszont az, hogy a kolozsvári Szabadság 1993. jan. 28-i számában Székely András-Mihály **Magyar címerfestők a román heraldikában** c. írásában felhasználja a jogtalanul(!) kezébe került S. P.-kéziratot, bosszasan idéz belőle, a szerző tudta és beleegyezése nélkül. Sajtóerkölcs, ó! (Szerk.)

Általában egy adott kiadványon egyetlen azonosító szám van. Előfordul több is, abban az esetben, ha:

— ugyanaz a cím egyszerre többféle alakban jelenik meg; ilyenkor az ISBN számot magyarázattal látjuk el;

Pl. ISBN 2-01-521188-8 fűzve
ISBN 2-01-521189-6 kötve

— több kötetes a mű; a kötetek is kapnak ISBN számot;

Pl. Abd-ru-shin, The Grail Message zsebkönyvként megjelent 3 kötetes műve esetében

pocket edition, vol. 1 ISBN 3-87860-173-5
pocket edition, vol. 2 ISBN 3-87860-187-5
pocket edition, vol. 3 ISBN 3-87860-188-3
Complete with case ISBN 3-87860-189-1

— több kiadó egyszerre jelenteti meg ugyanazt a könyvet; mindahányat a hozzátartozó kiadó nevével együtt tüntetjük fel;

Pl. ISBN 2-222-00001-7 Larousse
ISBN 2-227-0003-1 Nathan

— egy új könyv kiadásakor új ISBN számot kap; melléje feltüntetjük az összes előzőt;

Pl. ISBN 2—89311—029—0 2. kiad.
(ISBN 2—89311—007—X 1. kiad., fűzött)
(ISBN 2—89311—008—8 1. kiad., kötött)

— ugyanaz a kiadó más alakban jelentet meg egy könyvet; (pl. zsebkönyvként)

Pl. ISBN 2-01-007890-X
(ISBN 2—01-007654-0 1. kiad.)

— ugyanazt a könyvet egy második, vagy harmadik kiadó az első kiadó engedélyével megjelenteti; az eredeti kiadás azonosító számát is fel kell tüntetni;

Pl. ISBN 2-666-00123-7
(előzőleg kiadta ... kiadó ISBN 2-8420-0091-9)

- újranyomatról van szó (reprint);
- a kiadó azonos

Pl. ISBN 2-650-00152-6
(újranyomat: ISBN 2-650-00001-5)

- egy másik kiadóról van szó

Pl. ISBN 2-649-00117-8
(újranyomat: ISBN 2-7847-4321-7 ... kiadó)

- fordítás esetében az eredeti kiadvány ISBN számát is fel kell tüntetni;

Pl. ISBN 2-611-00112-X
(eredeti kiadás: ISBN 0-571-09898-3 AB kiadó, New York)

- nemzetközi szervek párhuzamos kiadványairól van szó.

Pl. ISBN 2-7770-1234-2
(ISBN 0-571-07350-6 angol kiad.)
(ISBN 963-700002-34-5 magyar kiad.)

Az ISBN számokat kiadói katalógusban, kereskedelmi jegyzékekben, hírdetésekben, könyvajánlatokban teszik közzé. A kiadói katalógusok a szokásos tárgy- és névmutatók mellett tartalmazzák az ISBN számokat sorszám szerint, a hozzá tartozó címmel együtt. Ha árjegyzék is van, a megfelelő azonosító szám után kerül.

Így: ISBN 2-01-123456-5 kötött: FF.45

A kiadó a kiosztott ISBN számok mellett a következő adatokat tartja számon: a könyv szerzője, címe, eladásának vagy forgalomba kerülésének és a köteles példány letétbe helyezésének időpontja. A nemzeti központ nyilvántartásában az adatok szerepelhetnek alfabetikus sorrendben, a kiadók összes névváltozatával, [azonosító szám, cím és a módosítások (ha vannak)], vagy az azonosító számok növekvő sorrendje szerint, a kiadók főbb elnevezésével. A nemzeti központ minden új, kiutalt ISBN számot ellenőriz, a hibát jelzi és kijavíttatja. Az érvénytelen azonosító számok jegyzékét is rendszeresen közlik. A nemzetközi központ irányítja és támogatja az ISBN szám használatát, felvilágosításokkal szolgál.

AZ ISSN SZÁM (INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER)

Az ISSN szám az időszaki kiadványok szabványos nemzetközi, egyszeri és egyedi azonosító száma, amelyet az Időszaki Kiadványok Adatainak Nemzetközi Számítógépes Nyilvántartása (ISDS), vagy az illetékes nemzeti vagy regionális központ rendel a kulcscímhez. Az ISSN szám mindaddig azonosítja az időszaki kiadványt, amíg az időszaki kiadvány kulcscíme tartósan és lényegesen meg nem változik. A kulcscím egyedi és elválaszthatatlan az ISSN számtól.

Az ISSN szám egyúttal az időszaki kiadványokban megjelenő bibliográfiai információknak is azonosító eleme; ugyanakkor megteremti az automatizált nemzetközi információ-csere lehetőségét, az időszaki kiadványokat felhasználók, szállítók vagy terjesztők, kiadók vagy termelők között.

Az ISSN két számcsoportba tagolt nyolcjegyű számból áll, 0-tól 9-ig. Kötőjel választja el a két számcsoportot. Az első 7 szám kurrens szám, az utolsó az ellenőrző szám.

Az ISSN az időszaki kiadvány részegységeire vonatkozó adatokat nem tartalmaz, és az ISBN-nel elletétben nem tájékoztat sem a kiadóról, sem a kiadó székhelyének megfelelő országról.

Az ISSN szám kiosztása és felhasználása, egymagában vagy a kiadvány többi adataival, nem foglalja magában és nem biztosítja a szerzői jogot.

Pl. az Anuarul Institutului de Istorie kolozsvári folyóirat a következő azonosító számmal rendelkezik:

ISSN 1220-5176
ellenőrző szám

Egy dresdai folyóirat pedig a következővel:

ISSN 0043-6925

Az ISSN számot látható helyre kell ütni, mindenik részegységen rajta kell lennie; általában a borítón, a címoldalon vagy a szöveg után szokott előfordulni. A folyóiratok esetében a jobb felső sarok, az újságok esetében pedig mindjárt a megjelenési adatok utáni hely az ajánlott.

Ha az időszaki kiadvány saját címoldallal rendelkező másik kiadványt tartalmaz, saját ISSN szám kerül a hozzátartozó címmel annak a címoldalára.

Ha az időszaki kiadvány címlapján egy sorozat vagy alsorozat címe is szerepel, akkor egy vagy több ISSN számot is kaphat, s mideniket jól láthatóan kell feltüntetni a hozzátartozó cím teljes vagy rövidített alakjával együtt.

Ha egy kiadvány egyaránt kap ISSN és ISBN számot, mindkettőnek rajta kell lennie a nyomtatványon.

Ha az időszaki kiadvány címe megváltozik, új ISSN számot kap a megfelelő új kulcscímmel.

Ha két időszaki kiadvány összefüggésben van egymással, de mindkettőnek önálló címe van, saját ISSN szám és kulcscím jut midegyiknek külön-külön.

Egy ISSN számot csak egyszer utalnak ki; érvénytelenné nyilvánítása után sem használható fel újból.

Ha egy időszaki kiadványnak több címe vagy címváltozata van, egyetlen ISSN számot kap a kiválasztott kulcscímnek megfelelően.

Az ISSN szám és a kulcscím kiosztása a bejegyzés pillanatában az ISDS nemzetközi központjának részéről történik.

Az ISDS (International Serials Data System) egy Nemzetközi Folyóiratnyilvántartási Rendszer, amely valamennyi csatlakozott ország valamennyi szakterületén megjelent periodikum számítógépes nyilvántartását jelenti, az azonosításhoz szükséges információkkal. A nyilvántartás az ISSN számok alapján és a hozzájuk tartozó kulcscímek alapján a nemzeti alközpontok beosztása szerint történik. A nemzeti központnak minden ISSN-nel ellátott időszaki kiadvány regisztrációs adatait jelentenie kell a nemzetközi ISDS központnak.

Az ISSN rendszert a Román Szabványügyi Intézet 1989-ben ismertette.

AZ ISDS NYILVÁNTARTÁSI JEGYZÉK ELEMEI

1. ISSN szám
2. Kulcscím
3. Az ország neve, ahol a kiadvány megjelenik
4. A megjelenés, terjesztés helye, a kiadó, terjesztő neve
5. Rövidített kulcscím
6. Más alakja(i) / változata(i) a főcímnek
7. Főcím
8. A kiadvány állapota (megjelenik, megszűnt, ismeretlen)
9. Első szám megjelenésének időpontja
10. Utolsó szám megjelenésének időpontja
11. Időszakosság
12. Dokumentumtípus
13. Nyelv
14. Az eredeti cím írásrendszere
15. E.T.O. vagy
16. Dewey-féle szakozás
17. A nemzeti ISDS alközpont kódja
18. A testületi szerző nevének feltüntetése úgy, ahogy szerepel a kidaványon
19. A testületi szerző neve a nemzeti katalogizálás szabályainak megfelelően
20. Kódok
21. Felhasználás
22. A ... periodika más nyelvű kiadása
23. Van más nyelvű kiadása
24. Előző cím(ek)
25. Utóbbi cím(ek)
26. Benne foglaltatik ... vagy pótkötete ...
27. Magába foglal ... vagy kiegészíti ...
28. Alsorozata a ...
29. A következő alsorozata van ...
30. Összefüggés / kapcsolata más címekkel

PORÁCZKY ROZÁLIA

FELHASZÁLT KÖNYVÉSZET

1. Timor, Edgar: **El sistema ISBN y su situación en America Latina**. In: Bibliotecas, Ano 27, num.1-2, 1989, p.33-38.
2. **La Numérotation Iternationale du Livre**. In: Bibliographie de la France, 161e année, no.15, 1972, p.281-292.
3. **Sistemul internațional pentru numerotarea cărților (ISBN)**. STAS r.10301-75
4. **Numerotarea internațională standardizat a publicațiilor seriale (ISSN)**. STAS nr.10792-89
5. Rosenbaum, Marie: **The ISDS International Register of Serial Publications**. Brussels, I.F.L.A. Section on Serials, 1977. (Különnyomat).

MN
1949 szept 14

Néphadseregünk egységén megtörik minden összeesküvés

A honvédelmi minisztérium dolgozóinak gyűlése a Honvédség Házában

Hétfőn délután a Honvédség Házában jöttek össze a honvédelmi minisztérium dolgozói, hogy megvitassák Rajk László és hazaáruló társai bűnügyét. Honvédek és tábornokok, tisztesek és tisztek töltötték meg a termet s hangulatukat hiven tükrözték a harcos feliratok: „Vesszenek népünk és hadseregünk árulói: a fasiszta Tito-klikk cinkosai!" Fokozott éberségről szól a másik felirat s a legyőzhetetlen Szovjetunió, a nagy Sztálin, valamint a Magyar Dolgozók Pártja és bölcs vezetője: Rákosi Mátyás iránti tántoríthatatlan hűségről és szeretetről a többiek. Az emelvény fölött Lenin, Sztálin, Rákosi és Farkas Mihály képei.

Sziklai Sándor ezredes megnyitója után *Király* Béla ezredes ismertette a vádiratot.

Rámutatott arra, hogy a vádirat nem tartalmazza az elvetemült gonosztevők összes bűneit, mert a hazaárulás, kémkedés és hűtlenség mellett szinte eltörpül az, hogy például Pálffy, mint a katonapolitikai osztály volt vezetője, nap mint nap, óráról-órára csapta be a dolgozó népet, vágta zsebre az ezreket, amit sajátkezű vallomásában csak így említ: „A katonapolitikai osztály bizalmas hiteléből lecsíptem magamnak a költekező életmódomhoz éppen szükséges pénzt."

A kémbanda tagjait nem lehet értelmiségnek tekinteni

Hosszantartó taps fogadta az előadónak azt a megállapítását, hogy az összeesküvő kémbanda tagjai között egyetlen munkás vagy dolgozó parasztsincs.

Ugyanakkor megállapította, hogy ez távolról sem jelenti, hogy az értelmiség volna az ellenség. Az összeesküvő kémbanda tagjait nem lehet értelmiségnek tekinteni, hanem jellemtelen és erkölcstelen embereknek, akiket a hazához, a néphez semilyen szál nem kapcsol, akiket az események odasodornak, ahol a jobb kereseti lehetőségek adódnak, akik azt választják gazdájukul, akik a rájuk bízott ügyekért a legmagasabb napi árat fizetik.

A felháborodás és elszántság viharzott végig a termen, amikor Király ezredes arról beszélt, hogy a gyalázatos összeesküvők első célja a Magyar Dolgozók Pártja vezetőinek, azoknak az embereknek a meggyilkolása volt, akik a felszabadulás előtt és azóta a legtöbbet tették a dolgozó magyar nép érdekeiért.

Fegyverrel is megvédjük a dolgozók államát!

Harcos elszántsággal fogadták néphadseregünk képviselői Király ezredesnek azt a kijelentését, hogy a magyar dolgozó nép a Párt vezetésével nemcsak építeni tud, hanem meg is tudja védeni magát. — Az egész dol-

A magyar nép — mondotta — és néphadseregünk egységes és egységesen áll minden összeesküvővel szemben. Dolgozó népünk és néphadseregünk minden pillanatban kész ilyen és ehhez hasonló árulók megsemmisítésére. Néphadseregünk minden tagja éberen és készen az árulók elleni harcra, az Alkotmány, a Párt és a kormány mögött áll.

— Az összeesküvők el akarták szakítani országunkat a Szovjetúniótól. Ez a tervük azonban egyszer és mindenkorra meghiusult és a ragaszkodás, a hűség még fokozottabb lesz a szabadságszerető népeket vezető ország, a Szovjetunió és nagy tanítónk, Sztálin iránt, mint eddig — fejezte be beszédét Király ezredes.

A gyűlés részvevői helyükről felállva, percekig forrón ünnepelték a Szovjetúniót, a felszabadító *Szovjet Hadsereget* s a világ dolgozóinak nagy vezetőjét, *Sztálint*. Sztálin, Rákosi nevétől visszhangzott a terem és az ünneplésből kijutott *Farkas* Mihálynak és *Gerő* Ernőnek is.

Távirat Rákosi Mátyáshoz

Végül az értekezlet részvevői *Kána* Lőrinc őrnagy javaslatára elhatározták, hogy a következő táviratot küldik *Rákosi* Mátyáshoz:

„Mi, a honvédelmi minisztérium dolgozói, harcos üdvözletünket küldjük Pártunknak és szeretett vezérünknek, Rákosi Mátyás elvtársnak, amiért kommunista éberséggel leleplezte az imperialista hazaárulókat: Rajkot, Pálffyt és társait és ezzel újabb hatalmas csapást mértek a nemzetközi reakcióra, megerősítették népünk egységét, megszilárdították a dolgozó nép hatalmát.

Tisztában vagyunk azzal, hogy ha az árulók aljas terve sikerült volna, akkor ki lettünk volna szolgáltatva az imperialista ellenségnek és hazánkra mérhetetlen nyomor, népünkre sok szenvedés zúdult volna.

Mi, a honvédelmi minisztérium dolgozói megfogadjuk Pártunknak, népünk szeretett vezérének, Rákosi Mátyás elvtársnak, hogy hűséggel és becsülettel szolgáljuk hazánkat, erősítjük néphadseregünket, rendületlen hűséggel ragaszkodunk a hatalmas Szovjetunióhoz és a szabadságszerető népek bölcs vezéréhez, a nagy Sztálin elvtárshoz.

Gyűlölettel és megvetéssel fordulunk az imperialista kémek, dezertőrök és háborús gyujtogatók ellen. Éljen a világbéke őre, a hatalmas Szovjetunió és annak nagy vezére, Sztálin elvtárs! Éljen a mi nagy Pártunk és vezérünk, Rákosi Mátyás elvtárs."

— És kikre támaszkodtak? — folytatta. — *A mult embereire, a tőkésekre, a nagybirtokosokra, a reakciósokra.* Rankovicsnak, Tito hóhérának utasítására orientálódtak a kulákokra a nacionalista és soviniszta elemekre. *Mindazokra, akik a haladás, a békés fejlődés ellenségei.*

Rákosi, Sztálin és a Szovjetunió éltetésével ért véget a negyedórás, átfűtött hangulatú röpgyűlés.

A Gizella-gőzmalom dolgozói a termelés emelésével válaszolnak a Rajk-banda provokációjára

Az ország egyik legnagyobb malomipari üzemében, a *Gizella gőzmalomban* kedden délután üzemi értekezletre gyülekező dolgozók felháborodott hangon tárgyalták a Rajk-banda ügyét.

Pattanásig feszült hangulatban emelkedett szólásra *Mendly* Gyula vállalatvezető. Ismertette a vállalat tervgazdálkodásának eredményeit, majd arról beszélt, hogy Rajk és bandája hadszíntérré akarták változtatni az országot és le akarták rombolni azt, amit építettünk.

Rajk nevének említésekor hangos pfujolás volt a válasz. A munkások részéről G. Oláh Ferenc pártitkár beszélt ezután. Hangoztatta, hogy az osztályharc egyre élesedik és a vasárnap nyilvánosságra került vádiratból láthatjuk, hogy mitől óvta meg a magyar népi demokráciát az MDP vezetőségének, Rákosi Mátyásnak éberssége.

A felszólaló ezután arról beszélt, hogy a jobb munkával, a termelés fokozásával bizonyítsa be a munkásság hűségét a népi demokráciához és a szocialista Szovjetunióhoz.

Ezután nyolc hozzászóló munkás és értelmiségi indítványban javasolta a csatlakozást a Hofherr-gyár felhívásához, a hároméves terv időelőtti teljesítésére. Ilyen értelmű határozati javaslatot is fogadtak el, majd Onozó József szakszervezeti kiküldött üdvözölte a határozatot és megállapította, hogy a munkásság méltó választ adott Rajkéknak és a mögöttük álló nyugati imperialista nagytőkéseknek.

Az MDP összevont pártnapjain gyűlölettel bélyegezték meg Nagy-Budapest dolgozói az áruló Rajk-bandát

A magyar dolgozó nép ádáz gyűlölettel fogadta az aljas összeesküvők büntetteit. *Megmozdult az egész ország dolgozó népe,* mindenütt, üzemekben és gyárakban, városokban és falvakban, községekben és a legeldugottabb tanyákon is megvetéssel és undorral fordultak el a kémektől. *A magyar dolgozó nép megvédi eredményeit és a Szovjetunió felszabadítása nyomán megszerzett függetlenségét.*

A *Magyar Dolgozók Pártja* kedden összevont pártnapokat tartott, ahol a főváros dolgozói az árulók legsúlyosabb megbüntetését követelték és hitet tettek a magyar népi demokrácia vezető ereje, a Magyar Dolgozók Pártja és szeretett vezére, *Rákosi* Mátyás mellett.

Vörös Csepel állásfoglalása

A *Vörös Csepel* dolgozói kedden délután kibővített pártnapra gyültek össze. Tömör sorokban, vörös zászlókkal vonultak fel a WM Sportcsarnokhoz. A nagyterem zsúfolásig megtelt s kint, a padokon is a dolgozók tömegei ültek, hogy hangszórón keresztül hallják a szilárd állásfoglalást, a hálát a Párt és a megvetést az árulók felé. *Dénes* István, az MDP szervezőbizottságának titkára mondott beszámolót, amelyet *számos szakitott félbe a Szovjetunió, Sztálin, az MDP és Rákosi Mátyás ünneplése.* A dolgozók a kémbanda legsúlyosabb megbüntetését követelték.

Ezután *Nol* Sándor vasöntő számol be személyes tapasztalatai alapján a kémbanda egyik leghitványabb tagja, *Szalai* András sátoraljaújhelyi gyalázatos árulásáról, *64 kommunista egyi koltásáról.* A tömeg felzúdulva követelte a legszigorúbb büntetést az árulókra.

Az Egyesült Izzó dolgozói az árulók ellen

«Az új alkotmány a mi alkotmányunk — meg is védjük!» — «Megsemmisítjük azt, aki a dolgozók hatalma, a nép állama ellen tör!» — «Jövönk, alkotó munkánk, függetlenségünk védelmében könyörtelenül lesujtunk az imperialista ügynökökre!» — Ilyen és hasonló feliratok díszítik az *Egyesült Izzó* kultúrházának falait, amikor a keddi összevont pártnapra gyülekeznek a dolgozók. *Bíró* Livia, az MDP Országos Propagandaosztályának helyettes vezetője az előadó. Szavait a Rajk-banda iránti düh és gyűlölet kitörései kísérik.

Felzúg a taps, a Szovjetunió és *Sztálin* éltetése amikor azzal fejezi be előadását, hogy: «*Amint a dicsőséges Bolsevik Párt leszámolt ellenségeivel, épp úgy mi is leszámolunk velük!*»

Számtalan hozzászólás fejezte ki az Egyesült Izzó dolgozóinak megvetését az árulók iránt és azt a követelést, hogy *tgazságszolgáltatásunk a legsúlyosabb büntetéssel sujtsa őket.*

Az összevont pártnapok részvevői táviratokban köszöntötték *Rákosi* Mátyást.

A kémtársaság ellensége volt az egész békeszerető emberiségnek

állapította meg felháborodva a Hungária-nyomda röpgyűlése

Egy negyedórára megállt kedden délután a munka a *Hungária-nyomda* irodáiban is. Nem kattogtak az írógépek, hallgattak a telefonok, a tisztviselők otthagyták asztalukat, hogy a nyomdászok tiltakozó gyűlése után összegyűljenek, felmondják Rajkról és bandájáról.

Patakt Ferenc ismertette a vádiratot kifejtve, hogy a per nemcsak döntő belpolitikai esemény, hanem nemzetközi jelentősége is nagy. mert *leleplezi a titóista, imperialista rohamcsapat gyilkosságra, romboláshra kész üzemeit, az imperialisták készülődéseit arra, hogy megsemmisítsék mindazt, amit dolgozó nép öt év megfeszített munkájával Magyarországon és a többi népi demokráciában épitett.*

— Kik ellen szervezkedtek ezek? — vetette fel a kérdést s a gyűlés részvevőinek zúgó moraja közepette felelt rá: — *Az ország ellen, a dolgozók ellen, a békeszerető emberek ellen.*

A pedagógusok és művészek munkaközössége készítette az új haladószellemű tankönyveket

Dübörögnek a nyomdagépek, sietve ontják magukból a kinyomott íveket, mert megindult a tanév és a diákok türelmetlenül várják az új tankönyveket. Idén hetvenféle új tankönyv készül, több mint hárommillió példányban, húsz nyomda dolgozott heteken át a könyvek szedésén és nyomásán. Mintegy 90 vagon papirt használnak fel a hetvenféle tankönyvhöz, amelyek önköltségi áron kerülnek forgalomba.

Az Országos Neveléstudományi Intézet irányításával munkaközösségek alakultak egy-egy új tankönyv szerkesztésére. Egyik tankönyvet három-négy tagból álló pedagógus munkaközösség irta és 4—5 művész készítette hozzá az illusztrációkat. Egy másik tankönyv szövegét 13 szakember állította össze és nyolc illusztrátor működött közre a tankönyv képeinek és díszeinek kidolgozásánál.

Első könyvünk

Itt van előttünk a falusi iskolák szép tankönyve. «Első könyvünk» a címe, alatta a Népköztársaság címere díszlik. A könyv tele van szebbnél-szebb rajzokkal, képekkel, amelyek játszva tanítják meg az irás-olvasás tudományára az elsőosztályosokat. *Ujváry* Lajos és *Varga* Tamás irták a könyvet, a képeket *Szántó* Piroska, *Domokos Ödön* és *Vida* Mária rajzolták. A betűk rajzát *Köpeczyné Mikola* Erzsébet készítette. Látjuk a képeken a falusi utcát, a falusi otthont, az iskolát. Látjuk az aratót, dolgozó parasztokat, a kovácsműhelyt, a falusi vásárt. Minden kép valamilyen vonatkozásban van a falusi élettel. Már az első osztályban megtanulják a kis diákok a Faluiuság-szerkesztést és megismerik a tervgazdálkodást, mert a maguk munkakörében, az iskolai életben elkészítik az egyhetes, kéthetes, majd a hosszabb időre szóló munkatervet.

Nemzeti ünnepeink, a Köztársaság Napja, március 15. méltó helyet foglalnak el „Első könyvünk"-ben. Méltatja május 1-ét, a Munka Ünnepét is, amely nemcsak nálunk ünnep, hanem az egész világon. *Lenin, Sztálin* és *Rákosi* Mátyás képe díszíti ennél a fejezetnél a könyvet. A béke szeretetére, demokratikus szomszédaink megbecsülésére is nevel a tankönyv, amikor megismerteti az elsőosztályosokkal a szomszédállamokat, barátainkat. Olvassuk, hogy leghatalmasabb szomszédunk és barátunk, a Szovjetunió, amelynek óriási területén a mi hazánk kétszáznál is többször elférne.

A felszabadulás ünnepéről, a magyar néphadseregről találunk érdekes olvasmányokat. *Petőfi* Sándor, *József* Attila, *Ady* Endre, *Csokonai* Vitéz Mihály, *Babits* Mihály, *Illyés* Gyula, *Zelk* Zoltán versei mellett *Móricz* Zsigmond, *Kosztolányi* Dezső kis elbeszéléseit olvashatják kicsinyeink.

Az olvasókönyv második része a számtanpéldák gyüjteménye, amely a Szovjetunióban használatos számtankönyvek alapján készült. Játékos módszerrel, könnyen, élvezetesen tanulják meg apró példák, találós kérdések, ötletes ábrák nyomán a kisdiákok a számolást. Pálcikákkal, pontokkal, kockákkal, egymás mellé rakott különböző mennyiségű tárgyak rajzaival könnyen megy a számolás.

Marx, Engels, Lenin élete

A városi iskolák másodosztályos tanulói már sokkal vastagabb könyvből tanulnak. Itt is színes rajzok díszítik, élénkítik a kedves könyvet. „Új országot építünk" — ez a mottója a második osztályos könyvnek, amely már beszél a balatoni háborozásról, az Üttörőkről, az Üttörő-vasútról. Megismeri belőle a kisdiák a természetet, az otthont. Megtudja, hogyan épül a város. Elmondja a tankönyv, hogyan készül a dolgozók élelme, ruházata, elvezeti a kisdiákokat a kenyérgyárba, a KÖZÉRT-üzletbe, a Tejért-be, a konzervgyárba. Nevel az állatszeretetre. Megtudja a második osztályos tanuló, hogyan éltek a munkások régen és hogyan élnek ma. Beszél a tankönyv a Vörös Csepelről, az élmunkásokról, a gépállomásról. A második osztályos könyvben megtaláljuk a magyar költők és írók egy-egy művén kívül a szovjet népmese-gyüjtemény legszebb elemeit.

Az általános iskolák VII. és VIII. osztályában tanítják „Az ember életé"-t. Az első könyv ismerteti az élet alapjelenségeit, a második könyv az osztálytársadalmakkal, a szocializmussal, a népi demokráciával, az embernek a közösségben elfoglalt szerepével foglalkozik. Ebből tanulják meg az általános iskola diákjai a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat, megismerik Marx, Engels, Lenin életét, megtudják, mi a demokrácia, mi a szocialista állam.

Hasonló haladó szellemben készültek a többi tankönyvek is. A Könyvterjesztő Nemzeti Vállalat útján már megkezdődött a tankönyvek szétosztása az egész országban. Néhány napon belül minden diák kezében már ott lesz az új tankönyv, amelyből egy új szabad élet, egy boldogabb jövő kapuja tárul ki elénk.

Béketüntetés Barbusse emlékére

Párizsból jelenti az *MTI*, hogy a volt tűzharcosok vasárnap Franciaország minden részéből nagy tömegekben zarándokoltak az első világháború egyik legvéresebb csatájának színhelyére, a *Chemin des Dames*-ra, ahol annakidején Henri *Barbusse* a *Tűz* című regényét írta.

Alig változik a hőmérséklet

A Meteorológiai Intézet jelenti: Szárazföldünk legnagyobb részén folytatódik a csendes, jobbára derült időjárás, csak helyi záporok, zivatarok vannak. Az Atlanti-óceánon ezzel szemben heves viharciklonok vonulnak délnyugat-északkeleti irányba.

Hazánkban hétfőn a hőmérséklet általában 23—26, a fővárosban 27 fokig emelkedett.

Budapesten kedden este 21 órakor a hőmérséklet 18 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 766 mm, alig változik.

Várható időjárás szerda estig: Mérsékelt keleti, délkeleti szél, változó felhőzet, egy-két helyen, főleg a délutáni órákban, záporeső, zivatar. A hőmérséklet alig változik.

Holnapután nyílik
békés építőmunkák bemutatója a
BUDAPESTI NEMZETKÖZI ŐSZI VÁSÁR
szeptember 16—október 2
VÁROSLIGET
Féláru utazásra jogosító vásárigazolvány az Őszi Vásár ib. megbízottainál és az IBUSZ kirendeltségeinél kapható.
Élmunkások és mintagazdák ingyen látogatják a vásárt, a dolgozók 3 forintos kedvezményes jeggyel. Jegyelőjegyzés: az üzemi szakszervezeti bizottságok kultúrfelelőseinél.

START holnap..!
holnaptól olcsóbb lesz a...

Az Őszi Vásárra
3 forintos kedvezményes jegyek
a MAGYAR NEMZET jegyirodájában
(V. Bajcsy Zsilinszky-út hetvennyolc) kaphatók

Toto-útmutató 38. hét

1. NB. I.

Ujpest	30 35 35	Ferencváros
10 3 6:6 3		3. 3 5:3 4
SalBTC 3:3		MATEOSZ 3:1
MAORT 2:2		*Előre 2:0*
ETO 1:1		Kispest 0:2

Mindkét csapat elég rossz formában van. A Ferencváros valamivel egységesebbnek látszik, de az Ujpest játszik otthon. Mindhárom eredmény lehetséges, de a Fradi valamivel közelebb áll a győzelemhez.
Két tip: X. 2

2. NB. I.

Előre	25 30 45	MATEOSZ
16 3 4:11 —		15. 3 5:12 —
SZAC 3:4		*Ferencváros 1:3*
Ferencváros 0:2		Szombathely 2:3
Szombathely 1:5		*Dorog 2:6*

Nyeretlenek rangadója. Mindkét csapat otthon játszik, így pályaelőny nincs. A MATEOSZ talán kevésbé rossz, mint ellenfele, amellett rutinosabb is, közelebb áll a győzelemhez.
Két tip: 2. X

3. NB. I.

Soroksár	45 30 25	MAORT
7. 2 4:3 3		13. 3 3:10 1
Csepel 2:1		MTK 1:6
Debrecen 2:2		*Ujpest 2:2*
		Csepel 0:2

A Soroksár eddigi fegyvertényei biztatóbbak, mint a MAORT-é. E mellett a hazai pálya előnye is támogatja. A Soroksár győzelme sokkal valószínűbb, de döntetlen elképzelhető.
Két tip: 1. X

4. NB. I.

MTK	50 30 20	Szombathely
2. 3 9:3 5		5. 3 8:5 4
MAORT 6:1		Dorog 0:2
ETO 1:1		*MATEOSZ 3:2*
SZAC 2:1		Előre 5:1

Ha az MTK csak multheti játékával tud kirukkolni, a Szombathely könnyen pontot szerezhet. A papirforma egyébként az MTK biztos győzelmét igéri.
Két tip: 1. X

5. NB. I.

Debrecen	45 20 35	SalBTC
6. 2 6:4 3		11. 2 4:4 2
Dorog 4:2		Ujpest 3:3
Soroksár 2:2		*Csepel 1:1*

Eddig mindkét csapat igen figyelemreméltó eredményeket ért el. a SalBTC ujpesti döntetlenje talán a legértékesebb. A hazai pálya előnye miatt a Debrecen valamivel esélyesebb.
Két tip: 1. 2

6. NB. I.

Csepel	50 30 20	SZAC
8. 3 4:3 3		9. 3 6:6 3
Soroksár 1:2		Előre 4:3
SalBTC 1:1		*Kispest 1:1*
MAORT 2:0		MTK 1:2

Egyik csapat sincs jó formában. Az otthon játszó Csepel győzelme attól függ, hogy csatársora meg tud-e birkózni a SZAC masszív védelmével.
Két tip: 1. X

7. NB I.

Vasas	40 30 30	ETO
		12. 3 2:6 2
		Kispest 0:4
		MTK 1:1
		Ujpest 1:1

A Vasas formájára semmi támpontunk nincs. A nehéz szovjetúnióbeli mérkőzések és a hosszú utazás után a csapat valószínűleg fáradt lesz. Az egyre javuló ETO így könnyen meglepetést okozhat.
Két tip: 1. X

8. NB I.

Kispest	50 25 25	Dorog
1. 3 7:1 5		4. 3 10:6 4
ETO 4:0		*Szombathely 2:0*
SZAC 1:1		Debrecen 2:4
Ferencváros 2:0		MATEOSZ 6:2

A Kispest ma az NB I. legkiegyensúlyozottabb csapata. Viszont a Dorog legutóbbi fegyverténye: a MATEOSZ legyőzése is igen figyelemreméltó. A Kispest győzelme mégis valószínű.
Két tip: 1. 1

9. NB. II. Déli csop.

Szolnoki Lok.	50 30 20	Békéscsaba
8. 2 6:4 4		11. 2 3:8 1
Szegedi Lok. 2:0		Bp. Lokom. 1:6
Cegléd 4:0		K. Lombik 2:2

A Szolnoki Lokomotiv eddig megnyugtató formában játszott, ezzel szemben a Békéscsaba teljesen letört csapat benyomását kelti. Az otthon játszó Szolnok győzelme várható.
Két tip: 1. 1

10. NB. II. Keleti csop.

Miskolci Lok.	40 30 30	Diósgyőr
8. 2 5:3 2		4. 2 6:1 3
MÁVAG 4:1		S. Vasas 1:1
Hatvan 1:2		MÁVAG 5:0

A Keleti csoport egyik rangadója. Az otthon játszó miskolci csapat valamivel esélyesebb, de könnyen előfordulhat a másik két eredmény is.
Két tip: 1. 2

11. NB. II. Nyug. csop.

MESZHART	25 30 45	Tatabánya
6. 2 12:4 2		1. 2 13:1 4
Sopr. FAC 10:1		*P. Lok. 6:0*
Kap. DSK 1:2		Nagyk. VSE 7:1

A MESZHART eddig szerényes formát mutatott, a Tatabánya viszont klasszissal jobbnak bizonyult bármelyik ellenfelénél. Még Pécsett is a Tatabánya győzelme várható.
Két tip: 2. X

12. NB II. Közép csop.

Fásek SE	30 30 40	III. ker.
13. 2 3:5 —		3. 2 6:1 4
Bőripari 1:2		Husos 1:0
Elektromos 2:3		Ganz 5:1

Az FSE két hazai vereségével szemben a III. ker. két szép győzelmet ért el idegenben. Ez arra mutat, hogy itt is a vendégcsapat esélyesebb.
Két tip: 2. 1

Pótmérkőzések

13. NB II. Keleti csop.

MÁVAG	30 25 45	Ózd
16. 2 1:9 —		1. 2 8:0 4
Misk. Lok. 1:4		*Debr. MTE 5:0*
Diósgyőr 0:5		*S. Vasas 3:0*

Könnyen lehet, hogy a MÁVAG ezúttal is vereséget szenved saját pályáján a kitűnő Ózdtól.
Két tip: 2. 1

14. NB. II. Déli csop.

Orosháza	40 [illegible] 35	M. Textil
4. 2 4:1 4		5. 2 7:2 4
Kecs. MTE 1:0		*Szol. MTE 5:1*
Makó 3:1		*Phöbus 2:1*

Orosháza eddig otthon kétszer győzött, de ezúttal nehéz ellenfelet kap. Bármelyik csapat győzhet.
Két tip: 1. 2

15. NB. II. Nyug. csop.

Perutz	[illegible] 35	P. Lokomot.
3 2 8:2 4		16. 2 0:13 —
Dohánygyár 4:1		Tatabánya 0:6
M. Pamut 4:1		Győri VSE 0:7

A Perutz Pápán biztos győzelmet igéri az újonc soproni csapat ellen.
Két tip: 1. 1

16. NB. II. Nyug. csop.

Pécsi BTC	[illegible] [illegible]	Sopr. FAC
4. 2 6:2 4		9 2 4:11 2
Postás 2:1		MESZHA. 1:10
Várpalota 4:1		Sopr. VSE 3:1

A papirforma a PBTC biztos győzelmét igéri az újonc soproni csapat ellen.
Két tip: 1. 1

MAGYARÁZAT A TOTO ÚTMUTATÓHOZ. A csapatok neve alatt közöljük a bajnokságban elfoglalt helyezetüket, a játékszám, a gólarány és a pontszám feltüntetésével. Alatta a csapat legutóbbi eredményeit közöljük. A hazai pályán elért eredményeket dült betűkkel szedtük. A középső három szám azt jelzi, hogy az 1, az X, vagy a 2 bekövetkezésének hány százalék esélyt adtunk. A számok alatti köralakú grafikon ugyanezt szemléletesen mutatja. Fekete szín = 1, vonalazott rész = X, fehér szín = 2.

A Vasasok előadásokon ismertetik a szovjet labdarúgást

A *Vasasok* hazaérkezett csapata már megkezdte a munkát, hogy felkészüljön szombatra az igen erős győri ETO ellen, a Latorca-utcában vívandó *labdarúgó NB I.* mérkőzésre. Természetesen körülveszik a játékosokat és el kell mondaniok élményeiket és azt hogy mit tanultak a Szovjetúnióban

Érdekesen nyilatkozott *Ilovszky* Rudolf, a Vasas-csapat kapitánya:

— Mindenekelőtt *a Dinamo összjátékáról* kell beszélnem. A csapat minden vonalon egyaránt erős, úgy működik a mezőnyben, mint egy jól megolajozott szerkezet. Kitűnők a kombinációi, taktikájuk *a szovjet labdarúgás támadó játéka.* Ez tette lehetővé, hogy végig magas színvonalon tartsa a mérkőzést és ő diktálja az iramot. Egyénenként is művészi a Dinamo játékosainak labdarúgása. Nagyon tetszett nekünk *Homics*, a Dinamo kapusa, aki nagyszerűen helyezkedik és villámként vetődik a labdákra. Most már értjük, miért ért el a Dinamo Angliában és mindenfelé olyan kiváló eredményeket.

Sebes Gusztáv labdarúgó kapitány elmondotta hogy végignézte a moszkvai Spartak edzését, amely másfél óráig tartott s ezalatt a játékosok egy pillanatra sem álltak le, állandóan mozogtak. Ezért bírják úgy az iramot.

Az MLSZ és az NB I. Liga elhatározta, hogy a Játékosok Baráti Körével karöltve területenként felváltva *ismerteti Budapest minden részén a szovjet labdarúgást* és a mérkőzések, valamint előkészületek tanulságait. Az első előadás *Csepelen* lesz, Csepel, Kispest és Szentlőrinc labdarúgói számára. Az előadásokon a Vasas labdarúgók és a csapat vezetői mondják el, hogy mit láttak és mit tanultak a Szovjetúnióban.

Az úszóidényt péntektől vasárnapig a bajnokságok fejezik be.

Az *Úszó Szövetség*, mint ismeretes, augusztusról a Főiskolai Világbajnokságok, majd a franciaországi és olaszországi túrák miatt elhalasztotta *az 1949. évi bajnoki versenyeket.* A bajnoki számok új határnapjául a MUSZ *szeptember 16—18-át* tűzte ki a Sportuszodába. A pénteken, szombaton és vasárnap megrendezendő bajnoki versenyek fogják egyben — reméihetőleg méltóképpen — befejezni az idei sikerekben gazdag úszóidényt.

Az Úszó Szövetség az egyes bajnoki számokat a következőképpen osztotta el a három napra:

Pénteken, szeptember 16-án: Férfibajnokságok: 100 m gyors, 100 m pillangó, 4x200 m staféta, műugrás. Női bajnokságok: 400 m gyors, 100 m hát, 100 m mell. Ifj. bajnokságok: fiúk: 400 m gyors, 100 m pillangó, 4x100 m vegyes staféta, műugrás; lányok: 200 m gyors, 100 m mell, 100 m pillangó.

Szombaton, szeptember 17-én: Férfibajnokságok: 200 m gyors, 100 m mell, 4×100 m staféta. Női bajnokságok: 100 m gyors, 200 m mell, 2×100 m vegyes staféta, műugrás. Ifjúsági bajnokságok: fiúk: 100 m gyors, 200 m mell; leányok: 100 m gyors, 200 m mell, műugrás.

Vasárnap, szeptember 18-án: Férfibajnokságok: 100, 200, 200, 100 vegyes staféta, 100 m hát, toronyugrás. Női bajnokságok: 200 m hát, 100 m pillangó, toronyugrás, 4x100 m staféta. Ifjúsági bajnokságok: fiúk: 200 m hát, 200 m mell; leányok: 100 hát, 200 pillangó, 4x100 m vegyes staféta.

Magyar motorosok sikere Angliában

A walesi Llandrindodban *a hatnapos nemzetközi megbízhatósági motorverseny* első futamában Csehszlovákia, Lengyelország, Franciaország Magyarország, Ausztria, Belgium, Hollandia, Irország, Olaszország, Svédország Svájc és a rendező Anglia legjobb kismotorosai indultak *«a legjobb és legmegbízhatóbb kismotor»* címéért.

A magyar WM-motorosok az első napi futamban jól szerepeltek. Az *Ezüst Kupa-díj* A-csoportjában hibapont nélkül Angliával és Olaszországgal holtversenyben *első helyre* kerültek. 4. Hollandia két hibaponttal, 5. Irország 21 hp., 6. Csehszlovákia 24 hp., 7. Svájc 120 hp. Az Ezüst Kupa-díj B-csoportjában 1. Csehszlovákia és Svájc hibapont nélkül, *3. Magyarország 3. hp.*, 4. Olaszország 14 hp., 5. Irország 32 hp., 6. Anglia és Hollandia 120 hp. A nemzetközi díjban: 1. Anglia és Csehszlovákia hibapont nélkül, 3. Olaszország 1 hp., 4. Svájc 159 hp.

★

Az asztaltenisz-bajnokok párizsi tornáján a magyar Sidó a francia Rothoffal került az első fordulóban össze. A mérkőzések kedden este kezdődtek.

Az MTK szerdán Cegléden játszik, ahol az ottani szakszervezeti válogatott lesz az ellenfele, az újjáépített ceglédi sporttelepen, amelynek ez lesz a felavató mérkőzése.

Svédország atlétái legyőzték az északi válogatottat, amelyben finn, dán, norvég és izlandi atléták szerepeltek, 232:196 arányban.

Az Ujpest—Ferencváros mérkőzésre jegyek a Magyar Nemzet jegyirodájában (V., Bajcsy-Zsilinszky-út 78) kaphatók.

A Totóban hivatalos megállapítás szerint a 37. héten 24 darab 11 találatos szelvény egyénenként 5750 forintot fog kapni.

Az ökölvívó NB-t pénteken folytatják a Vasas—Csepel és FTC—Lokomotiv mérkőzésekkel.

TOTO-EREDMÉNYEKET Budán elsőnek hozza a Magyar Nemzet kiadóhivatala XII., Endresz György-tér 2—3. Telefon: 456—932.

Az MHK-ban kedden az Ujpesti Pamut, Kelenföld és Standard pályákon voltak próbák, szerdán pedig a következő pályákon: Ganz villany, Láng, Postás, Diákstadion, Millenáris, M. Pamut, Margit-sziget, Vágóhíd, Marcibányi-tér, Hévízi-út, Kelenföld, M. Textil, Kispest.

MOSOLY

Sohasem láttam még ilyen komor, barátságtalan embereket, mint ők: az apa, az anya s a «néne»... A néne különösképp jegesarcú hölgy volt, egy-két szűk szavából decemberek fagya áradt. Ő járt a piacra és meséiik, még a kopasztott csirke is megszökött, ha alkudott reá... Mindig félénken üdvözöltem őket s gondolatban keresztem e mély ridegség okát, amely arcukról, gondos öltözetükről, zsebeikből, jónapotjukból, s unott lépéseik kopogásából áradt.

Dehát az ilyen ok egyéni, családi, az ilyen ok zárt, mint egy hideg szürke pénzesszekrény az uzsorások félhomályos otthonában, nem kutattam, nem kérdeztem. Jónapot! — Jónapot... s mentünk tovább.

Tegnap aztán, ahogy leszálltam az autóbuszról a Széll Kálmán-téren, három szélesmosolyú ember sietett felém, a férj, a feleség s a fakóképű néne... Elámultam. A homlokukról elrepültek a redők, a szemükben kedves kék fény mintha ibolyaszirmot teregettek volna a szemhéjuk alá, járásuk énekelt, karjuk boldog hittel lengett előre s hátra s még zsebjeik hajlókája is vidáman lifegett bele az áldást érlelő őszi délelőttbe.

Észrevették nagy csodálkozásomat. A férj hozzámlépett, egy szót se szólt, de minden mozdulata ezt kiabálta:

— Egy pillanat kérem egy pillanat s megmagyarázok mindent...

Kinyitotta kabátját, fénylő testű kis noteszt vett elő és pár sor feljegyzésre mutatott. Nagy, boldog betűk. Ezt közölték velem:

«Janika gyermekünk ma lett négyhónapos és ma mosolygott először életében...»

A rejtély megoldódott.

Ime, a csoda, a Gyermek csodája.

Tovatűntek boldogan könnyedén, mosolyogva. Ahogy utánuk néztem, még a néne nagy kontya is mosolygott.

És mosolyogtam én is...

Még az ősz is.

Az ég is...

Bahay József

A pesti izraelita hitközség fiúárvaházának vezetősége és hölgybizottsága folyó hó 15-én, csütörtökön délután 5 órai kezdettel a Margit-szigeten, a Palatinus-szálló kertjében és összes termeiben uzsonnadélutánt rendez. A fiúárvaház vezetősége ezúton is meghívja az intézet minden barátját és támogatóját.

Egyre több fizikai és értelmiségi dolgozó vesz részt a termelékenység fokozására indult versenyekben

Rákosi Mátyás felhívása óta egyre több dolgozó vesz részt az egyéni munkaversenyben. A Ganz-vagongyárban is nagy visszhangot kellett *Ruzsinszky* Józsefnek az ország valamennyi vasesz ergályosához intézett versenykihívása. A Ganz-vagongyárban az tapasztalható, hogy míg néhány héttel ezelőtt csak 50—60-an vettek részt a munkaversenyben, most egymásután keresik fel az üzem munkásai *Puskás* Lajos termelési felelőst és jelentik, hogy versenyszerződést kötnek. A vasöntőben 30 egyéni kihívás történt. A legutolsó műhelyértekezleten *Bart* Lajos hívta ki versenyre *Kiss* Jánost. Érdeklődést kellett az is, hogy *Komesz* János főmérnök, *Kovács* István főművezető, *Kulcsi* Sándor és *Korányi* Antal technikusok, *Gonda* István és *Szabó* Tibor esztergályosok közös versenyszerződést kötöttek, úgynevezett összetett vegyes brigádot alakítottak. Céljuk, hogy a gyárban kísérletezzenek a Szovjetúnióban bevezetett gyorsvágási eljárásokkal.

Textilgyári újítás: nem kell szájjal szívni a vetélőfonalat

Érdekes újítást vezetett be az albertfalvai textiltelepen *Puskás* Lajos. A szövőmunkások eddig általában szájukkal szívták át munka közben a vetélőfonal szálvégét, a vetélő porcelán gyűrűjén. Ez rossz szokás volt és sok betegséget, sőt járványt okozott a multban. Egy szövőmunkát, aki hat gépen dolgozik, naponta 500—600 csényét cserélt s így rengeteg port, piszkot, pelyhet szívott be tüdejébe. Orvosok szerint tüdőbaj kifejlődésének is egyik okozója volt ez a szokás. Puskás Lajos újítása szinte teljesen megvédi a szövőmunkások egészségét, mert teljesen feleslegessé teszi, hogy a vetélőfonalat szájon szívják át.

Az Orvos-Egészségügyi Szakszervezet a munkafegyelem megszilárdításáért

Rákosi Mátyás beszéde és az MDP Nagybudapesti Pártbizottsága vá asztmányának határozata nagy visszhangot keltett az egészségügyi dolgozók körében is. Az *Orvos-Egészségügyi Szakszervezet* összvezetőségi ülése kedden megvilatta a szakszervezet előtt álló feladatokat az ipar termelékenységének fokozásával, a munkafegyelem és az egyéni felelősség megszilárdításával kapcsolatban.

Weil Emil, az Orvos-Egészségügyi Szakszervezet főtitkára hangsúlyozta, hogy a határozat kemény bírákat az egészségügyi dolgozók számára is. Az orvosoknak és egészségügyi dolgozóknak mindenben segíteniök kell a beteg dolgozókat, de kötelezettségük van az egész munkásosztállyal szemben is.

Az összvezetőségi ülés végül határozatot fogadott el, amely többek között a szakszervezet minden tagjának feladatává teszi a munkafegyelem alapos megszilárdítását.

Színházi hírek

Harminchatezerrel több néző fér az idén az Operaházba, mint tavaly

Régi terve az Operaház vezetőinek, hogy dalszínházunk nézőterét kibővítsék, *kielégítve a közönség részéről az utóbbi években egyre fokozódó kulturális igényt.* A nézőtér kibővítésének módját *Márton* Zoltán már régebben kidolgozta, de *anyagi nehézségek miatt a multban a tervet nem lehetett megvalósítani.* Az idei nyári szünetben azonban *a Tervhivatal segítségével megkezdődhetett az Operaházban a már régen kívánatos, nagyszabású átalakító munka,* amelynek révén az Operaház nézőterén az idei nyáron sikerült *120 székkel többet elhelyezni.* A régi széksorokat kicserélték és a sorközök távolságának csökkentésével, *de a közönség teljes kényelmét is biztosítva,* átalakították és restaurálták a nézőteret. A munkát *Albin* János, az Operaház műszaki vezetője irányította. A helynyerésen kívül a legfőbb szempont az volt, hogy *a közönség továbbra is kényelmesen helyezkedhessék el az operai székekben.* A zsöllyék most is *bársonnyal*, a támlásszékek pedig *bőrrel* vannak bevonva, s a *sorok között továbbra is bőséges hely maradt a mozgásra.* Anélkül, hogy erőszakolták, vagy összeszorították volna a széksorokat, mégis *sikerült a nézőteret jelentékenyen kibővíteni,* százhússzal több ülőhelyet biztosítva. Az Operaház évadját 300 előadásra számítva, ezzel elérték, hogy *az idén a szezon folyamán harminchatezerrel több néző fér az Operaházba, mint az előző években.*

A Bjelorusszkij filmstúdióban elkészült a legújabb szovjet művészi filmalkotás, melynek témája Konsztantin Zaszlonov, a hős partizán és bajtársainak élete. A filmet a moszkvai filmszínházak rövidesen műsorra tűzik.

A Rádió zenekara és irodalmi osztálya 15-én, csütörtökön nagyszabású hangversenyt rendez a kispesti Hofherr-gyárban a dolgozók tiszteletére. A rádiózenekart *Lehel* György vezényli. A zenei műsorban *Ljadov* és *Csajkovszkij* művein kívül szerepel *Sárközi* Iván *«Új traktoráll.omás»* című népi kantátája is. A Rádió színtársulata *Davurov* szovjet szerző *«Ez igazán természetes»* című művét adja elő.

HETI SZÍNHÁZI MŰSOR

Opera: H.—cs.-ig nincs előadás, Cs.: Hunyadi László (½8). Pént.: Don Juan (½8), Szo.: Rómeo és Júlia. Furfangos diákok. Térzene (½8). Vas.: Mesterdalnokok (6). H.: Hoffmann meséi (½8). K.: nincs előadás, Sze.: Boris Godunov (½7)

Nemzeti: egész héten: Ahogy tetszik (½8).

Magyar: egész héten: Dohányon vett kapitány (7).

Madách: egész héten: A kertész kutyája (½8).

Belvárosi: H.—p.-ig: nincs előadás, P.-től minden este: Moszkvai jellem (½8).

Vidám (Pesti) Színház: Cs.-ig nincs előadás. Cs.-től minden este: Filmcsillag (½8)

Operett Színház: P.-ig: nincs előadás, P.-től minden este: Bécsi diákok (8, Vas. d. u. 3 is).

Kamara Varieté: egész héten: Szarvashiba (8, Vas. ½5 is)

Royal: egész héten: Annabál (8).

Fővárosi Nagycirkusz: egész héten: Szeptemberi műsor (4, 8).

Mozik műsora

ATRIUM (160-955): Holnap felé (cseh) (Előadások kezdete: ½5, ½7, ½9-kor)
CORSO (182-818): Holnap felé (cseh) (Előadások kezdete: 4, 6, 8 órakor)
DÉCSI (121-343): Tilos a játék (vígjáték) (Előadások kezdete: 5, 7, 9)
FÓRUM (189-767): Artamonov család (Gorkij regényéből) (½5, ½7, ½9)
KÖRÚTI HÍRADÓ (222-499): Magyar és szovjet híradók, Masenka születésnapja, Bukarest éjjel, A jó legelő (Előadások reggel 9-től este 11 óráig)
LLOYD (123-043): Artamonov család (Gorkij regény) (5, 7, 9) Nyitott tetőt
OMNIA (139-693): Holnap felé (cseh) (Előadások kezdete: 5, 7 9 órakor)
ROYAL APOLLÓ (222-656): Artamonov család (Gorkij regényéből) (5, 7, 9)
SCALA (120-130): Végzetes éjszaka (dráma) (Előadások kezdete: 5 7, 9)
ALFA (Kőbánya): Holnap felé (cseh) (Előadások kezdete: ½6, ½8 v. ¼4)
ADRIA (Pilisrinc): Holnap felé (cseh) (Előadások kezdete: ½7, ½9, v. ½5)
KORZÓ (Ujpest): Holnap felé (cseh) (Előadások kezdete: 6, 8, vas. 4 is)
ROYAL (Kispest): Holnap felé (cseh) (Előadások kezdete: 6, 8 vas 4 is)
TÁNCSICS (Csepel): Holnap felé (cseh) (Előadások: 6, ¼8 vas. ¾4)
TÁTRA (Perzsébet): Holnap felé (cseh) (Előadások: ½7, ¾9, v. ¼7

MÁSODHETES MOZIK:

ADY: Janika (vígjáték) (4, 6, 8)
ADMIRÁL: Z. 8-as találmány (dráma, (½5, ¼7, ½9) **ALKOTÁS:** Z. 8-as találmány (½5, ½7, ½9) **CAPITOL:** Janika (vígjáték) (11, 1, 3, 5, 7, 9)
CITY: Marita (dráma) (4, 6, 8) **ELIT:** Csibészek (vígjáték) (½5, ½7, ½9)
GLÓRIA: Két út (dráma) (½5 ½7 ½9)
HOMÉROS: Mágnás Miska (operett) (½5, ½7, ½9) Kerítősor! **HUNNIA:** Krisztina hadnagy (dráma) (4, 6, 8)
KAMARA: Marita (dráma) (4, ¼7, ½9) Varieté. **KOSSUTH:** Ifjú gárda I. rész (dráma) (4, ¼7, ½9) Varieté.
KULTÚR: A híd (½5, ½7, ½9) Kerítősor! **OTTHON:** Sivatagi 13-as (expedíciós) (½4, ½6, ½8) **PALÁCE:** Ifjú gárda I. rész (dráma) (11, 1, 3, 5, 7, 9) **PÁTRIA:** Harmadik csapás (dráma) (4, 6, 8) **PETŐFI:** Krisztina hadnagy (dráma) (½5, ½7, ½9)
PHÖNIX: Nagy mérkőzés (sportfilm) (11, 1, 3, 5, 7, 9) **SAVOY:** Ifjú gárda I. rész (dráma) (½5, ½7, ½9)
STUDIÓ: Csibészek (vígjáték) (4, 6, 8)
SZABADSÁG: Janika (vígjáték) (4, ¼7, ½9) Varieté. **TINÓDI:** Szibériai rapszódia (színes) (½5, ½7, ½9)
UGOCSA: Denevér (színes) (4, ¼7, ½9) Varieté. Nyitott tetőt

Köpp Farkas

festő

Kül. Kismartonban.

1767–69-ben festészeti

oktat.

Köpp Farkas, festő, született Kismartonban, 1767—69 látogatta a festészeti szakosztályt. Egy mosaik scagliola-tájképe kiválóan sikerült volta miatt az Akadémia tanácstermében nyert elhelyezést.

lása Lev.

Fleischer Béés 60. l.

Zimony.

A háttérben van a város
val [illegible], az előtérben
kötött ki, míg jobbra őrszem á

SEMLIN
Syrmien.

Kny., mér. a vk. 12.7:

131-91-

Köpp Farkas

egyházi festő –

Születek 1738-ban Sopron megyében.
Egy jeles műve látható. Becsben a
székesegyházban, mely az üdvözítő
által Boromei Szt. Károlynak
mennyben emeltetését ábrázolja.

Nagy Iván. Magyarországi képzőmű-
vészek a legrégibb idektől 1850 ig.
Szaradok. 1874. évf 93. l.

szerencsés vevőinknek jutott. *A közelmultban pedig szi*
kétszer **a 300.000 pengős nagy jutalmat,** *valamint* **a**
pengős főnyereményeket.

A XXXIII. m. kir. osztálysorsjátékon az elérhető legnagyobb nyere

500.000

Egyetlen mód a m. kir. osztálysorsjáték, mely egy
arra, hogy kis összeggel nagy tőkét nyerhessünk.

A mellékelt szerencsekocka kizárólag a **TÖRÖK B**
nek számait tartalmazza és **TÖRÖK** *sorsjegyeinek népszer*
a kiválasztott szerencseszámot a mellékelt levelezőlapon **sürg**

folyó év október hó 18-

megrendelje, *hogy az eredeti sorsjegyet b. címére mielőbb*

Nyereményhúzás már október 20-á

Hivatalosan megállapított I. oszt. vétel

Egész sorsjegy	Fél sorsjegy	Neg
P 24.—	**P 12.—**	

Abban a reményben, hogy a sorsjátékon résztvesz
hogy a nagy nyeremények egyikét Önnek kifizethessük, va
ki

Minden második sorsjegy nyer!

Nagy nyerési esélyek!

TÖRÖK

BUDAPEST,

W. Köpp festő.

Sz. Kis-Martonban 1738. decz. 24én + Bécsben 1807. ben.

1., Tájkép. „Köpp" Sérült töredezett. Egetett föld. 53.8 x 40.3. Keszt Mihály ajándéka 1863-ban. M. N. Muz. Cat. 377 l.

2., Tájkép. Egetett föld. 42 x 59. u. annak ajándéka. n-ott. 378. l.

3., Tájkép. Egetett föld. 46 x 65.5. u. annak ajándéka. n-ott. 378. l.

4. Tájkép. „W. Köpp" Egetett föld. 45.5 x 65.5. u. annak ajándéka 1863. n-ott. 379. l.

5. Tájkép. Egetett föld. 42.58.5. u. a. ajándéka 1863. n-ott. 379 l.

6. Tájkép. Egetett föld. 57.3 x 83. u. a. ajándéka 1863. n. ott. 380 l.

Köpp Christian

festő és építész.

Lásd: Köpp Farkas

Köpp Farkas

festő

lárd

Ormós Zsigmond

Utarási emlékek. II.
k. Pest 1860. 13. l.
14. l.

3156

3156. ~~30.~~ W. Köpp.

(Sz. Kis-Martonban 1738. decz. 24-én. † Bécsben 1807-ben.)

Tájkép.

Az ábrázolt kertben kerek épület van, hová lépcső vezet a korlát mentén magas oszloppal, a melynek talapzatán épen ugy, mint a feljárónak díszedényein, domborművek láthatók. Az előtérben a földön egy nő ül és leszállni készülő társnőjére ~~figyel~~, ki jobb kezével a fal sarkára támaszkodott, egyik lábával a falazat kiálló kövére lépett és baljával kosarát fogja, melyet virágokkal rakott tele. A földre heveredett nő inge bal válláról lecsuszott és szoknyája kék; a leszállni készülőnek ruhája pedig rózsaszínű. Jelzése alól balra: »*Köpp.*« ~~Nagyon sérült és töredezett~~.

L figel

548

Égetett föld, méretei 53·8 : 40·3 cm. ~~— Keszt Mihály ajándéka 1863.~~ — Át. Képt. 301. — Dep. régi 84. b). és új 7. a). — ~~Ltsza 575.~~ Uj lelt 575. I

Jegyzet. Igen sérült és töredezett.

I

-- 1905. átv. jegyzék 589. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2216 és a leltárban 3156. -- Keszt Mihály ajándéka 1863 augusztus 22-én.

Köpp W

Át Képt 301
Dep. r. 84 b)
uj 7 a)
Ujl. 575.

Keszt Mih. áj. 1863 aug 22.

Köpp, Farkas

(Wolfgang)

festö

l.

Csat Frey ÖSZ Kunst

XXIV. k

XXIX. 92, 101, 102. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
376

Pray, Georg. Syntagma historicum de sigillis regum et reginarum Hungariae
Budae, 1805.

Bön. 1 db

Köpp Edler von Felsenthal Wolfgang

festö

Maler und Mosaikkünstler geb. zu Eisenstadt in Ungarn 24. December 1738. gest. zu Wien im Jahre 1807. Sein Vater Christian war Maler und Architekt bei dem Fürsten Paul Esterhazy. Wolfgang zeigte früh Talent für die Kunst und kam, zwölf Jahre alt nach Wien, wo er die Akademie der bildenden Künste besuchte und bald die Aufmerksamkeit des Akademie directors Martin von Meytens auf sich zog. Von allen Künstlern, welche zu jener Zeit an der Akademie lehrten, fühlte sich Köpp zu Maulbertsch hingezogen, dessen Arbeiten er so fleissig studierte und copirte, dass die Copien

vom Originale oft nicht unterscheiden waren. So ging es war so erhielt er doch schon Aufträge, und Heiligenbilder, Opfertafeln u. dgl. bildeten damals einen guten Erwerb.

Im Jahre 1760 verliess er die Akademie und ging zuerst nach Wiener Neustadt, wo er heirathete und mehrere Altarblätter auf Bestellung nach Ungarn malte, und dann in Eisenstadt den Plafond der Pfarrkirche am Kalvarienberge al fresco ausführte. Nachdem er diese Arbeit beendet, begab er sich wieder nach Wien, wurde Professor der Zeichenkunst an der Theresianischen Ritterakademie, und in den Musestunden beschäftigte er sich mit der Malerei. Zu gleicher Zeit machte er Versuche in der florentinischen Mosaik, nämlich

mit einer Composition von weicher Pasten, welche nach ihrer Calcinirung steinhart werden und dann mit schönsten Glaure hergestellt werden konnten. Bald erreichte er darin eine solche Vollkommenheit, dass er die Muster, nach denen er arbeitete, weit übertraf. Seine erste vollendete Arbeit in dieser Kunst und wohl auch in Deutschland durfte er der Kaiserin Maria Theresia vorlegen. Seine Mosaike fanden bald gerechte Würdigung, die Bestellungen im Auslande mehrten sich mit jedem Tage; von Paris, St. Petersburg, London, Rom, von allen europäischen Höfen häuften sich die Aufträge. Die Wiener Akademie der bildenden Künste zeichnete Köpp 1774 durch Aufnahme in den Kreis ihrer Mitglieder aus. Die Akademie von Florenz

schickte ihm 1785 das Diplom als Mitglied und Professor, jene zu Berlin im Jahre 1787, und das Jahr zuvor verlieh ihm der Papst den Orden des goldenen Sporns. Noch in seinem sechzigsten Jahre erfand Kopp eine ganz neue Art Mosaik, welche er die Spartanische nannte. Sie besteht aus kleinen Kies und Backsteinen, welche auf eine Steinplatte in Kitt mit großer Sorgfalt aufgetragen werden. Trotz der Einfachheit dieser Steinchen verstand es Kopp doch, denselben durch geschickte Zusammenstellung eine Kraft von Schatten und Licht zu geben, dass die aus ihnen zusammengelegten Bilder die größte Wirkung hervorbrachten. Für seine Verdienste wurde Kopp im Jahre 1803 in den erblandischen Adelstand mit dem Prädicate von Felsenthal erhoben. Von seinen Mosaik Scagliola-Arbeiten — wie er sie selbst nannte — liegt vor mir ein in Wien 1800 gedrucktes, schon höchst seltenes Verzeichniss, welches seine Arbeiten

M.

aufzählt, die im Jahre 1800 sich in Köpp's Besitze befanden, und ausgestellt waren und zwar: „Zwölf etrurische Stücke, mit verschiedenen Darstellungen, „Sechzehn Köpfe; Bildnisse verschiedener Helden und Gelehrten des Alterthums; Acht Thierstücke, nach Berghem und Rosa; Zwanzig einzelne Figuren, Fünfzehn Stücke mit Figuren, Landschaften und Conversationsszenen, Drei grosse Mosaiken, nach Correggio, nach Tizian, nach Rubens, Sechsunddreissig Landschaften, je zwölf mit Ansichten von Rom, Neapel und Florenz, Drei Stücke Mosaiken mit Raphaelischen Arabesken, Zwanzig Pferdestücke", die Racen verschiedener Länder, Zwanzig Stücke mit Vögeln, theils einzeln, theils in Gruppen, Fünfundvierzig verschiedene Köpfe, und zwar 8 nach Raphael, je 6 nach Tizian, Ostade, und Rembrandt,

2 nach Spagnoletto, 3 nach Holbein, 4 nach Rubens, je 2 nach Correggio und Carracci, 1 nach Michael Angelo und 5 nach Piazetta; Die zwölf Monate in landschaftlichen Darstellungen; Vier Jagdstücke; Vier Blumenstücke, und Vier römische Mosaiken. Ausserdem hatte er noch Mosaiken aus den verschiedenartigsten Stoffen gearbeitet, und zwar aus Baumrinde den „Kopf eines Eremiten“, aus Moos und Blättern eine „Landschaft“; aus natürlichen Baumblättern den „Kopf eines alten Gelehrten“, aus Glas eine Landschaft, aus Rohr und Stroh eine Florentiner Gegend, aus verschiedenen Samensorten eine „Landschaft“, aus Wollfäden eine Landschaft, und „zwei Köpfe“, Moses darstellend; aus Zwiebelschalen ein Frauenbildniss,

L.

aus Wachs eine Landschaft, und eine altdeutsche Malerei auf Gold und Silber. Die aufgeführten Arbeiten sind aber nur jene, die in seinem Besitze sich befanden; die grosse Menge, der von ihm auf Bestellung gearbeitet, darunter Meisterstücke in ihrer Art, ist nicht berücksichtigt und können die einzelnen Darstellungen, die sich meist im Auslande befinden und in allen Verzeichnissen fehlen, nicht angegeben werden. So z. B. besitzt die Kirche zu St. Stephan zwei Altarblätter für beide Seiten des Hochaltars, den H. Karl Borromäus, und Johannes der Täufer, dann die Apostel Petrus und Paulus, beide über Lebensgröße, befinden sich in der Schatz-Kammer der Kirche, das Kaiserliche Kunst und Naturalien Cabinet bewahrt aber die drei Stücke: Kaiser Leopold Brustbild, Kaiser Joseph und Feldmarschall Laudon zu Pferde. Nagler bemerkt auch

Kopp 8.

dass sechs Kleinere Gemälde Landschaften von Kopp bekannt seien. K. war zweimal verheirathet, der Zeichner Anton Kopp von Felsenthal und der Schriftsteller Christoph K. v. F. sind seine Söhne.

Irodalom.

Adelslands Diplom v. 22. December 1803.

Annalen der Literatur und Kunst des In und Auslandes. Wien 1810. 8vo. IV. Bd. 354. l.

Vaterländische Blätter für den österreichischen Kaiserstaat. Wie. 1814 8vo. 2 Kl. 133. l. Wolfgang Kopp Edler von Felsenthal.

Tschischka Franz Kunst und Alterthum in dem österreichischen Kaiserstaate. Wien 1836. 8vo. 370. l. (nach dieser geb. 24 Februar 1738, gest. 1808.)

1

Kopp 9

Nagler. Neues allgemeines Künstler Lexikon. München 1838. VIII. K. 123. l.

Oesterreichische National-Encyklopädie von Gräffer und Czikann, Wien 1835. 8° III K. 241. l. (nach dieser geb. 24. Dec. 1738)

Meyer J. Das grosse Conversations Lexikon für die gebildeten Stände. Hildburghausen XVIII. Kof. 416. l.

Abrejet J. Böhm sc. 1798 (4°).

Cinige. In Schwarz ein goldener, rechtsschräger Balken, links von einem goldenen zum Sprunge gestellten Löwen, rechts von einem aus grünem Boden aufsteigenden schroffen Felsen von natürlicher Farbe begleitet. Auf dem Schilde ruht ein gekrönter, rechtsgekehrter Helm, aus dessen Krone zwischen einem offenen schwarzen Flug der goldene Löwe hervorwächst. Die Helmdecken sind beiderseits schwarz mit gold belegt.

Wurzbach, Biogr. Lex. Wien. 1864, XII. 234-236

3157

3157. ~~31.~~ **W. Köpp.**

(Sz. Kis-Martonban 1738. decz. 24-én. † Bécsben 1807-ben.)

Tájkép.

A hegyes vidék~~et ábrázoló táj~~ előterében balról, a szikla tetején, az erőd romjai, ~~vannak, melyek felett~~ a meglehetősen ép, négyszögletes őrtorony uralkodik. A kapu fölött két és oldalt három ablak van ~~az épületen~~. Az erődbe vezető uton két lovas tünik fel. Az egyik a fiát vezető asszony felé fordult és a másik a mellette álló férfival beszélget. Jobbról ~~a háttérből~~ még két lovas közeledik a háttér felől, mig elől egy, fején batyut vivő asszony van kis fiával, ki bal kezében botot fog. Az asszony öltözete: bő ujju ruhaderék, felgyürt piros és rövid alsószoknya meg czipő; a fiucska pedig kalapot, kabátot és kurta nadrágot hord. Az égbolt felhős.

Égetett föld, méretei 42 : 59 cm. ~~Keszt Mihály ajándéka 1863.~~ — Át. Képt. 302. — Dep. régi 85. és új 7. b). — ~~[illegible]~~ Ug lelt. sz. 576.

548

-- 1905. átv. jegyzék 590. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2217 és a leltárban 3158. -- Keszt Mihály ajándéka 1868 augusztus 22-én.

Át. Képt 302
D. r. 85
uj. 7 b)
Ugl. 576

Keszt Mih. aj. 1863 aug. 22

558

3158

3158. ~~32.~~ W. Köpp.

(Sz. Kis-Martonban 1738. decz. 24-én. † Bécsben 1807-ben.)

Tájkép.

A hegyes vidéken kanyargó folyó ~~kanyarog, melynek~~ partján sok csónak kötött ki s több embercsoport látható; de épület ~~azonban~~ csak balról van és ez is csak egy kerek, pajtaszerü alkotmány. A középtérben balról három és jobbról két csónakot látunk. Az előbbiek egyikében három és az utóbbiak innensőjében két férfi beszélget és foglalatoskodik. A parton hárman vannak és közülök egy áll, egy térdreereszkedett, ~~m~~ egy a földön ül. Az előtérben pedig három csoport köti le figyelmünket. Az egyikben, a háttér felé mutató és ülő asszony mögött, ~~egy~~ kis fiu vigyáz a holmikra; a másikban négy és a harmadikban két férfi van. Ez utóbbiak egyike batyut visz a vállán. Közelökben két üres ladik ~~kötött ki~~ vesztegel. Jobbról még egy csónak ~~van benne~~ = bontakoik ki négy foglalatoskodó egyénnel. Az égbolt felhős.

Égetett föld, méretei 46 : 65·5 cm. ~~— Keszt Mihály ajándéka 1863.~~ — Át. Képt. 303. — Dep. régi 86. és új 7. c). — ~~Etsza 577.~~ Ny lelt. r. 577. I

549

I -- 1905. átv. jegyzék 591 -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2218 és a leltárban 3158. -- Keszt Mihály ajándéka 1863 augusztus 22-én.

Át. Képt 303.
D. r. 86.
ny. 7 c)
Ny. 577

Kept Mih. aj. 1863 aug

559

3159

3159. ~~33.~~ W. Köpp.

(Sz. Kis-Martonban 1738. decz. 24-én. † Bécsben 1807-ben.)

Tájkép.

A hegyes vidék középterében a részben ~~ép és részben romlásnak indult~~ épületek csoportjából egy négyszögletes torony emelkedik ki. Balról a háttérbe jelé ~~jobbra kanyarodó~~ út vezet, melynek elején botra támaszkodó férfi és jobbjával előremutató nő áll. Az előtérben ~~patak fut, melyen~~ kőhid vezet át. a patak ~~ott~~ tulsó partján kiálló szikla tünik szemünkbe, ~~melyen~~ két férfi ~~látunk~~. Az egyik egészen a szélén ülés lábait lógatja ~~és~~ mig a másik botjára támaszkodó ~~és~~ áll ~~és~~ a háttér felé, hol az épületek mögött ~~egy~~ meredek szikla szökik az égnek, a mely felhőzött. A patak innenső partján és a szikla oldalán vén tölgyfák kötik le figyelmünket. Jelzése alól jobbra: »*W. Köpp.*«

Égetett föld, méretei 45·5 : 65·5 cm. ~~— Keszt Mihály ajándéka 1863.~~ — Át. képt. 304. — Dep. régi 87 aj és új 7. d). — ~~[illegible]~~ Ugl lelt.-sz. 578.

549

+ a hol

+ tartózkodik.

L, melynek

-- 1905. átv. jegyzék 592.-- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2219 és a leltárban 3159.-- Keszt Mihály ajándéka 1863 augusztus 22-én.

Át. Képt. 304.
Depr. 87 aj
ug 7 d)
Ugl 578.

Keszt Mih. aj. 1863 aug. 22

560

3160

549

3160 ~~34.~~ W. Köpp.

(Sz. Kis-Martonban 1738. decz. 24-én. † Bécsben 1807-ben.)

Tájkép.

Az előtért egy ~~[illegible]~~ erőd ~~romjai~~ foglalja el, melynek tornya négyszögletes és a melyet itt-ott füvek nőttek be. A balra vezető úton botjára támaszkodó fiu és gyermeket vivő asszony halad. A ~~fiu~~ fejér sapkát ~~van~~ kabátot és térdig érő nadrágot ~~[illegible]~~, az asszony ~~feje~~ pedig ~~fehér~~ kendővel ~~van bekötve~~ szoknyája rózsaszinü és ~~csizmája~~ magas szárú. ~~Gyermekének feje jobb karján fekszik.~~ Tőlök nem messze egy éltesebb asszony ül az útmenti kövön s beszélget az előtte álló fiuval, ki jobb kezét botján nyugtatja, ~~A asszony fejét kékes kendővel kötötte be, szűk ujju ruhadereka rózsaszinü és szoknyája zöld; a fiu pedig~~ kalapot, zöld kabátot, térdig érő piros nadrágot és czipőt ~~hord~~. A háttér hegyes vidék, az égbolt felhőzött.

Égetett föld, méretei 42 : 58·5 cm. ~~— Keszt Mihály ajándéka 1863.~~ — Át. Képt. 305. — Dep. régi 84. a). és uj 7. e). — ~~Ltsza 570.~~ Uj lelt. sz. 579.

-- 1905. átv. jegyzék 593. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2220 és a leltárban 3160. -- Keszt Mihály ajándéka 1863 augusztus 22-én.

Át K. 305
D. r. 84
uj 7 e)
Uj lelt 579.

Képt M. aj. 1863 aug 22

561

3161

3161 ~~35.~~ W. Köpp.

(Sz. Kis-Martonban 1738. decz. 24-én. † Bécsben 1807-ben.)

Tájkép.

550

A hegyes vidéken, a balról emelkedő szikla tetején és annak tövében, a fák között, különböző épületek vannak mig az előtért jobbról széles patak szeli ~~át~~, a melyen két csónakot látunk. Ezek egyikében egy és másikában két férfi van. Ez utóbbiakból egy jobbra mutat és a holmikkal foglalatoskodik. A parton, a háttér felé kanyarodó út mentén, horgászó férfi ül, ki mögött botjára támaszkodó társa álles néz a csónakban lévők felé ~~néz~~. Az égbolt felhős.

Égetett föld, méretei 57·3 : 83 cm. ~~— Keszt Mihály ajándéka 1863.~~ — Át. Képt. 306. — Dep. régi 87 b, és új 7. f). — Uj lels. p. ~~[illegible]~~ 580.

-- 1905. átv. jegyzék ~~316~~ 594. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2221 és a leltárban 3161. -- Keszt Mihály ajándéka 1863 augusztus 22-én.

Át K. 306.
Dep. r. 87 b,
uj 7 f)
Uj lels 580.

Kept Mih. aj. 1863 aug 22.

3158

32. W. Köpp

~~Gep B.~~

(Sz. Kismarzonban 1738. December 24-én. + Bécsben 1807-ben.)

577

303

Tajkér.

A hegyes vidéken folyó kanyarog, melynek partján sok csónak körött ki s több embercsoport látható; épület azonban csak balra van s ez is csak egy kerek pajtaszerű alkotmány. A középtérben balra három s jobbra két csónakot látunk. Az előbbiek egyikében három s az utóbbiak immensójében két férfi beszélget vagy foglalatoskodik. A parton hárman vannak s közülök egy áll, egy térdreereszkedett és egy a földön ül. Az előtérben pedig ~~[illegible]~~ három csoport közi le figyelmünket. Az egyikben a háttér felé mutató és ülő asszony mögött egy kis fiú vigyáz a holmikra; a másikban négy és a harmadikban két férfi van. Ez utóbbiak egyike batyut visz a vállán és közelőbben két üres ládik körött ki. Jobbra még egy csolnak van benne négy foglalatoskodó egyénnel. Az égbolt felhős.

Égetett föld, méretei 46:65·5 cm. —

Kepp Mihály ajándéka 1863. ~~XI. 26.~~ —

Ar. Képtar. 303. — Dep. régi 86. és új 7 c).

~~Uj. sza 7.~~

~~Lomb. 84-87.~~ Lásza 577.

68

3159

578

304

33 W. Köpp

Gepp D:

(Sz. Kismartonban 1738. decem. bei 24-én. + Beisben 1807-ben.)

Tájkép.

A hegyes vidék középterében a részben ép és részben romlásnak indult épületek csoportjából négyszögletes torony emelkedik ki. Balról a háttérbe jobbra kanyarodó út vezet, melynek elején botra támaszkodó férfi s jobbjával előremutató nő áll. Az előtérben patak fut, melyen kőhid vezet át. A pataknak tulsó partján egy kiálló szikla tűnik szemünkbe, melyen két férfit látunk. Az egyik egészen a szélen ül s lábait lógatja s a másik botjára támaszkodva s állva néz a háttérfelé, hol az épületek mögött egy meredek szikla siökik az égnek, a mely felhőzött. A patak innenső partján és a sziklaoldalán vén tölgyák kötik le figyelmünket. Jelzése alól jobbra: „V. Köpp."

Egetett föld, méretei 45·5 : 65·5 chn. —

(Keszt M. ajándéka 1863. ~~1863. XI. 26.~~ —

(Az. Képt. 304. — Dep. rép. 87. és új 7 d.)

~~Nyfra 7.~~

~~Lasza 84–87.~~

Lasza 578.

Gy

3160

579 305

34. W. Köpp

~~Gep B.~~

(Sz. Kismartonban, 1738. december 24-én + Beisben 1807-ben.)

Tájkép.

Az előtért egy kis erőd romjai foglalják el, melynek tornya négyszögletes és a melyet itt-ott fűvek nőttek be. A balra vezető úton botjára támaszkodó fiú s gyermeket vivő asszony halad. A fiú fején sapka van, kabátja s térdigérő nadrágja zöld; az asszony feje pedig fehér kendővel van bekötve, szokszyája rózsaszűnű s csizmája magas szárú. Gyermekének feje jobb karján fekszik. Tőlök nem messze egy éltesebb asszony ül az útmenti köven s befelget az előtte álló fiúval, ki jobb kezét botján nyugtatja. Az asszony feje kékes kendővel van bekötve, szükszyjú ruhaderaka rózsaszűnű s szokszyája zöld; a fiú pedig kalapot, zöld kabátot, térdigérő piros nadrágot s czipőt hord. A háttér hegyes vidék s az égbolt felhőzött

Égetett föld méretei 42: (58.5 ~~[illegible]~~ —

At. Képt. 305. — Dep. regi 84 a) és új 7 d).

Kepf Mihály ajandéka 1863. ~~XI. 26.~~

~~Uj. sz. 7.~~

~~Ltsz. 84–87.~~ Ltsza 579

70

3161

306

580

35. W. Köpp

Gep D.

Sz. Kismartonban (1738 - December 24-én. + Bécsben 1807-ben.)

Tájkép.

A hegyes vidéken a balra emelkedő szikla tetején és annak tovében a fák között különböző épületek vannak s az előtért jobbról széles patak szeli át, a melyen két csolnakot látunk, a melyeknek egyikében egy s másikában két férfi van. Ez utóbbikból az egyik jobbra mutat s a másik a holmikkal foglalatoskodik. A parton a háttér felé kanyarodó út mentén horgászó férfi ül, ki mögött bőtjára támaszkodó társa áll s a csolnakban lévők felé néz. Az égbolt felhős.

Égetett föld, méretei 57·3:83. —

Keszt Mihály aj. 1863. ~~XI. 26.~~ —

Az. Kép. 306. — Dep. régi 87. és új 7 fs.

~~Uj. 7.~~

~~Lfsa. 84-87.~~ 580.

7i

3157

576

302

31. W. Köpp

~~Gep B.~~

(Sz. Kismartonban 1738. december 24-én. + Bécsben 1807-ben.

Tájkép.

A hegyes vidéket ábrázoló táj előtéreben balra a szikla tetején erőd romjai vannak, melyek felett a meglehetősen ép négyszögletes őrtorony uralkodik. A kapu fölött két és oldalt három ablak van rajta. Az erődbe vezető uton két lovas tűnik fel. Az egyik a fiát vezető asszony felé fordult s a másik a mellette álló férfivál beszélget. Jobbról, a háttérből két lovas közeledik még s elől egy ⊥ asszony van kis fiával, ki bal kezében botot fog. Az asszony öltözete: bő újjú ruhaderék, felgyűrt piros ~~[illegible]~~ és rövid alsó szoknya meg szipő; a finoczka pedig kalapot, kabátot és kurta nadrág hord. Az égbolt felhős.

⊥ fején batyut vivő

Égetett föld, méretei 42:50 cm. —

Keszt Mihály ajándeka 1863. ~~XI. 26.~~ —

Ás. kép ~~[illegible]~~ 302. — Dep. régi 85. és új 7 b).

~~Ny. sza. 7~~

~~Lsza 84-87~~ Lsza. 576

67

3156 Eisenstadt

301

575

30.) Köpp.

W. ~~Gep D~~:

(Sz. Kismartonban, 1738. december 24-én. + Deisben 1807-ben.)

Tájkép.

Az ábrázolt kertben kerek épület van, hová lépcső vezet a korlát mentén magas oszloppal, a melynek talapzatán épen úgy, mint a feljáró diszedényein dombormüvek láthatók. Az előtérben a földön egy nő ül és leszálni készülő tázsnőjére figyel, ki jobb kezével a falsarkára támaszkodott, egyik lábával a falazat kiálló kövére lépett s baljával kosarát fogja, melyet virágokkal rakott tele. A földre heveredett nő inge bal válláról lecsuszott, és sokunyája kék; a leszálni készülőnek ruhája pedig rózsaszínű. Jelzés e alól balra: „Köpp." Nagyon sérült és fördezett.

Egetett föld, méretei 53·8 : 40·3 cm. —

Keszt Mihály ajándéka 1863. ~~XI. 26.~~ —

Át. Képi. 301. — Dep. régi 84. b. és új 7 a).

~~Ny sta 7.~~

~~Ltsza 84–87.~~

2 2

Ltsza 575.

66

KÖPP, Wolfgang

KÖPP, WOLFGANG (Kismarton, 1738 – Bécs, 1807)

Festő, aki azonban hírnevét mozaiktechnikát utánzó találmányával és annak ügyes forgatásával szerezte. Apja, Christian Kismartonban volt festő és esztergályos, innen került fia a hagyomány szerint (Wurzbach XII 234) 12 évesen a bécsi akadémiára, ahol 1760-ig tanult, majd Wiener Neustadtba ment. Ezzel szemben a kismartoni anyakönyv 1766-ban, mint itt lakót említi s a bécsi akadémia anyakönyvei 1767–69 közt tartják nyilván. Úgy tudjuk (Wurzbach id. h.), hogy a 60-as években magyarországi megbízásból több oltárképet is festett, ezeket azonban nem ismerjük. 1772-ben apjával a kismartoni Hegyi templom mennyezetét festette ki, majd Bécsbe került és a Theresianum rajztanára lett.

Ekkortájt kezdett kísérletezni azzal, hogy a 16. századi firenzei udvari művészet jellegzetes műfajának, a festményhatású színes mozaikberakásnak hatását festői technikával utánozza, ill. „felülmúlja". Magakészítette különleges stukkóalapra akvarellel s tussal festett, majd a művet lelakkozta s így a mozaiktechnikával elérhetőnél jóval bonyolultabb, hatásosabb effektusokat kapott. Tetszetős, önmaguknál többnek látszó dekorációi Bécstől Londonig és Pétervártól Rómáig fejedelmi udvarok keresett műtárgyai lettek s a festőt a bécsi (1774), a firenzei (1785), a berlini akadémia (1787) is tagjai közé választotta s 1803-ban nemességet is kapott.

Egy 1800-ban kiadott jegyzéke szerint az általa scagliola-technikának nevezett eljárással tájképeket, hónapképeket, régi tudósok portréit, festménymásolatokat, városképeket készített, de ismerünk hasonló oltárképet is (Solymár, 1782). Az egykorú hazai újságok is számontartották, a Magyar Hírmondó mint „Mozaique Fabrika" mesterét említi (1792, 486), a Pressburger Zeitung pedig haláláról számol be.

2 Vízparti táj halászokkal 58. TÁBLA

tus és akvarell stukkóalapon, 57 x 83 cm
MNG Régi M. O., ltsz. 3161

Az erdős, ligetes táj kis taván halászok, partján egy horgász és egy álló alak, a háttérben villaszerű épületek s a hegytetőn várrom látható, a Köpp által felfedezett és számára rangot és hírnevet hozó technikában. Ez a technika azonban fogva tartotta s élete végéig nem eresztette a művészt. Az elnagyolt felületek, az árnyképszerű hatások, a személyes jelenlét hiánya hozták magukkal, hogy képei – miként a kiállított darab is – végülis csupán tetszetős dekorációk s nem pedig valódi tájábrázolások lettek. A MNG a művésztől több hasonló képet őriz, nagyobb részük Keszt Mihály ajándéka 1863-ból.

Irod: Peregriny 1909, 550.

Galavics Géza

A TÁJKÉP

SCHALLHAS KÁROLY FÜLÖP (Pozsony, 1769 – Bécs, 1797)

Festő és tájrajzoló, akinek rövid életéről elég keveset tudunk. Állítólag 1781-ben került a bécsi Akadémiára (Fleischer 1935 nem tartja számon), ahol Johann Christian Brand tanítványa volt, s 1787-ben egy Gessner Idilljeiből festett jelenettel akadémiai díjat nyert. Az akadémia elvégzése után ausztriai tájakról készítette rajzait, amelyeket többnyire metszet sorozatokban jelentetett meg (XII Ansichten von verschiedenen Gegenden Oesterreichs, 1790). 1790-ben az Akadémia tagja, 1795-ben a tájrajz szak korrektora, a következő évben pedig tanársegéd lett előbb Johann Christian Brand, majd Friedrich August Brand mellett.

Művészete, miként a 18. század legtöbb tájképfestőjének a németalföldi tájképfestészet hagyományára épült, de összefüggésben a századvég új természetszemléletével egy melancholikus, poetikus jelentésű tájképfestészet kialakítására törekedett, mind a valóságos tájfelvételek, mind pedig a kigondolt tájak ábrázolásában. Bár magyarországi származású volt, eltekintve attól, hogy hazai vagy később itt megtelepedett festőket, rajzolókat is tanított, hazai kapcsolatairól nem tudunk. Művei csak halála után kerültek magyarországi gyűjteményekbe. (Rajzok az Esterházy gyűjteménybe 1807, képek a Szépművészeti Múzeumba, 1902.)

1 Tájkép horgásszal 8. TÁBLA

olaj, vászon, 59 x 79,5 cm
MNG Régi M. O., ltsz. 2154

Erdőszéli patak mentén egy rőzsét vivő, piros ruhás öregembert két fiú kísér, jobbra az előtérben egy horgász ül, a háttér rétjén pásztor juhait legelteti. Az oldott ecsetkezelés, a festői kifejezés sokszínű gazdagsága, a patak, a távoli rét s a felhők lágy tónusai jól jellemzik Schallhas festői tehetségét. Itt németalföldi tájképek nyomdokain jár, de itáliai

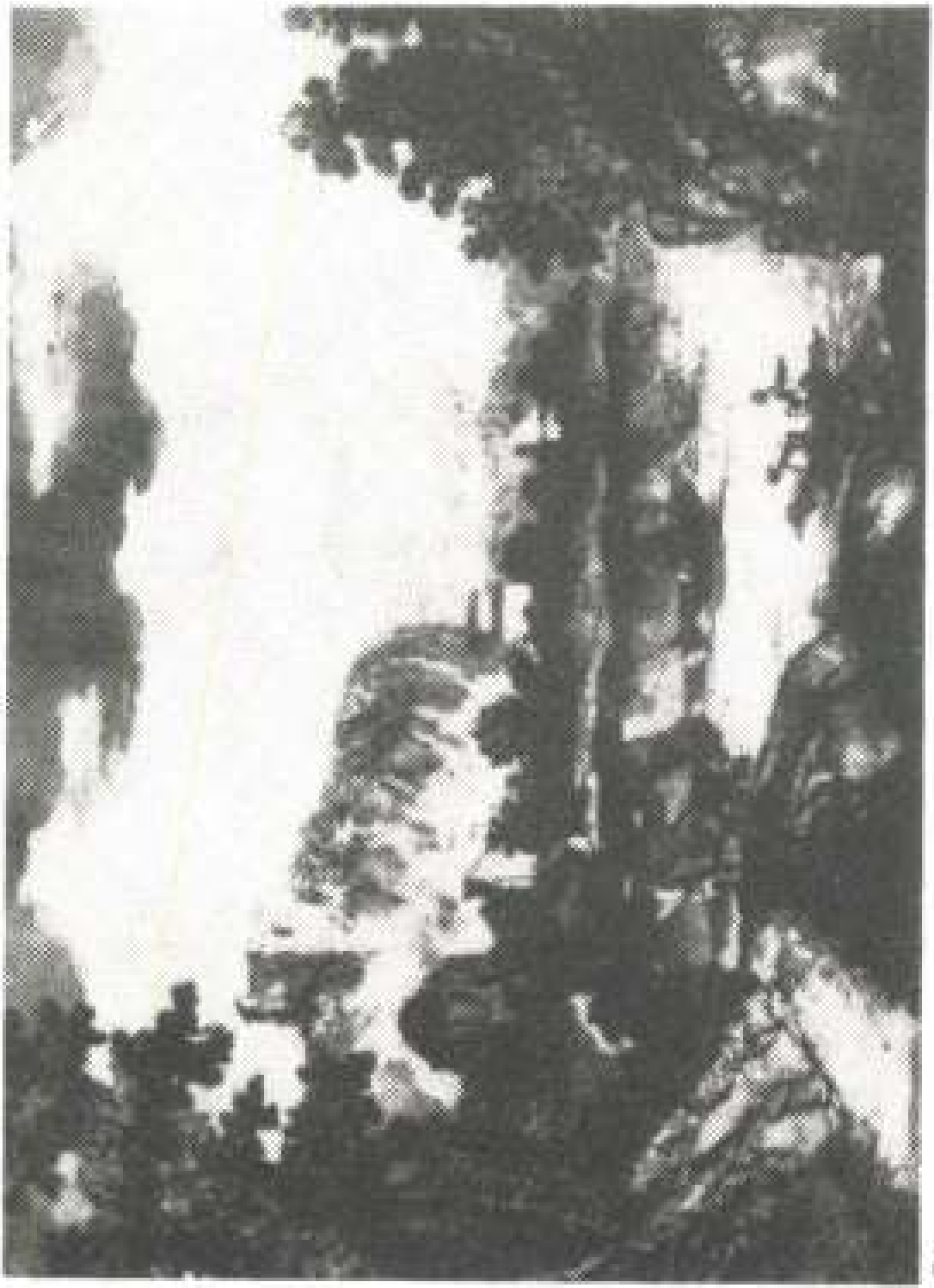

42

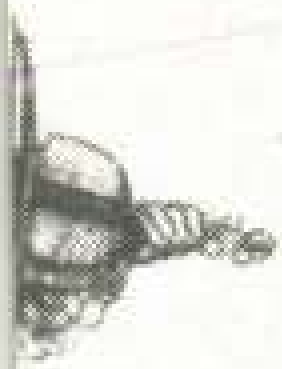

Köpl, Johann
Georg
feste
l.
Gal-Frey Öst. Kunst
XXIV.K
XXIX.l

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
321

Pontelly István. A délmagyarországi történelmi és régészeti Társulat.
Temesvárott, 1884.

+.

id.

KÖPP Keresztély

Művészettörténeti Értesítő. XXXVII.évf. 1/2.sz. 1988

ADATTÁR

ADALÉKOK KÖPP KERESZTÉLY ÉS LUST LŐRINC KISMARTONI FESTŐK MŰKÖDÉSÉHEZ

I

A 17. század egyik sokoldalú barokk művészéről, Wolfgang Köpp édesapjáról kevés adatot ismer a művészettörténeti szakirodalom. Wurzbach életrajzi lexikonja[1] is szűkszavúan szól a festő és építész mesterről, viszont oldalakat szentel fiának, Wolfgangnak. E helyütt nem kívánunk bővebben foglalkozni Wolfganggal, a Kismartonban [Sopron vm., ma Eisenstadt, Ausztria] 1739-ben született jeles festővel, akinek hosszú ideig hazánk volt működési területe, s aki első művészeti kiképzését *apjától* tanulta; gondolunk itt a scagliola technikára — a kézzel kialakított művészi márvány felületre, melyre a kompozíció jön, s amely formát magas művészi fokon apja után a fiú fejlesztette tovább.

Az apát Esterházy Pál Antal herceg fogadta szolgálatába, s már az is megbecsülését jelentette, hogy 1733. február 8-án az *Esterházyak* kismartoni kastélyának *kápolnájában* tarthatta esküvőjét Ziegler Justinával. Második házasságát ugyancsak Kismartonban kötötte 1768-ban, amikor Gurschey bécsújhelyi festő özvegyét vette nőül.[2]

Levéltári adatok szerint asztalos, festő és kárpitos egyszemélyben. Hogy ez utóbbi mesterségét is folytatta, kitűnik Pál Antalnak, „fényes" Miklós bátyjának 1759. május 4-én kelt rendelkezéséből, mely szerint, ha a kastélyban valamilyen újabb kárpitos munka adódik és erre többen pályáznak, és Köpp Keresztély hasonló árért vállalja annak elkészítését és kivitelezését, akkor az elsőség őt illesse meg.[3]

Tudomásunk van arról is, hogy Pál Antal megrendelése folytán a *kismartoni kastély kápolnájának Szűzanya* képét *Köpp Keresztély* festi meg, amelyért 1750-ben 25 forint munkadíjban részesült.[4] A később mondandókkal ellentétben ez is azt bizonyítja, hogy a művészetpártoló Pál Antal milyen súlyt helyezett a komoly művészi alkotásokra, az érdemes mesterekre.

Apa és fia 1772-ben a kismartoni *hegyi templom* (Berg Kirche) kupolájának barokk ízlésű freskóit festik meg, mely Krisztus mennybemenetelét ábrázolja; ugyanakkor a kupola szélét romantikus tájképekkel díszítik, s ők festik az oltárfülkét, az oratórium ablakot arany és barna grisaille puttókkal (1. kép). E munkáért 1772. június 30-n 700 forintot kapnak és Christian Kepp (sic!) „fürstlicher Mahler", míg Wolfgang, császári és királyi festő, „Kay. Kőnigl. Acad. Mahler" címen nyugtázzák a felvett pénz összegét.[5]

Köpp [Kepp] Keresztély mázolta és festette a kismartoni *állatkert* különböző részeit a hercegi udvar teljes megelégedésére. 1777 körül a *darázsfalui* [Trausdorf, ma Ausztria] kálvária keresztútnak 14 képét festette meg.[6] Egy 1779. március 13-diki nyilatkozat szerint a kismartoni Kálváriahegyi templom *Szent József kápolnájában* elhelyezett oltárkép, mely a haldokló Szent Józsefet ábrázolja „művészi teljességgel", hasonlóképp az ő műve. Az építményt később lebontották.[7] Művei közé tartozik az itteni temető-kápolna oltárképe is.[8] Egy adóügyi igazolás szerint a kismartoni *Fromwald* család házi kápolnájának oltárképe is az ő alkotása.[9] Ide sorolandó a *kishöflányi* [Sopron vm., ma Kleinhöflein, Ausztria] templom oltárképe is. Köpp, a felsoroltakon kívül szerte az országban számos egyházi és világi képet festett.

A Magyar Országos Levéltár Esterházy anyagában található beadványban Köpp leírja, hogy amikor a kismartoni kastélyban *Dorázi* (?) grófnő szobájának díszítő munkálatait végezte, a kárpitos létráról leesett és nyomorékká zúzta magát.[10] „Fényes" Miklóshoz írt kérvénye panasz és kérelem, vegyesen életrajzi adatokkal. Először is sérti, hogy *Müllner Jakab*, testőr, akadémiát végzett festő, akinek állása is van, le kíván telepedni a kismartoni Kálvária-hegyen. Minthogy az uradalom az *állatkerti* mázoló- és festő- munkálatokat az új festőnek szándékozik juttatni — melyet eddig ő végzett, s ezáltal teljesen kenyér nélkül fog öreg napjaira maradni. De ez a tervezett intézkedés ellene van a hegyen lakó négy festőtársának is, akikkel eddig is meg kellett osztania az egyes hercegi megbízásokat. Kérése tehát az, hogy a herceg azonnali hatállyal tiltsa meg Müllner letelepedését.

A kérvény Grach József tiszttartó javaslatával 1779. április 16-án érkezett Miklós herceghez, végső döntésre.[11] A tiszttartó kifejti, hogy a sok festő Kismartonban nem lehet hátrány, ha a közönség elégedett a művészek, mesterek munkáival, továbbá a városi hatóság megkapja a kivetett adókat. Nézete szerint a városban élő festők egyikének sincs meg a művészi képesítése, és így jogszerűen nem is nevezhetik magukat festőknek. Ez a megállapítás *Köpp Keresztélyre* is vonatkozik, aki asztalos létére a kismartoni házára festő cégért is akasztott még 1755-ben, s inasokat is tartott.[12] Súlyosan hibáztatja, hogy Köpp néhány év előtt a plébániatemplom kifestését is elvállalta, de egymaga azt befejezni nem tudta, mi több, a megkezdett munkát lemeszelve — kénytelen volt egy *soproni festőnek* átadni; ez nem válhat dicséretére, jóllehet élvezi a hercegi ház bizalmát.

Grach megállapítja még, hogy a közönség bizalmatlan a kismartoni festőkkel szemben, és inkább bécsi vagy bécsújhelyi festőkkel készítteti el a kívánt munkákat. Erre bizonyság a sok egyházi és céhzászló, melyet idegen mesterek készítettek. A fehéregyházi lelkész [Donnerskirchen, Sopron vm., ma Ausztria], mivel a kismartoni festőket nem találta alkalmasnak a nagy templom kifestésére, Bécsből volt kénytelen festőművészt hozatni. Ezért az a tény, hogy Kismartonban egy akadémiát végzett fiatal festő kíván letelepedni és a próbákat kiállotta a közönség előtt — csak előnyére válhat a város vezetőségének és a polgároknak.

Hogy a tiszttartói javaslatról Miklós herceg miként vélekedett, az az iratokból nem állapítható meg, mert a határozat (resolution) kiadása előtt, a súlyos beteg és elszegényedett *Köpp* mester — a művészcsalád megalapítója — időközben elhunyt. Halálával (1780) a további intézkedések szükségtelenné váltak, Grach intéző pedig nem szorgalmazta a döntést.

JEGYZETEK ÉS FORRÁSOK

1 Constant von Wurzbach: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, Wien 1864. 234.
Nagler: Neues allgemeines Künstler Lexikon. München 1835.

2 *Pusztai László:* Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári rk. templomban. Soproni Szemle, 1971. 3. 264—266.

1. Köpp Keresztély és Köpp Farkas: Krisztus mennybemenetele. Kismarton, a hegyi templom kupolafreskója, 1772

3 „Auf Instanz des Christian Keeps Mahlers ergangene Decretation . . . *Tappezier*, bereits der Befehl ergangen, dass wann eine Arbeith wieder in das Schloss vorfallen sollte, und Supplicant solche zu verrichten fähig wäre auch um gleichen Preys, wie anderen verfertigen wolleten, so solle benanter Instant vor alle anderen den Vorzug haben.
Gegeben den 4-n Maji 1759 Stiftel Secretair"
(Magyar Országos Levéltár. Esterházy hg. lvt. P. 131. Cs. 6. Pál iratai, IV. 556 p.)

4 „Anno 1760 den 16-n Apr. ist bey der hier in Eisenstadt gehaltene Commission den alhiesigen *Maller* Hrn *Kepp* vor das Frauenbild, welches derselbe in die aldortige fürstliche *Schloss Capeln* gemahlen hat, 25 fl. bezahlen, und in seine Rechnung als eine richtige Ausgaab zu bringen haben . . . Commission." (M.O.L. Esterházy lvt. P. 152. Cs. 11. XXXIII. 9. p.)

5 *Dr. André Csatkai:* Österreichische Kunsttopographie. Wien 1932. 102.

6 [Köpp beadványa]: „Durchläuchtig Hochgebohrner Reichs Fürst! Nicht längst habe ich bey Euer Hochfürstliche Durchlaucht um die Abschaffung eines neu sich bey dem Berg Calvari zu Eisenstadt mit all Gewalt einringend, und Wohnhaft machen wollenden *Mahlers* instantialiter demüthigst angelanget mit wehemütigster Vorstellung wie wir uns ohnehin zu Eisenstadt 4 Mahler befinden, und keiner uns eine, oder gar keine Arbeith habe, wodurch besonders mir mein Brod auch gänzlich entzogen wurde.
Wann nun würklich deme, und vorgedachter Mahler auch einkommete, von was solte ich betragter mann leben? *Vierzig* Jahr habe ich meine Hochfürstlich und Königlich Gaben, nebst andern Schuldigkeiten richtig praestiret, welches ich sodann ausser alen Stand wäre, sondern nothgetrungener weise (weillen ich in fürstlichen Dienst nehmlich bey Ausmahlung des sogenanten titl. Gräffin *Dorazin* Zimmer in dem *Schloss Eisenstadt*, von der *Tapissir Leutter* herunter fallend einen grossen Leibes Schaden überkommen) — bey Euer Hochfl. Durchlaucht um ein Brod demüthigst anzuflehen gezwunden wurde.
Das Publicum ist mit meiner Arbeith jederzeit zu frieden gewesen, gleich wie ich ohne Ruhm zu melden nebst der fürstl. Pictorie als den ganzen Thier Garten, und mehr anderes, nicht nur allein die grosse *Kirchen* bey dem Berg Calvary, und zu *Kleinhöflein*, das Hoch *Altar Blat*, sondern auch in der Eisenstadt und verschiedenen Orthschaften Altär Blätter, und andere nahmhafte *Bilder* verfertiget . . .
Durchläuchtiger Fürst Schutz und Brodes Vatter! Nebst vorerwehnter ist mir auch so gar die Anstreicherey in dem fürstlichen *Schlossgarten* Eisenstadt, die ich vorhero jederzeit gehabt, und öfters darmit einen Kreuzer geld verdiennt, hinweggenohmen, und dem Grenadier *Jacob Müller*, der ohnedem das fürstl. Brod genüsset gegeben worden, um welchen Preis ich auch arbeite, wie er. Will man mich bejahrten Unterthan, samt meinen alten Weib durch einen so jungen *Mahler* der nicht einmahl ein Unterthans Kind ist, völlig zu grund richten, und in dem Bettstab stürzen?
Hoffe aber Euere Durchlaucht Gütigkeit . . . nehme mein einzige zu Flucht dahin und gelanget mein Fussfallende Bitte, allerhöchst geruhen scharfen Befelch . . . ergehen zu lassen, damit vorge — dachter *Mahler* dem Berg Calvary, alsogleich und von Stund an gänzlich möchte abgeschaffet werden.
Mich gehorst zu füssen legend, demüthigst ersterbe

Christian Kepp

Unterthan und Mahler bey dem Berg Calvary zu Eisenstadt"

7 [Beadvány mellékletei:]
„Ich addesdire der Gotliebenden Wahrheit zur Steyer, wie das der Ehrgeachte und kunstreiche Hr. *Christian Köpp* Hochfürstl. Mahlers bey dem Berg Calvary in unsere alhiesige *St. Josephy Kapelln* das *Altar Blath* des sterbenden H. Joseph, so kunstreich gemahlt, dass jedermann eine sonderliche wohlgefehle daran hat . . .
Eysenstadt den 13-n Marti 1779 Joseph Fürst als Vorsteher 2

8 „Attestat. Wür urkunden . . . wie der *Christian Kepp* Mahler bey dem Berg Calvary in der Stadt die *Gottackers Capellen*, samt dem Altarblatt, pro Anno 1778 nach *Trausdorff* einen Kreutzweg mit 14 Bilder . . . zu unserm grösten Vergniegenheit gemahlen . . . ein ewiger Ruhm meridiret . . .
Eysenstadt den 8-tn Marty 1779" [aláírások]

9 Uo. „Das meine Frau Mutter *Magdalena Fromwaldin* mit oben mentionirten Mahlers Christian Köpp seinen *Altar Blatt* in ihre *Kapeln*, und übrige Mahlereyen zu friedenheit nebst der Fresco Mahlerey gefunten, bescheine hiemit . . .
Eisenstadt den 11-tn Marty 1779 *Johann Fromwald*"
[Vö. Österreichische Kunsttopographie: „. . . Leopold Fromwald, Vesperbild neben dem Rosenkranz Altar, 1743 erneuern . . ."]
(M.O.L. Esterházy lvt. P. 150. cs. 128. Kismartoni uradalom.)

10 L. a 6 jegyzetnél Köpp kérvényét.

11 [Grach intéző szakvéleménye és jelentése a herceghez]:
„Gehorsambtes Bericht auf die Instanz des Christian Kepp Mahler in Eisenstadt . . . das die *Mahler* allhier zu viel wären und allhiesiges Publicum mit demselben zu frieden seye, habe ohnmasgäbig erinnern sollen, dass wann ersagtes Publicum mit dergleichen Mahlern allhier versehen wäre, denen eine Arbeith zu gedrauet werden könnte, so würde zweifels ohne sowohl eine hohe Herrschaft, als auch Statt Magistrat für dieselbe in Anbetracht ihrer Steuer und Gaaben selbst dahin Bedacht seyn, damit Sie allen Vorzug von anderen Fremden erhalten haben sollen. Da mann überzeiget ist, dass kein einziger sich allhier befindet der ein *Mahler* mit rechten genennet zu werden, geschweig nur eine geringste Arbeith zu überkommen verdienen tätte . . . Mann allhier fremden, und auswärtigen Mahlern sich stetts zu bedienen bishero gezwungen gewesen wäre;
so solle sich Supplicant seines führgeben halber um so mehrer schämen, da Er ein *Mahler* zu seyn sich einbildet, nicht aber dahin erinnert ist, wasgestalten derselbe in verflossenen Jahr das Ausmahlen in der allhiesigen Statt *Pfar-Kirchen* sich angenohmen, selbes aber nicht nur allein zu bestreitten nicht im Stande gewesen seye, sondern auch das, das jenige was Er bereits daselbst zu mahlen angefangen . . . abgekratzet, und verweisnet, und sodann einen *Oedenburger Mahler* überlassen hat werden müssen . . .
Herr Pfahrer von Donnerskirchen so beträchtliche Kürchen Arbeith eben keinen hiesigen, sondern Einen Wienner Mahler hat zu kommen lassen müssen . . .
die so vielle anhero verfertigte Kürchen und Zunftfähn eben durch keinen hiesigen, sondern theils durch die Wienner, theils Neustätter Mahler verfertiget worden seyen . . .
da die allhiesige *Mahler* . . . keiner Arbeith selbst vorzustehen in stande seyen, das Publicum sich mit frembden Mahlern zu helfen genöthiget war, [Jacob Müllner] unter Hochfürstlichen Schutz sich neiderlassend wollend, nicht nur den Accademischen Attestat, sondern seinen abgelegten Proben wegen ohnstrittig allen Lob sich erworben hat, auch künftighin sich zu bestreben versprechet, dem Publico ein sothanes geneigen leisten zu können; so bin ich der zuversichtlichen Hoffnung . . . dieser Mahler anhero nächstens . . . angenohmen werden sollen . . .
Schloss Eisenstadt den 16-n April 1779 Joseph Grach Verwalter"

(M.O.L. Esterházy lvt. P. 150. Cs. 128. No. 38.)

12 *Valkó A.:* Kismartoni festők vetélkedése a 18. században. Művészettörténeti Értesítő XXXIII. 1984 1—2. sz. 76—77.

2

A művészettörténet kevés adatot tart számon Lust Lőrinc festőművész és aranyozóról, aki 1813. évben született Pinkafőn, az egykori Vas megyében (a megyének ez a része ma Burgenlandhoz [Ausztria] tartozik). Lust az 1780-as évektől vett részt tevékenyen Kismarton kulturális és művészeti életében, s az Esterházy hercegi udvarnak is dolgozott. Az 1788. évben lett véglegesen kismartoni (Eisenstadt) városi polgár.[1]

Adatok szerint legfontosabb művészeti alkotása *Szentgyörgy* (St. Georgen am Leithagebirge, Sopron vármegyének Burgenlandhoz csatolt része) község templomában található. Az itt épült kétszintes késő gótstílű toronnyal ellátott, és barokk elemekkel kiképzett egyház *főoltárának képét* 1783-ban festette meg. A festmény *Szent Györgyöt* ábrázolja angyallal és sárkánnyal, feketeszínű keretben, mely a copf stílus jegyeit viseli magán. Ugyancsak tőle származott a szentély kifestése és dolgozott a főoltár más részein is, valamint a világító karokon. A közmegelégedésre végzett művészi munkáiért 138 forintot vett fel, mint azt Csatkay Endre megállapította.[2]

Levéltári kutatásaim során újabb adatok kerültek elő Lust festőművészről, amely művészi képességét más szemszögből világítja meg. E szerint 1784. év tavaszán, amikor egy estén a kismartoni hegyen fekvő sörházban — amelyben ő is bérelt szobát — italozni a vendégterembe tért be, uradalmi tisztségviselőkkel találkozott, akiket az eszterházi építészcsalád egy tagja, az ifjú Kühnel Ignác kártyajátékokkal szórakoztatott. Itt mulattak, többek között Boyé Antal, az uradalom könyvelője, Handler János kőművesmester, Schnapka Albert portréfestő, Haydn zeneköltő testvére János, a tenorista, Schmidt órás és mások. A belépő Lust festőt kissé ittas hangulatban Boyé köszöntötte udvariatlan aljas kifejezésekkel, és durva hangon kérdőre vonta, rákiáltva, „hogy állunk portréimmal, te aljas festő . . .?". Az ingerlékeny Lust e goromba köszöntést hasonló durva szavakkal viszonozta, gazfickónak („Spitzbub"), ötvenforintos írnoknak nevezvén Boyét. A *portrék* sorsát azonban gondosan elhallgatta, ezekről ismételt felhívásra sem volt hajlandó nyilatkozni. Az egyre hevesebbé váló szóváltás már-már a tettlegességig fajult, amikor a vendéglős több vendég szeme láttára békülésre szólította fel a perlekedőket, s minthogy ez eredménytelen maradt — távozásra kérte fel őket. A hangoskodást még az utcán is folytatták Boyé és társai.[3]

A megalázott és sértett Lust panaszbeadvánnyal fordult Esterházy „fényes" Miklós herceghez, elégtételt kérve magának, kérte és kívánta Boyé Antal felelősségre vonását. A vizsgálatot a jószágkormányzó utasítására Grach József inspektornak kellett lefolytatnia, aki e kényes helyzetben — mivel a legtöbbel hivatali kapcsolatban is állt — a következő napokban ejtette meg.

A tanúvallomási iratok azok, amelyek Lust eddigi működéséhez szolgáltatnak ismeretlen adatokat. A kihallgatás során Boyé Antal beismerte, hogy a sértegetést valóban ő kezdeményezte, ezt azonban nem rosszhiszeműen, hanem tréfából kockáztatta meg. A trágár és lealacsonyító jelző — amelyet ő is használt —, mint vallotta, nem tőle származik, hanem a kismartoni és városkörnyéki polgárok nevezik így Lust festőt. Ugyanis a *Hegyi templom*ba (Bergkirche), melyet 1765-től folyamatosan építettek, Lustnak egy képét helyezték el. E *festményt* a jóízlésű polgárok, az alakok miatt „förtelmesnek" minősítették[4] — ezért használták e megalázó kifejezést. De e gúnyos szólítás mellett tanúskodik az a tény is, hogy egy fára festett képen,[5] „Kismartoni suszter", hasonló elnevezés található. Lust a megjegyzéseket sohse vette komolyan, inkább mosolygott felettük, és nem vonta felelősségre a sértegetőket.

A másik alapos ok, amiért Boyé régebbről haragudott Lustra az volt, hogy *apjáról, anyjáról* és *róla* festett *portrék* még mindig nála vannak, és többszöri felkérésre sem tudta azokat mindeddig visszaszerezni.[6]

Feltehető, hogy ennek pénzügyi okai is voltak, mert a festőt anyagias természetűnek ismerték. Valószínűbbnek látszik azonban, hogy Lust elrontotta azokat, és ezért át kívánta dolgozni a portrékat. A Boyéról készült festmény e formában nem fedte a valóságot és nevezettet olyasféle gézengúznak (Spitzbub) tüntette fel, ami Lust művészi ízlését is sérthette (?). Tudott, hogy a botrányos jelenet folyamán Lust ismételten hangoztatta, hogy személy szerint nemcsak Boyé a kópé, de a róla készült kép is ilyennek tünteti fel.[7]

Adatok és irattári anyag hiányában két évszázad távlatából nehéz megállapítani, mi késztette a kismartoniakat a Hegyi templomban elhelyezett szentkép festőjének kicsúfolására, mert ma nem őriznek abban Lust által alkotott festményt.

A tanúvallomásokat tartalmazó iratok nem kerültek döntésre Miklós herceg elé, mert Boyé Antal könyvelő a tiszttartó előtt kijelentette, hogy esetleges találkozáskor nem fogja többet Lust festőt zaklatni — amit a sértett, nehezen, de mégis tudomásul vett, minek következtében panaszától elállt.[8] A történtek alapján Grach inspektor — bölcsen — az egész sörházi botrányos esetet meg-

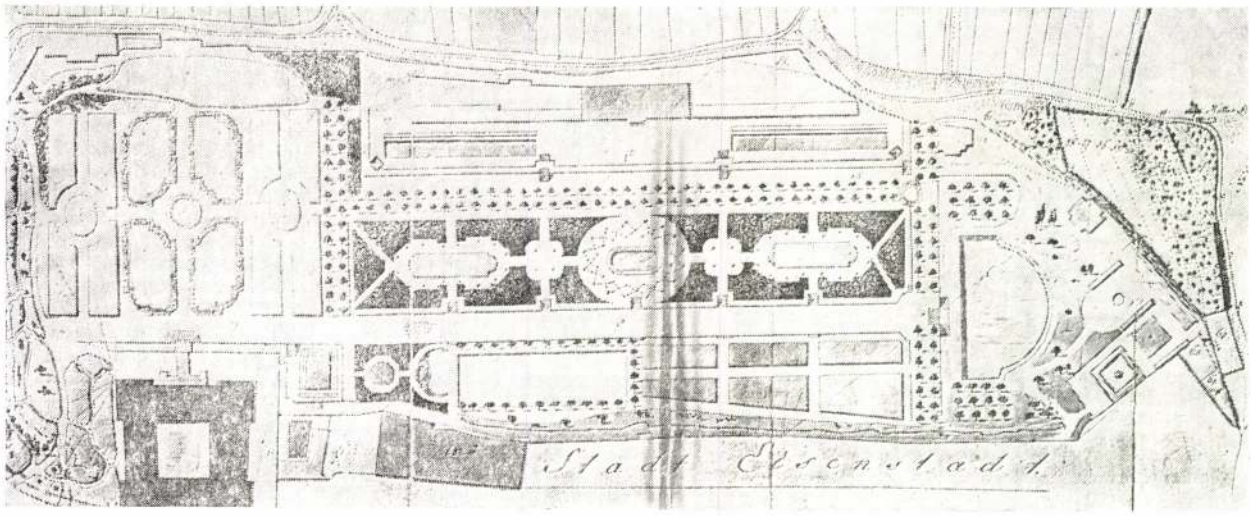

2. A kismartoni kastélykert egy részlete. J. B. Pölt felvétele, Ch. J. von Lorenzo rajza, 1805. Színezett tusrajz, Magyar Országos Levéltár

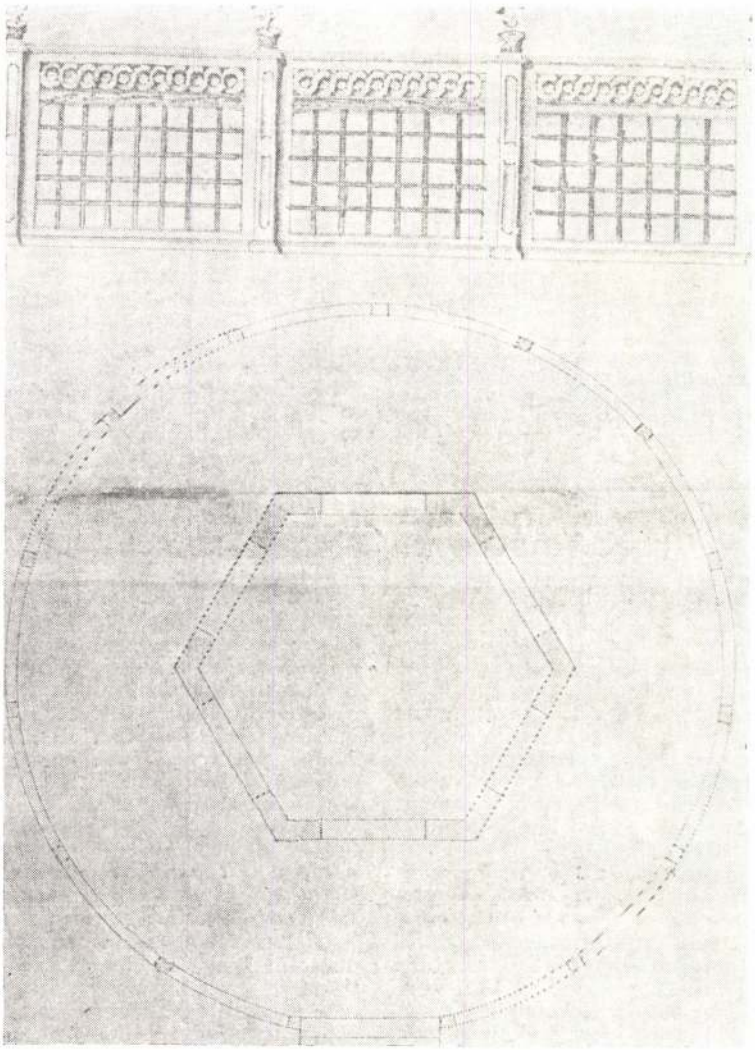

3. A kismartoni kéjlak mellvédje és az épitmény alaprajza, 1785—1786. Tusrajz. Magyar Országos Levéltár

nemtörténtnek nyilvánította, a felejtést az idők múlására bízta, s e következményt 1784. június 8-án jelentésébe, valamint felterjesztésébe foglalva küldte fel tudomásulvételre az eszterházi jószágkormányzónak.[9]

Lust kismartoni működéséről az 1785—1786 évből ismét kerültek elő levéltári adatok, melyek további művészeti ténykedéseit igazolják. Ugyanis a Kismartonban székelő hercegasszony azt az óhaját fejezte ki, hogy a kastélykerthez (2. kép) tartozó Királydombon (Kőnigsberg) épülő kéjlakot és kilátót mielőbb fejezzék be, a dombot gyepesítsék, parkosítsák. Ez ügyben tárgyalt is Mikós herceggel, aki szóban hozzájárult a kéréshez. E tudatban felhívta az uradalom tiszttartóját, hogy szeretné mielőbb a magaslatot növényzettel beültetve látni, ahová naponta kisétálhat. Grach intéző elsietve a dolgokat, nem várta be „fényes" Miklós írásbeli utasítását, tárgyalni kezdett a mesteremberekkel, és részökre megbízást adott. Emrich József kőfaragó a kéjlakhoz vezető lépcsőket kezdte faragni, Flach Károly asztalosmester a famunkákat készítette elő, Gloss Jakab műkovács a vaskorlátokat kovácsolta, míg *Lust Lőrinc* festőművész az építmény festő és mázoló munkálataihoz látott.

Eközben érkezett *Kühnel Antal* építésvezető írnok szerényebb kivitelű, de jóváhagyott költség-terve, melynek végösszege 430 ft. 23 krt. tett ki. Kühnel, kifejezetten takarékossági okokból, több építési részt hagyott ki tervezetéből. Többek között a hercegasszony kívánságára épülő díszes copf ízlésű intarziás mellvédet is, mely szépsége mellett, biztonsági okokat is szolgált. Miklós hercegnek minderről közvetlen tudomása nem volt, ezért az összes munkálatok ideiglenes beszüntetését rendelte el — felelősségre vonás mellett. Mivel a kapott jelentésekből úgy értesült, hogy a kéjlak és környékének rendezési munkálatai csaknem készen voltak — a hercegasszony megokolt kívánságára, a zavaros helyzet tisztázása érdekében, ismételt folyamatba tételét határozta el.[10]

Kühnel költségvetésében a négy mester munkadíja nem szerepelt, ez tehát egy többlet-kiadást jelentett az uradalomnak.[11] Ebben szerepel *Lust Lőrinc* festőművész 38 forintos díja, a festő és mázoló munkálatokért.[12] A többi mester költsége 119 frt. 11 krt. tett ki.[13]

Itt jegyzem meg, hogy Lust számlája mellett található egy címzés és aláírás nélküli keltezetlen tervrajz a mellvédről, valamint a sokszögű építmény alaprajza (3. kép).

Miklós herceg 1785. évi határozatával elrendelte, hogy hitbizományi birtokain a jövőben írásos engedélye és tudta nélkül, semmilyen nagyobb építkezés nem valósítható meg, ezért a határozata ellen vétőket szigorúan felelősségre fogja vonni.

A felsorolt néhány adattal bővíteni kívántam „fényes" Miklós hol takarékos, hol művészetpártoló intézkedéseit, valamint Lust Lőrinc későbarokk-kori festőművész működését, aki néhány év után elhagyva Kismartont, 1801-től Sopronban folytatta tevékenységét.[14]

Valkó Arisztid

JEGYZETEK ÉS FORRÁSOK

1 *Garas Klára:* Magyarországi festészet a XVIII. században. Budapest 1955, 233.

2 *Dr. Dagobert Frey—Dr. André Csatkay:* Österreichische Kunsttopographie Bd. XXIV. Die Denkmale des Politischen Bezirkes Eisenstadt und der Freien Städte Eisenstadt und Rust. Wien 1932, 272.

3 Magyar Országos Levéltár. Esterházy család hg. ágának levéltára. P. 150. Cs. 133. No. 36. „. . . Aussage des Adalberti Schnapka: Er seye schon etwas ehender in Bierhaus gesessen dass die Herrn dahin angekommen sind; wehrend als Sie beysammen gesessen, kom auch der *Mahler Lust* hinein. Herr Boye sagte zu ihn als Er hineinkommen ist, a Diener Herr Arschmahler, worauf Er Mahler antwortete: a Diener Herr Arschschreiber. Herr Boye fragte ferner mit diesen Worten: Arschmahler wie sichet es aus mit meinen *Portre?* Nach längeren Wort wechseln seye Boye aufgesprungen und sagte zu dem Mahler, wer ist ein Spitzbub? . . . und schüttete gleich ein Glas Bier auf ihn . . . der Wirt Sie hinaus geschaft und wenn dan Sie was ausmachen hätten, daraussen ausmachen, sollen . . .
Eisenstadt den 29-n May 1784"

4 Uo.: „. . . Bergkirchen gemahlenen so lästerlichen Figur diesen Nahmen hat, von denen meisten Leuten in Eisenstadt genennet wird."

5 „. . . Boye . . . so ich ihme für ein gemahlenes Bild gegeben „Eisenstädter Schuster" beweisen . . ."

6 (Boye) „. . . von meinen bey ihme habenden *Portraiten*, nemlichen meines *Vattern*, *Mutter* und *meinen* redete, und ihme fragte, wann ich solche dann einmahl zurück bekommen werde, Er aber darauf gar nicht Acht habe . . ." [wissend war, Er das Portrait verwischet hät?]

7 (Boye) „. . . verschiedenenmahlen fragte (Lust), wer ist ein Spitzbub, Er antwortete, du bist ein Spitzbub, und dein Portrait . . ."

8 Lust gesagt habe: „. . . wenn ihme Herr Boye auf derley Art nicht mehr begegnen würde, dermahlen damit zu frieden sein, und von aller weiteren Genugthuung abstehen werde . . ."

9 „. . . alles von selbsten aufhören und in Vergessenheit kommen soll . . ."
Eisenstadt den 8-tn Juny 1784 Grach.

10 „. . . Allerhöchster Befehl dass keine Anschaffung ohne Unterschrift für gültig angesehen werden solle . . . die Maurer, Steinmetz, Tischler und gesamte Handwercker abgeschaffet und die Arbeith eingestellet . . . die Überschläge zu begnehmigen . . .
Eisenstadt den 21-n Juny 1785 Grach"
Uo. P. 150. Cs. 134. No. 50. (Resolution)
„Nachdeme diese unnöthige und wieder unser Wissen und Willen veranstaltete beträchtliche Geldauslage nicht mehr rückstellig gemacht werden kann, da fast alle Arbeith schon in fertigen Stand da stehet, worüber Ihr zu seiner Zeit zur scharfen Rechenschaft werdet gezogen werden, so solle wann die Arbeith gantz fertigen Stand seyn wird . . . von uns passirten Überschlag pr. 430 fl. 23 xr. bezahlet können . . . alles weitere mit geringen Unkosten veranstaltet werde.
Eszterház den 9-n July 1785 Nicolaus Fürst Esterhazy"

11 „. . . die Gn. Fürstin haben aus Hfl. Durchlaucht Gnaden auf den Kőnigsberg erbauten Lusthaus ein besonderes Vergnügen zu äusseren geruhet, wegen Schwindel ohne Handhaben die Stiegen zu besteigen, auch um das Lusthaus ringsherum ein Parapett errichtet werde, (welches durch Hn Kühnel wieder ausgelassen worden ist) — in Lust — Haus zu gehen sich nicht getrauten. Hierwegen die gehorst Vorstellung machen solle, damit von beyden Stiegen die Handhaben, als auch das Parapet so sich auf 157 fl. 11 xr. belaufet von Euer Hfl. Durchlaucht bewilliget werden möchte.
Eisenstadt den 20-t Juny 1786."

12 „Mahler Überschlag.
Über ein in Eisenstädter Hofgarten auf den Kőnigsberg um das Lusthaus Ringsherum mit Oel farben ausstreihende Parapett. Sowohl für beischaffung des darzu erforderlichen Auersperger Berggrün, Bleyweiss und Leinoell, wie nicht minder für Farben reiber und anstreichen der ganzen Parapett werden in Ansatz genohmen 38 fl.
Eisenstadt den 20-tn Juny 1786 (?) LORENZ LUST
Kunst Mahler in Eisenstadt"

13 „. . . in Eisenstädter Hofgarten auf dem Kőnigsberg um das Lusthaus ringsherum neu errichteten Parapetts und Stiegen auf setzenden eissenen Geländers, Summa 119 fl. 11 xr.
Schloss Eisenstadt den 20-tn Juny 1786 Grach
Verwalter"

14 Megjegyzés a 2. sz. képhez: A kismartoni kastélykert egy részlete. Felvétel a parcellázással kapcsolatban történt. Színezett tusrajz. 72 × 50 cm. „Consignations Karte über die von nachstehenden Partheyen an Sr. Hochfürstl. Durchl. verkaufte Grundstücke. Aufgenommen durch Ingen. Bapt. Joh. Pölt, gezeichnet durch Chr. Jos. von Lorenzo. (9. 7br. 1805)" Esterházy lvt. P. 108. Fasc. F. Rep. 9. No. 243. 94.)

JOHN VARLEY NEM PUBLIKÁLT KŐRAJZA 1807-BŐL

Felix H. Man 1962-ben tette közzé az Angliában 1801—1810 között készült kőnyomatos incunabulumok katalógusát. Munkája 11 óriás-gyűjtemény anyagának feldolgozásán alapszik s bár teljességre törekedett, maga is megjegyzi, hogy a katalógus nem minősíthető véglegesnek. Feltevése — mint ahogy arról a Művészettörténeti Értesítő 1983 évi 4. számában közölt tanulmányom is számot ad — helyesnek bizonyult. Ez a tanulmány két olyan korai angol kőnyomatot ismertetett, melyek Magyarországon kerültek elő, s melyekről a British Museum sem rendelkezett információkkal.

A közelmúltban egy újabb lap került elő az egyik

John Varley: Folyóparti táj. Kőrajz, 1807

antikváriumban, mely kétségtelenül az említett tanulmányban ugyancsak méltatott gyűjtemény részét képezte, s amely szintén nem publikált. Eredetiségéhez nem fér kétség. Egy folyóparti zsúpfedeles kunyhót ábrázol a kép baloldalán, középen lombos fák csoportját, jobbra a folyón csónakot, balra az előtérben egy mosó asszonyt. Az ábra mérete 181×246 mm, a vízjel nélküli papíré 257×365 mm. A rajz krétával készült. Jelzése balra lent világosan olvasható: J. Varley 1807.

A lithográfia különlegessége, hogy krétával készült, holott ennek az anyagnak használata az angol incunabulumok között ritka.[1] A lap datálása keletkezésének körülményeire nézve is bizonyos következtetésekre ad lehetőséget. Ehhez egyrészt a kőnyomtatás angliai elterjedésének, másrészt a művész ismert adatait kell egybevetnünk.

M. L. Twyman-nek a kőnyomtatás kezdeteiről szóló könyvéből ismert, hogy *Aloys Senefelder* találmányát Londonban *Philipp André* karolta fel. Ő volt az, aki miután Johann Anton André 1801. augusztus 10-én megvásárolta Aloys Senefeldertől találmányának Angliára és Walesre, illetőleg Skóciára kiterjedő kizárólagos hasznosítási jogát, a „patentee" öccseként hivatott lett volna azt elsősorban a kartonszövetek mintázása területén elterjeszteni. Erre irányuló tevékenységének alakulása kívül esik e lap témakörén, arra viszont már a fentebb említett tanulmány is utalt, hogy érdeklődése és összeköttetései a művészi lithografálás felé terelték. Ő hívta fel — mások mellett — a kor vezető művészeit, hogy keressék fel nyomdáját s ott készítsenek művész-kőrajzokat. Ezek közül két füzetben 6—6 lap meg is jelent 1803. április 30-án, illetve az év augusztusában s további négy füzet kiadása szerepelt terveiben, ami azonban nem valósult meg annak ellenére, hogy a kiadó-nyomdatulajdonos birtokában már számos rajz megtalálható volt, amikor 1805-ben elhagyta Angliát.[2] Ezt követően 18 hónapon át az officina szüneteltette működését. A munkát Georg Jacob Vollweiler — Offenbachban Johann Anton André munkatársa — vette fel újra, aki újranyomtatta az első két füzetet és 1806/7-ben további négy füzetet adott közre. A hat közül a 4. füzethez kapcsolódó felhívás adataiból jutott F. H. Man a bevezetésben idézett katalógusában bizonyos következtetésekre azt illetően, hogy mi lehetett a 3—6. füzetekben megjelent kőnyomatok megjelentetésének sorrendje.[3] Ezek szerint az André műhely — amit Vollweiler egészében átvett — már rendelkezett több kőre vitt rajzzal, melyeket az utód sorolt be a 3. füzetbe s részben a negyedik füzet is ilyen nyomatokat tartalmaz. Utóbbiak közül is kettő még Philipp André felügyelete alatt készült, kettőn azonban már 1806-os évszám szerepel.

Lényeges, hogy a 4. füzethez csatolt felhívásban Vollweiler is újra felkéri a művészeket, hogy nyomdájában járuljanak hozzá műveikkel a Philipp André által kezdeményezett „Specimens of Polyautography" kiadvány folytatásához. Feltételezhető, hogy ennek szerepe van a most ismertetett lap keletkezésében annak ellenére, hogy Twyman megkockáztatja annak lehetőségét, miszerint a folytatás elmaradása esetleg a művészek érdeklődésének hiányával magyarázható. Ennek cáfolatához azonban tudni kell, hogy miként Vollweiler örökölte Ph. André nyomdáján kívül az ott levő megrajzolt, nyomtatásra előkészített köveket, esetleg nyomatokat is, úgy ő is a műhely teljes vagyonát adta el Londonból való

Köpp Anton

rajzoló

Lásd

Köpp Farkast

„Lenini értelemben már nem vagyok kommunista”

— vallja ma Berecz János

MÉSZÁROS FERENC

Hosszabb ideje nem törekszik arra, hogy országosan megjelenjen a véleménye, de ha valaki még kíváncsi a mondanivalójára, akkor azt megköszöni. E szavakkal fogad Berecz úr, aki ma inkább hasonlít egy, a korával megbékült nagypapára, mintsem emlékeztetne ún. „félmúltunk” befolyásos vezetőjére.

— Két éve az MSZP szegedi ügyvezetője úgy fogalmazott: „ha Berecz János más címet ad annak a kötetnek, jobban elfogadták volna a tartalmát” ...

— Van ebben igazság. Ha nem „Ellenforradalom tollal és fegyverrel” a cím, akkor biztosan más minősítést kap. Ezt abból kiindulva mondom, amit Gosztonyi Péter történész úr, 1956 jó ismerője fogalmazott meg, miszerint az egyetlen olyan publikáció volt Magyarországon, amelyik neki is adott újat, megismerhetett bizonyos tényeket, némely értékelését pedig eléggé reálisnak, vagy az objektivitást megközelítőnek tartotta. Én is azt tartom, hogy a könyvben nagyon sok olyan feldolgozás látott napvilágot, ami addig nem jelent meg, s olyan összefüggések, amelyek utólag is úgy értékelhetők, hogy igazak. A cím viszont... az egy nagyon egyoldalú, erőteljes minősítés volt, amely akkor is, és azt hiszem, azóta meg különösen, taszító tényként szolgál, épp ezért, gondolom, már elég kevesen is forgatják. A könyv tartalmának egy részével én ma is azonosulni tudok, bár elfogadom azt, hogy népfelkelés volt, amely teljesen igazságos célokért küzdött.

— Mi az, amit ma már kihagyna a könyvből?

— Mivel ilyen „feladatom” eddig nem volt, ezért a válaszom rögtönzés-jellegű és egyáltalán nem teljes, de nem akarom megkerülni a kérdést. Nem hagynám ki, de másként fogalmaznám meg az időközben megismert sok dokumentum alapján a tömegmozgalom minősítését, az értelmiség lázadását, Nagy Imre és köre szerepét, tevékenységét. Bizonyára még erőteljesebben ítélném el a „Rákosi—Gerő klikk” több éves uralkodását, visszaéléseit és újra vizsgálnám a szovjet csapatok beavatkozásának az értékelését.

— Ön kevésbé népszerű úton folytatta, mint az MSZP-be átigazolt elvtársai, vagyis maradt az akkor még MSZMP-nek hívott Munkáspártban, ahol viszont Thürmert választották elnökké... Kudarc, kudarc hátán.

— Nem tekintem ezt kudarcsorozatnak. Kikerülésem saját elhatározásommal is összefüggött, mert én 89-ben is azt az alapelvet vallottam, amit a 88 májusi pártértekezlet első napjának nemzetközi sajtókonferenciáján megfogalmaztam: fordulat, reform és megújulás. Fordulatra van szükség a társadalomban, a gazdaságban, a politikában, ennek eszköze a reform, és az akkori MSZMP megújulása. Én ezért cselekedtem, persze, nem radikálisan, és nem egyoldalúan, hiszen megpróbáltam hű maradni a párttagsághoz, és segíteni őket abban, hogy ezt átélhessék, megélhessék, ezzel a fordulattal együtt ők is megújulhassanak, hogy az új időszaknak részesei lehessenek.

— Meg sem fordult a fejében, hogy átlépjen az MSZP-be?

— Egyáltalán nem. Én azt akartam, hogy az MSZMP újjászervezése közben egy korszerű, modern politikai párt jöjjön létre. Amikor 88. december 17-én éjjel, a kongresszuson felajánlották az elnöki funkciót — éppen én vezettem a kongresszust —, azt mondtam, nem akarok elnök lenni. Tudtam, hogy engem sok támadás fog érni, úgy is fogalmaztam: nem akarom, hogy mindezek a támadások a pártra és a párttagságra is rászálljanak. Viszont a következő másfél évben olyan fordulatot vett az MSZMP-n (ma Munkáspárton) belüli fejlődés, amivel én már nem tudtam azonosulni. Ugyanazok a hibák jelentkeztek, egyszemélyi döntés, a testületeknek lényeges befolyása nem volt a politikára, társadalmi tevékenysége pedig elsősorban nosztalgiára, és nem a reális útmutatásra épült.

— Ön mit csinált volna másképp Thürmer helyében?

— Ideologikus párt helyett egy olyat, amely nyíltan, bátrabban politizál és az ifjúságot nagyobb erővel szerzi meg magának. Csodálkozom, hogy egy ilyen fiatal vezető gárda elsősorban az idősebbekre támaszkodik változatlanul, és nem tud a fiatalsághoz szólni. A másik, hogy nem ment végig a Munkáspártban egy igazi megtisztulás. Ha az ő lapjuk, mondjuk, Kim Ir Szen-ről úgy ír, hogy egy nagy szocialista vezető halt meg, akkor én ezzel nem tudok azonosulni, mert neki a szocializmushoz nem sok köze volt... Annak ellenére, hogy úgy nevezték a rendszerét. Szóval régi kötöttségekhez, merevségekhez ragaszkodnak. Szakítottak mindazzal, ami egy teljes megújuláshoz szükséges.

— 1991 tavaszán önként távozott az MSZMP-ből, miért?

— Mert jelek utaltak arra, hogy már szervezték a kizárásomat. Elnökük a valóságban kicsinyes akarnoknak bizonyult, ezért nem akartam megadni ennek a Thürmer-féle „társaságnak” azt a kegyet, hogy engem eltávolíthatnak abból a pártból, amelynek újjászületéséért sokat tettem.

— Három éve kiegyezés és megbékélés keretében szeretett volna látni egy MSZP—MDF párbeszédet, ami ugye nem jött be. Most viszont szocialista túlsúly keletkezett viszont a Parlamentben...

— Én már az 1980-as évek közepe óta vallottam, de leginkább öt éve adtam neki hangot, hogy egy társadalom, amelyet szubjektív okokból elsősorban nagyon megosztanak a szemben és versenyben álló politikai erők, az nem tud ilyen válságban kibontakozni. Nekünk most nem acsarkodással és az egyik párt mögött állók szidalmazásával, vagy amaz pocskondiázásával kell megoldani a dolgainkat, hanem egy reális program megvalósításával. Nálunk négy-öt éve az van, hogy a kormányon lévők tökéletesnek hirdetik, amit csinálnak, az ellenzék pedig abszolút tökéletlennek tartja mindezt. Így kibontakozni nem lehet! Meg kellene találniuk a különböző erőknek legalább arra a lehetőséget, hogy a társadalomban valamiféle megnyugvás jöjjön létre. Politikai versengés — és nem ellenségeskedés — közepette egy „jóízű”, jó hangulatú országot lehetne létrehozni. Most van egy konkrét koalíció, ennek létrejöttét én is támogattam egy nemrég megjelent cikkemben.

— Sok vita folyik szakértőkről, vagy azok hiányáról...

— Ez a probléma ott kezdődött, hogy 89—90-ben a szakemberek jelentős része együtt bukott egy politikával. Nehezen tett a hatalom különbséget a szakértelem, és a politikailag lejáratott vagy „lejárt”, emberek között, ezért az ország egy sor szakértőtől is elesett. Például a mezőgazdaság csak úgy mehetett tönkre az elmúlt négy év alatt, ahogy, mert mindenki „zöld báró” lett, aki értett valamit ehhez a területhez, mert azok elsősorban téeszekben dolgoztak. A szakértelemnek mindig, minden időszakban nagyobb helyet és lehetőséget kell adni. Ehhez én szükségesnek tartom, mondom, a kiegyensúlyozott, megbékélő légkört, és egy bizonyos nemzeti elkötelezettséget minden politikai erő részéről.

— Kádárék idején fölvették a külföldi hiteleket. Sokan kérdezik, mire vették föl, mert most ennek következményeit nyögjük...

— Persze, hogy azt nyögjük! Most, hivatalos bejelentések szerint mintegy 24 és fél milliárd dollár az adósságunk. Összesen, hat-nyolc milliárdnál többet a magyar helyzet javítására nem fordíthattunk. Kezdettől fogva, különösen 1986—87-től, amikor megduplázódva megközelítette a húszmilliárdot, attól kezdve adósságszolgálatot fizetünk vissza. Számításaim szerint — a kamatos kamatokkal — most negyedszerre adjuk visza azt a kölcsönt, amit fölvettünk. Persze, pénzügyekben tisztességről beszélni nem lehet... De ez már nagyon tisztességtelen szituáció! Amit kezdetben fölvettünk, és még hazai célokat szolgált, azt elsősorban a politikai hangulat „megvételére” fordította a kormányzat, azaz: az életszínvonalra. Aminek itt 79-től fokozatosan romlania kellett volna. Vagy jelentősen... Az volt a jelszó, hogy őrizzük meg az elért színvonalat. Márpedig 80-tól megőrizni nem lehetett, csak úgy, hogy az adósság nagy részét fogyasztási cikkekre, és nem az ipar vagy a termelőberendezések fejlesztésére fordítottuk.

— Volna tisztességes megoldás?

— Nincs, mert amit mi annak tartanánk — az átütemezést, vagy egy rész elengedését —, azt azok nem tartják tisztességesnek, akik a pénzt adták...

— A 70-es években többször is megfordult Veszprémi Imre szobrászművésznél. Honnan e kapcsolat?

— Az ötvenes évek közepén az ifjúsági mozgalomban, a DISZ-ben négy művészeti főiskolával foglalkoztam két évet Budapesten. A Szín-, a Zene-, a Képző- és az Iparművészeti Főiskola valamelyikén szinte naponta megfordultam, és nagyon sok jó kapcsolatom alakult ki. Galgóczi Erzsébettel végig kapcsolatban voltam. „Vidravas” c. regényét kéziratban olvastam és ajánlásomra jelent meg. Bodrogi Gyulával akkor ismerkedtem meg. Veszprémi Imre ilyen a szobrászművészek között, Fajó Jancsi a festők között, Madaras Józseffel a barátságunk akkor alakult ki, és még sorolhatnám a neveket. Nekem ez egy olyan szellemi nyitottságot és tájékozódást jelentett, amit egy párton belül nem lehet megszerezni. Egy pártnak nem lehet az a célja, hogy önmaga képére formálja az egész országot, hanem ez, hogy céljai megvalósítására minél szélesebb körben mozgósítsa az embereket, megnyerje őket.

— Sokan állítják, az „átkosban” elzárkóztak a vezetők, s ritkán találkoztak a szellemi élet képviselőivel...

— Voltak ilyenek, akik csak egymás közt érezték jól magukat. Akinek nincs kapcsolata az emberekkel, az nem lehet jó politikus. Engem nem érdekelt, hogy Veszprémi Imrének jó néhány dologban más volt a véleménye, hanem az érdekelt, hogy ő ezt előttem nyugodtan elmondhatta. Egészen más impulzusok érték az embert a színművészek körében is, a zenészek körében is, mint a pártmunkások körében. Enélkül nem lehet létezni. Jó néhány barátság a változás időszakában is megmaradt.

— Ön 1982 és 85 között a Népszabadság főszerkesztője volt. Engedett valamiféle sajtószabadságot?

— Az akkor a párt lapja volt. Bizonyos keretek között kellett dolgozniuk az újságíróknak. Amikor odakerültem, minden rovattal leültem beszélgetni, s Karcagi László, az egyik ilyen alkalommal szinte az ajtón kívülről szólt oda nekem: „El kéne már ott fönt dönteni, meddig lehet elmenni az újságban!”

— Jó kérdés lehetett..., mit felelt rá?

— Azt hogy „ott fönt” ebben semmit sem lehet eldönteni, mert ha megkérdeznék, azt válaszolják: „Csak bátran, és az igazságot írják, elvtársak! Csak határozottan! Nyúljanak le a mélybe!” Na és, ezzel mire mennél? Semmire. Én azt mondom, mindenki addig menjen el saját írásában, amíg a lelkiismerete, meggyőződése engedi, és aztán én majd eldöntöm, hogy mennyit tudok megengedni a lapban, hiszen ez egy párt központi lapja. Elmondtam a rovatvezetőknek, én nem fogok elolvasni minden kéziratot, mert nem vagyok rá képes. Azt fogom megbüntetni, aki nem hívja föl a figyelmemet arra a cikkre, amit nekem előtte el kellene olvasni. Persze, sok mindent elolvastam én is, de a rovatvezetők is nagy önállósággal dolgoztak.

— Szóval azért nem mindent engedett meg...

— Egyszer Szász Endre-kiállítás volt a Vigadóban. Nagyon érdekelt, miként írták meg, mert nem igen szerették Szászot a Népszabadságnál. Olyan kegyetlen kritikát kapott, hogy a rovatvezetőnek odaírtam a kéziratra: értesítsen, ha Szász Endrét börtönbüntetésre ítélik, mert ez feljelentés, s nem művészeti kritika. Nem jelent meg semmi, mert mást ők nem akartak írni róla, nem voltak hajlandók... így aztán „döntetlen” lett.

— Csak nem ön volt az ellenzék a pártvezetéssel szemben?

— A „feljelentéseket” nem szerettem, nem fogadtam el, úgyhogy a lapban ilyen nem jelent meg. Sőt, abban az időben már a kisvállalkozások időszakát éltük, és volt olyan kormánytag, aki megszámolta, hány száz cikk jelent meg a Népszabadságban a „maszekok” mellett, miért nem írunk a gyengéiről is. No, a lap azért a hivatalos vonallal nagyjából egybevágott, és engem nem minősítettek akkor ellenzékinek, csak voltak dolgok, amelyek az erkölcsi felfogásommal ellenkeztek. Ilyen volt az is, hogy írjunk a Polgár-lányok, a sakkozó család ellen. Tudtam, hogy dicsérni nem szabad őket, mert az volt a Sakkszövetség hivatalos álláspontja, de nem engedtem bántani sem őket.

— Véleménye szerint mi az akkori és a mai sajtó közötti alapvető különbség?

— A mostani újságírásnál két kontroll van. Az egyik a gazdasági. Az újság azé, aki a tulajdonos, az egy szellemet meghatároz abban az újságban, mindenképpen. A másik az erkölcsi kontroll. Ma ez egy kicsit „lyukas” bizonyos újságoknál vagy újságíróknál, de ez ki fogja forrni magát. Úgy gondolom, 2—3 évig még nagyobb összeütközések is lesznek, de a gazdasági helyzet javulásával, a társadalmi légkör tisztulásával a sajtó is elfoglalja azt a helyet, amire méltán igényt tart.

— Egykori párttársa, Szűrös Mátyás aggódik az ún. „népi baloldal”-ért...

— Szűrössel sokat dolgoztunk együtt, ütköztünk, egyetértettünk, a legkülönbözőbb helyzetekben voltunk. Ezt természetes dolognak tartom. Hogy ő milyen utat tett meg, az ő dolga, de azt a következtetését, hogy a koalíción belül megérdemelt súlyánál nagyobb szerepet tölt be az SZDSZ, ezt én is tapasztalom. A szocialista pártban vannak olyan erők, amelyek még a demokratikus szocializmus elveit is vallják, vannak erőteljesebben munkásvonalat akarók stb., most ezek, a koalíció folytán, olyan helyzetbe kerültek, hogy kisebb befolyást tudnak gyakorolni a kormányzásra. Tetszik nekem ez a „népi baloldal” kifejezés. Erősödni fog.

— Mostanában mivel tölti a napjait?

— Rengeteget olvasok. Előszedtem azokat a dokumentumokat, amelyek rendelkezésemre állnak saját tevékenységemmel kapcsolatban, ezeket most már rendeztem, feljegyzéseimet rendbe szedtem, vázlatot készítettem, koncepciót alakítottam ki egy megírandó könyvhöz. Nem igyekeztem vele eddig, a „gyors” visszaemlékezések önigazolási célt szolgálnak elsősorban. Én nem akarom igazolni magamat. Szeretném a kort megmutatni, amelyben éltem, és azt, amit én abban a korban tettem. Ez most a fő tevékenységem.

— Ha kapna még egy lehetőséget, mit tenne másként?

— Erre nem lehet igazán válaszolni. Abban nem változtatnék, hogy elkötelezett baloldali vagyok, a marxizmust változatlanul nagyszerű „találmánynak”, szellemi terméknek tartom. Lenini értelemben ma már nem vallom magam kommunistának, marxi értelemben akár kommunistának, akár demokratikus szocialistának, akár marxista baloldalinak — bármilyen kifejezést lehet használni — tartom magam. A jelző másodlagos, a lényeg a meggyőződés és a cselekedet. Nagyjából megtisztulva, és sok mindent nem elkövetve, amit az ember utólag negatívnak értékel, én végigjárnám ezt az utat, amit végigjártam.

Az újjászerveződő MSZMP agytrösztje? Ribánszki Róbert, Berecz János és Grósz Károly.

Viva Ungheria, viva Sárvár

BENKŐ SÁNDOR

Kilenc nemzet népzenéjét hallhatta, néptáncát láthatta a nagy számú közönség az elmúlt hét végén Sárváron, a Nádasdy-vár udvarán. A hagyomány immár tizennegyedik alkalommal csalta az árnyat adó platánok alá — az egyben a város évfordulóját is ünneplő — vendégsereget és az előadókat, technikusokat. Lassan már családiassá változik a nemzetközi folklórfesztivál, hiszen többen közülük nem először járnak Sárváron, és a sárvári néptáncosok külföldi szerepléseikkor is találkoznak velük. A belga technikusok például már több éve hangosítják, világgá hegedült, aki most végzett a művészeti középiskolában. Nagy sikert könyvelhettek el maguknak az olaszok is, akik úgy tűzbe hozták a közönséget, hogy közösen énekelték el Calabria himnuszát. Tovább fokozták a közös jókedvet, amikor a csapat szimpatikus vezetője a mikrofonba kiabálta, hogy „Viva Ungheria, viva Sárvár"! Őszintének látszott. Produkciójuk végén nagy derültség kísérte, amikor így köszönt el: „egészségetekre!". Aztán kapcsolt, majd — talán a másik szó, amelyet magyarul megjegyzett — így: viszontlátásra! Valószínű, apait, anyait beleadtak, mert utánuk törött deszkát kellett

gítják a rendezvény gálaműsorát, ahol az idén algériaiak, görögök, hollandok, szlovákok, törökök, olaszok, belgák, magyarok adtak ízelítőt nemzetük táncából, zenéjéből. Az algériaiak például — a hazájukban nemrégiben történt földrengés miatt elhunytakra emlékezve — néma főhajtás után harci motívumokat táncoltak, a hollandok vásári mulatságot, a görögök esküvői táncot. Erre az alkalomra még a Regös együttes is nemzetközivé vált, mert vendégmuzsikusként egy angol kislány is

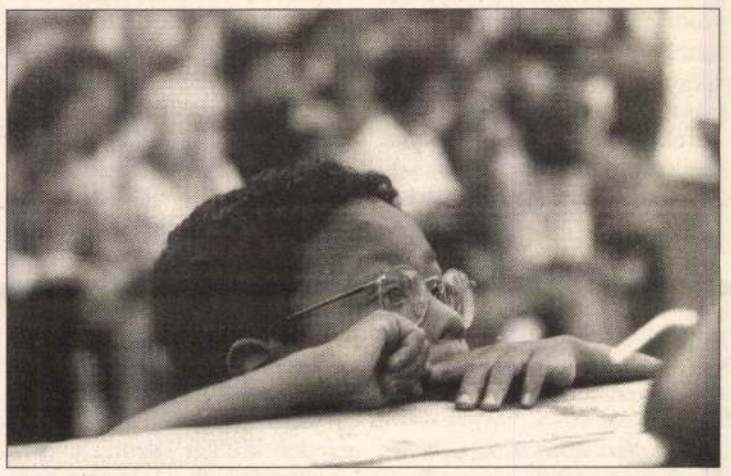

cserélni, színpadot újítani. A sort egy eltitkolt, meglepetésnek szánt műsorszám, a Los Andinos együttes zárta. A bolíviai, perui, chilei, equadori népzenét játszó héttagú zenekar közül három vasi, Bokányi Tibor pedig sárváriként élvezhette a hazai pálya előnyét. Az együttes érdekessége, hogy kétévente 3—3 fő az Andokba utazik eredeti népzenei anyagokat gyűjteni.

A gálaműsort követő nemzetközi táncház után valószínű legtöbben így köszöntek el egymástól: viszontlátásra jövőre!

Torrita büszke Szombathelyre

MOLNÁR ANNAMÁRIA

Csütörtökön délelőtt Wagner András polgármester fogadta az olaszországi Torritából érkezett csoport képviselőit és vezetőjét, *Maurizio Ruggeri* polgármestert. Az olasz vendégek (mintegy negyvenfős csoport) nem hivatalos út keretében érkeztek Szombathelyre, hanem turistaként, de Torrita polgármestere a megyeszékhely nevezetességein túl szeretett volna megismerkedni a helyi közigazgatási viszonyokkal is. Mint Maurizio Ruggeri kiemelte: Torrita büszke arra, hogy egy kis olasz településnek olyan nagyváros lehet a partnere, mint Szombathely. Az olasz településsel való kapcsolatfelvételt ezúttal nem Szombathely Önkormányzata, hanem egyik oktatási intézménye kezdeményezte. A Rómától mintegy 50 kilométerre, a Tiberis folyó partján fekvő, alig ezer lakosú településsel másfél évvel ezelőtt vette fel a kapcsolatot a Savaria Szakközépiskola, amely olasz autógyártó cégekkel keresett kapcsolatot abból a célból, hogy diákjai számára külföldi nyári gyakorlatlehetőséget biztosítson — tudtuk meg Pődör Györgytől, a szakközépiskola igazgatójától. Vállalkozó kedvű olasz céget nem, helyette magyar baráti kapcsolatokat kereső településre leltek Torrita Tiberinában és lakóiban. A váratlan szerencsét és az olaszok vendégszeretetét a Savari Szakközépiskola megosztotta a szentgotthárdi Vörösmarty Gimnázium olasz tagozata diákjaival és tanáraival, így tavaly a két intézményből több mint negyvenen ismerkedhettek az olasz nyelv, Lazio tartomány és Róma szépségeivel két héten át. Viszonozva a vendéglátást idén a Savaria Szakközépiskola hívta meg a torritaiakat kéthetes magyarországi látogatásra, amelyen olasz barátaik megismerkedhetnek Szombathely és a főváros, Budapest nevezetességeivel. Ha az időjárás is engedi, egyhetes balatonberényi üdülés zárja a programot.

Arcképvázlat egy amatőr festőről

Évekkel korábban a Répce Menti Napok alkalmával rendeztek először képkiállítást Bőben az e tájon élő és alkotó amatőr képzőművészek munkáiból. A kezdeményezésből hagyomány teremtődött. Szent István király ünnepe alkalmával idén immár a harmadik képkiállítás nyílt meg Bőben. Ezúttal három festő: Galiotti Csaba, Kárpátiné Vasváry Mária, Krizsán István és Köppel József képei láthatók a művelődési házban.

PÓSFAI JÁNOS — FOTÓ: K.Z.

A kastélyban internáltakat őriztek, köztük egy szakállas olasz férfit, aki délelőttönként a park ősfái alatt festegetett. Egy tízéves fiúcska, ha csak tehette, ott ácsorgott a közelében, ámulva nézte a festőt, amint a szürke vászonra színes képeket varázsol. Szólni nem mert, kérdezni nem tudott, megbabonázva figyelte a mester kézmozdulatait, s amikor csak tehette, beszökött a kastélyparkba, hogy újra élvezze a látványt.

Emberöltőnyi messzeségből villan elő az emlék, és dr. Köppel József újraéli a gyermekkorát.

— Soha nem tudtam szabadulni ettől az élménytől. Annak a Krisztus-arcú rabnak a megszállottsága ma is kísért. Nem tudom, hogyan és miért engedték meg neki, hogy eme szenvedélyének hódoljon, engem mindenesetre rabul ejtett, megfogott.

— Ennek köszönhető talán, hogy festő lett?

— Ez talán túlzás, nem tartom magamat festőnek. De ha leülök a vászon elé, ez a gyermekkori emlék mindig eszembe jut.

— Ön állatorvos. Négy évtizede él hivatásának. Az ecsettel mikor próbálkozott először?

— Talán már gyermekkoromban. Aztán az évek egymásra rakódtak úgy, hogy eszembe sem jutott a festés. Egyszer aztán újra éreztem, hogy festenem kell. Azóta a szabadidőmet ennek áldozom.

— Mondjon valamit magáról.

— Csákánydoroszlói vagyok, Körmenden jártam gimnáziumba. Rajztanáraim fedeztek fel, azt mondták, tehetséges vagyok. Útjaim mégis az állatorvosi egyetemre vittek. Hét évig egy őrségi faluban éltem, több mint két évtizede Tompaládonyban és a környező falukban gyógyítom az állatokat.

— Itt lakik?

— Sárváron lakom, de többnyire itt vagyok. Az időm nagy része ebben a falusi környezetben múlik el. Néha érzem a hontalanságot; az én teóriám szerint ugyanis igazán meggyökerezni ott tud az ember, ahol házat épít, ahol véglegesen letelepszik. Az állatorvosok többnyire szolgálati lakásokban laknak, időnként szedik a sátorfájukat, új helyre szólítja őket a hivatásuk. És igazából egyik helyen sem érzik magukat otthon. Nekem ez a negyedik állomáshelyem, s minden bizonnyal az utolsó.

— Érzi-e, hogy megbecsülik?

— Nem csak becsülnek, szeretnek is. A rendszerváltás után megválasztottak polgármesternek. Azóta még inkább tompaládonyinak érzem magamat. Az önkormányzattal együtt azon vagyok, hogy a falu gyarapodjék, hogy az itt élő emberek jól érezzék magukat.

— Családos?

— Két fiam van. Az egyik agrármérnök, a másik az én hivatásomat örökölte. De mindkettő forgatja az ecsetet is.

— Ez is egyfajta örökség.

— Volt úgy, hogy hárman egyszerre festettünk. Olyan volt a lakásunk, mint egy titokzatos műhely. Az alkotás láza és öröme betöltötte a szívünket, s nem azt néztük, hogy kinek sikerült jobban. Azóta persze a gyerekek szárnyra keltek, egyre ritkábban látjuk egymást.

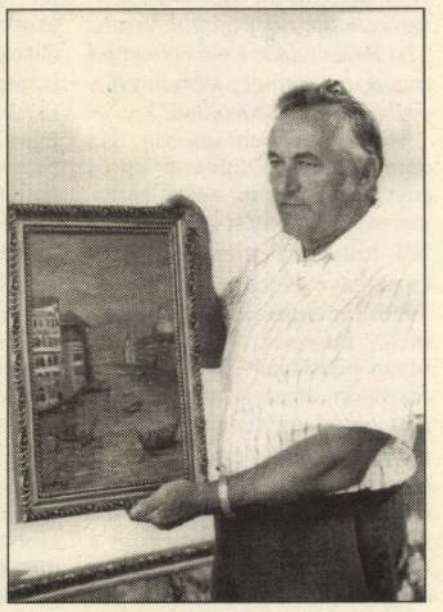

Az amatőr festő és Velencei emlék című képe

— Van festő-példaképe?

— Szinnyei Merse Pált nagyon szeretem. Az ecsetkezelést didakta módon, önszorgalomból sajátítottam el. Sokat tanultam Szalatnyai Józseftől, akihez évtizedek óta baráti szálak kötnek. Zsukát, azaz Dénes Zsófiát, a jónevű arcképfestő kitűnő iró-feleségét is ismertem.

— Mit szeret festeni?

— Természetelvű vagyok; a szép tájak, a virágok kedvenc témáim. Hivatásomból eredően vonzanak az állatok is. A delelő gulya, egy szép ló, vagy egy kutya is megihlet. Sokszor jártam Erdélyben, Szlovéniában, a magyar Alföldön; igazából ezek a tájak az ihletőim.

— Vázlat után fest?

— Emlékezetből, és legtöbbször fényképről. De ez nem jelent egyszerű másolást. Látásmódom sajátosan megszűri és elrendezi a színeket, a képélményeket.

— Vannak kedvelt színei?

— A természetes színeket tartom igazán szépnek és jónak. A képek közül azt, amelyikről pontosan tudni, hogy mit akar ábrázolni. Egyszóval a hagyományos formát, a klasszikus megoldásokat szeretem.

— Volt már kiállítása?

— Önálló bemutatón még nem szerepeltem. Néhány közös tárlat kóstolót adott a megmérettetésből. Jelenleg Bőben látható több mint tíz festményem azon a kiállításon, amelyen az általam igen tisztelt Kárpátiné Vasváry Mária, a Bükön élő Krizsán István és kollégám, Galiotti Csaba alkotásai láthatók.

— Sárváron lakik. Több tehetséges, jónevű festő él a kis városban. Van-e velük kapcsolata?

— Szégyen talán, de Simon Jánossal, vagy Lakatos Józseffel személyesen még soha nem találkoztam. Ez is annak a sajátos sorsnak köszönhető talán, amiről már szóltam. Az állatorvos elsősorban a hivatásának él, az amatőr festő szerényen annak az árnyéka.

KÖRBER Ágnes

Az Enciklopédia Kiadó és a Műcsarnok

szeretettel meghívja Önt

2002. december 3.-án délután 5 órára a

MAGYAR MŰVÉSZETI KISLEXIKON bemutatójára.

A könyvet méltatja MAROSI ERNŐ az MTA alelnöke

Főszerkesztő: Körber Ágnes

Műcsarnok – Előadóterem

Budapest XIV., Hősök tere

magyar művészeti kislexikon

MŰCSARNOK
kunsthalle | budapest

68° Anno

N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

KÖRESZ LAJOS

1021

IL GIORNALE D'ITALIA - ROMA

28 DIC. 1968

L'ECO DELL
DELLA STA
STAMPA - M
MILANO - L
L'ECO DELL
DELLA STA
STAMPA - M
MILANO - L

Nozze

A Tremezzo, nella chiesa di San Bartolomeo, sono state celebrate le nozze tra la signorina Mariagrazia Rejna e il signor Antonio Gilardoni. Vivissimi auguri

Vernissage

Allo "Studio d'Arte Moderna" di via Margutta per la "vernice" della mostra di Annalisa Alloatti, presentata al catalogo da Mirella Bentivoglio erano: Vittorio G. Rossi con la signora, la contessa Leopardi, la signora Quasimodo, la contessa Balbo, il prof. Teo Bentivoglio, il comm. Ettore Zocaro Colonna, il prof. Giorgio De Marchis, Giancarlo Politi, il generale Taschetta, lo scultore Lorenzo Guerrini, la pittrice Giovanna Bruno di Belmonte, i pittori Michelangelo Conte, Luigi Bagioli, Giulio Cannata, il pittore ungherese Luigi Köresz, il pittore giapponese Tsujmoto con la signora, la pittrice Lilli Romanelli, Cecilia Sacchi, Valentina Orsini, Enza Motta Messina, Carla Vasio, Roberto Vanni e tanti altri.

abc d
efghil
nopqr

OLIVETTI PORTATILI

A chi vuole una bella macchina per scrivere portatile diciamo naturalmente: scegliete una Olivetti. Sceglierete una macchina collaudata dal successo in ogni mercato del mondo, una macchina che durerà molti anni. E sceglierete anche la possibilità di scegliere ulteriormente fra tre modelli di portatili a tre pezzi diversi: una Olivetti **Dora**, una Olivetti **Lettera 32**, una Olivetti **Lettera DL**. Sceglierete comunque una Olivetti.

ke Tabella personale, *i nati*
nque giorni di un Segno con-
quello che è successivo nello
nero d'ordine indica, mese per
ase dell'Oroscopo progressivo:
riene spiegato in questo Gior-
edì.

Vega

dicono che
chiesa e nu
contare.

Una ricos
non è stato
fare. Si sa
sotto i port
un tavolino
di 48 anni
rella di 39.

Búcsú az ó-évtől

Irta: Torday Sándor

Tudom, különcködéssel vádolnak, ha bevallom, hogy a Szilveszter vígságát nem helyeslem. Azt is tudom, hogy sokan elgondolkoznak majd és szívük mélyén igazat adnak nekem. Nálunk pedig még kevésbé zajos a Szilveszter, mint külföldön, bár mi is elég hangosan búcsúztatjuk az óévet. Tarka papírrongyok porszagú felhőjét elnevezik konfettinek, szerpentinnek és kétes ízű borokkal koccintunk az újév előtti éjjel. Ilyenkor például nagyon üdvösnek találnám, ha mindenkit megkérdeznének, hogy minek örül tulajdonképpen és miért ez a kollektív ujjongás, ez az en-gros jókedv, naptár szerint szabályozható mulatással s időre beállított kurjongatással? Ha jó volt az év, akkor kár, hogy elmult, ha rossz volt, akkor ki tudja, mit hoz az újév?

Egész éven át rendes társaságunk van és éppen Szilveszterkor olyan emberekkel találkozunk, akikhez semmi közünk. Nekem már egész tömeg szilveszteri ismerősöm van. Minden év december 31-én másokkal találkozom valamelyik kávéházban vagy mulatóhelyen és hiába ülök egyedül, összeölelkezünk, tegeződünk és azóta persze köszönő viszonyban vagyunk. Már lassanként azzal a gondolattal foglalkozom, hogy ezeket a szilveszteri pertu-pajtásokat és bájos úriasszonyokat, akikkel tegeződő és csókolódzó viszonyban voltam egy éjszaka 12. órájának egy percén keresztül, valamelyik napon meghívom és ismerkedési délutánt rendezek.

Persze, vannak jó oldalai is az ilyen szilveszteri éjszakának, mégpedig gazdasági. Jó érzés, hogy ilyenkor mennyi étel, ital fogy és újév napján az orvosoknak mennyi dolgot adnak azok, akik elfelejtették idejében a reggeli korhelylevest vagy ostseehalat megenni.

Ennek a néhány sornak nem célja, hogy elkedvetlenítsen bárkit is, de érzem, sokan úgy gondolkodnak, mint én; hogy jó volna Szilveszterkor egy csendes sarokba bujni és úgy várni be az újévet, amely mint valami csodálatos meglepetés, annyi újat, annyi nem várt ajándékot hoz magával, hogy elkápráztasson és feledni tudjuk, hogy megint egy évet elrabolt életünkből. Mondom, jó lenne ilyenkor egy csendes sarokba ülni, és észrevettem, hogy ezt előttem már mások is sokan elképzelték, mert ilyenkor Szilveszterkor még akárhol voltam, minden sarokban megbujt valaki, és még hozzá, hogy ne féljen, valakivel.

A zongoramester

Gobbi Alajos (1844—1932) kiváló hegedűművészünk, a Zeneművészeti Főiskola volt tanára, egy alkalommal baráti körben elmesélte első keresetének történetét:

— Tizennégy éves koromban kezdtem zongoraleckét adni. Első tanítványaim közé tartozott egy érdekes alak, aki dobuccai „zongoramester" volt, ki egy papiroshatost fizetett egy óráért. Ezért az összegért megtanulta tőlem a leckéket s még aznap az ő növendékeit oktatta ki arra öt papiroshatosért . . .

De ez még hagyján! Hanem a hatosért még a kótapapirost is nekem kellett beszereznem. Egyszer aztán kijelentettem, hogy azon a zongorán nem tudom tanítani, annyira le van hangolva. Tanítványom, az alzongoramester, nem jött zavarba. Azt mondta, hogy hangoljam fel én a zongoráját. Megkíséreltem. Nos, a kísérlet a legtökéletesebb kudarccal végződött. A húrok leestek, a klaviatúra elcsúszott, a billentyűk széjjelestek, a kalapácsok recsegtek, ropogtak s én, nehogy rajtam vegyék meg a zongorát, futva menekültem a Dob utcából.

Évekig nem mertem leckét vállalni ebben a híres utcában.

Bazaine marsall a vádlottak padján

Egy híres bűnügyi tárgyalás története

Irta: Zsoldos Benő nyug. kir. táblabíró

A mult század hetedik évtizedének legelején lezajlott nagy háború történetéből tudjuk, hogy a poroszfrancia hadműveletek egyik leglényegesebb stratégiai pontja, *Metz*, 1870 október 27-én kapitulált; védőseregének az akkoriban már hatvanadik életévében járó híres francia marsall: François Achille Bazaine volt a főparancsnoka, aki már 1836-ban, mint fiatal hadnagy, elnyerte a becsületrend keresztjét, 1863 óta pedig ugyancsak a rendnek a nagykeresztje is a mellén ragyogott. A kiváló katona, a solferinói csatának is egyik hőse, nem tudott a német hadsereg hatalmas lendületének ellentállni és a vitézül küzdő metzi sereg végül is letette a fegyvert. E kapitulációkor Bazaine-en kívül még két francia tábornok: Leboeuf és Cantobert, aztán 6000 tiszt, 173.000 altiszt és közlegény lett a diadalmas német vezér foglya, míg a tekintélyes hadizsákmány 3000 ágyúból, 53 zászlóból és 40.000,000 frankból állott. Frigyes Károly porosz herceg diadalmasan vonult be a meghódolt lotharingiai fővárosba.

Olyan elhatározó csapás volt ez az egész francia hadseregre nézve, hogy a németek döntő diadala (Sedan) után elkövetkezett felelősségrevonáskor a történtekért magát Bazaine marsallt tették felelőssé. Ameddig Thiers volt uralmon, aki nem volt híve a Bazaine és társai felelősségrevonásának, a vád alá helyezési eljárás is szünetelt. Mihelyt azonban MacMahon lett a kormány feje, intézkedésére 1873 május 24-én, tehát a metzi kapituláció után csaknem három esztendő mulva, beadták a vádiratot Bazaine marsall ellen. Három hónappal később pedig kezdetét vette a trianoni kisebbik kastélyban az a szenzációs haditörvényszéki tárgyalás, amely aztán még hosszú ideig: 1873 október 6-tól december 10-ig, tehát két hónapnál hosszabb ideig tartott.

Az óriási érdeklődéssel kísért hadbírósági tárgyalásra a francia hadsereg akkori kilenc legidősebb generálisából állították össze a haditörvényszéket, melynek a nagyeszű és energikus D'Aumale herceg tábornok, Lajos Fülöp király fia volt az elnöke. A tárgyaláson mindvégig Pourut tábornok képviselte a vádat, amely a Baraquay d'Hilliers marsall elnöklete alatt működött vizsgálóbizottság adataira alapította vádpontok szerint épült fel, míg a vádlottnak Franciaország akkoriban legnevesebb kriminalistája, a hires Charles Lachaud ügyvéd volt a védője.

Amikor D'Aumale herceg a nagy bűnper előkelő vádlottját felszólította, hogy adja elő a bíróság előtt mindazt, amit védelmére fel tud hozni, Bazaine marsall emelt fővel ezt a kijelentést tette:

— Lelkemben két fogalmat hordozok: becsület és haza! Ezek voltak jelszavaim negyven esztendőn keresztül, amíg Franciaországot szolgáltam. Ez a két szó volt a vezérem Metznél éppen úgy, mint máshol, a Krisztusra esküszöm!

A marsall a hosszú tárgyalás egész tartama alatt higgadtan, méltóságteljesen viselkedett. Rengeteg tanut hallgatott ki az ítélkező haditörvényszék a kapituláció minden legkisebb részletének a tisztázására. A széleskörű bizonyítási eljárás befejezése után a haditörvényszék tagjainak négy kérdésre kellett felelniök. Az első ez volt: bűnös-e François Achille Bazaine, Franciaország marsallja abban, hogy az ellenség előtt, nyílt mezőn letette a fegyvert?

A határozat: egyhangú *igen*.

A második kérdés: ennek a megadásnak az eredménye volt-e az, hogy a vádlott vezérlete alatt álló seregek lerakták a fegyvereiket?

Egyhangú vélemény: *igen*.

A harmadik kérdés az volt, hogy bűnös-e Bazaine marsall abban, hogy az ellenséggel tárgyalásba bocsátkozott, még mielőtt mindazt megtette volna, amit a kötelesség és becsület előírt?

A vélemény egyhangú: *igen*..

Végül a negyedik kérdés szerint: bűnös-e a vádlott marsall abban, hogy az ellenségnek feladott egy olyan megerősített helyet, amelynek védelme reá volt bízva?

Az egyhangú felelet erre is: *igen*.

Ennek alapján a haditörvényszék Trianon kisebbik palotájában meghozta a legsúlyosabb ítéletet, amelynek értelmében Bazaine marsall katonai lefokozással halálra ítéltetik, a becsületrend tagjainak sorából törlik és fizetni köteles a bűnügy összes költségeit. Elrendelte a bíróság, hogy a teljesen kidolgozott ítéletet, indokolásával együtt, a börtönben a marsall előtt, fegyveres őrei jelenlétében felolvastassák.

A kövér termetű, szinte élettelen arckifejezésű Bazaine-marsall a maga igazságának tudatában a legtökéletesebb higgadtsággal, csaknem apatikus nyugalommal fogadta a halálos ítéletet. Mint jó katona bizonyosra vette, hogy ez a legsúlyosabb szentencia puszta formalitás, amely az Igazság legelső lehelletére szertefoszlik. Aminthogy aztán a haditörvényszék Bazaine marsallt nyomban kegyelemre is ajánlotta a köztársaság elnökének, aki a halálos ítéletet életfogytig tartó fegyházbüntetésre változtatta át.

A sok véres ütközetet látott és végigküzdött katona nyomban meg is kezdte súlyos fegyházbüntetését. Dicsőséges pályafutás után szerzett magas rangjáról lefokozták, valamennyi érdemrendjétől és kitüntetésétől megfosztották és erős fedezet mellett a provencei Ile Marguerite börtönébe szállították be. Ugy tetszett, hogy ezzel aztán a külső földi élet minden lehetősége örökre bezáródott előtte.

Hónapokat töltött már Bazaine marsall súlyos fegyházi gyötrődésben, amikor néhány erősakaratú, lelkes barátjának, legfőképpen pedig Villette ezredesnek sikerült a marsall bűnperének újrafelvételét kieszközölnie. A hadbíróság a meggyőző érvek alapján el is rendelte a revíziót, a nagy ügyet az újrafelvétel keretében újból letárgyalták. Ennek az újabb eljárásnak aztán az lett a vége, hogy Bazaine marsallt teljes nyolchónapi súlyos szabadságvesztés után az egész francia közvélemény méltó megkönnyebbülésére, szabadlábra helyezték s az egész bűnpert összes jogi következményeivel együtt — törölték.

Bazaine marsall a felmentés után elhagyta hazáját. Madridba költözött s még tizennégy évi békés, nyugodt élet után ott halt meg hetvenhét éves korában, 1888 szeptember 23-án.

Az egyes autóbuszon

A Vörösmarty téren tömegesen várják az egyes autóbuszt. Végre befut, persze túltömve. A várakozók között többek között két hölgy is van: egy idősebb és egy fiatalabb. Amikor az idősebbik már felszállt, a kalauz elindítja a kocsit. Erre az idősebb hölgy sikongatni kezd:

— Kérem kalauz úr, mi együvé tartozunk azzal a fiatalabb hölggyel! Miért indította el a kocsit? Az a fiatalabb hölgy a leányom. Csak nem fog egy leányt az anyjától elválasztani?!

— Igaza van, nagyságos asszony — feleli az idősebb kalauz nagy lelki nyugalommal, — életemben csak egyszer próbálkoztam meg ilyesmivel, akkor is megbántam!

Előfizetőinket okvetlen kérjük, ha a lakáscímük megváltozik, hogy ezt lapunk kiadóhivatalának (Budapest, VII, Dohány ucca 12) jelentsék be.

Disznóöléskor

ne kísérletezzen, ha finom sonkákat akar készíteni házilag, prágai módon, hanem vegye meg a Czaich-féle **3** sonka védjegyű **sonkapácot** 2 pengőért. Próbacsomag 70 fillér, nyúlpác 24 fillér. Kapható mindenütt. Ha nem kapna, vegye meg **Czaich-drogériából, Bpest, VIII, Mátyás-tér 1.**

Finom drazsé — fényes drazsé — Dreher drazsé

A SZEMBETEGEK HERCEGE

Irta: DR MÜLLER VILMOS királyi tanácsos

Csodálatos „gépezet" az — *ember!* Millió és millió kereke, csavara van és ezek mind a legtökéletesebb óramű pontosságával kapcsolódnak egymásba. — Isten ments, hogy akárcsak egyetlen pillanatocska milliomodrészéig elakadna az egyik rúgó — rögtön megállna ez a bámulatos embergépezet és összeomlanék az a nagyszerű alkotás, amelynek *ember* a neve! Tegyük fel például, hogy az életünk legeslegutolsó pillanatáig szakadatlanul dolgozó szívünk, akárcsak egyetlen percre is, kifáradna és nem hajtaná az egész testünket táplálékkal ellátó vérfolyót az agyunkhoz, tüdőnkhöz vagy testünk bármely dolgozó izmához — vajjon mi következnék? *Bizony a rögtöni vég!* Most gondoljuk csak el, milyen nagyszerű gépésznek kell annak lennie, aki testünknek ezt a millió és millió csavarját, rúgóját, kerekét ismeri és aki abban a pillanatban, amikor valahol a testünkben egy icipici kerekecske rosszul működik, azonnal észreveszi a bajt és újra megindítja a szakadatlan munkát, amelynek zavartalan folytonosságát *egészségnek* nevezzük.

Jöjjenek le velem, kedves olvasóim, csak néhány percre egy világot és tengereket járó „óriási" óceánhajónak a gépkazánjai közé és nézzenek körül ebben az elszédítő kattogásban, fülsiketítő zajban, a hajóóriás emeletnyi magas gépházában: nem is egy, hanem 8—10 gépész figyeli megfeszített füllel a száz- és százezernyi kerék pontos járását és rögtön készen állnak hatalmas olajozókannáikkal, embernagyságú csavarhúzóikkal, ha ebből a százezernyi kerékből egyetlen egy is rosszul működne. És még kimondani is alig merem: a mi emberi testünk csodálatos gépezetében *kétszázezermilliárd ilyen kerék van!* Vagyis: ez a majdnem elképzelhetetlen rettenetes számú kerék forog, tülekedik, zajong, zúg és zakatol a emberi testben, hogy akár csak egyetlen egy apró testi műveletet — mondjuk például kezünk felemelését vagy lábunk megmozgatását, vagy bármilyen más testi működést — rendesen el tudjunk végezni! És vajjon kedves olvasóim mit gondolnak, hogy hívják ezeket a rúgókat, kerekeket, csavarokat: *sejteknek!* Mert testünk szédületesen komplikált birodalmát nem kevesebb, mint *kétszázezermilliárd sejtecske alkotja*, amelyeknek mindegyike egy-egy külön egész világ. Mindegyik külön-külön is tud gondolkozni, mozogni, tenni, cselekedni és persze, az életünk folytonos küzdelmeiben el is tud fáradni, meg is tud rokkanni — ahogy azt mindennapi nyelvünkön mondani szoktuk: *meg is tud betegedni!*

Ha ez után a kis ismeretterjesztő elmefuttatás után visszagondolunk az „óriási" óceánjáró hajóra, ahol „csekély" két-háromzázezer kerék és rúgó kapaszkodik egymásba, hogy a hajót mozgásban tartsa, akkor most már bizonyára fogalmat tudnak alkotni maguknak arról, mit jelent az orvosnak a munkája, aki nem „rongyos" két-háromszázezer géprészecskére kell felügyeljen, *hanem az emberi gépezetnek kétszázezermilliárd sejtből álló rúgóira, kereketre, csavarjaira* és valahányszor ebből a borzalmasan hatalmas sejtmillióból akárcsak egy is felmondja a szolgálatot, akár csak egyetlen egy is „berozsdásodik" vagy életünk folyamán „nyikorogni" kezd, hát akkor azonnal tudnia kell, hogy hol keresse meg ebből a kétszázezermilliárdból pont azt *az egyet*, amely „elromlott" és amely miatt nem akar a mi ragyogóan felépített emberi gépezetünk rendesen dolgozni.

Ne csodálkozzanak tehát, ha már régtől fogva úgy tekintettek erre a gépészre: az *orvos*-ra, mint valami varázslatos bűvészre, akinek majdnem emberfölötti képességei vannak, hogy eligazodjék abban a titokzatos birodalomban, amelynek *ember* a neve. Már a kétezer év előtti rómaiak is azt mondották, hogy az orvos foglalkozása: *ars medici*, vagyis *művészet!* Tehát nem közönséges mesterség, amelyet mindenki csak úgy, könnyűszerrel meg tud tanulni, hanem valami magasabbrendű adomány, amely csak a kiválasztottaknak jut osztályrészül: a *művészek*-nek, akik lánglelkük fénye mellett be tudnak hatolni abba a csodavilágába, amit a teremtés koronájául rakott fel a világra a Jóisten: az *emberbe!* Ezért volt az, hogy a régi görögök és rómaiak valóságos istenekként imádták az emberi test gyógyítóit és templomaikban hatalmas aranyszobrokat állítottak fel az *egészség istenének: Aszklepiosznak* és *Hygieiának*, akiknek szobrait még ma is ott láthatjuk minden patika kirakatában. Ezért van az, hogy minden kor a legnagyobb hódolattal és bámulattal adózott azoknak a halhatatlan orvostudósoknak, akik éjt nappallá téve azon fáradoztak, hogy a mi legdrágább és legféltettebb kincsünket: az *egészségünket* segítsenek megóvni minden rankzúduló támadás ellen és mint egy örökké figyelő, jó gépész, azonnal készek legyenek a *gyógyítás* olajával és balzsamával behegeszteni azokat a fájó sebeket, amelyeket egy hosszú élet küzdelmei közben szenvedünk el . . .

Az orvosi *művészetnek* ez a gyönyörűsége magyarázza meg azt, hogy a legnagyobb szellemek is boldogok voltak, ha bekukkanthattak az emberi test csodálatos műhelyébe és elvihették a szenvedők betegágyaihoz a *gyógyítás* varázslatos áldásait. Ó, hiszen mindnyájan tudjuk, hogy itt járt a földön az *Istenember*, aki „vakokat tett látókká, bénákat járókká, siketeket hallókká" és aki Jairusz főpapnak már-már megholt leányát egyszerű kézfeltevéssel visszahozta az árnyak sötét birodalmából, merthogy „a leányzó nem halt meg, csak aluszik". És a világhírű montecassinói apátságnak, a Szent Benedekrend bölcsőjének áldottemlékű apátja, a későbbi *II. Viktor pápa*, aki korának egyik leghíresebb orvosa volt, csak azt kérte nagy szerénységgel a hozzáérkező és pápává történt megválasztását néki hírül hozó fényes vatikáni bíboroskövetségtől, engedjék meg neki, hogy a Vatikánba magával vihesse imakönyvén kívül orvosi berendezését és orvosi műszereit is, hogy még ott is folytathassa világhírűvé lett orvosi működését és segíthessen a hozzá zarándokló és őt valósággal „csodadoktor"-nak tartó betegek ezrein és ezrein. És itt van a megujhodó középkornak halhatatlan szelleme: *Leonardo da Vinci*, akinek a világ nemcsak a legnagyszerűbb festői műremekeket: az „Utolsó vacsorá"-t, a „Mona Lisá"-t és sok más utólérhetetlen műalkotást köszönhet, hanem akit az orvostudomány is legelső nagyjai közé számít, mert ő volt az, aki életének kockáztatásával, éjnek idején sajátkezűleg felásta az elhagyott sírhelyeket és zsákba varrva a feloszlásnak induló holttetemeket, a sötétség leple alatt lakásában rejtegette a hullákat, hogy azokon megtanulja testünk szövevényes szerkezetét és az utókornak hátrahagyhassa azokat a csodálatos bonctani rajzokat, amelyeknél tökéletesebbet még máig sem tudott produkálni egyetlen bonctantudós se. Aztán itt van az újkor egy másik lánglelkű költőfejedelme, *Goethe*, akinek legkedvesebb barátja és meghitt bizalmasa a Basedow betegségnek felfedezője: *Basedow doktor* volt és aki maga is pompásnál pompásabb orvosi műveket írt és a legnagyobb boldogsága az volt, ha körülrajongottan a világtól, egy pillanatra elvonulhatott orvosi laboratóriuma titkai közé és kutathatta azokat a rejtélyeket, amelyeknek megfejtésétől embermilliók sorsa: egészsége függ!

Tekintetünk most egy pillanatra beteved egy kis dunántúli falucskába, ahol — elvonulva a nagy világ zajától — egy hercegi név viselője hajlik alázatosan az emberi szenvedések fölé és igyekszik istenadta tudásával az emberiség páriáinak legnyomorultabbjain: *a vakokon* segíteni. Ó, Istenem, milyen szörnyűség nem látni ezt a földi paradicsomot, amelynek közepébe helyezett el bennünket a Jóisten! Milyen pokoli érzés lehet, hallani a vidám tereferét és nem látni a mosolygó arcokat, a derűs homlokokat, a ragyogó szemnek csillogó beszédét és vakon, sötétbe burkolva botorkálni az élet napsütötte útjain! Ó, milyen szenvedés lehet, meg nem látni reggel a napnak aranyfölkeltét és el nem andalogható a holdfényes éjszakákon, amikor szívünket megejti a szerelem mámora? Hát hol a „varázsló", aki lefejti szemünkről a *sötétség* pokoli hályogát és visszaadja nekünk a Jóisten fénylő napját, a szeliden mosolygó holdat, az izzó csillagok miriádját?! Hol van az áldásthozó kéz, amely kivezet bennünket a fekete éjből és fel-

Herceg Batthyány-Strattmann László dr, a szembetegek jótevője (Strelisky felv.)

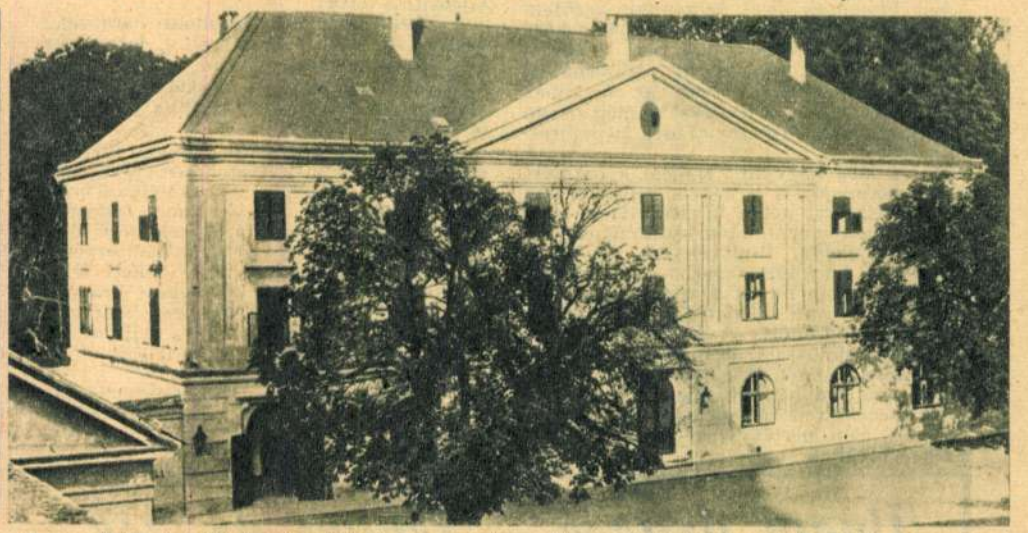

Herceg Batthyány-Strattmann László dr szemorvos a körmendi kastélyát rendezte be modern szemkórházzá.

tárja előttünk ennek a gyönyörű világnak színes panorámáját ? ! Látni, látni akarunk, meg akarjuk érinteni gyermekeink arcát és látni akarjuk szemükben a boldog mosolyt, amikor hozzájuk érünk, amikor homlokon csókoljuk őket !

Ilyen „varázsló" élt néhány év előtt a Dunántúlon. Háza, amelyben lakott, valóságos búcsújáróhelye volt azoknak a szerencsétleneknek, akiket vaksággal sujtott a kegyetlen sors. Ezren és ezren vándoroltak elébe rázós parasztszekereken és könyörögve kérték : „Az Isten szent nevében, adja vissza a látásukat !" És a könyörgésre megnyílt az ajtó és kilépett azon Magyarország egyik leggazdagabb főura : herceg Batthyány-Strattmann László. Vajjon hogy lehetséges ez ? ! Egy herceg ? ! A vakok gyógyítója ? ! Igen ! Batthyány-Strattmann László herceg levetette magáról a fényes ősök ragyogó mentéjét, letette oldaláról a drágakövekkel kirakott aranykardot, otthagyta őseitől örökölt márványpalotájának ragyogó termeit és magára vette a legdrágább ruhát, a legfényesebb talárt, a legcsillogóbb köntöst, amit valaha csak ember viselhet : *a fehér orvosi köpenyt.* Mert a herceg leszállt őseinek piedesztáljáról, elmaradt a káprázatos királyi udvari ebédekről és ehelyett elment a parasztkunyhók kolduslakói közé és felkutatta azokat, akiknek fényes szemgolyója helyén örökkévaló sötétség, lelkük világossága helyén a vakság fekete átka ült. És a herceg, sokezer hold földnek dúsgazdag ura, kézenfogta ezeket a szerencsétleneket és elvitte magához a kórházába, amelynek ő volt az áldottkezű doktora, a napvilágot visszavarázsoló operatőrje. Ha nem volna igaz, alig tudnánk a szemünknek hinni, ahogyan ez a nagyúr ott áll a műtőteremben és elfeledve azt, hogy tán ebédelnie is kellene, egyik szegény szembeteget a másik után fekteti fel a műtőasztalra, hogy késének varázsos erejével visszaadja nekik az élet legnagyobb örömét : *a látást !*

Mások egész vagyonukat arra áldozzák, hogy a saját passziójuknak áldozhassanak és egyik gyönyört a másik után kergethessék. De ez a főúr a szegények asztalára tette le vagyonát : gyönyörű, ősrégi kastélyát szembetegkórházzá alakította át és — éjt nappallá téve — azon fáradozott, hogy enyhíthesse azoknak a szerencsétlenségét, akiket látásuktól fosztott meg a végzet. Közel húszezer szemoperációt hajtott végre és tízezrekre rúg még azoknak a száma, akik Magyarország legtávolabbi vidékeiről zarándokoltak hozzá, hogy tanácsot kérjenek tőle. Vajjon miért tette mindezt ? Talán anyagi érdekből ? Ó, nem ! Hiszen őt magát minden földi jóval bőven megáldotta a sors. Nemcsak a neve, vagyona is főúri volt. *De főúri volt a — szíve is !* És ez a melegen dobogó emberi szív diktálta neki azt, hogy fényes palotájának küszöbét felcserélje az egyszerű, fehérre meszelt kórház termeivel, amelyekben a betegek százai és százai lesték őt reggelenként, amikor fehér orvosi köpenyében megjelent közöttük és elhozta közéjük áldott jó szívét és nagyszerű orvosi tudásának bő tárházát. De mintha még ebben is segítségére sietett volna az Isten : olyan élettársat adott melléje, aki bár maga is bíborban született, a magasrangú születés kiváltságát elcserélte a humanizmus, az emberszeretet mindennél magasabbrendű kötelezettségével és férjének segítő munkatársa, a betegek gyógyításában hűséges asszisztense volt. Így élt ez az ideális emberpár — akiket a kegyes végzet tizennégy gyönyörű gyermekkel áldott meg — a legszebb emberi feladatnak : a másokon való segíteni akarásnak. Így mutattak mindazoknak követendő példát, akiket vagyonok káprázatos kincseivel ajándékoz meg az élet . . .

Az iskolákban kardforgató hősöknek, villogó kardú hadvezéreknek fényes neveire tanítják a tanulókat, akik egy-egy főúri családnak szerzett haditetteikkel „örök" dicsőséget. Én herceg Batthyány-Strattmann László doktornak a nevét vésném bele a zsenge ifjúi szívekbe, aki a fényes kard helyett egy piciny kést forgatott a kezében, de *e késnek a hegyén odavarázsolta a szerencsétlen vakoknak éjjeli sötétjébe a legnagyobb jótéteményt : a látást !*

MAGYAR KURIÓZUMOK

A SZÁMOLÓ CSODAGYEREK TRAGÉDIÁJA

IRTA: RÁTH-VÉGH ISTVÁN

A „Magyar Társalkodó" 1833. évi 2. számában hírt ad bizonyos Puglissi József (helyesebben Vito Pugliese) nevű olasz számoló csodagyerekről. Ez egy palermói kesztyűcsináló fia volt. „Hatéves korában apja boltjában játszott — írja a lap, — s egy kereskedő belépvén, egy rakás kesztyűt vásárolt különböző áron. Az öreg íróeszközöket hozott elő az árószveség felvetésére, midőn a gyerek megszólalt: „szükségtelen, mert a summa ennyit meg ennyit teszen."

Szakasztott ilyen módon buggyant ki a pécsi születésű Frankl Móric számoló tehetsége. (Szül. 1873 okt. 22.) Négy és féléves korában szert tett egy négykrajcárosra és elballagott a legközelebbi fűszerkereskedésbe, hogy vagyonát cukorba fektesse. Ott várnia kellett, mert valami falusi ember sok mindenféle árut rendelt lakodalomra s a segéd úr ép abban izzadt, hogy a hosszú számlistát feljegyezze és összeadja. Móric meg volt sértve, hogy nincsenek tekintettel a négy krajcárjára és odaszólt a segédnek: „Mit számol olyan sokáig, megmondom én, menynyi az." És kibökte a végösszeget. A segéd úr csúnyán válaszolt Móricnak, de ez ragaszkodott az igazsághoz, odajött a főnök, számoltak, végre az a summa jött ki, amit a gyerek előre bemondott. A főnök csóválta a fejét és merő tréfából ezt kérdezte: „Ha nekem tízezer birkám van és naponként mindegyik másfél lat sót nyel, mennyi só kell nekik tíz évre?" Itt Móric megakadt, mert az ösztönös számoláson kívül nem tudott semmi egyebet a világ dolgairól s előbb óvatosan megkérdezte: „Hány év van egy napban?" A főnök közderültség közben kiokosította, hogy hány nap van egy évben, de aztán valamennyiöknek leesett az álla, mikor az öklömnyi gyerek rögtön rávágta a pontos eredményt.

Így indult el Frankl Móric karriérje. Apja a helybeli notabilitások biztatására világkörüli útra ment vele, amelynek első szerény állomása Balatonszentgyörgy volt. Húsz krajcár belépti díj mellett mutogatta a tudományát. De úgy látszott, rossz helyen próbálkozott, mert az első látogató, nyakas magyar gazdaember, kijelentette, hogy látatlanban nem fizet semmit. Ellenben feladott Móricnak egy kérdést, hamisítatlan magyar paraszti észjárással kigondolva: „Ha a lovamnak mindegyik patkójába nyolc-nyolc szeget ver a kovács komám, az első lábába mindegyik szegért egy krajcárt kér, a másodikba kettőt, a harmadikba négyet, a negyedikbe nyolcat — mennyivel tartozom a komámnak?" Móric három percig gondolkozott és megmondta. A magyar szó nélkül kiveszi a pugillárist, leszámol húsz forintot az öreg Frankl markába és csak azután szólal meg: „Húsz krajcár látatlanba sok lett volna — de az igazság megér húsz forintot."

Ezután egy darab ideig vidéken kóboroltak. Pesten nem sikerült a vállalkozás, mert a Somossy-orfeum tulajdonosa sokallta az öt forint fellépti díjat. Elmentek Bécsbe. 1878 szeptember 18-án bemutatkoztak a „Neue Freie Presse" szerkesztőségének. A lap azt írja a gyerekről, hogy a magyar ujságok hírei nem túloztak, a fiú csakugyan bámulatos számolócsodának bizonyult, aki milliókkal és milliárdokkal dobálózik s hamarabb mondja ki az eredményeket, mint ahogyan papiroson ki lehetne számítani. Bemutatták egy bécsi tudóstársaságnak is, — majd az egyik előkelőség a másik után hívta meg a szalónjába — végre beteljesült Frankl-ék álma: Móric megjelenhetett az udvarnál. Itt ezt a kérdést kellett megoldania: A hadseregben van 82 gyalogezred, 26 lovasezred, 11 tüzérezred és 22. vadászzászlóalj. Megmondták, hány század van egy ezredben, mennyi a legénység századonként, ezek mennyi zsoldot kapnak, azután megmondták a tisztikar létszámát és a tisztek fizetését. Kérdés: mennyit tesz az egész hadsereg fizetése egy napra és menynyit egy évre?

A kérdést egy vezérkari tiszt kalkulálta ki. A király, a királyné, a főhercegekkel tarkított udvar szeme a kis gyereken csüggött, kételkedő érdeklődéssel. Móric négy percnyi számolás után elkészült, de sajnos, baj mutatkozott. A napi zsold összege egyezett ugyan az előre kiszámított eredménnyel, de az évi nem. Fiaskó, sajnálkozás, nevetés. És ekkor Móric megszólalt: „Ő tetszettek felejteni, hogy Ófelsége születése napján dupla zsoldot kap a hadsereg." Siker, ünneplés, Erzsébet királyné Móricot megcsókolja.

Most már Somossy száz forintot kínál Frankl-éknak egy estére, de nem fogadják el. Következik Breslau, Berlin, Hamburg, Párizs, majd London, ahol a későbbi VII. Edvárd előtt szerepelt, Keresztül-kasul egész Európán; látni kívánja Móricot Milán király, Carmen Sylva királyné s még egy sereg fejedelmi személyiség.

Azután a diadalút megtorpan: a fiú felserdül. A közönség csak az apró csodagyerekért lelkesedett, a felnőtt kamasz nem érdekli. Az öreg Frankl nem ütött a fiára: egyáltalában nem tudott számolni és elköltötte a temérdek pénzt, amit összekerestek. Foglalkozás után kellett nézni. S most megmutatkozott nála is a csodaszámolók képességeinek sajátos egyoldalúsága. Tanulni nem tudott, iskolákat nem végzett s az életben számoló tudományának semmi hasznát sem látta, az csak parádés csillogtatás volt, de a hétköznapok munkájában nem tudott vele mit kezdeni. Hányódott szerte a világban, egyre lejjebb süllyedt, öregkorára be kellett érnie azzal, hogy egy újpesti zálogház fogadta fel raktárnoknak. Innen is kikopott és éhenhalt volna, ha a főváros urai meg nem könyörülnek rajta s be nem utalják az Erzsébet-szeretetházba. Itt egy darabig eltengődött, majd 1932 május 19-én meghalt.

A sors megtréfálta Frankl Móricot a magyar királyné nevével. Erzsébet királyné csókjával kezdte és az Erzsébet-szeretetotthonban végezte.

FELVONÓ

FREISSLER ANTAL

felvonó- és gépgyár r. t. Iroda és gyártelep :

VI, HORN EDE UCCA 4

Telefón: 12-29-72

Gyárt : legmodernebb univerzális vagy tológombkormányzású személyfelvonót a legkényesebb ízlésnek megfelelően, folytonjáró (paternoster) felvonót, mindennemű teher-, irat- és ételfelvonót a legszakszerűbb kivitelben. Közel 70 éves tapasztalatok alapján.

Karbantartás

Javítás

Műszaki ellenőrzés

Asszonyuralom

— *Vezérigazgató úr, a feleségem meghagyta, hogy ma kérjek fizetésjavítást.*

— *Nagyon helyes, majd én is megkérdem a feleségemtől, vajjon megadjam-e !*

LIBATOLL 80 FILLÉR

fosztatlan, 5 kg-tól postán is·küldünk. Fosztott P 3.—, párna 2 kg fosztott tollal P 8.—, 10.—. Dunyha P 18.—, 24—.

SACHSEL ÉS FIA

Budapest, VII, Dob ucca 3.

1939. 52. 27

AMIT A HANG SZÓRÓ MESÉL

Grönland úszó rádióállomása

Grönland a 17. század óta Dániához tartozik, de alig néhány éve annak, hogy a dán királyságnak ez a tartománya állandó összeköttetésben lehet az anyaországgal. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ennek a nagyon északon fekvő földdarabnak 86 százaléka állandóan hó és jég alatt van és, hogy hőmérséklete olyan alacsony, hogy a levegőben levő rendkívül nagymennyiségű pára sohasem csapódhat le eső, hanem csak hó alakjában.

Ilyen körülmények között nem volt csodálatos, hogy egy üzenet Grönland és Dánia között 3—4 hónapi időt is igénybe vett, mert a hajók is csak bizonyos időközökben tudták megközelíteni ezt a szárazföldet.

Amikor a rádiózás a háború után erős fejlődésnek indult, akkor gondoltak rá, hogy a rádió révén hozzák közelebb ezt a területet. A rádió adó- és vevőállomások építése természetesen nem volt könnyű dolog ezen a sarkvidéki tájon, ahová messziről kellett nagy nehézségek mellett szállítani az antennatornyok építéséhez szolgáló anyagot. Ez volt az oka annak, hogy az első 4—5 állomás csak 1924-ben kezdhette meg működését, de a következő évben már 21 rádióállomás működött, amelyek között voltak olyanok is, amelyek csak vételre voltak berendezve. Pedig a rádió itt nemcsak szórakozást hoz, hanem fontos közgazdasági szerepet is játszik.

Az anyaországot is érdekli, hogy mi van Grönlandban, s ezért legutóbb egy hajót szereltek fel rádióadó készülékkel, s ez a hajó körbe hajózik Grönland körül és mindenhonnan helyszíni közvetítést ad. Ez a helyszíni közvetítés nem a szórakozást szolgálja, hanem ezeknek az elhagyott, illetve ritkán meglátogatható területeknek a gazdaságilag fontos híreit közli.

Az átváltozó rádiókészülék

Montevideóban, Uruguay fővárosában a közelmultban csődbement egy amerikai rádiócég fiókja. Ebben a bukásban nincsen semmi érdekesség, mert a cég becsukása nem egyedülálló jelenség még Uruguayban sem. A dolog azonban mégis nagy port vert fel Montevideóban. Az történt ugyanis, hogy az amerikai cég jó piacnak vélte találni az uruguay-i fővárost és nagy ügynöki hadsereggel látott hozzá, hogy a montevideói polgárokat megismertesse újfajta rádiókészülékével: az átváltozó rádiómasinával. Öles plakátok, színes, vaskos prospektusok csábították Uruguay minden rendű és rangú polgárát a készülék vásárlására. Az újfajta „univerzális" rádiókészülék lényege az volt, hogy nappal könyvszekrény, íróasztal, vagy ha úgy tetszik bridzsasztal is volt egyben. Ha a készülék boldog tulajdonosa ki akarta pihenni fáradalmait, csak ki kellett hajtania a készülék oldalain lévő dísz-rácsozatot és máris átalakult a fregoli-rádiókészülék heverővé. De még ez nem volt elég, mert az apparátust ruhabőröndnek is fel lehetett használni. Az ötletes rádióbútor sokféle használhatósága ellenére azonban mégsem aratott sikert a derék uruguay-i polgárok körében, mert a cég anélkül, hogy az első száz darabból álló szállítmányt értékesítette volna, csődbement. Kiderült, hogy az ország jó piaca a rádiókészülékeknek, de az üzleti sikerhez az is hozzátartozik, hogy a fogyasztók igényével arányban álljon az árucikk is. Márpedig ezen a lényeges üzletelven felépülhet és megbukhat egy üzleti vállalkozás. A drága készülék, enyhén szólva „a kutyának" sem kellett Montevideóban és a vidéki lakosságnak még kevésbé. Az amerikai cég fiókja gyorsan összeszedte sátorfáját, a méregdrága készülékeken gyorsan túladott és visszavitorlázott a sok mérnök, ügynök és tisztviselő New-Yorkba. Az uruguay-i főváros főuccájának lakossága gyorsan szétkapkodta a potomárut és manapság a karcsú spanyolivadékok, a szép ébenfeketehajú szenyoriták azzal szórakoznak, hogy a sokoldalú rádiómasinát próbálgatják. Ez volt az íróasztal, könyvszekrény, utazóbőrönd, heverőrádiókészülék hiteles története és szerencsétlen bemutatkozása Montevideóban.

Műsorcsere a skandináv államokban

A dán és skandináv államok rádióigazgatói a közelmultban megbeszélésen vettek részt. A tárgyalások programján csupán egy pont szerepelt: hogyan lehetne megoldani a szóbanforgó államok között a műsorcserét. A tárgyalások sikerrel jártak, mert a rádióigazgatók megegyeztek. A csereműsorban a legkiválóbb északi művészek szerepelnek.

Érdekes fejlemények a jugoszláv rádiózásban

Tudott dolog, hogy Európában a rádióadás joga tulajdonképpen az államé, s azt csak bérbeadja egy-egy megfelelően felkészült és kellően ellenőrzött magántársaságnak. Így volt ez Jugoszláviában is, ahol a rádióengedélyeket angol tőkeérdekeltség szerezte meg és mindmáig háborítatlanul birtokolta. Most azután váratlanul, legalábbis a kívülállók számára váratlanul, komoly nézeteltérés támadt az állam és az adótársaság között, a hírek szerint azért, mert az állam által kívánt adóenergia emelését a társaság nem hajtotta végre. Az volt a követelmény, hogy Belgrád és Zágráb, tehát a nálunk is jól hallható két adóállomás energiáját a mostaninak többszörösére emeljék. Ezt a kívánságot a társaság nem teljesítette, mire az állam megvonta tőlük az engedélyt. Ezzel azonban nincs vége az ügynek, mert az engedmény megvonásának hírével együtt hozták nyilvánosságra a tervet, amely a jugoszláv rádiózás nagyarányú fejlesztéséről szól. Eszerint kilenc adóállomást helyeznek üzembe Jugoszlávia területén, közülük két mammutadó fog kiemelkedni, az egyik Belgrád 120 kilowattal, a másik Zágráb 100 kilowattal. Ha megvalósul a terv, a magyar rádiózók is két új állomást foghatnak rendkívül nagy hangerővel, tehát még detektoros készülékkel is, ami kétségkívül haszon, mert a jugoszláv rádióállomások eddig is rendkívül magasfokú zenei műsort adtak.

Amikor a kötél rádióállomás

A háborús készültségben élő Londont nagysugarú körben fogják körül azok a fantasztikus légi szörnyetegek, amelyeknek formája egy túlméretezett elefántéhoz hasonlít s amelyeket kötelekkel bocsátanak a magasba. A légi elefántok között finom, de rendkívül szívós és láthatatlan fémhálózat feszül, amelybe az ellenséges repülők beleakadnak s gépeik feltétlenül tönkremennek. London e védőeszköz birtokában nyugodtan aludt és élte a maga háborútól alig zavart életét, míg most arról érkezik jelentés, hogy az elefántballonok valósággal megbénítják a — távolbalátó működését. A ballonok teste fémesszövésű és ezeken a televízió sugarai fantasztikus törést szenvednek, teljesen kiszámíthatatlan utat tesznek meg. Így történik azután, hogy a távolbalátó vevőállomás zöldesen foszforeszkáló ernyőjén egyszerre három kép is megjelenik, egyik a másikat zavarja s élvezhetetlenné teszi a műsort. A zenei adás még fantasztikusabb zavarokat szenved, mert — mint ezt a gyakorlat igazolta — az elefántokat tartó fémsodronyok pontosan olyan szerepet töltenek be, mint egy-egy adóállomás sugárzó antennája. Rendkívül nagy térerősségű rádióhullámokat ezek a véletlen antennák fölfogják és hosszúságuk szerint, mint másodadók, különböző hullámhosszú rezgésekre váltják át. Ezek azután keverednek, valóságos kakofonia alakul ki a hangszóróban, vagy ami még veszélyesebb, a fejhallgatóban. Veszélyes ez utóbbi azért, mert a rövidhullámú hadiadógépek mind fejhallgatóval dolgoznak s így nem is a szórakoztató műsor szenved a zavar miatt, hanem az életbevágóan fontos hatósági intézmények rádióadása és vétele. A szakképzett mérnökök szózai vetették magukat a probléma leküzdésére s mert mindig a legegyszerűbb megoldást a legnehezebb kitalálni, hosszú idő után jutottak csak el a zavar leküzdésének egyetlen biztos módjához. Amatőrolvasóink között bizonyára számosan megfejtenék ezt a rejtvényt, ha gondolkoznának rajta: nem kellett egyebet tenni, mint a ballonokat tartó acélsodronyokat hatásos földeléssel ellátni. A zavarok, legalábbis a rádióvételben, nyomban megszűntek. A távolbalátó műsor azonban, tekintve az itt alkalmazott ultrarövidhullámokra, még mindig makacsul ellenáll a próbálkozásoknak.

Utban az erősáramú rádiózás

A nagyvárosok kőrengetegeiben, ahol a házak ezrei tornyosulnak és jobbára mind vasszerkezettel épülnek, rendkívül nehéz volt eddig olyan módszert kitalálni, amely a teljesen tiszta, zörejtől mentes rádiózást biztosítaná. A legalkalmasabbnak az mutatkozott volna, hogy miként egykor a magyar agyból származó telefonhírmondó találmánya végezte, huzalon továbbítsák a hangfrekvenciás rezgéseket a rádióelőfizető lakására. Mind erősség, mind hangtisztaság szempontjából kétségtelenül ez lenne a legjobb megoldás. Eleinte prüszköltek a feltalálók e módszertől, mert maguk is szégyelték, hogy a drótnélküli telefon csodáját most ismét visszavigyék a huzalhálózat szövevényes kezdetialakjára. De a Columbus tojása önként adódott: nagyváros nincsen villanyvilágítás nélkül, tessék felhasználni a világítás áramot szállító fémhuzalokat együttal a rádió hullámainak szállítására is. Az ötlet nagyon tetszetős volt (a német Ardenne báró kísérletezett annakidején a legtöbbet e megoldás érdekében) és a kísérletek nagyon jó eredménnyel is zárultak. Technikailag azonban még fennállott néhány ellentmondás, amelyet ki kellett küszöbölni, s minthogy e találmány nagyvonalainak elkészülése után a részletkérdések útvesztőiben szokott a megvalósulás elakadni, itt is hosszú ideig tartott a birkózás a kérdés gyakorlati kivitelezése körül. Most az angolok jutottak nyomra. Olyan terveik vannak, amelyek veszélytelenül juttatják célhoz az erősáramú hálózaton leadott rádióműsor problémáját és ha a háború nem jött volna közbe, ma már talán üzemben is lenne az angol szisztéma. Így valamivel lassabban, de előbb-utóbb mégis megvalósul a minden nagyváros számára oly sokat jelentő tiszta rádiózás.

Az olasz rádiókiállítás sztárja

A legutóbbi olasz rádiókiállításon bemutatott 404-féle, újtipusú vevőkészülékek között egy tizennyolclámpás gép vitte el az elsőséget. A kiállított vevőkészülékek zöme öt és hétlámpás gép. Érdekes jelenség, hogy háromlámpás készülék alig volt a kiállításon. Az ilyen gépek készítése teljesen háttérbe szorult Olaszországban.

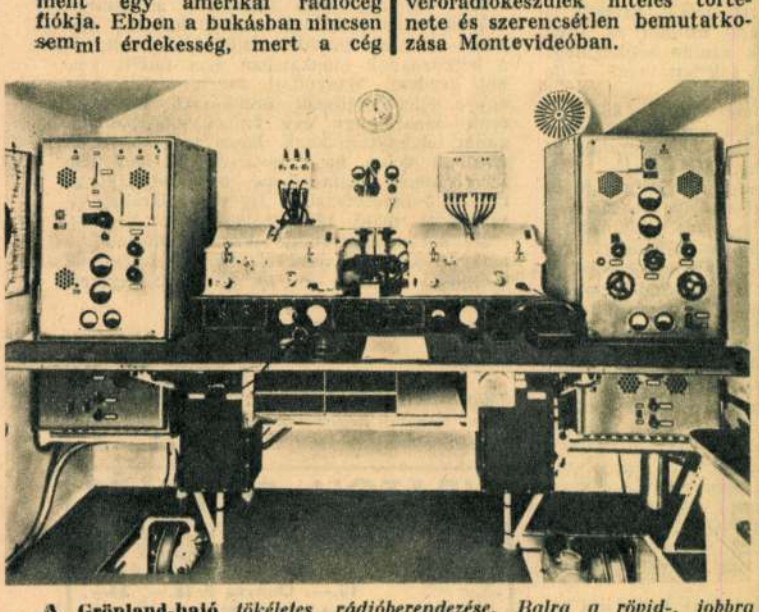

A Grönland-hajó *tökéletes rádióberendezése. Balra a rövid-, jobbra a hosszúhullámú adó-vevőállomás.*
(Telefunken felv.)

Nemzeti újság Esti
mell. 1938 nov. 27

Körmendi Rk. templom

Grősz József apostoli kormányzó szentelte fel a restaurált körmendi templomot

Körmend

Batthyány-Strattman

Eástel

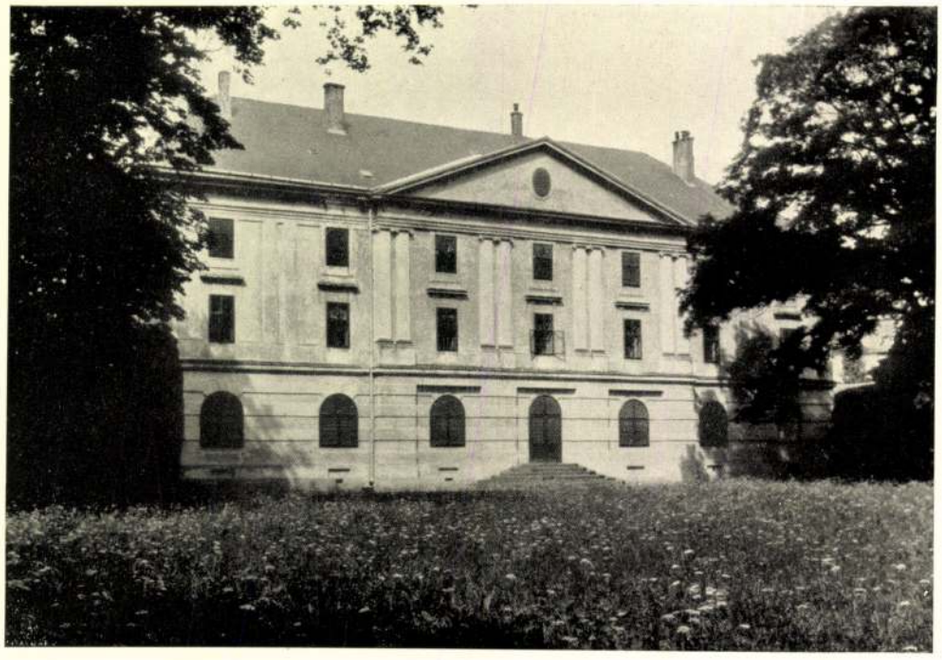

138. — KÖRMEND: A kastély egyik melléképülete
Ein Nebengebäude des Schlosses — Annexe du château — Annex of the castle

139. — KÖRMEND: A kastély őrháza
Schlosswache — Garde du château — Guard room of the castle

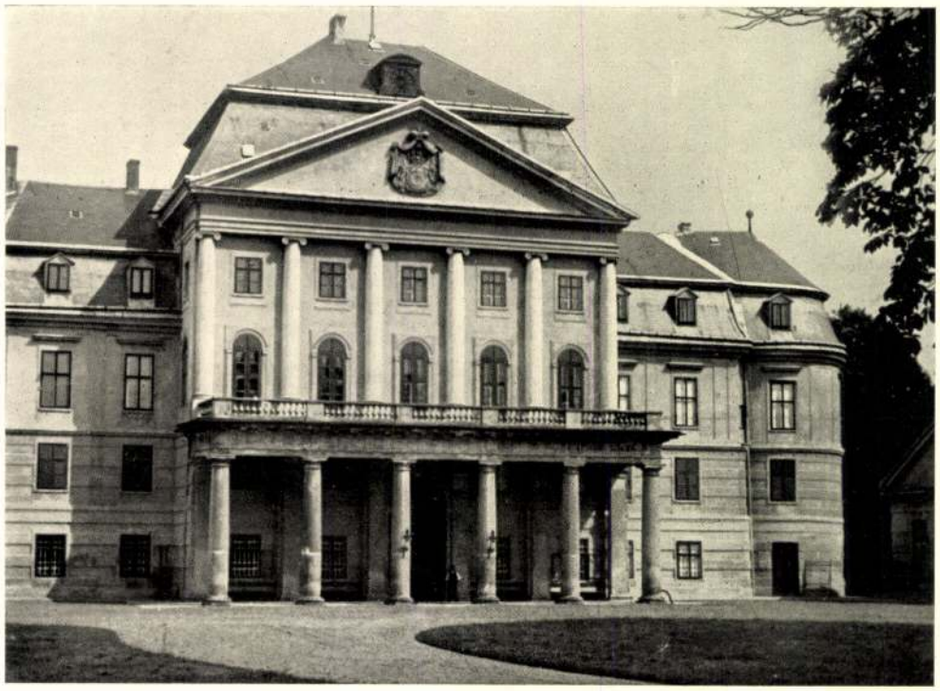

136. — KÖRMEND: Herceg Batthyány—Strattmann-kastély
Schloss der Fürsten Batthyány—Strattmann — Château des Princes Batthyány—Strattmann
The Ducal Batthyány—Strattmann Castle

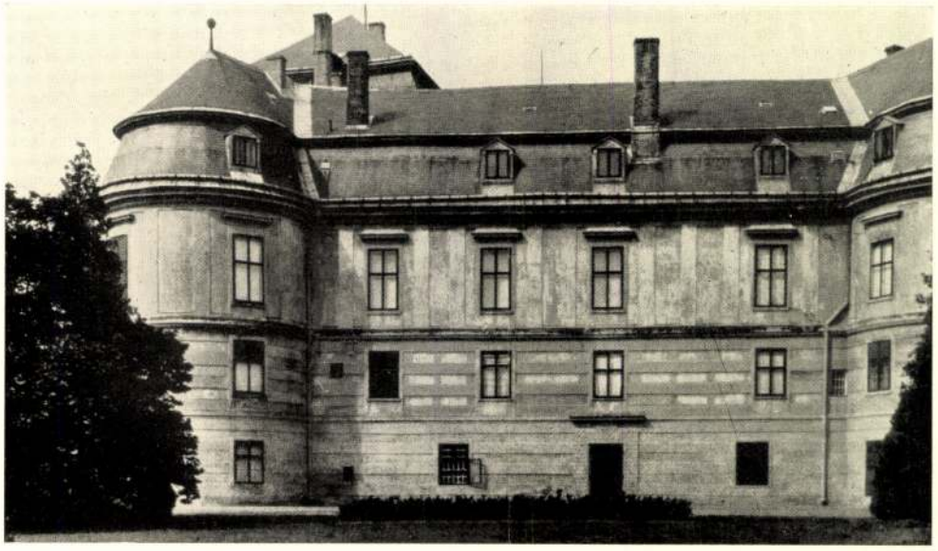

137. — KÖRMEND: A kastély oldalnézete
Seitenansicht des Schlosses — Vue de côté du château — Side-view of the castle

delphiában, a melynek állítólag nincs párja a világon. De ennél viszont azokat a szépségeket maga a természet plántálta oda és nem mesterségesen tették azzá, pusztán a rendezés, a mi emberi kéz munkája. A Czentrál Parkban minden kősziklát külön művészi tervek szerint helyeztek el, valóságos hegyeket hordtak össze benne, óriási tavakat vezettek a kellős közepébe, vizesésekkel, alagutakkal, hidakkal és vadregényes várromokkal népesítette be a yankeek fantáziája ezt a kis oázist a nagy kősivatagban.

A park maga egy kis város. Külön rendőrsége van, külön közigazgatása, ügyosztálya, igazgatósága, tisztogatója. Külön gyalogos, külön lovas rendőrsége, a kiknek még az egyenruhájuk is más, mint a városi rendőrségé, mert míg azok sötétkék egyenruhát hordanak, a Czentrál Park rendőrsége csukaszürke ruhát visel. De kell is ennek a ligetnek külön rendőrség. A területi nagysága megköveteli, hogy ismerje az, a ki vigyáz a közbiztonságára, mert egy kis emberélet is elkél ahoz, hogy minden zegét-zugát megismerje valaki. Az ötvenegyedik utczánál kezdődik és felnyúlik hoszszában a 110-ik utczáig, vagyis hat kilométer a hoszsza és két kilométer a szélessége. A nyári hónapokban, mikor olyan rettenetes a hőség a városban, az emberek százezrei lepik el a Czentrál Parkot és mivel a füvet azért ültették bele, hogy ráheveredjen és hűsítse az embert, itt nem tilos a fűre lépni, mint a mi parkjainkban. Éjjel, mikor a nagy hőségtől a lakásokban aludni nem lehet, az egész New-York ott hever a Czentrál Park hűsítő, buja füvén, a nagy tavon, a mely szintén három kilométernyi területű, ezernyi csónak, motor, vitorlás-csónak siklik tova és a gyönyörű tájakon, fenn a sziklákon, az üregekben, ugrándozó őzikék, futkosó mókusok, kis szarvasok népesítik be az éjszakát, míg meszsziről vadállatok bőgése, oroszlánok, tigrisek mély bődülése hangzik — az állatkert felől...

A második utczai banda jobban ismerte a Czentrál Parkot, mint az egész parki rendőrség együttvéve. Mi a meleg nyári délutánokat a Czentrál Park minden zugának a felkutatásával töltöttük és találtunk benne olyan helyeket is néha, a hova még talán látogató nem is tette a lábát. Az éjszaki részen valósággal elhagyatott részeket találtunk. Itt az utak gondozatlanok voltak nagy darabon, a fű és a növényzet vágatlan, vadon tenyészett és a mókusok riadt futásából láttuk, hogy erre a tájra ember ritkán vetődik. Felfedeztünk egy forrást is, a melyből csodás friss hideg viz bugyogott elő olyan mennyiségben, hogy egy kis patakocska futott a vizéből pár száz yarddal odább és találtunk erről az elhagyatott helyről egy mesés kijáró utat, a mely meghuzódó sziklák mögött, gyöpös, mohával benőtt kőtorlaszok mögött vezetett ki a nyolczadik Avenue-re, a villamos megállóhoz.

— Nagyszerű tanya volna az egy rablóbandának. Képzeljétek el, hogy egy jól összeválogatott rablóbanda milyen mesés kiruczczanásokat rendezhetne innen és milyen félelmetessé tehetné magát, — szólt egy délután Bill.

A fiúknak tetszett a gondolat. Rendőrösdit már játszottunk eleget, most már ép itt volt az ideje, hogy rablósdit is játsszunk már egyszer. Eddig nem is tett senki ellenvetést. Csak mikor már minden rendben volt, kérdezte valaki:

— Igen ám, de mit fogunk rabolni?

A rablóbandának az első feladata mégis csak az, hogy raboljon. Ez világos volt mindnyájunk előtt.

— Először az a fő, — mondta Bill Hardy — hogy legyen egy rablóbarlangunk, a hol biztonságban vagyunk. Elvégre is a rablás csak aztán következik, ha már van hely, a hova a rablott holmit el lehet dugni.

Másnap újra szétnéztünk a rablótanyán. Minden a legnagyobb rendben volt. Megállapodtunk abban, hogy a nyári délutánokat tényleg nem lehetne kellemesebben eltölteni, mint egy kis rablóhadjárattal. Találtunk a sziklák között egy szép, tágas üreget is, a melyet a tanácskozások barlangjául szemeltünk ki és én már szinte láttam magam előtt, a mint a banda körülülte a barlangban lobogó tüzet és vakmerő rablókalandokat eszeltünk ki.

Én, a ki valaha olvastam apró, iskolás koromban a Rózsa Sándor rablóbandájáról és az alföldi haramiákról, mindjárt azon akadtam fenn, hogy micsoda rablóbanda leszünk mi, ha még lovaink sincsenek. Ki is jelentettem ott rögtön.

— Ló nélkül akartok rablóbanda lenni? Kinevet a világ.

A kijelentés általános megdöbbenést keltett. Láttam az arczukon, hogy igazat adnak nekem és a néma megdöbbenés az áthidalhatatlan akadályt tükrözte vissza.

— Mifelénk a rablóbandák — folytattam — először is lovakat lopnak.

— Hopp, — kiáltott Jim Mc Langhlin, — az állatkertben vannak gyönyörű kis ponny lovak. Azokon hordják az eledelt az állatoknak.

— Igen ám, de azokat nem lehet ellopni. Aztán meg nekünk olyan lovak kellenek, melyek sebesebben járnak, mint a rendőrlovak, hogy üldözés esetén utol ne érjenek bennünket.

— Akkor versenylovakat kell lopnunk, — szólt Bill Hardy — és néma derültség követte a szavait.

A tanácskozás során azonban mégis eldöntöttük a lókérdést. Még pedig úgy, hogy a lovat automobillal fogjuk pótolni. Gyorsabb is, mint a ló és enni se kér, azonfelül Tom Beer apjának volt is automobilja, olyan, hogy tizen is felrakodhattunk rá. Hátra volt még a fegyver kérdése. Rablóbanda fegyver nélkül igen szánalomraméltó társaság lett volna. Ezen azonban könnyen segítettünk, mert másnap már ott volt a barlangban, egymás mellé rakva, nyolcz kitünő revolver, egy vadászpuska és

1. Tisza és kisérete séta közben. 2. A választók felvonulása. 3. A hallgatóság. 4. Batthyány-Strattmann herczeg körmendi kastélya előtt. 5. Középen Tisza beszél.

GRÓF TISZA ISTVÁN KÖRMENDEN ÉS ŐRIBEN. — Balogh Rudolf fölvételei.

három tőr, a miket otthon papirvágónak használt a kevésbé gyilkos természetű tulajdonosa. Az automobil ott prüszkölt a nyolczadik Avenue sarkán, a hova a titkos kijárás vezetett, Tom Beer és még egy fiú őrizte és várta türelmesen a pillanatot, a mikor a banda megjelenik a zsákmánynyal, hogy eliramodjék vele.

Ott ültünk a barlang szájánál a revolverek körül vagy tizenöten, vérszomjas, kalandvágyó kis brigantik. Azon folyt a vita, hogy mit kellene elrabolni. Legtöbben azt a kis oroszlánkölyköt szerettük volna, a mit az állatkertben láttunk, de nem tudtuk, mit csináljunk vele. Arra nem gondoltunk, hogy embereket raboljunk ki, vagy utonállást rendezzünk. Valami nagy dolgot akartunk elkövetni, a mi méltó legyen egy ilyen előkelően felszerelt rablóbandához. Mivel nem tudtuk kisütni, mi legyen a rablási alany, elindultunk a parkban egy kis cserkészésre. Megállapodtunk, hogy négy részre oszolva, 4—4 fiú indul különböző irányokban, megjelöltünk egy bizonyos füttyöt, a mi titkos jelként szerepelt és a mi a bandát összehivja, egy másik fütty, a mi veszélyre figyelmezteti a többieket és igy felkészülve elosztottuk arányosan a fegyvereket s nekivágtunk a parknak.

Én és a czimboráim Bill Hardy a fővezér, Jim Mc Langhlin, és Sam O'Connor, nekivágtunk a főútnak, a hol a kocsi-korzó szokott lenni. Ezen az éjszaki részen az út elhagyatott volt és nem mutatkozott egy lélek se. Egy félmértföldet mehettünk, mikor Bill Hardy hirtelen csöndet intett. Pár száz lépésnyire egy nyerges ló állt előttünk a fához kötött kantárszárral. Világos volt, hogy egy lovasrendőr lova, mert a hevederen ott volt a policzia czimere. A rendőr valahol benn a fák között botorkálhatott, valamit, vagy valakit kereshetett.

Mikor megláttuk a lovat, mindnyájunknak egy gondolat villant át az agyán. Nem volt ugyan szükségünk a lóra, de izgatott bennünket a probléma, hogy épen a rendőr lovát raboljuk el és a hogy összevillant a tekintetünk, szó nélkül is megértettük egymást. A szivünk erősen dobogott, a hogy a szép, nemes állathoz közeledtünk.

— Ki ül rá? — kérdezte Bill Hardy.

— A ki lovagolni tud.

— Jim Mc Langhlin tud.

Jim bólintott a fejével és csak később kérdte, hogy hova nyargaljon vele.

— A barlanghoz, — volt a válasz — és akkorra már oda is értünk a lóhoz. Bill Hardy megveregette a szügyét, a nyakát és megállapitotta, hogy pompás, szelid állat. Jim a kengyelbe tette a lábát, feltoltuk a nyeregbe, Bill eloldozta a kantárszárat.

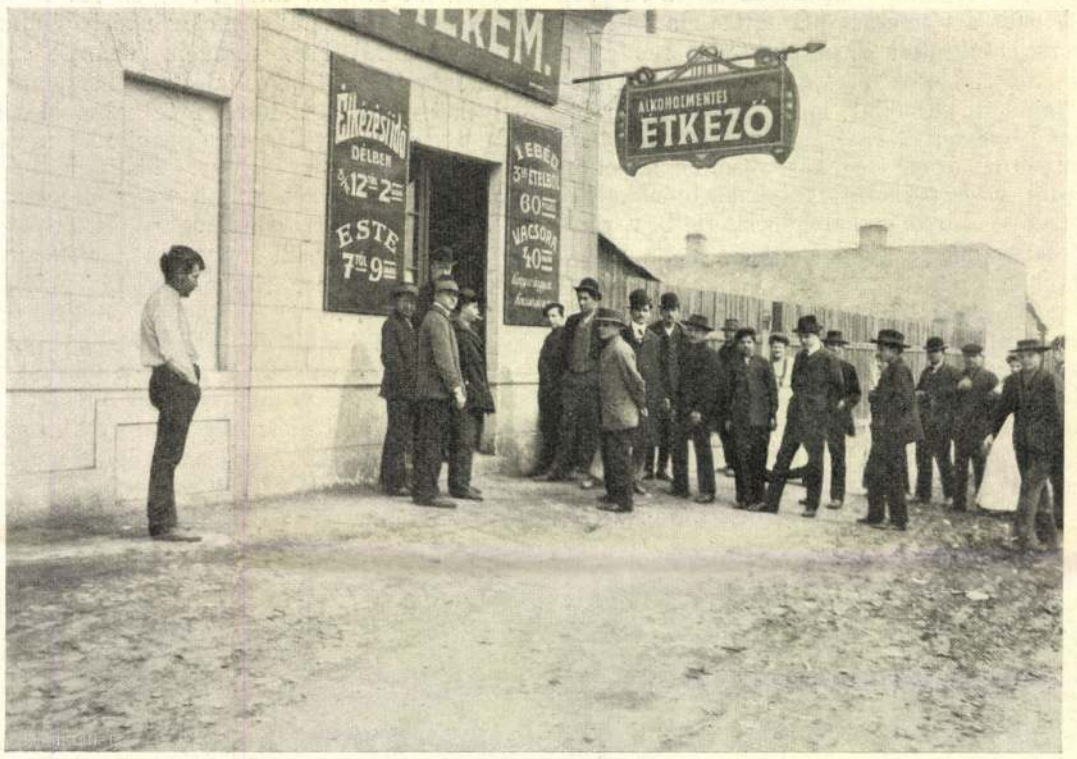

EBÉD IDŐ ALATT AZ UTCZÁN.

— No most vágtass!

Jim akart is vágtatni, az bizonyos. Belebelevágta a czipője sarkát a ló oldalába, de az csak állt ott, mintha a földhöz tapadt volna a lába. Bill felvett egy fadarabot a földről, végigvágott vele a lovon, mire az állat a helyett, hogy neki iramodott volna, egy hosszú, kétségbeesett nyerítést hallatott és állt a fa mellett rendületlenül.

— No, ezt ugyan el nem raboljuk, — szólt Jim és épen leugrani készült a lóról, mikor az erdőszélen, alig húsz lépésnyire tőlünk megjelent a rendőr szürke kalpagja.

Jim egy másodperez alatt a földön termett, a ló megindult a gazdája felé, mi meg — vesd el magad — rohantunk a barlang felé. A rendőr felült a lovára és ügyet se vetve ránk, nyargalt vissza a főúton szép csendesen.

Mikor láttuk, hogy nincs veszély, megálltunk pihenni. Egyszerre csak nyugati irányban hosszú, vékony, elhaló füttyöt hallottunk. Az összehivó jel volt. Neki vágtunk az erdőnek és mi is egyre fütyölve közeledtünk a társainkhoz. Már együtt voltak valamennyien. Egy nagyfülű csacsit hajtottak maguk előtt, piszkálták az oldalát, hogy jobban menjen, mögöttük meg egy idegen fiú lépdelt és egyre rimánkodott, hogy adják vissza csacsiját. Bill Hardy keményen rászólt a bandára:

— Csak nem fogtok egy fiútól csacsit rabolni? Félre innen. Nesze, itt a szamarad.

A fiú hálálkodva ugrott fel a szamár hátára és vissza-vissza tekintgetve koczogott el vele.

— Nem méltó a második utczai bandához, hogy csacsit raboljon, — szólt Bill Hardy.

És mivel már estére járt az idő, indultunk vissza a titkos út felé, ki a nyolczadik Avenue-re, a hol Tom Beer és a másik szivdobogva vártak bennünket. Felpakoltunk a gépre valamennyien és prüszkölve, tülkölve robogtunk hazafelé a sikertelen rablókirándulás után.

AZ ÉTKEZŐBEN.

MUNKÁSOK ALKOHOLMENTES ÉTTERME A KÜLSŐ VÁCZI-ÚTON.

MUNKÁSOK ALKOHOLMENTES ÉTTERME.

Irta gróf **Csáky Albinné.**

A mult év november elsején végre létrejött a Külső Váczi-út 49. szám alatti alkoholmentes munkásvendéglő, miután évek során át lebegett volt az Általános Közjótékonysági Egylet előtt, mint egyike legfontosabb megvalósitandó czéljainak. Ez az intézmény kettős feladatot teljesit: tápláló, jó eledel által gyarapitja a munkásember fizikai erejét, mig másrészt rászoktatja, hogy megtakarított fülléreit alkoholmentes étkezdénkben erősitő, jó eledelre költse, esetleg még haza is vigyen valamit családjának munkája béréből, a helyett, hogy elköltené mind valamely korcsma ocsmány, test- és lélekölő alkohol-mérgére! Helyiségünk három termében jóizűen és jókedvűen étkezve lehet találni minden hétköznap déltáján 40—50 derék munkást a közeli gyárakból. Első nap kilenczen voltak csak; most körülbelül állandó ez a szám hétközben, mig vasárnap felemelkedik százra, százhúszra is, szombaton este 80 körülire. Hatvan fillérért nyújtunk nekik egy levest, egy tányér főzeléket hússal, egy jókora tányérnyi tésztát, kenyeret és törött czukrot tetszés szerint; utóbbiból megkövetelik vendégeink, hogy mindenkor álljon asztalainkon egy pohárral, mert bizony ráhintenek belőle derüre-borúra a legheterogénebb ételekre is: igy szárazbabra vagy borsófőzelékre, káposztára, gyúrott csuszára. Orvosilag konstatáltatván azonban, hogy a czukor természetes pótolója a hiányzó alkoholnak az emberi szervezetre való hatásában, bele kell nyugodnunk ezen öntudatlanul megnyilvánuló therapeutikai eljárásba. Este 40 fillérért nyújtunk főzeléket hússal, kenyeret, czukrot. Vannak 20 filléres pótjegyeink is, melyekkel tetszés szerint megvacsorálhat ki-ki: két tojást, vagy kávét, teát, sajtot, kenyérrel együtt. A honmaradó családtagok részesülnek azon kedvezményben, hogy saját edényeikben vihetnek haza akár egész ebédeket, akár egyes ételeket, pl. levest, tésztát 30 fillérért; levest, főzeléket hússal 40 fillérért, stb. Szóval a legtágasabb humanizmusi

Körmend. — Batthyány — Strattmann-kastély

A KÖRMENDI herceg Batthyány-Strattmann kastély, melléképületeinek hatásos együttesével kétségkívül Vas megye legmonumentálisabb vidéki kastélya. Belépve súlyos főkapuján, a XVIII. századi klasszicizáló, de még barokk homlokzatoktól (138. ábra) határolt előudvar hátterében látjuk a komor, zárt jellegű hercegi lakóépületet (136. ábra). A kastély trapézalakú szűk udvarát övező egyszerű és kettős traktusok a négy sarkon alaprajzilag kiképzett, de felépítményükben az épület tömegébe olvadó toronyszerű kialakításokba futnak. Az alaprajz szabálytalansága mutatja, hogy az épület a régi vár jelentős részének felhasználásával épült, s csak a főhomlokzat lépcsőházi és dísztermi része való a maga egészében az átalakítás korából. Persze ez a rész sem volt az akkor korszerű elrendezés szerint megoldható és alkotója csak úgy tudta elhelyezni a kapubehajtó mellől induló nagyszabású lépcsőt, hogy a második emeleten mellette lévő díszteremhez hasonlóan az egész kettős traktus szélességét e célra használta fel. A kastély és melléképületeiről bemutatott képek és alaprajzok meglehetős átfogó tájékoztatása mellett nem lesz talán érdektelen a XVIII. század végének krónikását Vályi Andrást is megszólaltatni, aki Körmendről ezt írja: „Nevezetesiti, sőt uj fénynyel eleveniti e' mező Várost a' megujjittatott Vár, mellyben Hertzegi szobák és igen jeles festések készültek legközelebb, nem különben az ángliai izléssel készült igen szép kert, melly a' nézőt külömbféle gyönyörködtető szemlélgetések által mintegy ujj életre emeli. Én valóban soha el nem felejtkezhetem arról a' reggel nem reménylett különös érzékenységekbe hevült magános sétálásomról, melyet e kertben érzettem 1795. esztendőbeli utazásomban; s nem tartóztathattam magamat, hogy minden részeit meg ne vizsgállyam." Hogy Vályi erősen szubjektív leírásában nem túlzott, azt a park egyes részei még ma is igazolják. (207. ábra.)

Rados Jenő dr. Magyar kastélyok. 217. l.

fordítás

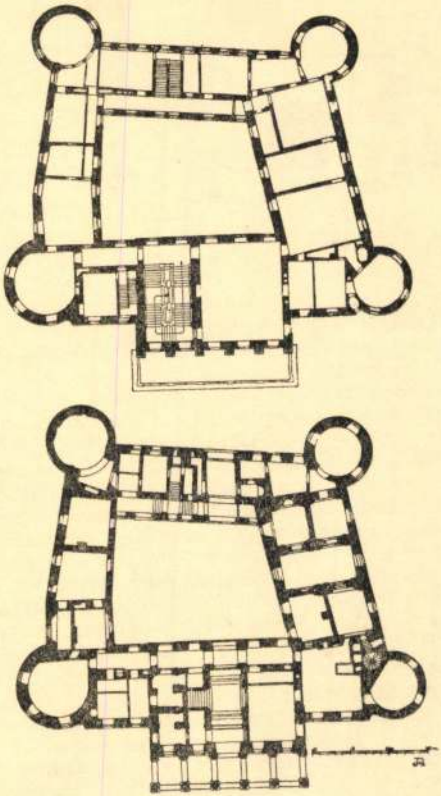

215—16. — Körmend, a várkastély II. emeleti és földszinti alaprajza.

136. — KÖRMEND: Herceg Batthyány—Strattmann-kastély
Schloss der Fürsten Batthyány—Strattmann — Château des Princes Batthyány—Strattmann
The Ducal Batthyány—Strattmann Castle

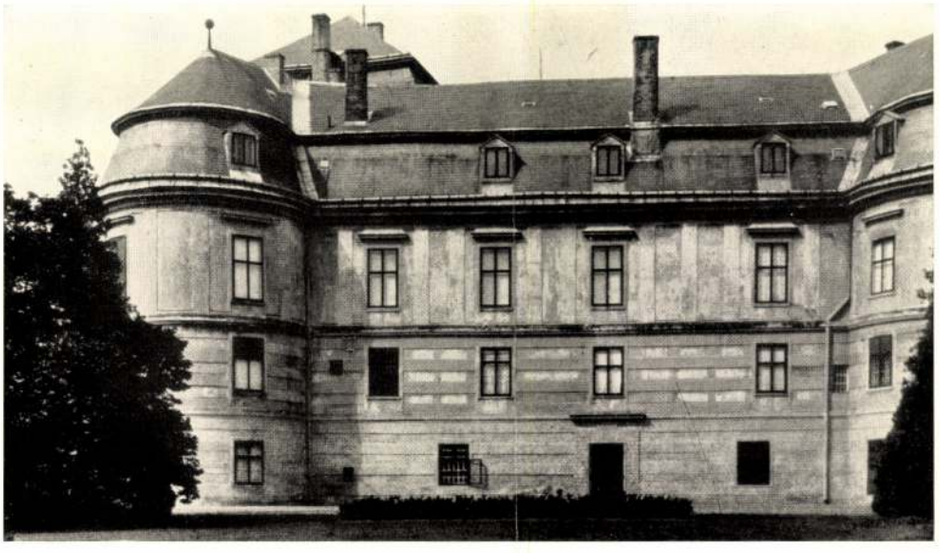

137. — KÖRMEND: A kastély oldalnézete
Seitenansicht des Schlosses — Vue de côté du château — Side-view of the castle

138. — KÖRMEND: A kastély egyik melléképülete
Ein Nebengebäude des Schlosses — Annexe du château — Annex of the castle

139. — KÖRMEND: A kastély őrháza
Schlosswache — Garde du château — Guard room of the castle

124. VITORLÁS ÉS FEHÉR CSÓNAKOK.
125. KÉK VÁZA ÉS NYITOTT KÖNYV.
126. A ZÖLD VITORLÁS.
127. HALAK. Nürnberg város tulajdona.
128. KAKTUSZOK.
129. KIS KIKÖTŐ ST.-TROPEZBEN.
130. VASALÁS KÖZBEN. Nürnberg város tulajdona.
131. VIRÁGCSOKOR.
132. DÉL-FRANCIAORSZÁGI TÁJ.
133. AZ YPORTI PART. Nürnberg város tulajdona.
134. FÜSTÖLT HALAK. Nürnberg város tulajdona.
135. CIPRUSOK KÖZÖTT.
136. NAPOS ÚT.

V. TEREM.

NÜRNBERG ÚJABB MŰVÉSZETE.

Vízfestmények, rézkarcok, fametszetek. Az eladó művek árai a terem sarkában vannak feltüntetve. A magántulajdonnak jelzett művek nem eladók.

GERING ANDREAS:

137. NYÍRFÁK A CSATORNÁNÁL.
138. NYÍRFASOR.
139. WATZMANN.
140. KÖNIGSSEE.
141. A PEGNITZNÉL.
142. ALKONYAT A HOHENSTEINEN.
143. ÜLŐ AKT.
144. FEKVŐ AKT.
145. A HOCHENSTEIN.
146. A FRANK JURA.
147. A WATZMANN.
148. ESTI HANGULAT BERCHTESGADEN MELLETT.
149. TÖLGYEK.
150. KONIGSSEE KÖDBEN.

IV. TEREM.

NÜRNBERG ÚJABB MŰVÉSZETE.

Olajfestmények. Az eladó művek árai a terem sarkában vannak kifüggesztve. A magántulajdonnak jelzett művek nem eladók.

HAMMERLEIN KARL:

szül. 1896. január 4-én Fürthön; elvégezte a nürnbergi iparművészeti iskolát, a müncheni akadémiát. Tanulmányúton járt Dániában és Svédországban; 1924 óta tevékeny művész Fürthön.

105. RÓZSASZÍN-KABÁTOS HÖLGY.
106. ARATÁS.
107. KÉT LEÁNY. Nürnberg város tulajdona.
108. HÓLAPÁTOLÓK.
109. DR LUPPE HERMANNÉ, NÜRNBERG VÁROS FŐPOLGÁRMESTERÉNEK FELESÉGE. Magántulajdon.
110. BEHAVAZOTT FALU.
111. LEÁNY A ZÖLDBEN.
112. FALUSI UTCA.
113. ÖNARCKÉP.

KÖRMENDI (FRIMM) ERVIN:

szül. 1885. március 3-án, Budapesten, elvégezte a budapesti és wieni iparművészeti iskolát, a Julien-Akadémiát Párizsban; 1903—1913-ig Párizsban, 1914—1922-ig Budapesten, 1923 óta Nürnbergben tevékeny művész. Többízben járt Olaszországban és Franciaországban tanulmányúton.

114. KIKÖTŐ.
115. OLAJFA-ERDŐ.
116. ALMA CSENDÉLET.
117. A ST.-TROPEZI TEMPLOM NAPSÜTÉSBEN.
118. CSÓNAKOK A PARTON.
119. NAPRAFORGÓ.
120. CHRISTA
121. ST.-TROPEZ.
122. CSENDÉLET. Nürnberg város tulajdona.
123. HÁZAK.

Nürnberg régi és új művészeti kiállításainak képes tárgymutatója.
O. M. Képrőm. Társulat, Budapest, 1929.

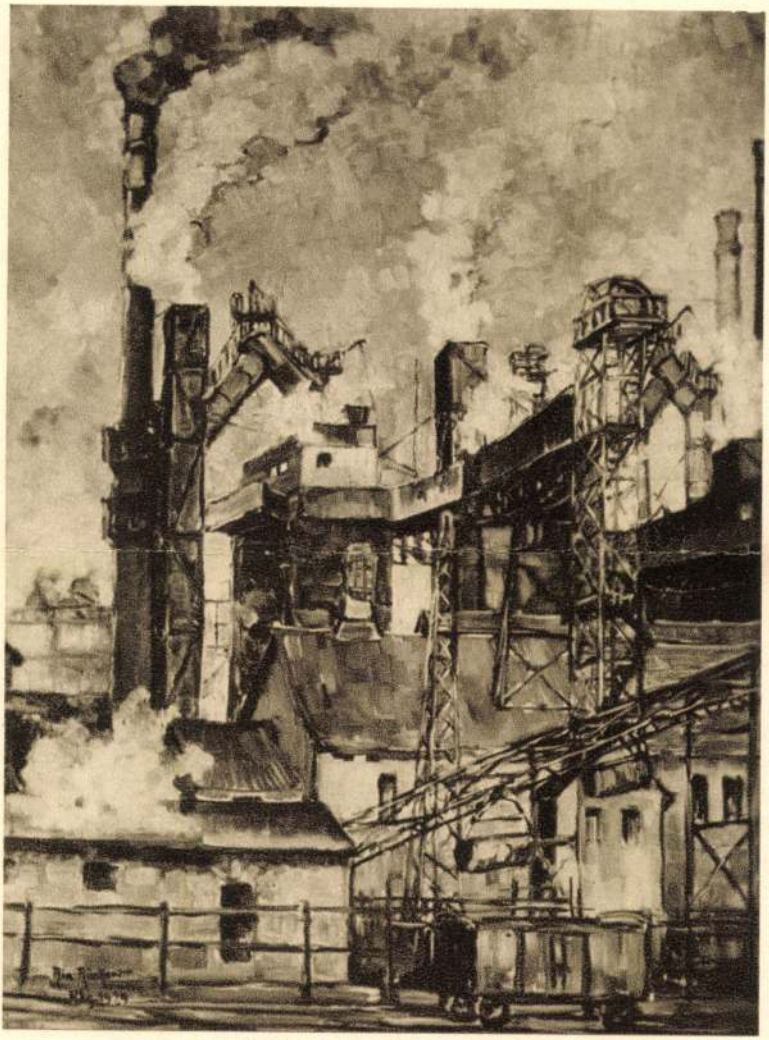

RÜCKERT RIA: MIKSA-KOHÓ

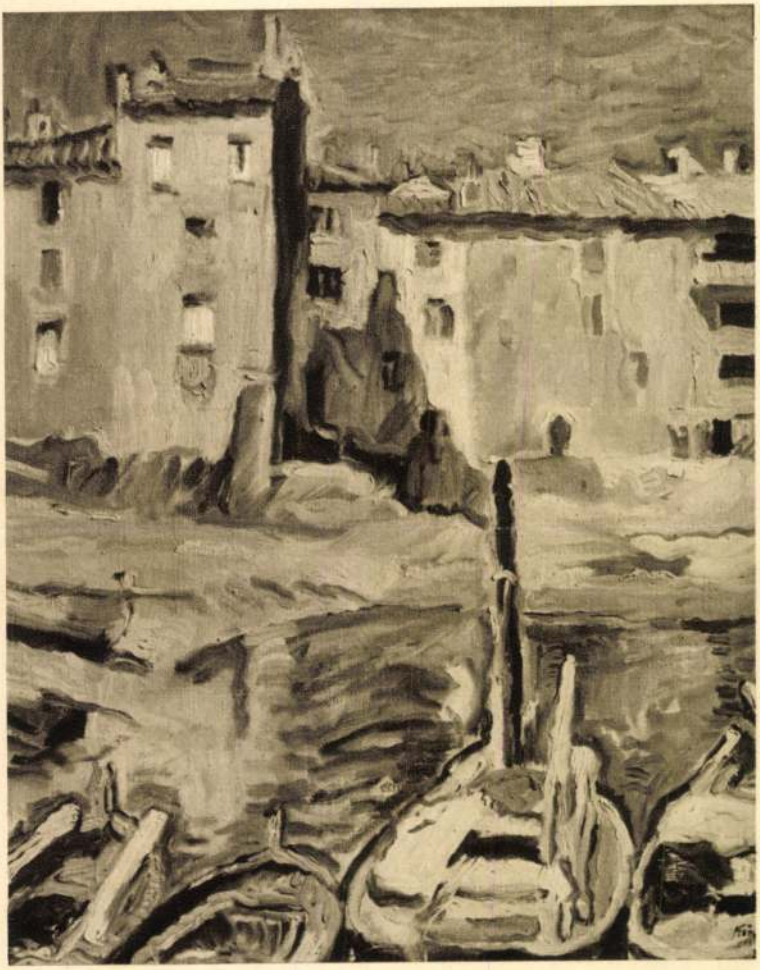

KÖRMENDY ERVIN: HÁZAK

Körmendi András

2.

Körmendi András képei

A *Tamás Galéria* egy komoly felkészültségű, rendkívül tehetséges és kulturált, fiatal modern festő: *Körmendi* András képeit mutatja be ma megnyíló kiállításán.

Körmendi, akit eddig főkép mint élesszemű és jóítéletű művészeti írót ismertünk, most meggyőző tanuságot tesz arról, hogy az ecsetnek is hivatott művésze. Erősen rajzos felépítésű, tömören komponált figurális kompozicioi *(Árkádia, Vízparton)*, a talajjáték ritmikáját kihangsúlyozó, finom zöldes tónusokba hangolt tájképei *(Izbég felé)* mellett egész sor franciás könnyedségű akvarelljével és elegáns rajzával lep meg, amelyek közül kiváltkép a *Budai hegyek a Dunával* és a *Szentendrei hetivásár* prezentálja legérettebben elmélyedő művészetét. Aktjai, elnyujtott vonalaikkal és stilizáló előadásmódjukkal, kissé kiválnak az érdekes együttesből, amelynek java darabjai a természet tárgyias szemléletében fogantak és a tiszta festői előadás felé hajlanak, igen szerencsésen. Körmendi András egyéni stílus kialakítására törekvő, jelentős tehetség, akinek további fejlődése elé komoly figyelemmel tekintünk. **Még sok meglepetést várhatunk tőle.** **K. A.**

Pesti Napló(?)

1936. X. 18.

dieses Bestreben ist ein Lap-
als erfolglos. Der Lehrling ver-
ursachte viele Schäden dem
Meister, und ~~dieser~~ ~~er~~ ~~dem~~ ~~er~~ er habe sehr viel zu t
mit ~~ihnen~~ ihm. Endlich der Meister
ihn hatte satt und bestimmt
~~der ihn werde~~ aus dem We
~~ge~~ schaffen. Also er schick
ihn nach dem Walde ~~um~~ um
Kohlen

dieser hatte sehr viel

T: 2/3 K: 4 Kr

Körmendi András

Budapesti Hírlap
1936. Datum

Körmendi András festményei

Körmendi András egyike a legtudatosabban dolgozó fiatal festőművészeinknek. Kiváló szellemi felkészültség, az utolsó száz év francia művészetének határtalan tisztelete jellemzi őt, amihez még figyelemreméltó kritikai szellem és intellektus társul. Festőművészetén meglátszanak ezek a tulajdonságok. Kísérletei nem viszik a szertelenségekbe, nyugodtan, céltudatosan halad a francia művészet eredményeiből vont utakon, ösztönösen kirobbanó erők nem irányítják képalkotását. A tompa színeket, az egyenletes megvilágításokat, a kissé általánosított, tiszta formákat kedveli, melyek egyszerüen, nyugalmasan és harmonikusan egészítik ki egymást. Különösen a női akt festői problémái érdeklik, egy befejezetten megoldott, fanyarszépségü, fekvő aktja ennek a motivumnak régebbi emlékeit idézi fel Giorgionétől egészen Manet Olympiájáig. Egyszerü előadására vall a *Nő fotelben* cimű képmása is. Tájképei már kissé mozgalmasabbak, de bennük is a színek kiegyenlítésére, a formák nyugodt ritmikájára ügyel. A *Kirándulás a szabadba* cimű kompozicójában sikerült részleteket találunk, igy a szalmakalapos csendéletet és a szemlélő felé forduló, ülő női aktot. Közvetlen természetbenyomásairól frissen kezelt vízfestményei tanuskodnak. A kiállítás a Tamás-galériában (Akadémia-utca 8.) helyiségeiben látható.

tat /. a. csatoltan ezennel megküldi;

a. visszakérőleg azzal a felkéréssel

ott 1906 D 172 sz. törvényszéki itéle-

44 fillérről 22 kor. 22 fillérre mér-

si jogképviselő, Dr. Halmos Károly kas-

sonnali kifizetése iránt az intézkedést

y a f. hó 21-én lejáró teljesitési ha-

végrehajtás utján kisérelje meg megál-

l felkéretik a müemlékek Tekintetes Or-

eskedjék ide közölni, hogy vajjon az

rt Korányi Károly ügyvédnek a 12373/906

megküldött dijjegyzéket már kiegyenli-

l a fentebb 2/. a. csatolt itéletben a

ujabban 10 korona költség állapitta-

— **Körmendi András festményei.** A Tamás-Galériában rendezi első gyüjteményes kiállitását ez a fiatal festőművész. Körmendi a háboruutáni Párizs művészetének csodálatával eltelve tért néhány évvel ezelőtt haza és itthon bizony meglehetősen tájékozatlanul állt meg azzal, amit kivülről hozott. A mai Párizs művészete minden egyébre inkább alkalmas, mint arra, hogy a kezdő fiatal Dmüvészt kereső utján eligazitsa. Itthon egészségesebb környezet várta Körmendit, olyan kortárs-művészek, akiken Párizs példája vagy egyáltalán nem fogott, vagy rövid megigézettség után kiszabadultak hatása alól. Az uj környezetnek nevelő hatása nagyon megérzik Körmendi ujabb munkáin. Érdeklődése a pozitivum felé fordult. A természet nagyot nőtt megbecsülésében. Most már nem a felszines rögtönző könnyüvérüségével nézi, hanem elmélyed benne és áhitattal keresi titkait. Nagyot komolyodott művészete. Képei ugyan még nem eléggé kész képek, hanem inkább tanulmányok, de tanulmányaival helyes uton keresi a véglegest. Egy nagyon szépen megoldott kompoziciója — „Árkádia" a cime —, kimagaslik munkái közül. Ezen a képen szerencsés összhangzásba sikerült szerkesztenie a természetet az emberi alakkal. Szép, sőt felfogásra nemes tájképe az „Izbég felé" cimü. Arcképei is elmerülő tanulmányról tanuskodnak. Rajzát még biztosabbá kell fejlesztenie és főként meg kell nevelnie a szinérzékét, mert képei még nagyon kevéssé szinesek. Eddigi fejlődésének mértékéből következtetve, minden reménye megvan ahhoz, hogy ebben az irányban is jó eredményhez jusson. *(e. a.)*

Körmendi András

Ujság 936 IX/19

Körmendi András

A „Magazine of Art" a modern magyar festészetről

A *Magazine of Art*-nak, a legnagyobb amerikai művészeti folyóiratnak egyik legutóbbi számában *Körmendi* András hosszabb angolnyelvű cikket írt a modern magyar festőművészetről. A nyolc magyar festménnyel illusztrált cikk vázlatos kultúrtörténeti beállítással ismerteti a modern magyar festészetet, bevezetőben foglalkozik *Munkácsy*, *Szinyei Merse*, *Mednyánszky*, *Paal* László, *Rippl-Rónai* festészetével. A cikket *Kernstok* Károly, *Rippl-Rónai* József, *Csontvéri* Tivadar, *Barcsay* Jenő, *Derkovics* Gyula, *Berény* Róbert, *Czóbel* Béla és *Szőnyi* István festményei illusztrálják.

Körmendi ismerteti *Csók* István, *Vaszary* János, *Kernstok* Károly munkásságát, megírja *Csontvári* történetét, majd kifejti, hogy *a modern magyar festőművészet az őszinteségnek egy olyan fokára ért el*, amelyet nem halad túl korunk egyetlen nemzetének festészete sem. A magyar lelkiséget a modern magyar festők szemléletén keresztül mutatja meg. Ír *Márffy* Ödön, *Kmetty*, *Szobotka*, *Bornemissza*, *Aba-Novák* Vilmos, *Farkas* István, *Kádár* Béla, *Scheiber* Hugó, *Bernáth* Aurél, *Czóbel* Béla és *Derkovics* Gyula művészetéről.

A Washingtonban megjelenő nagy amerikai képzőművészeti folyóirat érdekes és szép magyartárgyú cikke kétségkívül a legmagasabbrendű magyar kultúrpropagandát jelenti.

Pesti Napló
1939. jun. 28.

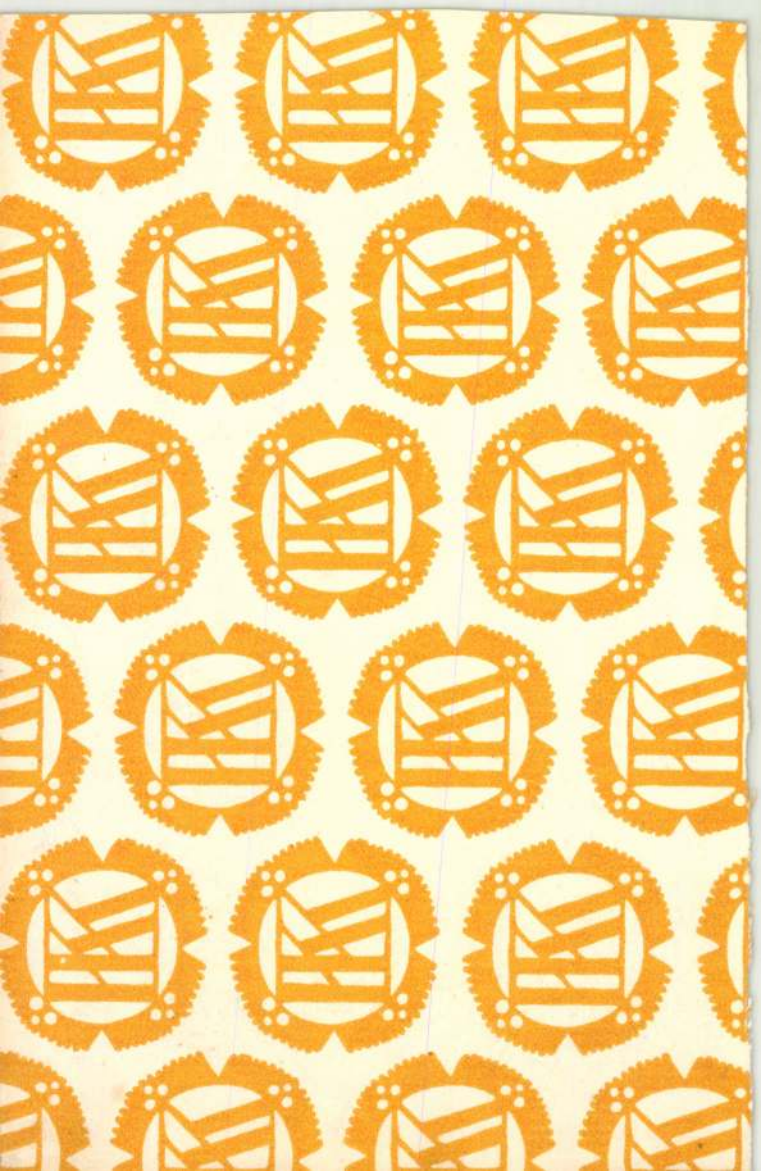

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MŰVÉSZET

Körmendi András

1971 DEC – 3

KÖRMENDI ANDRÁS HALÁLÁRA 1021

Ez év augusztusában New Yorkban – sok szenvedés után, rákbetegségben – elhunyt Körmendi András, a két világháború között jól ismert nevű festőművész és képzőművészeti író. Tanulmányait, cikkeit annak idején a legtekintélyesebb folyóiratok *(Nyugat, Magyar Művészet)* közölték, 1936-ban pedig – az *Ars Hungarica* monográfia-sorozatban – Kernstok Károlyról jelent meg könyve, amelyet a *Nyugat*-ban Farkas Zoltán, a *Magyar Művészet*-ben Kállai Ernő méltatott. Kállai szerint Körmendi könyve „hozzáértéssel és szeretettel készült írás . . . A festő Körmendi e tanulmánnyal hivatott művészeti írónak bizonyul. A könyv Kernstok minden alakváltozását nyomon követi, megérteti. Fejtegetései világosak, – a tanulmány Kernstok alakján túl az új magyar művészet kezdeti korszakát is felöleli, amit nagy érdemének kell betudnunk."

Körmendi – mint festő – az École de Paris szellemében dolgozott. Egy 1933-as női aktját Lyka Károly is említi „Festészetünk a két világháború között" című munkájában. Festményei gyakran szerepeltek a Képzőművészek Új Társasága (KÚT) tárlatain, s azokat („Nosztalgia", „Szentendrei utcarészlet", „Fekvő akt") a *Magyar Művészet* is szívesen reprodukálta. Egy aktos kompozícióját a Fővárosi Képtár iktatta gyűjteményébe 1936-ban.

Körmendi András évtizedek óta külföldön élt. Újabb munkáit nem ismerjük, – régebbi képei azonban a 30-as évekbeli, francia orientációjú magyar piktúra java alkotásai közé tartoznak.

Dévényi Iván

szeti
keresi
A F
nár

Körmendi András

A Tamás-galéria.

Körmendi András gyüjteményes kiállitásával széleskörü esztétikai látókörü, amellett nagyon egészséges művész-ösztönnel megáldott fiatal festőművészre hivja fel a figyelmet. Olajképei zárt kompozició, nyugodt felülethatása mögött a finom részletekben elmerülő képzelet jóleső izgalmát éreztetik. Körmendi őszinte kolorista és biztoskezü technikus. Tud mozgalmas és dinamikus lenni, anélkül, hogy a valóságos távlati és szerkezeti viszonylatokat erőszakosan megbontaná, vagy eltorzitaná. Merész tárgy- és formalátása ellenére harmonikus életérzést fejez ki ecsetjével. Befejezett szépségü fekvő aktja, rózsaszinbluzos nője, „Arkadia"-ja, „Szentendrei ucca" és „Falu széle" cimü tájai mellett alvó nőket ábrázoló kitünő tanulmányai, franciásan könnyed akvarelljei (Piactér, Hetivásár) és rajzolt aktjai tünnek fel.

—i.

Pesti Hirlap 1936 X. 18

Körmendi András

2.

Körmendi András képei

A *Tamás Galéria* egy komoly felkészültségű, rendkívül tehetséges és kulturált, fiatal modern festő: *Körmendi* András képeit mutatja be ma megnyíló kiállításán.

Körmendi, akit eddig főkép mint élesszemű és jóítéletű művészeti írót ismertünk, most meggyőző tanuságot tesz arról, hogy az ecsetnek is hivatott művésze. Erősen rajzos felépítésű, tömören komponált figurális kompozicioi *(Arkádia, Vízparton)*, a talajjáték ritmikáját kihangsúlyozó, finom zöldes tónusokba hangolt tájképei *(Izbég felé)* mellett egész sor franciás könnyedségű akvarelljével és elegáns rajzával lep meg, amelyek közül kiváltkép a *Budai hegyek a Dunával* és a *Szentendrei hetivásár* prezentálja legérettebben elmélyedő művészetét. Aktjai, elnyujtott vonalaikkal és stilizáló előadásmódjukkal, kissé kiválnak az érdekes együttesből, amelynek java darabjai a természet tárgyias szemléletében fogantak és a tiszta festői előadás felé hajlanak, igen szerencsésen. Körmendi András egyéni stílus kialakítására törekvő, jelentős tehetség, akinek további fejlődése elé komoly figyelemmel tekintünk. **Még sok meglepetést várhatunk tőle.** **K. A.**

Pesti Napló
1936 X. 18

Körmendi András

— **Körmendi András gyüjteményes kiállitása.** *Körmendi* András, festészetének utolsó hat évi termését mutatja be a *Tamás-galériában.* A fejlődés lassan emelkedő utján festészete elmélyül, a laza formák helyett plasztikusságra és a tömegek hangsulyozására törekszik. Müvészetének fő erőssége a szinek fojtott erejében és a hangulati elemek gazdagságában van. Figurálls képein bár menynyire is törekszik az érdekes beállitásokra, rajztudásának hiányai tulságosan kiütköznek. Az emberi testet csak tömegnek látja és érdektelenséget mutat a test organizmusa iránt. Festményei közül hiánytalan élvezetet csak tájképei szereznek, amelyeken a vonalak egészséges lendületét a szinek hatásosan támasztják alá. Könnyed festőiség, derüs szinek jellemzik impresszionisztikus vizfestményeit, amelyek sokkal őszintébbek, mint nagy olajkompoziciói. Körmendi András, ha nem is vesz részt a magyar müvészet fejlesztésének munkájában, piktuŕája gazdagabbá teszi a magyar müvészet képét. *(B. P. L.)*

Nemzeti Ujság 1936 X. 18

Az első oldalon:
Kondor Béla: Fej konstrukcióval, 1961
Olaj, vászon, 38,2x65,4 cm, j. n.

BAK • BARCSAY • BARTL • BASKA • BERNÁT • BERNÁTH • BIRKÁS • BOHUS • BORBÁS
BUDAHELYI • BUJDOSÓ • BULLÁS • CSÁJI • CSÍK • CSIKY • DEIM • DIENES • DOMANOVSZKY
DONÁTH • ÉZSIÁS • FAJÓ • FEHÉR • FÓNYI • FÓTH • FÖLDI • FREY • GADÁNYI • GERZSON
GRUBER • GYARMATHY • GYÉMÁNT • HAÁSZ • HARASZTY • HEGYI • HENCZE • HINCZ
JÓNÁK • KATONA • KÁROLYI ZS. • KELEMEN • KESERŰ • KISS NAGY • KLIMÓ • KOCSIS
KOKAS • KONDOR • KOVÁCS P. • LOSSONCZY • LÓRÁNT • LUX • MAROSÁN • MAROSITS
MARÓTI • MATA • MATZON • MAZZAG • MÁCSAI • MÉHES • MIHÁLY • NAGY CS. • NÁDLER
NÉMETH G. • NÉMETH J. • OROSZ G. • ORSZÁGH • PAIZS • PAPP • PAUER • RÁDÓCZY GY.
SCHÉNER • SIMON • SUGÁR • SVÁBY • SZABADOS • SZABÓ T. • SZABÓ Z. • SZABÓ V.
SZENTGYÖRGYI J. • SZILÁRD • SZKOK • TAUBERT • TENK • TÓTH • TÖLG-MOLNÁR
TZORTZOGLOU • VÁRADY • VÁRNAGY • VILHELM • WELLISCH TEHEL

KÖRMENDI
GALÉRIA
BUDAPEST

KÖRMENDI - CSAK GYŰJTEMÉNY

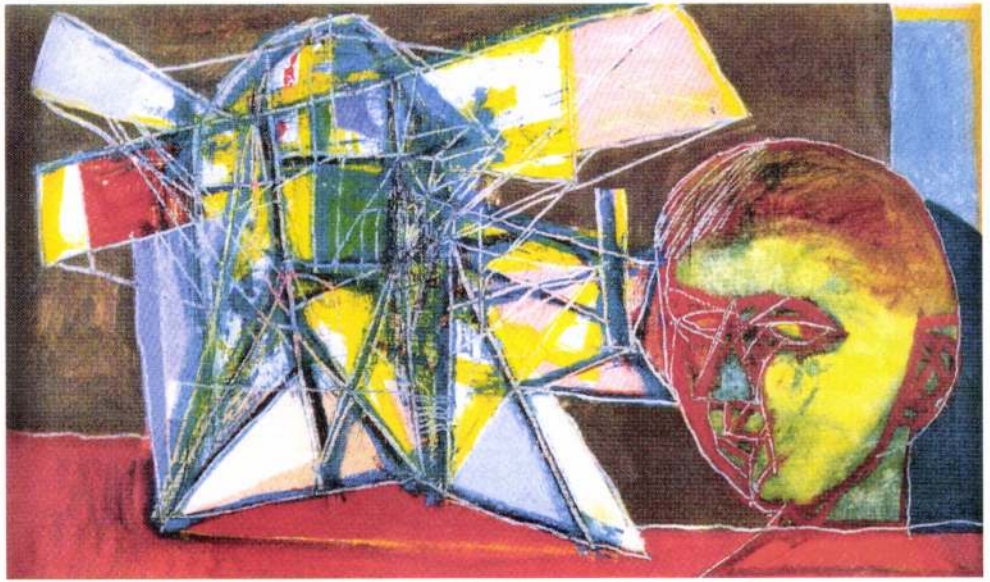

A Szellemi Tulajdon Szervezetének Genfi Székháza és a UNO City Bécs (ENSZ Palota) után most a Győri Műcsarnok Kortárs Galéria és Képtár termeiben mutatja be

CHEFS - D'OEUVRE

REMEKMŰVEK, FŐMŰVEK A KORTÁRS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETBŐL című kiállítását a Körmendi-Csák gyűjtemény. A kiállítás tisztelgés Győr polgárai és Győr-Moson-Sopron megye lakossága előtt. A gyűjtemény bemutatkozása a Kisalföld kulturális életéhez való impulzusnyi hozzájárulás kíván lenni. A kiállítás anyaga a skandináv, japán és amerikai bemutatás előtt, szigorú válogatásban kerül Győrben közönség elé. Megrendezésével a civil kezdeményezéseket éppúgy szeretnénk támogatni, mint bátorítást adni a kulturális turizmusnak. Győr városát a fővároshoz való fölzárkózás egyik legjobb példájának tartják e gyűjtemény létrehozói, ezért választották e bemutató színhelyéül. A válogatást tekintélyes múzeumi szakember végezte, Dévényi István, a Magyar Nemzeti Galéria legújabbkori főosztályának vezetője válogatta az anyagot a svájci bemutatkozáshoz, majd a kiválogatottakból állította össze a kiállítást. Rendkívüli tehetség mutatkozik népünkben a művészetek területén, a világ elsősorban erről ismer és ismerjen meg bennünket. A Kisalföld embere különös méltósággal éli történelmét, azt az eseménysort, amely magát a kisalföldi embert is csiszolta és edzette. Legújabb korunkban már remény van arra, hogy történelmi elszigeteltségünk végeszakadván, a vasfüggöny utáni időkben lehetőségünk lesz kilépni bezártságunkból. „A művészet nem ismer határokat" – volt az ART EXPO Hamburg jelszava és most szaván fogjuk barátainkat. Győr nemcsak nagyon kedves város, de kulturális felüdülést is nyújthat az ide ellátogatóknak. Ez a kiállítás egy kíván lenni azon lépések sorából, amelynek végén a Győr-Budapest távolság mindkét irányban mérve ugyanannyi lesz, amiként majd a Győr-Bécs távolság is így alakul, és a műpártoló város elismertsége nő.

A Győri Műcsarnok Kortárs Galéria és Képtár tisztelettel meghívja Önt

az 1998. július 20-án, hétfőn 18 órakor megnyíló kiállítására, amely válogatás a Körmendi-Csák Kortárs Magyar Gyűjteményből.

A kiállítás helye:
a Győri Műcsarnok Kortárs Galéria és Képtár
(Napóleonház, 9022 Győr, Király u. 4.)

A kiállítást megnyitja:
Dr. Bendzsel Miklós, a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke

A kiállítást rendezte:
Dr. Dévényi István, a Magyar Nemzeti Galéria főosztályvezetője

Megtekinthető:
1998. augusztus 20-ig, hétfő kivételével naponta 9–17 óráig

Körmendy Frimm Ervin

Fekvő nő — Körmendy Frimm Ervin képe a Fészek Clubban

Körmendi - Frim Ervin

* **(Képkiállítás.)** Ugy látszik, hogy a változott viszonyok következtében íróink, színészeink és zeneszerzőink után képzőművészeink is hazatérnek *Németországból*. A Szépművészeti Kiállítások Mária Valéria-utcai helyiségeiben most a Nürnbergből visszatért *Körmendi-Frim* Ervin festőművész rendezett kiállítást. Képei a Cézanne utáni francia festői stílus világos színköltészetét, napfényét árasztják magukból, azt a festői modort, mely formailag hű marad a természethez, csak a színekben szabadítja fel magát némileg a benyomástól. Ennek a piktúrának a credója még a valószerűség, vibráló, friss színek segítségével fejezi ki a festő impresszióit. Körmendi-Frim Ervinnek erőssége az üde színlátás, mely különösen az esetben érvényesül tisztán, mikor nem kapcsolódik figurális formák rajzához. Legjobbak csendéletei, ezekben teljesen szabadon jelentkezik színköltészete. Tájképei közül is találunk sikerült alkotásokat.

B. H. 1933. V. 28.

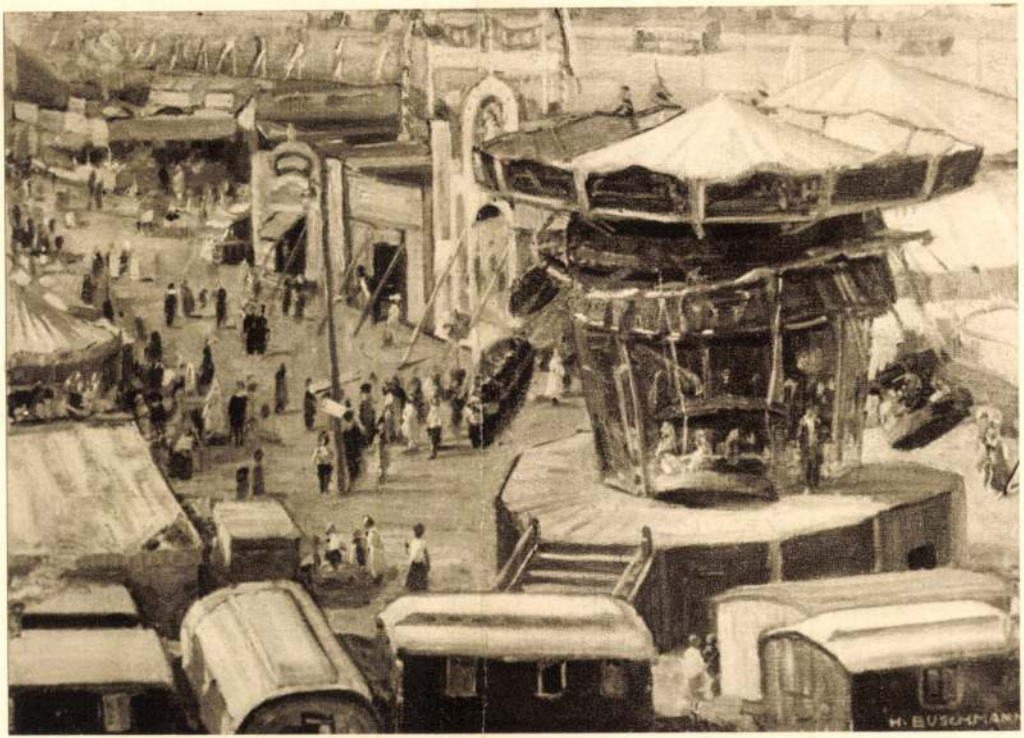

BUSCHMANN HERMANN: VÖRÖS KÖRHINTA

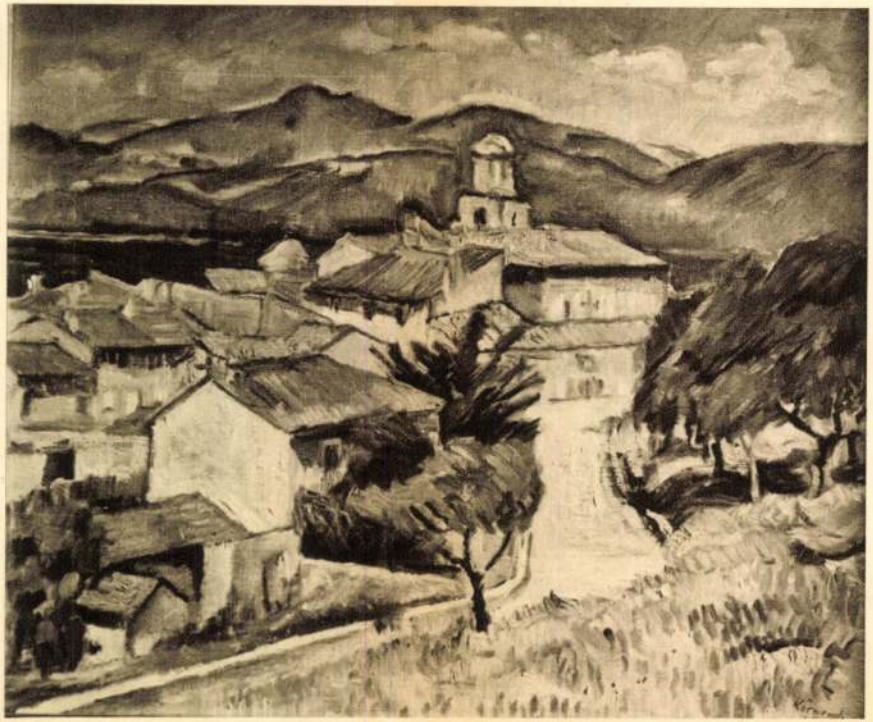

KÖRMENDY ERVIN: SAINT TROPEZ

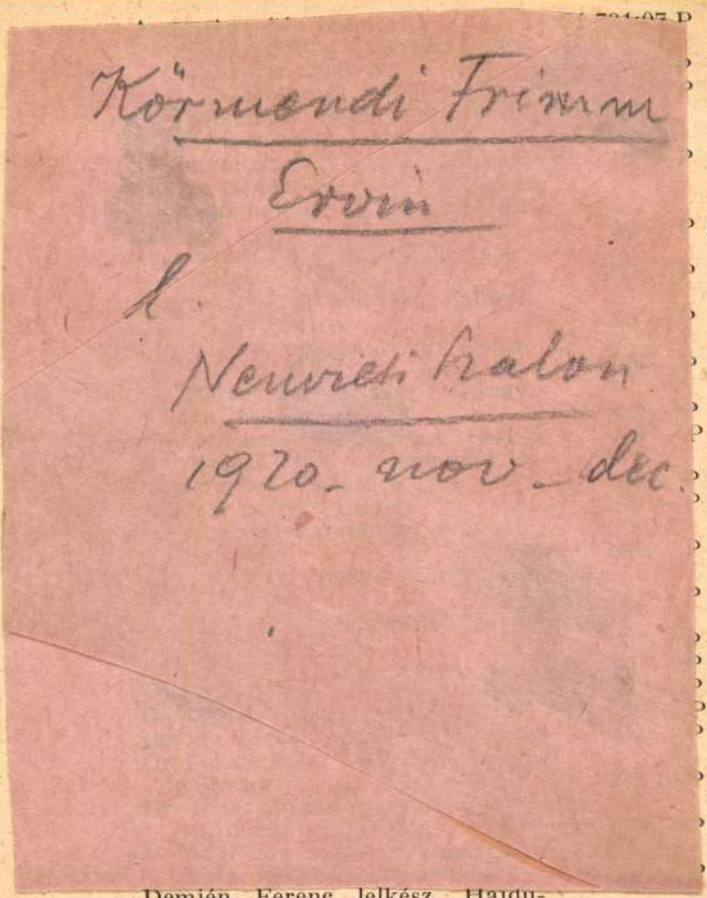

Demjén Ferenc lelkész, Hajdúszoboszló . . . . . 60·— P
Szikora János tanító, Nádudvar . 5·— P

részletekben fizeti be.

)r. Sz. Kun Béla egyetemi tanár szeptember 15-én
evelében bejelenti, hogy a szeptember 7-én a debreceni
ıátus főgimnáziumban érettségizettek 50 éves találık alkalmával 550 P adományt adtak össze a Kollé-
felsegélésére.

szép adományhoz a következők járultak hozzá:

ıkóczi Endre h.-böszörményi lelkipásztor	50·— P
r. Benjámin Jenő ügyvéd, *Bicske* . . .	25·— P
r. Deseő Antal ny. közs. orvos, *Kondoros* ékés m.)	20·— P
r. Hegedűs Jenő ügyvéd, *Debrecen*, József rály herceg-utca	25·— P
eténvi Imre ny. főkapitány-h., *Budapest*, adi-u. 17.	20·— P
ısza Pál ny. MÁV-felügyelő, *Balatonfüred*	50·— P
ızinczy Béla ny. járásbírósági elnök, *Abádılók*	20·— P
erekes Zsigmond ny. várm. főjegyző, *atmár*, Papp G.-u.	20·— P
iss Lajos ny. leltárbiztos, *Debrecen*, Miklós-ca	10·— P
ovássy Kálmán ny. miniszteri tanácsos, *ebrecen*, Magoss György-tér	25·— P
r. Sz. Kun Béla egyetemi tanár, *Debrecen*	50·— P
ıraszkay Gyula törvényszéki elnök, *Szeged*	50·— P
nay Miklós ny. vasúti tisztviselő, *Debrecen*, ırga-u. 12.	20·— P
r. Szende Sándor ügyvéd, *Budapest*, Kersz-u. 18.	75·— P
ıládi Mátyás nyug. lelkész, *Debrecen*, ıyter-u. 18..	30·— P
eress Gyula ny. igazgató-tanító, *Debrecen*, ka-szálló	10·— P
r. Juhász László ny. lelkész, *Debrecen*, Kineshegyi-u. 4.	20·— P
ékéssy Jenő ny. miniszteri tanácsos, *Debre-ı*, Csanak J.-u. 7.	30·— P
Összesen	550·— P

Kövmondi Frim Ervin

U. 1734

Magyarország
1918. márc. 17.
(T. Gy.: K. Képei.)

Koll. kiáll. egy
Aradi-utcai mű-
kereskedésben.

. *tanfolyama*

as nomádok tartják
művelődési körzet-
hozták magukkal;
letek stiltani meg-

amata rövid ideig
a V. közepéig a
n. Itt mindig figye-
ágra, mely kétféle
takból, akiknek a
re földet ad és az
uszályait képezik,
onaságból éltek.
művészetének ta-
szabad itáliai min-

Pósta Béla dr. egyetemi tanár, a Múzeu- tákat és analógiákat keresni. A provinciák

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének harmadik archæológiai tanfolyama.

Irta: Dr. Alapi Gyula.

A FÖLLENDÜLT magyar muzeális élet megkívánja, hogy a múzeumok vezetői időnként összegyüljenek s a római provinczia, a római imperializmus fejlett kulturát hozott erre a vidékre is hódító útjában, melynek tömérdek nyoma és emléke

Körmendi-Frimm Ervin

— **Körmendi-Frimm Ervin képei.** A magyar színészekkel és zenészekkel együtt nemrégiben tért haza Németországból a sok évig kint Nürnbergben élt *Körmendi-Frimm* Ervin. Képeit utoljára Nürnberg két év előtti budapesti kiállításán volt alkalmunk látni: művészete és törekvései azóta nem mutatnak lényeges változást. A Fränkel-szalonban kiállított kollekciója azt mutatja, hogy mintaképe most is elsősorban Cézanne és a francia poszt-impresszionizmus többi mesterei. Az ő szellemükben festi csendéleteit, tájképeit és portréit, amelyek jóízlésről, nagy mesterségbeli tudásról tanuskodnak. *(—r.)*

Est 1933. V. 28.

Körmendi Frimm Ervin

Körmendi Frimm Ervin

A Mária Valéria-u. 8. sz. alatt lévő kiállítási termekben *Körmendi Frimm* Ervin festőművész gyüjteménye látható. *Körmendi Frimm* Ervin hosszu időn át a német művészettel karöltve fejlődött, de nem vette át a németek Sturm-ját s haladásában jóval innen maradt a modern irányok mindegyikétől. Jól rajzol, formaérzéke tökéletes s az ő olajgrafikai manirja legalább is olyan gondos munkát, olyan kiforrott technikát kivetel, mint a legpontosabb akadémikusság. Képei igen érdekesek.

Körmendi Frim Ervin

— **Körmendi Frim Ervin kiállítása.** Körmendi Frim Ervin, bár a legutóbbi tiz évet Németországban töltötte, ma is erősen a francia festőművészet szellemében dolgozik. Kiállításán, amely a *Mária Valéria-utcai kiállítócsarnokban* nyilt meg, kétféle változatát látjuk festői egyéniségének. Néhány évvel ezelőtt festett tájain, arcképein, csendéletein még teljesen a késői impresszionizmus világos, levegős, szines, egyszerü kifejezésmódja keveredik a naturalizmusnak — lehet, hogy öntudatlan — keresésével. Ennek az időszakának néhány finom és zamatos terméke az olajfás táj fehér házzal és a *Cagnes* cimü tájkép. Későbbi időszakában elmélyül, ha nem is mondanivalójában, de kifejezésében. Kissé mintha Van Gogh felé sóvárogna, — tüzesebb szineivel, izgatottabb vonalritmusával, feloldottabb festőiségével. Különösen alvó és fekvő női képmása, önarcképe és fácános csendélete mutatják ezt a fejlődési irányát. Körmendi Frim Ervin kiállitása az utószezon értékes művészeti megnyilatkozása. *(f. j.)*

Körmendi Frimm Ervin

— **Körmendi Frimm Ervin kollektiv kiállitása.** *Körmendi Frimm* Ervin, a kitünő festőmüvész, aki évtizedekig élt külföldön, most rendezte gyüjteményes kiállitását a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségeiben. Ez a nagy gonddal összeválogatott és mintaszerüen rendezett anyag méltó képen reprezentálja a tehetséges festőmüvész munkásságát. Tájképei és csendéletei egyaránt érvényre juttatják *Körmendi Frimm* Ervin nagy festőkulturáját, gazdag koloritját és tiszta, zavartalan festői látását. A kiállitásnak nagy sikere van.

N. U. 1933. V. 31.

Körmendi Ervin

— Kiállitás a Fészek Klubban. A *Fészek Művészek Klubjának* kiállitási termében *Körmendi* Ervin festőművész gyüjteményes képkiállitását mutatja be. A kiállitás megtekinthető naponta 6—8 óráig dijtalanul a klub helyiségeiben, Kertész-utca 36. sz. alatt.

N.U 934 II/14

N.U.934. II.14.

Körmendi-Frimm Ervin

— **Képzőművészeti kiállítás.** A *«Műterem»* helyiségében március 14-én, csütörtökön képzőművészeti csoportkiállítás nyilik meg, amelyen *Körmendi-Frimm* Ervin, *Farkasházi, Lehel* Mária, *Perlroth-Csaba, Waleshausen, Csorba, Mészáros, Sülyi-Langsfeld* és még más művészek vesznek részt.

Reggeli Ujság 1935. III. 11.

*** Nürnberg főpolgármestere a Dürer-ünnepségre Budapestre érkezett.** Csütörtök délben Budapestre érkezett *Luppe* Hermann, Nürnberg város főpolgármestere *Körmendy* Ervin, a magyar festőművész társaságában, hogy résztvegyen a Dürer-ünnepségeken. A főpolgármestert *Lamotte* Károly tanácsnok üdvözölte a pályaudvaron. A vendégek fogadtatásán megjelent *Zilahy* Dezső, a Fővárosi Idegenforgalmi Hivatal igazgatója is.

A mostani Dürer-ünnepségek keretébe szervesen illeszkedik be az a kiállítás, melyet pénteken fognak megnyitni a Tudományos Akadémia kistermében. Bemutatják azokat a tárgyakat, melyeket a nürnbergi Dürerarchiv-kiállításra küldenek el. Kiállítják továbbá azokat a családi és környezettörténeti tárgyak és oklevelek fényképeit is, melyeket a *Gyulai Muzeumban* helyeznek el. A legrégibb keletü emlék 1404-ből való okmány fényképmásolata. Az okmányban *Dürer*-nek egyik őse, *Aythosy* Sebestyén mint királyi beiktatóember szerepel. Összesen tizennégy okmányt mutatnak be. Van a kiállításon 67 különböző, a Dürer-családdal vonatkozásban levő kép és tárgy, melyeket *Bevilaqua* Béla gyüjtött összsze. Nagyon érdekesek Dürernek az erődítési tervei, melyek azt bizonyitják, hogy az egész várvédelem az ő tervei alapján épült fel. Van ebben a gyüjteményben három, Gyulavárt megörökitő, rézkarc is. Dürertől származó ágyuirányitó-szerkezet gondolata pedig lehetővé tette, hogy az ágyu irányitását, melyhez addig tizenhat ember kellett, egyetlen ember végezhesse.

ابن سينا، الشفاء، الطبيعيات

Körmendy Frim Ervin

Nemzeti Ujság 1935.

Kiállitás

Talán egyetlen korban sem volt olyan szükséges a művészet és a közönség között föléleszteni és állandósitani a kapcsolatot, mint ma. Ennek a nehéz feladatnak megvalósitását tüzte céljául az a pár lelkes művész, akik a Kossuth Lajos-utcában megnyitották a „*Műterem*" helyiségeit. A most bemutatott anyag fiatalos frisseséget, egészséges művészi atmoszférát áraszt. Meglepetéssel szolgálnak *Körmendy Frim* Ervin életvidám, derüs szinezésü Szentendrei tája és Zug utcája, *Vörös* Géza öteletes és finom csendélete, Biai *Föglein* „Esik eső Baranyában" tájképe. A nála megszokott keménység a képen föloldódik lágy, puha szin-akkordokban, *Jobbágyi Gaiger* Miklós franciás izü emlékei, *Kántor* Andor szőnyegszerüen dekorativ Hegyoldala és az olasz városok hangulatát, meseszerüségét hüen visszaadó báró *Schossberger* Klára lepnek meg eredetiségükkel. A festők szép számmal jelentek meg. *Kelemen* Emil akvarellje, *Belányi* Viktor szines virágcsendélete, *Boldizsár* István festői látásra való naplementéje, *Nagy* István mélytónusu tájképe, *Dési Huber* letompitott, freskóizü szinei, *Lehel* Mária egyéni szinskáláju csendélete, *Novotny* Emil expresszsiv akarattyai tája, *Patkó* Károly olasz városa, *Ilosvai Varga* István erőteljes szénrajza, *Förstner* Dénes lirai hangulatu Horgászai, *Polya* Iván merész rálátásban megfogott Szolnoki halászok cimü vászna, *Lugosi Szabó* Vladimir feltünést érdemlő rajzai, *Cserepes* István szinekben ragyogó Cséplése, *Perlrott-Csaba* konstruktiv kompoziciója a kiállitás legszebb darabjai.

A szobrászok közül *Csorba* Gézának mestermüve a jól ismert „*Thália*" gyönyörködtet, *Mészáros* László komor Beethovenje és *Gádor* István, *Szomor* László, *Halmágyi* István, *Donner* Gertrud Mária művei tesznek bizonyságot a fiatal magyar szobrászok komoly törekvéseiről. (*B. P. Lj.*)

N. Ú. 935. III. 17

ınácsos nyitogatni, mert a nyitogatás káros
fiasitásra, lehüti és zavarja a méheket, a
vegőváltozás révén pedig viz csapódik le a
ptár falain, ami többször megismétlődve,
etleg *penészgombát* nevel. Ha a méhek a
özelben nem tudnak a fiasitáshoz szükséges
rágport gyüjteni, segitségükre kell sietnü.
gyes méhészeink például *pörzsölt rozslisztet*
vernek össze *édes paprikával* és ezt, vagy
dig a kukorica zászlójáról az ősszel lehuzott,
l **megszáritott és átszitált** *virágport* **vagy**
rkölt kukoricalisztet **helyeznek a kaptárak**
özelébe *virágporpótlékul*. Bevált virágpor-
tlék a Nestlé-féle *gyermektápliszt*, amelyet
intén serényen szednek össze a virágpor-
ükségben levő méhcsaládok. Ezekhez az
yagokhoz azonban néhány csepp mézet is
ll **cseppenteni.**

Körmendy Ervin.
festőművész

— **Nürnberg főpolgármestere a Dürer-ünnepélyekre Budapestre jött.** Csütörtök délben Budapestre érkezett *Luppe* Hermann, Nürnberg város főpolgármestere *Körmendy* Ervin, a magyar származású festőművész társaságában, hogy résztvegyen a Dürer-ünnepségeken. A főpolgármestert *Lamotte* Károly tanácsnok üdvözölte a pályaudvaron. A vendégek fogadtatásán megjelent *Zilahy* Dezső, a Fővárosi Idegenforgalmi Hivatal igazgatója is.

Nemzeti Újság, 1928. jún. 29.

Körmendy Frim Ervin

Sertőművész

Nemzeti Ujság, 1928. júl. 3.

N. U. 928 VII. 3

A magyar Dürer-centenárium befejezése

A nürnbergi főpolgármester Gyulán és Ajtósfalván

Gyula, julius 2.

(*A Nemzeti Ujság tudósitójától.*) Hermann *Luppe* dr. nürnbergi főpolgármester a budapesti Dürer-centenárium után Gyulára utazott le és résztvett a város, illetve az ottani Közmüvelődési Egyesület által rendezett centenáriumon, Gyulára utazott *Lukács* György vbtt., Gyula város országgyülési képviselője, Békés vármegye volt főispánja is, mint a Képzőmüvészeti Társulat elnöke s a gyulai

Kommandy Frein
Frein
[illegible]

[illegible]
1924. [illegible]

Körmendi Frim Ervin

festőművész

— **Körmendi Frim Ervin kitüntetése.** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére *Körmendi Frim* Ervin festőművésznek a Nürnbergben rendezett magyar kulturhét előkészítése és létrehozása körül szerzett érdemei elismeréséül a III. osztályu érdemkeresztet adományozta.

Lejrdy

1929 VII. 7

Budapesten, 192.....

A főkönyvvezetőség:

.....

Körmendi Frimm Ervin

K

AJÁNDÉK NÜRNBERGNEK

A nürnbergi magyar kiállítás jelentősége művészetünknek talán minden eddigi külföldi szereplésénél nagyobb. Azok a meleg szavak, melyekkel Luppe főpolgármester és Goldenberger bajor kultuszminiszter a magyar jellemről, a magyarság kultúrjavairól megemlékeztek, már a nemzetközi politika tényévé avatták ezt a kirándulást. A 129 magyar művésztől származó összesen 420 műalkotás teljesen lebilincselte a nagyszámú közönséget. Nemcsak a kiállítást rendező bizottságról s *Petrovics* Elek nagy érdemeiről emlékezik meg elragadtatással a müncheni sajtó, hanem *Körmendi Frimm* Ervinről is, aki a kiállítás kezdeményezője és fáradhatatlan propagálója volt. A mély benyomásnak, melyet a magyar művészek ottani vendégszereplése keltett, maradandó emléke is lesz. A magyar állam *Szentgyörgyi* István díszkútját ajándékozta Nürnberg városának, mely a remek alkotást egyik nyilvános terén fogja felállítani.

A Magyarság
1929. 121. l.

260.176. szám

1938 XIV

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Országos Bizottság

Budapest székesfőváros polgármesteri XIV. (Közművelődési) Ügyosztály

Budapest

IX. Hőgyes E

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DIJ ÁTALÁNYOZVA

Körmendi Frim Ervin

MEGHIVÓ.

Tisztelettel van szerencsénk meghívni

KÖRMENDI FRIM ERVIN

festőművész

gyűjteményes kiállítására,

amely május 28-án nyilik meg.

FRÄNKEL JÓZSEF
igazgató

Teljes tisztelettel
A VEZETŐSÉG.

A kiállitás megtekintése díjtalan.

84. **KÖRMENDI-FRIM ERVIN**
(Budapest, 1885 – Budapest, 1939)
Csendélet
Olaj, vászon 61x73. Jelezve fent jobbra:
Körmendi 29. 20.000,-

85. Müvészeti Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

19. Alvó nő
20. Bárkák
21. Ülő nő
22. Önarckép
23. Füstölt halak
24. Női képmás
25. Fáczán
26. Márkus-tér
27. Önarckép
28. Csendélet nyitott albummal
29. Nő vörös karszékben
30. Tulipánok
31. Olajfák
32. Tájkép Velencéből
33. Könyvek
34. Bárkák szárazon
35. Fekvő nő
36. Atelier sarok

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-U. 8. TELEFON: 82-1-22.

A kiállitás nyitva május 28-tól junius 10-ig, 9—6 óra között. Ünnepnap 2 óráig.

KÖRMENDI FRIM ERVIN

festőművész

gyűjteményes kiállitása

a

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

HELYISÉGEIBEN

Nyitva: 1933. május 28-tól — junius 10-ig naponta 9—6 óra között.

Ünnepnap 2 óráig.

KÖRMENDI FRIM ERVIN festőművész született 1885-ben Budapesten. Párisban a Julien akadémián végezte tanulmányait. 1912-ig Párisban élt és minden nagyobb kiállításon résztvett. Háboru utáni éveket Nürnbergben töltötte. Képei a magyar állam, a székesfőváros, a nürnbergi, a berlini, a hamburgi stb, képtárakban vannak.

1. Almák
2. Nő barna kabátban
3. Csendélet
4. Olajfák fehér házzal
5. Csendélet
6. Fekvő nő papagájjal
7. Csendélet nyitott albummal
8. St. Tropezi utca
9. Nő gitárral
10. Gyümölcs fehér széken
11. Virágok
12. Cagnes
13. Halak
14. Kriszta
15. St. Tropez
16. Házak St. Tropezből
17. Ujságot tartó nő
18. St. Tropezi kikötő

ter szórakozott. Mire mi, pár intim híve, összeválogattuk a rajzrengeteg közül az ide szántakat, már késő volt. A szalón rövid életének fele már legördült és a komité a későn jövő Rodin-rajzokat visszautasította.

— Mester, a szalónból visszautasították a rajzait, — tréfáltunk vele.

A mózesszakálú Rodin nagyokat kacagott:

— Visszautasítottak! Pedig president vagyok. De jó! Legalább neki kezdhetek fiatalosan a munkának.

*

Originális dologgal állott elő egy geniális keramikus, Methey, ki a francia faience-művészetet egy csapásra modernizálta. Ez a művészet még mindig a Lajosok stílusában vonaglott és a sevresi nagy gyárban modern alakú vázákat modern dekorációkkal gyártani dehogy is mertek. Methey olyan merész volt, hogy vázákat, tálakat készített a szalón legbátrabb és legvadabb fatal művészeinek művei után, akiket a közönség egyszerűen bolondoknak tart. Henri Matisse, Ronaul, Maugnin, Puy és társaik ezek, hozzájuk csatlakozik a szobrász Maillot és a primitiv Maurice Denis. Methey vázái bizonyítják, hogy ezeknek a művészete nem valami bolondos különcködés, hanem — „grand art" és színtiszta dekorátiv művészet. Methey ezenkívül kitalálta módját egy puha máz készítésének is, melyre könnyű kézzel legművészibb rajzot, festést oda lehet pingálni, éppen mint egy jófajta angol aquarellepapirosra. Kiégetésüknél a színek nem veszítenek élénkségükből, árnyalatukból, finomságukból, hanem megmaradnak szűz eredetiségükben. A mindennapi életben szükséges tárgyakkal így viszi ő a közönséget közelebb a jövő művészet szeretetéhez.

*

Évek óta jönnek, egyre jönnek Párisba, az ígéret földjére, a magyarok. Most tizennyolcan voltak a szalónban. Az élükön áll Czóbel Béla, kinek a piktúrája már több ízben feltűnt Párisban. Mind sokat akarnak ezek a fiatal magyarok és nagyon akarnak. Az idén Hatvany Ferenc, Körmendi, Frimm Ervin, Perlroth Vilmos voltak közöttük a mutatósabbak. Van három magyar iparművész is: Nics Mihály és Nics Gyula meg Szabó Albert.

KOZMUTZA KORNÉLNÉ.

DÉCHY MÓR: Kaukázus. Kutatásaim és élményeim a kaukázusi havasokban. Szerző fényképfelvételei alapján készült tizenhat réznyomatú táblával, hat körképpel, kétszázharmincöt szövegképpel, öt geologiai szelvénnyel és a kaukázusi magashegység részletes térképével. XVI + 478 oldal. Budapest, Athenaeum, 1907.

Azok a kiváló férfiak, akik a tizennyolcadik század végétől fogva egészen a mult század hatvanas éveiig Kaukázia tudományos kikutatásán fáradoztak — mint Güldenstädt, Vallasz, Klaproth, Eichwald, Parrot, Abich és legfőképpen Radde — bármily buzgalmát fejtettek is ki feladatuk megoldásában: a Kaukázus égbenyúló, érintetlen havasai közé nem hatoltak be. Szinte csodálatos, hogy alig egy emberöltővel ezelőtt mily kevéssé ismerték még a „fagyos Kaukázus" földrajzi és természeti viszonyait.

A tudomány szempontjából számottevő utazók közül Freshfield hatolt fel elsőnek e hegyrendszer legmagasabb régióiba. Ő volt úttörője — ezelőtt 39 évvel — azoknak a nevezetes tudományos expedicióknak, amelyek a Kaukázus havasi világának a feltárását tűzték ki céljokul. Tizenhat esztendő mult el ezután anélkül, hogy követőkre talált volna a kiváló angol utazó.

1884 nyarára esik Déchy első kaukázusi utazása. Azóta még hat teljes nyarat szentelt utazónk a Kaukázus havasi öveinek a bejárására. Elmondhatjuk, hogy ennek a hatalmas hegyláncolatnak, amely a Fekete-tenger mellékének lankás dombsoraitól egészen a Kaspi-tó partjaiig vonul ezer kilométeres óriási hosszúságban, alig van olyan rejtett zuga, ahol meg ne fordult volna Déchy Mór, a Kaukázus legfáradhatatlanabb kutatója. Sem ő előtte, sem az ő utazásai óta nem volt senki sem, aki a kaukázusi magashegységnek oly nagy területeit, annyi havasi völgyét s gleccserét bejárta volna. Még kevésbbé vetekedhetnek a Kaukázusról eddig megjelent munkák Déchy könyvének teljességével, leírásainak szépségével, képeinek festőiségével. Ennek a műnek a megjelenése valóságos eseményszámba megy a hazai földrajzi irodalom történetében. Nem tudjuk, a mű tudományos becsét méltányoljuk-e inkább, avagy külső alakjának, stílusának és illusztrációinak művészieségét. Ha szemlét tartunk a külföldi kritikák felett, meglep az az egyértelmű lelkes dicséret, amellyel Déchy munkáját elhalmozzák. A három kötetes német nyelvű kiadás valamivel megelőzte a magyart, amely épen most hagyta el a sajtót. Ez a kiadás, noha egyetlen kötetével kisebbnek tűnik föl a németnél, magában foglalja annak egész tartalmát.

Előszavában hangsúlyozza a szerző, hogy műve nem Kaukáziát, hanem a Kaukázust ismerteti. Kétségtelen mindazonáltal, hogy Kaukázia mindama részeiről, amelyek kívül esnek a turistaság szokott vándorútján, bő tájékozást meríthetünk könyvéből, amely nemcsak a szakembereknek lesz megbecsülhetetlen forrásműve, hanem élvezetes és lebilincselő olvasmánya minden művelt laikusnak.

Bevezetésében a Kaukázus megismerésének történeti fejlődését és a hegység topografiáját találjuk meg nagy vonásokban. Rámutat itt továbbá szerző azokra a szinte hihetetlen tévedésekre, amelyekben oly gazdag a Kaukázusról szóló eddigi irodalom. A jégárakról uralkodó ferde felfogás szorul reá legjobban azokra a felvilágosító új adatokra, amelyeket Déchy expedicíói szolgáltattak első ízben, hogy a gleccserek és hómezők tekintetében sem marad el a Kaukázus az európai Alpok mögött. Hegyeinek nemcsak abszolutus, hanem viszonylagos magassága is messze felülmulja az alpi csúcsok méreteit. A tájképi szépség egyik-

másik eleme hiányzik ugyan — csak egészen elvetve bukkanunk egy-egy tóra vagy vízesésre — mindamellett magával ragad a hegyi vidékek festői bájossága és a havasi régióknak az Alpoknál is vadságosabb, lesujtó nagyszerűsége.

Utazásainak sorrendjében vezet bennünket, érdekesnél érdekesebb népek, nyomorúságos falvak között, keresztül az egész óriási láncolaton. Leirásainál, amelyek époly szabatosak, mint költőiek, csak képei szebbek. A gleccser- és csúcsmászások veszedelmeit és izgalmait drámai erővel szemlélteti.

Szerző nem utazott egyedül. Expedicióiban elkísérték — különböző években — Hollós László és néhai Lojka Hugó botanikusok, Schafarzik Ferenc, Papp Károly és Laczkó Dezső geologusok. Ő maga első sorban fiziogeografiai és morfologiai tanulmányokkal foglalkozott. A könyv Függelék-ében találjuk meg szakbeli munkatársainak tudományos jelentéseit, úgyszintén a saját értekezését a Kaukázus szerkezetéről és arculatáról. Ez a több mint két évre terjedő tanulmány a könyvnek egyik legbecsesebb része, melyhez méltán csatlakozik a nagybecsű, első magyar nyelvű Kaukazus térkép.

Méltán illeti őszinte elismerés a szerzőt nemcsak azokért a rendkivüli áldozatokért és töméntelen fáradozásért, amellyel expedicióinak igazán szép sikerét biztositotta, hanem azért a szintén sok-sok türelmet és újabb áldozatot igénylő munkásságért is, amellyel az elért és el nem vitatható tudományos eredményeket ebben a szép könyvében — aere perennius — megörökitette.

A PÉCZELY-JUTALOM. Odáig jutottunk, hogy azok a rossz élcek, amelyekkel az Akadémia avultságát szeretik ostorozni, maguk avultak el. A Magyar Tudományos Akadémia október 28-iki ülésében Herczeg Ferenc modern társadalmi regényét — „A lélekrabló"-t — a Péczely-jutalommal, önmagát pedig ezzel a választásával tüntette ki. Az Akadémia koszorúja talán nem is öregbiti annyira Herczegnek szinte egyedülálló érdemeit, mint amennyire megifjitja ezt a nem is olyan veszedelmesen maradi Intézetet.

A biráló-bizottságnak nem volt könnyű dolga. Péczely-díj csak egy volt, jó regény meg — hogy sokat ne mondjunk — legalább is kettő. Dicsérettel emelték ki a birálók — Ferenczi Zoltán, Endrődi Sándor és Haraszti Gyula — Mikszáth Kálmánnak „A vén gazember" és Gárdonyi Gézának „Az öreg tekintetes" című regényeit. Megemlitendőnek találták továbbá a következő műveket: Viharos (Gerő Ödön): „Két világban"; Ritoók Emma: „Egyenes úton — egyedül"; Lux Terka: „Amire születtünk"; Szikra (gróf Teleki Sándorné): „Enyém?"; Nagy Endre: „A birsai vándorforrás". H. Gy.

Hermann Ottó a Diószegi és Fazekas emlékmű leleplezésénél Debrecenben.

SOMOGYI EDE, Olasz társalgási nyelvtan. III. kiadás. Franklin Társ. 1907. — A modern nyelvek terjedése újabban nálunk is oly lendületet vett, hogy idestova kiszoríthatók a magyar könyvpiacról az idegen nyelvű tankönyvek. Most már van közönsége az idegen nyelvet tanulók táborában a jó magyar tankönyvnek is. Az úttörő munkák közül való Somogyi Edének a Gaspey-Sauer tanmű szerint készült „Olasz társalgási nyelvtana", amelynek most jelent meg a harmadik kiadása.

„A Kor" október 1-én megjelent 19. számában levő „A kis kivánesi" című műmellékletünket, Nagy Vilmos képét a Könyves Kálmán magyar műkiadórészvénytársaság engedélyével reprodukáltuk.

Szerkesztő: Kogutowicz Károly dr.

Kiadótulajdonos: Demjén Lajos.

T. munkatársainkhoz! Valamennyi kéziratot a szerkesztőséghez, V., Rudolf-rakpart 8. kérünk címezni. A kéziratoknak csak egyik oldalára szíveskedjék irni, némi margó üresen hagyásával. — Kéziratokat nem adunk vissza.

E folyóiratban megjelent apró közlések csak a forrás pontos megnevezésével, az egyes cikkek csak külön engedéllyel vehetők át. — Klisék átvétele miatt tessék a kiadóhivatalhoz fordulni.

Hornyánszky Viktor császári és királyi udvari könyvnyomdája Budapest, VI., Aradi-utca 14.

de egyszerre kimondhatatlan rémület vett erőt rajtam. Úgy rémlett, hogy ez a holt ember tudja, hogy én idejöttem, hogy ő maga rendezte el ezt az utolsó találkozást, sőt mintha még azt az ösmert, tompa mormogást is hallottam volna . . . Elfutottam . . . még egyszer hátrapillantottam . . . Valami csillogó tárgy ötlött a szemembe . . . s megállított. Egy aranygyűrű volt ez a halott merev ujján . . . Megösmertem az édesanyám jegygyűrűjét. Jól emlékszem rá . . . megfordultam, odamentem, lehajoltam . . . emlékszem hideg ujjainak enyves érintésére . . . emlékszem, hogy lihegtem, hogy csikorgattam a fogaimat, mikor ujjáról a végzetes gyűrűt lehúztam . . .

Végre lenn volt — és én futok, eszeveszetten futok előre, — és valami száguld utánam, üldöz és utólér . . .

XVI.

Mikor hazaérkeztem, nyilván az arcomról le volt olvasható mindaz, amit láttam és tapasztaltam. Az édesanyám amint csak beléptem a szobájába, hirtelen fölállott és olyan szigorúan kérdő pillantást vetett reám, hogy én tüstént el akartam mondani neki mindent, a dolog vége azonban mégis csak az lett, hogy némán odanyujtottam neki a gyűrűt. Rettenetesen elsápadt, a szemei szokatlanul kitágultak és megmerevedtek, mint a z é i. halkan fölsikoltott, fogta a gyűrűt, megtántorodott, a nyakamba borult, hátraszegte a fejét és majd fölfalt engem tágranyitott, elképpedt szemeivel. Mindkét kezemmel átkaroltam a derekát, s ott helyben, erősen állva, halkan és lassan elmondtam neki mindent: az álmomat, a találkozást és mindent, mindent . . . Végighallgatott egy árva szó nélkül, csak a keble zihált mind erősebben és erősebben, s a szemei hirtelen megélénkültek s a földre szegződtek. Azután a gyűrűt ráhúzván a gyűrűs-ujjára, kissé félrement s köpenyt és kalapot vett magára. Megkérdeztem tőle, hova készül. Csodálkozó pillantást vetett rám, felelni is akart, de a hangja cserbenhagyta. Többször egymásután megborzongott, megdörzsölte a kezeit, mintha föl akarna melegedni és végezetül így szólt: „gyerünk tüstént oda".

— Hová, anyuskám?

— Ahol fekszik . . . látni akarom . . . föl akarom ösmerni . . . föl fogom ösmerni . . .

Megpróbáltam őt lebeszélni; de csaknem idegroham lepte meg. Beláttam, hogy nem lehet vele ellenkezni, s így — elindultunk.

XVII.

És íme, megint ott megyek a part fövenyén — de már nem egyedül. Karonfogva vezetem az édesanyámat. A tenger leapadt s még messzebbre behúzódott; már lecsillapodott, de azért ez a gyönge moraj is épp oly fenyegető és vésztjósló. Íme végre, előbukkant előttünk az a magányos kődarab . . . ott van mellette a tengeri-fű is. Odanézek, iparkodom meglátni azt a földön heverő domború jószágot, de nem látok semmit. Közelebb megyünk; önkéntelenül gyorsítom a lépteimet. De hát hol az a mozdulatlan feketeség? Egyedül csak a tengeri-fű sötét szálai feketéllenek az immár fölszikkadt homokon. Odalépünk a kőhöz . . . A holttest nincsen sehol, csak azon a helyen, ahol hevert, maradt meg egy kis mélyedés, úgy hogy kivehető, hol voltak a kezei és hol a lábai . . . Körülött, a fű, mintha kissé le volna taposva, s egy ember lábnyomai láthatók; keresztülvágnak a parton, azután a kavicsos réteghez érkezve eltűnnek.

Mi, az édesanyámmal összenézünk s magunk is megdöbbentünk attól, amit egymás arcáról leolvastunk . . .

Talán csak nem kelt föl s nem távozott el a maga lábán?

— De hiszen te holtan láttad őt? — kérdi az anyám suttogva.

Én csak a fejemmel bólintottam. Alig mult el három óra azóta, hogy a báró holttestére rábukkantam . . . Valaki fölfedezte és elvitte. Ki kellett kutatni, ki tette ezt és mit csinált vele?

Előbb azonban az édesanyámmal kellett törődnöm.

XVIII.

Amíg a végzetes hely felé mentünk, bár lázas volt, de még is uralkodott magán. A holttest eltűnése azonban mint valami végzetes szerencsétlenség hatott rá. Valósággal önkívületbe esett. Az eszét kezdtem féltení. Nagynehezen hazavezettem őt. Megint lefektettem az ágyba és odaültettem mellé az orvost; de amint kissé magához tért, tüstént azt követelte, hogy haladéktalanul menjek és keritsem elő „azt az embert". Engedelmeskedtem. De daczára annak, hogy minden képzelhetőt elkövettem, nem jöttem rá semmire. Néhányszor voltam a rendőrségen, ellátogattam a közelfekvő falvakba, néhány hirdetést tettem közzé a lapokban, de mind hasztalan. Az igaz, hogy neszét vevén, hogy egyik tengermelléki városkában találtak a parton egy vízbefultat . . . tüstént elmentem oda, de akkoron már eltemették, s különben is az ösmertető jelei után ítélve, nem is hasonlított a báróra. Megtudtam, hogy melyik hajón indult volt el Amerikába; eleinte mindenki meg volt róla győződve, hogy a hajó tönkrement a nagy viharban; de pár hónapra rá híre járt, hogy látták a hajót a newyorki kikötőben horgonyozni. Nem tudván immár, hogy mihez fogjak, elkezdtem kutatni azt a bizonyos négert is a hírlapok útján, tekintélyes pénzösszeget igértem neki arra az esetre, ha nálam jelentkezik. Egyszer távollétemben jelentkezett is a házunkban egy hórihorgas, köpenyes néger . . . De alighogy pár szót váltott a cseléddel, hirtelen elment és nem is jött vissza többé.

Így azután nyomaveszett az én . . . az én apámnak; visszahozhatatlanul elmerült a néma ködbe. Az édesanyámmal sohasem beszéltünk róla; csak egyszer, emlékezem, csodálkozott rajta, hogy miért nem említettem én neki soha azelőtt azt a különös álmot; és itt hozzátette: „tehát ő csakugyan . . .", de nem

fejezte be, amit mondani akart. Az édesanyám sokáig beteg volt, de egymáshoz való azelőtti viszonyunk a felgyógyulása után sem újult föl többé. Mind haláláig . . . Kényelmetlenül érezte magát velem . . . Határozottan kényelmetlenül. Ezen a bajon pedig nem lehetett segíteni. Minden elsimul, a legborzasztóbb családi tragédiák emléke is elveszti lassan a mérgét, az erejét; de ha egyszer két, egymáshoz közelálló ember közé a kényelmetlenség érzése befurakodott, ezt kipusztítani többé semmivel sem lehet! Most már sohasem látom többé azt az álmot, mely valamikor annyira bántott; már nem is kutatom az apám hollétét; de olykor úgy rémlett — és rémlik még most is — álmomban, hogy valami távoli jajgatást, valami elnémíthatatlan, fájdalmas nyöszörgést hallok; a hangok, valami magas fal mögül szűrődnek felém, amelyen nem lehet átugrani, szakgatják a szivemet és sírok lehunyt szemekkel . . . képtelen lévén eldönteni, mi ez: élő ember siránkozása-e — vagy pedig csak a haragvó tenger vad morajlása? És íme, megint átcsap abba a vadállatias mormogásba — s én fölijedek, rémülettel és fájdalommal a lelkemben . . .

MŰVÉSZET ÉS IRODALOM.

Cézanne és a Salon d'Automne.

Páris, október 29.

Páris ötödik őszi szalónját zárták be mostanában a Grand Palais nagytermeiben. Minden nemzet és minden művészeti irány képviselve volt itt és ezért a harcok szalónja ez. Jönnek új emberek és új erők. Jönnek bátran, keményen előre. Övék a győzelem, a diadal, mert nehéz, fáradságos, új utakról hozzák a jövendő modern művészet friss, eleven, új hajtásait. A nagyközönség nem szereti őket. Nem tudja megérteni az előreszaladókat. Tavaly az Újak, az Erősek egyik nagy piktora, Gauguin volt a szalón főérdekessége. Halála után Tahiti szigetéről, át az imádott, ringó, mély vizeken, ide jöttek hozzánk a képei. Forradalmat csináltak. Megrázták a lassan gondolkozókat, a kicsilátásúakat is és nagy hódítás volt e képek hosszú útja. Az idén Cézanne-t szemléltük, kinek pár termet foglaltak el portrait-i, csendéletei és tájképei. Különös volt az ő élete is. Csöndes, talán homályos is. Elvonulva élt, mint puszták remetéje. Társtalanul mert felesége csak épen tükörképe volt: egyszerű, hallgató, érző asszony. Cézanne pikturája is távol áll minden más pikturától. Mint fiatal kezdő ember ott volt ő is a Batignolles-on, Manet mellett. Hanem azért kevés köze van az impresszionistákhoz, akikkel együtt indult, Manet, Renoir, Pissarro, — mind mások. Cézanne már kezdetben más utakon járt és később csak egyre távolodott tőlük. Természetlátásukból és festésmodorukból pedig jóformán semmit sem tett magáévá. Elvonult, magába mélyedt, töprengett, vergődött, kínlódott. Őszinte ember volt és egyszerű. Ezért a szalónok kicirkalmazott anatomiás, ügyeskedő kézzel összetákolt képeivel az ő komoly munkái mindig hadilábon állanak. Az ő művészete egészen más, mint amit megszoktunk: végsőkig feszített átérzése például egy fejnek, egy testnek és mindannak a matériának, ami ezt alkotja, bőrnek, húsnak, csontnak, vérnek, agyvelőnek. Vagy csendéletekben körtének, almának, narancsnak, citromnak, vázának, tálnak, palacknak. Vagy tájképeken az elébe került természetnek, melynek földjében, fáiban, növényzetében, házaiban bennök él a lelke csendes elmerüléssel. Neki kevés kell ahhoz, hogy sokat mondhasson: egyetlen széles zöld-zöld folt a rét, egy másik mély kék folt az ég, ez a levegővégtelenség. És e két beszédes színfolt között bólongatnak szelíden, komolyan a megvilágított fák és bokrok, messze kinéznek a friss természetbe párás ablakaikkal a fehér és szürke házak. Ezekben a tájképekben, de arcképein is, a koponyának és arcnak a meglátásában van valami olyan kimagyarázhatlan, mely megfog bennünket, a szemlélőt, valamennyi idegünkkel és érzésünkkel együtt és vezet látni, ahogyan egyedül csak ő látott. Csendéletei igénytelenek, szinte fakók és színtelenek. De pirosak, zöldek, sárgák, fehérek, szürkék, barnák gámmái raffinált teknikával csendülnek össze. És ez a néhány szín úgy össze van hangolva, hogy ezeknek óriási ereje mellett a szalón többi képeinek minden erőlködése hatás nélkül marad. Érezzük, hogy az ő ereje és művészete nagy, rengeteg és végtelen. Érezzük, hogy korszakot zár le a modern művészetek történetében és új időszakot nyit, melyben új, fiatal erők küzdelme kezdődik.

*

Az őszi szalónnak Cézanne-on kívül is sok érdekessége volt. A festők, szobrászok és iparművészek mellett bejutottak ide a mult évben a zeneszerzők is és hangversenyeken mutatták be szerzeményeiket. Az idén pedig részt kért az irodalom is. Felolvasásokon ismertették a modern költészet újjáteremtőit: Bandlaire-t, Verlaine-t, Rimbaud-t és szavalták verseiket. A képek és szobrok közt zene zendült és versek ritmusa csengett. A kollektiv kiállítások közül érdemes volt a belgáké, fiatal belga iró, Octave Mans rendezte. Lent a nagy kupolás teremben pedig III. Napoleon kedvenc szobrászáé: Carpeaux-é. Rodin az idén rajzait készült kiállítani, de sok munkája között az öreg mes-

Boromisza Tibor — Kettős arckép

A MŰVÉSZHÁZ FELAVATÓ KIÁLLITÁSÁBÓL.

Rózsa Miklós dr. Kalauz a Művészház
palotafelavató kiállítására. Bpest 1913.

Körmendi Frimm Ervin

Rozsa M.

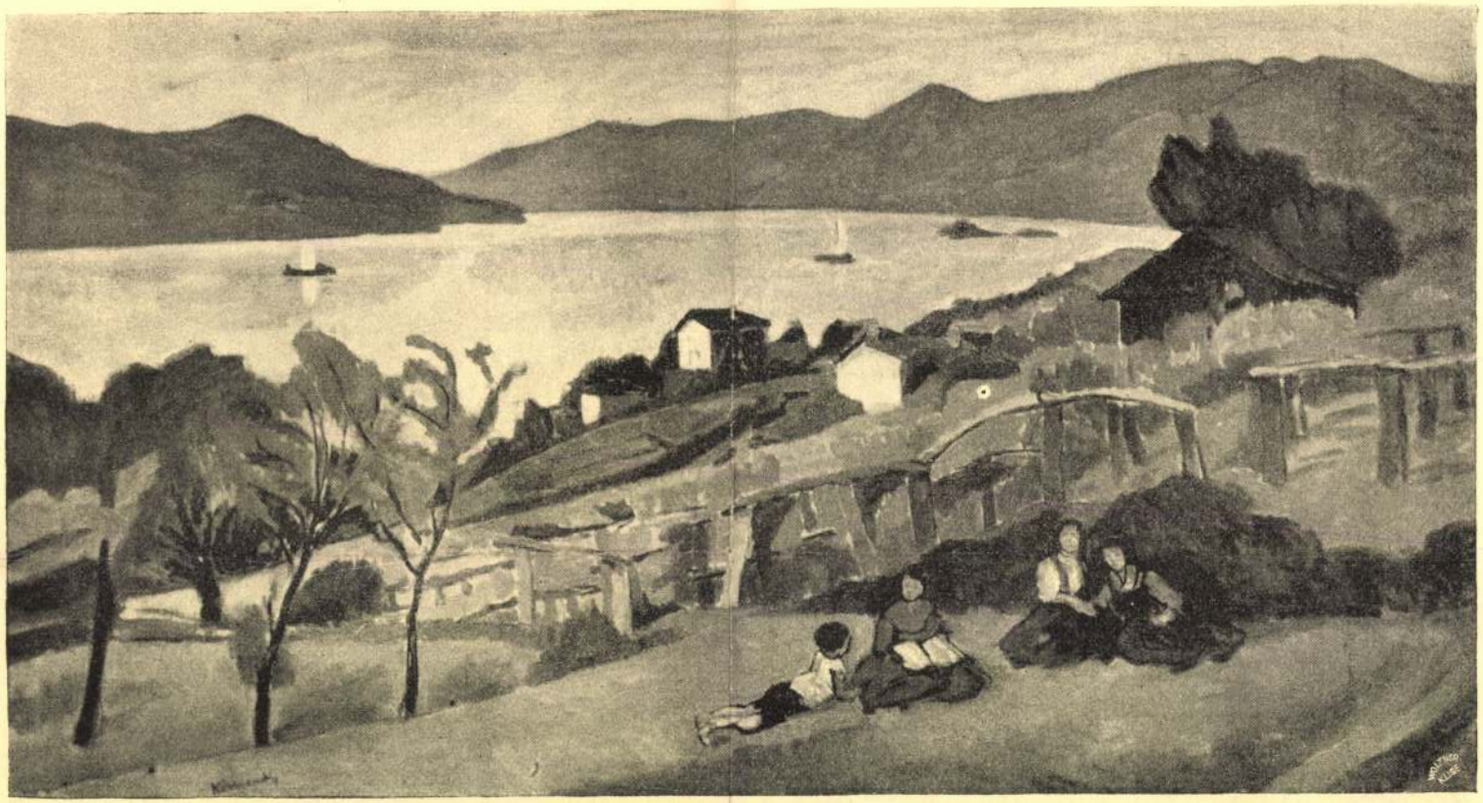

Körmendi-Frimm Ervin

A Lago Maggiore partján

A MŰVÉSZHÁZ FELAVATÓ KIÁLLITÁSÁBÓL.

Katolikus-Élet

Actio Catholica

Az Actio Catholica vezetősége elhatározta, hogy az A. C. céljait, mibenlétét, eszközeit, szervezetét és egyáltalán egész lényegét füzetsorozatban ismerteti, hogy ezek a füzetek a legfontosabb elveket tartalmazzák és egyuttal mintegy vezérkönyvül szolgáljanak az Actio Catholica helyi csoportjai számára. A füzetsorozat cime: *Ébresztő irások.* Az első füzetet az elnökség megbizásából *Mihalovics* Zsigmond, az Actio Catholica országos igazgatója irta a *Katolikus Karitászról.*

Mihalovics Zsigmond, aki a kérdés legalaposabb ismerője, rámutat arra, hogy a katolikus egyház szerte a világon megifjodott kedvvel lát Krisztus jegyében az élet ujjáépitéséhez. De hogy célba érhessen, a magyar katolikus egyház sem egyszerre rohamozza meg a feladatokat, hanem okos taktikával, lépésről-lépésre haladva, koncentrált programmal kivánja kialakitani a társadalom uj arcat. Ennek a neorganizáló folyamatnak egyik legalkalmasabb éltető eleme a karitativ tevékenység, amelynek ma a tömegek előtt ki kell fejeznie az Egyház szociális hivatását is. A karitász akciója jótékonyan táplálja az A. C. mozgalmának egész vérkeringését. A karitász azzal az öntudattal dolgozik, hogy szeretne felesleges lenni és célja, hogy minden levesosztásnál többet ér a szociális törvényhozás. Addig azonban nem lehet várni, amig egy uj szociális törvényhozás uj helyzetet teremt, mert ehhez idő kell. Az éhes, ruhátlan és nyomorgó embereken pedig rögtön kell segiteni. Kétségtelen tehát, hogy ma a szociális igazság állandó sürgetése mellett azonnali segitséget, karitászt kell csinálnunk.

Az *Ébresztő irások* első füzete ezután rövid tükrét adja az Egyház világtörténelmi szegénygondozásának s az ősegyház karitászától a legkiemelkedőbb szenteken és irgalmasrendeken át röviden ismerteti az Egyház szegénygondozását. Külön szakaszban méltatja a magyar törekvéseket, amelyeket az 1931. évi őszi püspöki konferencia határozata alapján megszervezett országos karitász foglalt egybe. Rendkivüli gyakorlati érzékkel, rövid és könnyen érthető mondatokban vázolja a karitász szervezetét, müködését és világos pontokban adja a munka menetének szabályait.

A rendkivül tanulságos füzetet a Kordanyomda adta ki s ára 12 fillér, tiz példány megrendeléséné darabonkint 10 fillér. Kapható a Korda könyvkereskedésében, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 3.

EVANGELIUM
kath. hitszónoklati és lelkipásztori folyóirat.
Előfizetési ára egész évre **20** pengő.
Győr, Kisfaludy-utca 16. szám.

Beszámoló a Mindenki Karácsonyfájáról

A mostani karácsonykor is sok örömet hozott a főváros minden részén a Szociális Testvérek Társasága által megrendezett Mindenki Karácsonyfája mozgalom, amely a főváros belterületén és perifériáin számos karácsonyfát állitott fel az otthontalanok és ninestelenek részére és sok szeretetadományt osztott ki. A Szociális Testvérek Társasága köszönetet mond mindazoknak, akik ezt a szép bensőséges ünnepséget lehetővé tették és az alábbiakban nyugtázza a beküldött adományokat:

Pénzadományokat adtak: Magyar Távirati Iroda Rt. és Magyar Telefonhirmondó és Rádió Rt. 1200, Budapest Székesfőváros 1000, Beszkárt 300, Fellner család 300, Tébe 250, Pesti Hazai Takarékpénztár Egyesület 100, Goldberger Sám. és Fia 50, Mende Gyula 50, Nádossy Imre Helesfa 30, Bessenyei Ferenc 25, őrgróf Pallavicini Alfonz 20, özv. Duschek Aurélné 15, gróf Batthyány Pálné, Heinrich Margit, dr. Krizs Árpád, dr. Havlik Jánosné, dr. B. I. N. N. Zsámbék, Horti Károly, Seregi Lászlóné, Lickl Károly, Farkas Elek 10—10, Dezsényi Béla 12, özv. Kunz Károlyné, Mezey Ákos, Vészy J.-né, Sefesik Ilona, Paller Fanny, Schletter Jenőné, László Sándorné, Görgey Györgyné, dr. Horváth Sándorné, Berta Istvánné, Ősz Ferenc, Keczer Gyula, Szajka Emilné, Hellebrand Gyuláné 5—5, Sándor-lányok, Lukech Béla, Glück Péterné, N. N., Rettegi Ferencné, Grusz Ede, Sályi Gézáné, dr. Ruff József, dr. Stengl Antalné 3—3, Melegh Lászlóné 2.50, Stankovits Mihály, Gatterburg grófnő, dr. Knoll Károlyné, özv. Moiret Lajosné, Lukács Sándor, N. N., Balya Józsefné, N. N., Hengge Emma, dr. Vértesy Géza, özv. Kiss Pálné, Domokos Gyula, Vidovics Rókus, Németh József plébános, Éder Jenő, Govrik N., Zsigmond Mihályné, Steixner Terézia, Farkas Gábor, Virágh Irma, Baczinszkyné 2—2, Stine József, N. N., Térstetter Gyuláné, Szász Łajosné, Gochine Jenőné, dr. Urbán Gusztávné, Raspes Ferencné, Szent Antal nevében, Unger István, Kéry Jánosné, Lichtekut Terézia, dr. Vallné, Kokas Józsefné, Baltazár N. 1—1. Méray Károly 3 pengő. Ezenkivül még többen adakoztak gyüjtő-ivre.

Természetbeni adományok: (élelmiszer, ruhanemü, játék, könyv): Salgótarjáni Kőszénbánya 100 q szén, amely az ünnepeket megelőzően került kiosztásra. Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesülete 100 kg, Deutsch Ig. és Fia 50 kg cukor, Corvin Áruház 100 pengős vásárlási utalvány, dr. Wander Tápszergyár rt. 150 cs. tápszer, Királymalom 50 kg, Dinner cég 10 kg borsó, gróf Zichy Pál 2 zsák lencse, Központi Tejcsarnok 50 csomag sütemény, O.M.T.K. 20 doboz sajt, „Hangya" és Steiner cég 10—10 kg keksz, Magyar Ruggyanta árugyár játékszerek, Szénásy és Hoffmann szövetáru, Beliczay cég mézeskalács, gróf Batthyány Pálné cigaretta, csokoládé, özv. Mikus Lászlóné, Csanádi Lászlóné, Horváth Károlyné, Baka Sarolta, gróf Zichy Pálné, Heinrich Aladár, Rüblein Ilona, Fratelli Deisinger, Nagy Lajosné, Vasmegyei cukorgyár Sárvár, Hámos Elemér, Megyey Erzsébet, G. I., gróf Eszterházy Móricné (40 pár gyermekharisnya), özv. dr. Erőssy Aladárné, Szekrényesi Margit, dr. Urbánné, Mihálovits N., Jázmin-u. polg. isk., Szalay Anna, Schulek Béláné, Jánosy György, báró Urayné, Kovács Erzsi, Faraksfohr Imréné, Goda Pálné, Szalay Károlyné Németh Péterné, dr. Csanády Gusztávné, özv. Kovács Rezsőné, Vajda Kárclyné, Bogáti Dalma, Klasz Lajos, Kállay Ferenc, Hajdu Józsefné, N. N. elhunyt fia emlékére (50 csomag élelem), Romberger Lászlóné, Dezseny Józsefné, Küffer Béláné, dr. Szabó Lászlóné, Nagy Mariska, dr. Temesváry Imréné, Tscherne Ferenc cég, Kappel Emma, Dán Béláné, Tiring Lajos, Rahimecky Ilona, dr. Vaga Imréné, Háger Endréné, Mohay Gy. István, Béres Ferenc, dr. Gonda Samu, Nokker Ferencné, Kraft Dezső és Béla, Wittinghof Gyuláné, Tapser Ella Kelemen Gyuláné, Rimmer Károlyné, Tóthné, Potengáll N., Benczik Etelka, özv. Rade Ferencné Sipos Mária, özv. dr. Lohner Lajosné, Adameez Mária, Signorino Gasparik, mindmind sok szeretetről és gondosságról tanuskodó csomagokat küldtek Pestről és vidékről.

A karácsonyfák villanyszerelését lehetővé tette és megkönnyitette hozzájárulásával a Siemens Schuckert Müvek, a Felten és Guilleaume gyár, a Tudor Accumulátorgyár, az Egyesült Izzólámpa árugyár, a Barta Károly elektromostechnikai vállalat és az Elektromos Müvek. A mozgó karácsonyfákhoz teherautót kölcsönzött az Elektromos Müvek, a Székesfőváros csatornaépitési osztálya és a Kátai József cég. A karácsonyi eszme propagálásához nagyban hozzájárult az Oktogon-téri villanyujság vezetőjének, dr. Kelemen Sándornak megértése, aki kérésünkre 24-én egész délután 10 perenyi időközben a „Dicsőség mennyben az Istennek és békesség földön a jóakaratu embereknek" szöveget követtette. Ezt a célt szolgálták a már egy hónappal karácsony előtt, a budapesti utcákon megjelent Jézuskás plakátok, amelyek kiragasztásánál a Hirdető Vállalat megértette azok magasabbrendü célját és elhintett belőlük mindenfelé: fényes utcákon és szük sikátorokban.

A budapest-országuti Szent Ferenc-rendi plébánia egyházközségének Zárda-utca 4. sz. alatt épült uj székházában vasárnap délután félhat órakor müvészi müsor keretében megnyitó ünnepség lesz, amelyen az ünnepi beszédet P. *Zadravecz* István f. püspök mondja. A müvészi részben többek között dr. *Faragó* Ferenc, *Zsámboky* Miklós Zeneművészeti Főiskolai tanár és *Moizer* Margit operaénekesnő szerepelnek.

Credo-birek. A középferencvárosi egyházközség Credoja január 14-én, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja e havi gyülését a Gát-utcai egyházközségi gyülésteremben. Előadó Folba János tábori főesperes. — A Soroksári-uti egyházközség Credo Egyesülete január 14-én, vasárnap délelőtt nagymise után tartja januári gyülését a Kén-utcai iskolában. Előadó Hollós István karnagy „Jézus a mi Megváltónk" cim alatt. — A koronázó-templom Credo Egyesülete január 14-én, vasárnap este 6 órakor a várbeli Iskola-téri leánygimnáziumban gyülést tart, melyen Kóródi-Katona János országgyülési képviselő fog beszélni „Gyakorlati katolikus élet" cim alatt.

Az idei német katolikus nagygyülést végleges megállapodás szerint Gleichwitzben tartják. Az időpontot még nem határozták meg. A nagygyüléssel kapcsolatosan nagyszabásu keresztény müvészeti kiállitás is lesz.

Az **Óbudai Credo Egyesületnek** Sagmüller József prelátus, apátplebános elnöklésével tartott ülésén Schuster János postaigazgató a karitásztevékenységről beszélt, majd Leiner Mihály egyházi ügyvezető elnök jelentette, hogy az Egyesület közreműködésével 30 munkás Credo-tag tart lelkigyakorlatot a Manrézában. Szörényi Rezső igazgató, világi elnök inditványára elhatározták, hogy február 10-én szeretetlakomát rendeznek.

A komáromi Katolikus Kör taggyülése a vasár- és ünnepnapi munkaszünet ujabb szabályozása tárgyában benyujtandó törvényjavaslatra vonatkozóan felterjesztéssel fordult a kereskedelmi miniszterhez, akitől hét pontban foglalva ugyanazt kéri, amit az Actio Catholica e tárgyban megindított országos mozgalmában sürget.

A **Szent Adalbert-egyházközség Credo Egyesületének** havi konferenciáján dr. Horváth József plebános, Barics Ferenc világi elnök és Mátray Antal egyházközségi világi elnök beszédei után több jelentős határozatot hoztak a mozgalom kiszélesitésére és az Actio Catholicába való bekapcsolódásra.

A Középponti Katolikus Kör január 15-én, hétfőn este 6 órakor rendezi saját székházában III. kulturestjét, amelynek keretében dr. *Madarász* István prelátus-kanonok, miniszteri tanácsos tart előadást.

Az **egri érseki szeminárium növendékei** missziós előadást rendeztek, amelyen szinre került Járdán József római negyedéves teológusnak „Boldogasszony garabonca" cimü négyfelvonásos drámája. Az ügyesen felépitett darabban nagy hatással szerepeltek Márton József, Demeter István, Kóródi György teológusok, mig a rendezés munkáját Tippmann József teológus végezte. Az előadás után Török Kálmán prelátus-kanonok mondott köszönetet a szerzőnek és a szereplőknek.

Magyar kispapok római tanulmányutja. Szerdán este a központi szeminárium 24 ötödéves, már régebben alszerpappá szentelt növendéke indult el a Déli pályaudvarról Rómába, tanulmányutra. A tanulmányokat dr. *Kerner* István spirituális és dr. *Koudela* Géza egyházzenei igazgató vezeti. A kispapok két hétig lesznek Olaszországban.

A **Nagykanizsai Katolikus Legényegylet** Lukács József hittanár előadása után kimondotta, hogy széleskörü propagandát indit a katolikus lapok terjesztésére Nagykanizsán és környékén.

A délvidéki papok nem tudnak sem magyarul, sem németül. Dr. *Axamovics* Antal diakovári püspök nemrégiben értekezletet hivott össze a szerémségi magyar és német kisebbségi hitoktatás és predikációk ügyében. Az értekezleten rámutatott arra, hogy a püspökség területén különösen a flatal lelkészek közt csak igen kevesen ismerik és beszélik a kisebbségek nyelvét és azokon a helyeken, ahol a kisebbségeknek nincsenek külön iskolái, a tanulók hitoktatása különösen nehézségekbe ütközik. A katolikus papság utánpótlásából hiányoznak a magyarul és németül beszélő papok, aminek az az oka, hogy a középiskolákban a kisebbségi nyelveket csak hiányosan, a teológián pedig egyáltalán nem tanitják. Ezért az ifjuság saját anyanyelvét a legtöbb esetben oly rosszul beszéli, hogy a kisebbségi hitoktatást ellátni nem tudja. A konferencia elhatározta, hogy ezen az állapoton a lehetőség szerint fog segiteni.

Sport

Revansra készül a német csapat vasárnap Frankfurtban

A frankfurti Stadionban, ahol vasárnap méri össze erejét a magyar és a német válogatott futballcsapat, a mérkőzés napján *telt házat várnak.* A 35.000 férőhellyel rendelkező aréna jegyeinek nagy részét *már elővételben elkapkodták.* Az érdeklődés országszerte igen nagy s a Saar-vidékről és a Rajna-mentéről különvonatok indulnak Frankfurtba.

A sportlapok naponta hosszu cikkekben foglalkoznak a küszöbön álló mérkőzéssel és megállapitják, hogy *Magyarország a kontinens legjobb labdarugó klasszisát képviseli.* Részletesen ismertetik a magyarok „okos és ritmikusan finom" játékmódját és figyelmeztetik a közönséget, hogy *a német válogatottnak nagyon erős ellenféllel kell küzdenie vasárnap.* A sorok között elrejtve azonban egy nagy vágyuk huzódik meg: *revánsot venni az 1929-ben elszenvedett 7:1-es és a mult évi 2:1 arányu vereségekért.*

Fábián szövetségi kapitány a következő csapatösszeállitást közölte a német labdarugó szövetséggel: *Háda* (Ferencváros)—*Sternberg* (Ujpest), *Biró* (III. ker.)—*Seres* (Ujpest), *Sárosi* (Ferencváros), *Szalai* (Ujpest)—*Tamási* (Ujpest), *Avar* (Ujpest), *Polgár* (Ferencváros), *Toldi* (Ferencváros), *Titkos* (Hungária). A német csapat felállitása a következő: *Kress* (Dresdner SC)+ *Haringer* (Bayern-München), *Stubb* (Eintracht Frankfurt)—*Gramlich* (Eintracht Frankfurt), *Goldbrunner* (Bayern-München), *Oehm* (I. FC Nürnberg)—*Lehner* (Schwaben-Augsburg), *Lachner* (München 1860), *Couen* (Saarbrücken), *Noack* (Hamburger SV), *Politz* (Hamburger SV).

Sportkörökben a német csatársor felállitását nem tartják éppen ideális megoldásnak, annál több reménységet füznek azonban *Kress* tapus szerepléséhez. A jóképességü csapattal a mérkőzés nyiltnak tekinthető, mégis remélhetjük, hogy a magyar fluk lelkes játékukkal ismét maguk alá gyürik német ellenfelüket.

△ **A Napilapok Sportrovavezetőinek Szindikátusa** január 12-én, pénteken este fél 10 órakor az Otthonkör helyiségében ülést tart, amelyen vendégül látja a futballbirák testületének vezetőségét.

△ **Minden körülmények között megtartják a tavaszi osztrák—magyar mérkőzést.** *Bécsből* jelentik: Miután a magyar sajtóban még mindig oly cikkek jelennek meg, melyek szerint a tavaszi osztrák—magyar labdarugó mérkőzés elmaradna s helyette Bécsben az osztrák—angol válogatott labdarugó mérkőzést bonyolitanák le, a *Reichspost* hivatalos közlés alapján *megcáfolja az ily irányu jelentéseket* és ujból hangsulyozza, hogy az április 15-iki bécsi osztrák—magyar válogatott mérkőzést *minden körülmények között megtartják. Meisl* Hugó szövetségi kapitány a *Magyar Labdarugó Szövetség* főtitkárával tartott szilveszteri megbeszélésénél ebben az időpontban egyezett meg s a *Magyar Labdarugó Szövetség* helybenhagyta és megerősitette a megegyezést.

Lóverseny

Budapesti ügetőversenyek

A csütörtöki ügetőversenyek eredménye a következő:

I. **Hómező-dij.** 1. Waldner G. urnő **Magvas** (6:10) Zwillinger (1.31.7). 2. Dolly (2) Maszár F. 3. Nagyida (6) Jónás. F. m.: Gyurka, Rikkants, Krilatica, Tigris. Erős küzd. Tot.: 10:16, 11, 11, 12. Olasz: 28.

II. **Mechanikus-handicap.** I. rész. 1. Ulmer M. urnő **Esély** (p) Steinitz (1.32.4). 2. Favorite (5) Teplichar. 3. Sára (6) Wiesner. F. m.: Ecuador, Talfér, Arcitti, Cline, Suhanc B., Ipse. Könny. Tot.: 10:25, 14, 25, 24. Olasz: 157.

II. rész. 1. Baranyai I. **Elga** (6:10) Kovács II. (1.31.1). 2. Sacy (2) Fityó. 3. Revizionárius (4) Maszár I. F. m.: Feri O., Olivia, Cigánybáró, Express, Guardian Todd, Bessie. Küzd. Tot.: 10:16, 10, 11, 12. Olasz: 27. Kettősfogadás: Esély—Elga 10:44.

III. **Amateurhajtás.** 1. Dögei m. **Vava** (3) Sildos (1.34.2). 2. Ragyogó (2) Kass. 3. Oszlány (6) Balogh. F. m.: Vinkó, III. Umberto. Könny. Tot.: 10:48, 35, 31. Olasz: 35.

IV. **Fregoli-dij.** 1. Csillag E. urnő **Muscicapa** (8:10) Steinitz (1.27.6). 2. Szerető (2) Marschall. 3. Excellenz (10) Zwillinger. F. m.: Monte Christo, Éber B. Küzd. Tot.: 10:17, 12, 18. Olasz: 34.

V. **Erika-dij.** 1. Körmendi m. **Gudrune** (2 és fél) Zwillinger (1.30.3). 2. Philip Morris (6) Jónás. 3. Győző (p) Maszár I. F. m.: Rózsi, Danka, Tündér, Orian Guy. Bizt. Tot.: 10:47, 16, 18, 15. Olasz: 53. Kettősfogadás: Muscicapa—Gudrune 10:115.

VI. **Hardicap.** 1. Pusztaberényi m. **Németh Mária** (7:10) Maszár F. (1.29.1). 2. Erika (2) Jónás. 3. Fuss (4) Földi. F. m.: Nurmi, Jeles O. S., Bessie. Bizt. Tot.: 10:21, 11, 14. Olasz: 34.

VII. **Pilisesabai dij.** 1. Karácsonyi G. **Próza** (12) Feiser (1.32.7). 2. Lord Favonian (8:10) Thallmayer. 3. Vág (3) Jónás. F. m.: Bubenyik, Estike, Balaton, Pezsgő. Könny. Tot.: 10:373, 22, 12, 17. Olasz: 40. Kettősfogadás: Németh Mária—Próza 10:1387.

Szinház, művészet

Uj filmek

Nápolyi szerenád

Olasz filmgyárban készült német film, amelynek miliője azonban Itália. A romantikus meséhez pompásan illik ez a csodálatosan szép miliő és még fokozza a történet hatását, hogy a rendező a film hangulatos beállitását festői háttérrel gazdagitja. A nagyvonaluan rendezett és gazdagon kiállitott film érdekessége, hogy elsőizben énekel hangosfilmen Lauri *Volpi*, ez a tüneményes hangu hőstenor, akinek szereplése filmen is élmény. A technikailag is sikerült és szinészileg is jol megjátszott film, minden értéke eltörpül azonban Lauri *Volpi* tündöklő hangja árnyékában. A filmet befejező jelenet, amelyben a veronai szabadtéri játékok ünnepi előadását élvezhetjük, felejthetetlen. A tenorista partnernője Lilian *Dietz*, tehetséges és érdekes megjelenésü szinésznő. Ugyanitt kell megemliteni, hogy a film muzsikáját Mascagni csodálatosan szép melodiáiból állitották össze.

—**Irene Dunne** Lewis **Sinclair** Ann **Vickers** cimü regényének filmváltozatában, az: *Egy modern asszony szivé*-ben olyan elementáris sikert aratott, amilyen csak nagy ritkán adódik. *Sinclair* lelkes olvasói és Irene *Dunne* rajongói valósággal megrohanták azoknak a mozgóképszinházaknak a pénztárait, ahol az *„Egy modern asszony szivét* játszák. A *City* és *Corso* mozgóképszinházak igazgatósága a példátlan sikerre való tekintettel prolongálja a filmet, hogy ezzel módot adjon szélesebb rétegeknek a kivételes kvalitásu film megtekintésére.

— **Az Extázis szinhelye a Kárpátok.** A nagy érdeklődéssel várt *„Extázis"* cimü film cselekménye egy kárpáti vármegyében játszik: egy földbirtokos leányának története. A film egy része egy magyar vendégfogadóban pereg le, ahol magyar cigány huzza a nótát. A filmnek ez a magyar vonatkozása is egyik oka volt annak, hogy az *Ufa* sietett azt Budapest számára megszerezni. A film bemutatója pénteken van az *Uránia*ban és az *Ufa*-szinházban.

— **Uj Fox-film.** Decemberben készült el Foxéknak nagy kiállitásos filmoperettje, az „It is Great to be Alive", melynek főszereplője Raoul *Roulien* és Gloria *Stuart.* A hatalmas kiállitásos filmhez az amerikai hadügyminisztérium rendelkezésre bocsájtotta hajóhadát és légiflottáját. Értesülésünk szerint ez a film még ebben a hónapban kerül bemutatásra két budapesti premier-moziban *„Eljen az Élet"* cimen.

Sárga liliom

a legnagyobb magyar siker, minden este 8 órakor és vasárnap délután fél 4 órakor délutáni helyárakkal a teljes esti szereposztásban.
Fővárosi Operettszinház.

1000 gyermek kivánsága teljesül!

Vasárnap délelőtt ½11 órakor a *Vigszinházban Lakner bácsi gyermekszinháza* eljátssza mégegyszer legnagyobb sikerü gyermekoperettjét:

Édes mostoha

3 felvonásos gyermekszindarab, tele szeretettel és vidámsággal. Irta: *Lakner Artur,* zenéjét szerezte: *Dr. Zakál Dénes.* Főszerepeit játszák: *Király Ernő, Ladomerszky Margit, Váradi Kató.* Jegyek rendkivül olcsó árban a *Vigszinház* pénztáránál válthatók.

— **A Kék Duna — huszonötödször.** Csütörtök este huszonötödször került szinre a *Király Szinházban* a *Kék Duna, Kristóf* Károly és K. *Halász* Gyula operettje. Az idei évad legnagyobb operettsikere kétségtelenül ez a *Strauss*-daljáték. A *Király Szinház* eddig minden előadáson zsufolt nézőtér előtt játszotta ezt az operettet. Természetesen a jubiláris előadás napján is kitették a szinház kapujára a táblát. A közönség melegen ünnepelte a kitünő együttest, élén *Szücs* Lászlóval, *Dayka* Margittal, *Sziklay* Szerénával, *Örkényi* Franciskával, *Uray* Tivadarral, *Szilágyi* Marcsával, *Latabár* Árpáddal és *Fodor* Arturral, akik ezuttal is kitünőt produkáltak.

— **A Paál László Társaság emlékkiállitása.** A *Paál László Társaság* január 10-én tartotta évi közgyülését. A közgyülés ez alkalomból elhatározta, hogy fennállásának tizéves jubileumát a *Nemzeti Szalon* helyiségeiben ez évben, az ősz folyamán rendezendő emlékkiállitással fogja megülni. A társaság a következő müvészeket választotta tagjai közé: ~~Bernemissza Géza, Diener~~ Dénes Rezső, *Gedő* Lipót, *Körmendi Frimm* Ervin, *Pólya* Iván, *Jobbágyi Gaiger* Miklós, ~~*Borbereki Kovács* Zoltán~~, *Förstner* Dénes, *Reiter* László.

— **Tüntettek a Tovaris prágai előadásán.** *Deval*, a világhirü francia drámairó *„Tovaris"* cimü vigjátékának szerdai előadásán a prágai német szinházban kommunista tüntetés volt. A harmadik felvonás egyik jelenetében, amelyben egy emigrált orosz hercegnő elmondja szenvedésének történetét, a földszinti állóhelyekről *pfujkiáltás és éles fütyülés hangzott fel.* A rendőrség azonnal közbelépett és *letartóztatott három rendzavarót.* A közönség nyugodtan fogadta az incidenst. Az előadás azután tovább **rendzavarás nélkül ment végbe.**

Törvényszéki hirek

A büntetőtörvényszék

Lányi-tanácsa csütörtökön tárgyalta *Bozák* Ferenc fuvaros bünügyét, aki ellen az ügyészség *halált okozó sulyos testi sértés* cimén emelt vádat. *Bozák* mult év szeptember 19-én *Wurm* Ferencné vendéglőjében mulatott s amikor fizetésre került a sor, szóváltás támadt közte és a vendéglősné között. Szóváltás közben *üvegpoharat vágott az asszony fejéhez*, amelynek szilánkjai *a vendéglősné halálát okozták*. A törvényszék a vádbeli cselekmény miatt *Bozák Ferencet egyévi börtönbüntetésre ítélte.*

Gróf Esterházy Tamás

ellen az ügyészség már régen nyomozást folytatott a Concern Magkereskedelmi Rt. feljelentése alapján. *Hitelsértés büntette* cimén indult meg ellene bünvádi eljárás. *Esterházy* azonban még mindezideig nem sikerült kihallgatni, mert seholsem találták. Az ügyészség most azzal az indokolással, hogy gróf *Esterházy* Tamás bünössége mellett *nyomatékos gyanuokok vannak s jelenleg szökésben van, nyomozólevél kibocsátását inditványozta ellene* a vádtanácshoz intézett vádiratában. A vádtanács döntése a közeljövőben várható.

— **(Az ipari és kereskedelmi oktatási tanács tagjai.)** A vallás- és közoktatásügyi miniszter az *Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács* tagjaivá kinevezte: az iparoktatási szakosztályba *Baranski* Emil László képzőmüvészeti főiskolai tanárt, *Barton* Imre iparostanonciskolai igazgatót, dr. *Damjanovich* Lajos miniszteri osztálytanácsost, *Greszler* Jenő miniszteri osztályfőnököt, dr. *Szabó* Gusztáv müegyetemi tanárt, *Sztankay* Lajos és *Zavaros* István iparostanonciskolai igazgatókat, a kereskedelmi oktatási szakosztályba dr. *Gálos* Rezső, *Krisch* Jenő és *Turczer* János felsőkereskedelmi iskolai igazgatókat, dr. *Orel* Géza és dr. *Vincze* Frigyes felsőkereskedelmi iskolai cimz. kir. főigazgatókat és dr. *Szakáll* Zsigmond felsőkereskedelmi iskolai kir. főigazgatót.

Főuri lakás

a főváros előkelő negyedében olcsón kiadó. Kényelmes, belső feljáratu, kétemeletes, a földszinten 8 utcai, 1 nagy udvari, 1 kis udvari, első emeleten 3 nagy utcai, 1 nagy udvari, 2 kis udvari, második emeleten 4 utcai szobával, hallal és mellékhelyiségekkel. Penzió vagy intézet számára nagyon alkalmas. Érdeklődők felvilágositást nyerhetnek e lap kiadóhivatalában.

— **(Február 7-én lesz az angolparki botrány főtárgyalása.)** Az elmult nyáron, mint ismeretes, zajos botrány játszódott le az Angol-parkban, ahol *Krausz* Samu mutatványos goromba szavakkal sulyosan megsértette dr. *Türr* Ervin rendőrtanácsost, aki erre *Krauszt* előállittatta az őrszobára és igazoltatta. A mutatványos az őrszobán zajos botrányt csapott és azt hangoztatta, hogy őt az őrszobán megverték. *Krausz* Samu állításainak igazolására egy rovottmultu fiatal betörő ismerősére hivatkozott s feljelentést tett a rendőrtanácsos, egy rendőrfelügyelőhelyettes és egy detektiv ellen, akik őt az őrszobán — állitása szerint — bántalmazták. Az ügy kivizsgálását maga a főkapitány vette kézbe, közben azonban *Krausz* Samu és rovottmultu társa visszavonták panaszukat, de az eljárást megszüntetni nem lehetett, mert azt hivatalból folytatták most már tovább a hatóságok. Néhány nappal ezelőtt a vádtanács arról értesitette dr. *Ferenczy* Tibor főkapitányt, hogy az ügyben szereplő rendőrfőtisztviselőt, rendőrt és detektivet hivatalos hatalommal való visszaélés és testisértés gyanuja cimén vád alá helyezték. A rendőrtisztikar fegyelmi szabályzata értelmében a főkapitány dr. *Türr* Ervin rendőrtanácsost felfüggesztette állásából mindaddig, amig a biróság itélete el nem hangzik fölötte. A rendőrtestületben, ahol dr. *Türr* Ervin rendőrtatisztnek ismerik, azzal az érzéssel fogadtá ka főkapitány intézkedését, hogy a kiváló rendőrtisztnek sikerül magát a vádak alól tisztáznia. Az angolparki botrány ügyében február 7-én tart főtárgyalást a törvényszék.

— **(Gyermek divatrevü és játékudvar a Nemzetközi Vásáron.** Kedves gondolatot valósit meg az idei Budapesti Nemzetközi Vásár rendezősége. Arról van szó, hogy a vásár keretében gyermek-csoportot szerveznek, ahol kiállitásra kerülnek a pólyától a serdülő korig szükséges kellékek. A gyermekcsoportnak lesz textil-, cipő-, kozmetikai, butor-, játék-, fehérnemü- és minden egyéb olyan osztálya, amely a gyermekkel kapcsolatos. Külön attrakciója lesz ennek a sok szivvel elgondolt és megtervezett csoportnak a divatfelvonulás, amelynek során az eddigi tervek szerint *gyermekszinészeken mutatják be az apróságok világában divatos modelleket.* Külön *játékudvart* is terveznek, ahol a vásár 10 napja alatt a gyermekek meseországa kel életre. A Vásár rendezőségének ezt a kezdeményezését a kereskedelem, az ipar és a közönség köréből nagy szeretettel karolták fel. Ez a csoport lesz az első, amely az összes gyermekszükségleteket összefoglalja és ezáltal módot ad a magyar szülőknek arra, hogy gyermekeik nevelése és gondozása szempontjából áttekintő képet kapjanak mindenről, ami a modern gyermek testi és lelki nevelésével kapcsolatban áll.

x **Kezdődő érelmeszesedésnél** a természetes „Ferenc József" keserüvíz ugy az alhasi pangást, mint a renyhe emésztést megszünteti és a magas vérnyomást leszállitja.

Hány pofon csattan el

egy asszonyviadal során, amig „az okosabb enged"?

Különös *„asszonyviadalból"* keletkezett bünügy itéletét küldte vissza a járásbiróságnak a büntetőtörvényszék, mint fellebbviteli hatóság azzal, hogy *az itélet szerkesztésében alaki hiányok mutatkoztak.* Ezzel egyidejüleg utasitotta az itélet uj megszövegezésére s a hiányok pótlására.

Az itélet visszaérkezése után kerül csak fellebbviteli tárgyalásra az ügy, amelyet tulajdonképpen *a Royal Apollo mozi előtt álló taxiban elcsattant pofon „pattantott ki"*. Pofonra pofon következett, majd még egy pofon s szemtanuk látták, amint *egy nő kapta ezt egy férfitől, aki a nőt eközben valósággal kiráncigálta a taxiból.*

Még a mult év májusában történt. Dr. *Stern* Ármin udvari tanácsos özvegyét valamilyen perből kifolyólag dr. *Kispéczy* Gyula ügyvéd képviselte. Nézeteltérés támadt ügyvéd és védence között s ekkor *Kispéczy* levélben közölte *Sternnével*, hogy tiszteségéről lemond. *Sternné* azonban csak részben fogadta el az ügyvéd lemondását és levélben közölte vele, hogy bérházának gondnoki tisztségétől felmenti ugyan, de kivánja, hogy a folyamatban lévő perében továbbra is képviselje őt. Az ügyvéd erre a levélre már nem is válaszolhatott, mert még ugyanaznap este *kinos botrányba keveredett feleségével és leányával együtt.*

Az ügyvéd az estét a *Lipótvárosi Kaszinóban* töltötte, ahol hirtelen felbukkant *Sternné* is, aki közölte az ügyvéddel, hogy *„sürgős"* beszélnivalója van vele. Azután mindketten lementek a kaszinó halljába. Az emberek már itt figyelmesek lettek a hangoskodó asszonyra, akit *az ügyvéd végül is a társalgóba tuszkolt.* Itt tudomására hozta az asszonynak, hogy nincs ideje vele tárgyalni, mert feleségével és lányával találkozója van a Royal Apolló előtt. *Sternné* azonban, mikor az ügyvéd távozni akart, elébe állt és *nem akarta elengedni.* Hangos vita fejlődött ki közöttük, amelynek *a kaszinó portása vetett véget.* Az ügyvéd akkor eltolta az ajtóból az asszonyt és hirtelen eltávozott.

Alig ért azonban a *Royal Apolló elé*, ahol felesége és lánya már várták, mikor *ujabb meglepetésben volt része. Valahonnan Sternné is ott termett és hangos szavakkal követelte, hogy menjenek a rendőrségre, ahol jegyzőkönyvet akar felvétetni az őt ért sérelmek miatt.*

Az ügy közelebbi részletei már csak a törvényszéki tárgyaláson derültek ki. Időközben ugyanis *Stern* Árminné becsületsértés és testisértés miatt pört inditott dr. *Kispéczy* Gyula és felesége ellen. Ezen a tárgyaláson *Kispéczy* adta elő a következőket: amikor Sternné váratlanul megjelent a mozi előtt, hogy a botrányt elkerülje, feleségével és lányával autóba ült s a kocsi már éppen el akart indulni, amikor *Sternné beugrott utánuk.* Ő megfogta az asszony karját és *kituszkolta az autóból.* Lehet, hogy talán felháborodásában és nagy felindulásában véletlenül megütötte Sternnét, azt azonban *tagadta, hogy szándékosan vágta pofon az asszonyt.*

A mindvégig izgalmas hangon lefolyt tárgyaláson *váratlan dolog történt.* A vádlott *Kispéczyné*, akiről szintén azt állitotta *Sternné*, hogy inzultálta őt — s aki ugyancsak tagadta bünösségét — hirtelen *viszonvádat emelt Stern Árminnéval szemben azzal, hogy nem ő vágta pofon az asszonyt, hanem forditva: Sternné őt, mielőtt még a kocsiba beszálltak volna.*

A sértettből hirtelen vádlottá lett *Sternné* szintén tagadta, hogy inzultálta volna az ügyvéd feleségét s hangosan zokogva előadta, hogy *az ügyvéd és felesége voltak azok, akik megverték őt. Sternné* igazát az egyik tanu is megerősitette, aki vallomásában elmondotta, hogy a kérdéses estén egy hangoskodó társaságra lett figyelmes. Odanézett és hallotta, hogy egy ur, akiről később megtudta, hogy *Kispéczy ügyvéd, szidalmazta Stern Árminnét.* De még mielőtt segitségére siethetett volna a hölgynek, *Kispéczy kirántotta az autóból az asszonyt és arcul ütötte.* A következő pillanatban *Kispéczyné is nekiugrott Sternnének és „hatalmasat csattintott" az asszony arcán.*

A tanuvallomás alapján *Sternnét fel is mentette a járásbiróság* a viszonvád alól, mig *Kispéczy* Gyulát *könnyü testisértés vétségéért 500 pengőre, feleségét pedig 300 pengőre itélte*, az asszony büntetésének végrehajtását azonban felfüggesztette.

Fellebbezés folytán most került volna az ügy törvényszéki tárgyalásra. Ehelyett azonban csak határozatot hoztak, miközben a megjelent két asszony *„gyilkos"* tekintettel mérte végig egymást s már-már ujból *„asszonyviadalra" került a sor*, amikor az ügyvéd odaszólt feleségének:

— *Ugyan, hagyd, fiam!... Az okosabb enged!*

Az ügyvédné ezuttal hallgatott is férje szavára.

— **(Budapesti propaganda-előadás az Osztrák Touring Clubban.)** Január 10-én, szerdán este 7 órakor az Osztrák Touring Club meghivására dr. *Markos* Béla, a budapesti Idegenforgalmi Hivatal h. igazgatója tartott előadást Budapestről és Magyarországról az osztrák autósoknak és motorosoknak, *„St. Christophorus-Fahrt nach Budapest"* cimmel. Az előadást Felix *Mayer-Tenneburg*, az Osztrák Touring Club elnöke meleg szavakkal vezette be és kifejtette, hogy az Osztrák Touring Club vezetősége mindig szivesen fogja támogatni a magyar idegenforgalmi propagandát. A vetitett képekkel kisért felolvasást az egybegyült előkelő közönség, amelynek soraiban *Nelky* Jenő m. kir. követ is megjelent, nagy tetszéssel fogadta.

— **(Elütött a személyvonat egy cselédlányt.)** Csütörtök reggel Rákos rendező-pályaudvaron sulyos szerencsétlenség történt. *Kálóczy* Teréz 19 éves cselédleány tejeskannával a kezében a perronról a vasuti pályatestre futott és nem vette észre, hogy mögötte vonat közeledik. A személyvonat a cselédleányt elütötte, akit a mentők sulyos sérülésekkel szállitottak a Rókus-kórházba.

— **(Hatvanéves a Hungária-nyomda.)** Az 1873-ban alapitott Hungária-nyomda most ünnepli fennállásának 60 éves évfordulóját. Erre az alkalomra a nyomda diszes kiállitásu emlékalbumot adott ki, amelynek érdekes cikkeit dr. *Bródy* László, a Hungária Nyomda Rt. vezérigazgatója, *Bárczy* István, *Lyka* Károly, *Kner* Imre, dr. *Bródy* Lászlóné, *Mikszáth* Kálmán és dr. *Bródy* Lajos irták.

— **(Házfelügyelők tiltakozása az uj lakbérleti szabályzat ellen.)** A Budapesti Házfelügyelők Egyesülete és a Házfelügyelők Nemzeti és Gazdasági Egyesülete január 14-én, vasárnap délelőtt 10 órakor házfelügyelői nagygyülést tart az Erzsébetvárosi Körben (VII., Dohány-utca 76.). A gyülésen az uj lakbérleti szabályrendelet ama rendelkezései ellen foglalnak állást, amelyek a házfelügyelők és a segédházfelügyelők jogviszonyait szabályozzák.

— **(Dr. J. Janev hazatérésekor a magyar—bolgár barátságról nyilatkozott)** Dr. *J. Janev*, a Szellemi Együttmüködés Szövetségének budapesti nagygyülésére kiküldött bolgár delegátus, Szófiába visszatérve az *Utro* munkatársával közölte, hogy a magyar fővárosban több államférfivel beszélt, közöttük gróf Bethlen Istvánnal is, aki a macedoniai és dobrudzsai bolgár kisebbségek helyzetéről meleg részvéttel nyilatkozott s aki őszinte rokonszenvet érez Bulgária iránt. Dr. *Janev* gróf *Teleki* Pállal a bolgár—magyar kulturális együttmüködésről folytatott beszélgetéseiről is említést tett, amely ezt a kérdést a reális megvalósuláshoz közelebb vitte. A bolgár delegátus nyilatkozata végén hangsulyozta, hogy *minden magyar politikus a bulgár nemzet iránti rokonszenvéről és megbecsüléséről* tett hitvallást.

— **(Még nem sikerült agnoszkálni a rendőr által lelőtt fatolvajt.)** Megirtuk, hogy *Csavajda* II. István rendőrfőtörzsőrmester a Markusovszky- és Gyáli-ut sarkán szerdán éjszaka tettenért egy fatolvajt, aki igazoltatásakor a rendőrre támadt. A rendőrfőtörzsőrmester szorongatott helyzetében előbb kardját, majd revolverét használta és lelőtte támadóját. Az ismeretlen férfi holttestét a törvényszéki boncteni intézetbe szállitották és megindult a nyomozás kilétének megállapitására. A holttestet még eddig nem sikerült agnoszkálni.

x **Hölgyek öröme.** Olyan ezekben a napokban a Bécsi-utcai *Fischer Simon-druház*, mint a megbolygatott méhkas. Tömérdek asszony és leány válogat a maradék selymek, bársonyok és kelmék tömkelegében, egy-egy egész ruhára valót. Méltán hiresek a Fischer-maradékok, mert tulnyomórészben a legutolsó divat anyagaiból gyültek össze és mert áraik egyenesen meglepőek.

Előadások és gyülések

Január 12. A Magyar Nemzeti Szövetségben Szánthó László előadása a cseh népszámlálásról. (Pestszentlőrinc, Fórum-mozgó, 7 óra). — A Magyar Jövő Szövetségben Weisz István előadása: „Az intelligencia válsága". (Falk Miksa-utca 1., 8 óra). — A Magyar Országos Eszperantó Egyesületben dr. Lukács György előadása: „A Népszövetség reformja és a revizió". (Jókai-tér 6., 8 óra). — A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság előadóülése. (Üllői-ut 26., 8 óra). — A Balatoni Szövetség igazgatóválasztmányi ülése. (Keszthely, városháza, délelőtt 10 óra).

Egyesületi és társadalmi hirek

A **Váci Piarista Diákszövetség** szerdán tartotta választmányi ülését dr. Szücs István ny. államtitkár, országgyülési képviselő elnökletével a budapesti Piarista-gimnázium tanácstermében. A nagyszámban megjelent tagok előtt dr. Jakabffy Kálmán ügyvezető igazgató ismertette a Szövetség müködését. Ezután többszáz pengő segélyt osztottak ki a szegénysorsu főiskolai hallgatók között. Elhatározták, hogy az évi közgyülést Vácott május 13-án tartják meg. Elhatározták azt is, hogy a Szövetség eddigi tizéves müködéséről évkönyvet fognak kiadni. Örökös védnökké választották dr. Sebes Ferenc piarista rendfőnököt.

A magyar könyvpiac nagy eseménye

GÁSPÁR JENŐ

két uj regénye

A világ orvosa

Szent István Társulat

és

Az aranypáva

(Palladis Rt.)

Kapható minden könyvkereskedésben és kiadóhivatalunkban: V., Honvéd-u. 10.

FARSANG

A Gyermekotthonokat fenntartó Hölgybizottság otthonai javára január 13-án 9 órai kezdettel az Országos Kaszinóban táncestélyt rendeznek.

•

A pestszentlőrinci Szent Imre-kertváros január 13-án, szombaton este fél 9 órai kezdettel tánccal egybekötött müsoros estélyt rendez a Baumeister-féle vendéglőben (42-es villamos végállomásnál).

•

A Kertész-bált az Országos Magyar Kertészeti Egyesület január 20-án, szombaton este 9 órakor rendezik az Esterházy-utca 4. szám alatti Tisztviselői Kaszinó összes termeiben. Meghivók igényelhetők a bálirodában: VII., Dohány-utca 20. II., 14. szám alatt.

•

A Tavasz a Télben táncestélyt február 10-én tartják meg a Hungária nagyszálló összes termeiben. Meghivóigénylések dr. Kertész Róbert, II., Görgey Artur-utca 19. cimén.

•

Reggelig táncolhat nyugodtan... frizurája szép marad, ha *Vágó Viktor* hölgyfodrász hajfestőműtermében gép- és villany nélkül hullámositttatja és vizondoláltatja haját. Rákóczi-ut 57. Tel.: 441—78. Árai leszállitva.

•

A Sopiana álarcosbált farsang szombatján, február 10-én tartják. A bálbizottság régi, kipróbált tagjai fáradtságot nem kimélve dolgoznak a bál sikere érdekében, annál is inkább, mert a tizedik Sopiana-bált a tradiciókhoz hiven, jubileumi fénnyel óhajtják megrendezni. Érdeklődni lehet: L., Vásárhelyi Pál-utca 4—6., délelőtt 12—1-ig. Tel. 68-1-25.

— **Makacs székrekedés**, vastagbélkatarus, gyomorbaj, puffadás, vértorlódás, sárgaság, aranyeres csomók, csipőfájás eseteiben a természetes **„Ferenc József"** keserüviz, reggel és este egy-egy kis pohárral bevéve, rendkivül becses háziszer.

— **(Az OTI 1932. évi jelentése.)** Az *Országos Társadalombiztositó Intézet* 1932. évi jelentését most tette közzé az intézet vezetősége. Beszámol a jelentés az önkormányzati szervek müködéséről és elvi jelentőségü határozatairól, ismerteti a biztositási jog körébe eső jogszabályokat és joggyakorlatot. Majd részletesen foglalkozik az egyes biztositási ágak taglétszámával, a befolyt jövedelmekkel és a nyujtott szolgáltatásokkal. Végül a biztositási szervezet cimü fejezetben a létszámviszonyokat és szervezeti változásokat mutatja ki a gondosan szerkesztett és megfelelő mellékletekkel is ellátott jelentés.

Társasutazásaink:

A Központi Sajtóvállalat olvasói érdekében időszerü és minden igényeket kielégitő társasutazásokat rendez, hihetetlen olcsó áron minden kényelemmel és mindenkor elsőrangu szállodákkal és kitünő ellátással.

Utazások sorrendje:

Január 27-től február 6-ig **Bled** (Veldes), az idén a harmadik utazásunk a télisportok hazájába, ahol tartózkodásunk ideje alatt szenzációs si- és egyéb sportesemények lesznek. *Részvételi dij minden költséggel 119 pengőtől.*

Február 2-től 11-ig **Páris.** Alkalom a divatbemutatók megtekintésére. *Az odautazásra használt vasutijegy 45 napon belül egyéni visszautazásra jogosit. Részvételi dij 252 pengőtől. Csak vasuti jegy ára 170 pengő.*

Február 6-tól 15-ig. Hét teljes nap a francia Rivierán, **Nizzában,** vagy **Montecarlóban.** Tavaszi klima. Főszezon. *Részvételi dij 222 és 252 pengő, szálloda szerint. Az ott tartózkodás 30 napig meghosszabbitható.*

Február 10-től 18-ig. Farsang **Abbáziában.** *Részvételi dij 139 pengő.* Elsőrangu ellátással, központi fütéssel, meleg-hideg folyóvizes szállodában. Az ott tartózkodás meghosszabbitható. Visszautazási jegy 45 napig érvényes.

Ezen utazásokra csak korlátolt számu jelentkezőt vehetünk fel. Bővebb felvilágositással és részletes utleirással készséggel szolgál a *Nemzeti Ujság—Uj Nemzedék* utazási osztálya, Budapest, V., Honvéd-utca 10. Telefon: 127—47 és 127—48.

Körmendi Frim Ervin K

Körmendi Frim Ervin: Feleségem.

Képzőműv. Tan. pub. kiáll.
1911–12

KATONA NÁNDOR: Vízesés a Tátrában.

ÉN FÉLEK, TE FÉLSZ, Ő FÉL...

Én félek, te félsz, ő fél. Mindannyian, szerte a világon, mindenütt, mindig félünk. Mitől? Valamitől. A háborútól, a forradalomtól, az imperializmustól, a nagytőkétől, Japántól, a fasizmustól Hitlertől a kisantanttól, a revíziótól, az indus páriák felszabadulásától, Sztalintól, a hadiadósságoktól, a Nilus forrásának szabályozásától, a mérgesgázoktól, Etiópiától, — mindentől, ami a világon létezik, vagy létezhet. Mindenkinek van valamitől félni és félteni valója, nemcsak valami távoli és ködös általánosságtól, de valamitől, ami a húsába vág, amitől az egzisztenciája függ, ami az életét teheti tönkre. Nem olyan veszélytől fél ma az ember, ami a haza, a közgazdasági élet, a nemzet, az emberiség vagy valamely eszme feje felett függ, ma mindenki a saját egyéni feje felett érzi a végzetet lebegni. Hitler nemcsak egy eszmét realizált, de a német demokrata trafikengedélyét is megvonta; a japán hódításokat nemcsak az imperializmus embertelensége miatt gyűlöli az amerikai polgár, hanem azért is, mert elragadja jól kiépített piacait Pekingben.

Valamikor egyetemes eszmékért lelkesedtek, egyetemes veszélyektől rettegtek az emberek, ma mindenki egyénileg van érdekelve az élet minden eshetőségében. A veszélyek és rettegések határai összefolytak s ha Páneurópa, vagy pláne a Pán-világegyetem megvalósulása az álmok köldökzsinórjától nem is fog elszakadni még sokáig, a Pán-rettegés már megszületett, már szomorúan vergődünk benne. Mindenki fél és mindenkinek oka van félni, nemcsak attól, ami a családjában, egyéni életében, nemcsak attól, ami a városában, a hazája határai között történik, de attól a piciny szikrától is, amely távoli világrész valamely eldugott sarkában lobban fel. A lavinák századát éljük. A gépfegyvergolyó, mely Peking előtt kioltja a kuli életét, az amerikai fegyvergyártáson át befolyásolja a francia hadiadósságok rendezését, a frank stabilitását s mire Benesék valamely új konferenciáján át hozzánk ér a lavina, melyet a kis kuli testében fennakadt golyó elindított, vámháborúvá nőve még szomorúbbá rontja árva életünket.

Mindenki fél, mindenkinek oka van félni, a megfélemlítettség atmoszférájában fuldokol a világ. Én félek, te félsz, ő fél, — én félek, hogy Németország egy óvatlan pillanatban leereszti a tojás-export előtt a vámsorompót s a tojás-exportra épülő exisztenciám összeomlik; te félsz, mert az Önkéntes Tűzoltóegyesület legutóbbi Szigligeti-előadásán ráléptél a főszolgabíró húgának lábára, aki ezért nagyon megharagudott reád, pont most, amikor megpályáztad a malomsegédellenőri állást, havi százhússzal; ő fél, hogy az olasz-abesszín viszály okozta háborús feszültségben, ami betölti Európát, veszély fenyegeti azt az ezerhatszáz pengő értékű tezaurált ezüstérmét, melyet húsz évig tartó munkájának gyümölcséből vásárolt titokban egy ékszerésztől, — ki nem fél? Ki nem fél valamitől? Valamitől, ami a maga, vagy a családja valamely tagjának egzisztenciáját teljes összeomlással fenyegeti. Csupa veszély mindenütt, az egyéni élet apró cirkulusaiban és az egyetemesség horizontja alatt. S ez a mindenütt jelenlévő veszélyérzet már beleszívódott a vérünkbe, az idegeinkbe, az életünk legtitkosabb mozgatójának: az érdekeinknek szövevényébe. Valljuk be, nem merünk tőle mozogni, beszélni, vitatkozni, s már ott tartunk, hogy gondolkozni sem merünk. Ha az ember sokáig nem használja testének valamely tagját — az megbénul. Ha sokáig nem meri kifejezni gondolatait — elszokik tőlük. Mint nyomasztó köd ül a fejünkön a megfélemlítettség, görnyedten támolygunk alatta. Nem, nem kell diktatúra ahhoz, hogy megfélemlítve gubbasszunk életünk apró és mindennapi köreiben, nem kell Sztalin gigantikus diktatúrája, nem kell Hitler terrorja ahhoz, hogy meglapulva engedelmeskedjünk minden tényleges és vélt parancsnak — ismerjük el, nem is kell már terror, semmiféle diktatúra nem szükséges az elnyomásunkhoz, valljuk be őszintén, hogy egy láthatatlan, megfoghatatlan, nyakoncsíphetetlen, de véres és kegyetlen diktatúra tombol a lelkünkben, a levegőben, amit lélegzünk, a szavakban, amik a torkunkban égnek, a gondolatokban, amik fojtogatnak, az érvényesülhetetlen akaratunkban, az örökké reszkető ídegeinkben; ahhoz, hogy ne merjünk szabadon gondolkozni és beszélni, már nem kell az, hogy mások önkényuralma elnyomjon, már ott tartunk, hogy a terror a vérünkben él és a sajátmagunk diktatúrája alatt nyögdécselünk.

Valljuk be őszintén: nem kell mondani nekünk, hogy ezt, vagy amazt nem szabad tennünk, — úgysem tesszük. Sőt: annyit sem teszünk, amennyit szabad volna tennünk. Nem kell ránk parancsolni, hogy ezt, vagy amazt nem szabad mondani, vagy írni, — nem mondjuk, nem írjuk úgysem. A félelem diktatúrájában fuldoklunk, csaknem mindenütt a világon. Volt jégkorszak, kőkorszak, vaskorszak, bronzkorszak, volt középkor, — sokezer év mulva kutató tudósok a mély földrétegekben talált koponyáink fejletlenségéből meg fogják állapítani, hogy koponyánk agyi része bizonyára azért fejlődött vissza, mert elszokott az önálló gondolkozástól, mert valami előttük érthetetlen okból nem mertünk szabadon gondolkozni és korunkat el fogják nevezni a félelem korának. Csakugyan: mi a félelem korában élünk. Félünk a multtól, a jelentől és mindennél jobban a jövőtől. Akármennyire kínlódunk, mindig rettegünk attól, hogyha változtatni próbálunk sorsunkon, az esetleges új szituációban még jobban fogunk kínlódni. Félünk a sorsunktól, amiben gyötrődünk, félünk változtatni rajta, nehogy még jobban gyötrődjünk, félünk a szenvedéseink bizonyosságától, még jobban félünk attól a bizonytalanságtól, amit egy új világ jelent, én félek, te félsz, ő fél, félünk magunktól, félünk másoktól, félünk meghalni és még sokkal jobban félünk — élni.

Szirmai Rezső

FÉLIG MEGBOROTVÁLT NAGYIDŐK TANUJA

Már régóta figyelem, hetek, hónapok, talán évek óta. Ott áll a Dunaparton, ahol a századok mélyén római centurio, avar, hún, magyar lovas nézett át vágyakozva a nagy síkságról a hegyes-dombos, tehát bizonyára kultúrált nyugati partra. Időtlen idők óta áll ott maga is a nagyidők tanuja. Bevallom, egyik kedvencem ebben a gyorsan nőtt, amerikai stílusú fiatal városban, mert sárgás igénytelenségében régi történetekről beszél. Ha úgy akarom, benne van ennek a szerencsétlen, dúlt sorsú, de halottaiból mindig feltámadó országnak egész különös története.

Mivel a telepedések rejtélyes szabálya szerint különböző korok egymásra következően mindig ugyanazon a helyen építettek templomot, várat, kastélyt, nem lehetetlen, hogy ezen a helyen is először valami pogány oltár állott. Valami római isten szentélye. Aztán a XII. században egy kis román stílusú bazilikát építettek ezen a helyen. S amit a XII. század épített, a későbbi századok leromboltak. De valami megmaradt belőle. Aztán a XV. század folyamán, Zsigmond és Mátyás király uralkodásának idejében egy nagyobb terjedelmű, gótstílusú templom került erre a helyre. Aztán elpusztult ez a gót templom is, hogy a XVIII. század derekán a megmaradt régi, részben román, részben gótikus falakra barokk-templomot húzzanak. Kapott két tornyot ebben az időben, a tornyokra zsalugáteres ablakokat, az egészet bekenték dísztelen sárgára, ami az idők folyamán bánatos csokoládészínbe hajlott és így állt sokáig szerényen és áhítatosan a parton, amikor egyszer csak elkövetkezett az az idő, hogy melléje dombot húztak, a dombról hidat vetettek át Budára és a templom a híd felől nézve jócskán lesüllyedt.

De amonnan a part felől, ahol Petőfi emeli esküre karját, egyenesen lépett a láb és szaladt a tekintet a szerény barokk-templom felé. Szerettem ebbe a templomba járni, a bejáratot körülölelő világos barokk hajón keresztülhaladni, be a sötét szentélybe, ahol az áhítatot és a magyar érzést egész különösen emelte gondolkozó magasságokba az a pár dúlt részlet, — román és gót — amely a félhomályban összeölelkezett. Bizonyos, hogy vannak másutt nagyobb és szebb templomok, de meghatóbbat ennél a templomnál keveset ismerek. Olyan ez az épület, mint az a vad bogáncs, amelyről Tolsztoj írt: számtalanszor letapossák, kitépik, tövig kaszálják, de mindig újra és újra kihajt, mint a magyar élniakarás kőbe sírt diadala.

Nemrégiben tudós régészek leborotválták kívül a szentélyről a barokk kor dísztelen vakolatát és a kövekben olvasni tudó elé újabb lapjai tárultak a magyar történelemnek. Szabad szemmel lehet követni a különféle anyagú és munkájú kövek rétegeződését. Gyönyörű román portálé, amelyet a gót építtető kettéhasított és a felét eldobta. Aztán remek gótikus ajtókeret, amelyet a barokk építőművész tört ketté, s a felét eldobta. Gerenda döngetése, talán faltörőkosok, de mindenesetre ágyúgolyók nyomai is látszanak ezeken a dúlt falakon, amelyeket immár elénk tártak — s most talán ott tartunk, hogy nem tudjuk, mit csinálunk vele? Mert a nagy idők tanujának leborotválása félbeszakadt a felsőbb rétegeknél. Valószínűleg azért, mert ott már a barokk építkezés téglacsontváza következik, amely akkor sem fog többet mondani nekünk, ha a sárgára festett maltert lehántjuk róla.

Szinte az jut az embernek eszébe, hogy legjobb lenne mindazt lebontani, amit a barokk erre a gyönyörű román-gót romra ráépített, visszaadni, örök mementóul a Magyarországgal szemben bizony kissé mindig hálátlan Európának, a romnak rom mivoltát.

Mi lesz ezzel a hű barátommal, akihez mint ember és mint magyar kétséges óráimban oly sokszor menekültem? Restaurálják román bazilikává? Akkor elvész belőle, amit a gót építészet adott. Felépítik újra a XV. század gótikus templomát? Akkor meg elvész az ősi román elem. Vagy csinálnak belőle egy újjáalakított barokk-templomot? Akkor meg természetesen a nyomát is el kell takarítani a román és gót stílusnak. Nem tudom, mire határozzák el magukat az illetékesek, de többen vagyunk hívők és magyarok és pestiek, akik sajnáljuk a régi sárga-barna templomot, amely barokk zsalugátereivel békés polgárként álldogált ott a parton, mint akinek semmi mondanivalója nincs. A ferencjózsefi kor nyugalma áradt belőle békés nyárspolgáriasságában. De ha beléptél a küszöbön és áthaladtál a kissé túlságosan világos barokk hajón, a szentély mélyéről mintegy kötelességedre döbbentő figyelmeztetés meredt feléd a XV. század, a XII. század, a tatárjárás előtti Magyarország. S amint a barokk hajóból benéztél ebbe a dúlt román-gót szentélytorzóba, újra, meg újra szinte testileg érezted a magyar sorsot, amely nemcsak nagyot akar, hanem nagyot alkot is, az idők azonban eltapossák az alkotást, hogy a magyar újra alkosson, emlékei nem igen maradnak meg, de legfőbb emléke az élet, az alkotás folyton megújuló, — mit bánom én, ha romokon is? — de mindig megújuló lendülete.

Laczkó Géza

A TŰBEFŰZÉS VILÁGREKORDJA

A tűbefűzés bajnokságáért — angol lapok jelentik Ottawából — óriási küzdelem folyt. A döntőbe végül is egy *Serelli* nevű szabó és egy *Cloustier* nevű newhamshirei szabónő került, — század közül. A döntőfutamban azután *Serelli* szabó (most már minden kultúrember megismeri ezt a nevet) egy óra alatt kétszázhuszonhatszor fűzte be a tűt, női riválisa mindössze kétszázhuszonnégyszer — így lett *Serelli* szabó a tűbefűzés világbajnoka és teljesítménye egyben utólérhetetlen *világrekord.*

Fűztél-e már be tűt? Biztosan. Reszkető kézzel, leharapva a cérna végét, megnyálazva a szál hegyét, sikertelenül, bosszankodva, majd a kis cselekményt diadalérzéssel véghezvíve. De jutott-e már eszedbe, hogy a cérnabefűzés, a tű (kultúrszerszám!) és a fonál összeházasítása: magasabb emberi teljesítmény lehet, olyan, amely díszt juttat neked és megfürdet a világhírnévben?

Nem kell-e alaposan szégyelnünk magunkat, hogy lélegeztünk, ettünk, szerettünk, hegyet másztunk, adót fizettünk, házasodtunk és könyveltünk anélkül, hogy a tűről és a cérnáról más is jutott volna eszünkbe, mint a leszakadt gomb, vagy a szabószámla? Íme, a tű és a cérna, e két tisztes polgári céhjelvény mint egy új világrekord szülőapja és szülőanyja, újabb dokumentum emberi nagyságunk, ügyességünk és életrevalóságunk mellett. Mi, akik életünkben talán százszor sem vettünk kezünkbe tűt, most elámulhatunk e szabón, aki egy óra alatt kétszázhuszonhatszor ügyeskedte be az avatatlanok kezében makacskodó cérnaszálat a neki engedelmeskedő tűbe és ezzel olyan címhez jutott, amelyért az élet más, szintén óriási területein — a hegymászástól kezdve a víz alatt tartózkodás maximumáig — annyi nemes versengés folyt...

Világbajnok — nézd csak a szót, milyen szépen hangzik, a sportoktól távoleső, kissé naiv ember rögtön vitézt és vértet asszociál; bajnok: a verhetetlen és rettenthetetlen, hősi, nemes és nagy, aki, nyilván — erejének tudatában — segíti a gyengét, istápolja az elesetteket, védi a szegényt és a gyámoltalant. Bajnok, hősi romantikus szó, Zrinyi, a bajnok, Toldi, a bajnok, Kinizsy, a bajnok, Cyrano, a bajnok, a baj-sárkányt legyőző Szent György-lovagok és Serelli, a szabó, a tű és a cérna hős bajnoka, a részletszámlával jelentkező világbajnok, taylor for gentleman abban a ragyogó galériában, ahol már ott vannak azok a nagynevűek, akik a világ legnagyobb bajuszát viselik, vagy a leghosszabb utat tették meg a sétányokat övező alacsony kerítés vékony vasszalagán.

Nézd a zsűrit Ottawában, amely mereven előrehajolva, gondterhesen figyeli a cérnabefűzés emberi csúcsteljesítményét, nézd a tömeget, amely a pódium körül, a circenses hangulatában izgalomban égve, pattanásig feszülő idegszálakkal, kigyulladt fülekkel tippeli a versenyt, hallgasd a zúgó tapsokat, amelyek az elismerés és a bámulat vállaira emelik a győztes szabót... és most nézd messziről ezt a szegény földet, amely a magasabb és kifürkészhetetlen törvények alapján egykedvűen és semmiről se tehetve forog pár kilométer levegőréteggel övezve... és nézd, nézd az embereket rajta, akik milyen kifürkészhetetlen törvények alapján forognak olyan szédülten...

És ha már nézed ezt a furcsa és bizarr panorámát, nézd tovább a kövér hajókat (ez is hozzátartozik), amelyek versenyezve hordják a halálthozó koncentráló muníciót és tekintsd meg egyben az ágyúvilágbajnokokat, amelyek percenként világrekordot javítanak a gyilkolás terén (milyen nagy szó ez, mert ha van valamely téren igazi nemes verseny, ezen a téren van).

Anatol *France* írja egy helyen, hogy egy juhnak sohasem jut eszébe, hogy bányát tárjon fel vagy bérházat építsen, csak mi emberek tárunk fel bányákat, hogy aztán betemessük, építünk bérházakat, hogy aztán leromboljuk. Valóban csak nekünk jut eszünkbe, hogy előre összegyüjtsük mások biztos halálát és csak nekünk (illetve néhány kiválasztottnak) jut eszünkbe, hogy a tűt és a cérnát, a szorgos munkának ezt a két jelvényét, amely, a már nem használt logika szerint, arra való, hogy takarót varrjon paradicsomból kiűzött, megismert, tehát bűnös testünkre, kenyeret és megélhetést nyujtson a gyártó munkásnak és gyárosnak, az eladó kereskedőnek és a szerszámra szoruló iparosnak — rekordeszközzé avanzsíroztassuk. Valóban egyetlen juhnak sem jut sohasem eszébe, hogy baktérium- és gázháborút viseljen egy másik vagy a többi juh ellen, de ehhez hasonló magasrendű és nagyjelentőségű eszmék mellett az sem, hogy a tű arra is jó, hogy vele a tisztelt világbajnoki címet és jelleget meg lehessen szerezni.

Viszont — jólesik ezt megállapítani — ezért és ezekért vagyunk mi emberek a teremtés koronája, büszkesége, a homo errectus, a kozmosz felülmulhatatlan, páratlan és nagyon tiszteletreméltó világbajnokai.

Bodó Béla

Édeském — Kedveském

Irta: Mécs László

Virágzó világban, frissen épült háznak
verandáján ülnek. A férfi pipázgat.
Ketten együtt éppen száznegyvenévesek.
Az élet: falánkság — s ők már nem éhesek
csak a nyugalomra. Elhagyva, kettecskén
nyugdíjból tengődnek.
»Nem fázol Édeském?« »Egy kicsit Kedveském.«

Mikor elhagyták a hivatalos házat,
magukkal hozták a rózsafákat, százat.
Ám alkonyult ember s megvénült rózsatő
új talajba már csak bajjal ültethető.
Száz rózsafa szárad végig a kertecskén.
»Kár volt idehozni
meghalni Édeském.« »Kár bizony Kedveském.«

Kint éppen a Május megejtő álmait
rakétázza széjjel. Az ő májusaik
ellobbantak végleg. Az ő májusfájuk
kiszáradt és bánat-lombot lenget rájuk.
A száraz májusfán (nagyon furcsán festvén)
a multból ittmaradt
két pántlika-szó leng: Édeském — Kedveském.

Nem messze játéktér, kis kamaszka szittyák
vidáman forgatják a kacaj-parittyát,
parittyában kő van: az égre röptében
pacsirtává válik s da'olni kezd szépen.
Felsóhajt a bácsi az ég fele lesvén:
»Gondunkból nem lesz már
pacsirta Édeském.« »Nem bizony Kedveském.«

A bácsi ujságját vakon átlapozza:
»A rozsdás Földtengelyt hittel olajozza
a Pápa!« »Letiprott népek tavaszodnak!«
»Katakombák mélyén eszmék kamaszodnak!«
A bácsinak hideg lúdbőrzik a testén:
»Háború lesz s elvész
a nyugdíj Édeském.« »Hajajaj Kedveském.«

Nagy csend lappang bennük. De nem a barázda
csendje, melyből plánták nőnek kacarászva.
Ez a csend itt olyan, mint ellenség kémje
az ostromlott várban: csak alkalmas éjre
vár s titkon kinyitja a berozsdált, rest, vén
kaput a Halálnak
s elesik a két vár: Édeském — Kedveském.

Tavaszi este a villamoson

Irta: Mikes Margit

Tavasz van, már közel a nyár is,
a világ megszépült, ragyog,
Pestről a villamos Budára
milyen vidáman kanyarog!
Mint feszülőszárnyú madár,
a híd a két part közt úgy lebeg,
a Dunán fehér hajó úszik,
este van... mennyi fény remeg!
Izzó fénycsík a Citadella,
égre húzott ezüstsugár,
mint elvarázsolt gyémántkastély,
tündöklik a hegyen a Vár
s mintha nem is valóság lenne,
csak álom vagy talán mese,
úgy csillog fönn a Halászbástya
sok figyelő toronyszeme.

Csak egy villamosút Budára
s kétszeres tavasz vesz körül,
nyílik a rügy, nyílik az ég is
s a kocsi csöngetve röpül.
Megfiatalodtak az uccák,
új rét tárul ki hirtelen:
virágok ülnek, nézegetnek
a sötétzöld gyepszőnyegen
s kis fenyők sora kapaszkodik
a Tabánkert domboldalán,
az ablakból köszöntöm őket
s ők visszanevetnek reám.

Csak egy villamosút Budára
és a világ hogy kiderül!
A hegyekből jó illat árad
s valami bennem is örül,
szeretnék szólni szomszédomhoz
vagy fölujjongni hangosan:
ragyog! nézd, hogy ragyog a szépség!
nézd, nézd, hisz mingyárt oda van!
De szomszédom egy öreg néni,
kopott, gyűrött és szintelen,
a másik fáradt, nyűtt kőműves,
álmosan pislog szüntelen
s a többi arc is megviselt már,
(mily fénytelen, üres szemek):
mellettem ül a nyomorúság,
szemközt a vénség!... Nem merek
tovább nézni bús társaimra
s már csak magamra gondolok:
öreg és beteg leszek én is
és elkopok és meghalok —
és egyszerre minden kialszik
és egy tündöklő perc után
rámsötétül a gyász jövendő
s feljajdul bennem a magány.

Dilettánsok alkonya a képzőművészetben

A kiállítási csarnokok új programja — A dilettánsok és gyenge művészek kiszorítása Hóman Bálint kultuszminiszter segítő akciója — A Párizsban kiállított olasz remekművek Budapestre jönnek

Az Ernst-múzeum, Nemzeti Szalón, Tamás-galéria, Műcsarnok, Fränkel-szalón és a Műterem vezetőinek nyilatkozata

(Saját tudósítónktól.) A magyar képzőművészet közismert válságához tartozik a kiállítási csarnokok prosperitásának kérdése is. Valamikor az eladott képek után járó 15—20 százalék kiállítási csarnokainknak nyugodt boldogulást biztosított, annyira, hogy legalább kollektív kiállítóink nem voltak kénytelenek *terembért* fizetni, vagy képenként a szokásos egy pengőt *»akasztócédula«* címén. Később, ahogyan a viszonyok romlottak, egyes helyeken terembéreket állapitottak meg a gyüjteményesen kiállító művészek terhére, *(a város tulajdonában levő kiállítási csarnokok is)*, amelyeket a legrosszabb esetben, *ha semmi eladás nem volt, műtárgyak visszahagyásával lehetett leróni.* A viszonyok további romlásával szinte általános lett, hogy úgy a nagy tömegkiállításokon és csoportkiállításokon, mint az egész kiállítási csarnokot lefoglaló gyüjteményes kiállításokon a művészeknek meg kellett fizetni, *még pedig előre*, képenként az egy pengőt *(grafikai munkák után is)*, mely összegből az eladott képek utáni percenteket esetleg — *de nem mindenhol* — leírták.

Látnivaló hát, hogy a művészek részére a nyilvános szereplés nemcsak tehetség kérdése, *hanem elsősorban pénzkérdés.* Nagy a számuk azoknak, akik hosszú évek során csak egy-egy művel tudtak szerepelni, mert a kollektív szereplés költségeit előteremteni nem tudták. És mivel a tehetséggel leginkább a szegénység párosul, *sok tehetséges magyar művész nem tud kellőleg megnyilatkozni, nem kaphat kellő publicitást, helyüket a közepesnél is alacsonyabb színvonalú emberek és a dilettánsok foglalták el, akik viszont anyagiakban állanak jobban.*

A figyelmes szemlélő észrevehette, hogy az utóbbi esztendőkben mint változott meg a képzőművészeti kiállítások arculata, hogyan süllyedt évről-évre a színvonal azzal, hogy elsőrangú kiállítások mellett mindsűrűbben olyanok is rendeződtek, amelyek képzőművészeti kultúránk nívója szempontjából bizony elmaradhattak volna. *Ezeknek a kiállításoknak szereplői vagy portréfestő mesteremberek voltak, akik gazdag modelljeiknek akartak verniszázs-nyilvánosságot biztosítani és maguknak újabb rendeléseket, vagy pedig gazdag dilettánsok, akik minden áldozatot szívesen meghoztak, csakhogy nevüket nyomtatásban olvashassák.*

Most, hogy a »reformkorszak« megkezdődött, **várakozásteli arccal figyeltek fel az érdekeltek, vajjon a képzőművészet berkeiben történik-e majd valami változás?** *Marad-e a sok régi baj, vagy jön-e valami új rend?* Már hetek óta beszélnek arról, hogy ősztől kezdve a kiállítások nívója emelkedni fog, szigorú rostálással indul az új szezón, csak a jók kapnak helyet, viszont a dilettánsokat végleg kizárják. Megkérdeztük a kiállítási csarnokok vezetőit, akik a következőket mondották:

Hubay Andor,

a Nemzeti Szalón igazgatója:

— Nekünk egyetlen programunk a jó és érdekes kiállítások rendezése és küzdés a dilettántizmus ellen. A művészetnek ez a legádázabb ellensége. A kiállító festők gyengébbjei ellen nem kell küzdeni, ezek amúgy is elpusztulnak. *De a betolakodott dilettántizmus ellen minden erővel és eszközzel küzdeni kell, mert mérhetetlen erkölcsi és jelentős anyagi kárt okoz a magyar képzőművészetnek.* Nem ismerünk protekciót, csak a tudást mérlegeljük és főleg a mai irtózatos nyomorban sínylődő fiatal művészgenerációt akarjuk szóhoz juttatni. Irányt nem ismerünk! Akár konzervatív, akár modern legyen az a fiatal művész, aki nálunk jelentkezik, a legkomolyabb erkölcsi támogatásra számíthat, *sőt, ha az egyesület megerősödik — anyagi támogatást is fogunk nyujtani.* Ez a programunk. Tehát a dilettánsok ne próbálkozzanak a Nemzeti Szalónban!

Dr. Lázár Béla,

az Ernst-múzeum igazgatója:

— A jövőre nézve legfeljebb arról lehet szó, hogy mértékünk még szigorúbb lesz. Az Ernst-múzeum eddig is a legmagasabb nívót jelentette, de a jövőben még inkább vigyázunk majd erre. Még az is problematikus, hogy rendezünk-e majd csoportkiállításokat? *Inkább hatalmas, a szó szoros értelmében átütő erejű kollektív kiállításokat akarok rendezni* és inkább csak hármat egy esztendőben, semhogy szigorú programomtól el kelljen térnem.

Fränkel József,

a Szépművészeti Kiállítások igazgatója:

— Lezárom a multat. A mostani francia kiállítással kezdődik nálunk az új korszak. Eddig is komoly nívóra törekedtünk, *de a protekció, néhány tülekedő, fűt-fát megmozgató, nagy és előkelő összeköttetésekkel bíró féltehetség befészkelte magát átmenetileg hozzánk is. Ennek most végérvényesen vége!* Inkább maradjanak üresek a termeink, inkább prolongáljuk a kiállításokat, ha egyik-másik előjegyzett nagy művészünk nem készül el időre, *de gyenge emberek itt többé helyet nem kapnak.* Hiszen üzletileg sem érdemes. Semmi eladás nem volt, ha nem tehetséges ember állított ki, *viszont egy Szőnyi-kiállításon minden egyes kép gazdára talált.* Azt mondhatnám, fix a programom: *Szőnyi, Berény, Bernáth, Egri, Fényes, Koszta, Vas* Elemér és társaik. Ezeken kívül a most induló, vagy nemrég indult fiatalokat fogjuk szóhoz juttatni. A kiállítások anyagát előzetesen lezsürizzük és *díjakat fogunk kiosztani*, hogy szociális célokat is szolgálhassunk.

Körmendy-Frimm Ervin,

a Műterem igazgatója:

— Tisztázzuk előbb a legfontosabb kérdést: *Mi nem vagyunk az Ujszalón jogutódja. Az előttünk e helyiségekben létezett intézmény megszünt és mióta mi vagyunk itt, nem volt és amig itt leszünk, nem lesz semmiféle kisiklás. A mi erkölcsi mértékünk a sajtó véleménye, az pedig eddig elismerő volt.* Programunk most kezd kialakulni. Sikerült a kultuszkormány támogatását megnyernünk ahhoz, hogy *vidéken a magyar képzőművészet java termésével hivatalos jellegű kiállításokat rendezhessünk* mégpedig úgy, hogy bevezetnénk *a márkás képek részletre való eladását, hogy ezzel a rossz műkereskedelemnek konkurrenciát támasszunk.* Eddig ugyanis vidéken és itt Pesten is főleg azért tudtak nagy üzleteket lebonyolítani giccsekben, mert részletre adták. Nos, mi jó műveket fogunk részletre adni. Programunk második legfontosabb része a magyar művészet külföldön való propagálása. Kivisszük a jó magyar képzőművészeti és népművészeti alkotásokat *Hollandiába, Skandináviába és Finnországba és a viszonosság kapcsán ezeknek a nemzeteknek művészetét itthon bemutatjuk a magyar kultúrközönségnek.* Külföldre is, a magyar vidéki városokba is kizárólag olyan anyagot viszünk, *amely itthon szigorú zsürizésen esett át.* Ha még megemlítem, hogy kormánytámogatással rá akarjuk venni a vidéki múzeumokat a jeles magyar művek vásárlására, azt hiszem, programunk a tiszta művészet ügyét szolgálja.

Paur Géza,

a Képzőművészeti Társulat főtitkára:

— Kettős programról adhatok számot. Az egyik kiállításaink sorrendje, a másik *a kultuszkormány segítő akciójának ügye.* Két nagy horderejű, szokatlan jelentőségű kiállításunk lesz többek között a jövő szezónban. *A képzőművészeti társulat az idén ünnepli fennállásának 75 éves jubileumát, mellyel kapcsolatban a kiállításra mindazokat meghívjuk, akik eddig nálunk szerepeltek.* Természetesen retrospektív rész is lesz, elhalt művészeinket épúgy szerepeltetjük, mint az élőket. Ez a kiállítás nagyobb jelentőségű lesz az utóbbi évek nemzeti kiállításainál is. A másik az olasz kiállítás lesz. *Örömmel közlöm a magyar kultúrközönséggel, hogy a most Párizsban kiállított világhírű olasz remekművek igen tekintélyes része október—november hónapban a Műcsarnokban kiállításra kerülnek. Ez szenzáció lesz és művelt közönségünk részére szinte egyetlen lehetőség, hogy egy ilyen világhírű, felbecsülhetetlen értékű anyagot együtt, egy helyen láthasson. Hóman* kultuszminiszterünknek köszönhetjük ezt a ritka és soha vissza nem térő alkalmat. A program másik része: *művészeink anyagi támogatásának fontos kérdése. Uj igazgatónk, Petrovácz Gyula, aki eddig a parlamentben volt lelkes szószólója a művészek nehéz sorsának, most Hóman Bálint kultuszminiszter segítségével a szociális ügyeket is intézni fogja és ezzel előreláthatólag megoldódik a művésznyomor enyhítésének kérdése is.* Elmult az az idő, hogy szóval, biztatással segíteni lehetett: *ide pénz kell!* A kultuszminiszter mindent el fog követni, hogy ehhez a szükséges fedezetet előteremtse.

Tamás Henrik,

a Tamás-galéria tulajdonosa:

— Mi a magyar művészetet *közügynek* tudjuk. *Ezt pedig csak tisztességesen lehet szolgálni.* Kiállításainkon abszolut művészetet adunk. *A Galériában hiába próbálkoznak a dilettánsok. Ó, mennyien voltak már nálunk azzal, hogy megfizetik a termet. Amennyit akarunk: annyit fizetnek és vállaltak volna minden költséget! Kár a szóért!* Mi csak *a korszerű, modern művészetet* propagáljuk és eme félreérthetetlenül tiszta fogalmon belül minél többször akarjuk szóhoz juttatni nagyszerű fiataljainkat. Nemcsak a beérkezetteknek kell helyet adni, hanem a most indulóknak is. *Mutassák meg mit tudnak, kapjanak útbaigazító kritikát, hiszen sokszor előfordult már, hogy tehetséges kezdők első kiállításuk után találtak csak rá a kibontakozásukat biztosító helyes útra.* A kiállítási termeket nemcsak arrivéknak kell adni, hanem fiataloknak is. *Ez hivatás!*

Látnivaló, a program szép és képzőművészeti életünknek talán a reformkorszakát jelenti. Persze, a programadástól a programok megvalósításáig még hosszú az út... *(T. J. L.)*

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka Kávézó: Színház a kortárs építészetben (7 – beszélgetés). **Budapest Bábszínház:** Az ember tragédiája (7). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** Anyánk napja (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** Sóska, sült krumpli (fél 8). **Buda Stage:** „És Rómeó és Júlia…" (fél 8). **Játékszín:** Édes bosszú (7). **József Attila Színház:** Balfácán vacsorára! (7). **Katona József Színház:** A talizmán (7). **Karinthy Színház:** Bástyasétány 77 (7). **Korona Pódium:** Monptii (7 – Gobbi H.-bérl.). **Lézerszínház:** J. M. Jarre 3D (fél 8). **Madách Színház:** Beszterce ostroma (7). **Madách Stúdió:** Ábrahám és Izsák (fél 8). **Madách Kamara:** Sors bolondjai (7). **Merlin Színház:** Zárt függönyök (8 – Kortárs Tánszínházi Egyesület estje). **Operaház:** Az öt utolsó szín (7 – Székely/2. bérl.). **Radnóti Színház:** Rokonok (7). **Stúdió K Színház:** Széljegyzet (fél 8 – „Honthy & Hanna" táltos masszázs). **Szkéné Színház:** Népi rablét (8). **Thália Színház:** Cigánybáró (7 – Budapesti Operettszínház ea.). **Új Színház:** Othello (7). **Vígszínház:** Lóvá tett lovagok (7 – Somogyvári-bérl., 1. ea.). **Pesti Színház:** Macska a forró tetőn (7). **Vidám Színpad:** Anna csak egy van (7). **Zeneakadémia:** Matáv Szimfonikus Zenekar hangversenye (fél 8).

Susannah York Nagykovácsiban

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Budapesti Amerikai Nemzetközi Iskola nagykovácsi épületének színháztermében tart szólóműsort ma este hét órától – a Lovakat lelövik, ugye? című filmből is ismert – angol színésznő, *Susannah York*.

The Love of Shakespeare's Women című új, angol nyelvű előadását mutatja be a művésznő az Amerikai Nemzetközi Iskolában, Shakespeare nőalakjainak monológjait adja elő. Susannah York az iskolában dráma- és irodalomfoglalkozást is tart. Jegyeket a (06-26) 556-034-es telefonszámon lehet igényelni.

Galériaház Zugló kapujában

Kiállítótermek egy egész épületben és a kert alatt

Budapesten 1989-ben jelent meg az első magángaléria, amit hamarosan számos követett, köztük 1993-ban a Körmendi Galéria. A tulajdonosok, Körmendi Anna és Csák Máté időközben több galériát nyitott a fővárosban. A legnagyobbat – amelynek egy egész épületet szántak – decemberben szeretnék felavatni a Thököly úton, Zugló kapujában.

A rendszerváltozás előtt a közönség realista képeket láthatott és vásárolhatott, a kortárs művészet nem jelenhetett meg a kiállításokon. Budapest első magángalériáját, a Knollt 1989-ben nyitotta meg – a külföldi és hazai kortárs művészet bemutatására – a bécsi *Hans Knoll*. A galériák száma Budapesten az ezredfordulóra áttekinthetetlenné vált. A műsorújságokban sem teljes a névsor. Sokuknak nincs pénzük hirdetésre. A piac kihívásainak sem könnyű megfelelni: galériák születnek, mások örökre eltűnnek.

A Körmendi Galériák a házaspár, *Körmendi Anna* ügyvéd és *Csák Máté* építész munkája nyomán csatlakoztak a főváros magángalériáihoz. Az első 1993 júniusától működik a második kerületi Nagybányai úton, majd ezt követte 1996-ban egy másik a hetedik kerületben, a Damjanich utcában.

– Családi házat építettünk – meséli Csák Máté –, amit megvásároltak követségnek. Így sikerült megalapozni a galériák anyagi hátterét.

Az első kiállításon *Gyarmathy Tihamér* festőművész munkáit mutatták be. Azóta a kortárs művészvilág számos neves képviselője fordult meg a Körmendi Galériákban, többek között *Sváby Lajos, Gyémánt László, Nádler István, Dienes Gábor* és *Orosz Gellért*. De többször rendeztek tárlatot a Képzőművészeti Akadémia hallgatóinak is. A Körmendi–Csák-gyűjtemény négyezer műalkotást számlál, tizenöt-húsz százaléka mindig úton van. A festményeket bérleti díj ellenében átadják múzeumoknak, a bevételből a művészeket is támogathatják.

A Körmendi Galériák közül a legújabb egyedülálló lesz Budapesten. A házaspár egy egész épületet vásárolt meg a Thököly úton, amelyből decemberre kiállítóház lesz. A környék igazán impozáns. A védett fasorral díszített úton villaházak és követségek magasodnak. Az épület a MÁV ejtőernyős-iskolája volt, hamarosan ezer négyzetméteren a művészeké lesz.

– A Thököly út a tizennegyedik kerület kapuja – mondja Csák Máté –, ide egy benzinkutat terveztek. Inkább fogadja a Zuglóba érkezőt a Körmendi Galéria, mint egy benzinkút.

Az épület átalakításával és felújításával azonban nem fejeződik be a munka. Nemcsak az első emeleten kapnak majd helyet kiállítótermek, hanem az épület mögötti kert alatt is. A föld alá épített helyiségeknek természetes, üvegtetős világítása lesz. A Körmendi–Csák-gyűjteményből elsősorban a festményeket és a szobrokat mutatják be, helyet kapnak iparművészeti munkák is.

Az önkormányzat tervei szerint a környező házakat lebontják. Zuglóban nemcsak a Thököly út negyvenegy, hanem lassan a környezete is megváltozik.

Rumpler György

Építik a Körmendi Galériát

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

CITROËN ŐRMEZŐ

Cím: 1112 Budapest, Vizsla u. 1–3.
Tel.: 309-0920, fax: 309-0939
„ahol a Balatoni út kezdődik"

Október 28–29-én bemutatkozik az új Citroën Xsara.
Szeretettel várjuk önt és kedves családját 9–17 óráig.

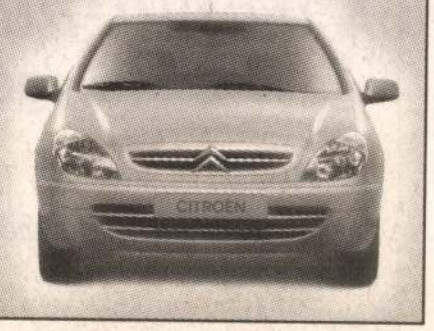

Ajándék telek egy utcához

Az 1848–49-es szabadságharc katonája volt Tüköry Lajos, akiről azt hihetnénk, érdemei elismeréseként kapta a személyének emléket állító utcanevet. A lipótvárosi Tüköry utcának azonban nem sok köze van a derék katonához, nevét előbb egy tisztes vállalkozó város általi elismerésének, majd később a német eredetiből itt különösen érdekes tükörfordítással magyarosított szóból kapta.

Mindössze néhány házból álló kis utcácska a Tüköry, amely az V. kerületi Arany János utca 10. és a Széchenyi utca 7. között, a Dunával párhuzamosan fut az 1700-as évek végétől. A városvezetők akkoriban kezdtek hozzá Lipótváros tudatos formálásához, és ennek köszönhetően született a tervezői asztalokon az új utca. Egy telket vágott át az új közlekedési útvonal, amelynek kialakításához meg kellett nyerni az ingatlantulajdonost is. A történet nem szól nagy veszekedésekről, a tulajdonos bosszújáról és a város fenyegetőzéséről, mert úgy esett, hogy Spiegel József Tamás nem gördített akadályt a városi mérnökök ceruzája elé. A hálás város ezért 1850-ben utcanévvel állított emléket Spiegel vállalkozónak, és később nemesi címmel is megajándékozta tisztes polgárát, aki később olyannyira megbecsült embere lett Pestnek és az országnak, hogy jogot szerzett nevének magyarosítására. Így lett belőle Tüköry.

Az utca neve viszont csak Tükörre változott 1879-ben, amikor a városnak ezt a szegletét is elérte a magyarosítási láz. 1960-ig így is maradt, mígnem valaki utánanézett az elnevezésnek, és kiderült a „tükörfordításból" eredő baki, amelyet rögtön jóvá is tettek.

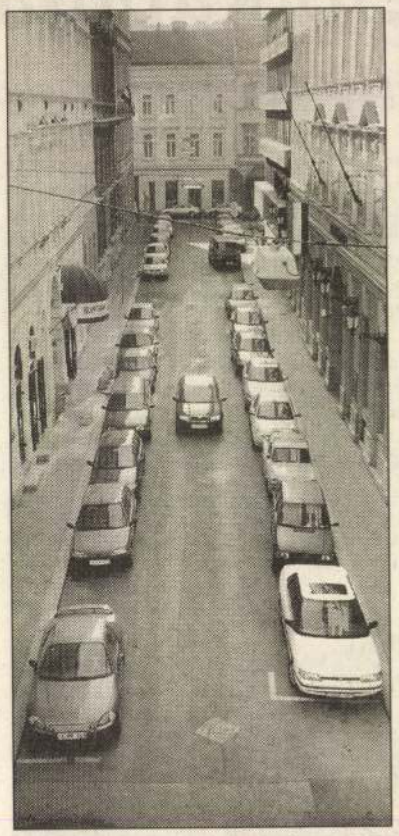

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Az újra Tükörynek nevezett utcácskától kicsit odébb, de még mindig Lipótvárosban Tüköry-Damm, azaz Tüköry-védgát vagy töltés is húzódott: így hívták a mai Szent István körútnak azt a részét, amelyet még a XIX. században a dunai árvíz ellen építettek, és az 1860-as években itt megnyílt Tüköry mulatóról neveztek el.

Lukács Katalin

„Kávéházakban nincs hiány..."

Robert Townson Pest-Budán (2.)

Folytatjuk Townson úr pest-budai élménybeszámolóját, amelyet 1793-as utazásakor vetett papírra. Ebben a részben a kávéházakról, Ó-Budáról, a római kori romokról értekezik a maga józan, szókimondó angol módján.

Kávéházakban nincs hiány; a híd átellenében levő kávéháznak (a hajóhíd pesti hidfőjének tengelyében fekvő Kemnitzer kávéház, a későbbi híres Angol királynő szálloda) – azt hiszem – nincs párja Európában. Az igen tágas és gyönyörűen földíszített, nagy biliárdtermeken kívül, van még egy külön biliárdterem a nem-dohányzók számára, két vagy három társalgó terme szintén igen díszes; itt kifogástalan ebédet lehet kapni. A szárazföldi szokás szerint, minden rangosztály és mindkét nem együtt van; a púderos kabátos fodrász és a vén kofa épp úgy eljő ide kávézni, mint a báró vagy gróf likőrözni. Mivel Ó-Buda Sicambria (helyesen: Aquincum) nevű római város helyén áll, föltételezhető, hogy sok római régiséget találnak itt. Bécsben azt mondták nekem, hogy itt külön épületben vannak elhelyezve a pannóniai római régiségek. Ez csak ámítás, a régiségek szégyenteljesen szétszórva heverésznek. A tiszttartó házának tűzfala a legszebb gyűjtemény, mivel a falba néhány igen szép feliratos kő van befalazva. Közelében néhány évvel ezelőtt meglehetős jókarban lévő izzasztót fedeztek föl, ez körülbelül tizenkét rőf (936 cm) hosszú és tíz rőf (780 cm) széles. Ó-Budán kívül még egy római vízvezeték is látható. A római romokon kívül egyéb romok is vannak keletkezőben – azaz a selyemgyár (a mai III., Harrer Pál utcában lévő Selyemgombolyító) romjai. E nagyszerű épületet néhány évvel ezelőtt építették, a gyár azonban csak egy vagy két esztendeig működött, de hét vagy nyolc év óta szünetel, és düledezni kezd. A gyár tétlenségét, valamint a magyar ipar pangását, mindenki a bécsi udvarnak tulajdonítja, mivel ez Magyarországot gyarmattá akarja tenni. Éppen ekkor volt a híres pesti vásár, mely nyolc-tíz napig tart. Bécsből ilyenkor igen sok kereskedő jön, és egész boltokat hoznak magukkal. Legfőbb cikkek azonban: ló, ökör, juh és egyéb háziállatok. Ezen kívül dohány, melynek legkiválóbb válfajai: a szegedi, pécsi és debrői. A kézművesek itt, valamint egész Magyarországon, csekély kivétellel németek. Úrnapján nagy körmenet volt, melyben kiváltképpen a különböző céhek vettek részt, a németek közönséges ruhát viseltek, a magyarok pedig nemzeti viseletükben jelentek meg, utóbbiaknak nemcsak szebb ruházatuk van, hanem már magukban véve is csinosabb emberek, azonban hasonlíthatatlanul kevesebben vannak. A magyar nemzeti viselet nagyon drága. A kereskedelem a zsidók, görögök és örmények kezében van. A törökök 1541-től 1686-ig uralkodtak Budán, ennél fogva azt hittem, hogy néhány török épületmaradványt vagy egyéb emléket fogok itt találni, a fürdőkön kívül hosszú uralkodásuknak egyéb nyoma nem maradt fönn. A rákosmező a pesti oldalon, a várostól 2-3 mérföldnyire terül el. A régi magyarok itt tartották országgyűléseiket, és itt választották királyaikat. Néha 80 000 sátor is volt itt fölállítva. A végzetes mohácsi ütközet óta nem tartottak ilyen gyűléseket. E mező folytonosan emlékezteti a magyar nemzetet régi szabadságára, a lelkes magyar nép a szabadság oltárának tekinti, hol vitéz őseik gyakran megesküdtek jogaik védelmére. Ugyancsak a pesti oldalon, mégpedig a Dunához közel emelkedik egy óriási terjedelmű épület, melyet a magyarok letűnt szabadságuk sírkövének tekintenek (a lebontott Újépület, a mai Szabadság tér helyén). Legközönségesebben Bastillenek nevezik. Ez József császár utálatos és gyűlöletes uralkodása alatt épült, még pedig a magyar szabadság elnyomására, céljának és rendeltetésének mivoltát kétségtelenül bizonyítják a kicsiny és szűk szobák. József császár ugyanis előre tudta, hogy újítások nagy elégedetlenséget fognak előidézni, tehát már idejekorán gondoskodott állambörtönről.

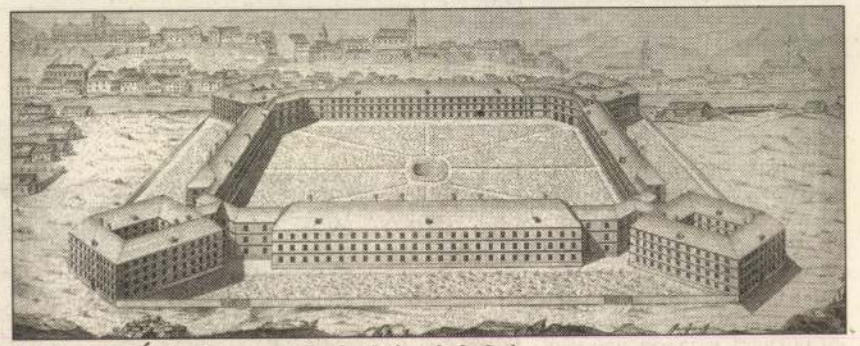

A lebontott Újépület a mai Szabadság tér helyén

Fodor Béla

A *dupla-haszon* **gépjármű**

Nissan Pickup 2,5 TDi
ajándék légkondicionálóval

A Nissan Pickuppal most duplán jól jár. **Double Cab** - így öt személy is kényelmesen elfér benne, akár egy személyautóban. Ráadásul most 500.000 Ft értékű klímaberendezést adunk hozzá ajándékba.

Nissan. Ha egyszer beül, többé nem akar kiszállni.

Summit Auto Kereskedelmi Rt. *1095 Bp., Máriássy u. 5. Tel: 455-1111*

Ajánlott kenőanyag: Mobil 1

SUMMIT AUTÓ·RT

NISSAN

www.nissan.hu

Kellemes karácsonyi
ünnepeket
és
boldog újévet
kívánunk

Körmendi Galéria Budapest
1025 Budapest, Nagybányai u. 25.
Tel.: 176-2110

Körmendi Galéria Budapest

2004. június 11.
Új Generáció

A Batthyányak körmendi évszázadairól szóló kiállítás tekinthető meg Körmenden, a Batthyány-Strattmann László Múzeumban. A család történetét bemutató tárlaton mintegy hetven eredeti Batthyány-tárgyat állítottak ki.

Task No. 2: Synthesis of inhibitors

- Tos-Gly-Pro-Lys-H. $LiAlH_4$ reduct
  (2.3 g, oil), the alternative precu
  mg of pure protected aldehyde
  transformed into semicarbazone
  (150 mg) and the Z group was re
  Gly-Pro-Lys-SK (80 mg). Rege
  semicarbazone was attempted w
  the product obtained is in progres

Task No. 4: Evaluation of peptide inhibito
Determination of tryptase inhibiting activ
prolyl-arginals, Xaa-Pro-Arg-H, are in pr

san sétálgatott itten, míg a bánat élte gyökereit meg nem őrölte. (1765.) Itt a körmendi park fái alatt növekedett Batthyány József a biboros érsek, a nagy emberbarát s a még nagyobb jótévő, kinek nagy alapítványaiból ma is sok ifjú nevekedik. Itt élt Batthyány Károly a hős tábornagy (II. József nevelője), a kit az uralkodó nagy érdemei fejében birodalmi herczeggé tett. Itt a körmendi várkastélyban tartózkodott a legszivesebben Batthyány Ádám tábornagy is, a ki a földi dicsőség mezőjén ugyancsak mély barázdát vágott magának. Nemzeti történetünk e nagy alakjainak élete és tettei nagy teret foglalnak el multunk évkönyveiben. Annál különösebb, hogy itt Körmenden, alig emlékeztet rájuk valami. Ha a park közepén emelkedő, hatvanöt lábnyi magas obeliszk meg nem őrizte volna a neveiket, bizony azt sem tudnók, hogy ők ültették, ők

egyesítése. Azaz egy része nyílegyenes kilátóival és utaival geometriai park, a másik része pedig angol park. A geometriai rész nyirott gesztenyefáival nagyon hasonlít a schönbrunni park alsó részéhez. Még a zöld élőfalak előtt fölállított mithologiai márványszobrok sem hiányoznak. A körmendi parknak azonban nem ez adja meg a jelentőségét és a szépségét. Maga a buja növényzet az, a mi e parkot széppé és nevezetessé teszi. Az ember hiába keres a schönbrunni vagy a versaillesi parkban olyan fákat, miket itt seregével találhat! Hatalmas, százados tölgyek égbe nyúló koronával, remek fenyők, miknek csúcsát alig éri el a szem, aztán óriási szil- és bükkfák egymást váltják föl. A legritkább fajok és a közönséges erdei fák egyaránt föltalálhatók itt. Még Himalája-vidéki fenyő is akad, a mely már teljesen meghonosodott s kutyába sem

dulnak, a magnolia fák már virágpompában díszelegnek. A körmendi hatalmas magnoliák ilyenkor leirhatatlanul szépek. Száz és százezer nagy virág borítja s a hulló szirmok a földet is megszinesítik. A legutóbbi választások alkalmával gróf Tisza István épp a magnoliák virágzásakor fordult meg Körmenden, s ugyancsak megcsodálta a pompás fákat.

A ritka fákon és a virágokon kívül a körmendi parknak még más kincse is van. Kora hajnaltól kezdve madárdaltól visszhangzik az egész park. Ezer és ezer dalos madárnak a boldog otthona ez a park, a hol félelmes ellenségeik helyett lelkes védőket, bő táplálékot s puha fészket találnak. A park fáinak törzsén mindenütt ott látjuk a mesterséges fészekodukat, a sűrű cserjék között a mesterséges fészekformákat s a fészekrakáshoz szükséges anyagot. A kis madárkáknak csak el kell foglalniok a

BÚJÓSDI. — Nagy Vilmos rajza.

gondozták egykoron ezt a gyönyörű parkot. Hiába! üres álom az emberi dicsőség! Elmúlik minden. Megeszi az idő a legszilárdabb kőemléket, elporlasztja a leghatalmasabb fát is. S az ilyen több százados parkban és várkastélyban érzi az ember legjobban a mulandóság nyomasztó hatását. S minél élénkebben maga elé tudja valaki képzelni a letünt idők mozgalmas képét, a nagy események emlékét, annál jobban nyomja a lelkét az elmulás fásító tudata. Innét van, hogy a gondolkozó lélekre a legszebb és a legrégibb történeti kastély és park is az őszi hervadás és elmulás nyomasztó benyomásával hat.

A kilenczvenöt holdas körmendi park a várkastély mögött terül el. Egyik oldalát a szeszélyes és veszedelmes Rába öntözgeti, a másikat kalászos földek és virágos mezők szegik. A kacskaringós Rába partját itt rekettyések, amott százados fenyűk és szilfák borítják. Alóluk pompás kilátás nyílik a tulsó part völgyes folyásaira, kökénymezőire, kákás ereire. Maga a park a franczia és az angol kertépítés

veszi a nagy hideget. A gyönyörű olasz platánok sem hiányoznak. Ezek között van egy olyan is, a minek párját tán az egész Európában sem találjuk! Ennek a fának a csodájára még a bécsi udva tagjai is le-lerándulnak Körmendre. Valamiko a boldog emlékű József főherczeg is megnéz n a körmendi parkot, megcsodálta a szép akat. Azonban úgy vállhegyről mégis megje ezte, hogy olyan platánok még sincsenek it mint a Margit-szigeten! Erre megmutatták n i a körmendi nagy platánt, s József főhe zeg hüledezve mondá, hogy ez alatt a Mar t-sziget legnagyobb platánja is elülhet! Föl te érdekesek a körmendi park magnolia-fái. meretes dolog, hogy e gyönyörű virágú fák nálunk csak mint csenevész cserjék tenyésznek, s télen át szalmával kell őket bekötni, me t a hideget ki nem birják. A körmendi szá ados magnolia-fák ellenben már teljesen m ghonosodtak s a legnagyobb hideget is játs va tűrik. Vannak köztük fehér és lila virágú magnoliák. A mikor a hideg melegre tér s rügyek fakadásnak in-

számukra készített fészkeket; csak föl kell használniok az odahelyezett anyagot s készen van boldog családi otthonuk. Ellenségtől nem kell tartaniok; a park végén kifeszített macska- és menyétbőrök mutatják, mint bánnak el itt azokkal, a kik háborgatni merik őket! A mesterséges fészekodukról naplót vezetnek. Pontosan följegyzik ide, hányan fészkeltek, mennyi fiókocska kelt ki, stb. A körmendi park az első Európában, a hol a fészekodukon kívül drótból font fészekformákat is alkalmaznak. Ezeket a fák és cserjék ágaira erősítik, a fészek kidolgozásához szükséges szőrt, tollat és mohát mellé helyezik s ily módon a madárkák munkáját végtelenül megkönnyítik. Melegen ajánljuk ezt az ügyes találmányt Herman Ottó bátyánk figyelmébe. A körmendi parkban fényes sikerrel bevált. Feltalálója és alkalmazója *Sipos Antal uram*, a körmendi herczegi javak felügyelője s a körmendi madarak fő pátrónusa! Neki köszönhető az a csicsergő, trillázó madársereg, mely jó kedvével és hangos szavával az egész parkot eltölti.

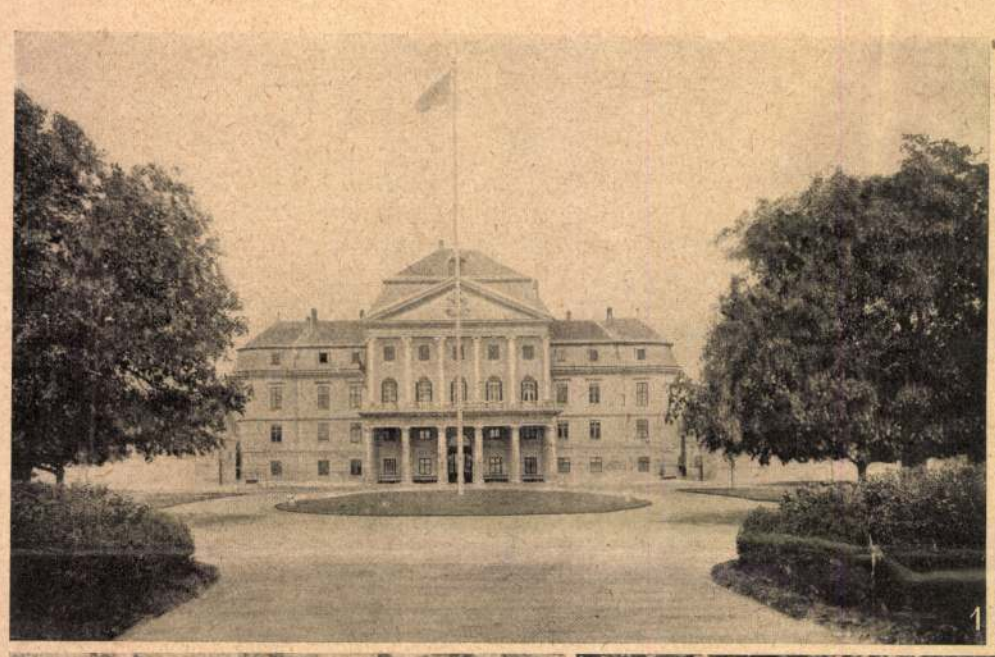

1. A körmendi várkastély — 2. Parkrészlet. — 3. Madáretető a parkban. — 4. Virágzó magnoliák. — 5. A nagyplatán (115 láb magas, törzsének átmérője több mint hat láb.)

A KÖRMENDI PARKBÓL. — Heilman, Jakoby és Pálfy Jenő felvételei.

Mondanunk sem kell, hogy Körmenden az énekes madarakat élelemmel is ellátják. A mint az idő télire fordul, s a hó elborítja a földet, a parkban és az erdőkben megtöltik a madáretető automatákat, kiakasztják a faggyúba öntött zsiros magvakat, melyek nemcsak táplálékot de meleget is adnak. Aztán fütyölhet az éjszaki szél kedvére, a kis madárkák bizony föl sem veszik.

Ennek a nemes, okos és követésre méltó madárvédelemnek Körmend egész vidéke megérzi a hasznát s élvezi az eredményét. Az ember csodálva látja, mennyire szelidek itt a madarak, mennyire hozzászoktak az emberhez. Mintha csak éreznék, hogy szövetségeseikkel s nem ellenségeikkel van dolguk. A körmendi parkban még a különben vad fáczánok is úgy sétálgatnak, mintha ők volnának ott az urak. A közeledő embert föl sem veszik, legfölebb rikkantanak egyet jókedvükben. A park taván a vadkacsák közömbösen nézik az arra járókat, s annyira nem félnek az embertől, hogy az út szélére rakják a fészküket.

Meddig marad a körmendi park a madarak e boldog otthona, meddig lesz a neve «*csengő erdő*», ki tudná megmondani? Jöhetnek új tulajdonosok, a kik nem sokat törődnek a békesség és a szeretet fészkeivel, nem sok kiméletet tanusítanak a százados, korhadt fák iránt, s irtják azt, a mit most félő gonddal ápolgatnak. Azonban a míg a mostani jóságos herczeg, a természet e hű barátja él, veszedelemtől nem kell tartaniok sem a madaraknak sem a vén fáknak!

A körmendi parknak és a várkastélynak az eddig elmondottakon kívül még más kincsei is akadnak. Ezek között nem az utolsó az a fényes mult, a történeti eseményeknek az a hosszú sorozata, mely e helyhez fűződik. A körmendi várkastélyt és a körülötte fekvő szép erdőket már az Árpád-korabeli okleveleink is sűrűn emlegetik. Akkoriban a királyi ház tulajdona volt. Valamivel később, mint a magyar királyné birtoka szerepel. Mint királyi birtok, Körmend igen korán városi jogokat nyert (1244.) s gyors fejlődésnek indult. Azonban a tizennegyedik század végén már idegen kézre került. A király ugyanis 1394-ben Szécsy Péternek és feleségének engedte át más birtokok fejében. Ez időtől kezdve Körmend gyakran cseréli a tulajdonosait. Hosszabb-rövidebb ideig birta a Szécsényi, a Herczeg, a Perényi, a Nádasdy-Darabos család. Mátyás király 1462-ben a körmendi javakat Monyorókereki Ellerbach Bertholdnak adományozza, a ki Körmenden kívül a vörösvári és a mogyorókeréki uradalmakat is birta. Az Ellerbach család 1499-ben halt ki. Utolsó tagja: János a körmendi uradalmat örök áron eladta Erdődy Tamásnak s Bálint, Péter, Pál és János nevű rokonainak. Az 1531. évben Thallóczi Bánffy Boldizsár szerzi meg Körmendet. Az ő halála után az özvegye Kerecsényi Katalinnak adta el 8000 frton. Az 1548. évtől fogva Tornóczy András naszádos főkapitány és felesége Kerecsényi Judit birják Körmendet, de csak 1565-ig, a mikor is Erdődy Péter vásárolja meg 13,000 forinton. Az Erdődyek négy évtizeden át voltak Körmend urai. Az 1596. évben aztán 21,000 forinton eladták az uradalmat Kaszaházi Joó Jánosnak. Ez a Joó János — a mint tudjuk — csunya szerepet játszott az Illésházy-féle hűtlenségi pörben s bár mint föladó szerepelt, azért őt magát is tömlöczre vetették. Később — úgy a hogy — sikerült az ártatlanságát bebizonyítani s szabadon bocsátották őt. A szabadságának az ára azonban a körmendi uradalom volt. Erről ugyanis le kellett mondania a kincstár számára. A kincstár új gazdát keresvén az uradalom számára, dobra üttette azt. Ez alkalommal (1605.) terjedelmes

A RESTAURÁTOR NAPLÓJÁBÓL

A református egyház óntárgyai

Hadnagyné Vörös Márta

Az 1993-as esztendőben a Rába Helytörténeti Múzeum a műtárgyak állagmegóvását és teljes feldolgozását tűzte ki elsődleges céljául. Az alapvető feladatok ellátásához nemrégiben egy restaurátorműhely és egy fotólaboratórium felállítása történt meg Körmend és Fürstenfeld város önkormányzatának anyagi, illetve az EGIS Gyógyszergyár dologi támogatásával. A múzeumban nemcsak a saját állományunkban nyilvántartott tárgyak megőrzése és feldolgozása a kötelességünk, hanem a városunkban található régiségek feltárása és azok megóvása is feladatunk. Ezért vállaltuk, hogy – a két műhely „avatásaként" – az egyházak műtárgyait előkészítjük publikálásra.

A közeljövőben fog megjelenni a Körmendi Füzetek legújabb kötete, amely a körmendi egyházak történetével foglalkozik. Ebben a kötetben fotómellékletek is lesznek, melyek egy része a Múzeumból, Károly Attiláné keze alól kerül ki. A fényképezésre előkészítendő tárgyak tisztítása, konzerválása, restaurálása pedig nekem jelent újabb feladatokat.

Amikor a restaurátor kezébe vesz egy tárgyat, nemcsak annak fizikai és kémiai tulajdonságait, megjelenését látja, hanem felidéződik előtte a tárgy „élete" is. Így volt ez azon önkannák esetében is, amelyek a körmendi református egyház tulajdonában vannak.

A kannák közül kettő csaknem egyforma, csupán feliratai eltérőek. Az egyiken „A KÖRMENDI. RFTA. SZ. EKKLÉSIÁÉ. CSINÁLTATTA. BAKOS GERGELY. AKKORI. PREDIKÁTOR. ÉS. SENIOR. A.P.V.T. 1.7.8.4." felirat olvasható, míg a másikon „ÖZVEGY AGH JÁNOSNÉ LÁSZLÓ SUSANNA ASZSZ. CSINALTATTA A KÖRMENDI REF: EKLE: SZAMARA 1784."

Mindkét edény felfelé szűkülő, hengeres testű, három, szárnyas angyalt ábrázoló lábon nyugvó, szív alakú, csőrös kiöntővel, szalagfüllel ellátott, tetején gombbal. A harmadik jóval kisebb, felfelé szélesedő, talpas, hengeres testű, csőrös kiöntővel és szalagfüllel ellátott kancsó. Felirata: PRED: B:K: 1784.

Mind a három kanna abban az esztendőben készült, amikor a templom építésének nekifogtak. Az építkezés anyagi terheinek enyhítésére a gyülekezeti tagok rendkívüli adományai szolgáltak. Minden bizonnyal ezeken a gondokon igyekezett enyhíteni Agh Jánosné László Susanna asszony is, amikor Bakos Gergely prédikátorral együtt elkészíttette az úrasztali készlet egy-egy darabját. A keresztelő kancsó esetében csupán találgatásokra hagyatkozhatunk a készíttetőt illetően. A „PRED." felirat prédikátorra utal, de vajon kit takar a B.K. monogram? Hiszen ebben az időben, egészen 1788-ig Bakos Gergely volt a prédikátor, illetve a pápai egyházmegye esperese, aki Körmenden élt, innen kormányozta az egyházmegyét. Lehetséges volna, hogy Bakos Gergely bokros teendőinek ellátásában segítséget nyújtott egy helyettes lelkész, akinek a neve B.K. betűkkel kezdődött...?

Ha ezek a tárgyak beszélni tudnának, mi mindent mesélnének nekünk... Például azt, hogy hány alkalommal használták azokat. Hányszor töltötték fel borral és mely presbiterek kezei használták az úrvacsorai kannákat. Hányan és hányan élték át a keresztelési szertartás szentségét ennek a kancsónak a segítségével? Hol kaptak helyet ezek a féltve őrzött tárgyak, amikor éppen nem voltak használatban? A tárgyak – a maguk módján – beszélnek erről.

Apró jelekből olvashatjuk ki, hogy bizony, sok kézben időztek már. A restaurálás megkezdése előtt felületükön foltokban, zsíros, fekete rárakódást lehetett látni a szalagfüleken, és a fedélen lévő gombokon. Ezek a kézben lévő vajsavtól, illetve a kéz bőrének zsírtartalmától alakultak ki a hosszú évek során.

Fotó: Károly Attiláné

Ezt a szennyeződést és a sötétszürke oxidációs terméket el kellett távolítani, mert jelentősen károsították a tárgyak felszínét, valamint rontják megjelenésüket. A tisztítás után jól láthatóvá váltak az úgynevezett korróziós kráterek, amiket ezek a foltok alakítottak ki, mind mélyebbre hatolva az anyagba.

A mai Magyarország területén működő református egyházak általában nem túl gazdagok és sohasem voltak azok. Ez jellemző a körmendi gyülekezetre is, noha tagjainak jelentős része nemesi családba tartozott. Persze itt is akadtak kivételek. Például a már említett Agh Jánosné, vagy Dániel Ferentzné, aki 1791-ben aranyozott ezüst kenyérosztó tányérat készíttetett. Ez szintén tisztításra, majd fényképezésre került a múzeumban, egy 1807-ben, az eklézsia által csináltatott aranyozott ezüst kehellyel, valamint egy 1704-ben a Károlyi Biblia hetedik kiadásaként megjelent, fatáblás, bőrkötéses Szent Bibliával együtt.

Ebben az időben a református egyházak java részében cserépből készültek az úrasztali készletek. Kevés gyülekezet engedhetett meg magának egy-egy nemesebb fémből készült tárgyat. Ezeket aztán igyekeztek megőrizni, megóvni. Ha megsérült valamelyik – elsősorban szükségből –, nem cserélték ki egy újabbra, hanem javítgatták. A szóban forgó óntárgyak mindegyike javított. A két kanna lábait és egyiknek a gombját is javítani kellett. A keresztelő kancsó kilyukadt, ezt „befoltozták", talpát teljes felületén új anyaggal pótolták. Az úrasztali készletet, ha nem volt használatban, a templomban, az úrasztalban helyezték el, vagy a parókián kapott helyett. Mindenesetre egészen biztos, hogy hűvös helyen vártak arra, hogy újra használatba kerüljenek. Ezt bizonyítja az ónpestis, melynek jelei mind a három ónedényen felfedezhetők. A 13,2 Celsius-fok alatti hőmérsékleten tárolt ón kristályszerkezete megváltozik: a tetragonális fehérón átalakul oktaéderes szürkeónná. Ez az átalakulás 25 százalékos térfogatnövekedéssel jár, s ónpestisnek nevezzük. Ez az elváltozás kisebb-nagyobb pontok formájában figyelhető meg, amelyek laza, szürke porral vannak töltve. Néhány helyen ezek súlyosabb változatát vettem észre, amikor a fertőzött részeken a szürke por a felület alatt már hólyagszerű dudorban található. Az ónpestises tárgyakat minden esetben el kell egymástól különíteni, mert egymást megfertőzhetik az átalakulásra, és kezelésbe kell azokat venni. A tárgyakat sósavoldattal kezeltem, és a szürke port kikapartam belőlük. A fémeket restaurálás után védőbevonattal láttam el (szilikonzsír, akrilánlakk), melynek célja, hogy a fémet elszigetelje a környezettől és ezáltal nagyobb biztonságot nyújtson a korróziós folyamatok megindulása ellen. A fentieken kívül restaurálásra került még a református egyház pecsétnyomói közül 5 darab, ebből 4 rézből, 1 pedig vasból készült, fanyéllel ellátott.

Írásommal ahhoz a megbecsüléshez kívántam hozzájárulni, ami a későbbiekben is kell, hogy körülvegye ezeket a kincseket, amelyek értéke nemcsak esztétikumukban rejlik, hanem „életükben" is, amellyel több, mint 200 éve végigkísérik a helyi református egyház, illetve Körmend város mindennapjait.

KISKERTÉSZ

Ribarits Márta–Horváth Péter

Szőlő

Augusztus már a szüreti előkészületek ideje. Most szerezzük be az e tevékenységhez a hiányzó eszközöket! Így nyár végén már csak a lisztharmat és szürkepenész, valamint a szőlőmolyok ellen kell vegyszeresen védekezni. A molyok miatt a Ditrifon és a Decis használata ajánlott a rövid várakozási idő miatt, a gombák ellen pedig Ortho–Phaltan és Rovral. Az érő szőlőfürtök körül már donganak a darazsak. Védekezhetünk műanyag háló kifeszítésével vagy gyümölcsléből, cukorszirupból készült csapdákkal.

Szeptember a szőlő hónapja. A szedés idejének megválasztása nagyon fontos a jó minőség érdekében. Csak a teljes érésben leszedett szőlő jóízű, benne a sav–cukor arány harmonikus. Miről ismerhetjük fel az érett fürtöt? A bogyók színe fajtára jellemző, tapintása puha, rugalmas, íze édes, kellemes savakkal. Ezzel szemben a zsendülő szemek még nem puhák, opálosak, savanykásak, míg a túlérettek barnák, rugalmatlanul puhák,ráncosak és nagyon édesek. Aki házilag készít bort, annak egy jó tanács: jobb ha a szőlőszemeket a kocsányról leszedjük, mert az tartalmazza a legtöbb ízrontó anyagot. Ezzel szemben a bogyóhéj a szín- és illatanyagokat adja. Hagyjunk hát elég időt, hogy a mustba kerülhessenek!

Gyümölcs

Augusztusban már ne öntözzünk, mert felesleges hajtásnövekedést okoz, és gátolja a vesszők beérését. A beteg faágakat távolítsuk el! Most érdemes ifjítani meggy- és kajszibarack fáinkat. Ne feledkezzünk meg a sebkezelési eljárásokról!

A szamóca telepítésére is augusztus a legalkalmasabb. A friss telepítéseket ne hagyjuk kiszáradni!

Itt a gyümölcsszüret időszaka is. Reméljük, a permetezést abbahagyták a már érő gyümölcsöknél!

A szüret előtt a ládákat és a tárolókat fertőtlenítsük ki, lehetőleg gőzzel és mésszel.

A jonatán almát szedés előtt $CaNO_3$–1-gyel kezeljük! Így csökkenthetjük az élettani megbetegedések számát a tárolás során. A szüret után se hanyagoljuk el gyümölcsbokraink védelmét! Ilyenkor már bátran használhatjuk a hosszabb hatástartalmú készítményeket. Figyeljünk azonban a környező kultúrákra, mert azokon még leszedendő termés lehet!

A károsítók nagy része a lehullott leveleken, a fertőzött, letermett vesszőkön telel át. Igen fontos a gondos összegyűjtésük és elégetésük. Ha erre nincs módunk, a lombhullás előtt Chinoin–Fundazol 50WP–1, a lombhullás után Novenda vegyszerrel permetezzünk! A letermett vesszőket ajánlatos szüret után azonnal kimetszeni és elégetni. A növényeken ejtett sebeket sebkezelő szerrel fedjük le!

Gyümölcsfáinkon, amíg lehet, tartsuk meg a lombozatot, hogy evvel segítsük a vesszők beérését. A szüret után itt is bátran permetezhetünk rovarok elleni inszekticidekkel, a gombabetegségek ellen pedig réztartalmú szerekkel.

Gyümölcsfákat, bokrokat ősszel és kora tavasszal telepíthetünk. Október közepe a legalkalmasabb telepítési időpont, de a ribizke és a köszméte hajtása korán beérik, így már szeptemberben telepíthetjük. Ne feledkezzünk meg a bőséges tápanyag biztosításáról, és bár sok gyümölcs öntermékenyülő, a biztonságosabb és jobb termés érdekében két vagy több fajtát is telepítsünk!

Októberben a faiskolában vásároljuk meg a csemetéket! Vizsgáljuk meg, hogy nincs-e rajtuk gyökérgolyva, pajzstetű és lehetőleg vírusmentes anyagot keressünk! Vásárlás után rögtön ültessünk! Fáinkat jól iszapoljuk be (sáros időben ne ültessünk), majd kupacoljuk fel a fagyok ellen!

„Tanuljon nálunk, vezessen velünk"

A KVARTETT Autósiskola oktatói vállalkoznak a legmagasabb szintű képzésre „B" kategóriában, pontosan, reális áron, megbízhatóan.

Tanfolyamaink indulnak:

– KÖRMEND, Olcsai Általános Iskola
– SZENTGOTTHÁRD, 2. Sz. Általános Iskola
– ŐRISZENTPÉTER, Általános Iskola

Vállalunk még pótvizsgára felkészítést is.

Jelentkezni lehet: Körmend, Szabadság tér 11.
Telefon: 79, valamint a megnyitókon.

GUMISZERVIZ

– szerelés
– centrírozás
– vulkanizálás

GUMIELADÁS (új és futózott)

GALAMB LÁSZLÓ
Körmend-Horvátnádalja,
Németújvári u. 28.

TERMELŐI ÁRON KAPHATÓ!

– törölköző
– konyharuha
– lepedő

Kedvezményes LATEX TERMÉKEK
– szőnyegek, takarók...
Valamint cipők és alsóruházat

KÖRMEND-HORVÁTNÁDALJA,
Németújvári u. 34.

A KÖRMENDI KULTURÁLIS MŰHELY"
Egyesület célja:
– a szellemi értékek eljuttatása a lakossághoz
– a helyi hagyományok ápolása
– a környezet és az állatok védelme
– a város gazdasági életének elemzése
Helyi időszaki lap: *KÖRMENDI FIGYELŐ*
A lap témaköre, célja: A város gazdasági és kulturális életének figyelemmel kísérése, elemzése. Az információk széles körű terjesztése.

A hirdetések ára:		
	1 oldal:	20 000 Ft + ÁFA
	fél oldal:	10 000 Ft + ÁFA
	negyed oldal:	5 000 Ft + ÁFA
	nyolcad oldal:	2 500 Ft + ÁFA

A hirdetések leadása: Szabadság tér 12., Mosonyi András

Körmend

Kőpecsi Boócz Lajos.

Szabad Művészet

1950. 54. l.

Köpetzi Josef

ötv.?

lisd
=
Radecrky II. 166.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

M.D.K.

Köpeczy Nagy Mária

Két tavaszi ruhatervét bemutatja a lap "Helyet a ifjuságnak" cimmel a fiatal divattervezők modelljei között.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. febr. 1o-16.
VII. évf. 7. sz.

KŌPECZI Pap Sámuel ai

Barát, sk. templom 1691

Tüdős 1995 69.

hosszú időn át Rauscheréhoz volt
, hogy a pályázatokon pályázóként
megbízatáshoz ő sem jutott
ezett, ügyes fiatal építész fel
a hasznosítható lehetőségeket, és
az új pályának a legfontosabb
épületei.
i tanulmányai után az Ybl-irodában
ekintetben az érett
formavilághoz kötődött. Ez a
an volt, mire Schickedanz a nagy
torizmus súlyos formái idegenek
feltörő szecesszió is - az új
nem jött el ekkor. Schickedanz
bb pillanatban kapta meg a nagy
úlhaladott volt, az új, amelyhez
g nem alakult ki. A főműveken
nnen eredeztethető.
lemben sem volt korszerű építész.
orában meglehetősen korszerűtlen
agy megbízatások idején sem volt

Köpeczi Samuel

otv ?

lásd

z

Szádeczky II. 141

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Köpeczi Samuel

ötvös

Koloxsvárt 1632. aug. 10.
Hegödteti Peti nevü mast,
varadi fint.

Jakab Elek. Kolozsvár története
Bpest 1888. II K. 620. l.

Köpeczi Samuel

ötvös

1640 Kolozsvárt. Ez ében a

Házfárfiak körött.

Zakab Elek. Kolozsvár

töstenete Bpest. 1888.

II. K.

312. 1

Köpeczi Sebestyén

József

(itt Sebestyén József, köpeczi-nek írva)

szül. 1855 ajos. 8

állami tanító és tanügyi író

valószínűleg ályja a most élő Köpeczi Sebestyén Józsefnek

Lásd

Kádár Szol Dob

V. k. 274. l.

ületén)

1.-48. ll., 1 tétép

Budapest
Franklin-Társulat
1876

Kópeczi Sebestyén

József

heraldikai festő

lásd

Sebestyén József.

alatt is

<Köpeczi Sebestyen

József>

fürete

<> A brassai fekete

templom Mátyás-

kori ciznerei

Cluj-Kolozsvár

1927.

Erdélyi Tudom Füze-

sek. 1927. 8 sz.

Szerző rajzaival.

Érkezett 1904. november 28.

940/1904. R. (Sepsiszentgyörgy, 1904. november 26-án 45. R. a.)

A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum igazgató válasz-mánya jelenti, hogy középkori németnyelvű kéziratai nincsenek (Tudomásul Szolgál, 1905. I. 20.)

Köpeczi Sebestyén József

czimerfestő és szépíró megbirott volt az

Orsz. Levéltárban volt 1916–1919-ig. Hadnagyi rang-gal hadifestő volt. Czimer tervező, valódi művész.

Baranyai Béla ír közlése.

Most Romániában él és állítólag ő tervezte nagy Románia czimerét.

Ütő agancsból VI. 19

(Köpeczi Sebestyén József)

Könyve

( ) A brassói fekete
templom Mátyás-kori
ismerei. Könyvism.
dr. Fekete Nagy Antal
sól. Levéltári
Közlemények 1930.
131. ~~[illegible]~~. 132. l
133. l

Budapest 1947 május 2-án

átvettem :

Építeszet világi (bástyatorony)

Pásztortűr, 1928. 9sz

198 l.

Gulyás Károly: Köpeczi Sebestyén József

Épilészet egyházi, (szentségfülke)

Pásztortűr, 1928. 9 sz.

198. l.

Gulyás Károly: Köpeczi Sebestyén József

Épiléssel világi udvarhár,

Pásztortűz, 1928. 9 sz.

1981.

Gulyás Károly: Köpeczi Sebestyén József

Üneg és románc (talpas pohár)

Pásztortűr, 1928. 9 sz.

198 l.

Gulyás Károly: Köpecsi Sebestyén József

Plasztika címer XX. sz (uj román állam címer)

Pásztortűz, 1928. 9 sz.
198. l.

Gulyás Károly: Köpeczi Sebestyén József

(Kőpeczi Sebestyén József)

Könyvei

(1) A Cenk-hegyi Brassó-vár temploma. Kolozsvár, 1940

(2) Régi székely népi eredetű műemlékeink. Kolozsvár, 1941.

(3) A brassai Fekete-templom Mátyás-kori címerei. Kolozsvár, é. n.

Gyűrű (1209-11)

MDK

Köpeczi Sebestyén József,

heraldikus

tervezte a szentély uj boltozatának záróköveit,, 27.o.
és a hajók hiányzó záróköveit. 28.o.

Bágyuj Lajos: Beszámoló a kolozsvári Szent Mihály-templom 1956/57 évi helyreállitási munkálatairól.

KolemenEml. 24-32.o.

Köpeczi Sebestyén

József

erdélyi heraldikus
festő és rajzolóművész

lásd

Századok 1928.

7-8. számába

Varju Elemér cikke
a Bethlen mo-
nografia (Luki-
nich-féle) il-
lusztrációiról-

BUDAPEST, ...

IX. HÖGYES ENDRE UTCA 10

TELEFON: 382-595

Köpeczi Sebestyén
József
heraldikus festő
lásd okv

Kelemen Lajos:
Egy birálat tive-
dési - Müvészeti
Szalon. (Kolozsvár)
1928. III. évf. 11-12. sz
11—14. l.

Megvan ez a nám
a MOB kvt-ban.

Bőven ismerteti és védi
a Lukinich Imre: Gr. Bethen
monografiában megjelent
rajzokat.

Köpf Árpád, fogalmazó

Munkájával szerepelt a rendőrtisztv.kiáll.-én.

M.934.V.25.

M.D.K.

KÖPF Conrad

murariorum magister

Valpó (Verőce m.)

2 sudol

Müvért, (1952) Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136.l.

Köpfer János

órás

szül. 1787

lásd

Horv Szombórás

Vasi Szemle

1935. 158. l.

Gyujt.

b. 68

1 Rot. 8r

Lehfeldt

Dr. P.

Einführung in die Kunstgeschichte der Thüringischen Staaten

Mit 141 Abbildungen im Text

I. – VIII +

1. – 199. U.

Jena

Köpferling K. J.

1803

l.

Eperjessy 1929

18-l-

Keresztelésről (firenzei), Michelangelótól IV. 232

Köpleny

(Bács Bodrogom)

Dunajerszky-Kastély

227. l.

Zádor Rado

Kőpénzeges Mária

képéről

Éber László cikke

az Arch. Ért.

1917. évf.-ban

a 303 és kv. l.

Köpönyeges (Oltalmazó) Mária

ábrázolása

lásd

Fabriczy Kornél

kisebb dolgozatai

Bp. 1915. 112. es

kv. 11-

Sikulikár VIII. 231.

Köpordány vára

(ma Vulkapordány)

l.

Thirfelsödmántúl

177. l.

Érem, Zsigmond Kori VIII 191

Köporuba

Trencsén m.

lebontatott 1910 ben. Dövald.

Drahotuszky 1877.

1) alapraje 1:100 reszletek.

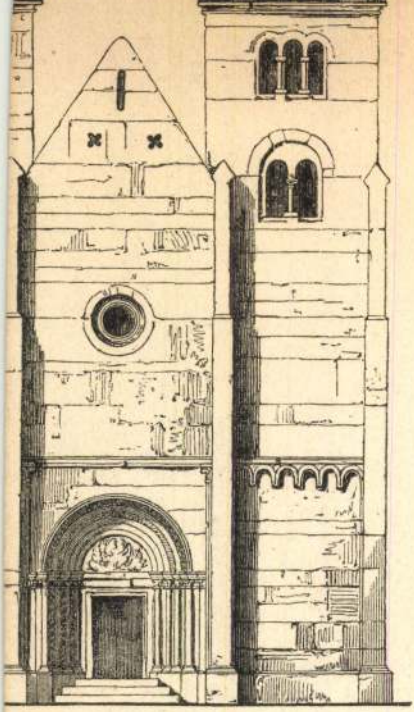

8.

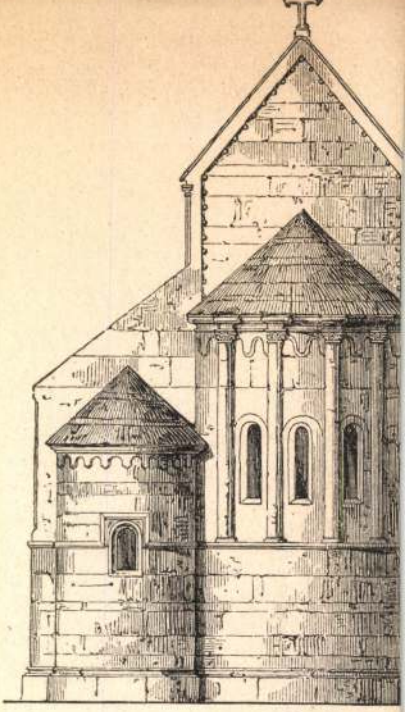

9.

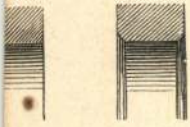

3. 14.

19.

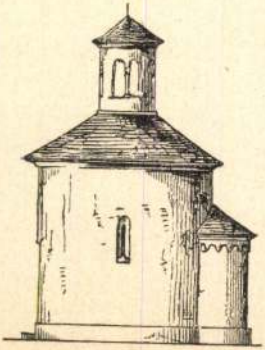

6

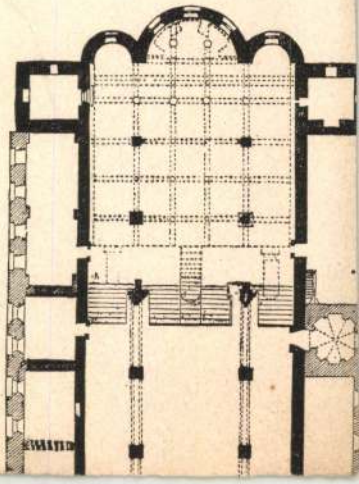

Köporubai rk. templom

(Trencsén vm.)

falkeje

Gereczefalkejek

532. h.

~~Kutatóárok III. 72, 73.~~

Kopp

l.

LykaMagyműI800-50
Geo, 68, 374, l.

6.

Anton Köpp

Wilhelm Köpp apja.

Dagobert Frey: Das Burgenland,
Wien, 1929. I-XXXI.1

XII.1

Anton Köpp

Wilhelm Köpp apja együtt dolgozott fiával az Eisenstadt-i Kálvária hegy kápolnájának mennyezetfestésénel.

Dagobert Frey: Das Burgenland, Wien, 1929. I-XXXI l

XII l

Anton Löpp von Felsenthal

Majzels, Wolfgang Löpp von Felsenthal-fia.

Allgemeine Landestopographie oder

Burgenländes, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet 3731

CHRISTIAN KÖPP, festő

--

A kismartoni kastély mellett létesitett majorsagi épü leteken is végzett Jacob Müller festési munkalatokat Christian Köpp festővel együtt. 143.old. 40.jegyz

KATONA IMRE: A fertődi kastélyrendszer kialakulása 130.old

Soproni Szemle, Helytört.Folyóirat. XXX.2.sz. Sopron, 1976.

Christian Kopp

Wolfgang Fiával festette 1772-ben az Eisenstadt-i templom mennyezetét.

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes. Eisenstadt, 1963.
II/a kötet.

4131

Christian Köpp von Felsenthal

Wolfgang apjo.; fiával együtt festette az Eisenstadt-i templom mennyezetét 1772-ben.

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

373 p

KÖPP FARKAS, festő

A bécsi Képzőmüv. Akadémián Maulbertschtől kapott ösztönzés egész életmüvén végigkiséri, devcsak amikor egyházi megrendeléseknek tesz eleget. Korának festészeti elve nem elégitették ki a kisérletező müvészt és egészen új festészeti technikát dolgozott ki. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas mismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS, festő

Műveit a hazai és osztrák képtárak, templomok őrzik. Festményei három kiállításon szerepeltek: 1957-ben és 1958-ban Kismartonban a művészettörténeti kiállításon és 1962-ben Sopronban „Barokk festészet Magyarországon" c. kiállításon. 266.old. 7.és 8.jegyz.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPr FARKAS, festő.

A Solymáron lévő "Nepomuki Szt. János" megdicsőülése" c. képén is az Akadémán szerzett Maulbertsch-hatások újrafelvételét láthatjuk, annál a művésznél, aki a 70-es évektől szinte élete végéig csak tájképeket fest és tájmozaikokat készit. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas mismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS, festő

Köpp metere Maulbertsch hasonló formában kétszer feste tette meg a Nepomuki Szt. János témát, mint Köpp. Az egyik kép a gráci Johanneumban lévő, 1738-ban készült, a másik a győri Xantus János Múzeum tulajdona, készülési idejét nem tudjuk. 266. old. 9. jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas mismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971.
Sopron

KÖPP FARKAS, festő

A solymári templomban lévő "Nepomuki Szt. János megdicsőülése" c. képén látható repedések valószínűleg akkor keletkeztek, amikor új keretbe helyezték. A hagyomány szerint a képet az 1836. évi kolerajárvány idején ajándékozta egy óbudai polgár. 266. old. 10. jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas sismartoni festő képe a solymári r. k. templomban 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS,festő

14 éves korában már a bécsi Képzőművészeti Akadémia festészeti osztályának a növendéke.Meytens igazgató és Maulbertsch tanár személyében igazi támogatókra talált Alapképzettségét atyjától,Keresztélytól szerezte,aki az Esterházy hercegeknél,mint uradalmi épitész-festő szolgált. 266.old. 5.jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf.1971. Sopron

KÖPP FARKAS, festő

A scagliola technikával készitett mozaikokat is. Ezek kel a kompziciőival tette ismertté a nevét, Bécsben, szülőföldjén, Kismartonban, sőt az európaimüvészeti akadémiák tagsági cimekkel tüntet ék ki. Művészetének úji tó jellegéért I. Ferne császártól társadalmi exisztenciáját nyerte el, de több európai udvartól is. 266. old

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Hekytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS,festő

A solymári oltárkép is stukkóalapozással készült. A képen kissé balra felhő-hegyen térdel Nepomuki Szt. János,fölfelé tekint.A kép felső ivének felhőive alól pálmaágat és levélkoszorút hoz feléje az angyalok serege.Vele szemben joggról piros drapériába öltöztetett angyal kereesztet tart. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Hekytört.Folyóirat,XXV.évf.1971. Sopron

KÖPP FARKAS,festő

A solymári r.k.templom egyik mellékoltár képét festette. Nagler lexikon VII.kötetében megjegyzi,hogy Köpp Farkas tanúlmányai befejeztével elhagyta Bécset és Bécsújhelyre ment,ahol több magyarországi templom számára oltárképeket fest. 264.old.x 2.jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE: x Helytört.Folyóirat,XXV.évf. 1971. Sipron

KÖPP FARKAS, festő

Már 14 éves korában a bécs Képzőművészeti Akadémián tanúlt. Az első évtől már önalláan alkotott, ami 8 éven át, amig az Akadémiát látogatta, az anyagi megélhetést is biztositotta számára. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

KÖPP FARKAS, festő

Uj festési technikát dolgozott ki önmaga számára, a scagliola technikát stukkoalapon kézzel kialakitott márványfelületet, amelyre a müvész kompoziciéját ráfestette, majd szintelen lakkréteggel bevonta. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

KÖPP FARKAS, festő

A solymári templomban lévő képének kerete koraklasszicista, fehér-arany szinezésü fa, pilasztereken nyugvó fo
fogrovatos párkánnyal, ill. timpanonnal, amelynek félkörö
rös ormán a Karácsony -család cimere látható. A kép alsó
ső sarkában piros betükkel a jelzés: Viennae, Wolfgangus
Köpp 1782. 267.old.11.jegyz.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV.évf.1971. Sopron

KÖPP FARKAS,festő

Zombory Gusztáv irta a "Vasárnapi Ujságk"-ban 1863-ban a solymári r.k.templomról:a másik baloldali mellé oltárnak képe pedig Keresztelő Szent János/!/művészi tekintetben a legkiválóbb.a kép aljan a felirás,"Wolfgangus Köpp bécsi müvész festette 1782-ben,s az 1838-as kolerajárvány idején ajándékozta egy budai polgár. 264.old.l.jegyz.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS,festő

1773-ban a bécsi Theresianum rajztanárává nevezik ki.
1774-ben a bécsi Akadémia tagja.1785-ben a firenzei,17
1786-ban a berlini Akadémia választja tagjai sorába,E
Ez évben a pápától elnyeri az Aranysarkantyú Rend kitün-
tetését,majd 1805-ben I.Ferenc Felsenthal előnévvel ne-
mesi rangra emeli és birtokot kap./Nagler Lex.VII.k./
266.old. 6.jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a
solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf. 1971.
Sopron

KÖPP FARKAS,festő

A "Vasárnapi Ujság" 1863.évi kötetében Zombory Gusztáv,a mult sz.második felének festő-rajzolója ismertette a solymári r,k,templom történetét.Oltárképei közül a legbecsesebbnek tartotta a Wolfgang Köpp által készitett"nepomuki Szent János megdicsőülése"c.képet. 264.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymari r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS, festő

A solymari r.k. templom "Nepomuki Szt. János" oltárképét festette. Kismartonban született, Bécsben tanult, majd Bécsújhelyen dolgozott. E kép Bécsben készült. Több oltárképet is festett magyarországi megrendelésre, de egyelőre ez az egyetlen olyan festmény, amelyet hitelesen neki tulajdonithatunk. 264old. 2. jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymari r.k. templomban 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS, festő

Bécsi festő, később Bécsújhelyen dolgozott. Maulbertsch tanitványa volt. Egyházi témájú képein szinte szolgailag követte mesterét. "Legtöbbször Maulbertschnez kapcsolódottés ezen az úton olyan mértékben haladt előre, hogy alig lehet megkülönböztetni a két müvész alkotásait. 265. old. 3. jegyz.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymari r.k. templomban 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS, festő

Köpp Farkas kismartoni festő "Nepomuki Szt. János megdicsőülése" című képe. /A solymári r.k. templomban/. Fekete repr. 265.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP FARKAS,festő

Atyja Keresztély,kismartoni lakos,esztergályos,festő.

KÖPP FARKAS,festő

A kismartoni hegyi templom mennyezetét festi.1768-ban fia születésekor az anyakönyv szerint festő és "colonus nus",azaz helybenlakó. Majd Bécsújhelyen polgárjogot szerzett.Itt testvére János György is keresett festo volt.266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat.XXV.évf.1971. Sopron

KÖPP FARKAS, festő

1772-ben, atyjával, Keresztéllyel együtt szerződött a kismartoni franciskánus kolostorral, az akkor épülő un. kegyi templom kupolájának kifestésére. Krisztus mennybe menetelét ábrázolóljana kép, a kupola szélén tájjal és jellegzetes keresztben álló fákkal. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat. XXV. évf. 1971. Sopron

Lipót Vilmos badeni örgr.

Mellig, tojásdad
ábrázolva. Parókájának
sza kicsiny, szakálla
csipke végei lelógnak. F

LEOPOLDO GVGLIELMO
SCIALLO DI CAMPO GE
ROMANO IMPERIO GE

fölül jobbra: „V76"
s legalól balra: „A, Bloem
jobbra: „Cor, Mey

Rézmetszet, méretes

92

KÖPP *Farkas (Wolfgang)*, festő, l. Koepp F.

Köpp Farkas 1738–1807

Lkáb I. 67, 76,

II. 9

III. 122

IV. 150

Köpp Farkas

Jestr

nod

Fin 1169

Köpp Farkas

festő

Keresztelő szent János oltárképet festette az alábbi templomban. A kép, 1782-ben készült s egy 1836-ban a cholera idejében ajándé kozta egy óbudai polgár a templomnak.

Zombory G. A sohnári templom. Vas. Ly 1863.

120 l.

Köpp Farkas

Kimarbini spárna
gázu.

Csód

O Várl 61 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. -

2061-909-~~XXX~~ 220

853. Keretek.

4 darab ~~XXXX~~ természetes szinű (tölgyfakeret belül keskeny aranyléczczel.

Méretei a belső világitásnak 96.5:68.7 , a teljes nagyságnak 104:76.3 cm.

Becsértéke per 13 K..... 52 K.

~~XXXX

Köpp Farkas

Magyar Művészet

~~1928~~ 1927. 293-4

Koepp Wolfgang

l.

Rath. I. 501

Veneziai mester: Kárin és Ábel

174 (984), 4239 (871).

Köpp Wolfgang

1738–1807

Singer lex II. 372

helgére

beteendo

Kőpp Farkas

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 293-4

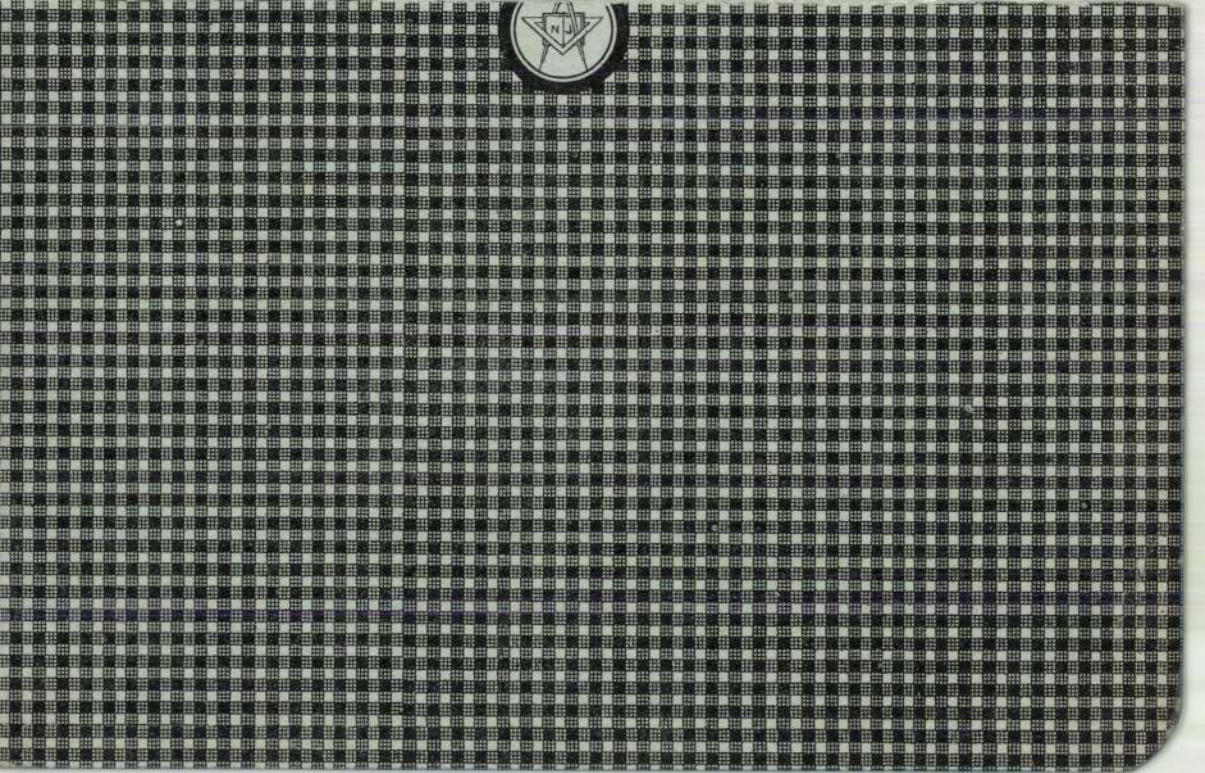

Köpp Farkas

Mismartoni festő

a solymári templomban
szent János mellékoltár-
képe (1836-utáni évszült)

írod

Örmvárl

6 f. l.

egy oltárképe a becsi
szent István dómban

Köpp Farkas és
Keresztély
festők
X VIII. 17

l.

Thierfelsödemántik
188. l.

2061-909-34

667. Keretek.

1 darab puhafa keret gazdag és összehajló levélfaragással, belül pedig levélfüzér mellett keskeny aranyléczczel. Méretei 100:86 cm.
Becsértéke.....40 K

Jegyzet. 1127-906-123
az 1658 sz. képtől.

Köpp Farkas

festő

1772-ből freskója a feltsi Kismarton-heggi templomban

wód

z

Dehio-Ginhart

190. l.

Köpp (Wolfgang) Farkas
Láid

Köpp F.

Képei

a képmint.

Müramba

Láid

Köpp

Alatt is

Liptói havasok I. 173

1905. VI. 13.

Kugler Alajosnak Sopron. Ikt. távirati értesítés Schön-
herr Gyula érkezéséről.

Farkas

Koepp (Wolfgang)

festő és mozaikművész, szül
Kismarton 1738 dec. 24, megh
Wien 1807 máj. 25. Atyja,
K. Keresztély Esterházy Pál
herceg építésze és festője volt.
1752-60. a bécsi akadémia
tanult, azután Bécsujhelyen
Maulbertschnél oltárképeket
festett (pl. Keresztelő szt. János 1782,
már) 1772. Kismartonban fes-
tette a ferencrendiek templomá-
nak mennyezetképét, atyjával
Schütt. Vissza térve Bécsbe a
Theresianum rajztanára lett,
s onnan lamplomok rajzolásával foglalkozott.
A szárnad vagon gipszmo-
zaikot talált fel s ebből készült
mintaképeket, kereszteket voltak. 1779-től
a bécsi, 1785-től a ferencrendi,
1787 tól a berlini akadémia
tagja volt. 1803 nemességet
kapott. A bécsi Szépmüvészeti
Múzeumban stukkókat festett és
[illegible]

Konjáthy - Wanyerka Gyula,

MdK

Köpp Farkas

műve látható a Fabriczius -házban megnyilt muzeumban.

(-d): Rákóczi-kincsek a Fabriczius-házban. Kisalföld, 1962. jul. 4.

MDK

Köpp Farkas

Pogány Ö.G.: M. szobrászat a 19-ik sz. első felében. Bp.1939.

KÖPP Wolfgang, hirmertoni festő

W. K., Edler von Felsenthal, Ritter des goldenen Sporns, Mitglied der dasigen (bécsi) K. K. Akademie der bildenden Künste, dann Professor und Mitglied mehrerer auswärtigen Akademien, † 69 éves korában, Bécs, 1807 máj. 25 (1807, 504 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

M.D.K.

Köpp Farkas
festő

Tájképei

R.D: A XVII.–XVIII. század magyar festészete
Művészet. 1962. február – 26 l.

Képp Farkas
festő

MDK

Olaszországi képeket mutatták be
a kiállításon.

Galavics Géza: A szegedi ünnepi hetek képzőművészete.
Művészet, 1962. december — 42 kép

Köpp Wolfgang, művész

Sopronban a volt Edlinger Vilmos borkereskedő házát Móricz Zsigmond u.2.Brunano Lénárd kereskedő vette meg 1768. 1775-ben a hagyatékban volt ~~xxx~~ két gipszkép /szokásos volt a gipszfelületbe karcolt tájkép/.Mestere Köpp volt. 50 kr.értékü volt. ~~xxx~~ Köpp kismartoni volt. 267.old

Csatkai Endre: Kis adalékok a"Somogyi-ház"múltjához 262.old.

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969
Sopron

Mosaique gyár.Bécs. Mozáikképek.

Köpp Farkas és fiai.

XVIII.száz.

Magy.Hirmondó.Bécs.1792.Bécs.I.szak.
ápr.6.486. l.

G u l á c s y Lajos festő
1882 - 1932.

Rossz gyönyör
/A főváros vásárlása a téli kiállitáson, 1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Köpp/Kép/ Farkas.Kismartonból.Bécs.

XVIII.száz.

Mozáik gyár tulajdonosa,mozaikból arcképeket állit elö.

Magy.Hirmondó.Bécs.I.szak.1792.ápr.6.
486. l.

Benczur Gyula festő (1844–1908)

Pesti Hirlap. 1886. jun. 16. 4

Lajos bajos király és a magyar
művészek

Köpp Farkas Képíró

Magyar Művészet, 1927

293-298.o.

Csatkai Endre: Magyar festők művei a kismartoni művészettörténeti kiállításon.

M. D. K.

KÖPP Farkas

1738 - 1807

Kismarton Kálvária t. mennyezetképe 1772
Sobymár Ker. Szt. János oltárkép, 1782
Tájkép fotó

Garas XVIII. sz. 140, 178, 193, 227, 276, 279,

CXV. CXVI. t.

MDK

Köpp Farkas, /Wolfgang/

apjával K.Keresztéllyel kifesti az óriás templom önálló életre kelt szentélyét.

Dr.Csatkai Endre:

Magyar festök müvei a kismartoni müvészettörténeti kiállitáson.
MM.1927. 293.l.

Köpp. Farkas

Kismarton-i pületésü; müveit tolál-
hatjuk: Bécs, Burglstein, Graz és a pá-
vizsi Louvre-ban.

Genthon I.: Monumenti Artistici Un-
gheresi All Estero. Acta Historiae Ar-
tium, Budapest, 1970. 1-2 sz. 17 l.

M. D. K.

KÖPP Farkas festő

szül. Kismarton, K. Keresztély festő fia 1767-69 a bécsi akadémia növendéke Wiener Neustadtban él, a bécsi Terézianum rajztanára, a bécsi, pesti, berlini akadémia tagja.

Különleges gipszmozaikokat készített, fal- és oltárképeket festett

Magyar XVIII. sz. 227. l.

KÖPP FARKAS /?/

Aukción:

Wolfgang Köpp zugeschrieben: Italienische Flusslandschaft mit Wäscherinnen. Malerei in Scagliola-Technik auf Stuckplatte. 49x70 cm.

WIEN, Dorotheum, Kunst abteilung
459. Kunstversteigerung Febr. 1982.
Kat. Nr. 103. S. 24. Abb.Taf. 44.

KÖPP FARKAS

Aukción:
Wolfgang Köpp: Dornenkrönung Christi. Malerei in Scagliola-Technik auf Stuckplatte. Sign., dat.: A° 783.

Wien, Dorotheum,
634. Kunstauktion, Nov. 1981.
Katalogus 93.sz. 27.old.
Kép: Taf. 21.

Köpp Farkas (1738-1807)

„Február" o. stukkó alapon 23x35 cm

12 db-ból álló sorozat rége (Serult)

Védett. Zíziáltási ár: 12000 ft

BÁV 48.Müvészeti Képaukció Bp.1979.május

Köpp Farkas (1738-1807)

„December" olaj, stukkó alapon 23x32cm
12. db-ból álló sorozat része. Védett.
Irányár: 12000 Ft

BÁV 48.Müvészeti Képaukció Bp.1979.május

M. D. P.

KÖPP János György festő

Garas XVIII. 17. 207. l

-KÖPP JÁNOS GYÖRGY,festő

Köpp Keresztély,kismaroni festő fia,1740-ben született.Bécsújhelyen keresett festő volt. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf. 1971. Sopron

KÖPP JÁNOS GYÖRGY,festő

Köpp Keresztély kismartoni esztergályos,és festő második fia.János György Kismartonban született 1740-ben, később bécsújhelyi festő. 265.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf.1971. Sopron

Johann Köpp bécsi festő M.D.K.

Solymár r. k. templom mellekol-
tár: Nep. ut. János 1782

Genth. hüeml. 1959 I. 294.

Köpp, Johann

festo

Gentmüeul

354.l

68.921-1916.szám.

III.

A B. Behr berlini
jelenő, a magyar művészeti
nationale Bibliographie der
X. XI. és XII. köteteinek e
könyvtára részére idemellék

Budapest, 1916. j

Köpp Keresztély Képíró

Magyar Művészet, 1927

293-298.o.
Csatkai Endre: Magyar festők művei a kismartoni művészettörténeti kiállitáson.

M. D. K.

KÖPP (Koepp, Kepp) Kerlsztég festő

Kismarton kerti kéjlak, gazdasági épületek festése 1770-71

Kismarton Kálvária t. mennyezetképe 1772 fotó

Garas XVIII. 77 227. l. 140, 276. l CXVI t.

KÖPP JÓZSEF ANTAL LUKÁCS,festő

Köpp Keresztély kismartoni festő fia 1766-ban született
E legfatalabb fia tájképeket adott ki metszetben,egyéb
ként atyja nyomdokain haladt mozaikműveivel. 265.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a
solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf.1971.
Sopron

KÖPP KÁROLY, festő

Köpp Keresztély kismartoni festőnék három fia volt még müvész, Farkas, János György és József Antal ~~és József~~ Lukács. A festőcsalád még a XIX. sz. első negyedében is müködött Bécsújhelyen. Károly is a család egyik tagja volt. 266-old. 4. jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat. XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP KERSZTÉLY, esztergályos, festő

1733. febr. 8-án veszi nőül a kismartoni kastély kápolnájában Ziegler Justinát. Az anyakönyv szerint scriniarius, esztergályos. Két fia születik Kismartonban; 1739 dec. 24-én Farkas. a solymári kép későbbi festője és 1740 ben János György, később bécsújhelyi festő. 265.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE: A Helytört. folyóirat, XXV.évf. 1971. Sipron

KÖPP KERESZTÉLY, esztergályos, festő

Fiával, Farkassalegyütt szerződött a kismartoni ferenciskánus kolostorral, az akkor épülő un. hegyi templom kupolájának kifestésére. Krisztus mennybemenetelét ábrázolja a kép, a kupola szélén tájjal és jellegzetes keresztben álló fákkal. 1772-ben. 266. old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban. 264. old.

SOPRONI SZEMLE: A Nolytorv. folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP KERESZTÉLY, esztergályos, festő

Szerepel a kismartoni anyakönyvekben. 1763-ban és 1765-ben, mint pictor montanus, azaz mint Kismarton hegyi negyedének festő lakója. 1765-ben ez a megnevezés, de mellette az áthúzott bejegyzés scriniarius. Eredetileg esztergályos lehetett, a maga erejéből vergődött fel a művész rangjára. 265. old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264. old.

SOPRONI SZEMLE: Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sipron

KÖPP KERESZTÉLY, esztergályos, festő

Kismartoni művész. 1780-ban halt meg, de nem Kismarton ban, talán Bécsújhelyen. 266.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k. templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

KÖPP KERESZTÉLY, festő, esztergályos

Kismartono művész. 1768-ban egy bécsújhelyi Gurschey n
nevü festő özvegyét vette nőül. 265.old.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a
solymári r.k. templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971.
Sopron

MDK

Köpp Keresztély,
nem csekély tehetségü freskó-festö is,

fiával Farkassal kifesti az óriás templom önálló
életre kelt szentélyét.
Bécsbe letelepedve nagy hirnévre tész szert mozaik-
jaival. Ferenc császár nemesi rangra emelte.
Magyar Hirmondó, 1792: "ez az ur tendszerint Köpnek
iratik, hanem mi magyarosan irtuk Kép-nek, mert hogy
kismartoni fi."
Nemz.Muz.-nak volt néhány u.n. gipszmozaikja, a kiá-

Dr.Csatkai Endre:
Magyar festők művei a kismartoni művészettörténeti
kiállitáson.
MM. 1927. 293.l.

Köpp v. Tel-

senthal

rajzoló

vedutái után szá-

mos külföldi vá-

ros képe felso-

rolva az alábbi

katalogusban.

Gil Ran

ben és pedig azonnali, 1946.
dékességgel.

Az összeg kiutalvá

Budapest, 1946.évi

A hivatalos másolat hiteléül

irodavezető.

Köpp, felsenthali festő

Ecce homo - kép hi-
nes homokkövekből
öntesakva. A művész
1803-ban ajándékozta
a templomnak. A
kincstárban őrzik

P. Podler Gellért.

Máriacell bazilikájának (templomának)
története és leírása.
Grác c. n. 46. l.

Mův.

i. 22

2 rôt. 8°

Reusens

le chanoine

Éléments d'archéologie chrétienne

Deuxième édition revue et considérablement augmentée.

I. Illustré d'une photolypie et de 608 gravures sur bois.

1.-576.ll.

Aix-la-Chapelle
R. Barth, 1885.

Köpp, Karl

porto

l.

Coat Frey Öst. Kunstl.

XXIV. K

XXIV. P.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
373

Pray, Georg. Dissertatio historico-critica de sacra electra olivi Stephani. Viudobonae, 1771.

Papírkötés 1 drb.

Köpp, Michall

festö

Csát-Frey Öst Kunst

XXIV. k

XXIX. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
Nr 15

Prileszky, J. Annales compendiarii regum & rerum Syriae.
Viennae, 1794.

fbör.

1 drb.

KÖPP MIHÁLY,festő

Köpp Kersztály kismartoni festőnek három fia volt még művész,Farkas,János György és József Antal Lukács. A festőcsalág még a XIX.sz.első negyedében működött Bécsújhelyen. A család egyik tagja volt Mihály is. 266.old. 4.jegyz

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat.XXV.évf.1971. Sopron

KÖPP VIKTOR,festő

Köpp Keresztély kismartoni festőnek három fia vált még művész,Farkas,János György és József Antal Lukács. A festőcsalád még a XIX.sz.első ~~felében~~negyedében működött Bécsújhelyen.A család egyik tagja volt Viktor is. 266.old.4.jegyz.

PUSZTAI LÁSZLÓ: Köpp Farkas kismartoni festő képe a solymári r.k.templomban 264.old.

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat.XXV.évf.1971. Sopron

Köpp Wilhelm
festó 1772

l.

Frey Burgl 1929

XII l

15148/915 szám.

eln.

Folyó évi dec

tésére közlöm a Bizottsággal, h

lemügyi m.kir.miniszter urat, h

urak részére az 1916.évre érvén

iránt sürgősen intézkedni szive

Budapest,1915.évi

A miniszter rende

Köpp. Viktor

festő

l.

Csat-Frey Öst Kunstt

XXIV. k

XXIX. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
302

Projet de classification des haches en bronze.

Paris, 1866.

f. 1 d.

Köpp, Christian

festö

Ciat-Frey Öst Kunstt

XXIV. K

XXVIII, 101, 102. l.

MŰEMLÉK[illegible]KI[illegible]R Z.B ZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
420

Pór Oltrol. Nagy Lajos. 1326-1382.
Bpest, 1892.

L. M. Tört. Életrajzok. VIII. köt.

Köpp, Christian

festō 1782

l.

Mel Esskipt

XXXV. l.

8. l.

Kopp Károly

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 293.

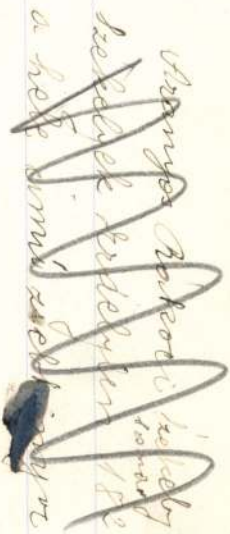

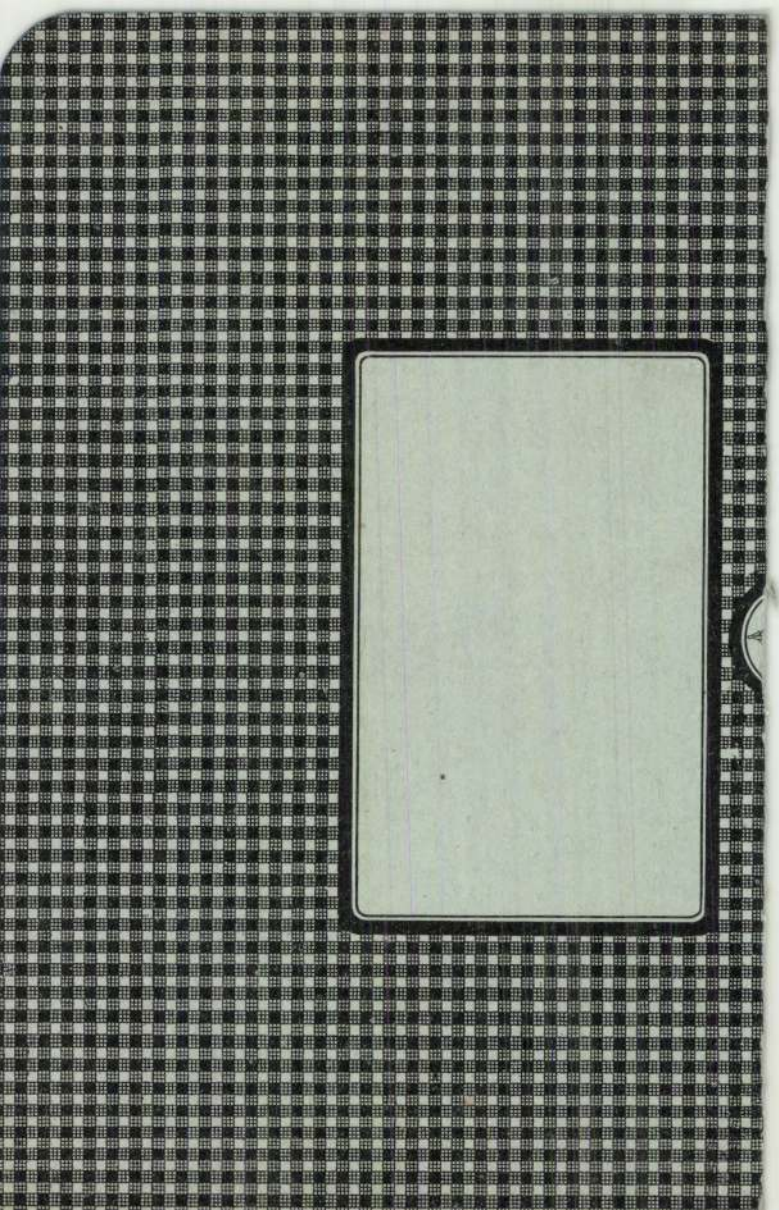

A pmázi járás főjolgabirájától

országos Bizottságának

Budapest.

Vall és Közokt. Min.

ssal 191/927 sz. meg keres-
ém értesíteni, hogy a
lletve junius hó 7 én meg-
égi ülésen a belépő
állapittattak meg és
megtekintése egy
iller, a Salamon
ntése pedig egy személy

Körmendy Frigyes
Ervin

l.

Interieur

1913. 1. n.

12. l

W. Köpp.

1772-ben festette meg az Eisenstadt-i Kálváriatemplom mennyezetét.

Allgemeine Landestopographie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet

4231

Wolfgang Köpp von Felsenthal

festő, Eisenstadt-ban működött.

Apja Christian.

Allgemeine Landeskapographie oder

Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet

373

W. Döpp

festette 1772-ben az Eisenstadt-i
Esterházy kastélyhoz tartozó Kálvária
templom freskóit.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen
Kunstdenkmäler. Burgenland, Wien
1935

643/

W. Döpp. (Wilhelm)

1772-ben festette meg az Eisenstadt-i Kálvária hegy kápolnájának a mennyezetét.

Dagobert Frey: Das Bürgerhaus,
Wien, 1929. I-XXXI. t

XII. t

Wolfgang Löpp.

oppóval Christian-nal festette 1772-
ben a Eisenstadt-i templom mennye-
zetképét.

Allgemeine Lexikographie der
Burgenländer, Eisenstadt, 1963
II/a kötet

413

Körakó István, kőmüves

Szádvár épitkezéseinél emlitve 1685-ben Jablonován, aki "Varhoz Mestersegieuk Szolghall". 161.old

Détsy Mihály: Egy ismeretlen magyar vár-Szádvár 143.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VIII. 1969. Miskolc

Kőrakó István, kőműves

Szádvár épitkezéseinél emlitve 1685-ben Szögligeten, aki "Varhoz Mestersegieul Szolghall". 161.old

Bótay Mihály: Egy ismeretlen magyar vár-Szádvár 143.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VII[illegible].196[illegible]. Miskolc

Kőrakó Péter, kömüves

Szádvár épitkezéseinél emlitve 1685-ben Szőgligeten, aki-"Varhoz Mestersegieul Szolghall". 161.old

Dátay Mihály: Egy ismeretlen magyar vár-Szádvár 147.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VIII. 1967. Miskolc

Körbler Jakab

cinontó Pozsonyban,
hova a pozsonyi megyei
Szentgyörgyből került
a város szám-dáiok
szerint 1498-99-ben a
polgarjogi illetéket meg-
fizette.

Ortvay: Pozsony város
tört. II. k. 2. r. 261. l.

KÖRESCH, Joseph, bécsi ötvös

J. K. Goldarbeiter von Wien, 1780-ban Pozsonyba érkezett és a sch. Löwe-fogadóban vállt meg.
(1780, 70. vzám, 8 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Körispatak Harmonika

Hurska Tórsel 1890.

Da körispataki tanító rajza falfestmény vázlat.

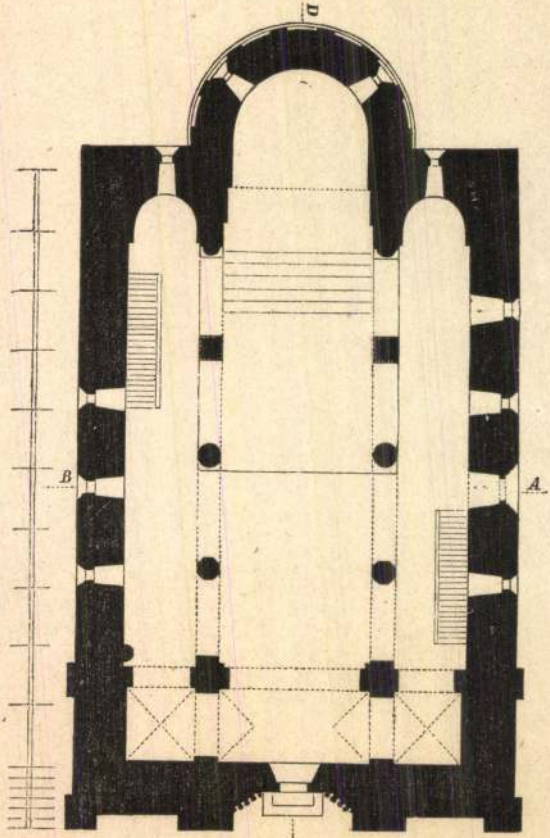

1.

Körmend

(Vasvm)

Batthyány – Esterházy
161, 174. l.

Váta 163. l.

Kép 207-17.

Zádor – Rados

Körmendi
ágostonrendi kolostor

l.

Fallenbüchl Ágost

49. l.

Körmendi rk. pleb.

templom

képe repr.

Kisszikl kath. Magy

829. l.

Kőszeg vár
és város

Tváry Béla dr.

Képek Kőszeg
múltjából.
Kőszeg 1943

Kőszegi Füzetek. 4. szám

fed.

MUZE

ÉS

KÖNYVTÁRI

A MUZEUMOK ÉS

ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGÉ

HIVATALOS

XI. ÉVFO

SZERKE

Körmendi Batthyány

Kastély

l.

Thürfelsödmantúl

283–284. l.

Körmendi Nagy-lak
Janus szobor

KÖRMEND (Vas)

Wem. Sz. János XVIII. vzázadi szobra hatovzlonos, kupolás egykori építményben (a Rába partján)

Gentken, 1941.

Körmend, ref. templom

KÖRMEND (Vas)

R. k. templom, egyetlen homlokzati toronnyal, barokk oltárképszoborral, barokk szószék, kicsiny és nyomott szentély. — Kívül baloldalt klasszicizáló sírkő, támpillérek szentély, mögötte sírkő 1778-ból

Genthon, 1941.

KÖRMEND (Vas)

Körmend

R.K. TEMPLOM, a XVI. szban épült, 1590-1643 között a reformátusoké volt, 1731-ben Czinczendorf Fülöp bíbornok Sz. Erzsébet tiszteletére felszentelte.

REF. TEMPLOM épült 1788-ban.

GR. BATTHYÁNY-KASTÉLY, középrizalitja erkéllyel, címeres crommal és manzard tetővel. Savoyai Jenő tervezésében szerepet vitt. Benne fegyvergyűjtemény, kínai porcellánok, könyvtár levéltár, régiségek. Kápolnájában az

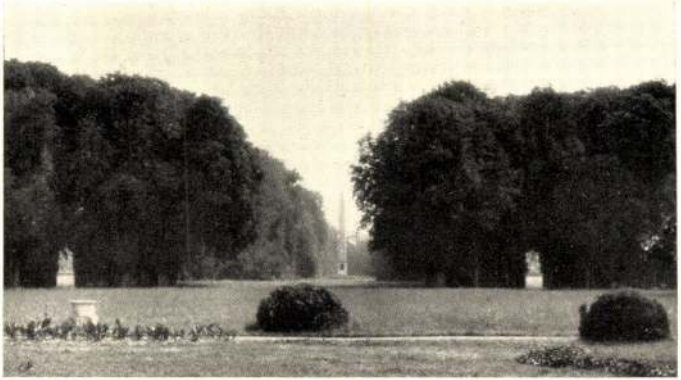

207. — KÖRMEND

e — Partie du jardin — View of the garden

BRONZTINTATARTÓ
NŐI IRÓASZTALRA

I. DÍJ

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
FRIM JENŐ

Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola pályázatai

Pityke bronzból, honfoglaláskori

VIII. 202.

FRIM, I. *Körmendi Frim.*

Körmendi Andor.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Körmendi András

A Magazine of Art-nak, a legnagyobb amerikai művészeti folyóirat egyik számában Körmendi András hosszabb angolnyelvű cikket irt a modern magyar festőművészetről.

Cikk: A "Magazine of Art" a modern magy. festészetről.

Pesti Napló, 1939. jun.28.

MDK

Körmendi András festő

Körmendi András: Kernstock Károly Ars Hungarica 16. 33 képpel, Bpest, 1936 c. tanulmánya.

K. e. : Körmendi András

Magy. művészet, 1936. 7. sz. 223. l.

M.D.K.

Körmendi András

"Sárgaruhás lány" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap a tatai kiállitásról.

Szinházi Élet. Bp. 1933. okt. 22-28. XXIII. évf. 44. sz. 98. lap.

Körmendi András.

1935-ben a Tamás Galériában kiállitották müve
it.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Körmendi András

Marhavásár, olaj

Gond, "

KUT kiáll. N.Szal. 1936. febr. 3 l.

MDK

Körmendi András

Szomory Dezső: Képzőművész uj társ. a N. Szalonban. Az Est, 1934. ápr. 15. 12 l.

Körmendi András

Vásár, olaj

Műterem II. csoportkiáll. 1935.

Körmendi András

Gyermekek a viz szélén, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1934. dec. 5 l.

Körmendi András
Zajos vásár

Könyves Kálmán 103. kiállítás. 1 1.

ztó tánvér mérete: 14 cm.

res testtel, lapos, hajlitott fül-
ombos billentő, hullámos orru cső-
század második fele. Magassága 28

l. - Z.G.: Szirák és az ottani sir-
5o l. - Borovszkv 125 l. - Keménv
kus templomok. Bp. 1944. 181, 19o,
l l./

mantikus, részben tusztikás felü-
k- és főpárkánnval, 186o körül.
l Degenfeld

ési ideje/a középrészé/ ismeretlen,

MDK

Körmendi András festő és mükritikus

Péter András: A hónap kiállitásai. Tükör, 1936. nov.

Körmendi András MDK

Marhavásár, olf.
Gond, olf.

Nemzeti Szalon 1936. febr.-márc.8.
KUT kiállitás

MDK

Körmendi András

Forrás

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

30 1.

Körmendy András

neve emlitve,müve szerepel az 1936-os akvarell-kiállitáson.

-Uj magyar akvarellek-

Bálint György:A toronyőr visszapillant I.630.old.
Bp.Magvető 1976.

Körmendi András

festő

1971 augusztusában New-Yorkban
sok szenvedés után elhunyt Kör-
mendi András a két kiabóni között
ismert festő.

Dévényi Iván: Körmendi András halálára.
Művészet, 1971. december – 21 lap

Körmendi András

festő

Körmendi tanulmányait, ízlését,
lehiteleges lapok hőfoltak a Nyugat,
a Magyar Művészet.

Dévényi István: Körmendi András halálára.
Müvészet, 1971.december - 21.oldal

Körmendi András
festő-író

Az Ars Hungarica monografia sorozatban Keresztes Károlyról jelent meg Körmendi András-nak könyve.

Dévényi István: Körmendi András halálára.
Müvészet, 1971.december - 21.oldal

Körmendi András
festő - író

Körmendi az École de Paris szellemében dolgozott. Egy 1933-as női aktjat Lyka Karoly is szerinti a „Festészetünk a két világhaboru között" c. művében.

Dévényi István: Körmendi András halálára.
Művészet, 1971.december - 21.oldal

MDK

Körmendi András

Nővérek, of.

Munkácsy Céh 8.repr.kiáll. N.Szsl. 1935. márc.

MDK

Körmendi András, festöm.

Növérek. Olf.

Nemz. Szal.- A Munkácsy Céh VIII.repr.kiáll.-a.
1935.márc.3o.-ápr.14. Kat.

KÖRMENDI ANDRÁS

Marhavásár. Vizf.
Hetipiac. "
Marhavásár a domboldalon. Vizf.

Magyar kiállitás tárgymutatója.Múcsarnok 1934.
17.oldal

MDK

Körmendi András, festö

Heti piac. Vizf.
Marhavásár. Vizf.
Marhavásár a domboldalon. "

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.
Kat.17.1.

MDK

Körmendi András, festö

A doktorok kara örködik az igazság felett.

Az Ernst-Muz. kiállitásai. CXLVII. Munkácsy- Cém. VI. sors.egybekötött repr.kiáll. Bp.1934 május. Kat. 11.1.

MDK

Körmendi A ndrás,festö.

Sápadt nö.

Az Ernst-Muz.kiállitásai.CXLVII. A Munkácsy-Céh VI. sors.egybekötött repr.kiáll. Bp.1934 május Kat. 6.l.

Körmendi András festő.

Tragédia. Tempera.
Sirató asszonyok. Tempera.

KUT. 1934.ápr. /N.Szal./

MDK

Körmendi András, festö

Forrás.

Bp.Mücs.-OMKT. Nemz.Képzömüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.-
és Közokt.Min./1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 3o.l.

MDK

Körmendi András

részt vett a kiállitáson

Bencze László: A K.U.T. kiállitása a Nemzeti Szalonban

Képzőművészet, 1935. 18.1. 80.§.

MDK

Körmendi András

Önarckép, of.

Női profil, "

KUT N.Szal. 1937. nov, 12 l.

M.D.K.

KÖRMENDI András

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 336. l

Körmendi András MDK

Hetipiac, vizf.

Marhavásár a domboldalon, vizf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Körmendi András MDK

Marhavásár, vizf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Körmendi András

Forrás

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Körmendi András

Portás

Körmendi András

A TAMÁS-GALÉRIA LXXIV. KIÁLLITÁSA

V, AKADÉMIA UCCA 8

Van szerencsénk tisztelettel meghívni

Körmendi András

festőművész

gyüjteményes kiállitására,

amely október hó 18-án, vasárnap délelőtt 10 órakor nyilik meg. Nyitva október 27-ig, hétköznap délelőtt 10 órától délután 6-ig és vasárnap délelőtt 10 órától 2 óráig.

Ez a meghívó a kiállítás bármely napján 2 személyre belépőjegyül szolgál.

CODEX NYOMDA

TAMÁS-GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

AKADÉMIA UCCA 8

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Körmendi András MDK

Kompozició

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

Körmendy Andor.
festőműrész

A párisi Salon ezévi őszi tárlatán
két figurális képe szerepel. (említve,)

Magyarság, 1927. nov. 9.

Körmendi András festőművész

Magyar Posztimpresszionisták kiállítása "Könyves Kálmán" Arany János utcai termében - képével vesz részt

" Zajos vásár"

Pesti Hirlap 1931.V.

Kőrmendi András

hesepel a K.V.T.
Kiállítás a Nemzeti
halon van.

Est. 936 II/23

Körmendy András

Szerepel a K.U.T. kiállításon a Nemzeti Galériában.

P. H. 936 11.25

~~Derkovits Gyula~~

Körmendi András

Szerepel a K. V. T. kiállításán a Nemzeti Galériában

B. H. 936 II. 23

Körmendi András

Szerepelt a lakást diszitő művészetet bemutató kiáll.-on. Tamás Galéria.

Kat.1935.Szept.26.-Okt.10.

Körmendy Ervin
festőművész

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Két pasztózus nő-képével.

Magyar Hirlap
1934.I.14.

Körmendy András kiállítása:

A nemrég Párisból haratért jeles fiatal festőművész Körmendy András szülővárosában, Tata-Tóvároson az Esterházy-szálló nagytermében olajfestményeiből akvarelljeiből és rajzaiból kiállítást rendez.

A kiállítás vasárnap délelőtt 11 órakor nyílik meg

P. H. - 933. IX/23

IX. 24

Körmendy András

P.H.933.IX.23.

Körmendi András

Müve nevepel a Munkácsy
Céh Ernst Murcumban rendezett kiállításán.

Kicuselik „Sápadt nő" – c. művét.
ujság. 934. v. 13.

N. Ü. 934. v. 13	E. K. 934. v. 15
B. H. 939. v. 13	N. Ü. 934. v. 13.

Körmendi András

"K.U.T." kiállításain a Nemzeti Szalon-ban szerepelt.

BH.934.IV.15.

Körmendi András

Művével részt vett a Nemzeti Szalonban rendezett KUT kiállításon.

m. 934. XII. 2

Körmendy

"K. U. T." kiállításán a Nemzeti Szalonban két bibliikus kompozíciójával szerepelt.

R. ó. u. 934. IV. 15.

Körmendi András

"K.U.T." kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Est. 934.IV.15.

Kösmendy András

Szerepelt az „Cy magyar víz festmények" c. kiállítás-ban a Mária Valéria utcai szalonban

Nemzeti Cyság 1936 X. 11

Körmendy András

kerejel az akvarell kiállításon

(kézműveneti kiállítások

szalonja)

Pesti Hirlap 1936 IX. 6

Körmendi András

Szerepel a 6-ik megnyíló akvarell kiállításon a Mária Valéria utcában

Nemzeti Újság 1936 IX. 4

Körmendi András

Szerepel az akvarell kiállításszu
a Fränkel szalonban

Pesti Napló 1936 IX. 6

Körmendi András

Szerepelt a KMT és UME Körös tárlatán.

PH 1932 XI 6.

MDK

Körmendi András

Arckép, o.

Oltványi Imre emlékkiáll. Türr I.Muz.Baja,1963.

Körmendi András

karapal a KUT jubilóris
kiómitáson a Nemzeti Szolonban

Pesti Napló 1937 XI 21.

Kösmendi András

Képekkel nekeyel a KUT
kiállításán a Nemzeti
szalonban

Pesti Hirlap 1937 XI 21.

Kármendi András

Festménye szerepel a KUT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Budapesti Hírlap 1937 XI. 21

Körmendi András

festőművész

KUT.Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarország
1930.I.12.

Körmendy András

festőművész

KUT.kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szere-
pel. a Párisban élő tehetséges festő két érdekes
figurális studium mellett egy szobortepelés
bizonyítja tehetségét.

Nagyar Hirlap
1930.I.12.

Körmendi András

festőmüvész

KUT.Képzőmüvészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Egyszerű elsadárú, de komoly s tudomai teszek komoly ígéretet.

8 órai Ujság
1930.I.12.

Körmendi András

Festőnivian

KUT.Képzőnüvészek Uj Tirenziga kiállitása - Henseti Szalonban - képével szerepel

Budapesti Hirlap
1930.I.14.

Körmendi András

"KUT." kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Ujság 934. IV. 15.

Körmendi András

"K. U. T." kiállításán a Nemzeti Szalonban képe szerepelt.

PN. 934. IV. 15.

Könnendy András.

Párisban, a „Grand Palais"-ban, az 1924. évi őszi tárlaton egy képe szerepelt.

Nemzeti Újság, 1924. Nov. 9.

Körmendy András.

Párisban, a Grand Palais-ban, az 1928. évi őszi Salon tárlatán egy képe szerepelt.

Ujság, 1928. Nov. 11.

Kömendy András.

Párisban, a „Grand Palais"-ban, az 1928. évi őszi tárlaton egy képe szerepel.

Magyarság, 1928. Nov. 9.

Körmendi András

festő

l.

Tamás Galéria

74.32

Nagyvárad

Friedmann Dezső úridivat-szabó Nvárad Szt László tér 2 **17-14**

Hackmayer Ignác divatáru és uriszabóság Nagyvárad Rákóczi út 4. 20-72

Horbátz József, férfiszabó és uridivat üzlet, Nagyvárad, Rákóczi-út 1. 17-01

Nyiregyháza

Grósz Mór, Nyháza, Zrinyi Ilona u. 5. 29-82

Nemeskéry Andor uriszabó, Nyiregyháza, Bethlen-u. 5. 31-11

NÉMETH JÓZSEF uriszabó, bel- külföldi szövetek raktára, Nyiregyháza, Luther-Palota. 28-99

Szeged

Balogh Boldizsár szabó Szeged Kigyó u. 2. 17-94

Takács Imre szabómester. Szeged Horváth Mihály u. 7 30-42

Szolnok

Móra Lajos, férfiszabó, Szolnok, Baross-u. 10. 6-35

Újvidék

Grbics Tivadar, **uriszabó, Újvidék, Görög iskola-utca 4. Telefon: 27-86**

Lichtenberger Jakab, szabómester, Újvidék, Aradi-u. 1. 34-55

Sustrán V. Gyoko úri szabó, Újvidék, Horthy Miklós sugárút 1. 32-62

becsiek, bizt.-mai is Sürg. cím: Biztonság Bp V Csáky u 31/a 493-119 493-125

Rejtő Gyula dr. **tűzkárbecslés, előbecslések, textil és papírszakértők, Budapest, VI. Vörösmarty-u. 44/b. Telefon: 115-262**

Sándor Emil antikbutor és régiségszakértő Bp. IV. Régi posta-u. 17. 183-865

Debrecen

Mátay Imre, okl. gépészmérnök, aut. bizt. szakértő, Debrecen, Dóczi-u. 8 26-36

Győr

Glaser Gyula gazdasági szakértő v. nagybérlő, Győr, Czuczor Gergely-u. 9. 7-06

Miskolc

Weiszman Miklós hites könyvvizsgáló könyvszakértő, Miskolc, Tizes honvéd-u. 46. 28-14

Szalagok.

Budapest

Debreceni Textilművek R. T. (azelőtt Zerkowitz Textilművek R. T.) Szalagzsinór-csipke-szövöttcímke. Bp. IV. Deák Ferenc-u. 17. *184-820

Duray Nándor acélszalag specialista. Bpest, VI. Ó-u. 13. 113-564

Körmendi András

festő

koll. kiáll. tatatóvárosi Esterházy-szálló nagytermében. Olaj és vízf. rajzok. Párizsban tanult sok különösen Rousseau naiv primitivizmusát utánozta, olaj kepein Rousseau dilettantizmusának visszhangja K. művészete. Mikor közvetlenül a természet után fest, mint a fehérruhás nőt arcképén sokkal jobbat nyujt, mint emlékezetből alkotott képei. Vízfestményei frissek, közvetlenek, ezekben nyilatkozik meg tehetsége

Budapesti Hírlap

1933. Dátum levágva.

miniszter f,évi január17.
mpénztárhoz intézett rendeleté-

pénztárt,hogy a müemlékek orsz.
néhai dr. Czobor Béla hagyaté-
a fejében nyolcszázötvenhét
orsz.bizottsága elnökségének
kötelezettsége mellett fizessen
számoljon el.-

Körmendi András festőművész

A Rádióban tart előadást a művész a naturalista festészetről. A közlemény beszámol arról, hogy a művész nem csak festészetben elért eredményeivel, hanem művészettörténeti tanulmányaival is felkeltette a szakkörök figyelmét.
Arcképét bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1936. jan. 4. X. évf. 2. sz.
48. lap.

KÖRMENDI Anchai

225

Oltványi 1991

Körmendi András
festő

Körmendi András festményei gyakran szerepeltek a KUT tárlatain olyan a „Nosztalgia", a „Szentendrei utcarészlet", „Fehér "alt" című művei

Dévényi István: Körmendi András halálára.
Művészet, 1971.december - 21.oldal

Körmendi András
festő

Egy akt kompozíciója a Fővárosi Képtár tulajdonába került 1936-ban. Körmendi András életéről és munkásságáról nem ismerjük.

Dévényi István: Körmendi András halálára.
Művészet, 1971.december - 21.oldal

MDK

Körmendi András

-ie.:A mai lakás diszitőművészete.Évadnyitó kiáll. a Tamás Galériában. Pesti Napló 1937.szept.26.

Körmendy
építész

~ – Gerlóczy – Brestyánszky: Mező Imre
úti balesetei kórház és rendelő

Repr.

Rados: Magyar építésztört. 395.k
Műszaki Kiadó 1971.

MDK

Sennyei és Körmendi,ép.-k

tervét megvették a fővárosnak a Németvölgyi uton,
Róna uccában és Kisfaludi uccában épitendő bérhá
házainak tervpályázatán.

Becz Jenö: A fővárosi kislakás -tervpályázatok.
Képzömüvészet. 1927. 3.sz. 17-19.l.

Körmendi MDK

III. dij

A győri szegényház tervpályázata.
A Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye
1928. II. 19.54.o.

M. D. L.

KÖRMENDY. fazekasmester

Habán mester

Csánki 1954. 112. l. VI. t.

Körmendi

Kőfaragóm. 1772.
Sept. 14. Székesfehérvári
polgár és mesterré
lett. Meghalt 1795-ben

Schoen Arnold=

Székesfehérvár 18. szá-
zadi mesterei.
Székesfeh. Sremle

1933. III. 1. sz. 12. l

IRODALOM

-Rómer:Arch.Ért.II.183.l.

JEGYZET

Körmendy Ervin
Istőmüvész

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – képével szerepel.

Az Est

1929 III. 3

Körmendy Ervin
Hstörnivén

Tavaszi Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel

Párti csoplé
1929 III 3

MDK

Körmendy-Frimm Ervin

/T.J.L./: Dilettánsok alkonya a képzőművészetben. Pesti Napló 1935.jul.7.

Körmendi

Frimm Ervin

butorterverő

1901

Éimisk 1930. 83. l.

~~Mátyás, I-ső, Király~~

~~I. 224~~

1904. T. 5.

Heged (658/1903.)
mutárgyak.

Körmendi Trimm Jenő

Geboren zu Budapest am 16. Oktober 1888, absolvierte F. die Kunstgewerbeschule in Budapest, sowie Pariser Akademien. Sein Meister war Josef Bernard. Nach Studienreisen in Frankreich, England, Italien, Deutschland und Österreich, arbeitet F. in Budapest als dekorativer Bildhauer und Kleinplastiker.

Számos műve felsorolva.

-226.

Ihr Prmagyérem 224. fl.

T. 3745.

látjuk a várat és aljában
hajók ütköznek össze a Dunán;
mzanak. Felirata a lebegő mon-
ani ábra van:

EGRAD.

7.2: 11.2 cm.

2-92-60.

Körmendi Frim Ervin

festő

l.

Józsefvárdelyi kiáll

49 l.

Körmendi Frimm
Jenő

l.

Interieur

1913. 22-24. 12

22 l.

36.	8.-
Pozsony,1774.Fvk.	60.-
pál omban. Bp.1937.	10.-
ény muzeum gobelinjei.Bp.1936.	20.-
gen Frieden u.d.Kriegsschuldfrage,	3.-
t az első századokban.Bp.1918.	1.-
III.században.Bp.1891. (A nagykáro-	15.-
	2.-
család. Genealogiai tanulmány.	
lusztrációval.Bp.,1903.4r.	140.-
Bp.1938.	18.-
.	5.-
elaltera.Berlin,1925.	16.-
kincsesháza.Bp.1895.Vk.	50.-
.24+12 rézm.táblával.Berlin,	120.-
1842.1 fbőrk.(1.kiadás.)	40.-
kiadás.)	24.-
özönséges statistica és Magyar	12.-
s lapok.6 könyomattal.Pest,	16.-
stészet.Bp.1910.Számos képpel.	20.-
ire.3k.Bp.1905-07.3 vk.	40.-
Gegenwart.Leipzig,1904.	24.-
egyei könyvtár "EX-LIBRIS"	
yomatu és 12 eredeti rézmet-	20.-
uch der Ex-Libris-Kunde.Berlin,	14.-
ek Magyarországon.Bp.1943.	20.-
ebr.1932.	16.-

Kösmendi Frium Erwin

A nárad első értiredében mint fiatal művén Párisban járt

Vigilia, 1963, 8 sz, 503 old.

MDK

Körmendi-Frimm Ervin

Tábori K: Páris magyarjai. Bp.é.n. 83 l.

Körmendi Frimm Ede

festő

Művészet, 1939. IV. évf. 28. sz. 109. l.

l. a': In memoriam ....

Lövinszky-Frim Ernő

Festőművész

Munkácsy-féle kiállításon - Ernst Múzeumban - képével szerepel.

Magyar Hirlap
1933.III.19.

Körmendy Frim Ervin

festőművész

Munkácsy-cán kiállítása - Ernst Kazemban - képével szerepel.

Esti Kurir
1933.III.25

Körmendi – Frim Ervin

festőművész

Munkácsy-céh kiállítása – Ernst Museumban – képével szerepel.

8 órai Ujság
1933.III.19.

Körmendy-Frim Ervin

Kiáhit

M. 1935. II. 10.

Körmendy Ernő
Pestszenvér

Tavaszi Tárlat – Műcsarnokban – Képével szerepel.

Megyeromség
1929 III. 3.

Körmendi-Frimm

Művével nevepel a
hiccsarhoz 75 éves jubi-
lázó riállításán.

N. U. 936. V. 3

Körmendy Ervin

Festőművész

Céhbeliek Kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Budapesti Hirlap
1934.I.14.

Körmendy Ervin

festőművész

Céhbeliek jubiláris kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1934.I.17.

Körmendi Frimm Ervin

festőművész

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1934.I.14.

Körmendi Frimm Ervin festő

szerepel a Nemzeti Szalon

téli tárlatán

Nyíregy 1938 I. 25

Körmendi Frim Ervin

Pasztelje nekeplel a műcsarnok
téli tárlatán

Pesti Napló 1938 II. 6

M.D.K.

Körmendi

Szitnyai Zoltán: "A rossz modoru ember" c. novelláját illusztrálta.

Szinházi Élet. Bp. 1934. nov. 4-lo. XXIV. évf. 46. sz. 56-58. lap.

Körmendi Frimm Ervin szobrász

Népszava XXXVIII 1910 jan.6.
4 sz. 6 lap.
Grafikusok tárlata.

Körmendi Frimm Ervin szobrász

Népszava XXXVIII 1910 jan.6.
4 sz. 6 lap.
Grafikusok tárlata.

Körmendi Béla festö.

Művészet. 1907. 341/43. l.

MDK

Körmendy Frimm Erzsi

Műveivel résztvett a Nemzeti Szalon 1917.évi tav.tárlatán.

Művészet, 1917. 58.l.

Frimm Erwin

Börtsök – Réti

82. l.

Körmendy Ervin

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műkiállításon ezüst érmet nyert

Pesti Hirlap
1930.11.9.

Érem. Beöthy László-emlékérme,
Komendi-Frimm

Képes
Pesti Hirlap. 1932. máj. 7. 2

A Magyar Szinpadi Szerzők
Egyesületének...

Körmendy Ervin

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton ezüstérmet nyert.

Pesti Napló
1930.II.9.

Körmendy Ervin

A barcelonai Arte Moderná-ban rendezett nemzetközi mütárlaton ezüstérmet nyert.-

Magyar Hirlap
1930.II.9.

...ndi Frimm Ervin festőművész
...j Szalon aranymárkás ezüst kitüntetése "Külváros" c. képéért.
Magyarság, 1934. aug. 26. 21. é.

naturalisztikus, hosszúszárú sárga mocsári gólyahír és kék fürtös mezei virág díszíti, egy madárral.

4a lap: *I* iniciálé (55×44 mm) arany keretben lila alapon zöld betű. A lap belső és alsó szélét stilizált levélornamentika díszíti két madárral.

4b lap: (De sancta Trinitate.) *I* iniciálé (69×65 mm) rózsaszín keretben arany betű. A betű belsejében a *Szentháromság* ábrázolása. Középen karminpiros trónon ül a feketehajú, aranyglóriás Krisztus, lilásszürke ruhában. A trón két szélét egy-egy fa szegélyezi, mögötte fehér-kék égbolt alatt kockás téglafal. Krisztus feje fölött van a fehér galamb, míg feljebb, tekercs szalag fölött aranysugarakat árasztó aranygömb emelkedik ki az égbolt felhői közül. A lap külső szélét két naturalisztikus, zöldlevelű rózsaszín virágbimbó és stilizált levelű inda díszíti két madárral.

5a lap: *I* iniciálé (57×43 mm) arany alapon zöld betű. A betűből áradó kis stilizált levelű indadíszítés között, bozontos, ugató kutya és egy madár.

5b lap: (In Octava Domini. Postquam consumati sunt.) *P* iniciálé (82×64 mm) arany alapon sötétlila betű. A betű belsejében a *Circumcisio* jelenetének ábrázolása. Arany harántcsíkos rózsaszín, és kék s arany aprómintás sárga kárpit előtt sárga trónon ül a vörösruhás, őszszakállú pap, ölében a kis Jézussal, aki előtt kékruhás férfi térdel. A lap belső szélét zöld, kereklevelű mezei virág, egy mezei bogárral és aranytallérral, a lap alsó szélét pedig stilizált levélindák díszítik.

MDK

Körmendi-Frimm Ervin

Külváros, aranymárkás ezüst kitünt.

Aranymárkás dijak az Uj Szalonban. Budapesti Hirlap 1934. aug.26.

MDK

Körmendi-Frimm Ervin

Külváros

c. müve aranymárkás ezüst kitüntetést nyerte.

Kiosztották az Uj Szalon aranymárkás dijait.
Magyarság 1934k, aug. 26. 21.l.

Körmendi - Frimm Ervin

Aranymárkás ernst kitüntetést
Tapott „Külváros" c. műve
az Uj Szolon Szent István-
heti kiállításán

m. o. 934. VIII. 18. ujság. 934. VIII. 15.
M. 934. VIII. 26.
N. n. 934. VIII/26.

MDK

Körmendy Frimm Ervin

Külváros c. munkájáért aranymárkás ezüst kitüntetést kapott

Aranymárkás díjak az Uj Szalonban. Képzőművészet 1934. 166.l.

MDK

Körmendy Frimm Ervin, festö.

Tavaszi napsütés. Of.

Külváros. "

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug. Katal.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

v.Szabados B.:A győri képzőm.kiáll. Képzőművészeti Közlöny 1939. jul. 7.l.

Körmendi Friss Ervin M.D.K.

festő

Az első világháborúba együtt vonult be Kisfaludi Stróbl Zsigmondal.

Lengyel Géza: A nyolcvanéves Kisfaludi Stróbl Zsigmondról

Művészet, 1964. Julius – 3 kap

MDK

Körmendi Frim Ervin /1885-1939/.

Im memoriam... Művészet 1939. 29. sz. 1o9.l.

MDK

Körmendi-Frim Ervin

Művészet 1939. IV. évf. 27. sz. 7o.l.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Művészet 1918. 61 l.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Táj- és hangulatképeket állitott ki a Műcsarnok kiáll.-án.

Művészet,1918. 53-54.l.

MDK

Körmendy Frimm Ervin

Művészet, 1917. 6.1.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Öreg óra

A tavaszi tárlat eredménye. Művészet 1914. 282.l.

M.D.K.

Körmendi Frim. Emil, festő

nevét a művésztelep tagjai között említi:

Haulisch Lenke: A szentendrei művésztelep fogalmának tisztázásához

Művészettörténeti értesitő, 1965, XIV.évf. 3.sz.

227. old.

Körmendi Frimm Ervin, festőm.

a szolnoki telependőlgozott, ma az uj abb magyar
művészgárdához tartozik.

dr.Lázár Béla: A törzstagok és a telep többi dolgozója.
Szolnok a művészetben.c.Emlékkönyv/ifj.Gombá Béla
szerk./ a 25 éves jub.alkalmából.1927.szept. 48.l.

KÖRMENDY-FRIM ERVIN

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

510-511
Szöveg : *263/80, 315/35,*

Körmendi Frimm Ervin.

Mint meghivott részt vett a Magyar Impresszionisták és Naturalisták köre által rendezett első kiállitáson 1908-ban.

Bende J.
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

M.D.K.

Körmendi

A MIÉNK első 1908-as tárlatán csatlakozóként állít ki

Passuth K.: A Nyolcak festészete, Mpl 1967. 64.l.

MDK

Körmendi

Független müvészek kiáll. Párizsban. Müvészet, 1907, 341-43.l.

MDK

Körmendy Frimm Ervin

Képzőművészet 1935. 83-84. sz. 98.l.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Képzőművészet 1934. 79. sz. 245.l.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Kisfaludi Strobl Zs: Emlékeim. Csillag. 1956. 2.sz. 297-302 l.

Körmendi Frimm Ervin M.D.K.

Az első világháborúban Mérffy parancsnoksága alatt együtt katonáskodott Berénnyel, Pórral, Zágonnal, Ligfaludi Ströbllal

Szij Béla: Berény Róbert élete tutja gyermekév itől a berlini emigrációig 120.1.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 196

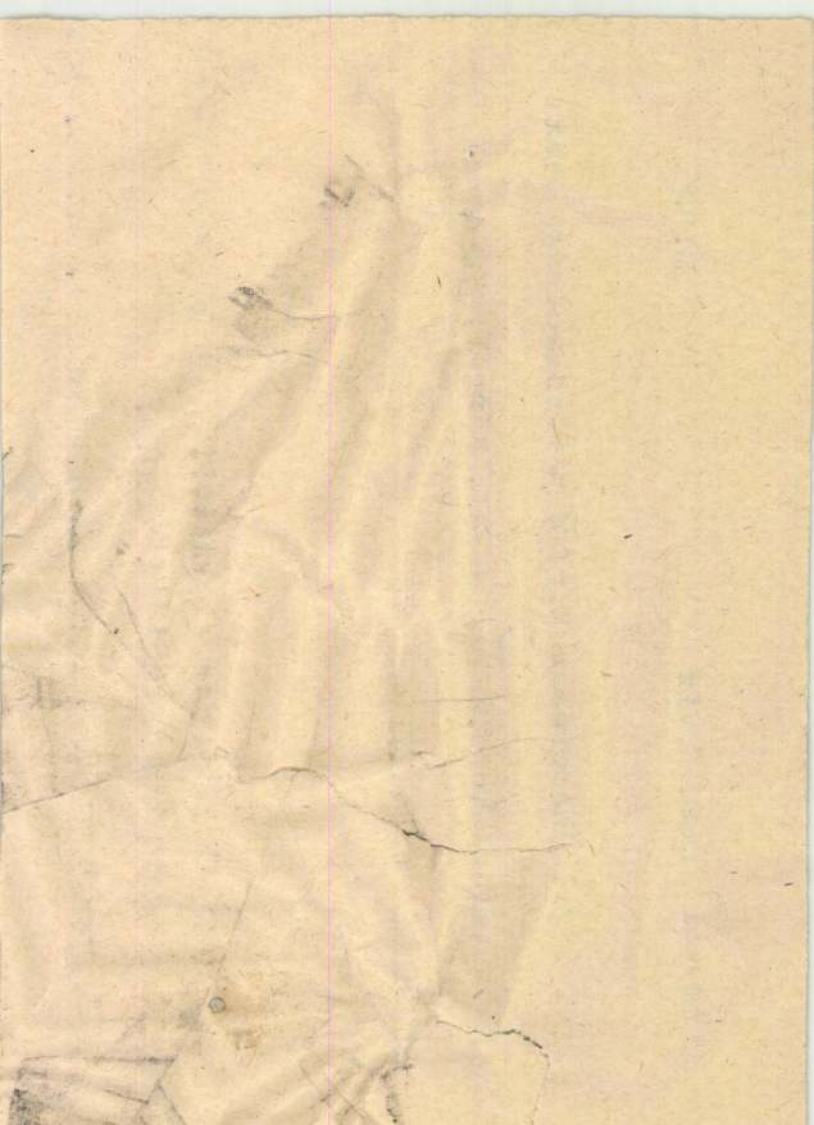

Körmendy-Frimm Ervin festő M.D.K.

A "fauves" ok követője

Prukner Pál:Czóbel Béla

Pest megyei Hirlap 1963. szeptember 1 . 5.1.

Körmendi-Frim Ervin

1909-ben vett részt először a Nyolcak kiállításokon, amelyek a Nyolcak megszerveződésének előzményei voltak.

Lévényi Iván: Tihanyi Bp. 1968.
10.o.

Körmendy-Frimm Ervin

festőművész

Műterem kiállításán - képével szerepel.
Élénk szinekkel előadott faéurészlete.

Nemzeti Ujság
1935.VII.12.

tovább

Körmendi Frimm E.

Kövesdy Géza

Kunwald Cézár

Kunffy Lajos

Lénárd Róbert

Lohwag Ernesztin

Major Jenő

Makoldy József

Maróti Géza

Mednyánszky L. +

Merész Gyula

Mendlik Oszkár

Nádler Róbert

Nyilasy Sándor

l.

Amsterdam és hágai magy. Kiáll. Eat. 1921

asta: 0 D.

4.I. 12 S.

tóságu

Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium

B u d a p e s t

A Nm. Minisztérium dr. Lux Kálmán kezeihe
smeggyesi várkastély helyreállitására
42.III. sz. rendeletével 1o.ooo pengőt,
43.III. sz. rendeletével 1o.ooo pengőt
Ezen összegekről, valamint az 1941. évi
knál maradványként mutatkozó 4.1o4 P. 21
sszesen tehát 24.1o4 pengő 21 filér~~ről~~
lhasználásáról szóló elszámolását , 5o
a melléklettel azzal vagyok bátor fel-
ni, hogy azt átvizsgáltatni és részére
ményt megadni méltóztassék.
Nevezett elszámolásában 2971 p. 2 fillér
mutatkozik, ezen összeg a ~~jövő~~ folyamat-
munkálatok költségeinek részbeni fedezé-
gál.

K. [signature]

1944. T. 10.

M. E. Ny.

MDK

Körmendi Frimm Ervin festő

Önarcképe, tájképei az Ernst-Múzeum csoportkiáll.-án.

Cikk: Az Ernst-múz.csoportkiáll.

Képzőművészet, 1928. 8-9.sz. 91.l.

Körmendy Frimm Ervin
Tájkép, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti Kiállitás, 1914. 5 l.

1679-ben csak romjai
deményezésére épült a templo
nyult s e helyett épült a m
segitségével, zsindelytetőv
palával fedik és a torony u
ső falát 192o-ban ujra vako
diszitik.

Jellege: Klasszicista.

Külseje: A gyengén előreugr
dalszárny diszitetlen. A ka
keretelésnélküli ablakkal,
toszkán lábazatos, fejezetn
két pillérből áll, amelyek
kány tulajdonképpen csak ge
amely a többi homlokzaton je
hiányában itt a nyugati homl
nélkül érintkezik az orommez
kány fölé. A toronytest köze

MDK

Körmendi Frim Ervin, festőm.

a Művészház műv. egyesület fiatal tehetségek bemutatkozását segíti elő. Ezén is több talentumos fiatal művész alkotásai kerültek a magyar közönség elé.

Nevére szívesen emlékezünk.

Művészház.
Művészeti Krónika.1912.ápr.1. I.évf.1.sz. 9.l.

MDK

Körmendy-Frim Ervin

Önarckép, festm.

Az önarckép. Alkotás Művészház, 1923. márc.

18. l.

Kőrmendi Ervin

festőművész

Barcelonai világkiállítás - képzőművészeti kiállítás
- kiállítási palotában - képével szerepel.

Nemzeti Újság
1929.VII.31.

MDK

Körmendy Frimm Ervin, festö

Tájkép. Olf.

MK. SegéBiz. Müv. Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 5.l.

Szépm. Muz.

Körmendi Frimm Ervin.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez m veiből 1928-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Kömendy Emil Ervin.

Az Ernst Múzeumban vasárnap megnyíló kiállításon művei szerepelni fognak.

Nemzeti Ujság, 1928. márc. 18.

Körmendi Frimm Erwin.

festő.

Az Ernst-muzeumban vasárnap megnyíló csoportkiállításon művei szerepelni fognak.

Esti Kurir, 1928. März. 18.

Körmendy Frim Ervin.

Az Ernst-Múzeumban lévő kiállításon téli tájait és utcavészletet ábrázoló képeit látjuk. (említve.)

Magyarság, 1928. März. 18.

Körmendi Frim Ervin.

Az Ernst-Múzeum csoportkiállításán tájképei, figurális képei szerepelnek

Pesti Napló, 1928. márc. 18.

Körmendy Frim Ervin.

Az Ernst-muzeum vasárnap megnyíló csoportkiállításán festményei szerepelni fognak.

Az Est, 1928. márc. 18.

Körmendi-Frim.

Az Ernst-museum csaportkiállítását, – melyen műveivel részt vesz, – meghosszabbították.

Magyarság, 1928. ápr. 5.

Körmendi Trim Ervin.

Az Ernst-muzeum csoportkiállításán tájképei és egyéb festményei szerepelnek. (emlitve) A művész sok év után mutatkozik be itthon először.

Ujság, 1928. márc. 18.

Körmendy-Frim Ervin.

Az Ernst-Múzeumban rendezett kiállításon tájképei, figurális képei szerepelnek. (említve.)

Nemzeti Újság, 1928. márc. 20.

Körmendy Frim Ervin.

Az Ernst-múzeum csoportkiállításán műrei szerepelnek: „Földrukás nő" és „Nő a papagájjal" c. képeit is láttuk. (ceulítve.)

Esti Kurir, 1928. márc. 18.

MDK

Körmendy Frim Ernin
Csendélet könyvekkel

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V.kiáll.
1933. márc. 11 1.

MDK

Körmendy Frimm Ervin

Csendélet könyvekkel

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Mus. 138.kiáll.

1933. márc. 11 l.

MDK

Körmendi Frim Ervin, festö

Virágzó fák a Svábhegxen.
Feketekeztyüs hölgy.

*

Az Ernst-Muz.kiállitásai.CXLVII. -Munkácsy-Céh.VI. sors.egybekötött repr. kiáll. Bp.1934.május. Kat. lo.l.

Kövecsy-Frim Erzsi

festőművész

"Műterem" első kiállitása - Kossuth utcai helyiségében - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.II.2.

Körmendy Frim Ervin

Tájkép, olaj

Műterem II. csoportkiállítás. 1935.

Körmendi Kimm Ervin

festőművész

Műterem kiállitási csarnokban - kiállitás - képével szerepel

U j s á g
1935.II.5.

Kövecsendy Rim Ervin

festőművész

Müterem első kiállitása - Kossuth Lajos utcában - képével szerepel.

Magyarország
1935.II.6.

MDK

Körmendy Frim Ervin

Szentendre, olaj

Műterem. 3. csop.kiáll. 1935. márc.

MNK

Körmendy Frim Ervin

Zug ucca, olaj

Műterem. 3. csop.kiáll. 1935. márc.

Körmendi-Frimm Ervin.

A Műtermem kiállításán festményei szerepelt.

Uj Magyarság, 1935. März 24.

M.D.K.

Körmendi [Ervin], festő

„nevét emliti Majovszky a párizsi őszi Salon kiállitárából „a Gauguin és Cézanne utánzatoknak vitózatos tömegéből". A továbbiakban több magyar kiállitóról is igen lehicsinylőleg nyilatkozik.

- Majovszky Pál Párizsból 1908.IX.30-án K.Lippich Elekhez intézett leveléből, Közli: Koós Judith, Akseli Gallen
- Kalleláról irt tanulmányában, Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1967.1.sz.XVI.évf. 51. old.

Körmendi Frim Ervin

A fiatal magyar piktorok a Művészházban rendezték meg VI. csoportos kiállitásukat.
Jean Prux: "Művészház" cimmel ir a résztvevő művészek alkotásairól.
A művészről az a véleménye, hogy már nem tud mindig megbirkózni azokkal, akiknek művészi egyénisége hatással volt rá. Viszont nagyra értékeli arcképeit, amelyekben művészi ereje teljes mértékben érvényesül.

A HÉT, Bp. 1912. febr. 4. XXIII. évf.
5. sz. 77-78. lap.

Körmendy Ervin

Barkásy Lajos, Szines Elemér, Rózsaffy Dezső, Borszéky Frigyes, Kolbay Sándor és Pogány Gyula müvészekről mondja a kritika: a komoly müvészet eléréséért küzdenek és tanulnak. Müveiket külön nem emliti meg Gerő Ödön: "A Müvészház kiállitása" c. ismertetésében. Körmendy Ervin nagy képét, "Zongoránál" c.-t elismeréssel méltatja.

A HÉT, Bp. 1910. szept. 18.
XXI. évf. 38. sz. 615-616. lap.

Körmendi Ervin

Szajnaparti tájképe "a naturalisztikus megállapitás és impresszionista foltmegrögzités egyesitése." A müvészt a formák jobban érdeklik, mint a hangulatok, -irja Gerő Ödön: "Az ellenszalon" c. kritikájában és igazat ad neki A Müvészház kiállitását demonstrációnak nevezi, mivel nem csak azok szerepelnek ott, akik tiltakoztak a Mücsarnok zsürijének visszautasitása ellen, hanem azok is, aki nem voltak hajlandók jelentkezni sem a Mücsarnokban, mert szolidaristást vállaltak a tiltakozókkal.

A HÉT, Bp. 1910. dec. 4. XXI. évf.
49. sz. 790-791. lap.

Körmendi Frim Ervin

Jekel Mária, Mikola András, Kádár Béla művészek szerepelnek a Művészház kiállitásán, melyet j.p. ismertet és feltétlen figyelmet érdemlőnek tartja a felsorolt művészek alkotásait.

A HÉT. Bp. 1914. febr. 22. XXV. évf.
8. sz. 126-127. lap.

Körmendi-Frim Ervin

Érdekes "Női arckép" Gulyás János munkája.

Kvalitásos munka Hende Vince "Vita Nuova" c. műve.

"A vértanu" c. bibliai jelenet Leidenfrost Sándor érdekes, régi képe.

Elismerést vivnak ki Körmendi-Frim Ervin szép csendéletei.

A "Tavasz tárlat"-on bemutatott műveket értékeli, s méltatja "Cyrano" sign.-val közölt ismertetés.
A kiállitáson szereplő többi művésznév felsorolását lásd: Kozma Lajos nevénél, az itt következő jelzet mellett:

ÉLET, Bp. 1914. VI. évf. ápr. 12. 15. sz. 469, 474, 475. lap.

Körmendi Frimm Ervin

Körösfői Kriesch Aladár nevénél találhatók azok a művészek, akik részt vettek a Képzőművészeti Társulat kiállitásán, melyről Margitay Ernő tájékoztat. A "Három kiállitás" c. kritikájának ez a harmadik része, ahol értékeli a művészek munkáját.
Körmendi Frimm Ervin: "Hegedük" c. képe kitünő alkotás.
Udvary Géza:"Női Képmás"a felfogásában igen előkelő,
Benczur Gyula: "Önarckép"-e csodálatos anyagbeli tudással és erővel megfestett munka.
A tárlaton résztvevő művészek közül egy-egy cédulán folymatosan három, illetve négy művész munkájának értékelése szerepel.

Élet, Bp. 1915. ápr. 4. VII. évf. 14. sz. 339. lap.

M.D.K.

Kórmendi-Frim Ervin, festő

„Párizsból kapta utravalóját... főleg Cézanne-tól... se festői forradalmiságtól érhezett el a józan konzervatívnusig... Ever kellettek, amíg megtalálta önmagát... kiállításán a táj képek érez tetik legjobban azt, hova igyekszik."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 481-482 old.

/a cikk megj.: „Világ" 1918. márc. 17 /

M.D.K.

Körmendi Frim Ervin „festő"

a fiatalok Könyves Kálmán kép-
kereskedésében renderett kiállitásán
egy portréval... egy japános sinnü szán-
tóföldd el és egy csendélettel szerepel,
mely utóbbi „a káron képe közül a leg-
ösüntébb és leghomolyabb."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 55. old.
/a cikk megj.: „Népszava", 1907. jún. 5./

M.D.K.

Körmendi-Frim [Ervin], festő

sunten részt vett a Kerustok körül csoportosuló fiatalok erdélyi kiállításan. Ő „a nagy távlatok befogtalása meg apróbb helyek morgalmassága cirderlik, utcák... párizsi hopár boulevardok... a csendes, inséges magyar pihtortanyák környéréről."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 110. old.

/a cikk megj.: „Arad és Vidéke", 1909. júl. 4/

M.D.K.

Körmendi-Frim Ervin „festő"

nevét említi a szerző mint aki-
némileg magasabbra emelkedik a „si-
lány, ósdi, értéktelen ... magyar anyagból",
melyet a francia festészet félévszada óta
gúnyolt hiválóságainak művei vel egyút
állítottak ki a Nemzeti Szalonban.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 52. old.
/a cikk megj.: „Népszava" 1907. máj. 16./

14.D.K

Kormendi-Frim Ervin, festő

„egy jelentős, őszintén szép, nagy-
tájképpel" szerepel a művészhar
Rossa utcai új helyiségében meg-
nyílt kiállításon. Ugyanott kiálli-
tott még aktos plaretteket.

+374.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 373. old.

/A cikk megj.: „Világ", 1913. jan. 23./

MDK

Körmendy Frimm

Szobarészlet, olaj

A Gyüjtő, 5.sz. 1918. 186 1.

MDK

Körmendi-Frimm Ervin

Tájkép, olaj

A Gyüjtő. 43. auk. 1921. márc. 1o 1.

Körmendi - Frimm

Müve nevepel a Munkácsy
Léh Ernst Museumban rendszett kiállításán.

N. Ü. 934. V. 13 | Ujság. 934. V. 13.
B. H. 934. V. 13. | E. K. 934. V. 15

Körmendy Ervin
Iskönnüvész.

Magyar művészek kiállítása – Nürnbergben a Nagy-Halle-ban – a kiállítás szervezésében adott segítséget a Nürnbergben élő művész. –

Pesti Hirlap

1929 I. 24

Körmendy Ervin
Istömüvész

Magyar tér Nürnbergben – a Norishallban – a kiállítás rendezésében közreműködött a München-ben élő magyar Istömüvész

Pesti Hirlap
1929 II. 22

Körmendy Ervin
festőművész

A nürnbergi magyar Hét képzőművészeti kiállításának katalógusa, melyben hanyon emlékezik meg. bevezető írásában, mint a kiállítás tanácsadójáról.–

Bemzeti újság
1929 11. 26

Körmendi Ervin
festőművész

Nürnbergi magyar hét képzőművészeti kiállításán résztvett magyar művészeknek elutazásakor résztvett azok buvásztatásán –

8 órai újság
1929 III.3.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

A nürnbergi magyar kiállitás kezdeményezője és propagálója volt Körmendi Frimm Ervin, akiről a müncheni sajtó elragadtatással emlékezik meg.

Cikk: Ajándék Nürnbergnek.

A Műgyüjtő, 1929. 121.lap

MDK

Körmendi (Frimm) Ervin (szül.1885)

Budapesten született, elvégezte a bpesti és wieni iparművészeti iskolát, a Julien-Akadémiát Párizsban; 1903-1913-ig Párizsban, 1914-1922-ig Budapesten, 1923 óta Nürnbergben tevékeny művész. Többizben járt Olaszországban és Franciaországban tanulmányúton

Nürnberg régi és új művészeti kiállitásainak képes tárgymutatója. O.M.Képzőm.Társ. Bpest, 1929. 13.lap

MDK

Körmendi (Frimm) Ervin

Csónakok a parton.

Napraforgó.

Christa.

St.-Tropez.

Nürnberg régi és új művészeti kiállitásainak képes tárgymutatója. O.M. Képzőm.Társ. Bpest, 1929. 13-14.lap

MDK

Körmendi (Frimm) Ervin

Csendélet. Nürnberg város tulajdona.
Házak.
Vitorlás és fehér csónakok.
Kék váza és nyitott könyv.

Nürnberg régi és új művészeti kiállításainak képes tárgymutatója. O.M. Képzőm.Társ. Bpest, 1929. 13-14.lap

MDK

Körmendi (Frimm) Ervin

A zöld vitorlás.

Halak. Nürnberg város tul.

Kaktuszok.

Kis kikötő St.-Tropezben.

Nürnberg régi és új művészeti kiállításainak képes tárgymutatója. O.M. Képzőm.Társ. Bpest, 1929. 13-14.lap

Körmendi (Frima) Ervin

Vasalás közben. Nürnberg város tul.
Virágcsokor.
Dél-Franciaországi táj.
Az yporti part. Nürnberg város tul.

Nürnberg régi és új művészeti kiállításainak képes tárgymutatója. O.M. Képzőm.Társ. Bpest, 1929. 13-14.lap

KDK

Körmendi (Frima) Ervin

Füstölt halak. Nürnberg város tul.
Ciprusok között.
Napos ut.

Nürnberg régi és új művészeti kiállításainak képes tárgymutatója. O.M. Képzőm.Társ. Bpest, 1929. 13-14.lap

MDK

Körmendi (Frimm) Ervin

Kikötő.
Olajfa-erdő.
Alma csendélet.
A St-Tropezi templom napsütésben.

Nürnberg régi és új művészeti kiállitásainak képes tárgymutatója. O.M. Képzőm.Társ. Bpest, 1929. 13.lap

MDK

Körmendy Ervin

Saint Tropez.c. műve. Repr.
Házak. " " "

Nürnberg régi és új művészeti kiállitásainak képes tárgymutatója. O.M.Képzőm. Társ. Bpest, 1929.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Hegyi táj, o.
Csendélet, o.
Tabán, pszt.

FőV. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
sp.1952.

MDK

Kötmendy-Frim Ervin, festöm. -t
1885

egy valóságosan megfestett képe képviseli.

Kende Béla: A Föv.Képtár uj szerzeményeinek kiáll.-a.
Müvészet.1939.IV.évf.27.sz. 69-70.l.

Körmendi Frimm Ervin (1885-)

Hegyi táj.
Oljf.40x50 vászon Ltsz:1770.Sign.

Csendélet.
Oljf.73x60 vászon Ltsz:2612.Sign.35.

Tabán.
Pastel 56x70.8 papir Ltsz:4022.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Körmendi-Frim Ervin
(1885-1939)

Csendélet könyvvel és vásával
o.v. 71x83 S.f.j.: Körmendi. 30.
Ziliáltani ár: 5000 ft

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

M.D.K.

Körmendi Frimm Ervin /1885-

438. Hegyi táj. Olajf. 40x50 vászon.
439. Csendélet. Olajf. 73x60 vászon.
440. Tabán. Pastel. 56x70.8 papir.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 30. l.

Körmendi Frim Ervin
(1885-1939)

~~Ork~~ Tájkép o.v. 72x60,5 cm

J. l. p.: Körmendi

kikiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Körmendi Frimm Ervin

Ybl Ervin: A Pesti László Társaság jub.kiáll.
B.H. 1934. nov.11. 18 l.

Körmendi - Frim Erwin

Művével nevepel a
Pázl Lánló Társaság
jubiláris tárlatán.

P. H. 934. XI. 11.
m. 934. XI. 11
N. U. 934. XI. 11.
Ujság, 934. XI. 11.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Tiroli tájkép	olajf.
Bohóc vázlat	"
Csendélet	"

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920. Május. 13. 1.

MDK

Körmendi Krim Ervin

Szentendrei fehér ház, olaj
Őszi tájkép, olaj
Ut téglafallal, olaj
Virágcsendélet, olaj
Sárga ház lépcsővel, olaj
Kert almával, olaj

Paál László Társ. kiáll. N.Szal. 1934. nov.

lo 1.

Körmendi Ervin MDK

Velencei templomban, olf.
Templom-interieure, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiáll.

Körmendy Friml Ervin, festö

Szentendrei táj. Olf.
Virágcsendélet. Pasztell.

Nemz.Szalon.-Téli tárlat. 1938.jan.-febr. Kat.

MDK

Körmendi Frim Ervin, festöm.

töle jobb képeket ad a Müvészház.

Farkas Zoltán: A Nemzeti Szalon téli kiállitása.
Vas. Ujs. 50.sz56.évf. 1910.dec.11. 1026.1.

Körmendi-Frim (Ervin)

festő

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 223-224. l.

Téli-tárlat a N. Sz.-ban.

MDK

Körmendy Friml Ervin, festö

Hüvösvölgy. Pasztell.

Nemz. Szalon.- Téli tárlat. 1938 jan.-febr. Kat.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Esti hangulat, of.

Erdőrészlet, of.

Szénakazlak, of.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
12.1.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Csendélet, of.

N.Szal. őszi tárl. 1920. szept. 18. l.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

A "Cóhbeliek" jub.kiáll. Nemzeti Ujság 1934.jan. 14.

Körmendi-Frim Ervin

Tájrészlete, a Munkácsy-céh kiáll.-án.

P.H.935.III.31.

Körmendi Frimm Ervin festőművész
Tájkép fákkal, olajf.
Magyar Repezentativ kiállitás
Nemzeti Szalon, 192o nov.

WASMUTH

G, ARCHITEKTURBUCHHANDLUNG
ISTANSTALTEN A.-G.

BERLIN W. 8, Markgrafenstraße 35

ZAHLSTELLEN FÜR:

Deutschland: Postscheckkonto Berlin No. 573.
Deutsche Bank (Conto-Centrale in Berlin).
Oesterreich: Wien: k. k. Postsparkasse, Clearing-Conto 804 582.
Ungarn: Budapest: k. ung. Postsparkasse, Clearing-Conto 3437.

zur Erhaltung der Bau-
n, Budapest

DEBET.

1910 19

ung.

urgen

Körmendy-Frimm Ervin

Szerepelt a Munkácsy-céh kiáll.-án.

N.U.935.III.31.

Körmendy Frim Ervin

Szerepel a Munkácsy-céh VIII.kiáll.-án.

Az Est, 935.III.31.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Szentendrei Munkácsy utca, of.

Szentendrei részlet, of.

Munkácsy Cóh 8.rep.kiáll. N.Szol. 1935. márc.

MNK

Körmendi Frim Ervin, festöm.

Szentendrei Munkácsy ucca. Olf.
Szentendrei részlet. "

Nemz. Szal. - A Munkácsy Cé VIII.repr.kiáll.-a. 1935.márc.30.-ápr.14. Kat.

MDK

Körmendy Frimm Ervin

a Céh művésztagja, festő

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc.

3.1.

MNK

Körmendi Frimm Evin

Női arckép, of.

Csendélet, of.

M.Szal. 1913. tav. 13. 1.

MD K

Körmendi Frim Ervin, festö

Olasz táj.

KMT.-Tavasz kiáll. 1928. Kat. 11.1.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Csendélet, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 61.l.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Napraforgó

Képzőművészet 1935. 83-84. sz. ~~xxxxx~~
82.l.

MDK

Körmendi Frim Ervin, festöm.

532. Ascona látképe. Olf.

Képzőm. Társ. 1912/13 téli kiáll. Kat. 73. cl.

MDK

Körmendi Frim Ervin, festö

/Pàál László Társaság tagja./

Munkácsy-ut Szentendrén.	Pasztel.
Budai villa.	Pasztel.
Szentendrei utca.	Pasztel
Virágcsendélet. 21.1.	

MKTárs. Téli tárlat.1938.febr.-márc. Gyüjt.kiáll.
Bp.Mücsarnok. Kat. 20.1.

MDK

Körmendi Frim Ervin, festö

Alak. 18.1.
Csendélet fikusszal. 2o.1.

CMKT.-Műcsarnok. IV.Nemzeti Képcsnüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.2o. 18.1. és 2o.1.

MDK

Körmendi-Frim Ervin, festő.

Csendélet, of.

KMT. - 1913 tav. králl. - Kat. 61. l.

MDK

Körmendy-Frim Ervin

Francia táj, of.

Árv. Csarnok 1o4. aukc. 1942. máj. 9. 1.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Feleségem, c. műve. Repr.

Képzőműv.Társ.jub.kiáll. 1911-12.

MDK

Körmendi Frim Erwin

Csendélet (Rézedények) Olajf.

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll.kat.72.l.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Hegyek. Tájkép. Of.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. kat. 81.l.

MDK

Körmendi Frim Erwin

Csendélet /rézedények/. Of.

KMT. 1912/13. téli kiáll. kat. 72.l.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Csendélet, of.

KMTárs. 1912. tav. kiáll. 56.l.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Csendélet /porcellánok tükör előtt/.,of.

KMT 1912. tav. kiáll. 53.1.

KÖRMENDI FRIM ERVIN

Hegyek. Tájkép. Olajf.

KMT 1912/13. téli kiáll.kat. 81.oldal.

Körmendi Frim Ervin MDK

Munkácsy-ut Szent Endrén, pasztell

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Körmendi Frim Ervin MDK

Virágcsendélet

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

MDK

Körmendi Frim Ervin MDK

Budai villa, pasztell

Szentendrei utca, pasztell

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

MDK

Körmendi Frimm Ervin
Kárpáti tájkép, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mics. 14 l.

Körmendi Frimm Ervin
Repülő vonattábor, olaj
Repülőtér, olaj

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1916. máj. O.K.K.T.
lo 1.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

A Műcsarnok háborus kiállításan szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitas.

Művészet, 1914. 451-452.l.

MDK

Körmendi Frim Ervin

Diványon ülő leány, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
16 l.

MDK

Körmendi Frim Ervin
Tiroli tájkép, of.
Olvasó nő, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
12 l.

MDK

Körmendi-Frimm Ervin

1917-18.Hága. Az osztrák-magyar sajtóhadiszállás képzőm.kiáll.kat.

Körmendi Frim Ervin

Kárpáti tájkép, olf.

Nyolcak 1918-19 téli kiállítás

MDK

Körmendi Frim Ervin

Szentendrei kert.
Napraforgók.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.1935.
Márc.24-Máj.15.Műcsarnok. Kat. 11.o.

Körmendi Frim Ervin MDK

Feleségem, repr.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Körmendi Frim Ervin, festöm.

Nürnberg. Olf.

Mücs. 1911-12.évi téli kiállitás. Kat. 84.1.

Körmendi Frim Ervin MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Körmendi Frim Ervin

MDK

Domonyi parkrészlet, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Körmendi Frim Ervin

MDK

Köszörűs paraszt, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Komédiások, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Körmendi Frim Ervin MDK

Diványon ülő leány, olf.

Mücsarnok 1919 Hadviselt művészek kiáll.

Körmendi Frim Ervin MDK

Tiroli tájkép, olf.

Olvasó nő, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Körmendi Frimm Ervin MDK

Repülő vonattábor, olf.

Repülőtér, olf.

Micsarnok 1918. Sajtóhadiszállás katalógusa

Körmendi Frim Ervin

MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Körmendi Frim Ervin

Csendélet, /porcellánok tükör előtt/, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Körmendi Frim Ervin

Csendélet. Keleti mütárgyak, olf.

Mücsarnok 1912. Tavaszi kiállitás

Körmendi Frimm Ervin MDK

Csendélet fikusszal

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Körmendi Frim Ervin, festőm.

Csendélet. Olf.

Mücsarnok. 1911/12. Téli kiáll. Kat. 89.l.

Körmendi Frimm Ervin MDK

Ülő akt, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin

Csendélet, olf.

Művészek 1912. tavaszi kiállítás

Körmendi Frim Ervin MDK

Vörös háztetők, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Dunai tájkép, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin

Vázák, csendélet, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

Körmendi Frim Ervin MDK

Öreg óra, csendélet, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Körmendy Frimm Ervin MDK

Hegyek, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Körmendy Frimm Ervin MIK

Tájkép, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Körmendi Frim Ervin MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Körmendi Frim Ervin MDK

Szent Endre, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Körmendi Frim Ervin

MDK

Hegyek, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállítás

M.D.K.

Körmendi Frim Ervin

„A hadviselt müvészek kiállitása a Mücsarnokban" cimmel Tarkeövi kiemeli a müvész festményeit.

Szinház és Divat, Bp. 1919. márc. 16. IV. évf. 11. sz. 24-25. lap

Körmendy Ervin
festőművén

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – cézanne-os
szendélatával szerepel.

Budapesti Hírlap
1929 III. 3

Körmendi Frim Ervin MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Körmendi Frim Ervin MDK

Hegedük, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi kiállitás

Körmendi Frimm Ervin

Hegyvidék

Micsarnok 1924 február-március

Körmendi Frim Ervin MDK

Nürnberg, olf.

Műcsarnok 1911/12 Jubileumi kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Feleségem, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Vizparton, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Tájkép a Plejszén, olf.

Miecsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Feleségem arcképe, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Fayence-ok, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Olasz táj, olf.

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Körmendy Ervin

MDK

Müteremsarok, olf.

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

MDK

Körmendi Frimm Ervin, festö

Virágcsendélet. Olf.v. Jelz.l.b."Körmendy Fr."

Nemz.Szal.Müv.Egy.-Székfv.Kpt. és Tört.Muz. uj szerzeményei 1937/38. 1939.máj.-jun. Kat.

MDK

Körmendy-Frimm Ervin, festőm.
sz.1885.

Paraszatfej. J.alul balra: Körmendy-Frimm.
49 x 40 Fa .

Magy. Nemz. Renesz ánsz Társ. I. aukciója. Bp.1921.

Kat. 17.1.

Kömendi-Frimm Ervin, festöm.

524. Könyvek. Olf. 54x65 J.f.j.
525. Vasalónö. " 7ex6e J.l.j.
526. Öszi virágok. Olf. 75x6e J.f.j.

Árv. Közl. 1933. dec. h. 4.sz. 68. aukció. 26.l.

MDK

Körmendi-Frimm Ervin, festö

Városrészlet. Jelzett. Olf.

Árverési Közlöny. Festm., rajzok. 1936 okt. 4. 4k. sz

35.1.

MEK

Körmendy Frimm Ervin

Csendélet, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz. 29 l.

MDK

Körmendi Frimm Ervin, festőm.

Szénakazal.	Olf.	Jelz.
Csendélet.	"	"
Rothenburgi városrészlet.	Olf.	"

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 27.1.

MDK

Körmendi Frimm Ervin

Elevátor hajó a Szajnán, of.

Árv.Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96. aukc.

26 l.

MDK

Körmendi-Frimm Ervin, festöm.

339. Elevator hajó a Szajnán. Olf. 24x32. Jelzett.

Festmények, rajzok, metszetek. - 97. aukció.
Árv. Közl. 1941. márc. 2. rb. sz. - Kat. 30. l.

MDK

Körmendy Frimm Ervin, festőm.

Ülő akt. ulf.

Mücs.-OMKT.1921.Tavaszi kiáll. Kat. 11.l.

Körmendi Frimm Evin MDK

Hegyvidék, olf.

Mücsarnok 1924. febr-márc.

Körmendi Frim Ervin festőművész: MDK.

/:A Műcsarnok tavaszi tárlatán vett részt:/

"Porcellán csendélet"

Ország-Világ 1912. 527. l.

M.D.K.

Körmendy Frimm Ervin

A tavaszi nagy tárlaton, a Mücsarnokban kiállitott 443 kép és szobormü között szereplő müvét a kritika különös figyelemre méltatja.

A 17. oldalon 10-es számmal a müvész fényképe.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni 26.-juli. 2.
X. évf. 26. sz. 21. lap.

Körmendi Frim Ervin MDK

Kárpáti tájkép, olf.

Műcsarnok 1918–19. Téli kiállitás

MDK

Körmendi Frim Ervin

Csendélet, of.

Mücsarnok 1912. tav. kiáll. 55.1.

Körmendi Frim Ervin MDK

Köszörüs paraszt, olf.

Mücsarnok 192o-21. Téli kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Domonyi parkrészlet, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Körmendi Frim Ercin

MDK

Feleségem arcképe, olf.

Műcsarnok 192o. Tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Fayence-ok, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Komédiások, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Körmendi-Frim Ernő

Résztvett a Lechner Ödön szükebbkörű szobor-
pályázaton.

P.H.930.IV.16.

Körmendi Frimm Ervin szobrász.

Népszava XXXVIII.évf.1910
jan.11.
8 sz. 4-5 lap.

Tárlatok.

KŐRMENDI FRIM Ervin futó

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992

130,131,132

Körmendi Frimm Ervin szobrász.

Népszava XXXVIII.évf.1910.jan.6.
4 sz. 6 lap.

Grafikusok tárlata.

Körmendy Frimm

Erwin

laid

Interieur

1913. 22-24. oz

10 l.

Lantos

tudományos antiquariuma

Antiquarian bookseller

Telefon: 187-501
Póstatakarékpénztári csekksz. 16.560

Müemlékek Országos Biz

Szabad legyen az alábbi könyveket

Rupp Jakab: Magyarország helyrajzi tör
Pesty Frigyes: A magyarországi várispá
Pesty Frigyes: Magyarország helynevei.
Ortvay Tivadar: Magyarország egyházi f

Frim Jenő

1905/6 I.

Ferképzomfoiskèvk

83 l.

KÖRMENDI

FRIM Jenő szobrász

16-os Honvéd Emlékmü, Balassagyarmat

Majdán Béla: Egy magyarországi kisváros építészeti emlékei. Balassagyarmat, 1989. 134.p.ill.

D(is) M(anibus)
BITHINI[A]E SEVER[A]E QUI
VIXIT ANN[OS] SEXAGINTA CLAUDI[US]
URSUS F[ILIUS] MAXIMA ET
MAXIMINA FILI[AE]MATRI
PIENTISSIME
FACIENDVM CVR[AVERUNT]

oma he-
b, hogy
óta az
an van.[1]
ük, mert
az össze-
egyező
ől a sír-
l János-
éből ke-
végzett
hogy ez
25 hrsz.
incum kő-
., C. I. L.

telekkel, amelyen a most kiásott síremléket találtuk. A legnagyobb a valószínűsége, hogy a mellette kiásott sírból való, amelyben feliratos követ nem találtunk.

Mind a két sír égetett, ami a II. század végén nálunk ritka és a külön — családi — temetkezőhellyel magyarázható meg. Bithinia Severa hamvai között egy Vespasianus érmet találtunk.

Fölemlítésre méltónak találom e helyütt, hogy a *Claudius Ursus* név előfordult Dalmáciában egy Knin közelében talált kövön,[2] *Claudius Ursus junior*

[2] C. I. L. V. III. Suppl. F. II. p. 1629. No 9914*a*.

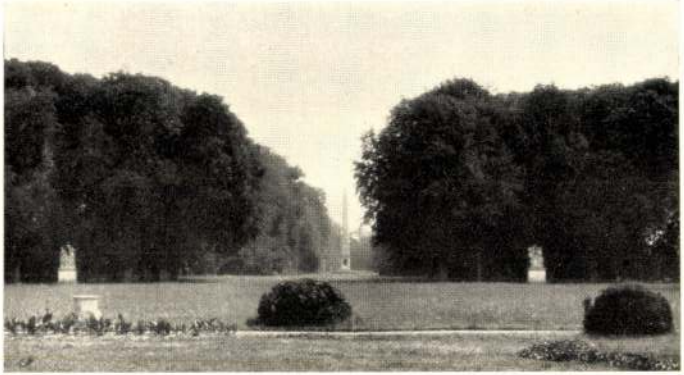

207. — KÖRMEND

Partie du jardin — View of the garden